

Handwritten scribbles at the top of the page.

Nº 1
20-47

*La Librería del
San Antonio del Castillo*

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Handwritten scribbles and a small box with the number 13.

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 4
Numero: 21

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala:
Estante:
Numero:

12492

ALLEGATIONVM
FISCALIVM

PARS PRIMA,
AVCTORE

D^{RE} D. IOAN. BAPTISTA LARREA,
EQVITE ORDINIS D. IACOBI, D. HISPANO,

OLIM APVD SALMANTICENSES COLLEGII
Maioris Conchenfis Alumno, & Vespertina Legum Cathedra Proprietario
Interprete, Regalis Patrimonij Fisci Patrono:

Nunc à Consijs Potentissimi Hispaniarum Regis PHILIPPI IV. in Supremo
Cassella Iustitiæ Senatu.

CVM INDICE IVRIVM QVÆ EXPLICANTVR,
& Allegationum Questionumque locupletissimo.

Edita in Officina Typographica Regia, in Civitate Castellæ, die 15. Martij. 1712.

LVGDVNI

Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAURENTII ARNAVD,
PETRI BORDE, ET GVILL. BARBIER.

M. DC. LXV.

CVM APPROB. ET PERMISSV SUPERIOR

ILLVSTRISSIMO,
PRVDENTI, NOBILI,
ET SAPIENTI DOMINO,
D. ANT. DE CONTRERAS,

Præsidi conuentus de la Mesta, à Consiliis
Potentissimi Hispaniarum Regis PHILIPPI IV.
in Supremis Senatibus Iustitiæ, Camerae, &
Regalis Patrimonij, Equiti Calatrauensi,
Morum comitate beneuolo, Iudicandi dex-
teritate & integritate felici, Iustitiæ Patrono,
& bonorum bono nato.

S.

*A*NTA animi propensione Te (DOMINE)
amplector, & tot beneficia, qua in me cumulaſti, re-
pendere debeo, vt nullum alium, niſi Te, hoc libro con-
ſalutare poſſim; & quamuis voluntas, aut affectus
dirigat, maior obligationis nexus & neceſſitas impel-
lit ſub tuo nomine hac, qua de Iuribus Fiſcalibus edi-
ximus, in lucem edere: nam Te vidente, & in Senatu
aſſidente, hac (ſi qua ſunt) pro tutela fiſci & Patrocinio ſcripſimus, tunc
probaſti, & nunc deſpicere non debes; & cum pro Regis noſtri iure & ſer-
uitio ſcripta, nulli alij, niſi tibi protectori, oportet dicari, qui ſemper om-
nia, qua ad Regalis Patrimonij augmentum, & Regalium tutamen, tam
eximiâ curâ & maximâ dexteritate dirigis, & auges, vt nihil in Senatu
rei dominica iuſtè, & ad vtilitatem Principis & ſubditorum ſtatuumdum,
quod tu non diſponas, vt multoties ſpecialiter Rex noſter decreta miſerit
Senatui Patrimonij, & aliis conſeſſibus, niſi te aſſidente; aliqua non tra-

ctari; hoc enim quod in se aliquibus videretur opponi, Principis utilitatem in tributis disponere, & subditorum leuamen ita concilias, ut semper ex tuo arbitrio Respublica obtineat, & subditi sponte & placidi offerant seruitia; id autem ex tua prudentia, iustitia, & innata benignitate, non affectata, (ut alij) sed animo beneuolo misericors Regali Patrimonio consulis, & Populo; sed maximum in omnibus virtutibus exemplum habes in tuo Gentilitio, in Illustrissimo Heroë, D. D. Francisco de Contreras, Patruo tuo, Supremi Senatus Castella Præsides, & Regni Legionensis Maximo Commendatario, qui sæpe dignitates repellens, ad illas inuitus redactus, ut quanto suã modestiã apicem & culmina deiecit, maiorum Virtutum cumulo, & Regum nostrorum conatu euectus à Senatu Nauarra volens & petens, emeritus posse à iussu Principis, ad Consilium Ordinum adscitus, deinde in Supremo Iustitiæ Senator vocationem muneris expetiuit, & supplex obtinuit, & post multos annos, quos in priuata vita & sancta quiete absumpsit, ut labentis aui mores possent instaurari, eidem Senatui Iustitiæ Præfectus & Præsides euectus & Præpositus, post quinque annos, quibus hoc maximo inter Hispanos munere laudabiliter, utiliter, & honorificè functus, illud dimisit, & in Regali Cœnobio Ordinis Diui Hieronymi, ut priuatus, inclusus, deuotè vacans pietati, vitæ finem imposuit. Hoc igitur Pietatis, Modestiae, Iustitiæ, & Virtutum succo lactatus; Eius imaginem in omnibus referis: Nam pietate celebris, cum Tibi domum non parares, Domum & Templum Deo & Religioni Seraphica Capucinatorum in vrbe Segortia. (Vnde tua Origo) amplissimè dicasti, omnes tuos redditus Dei cultui consecrans, modestè & parcè in tuos proprios vsus conuertens, liberaliter omnia pauperibus & sanctis Religiosis donasti; Tua præcipua cura Altaris ornamenta necessaria, & omnem cultum Ecclesiæ augere, & in eo expendere, ut semper in Te videamus.

Nil nisi de sancta Religione loqui.

Iudicium tuum, affectus, & voluntas non

Fert procul à sancta Religione gradum.

In omnibus mitis & beneuolus, ut tradit Linius, Et benignitatem per se gratam comitate adiuuabat. Et omnes ad Te trahis oris alacritate, pietate, & mansuetudine, adeo ut in confessu de la Mesta plures illius, qui plus abhinc viginti annis ex suis Prouinciis ad illum non peruenerant, cum Te Præfectum, & Præsides audierunt, statim occurrunt, & confessui, ubi de custodia & augmento gregum tractatur, libenter intercesserunt; molestias itineris & expensas tuã presentiam & alloquio compensantes: & in maximam salutem & utilitatem Regnorum hoc munere fungeris; quod damna quæ in hoc antea experta, poterunt medela sanari. Iustitiam tuam omnes prædicant, & nullus magis quàm ego expertus, qui quotidie in nostro Senatu tua decreta vidi, & suffragium sequutus, ut de Te usurpari possit, quod cecinit Faustus:

Æqua

Æqua gerit rectam, librâtque pondere lancem.

Iustitia immota, firma, tenâque manu.

Sed tamen adeo clementiam copulasti, ut semper benignior in omnibus sententiis existas, & qui à Te condemnatur, ab ipsa misericordia damnari videatur, & rectè conuenit illud Martialis:

Recta fides, hilaris clementia, cauta potestas.

In his enim splendet tua prudentia, quã rectè omnia ad regimen salubriter dirigis, & mira dexteritate aduersa & diuersa corrigis, ut inde miremur:

Ingenium, solersque animi, prudentia rerum.

Et in cladibus belli, & sæculi calamitatibus exagitati, Te ut leuamen Respublica experitur, ut dicebat Historicus Romanus: In hac ruina rerum, stetit vna atque integra & immobilis Virtus; qua damna publica minus noceant, & Virtutis tua lenimento temperentur, ut cecinit Mancius:

Temperat excellens humana pericula Virtus.

Subsisto igitur ut laudes tuas explorare non valeo, fœdari non videantur; Respice ergo animi votum, studiorum fructus, & Librum nostrum benignitate, qua mea semper recepisti, fouere non desinas, & saltem tuo patrocinio aliquid bonum & excellens hæc scripta sortiantur, cum verè Tibi conueniat, quod de suo Amico Deciano tradit Martialis:

Si quis erit recti custos, imitator honesti,

Et nihil arcano qui roget ore Deos,

Si quis erit magnæ subnixus robore mentis.

Vale & vive. Matrili Kalendis Aprilis, anno 1642.

T. Obf.

D^o D. IOANNES BAPTISTA LARREA.

LECTO

LECTOREM SALVTO.

HÆC, quæ de Allegationibus Fiscalibus in lucem edimus (AMICE LECTOR) tuæ censuræ, vt Decisiones Granatenses subiicimus, & offero spongiam, si quid tibi non placeat, obliteres, & vt dicebat Hispanus Epigrammatista de suis libellis:

*Sunt bona, sunt quedam mediocria, sunt mala plura,
Quæ legis hic aliter non fit, Auite liber.*

Cùm ergo in hoc nihil bonum esse censeam, maiori egeo benignitate legentis, illud autem potes æquo animo amplecti, hæc, quæ ad Iura Patrimonij Regij, & eius Senatuum pertinent, à nullo alio scripta, vt quasi primò hoc pelagus nauiganti scopulos auertas, defectus dissimules, & viam sternas aliis, qui altius de istis quæstionibus edicant, ita voueo: spero, vt quo affectu Decisiones nostras admisisti, Allegationibus Fiscalibus suffragaris. VALE.

*CENSURA LICENTIATI D. FRANCISCI DE VALDESPINO,
in Supremis Hispaniæ Tribunalibus practica Iurisprudentiæ Consultoris,
& causarum Patroni.*

DE mandato Licentiati D. Laurentij de Yturriarra in hoc Toletano Archiepiscopatu pro Serenissimo Infante Cardinali Vicarius Generalis, hos libros *Allegationum Fiscalium*, quos aliis duobus Decisionum Granatensium modò addidit D. Ioannes Baptista de Larrea, legi & perlegi attentè, non quia necessarium putarem vt tanti viri scripta approbarentur, cuius auctoritas demittendi potius oculos, quàm erigendi supercilia dat copiam: sed quia ad id cogebat, & sanctissimæ ceremoniæ præscriptum, & præcipientis obedientia, & in ipso præcepto gratia. Inueni tamen quod prædixeram prius opus, inquam, in cuius laudem nec adulatio quid effingat inueniet, nec veritas habebit quo vincatur, ipsos mendacij terminos egressum, plenas laudum cateruas exhausturum. Decurrit in dicendo grauis, in allegando eruditus, in arguendo acutus, in defendendo tenax, & super omnia in iudicando rectissimus. Quisquis hactenus veritatem quærebat, quisquis dubitauerat prius, huc huc accedat obsecro, inueniet illam velis atque inuolucris depuratam, rationi plenè consonam, pacatam mentibus, amicissimam animis, & rursus lucem à tenebris diuisam. Legislatorum mentem calluisse parum est, habuisse verius, & vel animum vnum, vel iudicium vnum euiscerat obscura, & quæ magis recondita patefacit. Quid magis mirer? Aut tantæ eruditionis indaginem, & appositissimum cuilibet loco sensum, aut affluentiam propriam & profundissimum discursum de suo? Vincere alienis armis alij iudicant minus, vincere propriis solum applaudunt magis. Dubitarem, si necessarium foret, arma enim exera minus cognita sunt, nos eis minus assueti. Foret in testem Dauid in armis Saül timens, in funda propria victor de Gigante. Quidquid autem de hoc fit, ego in his Allegationibus id miror, vt aliena Doctorum testimonia tanquam propria tractentur, & ea expeditione quasi de proprio fluerent: propria verò documenta sic euincant, quasi portarent secum omnium Doctorum calculos, approbationem omnium & quasi statim sine dubiis legem, in alienis pugnare quasi in propriis, in propriis quasi per omnes vincere id magis in hoc libro mirandum censeo, quem schola iam de iustitia petit, quem iudico dignissimum luce, & quam secum non potest non portare. Matrini, die decima octauâ Maij, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo.

Licent. D. FRANCISCO DE VALDESPINO.

IOannes Claudius Deuille in sacra Theologia Magister, in Ecclesia S. Crucis Lugdunensis Custos, & in hac Dicecesi Vicarius Generalis substitutus, fidem facimus omnia in hac *Allegationum Fiscalium Parte prima*, Authore Doctore D. Ioanne Baptista Larrea Ordinis Diui Iacobi. Sanctæ, Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ sacris documentis conformia, nihilque Christianis moribus absonum contineri. Lugduni 25. Iulij 1642.

DEVILLE Vic. Gen. Substitutus.

Veu l'Approbation de Monsieur le grand Vicaire, le Procureur du Roy n'empesche que le Liure mentionné en ladite approbation, soit imprimé aux frais du Sieur Pierre Prost, avec les défences en tel cas requises. Fait ce 29. Iuillet 1642.

I. PROST.

Viso Procuratoris Regis consensu, fiat vt petitur. Datum Lugduni, die vigesima nona Iulij, anno Domini 1642.

SEVE.

Series

SERIES ALLEGATIONVM ET QVÆSTIONVM, quæ in hoc opere continentur.

ALLEGATIO I.

De Fiscalis munere.

Quest. **D**E Officio Patroni fisci, quàm excellens & honorandum sit. pag. 4

discussa & reo à quo fiscus perebat absoluto, an obstat, vel producat contra fiscum exceptionem rei iudicatæ in iudicio proprietatis ad obtinenda prædicta vectigalia. p. 32

ALLEGATIO II.

De recusatione Fiscalis.

Quest. An Fiscalis possit recusari, & quibus causis. pag. 10

ALLEGATIO VII.
Vectigalium iudicium etiam si vectigalia priuato vendita in senatu Regalis Patrimonij agendum.

ALLEGATIO III.

Principis contractus quando possint reformari.

Quest. Princeps quomodo teneatur ex suis contractibus vel possit aliquatenus ab eis recedere vel reformare. p. 15

Quest. Vectigalibus Castri eius domino venditis, & controuersia exorta cum incolis, an soluere debeant vectigalia in Castro de mercibus quæ extraxerint & alibi vendiderint lite instituta in Senatu Patrimonij Regij, an illius iurisdicção possit declinari quasi ad Regis Patrimonium non pertineant eius Castri vectigalia iam vendita, pro explicatione l. 5. tit. 17. l. 2. & 4. tit. 20. lib. 9. Recop. p. 36

ALLEGATIO IV.

Legum abrogatio non fit ex contractu Principis contra eas.

Quest. Princeps an videatur facere dispensationem vel abrogationem legum quando contra leges contrahit & quomodo ea facta induci possit vel non. p. 21

ALLEGATIO VIII.
Vectigalia Regia vindicanda à Magnatibus Castellæ, nec excusandi Regis permissione.

ALLEGATIO V.

De Gabellarum summaria restitutione facienda in articulo delcobro.

Quest. De Gabellis vulgo apud nos *Alcaualas* iniuste à priuatis summarie Principi restituendis pro explicatione, l. 26. tit. 18. lib. 6. l. 18. tit. 8. lib. 9. recopiat. p. 18

Quest. De Magnatibus Regnorum Castellæ, quos dicimus *Grandes*, illorum origine & dignitate, & eis non prodesse tolerantiam seu permissionem Regis qua se defendunt in detentione Gabellarum, ne de illis sine speciali Regis permisso aduersus eos actio à fisci Patrono intendatur ad explicationem leg. 2. titul. 15. lib. 4. Recop. pag. 44

ALLEGATIO VI.

Differetia iudicij & possessorij in vectigalibus

Quest. In vectigalibus causa possessionis

ALLEGATIO IX.
Magnates quibus modis usurparunt vectigalia Regis.

Quest. Magnates Regnorum Castellæ qui detinent

Series Allegationum.

detinent vectigalia Regia variis de causis ea occuparunt, & idè audiendi non sunt si solum ex tolerantia Principum se defendant, pro explicatione l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil. p. 57

ALLEGATIO X.

Gabella contra Regem nisi titulo expresse adquiri non possunt etiam in oppidis aggregatis hu Regnis.

Quest. Gabellas non posse contra Regem adquiri nisi titulo expresse, cum solemnitatibus, l. 2. lib. 15. tit. 4. Recop. & l. 1. tit. 18. lib. 9. etiam procedere in oppidis quæ ex aliis Regnis, videlicet Lusitano, Castellæ aggregata & vnita fuere.

ALLEGATIO XI.

Gabellarum exemptio quomodo regulariter interpretanda.

Quest. Priuilegia non soluendi gabellas aliquibus oppidis concessa quomodo sint intelligenda, pro interpretatione. l. 11. tit. 18. lib. 9. Recop. p. 71

ALLEGATIO XII.

De priuilegiis exemptionis Regis Henrici & eorum reuocatione.

Quest. Priuilegia exemptionis gabellarum concessa à Rege Henrico IV. an. 1462. an reuocata, & nulla censeantur ex reuocatione quam fecit omnium illius concessionum, pro explicatione l. 4. & 17. tit. 10. lib. 5. l. 39. tit. 18. lib. 9. Recop. p. 76

ALLEGATIO XIII.

Vectigalia expresse debent donari, aliàs non comprehenduntur donatione generali.

Quest. Vendito vel donato Castro cum omni territorio, tamen vectigalia quæ Principis non comprehenduntur, vt ex hoc titulo emptor vel donatarius retinere possit. p. 84

ALLEGATIO XIV.

Venditio eius quod donatum non potest extendi ultra id quod donatione comprehensum.

Quest. Si ex Regis donatione obtinens iurisdictionem alicuius oppidi, venderit cum omni iure quod habebat pertinentiis & redditibus, eis verbis, *Rentas pechos y derechos*, eo prætextu vectigalia non posse detineri ab emptore, et si

venditor perceperit, nisi speciali Principis rescripto competant. p. 93

ALLEGATIO XV.

Præscriptio immemorialis potest à Principe prohiberi in vectigalibus.

Quest. Præscriptio immemorialis an rectè possit à Principe prohiberi in vectigalium acquisitione, & prohibitio comprehendat tam futuram quam præteritam præscriptionem ad explicationem l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop. p. 97

ALLEGATIO XVI.

Præscriptio non procedit nisi in iure cansato.

Quest. De eadem re quando immemorialis procedere non possit in Tertiis, eo quod Tertiarum nunquam separatæ à decimis, & idè non possunt vt præscribantur pro explicatione l. 1. tit. 21. lib. 9. Recop. p. 106

ALLEGATIO XVII.

Vectigalium conductio respicit ius & spem ea percipiendi.

Quest. Contra Gabellarios pro explicatione & iustitia, l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. Recop. p. 114

ALLEGATIO XVIII.

De remissione mercedis, conductionis vectigalium propter impedimenta.

Quest. De impedimentis quæ conductores vectigalium solent opponere à Principe fieri quominus gabellis fruantur vt fiat remissio pensionis, & quomodo id accipiendum ad explicationem l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. p. 123

ALLEGATIO XIX.

De impedimentis ex maris nauigatione in conductione vectigalium, mercium quæ nauibus transportantur.

Quest. De impedimento quod obiiciebat conductor vectigalium, cum ex maris nauigatione deberentur portuoria à Pyratibus impedi merces transportari & remissionem pensionis faciendam, quia Princeps mare liberum dedit. p. 130

ALLEGATIO XX.

Remissio pensionis quomodo faciendæ Gabellario, vel interesse faciendum.

Quest. Quando ex facto Principis vectigalium

Series Allegationum.

ALLEGATIO XXVI.

De transactione litis vectigaliu non impleta.

Quest. Transactione facta de iure fiscali circa id quod sine priuilegio Principis obtineri non potest vt vectigalium exactio si ille qui transegerit fisco non soluerit, vel soluere non potuerit, quod comprehensum transactione, an illa rescindenda vt lis possit instaurari, & fiscus transgens primæua actione agere vel solum agendum pro pecunia promissa. p. 191

ALLEGATIO XXVII.

Causa Tertiarum quo iudicio expedienda.

Quest. De iurisdictione Senatus Regalis Patrimonij circa exemptos & Ecclesiasticos quando impederint administrationem Regij Patrimonij, & pro recuperatione Tertiarum quæ Regibus nostris à Summis Pontificibus concessæ, ad explicationem l. 2. tit. 2. l. 1. tit. 2. lib. 9. Recop. p. 202

ALLEGATIO XXVIII.

Tertias præscribere non potest qui non iure proprio, sed alieno possidet.

Quest. De Tertiis, & quando in eis contra regem præscriptio non procedat etiam immemorialis si ex Regis cõsignatione percipiantur ad explicationem l. 1. tit. 21. lib. 9. Recop. p. 210

ALLEGATIO XXIX.

De premio licitationis vectigalium.

Quest. Præmium quod dicimus *prometido*, quando à conductoribus reddituum Regalium lucrari possit pro explicatione l. 6. tit. 9. l. 7. 9. & 10. tit. 11. l. 1. tit. 13. lib. 9. Recop. p. 117

ALLEGATIO XXX.

Augmentum à Principe factum post conductionem vectigalium non applicandum Gabellario.

Quest. Conductis fisis & vectigalibus si intra tempus conductionis ea augeantur à Principe ad eum, an illa pertinere vel ad conductorem, pro explicatione l. 1. tit. 22. lib. 9. Recop. p. 224

galium perceptio impediretur vel diminuitur, vtrum debeat Princeps solum diminuere Gabellario pensionem aut eius partem vel etiam omne interesse quod posset lucrari, satisfacere. p. 135

ALLEGATIO XXI.

Executionem aduersus Publicanum non excludit exceptio remissionis pensionis.

Quest. Publicanus conductor gabellarum ad soluendam pensionem obligatus an possit aduersus eum executio procedere, etiam si ex aliquibus causis pensionem minuendam allegauerit. p. 141

ALLEGATIO XXII.

De nouis venditionibus reddituum Regalium.

Quest. Nouæ venditiones ex redditibus Regiis, id est, *Iuros*, quomodo fiant, & an ex eis pignora anteriora & hypothecæ extinguantur. p. 148

ALLEGATIO XXIII.

De cõsibus, id est, Iuros, cõstitutis in fructibus.

Quest. Rex si censum, id est, *Iuro*, de suis redditibus cõstituerit in certa fructuum, frumenti, olei, aut similibus quantitate pro pecunia soluenda an iuste constitutio in fauorem priuati procedat pro explicatione leg. 4. tit. 15. lib. 5. Recop. p. 167

ALLEGATIO XXIV.

Nullitas census facit nullos redditus vt debeant in sortem imputari.

Quest. Census qui contra leges constitutus ultra pretium à legibus taxatum, si postea in iudicio ad legitimum modum redactus, vel nullus declaratus sit, redditus percepti sunt restituendi vt compulsentur cum sorte principali, pro explicatione l. 4. 5. 6. & 7. tit. 15. lib. 5. Recop. p. 181

ALLEGATIO XXV.

De venditione census reddituum Regalium, vt non possit fieri minori pretio quam legibus taxato.

Quest. Princeps an possit annuos redditus super suis vectigalibus & gabellis, quos dicimus *Iuros*, minori pretio vendere quam quod à legibus taxatum fuit ad census priuatorum constituendos, pro explicatione l. 6. tit. 15. lib. 5. Recop. p. 185

Series Allegationum.

ALLEGATIO XXXI.

De pacto augmenti vectigalium in eorum conductione.

Quest. Pactum quod à vectigalium conductoribus apponi solet, vt si vectigalia augerentur, cederent in vtilitatem Gabellarij, quomodo pro fisco interpretandum? p.230

ALLEGATIO XXXII.

De læsione in vectigalibus ex augmento post conductionem.

Quest. Fiscus si conduxerit vectigalia ad plures annos an ex augmento post contractum possit læsio in pretio considerari. p.137

ALLEGATIO XXXIII.

De augmento secunda locationis vectigalium.

Quest. Damnum quod potest imminere fisco ex locatione secunda vectigalium propter defectum primi conductoris, verè sustinere & sarcire debet Gabellarius, cuius periculo fit secunda locatio, vt illius augmentum percipere possit. p.243

ALLEGATIO XXXIV.

Fideiussor semel fisco obligatus, nisi expressè liberetur, aliis etiam pro eadem re fideiussoribus datis non liberatur.

Quest. Administrator qui duorum millium aureorum satisfactionem dare debebat fideiussoribus datis & exhibito instrumento fideiussionis in Senatu minus idoneam dixi, & Senatus decreuit vt amplius caueret eis verbis, *de mas fianças*, ex quo fecit depositum pro cautione duorum millium aureorum, cum ad finem administrationis ex ea tria millia aureorum deberentur, intendi vltra depositum, à fideiussoribus mille recuperari, illi contra esse liberatos, dicebant, quia omnis satisfactionis quantitas deposita fuerat. p.248

ALLEGATIO XXXV.

Metus allegatio quam solent mulieres conductorum vectigalium obicere obligationi Fiscali quomodo excludenda.

Quest. De obligatione quam solent cum maritis publicanis vxores facere, vel cum administratoribus bonorum fisci vt vectigalia prætextu conductionis ve-

administrationis recipiant, & postea metus exceptionem, seu indotationem aduersus obligationem obiciunt, quomodo id procedat, & cautè admittendum vt excludatur. p.255

ALLEGATIO XXXVI.

Solutio in administratione Regalis Patrimonij ad relationem cum iuramento debet esse realiter facta.

Quest. Si Thesaurarius Regius in relatione iurata quæ cum pœna tripli dari solet in Senatu Regiarum calculationum, si declarauerit aliquam quantitatem solutam quam verè non soluerat, quamuis creditor eam recepisse enunciauit, & illi chirographum de soluenda suo nomine fecit Thesaurarius, vtrum pœna tripli possit condemnari, pro explicatione l.18.tit.5.lib.9. Recop. p.266

ALLEGATIO XXXVII.

Tripli pœna cui ex duobus fiscalibus competat.

Quest. De condemnatione tripli vt fieri solet in Consilio Regalis Patrimonij, iuxta dispositionem l.18.tit.5.lib.9. Recop. an eius lucrum competat illi qui primus causam proposuit, vel ei qui postea causam finiuit. p.272

ALLEGATIO XXXVIII.

De triplo ad eius pœnam an requiratur dolus.

Quest. Vtrum ad pœnam dupli & triplum, de quo in d.l.18.tit.5.lib.9. Recop. exigatur constare de fraude & dolo eius qui Regij Patrimonij rationem reddit & iuratum relationem dare tenetur, vel sufficiat quantitatem in rationibus omissam. p.277

ALLEGATIO XXXIX.

Nominator tenetur ad pœnam dupli, & in triplo pro substituto.

Quest. Thesaurarius qui aliquem nominauit ad officij exercitium si nominatus fraudem committat in rationibus reddendis, ita vt ad triplum condemnetur, si nulla bona fuerint nominati, an possit pœna ex officij valore, in cuius exercitio deliquit, exigere. p.281

ALLEGATIO XL.

Solutio ex causa publica fieri potest alterius rei quam promissa.

Quest. Quando aliud pro alio inuito creditore

Series Allegationum.

ditore solui possit à Principe in configurationibus quæ negotiatoribus delegata. p.285

ALLEGATIO XLI.

Vsuras & interesse ab eis excludendus creditor, qui pignore vsus, vel illud vendit.

Quest. Negotiator cui pro pignore, vadimonio, vel deposito, quod dicimus *resguardo*, pecunia data si ea vteretur, an debeat vsuras, vel saltem pro ea quantitate illas non percipere à Regali Patrimonio. p.295

ALLEGATIO XLII.

Sumptus appellatione quando Princeps factos pro eo satisfacit, veniunt damna vt non possint vltra à fisco recuperari.

Quest. Donatio à principe facta ob bene merita, seruitia & sumptus quos fecit aliquis in principis mandato an excludat vel includat damna quæ in suis bonis pro mandato exequendo mandatarius allegauerit habuisse. p.304

ALLEGATIO XLIII.

De indulto quando non reprehendat bonorum restitutionem.

Quest. Vtrum rescriptum gratiæ quo aliquis indultatur, ad pœnam sit referendum ad bonorum restitutionem, quæ à fisco in aliquem fuerint alienata. p.309

ALLEGATIO XLIV.

Emptor quando teneatur stare colono in venditione res fiscalis.

Quest. Fisci re vendita an emptor teneatur stare colono vel conductori, & quando emptor offert interesse quod fisco, ne conductor expelleretur, contingere posset conductio resoluatur ex venditione. p.315

ALLEGATIO XLV.

De retractu iurisdictionis.

Quest. Vtrum vendita iurisdictione concedatur retractus populo petenti, oblato eodem pretio, quod dicimus *tanteo*, vt aliis ementibus præferatur. p.319

ALLEGATIO XLVI.

Bona vt dicantur solarij, quas requirant qualitates.

Quest. De bonis quæ dicimus *solariegos*, quomodo probandum habere eam qualitatem vt quoties bona delinquentium à Principe confiscantur, non pertineant ad fiscum, sed ad Dominum iurisdictionis cui subditi sunt vassalli. p.326

ALLEGATIO XLVII.

Crimen repetundarum quando procedat in Iudice & Officiali, qui cum effectu non recipit.

Quest. De crimine repetundarum, & an locum habeat quando conuenit Magistratus aliquid ei dandum pro iustitiæ administratione si cum effectu non re-

cepisset, pro explicatione l.1.tit.6.lib.3. l.1.tit.21.lib.9. Recop. quæ loquitur in calculatoribus & aliis Officialibus Senatus Regalis Patrimonij. p.334

ALLEGATIO XLVIII.

De probatione criminis repetundarum.

Quest. Probatio quæ sufficiat ad crimen repetundarum, pro explicatione l.6.tit.9.lib.3. Recop. p.344

ALLEGATIO XLIX.

De sponsa decedente ante nubilem ætatem, num possit pro vxore haberi.

Quest. De successione inter virum & vxorem circa encomendas Indiarum & rescripta Regia quæ requirunt sex mensium cohabitationem quomodo accipiendum, & an locum habeat in sponsa quæ decessit ante matrimonij confirmationem, vel nubilem ætatem. p.355

ALLEGATIO L.

Cursoris Maioris officium Regnorum Hispania, Regali Patrimonio applicandum.

Quest. Pro Rege nostro Hispano, & iure quod habet ad officium publici Cursoris Regnorum Hispaniæ, in valida concessione quam eius fecit, & circa magnam litem, quæ de hac re pendet, Supremo Regalis Patrimonij Senatu fundamentis, quæ adhuc expensa à fisci Patronis in epitome redactis, alia noua pro Rege nostro latè adducuntur. p.370

ALLEGATIO LI.

Fiscalis præcedit in omnibus Notarios, à secretis Regis.

Quest. Fisci Patronus ratione iuris & consuetudine an sine dubio præcedere debeat Notarium à secretis in omnibus, & Senatu, in quo assident. p.388

ALLEGATIO LII.

De dignitate Senatorum Consilij Regalis Patrimonij, & præcedentia.

Quest. De præcedentia inter Senatores togatos Supremi Consilij Patrimonij Regij & Prætores Curia, qui vulgo dicuntur, *Alcades de Corte*. p.398

ALLEGATIO LIII.

Reformatio priuilegiorum circa vectigalia ad Senatum Regalis Patrimonij pertinet.

Quest. De controuersia iurisdictionis, & de ea, quæ pertinent ad Supremum Senatum Regij Patrimonij circa reformationem priuilegiorum exemptionis vectigalium. p.406

ALLEGATIO LIV.

Gabella soluenda de rebus qua venduntur ad bellum.

Quest. Vtrum Gabella debeatur de rebus quæ ad Exercitum venditæ transportantur pro explicatione l.38.tit.18.lib.9. Recop. p.408

ALLEGATIO

Series Allegationum.

ALLEGATIO LV.

Gabella debetur ex venditione mixtarum portionum cum aqua.

Quaest. Vtrum ex venditione aquae mulsae, Hydromellis, quam dicimus aloxa, gabella debeatur. p.410

ALLEGATIO LVI.

De vectigali illud imponi posse in mercede transportationis Epistolarum.

Quaest. An possit Princeps, & eius nomine Comitibus generalia inducere tributum in mercedis pretio Epistolarum, quae à Curatore Maiori transportantur, supposita concessione eius officij à Rege facta, de qua in allegatione quinquagesima disputauimus. p.413

ALLEGATIO LVII.

Libertatem Ecclesiasticam non ledi rerum quas vendunt Ecclesiastici gabellam solui ab emptore laico.

Quaest. An quoties ex statuto gabella inter venditorem & emptorem soluenda diuideretur si laicus emeret ab Ecclesiasticis, qui exempti sunt à gabellis ex venditione bonorum suorum, an hoc casu possit ab emptore exigi dimidium gabellae pro explicatione l. 3. & 4. tit. 17. lib. 9. & lib. 3. tit. 18. eodem libro Recop. p.417

ALLEGATIO LVIII.

Concessio facta à Summo Pontifice ad petitionem Regis, non debet detrahere iuri Regali nisi Rex remittat.

Quaest. Regi concessis decimis in aliquo territorio, & postea ad Regis instantiam exemptio generalis decimarum concessa Religiosis an comprehendat etiam, vt non soluant decimas in eo territorio, in quo decimae antea Regi concessae fuerant, si in eo Religiosi bona habuerint, ex quibus fructus percipiunt. p.422

ALLEGATIO LIX.

Tributorum ratio.

Quaest. De tributis quando iustè Princeps imponere possit. p.428

ALLEGATIO LX.

Principis assertioni standum circa necessitatem publicam.

Quaest. De necessitate, vt noua tributa concedantur, quomodo examinanda, & an sufficiat Principem afferere tributis egere, vt ei concedantur. p.435

ALLEGATIO LXI.

Provincias & regna externa quae subiacent Hispaniae defendere, pertinet ad urgentem necessitatem.

Quaest. An quoties inuaduntur Regna, quae adiacent Monarchiae Hispaniae eorum defensio ex necessitate urgente, & extrema sit habenda, vt possint imponi vectigalia, quae alias iustè non imponerentur. p.438

ALLEGATIO LXII.

Vassalli quando ad bellum debeant Regem sequi.

Quaest. An si Rex Hispaniae ad bellum personaliter procederet, & proficisceretur, teneantur vassalli illum comitari, & cuius expensis. p.444

ALLEGATIO LXIII.

De obedientia Regibus debita à vassallis.

Quaest. Regibus quomodo debeant in mandatis iustis obedire vassalli, & qua poena inobedientes puniantur. p.451

ALLEGATIO LXIV.

Inobedientiae crimen potest Rex vindicare in vassallo etiam exempto.

Quaest. Inobedientiae vindictam Princeps an sumere possit de vassallo, etiam exempto praetextu priuilegij Ordinum militarium Hispaniae. p.461

ALLEGATIO LXV.

Coniurationis sola scientia punienda nisi detegatur.

Quaest. In coniuratione seditionis, qui eius scientiam habuit, & non reuelauit Principi, vel ab eo interrogatus, illam negauit, qua poena puniendus. p.472

ALLEGATIO LXVI.

Indicia in conspiratione quando sufficiant ad poenam ordinariam.

Quaest. De iudiciis, quibus probatur conspiratio contra Principem, & quando sufficiant indicia ad poenam ordinariam. pag. 393

PROOEMIUM DE FISCO.

- 1 *Fisci Etymologia.*
- 2 *Fiscus est repositorium pecuniae Principis quae ad publicum statum pertinet. Ararij & Fisci differentia.*
- 3 *Fiscus an differat à Patrimonio priuato Principis.*
- 4 *Fiscus proprie est Principis Supremi.*
- 5 *Domini Vassallorum improprie fiscum habent. Episcopus ex consuetudine potest habere fiscum.*
- 6 *Domini Vassallorum non possunt facere bonorum confiscationem. Sententia iudicum Domini Vassallorum quae Camera domini poenas applicauerunt, renouantur in Cancellariis, facta applicatione Regiae Camerae.*
- 7 *Fisci opes oportet auferri. Pecunia sunt reipublica nerui. L. 1. § in causa de quaestionibus. Camera Domini Vassallorum non gaudet priuilegio Fisci.*
- 8 *L. non puto 10. ff. de iure fisci.*
- 9 *Probatio fisci quando est dubia iudicandum contra fiscum. Imperatores Traianus, Hadrianus & Iustinianus contra fiscum responderunt. Philippus II. Hispaniarum Rex senatibus edixit in dubio contra illum iudicari debere.*
- 10 *Author allegationes quas pro Regali patrimonio in eius senatu edixit in lucem edit.*

Fiscus sine à fisci, id est, sportulis, quas ex viminibus & virgis Agricolarum conficiebatur, vt ex Virgilio, Catone, Plinio, Columella, Varrone, Caesio Rodiginio, & aliis probauit Garonius de *Iure fisci*, c. 1. num. 6. quibus deferebantur & recipiebantur pecuniae, vt ex Cicero, Seneca, Volungo, Lazio, Petro Gregorio, Fungero, Guterrio, & pluribus probauit D. Amaya ad tit. *C. de Iure fisci* lib. 10. in rubrica n. 3. Vel fiscus, vt fixus dicatur, quia semper manet, & soluedo sit, iuxta glossam in rubrica *C. de Iure fisci*, Bald. vol. 1. conf. 271. n. 7. Guido Papae decis. 453. ex Bartolo, Peregrinus de *Iure fisci* lib. 1. tit. 1. n. 34. & idem fixum vectigal quod praediis impositum, & ibi fixum, & ex eis soluendum, ex Durantio Casellio lib. 1. var. c. 8. notauit Osvald. ad Donellum lib. 5. comm. cap. 44. in not. lit. B. Sen fiscus vt viscus censeatur, cum opes hominum capiat, tradit D. Solorz. de *Indiar. guber.* tom. 2. lib. 4. c. 1. n. 82.

Est igitur fiscus repositorium pecuniae quae ad Ioan. Bapt. Larrea *Allegat. Fiscal. Pars I.*

Principem pertinet, ad statum publicum sustinendum, vt notauit Peregrinus *ubi proxime*, n. 31. Et ideo etiam Camera Principis dicitur iuxta praedicta, quia vt tradit Amaya *ubi proxime* ex D. Isidoro, Platea, Berroaldo, Alconio, & Dorleas, cum marsupia ad pecuniam non sufficiunt, loculis & arcibus vt ceptum, & fiscus ab origine fiscellatum dicitur, cuius & ararij quod pertinet ad pecuniam populi, differentia constat ex Valencuela ad rub. *Cod. de iure fisci* n. 21. D. Isidor. lib. 6. origin. c. 17. Alexan. ab Alexandro, lib. 2. *genialium*, c. 2. ibi Tiraquell. Dempster. ad Rosinum lib. 7. *antiquit.* c. 31. D. Alfaro de *officio fisci* gloss. 9. n. 4. Amaya & Garonius *ubi proxime*, ille n. 10. hic verò n. 4. & 14. quibus alios & plura referunt.

An fiscus à Principis priuato patrimonio differat? Plures differre tenuerunt, vt ex *l. bene à Zenone*, *C. de quadrienn. praescriptione* notauit Afflictus de *iure Protomiseos*, §. 9. n. 21. & inde ex Baldo, Angelo & Laudensi tradit Peregrinus *d. tit. 1. num. 29.* quae fisci sunt Principis censentur, sed non econtra, Bobadilla lib. 5. *politia*, cap. 6. n. 2. lit. P. & hoc patrimonium rei priuatae & dominicae dicebatur, vt post Accursum, Bartolum, Peregrinum, Cuiacium, Bullengerum, Pancirolum, Salmasium, & Guterrium, pluribus comprobans in rubris tradit Amaya, n. 17. qui contra plurimum receptam traditionem hoc priuatum Principis patrimonium fisci priuilegio vt admittit num. 19. & 20.

Vnde fit vt fiscus proprie sit Regis & Principis supremi, cum de regalibus censeatur fiscum & Camera meram habere, vt probauit Auilessius in c. 2. *Pratorum*, 1. p. verbo *Camera*, facit lex. 2. §. *hoc interdito* ff. *ne quid in loco publico, leg. simile*, ff. ad *Municipalem*, Platea n. 8. Lucas de Peña in rubrica *C. de Iure fisci* lib. 10. Bossius in *praxi tit. de fisco* n. 1. Petrus Gregorius, lib. 3. c. 3. n. 4. & 6. Peregrinus lib. 1. *de Iure fisci* tit. 2. n. 1. ex Ioanne Andrea, Baldo, Cavallo, Afflicto Laudensi, Castallo, Belluga, Sixtino, & aliis Mastrillus lib. 3. *de Magistratibus* c. 10. n. 2.

Et quamuis aliqui censuerunt dominos vassallorum posse fiscum habere, vt ex Guidone Papa & Auendano tradit Bobadilla lib. 2. *Politia* c. 16. n. 65. idque quando priuilegio vel praescriptione à dominis vassallorum aduersum, vt ex Platea in *leg. 1. C. de bonis vacantibus* Ioan. Garcia de *expensis*, cap. 21. n. 21. Mastrillus *d. c. 10. n. 8.* & 9. vbi tradit abusuè & improprie Baronum & dominorum dici fiscum. Ex consuetudine posse induci, vt Episcopi fiscum habeant, ex Peregrino, Filincio, Constantio, Petro Gregorio, Barbosa, & Bobadilla tradit D. Amaya dicta rubrica, *C. de Iure fisci* n. 25.

Verum domini vassallorum etiam suae camerae applicare

care valeant poenas criminales, tamen non possunt facere confiscationem bonorum, quia id solum competit Principibus vel ciuitatibus, quae superiorem non recognoscunt, ex Baldo, Valenzuela, D. Amaya, n. 24. ex Guidone Papa, Boherio, Puteo, Andano, Salcedo, & Petro Gregorio, Bobadilla, *dist. lib. 2. Polit. c. 16. n. 10.* Sin vero ad Cancellariam defertur appellatio sententiae iudicum domini Vassallorum, tunc si confirmatio sequuta sit ex praxi recepta, qua pluribus annis in Cancellaria Granatensi usus fuit, admissum, applicationem poenae Regali fisco fieri & reuocari, quae facta Camerae domini Vassallorum, & eodem modo ei non competunt, sed Regi condemnationes quas fecerint Iudices delegati, qui a supremo nostro Senatu mittuntur ad oppida Baronum: vel ipsi iudices eorum quando contra aliquos procederent, speciali senatus delegatione; & de vtraque praxi testatur Bobadilla *dist. c. 6. n. 112. 113.*

7 Sed tamen cum opes fisci Regij valde conducatur augeri, quia pecunias esse Reipublicae nemo traditur in leg. 1. §. in causa, ff. de questionibus iudicis, quae late notauimus 1. p. decis. Granatensi 12 num. 61. ideo plura priuilegia Regi fisco concessa, de quibus *Allegat. 1. & Allegat. 5. 1.* quibus priuilegiis non gaudet Camerae dominorum Vassallorum, cum in eis cesset ratio publicae utilitatis, vt notauit Bobadilla *d. c. 16. num. 114.*

8 Verum adhuc traditur in leg. non puto, 10. ff. de iure fisci, in dubio contra fiscum esse respondendum & iudicandum, de cuius explicatione dubitarunt plures, Cumanus, Iason, Socinus, Ripa, Angelus, Aretinus, Felinus, Decius, Hippolitus, Alexander, Alciatus, Corrafinus, & alij quos refert Couar. lib. 1. Var. c. 16. n. 1. & per totum Peregrinus de iure fisci lib. 6. tit. 6. n. 22 & 23. qui ad idem adducit Bartolum, Dinum, Mateilanum Cephalum, & alios. Videndi Negulantius de pignoribus, 4. membro 2. p. n. 17. Nouellus de dote 9. in princ. priuilegio 1. Cagnolus ad l. 5. Cod. de edendo n. 66. Narra cons. 314. n. 13. Claudius cantimacula de officio iudicis cap. 17. num. 31. ex Plinio, Capitolio, Eutropio, Caelio Rodigino, Guillelmo, Benedicto Zaffio, & aliis Simancas de Catholicis instit. 1. 1. n. 54. vbi tradit Traianum, Hadrianum, & Iulianum contra fiscum respondisse.

9 Et melior est interpretatio quam probat Peregrinus, vbi proximè, quoties dubia fuerit fisci probatio, & vt de illius iure certo non liqueat, tunc contra fiscum iudicandum, quasi Principes nisi iustum & certum lucrum fisci appetere non debeant, vt Traiano traditur in eius Panegyrico ibi: *Qua praecipua gloria tua est sapius vincitur fiscus, cuius mala causa numquam est nisi sub bovo Principe;* & vt alia plura omittam, imitatus ex nostris Regibus, Philippus II. qui Hispanorum secundus Trajanus virtute, iustitia, & prudentia, nam cum anno 1570. esset in villa del Escorial, & illum adiret Doctor Velasco Consilij supremi & Camerae senator, vt consuleret de causa quae maxime augeret eius Regale Patrimonium, respondit Rex sapientissimus & iustus: *Doctor, semper in cura habe & renuntia senatui, in dubio semper contra me iudicandum;* refert Porrenus de dictis & factis Philippi II. c. 10. vers. *Estando.* O pulchrum dictum! vtinam Principes hodie imitarentur.

10 Cura enim & defensio fisci, eius priuilegia & iura tueri ad Fiscalem, id est Patronum fisci pertinet; de quo in sequenti allegat. 1. & allegat. 5. 1. p. 2. & cum ex vechgalibus fiscus constet & iuribus Regalibus, ideo pro eis allegationes quas in Regalis Patrimonij senatu, & Indiarum, & aliis concessibus pro fisco ediximus, in lucem edimus.

ALLEGATIO I.

De Fiscalis munere.

- 1 *Fiscalem primus elegit Imperator Hadrianus.*
D. Amaya adducitur reprehendens *Leuimum Terentium.*
- 2 *Fiscales alij Imperatores creauerunt.*
Fiscales olim ad biennium eligebantur, hodie perpetui.
l. binos C. de aduocat. diner. iudic.
- 3 *Fisci utilitas publica est.*
Pecunia fscalis necessitas.
l. 1. §. in causa ff. de questionibus.
Annibal coactus deserere Italiam ex pecunia indigentia.
- 4 *Pecunia plures vicerunt quam ferro.*
Tributa necessaria vt Respublica sustineatur.
- 5 *Lex Papia inducta propter necessitatem ararij cessante bello abolita.*
l. vnica in principio C. de caduc. tollend.
Tributa iusta non respiciunt donationem Principi factam, sed debitum.
- 6 *Fiscus in quo differat ab arario.*
Ararium respicit pecuniam publicam populi, non Principis.
Nero Imperator prohibitus a senatu tributa remittere.
- 7 *Seditiones plures ex indigentia ararij.*
Militis quibus stipendia non soluntur ad seditionem parati.
Augustus ararium militare separari a reliquis pecuniis instituit.
- 8 *Regalia defendere, augere, & tueri ad fisci Patronum pertinet.*
l. 12. tit. 18. p. 4.
Regalium alienationem qui consulit, proditionis crimen incurrit.
Delictorum vindicta pertinet ad publicam utilitatem.
l. ita vulueratis ff. ad leg. Aquil.
l. 1. tit. 12. lib. 2. Recopil.
- 9 *Fiscalis potest se introducere in qualibet causa criminali, maxime vbi est poena Camerae.*
l. 18. tit. 7. lib. 2. Recopil.
l. 3. & 6. tit. 13. lib. 2.
- 10 *Fiscalis non malum necessarium, sed bonum utile dicendum.*
- 11 *Fiscalis officij magna auctoritas & necessitas.*
Consiliarius Regis dicitur fscalis.
l. 5. tit. 9. p. 2.
- 12 *Fiscalis senatus Regalis Patrimonij ex Regis rescripto dicitur de consilio Patrimonij.*
Fiscalem qui occidit, quia officium gerit, crimine laesae Maiestatis reatur.
l. quisquis C. ad l. Iul. Maiestat.
l. 1. vers. cuiusque opera ff. eodem l. 1. tit. 2. p. 7.
- 13 *Fiscalis Principis pars censetur.*
- 14 *Fiscalis vt index consideratur in iudicando quod lites sint omittenda, vel prosequi debeat.*
Fiscalis instar tutoris diligenter se gerat: l. quoties §. nec vtrique & §. sicut ff. de admin. tutor. & num. 16.
l. fin. C. de bonis vacant lib. 10.
l. iustas C. de iure fisci lib. 10.
l. vniuersi C. vbi causa fscales & n. 16.
- 15 *Fiscalis an possit agnoscere bonam fidem.*

32 *Fiscales Reges soli nominant & sunt in supremis Tribunalibus.*
l. 1. ff. de officio Procurat. Caesaris.

De officio Patroni fisci quam excellens & honorandum sit.

MVNERIS fisci Patroni & Aduocati qui dicitur fscalis, electionem fecit Imperator Hadrianus, vt notantur Cassaneus in catalogo gloria mundi, 7. p. consideratione 33. vers. *Aduocatus, Budæus in notat. ad Pandect. de officio Quaestoris, pag. 241. Alius Spartianus in Hadriani vita, Peregrinus, & alij, quos refert D. Alfaro de officio fisci, glossa 9. n. 30. Gutterrius de officio domus Augusta, lib. 3. cap. 1. vers. fisci Patronus, ex Cuiacio, Brilonio, Petro Gregorio, Ioanne Garcia, Mastrillo, Escobar, & aliis, notant D. Amaya in tom. 1. Voluminis ad tit. de Decurionibus ad leg. fin. c. 3. num. 4. vbi notat lapsum Leuimum Torrentium ad Suetonium in Claudium, cap. 12. qui hoc tribuit Alexandro Seuero.*

Sed post Hadrianum Fiscales creauerunt Gallienus, Constantinus, & Theodosius, legibus ad hoc editis, de quibus Orosius in rubrica de officio Procurat. Caesar. Afflict. ad constit. lib. 2. rubric. 58. Peregrinus de iure fisci, lib. 7. tit. 2. n. 1. Praetius verbo *Patronus fisci*, Budæus, Oetavianus, & alij, quos refert Mastrillus lib. 5. de Magistr. c. 8. n. 64. antea vero solum ad biennium eligebantur fisci Patroni, l. binos 10. C. de aduocat. diner. iudic. sed hodie in perpetuum eliguntur dum Principi placeat, ex Cuiacio & Gothfredo & D. Alfaro probat D. Amaia, vbi proximè n. 21.

Idque necessitate urgente factum fuit, vt fscus, cuius utilitas publica est, cresceret, vt probauerunt Aretinus cons. 83. n. 7. D. Valenzuela cons. 100. n. 102. D. Alfaro d. gloss. 9. n. 12. Garonius de iure & priuilegio fisci, c. 1. vbi ex P. Gregorio & Politico probat, quia sine fisci augmento publicum statum sustinere Princeps non potest, nam vt alius dixit Vlpian. l. 1. §. in causa, ff. de questionibus, vbi traditur *fisci tributa esse Reipublicae neruos*, de cuius emendatione ex Fernando, & aliis, & de pecuniae necessitate plura notauimus in decis. Granat. decis. 22. n. 61. & 62. vltra ex Cicerone, Mutiano, & Historiis probauit Carol. Scriban. lib. 1. de instit. Politico Christiana c. 4. 2. vbi ararij maximam curam iniungit. Monumentum hoc Regnorum est, & quo validius saepe, certiusque quam armis expugnetur hostis, & tradit Annibalem sibi pecuniis viam strauisse in Italiam, cuius defectu non militum queritur Annibalem coactum deserere Italiam.

Plures enim facilius vicerunt pecunia quam ferro: potentior illa in suadelam omni ferro est, potentiorque in sequelam: magna enim illa vim habet animos conciliandi, a qua re vna ciuiliu bellorum felices ac infelices exitus ferè pendunt; parasse nimirum sibi animos iam vicisse est, & a milite obedientia sperari non potest, si arario exhausto stipendia deficient: nam vt inquit Cornelius Tacitus lib. 4. *Historiar. Nec quies gentium sine armis, nec arma suis stipendiis, nec stipendia sine tributis haberi queunt.*

Inde quae propter inopiam ararij, vt idem Tacitus tradit lib. 3. *annalium*, lex Papia inducta, fuit merito postea abolita, cessante belli necessitate, l. vnica in princ. C. de caducis tollend. nam quemadmodum necessariae sunt fisco diuitiae, ita quae debita solum petenda, vt dicebat Theodoricus apud Cassiodorum lib. 1.

- l. 11. tit. 13. lib. 2. Recopil. & n. 18.
- l. 20. tit. 5. dist. lib. 2.
- l. 20. tit. 20. lib. 2. Recopil.
- 16 *Fiscalis debet veritatem praefere fisco.*
l. fisci 3. C. de aduoc. fisci.
l. non est ff. de legat. 2.
l. qui solidum 78. §. etiam ff. de leg. 2.
l. emptorem in principio ff. de action. empt.
l. fistulas 78. §. 1. de contr. empt.
l. properandum, §. fin. C. de Iudiciis.
l. 1. C. de officio eius qui vicem, & n. 18.
l. 1. C. de curios. & station. lib. 12.
- 17 *D. Paulus ad Thessalonicens expenditur.*
Item in Epist. ad Roman.
- 18 *L. qui poena, §. Diuus ff. de manumiss.*
l. 2. §. lege Iulia, ff. de testam.
- 19 *Fiscalis suffragium habebat & in multis prouinciis hodie habet.*
l. proximè ff. de his qua testam. debent. authent. de iudicibus collat. 6.
- 20 *Iudicum fratres & socij dicuntur fsciales.*
- 21 *Theodorici Regis de fscalibus sententia.*
- 22 *Principes de fscalibus maxime confidunt.*
Fiscalis constituitur a Principe procurator cum libera.
- 23 *Fiscalis quasi habens generale mandatum potest transigere de causis fscalibus.*
c. quia ad agendum de procurat. lib. 6.
l. Procurat. cum libera, ff. de procurat.
l. 12. tit. 18. p. 4. & n. 24.
l. 1. & tit. 12. lib. 2. Recopil.
- 24 *Fiscalis potest intendere actionem quae utilis fisco, etiamsi requirat speciale mandatum.*
l. 1. tit. 13. lib. 2. Recop.
l. 1. tit. 2. §. 3. lib. 9. Recop.
l. 1. tit. 15. lib. 4. Recop.
l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop.
Fiscalis etiamsi a Rege prohibeatur contra aliquem actionem intendere, poterit iustam proponere.
l. Aurelius ff. de liber. legat.
- 25 *Fiscalis officium dignitas est.*
Fiscalis numeratur inter potentes.
l. quicumque 3. C. de litigiosis.
l. 2. C. ne fscus vel Respublica.
Fiscalis dicitur clarissimus.
l. laudabile C. de aduocat. diner. iudic.
l. restituenda, C. eodem.
Fiscalis dicitur spectabilis.
l. in sacris, §. modum, C. de prox. sacro scrib. lib. 12.
- 26 *Fiscalis est curator & Procurator Reipublicae.*
l. si Pater tuus, C. ne de statu defunct.
l. Curator. 3. C. de modo multar.
l. Procuratores 30. C. de Decurion. lib. 10.
Principis representatio in solo fscali fit.
- 27 *Fiscalis in supremis senatibus Dominus vocatur.*
- 28 *Fiscali plura priuilegia concessa.*
Fiscalis non iurat de calumnia, nec in expensis damnatur.
l. 12. tit. 13. lib. 2. Recopil.
l. 22. tit. 2. lib. 3. Recopil.
Fiscalis debet esse praesens Iudicio fscali, aliàs erit nullum.
l. 3. §. Diuus ff. de iure fisci.
l. 2. C. si aduersus fsc.
- 29 *Toga antiquitus & hodie fscalibus concessa.*
l. fin. C. de aduocat. diner. iudic.
l. iubemus, C. eodem.
- 30 *Senatorum toga apud Hispanos principium.*
- 31 *Auctoritas toga apud antiquos.*
Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

var. epist. 19. ibi : *Fisci volumus legale custodire compendium, quia nostra clementia rebus propriis videtur esse contenta, & sicut nullum gravare cupimus, ita debita nostra perdere non debemus.* Et iterum subiungit rationem : *Indigentiam iuste fugimus qua suadet excessus, dum perniciosa res est in Imperante tenuitas : modus ubique laudandus est, nam cur aut vituperabilis negligentia in propriis desinat, aut aliena cupiditas turpis abradat.* Et ut idem Theodoricus dicebat lib. 4. *Variarum epistola 38. Cum omnes Reipublica nostra partes equaliter desideremus augeri, clementia tamen fiscalium tributorum iustissimo sunt pensanda iudicio.* Inde tributa Principi deberi, nec tam esse donationem quam debitum, pro explicatione eius D. Marci c. 12. D. Lucae c. 20. *Reddite qua sunt Caesaris Caesaris, ex D. Paulo, Theophylacto, Chrysoftomo, Lesio, Vasquez, & aliis novissime probavit Pater Vasquez de optimo Principe lib. 4. adnotat. 15. n. 2. & 3.*

6 Hanc ego necessitatem fisci Patroni ultra augmentum ararij (si fiscum ab arario distingui, ex Plinio in Panegyrico ad Trajanum, Dione, Suetonio, Cornelio Tacito, Spartiano, Caelio Rodiginio, ut fiscus sit proprie Principis, ararium vero publicum populi notavit Garonius de iure fisci c. 1. n. 26. & 27. adde plura qua notantur D. Amaya ad rubricam Cod. de iure fisci n. 14. Carleuallus de iudiciis lib. 1. tit. 1. disputatione 2. quest. 6. sect. 9. n. 701. ex multis comprobavit Doringius in Bibliotheca verbo ararium, num. 14.) id etiam suadere videtur, quia nisi crescerent fisci diuitiae, totum Reipublicae pessum ruet, & idcirco de Nerone refert Cornelius Tacitus, cum humanitatis specimen exhibere vellet, cuncta vectigalia subditis remittere decrevit, sed a senatu prohibitus est. Nota verba Cornelij Taciti lib. 3. *annalium ibi: Crebris populi flagitationibus, in modestis Publicanorum argumentis dubitasse Neronem, an cuncta vectigalia omitti iuberet, idque pulcherrimum donu generi mortalium daret; sed impetum eius multum prius laudata magnitudine animi cohibuere senatores, dissolutionem Imperii dicendo, si fructus quibus respublica sustineretur diminuerentur.*

7 Idque iuste & prudenter ille senatus ut alia plurima decrevit, nam ex ararij indigentia vel illius mala administratione multoties seditiones in Reges exortae & Imperiorum clades: nam milites quibus stipendia deficiunt vel differuntur, omnia sibi licere putant, dum armati incedunt, & nihil intentatum, nil linquet inausu miles fame oppressus, & stipendiis fraudatus, ideo Lampridius in laudem Severi tradit in eius vita ibi : *Milites non timuit quod in vitam sua nihil dici posset, quod unquam Tribuni vel Duces de stipendiis militum quidquam accepissent, dicens: miles non timet si vestitus, armatus, calceatus & satur & habens aliquid in zonula: at mendicitas militaris ad omnem desperationem vocat armatum.* Ideo Augustus imprudentissime ut refert Suetonius in eius vita c. 99. seorsum ararium militare instituit, & sine difficultate stipendia solvere constituit, ut constat ibi: *Quidquid autem ubique militum esset ad certam stipendiorum premiorumque formulam adstrinxit.* Desinitis pro gradu cuiusque & temporibus militia & commodis missionum, ne aut atate aut inopia post missionem solitarii ad res novas possent, utque perpetuo sine difficultate sumptus ad tuendos eos prosequendosque suppeteret, ararium militare cum vectigalibus novis constituit. Notavit Carolus Scribanus diei lib. 1. c. 42. Adamus Conzen lib. 8. *Politicorum c. 7. §. 7.* vbi plura de arario & eorum augmento.

8 Sed generaliter muneris Patroni fisci est, omnia Regalia Principis defendere & tueri, & ideo causas

Regalium fiscales esse late probat D. Alfaro de officio fiscalis glossa 20. per tot. Peregrinus de Iure fisci lib. 1. tit. 2. n. 1. ex Auileffio pluribus relatis a Bobadilla Petro Gregorio & Mastrillo, D. Amaya in rubrica C. de iure fisci n. 24. Et probatur l. 12. tit. 18. p. 4. & maxime conducit regalium defensione & conservatio, quia qui alienationes Regalium consulunt, proditiōnis crimen incurrere traditur, l. 5. tit. 15. p. 2. ex qua & aliis tradit D. Solorcan. de Indiar guber. tom. 2. lib. 1. c. 30. num. 72. Fiscali igitur omnia regalia & qua ad Principem spectant commissa, & ideo in officij sui titulo traditur: *Podias pedir y demandar, acusar y defender todas aquellas cosas, y cada vna de ellas que cumplieren a mi servicio y Patrimonio Real, y a la execucion de mi Justicia, y a el acrecentamiento de mis rentas Reales.* Explicat D. Alfaro de officio fiscalis glossa 19. in princ. vbi ex Auileffio & l. 6. tit. 4. p. 6. omnia qua pertinent ad Regem, vel sicut Regem, vel sicut Philippum, Fiscalem defendere teneri tradit, & ideo fiscales Procuratores generales dicuntur: Anton. Faber in Cod. lib. 1. tit. 2. de fin. 49. n. 7. Et quod ad publicam utilitatem spectat, ut delicta puniri, l. ita vulneratus, ff. ad legem Aquiliam, pertinet ad officium Fiscalis, l. 1. tit. 12. lib. 1. Recop. & eius causae publicae dicuntur, vt ex Ripa & D. Couarr. notavit D. Alfaro glos. 9. n. 12. Iulius Clarus lib. 5. sententiar. §. fin. q. 3. n. 6. post Angelum Cumanum, Vitalinum & Gandinum Farinacius 1. p. praxis crim. tit. de inquisit. q. 1. n. 10. Casal. casu 114.

Et potest se fiscalis in omnibus causis criminalibus, introducere, vt probavit Mastrillus decis. 207 & decis. 214. & quamvis ex l. 18. tit. 7. l. 3. & 6. tit. 13. lib. 2. Recop. iubeatur fiscalem non admittendum, vbi pars pro suo interesse litē prosequitur, loā. Garcia de nobilitate, glos. 3. n. 27. adhuc quando fuerit irrogata poena Fiscalis, quam dicimus de Camera, semper posse Fiscalem in iudicio admitti, tennerunt Guttierrez lib. 3. practicarum, q. 21. n. 17. D. Alfaro de officio Fiscalis glos. 17. n. 4. cum sequent. & n. 17. & quid operetur quoad iudicium, in sententia esse poenam fiscalem, Auilef. c. 2. Prator. verbo Camera, Farinacius lib. 2. consil. 85. Riccius 5. p. collectanea 1806. & 1954. & Salgado de Regia protectione. 2. p. c. 7. n. 25.

Vnde Fiscalis officium versabitur circa omnia qua Regem & bonum publicum, salutem & quietem subditorum contingunt; & ideo non malum necessarium Fiscalem, vt dixerunt Petrus Bellinus, D. Valenzuela, & Antonius Faber, quos refert D. Solorzanus tom. 2. lib. 4. c. 6. n. 5. sed bonum utile & necessarium dicendum officium Fiscalis.

Patronus enim fisci ad tutelā ararij, Regalium, & salutis publicae eligendus, eius officij auctoritate, utilitatem & necessitatem ostendit; nam fisci Patronus & Aduocatus a Consiliis Principis dicitur: quia si Consiliarius ille est, qui Regi salubria consulit & dirigit, l. 5. tit. 9. partit. 2. Aristoteles lib. 3. *Politicorum c. 12.* Philon. lib. de creatione Principis, Herodotus lib. 7. Plato in Protagora, Isocrates ad Nicoclem, Socrates ad Xenophontem, Simancas de Republica, lib. 7. c. 4. cum seq. & lib. 9. c. 2. Bartholomaeus Philippus in tractatu de Consiliis & Consiliariis, discursu 6. cum seqq. quod nulli magis conuenit quam Aduocato fisci, jile enim consulit necessaria Principi, & defendit, & nō solum dirigit, sed suis studiis & magno labore ad bonū exitum perducit; idē a consiliis Principis Patronus fisci dicendus, vt notarunt Antonius Rubens consil. 43. n. 1. Mastrillus dec. 214. n. 6. Iafon. in pragmatica de Antefato, obseruat. 3. n. 7. & obseruat. 21. n. 3. Petrus Gregorius lib. 49. *Syntagm. iuris c. 7. n. 6* & ex Nouella 82. D. Amaya ad l. fin. C. de decurion. c. 3. n. 34.

Quod

Quod sine dubio in Fiscali concilij Regalis Patrimonij decretum est a Rege nostro: nam in rescripto speciali expedito die 2. Iulij, anno 1626. insit Fiscalibus titulum suae dignitatis honorifico nomine Consiliarium expediri, & ita fit vt in eo dicatur Fiscalem esse de Concilio, & adeo verum iudicandum vt qui Patronum fisci Concilij supremi occiderit, poena laesa Maiestatis teneatur, ac si Consiliarium occideret, quia pars Principis est, l. quisquis, Cod. ad legem Iulianam Maiestatis, l. 1. vers. cuiusque opera, ff. eod. l. 1. & ibi glossa 13. tit. 2. partit. 7. Platea in l. nemo C. de immunitatibus, lib. 12. Isernia in titulo qua sint regalia, in verbo bona committentium crimen, Capitius decis. 130. num. 11. Bartholomaeus Philippus in tractatu de Consiliariis privilegio 8. Bossius titulo de crimine laesa Maiestatis, num. 9. & 14. Iulius Clarus lib. 5. sententiarum, §. laesa Maiestatis crimen, n. 12. & 13.

13 Nam fisci Patronus semper pars Principis censetur & consiliarius, quia eiusdem consilij in quo assistit existimetur, vt tradit Boherius in tractatu de auctoritate Magni consilij in principio, D. Alfaro de officio Fiscalis, gloss. 31. n. 10. & laudabile munus vocatur in l. laudabile, C. de aduocatis diuersi iudic.

14 Sed & fisci Patronus etiam si non habeat suffragium decisiuum in causa quam patrocinatur, adhuc vt Iudex existimatur in causa quam defendit Innocentius, & alij relati a Felino in cap. cum clamor, de testibus, Iulius Clarus lib. 3. receptarum sententiarum §. fin. quest. 3. num. 6. Bernardus Diaz in practica criminali cap. 5. Alfaro vbi proxime glossa 9. num. 27. & glossa 27. num. 3. & 35. cuius rei ratio est, nam consiliarius Fiscalis iudicium in litibus quas prosequi debet in eis qua dirigere vel disponere oporteat circa Regium Patrimonium, vel iustitia administrationem, & Fiscalis instar tutoris diligens esse debet, l. quoties in princ. & §. nec utique, ff. de administratione tutorum, nec eius desidia aliquod detrimentum fiscum pati oportet, l. fin. C. de bonis vocantibus lib. 10. diligentiam vero, qua iuri congruat facere debet, l. iustus, C. de iure fisci, lib. 10. & solum eas lites prosequi in quibus ius fisco fuisse constiterit, l. quoties, §. sicut, de administratione tutorum, ex Budeo, Peregrino & aliis: videndus Alfaro dicta gloss. 9. num. 39. & quod de Fiscali iniuste subditos vexante traditur ab eo & aliis viuum esse concremandum, ex l. vniuersi, C. vbi causa Fiscales, quod etiam admittit D. Solorcanus dicto tomo 2. lib. 4. cap. 6. num. 5. sed reprobatur D. Amaya in d. l. fin. C. de Decurion. cap. 3. n. 10. & in l. 4. num. 4. Cod. de exact. tribut. lib. 10. interpretatur contra praedictos, d. l. vniuersi.

15 Cui consequens est vt videatur arbitrium & iudicium habere fisci Patronum, quia ex vera sententia debet Fiscalis non vexare litigatorem, sed vbi fisco ius non fuerit, agnoscere bonam fidem oportet; nam quamvis Baldus loquens de Fiscali & Officialibus publicis in rubrica C. de constituta pecunia num. 14. tradiderit, eos non posse agnoscere bonam fidem, sequitur Bertachinus verbo Officialis fisci, vers. 7. & denotat l. 11. tit. 13. lib. 2. recop. vbi iubetur Fiscalibus vt lites prosequantur vsque quo eis finem imponant, aut aliter iubeatur: faciunt l. 26. tit. 5. l. 10. tit. 20. lib. 2. Recopil.

16 Sed multo verius est Fiscalem posse & debere agnoscere bonam fidem, quippe valde dissonum foret ex dict. l. vniuersi, secundum praedictorum sententiam Fiscalem iniuste subditos vexantem viuum concremandum, & prohibere illi bonam fidem, veritatem & iustitiam agnoscere: & facit expresse l. fisci 2. C. de aduocat. fisci, vbi iubetur calumnias vitare Fiscalem, & eum velut tutorem haberi notauimus n. 14. probari Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

videtur, l. quoties, §. nec itaque, ff. de administratione tutorum, ibi: *Idcircoque si mala causa pupillaris est, denuntiare sibi verum debet.* Et iterum iis verbis: *Nec enim prohibentur tutores bonam fidem agnoscere.* Vbi in notis tradit Gothofredus. *Præferre denique pupillo veritatem debet.* Quod etiam de Fiscali dicendum: *conducunt l. non est, l. qui solidum 78. §. etiam, ff. de legat. 2. l. emptorem, in principio, ff. de actionibus. empt. l. fistulas 78. §. 1. de contrahend. empt. l. properandum; §. fin. Cod. de iudic. l. 1. C. de officio eius qui vicem, l. v. C. de curios & stationar. libro 12. & qua notauit Antonius Faber in C. tit. quibus res iudicata non nocet, desinit. 14. allegat. 8. D. Alfaro de officio fiscalis, glossa 9. num. 39.*

Et D. Paulus ad Theffalonicens. tradit: *Vt non cito moueamini a vestro sensu, neque terreamini.* Et in Epist. ad Roman. ibi: *Sed reformamini in nouitate sensus vestri.* & S. Thoma 2. 2. quest. 104. art. 5. in corpore recte explicuit eis verbis: *In his qua pertinent ad interiorē motum voluntatis, homo non tenetur homini obedire, sed Deo.* Et valde notanda verba Senecae lib. 3. de beneficiis, cap. 10. *Errat si quis existimat seruitutem in totum hominem descendere, pars melior eius excepta est, corpora obnoxia sunt & adscripta dominis, mens quidem sui iuris, qua a Deo libera & vaga est, vt ne ab eo quidem carcere, cui inclusa est, tecti queat, quo minus impetu suo utatur, & ingentia tangat, & in infinitum comes caelestibus exeat; corpus itaque est quod domino fortuna tradidit, hoc emit, hoc vendit, interior illa pars mancipio dari non potest, ab hac quidquid venit liberum est; non enim aut nos omnia iubere possumus, aut in omnia serui parere coguntur contra Rempublicam, imperata non facient, nulli sceleri manus commoda bunt.* Quod similiter Fiscalibus dicendum est quod seruis cum dominis non licet, nec pro Fisco faciendum, quia Princeps non vult iniuste subditos vexari; & ita ego multoties in muneribus fisci Patroni, quibus functus cum causam fisci non iustam cognouerim, nihil contra me facere, vel dicere decreuisse & respondere me vidisse acta iudicialia, quo bonam fidem agnoscebam.

18 Nec obstat d. l. 11. tit. 13. lib. 2. Recop. vbi iubetur Fiscalibus lites prosequi vsque quo finiantur, vel aliter eis iubeatur, quasi in eorum arbitrio non sit, agnoscere bonam fidem, quia facile respondetur: nam defensores Reipublicae, vt sunt Fiscales solum iubentur eas causas prosequi, si modo adesse fiduciam negotio putant, qua sunt verba textus in l. 2. C. de officio eius qui vicem alterius, & iuxta d. l. 11. tunc dicendum lites esse finitas, cum earum iustitia discussa cognoscitur obtineri non posse, iuxta l. qui poena, §. Diuus ff. de manu mission. ibi: *vel eum prospicere vt damnaretur, facit l. 2. §. lege Iulia, ff. de testament. ibi: indicatus vel conuictus,* quasi indicatus videatur qui non habere iustitiam conuictus; vnde in eo quod est, bonam fidem agnoscere, etiam Fiscalis iudicium ostenditur, vt habeatur velut Iudex.

19 Vteriusde iure communi constat fisci Aduocatum suffragium in causa dare, l. proxime, ff. de his que in testamento debentur, ibi: *Calpurnius Longius Aduocatus fisci, dixit, non potest illud testamentum valere, quod heredem non habet.* Idque inter indicantium sententias assertur, & fauet authentica de iudicibus, collat. 5. *Nonella 2. cap. 2. ad finem,* vbi Aduocatus fisci consiliarius dicitur iis verbis: *Et Consiliario utendum laudabili quatenus disponere qua ex legibus sint, possint, id est Appiano viro spectabili & fisci Aduocato.* Et in Regnis Aragonum id obseruatur vt suffragium habeat fisci Aduocatus, vt tradit Iacobus Calicius in Margarita fiscali, in praefatione, num. 4.

qui refert constitutionem Barcinonensem, quæ id disponit, & post Senatorem qui relationem processus facit, & primo suffragium & sensum animi sui explicat, suffragium præstat fiscalis, & ita similiter in Regno Galliarum indices sunt Aduocati fiscali, & quasi Consiliarij habentur, Petrus Gregorius lib. 1. *Syntagm. iuris*, c. 7. num. 6. ex Equinario, Varrone, Iulio Claro, Craueta, Peregrino, Bartholomæo, Philippo, & aliis, notauit D. Solorzanus de *Indiarum gubernatione* tom. 2. lib. 4. cap. 6. num. 7. & ex ordinationibus Cancelliarum in defectum iudicum iudices sunt Fisci, & in Occidentalibus Indiis quando causæ remittuntur in discordia suffragiorum, in iudicum defectu admittuntur fiscales ad iudicandum schedulas Regias: refert D. Solorcan. *dict.* num. 7. Egoque in supremo consilio iustitiæ Castellæ, cum lis de maioratu villæ de la Orcajada per tredecim Senatores in discordia remitteretur, cum essem Fiscalis Regalis Patrimonij Iudex electus fui à Rege nostro, ut cum aliis Senatoribus causæ acta audirem, & iudicio terminarem, ut ita factum est, me Iudice.

20 Ideo socij iudicum & fratres appellantur Aduocati fiscali, ut quilibet pro virili iustitiam administrare procuret, vt tradit Craueta lib. 1. *consil.* 168. num. fin. Antonius Rubeus *consil.* 86. num. 1. Præpositus in *cap. accusatorum* 2. *quest.* 8. num. 9. ibi: *quod fiscalis non est pars, sed quasi Index*: nam agit de ea, quæ sunt de officio agenda à iudice, & quasi vnum corpus cum eo constituit, & ea causa dicitur socius iudicum, refert & sequitur Bernardus Diaz in *pract. crim.* c. 5. Azeuedo in l. 3. tit. 1. 3. lib. 2. *Recept.* D. Alvaro de *officio Fiscalis glossa* 34. §. 8. num. 215. latè Mastrill. *decif.* 214. num. 15.

21 Cui rei annectenda sententia Theodorici Regis, qui denotat maius quàm Senatores, iudicium habere Aduocatum fiscali, cum eius arbitrio relictum sit, quæ negotia Regalis patrimonij discutienda sint, vel quæ omittenda, vel suspendenda; & vt appareat excellentia muneris Patroni fiscali, & quantum sapientia virtutibus & prudentia ille excellere debet; nota verba apud Cassiodorum lib. 1. *variatarum*, epistola 22. ibi: *Sume igitur fiscali nostri tuenda negotia, in vtendis officij tui priuilegijs prædecessorum exempla securus. Ita ergo per medium iustitiæ tramitem moderatus incede, vt nec calumnia innocentes graues, nec iustis petitionibus reventatores exoneret, illa enim vera lucra iudicamus quæ integritate suffragante percipimus; non ergo quoties superes, sed quemadmodum vincas inquiramus, aquitatem nobis placiturus intende, non quæres de potestate nostra, sed potius de iure victoriae, quanto laudabilius à parte fiscali perditur cum iustitia non habetur; nam si dominus vincit, oppressionis inuidia est, æquitas verò creditur, si supplicem superare contingat; non ergo paruo periculo causas dicimus quando tunc fama nostra proficit, cum se commoditas iniusta subducit. Quapropter fuit interdum causa mala fiscali, vt bonus Princeps esse videatur, maiori quippe compendio perdimus, quàm si nobis indebitè victoria suffragetur.*

22 Hinc apparet quantum Principes confidant fiscali Patronis, cum eis committant administrationem ac defensionem iustitiæ, protectionem sui Patrimonij, & recuperationem eius, quæ ad illud pertinet, & conseruationem eorum quæ ad Statum Regalem spectant, constituens eum Procuratorem Generalem cum libera & generali administratione, Bartolus in l. 1. in *princ. ff. de officio Procuratoris Cesaris*, Landenæs, de *fisco*. q. 16. Iason. in l. 2. §. *credendum* n. 10. ff. *si certum petatur*, Alvaro alios referens, de *officio Fiscalis glossa* 34. num. 218. & 233.

23 Et ideo quasi habens mandatum generale, cum

libera transigere potest de causis fiscalibus, *cap. quia ad agendum, in fin. de procurat. lib. 6. l. Procurator cum libera. ff. eod.* Barth. & Castrenf. in l. *Præses, Cod. de tranfact.* Corneus *consil.* 189. num. 1. Alvaro *ubi proxime*, & hanc confidentiam expressit l. 12. tit. 18. *part. tit. 4. l. 1. tit. 12.* Recop. ibi: *Porque los delitos no queden sin castigo ni pena por defecto de accusacion, y porque el officio de nuestro Procurador Fiscal es de gran confianza, y quando bien se executada, se siguen de el grandes provechos assi en execucion de la dicha Justicia, como en prode la nuestra hacienda, & in l. 2. quæ statim sequitur *dict.* tit. 12. Reges nostri Catholici tradunt ibi: *Porque segun la confianza que haçemos de los Procuradores Fiscales que han de estar en cada una de las nuestras Chancellerias, es muy cumplidero al seruicio nuestro, y a la execucion de la nuestra Justicia.**

Sed Fiscalis potest intendere quamlibet actionem, quæ sit utilis fisco, etiam illam quæ acquirit speciale mandatum, l. 12. tit. 18. p. 4. l. 1. & per totum tit. 13. lib. 1. l. 1. tit. 2. §. 3. lib. 9. Recop. nam & quilibet de populo ad exemplum popularis actionis potest sine mandato intendere actionem pro fiscali utilitate, vt post alios resoluit Peregrinus de *iure fiscali*, lib. 6. tit. 2. n. 3. & faciunt l. 1. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 10. lib. 5. *Recopil.* & ideo fiscus potest intendere restitutionem sine speciali mandato, Afflict. *ad consil. Neapol. lib. 2. rubr. 39. de restit. Reipubl.* n. 2. vbi additio *lit. E.* notat, quod Fiscalis habet mandatum cum libera, imo etiam si quis habeat titulum à Rege, & in eo decerneretur Fiscalem nihil contra eum petere, imo illi assistere. ex quo colligitur velle Principem mandato non vti contra illum, adhuc intelligitur de actione iniusta & affectata; non verò quando Fiscalis iuste actionem intenderet, quia adhuc posset tunc agere & vti mandato, argument. l. *Aurelius. ff. de liber. legat.* vbi communiter Doctores, Albericus in l. *nullus videtur, ff. de res. iuris. D. Couarr. in cap. Rainaldus*, §. 1. n. 18. de *testamentis*, Corneus de *Locato* 4. p. q. 14. n. 36.

Et est etiam Fiscalis officium dignitas, Roman. *consil.* 818. & gaudet omnibus priuilegijs & prærogatiuis, quæ tenoribus conceduntur, quia numeratur inter potentes Reipublicæ, l. *quicumque* 3. C. de *litigiosis*, l. 1. C. *ne fiscus, vel Respublica*, clarissimus dicitur, l. *laudabile*, l. *restituenda*, C. de *Advocat. diuers. iudic.* nominatur spectabilis, l. *in sacris*, §. *modum*, C. de *prox. sacror. scrip. lib. 1. 2.* & gaudet omnibus præeminentiis, quibus Senatores, in Senatu cum eis sedet, toga vititur, & quando illis permissum, puluinar ad pedes habet Fiscalis, & omnia illorum priuilegia, Garcia de *nobilitate glossa* 3. in *princ. & gloss.* 35. num. 42. Peregrin. de *iure fiscali*, lib. 7. tit. 2. num. 15. Mastrillus de *Magistratib.* lib. 5. cap. 2. num. 50. & 70. & cap. 9. num. 125. D. Alvaro *glossa* 16. 17. & 31. num. 5. 11. 12. & *glossa* 34. Gabriel Buratt. in *speculo visitat. cap. 12.*

Fiscalis repræsentat Regnum, & ideo procurator Reipublicæ, & curator dicitur in l. *Si pater tuus* 7. *Cod. de statu defunctor. leg. Procuratores* 30. *Cod. de Decurion.* lib. 10. *leg. Curator.* 3. C. de *modo mulctar.* & ideo Procuratorem generalem Fiscalem esse ex Anton. Fabro diximus supra, num. 8. & eius causas esse publicas, & præferendas causis priuatorum, Ripa in *leg. dotis, ff. soluto matrim.* num. 112. & 113. D. Couarruias lib. 1. *Var. cap. 16* qui alios refert, adde Otalor. de *nobilitate*, 1. parte, cap. 1. num. 12. & 2. part. cap. 8. num. 7. & 9. Gutierrez lib. 3. *practicar.* c. 19. num. 26. Sesse *decif.* 4. ad *finem.* Sed & Principis repræsentatio quamvis collegialiter fiat in toto Senatu, tamen in solo Fiscalis etiam fit, vt notantur Afflict. *decif.*

decif. 366. Cavedo 1. part. *decif.* 118. num. 4. Peregrinus de *iure fiscali*, lib. 7. tit. 2. num. 1. Boët. *decif.* 222. Mastrillus de *Magistratibus*, lib. 5. cap. 8. num. 65. Canalcan. *decif.* 41. num. 32. Restaurus de Imperatore, *question.* 510. *casu* 247. qui inde tradunt, Regium Fiscalem dici, & notauit D. Alvaro *glossa* 31. num. 8. ex quo num. 10. notat minimam esse promotionem, si Fiscalis in auditorem eiusdem audientiæ sumatur, cum auditores aliquando in Fiscales maiorum audentiarum, vel Consiliorum promoueantur.

27 Et adeo honorandum est munus Fiscalis Patroni, vt consuetudine, & stylo Senatus, Curie Regis Dominus Fiscalis ab ipso Præside supremi Senatus Castellæ nominetur in Aulis Consilij; & in decretis, & sententijs in scriptis, cum Fiscalis nominatur, dicitur Dominus, & eodem modo, vt Consiliarij, iudicatur ex supra dictis, & quæ notarunt Rubeus *consil.* 86. num. 1. Mastrill. *decif.* 214. num. 6. Petrus Gregorius lib. 47. *Syntagm. iuris, cap. 7. num. 6.* adde D. Alvaro *glossa* 31. num. 4. quasi ex corpore Senatus, & socius Senatorum, sit Fiscalis; Craueta *consil.* 168. n. fin. Boherius auctor magni Concilij, num. 136. Ant. Faber in *Cod. lib. 1. tit. 6. definitione vnica, annotat.* 3. Bernardus Diaz in *praxi, c. 5.* Inde D. Alvaro *glossa* 34. num. 215. sequutus Præpositum iudicem esse tradit Fiscalem, & Rubeus *consil.* 86. num. 1. disputat, an debeat Fiscalis præcedere Consiliarios nouiores, & quando eis est adiunctus in iudicando, vt eos præcedat Alvaro 2. p. *decif. Neapol.* verbo, *Fisci Patronus*, Petrus Gregor. lib. 49. *Syntagm. iuris, cap. 7. num. 6.*

28 Vnde meritò plura priuilegia Fiscalibus conceduntur: nam nomine Regis iurant de calumnia, & quæcunque alia iuramenta necessaria faciunt, Lucas de Peña in *in l. instas*, C. de *delationibus*, lib. 10. Peregrinus alios allegans lib. 7. de *iure fiscali*, tit. 3. n. 7. quamvis secundum magis communem opinionem non iurent de calumnia, l. 1. 2. tit. 13. lib. 2. l. 2. tit. 2. lib. 3. *Recopil.* nec in expensis damnantur, D. Solorzanus *dict.* c. 6. n. 127. In causa Fiscalis debet in iudicio assistere Patronus Fiscalis, aliter nullum erit iudicium, & sententia, l. 3. §. *Diuus. ff. de iure fiscali*, l. 2. & ibi *glossa* fin. C. *si alterius Fiscum*, & quæ congeffit D. Alvaro de *Officio Fiscalis, glossa* 18. num. 15. & *glossa* 16. priuileg. 65. num. 210. & *glossa* 34. §. 8. num. 229. & *glossa* 9. num. 27. & septuaginta & tria priuilegia Fiscalis, & eius Patroni recenset D. Alvarus *glossa* 16. per totum, ex Luciano, Castrenf. Saliceto, Azore, Afflictio, Bosio, & Couarr. de *Fiscalibus priuilegijs* memorat Baronius de *priuilegijs fiscali, cap. 2.*

39 Vterius in omnibus, & per omnia Senatoribus adæquantur Fiscales in toga iure antiquo, l. *fin. C. de Advocatis diuers. iudicum*: ibi, *Super rogatis amplissima sua Sedis*, & nouioribus Regum Rescriptis, de quibus Ioannes Garcia de nobilitate, *glossa* 35. n. 44. & 45. & ad similitudinem l. *inbernis*, *Cod. eodem*, ibi: *nec adiculas eorum metatorum onere molestari*, etiam apud nos hoc priuilegium Aduocatis Fiscalis concessum est, & alia plura, de quibus Ioannes Garcia *ubi proxime*, D. Amaya ad volumen tom. 1. ad l. *fin. C. de Decurionibus*, cap. 3. per totum: adde plura, quæ ex Conrado, Lancelloto, Barbosa, Sesse, Fabio de Anna, Cauello, Rebuffo, Luciano, Surdo, Afflictio, Gaillio, Greueo, & aliis pluribus præter supra adductos notauit Dominus Solorzanus *dict.* c. 6. per totum, maximè num. 2. & 27.

30 Sed maxima ratione præcipue inter alia Fiscalibus toga concessa, quia vestis diuersa à communi vsu gètium honorem, & dignitatem muneris ostentat, vt ait *glossa* in l. 1. C. *nullis licere in franis*, & *equestribus*, lib. 11. *Speculator in titulo de Aduocato*, Cassaneus

in *Catalogo gloria mundi*, 2. part. *concl.* 7. post *considerationem* 38. & ex Baldo, & *cap. si vero* 4. de *sententia excommunicat.* probauit D. Alvarus de *Officio Fiscalis, gloss.* 31. n. 7. ideo ne aliquod honoris adminiculum dignitati Fiscalis Patroni deficeret, vt Rex noster Philippus II. anno 1578. decreuit Senatores omnes toga, & vestibus talaribus incedere, vt tradit Ludouicus Cabrera in eius vita lib. 10. cap. 21. vbi causam refert, quia id decretum similiter in Regijs Fiscalibus admissum, & specialium decreto, & rescripto in Fiscalibus declaratum fuit, vt de eo testatur Ioannes Garcia de *nobilit.* *glossa* 35. num. 42. & conuenit quod tradit Alvarus d. n. 7. & quoad Fiscales Cancelliarum extat rescriptum in Ordinationibus Cancellariæ Granatenf. lib. 2. tit. 8. n. 8.

De his autem togis, de auctoritate, & vsu antiquo Suetonius in vita Cesaris dictatoris, Cicero *Philippica* 3. Alex. ab Alexan. lib. 5. *dierum genialium, cap. 18.* vbi plura adnotauit Tiraquellus. Adde Rosinum lib. 5. *antiquitatum Romanarum, cap. 12.* & quod ex Martiali, Iuuenali, Horatio, Tibullo, Macrobio, Nonio, Barrone, Seruio, Quintiliano, & aliis innumeris notauit Thomas de Emster in *Paralipomenis, dict.* c. 32. & omnia priuilegia Fiscalium recensuerunt supra relati.

Ex quibus consequitur quod etiam ad Fiscalis auctoritatem pertinet, vt solum à Rege creati possint Fiscales, vt ex l. 1. ff. *de officio Procurat. Cesaris* cum Afflictio, Peregrino, & Montaluo probauit D. Alvaro de *officio Fiscal.* *gloss.* 1. num. 2. ad *fin.* & *gloss.* 31. num. 5. vbi adducit Restardum, & Arisminum Tepatum, & solos esse Fiscales in supremis Regis Tribunalibus, nec à Iudicibus ordinarijs generaliter posse constitui, sed cum casus exegerit solum ad certam causam deputari, idem D. Alvar. *glossa* 10. & 11.

ALLEGATIO II.

De recusatione Fiscalis.

- 1 Fiscalis pars formalis est in causis ad eius officium pertinentibus.
Procurator generalis dicitur Fiscalis.
- 2 Fiscalis in Castella votum non habet in causarum decisione.
Fiscalis qui fuit si postea Senator fiat, non potest in causa index esse.
l. 10. tit. 4. p. 3.
l. *quisquis*. C. de postulando.
l. *nemo*, 13. C. de *Assessoribus*.
l. 18. tit. 5. lib. 2. *Recopil.*
- 3 *Authent. vt deliberandi ius collat.* 9. explicatur.
C. num. 5.
- 4 *Aduocatus consultus de causa respondens non potest esse Index.*
l. ex illo. C. de appellat.
- 5 *Aduocatus alterius partis poterat à litigatoribus Index eligi.*
l. *qui in iudicium*, ff. de *iurisdictione omnium iudicum, concil. cum l. in priuatis, ff. de Iudic.*
- 6 *Fiscalis dicitur Index quoad honorem, quia vt Senatoribus ei debetur reuerentia.*
- 7 *Indicii quasi contrahitur.*
Contrahentibus quando licet ad inimicem se decipere.
l. 3. §. *Item scribit, de peculio.*
l. *quoties cum l. sequenti de noxa.*

- In causa 17. §. idem Pomponius ff. de minor.*
- 8 *Fiscalis diligentissime lites prosequi debet.*
l. 2. 7. & 10. tit. 13. P. 20. tit. 20. lib. 2. Recopil.
l. 2. C. de delatoribus lib. 10.
- Fiscalis officium loco delatoris successit.*
- 9 *Fiscalis officium sanctum.*
Fiscalis malum necessarium.
- 10 *Presumitur pro quocumque Officiali recte munus exercere, & maxime pro Fiscalis.*
- 11 *Fiscalis non recusatur in Neapoli, Sicilia, & Catalonia.*
- 12 *Fiscalis non sic facile recusandus ut recusatur Iudex.*
- 13 *Inimicitia magna inter Fiscalem & litigantes est causa ut possit recusari Fiscalis.*
Advocatus partis adversa inimicus potest recusari.
c. 2. cum duobus sequent. 3. q. 5.
cap. omnes, cum oporteat, cap. qualiter, & quando, de accusat.
- 14 *Iniuria nasci non debet, unde iura nascuntur.*
l. meminerint, C. unde vi.
- 15 *Iniurias pretextu officij vindicare execrabile.*
Apud Rex sine aculeo est.
- 16 *Genesis c. 49. explicatur.*
- 17 *Fiscalis recusatur quando iuste potest timeri eius inimicitia.*
- 18 *Inimicitia ex qua potest Fiscalis recusari debet originem trahere ex causa priuata non ratione officij, quia contra aliquam causam persecutus, cum hac non culpabilis.*
l. 2. C. de delatoribus lib. 10.

An Fiscalis possit recusari, & quibus causis.

- T regulariter videtur dicendum hanc recusationem non admittendam; quemadmodum enim non potest recusari aduersarius ab eo cum quo litigat, ita Fiscus Patronus, qui nomine Regis causam prosequitur, & eius Procurator dicitur, & in causis ad eius munus pertinentibus, pars formalis existimatur: Innocentius, Felinus, & alij in c. cum clamor, de testibus, in c. de accusat. 2. quest. 8. Bernardus Diaz in praxi crim. canon. cap. 5. D. Alfaro de officio fiscalis, gloss. 10. Anton. Fab. in C. ad titulum, C. de Sacrosanct. Eccles. definitione 49. n. 7. qui procuratorem generalem dixit Fiscalem.
- Præsertim quia solum instructio causarum ad Fiscalem pertinet, eius verò decisio iudicibus & senatoribus reservata apud nos, qui eo iure in Castella utimur ut Fiscales votum non habeant in causarum decisione, imò potius in ea causa, in qua pro fisco aduocationem susceperunt, si postea ad munus senatorum assumantur, non poterunt esse iudices, l. 10. tit. 4. part. 3. l. quisquis, C. de postul. l. nemo 13. C. de assessor. l. 18. tit. 5. lib. 2. recopil. Anilef. in cap. 3. Prætorum num. 3. cum seqq. Gomez de Leon responso 46. num. 5. Carrasco ad leges recopil. cap. 9. num. 55. Montaluis in l. 4. tit. 9. lib. 1. fori, Gloss. per Christ. Thomas Sanch. conf. moral. lib. 3. cap. unico, dub. 26. à num. 1. Greg. Lopez di. l. 10. Gloss. non debe oir, alios referens, Augustinus Barbofa in collectanea, cap. postremo, de appellat. num. 2. & 4. Donellus lib. 18. comment. cap. 1. vbi Osnald. lit. Nn. ex Lanfranco & aliis in fiscali, Mastril. decis. 151. n. 53.
- 3 Nec aliquid contra mouebit Auth. Vt deliberandi

ius etiam ad impubes, collatione 9. vbi Ioannes Provincialis Fiscus aduocatus, qui responsum in causa dedit, Iudex in ea fuit: quia vt ex eo textu constat ibi, in foro non aduocauit, sed solum consultus fuit, & responsum dedit, quod longè diuersum est à nostro casu, vt Fiscalis qui causam in iudicio defendit, in ea sententiam proferat, quasi pars non possit iudex admitti.

Et quamvis Abbas in cap. irrefragabili, de offic. ordin. 4 voluit aduocatum qui fuit consultus in causa, & dedit responsum, non posse in ea iudicem esse, tenet etiam Auilef. cap. 3. Prætor, num. 3. Thom. Sanch. lib. 3. respos. moral. cap. unic. dub. 26. n. 5. vnde explicari debet, l. ex illo 13. C. de appellat. vbi Iudex qui consuluit de causa lite pendente, prohibetur iudicem esse, quia animi sui motum aperuit pluribus, Giurba decis. 5. 4. & Ricc. collect. 1526.

Verumtamen id procedit vt possit Iudex recusari, non verò si à partibus Iudex eligatur, iudicare non possit, cum aliàs pater, qui in causis filij omnino Iudex esse prohibetur l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdictione omnium Iudicum, tamen parte consentiente in causis filij poterit iudicare. Ita accipienda lex in priuatis 77. ff. de iudic. Et concilianda cum d. l. qui iurisdictioni, vt procedat in iudicibus datis, qui ex consensu partis eligantur, vel cum pars contraria conuenerit, vt pater iudicet. Pro quo adde plura, quæ notantur Pacius cent. 1. quest. 57. Genoa legum concil. ad hæc iura. Merla in emporio iuris, titulo de iurisdictione. quest. 17. num. 9. Donnellus lib. 17. comment. cap. 25. vbi multis Osnald. in not. lit. H, & cum in dict. auth. à parte electus fuisset iudex, qui responsum in causa dedit, ibi, controuersie iudicem elegisse, nihil contra prædictam resolutionem obstare poterit.

Vnde quod tradit D. Alfaro de officio fisc. gloss. 17. num. 3. fiscalem iudicem vocans, ita accipiendum vt iudex existimandus & habendus ad honorem, dignitatem, & reuerentiam, cum pars Senatus cui assidet credatur fiscalis, & pluribus Regiis rescriptis Senatoribus sint adæquati, de quo latè egimus Allegatione præcedenti per totam, non verò vt iudicare possint in causis, in quibus fisci partes egerunt, vt ipse D. Alfaro agnoscit.

Deinde cum in hoc casu nihil circa sententiam pendeat à fisci Patrono, nullo modo videtur vt suspectum posse remoueri, quia licet aliquibus cautelis iudicis vteretur, tamen cum in iudiciis quasi contrahere videamur l. 3. §. idem scribit, ff. de peculio, ibi, nam sicut stipulatione contrahitur cum filio, ita iudicio contrahi, vbi notat Bart. & Gloss. verbo iudicio contrahi, adducit l. quoties, cum l. sequenti, ff. de noxalibus, & in contractibus permissum sit contrahentibus adinuicem se decipere, l. in causa 17. §. idem Pomponius, ff. de minoribus iuribus, quæ pro eius explicatione notarunt Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 3. Cacheran. decis. Pedemont. 95. n. 1. Capra regul. 87. Misinger. cent. 6. obseru. 38. n. 5. Fachin. lib. 3. controuers. c. 4. ex Pinello, Morla in emporio, tit. 5. q. 1. n. 56. videtur posse fiscalem legalibus dilationibus, aut aliis modis vti, quæ licet grauare videantur colligantem, queri tamen non potest, quia suo iure utitur, & ideo iniuriam non facit, l. & in maiorib. C. de appellat. l. 3. §. penult. ff. de incendio, ruin. & naufragio, l. si quis fumo, §. 1. ff. ad l. Aquil. Bertachin. verbo iniuriam, n. 70. ad fin.

Præterea si litigator vel reus fastidiat nimiam diligentiam, & sedulitatem fiscalis, sciat eius muneri iniunctum, vt diligentissime lites persequatur, & nullam moram vel dissimulationem contrahat in discutiendis, & persequendis iuribus Regalis patrimonij, l. 2. 7. & 10. tit. 13. l. 20. tit. 20. ibi: Con toda diligencia, l. 2. Recopilat.

Recopilat. l. 2. C. de delatorib. lib. 10. ibi; manente officij sollicitudine, D. Alfaro de officio fiscalis, glossa 9. n. 3. & latè glossa 20. per tot. & in omnibus ordinationibus Cancellarium & Senatuum Hispaniæ sedulo id iniungitur, aded vt in supremis Consiliis, nisi fiscalis, testimonium exhibeat, relationem causarum fiscalium ad Senatum detulisse, salaria ei non soluuntur: & similiter fiscali muneri iniunctum acriter delicta vindicare, & illorum punitionem & pœnas prosequi. Peregrin. de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 194. & in locum delatorum officium fiscalis succedere, ad quod pertinet delicta inquirere, inquisita persequi, & verificata petere, punire, ex Cassaneo & Claudio Canzio probauit D. Alfaro de officio fiscalis, gloss. 10. n. 1. & 2. Mastrill. decis. 207. n. 7. cum seqq.

9 Et quidquid in hoc fiscali exequeretur, etsi nimis frigidè circa id se haberet, eius obligationi coheret: nam eius munus inde malum necessarium dictum fuit ab Alexandro Seuero, vt refert Lampridius in eius vita, Bellinus de bello, l. p. tit. 2. n. 17. & ideo minus placidum & omnibus inuisum fiscalem dixit Cassianus in consuet. Burgundiæ, rubrica 2. in princip. num. 4. sed tamen quia criminum vindictam persequitur, quæ ad publicam vtilitatem pertinet, l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquilam, Æneas Robert. lib. 2. rerum iudicatarum, c. 19. ideo fiscalis officium sanctum dixerunt Belluga in specul. princip. rub. 33. §. rem non nouam, n. 36. D. Valençuela conf. 39. n. 6. & consil. 100. n. 102. & in Allegatione præcedenti notauimus, non malum fiscalis officium, sed bonum vtile & necessarium dicendum.

10 Sed etiam pro quocumque officiali semper præsumendum, rectè munus suum exercere, l. 1. C. de susceptor. & Anchar. lib. 10. ex Bartolo, Caualeano, Alciato, Sesse, Mandello, & Testay, Mastrillus de Magistrat. lib. 6. c. 10. n. 3. & 4. cum sequentibus pluribus, Menoch. lib. 2. de presump. §. 5. maxime in fiscali, qui nomine Regis omnia facit & disponit, & plerumque cum eius consultatione & semper pro gestis à Principe est præsumptio iuris, vt istè quid fiat & iuri congruat, vt post Alciatum & Gloss. in l. relegati, C. de pœnis, cap. cum à nobis, in fin. de testib. Clement. unica de probat. Cinno Romano, Barbacia, Iafone, Calcaeo, Grammatio, Nenicano, & aliis, latè probauit Menoch. lib. 2. presump. 10. per tot.

Et ita multoties in Catalonia decisum testatur Fontanella decis. 30. n. 4. & 5. vt fisci Aduocatus recusari non possit, & refert Pegueram decis. 33. 2. p. qui per tres Aulas ita decisum tradit anno 1612. & Iacobus Laurentius in tract. de iudice suscepto, c. 6. n. 9. tradit Neapoli & cæteris in oppidis eius Regni Aduocatum & Procuratorem fisci tamquam suspectum ab inquisito nullatenus recusari posse, etiam si contra eum vrgeant indicia & probationes, diligenter & animosè perquirat, alià verisimili causâ, cum illud quod ad munus Procuratoris fisci pertineant, exequatur. Et conducunt rescripta Regia, quibus in Sicilia id prohiberi tradit Mastrillus decis. 214. n. 1. vsque 12.

12 Verumtamen quamvis crediderim non sic facile posse suspectum dici fisci Patronum vt Senatorem & Iudicem in quo quælibet causa quæ possit litigantem iuste suspectum reddere sufficit ad recusationem, iuxta quæ notarunt plures quos retuli 1. p. decis. Granat. 48. per tot. quod in fisci Patrono aliter procedit, quia eius curæ & muneri iniunctum defendere iura Regalis Patrimonij, quæ pertinent ad publicam vtilitatem & regimen curare, vindictam delictorum persequi, & inde si nimis acriter circa id se gesserit, sub obligationis complemento tribuendum, & non

potest fiscalis effugere suspicionem vt velit contra litigantem, vel delinquentem causam iudicari, cum eam pro Rege aut vindicta publica intenderit, vnde non oportet regulari causa suspicionis circa illum vt in Iudice & Senatore procedit.

13 Sin verò grauis inimicitia inter fiscalem & litigantem, vel reum intercesserit, ita vt ea proposita & probata, iuste timeri possit maxime vexandus à fiscali, tunc illum posse recusari admittendum est, quod comprobatur, quia Aduocatus qui contra me aduersario patrocinium præstat, si meus animus probetur, potest ab aduocatione remoueri, ne iratus nocere cupiat, aut lædus vlscisci se velit, vt argum. cap. 2. cum duobus sequentibus 3. q. 5. c. omnes, c. cum oporteat, c. qualiter 2. de accusat. cum Speculatore & aliis probauit Aluar. Valasc. 2. tom. consil. 124. n. 4. & expressè remouendum Aduocatum, & id cauere oportere ne ille reis assignetur in sancta Inquisitione, probauit Peña in directorio, 3. p. comment. 31. tit. de recusat.

14 Quod equidem multò magis in Patrono Fisci procedit, qui non solum suis literis, & doctrina causam fouet, sed etiam nomine Regis, & auctoritate, qui semper ægrè feret iniurias irrogari, vnde iura nascuntur, l. meminerint, C. unde vi, gloss. in l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure, & Gloss. verb. Senatus in l. Senatus consulto, ff. ad Silianum, & officio vindictam de inimicitia contra litigantem, vel reum sumere Fiscalem semper Princeps vetauit, quia id rectè regendæ rationis vigor ex postulat, ne quis priuata odia publicâ potestate vindicet aduersus leges ipsarum auxilio, vt tradit Simancas lib. 10. Epist. 47. & iuxta Cicero-nem in oratione in Verrem, actione 3. nulla sunt occultiores insidie, quàm quæ latent in simulatione officij, & vt Theodoricus Rex Ioanni Consuli Campaniæ, qui eam querelam proposuit à summo Præfecto muneris prætextu iniurias vindicare, ad hoc rescriptis apud Cassador. lib. 7. Epist. 27. eis verbis: Perire diu, & variè persecutione iactatus ad pietatis nostræ remedia haud irritè conuolasti, asserens eminentissimam Præfecturam tibi esse terrori, ne priuata in te odia resarcirentur per publicam potestatem, sed nos, qui donatus dignitates iustitia parere cupimus, non dolori, contra illicitas præsumptiones nostræ te tuitione vallamus. Et ideo Cassiod. lib. 4. Epist. 10. eidem Ioanni rescripta iterum tradit, ibi: Fœdum est inter iura publica priuatis odiis licentiam dare, nec ad arbitrium proprium iudicandus est inconsultus feruor animorum: iniquum quippe nimis est, quod delectat iratum.

15 Et nihil magis Deo inuisum est, quod maxime vindicat, abuti publica potestate, ad iniurias vlscendas, quasi munus, quod institutum ad delicta excludenda, illa includat, & iræ deseruiat, vnde Senec. lib. 1. de clementia, c. 19. tradit, etiam si iracundissimæ, & præ corporis captu pugnacissimæ sint apes, & aculeos in vulnere relinquunt; Rex verò ipsarum sine aculeo est. Nota ibi. Noluit enim natura, nec sanum esse nec vltionem magno constitutam petere, telumque detraxis, & iram eius inermem reliquit, quasi non deberet qui aliis superior, illis esse nocuus Et inde iuxta Abulens. explicatur illud Genes. c. 49. quod difficillimum Interpretibus visum fuit; quare Iacob Patriarcha in vltima voluntate prætermisiss grandioribus natu filiis Ruben, Simeone, & Leui, Primogenituræ ius in Iudam transmisit, & ultra causam, quam expressit de Ruben, quod cubile paternum impie ascenderit, eiusque fratrum turpiter maculauerit, de Simeone & Leui, quod ambigitur, sapienter explicauit Abul. d. c. 49. quasi dignitati Primogenituræ, vt aliorum fratrum superior, & validior esset, indignos & incapaces iudica-

ut filios, qui vindictæ avidæ, & sævæ ac pertinacis iræ fuerint, vt in Principis Sichem nece, & vrbis Sichimitarum euerfione patet, & denotant apertè verba Iacob. dict. cap. 19. ibi: Quia in furore suo occiderunt virum, & in voluntate fua suffoderunt murum: maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura. Vt rectè explicat P. Velazquez de optimo Principe, lib. 3. adnotatione 12. num. 7. vbi etiam adducit alios, & Virgilium lib. 12. Aneidos, qui inducit Iouem exprobrantem Iunonem, & irridentem, quia vindictam foueret, cum eflèt Regina, & aliis superior, ibi:

Iratum tantos voluis sub pectore fluctus.

Et quàm exitiale nocumentum fit cauffam præbere vt muneris publici prætextu poffit aliquis vindictam iniuriarum vel æmulationum fumere, & quod ad vtilitatem omnium inductum, vt Fiscalis officium, in vltionem priuatam conuertere in commune difpendium, æquitatis, & iuftitiæ iacturam, ex Baldo, Oldrabandino, Socrate, Quintiliano, D. Hieronymo, Roberto, Simanca, Arnifco, & aliis probauit D. Valençuela tom. 1. conf. 91. num. 28.

17 Hoc igitur vt vitari poffet, congruè admittenda recufatio Fiscalis, quando probaretur inimicitiam iuftam à litigatore, vel eum timeri, vt poffet damnum inferre: & eo cafu recufationem Patroni Fisci procedere tenuerunt D. Alfaro de officio Fiscalis, gloss. 17. num. 40. Carracus, ad leges Recopil. c. 9. de recuf. num. 43. & ex Boherio decif. 258. num. 8. Scipione, Robito, Craueta, Valafio, Iacobo Laurentio, Deciano, & aliis, in Neapoli, & Sicilia hanc recufationem admitti: tradit Maftrello, decif. 214. n. 12. cum feqq. & post illum ex Paponio, & aliis nouiffimè tenet doctus Fontanella 1. part. decif. 30. num. 6. cum feqq. ex Antonio Mornaco, & aliis relatis nouiter hanc eandem fententiam tenet Doctiffimus Ioannes de Solorçano 2. tomo de Indiar. Gubernatione lib. 4. c. 6. n. 21. cum fequent.

18 Sed limitandum est cum Maftrello, vbi proxime n. 31. nifi orta fuiffet inimicitia ratione officij, fi vt Fisci Patronus contra recufantem, vel eius confanguineos, Fisci partes fufinuiffet, quia munus fuum exequi debet Fiscalis, & neceffitate iuris excufatur, vt illi non imputetur iniuriam facere, l. 2. C. de delatoribus lib. 10. aliàs enim fi ex priuata cauffa inimicitia & æmulatio procedat inter Fiscalem, & litigatorem, aut reum, ita vt iufte timeri poffit damnum esse inferendum, recufatio rectè procedet, quippe data est officialibus, & iudicibus publica potestas, vt iudicent non vt vindicent affectus, & criminum purgatio fiscali propofita non vltro data, & auertere plagam, non inferre, & nihil maiori curâ vitari oportet quàm iuftitiæ tegmine, & munere publico iniuriam irrogari, quia ficut merum quod alioquin aduersus cicutam valet, fi cicutæ admifceatur facit vt veneno refifti non poffit, ob calorem meri ad cor celeriter penetrantis, ita officia publica quæ maxima æquitatis præfidia esse debent, fi improbitati, & vindictæ defuerint, infanabile vulnus infligent, quia iuftitiæ antidotum, vt merum cicutæ, ita vindictæ & malitiæ officialis mederi non valet, quando potestas muneris in Reipublicæ, & fubditorum perniciem exercetur, vnde congruè medela recufationis in fiscali admittenda quando inimicitia probatur.

ALLEGATIO III.

Principis contractus quando poffint reformari.

- 1 Princeps qui non recognofcit Superiorem ex fuo contractu efficaciter obligatur. l. digna vox, C. de legibus.
- 2 Princeps fi non obligaretur ex contractibus est extra omne commercium.
- 3 Leges fubiecit Deus Principi non contractus. l. Princeps legibus, ff. de legibus.
- 4 Dominium quamuis tollere poffit Princeps, non verò tollere ius quaftum ex fuo contractu.
- 5 Concefiones Principis quæ tranfierunt in contractum tolli non poffunt.
- 6 Princeps refcripto tollere non potest ius tertio quaftum.
- 7 Principis contractus habent vim legis. l. 1. ff. de conftit. Princip. & c. n. 30. l. Cafar, ff. de publican. & vectigal. & c. n. 30. §. fed & quod Principi, inftit. de iure naturali, & c. num. 30. l. pen. C. de donat. inter, & c. n. 31. 32.
- 8 Princeps ex cauffa publicæ vtilitatis potest lege generali ius tertio quaftum tollere. Princeps præfumat facere ex iufta cauffa. Principis afectioni credendum. Clem. 1. de probat.
- 9 Publica cauffa præualeat priuata. l. ius publicum, ff. de pactis. l. item fi verberatum, ff. de rei vindicat. & c. num. 29. l. venditar, §. fi conftat, ff. comm. prædior. l. Lucius, ff. de Euctio. l. cotem ferro, §. fin. ff. de publican. & vectigal.
- 10 Publicæ vtilitatis cauffa non folum Pontifici, fed etiam Epifcopo permittitur facere ftatuta extra Canones.
- 11 Lege generali potest Princeps contractum fuum reformare.
- 12 Iuramentum omne videtur excipere auctoritatem legis.
- 13 Publica vtilitas debet præualere quando aliter prouideri non potest.
- 14 Princeps ex cauffa publicæ, quæ de nouo emergit, potest quod apparet iniquum, reformare. l. fi hominem, ff. mandati.
- 15 Princeps potest contractus ad æquitatem reducere, l. cum quidam 17. in principio, ff. de vfuris.
- 16 Contractus potest informari ex eo quod euenerit, cum iniquus apparet.
- 17 Emphyteufis contractus potest reduci ad æquitatem.
- 18 Tributa reducenda ad æqualitatem ex varietate temporum. l. omne territorium, C. de cenfibus & cenfit. lib. 11. l. omnes, C. de operibus publicis. l. 2. de annonis & tribunis, lib. 10. l. pro locis, C. eodem. l. firma, §. 1. ff. de cenfibus.
- 19 Redditi & penfiones iuxta tempus reducenda ad æqualitatem. cap. quanto, de cenfibus, & c. num. 2. 2.
- 20 Claufula rebus fic ftantibus intelligitur in contractibus Principum. l. quod Seruius, ff. de cond. cauf. dat.

- 21 Leges intelliguntur prolata rebus fic ftantibus. c. non debet, de confanguinit. & affinit. l. in confirmando cum lege fequenti, ff. de confirm. iure. l. de arate, §. ex cauffa, ff. de interrogat. l. ferid, §. pen. ff. de annuis legat. l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrahenda emptione.
- 22 Privilegium quod apparuerit nociuum & iniuftum debet irritari. c. fuffeftum, de decimis. l. 2. tit. 20 p. 1. l. 43. tit. 18 p. 3.
- 23 Reditus debent reduci ad legitimum modum in fpecto tempore folutionis cuiusque anni.
- 24 Princeps ftudere debet, vt publica vtilitas augeatur.
- 25 Rex debet vitare damna fui Regni. c. 1. de officio delegati. Reformatio contractuum pluribus legibus continetur. l. eos, C. de vfuris. l. de his, C. eodem. l. 4. & 6. tit. 15 lib. 5. Recopil.
- 26 Princeps tenetur fuis contractibus, nifi aliter perfuadeat publica vtilitas, quæ principaliter interfit.
- 27 Princeps tenetur fuis contractibus iuftis, non verò iniuftis. l. non dubium, C. de legibus. l. cum lex 45. ff. de fidei: ffor.
- 28 Contractus iniufti, & contra legem debent reformari. l. toties, §. fi cui, ff. de pollicitationibus. l. qui fundus, C. de omni agro deferto l. 111.
- 29 Princeps ex fua voluntate non potest dominium priuatis tollere, fecus ex publica vtilitate. l. Lucius, ff. de enict. l. 31. tit. 18. p. 3. l. 2. tit. 1. p. 2.
- 30 L. fi ita quis, 135. §. ea lege, ff. de publicanis & vectigal. l. ea lege, C. de condi. ob cauf. l. 1. §. fi conuenerit, ff. de pofiti.
- 31 Principis contractus vim legis habet quando contrahit contra legem quæ illum non comprehendit.
- 32 Liberalitas eft propria Principum.

Princeps, quomodo teneatur fuis contractibus vel poffit aliquatenus ab eis recedere, vel eos reformare.

REGES, & Principes, qui non recognofcunt Superiorem, efficaciter obligari ex contractu cum fubditis inito, & firmius, arctiusque eorum obligationem confiderari, quia mutue fidei vindices, vt notat in l. digna vox, C. de legib. probarunt Minchaca lib. 1. controuerf. illuftrium, c. 3. & 26. n. 16. & c. 45. n. 13. D. Greg. Lopez Madera lib. fingular. animaduersionum iuris ciuilib. c. 35. ex Cautiono, Zafio, Caftalio, Gregorio, Petro Gregorio, & aliis, Ofwaldus in notat. ad Donellum lib. 12. comment. c. 22. lit. O.

Aliàs enim deterioris eflèt Principis conditio, quàm priuati: quia fi contractus obferuantia non teneretur, eflèt extra omne commercium, Baldus in leg. Princ. eps 1. lectura, ff. de legibus, falon. in leg. 1. ff. de pactis, num. 4. Rolandus à Valle vol. 3. conf. 45. num. 10. ibi, quia hoc cafu Princeps, cum fit omnium Præful, eflèt omnium exul: Peregrinus de iure Fisci, lib. 1. tit. 3. num. 44. in fin. Tapia in decif. fupremi Confilij 23. num. 103. Rodulfinus de abfoluta Principis potestate, cap. 6. num. 187. Gloretius 1. refponfo, 1. part. 2. num. 80. Modicius in §. lex eft, dubitat. 77. num. 2. verf. declara.

Nam licet Imperatori, & fupremo Principi Deus fubiecerit leges, non tamen fubiecit contractus, ex quibus obligatus eft: Bald. in cap. 1. de natura feudi, & in dicta leg. Princeps legibus, num. 2. Caftrenfis, lib. 1. conf. 317. num. 5. Rolandus à Valle conf. 66. num. 33. vique ad 40. vol. 2. Antonius Petra de potestate Principis, cap. 32. num. 145. nam vt tradit Baldus lib. 1. conf. 327. num. 4. Princeps folum debet habere vnum calamum, & vnam linguam, & illi conuenit illud verbum: femel loquutus eft Deus: fequitur Surdus conf. 409. num. 96. & feqq. Peregrin. de iure fisci dicto tit. 3. num. 19. Pafchalius de patria potestate 1. p. c. 1. n. 44.

Vnde etiam fi lege generali adimere dominium Principi concedatur, tamen contractus ab ipfo Principe initus non poterit lege reuocari, vt notarunt Anton. de Butrio conf. 59. num. 1. & 2. & post Bart. in l. omnes, num. 2. C. fi contra ius, vel vtilitatem publicam, Felin. in cap. quoniam, num. 3. de conftit. Mandellus Albenfis conf. 185. num. 18. vique ad 21. pluribus relatis Craueta vol. 5. conf. 933. num. 9. Decius conf. 291. & 292. & ex eodem Decio conf. 286. notauit Laurent. Syluanus conf. 66. n. 23 & 24. Thufcus prædicarum, lit. P. concl. 686. num. 8. qui omnes diftingunt; vt quamuis ex cauffa publicæ poffit Princeps dominium à fubditis fuis tollere argumento leg. item fi verberatum, ff. de rei vindicatione; tamen non poterit tollere ius quaftum ex fuo contractu, quoniam Princeps auferendo dominium fubdito, non venit contra fidem fuam, vel promiffa, vt quoties reuocat fuum contractum, & dominia fuerunt inuenta à iure gentium fectundario, fed fidem feruare eft de iure gentium primario, vt diftinguit Bart. in leg. fi id quod, de condi. indebti, quamuis hanc diftinctionem primarij, & fectundarij iuris gentium, vel naturalis, etfi admittere videatur Donellus lib. 1. comment. cap. 7. tamen improbarunt Corraf. lib. 6. Miscellaneorum, cap. vltimo, Eguinarius Baro ad l. 1. de iuftitia, & iure ad fin. Antonius Faber in Iurifprudencia, tit. 2. part. 2. confutatione 1. & videndus eft D. Richardus in §. ius autem, num. 4. & 5. inftit. de iure naturali.

Et Bartolus comprobatur, quia feruus eft capax obligationis naturalis, & tamen non eft capax dominij: & ideo colligit obligationem, quæ ex iure naturali, ad fidem fernandam potentiorum eflèt, vt tradit Paulus Caft. dict. conf. 317. num. 5. qui inde colligit concefiones Principis, quæ tranfierunt in contractum ab eo tolli non poffe, vt notatur in leg. item eorum, §. Decuriones, ff. quod cuiusunque Princeps ftatis nomine, & prædictam diftinctionem aliis relatis probauit Anton. Petra dict. cap. 32. num. 145. verf. ad duo decimum.

Et non poffe Principem tollere ius tertio quaftum probauit falon. in leg. Barbarius, num. 44. ff. de officio Prætoris, idque nec refcripto etiam, nec lege fieri poffe notarunt Felin. in cap. qua in Ecclefiarum, de conftit. num. 45. verf. fectunda declaratio, Afflic. in præludijs

preludis ad constit. Neapolit. quest. 4 n. 7. & decis. 321. num. 6. Rochus de Curte in *cap. fin. de consuet. fol. 46. col. 3.* iuxta primam impressionem, Mastrillus de *Magistratibus lib. 3. cap. 4. num. 355. & 356.* Rolandus *conf. 69. sub num. 44 lib. 2. Ponte conf. 31. num. 6. lib. 2. Rodulfin. de summa Principis potestate, c. 6. num. 165. vers. contrarium, num. 166.* Gonzal. ad *reg. 8. Cancellaria, glossa 36. num. 37. & 38.* Mata ad *cap. 38. Sicilia, num. 9. & 10. tom. 1. Bimius conf. 214. num. 3. lib. 3. Gratian. tom. 5. cap. 991. num. 58. Mandell. conf. 185. num. 19.* Capiblanco de *Baronibus pragmat. 8. part. 1. num. 214.* D. Salgado de *Regia protectione. p. 3. cap. 10. num. 92.*

Et iunat quoad validitatem contractus Principis, communiter notatur habere vim legis *leg. 1. de constit. Principum, §. sed quod Principi instit. de iure naturali, leg. Caesar, ff. de Publicanis, & vectigalibus, l. penultima, C. de donat. inter virum*, ex quibus in eis iuribus tēuerunt Doctores, Menoch. *conf. 1. n. 241.* Bartol. in *dicta leg. Caesar, Iason. in leg. ciuitas, n. 5. ff. si certum petat. Aluarus responso 118. in fine, Carolus Ruinus lib. 1. conf. 99. num. 11.* Gratian. *disp. cap. 310. num. 9.* & ex Gaillio *lib. 2. obseruatione 127. num. 8.* Valaf. 10. & aliis notauit Osualdus ad *Donellum lib. 13. comment. cap. 22. in notatis lit. Z.*

Sed tamen quamvis prædicta in quibusdam casibus procedere possent, tamen generaliter dicendum est Principem ex iusta causa (quæ semper in Principe præsumitur, *gloss. fin. in l. delegati, ff. de pœnis, Felinus in cap. que in Ecclesiarum num. 66. de constitut. Couaruijn 4. 2. part. cap. 6. §. 9. n. 10. relati à Menoch. lib. 2. de præsumpt. 10. & à Mandello Albenfi conf. 433. num. 6.*) tollere posse contractum, & ius tertio quæsitum ex lege generali quæ respiciat bonum publicum Regni, & si illud ediceret Princeps in lege sua, eius assertioni credendum est, *Clement. 1. de probat.*

Quo casu lex sustinebitur, & contractum reformabit, & iuri tertio quæsitum poterit detrahere, cum semper causa publica præualeat priuata, *l. ius publicum, ff. de pactis, & arg. legis item si verberatum, ff. de rei vindicatione, l. venditor, §. si constat, ff. communia prædiorum, l. Lucius, ff. de euictionibus, l. cotem ferro, §. fin. ff. de publicanis, & vectigalibus*, tēuerunt in terminis Castrensis, in *l. digna vox, C. de legib. Aimon Craueta, vol. 2. conf. 276 num. 7. Mandell. Albenfi num. 1. conf. 185. num. 17. Rebuff. 2. tom. ad constitutiones Regias, tit. de rescissione contractuum, articulo unico, glossa 1. & fuit doctrina Bartol. in *l. Antiochensium, ff. de privilegiis*, & notant omnes in *l. fin. C. si contra ius vel utilitatem publicam*, & Innocent in *cap. que in Ecclesiarum, de constit.* & post alios quos refert Monterus à *Cueua decis. 50. num. 2. 10. & 11.* & Iacob. Cancér. *lib. 3. variar. cap. 3. de privilegiis, num. 92. & 93.**

Idque in causa iusta, quæ principaliter publicum fauorem respiciat, admittendum esse notarunt Alex. *conf. 136. num. 12. vol. 1. Mandellus Albenfi conf. 185. num. 17.* ibi: *Sed opus est quod huiusmodi iusta causa concernat fauorem publicum, qui fauor sit euidentis & probabilis*, puta pro pace ciuium, vel pro euitando scandalo, & pro aliqua huiusmodi euidenti utilitate, *Cephal. conf. 302. n. 136. & 138. vol. 3. Iason. in §. & quid si tantum, num. 82. Fulgol. conf. 20. num. 7. Syluester Aldob 2. conf. 1. n. 126 & sequentibus pluribus allegatis, Honded. conf. 86. num. 5. lib. 1.* Et quod ex euidenti & necessaria causa, non solum Summo Pontifici, sed etiam Episcopo licitum sit condere statuta contra canones docet Panorm. in *cap. at si clerici, §. de*

adulteriis, n. 9. Bart. in l. omnes populi, n. 8. ff. de instit. & iure, & relati à Ioan. Gutierrez canonice, quest. c. 23. num. 18. & in terminis pragmaticæ, & cap. Curiarum anni 1563. cum Medina, & aliis docet Lud. Mexia omnino videndus in pragmatica, Paris. conclus. 6. num. 80.

Sed & lege generali quæ omnes comprehendat, nec respiciat præiudicium alicuius tertij, posse Principem reformare contractum suum, & detrahere iuri tertij, etiam si damnum non refarciat, nec dato bono cambio, tēuerunt Bartolus in *l. fin. num. 2. C. si contra ius, vel utilitatem publicam, & in l. toties, §. si cui, ff. de pollicitationibus*, Decius in *cap. que in Ecclesiarum, num. 21. de constitutionibus*, Aimon Craueta de *antiq. tempor. 4. num. 210. vers. ex alia etiam, & num. 237. & 249. conf. 135. num. 30. volum. 1. Gocadin. conf. 5. num. 21.* & alios plures relatos per Martienz. in *l. 7. glossa 5. tit. 7. lib. 5. recopil. & ibi Azeued. num. 7.*

Quod aded verum est, vt habeat locum etiam si Principis contractus esset iuratus, quia in omni iuramento censetur excepta autoritas legis non solum canonicæ, sed etiam ciuilibus, quando adest publica utilitas, vt docet Alex. *conf. 38. num. 11. vol. 3. Iason. in l. fin. num. 25. ff. qui satisfacere cogantur, & Ioan. Gutierrez in auct. sacramenta puerum, num. 46. quibus adde eundem Iason. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 82. ff. de liberis & posthum. Fulgol. conf. 10. num. 7. Cephal. volum. 3. conf. 302. num. 136. & 138. Syluest. Aldroualdin. conf. 1. num. 326. & 127. Aimon. Craueta volum. 2. conf. 276. in princip. & num. 7. vers. secundo respondeo, Capitius decis. 51. num. 13. & 14. decis. 166. num. 5. & 6. Anton. Petra de potestate Principis 7. quest. Principali, §. superest modo videre, n. 26. vsque ad 32. Menoch. conf. 224. num. 34. vbi tradit non obseruandum superueniente legis autoritate vel utilitate publicâ, & quia iuramentum rebus sic stantibus emissum intelligitur, *cap. quemadmodum, de iureiurando*, vbi Augustinus Barbosa in eius collectanea, adde Gratianum 3. tom. discept. cap. 534. num. 51.*

Quod maximè & sine dubio procedit, quando aliter ex publica utilitate prouideri non potest, Imol. in *cap. quando, num. 3. de iureiurando*, Craueta *dict. conf. 276. num. 7.* ibi: *Secundo respondeo, quod tunc demum potest Princeps ius alterius auferre ex causa publica utilitatis quando aliter prouideri non potest, & Capitius dicta decis. 51. num. 13. & 14. ibi: neque obstat si dicatur fieri pro bono pacis, nam non potest auferri res mea pro bono pacis quando non constat potuisse alia bona facillè alienari, & pacem aliter haberi non posse.* Et idem tenuit Antonius Petra, vbi proximè, & ex Bartolo, Baldo, Curtio Seniori & Romano, ego notauit 1. tomo in *decis. Granatens. disput. 30. num. 6.*

Idque maiori ratione procedit, quando causa quæ mouere potuerunt Principem, vt contractum reformaret, vel iuri tertij detraheret, de nouo emergunt, & à Principe ignorata fuerunt, cum fecisset contractum, quia ex causa superuenienti rectè poterit Princeps, quod apparet iniquum reformare, vel contractum ex causa publicæ utilitatis, vt argumento textus in *l. si hominem, ff. mandati tenuit Bart. ibi, idem Bart. in l. ambitiosa, num. 11. ff. de decretis ab ordine faciendis*, *Cephal. conf. 302. num. 138. & 139. volum. 2. ibi: Nec pato iustam causam esse illam, qua etiam ab initio tempore prima inuestitura vigeat.* Et statim ibi: *Iusta autem causa foret, si esset noua, vel etiam antiqua, quam Dominus Marchio tunc ignorasset.* *Ial. consil. 1. num. 29. & 30. volum. 1. Osalcus decis.*

decis. 90. n. 15. vbi ex pluribus recenset: *Quod princeps potest tollere per eum concessa etiam in vim contractus ex noua & iusta causa, debere tamen eiusmodi causam esse nouam vel antiquam, Princeps ignorare tempore factæ concessionis, quin imò talem esse oportere quod si Princeps sciuisset, verosimiliter non fuisset concessurus, per textum & glossam in l. a'lem, §. fin. ff. de pactis.*

15 Vterius facit; nam multò magis Principi permittendum quod cuiuscumque iudici permittum, imò ei iniunctum est, ex muneris sui obligatione contractus ad æquitatem reducere, *l. cum quidam, 17. in princ. ff. de usuris.* vbi quando pactum contrarium existit, ait: *Præsidentem prouincia adi, qui stipulationem, de cuius iniquitate conquestus est, ad modum iustæ exactiōis rediget.*

16 Ex quibus verbis plures inferunt, & inter eos Thefaurus, quod reductio contractuum ad æquitatem faciendâ est per iudicem & fore inspiciendum, quod post contractum succedit, vt iniustitiam non contineat, & exemplum adducunt eis verbis: *Et hoc erit secundum fundamentum, quando furnarius promiserit coquere panem pro familia vnius, dato certo stipendio, quia si augetur familia, non tenetur coquere panem pro illo stipendio, quia contractus redigendus est ad æquitatem, vt in terminis tenet Pinell. q. 48. & alij, quos refert & sequitur Iason. in l. quominus, n. 136. & seq. ff. de fluminibus, & n. 144. ponit regulam, quod sermo generalis non trahitur ad futura, quando resultat magnum præiudicium.*

17 Quibus adde alia quæ circa id notauit Thefaurus, *decis. 226. per tot. & facit eiusdem decis. 120.* vbi ex plurium autoritate & fundamento resoluit, vt si emphyteuta etiam si à principio contractu non gravaretur, tamen si ex temporis lapsu nimis grauatus appareat, contractus debet reduci ad æquitatem, quando tractu temporis contractus redditur iniquus, ex *d. l. cum quidam, & quod traditur in fauorem emphyteutæ aqua ratione procedit circa dominum rei in emphyteusim date propter naturam correlatiuorum, ex qua dispositio quod in venditore vel locatore locum habet, similiter in emptore vel conductore procedat, vt tenet gloss. in l. si quis fundum, ff. locati, & post alios Surdus *conf. 34. n. 25. & 26. cum sequent. & D. Ioanes del Castillo lib. 3. controu. c. 3. n. 50.**

18 Et huius rei ratio prouenit, nam onera, tributa, & redditus augeri vel diminui oportet pro temporum varietate, *l. omne territorium, C. de censibus & censitoribus, lib. 11. & in l. omnes, C. de operibus publicis, & l. 2. & l. pro locis, C. de annonis & tributis, lib. 10. l. forma, §. 1. ff. de censibus*, quæ ferè in terminis loquuntur; nam si bona ex quibus, vel quorum causa redditus debentur diminuantur, etiam redditus diminui debent.

19 Et facit optimus textus in *cap. quanto, de censibus*; vbi Ecclesia obligata ad vnâ procuracionem, singulis annis aucto numero fratrum, tenetur ad eandem procuracionem, si illius quoque facultates auctæ sunt, & in specie post alios plures tradit idem Thefaurus *decis. 259. n. 7. & 8.* vbi in fine eius decisionis tradit ad æqualitatem & æquitatem esse pensiones reducendas, non obstantibus pactionibus contrariis, quia temporum varietas id suadet. Vnde quod ex natura contractuum venit, multò magis debet Principi permitti; cuius munus illud maximè respicit, vt contractus ad æquitatem & æqualitatem iustam reducat, vt in tributis pluribus probauit Velasquez de *oprino Principe lib. 4. adnot. 15.*

20 Denique, nam et si ad sui contractus obseruantiam Principes teneantur, id sanè procedit rebus sic *Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.*

extantibus ex vulgari Axiomate deducto, ex *l. Quod seruus ff. de condiel. caus. dat.* vbi notant omnes, & in *l. l. quero, §. inter locatorem ff. locati, & ita resoluit Rolandus vol. 2. conf. 1. n. 158. & 159.* vbi adducit consilium Ancharani, qui tradit ex noua causa superuenienti recedi à qualibet dispositione, & tunc non dicitur fieri contra voluntatem, quia si de tali status mutatione ille qui disposuit cogitasset, illud etiam fecisset.

Quod etiam patet in legibus condendis, vt in *c. non debet de consanguinitate, & affinitate, & in leg. in confirmando, cum leg. sequent. ff. de confirm. tutor.* etiam si addit iuramentum, vt in *cap. quemadmodum de iureiurando, & quia quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, vt in leg. de etate, §. ex causa ff. de interrog. act. & Ancharanum sequuntur Decius, Felin. Crauet. & Ruinus, quos refert, & sequitur idem Roland. *dict. conf. 1. n. 161.* qui addit *n. 164. post Ripam responso 7.* vt quoties priuilegium lædit tertium, vel enormiter ipsum concedentem, tunc resoluitur, vt in *leg. sero, §. penult. ff. de annuis legatis, & leg. fistulas, §. frumenta, ff. de contrahend. empt. & addit n. 165.* allegans Crauet. *consil. 95. num. 4.* statutum iuratum, & longo tempore obseruatum pro solutione Thælearum debet intelligi, si ciues in eodem statu permaneant.*

Et semper quicumque contractus, vel priuilegium, quando apparuerit iniustum, vel nocium, debet irritari, *cap. suggestum de decimis, dict. cap. quanto de censibus, l. 2. tit. 2. part. 1. leg. 4. tit. 18. part. 3. Pinellus in leg. 2. Cod. de rescind. 2. part. cap. 1. num. 27.* Rolandus *vol. 3. consil. 13. num. 19.* Mandellus *Albenfi consil. 34. num. 16.* idem Rolandus *vol. 2. conf. 1. numero 173 lib. 2. Tufchus lit. L, concl. 295. num. 18.* & ante eos hoc ipsum probauit Natta *consil. 548. per totum, ibi à num. 19.* probat succurrendum esse communitati, quæ promisit soluere quotannis tot saccos hordei, & tot mensuras vini, cum pretium hordei, & vini post aliquot annos in triplum, & quadruplum creuisset: & n. 36. *vers. sic ad sextum opponendo, de leg. si voluntate, ibi: Respondeatur quod lesio, virum interuenit consideratur tempore contractus, vbi contractus perficitur unico momento, & non habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur, rebus sic habentibus, & succurritur etiam ex æquitate lesio, & grauato.*

Et in terminis annui redditus redimibilis, quod redditus reduci debeat ad legitimum modum inspecto tempore solutionis cuiusque anni probat Apostill. ad *Alexand. in conf. 187. lib. 7. lit. C. Gal. Rodericus lib. 1. de annuis redditibus, quest. 12. num. 9. Auedaño de censibus, cap. 49. num. 6. in fine, & num. 7.* adde, quæ notauit decisione Granatensi *11. num. 64. 65. & 66.*

Et vt contractus, & priuilegia debeant reduci ad æquitatem. Vide quæ pro explicatione *d. c. suggestum, & c. quanto, vltra interpretes notantur, Socin. Iunior. lib. 3. conf. 60. n. 58. Dec. in cap. nouit, num. 24. de Iudic. Menoch. conf. 156. n. 9. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 44. n. 22. Rebuff. de pacific. possess. n. 141.* Et Principem studere semper, & vbique oportere utilitatem publicam præferri priuata, & ex suo munere ad id tēneri, *leg. actione, §. Labeo, ff. pro socio, leg. unica, §. penult. Cod. de caducis tollendis, leg. utilitas, Cod. de primipilo, lib. 12.* & pluribus comprobat Menochius *conf. 137. num. 24.*

Et damna sui Regni vitare *c. 1. per text. ibi, omnino videndum de officio, leg. gloss. in §. apium de rerum diuisione, Federic. conf. 185. & 201. Alex. lib. 5. conf. 7. num. 11.* & hoc sine dubio omnium gentium consuetudines suadent, ex quibus, & legibus in-

iusti contractus reformantur, vt constat *leg. penult. in fin. C. commun. diuis. l. cum quidam 17. ff. de usuris, leg. etsi contra. ff. de vulgari, Baldus in leg. penult. C. de solutione. Nata conf. 442. num. 8. Surd. conf. 458. num. 15. Tiraquel. tract. cessante causa, 1. part. num. 17. Menoch. conf. 26. num. 2. conf. 34. num. 11. & conf. 202. num. 16. Gratian. cap. 195. num. 15. Et de simili reformatione contractuum loquitur *lex eos, l. de his, C. de usuris, l. 4. 6. tit. 15. lib. 5. recopilationis*, & alia plures leges, & Pragmatica anni 1621. & ego late probaui in decis. Granatens. disput. 12. per tot. pro ratione, & vtilitate pragmaticæ nostræ, quæ anno 1628. valorem diminuit monetæ erofæ, quæ Regna Castellæ inquinauerat, & nota quæ supra n. 23.*

26 Quibus ita constitutis non obstant quæ in contrarium adducta: nam quoad illud, de quo num. 1. Principem teneri contractus seruare, id non negamus, potius verò necessariò fatemur, cum dubitamus, vtrum possit recedere à contractu, vel illum reformare ex causa publicæ vtilitatis, quod fieri rectè posse omnes supra dicti notarunt, maxime quando id fieret lege generali, quæ non respiciat præiudicium aliquorum, sed in commune quod ad bonum publicum conueniat, decernatur, & vtilitas publica principaliter illud suadeat, non secundariò: nec præcipua vtilitas sit Principis fisci, aut alterius priuati, Bartol. in *l. toties, §. si cui, ff. de pollicitationibus*, Iason. in *leg. Barbarius, Philippus n. 44. de officio Prætoris*, Matienzo in *leg. 6. tit. 15. glossa 3. lib. 5.* & in dialogo Relatorum, 4. part. cap. 12. num. 2. Cancerius lib. 3. *variatur, cap. 3. num. 93. & 94. vsque ad 97. Mastrill. de Magistratibus lib. 3. cap. 4. n. 346.* vbi agens de potestate Principis, vt iuri tertij possit derogare, tradit iustam esse causam, quando ageretur de publica vtilitate, siue necessitate, secus verò si priuatam vtilitatem respiceret, & inferius num. 351. tradit ibi: *Vnum tantum addendum, quod prædicta conclusio locum habeat in causa publica vtilitatis, siue necessitatis principaliter, non autem si secundariò publica sit vtilitas, vel necessitas.*

27 Et quod traditur Principem teneri suis contractibus, intelligendum est de iustis, non de iniuris, & contra leges factis: Lucas de Peña in *l. fin. C. de locatione prædiorum ciuiliu, lib. 1. n. 44.* Petra de potestate Principis, c. 32. *dubit. 2. principali ex n. 491. & n. 208. & 240.* & contractus, qui resistente lege fiunt, non valent, *l. non dubium, C. de legib. l. cum lex 45. ff. de fideiussor. cum ibi notatis.*

28 Et ita contractus, qui contra leges fiunt, & iniusti existunt, rectè possunt renocari, vt ultra prædictos ad explicationem legis 6. tit. 15. lib. 5. *recopil.* notauit Matienzo *ibidem gloss. 3.* & Azeuedo num. 7. tradit etiam Mexia individualiter ad pragmaticam panis conclus. 6. num. 80. *post medium, l. toties, §. si cui*, vbi Bart. *ff. de pollicitationibus, l. qui fundus, C. de omni agro deserto l. 11. Paulus Parisius conf. 1. num. 139. lib. 2. Decius in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 93. de constit. Alex. conf. 190. num. 17. volum. 2. Ludouic. Gozadin. conf. 5. num. 21. sub vers. quinto adduco, Menoch. conf. 701. vol. 8. num. 38. Palacios Rubios in repet. rubrica de donat. inter virum & uxorem, §. 69. num. 13. qui loquitur in contractibus Principis, & tradit quòd ex eo possint & debeant reformari, & non esse debere deterioris sed melioris conditionis quàm contractus Priuatorum; sequitur Decius *vol. 1. conf. 56. n. 45.* & in fortioribus terminis admittit Menchaca vt possit Princeps contra illos venire, non agens de lege generali, lib. 1. *controuers. illustrium cap. 26. num. 17.**

Vnde apparet etiam solutio secundi argumenti 29 quod supra obiecimur, non posse Principem lege generali dominium alicui quæsitus tollere, quia id procedit, quoties ex sua voluntate vel potestate id facere intenderit, secus verò quando Reipublicæ vtilitate suadente id decreuerit, quia tunc rectè poterit subditis dominium adimere, præiudicium inferre, & iuri tertij derogare. Vt est communis opinio, de qua Iason in *l. quominus, num. 5. de fluminibus*, Menoch. *consil. 156. n. 48. & consil. 147. n. 26. vol. 2. & consil. 103. num. 26. vol. 1.* Emanuel Costa in *l. Gallus, §. & quid si tantum, 1. part. pag. 74. ff. de liber. & posthumis*, Horoscus, in *l. quod Principi num. 17. ff. de constit. Principum*, Capitius decis. lib. 6. num. 6. Gaillius, lib. 2. *observat. 56. per totam. Tapia in rubrica de constit. Princip. cap. 1. num. 59. Mieres de maiorat. 4. part. quæst. 1. limit. 5. ex num. 6. cum sequent.* Couarr. lib. 3. *Variar. cap. 6. num. 6.* Ferdinandus Menchaca lib. 1. *controuers. illustrium, cap. 5. num. 1.* Ceuallos, in *commun. opin. 4. part. quæst. 906. per totam*, & facit textus in *d. litem si verberatum, ff. de rei vindicatione*, & in *l. Lucius, ff. de emptionibus, l. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciendis*, & mirè, de iure nostro probat, *l. 31. tit. 18. partit. 3.* vbi Greg. Lopez, verbo à orro, & *l. 2. tit. 1. p. 2.*

Denique non obstat vulgare illud axioma: *contractus Principum vim legis habere*, de quo supra num. 7. nam *lex prima de constit. Principum.* & *§. sed quod Principi*, de iure naturali nihil ad rem pertinent, quia loquuntur de voluntate Principis, quæ respicit ad legem condendam, vt pluribus adductis notauit Mendoza lib. 1. *de pactis, quæst. 2. num. 14. cum sequent. nec magis fauet l. Cesar. 15. ff. de publican. & veltigalibus*: nam omiſſa emendatione Rodulfi Fornerij lib. 1. *selektionum cap. 25.* qui pro verbo, *Cesar*, reposuit *Censor*, & illud verbum legem retulit ad censoriam, dicendum est ibi legem accipi oportere pro pacto, vel conditione, vt in *l. si ita quis 135. §. ea lege, ff. de verb. obligat. l. ea lege, C. de conditione ob causam, l. 1. §. si conuenierit ff. de positi cum multis aliis, & notarunt glossa, & Bart. in *dict. leg. Cesar, D. Madera lib. singulari animaduersionum, cap. 35. num. 13.* Emanuel Suarez in *annotat. ad Antonium Gomez lib. 2. variar. cap. 1. lit. A.* Osualdus *dict. lib. 12. comment. Donelli cap. 22.* in notatis ad finem, *lit. Z.**

Nec etiam obstat textus in *l. penultima, C. de donation. in his verbis: utpote Imperialibus contractibus vicem legis obtinentibus*, quia quando lex consideratur, quæ æqualiter respicit Principem, & subditos, tunc non censetur derogare legi ex contractu, quem contra illam fecerit, vt notauimus *alleg. 4. per tot.* at verò si lex non conueniat Principi, nec eius dignitati, quia lege non ligatur, contractus illius vicem legis habebunt, vt ex Aristotele lib. 3. *Ethicorum, cap. 9.* considerat Suarez lib. 3. *de legibus, cap. 35. num. 2.* & nos alibi late probauimus *dict. allegat. 4. num. 10.*

Vnde explicanda est dicta lex penultima, vt donatio inter Principem, & Augustam eius uxorem valeat, & plenissimam habeat similitudinem, non ex eo, quod Princeps deroget legem donatione, sed quia ea non tenetur, & indecens foret, miserrima, & quodam modo seruilis Regum conditio, si inter viuos donare non possent, cum nihil magis Principum sit proprium, quàm liberalitas, vt tradit Cicero lib. 1. *de officiis*, ibi: *liberalitate nihil est nature hominis accommodatius, nihilque imperantibus proprius*, & Salustius in Iugurtino, ibi: *minus flagitiosum est imperantes vinci armis & viribus, quàm vinci munificentiâ, &c.* & considerat Alberic. in *dict. leg. penult. num. 4.*

in fine, & Palac. Rubios in repetitionibus rubrica, §. 8. & 9. de donat. inter vir. & vxor.

ALLEGATIO IV.

Legum abrogatio non fit ex contractu Principis.

- 1 Princeps vt potest leges condere, ita abrogare.
- 2 Princeps non potest sibi legem imponere, a qua recedere non liceat.
l. si quis in principio testamenti 23. ff. de leg. 3. Imperare sibi aut prohibere nemo potest. l. si de re sua, ff. de arbitris.
- 3 *L. quidam consulebant, ff. de re iudic.*
- 4 *L. donationes quas diuus, C. de donat. inter vir. & vxor.*
- 5 Princeps videtur iura habere in scrinio pectoris.
l. omnium, C. de testam.
- 6 Dispensatio legum non facile inducenda.
- 7 Principes supremi subiiciuntur iuri diuino & rationi naturali.
§. sed naturalia, instit. de iur. nat.
- 8 Principes supremi subiiciuntur rationi naturali.
- 9 Princeps non obligatur legibus vi coactiua.
l. Princeps legibus, ff. de legibus.
- 10 Princeps nec vi directiua legis obligatur quando non conuenit eius statui.
- 11 Princeps etsi habeat personam publicam, tamen priuatam representat cum contrahit.
l. 1. ff. de officio Consul. l. si Consul, ff. de adopt.
- 12 Princeps subditis debet exemplum præbere.
- 13 *Cap. 5. D. Matthæi explicatur.*
- 14 Princeps tenetur ad obseruantiam legum, quibus pretia taxauit, aliàs peccabit.
- 15 Caput debet membris confirmari.
- 16 Superiores debent se conformare subditis.
- 17 Princeps debet seruare pretium legale in constitutione census.
- 18 Princeps tenetur in contractibus suas leges seruare.
- 19 Princeps qui in vendendo excedit pretium à se taxatum, tenetur ad restitutionem.
- 20 Leges non sunt facile mutanda.
- 21 Princeps tenetur ad obseruantiam legum, quæ inducunt contractuum æqualitatem.
- 22 Princeps contrahendo non potest se eximere à legibus quæ de contractibus disponunt.
l. 1. ff. de rebus eorum.
- 23 Obligatus non censetur qui potest sine causa ab obligatione recedere.
l. sub hac conditione, ff. de obligat. & action.
- 24 Dispensatio legis sine causa nulla est.
- 25 Legis abrogationis vel dispensationis differentia.
- 26 Dispensatio legis, quæ permittitur subdito vt vendat carius quam valet, iniusta est.
- 27 Princeps peccat mortaliter dispensando secum in lege sine causa.
- 28 Princeps non videtur facere derogationem legum in dubio, si facit pactum contra illos.
l. nemo potest, ff. de legat. 1. l. cum lex 47. ff. de fideiussorib. l. 32. tit. 9. p. 6.
- 29 *Lex prohibitiua remittiari non potest. l. 5. tit. 15. lib. 5. recop.*
- 30 Princeps non videtur dispensare in lege, contrahendo contra illam nisi adsit iusta causa, & exprimat legis abrogationem.
Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Princeps non videtur dispensare in lege qua habet decretum irritans etiam adiectâ clarissimè non obstantibus, nisi specialiter exprimat.

Clausula non obstantibus, non operatur in præiudicium tertij.

- 31 Decretum irritans leges, ligat ipsum Principem, nisi expresse deroget.
cap. pen. de præbend. lib. 6.

Princeps, an videatur facere dispensationem, vel abrogationem legum, quando contra leges contrahit, & quomodo ea facta induci possit vel non.

RINCIPEM posse vt leges condere, ita abrogare, siue generaliter, vel in casu speciali cum lege dispensando, tradiderunt glossa, in *l. fin. C. si contra ius, vel vtilitatem publicam.* Isernia in *cap. naturales, n. 1. in fine*, si de feudo defuncti fuerit contr. Ant. Petra de potestate Principum, c. 3. q. 3. n. 82. Salas de legibus disp. 20. sect. 3. num. 16. & alij plures quos refert Castro, in operibus moralibus, tract. 36 disp. 6. punct. 4. n. 1.

Vnde quando Princeps, contra legem contractum fecerit, cum possit in lege dispensare, quoad eum contractum legem abrogatam censeri, quia non potest sibi legem imponere Princeps, a qua recedere non liceat, argumento *l. si quis in principio testamenti, 23. ff. de legat. 4.* Castrensis in *l. digna vox n. 4. C. de legibus Alexand. vol. 6. conf. 224. num. 6.* Sarmiento, lib. 3. *selektorum, cap. 14. n. 8.* Puteus lib. 1. *decis. 52. n. 4.* quia nullus ipsi imperare aut prohibere potest, *l. si de re sua, ff. de arbitris.*

Et ideo Principem quando contractum fecerit, aut aliquid concedit contra legem videri eam derogare, & dispensationem inducere videtur expresse probari ex *l. quidam consulebant, ff. de re iudicata*, vbi cum Princeps elegerit minorem, ad munus iudicandi, eo ipso censetur dispensare cum prohibitione minoris ætatis, vbi notarunt Bart. & Castr. Alex. in *l. cum lege, ff. de arbitris*, adde Cujac. lib. 17. *obseru. c. 34.* Menoch. lib. 2. *presumpt. 20. n. 8.* plurimos refert D. Amaya in *l. 2. C. 81. seruus aut libertus n. 29.*

Iuuat *l. donationes quas diuus, Cod. de donat. inter vir. & vxor.* vbi donationes factæ ab Imperatore in fauorem vxoris suæ, sustinentur non obstante eius tituli prohibitione, quia cum ea videtur Princeps dispensare, notant Doctores in eis iuribus, & post plures quos de hac re notauimus alibi, videndus Isernia in *c. 1. tit. quid sit inuestitura, post n. 3. vers. non obstat.* Ponte lib. 1. *conf. 55. num. 20. & 21.* Menoch. lib. 3. *presumpt. 44. n. 18. & 19.* Alex. vol. 6. *conf. 111. n. 4. & 5.* Anton. Petra de potestate Principis c. 24. n. 217. Pinel. in *l. 2. C. de rescind. 3. p. cap. 4. n. 35.* Aymon Craueta lib. 5. *conf. 98. n. 10.* Anton. Gabriel 3. *tomo communium tit. de presumpt. concl. 8. n. 2.* Mascard. de probat. *concl. 845. n. 33.* & faciunt quæ tradit Itaphileus de *litteris gratia, tit. de effectu clausularum, §. subsequenter, statim post princ. n. 14.*

Et licet hoc limitandum, quando Princeps ignoraret defectum, aut quando dubium esset, an sciret, Anton. Gabriel *d. concl. 8. num. 15.* Romanus *conf. 216. num. 7.* & aliis relatis probauit Sanch. lib. 8. *de matrim. disp. 4. num. 11.* tamen id non potest in hec

casu locum habere, quia procedit quando Princeps factum ignorare potest, videlicet d. factum personæ, aut quid simile, non verò in legum suarum ignorantia, quia ea præsumi non oportet in Principe, quia præsumitur omnia iura in scrutinio pectoris habere, *l. omnium, C. de testam.* iunctis quæ notantur Riminald. in §. 1. *inst. de donation. n. 189.* & 38. *Surd. decis. 128. n. 1.* Boher *decis. 118.* & quod ex Iason. Socin. Misinger. Angelo, Sixtino, & aliis notantur Nerius in *d. l. omnium.*

6 Verumtamen prædictis non obstantibus dicendum est, Principem suis legibus obligari, & non facile esse earum dispensationem inducendam: quod ut facilius percipiatur, & huius rei vera resolutio, & generalis statui possit, aliquibus notandis rem contituum.

7 Primum sine controversia est, Reges & Principes supremos subijci iuri diuino, & naturali. Zasius, & Marius Salmanc. *reper. ad legem, Princeps uterque, n. 3.* & Ioan. Orosius *n. 6. ff. de legib. Minchaca controversiarum illustrium, lib. 1. cap. 26. n. 15.* Ioan. Carrolius *lib. 2. Miscellanearum, c. 16. n. 8. circa princ. & num. 10.* Mexia *ad pragmaticam panis, conclus. 1. num. 112. cum seq.* Celsus Hugo loquutus etiam de iure gentium, *conf. 26. num. 30. post princ.* Anton. Petra *de potest. Principis, cap. 3. quest. 1. à num. 75.* Matienzo in *l. 3. gloss. 2. num. 4. tit. 10. lib. 5. compilat. notatur in §. sed & naturalia quidem iura, inst. de iure naturali, gentium, & civili, constatque apud omnes infra referendos.*

8 Secundum: etiam statnendum est illud esse absque controversia, Principes similiter subijci rationi naturali; nam eo ipso quod reliquis præest, non debet excipi à ratione naturali, imò magis in eo debet præcedere ut subditi imitentur, Bald in *l. 2. n. 40. Cod. de servitutibus, & aqua, & in cap. 1. §. ult. qui feudum dare possunt, Tiraquell. de retractu lignag. §. 1. gloss. 1. n. 39.* Aimon Craueta post Romanum Iasonem, & Calcanem, quos refert *de antiquit. tempor. p. 1 in princip. n. 46.* Roland. à Valle *conf. 13. n. 34. & seq. vol. 3.* Card. Tusch. *Prædicarum, lit. L, concl. 267. n. 3. & tom. 7. verbo statutum, concl. 448. n. 15.* Couarr. in *c. alma Mater, i. p. relectionis, §. 1. n. 4. ad fin. de sentent. excomm. in 6. Petra d. cap. 3. q. 3. num. 80. ad fin. & num. 81.*

9 Tertium: illud etiam certum est, leges iuris positivi non obligare Principem vi coactiuâ, cum à nullo cogi possit, nec compelli qui superiorem non recognoscit, Albericus & omnes interpretes communiter in *l. Princeps legibus, ff. de legib. Greg. Lopez glossa 1. verb. guardar debe el Rey, in l. 16. tit. 1. p. 1. Canonista in c. cum omnes, de constitutionibus, vbi Andreas ab Exea *n. 65.* & ex *n. 196.* Anchar. in *c. eiusdem tituli, n. 5.* & Ferret. *eodem num. ac rursus n. 48. & 52.* D. Thom. & Theolog. *1. 2. q. 96. art. 5. ad tertium argumentum, eleganter Francisc. Suar. l. 3. de legibus, c. 35. n. 15. cum aliis Fachin. lib. 1. controversiarum iuris, c. 2. Vasq. Bellomontani. 2. tomo ad 1. 2. D. Thomæ disp. 167. cap. 1. & 2. copiosè Salas Iesuita de legibus, disp. 14. sect. 2. n. 27. Matienzo n. 1. vbi supra, Petrus Gregorius, Connanus, Corrasius, Equinarius, Baro, Ineteius, Cucjacio, Gothofredus, Fachineus, Minchaca, Ant. Faber, Mathematicus, Turaminus, Zasius, Theulleras, Curtius, Brilonius, Muretus, & alij Politici, qui & plures adducunt, refert Ouardus ad Donellum *lib. 1. comment. c. 17. in nota, lit. A. & B.* Menoch. Mendoza, Mantua, Buchardus, Guevara, Anastasius, Germonius, & pluribus, Morla in *emporio iuris, tit. de legibus, q. 1.***

10 Quartum: non solum vi coactiuâ, sed etiam nec

directiuâ leges videntur ligare Principem, quando non conueniunt eius dignitati, ut cum pertinent ad rem sumptuariam in vestibus, & aliis rebus, de armis, formulis, & solemnitatibus, quæ Principes non decent, ut notarunt Orosius in *d. l. Princeps legibus, n. 9.* Soto *de iustitia & iure lib. 1. q. 6. art. 7. col. penult.* quem transcripsit Matienzo *d. gloss. 1. n. 3. eis verbis: Quando autem statuimus Principem legibus subditi suis, intelligimus de legibus, quæ ex æquo ad ipsum perinde atque ad subditos spectant. Rex præcipit neminem gladio succincto incedere, aut sericis indutum; non est par ratio cur ipse eisdem abstineat. Leonard. Lessius lib. 2. eiusdem tractatus, c. 35. dub. 5. optimè Vasquez dicta disp. 167. c. 3. n. 23. Salas vbi supra, n. 9. ad fin. & Marius Salomonius *n. 4.* dicens: Sunt tamen quedam leges quæ aliis omnino dicuntur, ut ne quis cum telo incedat, ne quis alea ludat, ne nocturne eatur, ne purpurâ vestiatur, & huiusmodi innumerabilibus.*

Quintum: reliquæ leges quæ pertinent ad iustitiam, æqualitatem contractuum, & optimum regimen, etiam debent Principes ligare: nam cum quoad contractus æqualis cum subditis censeretur, & publicæ personæ & Regaliæ personam exuat, & priuatam induat, Princeps cum contrahit, ut argumentum leg. 1. ff. de officio Consul. l. si Consul, ff. de adoptionibus, probauit Laurent. Syluan. *conf. 34. num. 28.* Thom. Grammatic. *decis. 65. num. 26.* Peregr. *de iure fisci, lib. 1. tit. 3. n. 44.* Morosini *responsio 5. n. 12.* Aichal. *de viribus patriæ potest. 4. p. c. 1. n. 5.* cum Zasio. Cucjacio, Petr. Gregorio, Minchaca, Cabotio, Gailio, Velasco, Emanuel. Snar. D. Gregor. Madera, Tiraquello, Deciano, & aliis ex Politicis Osnald. ad Donellum *lib. 1. 2. comment. cap. 22. in notatis lit. Z.* merito prædictis legibus quæ moderationem & iustitiam pretij respiciunt, teneri oportet.

Et multò magis cum debeat subditis exemplum præbere, quia nullus superiorum exemplo insulis efficacior, ut omnes Politici testantur, & de hac D. Thomas, & eius Schola *1. 2. q. 96. art. 5. ad tertium, & Canonistæ communiter in locis iam relatis & iuris Doctores in l. d. græ vox, & in d. l. Princeps, vbi Marius Salomonius n. 4. inter alia inquit: Omnibus illis solutus non est legibus, quibus à se non seruatis Reipublica læditur aut honestas: & si verum amamus pluribus & arctioribus tenetur Princeps legibus, quæ priuatus aliquis. Connanus dicit *c. 6. n. 10. ibi: Exemplo enim longè grauius peccat, quidquid peccat, quod ad eius similitudinem popularium ferè mores conformantur.* Soto & Couar. vbi supra.*

Et mirè conducit illud D. Matthæi *c. 6. versic. 18.* Nolite putare quoniam veni soluere legem, aut Prophetas, non veni soluere, sed adimplere: & postea inquit: Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant. Vbi Maldonatus tradit, ideo Christum supremum Principem dixisse, ut qui legem diligentissimè obseruat suo exemplo, quantum vellet discipulos suos legis obseruatores esse ostenderet: nec ille ut Princeps, nec qui de eius familia discipuli, (ut moris est apud Principes sæculi) legibus soluti censerentur, ex D. Chrylost. *de passione Domini, tom. 3. noniter notauit Pater Velasq. de optimo Principe lib. 4. annotat 2. n. 5.*

Et ut ad legum obseruantiam Princeps teneatur, Emanuel. Rodriguez *quest. regul. 68. art. 3. num. 1.* Victoria, Caietanus, & Antoninus Conradus, & Syluester, Abulensis, Nauarrus, & Turrecremata cumulati à Suarez *diff. lib. 3. cap. 35. num. 4.* qui videndus etiam *num. 6. ibi: Quod si fortasse in eo augetur propter circumstantiam personæ, ad summum id erit ratione scandali: & infra num. 8. Si Rex statuit legem taxantem*

xantem pretium rei, & ipse ut dominus charius vendat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem ex communi sententia. Ac rursus *num. 26.* Possit legistatorem sua lege obligari; quia fert legem ut minister Dei, cuius auctoritas in illa obligatione interuenit, & quamvis non possit Princeps obligari lege sua tanquam præcepto directè sibi imposto: potest nihilominus obligari præcepto à se lato pro tota communitate, cuius ipse est pars, quia per tale præceptum constituitur certa regula virtutis, quam ipse ex vi rationis naturalis sequi tenetur, quia ita prescriptum est ab auctore talis potestatis. Vnde alij dicunt, quod licet idem non possit sibi ipsi imperare, tamen idem ut minister Dei potest se ut hominem obligare lege à se latâ, quia operatur per iurisdictionem aliquo modo diuinam, id est, à Deo acceptam, quæ potest habere hanc efficaciam in ipsum habentem, quatenus innititur diuinæ potestati à qua emanat, quod in idem redit, nam eodem modo ex eisdem principiis explicandum est.

15 Grauius, & egregie Vasquez *d. c. 3. num. 17.* cuius hæc sunt verba: Communis, & vera opinio fert, Principes habentes absolutam potestatem condendi leges, non minus esse subditos suis legibus, quod attinet ad vim dirigentem, hoc est, non minus eis parere debere, quam debet quicumque alius inferior; & ita non minus peccare si illas transgrediantur, quam si verè inferiores essent. Et postquam hoc comprobauit auctoritate canonum, & iurium, & diui Ildori, ac diui Thomæ, & aliorum, subdit *n. 19.* Sicut ius nature præcidit, ut inferiores superiorum mandatis, & præceptis obediant, & ad illa se conforment; illis enim non obedire magna esset in corpore mystico Reipublica dissonantia cum suo capite: Eodem modo ratione naturali constat Principem vitâ, & moribus cum reliquo corpore conuenire debere; quod si sua etiam statuta, & leges non obseruaret, sed ipse alio iure vineret quam populus, multum à reliquo corpore Reipublica discordaret: & rectè rationis regulam non teneret, id quod in detrimentum quoque Reipublica, & rectè gubernationis cederet: & infra *num. 23.* Cum diximus legem latam à Principe obseruandam esse, necessario ab ipso intelligendum est, quando res, quæ lege præcipitur, statui ipsius Principis etiam conuenit, ut si pretia iusta fructibus Principis imponat, ipsos etiam Regis fructus lex ipsa comprehendat, quia non videtur ratio iniustitiæ postulare magis, ut à ciuibus ea pretia obseruentur, quam à Principe.

16 Felicianus *tomo 1. de censibus lib. 2. cap. 1. in fine* ibi: Accedit quoque non inelegans ratio, quod non excedere à lege præsumitur pretium, non solum est iuris humani, sed etiam diuini, & naturalis, præcipientis rem nec emi, nec vendi minoris iusto pretio: lex autem diuina, & naturalis, quæ vniuersalis est omnes ligat, clericos, & non clericos, Reges, Imperatores, omnemque mundi creaturam. Latissimè Salas, *dicta disputatio 14. sect. 2. vbi à numero 8. plura congerit, & sub num. 10. prope finem inquit: Sicut ius nature præcipit, ut inferiores superioribus obediant, & sic se conforment cum suo capite: ita præcipit ut superiores obseruent leges proprias & sic se conforment subditis: turpe enim est caput, & membra non conformari: & infra: Auctoritas Principis à Deo est, cuius Princeps est Minister, non autem mirum est, quod auctoritate Dei seipsum obligat: potest ergo legibus propriis esse subiectus. Atque iterum *n. 17.* post principium: Quædam tamen sunt leges propriæ, quas si non seruet Princeps, peccabit contra iustitiam ut taxantes pretium iustum, commune non solum naturale, sed etiam legale. Et tandem in finalibus verbis eiusdem numeri: Principem non posse eximere se à lege propriâ quamvis possit alium eximere, nam in Principem tanquam in Exemplar omnium oculi sunt coniecti. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.*

Vnde se omnino eximere à lege, esset in perniciem Reipublica, & contra legem nature: Patere legem quam ipse tulerit.

17 Velasquez de Auendaño de censibus Hispania *cap. 1. num. 24. ibi: Nouiter ponderatur ut neque Princeps possit vendere prædicta iura minori pretio quam ad rationem quatuordecim pro vno: quia licet regulariter lex Principem conditorem non comprehendit. l. Princeps legibus, ff. de legibus, hoc intelligitur secundum communem scholam coactiuè, directiuè tamen ipsum comprehendit: cum igitur, l. 6. pretium indiuiduum & legale censibus, à priuatis creandis designauerit, & iustitiam pretij Principem comprehendere iustum sit, ut alibi latius dicendum erit, merito lex censuum, comprehendens priuatos, & simul ius comprehendens Regem ipsum, à quo iura ipsa venduntur. Henriquez in summa lib. 7. de inauigentis, cap. 32. num. 3. Scholio incipienti, Quia Princeps, pag. 582.*

Doctè quidem, & perbellè Mendoza, *lib. 1. disputatationum, iuris ciuili cap. 5. quest. 2. videndus num. 2. in vers. secundo aduerto, & postmodum num. 6. pag. 175. ibi, quibus sic suppositis, Biantis vnus ex septem Graecis Philosophi præstantissimi instituta sequitur, adducta questioni respondemus, quod Princeps subijciatur sua legi, tanquam quilibet priuatus eius subditus; cum eadem in eo qua in subditis obediendi fuerit ratio: ille enim solim eum verè Principem opinatur, qui patrius legibus institutis, se primus omnium subiecerit gubernandum, ut refert Cælius Rodiginus, lib. 7. lectionum antiquarum cap. 1. & sic si contrahit tenebitur leges à suis antecessoribus latas ab eorum constitutas in contractibus seruare.*

Nec poterit secundum exempla supra posita pactū quodcumque nudum, seu promissionem mutare, cum secundum sententiam Ifocratis in oratione ad Nicodem Regem: Oratio vel vox Principis ad fidem faciendam plus momenti habere debeat, quam expressum aliorum iusturandum; nec quidem debet modicum tritici asse vno pluri quam communis sit æstimatio secundum legem vendere, nec ex malitia sua egrediendo terminos suæ potestatis commodum reputet: quod si aliquando fecerit, ad restitutionem in animæ iudicio eorum omnium quæ præscriptum pretium excedat, tenebitur ex supra relatis.

19 Sextum: deinde notandum est, & quod nostram definit quæstionem, ut quamvis Princeps supremus habeat facultatem abrogandi leges suas & prædecessorum, ita ut id generaliter faciat, & iuxta quod Reipublicæ expediret ad optimam regendi rationem & subditorum vtilitatem, sed eas non facile mutandas esse, & ex Cleonis sententia meliorem esse statum Reipublicæ quæ legibus vtitur deterioribus, sed firmis, quam ea Reipublica quæ frequenter leges commutat, ut ex Tertulliano, Diuo Hieronymo, & aliis probauit Pater Velasquez *de optimo Principe lib. 4. adnotatione 2. num. 1.* & solum quando iniquæ leges reddita, & Reipublicæ expedit, tunc mutanda, ideo non poterit legibus derogare sine causa ex sua potestate quoad seipsum in casibus specialibus, & contractibus suis legibus in vi & roboris manentibus quoad alios; nam tunc nec derogatio legum videretur induci, & licet facta esset, ut iniusta non teneret. Et nota quod tradit Azor. *lib. 5. institut. moralium cap. 15. part. 2. Longè diuersam esse rationem de excipiendo aliquem à lege quam est de abroganda, vel deroganda, quoniam ad aliquem lege soluendum, causa iusta requiritur, ne pars à toto sine causa dissentiat, sed ad legem ex toto vel ex parte abolendam sola Principis sufficit voluntas, quæ est constituta.*

21 Et certum est principium & irrefragabile, Principem teneri ad obseruantiam legum, quæ iutum precium statuunt, & ad æqualitatem contractuum, & cum id certum sit non magis erit velle Principem posse dispensare in suis contractibus, quam velle album & nigrum in eodem subiecto considerare, & velle sustinere in Principe, quæ perplexa & incompatibilia considerantur, quia nihil magis pugnat obseruantie legum & contractuum æqualitati, quam seipsum per dispensationem à lege eximere, vt notauit Petra de potestate Principis, cap. 3. quæst. 3. num. 29. ibi: *Princeps enim non potest secum dispensare in perplexitate, quia Et si Deus noster omnipotens non potest ea quæ implicat contradictionem secundum Theologos, vt concludit Bald. in d. l. eam quam, num. 34. Cod. de fideicommissis, & laus Iason in l. si ita legatum, in princip. sub num. i. ff. de legat. 1. & c.*

22 Conducunt verba finalia textus in l. 1. ff. de rebus eorum, nam ubi dominium (inquit) questum est minori, cæpit non posse obligari, ita Princeps eo ipso quo contrahit, cæpit non posse à lege se eximere. Quam conclusionem absolute sequuntur Fortunius, Garcia in reper. ad l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liberis & posthumis, n. 295. & duobus sequentibus, & Menchaca controuers. illustrium lib. 1. cap. 25. n. 16. & c. 26. n. 20. & 29. Mendoza in loco supra proxime relato, num. 35. Ludouicus Gozadin consil. 2. n. 14. Guidonis Papæ decis. 140. Hippolytus Marsilius in l. 1. §. Præterea, n. 99. ff. de questionibus, Seraphinus de privilegiis iuramenti, priuilegio 94. num. 6. Stephanus Gratianus 2. tomo dispensationum forensium c. 280. n. 4. Philippus Decius consil. 602. num. 56. & consil. 603. num. 9. Hieronymus Gratius consil. 60. num. 27. lib. 1. & consil. 1. numer. 44. lib. 2. Iason, consil. 8. inter feudalia Ioannes Neucanus consil. 12. num. 143. & Jacob. de Leomedis consil. 117. num. 313. Menoch. consil. 15. num. etiam 15. volum. 1. Laurent de Pinu consil. 2. num. 16. P. Gabriel. Vasquez in dicto tomo de legibus, ad questionem 97. artic. 4. disput. 178. de abrogatione legis, c. 4. per totum, pag. 332.

23 Sed expendendus ipse Vasquez n. 23. in illis verbis: *Ipse legislator etiam si sibi subditus non sit, hoc ipso quod aliis præceptum imponit, eadem lege tenetur, idemque opere exequi debet, quod aliis iniungit: Ergo non potest pro voluntate sine à causa rationabili à tali obligatione se ipsum absolueri, ac perinde nec secum dispensare, nam si ex sua voluntate absque alia iusta causa liberè penderet se ipsum à lege sua liberare, nunquam posset sua lege teneri: qui enim potest vt libet contra aliquam legem sine culpa operari, non potest illa villo modo & teneri; cui suffragatur l. sub hac, ff. de actionibus & obligationibus, Sub hæc cõditione, si volam, nulla sit obligatio: pro non dicto enim est quod dare nisi si velis, cogi non possit.*

24 Et paulò post tradit Vasquez num. 24. ibi: *Ratio ipsa æquitatis demonstrat inhonestum esse caput membris non concordare, atque ideo dispensatio quam sibi concederet legislator sine causa, nullius esset effectus, nec à peccato eum excusaret, quia semper perseveraret causa obligationis, nempe vt ipse non seruans legem à toto corpore discordaret. Et num. 25. ibi: Non minus irritum esset id quod sit & contra legem tali obtentâ dispensatione, quasi nulla dispensatio concessa esset; etenim vt supra ostensum est, non potest legislator pro voluntate sua sine causa legitima absolueri se ipsum ab obligatione sua legis, quæ præcipit aliquid, aut prohibet, ac perinde non potest quemquam alium inferiorem sine causa ab hac legis obligatione liberare, ita vt deinceps vti possit uterque dispensatione sine peccato: ergo eadem ratione non*

poterit se ipsum pro sua voluntate sola, sine causa eximere à lege sua irritante contractum, vel aliquid huiusmodi, ac proinde nec quemquam alium sibi inferiorem, ita vt concessâ dispensatione sine causa firmus & validus fiat contractus; nam quemadmodum obligat lex que aliquid præcipit, aut prohibet, nec dispensatione concessâ sine causa potest quis sine peccato facere contra legem; eodem modo lex irritans contractum, obligare debet ad hoc vt factum non teneat, ita vt concessâ dispensatione sine causa non minus obliget quam antea: sicut enim lex præcipiens aut prohibens obligat etiam post obtentam dispensationem sine causa, ne caput aut aliquod membrum dissonet toti corpori, & ideo manet adhuc præceptum prohibens respectu illius cui concessa est dispensatio sine causa; eadem ratione obligare & manere debet lex irritans contractum, vel actum aliquem, quia huius legis obligatio est hæc, vt irritet factum, sicut eius etiam est, vt transgressores obliget ad peccatum.

Et in n. 26. aut: *Cum eadem ratio sit obligandi in lege ad peccatum, & irritandi actum, & in utroque caput cum membris, & vnum membrum cum alio conuenire debeat; & num. 29. Sicut ille qui transgreditur præceptum Superioris, quandiu præceptum verè manet respectu illius, non solum peccat contra ius naturale, sed etiam contra humanum præceptum, in quo ratio naturalis præcipit obediendum esse ita etiam qui obtentâ dispensatione sine causa: si adhuc manet constitutio respectu illius, operatur contra illam, peccabit non solum contra iudicium illud naturale, sed etiam contra constitutionem ipsam. Et numero 51. satisfaciunt contrario argumento in hunc modum: Hinc etiam patet solutio argumenti cuiusdam, quod desumptum est ex obligatione legis: constat enim ex dictis diuersam esse rationem abrogationis legis, & dispensationis: nam abrogatio legis talis est, vt nullo modo maneat lex, neque præceptum respectu alicuius; & ita licet peccatum sit legem sine causa abrogare, tamen facta abrogatione nullus peccat contra legem, neque factum irritum est, quia non manet lex villo modo; concessa autem dispensatione vni sine causa, manet lex respectu aliorum, & consequenter manere debet respectu eius, cum quo sine causa dispensatum est, vt probauimus, & ita non minus tunc ille efficiet contra legem, quasi dispensatio ei concessa non esset.*

Pater Suarez lib. 6. de legibus, cap. 19. in nostris terminis idem probat, & multa digna ponderationis refert, vt patet num. 5. ibi: *Si Princeps possit validè dispensare cum subdito sine causa, & pro sua voluntate, ergo multò magis secum, quia sicut in voluntate sua posita est lex respectu aliorum, ita & respectu sui: ergo eadem absolutâ voluntate poterit à se obligationem talis legis auferre, quâ potest à subdito; at consequens est falsum, aliàs Princeps nunquam obligaretur illa, quia obligatio que sine causa, & propria voluntate tolli potest, nulla profectò est, vel nullius momenti: & infra n. 7. Non est autem in potestate mea promittere, & non me obligare: Sic ergo licet in voluntate legislatoris sit ponere, vel auferre legem, tamen si vult per legem obligare totam communitatem, non potest, etiam si velit, eximere aliquem ab efficacia legis sine causa, quia lex per se primo respicit communitatem, & ideo quamdiu durat, necessario est, quasi naturaliter, seu ex vi huius iuris natura obliget omnes, qui sunt de communitate, & uniformiter participant causam, seu rationem legis: ergo exemptio ab illa obligatione iam non potest effici solâ, voluntate sed per potestatem dispensatiuam, quæ respicit causam, nam quemadmodum leditur ius natura sine causa dimittendo obligationem legis perseverante lege, in quo cernitur clara differentia inter abroga*

abrogationem, vel dispensationem legis; nam per abrogationem tollitur omnino lex, & ideo licet irrationabiliter fiat, valet, quia legem esse, vel non esse absolute pendet à voluntate legislatoris: at verò per dispensationem non tollitur lex, sed manente lege per talem dispensationem fieri tentatur, vt obligatio legis non uniformiter descendat ad eos, in quibus eadem causa, & ratio reperitur, quod est contra legem naturalem. Et n. 10. tradit: iniustam esse dispensationem, & nullam, qua permittitur subdito, vt vendat rem carius, quam valet secundum communem estimationem.

27 Et n. 15. disputat an Princeps possit secum dispensare, & tradit vt licet respectu vassalli regulariter non sit nulla dispensatio, & quando subditus vtendo dispensatione peccat venialiter, in Principe legislatore tradit esse peccatum mortale dispensando secum absque iusta causa, & teneri illam dispensationem reuocare, & quoties voluntariè in ea permanet peccatum prosequitur, & repetit, & tradit, hæc verba: *Nec est mirum quod in hoc sit maius grauamen Principis quam subditi, quia Princeps tenetur ex officio, & ex iustitia distributiua vitare illam improperationem qua est in tali dispensatione, quâ obligatione subditus non tenetur. Et tandem concludit, n. 17. ibi: Hoc igitur veriori principio supposito, consequenter dicendum est dispensationem quam sibi legislator concedit in lege sine causa iusta nullam esse, nullumque effectum in ipso habere probatur, quia per dispensationem datam sine causa, nõ augetur obligatio iuris naturalis, sed obligatio Principis ad obseruantiam legis sue, & de iure naturali, & non à voluntate humana, & cum non auferatur per dispensationem, ergo valida non est.*

28 Faciunt plura quæ supra notauimus, n. 12. & frustra Principem teneri vi directiua ad obseruantiam suarum legum statueretur, si eo ipso quo pactum contra legem faceret, videretur legem derogare: nulla enim esset obligatio seruandi leges, si absque causa posset illas excludere, cum magis quam subditi, vt sæpius diximus, ad obseruantiam legum Princeps dirigatur. Tiberius Decianus vol. 1. consil. 25. n. 26. & regulariter nemo facere potest quin leges in suis actibus locum habeant, l. nemo potest, de legat. 1. l. cum Rex 47. de fideiussor. l. 32. tit. 9. p. 6. nam quoties non est iusta causa quæ Principem eximat à priuatis, ex qua iuste procedat dispensatio, velut Priuatus, Princeps habebitur, vt similiter ratione naturali, & vi directiua leges obseruare teneatur.

29 Præsertim quando lex fuerit prohibitiva, quia tunc quemadmodum nec potest renunciari, nec proderit etiam si eius renunciatio fiat, glossa communiter recepta in l. 1. verbo vir uxori, C. ne fideiussores dotium dentur, & in l. à diuo Pio 58. ff. de ritu nuptiarum, Bartol. & Paul. in l. de his 6. ff. de transactionibus, Finguel. de primogen. quæst. 24. num. 9. Anton. Gomez in l. 50. Tauri, num. 26. ad medium: & expressè id deciditur in iure nostro, l. 5. tit. 15. lib. 5. recop. agnoscunt Matienzo in ea glossa 1. & Azeued. n. 6. ita nec contrahendo tacitè ei censetur derogari, quæ expressè renuntari non valet.

30 Vnde apparet regulariter Principem non videri dispensare in lege, etiam si contra illam contractum fecerit, nisi quando certus de eius prohibitione, ex iusta causa contra legem fecerit contractum: quia eo casu procedit opinio omnium Doctorum, qui tenuerunt Principem tacitè videri dispensare, quando contra legem fecerit contractum: nam id procedit iuxta quod notauimus ex Thoma Sanchez dicto lib. 8. de matrimonio, disput. 4. à n. 2. & magis locum habet, quando lex habuerit decretum irritans, quod in contrarium factum sit, quia tunc etiam si in con-

tractu clausula adiciantur derogatoria legum, eis verbis: *Non obstantibus legibus in contrarium*: nam tunc ea clausula derogatoria non comprehendit leges, vel constitutiones, in quibus est decretum, quod irritat, quod contra factum cap. penult. de Capellis Monachorum, cap. eam te, de atate, & qualitate, cap. nonnulli de rescriptis, & ibi Felin. num. 2. versic. & nota, Dec. in leg. certum, num. 4. ff. si certum petatur, & conf. 373. ad fin. & post alios Seraph. de privilegiis iuramenti, priuileg. 22. num. 24. & Paril. lib. 4. conf. 42. n. 15. ex pluribus quos refert & sequitur Marefcot. lib. 2. variar. c. 38. n. 41. & seq. quibus addendus est Cæsar Barcius decis. 117. n. 35. vbi tradit prædictam clausulam non obstantibus, non operari in præiudicium tertij: quibus adde plura quæ innumeris relatis notauit Barbosa de clausulis vsu frequentibus, clausula 82. vsque 89.

Et quoties in lege est decretum quod irritat contra factum, illud decretum ligat etiam Principem, & per contrariam dispositionem, nisi expressè sit derogatio talis decreti facta non censetur, vt probat textus, in cap. penult. de præbend. in 6. & ibi notat Lopez, & Geminianus, num. 10. eis verbis: *Quero quos afficiat decretum Pape? solutio, dicit capitulum quod non solum afficit manus inferiorum à Papa, sed etiam afficit manus Papa & executorem ipsius nisi aliud exprimat: & hoc probat iste textus, & Clement. 1. de concessione Præbendæ, secundum quod nota. Et idem tenuit Parisius lib. 4. conf. 37. num. 2. & aliis relatis sequitur Anton. Gabriel. communium opinionum lib. 6. tit. de clausulis, clausula 3. num. 74. & ex decreto irritante necessariam esse expressam & specialem derogationem, ex Castrensi, Ioanne Andrea, Moneta & Natta probauit Barbosa dicta clausula 82. num. 6. & 13.*

ALLEGATIO V.

De Gabellarum summaria restitutione facienda in articulo del cobro.

- Gabella sunt de regalibus. Gabellas nullus potest percipere nisi expresso Principis priuilegio. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. l. 1. tit. 18. lib. 9. recop.
- Princeps habet pro se præsumptionem vt recuperet vectigalia. l. 1. 2. & 3. tit. 15. lib. 8. recop. l. 6. tit. 13. lib. 3. ordinam. l. omnium 6. C. de vectigalib. l. usurpationem 9. C. eod.
- Summarie in articulo quem dicimus del cobro, gabella recuperantur. l. 18. tit. 8. lib. 9. recop.
- Titulum suæ possessionis nemo exhibere cogitur, nisi intendat ius in re aliena, vel contra eum sit iuris præsumptio. l. cogi, C. de petit. hered. l. 2. C. de fundis limitroph. lib. 11. Commendarum Indiarum tituli debent exhiberi cum à Fiscali peterentur.
- Fisci priuilegium est, vt ei instrumenta exhibeantur. l. 2. in principio, versic. diuus, ff. de iure Fisci.

- Editionis forma antiqua tit. ff. de edendo, in Hispania non practicitur, ubi ex veritate indicant Senatores.*
l. 10. tit. 17. lib. 4. Re. opil.
- 6 *Articulus del cobro habet plenariam cognitionem. Citatio potest omitti quando constiterit citandum non habere defensionem.*
- 7 *Citatio an possit omitti in summaris.*
- 8 *Probatio qua non releuat nec prodest non admitenda.*
- 9 *Circuitus vitandi.*
l. dominus testamento. ff. de condit. in debiti.
- 10 *Vectigalia ad publicam vtilitatem pertinent.*
l. 1. §. interdictum. ff. de loco publico fruendo.
l. 1. §. in causa. ff. de questioib.
l. nemo. 2. C. de exact. tribu. lib. 10.
l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil.
- 11 *Mora in recuperandis vectigalibus non ferenda.*
l. missi opinatores. C. de exact. tribu. lib. 10.
l. abstinentiam. C. quorum appellat. non recip.
l. 16. tit. 28. lib. 6. Recopil.
- 12 *Publica vtilitas aut periculum in mora facit ne curari debeat de iudiciorum ordine & solemnitate.*
l. fin. ff. de appellat. recipiend.
Appellationis effectus tollitur quando periculum in mora.
l. nemine. C. de relig. & sumpt. muner.
l. 2. Cod. de patribus qui filios distraxer.
l. unica. ff. de officio Consul.
cap. sicut de consecratione, distinctione 1.
- 13 *Fiscus solus habet pro se presumptionem in vectigalibus.*
Presumptione iuris suffragante poterit fiscus lite pendente de vectigalibus, eis vri.
cap. cum persona. §. quod si tales, de priuileg. lib. 6.
- 14 *Praxis Cancelliarum Pragmatica Regis Henrici in causis immunitatis.*
l. 9. tit. 11. lib. 2. Recop. l.
- 15 *Fiscus non debet litigare spoliatus.*
- 16 *Possessio que a iure improbatu prodesse non potest.*
- 17 *Possessio in incorporalibus consistit in patientia aduersarij, cum desinit pati, interrumpitur.*
- 18 *Possessio esse non potest lege resistente.*
l. honores. §. fin. ff. de decurionib.
- 19 *Possessio precaria non potest ad interdicta possessoria.*
l. 1. in principio, & §. perpetuo, ff. uti possidetis.
l. 1. in principio. ff. de aqua quodid. & astina.
l. 1. de rinis.
l. unica ff. utrobi.
l. 1. in princ. ff. de fonte.
Possessio precaria ex sola domini voluntate reuocatur.
l. 1. l. cum precario. l. qui precario, ff. de precario.
cap. fin. de precariis.
- 20 *Precaria concessionis in iure Canonico differunt a precario & sine iusta causa non reuocantur.*
cap. 1. & 2. de precariis.
- 21 *Lex qua iubet aliquid executine, & summarie fieri, sine mora exequi debet.*
l. si qua pena 22. ff. de verb. signific.
l. de constit. Princip.
l. 1. o. & 35. tit. 48. p. 3.
- 22 *Possessio sola non prodest, ubi cum ea titulus requiritur.*
- 23 *Indices non possunt recedere in iudicando a praxi & stylo iudiciorum.*
l. more ff. de iurisd. omn. iudicium.
- 24 *Observantia posterior in praxi valde prodest, & derogat priorem.*
l. mella. 24. §. quid ergo ff. de alim. legat.
- 25 *Observantiam legum fraudare instar sacrilegij est.*
l. sacrilegij, Cod. diuersis rescriptis.
l. disputare, Cod. de crimine sacrilegij.
l. fin. ff. de appellat.
l. fin. Cod. de legibus.

De Gabellis, vulgò apud nos Alcabalas, iniuste a priuatis detentis, summarie Principi restituendis, pro explicatione l. 26. tit. 18. lib. 6. & lib. 18. tit. 8. lib. 9. Recopil.

Ro fisco, vt quoties apparuerit gabellas, quæ sunt de Regalibus c. 1. tit. que sint Regalia, Bertachinus de gabellis, 1. p. in princ. n. 13. Roman. conf. 271. incip. vis tora, & probauit Tulch. Pratt. lit. G. conclus. 1. n. 7. & lit. R. conclus. 8. 2. ab aliquo possideri, cum in earum possessione se tueri non possit, nisi exhibuerit priuilegium earum & titulum iuxta leges nostras; qui titulus scriptus sit in libris Regijs, quos dicimus de lo salvado, & subscriptus appareat a supremis Magistratibus Regalium rat. enū, probatur aperte l. 2. tit. 15. lib. 4. l. tit. 18. lib. 9. Recopil. & notarunt Didacus Perez verbo tributas, in l. 6. tit. 12. l. 3. ordinam. Gregor. Iopez in l. 6. glos. tit. 29. p. 3. Lassarte de gabellis, c. 19. n. 1. Gironda eodem tractatu 1. p. n. 43. & 2. p. n. 1. Palador lib. 1. rerum quod idian. c. 3. n. 34. Gutierrez de gabellis q. 5. per totam, D. Alfaro de officio fiscalis glos. 20.

Et cum de Regalibus sit gabella. Princeps in ea fundat, vt pro se presumptionem habeat, vt petat a quocumque qui vectigalia possederit, & recuperet, nisi possidens defenderit ex titulis, qui qualitatibus a iure expressis iustus appareat, l. 1. & 2. & 3. tit. 15. l. 8. Recopil. l. 6. tit. 13. lib. 3. ordinam. & de iure civili idem sancitum, l. omnium 6. C. de vectigalibus, ibi: Quia nulli priuatorum elicita suffragio proferunt sanctiones, quibus vectigalia, vel cetera huiusmodi que inferri fisco moris est, sibi asserant esse concessa: facit l. usurpationem 9. C. eod.

Quo fit vt recte legibus nostris Principes iuberent Senatoribus Regalis Consilij sui Patrimonij ex l. 18. tit. 8. lib. 9. Recopil. vt summarie, breuiter, & de plano recuperent vectigalia, quæ a priuatis cognouerint iniuste detineri, & iniualuit apud nos stylus, vt circa vectigalia primò discutiatur articulus quem dicimus Cobro, in quo citatio Regali rescripto expeditur in eū qui gabellas detinet, vt priuilegiū quo possidet illas intra triginta dies, in Consilio Regis Patrimonij exhibeat, aliàs si nō fecerit transacto termino pro Principe, vectigalia administrada, & si in primo termino titulum non exhibuerit secundus terminus, & deinde tertius ex Senatorū arbitrio assignatur triginta dierum, in quibus si non appareat iuste possidere gabellas, pro Principe administrantur, lite ad iustitiam (vt dicimus) remissa ad tribunal Iudicum togatorum, vt iure ordinario qui possidebat vectigalia, in iudicium deducere possit ius quod pro illis habere intendit.

Huius legis nostræ, & senatus regalis patrimonij practica & stylus iustissimis fundamentis fulcitur, & con

confirmatur, quia potest fisco compellere quoscumque possessores Regalium exhibere titulum, nam et si regulariter nemo cogatur edere titulum suæ possessionis, l. cogi, Cod. de petit. heredit. & ibi Doctores, tamen qui ius in re aliena intendit, meritò titulum docere debet, quia res libera presumitur, & idem est quoties ius possessori restitit, & est contra eum presumptio, vt in vectigalium detentatione, Lucas de Pena per textum ibi in leg. 2. C. de fundis, Limitroph. lib. 11. & vt debeant exhiberi tituli commendarum apud Indos ex pluribus Regijs schedulis, Afflicto, Gozadino, Gailio, Rolando à Valle, Rosentoli, Hafmano, Pistori, Menochio, Ioanne Francilco, Ponte, Peregrino, Mario, Cultello, Mascardo, Marta, & aliis pluribus D. Solorcano 2. tom. de Indiarum Guber. l. 2. c. 28. n. 36. vsque 42.

Cui addenda duo: Primum, esse priuilegium speciale fisci, vt ei sint instrumenta exhibenda, l. 2. in principio, versic. diuis. ff. de iure fisci ex Iafone, Boherio, Peregrin. Alciato, Guidone, Zasio, Bertachino & aliis probauit D. Alfano de officio fiscalis, glossa 16. n. 72. priuileg. 15. cui addendus Ceval. comm. q. 827. Secundum, hodie in praxi in causis civilibus non practitari titulum de edendo, & iuris communis regulas, maxime in nostris supremis senatibus, quia cum in eis attenda veritate iudices debeant sententias proferre, l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. ideo non esse curandum de apicibus iuris, sed veritate inspecta iudicandum, vt notauit Ceuall. ubi proxime n. fin. & addendus Burgos de Paz, Iunior. q. 5. ciuili, vbi de materia exhibitionis recte pertractat.

Deinde licet non ordinario iudicio, tamen plene de causa cognoscitur in articulo summano de Cobro, & non solum vt in quocumque iudicio regulari vnus datur terminus reo possidenti vectigalia ad probandum, sed triplex terminus conceditur, & quocumque successiue interpellatur, vt de suo iure docere valeat, & cum nihil certius sit apud nos nihil prodesse possessionem etiam prescriptionis immemorialis, quibus circumstantiis munita ad percipienda vectigalia, nisi obtinens tueatur possessionem ex priuilegio in Regijs rationibus scripto, cum appareat nullum ius habere possessorem, qui in tribus terminis interpellatus titulum non exhibuerit, frustra amplius expectandum, quando etiam citatio, quæ alias numquam suppletur, & cui Princeps quasi de diuino & naturali derogare non valet, Clement. Pastoralis §. Caterum, de sententia, & re Iudic. c. 1. de causa possess. & propriet. & pluribus Augustin. Barbosa, n. 7. Afflicto decis. 283. in fin. Vant. de nullit. ex defect. cit. n. 3. Scaccia de Iudic. lib. 18. n. 7. & c. 86. n. 2. tamen ex plurimum sententia omitti potest citatio, quando is, qui citandus confiterit nullam habere defensionem, Castrensis lib. 2. conf. 412. n. 2. Panormitanus, lib. 2. conf. 68. n. 4. Calderinus conf. 172. n. 8.

Et faciunt quæ notauit Menoch. conf. 1142. n. 11. ex Barto. Bardo, Decio. Ioan. Andrea, Innocentio Abbate, Felino, Hippol. Tiraquello, Socino, Dominico Grammatico, Minchaca, Gutierro, Maranta, Carriero, Thufco, Antonio Petra, Magero, & aliis non esse necessariam citationem nouissimè & doctissimè probauit D. Solorzanus 2. tom. de Indiar. gubernat. lib. 2. c. 27. n. 89. & 90. & c. 28. n. 57. & quamuis aliqui etiam requiri citationem in causa summaria teneant, quia ius non potest tollere, quæ iuris naturalis, ex Castrenf. & Abbate Thuf. lit. S. conf. 892. n. 11. id non procedit in notoriis, vt in hoc casu quando titulus non exhiberetur, vltra quam non solum vna, sed triplex præcedit citatio cum trina interpellatione reus vrgeretur, vt exhibeat titulos quibus possi-

det, & percipit vectigalia: ac proinde rectius iuxta Regulas iuris procedit articulus hic summarius de Cobro ad recipienda vectigalia, quæ Principi vsurpata fuerunt.

Sed etiam quando iure ordinario probatio admitti possit, cum ex nostris legibus nullo modo prodesse valeat quæcumque possessio aut prescriptio immemorialis: non exhibito titulo, & Priuilegio à Principe concessio, vt percipi possent vectigalia: meritò probatio quæcumque reicienda quæ prodesse non valet absque Regalis rescripti exhibitione vt probatur vlgari, l. ad probationem. C. de probat. iunctis quæ notarunt Bald. ibi post reliquos ordinarios Pacianus & Mascardus quos refert Nerinus in eo textu, Gregor. gloss. 4. l. 7. tit. 14. p. 3. Et merito leges nostræ & senatus praxis moras, iudiciorum ambages, & circuitus amputat, cum iudices necessariò teneantur vitare, l. dominus testamento. ff. de condit. in debiti, C. Castillo, 4. tom. controuerf. cap. 61. num. 61. & ex Iafone, Socino, Curtio Iuniori, Purpurato, Afflicto, Boerio, Ofasco, & aliis in pulchra quæstione notauimus in decisionib. Granatensibus disput. 29. num. 16.

Rursus quia cum ad publicam Regni vtilitatem pertineat, quidquid spectat vectigalia, l. §. interdictum ff. de loco publico fruendo, & in eis consistere Reipublicæ statum l. 1. §. in causa. ff. de quæstionibus, & sine eis sustineri non posse, l. nemo 2. C. de exact. tribu. lib. 10. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop. D. Thom. de regimine Princip. lib. 20. c. 7. Petr. Greg. de Republica lib. 3. c. 1. 3. 4. 8. & o. Anton. Faber in C. lib. 7. tit. 12. defn. 1. Magister Marquez, in Gubernatore Christiano, lib. 1. c. 5. §. 3. Auadaño, Belluga & alij quos refert Azebedo in d. l. 2. meritò omnis mora in eis ad suum primum statum reducendis, debet à iure reprobari.

Et meritò statutum, recuperationem vel exactio-nem vectigalium executiue, breuiter, & summarie fieri oportere ex vlgari lege missi opinatores. C. de exact. tribu. l. abstinentiam C. quorum appell. non recip. pluribus Palador. lib. 2. rerum quotidianar. c. fin. 1. p. §. 8. n. 1. cum seqq. Oliuano de iure fisci, c. 15. n. 3. Ofalcus decis. Pedem 85. n. 3. cum seqq. Couar. Practicar. c. 17. n. fin. ex Rebuffo, Ioanne Garcia, & Rolando, D. Solorzano, 2. tom. de Indiarum Gubernat. lib. 2. c. 28. n. 28. & deciditur iure nostro l. 16. tit. 18. lib. 6. recop. quæ inde explicenda dum agit de forma quæ procedi oporteat contra eos qui contra edicta & constitutiones Principis aliquid fecerint, vt isti vectigalium detentatores; nota verba: y que no lo podamos mandar tomar todo, y occupar sin se guardar otro orden de derecho, y sin otra sentençia ne declaracion como dicho es.

Nam quando in mora periculum est, aut res notorie constat vel publica vtilitas versatur, quæ omnia conueniunt huic casui, minus curandum est de iudiciorum ordine, & solemnitate, vt arg. l. fin. ff. appellat. recip. vbi etiam effectus appellationis inde tollitur in pluribus quæstionibus, notarunt Specular, Felinus, Hippol. Benedictus, Bertachinus, Paëza, Vinius, Palador. & alij quos refert, & sequitur D. Salgado de Regia protectione, 2. part. cap. 8. numer. 72. Tiraquell. de retract. §. 1. glossa 9. numer. 32. Callaneus in consuet. Burgundia rubric. 1. §. 4. glossa 1. numer. 26. Cacheranus decis. Pedemon. 68. numer. 28. & ex l. nemine, Cod. de relig. & sumpt. funer. l. 2. Cod. de patribus qui filios distraxerint, l. unica, & ibi glossa verbo expedit de officio Consul. cap. sicut, de consecrat. distinct. 1. & aliis idem D. Salgado 3. part. c. 1. n. 62. & 79. qui etiam videndus dict. 3. p. cap. 7. n. 37. ex Gailio, Cenedo, Marta, Ceuallus, & Tufco. D. Solor.

Solorcano *tom. 2. de Indiar. Guber. lib. 4. cap. 3. num. 22.*

13 Sed & fortius procedit, cum nullus priuatur, sed fiscus solum habet pro se presumptionem, & fundamentum de iure in perceptione vectigalium, & ideo recte etiam lite pendente vectigalibus uti poterit, & debebit, *cap. cum persona, §. quod si tales in fine de privileg. lib. 6. ibi: Cum de iure communi ordinariorum intentio sit fundata, sua iurisdictione uti possint liberè in eisdem, Couarr. pract. cap. 17. Menoch. de retinenda possessione, remedio 13. num. 154. Cauedo 1. part. decis. 120. num. 3. Gutierrez lib. 3. pract. quest. 19. n. 17. D. Valencuela consil. 94. num. 87. D. Alfaro de officio fiscal. gloss. 16. Gratianus disceptationum tom. 3. cap. 441. num. 14. & quamvis aliquis possideat gabellas, aut aliud quod fisco à iure competat, nec pro se est presumptio, nisi incontinenti exhibeat titulum, aut privilegium, ex quo alicui priuato competat, & potest ille à fisco spoliari, sicut ille qui possidet vi, clam, aut precario, Anchar. in dict. cap. cum persona, num. 5. Palat. in cap. per vestros de donat. inter, §. sed & pulchra dubitat. num. 43. Rolandus à Valle vol. 2. conf. 89. n. 35. Capiblanco de Baronibus, Pragm. 1. num. 230.*

14 Vnde in Cancellariis admissa fuit praxis pragmatica Regis Henrici, quae est l. 9. tit. 11. lib. 2. recopil. vt contra illum, qui se intendit eximere à solutione capitationis, & tributis; quod ignobiles Regi soluunt, vulgo *Pecho*, statim eo non audito in matricula plebeiorum describatur, quod dicimus *enpadronar*, etiam si in possessione nobilitatis inueniatur, si incontinenti non exhibuerit privilegium, aut instrumentum nobilitatis, quia cum nobilitas sit accidens quoddam, quod non praesumitur, nisi probetur, & fisco assistat praesumptio, vt exigat tributa, potest recte sine iudicio uti iure suo, & in statu ignobilium eum constituere, qui non docet aperte de nobilitate, de qua praxi egerunt Otalora de nobilitate 2. p. 1. partis princ. cap. 5. num. 5. Ioannes Garcia de nobilitate glossa 9. num. 5.

15 Non enim in eis quae competunt fisco, debet ille spoliatus litigare, Rebuffus 3. *tom. ad leges Gallicas, tit. de materiis possessoris, articulo 2. gloss. 2. num. 26. & 28. Aloysius de Leo in l. 1. num. 29. C. vt lite pendente, Menochius de retinenda possessione, remedio 13. n. 154. & probauit Senatus Delphinalis ex Guidone Pap. decis. 107. n. 2. Francisc. Marcus 1. p. decis. 38. n. 4. & veriore hanc opinionem esse quam contrariam ex Couarr. & aliorum sententia tradit Baptista Cæsar 3. p. consil. diuersor. cons. 29. n. 4. & videndus idem cons. 9. n. 228. vsque 235. ex Rolando à Valle, Palatio, Rubio, & aliis, D. Solorcano *tom. 2. de Indiarum gubern. lib. 3. c. 21. n. 52.**

16 Praesertim quia aduersarius, qui vectigalia vsurpauit, nullam possessionem in eis potest acquirere, quia à iure improbat, d. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil. & quando lege vel decreto irritatur possessio, nullo modo prodesse potest, vt notauit Cassiodorus decis. 111. Puteus lib. 1. decis. 175. num. 3. lib. 3. decis. 180. num. 2. Farinacius lib. 1. decis. 666. num. 2. Bellamera decis. 535. num. 1. Amilius Berallus lib. 3. decis. 15. num. 1. & 2. Gomezus in reg. de annali possessione quest. 14. num. 5. Gonçales reg. 8. Cancellaria glossa 66. num. 18. Gratianus *tom. 2. disceptationum, cap. 283. n. 23. vsque 28. ex Celso Hugo de clausulis, Cochier, D. Valencuela, & aliis D. Solorcano 2. tom. de Indiarum gubernat. lib. 2. c. 4. n. 83. alia & plura iura adducit idem ubi proximè cap. 8. num. 9.*

17 Et cum in iuribus incorporalibus, qualia sunt vectigaliu detentio & possessio, nihil aliud sit quam ad-

uersarij patientia, statim quod quis desinit pati, interruptitur quasi possessio, vt notauit Bart. in l. naturaliter, num. 7. de vsucap. Castrensis in l. 2. num. 5. C. de seruitut. Alex. vol. 2. consil. 108. num. 104. Panormitanus in cap. illud, num. 21. de prescript. Cavalcano lib. 5. decis. 4. num. 55. & decis. 7. num. 15. Olaficus decis. 101. num. 22. Puteus lib. 3. decis. 385. n. 4. Anton. Fabr. in Cod. tit. de longi temporis prescript. definit. 2.

Vnde eo ipso quod expressè d. l. 2. improbata fuit possessio quam vectigalium priuati sine Regis privilegio obtinuerunt, vt nec aliqua possessio vel praescriptio etiam immemorialis prodesset, nulla extare videtur possessio, quae possit detentatori patrocinari eo ipso quod voluntatem contrariam possessioni Princeps declarauerit, arg. l. honores, §. fin. ff. de decurionibus, ibi: *Si contrariam voluntatem vel acta Praesidis, vel apud ipsam ordinem, vel quo alio modo contestatus sit, notauit Ioannes Igneus in repetit. l. necessarios, §. non alias, num. 174. ff. ad Senatusconsultum Silianianum, & in lege quae semper loquitur magis in nostro casu procedere tradit Baldus in l. Amilius, n. 37. ff. de minoribus.*

19 Sed quamvis velit quisquam aliquam considerare detentationem & possessionem, ea necessariò precaria existimanda, quae nullo modo prodest vt spoliatus dici possit, qui eam priuaretur, quia non praestat interdicto possessorio, l. 1. in principio, & §. perpetuo, ff. vt possidetis, l. 1. in principio, ff. de aqua quotid. & aestiua, l. 1. ff. de riuis, l. unica, ff. vtrobi. l. 1. in princ. ff. de fonte; quibus omnibus iuribus apparet in omnibus interdictis illud praecipue excipi, si precario quis possideat, tunc enim ex sola Domini voluntate possessio reuocabitur, l. 1. cum precario, l. qui precario, ff. de precario, c. fin. de precariis, Felinus in cap. ex parte, de rescript. num. 12. Nauar. ad titulum de prebend. cons. 6. Valasco de iure emphyt. quest. 8. num. 27. Achilles de Grassis decis. 5. tit. de restit. spoliar. 1. p. Lancelot. 3. p. de attentatis, c. 24. quest. 1. & 9. n. 75. Lara de anni. erf. & capellanis, lib. 2. c. 6. n. 20. Ludouicus Gomez reg. de annali possessione, quest. 57.

Nec obstat quod ex Abbate in cap. fin. n. 18. de precariis, vt quamvis possessio precaria sit, non possit sine causa reuocari, quia loquitur aliter in precariis, quae longè differunt à precario; precariae enim erant contractus qui formam & imaginem emphyteusis habebant rerum Ecclesiae, de quinquennio in quinquennio, c. 1. de precariis; & haec conuentiones, vel concessiones sine causa non reuocantur. Veruntamen precariorum ad nutum est reuocabile ex dictis iuribus, ita vt letiam si ipse dominus rei spoliauerit eum qui precario possidet, non potest restitutionem intendere ex eis quae notauimus; sed etiam si in precariis procederet nostra controuersia, tamen ex iusta causa potest successor, quod eius antecessor iniquè tolerauit, reuocare, c. 2. de precariis.

22 Deinde lex praedicta, quae iubet recuperari vectigalia iniuste detenta, & summarie ex articulo de Covo redigi ad regale patrimonium, cum sit executina, vt ex illa apparet, debet sine longiori cotrouersia, & mora iudiciorum exequi, l. si qua poena 224. vbi communiter scribentes, ff. de verborum signific. l. 1. ff. de constitut. Princ. l. 39. & l. 53. tit. 18. p. 3. Parlador lib. 2. rerum quotid. c. fin. 1. p. §. 7. iunctis, quae notauit Menoch. consil. 1278. n. 1. & 2.

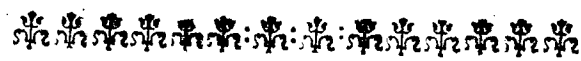
23 Nam in casibus in quibus requiritur titulus ad possessionem, vbi is deficit, nihil prodest possessio, Baldus in cap. quae in Ecclesiarm, num. 3. de constit. & in l. locorum, Cod. de omni agro deserto, lib. 11.

Albericus in rubr. de muner. & honor. n. 47. Gemianus in c. 2. de prebendis lib. 6. Peregr. de iure fisci, lib. 6. tit. 8. n. 27.

23 Ideo merito praxis & stylus supremi senatus Regalis patrimonij admissus, vt de his causis summarie cognoscatur, & non poterunt Iudices à praedicta praxi, & stylo iudiciorum recedere iudicando, ex Cardinali, & pluribus, quos refert Matienzo, Lancelotus, Aimon, & alij, quos adducit Paz in praxi in initio, n. 5. & communiter Doctores notarunt per textum ibi lex. more, ff. de iurisdictione omnium Iudicum, Bart. in aush qui semel, n. 14. Cod. quomodo & quando iudex, Thufcus practicarum lit. S. concl. 492. & 695.

24 Verum etsi non caueretur lege nostrà, & inueteratus ordo nostri Senatus, & stylus id iam diu admitteret, sed hodie & nouiter induceretur, tamen cum iuri consonum, & publicae utilitati conueniat, etiam obseruandus argumento legis Mella 14. §. quid ergo de aliment. legat. ibi: *eam praestationem sequendam, quae nouissima fuit: vbi communiter Doctores, quos refert & sequitur Anton. Gabriel communi opinionum titulo de consuetudine, concl. 1. n. 74. Mantica de tacitis, & ambignis conuentionibus, lib. 3. tit. 9. n. 76. Caputio dec. 163. in fine, Marefc. lib. 1. variarum, c. 55. per totum, Alderanus Mascardus de statutorum interpretatione, concl. 8. n. 9. & 10. nam obseruantia & stylus posterior derogat priorem, Doctores in c. fin. de consuetudine, quos ibi refert Rochus de Curte sessione 4. n. 69. Ludouicus Roman. singulari 43. Boherius decis. 264. n. 8.*

25 Et ideo multò magis inde confirmabatur, quia cum ex nostris legibus, nullo alio modo possint vectigalia detineri, nisi privilegium exhibeatur à Principe concessum, & inueniatur in Regiis rationibus scriptum, subscriptum etiam à Senatoribus Regalis patrimonij, postquam fuerunt illi, qui detinet vectigalia, tres concessi termini, si non exhibuit titulum, constat nullum habere, nec defensionem aduersus dispositionem nostrae legis, cuius fraudare obseruantiam, & implementum instar sacrilegij est l. sacrilegij C. de diuersis rescriptis, l. disputare, C. de crimine sacrilegij, l. fin. de appellat. recip. Bart. in l. omnes populi, n. 53. de iustitia, & iure, Baldus lib. 1. cons. 359. Antonius Petra de potestate Principis, cap. 3. quest. 2. n. 4. & faciunt verba l. fin. Cod. de legibus ibi: *Quis tanta superbia tumidus vt Regalem sensum contemnere audeat?*

ALLEGATIO VI.

Differentia iudicij Petitorij, & Possessorij in vectigalibus.

- 1 *Possessionis causa non trahit ad se petitorium sed preparat.*
l. & an eadem, §. 1. de except. rei indic.
Possessorium petitorio non nocet.
l. 2. in fine, ff. de aqua quotid. & aestiua.
- 1 *Sententia lata in possessorio quod habet admixtam causam proprietatis non praedicit petitorio.*
l. sed & si ante, ff. de except. rei indicata.
- 3 *L. 2. de interdictis.*
l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de adq. possess.
l. permisceri, ff. de adq. possess.
- 4 *Sententia lata in vno possessorio non praedicit alij possessorio ex diuersa causa.*

- 5 *Sententia absolutoria in qua incidenter actum de dominio non producit exceptionem rei indicatae.*
si de causa domini postea agatur.
l. si inter me, & te, ff. de except. rei indicata.
l. dui fratres, 27. ff. de liberali causa.
- 6 *Sententia absolutoria in causa Domini non declarat absolutum dominum esse.* Sententia absolutoria lata, quia non probauit actor, non parit exceptionem rei indicatae in alio iudicio ubi probari potest.
- 7 *Sententia lata in petitorio et si pariat exceptionem rei indicatae agenti interdicto retinende, tamen non parit si in petitorio reus fuit absolutus.*
l. ex sextante, §. Latinus Largus, ff. de except. rei indic.
l. sed et si possessori, in principio, ff. de iureiurando.
- 8 *Exceptio dilatoria opposita, & reiecta potest opponi in vim peremptoriae.*
- 9 *Exceptio in iudicium deducta, de qua plenè cognitum, producit rei indicatae exceptio.*
l. fin. autem, §. si quocumque, ff. de compensatio.
l. quod in diem, §. si rationem, ff. de compensat.
l. duobus, ff. de except. rei indicatae.
- 10 *Exceptio dilatoria opposita in vim peremptoriae, & reiecta amplius non potest refricari.*
- 11 *Iudex de qua re cognouerit, de illa pronunciare tenetur.*
l. de qua re, ff. de indic.
- 12 *Exceptio rei indicatae potest opponi vt dilatoria, & peremptoria.*
- 13 *Exceptionem rei indicatae opposita vt dilatoria, & peremptoria, & plenè de ea discussa, & reiecta, tam dilatorium excluditur quam peremptorium.*

In vectigalibus causa possessionis discussa, & reo à quo Fiscus petebat, absoluto, an obstat vel producat contra Fiscum exceptionem rei indicatae in iudicio proprietatis ad obtinenda praedicta vectigalia.

T sententiam in possessione latam non posse iudicio petitorij, & proprietatis facere praedictum, probatur ex textu in l. & an eadem, §. 1. ff. de except. rei indicatae, ibi: *si quis interdicto egerit de possessione, postea non rem agens, non repellitur, quia in interdicto possessio in hac actione proprietatis vertitur, vbi glossa, verbo interdicto, tradit id procedere, siue simus in interdicto adipiscendae, retinendae, siue recuperandae, sequitur Mateflanus, in l. si de proprietate, C. si à non competent. iudice, num. 21. Parisius in l. naturaliter §. nihil commune, num. 52. de adq. possessione, late Augustinus Beronius, lib. 2. consil. 102. num. 29. & 48. & loquens in terminis possessorij retinendi tradit Immoia in cap. ueniens, n. 11. Panormitanus n. 26. de prescript. & id ex omnium sententia certissimum tradit Menoch. de retinenda, remedio 3. n. 808. Ioannes Marcus Aquilinus in repetitione dicti §. nihil commune, 1. part. n. 96. vbi inquit: ideo succumbens in possessorio non prohibetur agere in petitorio tanquam de re diuersa, quia sententia possessorij non trahit ad se petitorium, sed solum illud preparat & interim*

interim præiudicium non parat, ut in l. 1. in fine, ff. de aqua quotid. & aestiva, cum aliis iuribus quæ refert idem Aquilinus ubi proxime & n. 117.

Quod ad eod verum est, ut licet Bartolus, in dict. §. nihil commune, num. 4. tenuerit, sententiam latam in possessorio mixtam causam proprietati habente, petitorio præiudicare, tamen contrarium tenent Calderinus, & Anton. de Butrio in cap. cum dilectus, de causa possess. & propriet. & Alex. in dict. §. nihil commune, num. 37. ubi ad hoc ponderat expressum textum, l. sed si ante, ff. de except. rei iudic. ubi sententia lata in possessorio, in quo incidenter agebatur de dominio, non præiudicat, si postea principaliter quis velit agere iudicio petitorio, nam ibi per confessoriam petiit iurisdictionem viæ per fundum tum ad meum pertinere, & sic incidenter de dominio fundi, quia servitus debebatur prædio dominanti, l. si cui, ff. de servitutibus: tamen sententia lata pro reo non obliat, quia contra eum possit postea agere rei vindicatione ad fundum, ut ibi deciditur, sequitur Hermanotus, & Decius, ubi, n. 41. Antonius Rubeus, n. 186. & pluribus sequentibus.

Maximè quia etiam in possessoriis quæ habent mixtam causam proprietatis, licet opinio Bart esset vera tamen illa procedit in possessoriis, in quibus expressè reperitur dispositum quod mixtam causam proprietatis contineant, ut in l. 2. ff. de interd. l. secus vero in possessorio retinenda, & aliis possessoriis, in quibus regulare est, quod nihil habeant commune cum proprietate, ut in dict. §. nihil commune, & in l. permisceri, ff. eodem titulo, quemadmodum declarat in terminis, Socinus Iunior conf. 172. n. 6. lib. 2. & ante eum Paulus de Castro conf. 43. n. 3. in principio lib. 1.

Quod procedit non solum respectu ipsius proprietatis, sed etiam sententia lata super vno possessorio non præiudicat alteri possessorio ex dissimili causa in iudicium deducto, ut docet Bald. in l. certi, n. 12. vers. Quia autem, C. de interd. l. Abbas in c. cum dilectus, n. 26. de ordine cognitionum, & in c. fin. n. 16. eodem titulo, idque generale est, quod exceptio rei iudicatae nunquam obstat, quoties in secundo iudicio variatur modus, & forma agendi, ut docuit Bald. in l. si autem, §. si quodcumque circa finem, ff. de negot. gest. & textus in l. si is qui heres 25. ff. de except. rei iudicatae, ubi & in leg. si mater 20. §. eadem ff. eod.

communiter Doctores notarunt. Sed maxime procedit, quando ut in hoc casu sententia lata in possessorio fuit absolutoria, quia non præiudicat petitorio, sed petitorium semper illatum remanet, nec præiudicium illatum censetur, ut resoluit Ripa in dict. §. nihil commune, n. 103. ubi Socinus Iunior num. 63. Claudius de Serfelo n. 45. latè Menoch. de retinenda rem. 5. num. 116. cum sequen. & facit doctrina Bart. in leg. qui Roma, §. duo fratres, & ibi Ripa num. 24. Alex. n. 12. ff. de verborum obligat. ubi tradit absolutoriam in qua incidenter actum fuit de dominio non impedire novam actionem, in qua principaliter dominij causa discutitur, quia per sententiam absolutoriam non declaratur absolutum dominum esse, ut probatur l. inter me & te, de exceptione rei iudicatae, l. diui fratres 27. ff. de liber. causa, Corneus lib. 4. consil. 126. numer. 6. Menoch. de adipiscend. rem. 1. numer. 102. 111. 112.

Quod ea ratione procedit, quia in dubio absolutoria censetur lata, eo quod actor non probavit, & ex causa, quæ resultat ex actis, non verò quia absolutus esset dominus, ut docet Bartolus in l. Iulianus verum debitorem, num. 34. vers. quandoque, ff. de cond. indeb. & in l. duobus, §. 1. num. 5. ff. de iure

dot. Castrenf. lib. 1. conf. 87. num. 3. Aretinus consil. 137. n. 5. Marianus Socinus in d. §. duo fratres, num. 39. & quando sententia lata fuit, quia actor non probavit tunc in alio iudicio, non obstat exceptio rei iudicatae, ut tradit Bart. in leg. 2. §. 1. n. 3. ff. de vi bonorum raptor. & facit textus in l. sed si exceptio 18. ff. de euictionibus.

Et confirmatur, quia etiam si ex magis communi, & vera opinione in petitorio lata sententia pariat exceptionem rei iudicatae contra agentem interdicto retinenda possessionis, tamen hoc non procedit, quando reus fuit absolutus, & actor succubuit, quia non potuit de dominio probare, ut per textum in l. extante, §. Latinus, ff. de except. rei iudicatae, & l. sed et si possessori, in princ. ff. de iurciurando, Marcus Antonius Aquilinus in dict. §. nihil commune, num. 100. post Ludouicum Bolognetum, & Claud. Marmerium alleuens omnes in hanc sententiam consentire.

Quæ omnia magis sine dubio locum habent, quia in principio huius iudicij petitorij aduersarius opposuit exceptionem dilatoriam rei iudicatae ex iudicio possessorio, ut non teneretur respondere in libello, quo dominium à fisco petebatur, & causa cognita, & partibus plenè auditis decretum fuit, ut reus libello petitorij respondere teneretur, à quo decreto supplicatione interposita & grauaminum causis expressis reus in conclusione libelli petiit, ut si locum non haberet exceptio rei iudicatae, quam opposuerat in vim dilatoriam ad iudicium euitandū, admitteretur in vim peremptoriam, & ut talis referretur sententia definitiua, quod rectè fieri, & opposita exceptione dilatoria, & reiecta, posse ut peremptoriam iterum opponi ex Baldo, Decio, Padilla, Gutierrez, Tufco, Gregorio Lopezio, & aliis ego probavi, l. item, de Granat. 40. n. 16 & 78.

Sed his non obstantibus reuisionis iudicio primū decretum, ut responderetur libello petitorij confirmatum fuit, quo apparet prædictam exceptionem peremptoriam amplius non posse refricari, vel opponi, ex traditis à Ludouico Romano conf. 41. n. 3. ubi ex leg. fin. autem, §. si quodcumque, ff. de compen. l. quod in diem, §. si rationem, ff. eod. l. duobus, ff. de except. rei iudic. ex Bartholo, Cyno, & aliis probat firmissimam esse conclusionem, deductum semel in iudicio per modum exceptionis sequitū plene super illo discussione ex pronuntiatione tacita, vel expressa, quæ exceptio reiicitur, non poterit in alio iudicio amplius opponi, nec per modum actionis vel exceptionis ad eundem finem, ad quem primò deductum fuit: quibus adde Panormit. lib. 1. conf. 50. n. 3. & quæ ex pluribus notauit D. Salgado de Regia protectione 4. p. c. 7. num. 69.

Et ad illud ut exceptio fuisset opposita in vim peremptoriae facit doctrina Cardinalis in cap. cum dilectus, versiculo, Quæro circa id, de ordine cognit. ubi tradit distinguendum, an exceptio rei iudicatae sit opposita in vim dilatoria, an in vim peremptoriae: quia, si ut dilatoria, quasi minus plena cognitio adhibita non impediatur deduci principaliter; si verò in vim peremptoriae quasi plenè fuerit cognitum de exceptione, non possit iterum in quæstionem deduci, & sequitur Antonius Gabriel lib. 2. communium, titulo de except. concl. 2. n. 5. quæ ego notavi 1. p. deris. Granat. 40. n. 81. cum in casu an respondendum sit libello, dilatorium, & peremptorium contineat decretum quo responderi iubetur.

Præsertim quia cum hæc lis diu agigaretur, & prima sententia pro Rege lata fuisset, & in secunda instantia causa reuisa, & proxima pronuntiationi, tametsi prædicta non ad eod iuri consona forent, status iudicij

iudicij sufficere posset, ut ad sententiam perueniretur, nam semel admisa petitione fisci, & reiecta exceptione rei iudicatae, quæ in contrarium opponebatur, lite iam contestata, & iudicio ad finem ferè peracto, quia processum fuit ad vltiora, omnino iudicandum est in negotio principali, non obstante quacumque exceptione rei iudicatae, quia de qua re cognouerit Iudex, de ea iudicare debet, l. de qua re, ff. de iudiciis, tenet Innocent. in c. cum delicta de rescriptis, n. 3. vers. si tamen, idem Innocent. in c. cum Bartolus de re iudicata, n. 4. vers. quod à principio posset repelli, & deberet, & in cap. fraternitatis de frigidis & maleficis, n. 5. quem sequitur Abbas in c. cum contingat de officio delegati, & in c. inter ceteras, de re iudic. idem Abbas in conf. 80. Ant. de Butrio in d. c. cum delicta de rescriptis.

Nec superioribus refragatur, si obiciatur, quod exceptio rei iudicatae potest opponi, non solum in vim dilatoriae, verum etiam in vim peremptoriae, & quod prædictæ sententiæ duntaxat disponunt, quod repellatur huiusmodi exceptio in vim dilatoriae, & consequenter nunc rectè opponi potest in vim peremptoriae, ut supra animaduertimus: & notarunt Innocent. in c. super literis, n. 11. de except. Padilla alios referens in leg. fratris, n. 5. C. de transf. Mastril. dec. 148. n. 31. Osuald ad Donel. lib. 2. comment. c. 8. in not. lit. I. D. Salgado de Regia protectione, 3. p. c. 3. n. 1. & 4. p. c. 7. n. 69.

Quia responderetur hoc cessare, quando à principio plenè & exactè tractatum fuit, an exceptio rei iudicatae obstat, necne, quoniam si tunc declaratur non obstat, censetur pronuntiari non solum circa dilationem, sed etiam circa peremptoriam, ut notauit Cardinalis, ubi supra, & hoc est quod nominatim constat ex prædictis decretis, primo & secundo, reuisiones, secundum quas expressè reiecta fuit exceptio rei iudicatae, etiam in vim peremptoriae, cum ex eis, quæ notauimus appareat reum obiecisæ prædictam exceptionem in vim peremptoriae, & petiisse ad merita causæ referuari, quo non obstante secunda sententia sine reservatione lata fuit, & ideo, ne de ea exceptione agatur, directè obstat exceptio rei iudicatae, ut tradit Socin. Iun. lib. 2. conf. 40. n. 5. & tenuerunt omnes Doctores supra adducti; adde meam decisionem Granatensem 40. num. 81. vltra quam, ut prædiximus, primum iudicium de possessione fuit, nec poterit aliquod præiudicium inferre iudicio proprietatis, de quo nunc agimus.

ALLEGATIO VII.

Vectigalium iudicium, etiam si vectigalia priuato vendita, in Senatu Regalis patrimonij agendum.

- 1 Senatus Regalis Patrimonij habet iurisdictionem in causis quæ nomine Regis, & Fisci intenduntur. l. 1. §. 1. 4. & §. tit. 2. lib. 9. recop. l. si heredi plures, ff. de cond. institut. Præiudicium amittitur mutatione persona. l. per Procuratorem, ff. de acquir. heredit.
- 2 Iurisdicção delegata debet intra suos limites contineri. l. in agris, ff. de acquir. rer. dom. c. ex parte de officio delegati. l. quicumque, C. de execut. & exact. lib. 12. l. si diligenter, ff. mandati. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

c. si venerabilis, de officio delegat. Iudicium constat de actore, reo, & Iudice, & omnium persona legitimanda. l. quidam referunt, ff. de iure codicil. l. non ignorat, C. qui accusare non possunt. c. forum, de verb. signific. l. 47. tit. 18. p. 3.

- 3 Fisci præiudicium causa quæ possunt continere pertinent ad Senatum Regalis Patrimonij. tit. Cod. ubi causa fiscales. l. 2. l. nullum, Cod. Eodem.
- 4 Contractus interpretatio pertinet ad senatum à quo factus. l. 2. §. postea ne diutius hoc fieri, ff. de orig. iuris.
- 5 Contractus resolutio debet tractari in loco ubi factus. l. in contractibus, §. fin. C. de non numer. pecu.
- 6 Ad Principem spectat de suis causis cognoscere, & à quibuscumque iudicibus aduocare. l. proximè, Cod. de his quæ in testamento debentur. Princeps assignando aliquos iudices causa videtur eam aduocare.
- 7 Gabella soluenda non in loco originis, sed ubi contractus celebratur.
- 8 Gabellam soluendam in loco contractus procedit etiam si alibi sit res vendita. l. magis puo, §. illud, ff. de rebus eorum.
- 9 l. 5. tit. 17. lib. 9. recop.
- 10 Absurdi vitandi argumentum validum. l. nam absurdum, ff. de oper. libertor.
- 11 l. 18. tit. 12. lib. 9. recop.
- 12 Capitationis Generalis gabellarum Regni caput 22. explicatur.
- 13 Gabellarum immunitatem habent qui privilegia habent non soluendi in libris Regiis. l. 4. tit. 9. lib. 9. recop. l. 1. tit. 20. lib. 9. recop.
- 14 l. 29. tit. 19. lib. 9. recop. & n. 21.
- 15 l. 4. tit. 20. lib. 9. recop.
- 16 Iura iuribus expedit concordari. c. cum expedit, de electione. Legum correctio non inducenda.
- 17 Leges recopilationis iuventur obseruari, & confirmantur ex Pragmatica adducta in principio recopilationis.
- 18 Leges vna per alias declarantur.
- 19 Leges ad ea quæ frequentius adoptantur. l. nam ad ea, ff. de legibus. Argumentum à solitis valet. l. certi conditio, §. si nummos, ff. si certum petatur.
- 20 l. 17. tit. 17. lib. 9. recop.
- 21 l. fin. quaderni administrationis gabellarum explicatur.
- 22 Consuetudo attendenda ad solutionem gabellarum, l. semper 34. ff. de reg. iuris.
- 23 Interpretatio in dubio faciendā, ne gabella soluantur.
- 24 Connexitatis ratione iudicium procedit. l. nulli, Cod. de iudiciis.
- 25 Prorogatione iudex incompetens fit competens. l. 1. & 2. C. de iudiciis. l. 1. C. de iurisdictione omnium iudicum. l. cum vendente, 4. C. ubi causa fiscales.
- 26 Exemptiones dilatoria intra nouem dies opponenda.
- 27 Prorogatio locum non habet in iurisdictione delegata.

28 Delegata iurisdictio ad vniuersitatem causarum pro ordinaria habetur, & potest prorogari.

Vectigalibus Castris eius domino venditis, & controuersia exorta cum incolis, an soluere debeant vectigalia in Castro, de mercibus, qua extraxerint, & alibi venderint, lite instituta in Senatu Patrimonij Regij, an illius iurisdictio possit declarari, quasi ad Regij Patrimonium non pertineant eius Castris vectigalia iam vendita, pro explicatione leg. 5. tit. 17. leg. 2. & 4. tit. 20. lib. 9. recop.

POSE designatoriam in nostro Senatu proponi ex eo intendebat, qui vectigalia possidet, quia ex ordinationibus huius Senatus, de quibus in l. 1. §. 3. 4. 5. & seq. tit. 2. lib. 9. recop. & in libello addito lib. 2. tit. 5. solum ad eum spectat cognitio causarum, quæ nomine Regis nostri & eius Fisci intenderentur contra quoscumque, qui iura Regalia percipere vel exigere velint, & hoc non priuatiuè sed accumulatiuè cum Cancellariis; & cum iam prædicta vectigalia vendita essent priuato qui ex venditione Fiscali obtinet, non videntur pertinere ad Senatum Regalis Patrimonij, nam vtrumque videtur copulatiuè requiri, vt in eo resideat iurisdictio, esse iura Regalia, & ad principem pertinere, arg. l. si heredi plures, ff. de condit. instit. & mutatione personæ priuati amittitur prædictum priuilegium, l. per Procuratorem, ff. de acquir. heredit. Bart. in l. 1. C. de Nauticariis, lib. 10. Petr. de Antiboli in tract. de muneribus 3. p. n. 86. Didac. Perez in l. 1. 2. tit. 4. lib. 4. Ordinamenti, glossa ne possent, & in casu notabili resoluit Auilef. c. 2. Pratorum glossa, camara, n. 5. ad fin. Auendaño de exequend. mandatis c. 7. n. 7.

2 Ac proinde ad indices ordinarios pertinere dicendum huius causæ cognitionem, non verò ad Senatum Regalis Patrimonij, nam cum eius iurisdictio sit limitata, & delegata, debet intra terminos delegationis contineri, argum. l. in agris, ff. de acquir. rer. dom. latè Felin. in c. cum delicta, de rescriptis, c. ex parte de officio deleg. & suam debet seruare formam, non excedere, l. quicumque, Cod. de executoribus, & exactor. lib. 1. 2. ibi: Hoc tantum potestatis arripiat, quod mandato curia sua specialiter approbatum ne quod iniunctum alteri fuerit, collegij iure præsumat, ne dum hac sibi iniunctam mutui officij licentiâ patiuntur, agant cuncti quod singulis credebatur. Facit l. diligenter, 8. ff. mandati, cap. venerabilis de officio deleg. & ideo tradit Bald. in l. fin. C. de iudiciis, vt ante omnia in litis prosecutione debeant legitimi tres personæ, scilicet, Iudicis, Actoris, & Rei, quia in eis consistit figura iudicij l. quidam referunt, ff. de iure condicillor. l. non ignorat. C. qui accusare non poss. cap. forum, de verb. signific. l. 47. tit. 18. p. 3.

Sed his non obstantibus, verius est in hoc casu, & similibus huius causæ cognitionem pertinere ad

Senatum Regalis Patrimonij, nam vbi quaeritur de vtilitate vel damno Fisci, & Patrimonij Regalis; in hoc Senatu de eo cognosci potest, ex titulo, C. vbi causa fiscales, & facit l. 2. eodem, ibi: *Iam non de crimine aut pœna mortui, sed de bonis quaerendum est*, l. nullum, C. eodem, Bald. in d. l. 2. Peregr. de iure Fisci lib. 4. tit. 4. iunctis pluribus quæ cumulat Neruius ad dict. rub. C. vbi causa fiscales.

4 Maxime cum fiscus, & eius Aduocatus huic liti se obtulerint, cum maximum damnum Regali Patrimonio intendat inferre illum, qui vectigalia exigit, quia vult exigere vectigalia ab illius loci incolis cuius vendita vectigalia, etiam si in aliis locis merces vendiderint, & transportauerint, quo casu cum excedat venditionem factam quæ celebrata fuit à Senatu Regalis Patrimonij, debet in eo necessario de eius interpretatione cognosci, l. 2. §. postea ne diuinus hoc fieri, ff. de origine iuris, ibi: *Vt leges corrigerent si opus esset, & interpretarentur*, vbi cum decem viri leges tulerunt, eo ipso illis data facultas vt interpretationem darent dubiis, quæ circa eas possent offerri: facit gloss. verbo, *Præses prouincia*, in l. ab excoctore 4. ff. de appellat. vbi Bart. n. 5. latè Ripa in rubr. ff. solut. matrim. n. 48. & ita solum ad Senatum, à quo prædictus contractus celebratus, pertinet eius interpretatio, quia illud solum potest rectè declarare, & cognoscere quid in hoc casu comprehensum.

5 Idque sine dubio in contractus obseruantia certum est, cum etiam quoad eius resolutionem debeat causa tractari in loco vbi factus fuit, l. in contractibus, §. fin. C. de non numerat. pecunia, & post antiquiores quos refert resoluit Couart. lib. 1. var. c. 4. n. 1. ibi: *Hic verò intellectus mihi non placet, siquidem locus vbi contractus fuerit celebratus de iure idoneus est vt in eo agatur, & tractetur de eius dissolutione, & quamuis aliqui tenuerint, statuentes, vt quamuis quoad nostrum casum certum sit locum contractus aptum esse, vt in eo agatur de implemento contractus, non verò vt in eo agatur de eius rescissione, & dissolutione, tamen additionator ad Dec. in l. vinum, ff. si certum petatur, n. 1. lit. A, ad concordiam contrarias opiniones conciliat, vt si allegaretur aliquid ad rescissionem, quod penderet, ex ipso contractu, vt dolus, læsio, vel quid simile, peti debet vbi contractus gestus: si verò aliquid extrinsecè peteretur, quod non penderet ab ipso contractu, sed ab extra proneniret, vt si minor peteret restitutionem in integrum, vel mulier allegaret à marito vi coactam fuisse, tunc rescissio contractus non est petenda in eius loco, sed coram iudice Rei.*

6 Igitur eo quod obseruantia quaeritur in nostra controuersia, & quamvis de dissolutione, aut rescissione ageretur, agitur de re quæ inest in ipso contractu, videlicet, an eo comprehenderentur vectigalia prædicta, iuxta omnium sententiam debet causa tractari in senatu Regalis Patrimonij, vbi celebratus, idque in dubio est ex nostri regni legibus, nam ex nouis ordinationibus huius Senatus, quæ editæ anno 1593. decretum fuit, vt de rebus quæ fierent in Senatu Regalis patrimonij cognosci non posset in Cancellariis, vt constat cap. 74. Curiarum Matrivi anni 1585. & insertum est in noua compilatione legum, vt constat ex nouo libello eis addito lib. 2. tit. 5. & ab hoc decreto nullus poterit supplicationem intèdere, quia ad Principem ex eius dignitate Regia spectat de suis causis cognoscere, & à quibuscumque iudicibus aduocare, l. proximè Cod. de his que in testament. debentur, ibi, *sententia Imperatoris Antonini*, vbi Castrenf. num. 4. plura tradit, Matienzo in l. 3. tit. 10. lib. 5. recop. in glossa 10. in principio: & quando Iudices assignat Princeps, vt in Senatu Regalis patrimonij

nij, videtur causam aduocare ex eleganti doctrina Baldi in c. audisti de officio deleg. num. 3.

7 Tum etiam quia vltra damnum, quod fisco ex prædicto facto inferitur, manifestè vectigalia regia, & quæ ad ipsū Principem spectant, vsurpat is, qui cum emeret vectigalia alicuius oppidi, cum incolæ illius vendunt, & emunt in aliis oppidis regni, quæ mercimonij causa frequentant, intendit incolatus ratione ad illum vectigalia illorum contractuum pertinere, quia exploratum sanè est, & extra omnem causam & controuersiam, non esse soluendam gabellam in loco originis, sed in eo vbi venditio & contractus fuerit celebratus, vt docuit Bald. in leg. 1. num. 4. in fine, C. de contrabend. emptione, Alex. lib. 6. conf. 146. num. 5. lib. 6. Socin. conf. 76. conf. 76. n. 8. lib. 1. Panorm. in c. fin. n. 30. de foro compet. latè Dec. conf. 477. n. 1. vbi tradit gabellam esse onus consecutum contractus, & ideo vbi contractus celebratur, ibi in consequentiam gabella debetur: & ex nostris Ioannes Parlador. lib. 1. quotidianarum, c. 3. §. 8. n. 1. Roland. à Valle conf. 100. n. 49. lib. 3.

8 Quod procedit, licet res quæ venditur in vno loco, sit in alio sita, vt notat idem Bald. in leg. magis puto, §. illud, per textum ibi, ff. de reb. eorum vbi tradit qui vendit rem quæ sit Florentia, ibi debet solui gabella, quia in ea peraguntur solemnia contractus, & perficitur venditio: sequitur Decius conf. 477. n. 1. & 2. Iulius Ferretus in tract. de gabellis 9. p. n. 377. adeo vt tradiderit Socinus lib. 2. conf. 302. n. 2. esse maximè odiosa, & consequenter restringenda statuta, quæ disponunt, gabellam solui debere in diuerso loco quam in eo, in quo venditio & contractus fuerit initus: & iure nostro apertè probatur ex leg. 5. tit. 17. lib. 9. Recop. qua statuitur gabellam bonorum mobilium & se mouentium solui in loco vbi venditio celebratur, dummodo ibi res tradita sit, qui est noster casus, nā mercatores illius oppidi in quo Dominus emit vectigalia, dum accedunt ad alia oppida, ibique merces comparant, & in eo loco vel in aliis vendunt aut distrahunt, certum est in illis soluere debere gabellam, vbi rem tradiderunt, nec pertinere ad dominum loci vbi incolæ sunt.

9 Confirmatur vterius, quia prædicta l. 5. lata fuit ad tollendas, & rescandas multas ambiguitates, quæ circa hoc exoriebantur, atque ita subdit ibi: *Muchos dudos acaecer sobre en que lugar, y a que arrendador se à de pagar el alcavala de las vetas de los bienes muebles, y se mouientes*: itaque dict. l. 5. tollit huius liti dubitationem clarè, & perspicuè decidens, vt gabella bonorum mobilium & se mouentium debeatur in loco vbi venditio fit: & merces venditæ traduntur, non verò in loco Originis, cuius emerat vectigalia, si ibi venditio non fiat, & res tradantur.

10 Idque comprobatur argumento sumpto ab euitando absurdo quod est validissimum in iure, l. nam absurdum cum similibus, ff. de oper. libertor. cum planissimum sit quàm magnum & intolerabile absurdum sequeretur, si cum incolæ & mercatores dicti oppidi obstringerentur ad persoluendam gabellam in loco vbi venditionem faciunt, provt de iure adstricti sūt & molestari possent super eadem Gabella à Ministris, & officialibus Domini eius loci in quo vicini sunt, cum pro eodem contractu non debeat solui duplex gabella, nec multoties nisi semel posset pro ea quis molestari, vt tradit Barr. in l. fin. §. quoties, cum glossa ibi, ff. de publican. Alex. conf. 148. n. 10. lib. 6. Berdach. in tr. de gabellis 3. p. 8. p. princ. atque loquens in proposito nostri casus, Bartholomæus Vertagola conf. 529. n. 4. lib. 2.

11 Comprobatur hæc sententia ex l. 18. tit. 12. lib. 9. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Recop. quæ cauetur tunc incolas debere gabellam in locis vbi fuerint vicini, si venditiones ibi perfece- rant, ac celebrauerint, & in ciuitate aut villa quæ sit caput territorij, si soluerint gabellam ex re in vno loco territorij distracta, exempti sunt soluendi in altero: & enixè iubet Publicanos vectigalium condictiones non posse in contractibus suis adicere conditionem, vt ex rebus in vno loco venditis in alio diuerso gabella soluator, & aded verum est vt licet huiusmodi mercatores merces suas attulerint ad emporia libera, non erant obstricti eam soluere in eo loco, vbi incolæ sunt, sed in illis ciuitatibus, villis, aut locis, à quibus fuerant merces adductæ, vt alibi distraherentur, l. 2. tit. 20. lib. 9. recop.

12 Sed etiã ex prædicto oppido incolæ mercatores à patria sua exportarent merces, & inueheret in alia oppida, in quibus Regi vectigalia soluuntur, & de eis soluendis cum Rege capitatio est facta, certissimum est non deberi gabellam in loco originis, vt pluries in hoc senatu Regalis Patrimonij iudicatum fuit; & ratio euidentis est quia huiusmodi conuentiones vulgo *encabeçamientos*, eâ lege & conditione conueniunt, vt possint gratiæ & remissiones fieri, atque illis frui quicumque vendiderint in locis Capitatio- nis, licet exteri sint, aded vt non valeat conditio in contrarium, vt colligitur ex conditio 22. Capitatio- nis Generalis Regni, atque ideo si compellerentur Vicini vnus loci in eo soluere gabellam, licet in alio vendiderint, apertè fieret contra prædictam conditionem.

13 Quibus accedit alia ratio, quia huiusmodi incapacitatione; & earum condiciones descriptæ ac notatæ sunt in Regiis libris, ac subscriptæ & expeditæ à summis Regij Patrimonij quaestoribus, atque ita quemadmodum illi qui habent priuilegia descripta & adnotata in Regiis libris, & subscripta & expedita à summis Quaestoribus, à Gabellis sunt immunes, l. 4. tit. 9. l. 1. tit. 20. lib. 9. Recop. ita similiter immunitate frui debent illi, qui vendunt in oppidis incapacitatis vt non soluant in loco originis, tametsi vectigalia satisfecerint in loco incapacitationis.

14 Et in dictis iuribus similiter cauetur, vt quando mercatores à patria sua merces exportauerint, gratiâ illas vendendi in nundinis & emporiis liberis & francis, quorum immunitates descriptæ sunt in libris, quos dicimus *de lo saluado*, & vltra prædictas leges probatur ex l. 29. tit. 19. lib. 9. Recop. quæ iubetur persolui gabellam cum dupla Regio Gabellario, si non præcederent requisita, de quibus in ea, & necessariò ea lex intelligenda in nundinis, & emporiis, quorum immunitates non reperiuntur descriptæ, neque notatæ in libris *de lo saluado*, nam si descriptæ essent, nulla deberet persolui gabella, in hoc enim casu noluit lex gabellam solui in loco, ex quo merces exportatæ fuerunt, sed in eo vbi venditæ, quando talis gabella spectaret ad Principem, & declaratur hæc conclusio ex leg. 2. tit. 20. lib. 9. Recop. quæ disponitur gabellam soluendam in locis, à quibus merces portatæ fuerunt, si gabella in eis Regi debeatur, et si vendentes soluerint gabellam in feriis & emporiis omnino liberis, vbi merces transportauerint, declarans procedere, quando solum ex voluntate domini loci in totum, vel pro parte immunitas concessa, quod longè differt à nostro casu: secus verò dicendum, quando eius loci, vbi emporia sunt, vectigalia pertinent ad Regem, licet eius publicani mercatoribus aliquam gratiam facerent, vt constat dicta leg. 2.

15 Neque refragatur, imò conuenit huic resolutioni l. 4. tit. 2. lib. 9. recopilat. dum ait: *Que los que fueren è vender, y vendieren en qualesquier ferias,*

*mercados francos, o franquados, paguen alcauala don-
de son vecinos y moran*, liquidem dicta *lex*. 4. procedit,
& intelligenda in eisdem terminis in quibus procedit
1. videlicet quando incolæ extrahunt in res ad
propriis locis, illasque vendunt in aliis immunibus,
quas immunitates & remissiones faciunt domini tali-
um locorum, ad quos ex privilegio ius exigendi
gabellas pertinet, nam cum merces extractæ fuerint
à territorio, vbi gabella Regi solueda, & postea ven-
duntur in locis immunibus, in quibus gabella non
pertinet ad Regem, sed ad dominos locorum, tunc
gabellam soluere debent mercatores in locis vbi ha-
bitant, & commorantur: at verò quando mercatores
extrahunt merces ex variis ciuitatibus aut villis hu-
ius regni, atque eas vendunt in nundinis, & emporiis
liberis, eo casu procedit *dict* l. 2. vt gabella soluat-
ur in his locis, ex quibus tales merces fuerint exporta-
tæ, nec legislator vnquam in animo fuit (vt ex tota
eius contextura apparet, cum maximè caueat ne Prin-
cipi frans in gabella soluenda fiat) vt gabellæ huius-
modi spectarent ad dominos locorum, in quibus
mercatores essent incolæ, & habitatores.

16 Hanc esse veram, & planissimam inter-
pretationem, & sensum, quo prædicta iura concilian-
tur, manifestè suadet, quia expedit iura iuribus
concordare, *cap. cum expediat, de electione* declarat
eleganter Franciscus Connanus *lib. 1. comment. iuris, c.*
*9. n. 5. ibi: Caterum si aliquo modo fieri potest, vt leges,
quæ putantur contrarie, non discrepent inter se, nunquam
altera alteram tollit, sed in eam sententiam accipiuntur,
quæ utriusque potest congruere.* Et rursus eodem *n. in fin.*
*ibi: Semper enim in diuersis legibus considerandum est
quoniam modo amba conseruari possent, & si qua est sen-
tentia, quæ utriusque suam conseruat vim, & auctoritatem,
eam nos amplecti, atque probare debemus: quod effi-
cacius procedit, si animaduertamus prædictas leges
non solum inferas & comprehensas esse in eodem
volumine, sed sub eodem titulo, & rubrica, vt in
simili inquit notabiliter Pala. Rubios *c. in l. 29. Tauri,
n. 8 in fine* ibi: *Sed istud de aliarum legum correctione,
signauer earum, quæ in hoc volumine continentur, non
placet: non enim credendum est, quod leges vnus volumi-
nis ea facilitate sint condite, quod vna aliam corrigat, nec
incontinenti est præsumenda correctio textus, & glos. in l.
nam ad ea ff. de condit. & demonstrat.**

17 Nec in hoc attendenda est anterioritas, vel poste-
rioritas, cum omnes confirmatæ sint, & obseruari
iustæ ex pragmatica Regiæ maiestatis, quæ initio
nouæ recopilationis inscribitur: & quæ eodem tem-
pore confirmantur, eodem tempore facta censentur,
iuxta glossam in *l. 2. C. de testam. tutel.* notat
Philippus rancus in *c. vt officium, §. 1. n. 3. de hæreticis
lib. 6.* maxime quoniam præfata lex præcipit, vt in
illa depositum adiciatur inter condiciones libelli
gabellarum, ac demum confirmatur, ac obseruari iu-
betur in *l. sequenti.*

18 Nec aliquod negotium facessit generalitas præ-
dictæ *l. 4.* quatenus disponit, vt gabellæ solutio fiat
in loco, vbi sunt vicini, quasi repugnet dicta *lex*. 2.
eiusdem tit. quæ deciditur, gabellam soluendam esse
in locis vnde merces sūt extractæ, quia nõ est à iure
alienum, vt generalitas vnus legis distinguatur per
alteram, & per multa iura, quæ citat, tradit optimè
Philippus Corneus *co. s. 4. n. 9 lib. 2. & conf. 180. n. 6.
lib. 3. & conf. 155. in principio versic præterea, lib.
1. Paris. conf. 106. num. 44. lib. 1. & conf. 151. num.
23. & conf. 73. num. 20. & conf. 68. num. 91. lib. 4. So-
cinus conf. 119 num. 20. lib. 1. Carolus Ruinus conf. 2.
num. 3. lib. 5. vbi tradit hoc procedere, quamuis lex
sit valde præcisa, Laurent. de Pin. conf. 4. n. 31. Mo-*

lin. lib. 1. de Hisp. primog. c. 7. n. 9 & ante eos Bald. in *l.*
*omnes populi, n. 16. col. 8. vers. tertio modo, ff. de iust. iura &
iure, statuens: vt si lex antiqua loquitur distinctè, &
secunda indistinctè, per secundam non derogatur
prima, sed secunda distinguitur per primam: refert
& sequitur Corneus conf. 199. n. 67. lib. 2. Dec. in *l. fin.*
n. 3. C. de edendo, Ruinus conf. 155. num. 7. lib. 3. Cephal.
conf. 18 num. 40. lib. 1. Vincent. de Franch. decis. 49. n.
*14 vnde dicta l. 4. quæ iubet gabellam solui in locis
vbi incolæ sunt mercatores, qui emporiis liberis
aliorum locorum vendunt, accipi debet, quando mer-
ces a locis, in quibus incolæ degunt, sunt extractæ.**

19 Quod comprobatur animaduertendo quod prædi-
cta lex respexit ad ea, quæ communiter accidunt,
& quoniam, vt plurimum vicini extrahunt merces
ex locis vbi habitant, illasque vendiderint in aliis
locis, cum ad ea quæ frequentius accidunt, iura ada-
ptentur, *l. nam ad ea, ff. de legibus, & valet argumen-
tum à solitis, l. certi conditio, §. si minus ff. si certum
petatur, cum similibus: idcirco in hoc casu vult præ-
dicta lex 4. quod earum rerum, quas vicini extraxer-
int ex suis oppidis, & venderint in nundinis, & em-
poriis liberis, persoluant gabellam in loco suæ habi-
tationis: & hoc etiã probatur in *l. 137. libelli gabel-
larum, quæ applicat tres quartas partes conductoribus
illius ciuitatis, villæ, aut loci in quo fuerint in-
colæ, & ex quo extraxerint prædictas merces: ex quo
necessario deprehenditur quod simul debent esse
vicini, atque ex eisdem locis vbi habitant, merces ex-
trahere, ita quod non sufficit dumtaxat esse vicinum,
cum lex vtrumque copulatiuè requirat, iuxta
quam supplenda & interpretanda est prædicta lex
quarta**

20 Vterius quod hæc conciliatio verissima sit, am-
plius elucescit ex *l. 17. tit. 17. lib. 9. r. copilationis*, qua
canetur, ibi: *Que los que haxer paños, los registen y
sean obligados à pagar el alcauala al Arrendador de
los paños, salvo si mostraren auerla pagado donde las
vieron.* Et sic prædicta lex disponit quod gabella
soluatur in loco, vbi confecti & extracti fuerint
panni. non verò vbi mercatores fuerint incolæ, si-
quidem bene posset contingere quem esse incolam
Hispalensem & pannos conficere vbi Beacæ, aut
Beacæ, quo in loco talium pannorum debet professionem
facere, vulgo *Registro*, & gabellam soluere, nisi
ostenderit quod eam persoluerit in loco vbi ven-
didit.

21 Rursus huius concordie veritas comprobatur ex
ordinationibus administrationis gabellarum in *l. fin.*
quæ iubetur mercatorem, vel eum qui transportat
merces, debere in loco vbi est incola, testatione Ta-
bellionis docere, se earum rerum soluisse gabellam in
alio loco, aliàs illam soluat in loco vbi inhabitat, vnde
planè ostenditur quod notauimus, quia à mercatore,
vel qui merces transportauit, solum exigitur ratio
mercium, quas adduxerit ad locum suæ habitationis,
non verò illarum quas venderit aut emerit in aliis
locis huius Regni, quo casu obseruanda est dicta
lex 2. nec vilo casu permitti potest, vt incola illius
loci, vbi vectigalia alicui domino vendita earum
mercium quas exportauerint ex Hispali, Corduba,
aut aliis oppidis huius Regni, & postea illas distrahunt
in nundinis, & emporiis liberis, soluant gabellam
Domino loci, vbi vicini fuerint, non verò Pub-
licano Cordubensi, Hispalensi, aut aliarum ciuitatum;
cum præterquam quod hoc esset aperte legibus præ-
dictis aduersari, vergeret in magnum præiudicium
Regalis Patrimonij: idque non solum esset contra
dictam *leg. 2.* & alias Regni quas expressimus, sed
etiã aduersus ius commune quo cautum est quem
non

non debere soluere gabellam in suo domicilio de
rebus quas vendiderit extra proprium incolarum, &
habitationem, vt post Baldum quem refert, refert
Iulius Ferretus *de gabellis, vlt. p. n. 593.* & pro horum
iurium explicatione addendum est, quod ex Lafarte,
Girona, Azenedo, & aliis notauit Ioannes Gutierrez
*de gabellis, q. 46. n. 28. q. 104. & 105. per tot. q. 110. n. 4.
quest. 111.*

22 Vterius quia in his omnibus casibus, quos retuli-
mus, probatum fuit ab omnibus litigantibus, tam ab
actore qui vectigalia vendita possidet, & gabellam
petiit, quàm à vicinis reis qui soluere reculant, num-
quam fuisse consuetum vt gabellæ soluantur in loco
habitationis mercium, quas vicini mercimonia ex-
ercentes venderent, aut emerent in aliis locis huius
Regni: & quando est dubium an gabella soluenda de
aliqua re, tunc consuetudinem attendendam omnes
Doctores concordare admittunt, & ab ea Ius Gabel-
latum recipit interpretationem, & declarationem vt
exigi possit, vel non, *Alex. lib. 6. conf. 211. n. 6. Decius
conf. 358. n. 3. Rolandus à Valle vol. 3. conf. 29. n. 79. ad
finem, Corneus, lib. 3. conf. 181. n. 14. Natta conf. 139. n.*
*18. cum sequent. & facit l. semper 34. ff. de Regul. iuris,
Innocentius in cap. Rainaldus, in glossa verb. consuetudi-
nem, de testamentis, iunctis quæ ex l. si fundus ff. de
euictione. l. quod si nolit, §. assidua, ff. de edilit. edicto, l.
aurea, Cod. de locato, ego notauit 2. p. decis. Granat. 62.
num. 2.*

23 Et quando aliquod dubium versatur an gabella in
prædictis casibus foret soluenda, semper contra eam
est facienda interpretatio, ne soluatur, Bartolus *l. si
pupillus, ff. ad l. Falcidiam, Angelus confil. 385. n. 1. De-
cius conf. 48. n. 5. Craueta confil. 3. in fine, & confil. 231.
n. fin. & in tract. de antiq. temp. 4. part. n. 233. Ruinus
lib. 4. conf. 112. n. 14. Corneus lib. 1. conf. 199. n. 5. Natta
conf. 264. n. 8. Bosius in praxi, titulo de vectigal. n. 10.
Hippol. Riminal. lib. 1. confil. 26. n. 16. & lib. 2. conf. 163.
n. 12. Bursatus conf. 190. Cacheranus decis. 114. n. 5. &
7. Vnde apparet cum Dominus prædicti loci contra
leges nostras ius commune & consuetudinem in-
tendere velit extendere vectigalia, & exigere illa,
quæ ad Regem pertinent, necessariò in Senatu
Regalis patrimonij de causa cognosci debet, & de
hoc non posse coram alio iudice iudicium proce-
dere.*

24 Deinde cum venditio fieret à Senatu Regalis pa-
trimonij, quidquid de eius interpretatione dubita-
retur, ab illo interpretandum, vbi potest constare
quid venditum, quale quantumque fuerit, & in quo
de similibus venditionibus, & gabellarum exactione
semper actum fuit, de vsu, & praxi huius rei: & ideo
in hac eadem causa, vbi declinatoria exceptio iuris-
dictionis opponitur de possessione huius rei in sena-
tu regalis patrimonij, causa discussa, & sententia lata
à supremis quæstoribus, ideo ratione connexitatis, &
dependentiæ, etiam si res ipsa ex sua natura non per-
tineret ad hunc senatum, debet in eo iudicium discuti,
argumento *l. nulli Cod. de iudiciis, & quæ notantur
Bartol. Decianus, Vinius, Alciatus, Menochius, Tuf-
cus, Bernardus Graueus, Craueta, Missinger, Marta, &
alij, quos refert Augustinus Barbosa in collect. dict. l.
nulli, n. 2. & 6.*

25 Rursus quia in hoc casu iam iudicium institutum
fuit in consilio supremo Regalis Patrimonij, & lis
contestata: & ideo etiam si deficeret iurisdictio, posset
prorogari ex *l. 1. & 2. ff. de iudiciis, & iudex aliàs in-
competens, competens efficitur, textusque in termi-
nis loquitur, l. 1. Cod. de iurisdictione omnium iudicium,
vbi procurator Cæsaris ex consensu partium fuit
iudex competens inter priuatos, censetur & expressè
*Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.**

probatum in *l. cum vendente 4. C. vbi fiscales causa*, in
quo textu non solum quoad ipsam venditionem à
fisco factam & eius accessoria, sed etiam inter pri-
uatos si velit conuenire emptor eos, qui vel emere
mandarunt, & quibus rem emptam tradit, potest
coram procuratore Cæsaris causam agere, nota ver-
ba ibi: *Procurator meus, si eius audientiam elegeris, cog-
noscet, vt pecuniam, quæ pretij nomine tibi debetur, &
usura que fisco soluenda sunt consequi possit.* Vnde multo
magis in hoc casu Dominus loci qui vectigalia
emit, tenetur coram Senatu Regalis patrimonij,
quem elegit, causam prosequi, quæ vere eius iuris-
dictionis est, quando quæ aliena sunt, prorogatione
possunt comprehendi.

26 Maximè quia hæc exceptio declinatoria, vt reliquæ
dilatorie intra nouem dies debent proponi, aliàs non
admittendæ, & multum tempus post nouem dies, &
nouem menses opponitur, ac per consequens locum
habere poterit exceptio declinatoria, vt de iure no-
stro constat, *l. tit. 5. lib. 4. recopil. vbi expresse intra no-
uem dies à die actionis intimatæ proponendam esse
traditur.*

27 Nec poterit obstare prorogationem locum non
habere in iurisdictione delegata & limitata, vt est
supremi Senatus Regalis patrimonij, & ideo pro-
rogatio videtur non procedere ex celebri doctrina
Cyn in *l. ad finem, C. de iurisdictione omnium iudicium*,
vbi argumento textus in *l. testamenta omnia, C. de tes-
tamentis* tradit, si iudex fuerit electus, & cognoscat de
certis causis, veluti mercaturæ, non potest illius iuris-
dictio prorogari, vt cognoscat ad alias causas diuer-
sas, cuius sententiam sequuntur ibi Fulgos. & Salice-
tus, Panormitanus in *cap. P. & G. num. 15.* & ibi
Immola ex *num. 98. Felinus num. 12. de officio de-
legat. idem Panormit. in c. significasti, n. 16. de foro
compet. Alex. Corneus, & Iason. in dicta l. testamen-
ta omnia, & multis similibus confirmat Iason in *l. si
per errorem, num. 4. ff. de iurisdictione omnium iudi-
cium*, sequitur Greg. Lopez in *l. 47. gloss. 1. tit. 1. 8.
parte 3.* vbi pro hac sententia adducit *l. certa ratione,
C. quando pronocare non est necesse, l. solemus, §. lar-
runclator. ff. de iudiciis, in qua iudex de causa criminali
non potest etiam ex partium consensu iudicare de
pecuniaria & causa civili: vbi communiter notantur
interpretes & Castren. in repetitione *l. 1. num. 36.
Cod. de iurisdictione omnium iudicium*, Hippolytus
in *l. fin. numer. 107. ff. de iurisd. omnium iudi-
cium.***

28 Id verò nihil mouet, quippe ultra quam, vt ani-
maduertimus, hic casus aperte comprehenditur in
iurisdictione supremi Senatus regalis patrimonij, &
non censetur iurisdictionis prorogatio, sed compre-
hensio eorum, quæ necessariò debent contineri, vt
Regalis patrimonij administratio rectè expediatur,
argumento *leg. 2. ff. de iurisd. omnium iudicium, &
eorum quæ notantur Bartol. in l. omnes populi, num.
60. ff. de iustitia & iure Menochius confil. 441.
num. 56. Medicis in tract. de regulis iur. regul. 9.
Marsilius singul. 186. Iason. in l. properandum, §. si
quidem, num. 9. Cod. de iudic. Roman. ad l. aliud, ff.
de acquirenda hereditate.* Quando iurisdictione dele-
gata est ad vniuersitatem causarum, vt in dicto sena-
tu, pro ordinaria habetur, & potest prorogari ex
doctrina glossæ in *cap. cum causam*, verbo *delegatus
de appellatione, glossa in leg. à iudice, Cod. de iudi-
ciis*, Bartol. in *l. more, num. 8. ff. de iurisd. omnium
iudic.* Doctores, & Alciatus in rubrica de officio ordi-
narij, num. 20. Menochius lib. 2. præsumpt. 14. num. 28.
& lib. 1. de arbitrariis, questione 67. num. 21. Barbosa in
l. cum prætor. §. 1. numer. 37. & sequent. ff. de iudiciis,
C 3 Azenedo

Azeuedo in l. 1. num. 6. tit. 9. lib. 3. Recopil. Augustinus Barbofa in collect. dist. cap. cum causam, num. 5. & 6.

29 Denique nihil poterunt mouere, quæ contra obiecta sunt n. 1. nam illud, iurisdictione senatus regalis patrimonij esse limitatam, & restrictam ad res de quibus in ordinationibus eius senatus, & alia, quæ in huius rei confirmationem adduximus, satis explicationem habent ex eis, quæ nuper notauimus, hunc casum propriè pertinere ad prædictam iurisdictionem, quia agitur de iure fiscali, videlicet de vectigalibus, quæ ad Regem pertinent, & quæ usurpare intendit, qui oppidi emerat vectigalia, cum extendere velit suum contractum ad ea quæ in eo comprehensia non fuerunt, de quo necessarid in supremo regalis patrimonij senatu cognoscendum est, cum ab eo fuerit venditio expedita, & ideo rectè decretum fuit locum habere exceptionem declinatoriam, sed in senatu causam retinendam.

ALLEGATIO VIII.

Vectigalia Regia vindicanda à Magnatibus Castellæ, nec excusandi Regis permissione.

- 1 Magnates sunt in Castella, quos dicimus Grandes qui post Regem debent honorari. l. 4. tit. 18. p. 3. l. 6. tit. 6. p. 2. l. 21. tit. 1. p. 2.
- 2 Riccos homes quos antiquitus dicebamus.
- 3 Ricci homines in Hispania confirmabant Regum privilegia.
- 4 Ricci homines & titulati sunt de consilio Regis Hispani licet hodie non habeant exercitium. l. 4. tit. 1. lib. 2. Recopil.
- 5 Titulati omnes antiquitus in Castella coram Rege caput cooperiebant. Titulati Lusitani cum à Castella illud Regnum processerit hunc morem retinent.
- 6 Titulati hodie in Castella non cooperiunt coram Rege caput, nisi solum excellentiores, quos dicimus Magnates.
- 7 Regina Hispania Isabella Catholica laudes.
- 8 Magnatum Castella origo, ut coram Rege illi solum caput cooperiant, alij titulati sunt nudato capite.
- 9 Carolo V in coronatione Imperij omnes Titulati Hispania nudato capite interfuerunt.
- 10 Carolus V post coronationem Imperij noluit omnes titulos Hispania, coram eo caput tegere, sed hunc honorem solum maioribus concessit. Caput coram Rege detegere signum reuerentia. c. 4. Ecclesiastici.
- 11 Caput coram Regibus detegere, signum maximi honoris.
- 12 Magnatum, & de verbo Grande qui egerunt. Cap. 2. lib. 2. Regum explicatur.
- 13 Magnates ex illustrioribus potentia, nobilitate, & virtutibus eligendi.
- 14 Magnus qui factis, & virtutibus excellit.
- 15 Senatores supremi senatus iustitie Castella coram Rege caput tegunt, & sedent in consultationibus.
- 16 Riccos homines differre à Magnatibus probatur.

- 15 l. 5. tit. 8. lib. 9. Recopil. Magnatum differentia.
- 16 Regem decet nobiles subditos honore, & premiis cumulare. l. 6. tit. 9. l. 1. tit. 10. p. 2. l. 7. tit. 7. lib. 5. Recopil.
- 17 Magnates debent precedere, & post Reges & Regum filios maximè honorari.
- 18 Princeps qui prohibere potest, & non prohibet, consentire videtur. l. in adoptionibus. ff. de adoptionibus. Procurator non potest factum Domini impugnare. l. si hominem. ff. mandati, & c. n. 57. Iniuria est negare quod aliis conceditur. l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & astina & c. num. 59.
- 19 Magnates ad retinenda vectigalia Regis inuuantur prescriptione immemoriali. l. hoc iure, §. diuinus aqua, ff. de aqua quotid. & asti. l. tit. 5. lib. 1. Recopil Magnates interdum in eis limitari. & c. n. 1. c. m. sequentibus.
- 20 Magnates si e privilegio ex permissione non possunt desinere vectigalia.
- 21 Dubium dispositionis ex clausula sequenti explicandum. l. Virum ff. de petitione heredit. l. cum fundum. ff. de verb. signific.
- 22 Magnates debent magis curare ne usurpentur Regis vectigalia, quia iurant ea defendere. l. 5. tit. 8. lib. 9. Recopil.
- 23 Permissionem ut Magnates perciperent Regis vectigalia reuocarunt Reges Catholici. l. Vinca, in principio, C. de caducis tollendis.
- 24 Carolus V. & Philippus I. eandem reuocationem permissionis fecerunt. Apostilla legis & scriptura quando probat?
- 25 Reges nostri cum Hispania turbata potuerunt dissimulare cum Magnatibus ut detinerent vectigalia.
- 26 Dissimulatio nocet Principi, ubi nullum periculum.
- 27 Vindicta meditatio solet esse in Principe dissimulatio iniuriarum.
- 28 Magistratus debent leges semper obseruare. l. 1. §. 1. ff. de iustitia & iure. c. in istis, 4. distinctione.
- 29 Legum obseruantia remissio valde nocet Principum auctoritati.
- 30 Taciturnitas, & patientia Principis successoribus non nocet. c. 2. de prescript. l. qui vas, §. vetare. ff. de furtis. Non pro solum quando accipitur. l. filius, §. inuitus. ff. de procurator. l. inuitum, §. ff. de seruit. urban. prædior. l. non enim, §. ff. ad S. C. Trebell. l. nec cum filio, §. ff. de furtis.
- 31 Taciturnitas non prodest, ut quis obligetur. l. qui tacet, §. ff. de regul. iuris.
- 32 vsus aqua, C. de fundis rei priuata lib. 1. 1.
- 33 Possessio precaria nihil prodest. l. 1. l. cum precario. ff. de precario.
- 34 Princeps tenetur sub pena peccati recuperare vectigalia, quæ iniuste usurpata à subditis. c. in canonicis §. 7. 16. q. 1.
- 35 Rex non potest noua imponere vectigalia, nisi quando suum patrimonium non sufficit.
- 36 l. 1. tit. 2. lib. 6. Recopil. Rex in foro conscientia tenetur recuperare sua vectigalia ab iniustis detentatoribus.

Regina

- Regina Catholica Isabella testamento clausulam apposuit, ut ad Patrimonium Regium redigerentur vectigalia.
- 37 Decretum Regis pro recuperandis vectigalibus.
 - 38 Magnates non possunt ad detinenda vectigalia iniuri Regis decreto.
 - 39 Rex permittere non potest quod eius grauat conscientiam.
 - 40 Rex ut administrator Regni non potest permittere nec debet alienationem Regalis patrimonij. l. fin. §. sed & nostra Maiestas, C. comm. de legatis. l. si fundus 105 ff. de condit. & demonstrat. l. cum filius §. ff. de milit. testamento.
 - 41 Alienationes in Regni præiudicium non valent etiam iuramento confirmate. c. intellecto, de inueiurando. l. 1. tit. 17. l. 4. tit. 15. p. 2.
 - 42 Alienatio Regij Patrimonij facienda cum Consilio Senatus.
 - 43 Tributa in Castella sine consensu Regni imponi non possunt. l. 1. tit. 7. lib. 6. recop. Contrariorum eadem est ratio. Princip. inst. de his qui sunt sui.
 - 44 Fiscij officium est defendere Regale Patrimonium, & recuperare quæ ab eo abdicata. l. 12. tit. 18. p. 4. l. 1. & per tot. tit. 13. lib. 2. recop. l. 1. tit. 2. §. 3. lib. 9. recop. tit. C. de aduocat. Fiscij. l. fin. C. de pactis. l. Curator. 3. C. de modo multarum. l. sancimus, 12. l. petitionem 11. §. 1. C. de aduocat. diuers. iudicium. l. 1. & C. de lucris aduocator.
 - 45 Popularis actio est recuperare quæ ad Regis spectant Patrimonium. l. 1. de popul. actionib. l. 1. tit. 15. lib. 4. recop. l. 1. tit. 10. lib. 5. recop.
 - 46 Fiscalis ex generali muneris mandato sine speciali instituit hæc iudicia de vectigalibus. l. Magistratus 25. ff. ad Municipal. litem eorum, §. sed si ita. ff. quod cuiusque vniuers. nomine. Mandatum censetur factum secundum formam antiquam. l. super creandis 9. C. de iure fisci lib. 10.
 - 47 Fiscali non censetur adempta facultas agendi pro Regali Patrimonio, nisi expressè prohibeatur. l. Pomponius, §. in his, ff. de procurat.
 - 48 Princeps semper leges & ius imitatur & pro eo præsumitur. l. ex facto 43. ff. de vulgari.
 - 49 Deliberandi effectus. l. 1. §. casum, ff. de postulando. l. idemque 22. §. 1. de bon. auth. iudic. possid.
 - 50 Deliberans non consentit. Iuris dispositio ex verbis dubijs Principis, non eludenda. l. si quando, C. de inoffic. testam.
 - 51 Permissio non potest plus operari quam priuilegium, & illud non valet in vectigalibus nisi cum solemnitatibus legum Hispania. l. 1. tit. 18. lib. 9. recop.
 - 52 Magnates non solum detinent vectigalia Regia ex permissione, sed ex iniustis causis Regibus ignorantibus.
 - 53 Permissionis prætextu possidens vectigalia non debet prohibere, ne litem intendant fiscalis, ut con-

- stet an ex tolerantia possideantur.
- 54 Magnates honorandi à Regibus & beneficiis afficiendi, sed sine subditorum præiudicio. Principes qui donationes immensas reuocarunt. l. 11. tit. 7. lib. 5. recop.
 - 55 Reges non debent immensas donationes facere. c. intellectu de inueiurando.
 - 56 Permissio ex taciturnitate non potest induci ubi expressè contraria voluntas enunciatur.
 - 57 Fiscalis non debet, ut reliqui Procuratores, regulari, quia semper habet mandatum cum libera. Fiscalis sine speciali mandato potest intendere supplicationem secundam, pena mille & quingentarum duplarum auri quod Procuratores non possunt. c. quia ad agendum de procurator. lib. 6. l. 10. tit. 20. lib. 4. recop.
 - 58 Mandato Regis continentur omnia quæ sunt vicina mandatis.
 - 59 Emphyteusis finita dominus non tenetur eam renouare, maximè si Princeps sit Dominus.
 - 60 Ecclesia an obligata sit renouare Emphyteusim. c. ex parte tua, de feudis.
 - 61 Authent. de non alienandis aut permut. rebus Ecclesie, §. quod autem, vers. nec illud, coll. tit. 2.
 - 62 Dominus sine dubio non cogendus renouare Emphyteusim quando alij non concedit sed sibi retinet. l. nemo damnum, ff. de regulis iuris. l. congruit. l. prædica, C. de locat. prædior. civil. l. 11. l. iniuriarum. ff. de iniuriis.
 - 63 Prescriptio immemorialis, non procedere in vectigalibus & etiam completa nostris legibus improbat.

De Magnatibus Regnorum Castella, quos dicimus Grandes, illorum origine, dignitate; & eis non prodesse tolerantiam, seu permissionem Regis, quæ se defendunt in detentatione Gabellarum, ne de illis sine speciali Regis permissu aduersus eos actio à fiscij Patrono intendatur, ad explicationem l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil.

VNT in Castella Titulati, quos Magnates dicimus & l. 4. tit. 18. part. 2. vocat, altos homes, & Bobadilla lib. 2. Politica, cap. 16. n. 38. existimat illos esse quos leges nostræ Riccos homes appellant, ut in l. 6. tit. 9. p. 2. & comprobatur ex Zurita, Garibao, Guardiolo, Gregorio Lopezio, Ioanne Garcia, Quesada, & aliis. Isti verò ut dignitate cæteros præcellunt post Regem, ita debent ab omnibus honorari, l. 2. tit. 2. p. 2. vbi mentio fit Magnatum, & eos esse qui antiquitus Ricci homines dicebantur, probauit Vargas in tract. de Nobilitate Hispania, discursu 13. n. 10. & idem videtur intinuate Argote de Molina in nobiliario lib. 2. c. 62. Fr. Hieronymus Rom. lib. 4. Reipublica Gentilica, c. 10. Parlador. lib. 1. rer. quotid. cap. 13. Blanca in Commentariis rerum Aragonia, c. de Riccos hominibus.

Et ex Magnatum classe fuisse omnes Riccos homines antiquitus, probatur ex D. Thoma de Regimine

mine Principis lib. 2. c. 22. eis verbis: *In Hispania omnes sub Rege Principes Ricci homines appellantur*, & nomen esse maximi & supremi honori apud nos, ex Blanca de Oprimatibus, Zurita, Io. Garcia, & aliis, late probavit Seile decis. 1. Aragon. n. 40. cum eiq. Gudiel. in Chronica Gironum c. 4. D. Alfonso de Carthagenæ Episcopus Burgenis in Doctrinali Equitum, tit. 5. de Ricciis hominibus, ita scribit: *Antiquamente en España señaladamente en Castilla y en Leon, a todos los grandes Señores llamaban Ricos hombres*. Et paulò infra ibi: *Por en de lo que las leyes dicen de los Ricos homes, entendiendole por si los Duques y Condes, y todos los otros grandes Señores*. Et esse dignitatem à Regibus concessam nominis Ricci hominis, ex nostris historiis, legibus partitæ, Beuter, Quefada, Matienço, Io. Garcia, Gutierrez, & aliis, exornat Bobadil. lib. 2. cap. 16. num. 38.

3 Illi enim Ricci homines confirmabant Regum priuilegia, & cum Regibus in actibus solemnibus interueniebant, ita ut hodie sit manifestum exemplum & testimonium aliquem fuisse Riccum hominem, interfuisse in confirmatione priuilegiorum, Ambros. Moral. 2. p. in discursu generis S. Dominici, pag. 235. Bobadil lib. 2. Politica, c. 16. n. 28. Aponte in lib. Genealogiarum, tit. de Ricciis hominibus, & libellus qui dicitur *Lucerius Nobilitatis*.

4 Vnde plures ex supra relatis, voluerunt Magnates eisdem esse, quos Riccos homines dicimus; & confirmatur quemadmodum Ricci homines adhibebantur ad priuilegiorum confirmationem, & ut in bello & pace Regem consulere, ut constat ex nostris Chronicis antiquis Episcopi Salmantini, Astoricensis, Tudensis, & Archiepiscopi Toletani Roderici: & ideo omnes Titulati, Magnates, & Ricci homines de Regis consilio existimantur, quamvis hodie non habeant exercitium, ut antiquitus habebant, l. 4. tit. 4. lib. 2. recop.

5 Omnes enim Domini vassallorum titulati solebant indistinctè coram Regibus Hispaniæ, caput cooperire, & ex Principum nostrorum beneuolentia eo honore condecorabantur, ut inhererent à Rege pileum capiti imponere, & hodie in usu est cum omnibus titulatis in Regno Lusitaniæ: quod cum ex nostra Castellæ processerit, ea consuetudo inualuit & obseruatur. Sed apud Castellanos differentia hodie extat, ut maiores Domini, & nobilium familiarum Proceres hac fruantur prærogatiua, ut coram Rege caput cooperiant, & isti Magnates dicantur: reliquis verò titulatis hic honor non communicatur; de cuius rei principio in nostris legibus & historiis non liquet. Verum ex variis relationibus, & manuscriptis colligitur, eam Magnatum distinctionem cepisse post mortem inclytæ Reginæ Catholice Isabellæ, de cuius virtutibus & excellentia, vltra quæ passim nostri Historiographi referunt, videndus Io. Bocacius & eius traductor Ioseph Bethussius in tract. delle Donne illustri, pag. 188. vbi inter excellentiores Orbis feminas, nostram Reginam connumerat, & plura de illa refert Addend. Iustus Lipsius de moribus & exemplis politicis lib. 1. c. 7. num. 8. & c. 8. n. 17. & lib. 2. c. 2. tit. mulieris Imperij boni & felicitis, n. 4. Marineus Siculus lib. 2. rerum Hispaniar. Iouius in vita Gundisalvi Ferdinandi, Guichardim lib. 1. Ofor. lib. 1. rerum Emanuel. Ludou. Vines de Christiana femina, lib. 1.

6 Igitur post mortem Heroicæ, & Excellentissimæ Reginæ Isabellæ, cum ad hæc Regna ex Belgio peruenirent, Regina Ioanna eius filia, & Philippus Pulcher eius maritus, ad quos iure hæreditario successio pertinebat, eos comitabantur plures Titulati, & Pro-

ceres Castellæ, quorum primus & dilectus Aulicus Io. Manuel, qui Regis Ferdinandi æmulus, Zurita lib. 6. expedit. Italia c. 28. 29. 30. & 31. & lib. 7. c. 1. & seq. usque ad 6. Bandonallius Episcopus Pampilonensis lib. 1. Historia Caroli V. §. 21. Cum enim aduentu noui Regis, ei ferè omnes Regni proceres adhererent, à Rege Catholico Ferdinando descendentes (vt in rebus humanis solet euenire nonitatem & fortunam placere) Zurita dicit lib. 7. c. 3. Mariana in Historia Hispania in lib. 28. c. 20. Ioan. Emanuel vt nouo Regi blandiretur & maiorem maiestatem adiungeret, ei quem in suam voluntatem & arbitrium mancipauerat, persuasit omnibus titulatis Castellæ, vt coram illo velut ipse detecto essent capite, vt etiam amularetur Regi Ferdinando, quasi genero Philippo plus authoritatis quam illi adiceret, & facile consequutus exemplo primi Magnatis Potentioris, & dilectioris Aulici, vt illi & nouo Regi Proceres reliqui placerent. Id equidem solum quinque mensibus obseruatum, quibus regnauit Philippus I. Verum ille breui & immaturo fato vitæ ereptus (felicitatis humanæ inconstantia validum exemplum) redeunte postea Rege Ferdinando Catholico ad regnum horum Regnorum, titulati ad antiquum usum & consuetudinem redierunt, vt coram eo tunc Administratore caput cooperirent, quemadmodum fecerant dum Rex esset; quæ consuetudo inualuit etiã tempore Regni Caroli V. usquequod Imperator electus anno 1520. cum esset Aquiligrani, vt primam Coronam Imperij reciperet, & illuc concurrerent plures Duces, Marchiones, & Comites Germaniæ & Burgundiæ, qui quasi feudatarij ex consuetudine illarum regionum assistere debebant detecto capite coram Imperatore, vt tradit Guiron. Pison de feudis, §. seruitia incerta, Aurpachius lib. 1. c. 27.

Prædicti enim Germani, Burgundi, & alij exteri proceres ægrè ferebant Hispanos ab eis differre, & cooperire coram Imperatore incedere, & multi decreuerunt, Coronationi non assistere: quod cum intelligeret Imperator, iussit Duci de Alba Cæsaris aulæ maximo præfecto, dominis Hispanis proponere, vt cum Imperator esset maximus Rex Hispanorum, qui maiores dominatus & Imperij his Regnis adiungit, debebat reuereri ab Hispanis, vt à reliquis exteris Principibus, qui dignitate & vassallis non erant inferiores. Cui propositioni factæ à Duce de Alua, consenserunt Magnates & Titulati Hispani, & omnes in actu coronationis detecto capite interfuerunt, vt alij Principes Germani, Burgundi, & exteri, quod ita factum constat ex quadam relatione manuscripta ipsius Ducis de Alua, qui coronationi interfuit, & per eum Dominis Hispanis Cæsaris voluntas renunciata fuit: & etiam idem in manuscripto refert Anton de Herrera, Regius Historiographus, qui cum esset Minister à secretis Vespasiani Gonzagæ Columnæ, Nauarræ Protegis, ab eo qui coronationi interfuit, pluries audiuisse testatur.

Finito ergo solemnè Coronationis actu, Imperator noluit omnes Titulatos Hispaniæ indistinctè gaudere eo honore, & præminentia, vt coram eo caput cooperirerit, & solum id facere iussit aliquibus & maximis Hispanorum Dominis, qui nobilium familiarum proceres erant, diuitiis, vassallis, & statibus pollebant, præcellerant, & maiora Coronæ seruitia exhibuerant, & reliqui vltra istos ex Hispanis Titulatis relictis, vt caput detegeret coram suis Regibus nam apud antiquos & nostri temporis, consuetudinem illam receptam signum esse reuerentiæ Principibus & superioribus caput aperire, & detegere coram illis, Plutarch. Probl. 10. ex Varrone, Plinio, & aliis probauit

bauit Alex. ab Alex. lib. 2. dierum genialium cap. 29. & hinc Bapt. Egnatius lib. 9. c. 11. refert factum Laurentij Celsi Venetorum Ducis quem cum Petrus eius Pater nunquam æquo animo salutandi causâ adiret, eo quod grauius ferret se filio aperto capite assistere: quâ re filius animaduersâ prudenter excoGITAVIT, vt pileo suo crux aurea imponeretur, quâ visâ, Pater non grauaretur caput detegere, eamque ad hunc vsque diem Principes Veneti retinent. De hac reuerentia & salutatione capitis detegedi, vide quod ex lib. Ecclesiast. c. 4. ibi: *Magnato humilia caput tuum, donec transeunt Principes*, cum Liphio & aliis notauit Gratian. tom. 2. discipat. 28. n. 55. & 67.

9 Vnde coram Regibus incedere cooperire capite maximi honoris, & præminentia existimatur, vt tradiderunt Gamma decis. 1. num. 42. Cabedo decis. 2. n. 4. Ioan. Aurpach. lib. 1. c. 27. Libell. Lucerius nobilitatis c. 27.

10 Et qui præ cæteris titulatis, eo maximè honore à Regibus condecorantur quasi inter alios Magni dicuntur, apud nos Magnates, de quibus vltra quos supra ex eodem Bobadilla retulimus lib. 2. c. 16. n. 38. vbi adducit l. 2. tit. 9. p. 2. quæ vtitur eodem verbo de Grande: videndi Ambros. de Moral. lib. 1. c. 29. Marian. Siculus lib. 4. cap. de Magnatibus Castellæ, Sandoal. in historia Regis Ildephonsi VI. & aliis VII. c. 11. Fuluius Pacian. lib. 3. de probat. c. 37. n. 9. Guardiola de nobilit. c. 42. & eo verbo vsus est Pontifex Innocent. in cap. ex multa 9. §. secundò quasi iusti de voto, ex Bartol. Cornel Tacit. Sueton. Iul. Frontino, & loco Sacre Scripturæ comprobatur Tiraquell. de nobilit. c. 37. n. 32 & 33. qui num. seq. latissimè de nominibus, Proceres, Primates, Optimates, multis exornat. Et valdè notandum quod Tiraquell. & alij non adducunt ex lib. 2. Reg. cap. 7. eis verbis: *Fecitque tibi nomen grande iuxta nomen magnorum, qui in terra sunt*; vbi cognomen grande quo Hispani vtuntur respondere, ad nomen Magnorum traditur, & Regiam dignitatem insinuat, quo David exaltatus, vt notauit ibi Nicolaus de Lyra; & inde apud nos post Regem Primi, & Regiæ dignitati proximi sunt Magnates, vt infra notauimus.

11 Vt ergo hæc possent à Regibus prærogatiua condecorari, necessaria est apud nos maxima nobilitas maiorum, amplum patrimonium, & ingentes diuitiæ, quibus tantæ dignitatis & honoris possent splendor sustineri, nam vt tradit Tiraquell. d. n. 33. debent esse in aliquo Potentatu, Baronia, vel regalia possidere, & simul id à Regibus nostris prudenter & iuste obseruatur, vt maiores, & illi quos prædicto honore condecorauerint, virtutibus excelluerint, & magna Regibus ab eis seruitia exhibita sint; & meritò, nam vt inquit Senec. lib. 1. de ira, cap. 16. ibi: *Non est, quod existimes verum esse, quod apud disertissimum virum Liuium dicitur, vir ingenij magni magis quam boni: non potest illud separari: aut magnum, aut bonum erit, aut nec magnum, quia magnitudinem animi inconcussam intelligo, & introrsus solidam, ab imo parem suamque qualis inesse malis ingenij non potest*.

12 Igitur magnitudo ex virtutibus, nobilitate, potentia & diuitiis existimatur, & faciunt verba D. Ambrosij loquentis de Abraham, in quo hæc omnia lib. 1. de eodem c. 2. *Magnus planè vir & multarum virtutum clarus insignibus, quem votis suis Philosophia non potuit æquare. Denique minus est, quod illa finxit, quam quod iste gessit, maiorque eloquentia commendatione simplex veritatis fides*, & iuuat, quod nuper notauimus lib. 2. Regum, cap. 7. fecisse Dominum Davidis nomen grande iuxta nomen magnorum, qui in terra sunt, quasi in præmium fidei, pietatis, & vir-

tutum Davidis: Et apud Gentiles, Magnorum nomine decorabantur illi Dij, qui inter reliquos maximum imperium habebant, & excelluerunt maioribus factis, vt ad explicationem Virgilij lib. 3. *Eneidos*, dicit. versu 13.

Cum sociis, natoque, Penatibus, & magnis Diis. Explicant de Ioue, Minerva, & aliis Seruius & Ludovicus de la Cerda ibi, Turnebus lib. 15. aduersar. c. 21. addendi Pierius Valerian. de sacris Ægyptiorum lib. 4. 2. pag. 311. Alex. lib. 6. dier. genialium c. 4. vbi innumeros cumulat Tiraquellus.

Ideo in præmium, & honorem virtutis & litterarum Rex noster hac maxima condecorat prærogatiua, inter omnes Senatus solum Supremum iustitiæ & regiminis Castellæ, & in consultatione quæ fit in qualibet hebdomada die Veneris post meridiem, iubet omnes eius Senatores coram eo caput operire, & sedere in subfelliis cooperitis (vulgò Bancos entapetados) egoque cum reliquis Senatoribus pluries interfui: vt quemadmodum maiores titulatos eo honore vt caput cooperiant, donat, ita etiam maximum eius consilium præ cæteris honorat.

Igitur inde apparet, vt quamvis antiqui Magnates essent Ricci homines, tamen non erat consequens omnes Riccos homines esse Magnates, quia ad horum dignitatem necessarium esse prædiximus possidere potentatum, Baronia, & Regalia, & hodie esse non possunt nisi Ducis, Marchiones, & Comites: at verò Ricci homines plures antiquitus inueniuntur in confirmatione priuilegiorum, qui nec titulum, potentatum, aut Baroniam habebant, sed solum aliquo munere vel officio in aula Regum, aut in bello vel gubernatione regnorum fungebantur.

Et aperte contra Bobadillam, & alios supra relatatos hanc differentiam mihi probat l. 5. tit. 8. lib. 9. recopil. eis verbis: *los Grandes de nuestror Reynos, Duques, Condes, Marqueses, Ricos hombres*, nisi quis dixerit, quod de Ricciis hominibus traditur, ad omnes quos retulerat referendum, vt omnes titulati Ricci homines sint. Verum quamvis id euincat omnes titulatos nomine Riccorum hominum antiquitus condecorari, non tamen persuadet esse Riccos homines eos, quos dicimus Grandes: quia id competeret omnibus titulatis, quod absurdum est, & consuetudo demòstrat, præsertim quia Magnatum titulus solum apud nos ex munere Ducibus competit, & de differentia, quæ in Hispania consideratur inter Magnates, & eorum quidam sunt perpetui, alij ad vitam, vt magnitudo sit concessa domibus, vel statibus, aliis verò suis personis, & debeat spectari beneplacitum Regis, vt titulis dignitatum vti possint: & inter ipsos Magnates, quâ differentiâ eos Rex noster honoret, & omnibus Primos soleat rescribere, vt vxoribus illorum Regina puluim iubeat apponi: reliquis verò titulatis solum rescribat nomine Parientes, & illorum vxoribus puluim non detur. Videndus Salazar à Mendoza de dignitatibus Hispania lib. 3. c. 13. & c. 15. ex qua differentia titulorum, & Magnatum, apparet antiquos Riccos homines differre à Magnatibus, quos hodie Grandes dicimus.

Hos enim & omnes nobiles sui regni Principem decet magnis honoribus cumulare, vt illi augeantur, vt qui clari sunt stemmate, etiam splendeant dignitate, vt dicebat Theodoricus apud Cassiodor. lib. 2. epist. 15. & in eo maximam curam Regum esse oportere notarunt Lucas de Peña loquens in domibus Magnatum in l. quicumque 7. num. 13. C. de omni agro deserto, lib. 11. Simancas de primog. lib. 1. cap. 17. & 30. D. Molina lib. 1. cap. 11. num. 3. & c. 18. num. 13. Baëza de inope debitore, cap. 26. num. 104. Neuzanus conf.

conf. 1. 2. Roland. à Valle lib. 2. conf. 1. num. 1. 2. & Tiberius Decian. lib. 1. conf. 3. 3. num. 2. 1. vbi tradit Reipublicæ interesse familias conseruari, & iure nostro probatur Reges teneri augere nobiles subditos, & eorum seruitia prosequi maximis præmiis, l. 6. tit. 9. l. 3. tit. 10. p. 2. l. 7. tit. 7. lib. 5. recopil. Matienzo in ea gloss. 3. & 4. D. Molina lib. 1. de primogeniis, cap. 29. & lib. 2. cap. 1. num. 3. Mieres de Maioribus 4. p. 9. 1. num. 1. 3.

17 Tunc enim cum subditi à Principe honore & præmiis afficiantur, incenduntur etiam gloriæ studio, & affectu, vt egregia opera in Reipublicæ utilitatem exhibeant: & cum viderint Regem præferre eos qui virtute & labore incumbunt, alacres & prompti in periculosa se conferunt, idque præcipue in Magnatibus attendi oportet, quos Procere Regni appellat Ioan. Andreas in c. 1. de his qui feudum dare possunt, num. 6. Freccia de subfendis lib. 1. in c. fuit dubitatum, n. 10. & eos moribus officiis præficiendos tradit l. 2. tit. 9. p. 2. & semper eos debere præcedere, post Bobadillam lib. 3. Politica, c. 8. n. 20. Fontanella de pactis nuptialibus, tom. 1. claus. 3. gloss. 1. num. 9. & post Reges, & filios Regum esse honorandos, notauit Basil. Poncius lib. 8. de matrim. c. 21. §. 1. num. 2. 4.

18 Ex quo velut communi bono congruat, intendunt Magnates, cum eis Reges nostros tolerasse (vt sic loquamur) & dissimulatione quadam, & permissione velle vt illi percipiant vectigalia, quæ vassalli sui fortè pro defensione Regni ipsi Regibus annuentibus soluere cœperunt, quasi Princeps, qui patitur, consentire videatur, l. 1. C. de filiusfam. & quemadmodum Pater, lib. 10. Bart in l. 4. §. si in venditione, ff. quibus mod. pignus vel hypoth. soluit. & quæ ex Ripa, Socin. Iun. Tiraq. & Cephal. notauit Surd. consil. 290. num. 57. & qui cum possit prohibere, non prohibet, concedere videatur, & consentire, l. in adoptionibus, ff. de adop. vbi Doctores communiter, Costa in §. & quid si tantum 2. part. num. 123. Barbosa in l. que dotis, n. 164. ff. soluto matrim. Azeued. in l. 2. tit. 3. lib. 5. recopil. n. 77. nec filii Procurator possit factum Domini impugnare, l. si hominem, cum ibi notatis, ff. mandati, iuncto Bald. lib. 3. conf. 118. num. 5. Aymon lib. 4. conf. 732. n. 13. & cum in prædecessoribus Magnatum id fuisset admissum, & permissum, iniuria eis irrogaretur, si etiam non permitteretur ex l. 1. §. permittitur, de aqua quotidiana & æstina, iuncta doctrinâ Bart. ibi n. 1. vbi tradit notandum finitâ emphyteusi, quando maioribus concederetur, descendentes poterunt eam petere confirmari, & de facili impetrabunt, & iniuriæ tribuendum, si non fiat confirmatio.

19 Tum & præscriptione immemoriali iuantur, & cum habeat vim tituli, l. hoc iure, §. dicitur aqua, ff. de aqua quotid. & æstina, vbi Doct. Iason. in l. si certis annis limit. 10. C. de pactis, pluribus Bursatus lib. 1. conf. 23. num. 19. & seq. Couar. in regula & possessor, in princ. num. 8. D. Solorzanus de iure Indiar. 1. tom. lib. 3. cap. 3. num. 73. ideo dispositio leg. tit. 1. §. lib. 4. recopil. quæ in vectigalibus excludit præscriptionem immemorialem, quasi à iure exorbitans, restringenda, vt in Magnatibus non procedat lex Principis permissu, vt Magnates intendunt.

20 His equidem quibus iuari videbantur Magnates, vt Gabellas tolerantia Principum, & permissione percipiant, nihil suadentibus, filii ius manifestâ iuris ratione, æquitate, & fundamentis confirmatur, vt filii Patronus possit & debeat intendere actionem pro Regiis Gabellis repetendis à Magnatibus, qui iniuste detinent: & quando non exhibuerint Principis rescriptum cum qualitatibus &

sollemnitatibus, quæ à iure desiderantur, debeant vectigalia ab illis auocari, vt pro Regali Patrimonio administrantur summario articulo de cobro, causa discussa.

Sed filii ius manifestâ fulcitur constitutione, l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil. quæ agit expressè de Magnatibus, ibi: algunos grandes, Caualleros, y otras personas. Hæc verba etsi velint Magnates interpretari, de illis absolute non agi in ea lege, sed de magnis Equitibus quasi potentes & magni esse debeant, qui vectigalia Regi sibi induxerint soluenda. Verum hanc cauillationem aperte excludunt verba sequentia eiusdem l. 2. vbi sine adiectione Caualleros, solum de Magnatibus agit ibi: Por esta nuestra ley y Pragmatica declaramos que los dichos Grandes, y personas suso dichas, &c. quo aperte constat de Magnatibus loquantam fuisse d. l. 2. in princ. Et quamvis id sine dubio est, quando aliquid emergere possit, ex sequenti dispositione explicandum, argum. l. vtrum, ff. de petitione hereditatis ibi: Et puto sequentem clausulam Senatufconsulti, etsi hæc sit ambigua, l. cum fundum, ff. de verb. signific.

22 Et ratio d. leg. 2. vt Regale Patrimonium ex utilitate publica redintegretur, similiter in Magnatibus procedit, imò multo magis, quia ipsis ex maiori dignitate & beneficiis, quæ à Regibus obtinent, obligatio iniuncta est, vt iurent se defendere, ne quis vectigalia vsurpet, sed Regi semper illata conseruent, & non possunt cauillari verba l. 1. §. tit. 8. lib. 9. recopil. nota ibi: Que todos os los Grandes de nuestros Reynos, Duques, Condes, Marqueses, Ricos hombres &c. Quis enim poterit excipere Magnates vt possint contra nostrarum legum dispositionem vectigalia retinere, quando eis iniuncta obligatio, & à quocumque vindicent restituenda Regi, nec aliquod impedimentum in exactione tributorum, vel administratione permittant.

23 Sed & cum dicta lex 2. manifestè in Magnatibus procedat, nam cum cognoscerent Reges Catholici Magnates vectigalia possidere, in eis reprobatur quilibet permissionem, tolerantiam, aut dissimulationem, quæ ipsi possederint, vel vsurpauerint vectigalia, expendo notabilia verba legis, vbi rationem reddit: A loqual dieron causa las turbaciones y movimientos passados, y alguna tolerancia nuestra por algunas causas, que a elle nos mouieron, y algunos las an llenado sin que seamos sabidores dello, y por otras causas injustas, de lo qual se ha seguido, y sigue gran daño, y detrimento à nuestros Reynos, y a los nuestros subditos, y naturales de ellos, y allende del dicho daño a sido, y es gran cargo de nuestra conciencia, y por que en algun tiempo esso no pueda traer, ni traiga per juicio a nuestros successores, y a nuestros subditos, ni las personas, que las an llenado, ni sus herederos puedan dezir y alegar que por dicha tolerancia la puedan llenar. Et iterum repetit renouare tolerantiam, & quamcumque consuetudinem, vel præscriptionem immemorialem, vt ex illa nullum præiudicium Regio Patrimonio sequi possit in iure vectigalium, quasi quod (vt lege nostra traditur) ex turbationibus Regni admissum, congruas Regum dignitati, & bono publico, reformari, arg. text. in l. vnica, C. de caducis tollendis, ibi: Ut quod belli calamitas introduxit, hoc pacis lenitas sopiret.

24 In hancque reuocationem dissimulationis, & tolerantie Regum Catholicorum Ferdinandi, & Isabellæ consensisse etiam videtur Carolus V. Imperator, nam quamvis quando excitate fuerunt turbationes Castellæ, quæ vulgo dicuntur comunidades, anno 1518. iuberet D. Imperator suspendi aliquas lites Magnatū, Procerum, & Potentiorum Regni, tamen postea

postea improborum seditione extincta, & punita, & scandalis pacatis, cum reddita sibi Castella fuit, vt aliis de Roma dixit Martialis, lib. Amphitheatri Epigramm. 2. ibi.

Reddita Roma sibi est.

Anno 1524. expressè confirmavit dict. leg. 2. & reuocationem tolerantie ex rescripto, quod extat in Archiuis villæ de Simancas, & eius filius D. Philippus Secundus, similiter probauit, & iussit obseruari Patris rescriptum circa reuocationem, vt constat ex Apostilla nostræ l. 2. in eis quæ anno 1598. excusæ fuerunt, vbi aperte refert, & Apostillam marginalè non tantum in legibus, quando compilatores de aliquo testantur, vt in hoc casu probare, sed etiam in scripturis, & instrumentis, quando eadem manu Apostilla scripta fuit, ex Socino seniori, Crauetu, Ruino, Curtio Iuniori, Franc. Marc. & aliis Menoch. lib. 5. præsumpt. 20. n. 9.

25 Rursus quia licet tempore quo nondum Sarracenis Hispania expiata, quia Magnates maximo auxilio erant ad eorum debellacionem, potuerunt Principes dissimulare vt vectigalia perciperent, quasi omne quod pecuniarum inde colligerent, in bello impenderent, vt ipsis opem & reuerentiam ferrent, aut quædo Regna seditionis hominibus turbata, tunc ne querelas Magnates excitarent, quasi vectigalibus priuarentur, prudenter Reges nostri quasi coniuetes voluerunt pati, & permittere illorum iniustam detentationem, nã ex præcepto Polybij lib. 9. Taciturnitas & dissimulatio Imperatori exercitus necessaria est.

26 Veruntamen quoties iam rebus pacatis viget Regimen, & iustitiæ administratio, dedecet Regum dignitatem non reuocare, quod ex turbationibus, vt traditur d. l. 2. inductum fuit, aliis enim ex dissimulatione timor aut defectus potentie præsumi poterit. Vnde contemptus, qui semper Regimini maxime vitandus, nam vt ex Agapeto Diacono refert Lambertus Daneus in Thelauo Politico, Aphorismo 20. Principi curandum est, ne ipsius potestas propter mansuetudinem & dissimulationem spernatur, ita prudenter cauerunt Reges nostri, & postquam omnia expulsis Mauris Granatensibus anno 1492. eorum regno & vrbe dominatis, postea cum in Hispania nullum bellum imminere, nec seditio poterat timeri anno 1504. ediderunt d. l. 2. quæ reuocarunt omnem dissimulationem, tolerantiam, aut permissionem, ex qua Magnates vellent iuari ad detinenda Regia vectigalia, interruptâ illorum possessione, vt nec immemorialis eis prodesset, aut officeret iuri Regalis Patrimonij, quin vectigalia ad illud redirent.

27 In quo heroës illi sapientissimi & magnanimi voluerunt ostendere nunquam ex animo acquiescisse audaciæ Magnatum, qui in Regiam dignitatem insultarunt, tributa vsurpando, sed illico quando conducibile fuit, tolerantiam, & permissionem reuocarunt, vt punirentur, qui vectigalia vsurparunt: non ignorans Rex Ferdinandus peritissimus Politicorum illud principium Titi Livij lib. 9. In strenuis silentium post iniuriam, non patientia indicium est, sed vindicta plerumque meditatio. Id quidem magis quam probare videntur meditasse nostros Principes, cum statim vt potuerunt, & congruum fuit, improbarunt permissionem & tolerantiam.

28 Quisquis igitur Magnatum tolerantiam allegat, ille harum legum verba circumscribit, aut earum executionem frandare intendit, quod à Senatoribus nullatenus ferendum est, quippe Magistratus iuris, & iustitiæ Sacerdotes l. 1. §. 1. ff. de iustitia & iure, in eò maxime muneris sui specimen exhibere debebant, vt legum obseruantie inuigilent, semper enim illorum

munus est secundum leges iudicare, cap. in istis, 4. distinctione, nec quæ iustæ sint leges (vt nostra dicta l. 2. quæ nulla rationabiliter, & quæ magis Reipublicæ expediat) aliquid obolecere permittant, nã vt ait Cicero in oratione pro Cluentio, loquens de Magnatibus ibi: & semper non quod ipse velit, sed quod lex & religio cogitare. Et idem Cicero in libris de legibus, & lib. Rhetor. & de constantia legum & obseruantia. D. Augustinus epistola 119. cap. 19. Pontanus lib. de obedientia ex Diodoro, Fulgocio, Plutarcho & aliis pluribus, Matthæus Typus signum optimi Principis, & Magistratum proponens in legum obseruantia in speculo iudicum, 1. p. signo 99. & 100. & Reipublicæ exitum appropinquare, cum leges non obseruantur, Adamus Gontzen. lib. 6. Politicor. c. 11. adde plura, quæ notauit Petrus Herodius lib. 2. rer. iudicat. tit. de legibus cap. 1. 2. cum sequent. Magister Marquez in Gubernator. Christiano, lib. 1. proemio, Bobadilla lib. 2. c. 2. n. 40. & 81.

29 Nam ultra quam munus iniunctum non adimplent Magistratus, qui in legum executione aequaliter desides frigescent, Principis sui decorem maculant, & existimationem lædunt, & optimum regimen conturbant, nam vt tradit Herodorus lib. 2. Minimeque prudenter sua auctoritati consulit is Princeps, aut Respublica, quæ leges ipsa suas irridet, & manifestè aspernatur, ceteris enim ad idem faciendum præbet viam & exemplum Vbi enim manifesta constitutio est, sedulo, & magnâ curâ edita, vt dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil. enixè eius executio iniuncta geminatione triplici in ea improbata permissione, vt vectigalia à priuatis & Magnatibus percipiantur, quod nisi caligo mentium, aut nimia Magnatum industria potest iudices suadere, vt aliquid permissione admitterent, vel audirent: quæ enim potest interpretatio fieri contra legem, quæ Magnatum permissionem improbat, damnat, & iniustam declarat, vt in eo permissione & tolerantia defendantur contra ipsa verba aperta, legis mentem, & rationem?

30 Verum etiam si nostris legibus id nõ decideretur, manifestè tamen iure communi taciturnitatem & patientiam Principum successoribus non obesse probauit c. 2. de præscrip. & qui tolerat, & tacet, videtur dissimulare pro meliori euentu; non autem consentire argumento legis, qui vas, §. vexare, ff. de furtis, & silentium nullum dare titulum, Bald. in l. 1. C. de emancipat. liber. n. 6. & tolerantia cuiusque temporis non iustificat possessionem in his, quæ absque Principis concessione (vt vectigalia) acquiri non possunt, Albericus in rubrica, ff. de muner. & honoribus n. 97. Gemianus in c. 2. de præbendis, lib. 6. Peregr. de iure Fisci, lib. 6. tit. 8. n. 27. & tunc consensum inducit taciturnitas in rebus præiudicialibus, quando de damno aliquid agitur, l. filiusfam. §. inuitus, ff. de procurat. Vbi lectio illa notanda, quæ in aliquibus Codicibus, nam inuitum accipere debemus non eum qui contradicit, verum eum quoque, qui consensisse non probatur: accipiendum illud non pro non solum, & non tantum vt denotat textus ibi, verum eum, & aliàs notauimus multoties in iure similia reperiri ita accipienda, l. inuitum, ff. de seruit. urban. prædior. l. non enim 38. ff. ad Trebellianum, l. ne cum filio 16. ff. de furtis, vbi non pro non solum, vel non tantum debet intelligi, & videndi Antonius Augustinus lib. 2. emen. c. 1. Gilbertus Regius lib. 2. Enantiopha, c. 10. Pacius lib. 19. Isagog. tit. 4. num. 7. idem cont. §. 9. 33. & pro explicatione l. 3. §. sed si, ff. de suspectis tutor. notauit Donell. lib. 3. comment. c. 16. ex Cuiacio, Mureto, Gedeo, Antonino Fabro, & aliis Osualdus in notatis, littera H.

31 Et taciturnitatem non prodesse, vt consensu eliciatur ad aliquem obligandum, l. qui tacet 14 2. de regul. iuris, Soc. reg. 194. Menoch. pluribus lib. 3. præsumpt. 42. conducunt, quæ tradit Alex. lib. 4. conf. 17. n. 12. Socinus Senior vol. 2. conf. 167. n. 10. & Socinus Junior. lib. 3. conf. 9. n. 17.

32 Et satis aperte iure etiam communi improbat quidquid dissimulatione, vel conniuentiâ ex iure Regio sublata est, vt illa non præstet titulum, & reuocetur quod ex ea turbatum fuerit, vt constat l. usus aquæ 5. C. de feudis rei priuata, lib. 1. 1. eis verbis: *Usus aquæ fundorum nostrorum utilitatibus seruiebat, plurimorum dicitur usurpatione sublatus, idque procuratorem conniuentiâ, vel dissimulatione perfectum.* Et ibi: *quia igitur satis iniustum est, iubet præscriptione sum-mota reuocari.*

33 Sed quamuis considerari aliquatenus valeret possessio, quæ non est, illa non aliter habenda, nisi precaria, quasi ex permissione, aut tolerantia Principis procedat: & ideo simul atque contrarium voluntatem expresserit, manet reuocata l. 1. l. cum precario, l. qui precario ff. precario, quid enim apertius potuerunt Reges nostri exprimere velle possessionem potius detentationem reuocare, quam editis legibus, in quibus tam magna cura penitus absurdum tolerantiam delerent?

34 Idque maiori argumentatione procedit, quando Principes nostri in ipsa l. 2. edicunt, id esse contra bonum publicum, cuius maxima cura ad eos pertinet: *Sed etiam maximum grauamen inferre tolerantiam Regali conscientia*, legis verba sunt, indeque prouenit, quia Princeps tenetur etiam si imminet periculum scandali tributa, & vectigalia, quæ vt Principi concessa, à quibuscumque iniuste detinentibus vindicare, alias peccabit mortaliter, c. in canonibus 57. vers. valde iniquum 16 q. 1. probauit. D. Thomas 2. 2. q. 43. art. ultimo, D. Thomæ Cantuariensis exemplo & aliis confirmat D. Couar. in reg. peccatum 1. p. n. 6. & non potest Princeps liberalitatem exercere cum magnatibus in subditorum damnum, vt vassallis imponat noua vectigalia, & illis relinquere quæ detinent, vt inquit Cicero, lib. 1. de officiis: *Nam qui aliis nocent vt in aliis liberales sint, non benefici & liberales, sed perniciosi iudicandi sunt.* Adde quod notarunt Bart. in l. ab omnibus, 107. ff. de leg. 1. Iason. in l. unus nepis, ff. de pactis, Abbas in c. accidens, de præscriptionibus. Barbatia vol. 2. conf. 13. Franc. Marc. 1. p. decis. 457. n. 8. ex alio Bossius tit. de Principe, n. 164.

35 Iuuat opinio, imò potius constans, & solida doctrina quam tradunt Theologi, & iuris Doctores solum Reges posse imponere noua vectigalia, & à subditis exigere, quando non possit occurrere publicis necessitatibus, ex bonis, & redditibus regalis Patrimonij, nam quæ illius sunt, prius debet Princeps repetere, & vt sic loquamur, in eis facere excussionem, quam nouis collectis oneret subditos: ita ex pluribus notauit Molina de tributis, disput. 667. tenuerunt Innocentius in c. Innonam de censibus, Albericus in l. neminem, n. 2. C. de sacrosanct. Ecclesiis, Laudensis de fisco, q. 33. 62. & 118. & innumeris relatis Magister Marquez in Gubernatore Christiano, lib. 1. c. 16. per totum.

36 Quod rectè præsensisse videntur nostræ leges: nam quoties de nouis vectigalibus instituendis agitur, illud primò edicunt non sufficere redditus Regalis Patrimonij, vt passim inuenies; & vide l. 1. tit. 2. lib. 9. reeop. & nota eius verba: *T no bastando para esto ni las nuestras rentas, ni los arbitrios, ni expedientes de que se a usado el nuestro Patrimonio esta exhausto, consumido, y embaraçado de manera que del no nos po-*

demos preualer ni auudar, quasi antequam ad eum statum deuenierint redditus Regij, non debeant, nec possint peti aut imponi nouæ collectæ; & hanc recuperandi vectigalia Regum obligationem, & quantum illorum conscientiam grauet, aliquatim omittente, insinuauit nostra Hispana excellentissima Regina Catholica Elisabeth, nam etsi cum marito ediderit dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. reeop. de reuocatione tolerantiam & recuperatione vectigalium, quæ iniuste detinerentur, specialem clausulam adiecit in suo testamento, sub quo decessit, & subscriptum fuit die duodecimâ Octobris anno 1504. in quo pro animæ suæ titulo edicit, ex necessitatibus quæ occurrerunt, & bellis postquam Regnum adeptæ, non potuisse vectigalia, Gabellas, tertios, & alia iura Regalia, ab iniustis detentatoribus reuocare, sed cum eis dissimulasse; ideo iubet vt quid Magnates, & alij detinerent, restitueretur Regio Patrimonio improbat tolerantia, quæ non possit aliquam præbere causam præscriptioni etiam centum annorum.

Nec enim Magnates iuuare poterit decretum Regis nostri Philippi I V. remissum Supremo Senatui Regalis Patrimonij, Kalendis Septembris, anno 1628. quo edicit publicas necessitates, & Regalium reddituum oppignorationem compulisse, vt omni curâ ageretur quomodo aueretur ararium, pro communi Fidei & Regnorum defensione; & à suis Ministris insinuat, sine dispendio & grauamine suæ conscientiam non posse noua tributa imponi, si prius non repeterentur vectigalia ab iniuste detentatoribus, idè iubet vt omnes lites quæ pendent super gabellis à priuatis detentis: statim fiscales prosequantur maximâ cura & studio, & statim subdit: *In litibus que possent intendi contra Magnates, qui vectigalia percipiunt prætextu permissionis maneo deliberans, vt iubeam quod magis iustum fuerit, & meo seruitio congruat.* Verba nostro idiomate sunt: *En los pleitos que se pudiesen poner de alcualas de permission que goçan Grandes, quedo mirando para resolver lo que fuere iusto, y conuiniere à mi seruitio.* Ex quo Magnates intendunt non posse sine speciali Regis decreto, de vectigalibus quæ possident, quæstionem moueri, aut iudicium intendi, quovsq; Princeps deliberat quod fieri oporteat.

Sed tamen prædicto decreto nõ obstante, fisci Aduocatus, ad cuius munus pertinet omnia vectigalia repetere, & ad Patrimonium Regale redigere, debet & poterit intendere iudicia pro vectigalibus recuperandis.

37 Quod quidem suadet, quia nullo modo præsumi potest Regem nostrum probare permissionem & tolerantiam, quam sine læsione & grauamine Regalis conscientiam admitti nõ posse legibus nostris aperte edicunt; & in eodè decreto, quo Magnates intendunt defendi, Rex noster testatur (vt proxime animaduertimus) ad excitandos fiscales vt summâ curâ iudicia de Gabellis iniquè detentis instituât, & prosequantur, sine grauamine suæ conscientiam non posse noua vectigalia exigere, si prius quæ iniuste usurpata ab iniuste detentatoribus non repeterit. Et ideo nec velle, nec posse de iure Principem approbare tolerantiam dicendū, quia quæ iuri & pietati aduersatur, facere non possumus, l. filius 15. de condition. instit.

38 Tum quia cum hæc dissimulatio est permissio eius quod à Regio Patrimonio abdicatum, non debet Princeps facere, vel permittere: nam velut administrator bonorum Regni, non congruit eorum alienationem permittere, Bald. volum. 3. conf. 159. num. 5. Platea in l. 3. num. 8. C. de locat. pradior. civil. lib. 11. facit l. fin. §. sed & nostra maiestas, C. commun. delegat. l. si

l. si fundum 105. de cond. & demorf. l. cum filius 38. de milit. testam. ibi: Verumtamen alienum ius minuire non potest. P. Greg. lib. 3. de Republica, c. 8. n. 3. & 4.

41 Et alienationes in maximum Regni præiudicium non valent, etiam si inramento confirmantur, c. intellecto de iureiurando, vbi Hostiensis, Ioan. Andr. Panormitanus, & Butrius, Bartolus in l. prohibere, §. plane ff. quod vi, aut clam, Roland. vol. 1. conf. 2. n. 5. cum seq. Couar. in c. quamuis pactum, 2. part. §. 2. n. 4. Molina de Hisp. primog. lib. 1. c. 3. n. 17. 18. & probatur l. 1. tit. 17. l. 4. tit. 15. p. 2. & Greg. Lopez in l. 8. tit. 1. dict. part. 2.

42 Et quando aliqua alienatio facienda cum sui Senatus consilio oportet probari, vt notarunt Barbosa de præscript. trigin. n. 43. Ruinofus obseruat. 73. Caval. Gratian. Shifordequorus, Ant. Faber, Magerus, quos refert D. Solorzanus tom. 2. de Indiarum Guber. c. 12. n. 50. Et subiungo elegantem locum Titi Liuij, quæ nullus ex prædictis refert: ille enim lib. 9. ex sententia Titi Veturij, & Spurij Posthumij inquit: *Princeps coactus, vel vltro in totius Regni incommodum absque ordinum consensu nihil pacisci, vel spondere potest: est enim non dominus Regni, sed ex legibus tantum administrator: cuius ordinis duntaxat de ipsius Regni iure quidpiam imminuere possunt: itaque huiusmodi promissa (dic permissa in hoc casu) sunt nullius momenti.*

43 Et apud nos id magis locum habet, quando sine Ordinum & Vrbinum, quæ Prouinciarum capita, consensu in Comitibus generalibus non solent in Castella iuxta leges nostras Principes suo arbitrio noua instituire vectigalia, leg. 1. tit. 7. lib. reeop. adde quæ late alibi allegat. 59. n. 9. & ac perinde nec solâ suâ voluntate aliquid dissimulatione minuire & abdicare, vt quod admissum in vectigalium constitutione etiam in destructione (talis enim est iniuste detinentibus tributa relinquere) dicendum, quæ eadem sit contrariorum ratio, principio instituit de his, qui sunt sui, leg. 1. ff. eodem, Aristoteles lib. 7. Topicorum, c. 1. Surd. conf. 1. n. 92. & conf. 115. n. 34. Brunofus à Sole in locis communibus, verbo contrarietas, Sesse decis. 52. num. 38. Fularius de substit. q. 245. num. 8.

44 Cum igitur Princeps expressè concedere priuatis non debet, quæ vt principi data sunt vectigalia ad Principatus munus exercendum, quare ex tolerantia aut permissione Fisci Aduocati non debent impediri, ne hoc quod maxime bonum publicum conducit, iudicium intendant, quia ad eius officij munus, onus iniunctum pertinet leg. 12. tit. 18 p. 4. leg. 1. & per totum tit. 13. lib. 2. l. 1. tit. 2. §. 3. lib. 9. reeop. & de iure communi Procuratoris, vel Aduocati Fisci mentio est in tit. C. de Aduocatis Fisci, l. fin. C. de pactis l. Curator. 3. C. de modo multarum, l. sancimus, 12. l. petitionem 13. §. 1. C. de Aduocatis diuers. indic. l. 1. & 2. de lucris Aduocatorum, Dionem, Cassium, Lampridium, Iulium Capitolinum, Fenestellam, & alios, qui huius Fiscalium officij auctoritatem exornant, refert Petrus Gregor. lib. 49. synagm. iuris, c. 7. n. 9. ex nostris per integrum tractatum D. D. Franciscus de Alfaro de officio fiscalis, vbi late probant ad eius muneris exercitium spectare omnia quæ à Regali Patrimonio usurpata fuerunt in iudicium deducere, & vindicare, idque magis in titulo sui officij explicatur, vbi ille iubetur petere, defendere, & conseruare quidquid pertineat ad Regale patrimonium.

45 Idque etiam quasi causa publica quæ ad populum & omnes pertineat, potest, vt popularis actio, à quocumque intendi, l. 1. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 10. lib. 5. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

recop. notarunt Doctores communiter in l. 1. ff. de popul. actionibus, Part. Farinacius, Iulius Clarus, Decius, Paz, Cevallos decis. Valentina, Rodericus, Suarez, Lara, Donellus, & D. Richard. quos ego adduxi 1. p. decis. Granat. 30. n. 16. & alij, quos refert Peregr. de iure fisci, lib. 7. tit. 2. n. 17.

46 Sed & fisci Procurator semper hæc iudicia intendit suo iure sine nouo mandato, & generale quod habet intelligendum iuxta consuetudinem & stylum Senatus Regalis Patrimonij, vbi hæc de vectigalibus iniuste detentis adiones semper permissa: & expeditæ, leg. Magistratum, 25. ff. ad Municipalem, ibi moribus competit, l. item eorum §. sed si ita, ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, notauit Bart. in l. si fraudatur, ff. que in fraud. credit. Iason. in l. certi conditio, §. si nummos, ff. si certum petatur, Bald. in cap. 1. num. 5. qui feudum dare possunt, Rebuff. de consuetudine in præfatione n. 82. Dec. in l. semper in stipulationibus, num. 10. ff. de reg. iuris, Salazar de usu & consuetudine, cap. 2. Claperis cent. 1. causa 35. q. 4. n. 6. vbi tradit mandatum censerit datum secundum formam antiquam, & provt consuetum, quibus adiungo textum in l. super creandis 9. C. de iure fisci lib. 10. ibi: *Quæ statuta sunt quæque antiqua consuetudine commendantur in pabulis*, cui addè eruditissimum D. Laurentium Reminez de Prado in Pentecostarcho, c. 11. vbi textum emendat contra Delriam & Cuiacium, & alios refert doctus D. Franc. de Amay in dict. l. 9.

47 Nec videtur impediri Aduocatus Fisci, ne actionem intendat prædicto Regis nostri decreto, dum inquit: *Principem deliberatum quid fieri oporteat in vectigalibus quæ Magnates possident permissionis prætextu*: nam pluribus excluditur Magnatum intentio, quia in eo cui concessum est de rebus fisci, vt eius Procuratori experiri nisi manifesta, & aperta sit voluntas contraria prohibendi: non censetur facultas agendi reuocata, l. Pamponius, §. in his, ff. de procurat. ibi: *si forte euadens sit contra voluntatem, vbi expressè pro fiscali deciditur, quia debet esse contraria voluntas expressa in eo, qui habet mandatum: nam contra illam agere non poterit Speculator, & Castrensis ex quibus Gregorius gloss. 7. l. 2. tit. 5. part. 3.*

48 Sed, & Regis nostri voluntas non debet nec potest probare permissionem, quæ iniustitiam continet, & peccatum vt prædiximus vectigalia iniuste detentata non vindicare, maxime legibus resistentibus; leg. 2. tit. 15. lib. 4. reeop. quæ tam enixè & geminatè tolerantiam & permissionem improbat, & Princeps semper leges, & ius imitatur, l. ex factis, 43. ff. de vulgari. Et pro eius factis & verbis præsumitur vt iura tueatur, & in eo quod faceret velle quod ipsa lex, Ias. in l. causas n. 6. C. de transact. & lib., conf. 57. vers. octauo, Dec. conf. 64. n. 10 & conf. 580. n. 2. Cavalcan conf. 120 n. 8. Gozadino conf. 101. n. 10. Cassaneus, Grammaticus, Neuzan. & alij quos refert Menoch. lib. 1. præsumpt. 10. n. 7. & 8.

49 Rursus quia eo verbo, quo Princeps velle deliberare edixit: nõ impedit quæ à iure, & legibus nostris statuta sunt, vt Procuratores Fiscales de Regalibus, quales sunt vectigalia, iudicia instituât, quia qui deliberat, se præparat, vt aliquid decernat, nõ verò improbat quæ disposita sunt vt plene colligitur ex titulis, ff. & C. de iure deliberandi & ideo nihil est magis alienum à ratione naturali, & civili, quam ex hac præparatione deliberationis Regis nostri velle tolerantiam, & permissionem vectigalium, quæ iniuste detinentur, approbari, & pondero textum in l. 1. §. casum, ff. de postulando, eis verbis quæ nobis congruunt:

Sed hoc deliberabimus: ubi in questione an cæcus possit magistratum obtinere, traditur nihil ex iam factis mutari, sed ceptum Magistratum retinere, & quodcumque privilegium alicui competat (vt in hoc casu Magnates intendunt, ex suæ Magnitudinis privilegiis non posse aduersus illos intendi actionem de vectigalibus quæ iniuste ex tolerantia & permissione usurparunt) id enim si privilegium est, pendente tempore deliberationis competere non potest, & expendo, l. idemque 22. §. 1. ff. de bonis auct. indic. possid. ibi: *Vel dum deliberant scripti heredes de adeunda hereditate, non oportebit privilegium dari, non enim in eadem causa est.* Iunctis quæ notauit ad hunc textum Bartolus in rubrica, C. de suasio edicto.

50 Et nulli dubium est ratione civili, & naturali deliberantem non consentire, ac proinde nullatenus colligi potest consensus Principis, vt confirmet vel approbet tolerantia & vno verbo, cõque dubio, de hoc deliberamus, vt in decreto, totam iuris dispositionem tot vigiliis, curâ, & studiis elaboratam velle everti, arg. l. si quando. Cod. in officio testam. & suorum Prædecessorum in Regno, Aui, proavi, & Catholicorum Regum decreta rescindere qui tolerantiam vt iniustam & Publicæ utilitati aduersam improbarunt.

51 Deinde quia etsi ex prædicto verbo, permissio & tolerantia Regis nostri induceretur & ea ius præstaret quid valebit prodesse permissio, quando expressa concessio & rescriptum de vectigalibus cuiusque Magnati concedendis à Principe expeditum non prodest, nisi privilegium in libris rationum Regalium, quæ dicimus de losaluado, scriptum sit, & subscriptum simul à Senatoribus Consilij Regalis Patrimonij, l. 1. tit. 18 lib. 9. recop. iunctis quæ supra notauimus scriptis, & non debet operari tacitum (si quid tacite voluntatis ex prædicto decreto desumi potest, quod valde negandum) plus quam expressum deficientibus prædictis qualitatibus, quæ in tolerantia & permissione non inueniuntur.

52 Denique, nam vt Reges nostri insinuant in prædicta l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. non solum ex permissione & tolerantia Magnates usurparunt, & detentant vectigalia, verum ex turbationibus Regni, & in aliquibus tradunt, Reges ignorasse eorum usurpationem, & fuisse factum non solum ex tolerantia, sed ex aliis causis iniustis, vt aperte exprimunt verba ibi: *A loquel dieron caussa las turbaciones y monimientos passados de estro nueſtros Reynos, y alguna tolerancia nueſtra per algunas caussas, que a ello nos monieron y algunos los an lleuado sin que seamos sabidores de ello, y por otras causas iniustas, de loqual sea seguido, y signe gran daño, y detrimento à nueſtros Reynos, y a los nueſtros subditos, &c.* Et cum non solum ex tolerantia, sed ex aliis causis iniustis processisse vectigalium usurpationem Reges enuntiant, & multoties id ignorasse, palam sit illum qui se fundat in tolerantia & permissione Principis, illam ipsam necessariò debere probare, & nõ possidisse ex alia causa, sed quia Princeps permisit sciens vectigalia ab eo possideri, alias enim non tolerat, vel dissimulat qui ignorat: vt statim hæc omnia in seq. Alleg. probabimus, ad quem Lectorem remitto, ne ista longior procedat: ibi enim rectius discutietur, ubi agendum de pluribus causis, ex quibus Magnates detentant vectigalia.

53 Concludendum igitur est, vt etiam ex prædicto decreto Regis nostri non constaret expressè non prohibere fisci Procuratori ne iudiciu de vectigaliu detentatione instituat aduersus Magnates, sed potius decretum aperte interdiceret, vt in eis vectigalibus, quæ ex permissione Magnates detentauerint, lis nõ institueretur, adhuc nullo modo inhibendū fisci Pro-

curatori, vt actionem intèdat; quia in litis discussione cognosci debet ex quo iure vectigalia detinuerint, in hoc enim maxima vtilitas Regali dignitati, & Patrimonio prouenire apparebit, si quis hac consideratione rem tractauerit: nam aut ex tolerantia & permissione Magnates detinent vectigalia; vel iure proprio, aliquo titulo & colore quæsito: Primo casu Regis interest, vt Magnates fateantur ex tolerantia detinere vectigalia, & permissionem probent, vt inde appareat illud beneficium precarium à Principe obtinere, vt quando ipse voluerit, possit reuocare. Secundo verò casu, si proprio iure, & non ex permissione obtinere intendunt, manifestè à tolerantia Principes excluduntur, ac perinde etiam si non comprobata esset permissio, sed (quod absit) prædicto nostri Regis decreto probaretur, non possunt defendere, nec vt ex quocumque alio titulo impedire ingressum iudicij ex permissione & tolerantia, nam etiam si expressum rescriptum aliquis ex Magnatibus haberet cetera qualitatibus à iure expressis non poterat impediri litem institui, & idèõ nequam potest denegari Procuratori Fiscali actionem exercere, nisi & Regi, & publicæ utilitati maximum damnum accedat, vt statim latius probabitur.

His verò quæ contra expensam fuerunt supra n. 16. breuiter occurrendum est: & illud quod adicitur ad publicam vtilitatem pertinere Magnates honoribus prosequi, præmiis afficere, eorū augere dignitatem, non negamus; sed tamen vt valde Republicæ noxium vectigalia ab eis detineri dict. leg. 2 improbat, nec Princeps sine iniuriâ publicâ, & conscientiæ læsione id potest permittere, & tolerare, semper enim Reges Castellæ maximis beneficiis, & largitionibus nobiles vassallos cumularunt, vt notum est, & adeò liberales semper extiterunt, vt multoties donationes reformare necessarium iudicauerint, sequenti exempla plurium Principum, nam Galba reuocauit Neronis donationes, & ad decimam partem reformauit, vt refert Cornel. Tacit. lib. 1. histor. eis verbis, *Proxima pecunia cura, & cuncta scrutantibus instissimum visum est inde repeti, unde inopia causa erat bis & vicies mille Sestertium donationibus Nero effuderat, appellari singulos iussit, decima parte liberalitatis apud quemcumque eorum relicta.* Et Imperatores alij etiam fuerunt, vt apud Græcos de Basilio Macedonico refert Garibrius lib. 9. compendij hist. cap. 21. apud Anglos Reges Eduardus & Henricus, vt refert Pineda in Monarchia Ecclesiastica lib. 28. cap. 26. §. 3. & 4. de Regibus Aragonum Ramiro, & Ildephonso III. Zurita lib. 1. Annalium, c. 53. & lib. 4. c. 93. lib. 7. c. 5. de nostris Regibus Castellæ, de Ioanne II. Aluarius Garcia in eius historia anno 41. c. 26. de Rere Henrico II. Mariana lib. 17. de rebus Hispania, c. 18. de Regibus Catholicis, & Regina Ioanna eorum filia, Zurita in expeditionibus Ital. lib. 5. c. 84. & 2. tom. lib. 7. c. 8. de Carolo V. Sandoualium in eius Chronica lib. 1. §. 21. & facit l. 11. tit. 7. lib. 5. recop. & Philippus II. & III. idem fecerunt, vt constat ex clausulis testamentorum, refert verba Melchior Feho 2. p. de decif. Lusit. 184. n. 34. cuius memoratur doctif. Solorzanus 2. tom. de Indiar. Gubern. lib. 3. cap. 12. num. 51.

54 Sed Reges non debent immensas donationes facere, cap. intellecto, ubi Doctores de iureiurando, Gregor. Lopez gloss. 1. per textum, ibi l. 10. tit. 18. p. 3. pluribus D. Alfar de offic. Fiscal. gloss. 14. §. 1. n. 6. & §. 4. n. 1. Et vtinam hodie etiam ad debitum modum Regiæ liberalitates reducerentur, cum ad id compellerent aliquando angustia Patrimonij Regij indigentia rarior, & penè exhaustum esse, vt necessitatibus publicis

publicis non valeat occurrere. Et ita multoties Reges nostri donationes immoderatas reuocarunt.

56 Illud autem quod contra obiectum, Princeps qui patitur, & cum possit, non prohibet, consentire videatur, expressè nostra lex 2. excluditur, quæ voluntas contraria omninò explicatur, tolerantiam & permissionem Principes improbant.

57 Quod pertinet ad l. si hominem. ff. mandati, vt Procurator non possit improbare factum domini sine speciali mandato, idèõ nec Fisci Procurator Regis permissionem, facilius excluditur, quia vltra quod nulla est Regis permissio, Fisci procurator non metitur aliorum Procuratorum regulis, quia semper habent mandatum cum libera, & omnia potest, quæ requirunt speciale mandatum, arg. cap. quia ad agendum, de Procurator. lib. 6. Bart. in l. 1. in princ. ff. de officio Procurat. Cæs. Laudensis de Fisco q. 16. D. Alfarus de officio Fiscal. gloss. 34. n. 233. Et idèõ quamvis reliqui Procuratores non possint sine mandato speciali secundam supplicationem cum pœna duplarum mille & quingentarum intendere, quia alias pars non obligabitur pœnæ, tamen Fiscalis potest supplicare sine speciali mandato, & bona Regis obligare, l. 10. tit. 20. lib. 4. recop. & in d. l. si hominem, nihilominus, vt ex littera constat; adhuc probabitur procedere factum Procuratoris, etiam sine speciali mandato, quando iustis rationibus motus fuit: ergo fiscalis qui iuste intendit executionem dict. l. 2. rectè agere valebit.

58 Et de mandato Regis, vt comprehendat, & contineri ea omnia, quæ sunt vicina mandatis ex dict. l. si hominem, Bart. Castrensi, Iafone, Innocentio, Barbatia, Butrio, Tiraquello, Tusco, Gratiano, Suarez, Surdo, Farinacio, & aliis D. Solorzano tom. 2. de iure Indiarum Gubernat. lib. 2. cap. 4. num. 58. & 59. quanto magis quando fiscali expressè mandatum, vt à quibuslibet detinentibus vectigalia recuperet?

59 Nec ex leg. 1. §. permittitur, iunctâ doctrinâ Bart. ff. de aqua quotid. & aestiva, Magnates possunt iniuriæ tribuere, si cum eis non toleret Princeps, quod aliis permittit, quia, vt sæpius diximus, in nullo tolerantiam probat, sed in omnibus improbat dict. l. 2. sed doctrina Bart. procedit in feudis, & emphyteusi; vbi magis consuetudo quam in aliis præualet: nec inde argumentum sumi potest, Molina lib. 1. de primog. cap. 7. tum & communiter improbat teneri Dominum renouare emphyteusim finitam, quia alias frustra in certam generationem daretur emphyteusis; si semper esset renouanda, vt notauit Sarmiento lib. 3. selectar. c. 7. num. 5. & idem notauit improbens Bart. Rosental. de feudis cap. 7. conclus. 24. n. 21. Marta de iurisdictione, 4. part. casu 20. num. 14. & sine dubio in Principe non procedit, Rosent. ubi proxime n. 20. Ant. Gabriel. lib. 3. communium opinionum titulo de iure emphyteut. conclus. 1. num. 22. Paris. volum. 1. conf. 23. num. 250.

60 Et circa Ecclesiam in emphyteusi non esse obligationem ad renouationem, argumento cap. ex parte tua 2. de feudis, ibi: *Feudum decedentis liberè, si videris expedire concedas*, ex quo textu probarunt, quos refert Caldas Pereira de renouatione emphyteut. quest. 8. num. 12. Valasco, consultatione 123. num. 9. Mart. de iurisdictione, 4. part. casu 20. num. 9. August. Barbof. ex Surdo, Nicol. Garcia & aliis comprobatur, in collect. d. c. ex parte, n. 8.

61 Facit Authentica de non alienandis, aut permutandis rebus Ecclesiæ, §. quod autem, versic. nec illud, collat. 2. quamvis in contrarium, vt etiam Ecclesia sit obligata ad renouationem emphyteusis, & comprehendit lege, quæ de renouatione ediceretur, pluribus Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

probarunt Caldas Pereira dict. quest. 8. per totam; Bobius de statut. vrbis præscript. glossa 19. n. 209. Riminald. Iun. vol. 4. conf. 447. Beccius conf. 3. num. 49. & 62. Marta sibi contrariis in compilat. decis. 3. tom. 11. de emphyteusi, c. 12. & semper ita iudicatum à Rota Romana probatur decis. 230. part. 1. Pauli Emiliij Veralli, & decis. 195. 2. part. diuers. & decis. 611. Seraph. per totam, qui ad finem refert duas alias decisiones concordantes, Lucana Oradini 148. lib. 2. & decis. 62. Orani lib. 2. & plures alios referunt pro hac sententia Anton. Gabriel. lib. 3. communium, tit. de iure emphyteut. conclus. 1. in principio, & à num. 13. Sarmiento lib. 3. select. c. 7. Ioan. Garc. de expensis, c. 15. n. 18. Franchis decis. 123. Iulius Clarus lib. 4. recept. sentent. §. emphyteusis, q. 43. per totam, & textui in d. cap. ex parte respondent Alex. & Decius, quos refert eum textum interpretans Ripa in l. 1. ff. de privileg. credit.

62 Sed etsi compellendus esset dominus emphyteusis eam renouare, Bartolus loquitur quando eam renouat, vt extraneo daret, & adducit l. congruit, l. prædica, C. de locat. prædior. civil. lib. 11. secus verò si dominus sibi vellet retinere, vt in nostro casu, quia tunc non potest procedere doctrina Bartoli, vt ex Iafone, Abbate, Nicolao de Millis, Ripa, & Gozadino probauit Acoſta in tractatu de maioratu bonorum Regiæ Coronæ, 1. part. num. 40. idem tenuerunt Lasius lib. 2. conf. 8. n. 44. Angel. Aretinus conf. 69. n. 10. Afflictis, & eius additio decis. 237. n. 3. Benintendus decis. 19. Emilius Verallus decis. 303. & 304. Iulius Clarus lib. 4. recept. §. emphyteusis, q. 43. n. 4. Tuscus præct. lit. E. concl. 226. n. 93. Trentacinq. lib. 3. variar. tit. de iure emphyteut. resolutione 5. num. 7. maxime cum Rex sibi retinere vellet, quod alius ex suo Patrimonio retinet sine aliquo titulo, quod longè differt à casu emphyteusis, vbi est titulus, & cum Princeps suo iure vteretur, non potest iniuriæ tributi, l. nemo damnus ff. de reg. iur. l. iniuriarum. ff. de iniuriis, Menoch. conf. 41. n. 11. Parisius vol. 3. conf. 72. ad finem, Surdus confil. 10. n. 45. & 46.

63 Postremò quod obiciunt de immemoriali præscriptione expressè circa vectigalia nostris legibus improbat l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. quam non solum procedere in præscriptione incepta, sed in iam perfecta, & completa, certissimum est, & nos latè probauimus alleg. 15. per tot.

ALLEGATIO IX.

Magnates quibus modis usurpauerunt vectigalia Regis?

- 1 Regibus ignorantibus usurpata vectigalia.
- 2 Turbationes Regnorum Castellæ, & bella in causâ fuerunt vt vectigalia usurparentur à Magnatibus.
- 3 Stipendia dominorum vassallorum, quæ in redditibus Regiæ suorum locorum debent consignari causam præbuerunt, vt vectigalia usurparentur. l. 6. & 7. tit. 5. lib. 9. recop. & c. n. 28.
- 4 Iurisdictionis concessio cum iuribus regalibus causâ fuit, vt usurparentur vectigalia.
- 5 Domini vassallorum induxerunt percipere gabellass diminutas, vt pro decima vigesimam soluant vassalli.
- 6 Vectigalia intendunt Magnates cum iurisdictione transferenda.

- 3 Reus in exceptionibus actor est.
- 4 Possessio ex pluribus causis adquiri potest.
- 5 Dominium nisi ex una causa non acquiritur.
- 6 l. possideri 3. §. ex pluribus de acquir. poss. ff.
- 7 l. cum res 4. C. de contrah. emptione.
- 8 l. non ut ex pluribus ff. de reg. iuris.
- 9 Possessionem quis sibi mutare non potest.
- 10 l. possideri 3. §. illud ff. de acquir. possess.
- 11 l. cum nemo 5. C. eodem.
- 12 l. ad probationem, C. locato.
- 13 l. si manente, l. certè, §. Iulianus, & l. fin. ff. de precario.
- 14 Possessio extrinsecus mutari potest causa mutata.
- 15 l. possideri 3. §. sed et si l. qui bona, §. quod scripsi, ff. de acquir. poss. ff.
- 16 l. non solum, §. quod vulgo, ff. de usucapio.
- 17 l. 1. §. ult. ff. pro donato.
- 18 Permissio & tolerantia probanda à Magnatibus, si illa velint d. fe. dere vect. g. uia que possident.
- 19 Presumptio iuris est pro fisco in vectigalibus.
- 20 Probatione non eget qui fundamentum habet de i. re.
- 21 l. siue possideris, C. de probationibus.
- 22 l. cum de indebito, ff. eodem.
- 23 c. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & pro. pr. et.
- 24 Nobilis si non probat se exemptum, debet solvere el Pecho, licet Fiscus nihil probet, quia pro Fisco assistit iuris presumpcio.
- 25 Presumptio, que pro aliquo assistit, transfert in aduersarium onus probandi.
- 26 l. fin. in principio, ff. quod metus causa.
- 27 l. siue nuptura in fine, ff. de iure dotium.
- 28 Forma specificè adimplenda in decreto, statuto, & rescripto.
- 29 Sententia Principis necessaria ad valorem permissionis, & tolerantia.
- 30 Cap. fin. de iureiurando, lib. 6.
- 31 Ignorans non consentit.
- 32 l. si per errorem, ff. de iurisdictione omnium iudic.
- 33 Ignorans non permittit, potius expressè prohibet.
- 34 l. qui vas, §. vetare ff. de furtis.
- 35 Ignorantia presumitur.
- 36 Cap. presumitur de reg. iuris in 6.
- 37 Principis scientia quando presumatur, ex longo tempore presumpcio cedit veritati.
- 38 Patientiam debet probare, qui in ea fundatur, quando est necessaria.
- 39 Temporis lapsu solemnitas presumitur.
- 40 Negativa quando improbabilis?
- 41 Probare ex aliqua causa possedisse non negatiuum est, sed affirmatiuum.
- 42 Probatio nulla ex assertionem partis.
- 43 cap. si Papa de privilegiis.
- 44 leg. exemplo, C. de probationibus.
- 45 Negativa probanda quando est coniuncta cum affirmatiua.
- 46 Negativa probari debet ab eo, qui in ea se fundat.
- 47 Vectigalia non debent permittere Magistratus à Dominis vassallorum detineri.
- 48 Liberalitas non est, ed crudelitas cum subditorum damno eam exercere.
- 49 Auth. nullum reddentem agricola, collat. 4. nouel. 43. cap. 1.
- 50 Seditiones regnorum propter immoderata tributa.
- 51 Regna plura extincta, qua tributorum nimio onere ruerunt.
- 52 Principes leniter se habeant in exigendis vectigalibus.

- 26 Princeps non debet facere donationem, qua offendet publicam utilitatem.
- l. rescripta, C. de precib. Imper. offerendis.
- l. nec auus, C. de emancipat. liberorum.
- l. 2. §. meritò, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico.
- l. fin. C. de statutis & imaginibus.
- l. si quando, C. de testibus.
- 27 Vectigalis noui iustitia consistit in necessitate, ex qua imponitur.
- Auth. de mandatis Princip. §. deinde vero talem, collat. 3.
- 28 Consilij hominum fragilitas, vt damnum eueniat, vnde commodum prouisum.
- 29 Titulum extendens, & ultra illum possidens nullum ius acquirit.
- c. cum persona, §. quod si tales de primil. lib. 6.
- l. 4. tit. 15 lib. 4. recop.
- 30 Permissum certo casu & modo, ultra eum non permissum.
- l. sicut, §. sed et si, ff. quibus mod. pignus, vel hypotheca soluitur.
- l. si itaque 2. ff. de vulgari.
- l. statu liber. 10. §. si ff. deleg. 2.
- l. cum Prator in pri. ipro. ff. de iudicis.
- 31 Principum concessionis subditis facta habent naturam precarij.
- l. cum precario, ff. de precario.
- Silentium non dat titulum.
- Titulo, & permissione possidere sunt contraria.
- l. usus aqua, C. de fundis rei priuata, lib. 11.
- 32 Regalium iurium concessione non veniunt vectigalia nisi exprimantur.
- 33 Possessio in vectigalibus non extendenda, l. si idem, C. de codicillis.
- l. 1. §. Iulianus, ff. de itinere, actūque priuato.
- c. contingat, c. tua, de decimis.
- 34 Dolus non debet prodesse ad obtinenda vectigalia.
- l. qui cum tutoribus, §. qui per fallaciam, ff. de transactionibus.
- l. ita fidei, ff. de iure fisci.
- Vicesima tributum apud Antiquos.
- 35 Vectigalium permissio de vno ad alium non transit.

Magnates Regnorum Castella qui detinent vectigalia Regia, variis de causis ea occuparunt, & idè audiendi non sunt, si solum ex tolerantia Principum se defendant pro explicatione l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop.

UTRA quod de permissione, & tolerantia ediximus, etiam in hac allegatione probandum est non sufficere allegari tolerantiam (quamuis valida esset) nisi expressè probauerint ex nulla alia causa possedisse, & Principem eius habuisse notitiam, quia vt traditur in d. l. 2. tit. 15 lib. 4. recop. multis de causis vsurpata fuerunt vectigalia Rege ignorante, & aliis modis iniuste ultra tolerantiam & permissionem, quod ex pluribus, quas experti fuimus, controuersis circa vsurpationem Gabellarum illud exprimendum & declarandum est.

Primò

- 2 Primò aliqui bellorum ratione & turbationum horum Regnorum, quo tempore ille validior qui potentior, aliqui induxerunt vel vsurparunt vectigalia, inducta eo colore quasi Regibus opem ministrant, & Rex consentiret conuientià, dissimulatione, & tolerantia: & tunc distinguendum est, an apertè constet Principem huius vectigalium vsurpationis habuisse notitiam, vel eam ignorauisse.
- 3 Secundo alij titulum habuerunt quia ex nostris constitutionibus Regni l. 6. & 7. tract. 15 lib. 9. noua recop. iubetur vt stipendia quæ à Regibus habent Magnates, Prælati, Titulati, aut alij Equites, vel Milites, quæ dicimus acostamientos, si habent aliquorum locorum iurisdictionem, consignentur in vectigalibus eorum, vt idè melius exigantur quasi iurisdictione sua sibi consulant in exactione vectigalium ad stipendia soluenda, & cum id plus quam ducentis & septuaginta antea annis statueretur à Domino Rege Henrico I V. anno 1458. & 1462. quo tempore vectigalia exigentiora fuerant, & postea ex pace, quæ hæc Regna fruerentur Mauris expulsi à Granateni Regno, proculerit adauctis augetur vectigalia, quæ ab initio fortè noc sufficiebant in eis locis ad stipendia soluenda dominis locorum; ponamus fuisse stipendium, vel acostamiento centum mille maravedinorum, & vectigalia eius locorum tunc non æstimari nisi octoginta mille, vt in pluribus casibus compertum fuit, cum nihil maneret quod pro Regali Patrimonio exigi possit, quia maior quantitas stipendij consignata ex libris rationum Regis, eorum vectigalium exactio oblitterata, postea etiam si maiora fuerunt, eo colore apud dominos locorum remanserunt prætextu consignationis.
- 4 Tertio aliqui, quibus Princeps iurisdictionem oppidorum donauit, & adiecit facere concessionem cum omnibus iuribus Regalibus, eo colore quasi vectigalia de iuribus Regalibus sint, ea percipere ceperant, & huc vsque in vsurpatione durarunt.
- 5 Quarto, plures Domini in suis locis induxerunt vectigalia eis à vassallis dependi, vnum ex viginti quod vigesimam dixerunt, & adhuc in pluribus Bæticæ locis, inuenimus non soluere incolas Gabellas ex decem vnum, sed cum viderent à suis Dominis releuari, quia solum vigesimam soluebant, patienter sustinuerunt, & nunquam Regi denuntiarunt.
- 6 Quintò, ipsos Magnates qui tolerantiam & permissionem Regis intendunt locorum iurisdictionem cum iuribus in eis habentibus cum aliis ex facultate Regia permutarunt; vnde intendunt vectigalia quæ illi possidebant, ad alios transferenda, & in detentatione conseruandos, quæ omnia suo ordine breuibus quo possint, discutienda.
- 7 Quoad primum præterea quæ nuper animaduertimus, tolerantiam, & permissionem Principis esse iniustam, improbatam, & nunquam Regem potuisse pati vt à priuatis exigerentur vectigalia, quæ sui patrimonij sunt ad Regni defensionem à subditis cõcessa; Ultra animaduertendum est, quisquis Magnatum qui se intenderit tolerantia tueri in exceptione tolerantia, in qua actor est, l. in exceptionibus 19. ff. de probation. Abbas in cap. cum super, n. 3. de concess. præbend. Rota Genuensis de mercatura, decis. 91. n. 5. debet allegare, & probare nullo alio titulo, quàm ex tolerantia & permissione Regis detinuisse vectigalia, quia cum ex pluribus causis ultra tolerantiam possint detineri, d. l. 2. tit. 15 lib. 4. recop. & quisque possessionem intendit, eam possit ex pluribus causis habere, l. possideri 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. possess. cui non obstat l. cum res 4. C. de contrahend. empr. eis verbis: Intelligere debemus duplicari sibi titulum possessionis Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

non potuisse, quia ibi possessio pro proprietate accipienda, vt post Duarenum, Gifanium, & Borcoltem ex d. l. 4. ferio apparet, de dominio agi constat ibi: Dominum se factum, probauit Osualdus ad Donellum lib. 5. commentariorum, c. 16. in notatis lit. H, & tenuit etiam Gothofredus in notatis d. l. 4. igitur quamuis dominium non nisi ex vna causa adquiri potest, quia semel quæsitum nihil plus expectat, tamen possessio ex pluribus adquiri valet, & postea dominium quaratur, vt in exemplis d. §. ex pluribus, l. non ut ex pluribus, ff. de regulis iuris.

Tamen illud certissimum est in iure non posse qui ex aliqua inceperit causa possidere, eam sibi in possessione mutare, l. 3. §. illud, ff. de acq. poss. l. cum nemo 5. C. eod. vbi communiter probant Doctores l. ad probat. 15. C. locato, l. et si manente, ibi: Nam nec mutatur causa possessionis, l. certè §. Iulianus, l. fin. ff. de precario, adeo vt nec successoris eius, qui possidet, permittitur possessionis causam mutare, Castr. in l. neque fructuarii, n. 2. C. de usufructu, & 2. p. conf. 439. & 440. Natta conf. 471. n. 12. Tiraq. de iure constituti, ampl. 13. n. 5. & 6. Tufcus pract. lit. P. concl. 472. n. 11. 14. & seq.

Et quod notauit Donellus lib. 5. comment. cap. 16. videri posse mutari possessionem, vt qui ex iniusta, & nulla causa possidet, non prohibeatur ex noua & iusta possidere, & sic vsucipiat, quod etiam probauit Duarenus ad l. 3. §. 4. ff. de acquir. possess. vt qui tenuit ex deposito emat, & hæres fiat, l. possideri 3. §. sed si is l. qui bona, §. quod scriptum, ff. de acquir. possess. l. non solum 3. §. quod vulgo, ff. de vsuca. l. 1. §. ult. ff. pro donato, nihil contra quod tradidimus, facit, quia his casibus, & aliis à iureconsultis exprimentur, quando mutatio possessionis permittitur, ipse non sibi solum mutat possessor, sed extrinsecus mutatur possessio ab alio, qui nouum dedit titulum, quod iure permissum est, secus vt sibi quis mutet. Et hæc distinctio ex Inrisprudentia regulis probatur dicit. l. 3. §. quod vulgo, dicit. l. qui bona, §. quod scriptum, & d. l. si nemo Et facilius in nostro casu exemplum fiet, si Magnates, qui aliquo titulo iniuste inceperint vectigalia detinere, cum titulus non sufficiat, quia nostris legibus excluditur, & reprobat, velint se in detentatione conseruare vectigalium, excipiendo ea retinere, & exigere prætextu tolerantia, & Regalis permissionis, quod ferendum non est, quia nihil extrinseci ab alio, à Rege accedit, vt in dictis iuribus, sed ipse iniuste possidens, timens spoliari, vult permissione, & tolerantia tueri, & ad eam reducere ius & titulum, quem proprio iure antequam controuersia de vectigalibus moueretur, habere intendebat, tum & nihil Princeps de nouo facit, vt tolleretur, & permittat, qui ante non tolerauit in eo, qui non possidebat ex permissione, sed ex titulo.

Igitur cum ex multiplici causa possent Magnates incipere detentare vectigalia, si quando ab eis fiscalis intenderit ad Regium patrimonium reducere, & vindicari, ipsi excipiant vectigalia Regis permissu & tolerantia possidere, id non sufficiat ab illis allegari, nisi manifestè probent, quasi ex pluribus modis, quibus vectigalia vsurpata fuerunt d. l. 2. tit. 15 lib. 4. Recopil. eis verbis: y algunos las an lleuado, sin que seamos sabidores dello, y per otras causas iniustas, debent expressè tolerantiam probare, nam cum sit fundamentum suæ intentionis, quæ defendunt illorum ius non esse in controuersia iudicij deducendum sine speciali Regis mandato, illud in quo aliquis fundat intentionem suam, vel exceptionem probare teneri, etiam si fundetur in negatiua, Abbas, Baldus, Albericus, & plures, quos refert Malfardus conclus. 1159. n. 67.

- 11 Præsertim quando pro fisco assistit iuris præsumptio, quæ semper est pro Reg. in vectigalibus percipiendis, *l. omni iuris l. sequent. l. usurpationem. C. de vectigalibus. l. 1. & 2. tit. 1. §. lib. 4. recop. l. 1. & 3. l. 1. §. tit. 8. l. 1. tit. 18 lib. 9. recop.* Et idèò fundamentum habet de iure, vt nulla egeat probatione ex regul. *l. sine possessione. C. de probationibus. l. cum de indeb. to. ff. eodem. cap. cum Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propriet.* Ioannes Garcia gloss. 8. num. 4. vbi ideo, quia Rex fundat in tributis ab omnibus vassallis (quod dicimus *pecho*) percipiendis, si nobilis non probauerit se exemptum, quando à fisco sua nobilitatis possessio turbaretur, adhuc soluet, etiam si nihil fisco probauerit; addendi Menoch. *lib. 1. præsumpt. 33. num. 1.* latè Pacius *lib. 1. de probat. cap. 8. Surdus conf. 82. num. 39.* Schraderus *vol. 1. consil. 4. num. 168.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 141. num. 21.*
- 12 Et quamvis non esset fundamentum intentionis excipientis, & idèò probare teneretur, quod allegat præsumptio iuris, quæ contra illum est, onere probandi grauetur, *l. fin. in princip. ff. quod metus causa. l. sine ruptura, in fine. ff. de iure ditionum, Crotus conf. 110. n. 5.* Surdus *conf. 1. n. 63.* Ex Panormitano, Cranetta, Cephal & Marfilio, idem *Surd. conf. 152. n. 24.* Pacius *lib. 5. de probat. c. 9. l. 1. & 19.* Farinac. *de testibus q. 69. num. 34.*
- 13 Quod magis procedit, quando ex pluribus causis, vt animaduertimus, potest vectigalium vsurpatione procedere, & nouissimum decretum Regis nostri anno 1628. & si vt *precedenti allegatio* e probauimus, nihil impedit quin de his vectigalibus indicia discutiantur, tamen aperte insinuat, qui se defendunt ex permissione illam probare oportere, nam eius quoad hoc verba sunt: *En los pleitos que se pudiesen por ex de alcavalas de permission que gozan grandes quando pensando:* nam cum solum deliberare Rex noster edicat, in litibus vectigalium, quæ sint permissionis, et si inde iuxta notata non possit induci prohibitio, vt cuncte illam velint introducere Magnates, debent prius probare possedisse ex sola tolerantia, & permissione, vt prædicto decreto inuenitur; nam adiectio illa, *de Alcavalas de permission que gozan Grandes*, importat conditionem, quæ inducit formam, Menoch. *conf. 133. n. 9* quæ antea & præcè adimplenda, vt docuit Baldus in *Authent. matri & auia, C. quando mulier tutela officio furgi potest*, Ruin. *conf. 199. n. 3. lib. 1.* latè Tiraquell. *de retract. conuent. §. 2. gloss. 1. n. 3.* Socin. *Inn. lib. 1. conf. 122. num. 29.* & *lib. 2. conf. 85. num. 15.* Paris. *lib. 1. conf. 97. num. 159.* Menoch. *conf. 1257. num. 24.* & in decreto & statuto tenaciter forma seruanda, ex Romano, Alexandro & Ancharano, *Tuscius practicarum, lit. F. concl. 414. & lit. S. conclus. 555.* & in *rescripto, quod est iuris stricti, cap. cum dilecta 21. cap. sedes, cap. fin. de rescriptis, Afflictis decis. 366. num. 3.* Natta *consil. 593. num. fin.* Beccius *conf. 21. n. 14.* August. Barbofa in *collect. dict. cap. dilecta, n. 4.* omnino formam diligentem custodiendam probatur *dict. cap. cum dilecta, de rescriptis, & ibi Doctores, Decius, Natta, Guido Papæ, Vantius, & alij, quod refert, & sequitur Surd. conf. 181. num. 6.* Menoch. *conf. 192. num. 2.* adde plures, quos pro obseruancia formæ retulimus in *decis. Granatensi 43. n. 4 & 29.*
- 14 Et cum nemini dubium, prædictum decretum non respiciere alia vectigalia, nisi quæ ex tolerantia, & permissione possidentur, idèò vt possint Magnates illud pro se inducere, & adducere, de hac qualitate prius docere debent, & Principem habuisse scientiam suæ detentationis, quia id omnino neces-

sarium, vt tolerantia & permissio procedat *cap. fin. de iureiurando lib. 6.* vbi communiter Doctores, Paris. *vol. 1. conf. 47. n. 96.* Casar Barzius *decis. 48. num. 23.* cum *seqq. & decis. 61. n. 19.* Tiraq. *de retract. lignager, §. 36. glossa 2. num. 3.* alius enim qui ignorat non consentit *arg. l. si per errorem. ff. de iuris ditione omnium iudicium:* & tantum abest ignorantem velle permittere quin potius expressè prohibet, *l. qui vas, §. vetare ff. de furtis, ibi: Vetare autem dominum accipimus etiam eum qui ignorat, hoc est eum qui non consentit;* lunclio Bart. Alex. *ibi, Bald. ad l. si sine, C. ad Velleian.* & idèò Principis scientia probanda, quia in dubio semper præsumitur ignorantia *reg. præsumitur 47. de regulis iuris in 6.* Menoch. Mascardus, Mugonius, Ioseph. Ludouic. Surd. Roman. Roland. Tusch. & quam plurimi quos refert Aug. Barbofa. in *collect. dict. regula n. 1. & 3.*

Nec aliquid contra suadebit ex longo tempore scientiam Principis præsumi, Molina *lib. 1. de H. sp. primog. c. 6. n. 15* ex Becio, D. Padilla, Peregr. Surdo, Barbofa. Capicio, Azenedo, & aliis innumeris D. Castillo *tom. 7. de tertiis, c. 28. n. 5.* quia id quod ex præsumptione colligitur, cedere oportet veritati, cum expressè in nostris legibus Reges edicant non habuisse scientiam præcè vsurpationis vectigalium *dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop.* eis verbis: *T algunos las conuenido sin que seamos sabidores de ello.*

Inuat doctrina Angeli in *§. seq. eius num. 28. instit. de actionibus*, et si in locatione patientia locatoris præsumatur nisi contra probauerit conductor, tamen quia vt petat locator debet præcedere patientia, si ille petierit contra conductorem, debet prius patientiam probare quasi suæ intentionis fundamentum quod sequitur Iosephus Ludouicus *dec. 2. n. 7.* & refert D. Castillo *lib. 1. controu. c. 3. n. 16.* & idèò si certissimum non esset ex pluribus causis posse adquiri possessionem *d. l. 1. §. ex pluribus, & vectigalia à Magnatibus detineri d. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop.* & præsumi posset, vt in patientia diximus ex nulla alia causa, quàm ex tolerantia vectigalia possideri (quod nullo modo procedit) adhuc permissio & tolerantia quæ necessaria & præuia, vt Magnates obtineant, & in qua fundamentum suæ intentionis consistet ab illis probanda.

Nec poterunt Magnates defendi eo quod illis sufficere debet allegare permissionem, & tolerantiam, quia ex temporis lapsu omnia ad illam necessaria præsumuntur, Cephalus *lib. 1. conf. 57. n. 11.* Capius *decis. 16. n. 1.* D. Valencuela *conf. 18. n. 15.* Menoch. *lib. 2. casu 433. num. 24.* Et probare non possedisse ex alia causa quàm ex permissione Principis, continent negatiuam quæ improbabilis in iure existimatur ex Baldo, Saliceto, Infrancho, Corneo, Natta, Cotta, & aliis D. Ludouicus *dec. 25. n. 19* pluribus T. Leirus, Decianus *vol. 2. rescripto 39. num. 31.* ex Rotæ decision. Cratianus *disceptat. cap. 5. §. 2. num. 12* & facis probata censetur ex quo non apparet contrarium ex Baldo, & Corneo, Cravetta *conf. 1. num. 11* quàm sequitur Menoch. *contr. 322. num. 44.* idem tenent Cratianus *discept. cap. 115. num. 30.* maximè quia compositos vectigalia habeant contra se præsumptionem, quæ in vectigalibus percipiendis fisco adiuuat facile poterit præsumi ex nullo alio titulo permissione, & tolerantia Regis vectigalia Magnates detentasse.

Veniuntamen id parum movebit, quippe illud quod exigimus probari ex nulla alia causa possedisse, nisi ex tolerantia, non est negatiuum, sed planè assertiuum, id est possessionem habere ex permissione, & idèò omnino probandum ab eo qui suæ intentionis funda-

fundamentum exhibet, vt not. per textum *ibi in l. qui accusare, cum vulgaris Cod. de edendo cap. nonne de præsumption. Pacianus de probatio lib. 1. cap. 7. per totum,* & cum decretum palàm edicat Regem deliberare circa recuperationem vectigalium, quæ ex permissione detinerentur, vt eo aliquis se defendat, debet concludenter probari solum ex permissione detinuisse, non aliunde, nec sufficere illud in libello fateri, quia probatio nulla ex partis assertione, *cap. si Papa de privilegiis, vbi glossa & Doctores communiter & perniciosum id esse traditur in l. exemplo, Cod. de probatione.*

- 19 Tum etiam negatiua (si quidquam eius in hoc casu quis consideret quod admitti non potest) est probanda, quia est coniuncta cum affirmatiua, Paulus de Castro, Felinus, Ruinus, & Antonius Gabriel, quos refert & sequitur Gratianus. *discept. c. 562. n. 61.* nec dicitur improbabilis, quando potest instrumentis constare, quia tunc facilis probationis existimatur, Bald. in *l. si contra, C. de appellat. Alex. lib. 4. conf. 95. in princ.* Cassiodorus *decis. 5.* ex Bartolo, Iafone, Alexandro, Natta, Surdo, Croto, Rolando, & Cephalo, Gratianus *discept. c. 748. num. 15. & c. 877. n. 23.* & posset probari à Magnatibus exhibitis titulis locorum & rescriptis donationis Regis, vt apparet an ex aliquo colore qui in prædictis titulis contineatur, vsurpauerint vectigalia, & nunquam qui permissionem allegant, titulos exhibent locorum, & maxima cautela est eos occultare, vt postea vitiosus ingressus tempore obliteretur, vt in eis qui se volunt præscriptione tueri, notarunt D. Molina *lib. 2. de primog. c. 6. n. 75.* Auendaño in *c. 69. Prætorum 1. p. c. 12. n. fin.* Ioan. Garcia *de nobilitate, gloss. 21. n. 7.* Honded. *vol. 1. conf. 82. n. 43.* Marefcot. *var. lib. 1. c. 13. n. 5.* Peregr. *de iure fisci lib. 6. tit. 8. n. 25. & vol. 1. conf. 3. n. 71.*

- 20 Deinde quod absque controversia est, vt etiam si quilibet negatiua in præsentem considerare velit, adhuc, quia in ea se fundant Magnates, non possedisse nisi ex permissione probare tenentur; nam qui vt suæ intentionis fundamentum allegauerit negatiua, eius debet probationem exhibere, siue negatiua sit facti qualitate probabilis vel improbabilis, Bart. in *l. penult. §. docere, ff. ne quis eum qui in ius vocatus, & Ripa, Decio, Cranetta, & aliis Menoch. conf. 284. n. 11.* & hoc vt regulare sit, & procedat etiam quando aliquis excipit de negatiua, vt in nostro casu probare teneatur, Alex. *lib. 6. conf. 42. col. 2.* Dec. in *c. 2. de rescript. & conf. 192. col. fin.* Aymon *conf. 112. n. 6.* & ex Bartolo, Alexandro, Innocentio, Felino, Castrensi, Osasco, & aliis, vt indubitatum probauit Gratianus *discept. c. 793. n. 9.* Herculianus in *tractatu quomodo probetur negatiua, n. 2.* ex Patiano nouissimè D. Castillo *tom. 7. de tertiis, c. 13. n. 17.* cum sequent. et si sufficeret Magnatibus sola permissionis allegatio, vt aduersus illos actio non posset intèdi lex quæ favore publico & Regalis Patrimonij inducta, ne præscriberentur vectigalia, minus posset quàm sola partium assertio in hoc casu quoad Magnates, & in odium Regis retorqueretur cõtra *l. quod favore, C. de legibus, quasi effugerent præscriptionis prohibitionem, eo solum quod assererent ex permissione & tolerantia possidere.*

- 21 Manet igitur in hoc casu nõ posse defendi Magnates tolerantia vel permissione in detentatione vectigalium, & si quam eis velint iudices concedere, monendi sunt ne minis indulgeant permissionem, nec impediunt in harum actionum exercitium quod Princeps adhuc nunquam expressè prohibuit, curèt maximè vectigalia ad Regale Patrimonium redire, quia

his temporibus, quo ex ingruente bellorum clade, populi nouis collectis & tributis grauentur, valde iniquum est permittere à priuatis vectigalia detineri, quorum causa publica est, vt iam ediximus.

Et quamvis liberalitas Principes deceat, nunquam tamen liberalis, sed crudelis dicendus, qui in populi dispendium sinit alios ditari, vt dicebat Cicco *lib. 3. officiorum, l. quoniam, C. de adificiis priuatis*, et si Rex noster plursquam millies aureorum annuorum reddituum vectigalium quæ iniuste detinentur à Magnatibus, & aliis titulatis, repeteret, excusaret noua instituire vectigalia & seruitia à Populis exigere, quo maximè grauantur, vt experiamur quod antea edixit Imperator Iustinianus, in *auth. nullum credentem agricola, coll. 4. ibi: Et ex hac causa quosdam colonorum fuga latebras petiisse:* & cum ex utilitate quam Magnates consequuntur in detentatione Vectigalium inferiores & subditi grauentur, conueniunt verba Theodorici Regis apud Cassiodorum *lib. 2. var. epist. 16. ibi: Vt qui functionem propriam vix poterat sustinere deuotus, alienis oneribus prematur infirmus:* & possent Populi qui ex iniusta priuatorum detentatione vectigalium, nouis grauantur, vsurpare verba, quæ Imperator edixit *noel. 45. c. 1. ibi: Nec enim sustinemus aliorum onus, ad alios transferri, nec tam inmitem proponere formulam, vt quoties vectigalia augeantur.*

Et ferè in omnibus Regnis seditiones vectigalium dolore excitata. Romani instante belle Volto magnam seditionem passi fuerunt inter plebem, & Senatores, ortâ discordiâ, instigatâ plebe, quia ob iniquum tributum imperatum æs alienum fecisset, cui satisfacere non poterat, vt post Liuium, Halicarnasem, & Plutarchum tradit Sabellicus *lib. 8. Aneid. 2.* Et excidij Hierosolymitani, & Rebellionis, Iudæorum causa fuit Quirinium Syriæ Præfectum velle ad tributa & censum recensere facultates eius Prouinciæ, vt notauit Iosephus *lib. 18. antiq. c. 1. cum seq. sed Bantijs turbationem, quia Rhodij agrè tulerunt nouum vectigal, & Antiochenium scandala ex nouo tributo ab Imperatore Theodosio imposito referunt Sabellicus *lib. 2. Aneid. 5.* & Nicephorus *lib. 9. c. 41.* & Parisiensis & Galliarum seditio ob vectigal vicissimæ rerum venalium indictum, Amilius *lib. 9.* & de Protagibus ob eandem causam, Fulgos. *lib. 9. c. 7. in Anglia Londini tumultus, & mortis periculum Regis Ricardi II. referunt Polydorus *lib. 10. A. glia Historia, & Fulgos. *lib. 9. c. 7.* & de Scotis cum Henrico V I I. Polydorus *lib. 26. de Belgis: grauiissima scandala, ob nouas tributorum exactiones, Thonacenses & Gandauenses suscitauerunt, iuxta Amilius *lib. 8. & 9. & idem de Venetis tradit Sabellicus *lib. 10. Aneid. decade 1. & de aliis notauit Crancius *lib. 9. Vandalia, c. 1. & lib. 10. c. 14.* & de Castellæ seditionibus, vulgè *comunidades, ex nimia auaritia Gubernantium, & tributis, originem habuisse nostra Hispaniæ monumenta testantur, & Paulus Iouius de Hadriano V I. Oforius *lib. 12. de rebus Emanuelis.********

Sed & tributa semper fuisse vetustissimam seditionum causam ex Tito Liuius *lib. 5.* probauit Adamus Gontzen, *lib. 9. Politicorum, c. 3. §. 2. vers. verum & & idem. *lib. 9. c. 8. §. 4.* vbi multa refert exempla, & seditionum illam maiorem causam ex mala vectigalium administratione tradit Carolus Scribanus in *Politico Christiano lib. 1. cap. 2.* ex Symbolo Pythagoræ, & Clemente Alexandrino *lib. 5. Stromatum in principio* notauit Magister Marquez in *gubernatore Christiano, lib. 1. cap. 16.* sed & Regna extincta quia vectigalium pondere ruerunt, vt de Romana Republica Saluius *lib. 4. tributorum vinculis**

strangulatam periisse tradit, refert Adamus Contzen libro 7. cap. 29. §. 9. vbi acerbitatem dolet exactorum.

25 Hæc igitur libenter addimus, vt caueant Principes, ne iam instituta vectigalia, quæ ipsis debentur à prinatis detineri sinant, vt ex eo ad noua instituenda cum magno subditorum detrimento, & publici status periculo compellantur, & quàm leniter in tributis instituendis, & exigendis se habere debeant, monet noster Petrus Nauarrete in *conseruatione Monachia discursu* 18. Cui adde Contzen *lib. 8. politicor. c. 7. §. 4. & 6.* Magister Marquez *di. c. 1. 6.* vbi ex pluribus sacre Scripturæ locis, & pluribus Doctoribus late probat, & nonissimè plura valde notanda ex facris Litteris, & profanis rectè cumulauit Pater Velazquez in *tract. de optimo Principe lib. 4. annot. 1. §. 16. 17. 18. 19.*

26 Sed hanc desiderem liberalitatem non possunt alicqualiter Principes facere tolerando vectigalia in commune bonum inducta, in priuatam vtilitatem cedere, vt iam prædiximus. Nec aliqua dotatio fieri debet à Rege, quæ offendant publicam vtilitatem, *l. rescripta, C. de precibus Imperat. offerend. l. 2. §. meritò, & §. si quis à Principe ff. ne quid in loco publico, l. nec auus, C. de emancip. liberorum:* nec enim aliorum, id est, Magnatum commoda subditis regni damnorum occasione præbere debent, si horum vectigalium defectu nouis grauarentur, vt traditur in *l. fin. C. de status & imaginibus:* nec oportet pro alienis commodis sibi difficultates adstruere, *l. si quando 18. C. de testibus.*

27 Siquidem difficulter Princeps nona tributa petere potest, dum quæ sua fuerunt, non recuperat, cum iustitia noui vectigalis sit necessitas, vt tradunt omnes *suprà* relati, & iustam causam præcedere debere notarunt Sixtinus Arifminus, Tepatus, Trentacinquius, Humada, Rosental, Farinacius, & alij, quos refert Barbosa in *collect. l. 3. n. 5. C. noua vectig. institui non posse,* & est communis omnium sententia, nec videatur necessitas vrgere, quando sua bona Princeps detinere patitur, vt notauit Antonius Faber in *C. lib. 7. tit. 12. ne rei Dominica, vel templorum, definitio* 1. vbi tradit tunc teneri subditis Principis occurrere, tributa dependere, quando ipsius bona iam cõsumpta essent, & publicis necessitatibus non sufficerent, & indices in eo animaduertente oportet, ne ista damna subditi patiantur, & si qua dubitatio incidit, potius pro fisco, qui pro se præsumptionem habet, iudicari oportet, vt vectigalia recuperet; nam id Quæstoribus sacri Patrimonij, in cuius locum successerunt Senatores eius consilij, iubet Imperator in *Authent. de mandatis Principum, §. deinde, versic. talem, collat. 3* eis verbis: *Talem te præbebis tementipsum omnibus, & publicè, & priuatim, vt terribilis quidem sis delinquentibus, & indeuotis circa fiscalia.* vbi notandum coniungi cum delinquentibus, indeuotis circa fiscalia, quasi eo ipso, quo quis non fauet fisco, delinquat, quanto magis delictum considerandum iniuste vectigalia publica detinere, & postea Principis permissione & tolerantia se defendere.

28 Secundo autem casu quoties Magnates detinent vectigalia, eo quod eorum stipendia, quæ dicimus, *Acostamentos*, in vectigalibus locorum, quorum iurisdictionem habebant, consignata fuerunt iuxta *l. 6. & 7. tit. 15. lib. 9. recop.* quæ hoc iubet fieri à supremis regalis patrimonij Consiliariis, adeo vt illi iurare teneantur illud adimplere, & si non fecerint, damna vindicantur pœna quadrupli, & cum id inductum fuisset, vt rectius vectigalia exigì possent, si in quocunque loco domino iurisdictionis pro suo sti-

pendio consignarentur, & ipse sibi exigeret, tamen cautè nostris legibus statutum, vt computatio fieret stipendiorum cum vectigalibus, ne possent à Magnatibus detineri & vsurpari: nota verba; *Por que fo color del dicho sueldo, no hagan toma de los maravedis de nuestras rentas,* sed tamen in nullo magis humanæ providentiæ fragilitas indicatur, quàm vt ex eo quod tam magnà cura prouentum fuit, ne vectigalium vsurpatio fieret, inde maiorem eorum à Magistratibus detentionem originem habuisse, vt *suprà n. 3.* animaduertimus: & notanda sunt verba P. Marianæ *de rebus Hispania, lib. 13. c. 11.* dum agit de omnium rerum penuriâ & egestate, quæ tempore Regis Ildephonti sapientis attulit his Regnis pretiorum taxatio, emptoribus pretio taxato victualia vendere recusantibus, ibi: *sic maiorem perniciem plerumque afferunt, quæ sapientissimè in salutem excogitata videbantur, de quo ego in decis. Granat. disputat. 11. n. 30.* quasi ex legum nostrarum cautione, vt melius, & facilius vectigalia exigentur, via aperiretur vsurpationi, & semper decipiamur recti specie, cui adiungo notabilia verba Plinij Iunioris in *Panegyric ad Traianum*, inquit: *Habet has vires conditio mortalium, vt aduersa ex secundis, ex aduersis secunda nascantur, occultat utrorumque semina Deus, & plerumque malorum bonorumque causæ sub diuersa specie latent.*

In hoc igitur casu quia non suo nomine, sed alieno ex consignatione stipendij incæprunt Magnates possidere quasi non ex se possideant, nec vltra quam fuerit quantitas stipendij, nunquam vel ex tolerantia, vt aliquo iure potuerit detinens vectigalia ipsa sibi defendere, tum quia extendit titulum, & vltra illum possidens, nullum ius acquirit, vt notatur in *c. cum persona, §. quod si tales, de privilegijs lib. 6.* vbi communiter Doctores. Et tunc nec per mille annos poterit vltra titulum ius acquirere, Molina *lib. 2. de primogen. c. 6. n. 60.* Ioannes Garcia *de nobilitate, gloss. 1. 2. n. 30.* Thulscus *pract. lit. T. concl. 311. n. 3.* pluribus D. Castillo *lib. 5. controuers. cap. 9. n. 54.* Dominicus *conf. 96. n. 4.* idem in *dicto §. quod si tales,* vbi sequuntur post Monachum Ioannes Andreas & Anchar. *n. 4.* & idè in hoc casu possessionem non habere qui contra titulum detinet vectigalia tradit *leg. 4. tit. 15. lib. 4. recop.* & quasi alieno nomine possidens, & velut administrator, quia tali intuitu consignata vectigalia, vt ipse exigeret nomine Regis, & tunc vltra id quod concessum nullam detentionem potest intendere, aut vectigalia ex tolerantia in totum sibi vsurpare.

Quia vltra quam nullo modo potest dici Magnates possidere, sed administrare, vt ex glossa in *l. maxime 29. ff. de administratione tutorum,* cum Baldo, Siluano, Thulco, Galliaula, & alijs pluribus, adducens exemplum Episcoporum Claramontis probauit D. Castillo *tom. 7. de tertijs, c. 38. n. 7.* cum solum Princeps permitteret administrationem ad consequenda vectigalia in solutione stipendiorum. Vltra id permisit non videtur iuxta regulam, vt quod certo modo, & ad genus personarum, vel aliquod tempus permittitur, non intelligitur vel extenditur, vltra eos casus, *gloss. fin. in l. maritus, Cod. de procuratoribus l. sicut, §. sed etsi, & ibi gloss. verbo onera ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur, l. si itaque 21. ff. de vulgari, l. statu liber. 10. §. fin. de leg. 2. glossa in verbo in tantum legis 2. §. cum Polybius, ff. de vsuris, l. cum Prator in princip. ff. de iudicijs, Menochius *conf. 182. num. 9.* idem Menochius *conf. 744. n. 7.* qui adducit Ruinum *lib. 1. conf. 89. lib. 9. versiculo, confirmatur.**

Tertio verò casu quando aliquis Magnatum obti-

nuit à Principe iurisdictionem locorum, addito in concessione eam fieri cum omnibus iuribus Regalibus, & eo prætextu detinuerunt vectigalia, multò minus poterunt in iudicium deducere permissionem & tolerantiam, quia cum ex titulo se defendant, nullatenus valebunt se permissione tueri, pugnant enim hæc inter se, quippe omne quod respicit permissionem nullum ius monstrat in detinente, quia id referendum est ad precarium, vt iam prædiximus *Allegatio præcedenti,* & omnes Principum concessiones subditis factas, naturam precarij plerumque sortiuntur, Bartolus in *l. hostes, ff. de captiuis, n. 4.* Natta *conf. 511. n. 4. & 19 & conf. 512. n. 1. & idè Natta conf. 676. n. 5. 2. volum. 3. & vol. 4. conf. 657. n. 13.* Menoch. *conf. 307. vol. 61. & lib. 1. de arbitrarijs, quest. 55. n. 4. & 5.* & semper potius precarium, quàm donationem præsumi notauit Baldus in *l. ad secunda, n. 28. quest. 9. Cod. de seruit. Mantica de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 2. n. 11. & tom. 2. lib. 1. tit. 5. n. 9.* & cum istæ precariæ concessiones ad nutum concedentis renouentur, vt notatur in *l. cum precario ff. de precario,* nihil ex proprio iure poterit intendere detinens vectigalia: & idè qui titulum habuit & eo tueri intendat, non poterit alicqualiter vt permissione, quæ nihil iuris præstat; at verò titulus, ius, & possessionem adiicit ei, qui titulo se defendit, vt propria auctoritate ex suo titulo obtineat, Bartolus in *l. cum solus, in fine, ff. de vsucapionibus,* Bald. in *l. fin. quest. 1.* vbi Zucardus *n. 418. Cod. de edict. Dni Adriani tollendo,* Menochius *de recuperanda possessione, remedio 13. n. 25.* idem Menochius *conf. 180. n. 56.* vnde repugnantiam & perplexitatem haberet possidere vectigalia iure proprio ex titulo, & postea ne iudicium de eis intendatur, non iure proprio, sed ex permissione Regis detinuisse allegare, & ideo multoties iniustitia tolerantia non discussa, eo quod Magnates à principio quando ab eis ego petebam vectigalia, exceperunt habere titulum ad obtinenda, postea verò etsi voluerint se tueri permissione Principis, & dissimulatione, admissi non fuerunt; sed vt docerent de titulo decretum fuit, quia qui excipit de titulo, nullo modo potest se ad tolerantiam & dissimulationem referre, quia, vt inquit Baldus in *l. 1. C. de emancipationibus liberorum, num. 6.* ibi: *Silentium non dat titulum, supra de transact. l. si pro fundo, nam silentium nihil est, titulus & iurisdictione aliquid.* Refert & sequitur Hector Emilius *de iure feudali, q. 31. n. 24.* Et idè per solam patientiam & permissionem non iudici renouationem emphyteusis, & nec aliquem titulum acquiri, post Baldum & alios, quos refert, probat Socinus senior *vol. 2. conf. 167. n. 10.* Alexand. *lib. 4. conf. 17. n. 12.* Socinus iunior *lib. 3. conf. 9. n. 17.* & facit textus, quem iam notauimus in *l. vsus aquæ, C. de fundis rei priuata, lib. 11.*

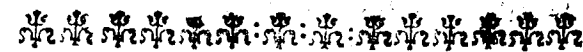
22 De tertio verò, de quo in hoc casu, quando cum iurisdictione concessa fuerunt iura regalia, non comprehenduntur tributa nec gabellas, quæ Regi debentur in præsentem non agimus, quia solum de tolerantia nostra tractatio, ad aliam autem remittimus allegationem, in qua specialiter de ea quæstione agemus: & vide *allegationem 13. per totam.*

23 Rursus quartò circa modum quo Magnates detinuisse vectigalia præsertim in Betica notauimus, & ea à vassallis exigere nomine vicefimæ, quo casu dubium non est, non posse innari tolerantia & permissione, quia gabella quæ est decima, non solum nomine differt à vicefima, sed etiam quantitate & substantiâ; & ideo quamuis in gabellis tolerantia procederet, non poterat in vicefima admitti, ex *l. si idem C. de codicillis,* & cum solum vicefima detineretur, de

vna ad aliam extensio non facienda; quia illa possessa, & gabella quæ respicit decimam, non possessa, *l. 1. §. Julianus, ff. de itinere acti. ne, priuato, cap. cum contingat 29 cap. tua 30. de decimis,* vbi Doctores Bald. *lib. 2. conf. 256. n. 1.* Ludovic. Roman. *conf. 368. num. 8. & conf. 389. n. 9.* Panormit. in *cap. cum olim, num. 7. de præscript. & in terminis* notauit Bald. in *l. 4. §. in omnibus, n. 4. ff. de public. & vectig. n. 4.* vt qui probaretur exegisse gabellas de aliquibus, non verò de omnibus, postea de illis solum quæ exegit poterit percipere. Adde Iasonem *lib. 3. conf. 81. n. 11.* Rebuffus *de decimis, q. 14. n. 6.* Natta *conf. 636. num. 130. cum seqq. vol. 3.* Craueta *vol. 4. conf. 643. n. 7.* Thulscus *Prædicar. lit. P, conclus. 340.* Ant. Faber, in suo Codice *titulo de acquir. poss. definit. 3.*

Nec quidem poterit permissionem vectigalium & tolerantiam allegare, qui suppresso nomine sub vicefima titulo operam dedit, vt ignoraretur gabellas detinere, *argumento legis, qui cum tutoribus, §. qui per fallaciam, ff. de transactio. l. ita fidei, ff. de iure fisci,* & in casu simili probauit Tiracquellus, *de retractu lignager, §. 35. gloss. 4. num. 30. cum sequent.* maxime quia nunquam in vicefima sed in decima quam dicimus *Alcaualas,* tolerantia, etiam iniusta, fuit Regum nostrorum, vt illi testantur, *d. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop.* quibus adde hoc vicefimæ tributum tempore Augusti inductum fuisse, cuius mentio in *l. fin. Cod. de edict. Dni Adriani tollend. l. 2. §. ex his auditoribus, ff. de origine iuris, l. nulli 13. in el. a in inscriptione de transact. l. hereditarium 68. ad l. Falcid. & inscriptio l. mille 154. de verb. significat. & quod referens Plinius Iunior, & Dionem notauit Brisson, *de verbis iuris, verbo, vicefima,* & quod ex Plinio, Liiuo, Arriano, Cicerone, Suetonio, Lampridio, & alijs Bullengerus *de Imperatore Romano, lib. 9. de vectigalibus, c. 39. 40. 41.**

Denique in quinto casu, quando ad alios iure primi possessoris transferuntur bona, aut vectigalia, in quibus permissionem & tolerantiam Magnates possent allegare, vt nullatenus quamuis permisso ferenda possit ad secundos possessores extendi, apparebit ex eo quod prædiximus, concessum vel permittum in vna persona non posse ad aliam extendi; vt notauimus *n. 30.* Præsertim si non fuerint Magnates, nam Princeps, qui cum his ex dignitatibus, vel alijs rationibus dissimulat, nollet cum alijs permittere & tolerare.

ALLEGATIO X.

Gabellæ contra Regem nisi titulo expresso acquiri non possunt, etiam in oppidis aggregatis his Regnis.

- 1 Principis beneficium latissimè interpretandum.
- 2 Observantia subsecuta declarat priuilegium. *l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopil.*
- 3 Nominis diuersitas facit rem dissimilem.
- 4 Gabella non veniunt quacunque generali concessione.
- 5 Cap. tit. qua sint Regalia in feudis. *l. vectigalia de publicanis, & vectigal. leg. 1. & 2. Codic. de vectigalium nona instit. non poss.*

- cap. 1. tit. de capitano. qui curiam vendidit in feud.
- 6 **L. obligatione generali 6. l. denique 8. de pignori-
bus.**
c. quoad translationem, de officio delegati.
l. si mihi, & Menio. ff. de legat. 3.
- 7 **Privilegium ad instar concessum non comprehendit
gabellas, nisi specialiter concedantur, etiamsi in
alio privilegio gabella comprehendatur.**
- 8 **Veſtigalia non veniunt in concessione etiam concessis
Regalibus.**
- 9 **Veſtigalia non percipiet ille, cui ius regale concessum.
In fraudem, Cod. de annoniis & tributis, lib. 10.
l. omnium G. de veſtigal. & commissis.**
- 10 **Gabella, & redditus Regij differunt.**
l. 1. tit. 28 p. 3.
l. 4. tit. 1. lib. 4. recopil.
- 11 **Redditus Regij referuntur ad salinas, & portuoria.
l. 1. & 2. tit. 8. lib. 9. recopil.**
Dispositione generali non comprehenditur quod
habet speciale nomen.
l. si de certa, Cod. de transact.
l. quoties idem sermo, ff. de reg. iuris.
l. tit. 0. lib. 5. Recopil.
- 12 **Iurisdicchio differt à iure colligendi veſtigalia.**
- 13 **Gabella id est, Alcaualas, tempore Regis Alphonſi
I. in Caſtella inducitur.**
- 14 **Sissa in Lusitania inducitur, multò post quàm in Ca-
ſtella Gabella.**
- 15 **Donatione generali non comprehenditur, nisi quod
donator tempore donationis habebat.**
c. Pastoralis, de donationibus.
c. quod autem, §. 1. de iure Patronat.
l. si domus 74. §. fin. de legat. 1.
- 16 **Donatione facta à Principe iuris Regalis nihil ea
comprehenditur, nisi de iure doceatur.**
- 17 **Pertinentia donata de illis debet consistere.**
- 18 **Veſtigalibus concessis non potest fieri exaſtio nisi eo
modo quo tempore concessionis fiebat.**
l. 16. tit. 0. lib. 5. recopil.
- 19 **Sissas in Lusitania nihil differre à nostris gabellis
pluribus probatur.**
- 20 **Cap. 9. tit. 2. §. 139. 139. ordinamenti Lusitani del
Regimiento y ordonanças da facenda, ex-
plicatur.**
- 21 **Observantia non prodest quando aperte repugnat
titulo.**
Interpretatio debet sensum exprimere, non perimere.
l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil.
- 22 **Ayamonte cum Regnum Hispalense à Mauris vin-
dicatum, iterum ad Castellam, & ad illud red-
ditum.**
- 23 **Incorporatio unius rei cum alia quid operetur.**
l. unica, C. de privileg. corpor. urbis Roma lib. 1. 1.
- 24 **Provincia, qua adicitur Regno debet regulari iuxta
leges illius Regni.**
l. sed si plures, §. filio impuberi, de vulgar.
l. unica §. his ita, Cod. de caduc. tollend.
l. si conuenerit, leg. 2. §. si nuda de pignorat.
actione.
- 25 **Populus sine legibus, vel moribus esse non potest.
l. omnes populi, ff. de iustitia, & iure.**

**Gabellas non posse contra Regem acquiri,
nisi titulo expresse cum solemnitatibus
l. 2. titulo 15. lib. 4. l. 1. titulo 18. lib. 9.
Recopil. etiam procedere in Oppidis que
ex aliis Regnis, videlicet Lusitano, Ca-
ſtella aggregata & unita fuerit.**

Vivs rei controuersia exorta in
lite, quam ego intendi aduersus
Marchionem de Ayamonte, pro re-
cuperandis Gabellis, quas in ea
Villa, aliis sui maioratus, sine titu-
lo & privilegio Regis possidebat: ille excipiebat
villam donatam fuisse a Rege Portugallie Sancio
Capelli nomine, Pelagio à Correa, Magistro
Ordinis Diui Iacobi, à quo ille ius habebat, & ex-
hibebat privilegium donationis, expeditum anno
1248. quo donabatur villa cum omni territorio, &
iure, quod Rex habebat. Quà vniuersali verbo-
rum dispositione intendit Marchio comprehendere
gabellas, quasi beneficium Principi latissime inter-
pretandum, l. beneficium, ff. de constitutionibus Prin-
cipum, lason in l. Imperium, numer. 14. de iuris-
d. et. omn. Iudic. Cotta in memorabilibus, verbo priui-
legia.

Et omnis concessio iuris Regalis comprehendat
gabellas, Sixtinus de Regalibus, capite quinto,
maximè cum privilegium interpretaretur tanti tem-
poris possessio & obseruantia quæ sufficit ad illius
confirmationem, ex notatis per Panormitanum &
Antonium Butrium in c. cum dilectus, de consuetudine.
Idem Panormitanus in c. certificar, de sepulturis, n. 2.
Bart in l. emptor fundi, ff. pro emptore: pluribus, D.
Molina de primogeniis, lib. 2. cap. 6. num. 57. Ioan.
Franciscus Ponte lib. 1. conf. 30. num. 49. & facit
l. 1. tit. 10. lib. 5. recopil. & in terminis gabellarum
privilegium non planum seu imperfectum suppleri
& declarari ex possessione quadragenaria subsequen-
tâ, Avilesius in cap. 3. Prætorum, Gironda de pri-
uilegiis, quest. 6. n. 75. Flores de Mena quest. 21. §. 3.
num. 134.

Sed etiam dicebat Marchio, eum, nec prædecesso-
res percepisse gabellam, quæ ab eis petitur, quia so-
lum possederam sissam & decimam, quæ in Regno
Portugallie soluebatur, & ante tempus donationis
prædictæ, Regibus Lusitanis debita erant, & cum
nomine differant, inde rectè differentia & diversi-
tas consideranda, argumento l. si idem, C. de codicillis,
Baldus in cap. 1. de capitano, qui curiam vendidit. Ro-
landus à Valle vol. 3. conf. 2. num. 19. Crauetta in re-
sponso pro Genaro, num. 425. Menochius, conf. 409.
num. 76.

His tamen non obstantibus fisci ius apertè argu-
mētis suadetur vt in hoc casu à Regali Patrimonio
gabellæ debeant recuperari. Primo quia donatio
prædicta nõ potuit comprehendere gabellas, quæ nulla
generali concessione videntur donatæ, nisi expri-
mantur apertè. Secundo, eo tempore concedi nõ po-
tuerunt quia nullæ erant tempore donationis sissæ, de-
cimæ, & gabellæ in Regno Portugallie. Tertio, quip-
pe nullâ obseruantia subsequen-
tâ præscriptio & pos-
sessio potest prodesse ad gabellarum acquisitionem.
Quarto quia Villa de Ayamonte & alia eius territorij
& iurisdictionis fuerunt Regni Castellæ, quomodo-
libet, eius legibus post aggregationem iudicandum
quod

quod ad illas pertinet, & prædicta argumenta ira
comprobantur.

Primo cum alibi notauimus veſtigalia & gabellas
esse de Regalibus, & nullâ concessione etiam vni-
uersali cenſeri concedi, nisi exprimantur, cap. 1. que
sint Regalia in vsibus feudorum, l. veſtigalia, ff. de
public. & veſtigal. l. 1. & 2. Cod. veſtigalia noua instit.
non posse, ex Romano & aliis Decius conf. 534. n. 1.
ex Bertachino & aliis, Thuscus verbo gabella, con-
clus. 1. num. 7. Minſingerius cent. 5. obseruatione 29.
facit cap. 1. lib. 2. tit. 15. in vsibus feudorum de capita-
neo, qui Curiam vendidit, ibi: Respondetur illud bene-
ficium in venditione non contineri, nisi expresse
de eo actum sit, ex Baldo & Boherio, Mantica
de tacitis & ambiguis conuent. libro 4. tit. 9. nu-
mer. 27.

Et probatur argumento l. obligatione generali 6. l.
denique 8. ff. de pignor. vbi communiter notatur cap.
quoad translationem de officio delegat. ex quo colligitur,
vt generalis translatio bonorum non extendatur ad
ea, quæ specialem requirunt concessionem ex Alua-
roto, Mantica, vbi proximè, n. 21. ex Andrea Siculo
& Luca de Peña, Gamma decis. 31. n. 5. & 7. ex l. si mi-
hi, & Mauia d. leg. 3. cum Pinello & Amileſio in ter-
minis Gabellarum, Gironda de Gabellis 2. part. n. 88.
vbi tradit: Ex verbis quantuncunque generalibus nun-
quam videri concessum à Principe, quod est reseruatum
in signum supreme potestatis.

Nec sufficere concessio vniuersalis, & ampla, quia
licet concederetur privilegium ad instar alterius, in
quo veſtigalium concessio expressa, adhuc Gabellæ
non concederentur, nisi earum specifica mentio fie-
ret, iuxta quod notauit Tuscus practicarum verbo pri-
uilegium concl. 763. n. 8. privilegium concessum ad in-
star alterius non æquiparari in his, quæ speciali no-
tâ digna sunt, vt tenuerunt Nauarrus, Cochier, &
alii, quos refert Augustinus Barbosa conclus. 5.
num. 1.

Et quod magis est etiam concessis Regalibus nun-
quam venit ius imponendi, vel colligendi veſtiga-
lia, vt ex decis. 29. 1. part. nouissimarum Rubei tradit
Marta in compulsatione decisionum, tom. 4. verbo, rega-
lia, cap. 2. nam etiam in concessione de reseruatis
non veniunt quæ iure vel consuetudine Principi re-
lictæ, ex Felino, Castrenſi, Alberico, Landensi, & Va-
lasco, Cabedo 2. part. decis. 66. n. 4. §. 6.

Idque ex eo prouenit, nam quamvis omne ius Re-
gale alicui concederetur, quia veſtigalia in signum
supremæ dignitatis & potestatis Principi relicta, ad-
huc ille, cui ius Regale concessum, non percipiet,
quia valdè odiosum est alium quàm Principem veſti-
galia & Gabellas percipere: & idè de eis speciali-
ter exprimentum; & veſtigalium exemptio adeo re-
stringenda, vt quamvis concedatur, non subsistet
ex regulis prædictis, nisi adiectâ clausulâ, non obstante,
vt argumento legis in fraudem, Cod. de annoniis, & tri-
butis, lib. 10. l. omnium, Cod. de veſtigal. & commissis. ex
Bartolo, Saliceto, Bertachino Ferrato, Francisco Mar-
co, & Ruino, Riminaldo, Bassio, & Petro Gregorio
probauit Mastrillus 2. p. decis. 156. n. 3.

Sed & quod plus est, etiam si expresse concederentur
redditus Regales, quos dicimus, pechos y derechos,
quod in donatione prædicta non continetur, etiam si
expresse id illa comprehenderet, adhuc ad veſtigalia
& gabellas non extendenda, quia verbum pechos est
ius, quod refertur ad signum vassalli, vt expresse no-
stris legibus probatur, l. 8. tit. 2. part. 1. vbi Gregorius
Lopez exornat, & redditus Regis, idest, rentas, dif-
ferunt à gabellis, vt probatur l. 1. tit. 28. p. 3. l. 4. tit. 11.
lib. 4. Recop. vbi distingui videntur à veſtigalibus, ibi:

Los remates de los arrendamientos de nuestras rentas,
& alcualas que se hizieren en nuestra Corte, vbi dicto
& aperte denotat gabellas non comprehendendi
sub nomine redditus, cum (specifice de gabellis men-
tio fiat; quia coniunctiua ponitur inter diuersa, l. se-
pè, de verb. signif. cap. querelam, & ibi gloss. verbo, emi
non potuit, de simonia, gloss. & rubric. ff. de iur. & facti
ignorantia, Gozadinus in l. qui se parit, n. 7. Cod. unde
liberi, Ripa in c. ex parte, n. 4. de rescriptis, Tiberius
Decianus vol. 2. conf. 15. n. 15. & 16. Surdus conf. 313.
num. 22.

Nam redditus Regis, idest, rentas reales, referuntur
ad Salinarum, Portuorum, & alia quæ differunt à ga-
bellis, vt constat ex toto titulo 8. lib. 9. Recopil. &
quamvis in l. 1. 2. & aliis eius tituli agitur de iuribus
Regalibus, vt in prædicta donatione donata fuisse iu-
ra Regalia asserit Marchio, nunquam de gabellis
quasi diuersæ sint, in eo titulo agitur, cum generali-
ter de omnibus regalibus redditibus tractaretur, &
vniuersali dispositione non continetur illud, quod
habet speciale nomen, quo significandum, nisi fiat
expressa mentio, argumento l. si de certa, vbi notatur,
Cod. de transact. & argumento l. quoties idem sermo, ff. de
reg. iuris ex Bart. Bald. Decio, & aliis, Greg. Lopez in
l. 5. gloss. 1. titulo 3. part. 7. & in terminis Gabellarum
Angelus conf. 239. n. 2. ad finem, & meo sensu aperte
probatur ius fiscale in l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop. vbi do-
nata villa cum omnibus iuribus, quæ in ea Rex ha-
bet, & debet habere, non videtur concessa iurisdictioni,
sed solum redditus soli, ex quo multò minus gabellæ,
quæ sunt de Regalibus reseruatis, debent cenſeri cõ-
cessæ, cum etiam si expresse concedantur, privilegium
non prodest, nisi habeat solemnitatem, & qualitates,
de quibus in l. 2. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 18. lib. 9. Recop. &
de eis alibi late egimus allegat. 8. multò minus, vbi
nullum privilegium est veſtigalium, ea priuatus per-
cipere potest.

Maximè quia etiam si iurisdictioni expresse conce-
deretur, non ex eo potest quis gabellas percipere,
quæ magis ex Regalibus & reseruatis existimantur,
& tradit rationem Baldus vol. 5. conf. 243. num. 1. & 2.
ibi: Vt quamvis ius colligendi pedagium coheret solo, non
tamen ad solum vel territorium pertinet utilitas, & non
est ius colligendi gabellas eiusdem speciei cum iurisdictione,
& in terminis iurisdictione donatâ verbis quan-
tuncunque generalibus, non videri concessum ius
veſtigalium ex eodem Baldo, Cumano, Immola, Bos-
sio, & aliis notauit Gironda de gabellis 1. p. n. 60. ex
Crauetta & aliis Marius Muta decis. 99. n. 28. & facit,
quod tradit D. Ludouisius decis. 487. n. 4. & ex Iaco-
bino de S. Gregorio, Peregrino, & aliis D. Hierony-
mus de Leo decis. Valentini. 82. n. 15. & 16. quibus addè
Immolam conf. 121. n. 4.

Secundò vltra quàm verba donationis nullo modo
possunt comprehendere veſtigalia, & ad ea extendi,
etiam si prædicta nõ procederent, & verba ampla &
apta essent, vt gabellæ comprehendendi possent, tamen
eo tempore quo donatio facta, idest, anno 1248. nec
centum, & multis postea annis gabellæ in Regno
Portugallie, sissæ, aut decimæ introductæ erant: nam
in regno Castellæ, vbi multò antea gabellarum vsus
incipit: prima earum mentio fuit anno 1342. quando
concessa fuit Regi Ildephonso II. & tunc non perpe-
tua, sed temporalis fuit ad expugnationem vrbis, Ca-
stræ, idest, Algezira, & postea temporaliter, vt bellâ
& necessitas exigebat Regibus concessa, vt ex Ioan-
ne Mariana, Garibatio, & aliis nostris Historiogra-
phis alibi notauimus, & probantur Gironda de gab-
ellis, in præiudicio, n. 8. Gutier. in eodem tractatu, q. 7. n. 2.
& 3.

14 Et ut ex Chronicis Lusitanis constat plus quam centum postea annis, nec sillas, decimæ aut gabellæ vectigal in Regno Lusitaniae inductum fuit, nam ut alia omittamus ex Chronicis Regis Ioannis Primi Lusitani apparet tempore Regis Dionysij, qui successit Ildephonso Tertio, & iste Sancio Capello, qui donationem fecit villæ de Ayamonte, nunquam in Lusitania sillas vel decimæ inductæ fuerunt, usque ad Alfonsi IV filij Dionysij tempus; cuius tempore, post magnam pestem, ex instrumentis probatur inductas fuisse decimas, & sillas prædictas, nõ ut Regibus soluerentur, sed populi inter se induxerunt ad publicas illorū necessitas subleuandas, & referunt in Chronicis ad constituedos muros vr̄bis Setubalis duas sillas fuisse impositas tempore Regis Ildephonsi IV. & prædicta Chronica tradit hæc verba: *E esta foy a primeira si sa que achamos, que concesso lancafe e diron ata que a villa foy acabada*, & postea tradit tempore Regis Ferdinandi filij Regis Petri ex bellis, & aliis necessitatibus populi prædictas sillas imponebant, & eis utebantur, unde soluebant quæ ipsis necessaria, & maiorem partem murorum Vlyssipolis eius Regni metropolis ex prædictis decimis, & sillis constructâ, quibus vsi fuerunt populi, usquequo à Regibus successoribus, cum viderent magnam quantitatem ex prædictis sillis colligi, per duos aut tres annos à populis petierunt, & postea necessitatibus, & indigentia durantiibus prorogata sillas fuerunt: ut ex Chronicis Lusitanis eorum verba referens tradit Cabedo 2. part. decis. 113. n. 8.

15 Unde apparet tempore Regis Sancij Capelli, nec in multis postea annis sillas & decimas in Lusitania inductas non fuisse, nec tempore multorum Regum, ut Ildephonsi Tertij, qui successit Sancio, nec tempore Dionysij filij Alfonsi Tertij, nec Alfonsi Quarti, filij Dionysij, nec Petri filij prædicti Alfonsi, nec filij Petri Ferdinandi, cum eius tempore historia Lusitanæ tradiderint, populos induxisse decimas, & sillas, ad eorum necessitates, & Reges successores temporaliter petiisse. Ex quo manifestè consequitur non potuisse, quamvis verba donationis non repugnent, sed admitterent gabellas, censerent concessas, quæ non erant, quia in donatione non comprehenditur, nisi quod tunc donator habebat, c. Pastoralis 7. de donat. eis verbis: *Quod suum est conferre videtur, cap. quod autem, §. 1. de iure Patronat. l. si ita, ff. de usu & habit. & faciunt verba l. si domus 74. §. fin. de legat. 1. ibi: Non videri proprietatem rei legatam, sed id ius quod in veltigalibus fundis habuerit.*

16 Et idè etsi potuissent gabellæ comprehendere in concessione iuris Regalis, quod negauimus, non potest Marchio aliquo modo obtinere, nisi aperte probauerit eo tempore donationis, gabellas, id est, sillas & decimas in Lusitania Regi Sancio solui, quia donatione facta à Principe iuris quod habet, nihil ea comprehenditur nisi de iure concedentis doceatur, Innocent. in c. ceteri, & in c. cum ad sedem, de restit. spoliat. Curtius iunior consil. 158. n. 28. & 29. Menoch. consil. 395. n. 17. & consil. 158. n. 8. Surdus consil. 311. n. 19. Mieres de maiorat. 4. p. q. 20. n. 133. & probauit Alexander lib. 2. consil. 18. n. 5. eis verbis: *Vt si comes concesserit, aut vendiderit Ecclesia quidquid mei iuris in eo fundo est; Et traditur non valere traditionem, nisi probetur quid ius continet.*

17 Facit quod notauit Craueta consil. 293. num. 5. vbi tradit, si venderetur castrum cum terris & iuribus pertinentibus ad ipsum, venditio est limitanda ad terras quæ sunt castrum: nam participium illud, *pertinentibus*, resoluitur in relationem, id est, *quæ pertinent*, & ex glossa Bart. & Alex. confirmat & subdit hæc ver-

ba: *Itaque probari debet quæ quot & quanta essent illa bona ad castrum pertinentia, sicut quando conceditur ins quod quis habet in tali fundo; nam probari debet de tali iure, alias concessio nihil operatur.* Et confirmat quod refert ex Cyrano & Decio consil. 302. num. 3. 14. & 15. & facit Ruinus lib. 2. consil. 108. num. 22. & sequitur Craueta & alios circa venditionem tenuit Rolandus à Valle vol. 2. consil. 82. num. 28. & vol. 3. consil. 2. num. 21. cum Speculatore, Imola, Aretino, Craueta, Alexand. Syluestro, Aldobrandino probauit Mantica de tacit. & ambig. comment. lib. 4. tit. 10. n. 5. & 6.

18 Unde cum in hoc casu non probauerit Marchio, imò nec intenderit probare eo tempore sillas, & decimas inductas, & pertinere ad regem Sancium, potius verò aperte constat multis postea annis non admittas, & aliquibus post Sancium Regibus, non solui, videtur nullatenus ex natura rei & donatione, sillas, decimas, vel gabellas, posse comprehendere: quibus adde l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopil. vbi etiam conceillis vectigalibus traditur non posse exigi, nisi eo modo quo debebantur, & eorum exactio fiebat tempore concessionis.

19 Nec quidquam mouebit quod in contrarium obieciatur, gabellas quæ Regibus Castellæ debentur longe differre à sillis, & decimis Regni Portugallia, ut non possint à Marchione recuperari gabellaram iure: quippe certius est idem esse decimas & sillas Regni Lusitani, ac gabellæ Castellæ, & ut testibus Lusitanis id confirmari videatur aperte probant Cabedo dict. decis. 113. num. 8. eis verbis: *Libet etiam hic adiungere verba Chronica Regis Ioannis Primi Lusitania circa originem gabellarum, quas sillas vocamus, quas populi solunt per incapitationem seu encabezamien to in c. penult. 2. fol. 314. que est in publico Regni que sunt huiusmodi.* Et idem Cabedo, ibi num. 5. tradit: *de Gabella autem qua soluitur ex venditione seu permutatione quam sillas dicimus: & expressè denotauit etiam Barbosa in l. heres absens, §. proinde, num. 88. ff. de iudicis ibi: In Regno Portugallia, generaliter constituitur, ut ibi soluat gabella, ubi transitio sine solutio facienda sit, ut disponitur in articulis de las sillas, cap. 4. §. 3. & sequent. quod etiam comprobant Pinel. in l. 22. part. Cod. de rescind. vendit. num. 35. vbi constituens differentiam inter tributum reale, quod ex re prættatur, & gabellam seu vectigal fiscale tradit: *Et intelligi debet constitutio apud Lusitanos dos arri gos, da sillas.* Melchior Phæbo, 1. part. decis. 24. num. 27. eis verbis: *qui constanter tenent gabellam quam sillas vocamus semper esse soluendam in loco venditionis.* Et omnes Doctores Lusitani nullam differentiam constituunt inter sillam & gabellam, sed potius eis nominibus promiscue ut synonymis vtuntur.*

20 Et licet plures possent cumulare, rectius comprobant ipsæ leges & ordinamenta Portugallia in litro, de Regimiento y ordenanças da fazenda, in capitulis 93. 123. & cap. 139. nota verba: *De todas mercaderias, e cousas que en estos Reynos se vendesen, e comprasen pagasen sillas cada vez, que assi forem vendidas en compradas.* Et similiter comprobatur, cap. 140. unde constat nihil aliud esse sillam apud Lusitanos quam gabellam apud nos, & nomen decimæ aperte demonstrat, nam gabella decima est, ut omnibus est notum.

21 Tertio similiter facit, quia cum nostris legibus de quibus in principio huius allegationis, nõ possint adquiri gabellæ, nisi privilegio præscripto, & titulo qui habeat solemnitates, quas ius exigit, nulla consuetudo & possessio prodesse poterit, quia sine privilegio à iure

à iure improbatum omnis possessio, consuetudo, & detentatio, dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. & cum in prædicta donatione facta à Rege Sancio Capello, nulla mentio facta de gabellis, nec potuerunt comprehendere, quæ tunc non erant, nec multis postea annis Regibus solutæ, nullam potuit obseruantia subsequuta concessionem adiungere interpretationem, quæ necessaria non est, quando est contra titulum, nam debet fieri interpretatio exprimendo sensum, non perimendo, ut argumento, c. cum dilecti de accusat. ex Bald. & Tiraq. D. Salgado de Regia protectione 4. p. c. 12. n. 47. & notant Doctores per textum, ibi in l. prospexit, ff. qui & à quibus, ibi: *Sed ita lex scripta est.* Adde quæ notarunt Menoch. lib. 3. præsumpt. 145. n. 4. Mantica, Galinius, Maiolus, & alij quos refert D. Castillo de usufructu, c. 30. n. 56. & coniecturæ omnes cessant, & obseruantia, quando apparet de veritate, Surdus, consil. 241. n. 9. Monach. decis. 1. n. 20. & decis. 2. 3. num. 36. Gratianus tom. 5. cap. 824. num. 10. unde cum ex veritate tituli appareat gabellas, nec fuisse concessas nec posse concedi, nihil contra id consuetudo vel obseruantia nocere poterit.

22 Quarto etiam pro fisco facit non posse aliquo modo diuerso iure censerent villam de Ayamonte, & alias suæ iurisdictionis, ut ex parte Marchionis allegabatur fuisse ea oppida Regni Lusitani, ut insinuat donatio facta à Rege Sancio Capello, quia potius verius esset ea oppida esse ex Regno Castellæ, videlicet Regni Hispalensis, sed cum à Mauris illud obtineretur qui finitimi erant, curabant ab eis oppida recuperare, & cum Lusitanus Rex villam de Ayamonte, & oppida eius iurisdictionis, quoad à Mauris Regnum Hispalense detinebatur, à Mauris vindicauit, & propinquior esset, cum postea Hispalis esset capta à Rege Castellæ Ferdinando Sancto, ad eius Regnum omnia oppida, quæ antea illius erant, fuerunt reducta, ut ex Chronica antiqua Regis Ferdinandi palam demonstratur, in qua re etiam notandum est, quod ex Chronica Regis Castellæ Alfonsi Vndecimi Trinepotis Ferdinandi Sancti colligitur c. 67. ad fin. pag. 37. anno 1325. Mauris recuperasse Castellaram Regem villam de Ayamonte, & Castrum & turrim Alfaquini.

23 Sed quamuis prædicta oppida non essent Castellæ, sed ex tunc eius regno ex tempore donationis aggregarentur, eo solum debent iuxta leges horum Regnorum iudicari, ex eis, quæ in plurimis, & similibus casibus, de aggregatione locorum post multos notarunt Greg. Lop. in leg. 7. gloss. 3. tit. 20. p. 3. Anendaño de exequentis mandatis, 1. p. c. 4. n. 7. Azuedo in l. 1. tit. 10. lib. 5. recop. n. 39. & quando non consideretur esse in hoc casu restitutionem, cum sit incorporatio locorum vnus Regni in alio (quæ magis significat, quam annexio, vnio, applicatio vel subiectio) nam incorporatio omnia complectitur, & facit vnum tantum corpus, & vnum de altero efficitur, quæ sunt verba Quintiliani Mandosij in Reg. 12. Cancellaria: & tantum potest incorporatio, ut operetur per modum confusionis, notauit Albertus Brunus, tractatu de augment. conclus. 2. num. 3. ibi: *Quoddam est augmentum per modum confusionis seu incorporationis: & ponit exemplum in metallo infuso in auro, vel in argento, in aqua vino infusa, & flumine, quod in aliud influit, ita ut desinat esse quod antea erat, incorporatum, & de corpore alterius, cui vniter efficitur, & probantur Lucas de Peña in rubrica, Cod. de bonis vacantibus, & de incorporatione lib. 10. num. 2. ibi, Incorporare est Corporis alicuius membra facere, & in leg. vnica, Cod. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.*

de privilegiis corporatorum vr̄bis Romæ lib. 11. ibi: *Sed in honorem aterna vr̄bis corporatis inducta suffragia valere præcipimus: vbi Glof. verbo, incorporari inquit: corporatus dicitur qui in corpore aliquo scribitur proprie sicut membrum aliquod hominis corporatum dicitur, Anguifola consil. 242.*

24 Quippe vnitorum vna, eademque est natura, & Ioannes Baptista Ferretus volum. 2. consil. 241. num. 5. resoluit verbum *incorporamus*, habere magnam vim & significationem operari, quæ totalem iurium transfusionem sequitur; & commendat Brixinianus in repertorio ad decisiones Caualcanti in vers. vnio, num. 2. & 13. Olanus in præfatione sui operis, num. 15. cum sequentibus, n. 23. & faciunt verba textus in l. sed & si plures, §. filio impuberis, ff. de vulgari, ibi: *Iuncta enim hereditas cæpit esse, leg. vnica, §. his ita, C. de cad. tollend. ibi: Propter vnitatem sermonis quasi in vnum corpus redacti sunt, notarunt Aretinus in l. si Pater, de vulgari. Iaf. & Angel. in d. §. filio impuberis, & in maiorat. D. Molina lib. 1. de primogeniis, c. 3. n. 6. & c. 11. n. 2. usque ad n. 8. & in terminis, ut quando Prouincia adiicitur Regno, vel villa adiicitur Comitatu, ita quod sit vnum Regnum, vel vnus Comitatus cum primo, tunc augmentum debeat regulari secundum leges municipales eius, cui accedit, notat Bartol. per textum ibi in l. si conuenerit, l. 2. §. si nuda, ff. de pignori. act. Baldus in l. cunctos populos, col. 2. C. de summa Trinitate & fide Catholica, & in l. etiam, C. de iure dot. Albericus in 1. p. statutorum, q. 130. Romanus consil. 215. Fulgos. in l. si constante, C. de donat. ante nuptias, Alex. in l. 1. & in l. si ex toto ff. de l. 1. Iason. in §. in persona, instit. de actionibus, Oldradus consilio 257. num. 16.*

25 Ex quibus consequitur hæc oppida de Ayamonte, & quæ subiacent eius iurisdictioni, fuisse Regni Castellæ, & quamuis ex Lusitano Regno Castellæ aggregarentur vel incorporatione vnica, sine dubio legibus Castellæ subiici debent, postquam abhinc quadringentis annis pars Hispalensis Regni existimantur, aliis enim si Castellæ legibus non subiacerent, cum certum sit non vti Lusitanis ordinamentis, sine legibus hæc oppida viuerent, contra quod traditur in l. omnes populos, ff. de legibus, & communiter ibi notatur omnes populos legibus, vel moribus regi, & iuxta Valerium Maximum lib. 3. c. 9. ibi *Vt corpora nostra sine mente, sic ciuitas sine legibus, suis partibus ut nervis, ac sanguine & membris vti non potest.*

26 Denique contra obiecta facile eliduntur, nam quod de beneficio Principis latè interpretandū vulgariter traditur, non potest in hoc casu locum habere, quando ipse Princeps suis legibus edixit, gabellas non nisi expresso privilegio & rescripto cum solemnitatibus legum Hispaniæ acquiri non posse.

ALLEGATIO XI:

Gabellarum exemptio quomodo regulariter interpretanda?

- 1 Gabellas debent solvere omnes qui expressè non exempti sunt. l. 1. tit. 18. lib. 9. recop. Qualitates plures requisita: omnes debent concurrere nec sufficit aliqua. l. si heredi plures, ff. de condit. institut.
- 2 Privilegia exemptiones gabellarum, referenda ad ea

ad ea quæ ex cultura venduntur, non ex negotia-
tione.

Dictiones Provt & Secundum sunt causativa.
c. Abbates sanè, de sent. & re iudic. lib. 6.

1. 3. tit. 18. lib. 9. recop.
Privilegiorum interpretatio ad Principem spectat.
l. ex facto, ff. de vulgari.
c. cum venissent, de iudiciis.
c. olim tibi, de verb. signific.
4. Princeps potest facere privilegiorum restrictio-
nem.
l. qui fundus, C. de omni agro deserto lib. 11.
5. Privilegia possunt restringi per legem.
6. Princeps potest reuocare privilegium exemptionis.
l. 3. tit. 18. lib. 9. recop.
7. Interpretatio privilegij potior est, illius qui con-
cessit.
l. fin. C. de legibus.
8. Personæ ve. bo an comprehendatur vniuersitas?
Vestigalia pertinent ad utilitatem publicam.
l. §. interdum, ff. de loco public. fruendo.
l. 1. §. in causa, ff. de quaestionibus.
l. 2. C. de exact. tribut. lib. 10.
Authent. de mandatis Princip. §. publicorum,
coll. 3.
l. 11. tit. 28. p. 3.
l. 2. tit. 15. lib. 4. recop.
l. 1. tit. 8. lib. 9. recop.
l. 1. tit. 2. lib. 9. recop.
9. Interpretatio admissa non mutanda.
l. minimè, ff. de legibus.
l. si de interpretatione, ff. de legibus.
l. seruo inuito, §. cum Prator, ff. ad S. C. Tre-
bell.
10. Observantia dat privilegio interpretationem.
c. cum dilectus, de consuetudine.
c. quod dilectio, de consanguin. & affinit.
11. Privilegia etiam exuberantia non referenda ad id
quod non solet concedi.
l. si miles, ff. de milit. testam.
l. quoties, ff. de rebus dubiis.
l. Lucius, §. imperatores, ff. ad municipalem.
12. Coniectura melior ex consuetudine disponentis.
l. si seruus plurium, §. fin. ff. de legat. 1.
13. Verba exuberantia & generalia privilegiorum iux-
ta subiectam materiam interpretanda.
l. si uno, ff. locati.
l. si insulam, ff. de præscriptis verbis.
14. Derogatio legum necessaria quando contra eas pri-
uilegium conceditur.
l. si quis, in princ. 2. ff. de leg. 3.
15. Confirmatio privilegij non extenditur ad actum qui
est contra ius, nisi fiat expressa derogatio per
clausulam non obstantibus.
16. Confirmatio generalis non extenditur ad ea, quæ
specialiter sunt adempta.
Legum specialis derogatio requiritur iure Hispano
in privilegiis.
l. 1. tit. 14. lib. 4. recop.
17. Propter culturam qui excusatur à gabellis debet
propriis sumptibus culturam facere.
cap. dilecti, de decimis.
cap. licet, 1. de decimis.
cap. ex parte, 10. de decimis.
18. Exemptio vnius persona vel rei non debet ad aliam
extendi.
Privilegiorum est facienda stricta interpretatio.
cap. cum capella, 16. de privilegiis.
cap. porro, 7. de privilegiis.

cap. recipimus eodem.

Privilegium immunitatis alicui pro bonis suis con-
cessum, non transit in singularem successorem.
l. licitatio, 9. §. ult. ff. de public. & vectigal. &
num. 19.

l. atarem, 3. §. ultimo ff. de censibus.

19. Privilegium immunitatis in dubio præsumitur per-
sonale non reale.

Gabella non debetur propter rem, sed propter contra-
ctum.

Persona mutatione res mutatur.

l. 1. Codic. de imponend. lucratina descriptione
lib. 10.

Privilegia non soluendi Gabellas aliquibus
oppidis concessa, quando sint intelligenda
pro interpretatione l. 1. tit. 18. lib. 9. Re-
copilat.

DRo cuius rei explicatione notan-
dum est iuxta dispositionem leg. 11. tit.
8. lib. 9. recop. omnes teneri soluere
gabellam, nec posse excusari vsu &
consuetudine, quamvis immemori-
ali, nec ex aliqua causa, nec privilegio; & solum
excipit, si privilegium non soluendi gabellam
scriptum esset in rationibus Regiis, & libris,
quos dicimus de lo saluado, & subscriptum à Regiis
calculatoribus maioribus; & cum duæ istæ qualitates
requirantur, non sufficit scriptum esse privilegium,
nisi etiam sit subscriptum, quia vna qualitas sine alia
non sufficeret, argum. l. si hæredi plures, ff. de cordis.
inst. & fuit doctrina Bart. in l. 1. §. quod autem, ff. ne
quid in flumine priuato, dicentis omnes qualitates à
statuto requisitas esse verificandas, sequitur Decius
conf. 5. 20. n. 11. ex Felino Afonio & Beccio probauit
Surd. dec. 75. n. 11. & privilegium ipsum attendi oportet,
vt habeat qualitates requisitas, non verò rescriptum,
ex quo privilegium expeditum, vt notauit
Greg. Lopez in l. 29. glossa contra los derechos, tit. 18.
part. 3.

Hoc autem interpretatur, & explicat. l. 1. tit. 18.
lib. 9. recop. vbi expressè traditur omnia privilegia
quæ vsque ad illam legem concessa, & postea con-
cederentur, ex quibus aliquibus oppidis, ne eorum
vicini soluant gabellas, concessum fuit, intelligi
oportere, vt solum exemptio procedat in rebus suæ
culturæ, quas dicimus de labrança criança, non verò
in eis, quæ pertinent ad negotiationem, & tradit
id procedere provt in dictis privilegiis continetur, quæ
dictiones secundum & provt, stare videntur cau-
satiuè, quasi diceret, quia id est quod continent
prædicta privilegia; vt de dictione secundum & provt,
notauit Gloss. fin. in c. quoniam Abbas, de offic. de-
legat. idque verum est quando aliquid certum dis-
ponitur vt in c. Abbate sanè, de sententia & re iudi-
cat lib. 6. videlicet: Si verò verbum determinet perso-
nale, causaliter debet intelligi, vt sit sensus concedimus
secundum præteriti temporis obtinuit vbi notat Anto-
nius de Butrio n. 8. Bart. in extrauag. ad reprimendum,
verbo provt, Felin. in c. inter dilectos, n. 7. de fide instru-
mentorum, Dec. in c. 2. n. 8. vers. & talic. vsu, de confirma-
tione utili, vel inutili. Grammat. dec. 59. n. 20. Rot. dec.
40. n. 2. in secunda parte, Nat. vol. 1. conf. 160. n. 18. &
19. Peregr. de fidei som. a. 6. n. 11. Ferrer. conf. 86. n. 5.
Decian. vol. 2. conf. 58. n. 61. & 62. Rosental de feudis,
c. 6. conclus. 34. n. 1. Marefcot. lib. 2. variar. c. 1. num. 77.
cum

cum seqq. quibus addendum quod ex Aretino, Ma-
ranta, Octauiano, Vulpello, Menochio, Tusco, & aliis
pluribus notauit Barbofa de dictionibus vsu frequen-
tibus, dictione, provt, & ex Ruino, Grato, Gozadino,
Cotta, Cened. & aliis pluribus, idem Barbofa, dictione
secundum,

3. Præsertim iuxta dispositionem legis. 3. tit. 18.
lib. 9. recop. vbi traditur eos quibus concessa est exem-
ptio soluendi gabellas, solum eâ vti posse in rebus
quæ vendiderint ad necessitatem rei familiaris, at
verò si ex negotiatione venditionem fecerint, aut
de rebus quæ ab aliis habuerint, tunc gabella soluenda
sit: nota verba: Pero de todo aquello que trataren,
o contraren demas y allende ahora sea suyo, o prestado
sean obligados a pagar la alcavala, y assi mandamos se
guarde y cumpla de aqui adelante, & privilegiorum
interpretatio ad Principem spectat. l. ex facto, ff. de
vulgari: ibi Privilegia principalia ipse Princeps inter-
pretari solet, c. cum venissent, de iudiciis c. olim tibi vbi
Innocentius, Abbas, & ceteri de verb. signific. proba-
runt Oldraldus, Gutierrez Gironda, Ioannes
Garcia, Cotta, Greg. Lopez, & Cochier, quos re-
fert Barbofa in collect. dict. cap. cum venissent, n. 2. & 3.

Sed etiam eorum restrictionem Princeps facere
debet, & potest, vt in l. qui fundus, C. de omni agro de-
serto, lib. 11. probant Abbas, Immola, Cardinalis, Fel-
lin, & Dec. in c. novit, de iudiciis, quod communi om-
nium sententia receptum videri tradit Cou. lib. 3.
variarum, c. 6. n. 1. sequitur Burgos de Paz in proæmio
legum Tauri, n. 325.

5. Quod planius procedit, quando Princeps disponet
per viam legis ex celebri doctrina Bald. in leg. nupte,
in principio, ff. de senator. quem sequitur Palac. Rubios
in repe. rubr. de donat. inter. §. 69. n. 15. & Pinel in l.
1. 3. p. C. de bonis maternis, num. 61. illatione 16. Costa
in l. cum tale, §. si arbitrari, limit. 2. in fine, ff. de condit.
& demonstrat Aluar. Valasc. consult. 132. n. 15. in 2.
part. Mantica lib. 3. de ambiguis conuent. tit. 40. n. 5.
& ex eo defendi posse plures leges Castellæ tradit
Fontanella de pactis nuptialibus, claus. 4. gloss. 5. n. 22.
in fine.

6. Et quod Princeps possit liberè reuocare priuile-
gium exemptionis probat Cotta in memor. incipit
emptus ratione, vtilis ad Afflictis decif. 361. facit
etiam l. 33. dicto titulo 13. lib. 9. recop. vbi expressè de-
clarantur dubia legis præcedentis, qua dispositum
exemptionem Gabellarum solum admittendam in
rebus, quæ ex patrimonio quis vendiderit, aut ex
necessitate rei familiaris, & in ea traditur quomodo
id accipiendum, quia multipliciter fraudes fiebant,
omnes vendere dicentes ex necessitate rei familia-
ris, nota verba: Mandamos que todas las personas, que
tienen las dichas exemptiones por virtud de los privile-
gios que tienen, gocen, y sean libres de aqui adelante de
alcavala, de todo lo que vendieren, que verdaderamente
fuere desus labranças, y crianças donde quiera que lo
vendieren, sin que en ello ay a fraude, ni collusion alguna,
y que de todo lo otro paguen acabala conforme a las
leyes.

7. Et plura privilegia de quibus in supremo regalis
patrimonij senatu contentio est, concessa fuerunt à
Domina Regina Ioanna à qua dict. l. 3. & 33. editæ
fuerunt, & interpretatio melior, & clarior ab eo,
qui dispositionem condidit, l. fin. C. de legibus, Burg.
de Paz in proæmio legum Tauri, n. 312. Simon de Pre-
tis lib. 1. de interpretatione ultim. volunt. interpret. 1. dub.
3. num. 1.

8. Et quamvis verbum persona, de quo in dict. leg. 3. 1.
regulariter non comprehendat vniuersitatem, Bald.
in c. 1. §. conuenicula, num. 2. de Pace iuramento firm. &
Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

vol. 3. conf. 132. col. fin. Roman. conf. 400. n. 4. & conf.
436. n. 5. tamen ex identitate rationis, vel ex publica
utilitate comprehendere debet, vt notarunt Alex. lib. 2.
conf. 116. n. 31. vsque 39. Tusco lit. P. conclus. 318. n.
13. Baldus in l. 2. n. 1. & Cod. de impub. l. a son vol. 1.
conf. 118. n. 24. Hector Amilius de iure feudali, q. 3.
num. 15. eis verbis: Et in materia conseruatoria publice
utilitatis, non est in dubium, quod rescripta emissa con-
tra personas includunt vniuersitates: & idè quod de
his privilegiis dictum est, non solum procedit in eis
quæ concessa priuatis personis, sed etiam quibus-
cumque vniuersitatibus, quia in vestigalibus semper
utilitas publica consideratur l. 1. §. interdium, ff. de
loco publico fruendo. Et idè tributa neruos Reipubli-
cæ appellat Iuriscōsultus in leg. 1. §. in causa, ff. de qua-
stionibus, leg. 2. C. de exactor. tribut. lib. 10. anib. de man-
dat. Princip. §. publicorum, collat. 3. l. 1. tit. 28. p. 3.
l. 2. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 8. l. 1. tit. 2. lib. 9. Recopil. adde
Parlador, lib. 1. verum quotidianarum, cap. 3. num. 10.
Palatios Rubens in introductione rubricæ de donation.
inter. num. 18. Gironda de gabellis 15. part. num. 20.
Montaluo in l. 50. titulo 6. part. 1. verbo Franqueças
Petrus Gregor. de Republica, lib. 3. cap. 1. & 4. Ant.
Fab. in Cod. titulo, qua sit longa consuetudo, definitione
1. & lib. 7. ne rei Dominica, vel templorum, defini-
tione 1.

Deinde quia semper in Hispania ex omnium Se-
natu decretis eam interpretationem prædicta
privilegia obtinuerunt, vt generalis exemptio à
solutione gabellarum solum procedat in venditione
rerum, quæ ex proprio patrimonio & cultura pro-
cederent, quas dicimus de labrança y Criança, non
verò quando ex negotiatione contractus fierent;
& minimè sunt mutanda, quæ interpretationem
certam semper habuerunt l. minimè, l. si de interpreta-
tione, ff. de legibus, l. seruo inuito, §. cum Prator, ff. ad
S. C. Trebell. l. filius emancip. 14. ff. ad l. Cornel. de falsis.

Et ex obseruantia privilegium accipit interpre-
tationem, c. cum dilectus, de consuetudine, c. quod dile-
ctio, de consanguin. & affinit. & vtrouque Doctores,
Molina lib. 2. de Primogen. c. 6. num. 58. vbi Belloñum,
Sylvanum, Beroium, Becium, Socinum iuniorè, De-
cimum, Mafcardum, Sixtinum, Marefcotum, & alios
cumulat, addit. ad Molinam n. 57. late Iosephus Lu-
donicus conclus. 38. per totam, & obseruantiam tolle-
re dubitationem præcedentem, & esse Reginam
omnium interpretationum, vt late probat, & exor-
nat Fontanella de pactis nuptialibus 2. tom. claus. 6.
gloss. 3. 2. p. n. 30. cum seqq. & eit decisio Rotæ apud
Farinac. 1. tom. decif. 429. n. 6. & 2. tom. decif. 170. n. 4. &
decif. 463. n. 2. & alibi de obseruantia plura tradidi-
mus alleg. 87. per totam.

Vltèrius quia cum plura ex prædictis privilegiis,
quæ exemptionem gabellarum indulgent, concessa
fuerint à Domina Regina Ioanna, & propter eius
infirmatam gubernaret eius Pater Ferdinandus
Rex Catholicus, non potuit ille privilegium mañs.
& amplius concedere quam Reges Castellæ sole-
rent, & aliter quam suis legibus declararunt: nam
licet verba privilegiorum sint ampla, & exuberantia,
non credendum ad illud extendi, quod non debet,
nec solet concedi, arg. l. smiles 3. ff. de mil. testam. ibi:
Nec credendus est quisquam genus testandi eligere ad
impugnanda sua iudicia, l. quoties 1. §. ff. de rebus dubiis.
Menoch lib. 6. præsumpt. 4. & l. Lucius, §. Imperato-
res, ff. ad municipalem, ibi: Cum ad ea quæ mandari
possunt voluntatem dedisse videaris.

Idque magis suadet, quia idem Rex Catholicus
Ferdinandus, regnante D. Ioanna, omnia privilegia
E 2 limi

limitavit; & interpretatus in d.l. 11 titulo 18. lib. 9. recop. & ex usu consuetudine Patrisfamilias resultat prima & potior coniectura voluntatis, l. si seruus plurimum, 50. §. fin. ff. de legat. 1. ibi: Ante omnia ipsius Patrisfamilias consuetudo. Et cum omnia similia privilegia eam habuerint apud nos interpretationem, idem dicendum est in quocunque privilegio, etiam si clausulis & verbis generalibus illud exuberet, ex dict. §. fin. ibi: Deinde Regionis in qua versatus est, exquirenda est: & addenda quæ ex Imola, Butrio, Cephalo, Corneo, Craueta, Menochio, Tiberio Deciano, D. Salgado, & aliis, notauimus in decis. Granatens. dec. 41. n. 4. Et privilegia sumunt interpretationem ab aliis eiusdem qualitatis, Mandellus, Albenf. vol. 1. conf. 64. n. 33. & consil. 172. n. 47. & 48.

13 Et ideo in aliquibus privilegiis, ubi verba valde exuberantia inueniuntur, videlicet: Vt gabella non soluantur de venditionibus, que in aliqua villa. Et addit postea: de rebus que in ea colerentur, nascerentur, & fierent. Ego semper probare intendi prædicta verba generalia præcedentia esse per sequentia verba restringenda, & limitari oportere iuxta subiectam materiam, l. si vno. ff. locati, l. si insulam. ff. de præscript. verb. Alex. lib. 4. consil. 95. n. 10. Dec. in c. qua fronte, in fine, de appellat. Surdus decis. 320. n. 11. & 12. & vna pars copulatiua declarat aliam, Socinus in l. 1. n. 1. ff. de rebus dubiis, Romanus conf. 231. n. 2. Surdus decis. 272. n. 23. & decis. 322. n. 65. Rota 2. p. diuersor. decis. 119. num. 15.

14 Denique in privilegiis concessis post d. l. 11. dubium esse non potest; quia cum ex illa omnia privilegia interpretarentur, vt locum habeant solum in rebus quæ ex cultura & labore procederent in oppido, cui gabellarum exemptio concessa, quodcumque privilegium etiam amplissimis verbis & clausulis datum, vt præter dictâ legem extenderetur, esset necessarium expresse fieri derogationem d. leg. 11. iuxta leg. si quis in princ. 22. ff. de leg. 3. eis verbis: Sed hoc ita locum habeat si specialiter dixerit prioris voluntatis se pœnituisse, & voluisse vt legatarum plura legata accipiat.

15 Et in privilegio quod ius repugnat, necessaria est iuris, & legum expressa derogatio, saltem generalis per clausulam non obstantibus: Ioann. Andreas, Anchar. & Dominic. in cap. unico de excessibus Pralat. in 6. Panormit. in cap. nonnulli, num. 10. de rescriptis, ubi etiam Felinus n. 9. & 30. & quamuis sequatur privilegij confirmatio, vt in dubio non referatur ad actum qui est contra ius, probauit Innocent. in c. dudum, de decimis in fine, Abbas in c. examinata, num. 6. de confirm. utili vel inutili, Felinus ubi proximè dict. num. 9.

16 Et generalis confirmatio non sufficeret ad ea quæ specialiter sunt adempta, Anchar. conf. 1. ad finem, Craueta conf. 257. n. 3. Roland. lib. 1. conf. 2. n. 161. Surd. conf. 330. n. 14. & iure Hispano non sufficeret derogatio generalis legum, in privilegio contra ius, sed debet specialis derogatio legis fieri, ex leg. 1. tit. 14. lib. 4. Recopil. & limitatio dictæ legis rectè procedit in omnibus privilegiis, quia præterita & futura respicit, quo casu omnia comprehenduntur: & probarunt Mandellus, Albenf. lib. 1. conf. 185. n. 28. & 32. ubi ex Bartolo, Castrensi, & aliis probat Thufcus lib. 2. concl. 260. n. 2. Hector Æmilius de iure feudali q. 32. n. 49. Alderanus, Mascard. tr. de statutis, concl. 8. num. 70.

17 Vnde succedit pro Regio fisco, vt tunc exemptio non soluendi gabellam locum habere possit, quando quis suis propriis sumptibus, vel laboribus fundum coluerit, nam ita debet immunitas interpretari: si

verò quis rem emerit ab eo qui colit, quamuis gabellam non debeat ipse Colonus, tamen emptor si postea vendat, soluere tenebitur, etiam si sit vicinus eius oppidi, vt in fortioribus terminis decisum est, nam privilegiati super decimis non soluendis de suis prædiis, de his quæ ab aliis condunt, decimam soluere tenentur, c. dilecti 8. c. licet 11. de decimis, probarunt Rebuffus, Azor, Suarez, Moneta, & Campanillus, quos refert Barbosa in collectanea, d. c. dilecti, n. 2. Et immunitas concessa de illis rebus quas quis propriis laboribus, vel sumptibus coluerit, non aliter privilegio gaudebit, quam si ita coluerit proprio sumptu & labore, c. ex parte 10. cum duobus sequent. de decimis.

Nam exemptio vnius rei vel personæ non debet ad alios extendi, c. cum Capella 16 de privilegiis: & privilegiorum stricta est facienda interpretatio, cap. porrò 7. c. recepimus 8. de privilegiis, iunctis quæ ex Felino, Aretino, Tapia, Suarez, & Thoma Sancio notauit Augustinus Barbosa in collectan. d. c. 7. num. 11. Et privilegium immunitatis pro bonis suis alicui concessum non transit in singularem possessorem, l. licitatio 9. §. ultimo. ff. de public. & vectigal. l. etatem 3. §. ult. de censibus, Ioannes Andr. ad Speculatorem titulo de censibus, §. nunc dicendum, in additione magna Ancharan. & Dominicus in c. 1. de immunitate Ecclesiarum lib. 6. Natta lib. 1. conf. 218. n. 7. & 9. Rolandus à Valle lib. 4. conf. 61.

Et privilegium immunitatis in dubio præsumitur personale, non reale; Alex. lib. 1. conf. 10. in fine, Natta dict. conf. 218. & immunitas gabellæ non soluendæ ad personam restringenda, quia gabella non debetur propter rem, vt ex Baldo probauit Iason. lib. 2. sed quia contractus initus ex quo gabella soluenda, Alex. lib. 5. conf. 123. col. 2. vers. Præterea ista quinquagesima, Cephalus lib. 4. consil. 53. n. 8. & quâuis ille vicinus, qui rem coluerit, debeat immunitate gaudere, quia messis apud seminantem dicitur messis suæ culturæ, eo ipso quo res alteri venditur, iam apud eum culturam ceteri non oportet, quia per alienationem perditur nomen & privilegium, & mutatur forma & natura rei mutatione personæ, iuxta l. 1. c. de imponenda lucrat. descript. lib. 10. l. licitatio, §. fin. ff. de publicanis & vectigalibus, Bart. in l. per procuratorem, in fin. ff. de acquir. heredit. Bald. in rub. c. de usur. q. 8. vers. mutatione persona, Crauet. conf. 213. in princip.

ALLEGATIO XII.

De privilegiis exemptionis Regis Henrici, & eorum reuocatione.

- 1 Henrici IV. Regis Hispania tempore plures turbationes exorta. Regia dignitas debet à subditis venerari. Regis oppressione quod factum, reuocandum. l. 29. tit. 8. p. 1. cap. 1. §. Porrò tit. qua fuit prima causa beneficij amit in feudis.
- 2 Belli calamitate inductum debet pacis lenitas sopire. l. unica, in princ. C. de cad. tollend. l. 17. tit. 10. lib. 5. recop.
- 3 Donationes magna in præiudicium Regie corona reuocanda.

cap.

- cap. intellecto, de iureiurando. l. 4. tit. 11. l. 25. tit. 14. l. 14. & 15. tit. 27. lib. 9. Recopil. l. qui fundos, Cod. de omni agro deserto lib. 11.
- 4 Donationes plures facta à Rege, quamuis exigua, si iuncta ledant Regium Patrimonium, reuocanda.
- 5 Privilegia Regum conseruare publici interest. l. si constante, C. de donation. ante nupt. l. si quis 2. C. de omni agro deserto, lib. 11.
- 6 Donationes Regum sine iusta causa non reuocanda, cum illa vero ex publica utilitate iusta est reuocatio.
- 7 Reges plures donationes ab ipsis factas reuocarunt.
- 8 Privilegia à Regibus in præiudicium Patrimonij concessa, etiam iuramento firmata, possunt reuocari. Donationes etiam si facta in remuneratione seruitiorum, reuocanda si ledant publicam utilitatem.
- 9 Regis potestati non ita detrahendum, vt non possit castra sui Regni donare. l. hi quibus. Cod. de fundis Patrimonialibus lib. 11. cap. Abbat. sane, de sent. & re iudic. lib. 6. cap. Constantinus 96. distinctione. l. 8. tit. 1. l. 1. tit. 17. p. 2. l. 5. tit. 9. lib. 5. ordinam. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop.
- 10 Reges Hispani quia Regna à Mauris vindicarunt, facti sunt Domini Hispania, non recognoscentes superiores.
- 11 Rex quamuis possit regulariter donare, non tamen in graue sui præiudicium, vel Regni. l. 4. & 5. tit. 15. p. 2. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop.
- 12 L. 3. tit. 9. lib. 5. ordinamenti. l. 3. tit. 10. lib. 5. Recop. dicta de Valladolid. exornatur. Lex facta in forma contractus obligat successores Regni.
- 13 Lex usu contrario abrogatur. cap. erit autem, lex 4. distinct.
- Lex que habet clausulam irritantem non potest per non usum abrogari.
- 14 Consilio alienationem fieri valde vrile.
- 15 Rex est administrator bonorum Regalis Patrimonij.
- 16 Administratione generali concessa non datur facultas alienandi. l. 2. §. & cum lex, C. de rei vxor. actio. l. 7. l. 29. tit. 11. p. 4. Rex censetur vt maritus Reipublice.
- 17 Donatio à principio non præiudicialis si postea fiat nociua, reuocanda. l. 5. tit. 20. p. 1. l. 43. tit. 18. p. 3.
- 18 Henricus Rex donationes in præiudicium Regni reuocauit.
- 19 l. 10. tit. 11. lib. 2. l. 4. & 17. tit. 10. lib. 5. l. 2. tit. 7. l. 4. tit. 11. l. 25. tit. 14. lib. 6. l. 14. & 15. tit. 27. lib. 9. Recop.
- 20 Donationes que fiunt pro Regni adoptione, vt Henrici II. vel Rege oppresso, vt Henrici IV. non valent. l. 29. tit. 28. p. 3.
- 21 Probare debet qui allegat alias reiiciendus.
- 22 Tempore certo permissum, extra illud prohibitum. l. Imperator, de postulando.
- 23 Privilegia exemptionis vectigalium odiosa, & restringenda. Vectigalia publica non concedenda priuatis.
- 24 l. 2. c. 4. tit. 2. lib. 9. Recop. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

- l. 1. tit. 18. lib. 9. Recopilat.
- 25 Fisci res sine fiscalis interuentu alienari non potest. l. 3. §. multa, vers. Diuus, l. si fiscus 7. de iure fisci. l. fin. C. de aduoc. fisci. l. 7. tit. 1. lib. 9. recop.
- 26 Estimatio fieri debet ad concessionem, vel venditionem rei quo Regalis Patrimonij. Pretium ex presenti non præterito tempore estimandum. l. si quos, C. de rescindenda venditione. l. 3. §. Diui. ff. de iure fisci. leg. 1. c. 32. tit. 2. l. 19. tit. 9. lib. 9. recop.
- 27 Privilegia reuocata l. 39. tit. 18. lib. 9. recop. non valent etiam si specificè confirmentur, nisi fiat mentio dict. l. 39. Subreptitia concessionis non subsistunt.
- 28 l. 1. tit. 12. lib. 3. ordinamenti.
- 29 Confirmatio relinquit rem cum sua qualitate.
- 30 Confirmatio non operatur, quando aliquid lege annullatur, nisi legis mentio fiat. l. 1. tit. 7. lib. 5. recop. Princeps non videtur sibi præiudicare ex generali legum derogatione. l. nec damosa, l. rescripta, Cod. de precib. Imper. offer.
- 31 Privilegij reuocatio operatur, ac si privilegium non datum. l. 1. §. & cum hereditas, ff. de his que in testamento delentur. lege 1. §. si quis ex mortis, ff. quorum legat.
- 32 Importunitate multa conceduntur que alias non concedenda. cap. cum in inuentute, de purgatione canonica. cap. fin. de rescriptis, lib. 6. l. 1. Cod. de petition. bonor. sublati, lib. 10. l. 29. tit. 18. p. 3.

Privilegia exemptionis Gabellarum concessa à Rege Henrico IV. anno 1462. an reuocata & nulla censeantur, ex reuocatione quam fecit omnium illius concessionum pro explicatione l. 4. & 17. tit. 10. lib. 5. l. 39. tit. 18. lib. 9. recop.

Vm tempore Regis Henrici plures exorta fuissent turbationes in his Regnis, vt constat ex pluribus quæ notarunt Zamalba lib. 17. compendij historialis c. 8. Ioannes Mariana lib. 2. 3. historia, c. 4. Didac. Enriq. de Castillo in historia Regis Henrici, c. 40. Ant. Nebrissensis in historia Regum Catholicorum. 2. p. c. 113. Cunita lib. 18. Annal. c. 2. & latè tempora oppressionis distinguens Ioan. Garcia de Nobilitate, gloss. 2. per totam: & Regia dignitas debeat ab omnibus venerari, obsequio & obedientiâ prosequi, & quasi adorari: ita l. 1. C. de silentariis lib. 12. ubi: Vt tam in adoranda nostra serenitate, ubi gloss. fin. Lucas de Peña per textum ibi in l. electionum, C. de cursu publico, & in l. 2. C. de fabricensibus, eis verbis: adoraturus Aternitatem nostram: quia vt Deus in terris Rex habetur, Bobadil. lib. 2. Politica, c. 2. §. 1. c. 16. n. 11. & lib. 3. c. 2. §. 3. 4. & 5. cum seq. Equum E 3 fuit

fuit vt omnia quæ oppressionem à Principe exorta, reuocarentur, & qui per Tyrannidem ab eo adepti officia & beneficia, eis priuarentur, vt expresse traditur leg. 29. tit. 18. part. 3. & ex cap. 1. §. Porro, tit. que fuit prima causa beneficium amittendi: & ex Aluaro, Anania, Rolando à Valle, & aliis pluribus probauit Ioan. Garcia de Nobilitate, dict. gloss. 2. num. 17. & 18.

2 Ideo vt quod belli calamitas introduxit, hoc pacis lenitas sopiret, vt tradit Imperator in l. unica, C. de caducis toll. vbi Bald. n. 1. Tiraq. in tractatu, cessante causa, verbo cessante bello, vbi plures refert: merito Rex Henricus IV. in comitiis generalibus à die 15. Septembr. anni 1464. vsque ad annum 1473. omnia beneficia, donationes, & priuilegia, quæ concessit, reuocauit, quod etiam probantur Reges Catholici in comitiis generalibus urbis Tauri in l. 17. tit. 10. lib. 5. recop.

3 Huiusque rei mentio etiam fit in l. 19. tit. 18. lib. 9. recop. & in l. 4. tit. 11. l. 15. tit. 14. l. 14. & 15. tit. 27. lib. 9. recop. & regulariter quæcumque donationes magnæ, & quæ fuerint in præiudicium Regiæ Coronæ, reuocandæ, ex Textu in cap. intellecto, de iureiurando, vbi communiter Doctores, Alberic. in præmio Digestorum, §. di. cipuli, n. 17. Bart. in l. 3. §. plane ff. quod vi aut clam. vbi Angelus in §. sed si permiserit, n. 2. Iafon. lib. 1. conf. 36. n. 1. Alex. lib. 5. conf. num. 28. Bald. in l. sup. ff. de Senatoribus, ex l. qui fundos, C. de omni agro deserto, lib. 11. idem Bald. in l. vlt. n. 5. ff. de constit. Princip. Anton. Corsetus in tract. de potestate Regiæ, q. 4. Couarru. in c. quamvis pactum, 2. p. §. 2. n. 4. vers. Quod autem Rex, Palatius, Rubeus in cap. per verbas, de donat. inter. post notabile, secundum §. sed est pulchra dubitatio, n. 41. pluribus latè Mieres de maiorat. p. quest. 1. limit. 6. n. 28. cum seqq. Gozadinus conf. 8. n. 38. cum seqq. plures quos cumulat Ant. Petra de potest. Princip. c. 2. §. 2. ex n. 39. Matienzo in l. 11. gloss. 9. n. 3. tit. 1. lib. 5. recop. Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis, p. n. 6. cum seqq. D. Paz de Tenuta c. 57. n. 22. & seqq. Valasc. consulti. 19. n. 12. & Cabedus 2. p. dec. 75. num. 1.

4 Et quamvis donationes exiguæ sint qualibet de per se, tamen si ex omnibus Regali patrimonio præiudicium fieret, adhuc reuocandæ quasi nullæ, vt tradit idem Mieres, vbi proxime, ibi: Et si aliud diceremus, daretur occasio, quod si vnus Rex faciat multas donationes, quarum qualibet de per se regnum multum non laderet, sed simul iunctæ, quod tales donationes essent validæ, quod est contra ea, quæ scripta sunt, & contra l. 1. & 1. Cod. de inofficiosis donationibus, quæ ad hoc sunt notabiles, & quod si omnes donationes coæternæ sint excessiuæ, Rex non possit eas facere, tenuerunt Lucas de Peña in l. qui, inque, Cod. de omni agro deserto, lib. 11. Imola in cap. 2. de donat. Matthæus de Afflictis in constit. Neapol. in præmio, in parte, vigesimoquarto quæro, num. 6. fol. 1. Rolandus conf. 1. num. 123. & 124. lib. 2. & contrarium neque tyronibus in hac scientia persuaderi potest, pro quibus facit, quod scribunt Cifuentes, & Tellus in l. 28. Tauri, num. 4. vbi volunt, quod si ex pluribus minutis donationibus factis filiis fiat ascensus, imputatur quantum, & confirmat idem Matienzo glossa 1. num. 2. fol. 162. hodie l. 12. tit. 6. lib. 5. recop. quod tradunt Rodericus, Suarez in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. in fine, pag. 235. Gregorius in l. 8. tit. 4. p. 5. Glossa verbo en vida, post principium: & confirmo per textum in l. Sancimus, §. si quis autem per illum textum à contrario sensu, C. de donat. & doctrinam Bartoli in l. Modestinus, ff. eodem titulo, Alexander in l. si plures, ff. de pactis, & concordant, quos citat Antonius Gabriel l. communium

opinionum, titulo de donat. conclus. 1. num. 12. pag. 192. & eandem sententiam amplectuntur Castrensis, Iafon. Lucas de Peña, Negusantius, Albertus Brunus, Parisius, Matienzus, Menochius, Laudensis, Hieronymus Gabriel, Tiraquellus, Moroselli, Trentacinq. & decisio Dolana, & Fontanella, quos in terminis refert additio ad Molin. lib. 1. c. 3. num. 17.

Nam quamvis ad publicam vtilitatem pertinere dicatur conseruatio priuilegiorum, quæ à Principe concessa, vt argumento l. 2. C. de bonis, quæ liberis, & l. si constante, C. de donat. ante nuptias, notauit Castrensis lib. 1. conf. 317. num. 5. Tiberius Decianus volum. 1. conf. 1. 25. num. 53. quia etsi Patrimonium Regis diminuatur, tamen abundat Fiscus, quando subditi diuites fuerint, Authent. vt indices sine quoquo suffragio, §. cogitatio igitur, colum. 2. l. si quis 2. Cod. de omni agro deserto, lib. 11. Baldus lib. 5. conf. 410. num. 5.

5 Tamen id quod suadet publica vtilitas ex illa etiam fit, vt possit Princeps ex iusta causa propter bonum publicum donationem moderari, vt resoluunt plures, quos retulit Ant. Gabr. l. 2. communium conclus. tit. de iure quæsto non tollendo, conclus. 7. & hoc casu, quando publica vtilitas aliud non suadet, intelligendum est, quod tenuerunt plures, quia decet Principis beneficium esse mansurum, non posse reuocari, Molina lib. 1. de primog. c. 3. n. 20. Burgos de Paz conf. 35. num. 51. Peregr. de iure fisci, lib. 6. tit. 1. n. 10. Menoch. conf. 1003. n. 90. cum seq. quia prædicti Doctores, & omnes qui contrà tenuerunt eo casu admittunt, quando sine iusta causa fieret reuocatio, sed cum publica vtilitas versatur, cum nulla iniuria causa interuenire possit & ex illo vulgari Ciceronis præcepto: Salus populi suprema lex est, merito admittenda reuocatio.

6 Et plures Reges, non solum Rex noster Henricus similes reuocationes fecerunt, vt constat ex eis quæ notarunt, Cornel. Tacit. lib. 1. hist. §. 6. de Galba Imperatore, qui decima parte donati relicta, reliquum vindicauit, & Basilius Macedonicus Imperator etiam reuocauit, Garibaius lib. 9. hist. c. 21. de Regibus Angliæ Henrico Eduardo, scriptores testantur, de nostris Regibus, de Ramiro Rege Aragonum Zurita, lib. 1. Annal. c. 53. Mariana lib. 10. histor. c. 16. de Alfonso III. Aege Aragonum, idem Zurita, lib. 4. Annal. c. 93. de Regibus Castellæ, Henricus III. non solum reuocauit, sed facta abdicauit in moderata, Ægidius in eius noua historia, c. 57. de Ioanna II. Aluarius Garcia in eius Chronica, c. 26. Garibaius lib. 16. c. 16. Regina Ioanna, quæ concessit Philippus Pulcher eius maritus, reuocauit, Zurita in expeditione Italiae, lib. 7. cap. 38. Rex Catholicus Ferdinandus omnia quæ eius Pater Rex Ioannes donauit, nulla reddidit, Zurita lib. 20. Annal. c. 41. & Regina Catholica Isabella in testamento, idem fuit, adde quod in Historia Caroli V. tradit Prudentius Sandoval lib. 1. §. 21. & nostri Reges conseruauerunt in testamentis reuocare omnia quæ in præiudicium Regalis Patrimonij donata.

7 Vnde fit ex eadem publica vtilitate priuilegia, quæ Regale Patrimonium maximè lædunt, sint rescindenda etiam si iuramento priuilegium vel donatio firmaretur, vt præter supra adductos, & c. intellecto, de iureiurando, Hostiensis, Ioannem Andream, Butrium, & Panormitanum ibi, & reliquos iam relatos, probantur Oldradus conf. 94. Rolandus lib. 2. conf. 2. num. 95. Anton. Petra de potestate Principis, c. 17. num. 20. cum seqq. Molina lib. 1. de primogeniis, c. 3. num. 17. & 18. Albericus & quæ ex Restauo Ca-

staldo, Menoch Azeued. Mierez, Ludouico Gomez, Menchaca, & aliis concessit addit Molinæ n. 17. & 18. Ioann. Garc. de nobilitate gloss. 1. §. 1. n. 10. cum seq. Intrigliolus de feudis centuria 1. q. 53. n. 16. cum seqq. Loazes in allegatione pro oppido de Mula, dubitatione 1. Azeuedo in l. 3. tit. 10. lib. 5. recop. & probatur in l. 1. tit. 17. l. 4. tit. 15. partit. Gregor. Lop. in l. 8. tit. 1. eadem partita Nicolaus Rubiner lib. 4. decis. 4. n. 16. vsque ad 22. idque procedit etiam in donationibus factis in seruitiorum remunerationem, Belluga in speculo Principis rubrica 9. n. 5. 6. & 8. Molina dict. c. 3. n. 18. Azeued. in l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopil. num. 11. Palacios, Rubios in rubrica de donat. inter. §. 69. n. 14. & seqq. Pinellus in l. 1. C. de bonis maternis, 3. p. n. 62. vers. inferitur decimo quinto, Matienzo in l. 11. tit. 7. lib. 5. gloss. 9. num. 1.

9 Sed etsi nolimus Regiæ dignitati & potestati detrudere, & fateamur posse Reges Castra & Oppida sui Regni donare argumento l. Hi quibus, Cod. de fundis patrimonialibus, lib. 11. ibi: Hi quibus patrimoniales possessiones vel à nobis vel à diuinis parentibus nostris sacra largitate donata sunt, inconcussi possideant, atque ad suos posteros transmittant. c. Abbate sanè 3. de sententia & re indicata lib. 6. vbi proponitur locum de Roselis Monasterio donatum fuisse à Rege Aragonum, & constat ibi donationem valuisse, & confirmatur ex ea quam fecit Constantinus Imperator sancto Syluestro Pontifici, de qua in c. Constantinus 96. distinctione, & ex Bufato, Marta, Menochio, Cabedo, Ioanne Garcia, & plus quam quadraginta Authoribus, quos refert, resoluunt additio ad Molinam d. n. 17. & 18. & probatur l. 8. tit. 1. l. 1. tit. 17. partit. 2. l. 5. tit. 9. lib. 5. ordinamenti, l. 1. tit. 10. lib. 5. recop.

10 Idque magis procedit in Regibus Hispaniæ, qui maximis laboribus, periculis, & impensis per septingentos annos Hispaniarum Regna, vrbes, & oppida à Saracenis occupata, vindicauerunt: & ob id absolute vrbium & oppidorum effecti sunt Domini, non recognoscentes superiorem, Gloss. in cap. Adrianus, 66. distinctione, Oldradus conf. 69. Palacios Rubios in præmio rubrica de donat. inter. num. 18. Gaspar Velascus in l. imperium, n. 52. de iurisdictione omnium iudicum, Couarruias in reg. peccatum, 2. parte, §. 9. num. 9.

11 Tamen id procedit regulariter, non verò quando in magnum Regni, Regis, & eius patrimonij præiudicium fieret donatio, quia tunc non valerit, d. c. intellectu, de iureiurando, ibi: In præiudicium Regni sui & Regis hominem. Et notant plures quos supra retulimus, quibus adde Nattam lib. 3. conf. 640. n. 10. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 1. p. 2. glossa 3. alias enim rectè alienationem castri vel oppidi sui Regni licere Regi ex iure & consuetudine Castellæ certum est, non obstante l. 4. tit. 15. p. 2. quæ videtur prohibere alienari bona immobilia Regni, quia loquitur in casu speciali, quando Rex minor est, & sub tutela, vt colligitur l. 1. tit. 10. lib. 5. recop. eis verbis: No siendo hechas en tiempo de tutorias de los Reyes: & ita intelligitur l. 5. tit. 15. p. 2. nam expresse loquitur quando donatio tenderet in graue damnum Regis, vt interpretatur Gregor. Lopez, ibi Gloss. verbo, en su vida, & ita dictas leges intelligendas tenuerunt Loazes in dicta allegatione pro Mula in tercio fundamento pro parte oppidi, & in primo pro Marchione: & ita respondet dictis legibus Menoch. conf. 1003. adde Simoncellu in tr. de decretis, lib. 1. tit. 2. n. 1. vbi plures refert.

Verumtamen vt appareat an sit alienatio nociua Regi & Regno, ideo decretum in l. 3. tit. 9. lib. 5. ordin. quæ est l. 3. tit. 10. lib. 5. recop. quæ vulgò dicitur

lex Pincia, Reges Hispaniæ non posse alienare ciuitatem aliquam, arcem vel populum Regni, nec iurisdictionem aliquam, sed permanere illa debere in Regia Corona, & esse impræscriptibilia. Et solum excipitur casus, quando ob vrgentem necessitatem, vel magna seruitia, aut alia de causa Rex teneatur vassallo, aut alij benemerito donationes & beneficia conferre, quia tunc facere poterit, visà tamen & cognità donatione & causà à lex Procuratoribus Vrbiu quos Princeps elegerit, & à maiori parte Senatorum sui Consilij: & adiecta est clausula decreti irritantis omnes alienationes, quæ sine prædicta solemnitate fierent, & eam legem confirmarunt Catholici Reges Ferdinandus & Elisabeth, vt tradit Matienzus in d. l. 3. vbi gloss. 7. n. 7. qui etiam testatur Carolum Quintum Imperatorem, & Hispaniarum Regem, anno 1525. & 1527. ac eius filium Philippum Secundum anno 1556. confirmasse prædictam Vallisoleti legem, eiusque mentionem faciunt Matienzo, & Azeued. in ea, & videtur obligare successores in Regno, quia facta fuit iuxta formam & vim contractus, ex traditis à Bartolo, Baldo, & Doctoribus in l. digna vox, C. de legib. cum adductis à Matienzo in d. l. 3. gloss. 2. n. 4.

Et quamuis aliqui crediderint nullam vim esse eius legis, quia nunquam fuit vltu recepta, arg. c. erit autem lex 4. distinctione, Sura. conf. 58. n. 9. & ita respondet dict leg. 3. Menoch. conf. 1003. n. 38. & sequentibus: tamen certissimum est, quando lex, vel decretum habet clausulam irritantem, vt in dict. l. 2. non posse per non vltum venditionem, vel præscriptionem contra illum, & ius acquiri, Felin. in c. cum accessissent, n. 30. limitatione 4. de constit. Archidia. in c. cum beneficiis, n. 2. de præbend. in 6. Iafon. in l. non dubium, n. 17. Cod. de legibus Dec. in l. pacta, quæ contra, num. 10. C. de pactis, Angelus, Aretinus conf. 72. per totum, Hieronymus Gabriel vol. 2. conf. 151. n. 16. Tapia in l. fin. ff. de constit. Princip. 2. p. c. 2. n. 22.

Verum negari non potest prædictam legem, quæ facta fuit, vt cum deliberatione, & consilio fierent alienationes Regalis patrimonij, vtilissimam esse, & valde Reipublicæ conducere eius obseruantiam: nam omnia cum consilio fieri expedit, iuxta quod iubetur Prouerbiorum 13. ibi: sine consilio nihil est faciendum, & Eccles. 32. & constat ex traditis à Diuo Augustino in tractatu de lapsis, & homilia 1. D. Ambrosio in exameron. D. Gregorio lib. 30. moralium, & lib. 1. registri: notant Seneca epistol. 38. ad Lucilium, & Cassiodorus lib. 6. variar. epistol. 19. eis verbis: omnis prouidens consilium querit, Salustius in Catilinario, Cicero de senectute, Quintus Curtius de rebus Alex. lib. 7. Maiolus de maiestate imperij Romani pag. 205. plura adducit P. Velasquez de optimo Principe lib. 3. adnotat. 1. n. 3. & 4. ex iure civili & nostris legibus Hispaniæ, plurima cumulat Bobadilla lib. 2. Polit. c. 6. alias enim si ex consilio non probetur iustam esse donationem, sed iniquam, & in maximum præiudicium regni non posse à Rege fieri, dicendum est vt omnes supra allegati tenuerunt, & vltius probantur latè, Cenedo ad decretales, collectanea 109. Præpositus in præiudiciis feudorum, n. 27. & 24. Iafon. in eisdem præiudiciis, n. 77. vbi Laudensis n. 31. Bald. in c. licet causam, n. 7. de probationibus, Antonius Faber in C. tit. si contra ius, vel vtilitatem publicam, definitione prima, pag. 68.

Nam Rex velut administrator bonorum Regalis patrimonij, & Regiæ Coronæ consideratur, & alienare non potest, Petrus Gregorius de Republica lib. 3. c. 8. n. 3. & 4. Hothoman. quæst. illustr. quæst. 1. & in eis dominium videtur habere, vt Prælatus in bo-

nis Ecclesie, & maritus in eis, quæ sunt eius vxoris, Baldus de Pace Constantia, versiculo amplius, Renatus Chopinus de dominio Francia lib. 2. tit. 1. n. 2. Petra de potestate Princip. cap. 32. dubit. 2. princip. num. 199.

16 Et permiffa generali administratione, non videtur alienatio concessa, Panorm. in cap. educere, de rescriptis, Marian. Socin. lib. 1. conf. 74. n. 24. Ioannes de Immola in rubrica de donat. n. 2. Rebuff. in compendio alienationis rerum Eccles. n. 42. Decius conf. 173. n. 1. Couarru. lib. 2. var. cap. 17. Suarez allegat. 21. Menoch. de arbitrariis, casu 172. Antonius Gabriel. lib. 3. communium tit. de rerum alienatione, conclus. 1. Rolandus lib. 1. conf. 15. Et in marito respectu bonorum vxoris, l. 1. & per tot. ff. de fundo dotali, l. 2. §. & cum lex, C. de rei vxoria actione, l. 7. l. 29. tit. 11. part. cap. cum contingat, de iureiurando, Barbosa in l. 1. §. p. ff. soluto matrimonio Et Principem maritum Reipublicæ censeferi ex Gaspare Contareno, Pineda, & Bobadilla ego probavi in decis. Granate. ffibus, disput. 7. num. 9. & in terminis non posse Regem, vel principem bona Coronæ alienare in præiudicium regni & principatus tenuerunt Nicolaus Reufner. lib. 4. distinct. 4. num. 16. vsque ad 22. Ludouicus Morofius conf. 45. n. 20.

17 Sed vtcumque fieri posset hæc alienatio, nec tempore quo facta esset in præiudicium Regis, vel Regni, tamen si postea fuerit damnosa, aut priuilegium nocuum debet irritari, arg. cap. suggestum, de decimis, cap. quanto 16. de censibus, l. 5. tit. 20. part. 1. & in terminis donationis factæ à Principe, l. 4. 3. tit. 18. part. 3. ex Mandello Albeni, & alijs Pinel. in l. 2. C. de rescind. venditione, 2. p. c. 1. n. 2. Roland. à Valle lib. 2. conf. 1. n. 17. 3. Tusc. practica. lit. L. conct. 29. num. 18. & ante eos probauit Natta conf. 58. per totum, & in terminis annui redditus redimibilis, vt redditus debeat reduci ad legitimum modum inspecto tempore solutionis cuiusque anni, quo soluitur, quando in eo tempore iniustus redditus appareat, probauit Apostilla ad Alex. lib. 7. conf. 187. lit. C. Rodrig. lib. de annuis redditibus, q. 12. n. 9. Auendañus de censibus, c. 46. n. 6. & 7. & ego notauit in decis. Granat. 1. n. 7. & 65. 66. Vnde ex tempore futuro debet limitari, quod ante factum fuit.

18 Ex quo merito Rex Henricus IV. & post illum Reges Catholici immoderatas, & nociuas donationes ab eo factas reuocarunt, quia ita fieri iustitiæ & rationi consentaneum apparuit; vt de suis concessionibus Reges Catholici fecerunt, & alij Reges, de quibus supra num. 7.

19 Difficultas autem in eo versatur, an priuilegia exemptionis solutionum vectigalium, vel alia quæ concessa fuerunt à Rege Henrico IV. anno 1462. comprehendi possint prædictâ reuocatione, aut aliquo modo sint infirmenda propter prædictarum legum dispositionem, quæ reuocationem donationum inducunt, nam etiam in l. 10. tit. 11. lib. 2. & in l. 4. & 17. tit. 10. lib. 5. l. 2. tit. 7. l. 4. tit. 11. l. 25. tit. 14. lib. 6. l. 14. & 15. tit. 27. lib. 9. recop. mentio fiat de reuocatione à die 15. Septembris anni 1464. tamen in l. 39. tit. 18. lib. 9. recop. generaliter & indistinctè in comitijs vltra de Ocaña, anno 1469. & in Cuius oppidi de sancta Maria de Nieua, anno 1473. omnia priuilegia exemptionis vectigalium, quæ in decem retro annis concessa fuerint, reuocantur, & irrita fiunt: vnde cum anno 1469. in decem annis ante illum comprehendatur annus 1462. videtur etiam ante diem 15. Septembris anni 1464. concessum fuisse priuilegium, debeat irritari.

20 In qua re, omiffa distinctione quatuor tempo-

rum, de qua Ioan. Garcia de nobilitate, glossa 2. n. 12. vbi computat quando Rex Henricus pacificè, & quietè Regnum gubernauit ab eo, in quo postea à maleuolis & improbis subditis oppressus, in eo videbis: nam transcribere non est mei ingenij, illud verò notandum, concessionem, quæ fiunt pro regni adeptione, vt in Henrico I. adeo nullas esse, vt nec per legitimam Regni ademptionem confirmantur, Felin. in c. 1. n. 7. de probat. & ibi Decius n. 31. Grammatic. voto 28. n. 16. & in terminis concessionum Regis Henrici I. Palacios Rubius in repetitione rubricæ de don. inter, §. 69. n. 19. Matienzo in l. 11. tit. 5. recop. glossa 9. n. 7. & 8. Valasc. consult. 120. num. 18. siue vt in Rege Henrico IV. donationes & priuilegia oppressus à subditis faceret, & concederet, l. 29. tit. 18. p. 3. ibi: Por muy gran culpa non pudiendo al facer por desuiar gran daño: & facit textus in c. cum venissent, de institutione. & quod tradit Palacios vbi proxime, n. 18.

Ego verò circa hæc priuilegia distinguendum cenleo, quippe d. l. 17. tit. 10. lib. 5. recop. nostri Reges Catholici testantur, eos fecisse declarationem circa prædictas donationes, quam iubent obseruari: vnde si priuilegium, de quo dubium esset, prædictâ declaratione fuit comprehensum, id obseruandum, & id probare debet, qui intendit d. leg. 39. non reuocari eius priuilegium argumento l. qui accusare 4. Cod. de edendo, l. actor, C. de probat. l. 1. tit. 4. p. 3. alias scus absoluendus: nam qui non probat, quod debet, vt fundamentum suæ intentionis, perdit causam, l. 1. §. item questum, vbi Bart. ff. de aqua publico, l. 2. l. Prator, §. docere. ff. de vi bonor. rapit. l. de iudic. l. 7. §. quid tamen, ff. ad legem Iuliam de adulterijs, l. libebat 13. ff. de instit. actione notarunt Canonice, in c. 2. de rescriptis.

Sin verò de illo nihil declaratione prædicta expressum fuit, & probatum, quod pertinet ad casum priuilegiorum exemptionis vectigalium, debet regulari ex d. l. 39. tit. 18. lib. 9. Recop. vt quæ in decem annis ante illa comitia, vbi reformatio, illorum decreta irritantur; at verò in alijs donationibus factis à Rege Henrico, oppidorum & iurisdictionum, procedat limitatio, de qua in dict. l. 4. tit. 10. lib. 5. Recopil. cum similibus iam relatis, vt solum infirmentur, quæ concederentur à die decima quinta Septembris anni 1464. nam ea limitatio ad illud tempus operatur exclusionem anterioris temporis, quia talis est natura & vis temporis limitati, vt præter, vel post illud tempus contrariam dispositionem inducat. l. Imperator ff. de postul. l. si vnus, §. 1. ff. de pactis, l. statuliberum, §. Stichum, l. Titia cum testamento, §. fin. ff. de legat. 2. Riminald. vol. 3. conf. 271. ex n. 19. vsque 25. Iacobus de Sancto Georgio in l. si fundum, §. possessor ff. qui satisfacere cogantur, Tiraq. de retrat. conuent. §. 1. glossa 2. num. 4. Olascus decis. 85. num. 113. Surdus decis. 75. num. 1.

Nec mirum, si facilius reuocationem inducamus, & eam ad maius tempus extendi admiserimus in priuilegijs exemptionis vectigalium, quia ea tanquã odiosa magis restringenda, quippè vectigalia priuatis concedere semper in Reipublicæ nocumentum cedere certum est, quippe sine tributis non potest publicus status sustineri, vt alibi probauimus, & vt tradit Cornel. Tacitus lib. 14. annalium, ibi: Nulla Reipublica aut Imperium necdum magnū tributis, aut vectigalibus carere potest. & cum sint necessaria ad Imperij onera sustinenda, non debeat in primatorum commodum vel exemptione cedere, vnde merito plures similes eorum concessiones reuocatas supra probauimus n. 7. & in regno Siciliæ donationes de collectis reuocatas

reuocatas à Rege Martino tradit Mastrillus lib. 1. de Magistr. c. 19. n. 28.

24 Et probatur l. 2. c. 4. tit. 2. lib. 9. recop. in qua iubetur Senatoribus supremi Consilij Regalis Patrimonij, vt in quantum potuerint, excusent vindicationes gabellarum, quia semper necessarium existimatur à Regali Patrimonio nunquam abdicari: & hæc priuilegia iure nostro non valent nisi scripta sint in libris rationum Regalium, quos dicimus, de lo saluado: alijs etiam si à Regibus concessa sint, irrita & nulla censeantur, l. 1. tit. 18. lib. 9. recop. & ante decretum erat à Rege Ioanne I. in Cuius Matrili, anno 1421. vt similia priuilegia, aut alia quæ contingerent concessionem reddituum regalium, si non essent scripta in libris rationum & calculatorum Regis, & ab anno editæ legis scribantur, alijs in posterum irrita, & nullius momenti manere; & idèd facilius inducenda limitatio eorum priuilegiorum.

25 Tum etiam quia in priuilegijs exemptionis reddituum regalium, aut venditionibus rerum Regalis Patrimonij, debet fieri Patronus interessè, alijs nullius roboris erit, quod aliter factum fuerit, l. 3. §. multa, versic. Diuus, vbi Glossa verbo restituuntur, l. si fisci 7. ff. de iure fisci, l. fin. C. de advocat. fisci, Petr. Greg. lib. 49. syntagm. iuris, c. 7. per tot. maxime n. 3. & 14. cum seqq. conducit l. 7. tit. 1. lib. 9. recop. Peregr. de iure fisci, lib. 4. tit. 4. n. 5. versic. Tertio requiri. ur, & lib. 7. tit. 2. n. 2. Glossa in l. 1. C. de fide instrum. & iure hasta fisci, lib. 10. Bosius de fisco, num. 23. Garcia de nobilitate, gloss. 2. num. 13. & 14. Ioan. Galeus de priuileg. fisci, priuileg. 31. D. Alfarus de officio fisci, glossa 16. speciali 65.

26 Sed in his priuilegijs exemptionis, aut venditione vectigalium præcedere debent æstimatione quantitatis reddituum, & iusta pretij taxatio, l. si quos, C. de rescind. vendit. ibi: Rei qualitas & reddituum quantitas æstimetur, l. 3. §. Diui ff. de iure fisci, ibi: Diui Fratres rescripserunt, in venditionibus fiscalibus fidem & diligentiam à Procuratore exigendam, & iusta pretia non ex præterita emptione, sed ex presenti æstimatione constitui, sicut enim diligenti culturâ pretia prædiorum ampliantur, ita si negligentius habita sint, minui ea necesse est. Vbi notant scribentes, maxime Cujacius ibi: Nam vt ait hic §. in venditionibus fiscalibus Procurator Cesaris omnem fidem & diligentiam prestare debet, quod & à quolibet Procuratore exigitur, l. à Procuratore, C. mandati. Ex quo inferit: Quod Procurator Cesaris non bene fungitur officium suum, qui per ambitionem & gratiam vendit pretio viliori, & rescindendam venditionem, quia fisco fraudi est. Et paulò post, ibi: Denique non est rata venditio fisci, nisi fiat iusto & vero pretio, quod vtiq; non constituitur ex præteriti, sed ex presentis temporis æstimatione, vt ait hoc loco pretium cuiuslibet rei pro tempore est, atque ita sit, vt prædium quod olim pluris fuit, hodie minoris æstimetur, quapropter non quanti olim emptum, æstimatumque fuerit, sed quanti hodie sit spectatur spectatâ qualitate & redditu presentis temporis, dict. l. si quis, C. de rescind. venditione, & l. 4. C. eodem titulo, l. si fundum, per fideicommissum, supra de legat. 1. l. 2. C. de patribus, qui filios, adhibita interpretatione glossæ: idem Cujacius in l. 2. C. de iure fisci, lib. 10. vbi concludit nullius momenti esse quodcumque sit gratiosè in perniciem Reipublicæ, & allegat l. Præses, C. de transact. & in l. 2. eodem titulo, & in rubrica, & l. 1. C. de fide instrumentorum, & iure hasta fisci, lib. 10. & in l. fin. ff. de iure fisci, latè exornat Panciroli. l. 1. var. c. 93. & videtur probari expressè l. 1. c. 32. tit. 2. l. 19. tit. 9. lib. 9. recop. Quæ omnia cum non procederent, nec præcederent in priuilegijs quæ à Rege Henrico IV. concessa fuere,

merito reuocata, cum iure ipso nullitatem censeantur habere.

Sed & quod plus est, etiam postea in forma speciali confirmatio sequeretur, adhuc nullius momenti existimanda, nisi expressè mentio fieret reuocationis d. l. 39. tit. 18. lib. 9. recop. quo casu magis noua concessio dicenda, quia validatur donatio, vel priuilegium nullum argum. cap. 1. & cap. veniens, de transact. Dec. in cap. 1. de confirmatione vt. li. vel inutili, num. 6. ex Parisio, Grammatico, Gozadino, & alijs, Molina lib. 2. de primog. c. 7. n. 8. Gratian. 3. tom. discept. cap. 586. num. 23. Thulcus lit. C. conclus. 710. per tot. nec confirmatio non expressa dict. l. 39. quæ concessiones & priuilegia reuocauit, potest subsistere, & velut subreptitia nullius momenti censenda argum. cap. super litteris, 20. cap. postulasti, 27. & ibi Doctores de rescriptis, cap. si metu proprio, 23. de præbend. lib. 6. cap. 2. de filiis Presbyt. eodem libro l. 2. l. & si legibus, C. si contra ius vel utilitatem publicam, Castrensis lib. 1. consil. 369. num. 2. Baldus in l. præscriptione, num. 1. C. si contra ius vel utilitatem publicam, Roderic. Snares allegat. 12. num. 30. & allegat. 28. num. 26. Couarru. lib. 1. variat. cap. 20. num. 1. & 5. Thulcus lit. S, conclus. 720. cum seqq. & addenda quæ circa obreptionem & subreptionem notauimus allegat. 86. per totam.

Nec proderit in confirmatione exprimi tenorem priuilegij & concessionis, etiam si diceretur confirmari, non obstante quacumque lege in contrarium aut clausulis derogatorijs, iuxta quod traditur l. 1. tit. 12. lib. 3. Ordinam. quæ est lex 1. tit. 14. lib. 4. recopit. eis verbis: Por ende mandamos que los tales cartas & aluallas, que no valan ni sean cumplidos aunque contengan que sean cumplidos, no enbargante qualquier fuero, o ley, o Ordenamiento, o otros qualesquier clausulas derogatorias. Et addendi Alex. Iason. Roman. Abbas, Felinus, Crotus, Ludouic. Gomez. Cremensis, Staphileus, & alij, quos refert Couarru. in rubrica de testamentis, 2. p. num. 20. versic. secundo inferitur, Grammaticus decis. 20. & videnda quæ notauimus allegat. 4. num. 30.

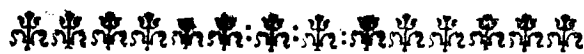
Nam cum priuilegium illud sit reuocatum ex d. l. 39. licet regulariter confirmatio firmitatem addat, nisi expresserit validationem eius, quod tunc nullum erat, nihil proderit confirmatio, nam eius natura est, vt confirmatum maheat in omnibus eius terminis, qualitate, & statu, arg. l. legata inuuliter, 19. ff. de l. l. Aurelius 29. §. testamento, ff. de liber. legata, & veniens, de transact. in l. 2. glossa, verbo confirmatam, Gloss. & Doctor. in cap. ex parte, de consit. Crauetz conf. 257. n. 4. Mandellus lib. 3. conf. 564. n. 19. Roland. vol. 1. conf. 29. n. 32. Surdus conf. 331. n. 18. & conf. 349. num. 7. & 8. & conf. 361. n. 37. Peregr. conf. 62. num. 6. Rosental de feudis cap. 6. concl. 68. num. 1. D. Ludouic. decis. 267. num. 1. Farinac. in nouiss. 1. p. decis. 301. n. 1. & decis. 668. num. 4. & in priuilegio implicita est reuocatio, quæ eius facta fuit, argum. l. fin. ff. si ex noxal. caus. agat; idèd debet expressè derogari ex confirmatione.

Et in terminis clausulæ Henrici I. ex l. 11. tit. 7. lib. 5. recop. vt quamuis tenor priuilegij inseratur in confirmatione, nisi prædictæ clausulæ expressa reuocatio fiat, non prodesse confirmationem ex Gloss. in l. ex his, verbo cum, C. de testam. milit. Iason. & alijs probauit D. Paz de tenuta, 2. p. cap. 57. n. 3. 9. cum seqq. & in terminis legis mentalis apud Lusitanos, quæ idem disponit, tenuit Valasc. 2. tom. consultatione 132. num. 22. Et ratio est quia cum ex prædicta clausula fuerit ius quæsitum Regiæ Coronæ, merito tunc eius expressa reuocatio, & cognitio causæ

causæ non poterit confirmatio procedere, vt ex Felin. Bald. Afflict. Dec. Puteo, & alii probant Paz ubi proximè n. 20. ex Abbate, Alexandro, & Vancio, in terminis, Cabedo 1. p. decis. 77. n. 9. nec sub verborum innuolucro & generali legum derogatione censetur sibi Principem præiudicare, l. nec damnosa, 3. l. rescripta 7. Cod. de precib. Imp. offerend. Baldus in cap. venientes, n. 4. de iureiurando, Felin. in c. 2. n. 40. de rescriptis, Menoch. lib. 3. præsumpt. 44. num. 12. cum seqq. Farinac. 2. part. nouiss. decis. 569. num. 6. ad finem.

31 Quod multò magis si ex iure quæsto Regiæ Coronæ metitur, procedit in reuocatione privilegiorum Regis Henrici IV. quia ex tunc, & tempore d. l. 39. ius fuit quæsitum Regiæ Coronæ, nullis & inualidis redditus privilegiis & concessionibus exemptionis vectigalium; at verò in clausula Regis Henrici I. ex reuersione ad Coronam, etiam si in futurum speretur, non tamen præfens, & adeò proximum ius consideratur, vt in d. l. 39. operatur enim reuocatio privilegij, ac si datum non fuisset, vt in l. 1. §. Et cum hereditatis. ff. de his que in testament. delentur ibi: Ademptio iure facta videtur non quasi adempta, sed quasi neque data, & quoad illud quod reuocatum videtur remanuisse in Regio Patrimonio l. 1. §. si quis ex mortis. ff. quorum legat. eis verbis. Quia portio legis Falcidia apud hæredem ipso iure manet, etsi corporaliter res in solidum translata sunt.

32 Et ad rationem dictæ legis 1. tit. 14. lib. 4. vbi exprimitur quâ ratione privilegia non valeant contra ius vel in Regiæ Coronæ præiudicium, etiam si in eis generalis legum derogatio fiat eis verbis: Porque accaeze que por impertunidad de algunos; addendus textus in cap. cum in iuuentute, de purgatione canonica, ibi: Compulsi fuimus, non iuris necessitate, sed importunitate petentium, c. fin. de rescriptis lib. 6. l. 1. Cod. de pet. bon. sub. lib. 1. c. l. 29. tit. 18. p. 3. Abbas per Textum ibi, in cap. nonnulli, n. 10. de rescriptis, Palacios Rubios in repet. rubrica de donat. inter. §. 8. n. 4. cum seqq. Rodericus, Suarez allegatione 28. num. 17. & 18. Didacus Perez in l. 1. tit. 12. lib. 3. Ordinament. Maienzo in l. 3. gloss. 1. n. 1. & 2. tit. 10. lib. 5. recop. Mierz de maiorat 1. p. q. 3. n. 87. cum seqq. Romanns, Hippolytus, Cepola, Bolierius, Rebuffus, & alij plures, quos refert Azeuedo in d. l. 1. tit. 14. lib. 4. num. 1. vsque ad 7.

ALLEGATIO XIII.

Vectigalia expressè debent donari, aliàs non comprehenduntur donatione generali.

- 1 Villa de Arnedo donata fuit à Rege Henrico, II Bertrando Claclimio Conestabili Gallia.
- 2 Donatio facta à Principe territorij cum omni iure, persona illustri, an comprehendat vectigalia. c. 1. Et que sint regalia in feudis.
- 3 Venditum quid sit in dubio colligendum ex pretij quantitate.
- 4 Titulus interpretandus ex obseruantia subsequuta l. 1. tit. 10. lib. 1. Recopil.
- 5 Iurisdictione concessa, ex coniecturis quando potest intelligi concessum ius colligendi pedagium.

- 6 Præscriptio immemorialis quamuis ex ea apud Hispanos non acquiruntur vectigalia, an prosit ad interpretationem tituli vt percipiuntur.
- 7 Princeps an possit tollere præscriptionem immemorabilem iam completam. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop.
- 8 Iurisdictione probatur ex perceptione vectigalium, l. litibus C. de Agricol & censitis, lib. 10. l. indicia certa, C. de rei vindic. cap. licet causam, de probat.
- 9 Vectigalia non comprehenduntur sub concessione iurisdictionis. Vectigalia sunt de regalibus, & reseruata in signum suprema potestatis quibuscumque verbis generalibus concessa non videntur.
- 10 Regalia non veniunt generali concessione. cap. quoad translationem, de offic. delegati, & n. 17.
- 11 Iurisdictione concessa etsi non possit sine perceptione vectigalium expediri, adhuc non videntur concedi vectigalia. Regalia concessa non comprehendunt ea qua de reseruatis, quamuis concessa sine illis non possint expediri.
- 12 Vectigalia non coherent iurisdictioni.
- 13 Gabellarum origo venit inuestiganda.
- 14 Vicesima, vel trigesima ab initio pro gabella soluta.
- 15 Vicesima solum soluebatur tempore Regis Henrici II.
- 16 Decimam gabellam populos Castellæ à principio semper repugnasse constat. Regis Petri tempore exactores vicesime in vrbe Burgenfi occisi. Delicta multitudinis non punienda, sed dissimulanda.
- 17 Vectigalia nullâ generali concessione veniunt. l. vectigalia de publico & vectig. l. 1. §. 2. C. noua vectig. instit. non posse. cap. 1. tit. de capitaneo qui Curiam vendidit in feudis. l. obligatione generali 6. l. Denique 8. ff. de pignor. l. qui peculij 47. de peculio.
- 18 Specialiter providendum, nisi ita fiat, videtur omissum. l. si de certa, C. de transact. l. emptor, §. Lucius. ff. de pactis. l. doli clausula. ff. de verb. oblig.
- 19 Donatum censeri non potest quod tempore donationis non erat. c. Pastoralis 7. de donationibus. c. quod autem, §. 1. de iure Patronatus. l. si ita 17. ff. de usu & habitatione. l. si domus 72. §. fin. ff. de legat. 1. l. & qua nondum 15. §. quod dicitur, ff. de pignoribus.
- 20 Vectigalia non possunt extendere, nec intendere priuati, sed solum Rex. l. 14. tit. 11. l. 27. tit. 18. lib. 6. Recopilationum. l. 16. titulo 8. l. 15. tit. 27. lib. 9. recopil. l. 16. tit. 10. lib. 5. recop.
- 21 Princeps non videtur donare quod habet, vt Princeps.
- 22 Vectigalia non debent solui alijs, quam Principi, nec Priuati à solutione eximi. l. in fraudem, C. de annonijs & trib. lib. 10. l. omnium, C. de vectigal. & commissis.
- 23 Venditione non comprehenduntur qua non sunt de natura rei vendita. l. si

l. si mercedem, §. si cum fundum, ff. de act. empt.

- 24 Iurisdictione est annexa territorio, non verò Gabella. l. congruit, ff. de officio Præsidis. l. 1. l. illicitas, §. per vniuersas, ff. de offic. Præf. l. 1. §. 3. C. noua vectigal. instit. non posse.
- 25 Cancellaria Hispania quamuis supremam Principis iurisdictionem exerceant in suo territorio, non possunt collectas imponere. l. 16. tit. 8. lib. 9. recop. l. inter publice, ff. de verb. signif. tit. C. noua vectig. instit. non posse.
- 26 Vectigal colligendi ius non venit in cessione territorij.
- 27 Principi reseruata non videntur concessa etiam si clausula concessionis manerent supersua. l. si quando 112. ff. de legat. 1.
- 28 Regum donationes debent scribi in libris & rationibus regalibus. l. 9. tit. 10. lib. 5. recop. l. 1. tit. 18. lib. 9. recop. l. scire oportet, §. consequens, ff. de excus. tutor.
- 29 l. 2. C. de diuersis rescriptis.
- 30 Rubri decisiones explicantur.
- 31 Villa de Arnedo mentio ubi fit. lege & rescripto, quod non dicitur, nec dicere debemus.
- 32 Expressum quod facile esse potuit, si non factum, videtur omissum. l. vnica, §. fin. autem ad defcientis, Cod. de caduc. toll. c. ad audientiam de decimis.
- 33 Coniectura cessant ubi dubium non est. l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. 3. Authentico de triente & semisse, §. consideremus, collat. 3.
- 34 Possessio ultra titulum nihil prodest. c. veniens penult. de præscript.
- 35 Præscriptio immemorialis potest interpretari titulum qui extat, non verò quando non est titulus, & immemorialis improbat.
- 36 Possessio præfens non releuat ab onere exhibendi titulum, quando agitur de re qua sine titulo obtineri non potest. c. cum persona, de priuileg. lib. 6. l. 1. C. de reis postulandis.
- 37 Possessio qua requirit qualitatem, non prodest sine ea.
- 38 Decij consilium 271. declaratur. l. 1. tit. 10. lib. 5. recop.
- 39 Immemorialis præscriptionis reprobatio in l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil. ad completam eo tempore referenda.
- 40 Bertrando Claclimio plura Rex Henricus donauit.
- 41 Moneta noua in Castellæ cusa fuit, & deterior, vt soluerentur Bertrando, & eius militibus stipendia.
- 42 Moneta deterior in comitijs Tauri diminuta, & ad valorem antiquum reducta.

Vendito, vel donato castro cum omni territorio, tamen vectigalia qua sunt Principis, non comprehendendi, vt ex hoc titulo emptor, vel donatarius retinere possit.

MAGNA in hoc casu controuersia orta est inter fiscum & Comitum stabuli regnorum Castellæ super Gabellis, vulgò, *Alcabalas*, villæ de Arnedo: nam cum villam Mosenus Bertrando Claclimio Comestabilis Gallia haberet ex donatione quam ei Henricus II. Castellæ Rex fecerat in remunerationem auxilij quod præstitit ad Regnum obtinendum, Bertrandoque eam permutaret cum Petro de Velasco Comestabili antecessore, in qua venditione simul omnia iura, vt ipse habebat, comprehensa fuerunt, ex quo postea Domini prædictæ villæ gabellas exegerunt, & hodie etiam in earum detentione defendunt eis præcipue fundamentis.

Quippe donato territorio omne ius, quod in eo Rex habebat, Bertrando donauit, quibus videntur Gabellæ comprehendi argum. textus in cap. 1. que sint Regalia, ex traditis ab Otalora de nobilitate 1. p. c. 2. n. 26. & quoties à Principe fit donatio vniuersalis alicuius territorij, si fiat personæ illustri (vt in præfenti) & alia circumstantia persuadeant, videlicet si exprimantur aliqua ex Regalibus, omnia comprehenduntur donatione, vt notarunt Castri. tom. 1. conf. 63. per tot. Cuman. conf. 162. in princip. versic. vt omnis; Tufcus practicar. lit. R. concl. 82. n. 28. & 29.

Idque eo maximè persuaderi intendebant, quia cum pro dicta villa de Arnedo, suburbia & municipia Ciuitatis Soria, & mille duplas auri Bertrando præstaret Petr. Velasco, nisi comprehendentur gabellæ solum pro nuda iurisdictione excederet pretium, & semper ea interpretatio fieri oportet, vt res data æquiualeat acceptis. Hieronym. Gabriel lib. 1. conf. 168. n. 30. Cephal. conf. 505. n. 2. Mantica de tacitis & ambiguis conuent. lib. 6. tit. 9. n. 11. & ex quantitate pretij sumenda coniectura, vt cognoscatur an sit vendita res tota vel pars: Bald. in l. 1. n. 5. C. qui restam. facere possunt, & cum quantitas pretij conueniat rei, tota res censetur comprehensa in venditione, Bart. in l. cum tabernam, versic. Quod autem dixi. ff. de pignoribus, & in l. semper, in stipulationibus, vbi Decius n. 8. ff. de regul. iur. relati à Menoch. lib. 1. præsumpt. 73. num. 1. & in dubio semper illud censetur venditum, quod pretio æquiualeat, Alex. lib. 5. conf. 48. num. 5. & conf. 68. n. 9. Afflict. in c. 1. §. Illud quoque, n. 23. & 24. de prohibita feudi alienatione, per Federicum Purpuratum conf. 344. n. 6. & conf. 473. n. 23.

Maximè quia hæc interpretatio facilius sumenda, cum pro longo tempore gabellas Domini prædictæ villæ de Arnedo ex ea venditione percepissent, iuxta quæ tradiderunt Ludouic. Roman. conf. 271. num. 4. Decianus lib. 3. conf. 134. num. 42. Mantica de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 9. num. 14. & probauit Bald. vol. 3. conf. 425. vt in Castri cõcessione possit dignosci quantum complectatur, ex eo quod postea sequutum est interpretandum, Mandell. conf. 64. n. 69. Craueta vol. 5. conf. 766. n. 6. Paris. lib. 4. conf. 3. n. 11. Ruin. lib. 4. conf. 53. num. 12. Ludouic. Molina lib. 2. de primogeniis, c. 6. n. 58. & expenditur de iure nostro, l. 1. tit. 10. lib. 1. recop.

recop. vbi cum dubitaretur an in titulo alicuius villæ comprehenderetur iurisdictione, traditur non comprehendendi, nisi quadraginta annis ea vsus fuerit donatarius.

Quibus ego adiungo, quod ex decis. 34. & 35. Rubei notavit Martā in compilat. decis. tom 4. verb. Regalia, c. 1. vbi tradit ex coniecturis concessa iurisdictione posse comprehendendi ius colligendi pedagium, & eam vrgentem coniecturam in hoc casu procedere dicebatur, quia cum adeo magna seruitia Bertrandus Regi Henrico exhiberet, non æquivaleret donatio nudæ iurisdictionis, nisi etiam gabellæ donarentur, ex doctrina Alex. in l. dinortio, §. donationes, n. 6. ff. soluto matrim. & interpretatio sit accipienda, vt res datæ æquivalent acceptis, Afflict. dec. 68. n. 2. ex Baldo, Iafone, Cagnolo, Cephalus lib. 4. conf. 505. n. 2. ex Ruino, & aliis Hieronym. Gabriel conf. 668. n. 30.

Sed etiā simul præscriptio immemorialis obiciebatur, vt etsi non prodesset ad obtinenda directè vectigalia, tamen sufficiat ad interpretationem tituli ex doctrina Baldi in Auth. quas actiones, n. 5. C. de Satorianis Ecc. fis. & in c. 1. n. 5. de controuersis iurisdictione in feudis. Ant. de Butrio ex cap. cum dilectus, num 5. de consuetudine, vbi in terminis gabellarum, vt possit titulus probari & interpretari per immemoriam tenuit Menchaca lib. 2. controuers. illustrium, c. 84. n. 13. ad fin. Petrus Barbofa in repetit. legis omnes, C. de præscriptionibus.

Sed etiā obiciebatur legem nostram 2. tit. 15. l. 4. recop. non potuisse in vectigalibus improbare præscriptionem immemoriam tempore legis editæ iam completam, quasi Princeps non valeat tollere ius causatum ex præscriptione, Ant. Petra de potestate Principis, c. 25. n. 26. post Iason. Ruin. Paris. & alios Cephal. conf. 342. c. 75. Surd. conf. 262. n. 65. Girona de priuilegiis, n. 903. Bald. de præscript. 5. part. 5. partis, q. 7. n. 3. & q. 8. n. 1. Mieres de maioratibus 4. p. q. 20. à num. 140. & tempore quo nostra lex edita fuit anno millesimo quingentesimo & quarto, & iam erat completa præscriptio immemorialis: nam donatio fuit facta Bertrando à quo habuit Petrus de Velasco anno 1370. plusquam 130. anni antequam dicta lex ederetur.

His igitur non obstantibus quæ ab Aduocatis Comestabili allegabantur, adhuc fisci ius manifestum apparuit, vt ad Regale Patrimonium vectigalia dictæ villæ pertinerent, quia nullo tituli colore inuatur, sine quo sapius diximus vectigalia Regis obtineri non posse, & notandum est, vt quamvis Bertrandus Petro de Velasco vendiderit villam cum redditibus, id est, rentas, in donatione Regis Henrici facta Bertrando, nihil amplius quam dicta villa cum iurisdictione & territorio donatione comprehensa, vt ex ea apparuit, & quamvis & gabellarum exactio probetur iurisdictione & territorio, quia imponere & exigere ad merum imperium pertinet, facit l. litibus, C. de agricolis, & censitis, lib. 10. l. indicia certa, C. de rei vindic. c. licet causam de probat. per textum, ibi notarunt interpretes communiter ex Baldo, Calaneo, Craueta, Socino Seniori, Bruno, Decio, & aliis, qui tenuerunt, probavit Menoch. conf. 21. n. 18. & conf. 147. n. 21. idem Menoch. de retinendo remedio 3. num. 582. Corneus vol. 1. conf. 333. n. 10. Surdus conf. 429. num. 46.

Tamen è conuerso vectigalia non comprehenduntur sub concessione iurisdictionis: nam, vt inquit Bald. vol. 5. conf. 243. n. 1. ius colligendi pedagium coheret solo, non tamen ad solum vel territorium pertinet utilitas, & idè ad fiscum perceptio pedagij,

& non ad Castrum, vel territorium Castri, nisi esset tale Castrum, quod haberet pro se fisci privilegium, & idè Baldus ibi n. 2. tradit: & non est ius colligendi gabellas eiusdem speciei cum iurisdictione. Et quia vectigalia sunt de Regalibus, & reservata in signum supremæ iurisdictionis, ea quantumcunque generalibus verbis concessa non videntur, ex Baldo, Firmiano, Imola, Cumiano, & Egidio Bosio; in terminis probavit Girona de gabellis 1. p. n. 60.

Et nunquam vniuersali concessione veniunt Regalia c. quoad translationem, vbi Doctores de officio delegati in terminis concessionis Castri Albericus in lege 1. n. fin. ff. de officio eius quem sequuntur interpretes Maria, Socin. vol. 3. conf. 98. n. 31. Natta conf. 487. n. 13. & 31. Surd. conf. 127. num. 62. & conf. 152. n. 34. Boher q. 50. n. 13. Landensis de Principe notab. 115. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 97. n. 41. Couart. præct. c. 1. n. 10 Rosental de feudis, c. 5. de Regal. concl. 1. num. 1. & in additionibus sub lit. A, Mastrillus de Magistratibus lib. 1. c. 14. n. 6. Cabedus 2. part. decis. 12. n. 2. quia verbis expressis non dubiis regalia debent concedi, Craueta vol. 5. conf. 895. n. 1. Sixtinus de regalibus lib. 1. c. 5. n. 76.

Et quod magis est, etiam si concessa iurisdictione nullo modo expediri possit, nisi Regalia concederentur adhuc concessione iurisdictionis non veniunt, nisi exprimantur ex Abbate, & aliis probavit Felinus omnino videndus in c. Prudentiam, §. 6. n. 4. & in cap. Præterea, num 2. versic. secunda limitatio, de officio delegati: eis verbis: Secunda limitatio fit si illa talia essent de reservatis Papæ, quia etsi iurisdictione nullo modo expediri possit, illa tamen non videntur concessa, & in Regalibus quamvis concedantur, nunquam tamen venire referuata, etsi sine illis alia concessa non possint expediri, Surdus conf. 152. num. 34. vnde cum in hoc casu Regalia non donata, & vectigalia de reservatis censeantur, non poterit vilo modo admitti, donata iurisdictione vectigalia comprehendendi.

Inuat quod tradidit D. Ludouic. decis. 487. n. 4. vt defenderet à falsitate testimonium, in quo testis dixerat: sciebat mancipium esse talis iurisdictionis, etiam si nesciret, an eius vectigalia ibi exigerentur, & addit. D. Ludouic. eis verbis: Ultra quod non pugnant simul scire locum esse de territorio, & nescire an in eo gabella exigatur, quippe non est consequens iurisdictionis gabellarum exactio, etiam si iurisdictionem insinuent, vt ex Craueta, & aliis probavit Marius, Natta decis. 99. n. 18. & in eadem specie, vt concessio Castro cum mero & mixto imperio ex eo non transeat ius exigendi gabellas, ex Iacobino de S. Georgio, Peregrino, & aliis probavit Hieronym. Leo 1. p. decis. Valent. decis. 82. n. 15. & 16.

Sed nec etiam aliquo modo potest interpretari hac concessione iurisdictionis comprehendendi gabellas, vltra quod omnino diuersa sunt vectigalia & iurisdictione, quippe etiam si ex Garibayo, Mariana, & aliis, quos refert Ioan. Gutier de gabellis q. 2. n. 2. & 3. origo gabellarum in his Regnis esset anno 1342. ex concessione facta Regi Ildephonso XI. ad expugnationem vrbs Cartæ, omnes tamen Historici tradunt concessionem fuisse temporalem, & solum ob hanc causam, quamvis postea anno 1349. ad expugnationem Calpenfis vrbs, eidem Regi Ildephonso iterum concessio facta, vt refert Garibaius lib. 14. compendij Historialis, c. 23. & Mariana lib. 16. Historia Hispanæ cap. 11. & fuisse limitatam concessionem denotat Girona de Gabellis in preludio, num. 8. vbi tradit, quomodo possit conciliari, quod ex Garibayo, & Lazarte refert Gutier. decis. q. 2.

Quippe ipsa metus exoluerat audax
Turba suos quidquid multis peccatur inultum
est.

Vnde cum eo tempore nondum introducta esset decima gabellarum quando donatio villæ de Arnedo cum territorio Bertrando facta fuit; nec populi, etsi decima peteretur, ei acquisiuisent, vltra quam solum villa cum territorio donata, licet expressè de iuribus Regalibus ageretur, & donatio ea respiceret; solum poterat intelligi in iuribus præsentis temporis, non futuris, ex Bartolo, Decio, Baldo, Alexandro, Panormitano, probavit Thuscus practicarum lit. D, concl. 626. n. 28. & 29.

Idque valido argumento procedit, quia nulla de gabellis mentio facta in prædicta donatione, & cum gabellæ sint de Regalibus, l. vectigalia, ff. de publicanis & vectigalibus, l. 1. & 2. C. noua vectigalia institui non posse ex Romano, & aliis Decius consil. 534. n. 1. Miningerus cent. 5. obseru. 29. idèd non veniunt in generali cõcessione nisi apertè exprimantur, vt proximè notauimus, & probatur cap. 1. lib. 2. tit. 5. de Capitaneo qui Curiam vendidit in vsibus feudorum, eis verbis: Respondetur illud beneficium in venditione non contineri nisi expressè de eo actum sit. ex Baldo Boherio Mantica de tacitis & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 9. n. 27. facit l. obligatione generali 6. l. denique 8. ff. de pignoriis, vbi notant omnes l. qui peculij 4. de peculio, & argumento c. quoad translationem, de officio delegati, vt generalis translatio bonorum non extendatur ad ea quæ specialem requirunt concessionem, ex Aluaro, Mantica vbi proximè n. 21. ex Andrea Siculo & Luca de Peña, Gamma decis. 31. n. 5. & 7. & ex l. si mihi, Mania de legatis 3. cum Pinello & Auileio in terminis gabellarum, Girona de gabellis, 2. p. num. 38. ibi: Nec vnquam ex verbis quantumcunque generalibus videtur concessum à Principe quod est ei reservatum in signum supremæ potestatis, vt notatur, in d. c. quoad translationem.

Nec ad hoc prodesse poterunt verba plena & exuberantia, quia quod specialiter providendum, nisi ita fiat, censetur neglectum arg. l. si de certa, C. de transact. l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, l. doli clausula, de verborum obligat. & in specie vt gabellæ nunquam venditæ vel donatæ censeantur, nisi expresse concessæ fuerint, vt indubitatum tenuerunt Tiberius Decianus decis. lib. 3. responso 124. n. 42. Romanus consil. 271. n. 4. Mantica de tacitis & ambiguis conuentibus lib. 4. tit. 9. n. 14.

Idque etiam aliquæ coniecturæ suaderent gabellas concessas, quòd magis cum nullæ esse possunt, nec aliquo modo censeri potest donatum quod tunc non erat, c. Pastoralis 7. de donat. ibi: Quod suum est conferre videtur: c. quod autem, §. 1. de iure patronatus, l. si ita 17. de usu & habitatione. Et ego expendo Textum elegantem in l. si domus 74. §. fin. de leg. 1. vbi dupliciter probatur, quia agens de fundo vectigali, Iurisconsultus quod vicinis alicuius populi soluebatur, tradit si ipsis vectigal legaretur, non valere legatum, quia nullum ius in vectigali testator habebat, & addit alium casum, Nota verba ibi: Sed si non municipibus, sed alij fundum vectigalem legauerit, non videri proprietatem rei legatam, sed id ius quod in vectigalibus fundis habuit. Et videndum celebre consilium Rolandi à Valle, conf. 82. n. 16. vol. 2. vbi tradit ex Ruino: Donationem Imperialem factam Monasterio sancti Michaelis de Curia, qui dicitur Zena, non tribuit aliquod ius Ecclesie nisi ostendatur, quod illa Curia spectaret ad Casaream Maiestatem, quia per illam Casar videtur tantum donasse ius quod in illis habebat. l. & quæ nondum 15. §. quod dicitur, ff. de pignoriis.

q. 2. n. 3. concessam fuisse gabellam sine temporis restrictione, vt id non sit interpretandum, perpetuò fuisse concessam, sed tunc solum non fuisse restrictionem, dum bellum cum Sarracenis duraret.

Sed tamen certum fuit non solum eo tempore gabellam vniiformiter, ita vt in omnibus locis quasi ius Regale exigeret, nam vt tradit Garibaius decis. lib. 14. c. 17. Regi Ildephonso ad expugnationem Cartæ, vulgò Alsecira, concessæ fuerunt duæ minæ vulgò meajas, ex quolibet marapesino, qui constabat quadraginta minis, & idèd non decima gabella, sed vicefima tantum concessa, & ita postea eius filius Rex Petrus solum vicefimam exegit, vt tradit Petrus Lupus de Ayala in eius Historia anno secundo sui Regni, c. 18. id tamen postea vrgentibus necessitatibus Regni immutatum, & ex decem vnum pro vectigali concessum fuit anno 1366. sed nec in omnibus locis admissum, cum postea tempore Regis Henrici II. Ioannis I. & Henrici III. qui successerunt Petro, necdum in tempore trium Regum adhuc decima, sed vicefima solum exigebatur, vt ex Chronico Regis Henrici III. c. 21. probavit Lazarte de gabellis, ad l. 1. tit. 17. lib. 9. Recopilat. n. 13. taxans in Garibaum Historiographum, in eo quod dixit duas minas ex quolibet Marauetino, qui quadraginta constabat, fuisse concessas, & idèd vicefimam exegisse Regem Ildephonsum: nam vt ex Couart. probat eo tempore sexaginta minas valebat quilibet Marauetinus: vnde colligit solum trigesimam exegisse.

Constans verò est tempore Regis Henrici II. solum vicefimam solui: nam ei concessæ fuerunt tres minæ ex quolibet Marauetino, quod respondet vicefima, cum ille sexaginta nimis constaret, & eo etiam tempore solum vicefimam solui admittit Gutierrez decis. q. 2. n. 7. vbi tradit anno 1393. plusquam viginti, postquam donationem fecit Henricus II. Bertrando dictæ villæ de Arnedo nondum decima, sed tantum vicefima exigebatur, ex quo nullius iudicium admittente poterit donatam fuisse decimam (quam inde exigunt domini villæ de Arnedo) quæ tunc non erat quippe semper Regna Castellæ eam repudiarent, nec vnquam acquieuerunt decimæ solutioni quovisque post mortem Regum Catholicorum Ferdinandi & Elizabethæ, Cardinalis Franciscus Ximenes dum esset horum Regnorum Gubernator, vt ex Molina de iustitia & iure 3. tom disputatione 623. n. 1. tradit Gutierrez vbi supra n. 10. pro vna summa cum Regno conuentionem fecit, vt pro decem solueret, quæ fuit prima capitatio, vulgò encabiezamento horum Regnorum.

Sed ego notandum censeo vt tempore Regis Petri, quo dicitur decimam fuisse concessam, nunquam ei cõsensisse populos Regni, nam in ipsa Curia quæ tunc erat in ciuitate Burgensi, Castellæ Metropoli, populares in exactores decimæ indignatos, sine metu vindictæ & iustitiæ Regis Petri, exactores occiderunt, vt constat ex Petro Lupo de Ayala in eius Historia ann. 2. sui Regni, c. 5. Et quod magis mirandum de elato animo, & minus acri ipsius Petri, nunquam inquisitio aduersus occidentes facta, nec aliqui carcerati fuerunt, nec desidia Gubernatorum non tribuendum, sed prudentiæ, nam etsi in priuatoium delictis exacerbari supplicia publicè congruit, tamen communis & vniuersæ populi insultatio & delictum diffinitionem petit & veniam, iuxta illud Senecæ lib. 2. de ira, c. 10. sic In singulos seueritas Imperatoris rellè distringitur, at necessaria venia est vbi totus deseruit exercitus.

Et Lucanus cecinit:

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

10 Igitur quantumvis vectigalia donarentur in hoc casu cum decima non exigebatur, non potest percipi à donatario, nec licet donaretur vicefima, quæ tunc erat ad decimam extendere, donatarius non poterat, quia priuatorum non est vectigalia instituire, & extendere, sed solum Regis, l. 14. tit. 11. l. 27. tit. 18. lib. 6. l. 16. tit. 8. l. 15. tit. 27. lib. 9. Recop. in terminis dec. 8. Camera Imperialis, n. 11. Minus. centuria 5. obseruat. 29. Couarr. in reg. possessor. 2. p. §. 4. num. 1. Thesaur. decis. 16. Cabelo 2. p. decis. 24. num. 10. ex Afflict. Lessio, & aliis, Hieronymus Leo 1. part. decis. Valentina 82. num. 6. & expressâ lege nostri Regni probatur in l. 16. tit. 10. lib. 5. Recopilat. vbi aperte deciditur quando vectigalia donantur, non posse extendi à donatario, sed eo modo percipienda, quo antea soluebantur.

21 Deinde quia etsi vniformiter gabellæ soluerentur tempore concessionis, & sequenti, & in donatione D. Regis Henrici comprehenderetur villam donare cum territorio & omni iure ad Regem pertinebat, nunquam dicendum vectigalia comprehendere, quia cum Principi debeantur vt Regi, nunquam ex verbis generalibus illa se abdicare videtur Albericus in l. fin. Cod. de iurisdictione omnium Iudicum, Calcanens cons. 101. column. 1. Socinus iunior vol. 3. cons. 98. n. 31. ex Iacobino, Laudensi, Boffio, Natta & Rolando à Valle tenuit Surdus cons. 47. n. 38. pro certo statuens, quando Princeps concedit vassallo omne ius quod habet in tali castro, ceteri solum illud ius transtulisse quod sibi competit tanquam Domino, non tanquam Principi, & maxime procedit in vectigalibus, nam quamvis expressè concedantur regalia aliquibus expressis, tamen nunquam venit ius imponendi vel colligendi vectigal. ex decis. 29. primâ parte nouissima Rubei tradit Marta in compilatione decisionum, tom. 4. verbo Regalia, c. 4. nam in concessione de referuatis non veniunt quod iure, vel consuetudine Principi relicta, vt ex Felino, Alberico, Paulo Castrensi, Velasco, & aliis notauit Cabelo 2. part. decis. 66. n. 4. §. 6. vbi etiam si Domino perpetuo vassallorum aliquod territorium Princeps adiunxerit, & concesserit, eo addito, vt volebat, in eum omne ius quod habebat, transferre, adhuc nunquam videtur concessum quod in signum supremæ iurisdictionis Principi referuatur.

22 Et adeo vrget argumentum, vt quoties vectigal imponitur, adeo exorbitans & iniquum existimatur alteri quam Principi solui, vel aliquem priuatum ab eo eximi; vt quamvis expressè eius concessio aut exemptio concedatur, adhuc tamen operari non poterit nisi adiungatur clausula non obstante, ex quibus & argumento l. in fraudem, C. de annis & tributis lib. 10. l. omnium, Cod. de vectigalibus & commissis, ex Bartolo, Saliceto, Ferreto, Francisco Marco, Ruino, Rimaldo, & aliis probauit Mastrill. 2. p. decis. 156. num. 3.

23 Sed etiam si Princeps concesserit omne ius, quod in castro habuerit, nunquam venire vectigalia expressè notauit Surdus consil. 5. n. 1. quia intuitu Regiæ dignitatis soluentur, & differentiam constituit inter iurisdictionem, gabellas & datias, vt quamvis vassallo cui concessum fuit feudum totius iuris quod Princeps in eo habebat, vt eius loco subrogaretur, hoc intelligendum circa iurisdictionem, non tamen quoad exactionem librarum, quæ vt Principi concedenti soluebantur, & confirmat idè Surdus consil. 127. vbi pluribus probat & addit rationem num. 64. ibi: Quia venditione non includuntur ea quæ non sunt de natura rei venditæ: l. si mercedem, §. si cum fundum, de actionib. empr. vt ex Innocentio, Bartolo, Baldo, Iaso-

ne, & aliis ibi probat, & similiter ex Alberico, Boffio, Natta, Rolando, & aliis, idem Surdus consil. 210. n. 51. vt defenderet Ducem Montisferrati, vt quamvis subinfeudaret aliqua oppida cum omni iure, quod ei competere poterat, tamen rectè adhuc potuit prohiberi, ne salnitrum (vt eius verbis vtat) ex quo puluis conficitur ad vsum tormentorum, colligere posset, quamvis concessio subinfeudationis esset generalis; nam ea referenda ad alia iura, quæ habebat tanquã Dominus loci, non verò quæ ei competunt vt Duci.

24 Facit etiam quia longè differt iurisdictione à gabellis, quia iurisdictione annexa est territorio ad eius tutelam, l. congruit, ff. de officio Præsidis: at verò percipere datium & gabellas, non est de territorio, quia transeunt, qui de eo non sunt, solvere solent, vt vltra prædictam hanc differentiam considerauit Imola consil. 121. num. 4. nam quamvis valde ampla sit concessio iurisdictionis meri & mixti imperij, adhuc non inducit facultatem imponendi, & exigendi vectigalia; & idè Præsides prouinciarum quorum amplissima potestas fuit circa iurisdictionem, l. 1. J. Illicitas, §. per vniuersas, ff. de officio Præsidis, adhuc tamen sine expressa concessione Principis non poterant imponere vel exigere vectigalia, l. 1. §. 3. C. vectigalia noua institui non posse.

25 Et quantum iurisdictione ab eis differat, inde constat, nam quamvis in Cancellariis nostris suprema Principis resideat iurisdictione, adeo vt earum sententiis lites finiantur, vt iure ordinario ad aliud tribunal appellatio non sit, l. 1. tit. 20. lib. 4. Recop. adhuc tamè sine expresso Principis permisso Principis permisso & rescripto Cancellariæ in suo territorio nullas Collectas imponere valent, leg. 16. tit. 8. lib. 9. Recop. nam id pertinet ad ius Regale, quod multum differt à sola iurisdictione, & ex Cicerone lib. 2. Rhetoricorum rationem reddit Agid. Boffius in praxi titulo de Regaliis n. 28. ibi: Quia regalia admittuntur est Maiestatem Regis minuire: Et tenet nullis verbis generalibus ius vectigalium concedi, & Cuman. consil. 162. n. 3. ad finem, differentiam constituit, vt etsi instituire noua vectigalia sit ex Principi referuatis, adeo vt nullo modo concedere possit, nec à se abdicare titulo C. vectigalia noua institui non posse. l. inter publica, ff. de verb. significatione, tamen etsi instituta vectigalia concedere valeat, id fieri debet expressâ concessione, non subintellecâ, ex quibuscumque verbis generalibus.

26 Præsertim quia vt prædiximus, ex natura territorij & dominij quod donatum fuit in hac villa non possunt venire vectigalia, nec etiam illa quæ vectigali ratione destinata, vt si venderentur prædia cum omnibus quæ ibi venditor haberet; & essent domus ad colligenda pedagia, adhuc illæ domus comprehendere non deberent ex Bart. Bald. Innocent. & Socino iuniori probauit Surdus consil. 127. n. 64. nam etsi venditor vtatur verbis generalibus, ea tamen restringenda sunt ad id quod ex natura rei venditæ, Bal. in rubrica C. de contrah. empr. Iason. in leg. 1. n. 15. de iurisdictione omnium iudic. vbi probat ius colligendi vectigal. non comprehendere ex concessione alicuius rei vel territorij; & pluribus tenuit Surdus vbi proxime n. 62. & ex Marfilio & aliis Antonius Petra de potestate Principis, c. 22. n. 44.

27 Quod in tantum procedit, vt quamvis ne clausulæ maneat inutiles, & superflue oporteat eas extendi, argumento l. si quando 112. de legatis 1. ex Simone de Prætiis, Galinio, Mieres & pluribus D. Castillo, tom. 4. controuers. cap. 38. adhuc tamen solum intelligendæ, & extendendæ, vt operentur iuxta naturam rei venditæ, vt tenuit Alexand. in l. 3. in principio num.

n. 23. de acquirenda possessione. & vol. 5. cons. 21. n. 8. Iason. in l. quominus, n. 126. de fluminibus, & Ripa n. 130. vbi tradunt, vt quamvis donetur aut vendatur prædium cum suis pertinentiis, & omni iure adhuc quod in eo competere possit, tamen non censetur donatum vel venditum ius ædificandi furnos, aut exigendi collectas, aut aliud quod ad Principem spectat.

28 Denique, quia hæc donatio non est insinuata, nec scripta in rationibus regalis patrimonij, quas dicimus, libro de lo saluado, & iuxta l. 9. tit. 10. lib. 5. Recop. omnes donationes, quæ antea à Regibus factæ erant, & postea fierent, iubentur scribi in prædictis libris, aliâs declarari eas irritas, & inanes, & idè quamvis expressè gabellæ concederentur in dicta villa de Arnedo, & tunc soluerentur Regi concedenti, non poterat aliquatenus locum habere, nisi rescriptum scriberetur in prædictis libris, vt vltra dictam legem nonam probatur l. 1. tit. 18. lib. 9. Recop. idè cum nullo modo apparuerit prædictam donationem hanc habere solemnitatem, eâ non poterit donatarius iuari argumento l. scire oportet, §. consequens, de excusat. tutor. ibi: Non aliter audiatur, quam si obseruauerit constitutum tempus.

29 Facit regula l. 2. Cod. de diuersis rescriptis & ibi notata est in cap. plerumque 23. vbi Glossa verbo intra annum de rescriptis, obseruat in terminis Matienzo in dict. l. 9. gloss. 2. Auendaño de exequendis mandatis, 2. part. cap. 4. num. 8. Franciscus Marcus 1. part. decis. 41. Gironda de priuilegiis, num. 325. & quamvis hodie Princeps validam redderet prædictam donationem, & suppleret omnes defectus, adhuc solemnitas dict. legis 9. obseruanda iuxta quod ex glossa, & pluribus probauit Cassiodorus decis. 33. super regul. Cancellariæ, n. 1. & 2. Ludonicus Romanus consil. 383. Dominus de sancto Geminiano consil. 128. n. 3. Mandosius ad reg. 10. Cancellariæ, quæst. 1. in principio, Thuscus prædictarum, litt. G, verbo gratia, conclus. 57. num. 18. 9. & 10. latè Rebuffus in praxi beneficii, 2. part. cap. 1. de rescripto, perinde valere num. 45. Marta de clausulis 1. p. clausula 32. num. 1. Riccius 4. p. collectanea 1471.

30 Quibus nihil obstant quæ supra in contrarium obiecta, quia primum, vt donatio territorij villæ & omni iure Regio videatur comprehendere vectigalium donatio, satis probauimus id non posse procedere, quia multum differt iurisdictione à iure percipiendi vectigalia, nec obstant decisiones Rubei 34. & 35. quia loquuntur circa priuilegium, in quo res valde insolite concessæ fuerunt, & de concessione facta à Pontifice nepoti à fratre, vt sedaret rixas & contentiones inter officiales diuersæ iurisdictionis; & ille finis non sequeretur, si maneret aliena iurisdictione ad vectigalium exactionem, & idè gabella, quæ Ecclesiæ soluebatur, ex qua rixæ occasio, videtur etiam donata, quod longe diuersum est in hoc casu, vbi Rex donans iurisdictionem & villæ territorium, nondum habebat eo tempore decimam & gabellam, & tunc prædicta ratio.

31 Nec secundum obstat, quasi non correspondeat pretio, & permutationi mille duplarum auri, & suburbium civitatis Sorie permutatio villæ de Arnedo cum sola iurisdictione sine vectigalibus, quippe vltra quam prædicta villa de Arnedo est antiqua cum propugnaculo, familiis nobilibus, infertili solo sita, vt de illustri populo eius mentio fit in historia Regis Henrici II. vt constat ex Petro Lupo de Ayala, cuius etiam meminit frater Franciscus Gonzaga Archiepiscopus Mantuæ de origine Religionis sancti Francis, circa fundationem Monasterij dictæ villæ, id Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

etiam non oportet regulari ex permutatione Bertrandi & Petri de Velasco, sed ex donatione villæ, quam Henricus Rex fecerat Bertrando, & cum in ea non poterat comprehendere vectigalia, quæ tunc non erant, nec aliqua mentio vectigalium facta fuit, non potest aliqua interpretatio, vel coniectura prodesse, vt contra ipsum donationis instrumentum comprehendatur, quod non continetur, nec potuit contineri, & in rescripto, & lege, quod non dicitur expressè, nec nos dicere debemus, Bald. lib. 1. cons. 298. col. 1. Socinus lib. 3. cons. 64. num. 3. Decianus vol. 1. resposio 13. n. 11. Surdus cons. 574. n. 5.

Præsertim, quia si tempore donationis vectigalia exigenterent, facile esset exprimere, si vellet, l. unica, §. si autem ad deficientis, C. de caduc. tollend. ibi: Nam si contrarium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea disponere, c. ad audientiam de decimis, Craueta cons. 6. n. 66. Surdus cons. 143. n. 15. & cons. 340. n. 2. Decianus lib. 3. cons. 144. n. 15. Cancr. tom. 2. variar. c. 20. de legatis ex n. 377.

32 Et quamvis coniecturæ sumenda tunc solum, quando titulus esset dubius, quia vbi dubium non est, præsumptiones non procedunt, l. ille, aut ille, §. cum in verbis de legat. 3. Bart. in repet. l. adrogat. de adopt. num. 27. & in leg. si pluribus, §. 1. num. 1. de legatis 2. Spino in speculo testament. in rubrica 2. part. n. 15. Menoch. lib. 3. præsumpt. 145. n. 4. Azeuedo in l. 1. in principio, tit. 8. lib. 5. Recopilat. ex Tiraquello, Galinio, Mayolo, & Mantica, D. Castillo de usufructu, cap. 30. num. 56. nec titulo alia adicienda interpretatio, quàm quæ ex verbis desumitur, argumento Aubi. de triente, & semisse, §. consideremus, collat. 3. Bart. in l. illam, 19. n. 1. C. de collat. Iason. in l. vinum, n. 8. ff. si certum petatur, Rolandus à Valle vol. 4. cons. 24. num. 23.

34 Nec obstat obseruantia subsequente, ex qua Domini dictæ villæ vectigalia perceperunt, quia vltra quam ex usurpatione iniuria ignorante Principe à titulatis, & dominis locorum fuisse vectigalia exacta traditur in dict. l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopil. quando appareret ex donatione nihil amplius in ea villa, quàm iurisdictionem & territorium Bertrando Regem donasse, nihil sequens possessio poterit titulum lædere contra mentem donantis, ex celebri doctrina Caltræsis tom. 2. cons. 81. n. 3. vbi tradit quamvis ex antiqua possessione præsumatur aliqua solemnitas, quæ defuerit, id tamen locum non habebit, quando ex ipso titulo constat defuisse solemnitatem, aut non comprehendere illud ad quod extenditur, quia temporis præsumptio cedit veritati, quæ ex tenore tituli appareret, vt ex Bartolo, Speculatore, Innocentio, & aliis probauit Castrensis, vbi proxime n. 3. Grammat. decis. 79. n. 21. Ant. Gabriel titulo de præsumpt. conclus. 1. limitat. 4. n. 57. Menoch. lib. 3. præsumpt. 137. n. 79. Mascard. de probat. conclus. 1332. n. 33. D. Molina lib. 1. de primogeniis, c. 6. n. 74. Thuscus verbo solemnitas, conclus. 325. n. 22. Marefcot. lib. 1. resolut. c. 1. ex n. 1. ad §. & quamvis adeo magna præsumptio sit pro validitate actus, quando ex inspectione actorum deprehenditur aliquis defectus, cessat præsumptio, Surdus cons. 61. n. 49. & semper obstat possessioni vectigalium titulus, in quo vectigalia non comprehensa, & qui vltra titulum possedit potius iniurius detentor, quàm possessor censendus, vt ex cap. veniens penult. in fine de præscript. probauit Mandellus Aibentis cons. 299. num. 14.

35 Nec admitti potest quod ex opposito dicebatur, non allegari possessionem & vectigalium præscriptionem, vt titulum, nam certum est eam non admitti, d. l. 1. tit. 18. lib. 9. Recopilat. sed ad tituli interpretatio-

nem vt ex Baldo, vol. 2. conf. 242. Felino, & Balbo, refert Greg. Lopez, in l. 7. gloss. tit. 29. p. 3. quia id procedit, vt ipse tradit, quando titulus iustus allegaretur, nam cum de illo constaret, si aliquid dubium emergeret, posset immemoriali prescriptione declarari: sed tamen in hoc casu nullus extat titulus vectigalium, nec extare potuit eo tempore, quo gabella instituta non erant.

36 Sed etiam villæ de Arnedo maioratus factus postea fuit, & in eo omnia exprimentur quæ pertinent ad iurisdictionem, non tamen aliquid de vectigalibus adiicitur, & ideo certum est nullam antiquitatis fuisse vectigalium possessionem, sed nouam usurpationem, cui causam dederunt Castellæ turbationes iuxta d. l. 2. tit. 15. lib. 3. Recop. & vt notauimus etiam si titulus esset, si non haberet solemnitates quæ à iure requiruntur, titulus non proderet & succedit doctrina Baldi in l. non ignorat, C. qui accusare non possunt, vt quando status præses indicat, quod nõ potest haberi possessio sine priuilegio, tunc quasi possessio non prodest, nec releuat ab onere bene probandi priuilegium ex Bart. Cino, Speculatore & Innocentio probauit Alex. in l. Titia 35. n. 5. ff. solut. matrimonio: sequitur Imola & ante tradiderat Bald. in d. l. Titia, & idem voluit additio glossæ singularis in l. solemnibus, C. de fide instrument. quæ non admittit quasi possessionem eius quod non potest haberi sine priuilegio, quam glossam sequitur Bald. ibi & declarat Castrensis, & tenuit Palacios Rubios, in c. per verstras, §. 1. vers. sed & pulchra dubitatio, n. 43. & 44. vbi ex c. cum persona, de priuilegiis lib. 6. tradit, quasi possessionem non releuare ab onere probandi titulum, quando ius resitit adducens l. 1. C. de reis postulandis, Archidia. Abbatem, Anchar. Petrum de Antiboli & alios.

37 Et quoties titulus vel patientia Regis non potest circa vectigalia operari sine prædictis solemnitatibus, tunc possessio etiam per mille annos nihil præstat sine qualitate, nec sufficit possidere cum qualitate reprobata, Cauallino, l. p. milleloquio 419. nã defectus qualitatis inducit exclusionem tituli, argum. eius quod notatur in l. cum notissimi, C. de prescript. triginta vel quadraginta annorum, & eo casu nihil obstat immemorialis prescriptio, vt ex Anchar. conf. 81. tradit Palacios Rubios l. notab. vers. Vnum tamen, & n. 7. & pro hac sententia Barahona in additionibus adducit Menchacam, Couarruiam, & Gregorium Lopez.

38 Nec aliquid mouere poterit conf. 271. Decij, vbi defendit ex immemoriali Ducem Metinæ Sidoniæ ad obtinendas collectas ex Tynnorum piscatione, quia vltra quam consilium Aduocati non est, lex procedit in aliis iuribus Regalibus, non in gabellis, in quibus apertè immemorialis prescriptio legibus nostris improbat, & ita etiam accipienda l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop. quæ tradit adquire iurisdictionem ex possessione 40. annorum cum titulo, & quantum differant gabellæ à iurisdictione iam ostendimus.

39 Et quod dicitur l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil. quæ improbat immemorialem non procedere in iam completa, vltra quam supra notatum est allegat. 15. etiã in iam causata prescriptio procedere, tamen nullo modo potest probari tempore dictæ legis iam fuisse completam immemorialem, quia lex edita plinquam ceterum & triginta retrò annis, qui excedunt longiorem vitam hominis, & de immemoriali in hoc casu ante editionem legis nullus sit, qui deponere valeat.

40 Denique quod obiectum de seruitutibus Bertrandi, vt ea rependi non viderentur nudæ iurisdictionis donatione sine gabellis, vltra quam vectigalia, quæ tunc non erant donari non poterant, vltra prædictam villam Rex Henricus Bertrando donauit Ciuitatem Soriz,

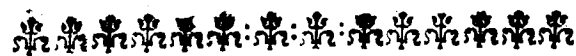
villas de Atienzo, Almazan & plures, & Molinam cum titulo Ducatus, quæ omnia postea Rex ab illo recuperavit, pro pretio ducentarum, & quadraginta mille duplarum auri, vt tradit Petrus Lupus de Ayala in eius Historia anno 9. cap. 8.

41 Sed ad solutionem stipendiorum, quæ Bertrando & eius militibus auxiliariis debebantur, ingens pecuniarum summa condonata, quæ adeo magna fuit, vt cum non sufficeret ad id Regalis Gaza, noua moneta cusa fuit, vt possent solui stipendia, quæ debebantur, & necessitatis succurrere causa fuit exigentioris valoris quam intrinseci, idque in vrbe Toleti decretum fuit consilio procerum regni, quod ad id Rex iussit congregari, & tempore ea moneta deterior reddita magna indigentiam rerum & pretiorum augmentum induxit, constat ex Chronico Regis Henrici II. anno 4. sui Regni, cap. 10. vbi Petrus Lupus de Ayala hæc notanda verba refert. Y por todo esto acorda de labrar moneda que decian Cruzados, y valia cada vn cruzado vn maravedi y otra moneda que decian Reales, y valia cada real tres maravedis, y era moneda muy baxa de ley, y ordeno el Rey que en cada vn Arcobispado, se labrase tal moneda, y pusieron la arenta, y montò muy grandes quantias, y luego de presente aproueche que pagò con ellas à Mosen Beltran y a los efrangeros, que vinieron en su seruicio, que les debia muy grandes quantias. Otrosi à muchos de los suos que debia mucho en manera que despues por tiempo se daño esta moneda, y llegaron las casas à muy grandes precios en guisa que valia vna dobla trecientos maravedis, y vn Cavallo seffenta millia maravedis, y assi todas las cosas.

42 Et eadem Chronica anno 6 c. 8. refertur cum in dies mala creuissent ex monete deterioratione, quæ cusa fuit, vt soluerentur stipendia Bertrando, & suis militibus in Comitibus generalibus Regni, quæ celebrata in vrbe Tauri, decretum fuisse, vt valor eius monete diminueretur ad antiquum redactus quo dānis medicina adhibita: nota verba: Otrosi en estas Cartas, ordeno el Rey D. Henrique porque en las guerras y necessidades el auia ordenado en el tiempo pasado de mandar labrar y se labro vna moneda que decian Reales, y eran de baxa ley, y que valia el Reale tres maravedis, y el cruzado vn maravedis lo qual se auia echo por poder pagar enteramente muchas y muy grandes quantias, quel debia à Mosen Beltran de Claquin y à otros Caualleros y efrangeros del Reyno, y que agora por alguna causa que huuò, para ello la moneda era tan dañosa que no balia nada, y por esta razon las viandas, y armas, y cauallòs, y ioyas, y plata, eran en tal quantia que no se podia comprar, que llegò à valer vn cavallo bueno de aquella moneda ochenta mill maravedis, y vna mula quarta mill: el ordeno en estas cortes que hasta que hubiessemos Treforos para labrar otra moneda, que tornasse el Real que valia tres maravedis, à valer vn maravedi, y el Cruzado que valia vn maravedi que valisse dos Coronados, y con esto se emendo mucho el echo, hasta que despues se ordeno de otra guisa.

43 Quæ similia & alia damna experti fuimus cum moneta ærea valore creuit apud nos, & ideo postea anno 1628. diuinita, de quo plura tradidimus in decis. Granat. c. 12. per totum omnino videndum, & hoc factum Regis Henrici illis addendum est.

44 Vnde ex prædictis constat iure deneganda vectigalia villæ de Arnedo Comitibus stabuli Castellæ, & ita obtentum fuit, nam ille pro certo pretio redemit, & à consilio Regalis patrimoniij eorum nouum priuilegium obtinuit.

ALLEGATIO XIV.

Venditio eius quod donatum, non potest extendi vltra id quod donatione comprehensum.

- 1 Vectigalia non potest percipere priuatus, nisi de rescripto Principis ei concedatur.
- 2 Emptor petere non potest nisi quod ad venditorem pertinebat. Pertinentibus venditis intelligitur si pertineant, & de hoc inducit conditionem. l. quod si in venditione, 10. ff. de hereditate vel actione vendita. l. quod si sit 13. eodem.
- 3 l. nam hoc modo, 11. ff. eodem.
- 4 Fendum venditum cum iure quod in eo quis habet, debet ius verificari, vt in eo consistat venditio. l. locum 26. ff. de acquir. poss. & num. 6.
- 5 Venditio facta cum pertinentiis accipienda de illis, que sunt ex natura rei non alterius qualitatis.
- 6 Incertitudo impedit possessionem. l. possideri 3. §. incertam, ff. de acquirenda possess. Prescriptio impeditur ex incertitudine tituli. Venditio non habet effectum antequam constet, quid venditum. l. necessariò 8. ff. de periculo & comm. rei vendita.
- 7 Constituti clausula non transfert possessionem, quando est incertum, quod possidendum. l. si non designata, Cod. de falsa caus. adiecta legato. l. fin. Cod. eodem. l. si pure ff. de fideicommiss. libert. l. at quin natura, §. Scauola, ff. de negotiis gestis. l. cum seruus ff. de condit. & demonstrat.
- 8 Titulus eius qui vendit dat essentiam contrahenti. l. si procuratorem 8. in principio, ff. mandati. l. idem 10. ff. eodem. l. 1. §. si seruus, ff. de depositi. l. §. tantum 12. ff. ad S. C. Macedoniam. l. unica, §. res verò, Cod. de impon. lucr. descript. lib. 10.
- 9 Relatum est in referente cum suis qualitibus. l. Assè toto, ff. ad l. falcidiam. Clausula generalis venditionis non extenditur, nisi ad quod verè concessum.
- 10 Possessio extra titulum non prodest. l. 1. §. ait Prator, ff. ne quid in loco publico, cap. porro de priuilegiis
- 11 Dicitio, pro vt, vel secundum est relativa & restrictiua.
- 12 Rex etiam si aliquid concedat, nihil præstat, nisi prius appareat, ad Regem pertinere, quod concessit. Vassallorum dominus præsumitur iniuste usurpare vectigalia.
- 13 Notabilia nisi specialiter notentur videntur neglecta. l. item apud Labeonem, §. ait Prator, ff. de iniuriis. l. quæro, ff. de actione empti. l. si quis mobilia, §. sed vtrum, ff. de acquir. heredit.
- 14 Verbum, Pecho, apud nos accipitur pro eo quod solioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

uitur ratione recognitionis, & Vassalli.

l. 8. tit. 21. part. 1.

Alcaualta, & eius nomen distinguitur à Pecho.

15 Redditi nomine & rentas non comprehenduntur gabella.

l. 11. tit. 28. part. 3.

l. 4. tit. 11. lib. 9. Recopil.

Coniunctiua ponitur inter diuersa.

l. sepe, ff. de verb. signific.

16 Titulus 8. lib. 9. Recopilat. & eius leges explicantur.

17 Nomina sunt accipienda ex communi loquendi usu.

l. Labeo §. idem Tubero, ff. de supellectilib. legat.

Generali appellatione non comprehenditur quod habet speciale nomen, nisi eius mentio fiat.

l. si certa, C. de transactionibus.

l. quoties idem sermo ff. de reg. iuris.

18 Vectigalia nulla prescriptio etiam immemoriali possunt acquiri.

l. 1. ad fin. tit. 15. lib. 4. Recop.

l. 2. eodem tit. & libro.

l. 1. tit. 18. lib. 9. Recop.

l. 6. tit. 13. lib. 6. ordinam.

19 Titulus destruit possessionem vltra illum, cap. vigilanti de prescriptio.

20 Cap. dudum de decimis.

Titulum primarium & non aliam esse præsumitur.

Si ex Regis donatione obtinens iurisdictionem alicuius oppidi, vendiderit cum omni iure, quod habebat pertinentiis, & redditibus eis verbis, Rentas, pechos, y derechos, eo prætextu vectigalia non posse detineri ab emptore, et si venditor perceperit, nisi speciali Principis rescripto competant.

O c sine dubio, & certissimum censemus, quia sæpius prædiximus, nullo modo posse vectigalia à quocumque priuato exigi nisi ei expressim concederentur Principis rescripto cum solemnitatibus & qualitibus, quas alibi prænotauimus, quò fit vt cum rescriptum nullum extet, in hoc casu nullo modo Gabellarum exactio permitteri potest.

2 Sed notari oportet etiam generalibus verbis non posse aliud comprehendere, nec emptorem petere, quæ quod venditor habuit, & hoc posteaquam cõstitit habere iuxta doctrinã, cuius primus Auctor fuit Oldradus, quem refert Bartolus in l. si sic legatum 78. §. 1. de leg. 1. n. 6. nam illud participium pertinentibus, resoluitur in relatiuum, idest, quæ pertinent, & inducit conditionem, vt venditio sit conditionalis, si pertineat, argumento legis quod si in vendit. 10. l. nam hoc modo 11. l. quod si sit 13. ff. de hered. vel actione vendita, vbi Iurisconsultus Vlpian. Iauolen. & Paulus, egerunt de eo casu, cum quis vendit hereditatem cum omni iure, quod in ea habebat, vt in nostro casu venditio facta fuit, tunc quasi cõditio intelligatur, si hereditas pertineat,

tineant, ideò tradit Textus in *dict. l. 10. quamvis hæreditas ad venditorem non pertinuerit, nihil tamen ab eo præstabitur, quia id actum manifestum est.*

Et reddit rationem *d. l. 1. quæ statim sequitur, ibi:*

3 *Nam hoc modo admittitur esse venditionem si qua sit hæreditas, sibi emptæ est, & statim in dict. l. 13, agens de hoc casu, quando adiicitur clausula: quidquid iuris habet venditor, tradit Iuriconsultus: Illo verò adiecto, liberabitur venditor, et si ad eum hæreditas non pertineat, quasi venditio iurium pertinentium conditionem habeant, si pertineant, post Bartolum, in idem adducens Dinum, Baldum, Speculatorem, Oldradum, Imolam, & alios, tenuit Alexand. in dict. l. sic, num. 22. & eius additio ibi, litt. A, eiusdem sententiæ refert Castrensem, Curtium, Baldum, Laudensem, & alios.*

4 Et in venditione, cum quis vendiderit feudum cū iure, quod in eo habebat secutus Alex. idem tenuit Iafon. in dict. l. sic legatum, §. si simul num. fin. & idem Alex. consil. 18. lib. 2. num. 5. tradit: Si Comes concefferit, aut vendiderit Ecclesie, quidquid iuris habet in tali loco, nihil operatur concessio, nisi de iure concedentis appareat: & adducit Textum in l. locus, 26. de acquir. possessione, ibi, Veluti si ita tibi tradam quidquid mei iuris in eo fundo est: & tradit Alex. non valere traditionem, nisi prius de iure constet, & illud probetur; & in terminis est celebre consilium Crauetæ 293. n. 5. si venderetur Castrum cum terris, & iuribus pertinentibus ad ipsum, venditio limitatur ad terras, quæ sunt Castri, & addit hæc verba: Itaque probari debet quæ, quot, & quanta essent illa bona ad Castrum pertinentia, sicut quando conceditur ius quod quis habet in tali fundo, aut loco, nam probari debet de tali iure, aliàs concessio nihil operatur. Quod ex pluribus probat, & adducit Decium consil. 302. n. 13, 14, & 15. Vbi tenet si contractus ad aliquod ius vel instrumentum referatur, de eo constare oportere, vt contractus valeat, quod probauit Ruin lib. 2. consil. 108. n. 22.

5 Et idem in venditione secutus Crauetæ & supra relati, tenuit Rolandus à Valle vol. 2. consil. 82. n. 28. & vol. 3. consil. 2. n. 21. ex Speculatore, Aretino, Syluestro, & aliis Mantica de tacitis & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 10. n. 5. & 6. & facit iuris ratio vt quis nihil aliud vendere videatur aut possit, quam quod apparuerit habere, vt probauimus allegat. 10. n. 15. & cum venditio facta cum iuribus, & pertinentiis semper accipienda de iuribus, quæ sunt de natura rei venditæ, non alterius qualitatis, ex Fabiano de Monte, Thufco, Cephalo, & aliis, Augustinus Barbosa clausula 34. & quamvis ex iurisdictione imponantur vectigalia, tamen concessa iurisdictione ea non comprehendunt, alibi notauimus allegat. 13. n. 24.

6 Hæc enim incertitudo, quæ ex non purificata conditione pronenit, non solum impedit possessionem, ex l. possideri 3. incertam. l. Locus, 26. ff. de acquir. possess. sed etiam præscriptio, quæ ex titulo venditionis causari poterat impedienda, quia antequam constaret quid venditum, venditio non erat, l. necessariò 8. ff. de periculo, & commod. rei vendit. ibi: Et si id, quod venierit appareat, quid, quale, quantumque sit, & pretium, & pure veniat, perfecta est emptio.

7 Nec initium tituli, vt inciperet possidere, procedere potest, vt in terminis præscriptionis tenuit Bartolus in dict. l. sic legatum, §. 1. vbi etiam Iafon n. 20. Baldus de præscriptionibus 1. part. 3. partis principalis q. 6. nec possessio transit, etiam si adesset clausula constituti, quæ circa rem incertam non operatur ex Tirraquello, Menochio, Gamma, & Brunone à Sole probauit Augustinus Barbosa clausula 31. n. 35. non valere cõcessionem iuris, quod quis habet in aliquo

loco, nisi probetur, & de eo constet, & ultra relata Alex. lib. 1. consil. 28. n. 7. adducit l. si non designata, & l. fin. Cod. de falsa causa adiecta legato, & eius additio, ibi litt. D, in idem adducit Baldum, Imolam, Angelum, Iafonem, Albericum, Aretinum, Castrensem, & Ioannem Fabrum; & necessarium esse specificè constare, nec sufficiat in genere, vt venditum, vel donatum censeatur illud de quo agitur, argumento l. si pure ibi: Item de singulis instruere, ff. de fideicommiss. libertatibus, l. at quin natura, §. sequela, ff. de negotiis gestis, l. cum seruus, de condit. & demonstrat. Olafcus decis. 39. num. 4. Viuius decis. 417. num. 16. Natta vol. 3. consil. 636. num. 192. Carolus Bardelonus consil. 25. num. 26. cum sequentibus, Surdus consil. 150. num. 125. & 126. adiciens, quod non sufficit scire in genere rem gestam, nisi sciat cum integra notitia omnium qualitatum.

Tum etiam quia constanter apparuit vectigalia non fuisse vendita, vel donata vendenti, & ille etiã ita ad emptorem transtulit iurisdictionem & castrum, sicut à Rege illi donatum fuit (contractus verba sunt) & cum non appareat in primo titulo vectigalia comprehensa fuisse, ex eo omne ius desumi oportet argumento l. si procuratorem 8. in principio, ff. mandati, ibi: Et cuiusque contractus initium spectandum, & causam, l. idemque 10. ff. eodem, l. 1. §. si seruus, ff. de positi, l. si tantum, 12. ff. ad Senatufconsul. Macedonian. & in specie faciunt verba legis vnica, Cod. de imponenda lucratina descriptione, lib. 10. §. res verò, eis verbis, ibi: Nulla enim in huiusmodi causis confusionis intercedit occasio, si ad primordium tituli posterior quoque formetur euentus. Ex quo textu notat Platea in eo num. 5. sic, Attendi primum titulum adeptum, & illum retinere rem, licet postea in alios diuersos & contrarios titulos transeat; transit enim cum onere primo sibi conueno.

Et certum est solum comprehendunt in venditione, quod continebatur in donatione, ad quam se venditio refert, ac si in ea inesset ex vulgari regula l. Asseto toto, ff. ad leg. Falcidiam, Riminaldus Senior lib. 2. consil. 348. num. 16. Cephalus lib. 2. consil. 153. n. 58. cum Oldrado, Angelo, Imola, & aliis, Crauetæ lib. 1. consil. 143. num. 4. & 5. Natta lib. 3. consil. 536. num. 138. Menoch. consil. 115. n. 14. ex Socino Iuniori, & aliis Cafanate, consil. 47. n. 8. & 9. nam clausula generalis venditionis non intelligitur, nec extenditur, nisi ad id, quod verè fuit concessum, ex traditis à glossa, verbo, si dignitatem, & verbo, si de dignitatibus, in Clement. 1. de præbendis.

Et cum in hoc casu venditio facta fuit qualitate iuris, quod ad venditorem pertineret, illud omnino debet attendi ex l. 1. §. ait prætor, ff. ne quid in loco publico ex Bartolo, Baldo, Anania, Ioanne Andrea, Antonio de Butrio, & aliis Alex. lib. 1. consil. 119. num. 3. cum Aretino, Castrensi, Decio, & Socino, Crauetæ consil. 296. num. 5. & 6. Ruino, Egidio, Marfilio, Rolandus à Valle vol. 2. consil. 82. num. 16. & 17. aded vt nec vsus aut possessio extra titulum aliquod proficit, sed ad illum oporteat limitari cum Geminiano, & aliis Mandellus Albenfis consil. 299. n. 14. & faciunt verba Textus in cap. Porrò de priuilegiis, ibi: Si enim eos volumus priuilegiarum suorum seruare tenorem, quod eorum metas transgredi minime videantur; iunctis, quæ notantur D Covarruias practicar. cap. 17. num. 9. Gutierrez lib. 3. practicar. q. 19. num. 11 cum sequent. ex pluribus & fratre Emanuele Roderico tradit Barbof in collect. cap. cum persona, de priuilegiis, lib. 6. num. 16.

Præsertim ex verbis quæ in prædicta venditione continentur, ibi: segun mas cumplidamente, quæ relationem

tionem faciunt ad ius quod Rex dedit, & ea clausula cum relatiua sit, nihil aliud disponit, ultra quod in relato continetur, ex Bart. Dec. Curt. Iuniori, Gozadin. Socin. & Lanario tradit Marta de clausul. 3. p. clausul. 78. & & quando dicitur prout, quod idem est, ac secundum, in eo casu si quis inuestitus de feudo, prout, & secundum formam, quæ Titius habuit, nihil amplius quàm Titij inuestituram habere. Et si illa non valuit, nec hanc valere in Baldo, Castrensi, Alexand. Iafon. & aliis pluribus probauit idem Marta de clausul. 2. p. clausul. 51. n. 2. & 3. ex Bart. Dec. Ruino, Menoch. Maranta, Thufco, Gratian. Azeued. Surd. & aliis pluribus, Augustinus Barbof. dict. 296.

11 Sed & quod plus est, etiam si Imperator aliquid concedit, nihil præstat, nisi prius appareat ad Cæsarem illud quod concessit, pertinere, vt notauit Ruinus consil. 13. n. 7. vol. 1. vbi adducit Crauetam de antiq. tempor. 4. p. circa præmissa, in princip. qui probat inuestitum de Castro cum furnis, & molendinis, solum intelligitur inuestitus de iuribus, quæ concedens in ipsis habebat, ex quo cum appareat venditor non habere ius colligendi vectigalia, nec ipsi à Rege concessum, non potuit aqualiter in emptorè transferre: & quamvis ille perceperit ex iniusta vsurpatione factum fuisse credendum, & semper præsumitur dominus Vassallorum in suis locis vsurpare vectigalia, ideò non est concedenda manutentio eis in iure exigendi, Grammaticus vol. 12. Guido Papa consil. 67. n. 3. Franc. Ponte consil. 97. n. 26. Coccino decis. 354. n. 5.

12 Sed etiam si Princeps in donatione facta venditori addidisset verba, quæ postea venditor addiderat, & in donatione non continebantur, videlicet vendere Las Rentas, Pechos, y derechos, adhuc vectigalia non poterant comprehendunt: nam vt sæpius diximus quia quæ de regalibus sunt, nullâ conclusione quantumcumque generali, debent comprehendunt; & quæ notabilia sunt, nisi specialiter notentur, videntur negligi, & solum attenditur quod principaliter diffinitur leg. Item apud Labonem 15. §. ait Prætor ff. de iniuriis l. quero de act. empt. l. si quis mihi bond, §. sed vtrum, de acquir. heredit.

14 Cui addendum est, verba illa, Rentas, pechos, y derechos non sufficere, vt comprehendant vectigalia, quia omnia respicere possunt ad ius Vassallorū, nam redditus possunt debere ei qui iurisdictionem habet, vt Domino loci, non vt Regi, & verbum Pecho in proprio sensu respicit id quod soluitur ratione recognitionis & Vassallagij l. 8. tit. 22. p. 1. & distinguitur à Gabella, si attendimus originem verbi Alcabala, iuxta quod nobiles Castellæ Regi Ildephonso ad Bellum feruitia petenti responderunt, que no darian pechos, si no es al que vala vt ex Castililo in Historia Gothorum, tradit Lazarte de Gabellis in præfat. nu. 28. ex quibus & Molina probauit Gutierrez, de gabellis dict. q. 2. n. 13. quamuis, & futile, & fallum improbet Sebastian. Couar. in Thesauru lingua Castellana verbo Alcauala, mutans originem à verbo Hebræo Canala, quod sequitur Parladorus, et si non admitat Gutierrez, vbi proximè: vtcumque igitur sit, & iuris significato, & communi loquendi vsu verbum Pecho à gabella distingui dubium non est, & ideò eius significatione comprehendunt non potest.

19 Quod magis probat, & circa verbum Rentas, inde notandum, vt nullo modo eis comprehendantur vectigalia, quatenus respiciunt Alcaualas, et si nomen redditus generale sit ad omne quod Principi soluitur & probatur. l. 1. tit. 28. part. 3. & in ter-

minis. l. 4. tit. 11. lib. 9. recop. eis verbis: Los Remates de los arrendamientos de nuestras rentas y alcabalas, quo significatur sub nomine redditus comprehendunt gabellas, cum alio nomine specialiter notentur, & cõiunctiua, & ponitur inter diuersa l. sape de verb. signific. cap. querelam, verbo, emi non potuit de simonia, Glof. in rubrica de iuris & facti ignorantia, Gonzad. in l. qui se patris, n. 7. C. unde liberi, Ripa in c. ex par. n. 41. de Rescript. Tiber. Decian. vol. 2. consil. 25. num. 15. & 16. Surd. consil. 313. n. 22.

Sed & quod traditur in dict. l. 11. partita, verbum Rentas non referri ad gabellas, sed ad aliud genus Regi soluendum, vt in portibus maris & terræ, salinis, & aliis, quæ ibi exprimentur, ne quis dicat, ideò non comprehendunt, quia eo tempore gabellæ introductæ non erant, tamen in legibus recop. ex titulo 8. lib. 9. vbi generaliter agitur de las rentas reales, y que ninguno las vsurpe, adhuc de gabellis ibi non tractatur, omnis enim dispositio illius tituli respicit, vt indemne seruetur pecorum seruitium, & vectigal portuum maris l. 6. & 17. de aliis impositionibus l. 16. de Salinis, l. 19. & magis explicat l. 18. eiusdem tituli, vbi cum generaliter iuberet maximâ curâ administrandis omnes redditus Regiæ Coronæ, postea subdit. Magistratus de eis debere curare, quæ admodum facere tenentur in Gabellis, quo apertè constat vniuersali nomine reddituum non contineri gabellas.

Et cum ex communi loquendi vsu nomina sint accipienda ex l. Labeo, §. Item Tiberio de supelletili legata, ex aliis in terminis gabellarum Angelus consil. 279. n. 2. ad finem, & ex nullo certius colligi potest hæc differentia: quæ ex communi vsu loquendi supremi Consilij Regalis Regij patrimonij, vbi verbum Rentas distinguitur à gabellis, & succedit doctrina, vt quoties aliquid posset comprehendunt nomine generali, si tamen speciali appellatione significetur, nunquam generali nomine comprehenduntur, nisi eius expressa mentio fiat, argumento legis, si de certis: & quæ ibi notantur, C. de transactionibus, l. quoties idem sermo, ff. de regulis iuris ex Bart. Baldo Dec. & aliis Greg. Lop. in leg. 5. glossa 1. tit. 33. part. 7.

Ex quibus apparet in hoc casu amplius immortandum non esse, quia etiam si Princeps concederet iura Regalia, & ea venditor ad emptorem transferret, adhuc tamen nisi expressè Gabellæ concederetur, non posset ab emptore possideri, quantum magis cum in prima donatione nulla de gabellis concessio facta fuit; nec de iuribus Regalibus, et si ad ea venditor extenderet concessionem, & iura perciperet, cum nulla præscriptio etiam immemorialis, vt certum est, possit acquirere vectig. l. 1. ad fin. l. 2. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 18. lib. 9. recop. l. 6. tit. 13. lib. 6. ordinamenti, & supra pluries probauimus

Imò et si præscriptio non esset iure prohibita, titulus donationis, quâ non conceduntur gabellæ, impediret præscriptionem, quæ ex tempore posset causari, quia ipsi titulus destruit possessionem, vt notatur in cap. vigilanti, c. fin. de præscript. & in specie agens de immemoriali multis relatis tradiderunt Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 8. n. 4. Seraphinus 1. p. dec. 707. n. 9. Pedroch. consil. 32. n. 159. Menoch. consil. 150. n. 3. Gilchenius de præscript. membro 2. c. 1. n. 6. Fachineus lib. 8. controuerf. c. 8. n. 26.

Et facit Textus in cap. dudum, de decimis, ibi: allegatus titulus nullus erat, vbi notant omnes, Alciatus lib. 5. responfor. 18. num. 13. & 14. Parisius volum. 1. consil. 114. num. 8. Aymon de antiquit. temporis, 4. part. in sectione Absolutis n. 60. Olafcus decis. 101. n. 37. Surdus consil. 373. num. 43. vt tradit, semper

presumi non existere alium titulum, quam primæ-
um, & qui illum allegauerit, probare tenetur ex
glossa in *lat. si contra, C. de nuptiis*, Molin. lib. 2. de
primogeniis, c. 6. n. 66. Hondedeus vol. 1. consil. 82. n.
43. Bellamera conf. 10. Puteus lib. 1. decif. 356. Me-
noch. de retinendo remedio 3. quest. 74. n. 639. Gratia-
nus disceptationum forensium 3. tom. c. 441. n. 4. cum
sequent. vbi in terminis tradit in Regaliis errorem
iuris nullo modo prodesse, aut aliquod ius causare,
vt in hoc casu declarandum est: & ita in Senatu
fuit obtentum.

ALLEGATIO XV.

Præscriptio potest à Principe impediri in
vectigalibus.

- 1 Præscriptio immemorialis an possit à Principe im-
pediri.
- 2 l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. an procedat in vectigalibus post
eam acquirendis vel in iam præscriptione ad-
quisitis?
- 3 Possessionis causa summarie expedienda,
- 4 Iudicium summarium possessionis differt à iudicio
proprietas.
- 5 Principis scientia an necessaria in acquirendis ve-
ctigalibus? c. n. 28.
- 6 Procurator facere non potest contra voluntatem
Domini.
l. Pomponius, §. in his, de procurat. & c. num. 30.
l. si hominem, ff. mandati.
- 7 Vectigalia Regia ex sua natura sunt imprescripti-
bilia.
- 8 Præscriptio immemorialis recte in vectigalibus po-
test à principe improbari.
Vita longior hominis centum annorum.
l. an usufructus 63. ff. de usufructu.
l. usufructus, 8 ff. de usufructu legato.
- 9 Præscriptio iam causata & completa reprobat in
vectigalibus, l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil.
- 10 Leos, §. super, C. de usuris.
- 11 Præscriptio quæ iniquè declaratur etiam completa
procedere non potest.
cap. unico de Clericis non residentibus.
cap. 2. de probationibus.
- 12 Præscriptio qua per viam declarationis dicitur irra-
tionabilis respicit ad præterita.
- 13 Lex declaratoria præterita comprehendit.
- 14 Præscriptio completa reprobat ex lege qua decla-
rat iniustam.
- 15 l. 1. tit. 15. lib. 4. recop. & c. n. 28.
l. 6. tit. 29. p. 3.
- 16 Bona fides requiritur ab initio in præscriptioe im-
memoriali
c. 1. de præscript. lib. 6. & c. n. 17.
- 17 Bona fides præsumitur in immemoriali, & ex præ-
sumptione accipienda opinio eorum qui tradunt
non requiri.
- 18 Præscriptio recte potest in vectigalibus prohibere,
quia non possunt obtineri sine Regis concessione.
- 19 Magnatum fundamentum vt Princeps non possit
prohibere immemorialem, refutatur.
- 20 Vectigalia summario iudicio sunt fisco restituenda.
l. nisi opinatores, C. de exact. tribut. lib. 10.
l. 19. tit. 9. lib. 3. recopil.
l. 26. tit. 18. lib. 6. Recopil.
- 21 Possessione sine Regis concessione, in vectigalibus im-

- probat, l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil.
- 22 Probatio quæ prodesse non potest non admittenda.
l. ad probationem, C. de probation.
c. sape, 44. de appellation.
- 23 Iudicium summarium in quo plenè cognoscitur pa-
rit exceptionem rei iudicata ad plenarium.
- 24 l. à diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudicata.
leg. si quis à liberis, §. meminisse, ff. de liber. ag-
noscen.
- 25 Iudicium in quo de aliquo incedenti vel per viam
exceptionis plenè agitur parit in eo exceptionem
rei iudicata.
- 26 Scientia Principis necessaria ad Præscriptionem iu-
rium Regalium.
- 27 Principis scientia quia præsumitur ex longo tempo-
re, & ita accipienda opinio contraria Doctorum,
qui tenent non requiri.
Præsumptio cedit veritati.
Principis assertioni credendum.
- 28 Deliberare qui dicit non disponit.
l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopil.
l. 3. tit. 8. lib. 9. Recopil.
- 29 Fisci Patronus potest intendere pro fisco sine aliqua
restricção.
l. 12. tit. 18. p. 4.
l. 1. tit. 13. lib. 2. recopil.
l. 1. §. 3. tit. 2. lib. 9. recop.
l. 1. §. vetare, ff. de furtis.
l. unica, §. si autem ad deficientis, C. de caducis
tollendis.
c. ad audientiam de decimis.
- 30 Procuratori non videtur datum mandatum vt in-
iuste aliquid petat.
l. Aurelio, 21. §. Caius, ff. de liberat. legat.
- 31 Rescripta & privilegia nociua publica utilitati re-
scindenda.
l. ex facto ff. de vulgari.
l. quod semel ff. de decretis ab ordin. faciendis.
c. suggestum de decimis.
c. quanto, de censibus.
- 32 Princeps in casu necessitatis publica potest expen-
dere bona subditorum,
- 33 l. il. ud. §. fin. ff. de minoribus.
Procurator potest ex iusta causa reuocare domini
factum & voluntatem.
- 34 Vectigalia recuperare Regem, iustissimum est.

Præscriptio immemorialis an recte
possit à Principe prohiberi in ve-
ctigalium acquisitione, & prohi-
bitio comprehendat tam futuram
quàm præteritam præscriptionem
ad explicationem leg. 2. tit. 15. lib.
4. recopil.

N allegationibus precedentibus pro-
bauimus ius Regis nostri in vectiga-
libus contra Magnates, nec eis ali-
qualiter posse tolerantiam prodesse,
sed plura ab eis obiciuntur, ex qui-
bus intendunt Regalis Patrimonij iura infringere,
& idè necessarium est objectionibus respondere,
ex quo Regis nostri ius magis confirmetur, &
manifestius cognoscatur, opponunt enim Magna-
tes non posse à Principe præscriptionem immemo-
rialem

rialem impediri, nam adèd efficax ius quod ex illa
acquiritur vt ius naturale, censeatur quod non subest
Principis constitutionibus, & probare intendunt ex
Molina de primog. lib. 2. c. 2. n. 20. & 21. & referens
Bald. etiam conf. 439. in fin. n. 8. & 9. Cevallos de co-
gnitione per viam violentia quest. 55. num. 36. Petra de
potestate Principis, cap. 25. ex num. 26. Surdus
conf. 262. n. 65. D. Castillo de tertiis, c. 18. num. 178. &
cap. 21. num. 21. col. 4. in princip. Regnerus Sixtin. de
Regalibus, lib. 1. cap. 6. num. 15. 19. & 20. Gironde de
priuilegiis, n. 903. Mieres de maiorat. part. 4. quest. 20.
num. 246. in nou. editione. optimè Bald. in l. imperium,
quest. 8. num. 11. vers. sed ius questum, ff. de iurisdic-
tione omnium iudicum, & eo tantum citato, Fuluius Pa-
cianus consil. 161. num. 22. & 23. Rolandus con-
sil. 54. num. 18. lib. 4. Craueta consil. 135. num. 20.
& consil. 640. Pinellus in rubrica, Cod. de rescind.
vendit. p. 1. cap. 2. num. 4. Parisius consil. 101. num. 7.
lib. 1. Cephalus consil. 342. num. 75. lib. 3. vbi de ma-
gis communi testatur, vt provt & Ludouicus Moro-
fus idem affirmans responso 89. num. 13. & antea
responso 64. num. 4. D. Ioannes Baptista Valencuela
consil. 93. n. 47. & 48. lib. 1. Iosephus Ramon, conf. 24.
num. 99.

- 2 Tum etiam obiciebant præscriptionem tunc so-
lùm prohiberi in vectigalibus ex leg. 2. tit. 15. lib. 4.
Recop. quæ de nouo acquiritur, non verò quæ iam
causata & præterita erat, tempore quo dicta lex edi-
ta erat, vt ex Paulo Castrensi & Baldo, quos refert
Ioannes Gutierrez tradit D. Castillo de tertiis, c. 30.
n. 6. & similiter dicebant esse in possessione magna-
tes vectigalium, & ad mantentionem quæ inspici-
tur & attenditur in articulo summario recuperatio-
nis gabellarum, tantummodo facti insistentia, &
corporalis detentio desideratur, vt docet Gerard.
Maiol conf. 91. n. 53. Cancer var. p. 3. c. 14. n. 41. Fon-
tanell. de pactis nupt. tom. 2. clausula 7. gloss. 3. d. p. 10.
n. 24. & 73. Monachus decif. Bononiens. 30. n. 12. & 22.
Cæsar. Barcius decif. 47. n. 19. & 25. Franciscus Mila-
nen. decif. 3. n. 179. & 197. lib. 1. quibus accedit Lu-
dovicus Posthius de mantentione, obseruatione 42.
num. 98.
- 3 Et rationem adiungunt, quia omnia quæ contra
Magnates expenduntur, tradunt respicere iudicium
proprietas: in possessione verò solùm summarie
quæredum an possideat, & summarissime circa hoc
qui possidet, in possessione tuendus. Bald. in leg. solet,
§. an verò, ff. de officio Proconsul. & in conf. 485. lib. 3. De-
cius conf. 136. Ripa in l. 2. ff. quorum bonorum, quos se-
quutus recenset Peregrinus conf. 84. n. 5. lib. 6. & in
tractatu vario, in titulo de causa possession. & propriet.
sub num. 14. Conrad. in l. unica, C. si de momentanea
possessione, quest. 13. num. 16. Fontanella de pactis nuptia-
libus, tom. 2. claus. 7. gloss. 3. dict. part. 10. num. 23.
28. & 72. Ludouicus Posthius dict. obseruat. 42.
num. 94.
- 4 Et dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. quæ improbat imme-
morialem, procedit quoad proprietatem, non verò
quoad possessionem vectigalium, & in iudicio sum-
mariissimo continuationis, possessionis, & mantentionis
in vectigalibus, quæ se defendunt Magnates,
non debet misceri discussio ordinaria proprietatis,
quo non differret iudicium summarium ab ordina-
rio, quod nullatenus ferendum est ex Laderchio
conf. 95. num. 4. & 6. Ludouic. Posthius d. obseruat. 42.
n. 102.

- 5 Tum, vt possit procedere, quod supra notauimus
in præscriptionibus, & de acquirendis vectigalibus
esse necessariam scientiam Principis, quam nun-
quam Magnates probarunt, & eorum Aduocati con-

tendant verius esse non requiri Principis scientiam,
ex Alex. dict. conf. 6. viso themate, lib. 1. d. n. 4. vsque ad
finem Consilij, Balbus de præscript. in 2. part. 3. partis
principalis, q. 6. n. 22. Iacob. de S. Gregorio in tractat.
feudali, versic. cum meo, & mixto imperio, columna fin.
& pluribus citatis Curtius Inn. conf. 158. n. 12. vol. 2.
Anton. Rub. conf. 21. viso & diligenter considerato, n. 7.
Baldus in c. 1. in fine de constit. & in c. 1. quæ sint Rega-
tia. Barbatia conf. 35. in præsentia pauca, n. 13. 18. & 21.
vol. 2. Decius conf. 152. in causa n. 4. Oldrad. conf. 296.
incipit de iure, Rapha. Cuman. consil. 84. ad finem, &
post plures alios Francisc. Becius consil. 15. num. 9.
& 10. lib. Ruin. conf. 105. num. 5. lib. 5. Ioan. Baptista
Costa de fact. scientia & ignorantia, inspectioe 72.
num. 2. Menoch. lib. 3. præsumpt. 132. num. 71. versic.
& præterea, Rosental. de feudis, cap. 4. concl. 32. n. 3.
& in scholiis lit. C. Bertazol. consil. ciuiliu 71. n. 4.
D. Ioannes del Castillo tom. 5. cap. 93. §. 8. sub n. 6.
egregie Ioan. Baptista Ferret. conf. 141. n. 3. per totum,
lib. 1. D. Ioan. Baptista Valencuela tom. 1. conf. 79.
num. 94. 95. & 96. Cancer. part. 3. variar. cap. 4.
n. 160.

Sed etiam dicebant ex decreto mensis Septem-
bris anni 1628. quo Princeps edixit in vectigalibus
Magnatum velle deliberare, vt quod iustum decer-
neret, de quo supra alleg. 8. num. 37. reuocatum esse
mandatum Aduocatis fisci ne possint cōtra Magna-
tes actionem intendere pro vectigalibus, idque
confirmant ex Textu in l. Pomponius, §. in his, ff. de
procurat. ibi: In his autem personis in quibus mandatum
non exigimus, si fortè evidens sit contra voluntatem eos
experiri, eorum pro quibus interueniunt, debere eos re-
pelli. Et idem probatur in leg. illud, §. final. ff. de minor.
& in cap. constitutus de in integrum restitutione, Baldus
conf. 118. incipit, quia plenissime, n. 5. lib. 3. & officiales
& ministros Regios non posse facere contra quod
ille decreuit, resoluit egregie Craueta conf. 732. inci-
pit, Illustrissima bona, n. 13. lib. 4. & addit hæc notanda
verba: Rursus reuocatio hæc sicut à voluntate domini
pendet, ita à Procuratore non fit: cuius explorata volun-
tas esse non aliter potest, nisi de domino cognitum habeat,
Angelus in l. si quis intentione ambigua, num. 4. ff. de iu-
diciis, Angelus & alij in l. inter stipulantem, §. 1. ff. de
verborum obligationibus: facit l. si hominem, ff. mandati,
vbi Procurator cum mandato generali non potest
reuocare illud, quod dominus specialiter prouidit,
nec mutare quod fecit Barbatia lib. 3. conf. 77. n. 4.
& 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 44. n. 6. & idem in si-
mili probatur l. 44. Tauri.

Verumtamen vaide in hoc peccarunt, & decepti
Aduocati contrarij, & prædictis non obstantibus
ius Regij fisci sine dubio in hoc casu procedit, &
sequentibus suadetur.

Primò, quia certissimum est & absque contro-
uersia, vectigalia Regia ex sua natura esse in præ-
scriptibilia, ita vt in eis nec possessio immemorialis
prodesse possit d. leg. 2. tit. 15. lib. 4. recop. quam exor-
nant & probant Azeuedus ibi, & in l. tit. 18. lib. 9.
recop. n. 15. Didac. Perez in l. 6. tit. 13. lib. 3. Ordinam.
verbo, tributos, Greg. Lopez in l. 6. glossa 4. tit. 29. p. 3.
Auendaño de exequendis mandatis 2. p. cap. 4. n. 20. &
27. Menchaca de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 12. &
lib. 3. §. 26. num. 40. Lazarte de Gabellis cap. 19. à n. 4.
Gironde de Gabellis 1. part. à n. 43. & 7. part. in prin-
cipio, num. 1. & de priuilegiis quest. 6. num. 27. Parlador.
lib. 1. rerum quotidianarum, cap. 2. num. 14. Villalobos
in antinomias, verbo præscriptio, num. 27. Olanus ibidem
num. 19. Molina de iustitia & iure, disputatioe 75.
versic. in regno Castella, Gutierrez de Gabellis
quest. 5. per totam, D. Alfaro de officio fiscalis
glossa

glossa 20. qui & omnes Doctores Hispani, qui de hac re scripserunt, constanter prædictum admittunt praxi & stylo regalis, & supremi Senatus patrimonij confirmatum, ita vt de eo dubitari non possit, & necessarium esset totum ordinem iudiciorum, & administrationem vectigalium turbare, si de hoc controuersia fieret, & quid aliqui uoluerunt, vt quamuis præscriptio immemorialis non procedat ad vectigalia adquirenda, tamen poterit prodesse ad interpretationem tituli, quo vectigalia adquiri intenduntur, satis improbauimus *alleg. l. 3. num. 34. & 35.* ultra quam in hoc casu procedere non potest, quando Magnates nullum habere titulum contendunt, sed solum tolerantiam, & permissione Principum se defendunt.

8 *Secundo*, nam etsi posset admitti opinio, vt Princeps non possit ius quæsitum ex præscriptione immemoriali adimere, id procedit vt constat ex Doctoribus, *suprà* relatis, quando postquam iam perfectum & causatum est, & præscriptio immemorialis completa, Princeps id adimere uellet, sed tamen nullus ex prædictis Doctoribus negabit Principem posse ex iustis causis prohibere, ne in aliquibus procedat præscriptio immemorialis, vt ex Sixtino Romano, Mieres, & aliis in contrarium adductis probauit D. Castillo *de tertijs dict. c. 18. num. 178.* nam quamuis id in vectigalibus verum esset, non verò omnino improbatum, vt statim dicemus, cum *d. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop.* quæ præscriptio immemorialis improbat in vectigalibus, edita fuisse anno 1502. necessarium erat vt Magnates allegarent & probarent, vt eo tempore, quod est, 137. annorum ab hoc anno 1639. præscriptionem immemorialem impletam fuisse causatam, quod hodie probari non potest, quia testis de eo tempore deponere non ualet, cum longior vita hominis non excedat centum annos, *leg. an usufructus, 63. ff. de usufructu, l. usufructus, 8. ff. de usufruct. legat. ex Menoch. Mol. & aliis D. Lara de vita hominis c. 33. n. 85. & 86.* nec aliquis ex Magnatibus allegauerit, quo fit etsi procedere posset prædicta opinio in vectigalibus, nullo modo in his casibus & hoc tempore locum habebit.

9 *Vltius d. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop.* quæ improbat immemorialem in vectigalibus, verius est etiam procedere in præscriptione immemoriali, quæ poterat esse perfecta & causata eo tempore, quo lex edita fuit, quod in terminis notauit Lazarte *de decima venditionis, cap. 29. n. 5. & 6.* & ita tenendum esse resoluit, nam *ex d. l. 2.* non solum prohibetur & excluditur immemorialis in vectigalibus, sed etiam reprobatur velut iniqua & irrationabilis, idè tam præteritam, quam immemorialem postea sequutam excludit: nota eius verba, ibi: *Atque idè cum in illo casu immemorialis etiam consuetudo & præscriptio tanquam iniqua reprobetur & irritetur à prædicta lege, fit consequens vt nunquam prodesse possit alicui; nec legi debeat derogare qua de venditionis aut permutationis decima lata est, siue consuetudo illa præterita sit, siue futura post legem introducta, post legem scilicet que illam reprobat.* Et idem Lazarte distinguit inter alias res, & gabellas, vt in his specialiter procedat prædictum: nota verba, ibi: *Atque istud quidem quod immemoriali præscriptione diximus, intelligendum est in gabella seu alcabala, de qua agimus.* Quasi in ea istud specialiter procedat & propter publicam utilitatem statueretur, ex quo non poterunt ad consequentiam trahi omnes Doctorum opiniones, quæ regulariter tenuerint, vel præscriptionem immemorialem prohiberi non posse, aut prohibitionem ad iam completam, & perfectam non extendi.

Idem etsi aliud agens tenuit Azeuedo *in l. 3. tit. 1. lib. 2. recop. n. 17.* vbi tradit contra leges Regni non posse allegari præteritam consuetudinè, nam quando lex consuetudinem damnat & reprobatur, censetur omnis consuetudo sublata, siue præterita, siue futura: & *n. 19.* tradit his verbis: *Item & quia per simplicem derogationem expressam tamen alicuius consuetudinis prout hic non solum præterita consuetudo reprobata censetur, verum & futura: & ex sententia Felini, Dueñas, Auendañi, & aliorum, quos refert idem Azeuedo vbi proxime, num. 21.* procedere prædictum statuit etiam in quacumque consuetudine immemoriali, siue præterita, siue futura, ibi: *Quæ quidem in tantum est vera, quod etiam si talis consuetudo sit immemorialis, nihil adhuc operabitur contra legem consuetudinem reprobantem;* quod expressè tenuit Greg. Lopez *in l. 6. verbo, tributos, tit. 29. p. 3.* & sufficere videtur sola prohibitio immemorialis, vt etiam præterita & futura censetur prohibita, vt notari solet ex Textu celebri *in l. eos, §. super, C. de usuris*, ibi: *Nec liceat Iudici memoratam augere taxationem occasione consuetudinis in Regione obtinentis.*

Quod cum locum habeat in sola prohibitione præscriptionis, multò magis procedit, quando lex non solum prohibet immemorialem, verum etiam expressè illam reprobatur, & declarat omnino nullam, iniustam, & iniquam, vt *in d. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. argum. cap. vnici, de clericis non residentibus, lib. 6.* ibi: *Consuetudinem illam penitus improbatem, c. 2. de probat.* ibi: *Talem consuetudinem reprobamus;* & cum *in d. l. 2.* immemorialis non tantum prohibeatur, verum reprobetur vt iniqua, iniusta, & contra utilitatem publicam Regni & vassallorum, hoc casu omnis consuetudo etiam præterita censetur reprobata, *Glossa verbo rationabilis, in cap. fin. de consuetudine, Panormit. in c. 2. de probat. n. 7. & 8.*

Declarat prædictum Pater Suar. *de legibus, lib. 7. c. 7. n. 9.* vbi distinguit duos casus. *Primus* est, quando lex improbat consuetudinem, & præscriptionem per modum simplicis declarationis. *Secundus* quando iustis de causis disponit lex, vt habeatur præscriptio pro irrationabili, & iniqua, & vterque comprehenditur in hoc casu, & in iure eius mentio est: nam aliquando proceditur per verbum *declaramus*, vt *in cap. ex parte, de consuetudine*: aliquando verò per verbum *irritamus*, vt *in c. cum inter, de consuetudine*, eis verbis: *Talem consuetudinem induximus irritandam, quod rectè explicuit Pater Molina de iustitia & iure, disput. 79.* & in hoc sensu loquitur *d. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop.* ibi: *Que nos per esta ley y Premática desde luego la prohibimos, defendemos, cassamos;* & hæc verba non solum prohibent præscriptionem futuram, sed etiam præteritam iam formatam & completam; nam id expressè denotat illud *cassamos*, id est, annullare præscriptionem iam causatam, & ita rectè tradit Pater Suarez *vbi supra, n. 10.* ibi: *Et in hoc sensu intelligenda videntur multa iura reprobantia aliquas consuetudines, vel præscriptiones.*

Et in iure certissimum est, vt quando lex facit declarationem, etiam comprehendit præteritam, vt ex Panorm. Dec. Felin. *in cap. fin. de constir.* Bart. & aliis *in l. omnes populi, n. 44.* vbi id maxime procedere tradit, quando ratio non solum est motiua, sed decisiva, Nauarr. *in cap. si quando, de re scriptis, except. 21. n. 4.* & ex Felin. Bald. Dec. Menchaca, Menoch. Argiano, Morla, & communi Doctorum sententia, ego notauit *in disput. Granatens. decis. 11. num. 1.* & ita sine dubio procedit *in d. l. 2.* vbi prohibetur præscriptio, declaratur iniqua, iniusta, & contra publicam utilitatem; & idè annullatur & cassatur.

Tandem

14 Tandem in terminis *dict. l. 2.* idem tenuit Ioannes Gutierrez *de gabellis q. 5.* vbi quæstionem mouet *n. 7. an* prædicta lex comprehendat omnem immemorialem, siue iam completam tempore quo edita dicta lex, siue non. Et resoluit etiam iam formatam præscriptionem reprobata censeri, idque tradit suaderi expressè ex verbis *d. l. 2.* ibi: *por hauer cogido y llebado, iunctis verbis, por qualquier tiempo, aunque fuese immemorial.* Ex quibus si simul, vt debent, accipiuntur, manifestè omnis præscriptio præterita immemorialis, si qua fuisset, tollitur.

15 Et inter alia illud fundamentum expendit Ioannes Gutierrez *n. 9.* quia ex lege valde antiquiori quàm dicta lex 2. tempore Regis Ildephonfi XI. anno 1386. quæ est *l. 1. titulo 15. lib. 4. Recopilationis*, cautum erat iura Regalia non posse aliquatenus tempore acquiri, vt etiam cautum erat *in l. 6. tit. 29. p. 3.* & ita rectè potuit dicta l. 2. vt iniquam & iniustam præscriptionem immemorialem declarare, quia non potuit procedere à tempore dictæ legis partitæ, & dictæ legis *1. titulo 15. lib. 4.* & multò magis in hoc casu locum habebit, quia tempore dicti Regis Ildephonfi plura oppida, in quibus Magnates hodie vectigalia detinent, nondum erant fundata: & quod certius est, multò post id tempus eorum concessionem, & scripturam, & priuilegia tempore Regis Henrici I V. ferè omnes Magnates obtinuisse, & ita rectè concludit Gutierrez *dict. n. 9.* his verbis: *Quævis igitur ab illa lege interrumpatur, id est, & fit ex iustis causis procedentibus quibus etiam si iam completa esset, declaratur cassa & interrupta.*

16 Quod etiam in terminis *dictæ l. 2.* Ioannem Gutierrez fecutus tenuit D. Castillo *tom. 7. de tertijs, c. 30. n. 7.* vbi postquam retulit verba Gutierrez, tradit ibi: *Hactenus Ioannis Gutierrez placitum & resolutio, quam quidem verissimam arbitramur, & omnino tenendam.* Et reddit rationem, quia *in dict. l. 2.* Reges Catholici eius Authores non videntur ademisse ius adquisitum parti ex præscriptione immemoriali, quia illa nunquam potuit ex prædictis incipere, nec impleri, & quia Magnates & alij qui vectigalia hucusque detinuerunt, id fecisse videntur vt traditur *in dict. l. 2. violèter, & cū mala fide;* & in præscriptione immemoriali, vt in reliquis debet ab initio bona fides interuenire vt *ex c. 1. de præscriptionibus in 6.* ex Bald. Panormitano, Aretino, Franco, Alexandro, Guidone Papa, Calcaneo, Socino, Afflicto, Baldo, Craueta, Antonio, Gabriel, Molina, Menochio, & aliis plurimum centum Doctoribus quos refert, probauit D. Castillo *dicto tom. 7. c. 26. n. 24.* qui in eandem sententiam adducit D. Ioannem de Solorzano, & Doctore Ioannem de Balboa, qui me præcesserunt in hoc munere fisci Patroni Regalis, Patrimonij, & quorum autoritas solum sufficeret ex eorum doctrina, & quia nulli magis de praxi & stylo nostri Senatus deponere possunt.

17 Et vt excludatur quidquid in hoc casu opponi possit, videlicet quod non videatur exigi bona fides in præscriptione immemoriali, vt qui contrarium tenuerint possint interpretari, solum notandum censeo quod *alibi* tradidimus *allegationibus sequentibus*, omnes interpretes, qui tenuerunt in præscriptione immemoriali bonam fidem non requiri, non procedere quasi non requiratur bona fides, sed quia ex longo tempore præsumitur in immemoriali & quando expressè præsumptio excluditur bonæ fidei, certissimum est nullo modo posse immemorialem locum habere, quia cum mala fide nulla præscriptio procedit *c. 1. de præscript. in 6.* & cum *in dict. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop.* aperte traditur possessionem vectigalium in-

ductam violèter & cū mala fide, nullo modo admitti poterit præsumptio bonæ fidei, quam lex excludit.

Vltius D. Castillo *dict. c. 30. n. 6. vers. Vnde doct. Etrina*, aliam subiungit rationem, vt eorum opinio, qui tenuerunt reprobationem præscriptionis immemorialis non extendi ad iam perfectam & completam, non posse in consequentiam eam opinionem adduci, nec admitti in vectigalibus, nam cum ea sine expresso Principis priuilegio & concessione acquiri non possint, non poterit præscriptio immemorialis procedere: & probat ex Geminiano, Alberico, & Peregriano, & subiungit in hoc nihil fisci priuilegio tribui, sed ex iure communi procedere. Nota eius verba, ibi: *Item dum dicta lex 2. immemorialem præscriptionem etiam præteritam excludit in materia gabellarum, non quidem aliquid exorbitans vel extraordinarium, sine quo ius adquisitum tollere videatur, statuit, vel introduxit, sed imò potius adeo inridicè, & iustè se habuisse videtur, vt iure communi conueniens omnino statueret, sicut deprehenditur manifestè ex his, quæ Petrus Barbosa latius scripta, atque annotata reliquit *in l. comperit, C. de præscript. 30. vol. 40. annorum ex n. 11. vsque ad 16.* vbi ex sententia aliorum multorum Auctorū, & ad explicationem legis illius obseruauit, quod *Gabella aut tributa, quæ imponuntur pro soluendis stipendijs militum, vel pro sumptibus, & expensis bellorum quæ occurrunt, vel pro beneficio Reipublicæ ad eius tuitionem, nec etiam immemoriali præscriptione acquiri, aut tolli possunt*, prout latius ibi comprobatur, & idè ex sententia D. Castelli *dict. l. 2.* rectè procedit, non solum vt improbet præscriptionem iam completam, sed etiam vt in vectigalibus posse rectè prohiberi præscriptionem: nam etsi retulerit D. Castillo *d. c. 36. n. 6. Iasonè, Cephalum, Ruinum, Parisium, Surdum, Antonijum Petram, Mieres, & alios* qui in contrarium expensit vt Princeps non possit prohibere præscriptionem immemorialem, tamen id locum non habere in vectigalibus statuit ex rationibus prædictis: & idè non rectè in contrarium expenditur.*

19 Ex quibus manent expeditæ duæ obiectiones, quæ contra Regium patrimonium Magnates obieciunt; de quibus *suprà n. 1. & 2.* videlicet Principem non posse prohibere præscriptionem immemorialem, & dictam legem secundam *titulo 15. lib. 4. Recop.* quæ prohibetur non procedere iam causata, quia hæc factis *suprà* explicata sunt.

20 Quod verò iam obieciatur, quæcunque quæ pro Regali patrimonio expeditur, locum posse obtinere, quando de proprietate vectigalium ageretur; non verò cum de possessione, in qua summarie quæritur, & qui possidet tuendus est, de quo *suprà n. 3.* quia respondendum est: hæc omnia quæ regulariter procedere possent, locum non habent in vectigalium recuperatione; nam tunc summarie agitur, *ex l. nisi opinatores, C. de exact. tributorum, lib. 10.* & pluribus probauimus *allegat. 5. per totam*, & iure nostro Regni expressè deciditur *in l. 9. titulo 9. lib. 3. l. 26. titulo 18. lib. 6. Recopil.* illis verbis: *T que nos lo podamos todo mandar, tomar y occupar sin se guardar otro orden de derecho, o sin otra sentencia, o declaracion como decho es,* & in totum (si quod contra obiectum admitteretur) delenda esset praxis Senatus regalis Patrimonij, in quo nec audiri oportet, quod de non admittenda hac discussione in iudicio summario expensum est.

21 Rursus quod etiam obiectum *dict. l. 2. titulo 15. lib. 4. recop.* non improbare possessionem vectigalium, sed solum ne iure Domini acquirantur, non solum futile est, sed turpe, & valde reprehendendum, obiciere: nam expressis verbis dicta lex 2. improbat possessionem, vt apparet his verbis *Aunque en ello pareciera* esse.

esse tolerancia nrestra, o de nrestrs successores, que para ello no puedan adquirir, ni adquieran possession, titulo, ni derecho, ni puedan alegar uso ni costumbre alguna; & valde absurdum est contra expressa verba velle in contrarium dictam legem adducere, & intendere præscriptione reprobata non reprobari etiam possessionem, quam lex expressè tradit in vectigalibus adquiri non posse.

22 Sed ultra quod obiciebant non esse causam definiendam, vt vectigalia à Principe recuperantur in hoc articulo summario del cobro, ne confundatur iudicium summarium cum ordinario, de quo supra n. 4. ad finem, quia faciliem expeditionem habebat, si consideres iure communi & Regio, breuiter & summarie filco restituendum, quod ex vectigalibus usurpatum est, vt sapius diximus & quando probatio quæ faciendâ in iudicio ordinario prodesse non potest, admittenda non est. l. ad probationem, C. de probat. c. sape 44. de appellat. vbi Gloss. verb. iuris, Clem. sape de verb. signific. Franch. decis. 211. num. 12. Ioan. Francisc. Ponte lib. 1. conf. 59. n. 1. & cum in vectigalium detentatione nulla possessio, probatio, vel præscriptio proficit, nisi constet de priuilegio, aut concessione Principis probatio alterius cuiusque rei non admittenda, cum prodesse non valeat non edocto vel demonstrato vectigalium priuilegio in triplici termino, vel dilatione quæ in iudicio summario huius articuli del Cobro, conceditur, vt titulus, & concessio exhibeatur: nam tres termini & dilationes separatim assignantur, & in qualibet interpellatur possidens vectigalia, vt exhibeat titulum concessis triginta & plus diebus, iuxta qualitatem rei in quocunque termino, & cum in hoc planius & plenius, quam in iudicio ordinario de causa cognoscatur, videtur de illa amplius non esse necessarium discutere.

23 Præsertim, nam quoties in iudicio summario plenè de causa discutitur, & cognoscitur, non est necessarium expectare iudicium ordinarium, sed ex iudicio executiuo & summario nascitur exceptio rei iudicata ad plenarium, quando de eo quod in plenario cognoscendum plenariè cognitum fuit in summario, Bart. in l. 1. n. 4. C. de ordine cognitionum, & in l. quod in diem, §. 1. ff. de compensat. Socin. conf. 264. versic. circa sextam questionem, & probauit Abbas 1. p. conf. 50. n. 2. & 3. Et vt singularia pondero eius verba, ibi: Præterea & secundo, vbi cumque idem prorsus est finis agendi non potest deduci per viam agendi in secundo iudicio, quod fuit deductum in primo, etiam per viam excipiendi. Et est Textus notabilis in l. duobus, ff. de exceptione rei iudicata, & facit quod ex Baldo, Decio, Alex. Curtio, & Parisio notauit D. Alex. Ludouic. decis. 335. n. 15. vsque ad 18. ibi: Quia plenaria cognitio non attenditur penes ordinem iudicij, sed penes qualitatem probationis, & quando tempus ad probandum datum fuit, ita vt plenè de re cognosci possit, vt in hoc casu quia tres assignati termini, vt exhiberetur titulus & priuilegium vectigalium.

24 Nam quamuis regulariter sententia lata, vel decretum in iudicio summario executiuo non pariet exceptionem rei iudicata quin possit iterum de eadem re ordinariè agere, l. à Diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudicata, l. si quis à liberis, §. meminisse, ff. de liberis agnoscendis; tamen hæc regula limitanda est in casu de quo agimus, cum plenè de re cognitum sit in iudicio summario, & ultra supra adductos notarunt Cæsar Barcius decis. 82. n. 24. & 25. Simon de Præcis vol. 1. conf. 107. n. 13. Socin. senior vol. 2. conf. 255. n. 2. & 6. Gratian. tom. 3. disceptat. p. 445. n. 4. vsque ad 10. Dec. omnino videndus conf. 96. num. 1. cum seqq. Alex. in d. §. si super rebus.

Et rectè notauit Sesse de inhib. c. 2. §. 3. concl. 1. n. 14. qui postquam nostram sententiam admittit, reprobauit; & aded verum censet vt procedat etiam quando super aliquo iure incidenter per viam exceptionis, aut per modum causæ plenè cognitum fuisset, sicut super ipso principali, quia tunc sententia lata super incidenti parit etiam exceptionem rei iudicata, ac si principaliter de illo actum fuisset, vt ex Bartol. Innoc. Panorm. Dec. & Ant. de Butrio probauit idem esse vbi proximè n. 15.

Præterea quod etiam obiciebatur, non esse necessarium ad detinenda vectigalia per Magnates probari scientiam & patientiam Principis quam nunquam probarunt, de quo supra n. 5. facillimè excluditur, nam vltra quam ex plurium sententiâ longè probabiliori ad præscriptionem immemoriam scientiam & patientiam Principis requiri, vt in omnibus iuribus incorporalibus desideratur eius scientia & patientia, contra quem præscribuntur, & hanc tenuerunt opinionem Cynus, Bartolus, Baldus, Quidradus, Salicetus, Angel. Castrensi. Panorm. Aretin. Bertachinus, Ripa, Alex. Socin. Anania, Boherius, Aimon, Craueta, & Palacios Rubios, quos refert Ant. Gabr. lib. 5. communium, tit. de præscript. concl. 1. num. 59. Albertus Brunus, & alij, quos refert & sequitur Ioan. Garcia de nobilit. glossa 7. num. 7. Felinus, Iason. Socin. Iun. Ruinus, Beronius Crotus, Corneus, Cepola, Craueta, Cephalus, & Burfatus, quos refert Achilles Pedrocha consil. 36. num. 86. itatuens hanc esse magis communem opinionem & eiusdem sententiæ, præter supradictos Couarru. Mascard. Raudens, Sfortiam, & Azeued. refert Castillo tom. 7. cap. 28. num. 4. & de hoc egimus latius allegat. 9. num. 14.

Et ex eo contrariæ opinionis Doctores crediderunt, non esse necessariam patientiam & scientiam Principis, quia ex longo tempore videatur præsumi, vt ex Becio, Padilla, Gutier. Azeuedo, Calixto, Ramirez, Peregrino, Barbosa, Surdo, Capito, Mastrillo, & aliis, probat D. Castillo vbi proximè, & D. Molin. quem maximè pro se ad hoc expendunt Magnates lib. 2. de primogeniis, c. 6. num. 15. idem tenuit eis verbis: Vel ex eo quod ex huius præscriptionis natura, scientia probatio necessaria non sit, vel quod ex tanti temporis lapsu hæc omnia præsumantur. Igitur idem Molina & omnes qui in contrarium adducuntur, vt scientia Principis non sit necessaria probari in præscriptione immemoriali, possessione, & detentatione vectigalium; inde probationem excludunt, quasi præsumatur scientia ex tanti temporis lapsu, & cum præsumptionem oporteat cedere veritati, l. nuptura filio, ff. de iure dotium, Surd. consil. 37. n. 17. & conf. 80. num. 19. & conf. 523. num. 18. Gratianus discept. tom. 5. c. 832. num. 15. Thusc. lit. P. conclus. 612. quando aperte constaret scientiam Principis non adfuisse, necessaria illa probanda, non enim potest manifestius ignorantia Regum nostrorum probari in hac re, quam cum ipsi illam claris & non cauillandis verbis testantur in d. l. 2. tit. 15. lib. 4. recop. ibi: Sin que seamos sabidores dellos; & assertioni Principum semper credendum est, Clem. 1. de probat. vbi notatur, & ex Mascardo & aliis pluribus ego notavi alleg. 60 per tot. & nulla potest contra illam præsumptio procedere, & ided vt præsumatur Principis scientia, probanda est.

Denique quod vltimo loco obiectum n. 6. ex decreto Regis nostri expeditum Kal. Septembr. anno 1628. videri eius voluntatem declarari, ne istæ lites vectigalium aduersus Magnates instituatur, & filci Patrono mandatum reuocatum, quia satis explicatum

catum relinquitur prædictum decretum allegat. 8. n. 37. & cum in eo nullo modo prohibeat Rex noster, vt hæc actiones exercentur, cum facile posset edicere, sed solum dicat de illo velle deliberare, quia fortè aliqua proposita fuerunt Principi, vt eius patrimonium posset damnus refarcire, quod ex Magnatum detentatione vectigalium patiebatur; & qui deliberare dicit, non disponit, nec prohibet, vt alibi probauimus arg. l. 1. §. cassum, ff. de postulando, supra alleg. 8. n. 49.

29 Dicendum est valde absurdum videri inde velle desumere reuocationem mandati filci Patroni, & illi prohiberi quod pro bono publico, vt popularis actio cuiuslibet de populo competit intendere, vt quod filco usurpatum restituatur, vt resoluit Peregr. de iure filci lib. 6. tit. 2. num. 17 & probatur, l. 1. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 10. lib. 5. recop. & non solum id cuiuslibet permissum, sed adiunctis penis de quibus, in l. 3. tit. 8. lib. 9. recop. iubetur illum qui cognouerit aliquid ex Regali Patrimonio iniuste detentum, statim denuntiare, alias puniendum.

30 Et cum Patronus filci possit pro eo quascunque intendere actiones, generaliter, & sine aliqua restrictione, l. 1. tit. 18. p. 4. l. 1. & per totum tit. 13. lib. 2. l. 1. §. 3. tit. 2. lib. 9. recop. non potest absque eo quod expressè reuocetur mandatum prohiberi, cum vltra ea quæ notauimus alleg. 8. n. 57. vt non videatur vetare qui expressè non prohibet, arg. l. qui vas, §. vetare, ff. de furtis, faciunt verba Textus, in l. vnica, §. si autem ad deficientis, C. de caducis tollendis, ibi: Nam si contrarium volebat nulla erat difficultas coniunctim ea disponere, c. ad audientiam, de decimis, eis verbis: Nam si intellexeremus tantummodo de noualibus, vbi ponimus de laboribus, de noualibus ponemus. Quia non videtur comprehensum quod facile potuit declarari, si expressum non sit ex traditis à Menoch lib. 1. præsumpt. 23. & addendi Craueta conf. 6. n. 66. Dec. lib. 3. conf. 114. n. 15. Surd. conf. 143. n. 15. & conf. 340. n. 2. Caneceus 1. tom. var. c. 20 de legatis ex n. 377.

31 Maximè cum probetur ex eodem Textu qui in contrarium adducitur, esse necessariam expressam voluntatem, vt mandatum datum reuocari videatur in l. Pomponius, §. in his, ff. de procurat. ibi: Si forte euidentis sit contra voluntatem eos experiri eorum, pro quibus interuenire eos repelli Et cum nullo modo dici possit in dicto decreto euidenter reuocari mandatum generale, quod habet filci Patronus, videtur non posse prohiberi litem prosequi, & actionem intendere contra Magnates pro recuperandis vectigalibus: nam etsi in aliquo contractu expressè à Principe concederetur alicui vti priuilegio concesso, vel officio, vel Princeps iuberet, ne filcus contra illum aliquid peteret, sed potius illum defenderet, quo casu euidentis est voluntas ne Patronus filci mandato sibi concesso vteretur, adhuc illud intelligendum est, ne iniuste aliquid petat, non verò si iuste actionem intenderit, nam id non prohibetur arg. leg. Aurelio 23. §. Gaius, ff. de deliberatione legat. vbi Scribentes, Couarr. in c. Raynaldus, §. 1. n. 8. Alberic. in l. nullus videtur de reg. iuris, Carrot. de locato, 4. p. q. 14. n. 36.

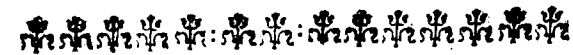
Tum etiam, quia licet expressè Princeps iudicia de vectigalibus contra Magnates non intendi iuberet, tamen cum à tempore quo prædictum decretum prolatum fuit tredecim excurrerent anni, & in hoc tempore tot bella excitarentur, & propter ea ærarij publici penuria experta fuisset, de prædicto decreto quasi nociua publica vtilitati, noua causâ interueniente, curandum non est, l. ex facto, ff. de vulgari, l. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciendis, cap. suggestum de decimis, c. quanto, de censibus, vbi Scri- Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Filcal. Pars I.

bentes, & in c. accedentes, de præscript. Natta conf. 63. Roland. conf. 1. num. 170. lib. 1. Riminald. Iun. conf. 18. n. 67. & conf. 25. n. 45. Lancellot. Gallia conf. 25. n. 40. Belluga in pecc. Princip. reg. 35. §. post militares, n. 12. Francisc. Ponte de potestate Præreg. tit. 5. n. 32. & 41. Ripa responso 7. dub. 8. p. 1. consonat de iure Regio, l. 43. tit. 18. partit. 3. vbi etiam notauit Gregorius Lopez.

Et in casu simili publicæ necessitatis potest Princeps expendere bona subditorum, vt notant communiter Canonistæ in c. qua in Ecclesiis, de conf. & nos alibi notauimus alleg. 59. n. 19. quantum magis permittendum Patrono filci, vt vectigalia Regalis patrimonij recuperet, etiam si expressè Princeps prohiberet, quando noua tam vrgens & necessaria causa interuenit, maximè cum in præsentem nulla est prohibitio, nec tacita, nec expressa, vt sæpe animaduertimus.

33 Textus verò in d. l. Pomponius, §. in his de Procuratoribus, illud, §. si ff. de minoribus, iam supra explicati sunt, alleg. 8. n. 47. & 57. at verò Textus in l. si hominem 30. ff. mandati, quem pro se adducunt Magnates, iuncto consil. Craueta 73. minus etiam contra facit, quia Textus in d. l. si hominem, maximè iuuat factum Patroni filci in præsentem, quippe in eo traditur, sine iusta causa non posse Procuratorem factum domini, aut voluntatem reuocare; at verò cum iusta causa id rectè permittit, & ided qui accepit hominem, vt enim manumitteret, si postea procurator id prohibeat sine mandato, imò potius contra mandatum Domini, si ex iusta causâ id fecerit, tradit Iuriconsultus teneri eum, qui non paruit denunciationi Procuratoris, etiam si voluntatem Domini sequatur, & contra eam videtur agere Procurator, & illum Textum interpretantur Decius, Ruinus, Mozius, Iosephus Ludouicus, & alij, quos refert Neuius ibi, Tiraquellus de pænis tempor. num. 23. vsque 30. Pileus quest. 101.

34 An verò hodie iustæ sint causæ recuperandi vectigalia? & ratio ipsa, & decretum Regis nostri ostendit, quo edicit maximè suam conscientiam grauari ex eo quod domini vassallorum detineant vectigalia: quibus adde verba, quæ alibi notauimus, Dominici de Soto lib. 3. de iustitia & iure, q. 6. art. 7. n. 3. vers. ceterum. Consilium verò Craueta in longè dissimili specie procedit, videlicet quando Princeps expressè aliud priuilegium dedit, vel concessionem fecit ad beneplacitum ipsius Principis, quia non potest ab eius Ministris reuocari, quod longè differt à tolerantia, & nostro casu.

ALLEGATIO XVI.

Præscriptio non procedit nisi in iure causato.

- 1 Præscriptio sine possessione non procedit, c. sine possessione de reg. iuris.
2 Possideri non potest quod non extat. Non entis nulla sunt qualitates. l. qui superstitis ff. de acquir. hered. C. auditis de præscription. l. 1. §. hoc interdicto, ff. de ius in re act. que primato.
3 Consuetudinis, & præscriptionis differentia proponitur.
4 Præscriptio tollit ius causatum, consuetudo inducit de nouo.

- 5 §. si quis per triginta, titulo se de feudo defuncto, &c. n. 6. & 7.
- 6 Feudum præscriptione acquiri non potest, nisi res ut feudalis possideatur.
- 7 Possideri non potest nisi quod certum est. l. possideri 3. §. incertam. ff. de adq. poss.
- 8 Præscribi non potest quod iure communi competit. l. sequitur 4. §. lana. ff. de usucapionibus.
- 9 Præscriptio, ut procedat, debet res possideri ut præscribenda. l. sequitur 4. §. furiosus. ff. de usucapion.
- 10 Possessio rei diuersa non infert ad possessionem alterius, nec iungitur ut proficit.
- 11 Formaliter res possidenda & apprehendenda ut præscriptio procedat. l. cum hæredes. ff. de adq. poss.
- 12 Possessio naturalis non sufficit, sed civilis requiritur ad præscriptionem. Possessio civilis acquiri non potest sine affectu possidendi. l. 1. §. per Procuratorem. ff. de adq. possessio. l. communi. 4. 2. §. Procurator. ff. eodem.
- 13 Possidere non potest, nisi qui rem naturaliter apprehenderit. l. possideri 3. §. inde Neratius, ff. de adq. poss.
- 14 Præscriptio non procedit ex generali detentatione, nisi specialiter res apprehendatur.
- 15 Depositarium non potest possidere rem depositam, nisi eam loco mouerit, animo abdicandi possessionem. l. possideri, §. si rem, l. si rem 47. ff. de adq. poss.
- 16 Possessio distincta & formalis necessaria ad præscriptionem. c. cum Ecclesia Sutrina, de causa posses. & propriet.
- 17 l. qui vniuersas 30. ff. de adq. poss.
- 18 l. rerum mixtura, §. Labeo. ff. de usucapion.
- 19 Præscriptio non causatur ex actu negativo, sed requiritur positium possessionis.
- 20 Annua solutiones tot habent præstationes quot anni.
- 21 Successori qui ex iure proprio succedit non nocet negligentia antecessoris.
- 22 Maioratus successori non nocet negligentem fuisse possessorem. l. fin. §. sed quia, C. comm. de legat. l. 1. C. de bonis maternis. l. cum notissimi, §. illud, C. de præscript. 30. vel 40. annorum.
- 23 Præscriptio non amittitur per non usum in iuribus incorporalibus mera facultatis, sed sunt necessarij actus contrarij prohibitiui. l. 1. ff. de nundinis.
- 24 Præscriptio in iuribus incorporalibus non procedit, sine scientia & patientia eius contra quem præscribitur. Principis ignorantia in rebus facti præsumitur. l. verius 21. ff. de probationibus. l. quanquam 17. ff. ad S. C. Velleian.
- 25 Principem præsumitur ignorare proprium factum propter negotiorum molem. Magistratum præsumitur ignorare proprium factum ex multis negotiis. c. cum olim, de re indicata.

- 26 Reges Castella in testamentis improbant possessionem, quam vassalli usurparunt, de Iuribus Regalibus. Vita hominis an longior centum annorum?
- 27 Præscriptio in materia inhabili procedere non valet. l. ubi lex, ff. de usucapionibus. Præscriptionis prohibitio à lege facta eam interrumpit. c. 17. & 18. Bulla in coena Domini. Præscriptio semel interrupta non potest nec per mille annos reuiuiscere.
- 28 Præscriptio amittitur per non usum. c. si de terra de priuil. & n. 29. & 36. c. accedentibus de priuilegiis, & n. 29. & 36. l. 4. 2. tit. 18. p. 3.
- 29 Præscriptio amittitur per actum contrarium.
- 30 Præscriptio non causatur contra eos qui non sunt negligentes.
- 31 Præscriptio non dicitur amissa per non usum, quando actus factus contra priuilegium non inducit eius renunciationem.
- 32 Præscriptio permissum, nihil fit contra illud non utendo.
- 33 l. 1. tit. 21. lib. 9. recop. l. neque vtilem, ff. ex quibus causis maiores.
- 34 Præscriptio etiam inuito aufert dominium & in alium transfert.
- 35 Præscriptio quando concessum dignitati non potest renuntiatio possessorum nocere. Præscriptio solum amittitur per non usum illius, qui alias potuisset priuilegio renunciare.
- 36 Præscriptio quando amittitur in præteritum non in futurum. l. 2. ff. de veteranis.
- 37 Præscriptio concessum Camera & dignitati reale existimatur, nec renunciatione Regis amittitur.

De eadem re, quando immemorialis procedere non possit in Tertijs, eo quod Tertia nunquam separata à Decimis, & ideo non possit ut præscribantur, pro explicatione l. 1. tit. 21. lib. 9. recop.

N multis controuersis, quæ circa Tertias in Regno & supremo Senatu Regalis Patrimonij se obtulerunt, apparuit Ecclesias aliquas nunquam deduxisse Tertias, ut Principi applicarentur, nec mandasse executioni Rescripta Pontificum expedita circa Tertias in fauorem Regum nostrorum, sed integrè & indistinctè decimas suas percipisse: quo casu cum nullus alius consideretur recursus, ut contra expressa rescripta Pontificum ius Regum excluderent in tertijs, ad præscriptionem immemoriam confugiunt, iuxta l. 1. tit. 21. lib. 9. Recopil. & vltra plura quæ in his casibus immemoriam excludere possent, quæ vnusquisque percipiet in allegatione 28. & prout casus exegerit inducet: in hac tamen specie videtur nullo modo posse immemoriam locum habere, quippe cum nulla præscriptio sine possessione procedat, c. sine possessione, de regauris, Puteus, decis. 107. part. 1. Mascardus de proba

probation. concl. 24. n. 23. & conclus. 946. n. 8. Capicius decis. 209. n. 32. Boherius decis. 55. num. 6. Monach. decis. Lucensis, 14. num. 36. Hondedeus lib. 1. conf. 79. num. 47.

2 Et cum Tertiarum non separentur à decimis dici non potest possideri potuisse, quia quod non est, nec possideri valet, aut præscribi ex doctrina Baldi, in l. 1. in principio, C. de emancipationibus liberorum, quippe non entis nullæ eius qualitates existimantur, l. qui superstitis, ff. de adq. hæred. Antonius Gomez variat. tom. 1. cap. 1. num. 9. & in l. 17. Tauri, num. 19. Cevallos, tom. 4. commun. quest. 905. num. 50. Gutierrez, prætic. lib. 3. q. 35. n. 30. ex Tiraquello, Surdo, Tuscho, & pluribus, Velasco Axiom. Iur. lit. N. n. 52. & præscriptio esse non potest in eo quod erat tempore quo incipere debebat præscriptio, ita ut immemorialis non procedat, quando illud circa quod allegatur non extare à tempore immemoriali constat, sed aliquibus annis antequam præscriptio allegaretur, inciperet, ut cum rem ab immemoriali non fuisse appareat, destruat immemorialis, quæ rei adhæret, cap. auditis, vbi Glossa Panormit. & Felinus de præscriptio. l. 1. §. hoc interdicit, ff. de iur. act. que priuat. Paris. vol. 1. conf. 114. num. 23. vsque 29. Rolandus vol. 2. conf. 94. num. 17. Ludouicus Gomezius, decis. 346. num. 9. Olafcus decis. 29. num. 16. Sesse decis. 187. num. 59. Rebuffus de decimis, quest. 14. n. 9. ex Boherio, Hondedeo, Monacho, Molina, Antonio Gabriele, Garcia, & alijs, Augustinus Barbofa in collectanea dicti c. auditis, n. 2.

3 Nec considerari valebit Tertias possideri quæ nunquam fuerunt, quia præscriptio non potest inchoari sine possessione, Oldrad. conf. 264. in vers. Primò quidem, Bald. lib. 5. conf. 365. Aymon. conf. 71. num. 3. Parisius, lib. 3. conf. 92. num. 39. Alex. lib. 6. conf. 228. n. 6. & ideo notauit Baldus, lib. 5. conf. 401. maxime differre consuetudinem & præscriptionem; nam præscriptio est usurpatio rei alienæ in esse productæ, consuetudo verò quædam introducta ex consensu populi sine usurpatione iuris alieni, & ideo successione respicit, & futura nondum nata, præscriptio tollit præterita iam formata, ut notarunt Bellamera conf. 10. in vers. Tertio differt, Corneus lib. 3. conf. 22. n. 30.

4 Et quando ius alicui aufertur, non dicenda consuetudo, sed præscriptio, Rolandus à Valle lib. 1. conf. 5. n. 76. Aymon. Craueta de antiquit. tempor. 4. part. sectione 1. per totam, Nicolaus Garcia de beneficiis, s. p. c. 4. n. 98. & 99. vbi pro hac opinione plures Rotæ decisiones refert Cæsar de Grassis dec. 2. de his quæ fiunt à Prælati, n. 3. & 4. Oliuerius in annot. ad D. Alex. Ludonif. decis. 191. lit. A. n. 6.

5 Vnde cum in hoc casu nunquam constet ex cumulo decimarum Tertias deductas, non valebit in eis possessio considerari, nec præscriptio; quia ea dicitur quæ tendit ad tollendum quod iam est in esse productum, ut tradit Balbus de præscript. 1. part. q. 10. n. 12. & antea tradiderat Iafon. in l. de quibus, n. 43. ff. de legibus, ut præscriptio currere incipiat à tempore primi actus, qui præscribi intenditur, idque firmat ex Bartolo, Angelo, Imola, & Ioanne Andrea; & facit Textus in §. si quis per triginta, tit. si de feudo defuncti contentio sit, ibi: rem aliquam possedit, quasi in ea quæstione, an sufficiat rem possidere, ut inde oriatur præscriptio rei feudalis, rectè tradatur non prodelle possessionem, nisi quæ tendit ad id quod præscriptione acquirendum.

Et ideo Doctores quærunt, qui de re inuestitus non fuit, an præscriptione possit rem feudalem acquirere; & tradunt tunc posse rem ut feudalem acquirere, Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

& præscribere, quando illam possedit ut feudum, ex Baldo, Aluaroto, tradit Balbus de præscript. 4. p. q. 1. n. 1. vbi non probat non sufficere longissimi temporis possessionem, ut præscriptione feudum acquiratur, nisi possessio fuerit vniformis, idest, habita semper tanquam feudalis, quod etiam tenuit Alex. lib. 2. conf. 169. n. 7. statuens debere possidere formaliter qui ex possessione præscribere intendit.

Et certum est non posse acquiri possessionem quædo res non est certa ratione quotæ, ut in nostro casu, quia nunquam potuerunt Tertiarum possideri, ut argumento legis possideri 3. §. incertam. vbi Glossa, ff. de acquir. possess. vbi Bart. Castrensis, Iafon. Alex. & alij ex Cephalo, Neuizano, Romano, Tiraquello, & alijs, notauit Surdus conf. 423. n. 38. vbi de simili feudali possessione agit, adducens Baldum, & ex Bartolo; Curtio seniori, Croto, Bertrando, & Craueta ibi n. 39. probat non posse legitimam ante liquidationem possideri propter incertitudinem; cui addendus idem Surdus conf. 168. n. 48. & conf. 225. n. 12. ita similiter Tertiarum in nostro casu, quæ nunquam deductione Tertiarum certificata possideri non poterunt quemadmodum diximus in feudo dicti §. si quis per triginta.

6 Ex quo Doctores tria colligunt cumlatiue necessaria ad præscriptionem: Primum continuam possessionem sine interruptione; secundum, rem possidere formaliter tanquam feudalem; tertium, quod incipere præstare seruitia Domino ut notauit Glossa magna in titulo de feudo dato, in vicè legis, §. fin. Alex. vbi proxime, & lib. 4. conf. 112. n. 13. Decius conf. 144. vers. sed his non obstantibus. Et nihil præstabit possidisse omnes decimas & percipisse nisi quotam tertiarum possideret, nam debet possessio eadem iure procedere, ut notauit Baldus lib. 3. conf. 159. n. 10. vbi animaduertendum est, quod ille tradit, Regem non posse præscribere aliquid in suo Regno quoad iurisdictionem, vel imperium, quia id habet de iure communi; ac perinde cum iure communi possederit Ecclesia decimas, non poterit præscribere Tertias, argum. l. sequitur 4. §. Lana, ff. de usucap. ibi: Statim emptoris fit.

7 Et omnino necessum est, ut res possideretur talis, ut præscribenda, & ut inquit Textus in l. sequitur 4. §. furiosus, ff. de usucap. ibi: Sed hac persona ita dominum usucapere potest, si ex ea causa possideat, ex qua usucapio sequitur, Et addenda sunt quæ circa hunc Textum notauit Gilquenijs de præscription. 3. p. c. 2. num. 7.

8 Et cum præscriptio procedat circa Tertias, & nunquam fuerint Tertiarum possessæ, inde fit, ut præscribi non possint, nec dicendum est, quoad Tertias pertinet possidere simul cum possessione decimarum, nam hæc possessio quæ ad decimas pertinet; ex diuerso iure procedit, quam possessio Tertiarum, & possessio vnus non infert possessionem alterius, nec iungitur ut proficit, ut tradit Baldus lib. 3. conf. 439. n. 5.

9 Sed verè non solum specialiter possessæ non sunt Tertiarum, sed nullo modo possessæ nec possideri possent, quia licet generaliter in decimis id esse videantur Tertiarum, & eis comprehenderentur: tamen Tertiarum non possidentur antequam Tertiarum deducantur ex decimis, nam quamvis hæres in hæreditate omnia iura habeat, & ipso iure in eum transeant, tamen titulus pro hærede non inducet præscriptionem, antequam cuiusque rei quæ præscribenda, possessionem specialiter apprehendat, l. cum hæredes, ff. de adq. possessione, quia deficit vnus ex substantialibus præscriptionis, scilicet traditio vel quasi, ut argumento legis, G 2. c. 11.

cum solus 29 ff. de vsucapionibus, notauit Bald. d. lib. 3. conf. 159.

12 Et quamuis generaliter decimas aliquis possideret, & naturaliter tenere videatur Tertias quæ ex decimis deducendæ, tamen non sufficit naturalis possessio, quando agitur de re præscribenda, & dominij acquisitione, Calderinus consil. 195. alias 5. sub titulo de præscriptionibus in principio, Alexander consil. 35. n. 3. in vers. pro ista opinione, Socinus consil. 47. n. 12. lib. 1. Couarru. in reg. possessor. 2. part. n. 7. in vers. est igitur necessaria, ciuilibus autem possessio non potest adquiri sine affectu possidendi, l. 1. § per Procuratorem, ff. de acquir. possess. de cuius conciliatione cum l. Communis 42. §. Procurator, eodem titulo, videndus Couarru. lib. 3. variar. cap. 16. num. 9. Donellus lib. 5. comment. c. 8.

13 Sed etiam si quis affectum habeat possidendi nisi rem naturaliter apprehenderit, non potest verè possidere l. possideri, 3. §. Neratius, ff. de acquir. possess. & cum in hoc casu, nec affectum habuissent possidendi Tertias non separatas, nec in eis apprehensio considerari valeat non poterit præscriptio procedere.

14 Pro qua re pondero Textum in d. l. 3. §. Neratius, vers. ceterum, ff. de acquir. possess. vbi quæstionem proponit Iuriconsultus, si aliquis fundum vsuceperit, an simul cum eo thesaurum qui ibi conditus erat, vsuceperit. Et quamuis Brutus, & Manilius tulerunt; quia fundo continebatur eius occasione thesaurum vsucapi, tamen Sabini sententiam probat Paulus, vt siue ignoret, vel sciat possidens fundum ibi conditum esse thesaurum, vsucapi non posse; nam qui nescit, non possidet thesaurum, quamuis fundum possideat, qui verò scit, quia eius non apprehendit possessionem, nisi loco mouerit, nec possessio fundi tendit ad thesauri possessionem, quam etiam rationem tradit Papinian. in l. peregrè 44. ff. de acquir. possess. ibi: Cum si alius in meo condidisset, non alias possideret, quam si ipsius rei possessionem super terram adeptus fuisset, agit enim Iuriconsultus, quando qui peregrè profecturus pecuniam custodiæ causâ in terra condidit; & cum reuenteretur, & locum vbi condiderat, in memoria non repeteret; querit, an desineret pecuniam possidere, & tradit non amittere possessionem, quia cum primò eius pecuniæ possessor fuisset, adhuc possessio retinetur, nec dampnum adferre debet possessioni memoriæ infirmitas, quando alius possessionem non inuasit, & tradit nihil interesse, an pecuniam quis in suo, vel alieno fundo condidisset, quia etiam si in alieno deponeret, alter non posset cum fundo possidere pecuniam nisi eam à terra defoderit, & supra terram eius possessionem apprehenderit, quasi non sufficiat generali detentatione aliquid contineri, nisi specialiter possessio eius apprehenderetur, vt notarunt Doctores per Textum ibi in l. possideri 3. §. Neratius, ff. de acquir. possess. Bart. in l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles. Innoc. in c. 2. de consuetudine, Ceual. q. 156. ad fin. Barboza in l. diuortio, §. si fundum, n. 35. ff. solut. matrim.

15 Rursus, quod plus est, etiam si quis rem ipsam in specie habeat, non tamen ex ea causa, ex qua possideat, vt depositarius, qui rem depositam detinet, & non possidet, etiam si velit etiam à Domino abdicare, & sibi possidere, tamen id facere nullo modo potest, nisi rem ipsam loco mouerit, quasi rem quam habet, & detinet, nisi ad hoc vt specialiter in eam nouam possessionem adquirat, possidere non videatur, l. possideri 3. §. si rem, ff. de acquir. possess. nec oblat. l. si rem, 47. ff. de acquir. possess. ibi: Nec reddere constitueris, vbi in eodem casu denotari videtur, eo

ipso quod noluit reddere depositarius amittere possessionem deponentem, quia ibi constitueris, accipiendum est, cum effectu, cum depositarius sibi apprehendit possessionem, quomodo eum Textum accipit Duarenus in d. l. 3. §. si rem, Donell. lib. 5. comment. c. 12. Osuald. ibi in notatis lit. D, interpretatur verba, si possidere constitueris, id est, si volens possideris, argum. leg. vltim ff. de rerum diuisione, ibi: Transcendere voluerit, pro volens transcederit: igitur certum est absque eo quod res quam quis habet in specie, vt depositarius animo possidendi eam loco mouens apprehenderit, non posse in ea adquiri possessionem. Salicetus in l. 3. C. de positi, Panormit. in cap. quod propter ad fin. de electione, Osuald. ad Donell. lib. 5. comm. c. 12. in notatis lit. D, & omnes notarunt in d. l. 3. §. si rem, ff. de acquir. possess.

16 Similiter necessarium erat, vt aliquando ex decimis Tertiarum deducerentur, vt formaliter posset in eis considerari possessio, aliàs non distincta nec formalis ad præscriptionem non proderit, vt notatur communiter in cap. cum Ecclesia Sutrina, de causa possessionis, & proprietatis, & notari solet in cap. cum de beneficio de prebend. lib. 6. & pluribus firmat hanc doctrinam Balbus de præscriptionibus 4. p. q. 1. n. 1. in vers. & sufficit: aliàs enim in hoc casu cum ad immemorialem præscriptionem debeat omnino probare, qui præscribere intendit se possidisse Tertias; & nunquam possessæ præscriptio non procedat, quia ea qualitas probari debebat, & nec allegata est, aliàs enim non præsumitur possessio Tertiarum, sed vsurpatio etiam per mille annos, vt in simili notauit Rebuffus de decimis, q. 13. n. 76. 78. Veraldus 1. part. decis. 252. n. 2. & decis. 376. n. 2. 2. p. vbi tradit ita in Rota fuisse iudicatum.

17 Deinde Tertias hoc casu non potuisse possideri suadet ex sententia Pauli Iuriconsulti in l. qui vniuersas 30. ff. de acquir. possess. vbi qui vniuersas aedes possidet, singulas res possidere non videtur, & ideo vsucapi non possunt res singulæ, l. eum qui aedes 22. ff. de vsucap. sed & id magis probatur ex Textu qui in contrarium adducitur in l. rerum mixtura, §. Labeo, ff. de vsucap. vbi si is cui ad regularum vel columnarum vsucapionem decem dies superessent, in ædificium eas coniecisset, nihilominus eum vsucapere si ædificium possideret, & siue admittas interpretationem antiquiorum, qui ex pauco tempore decem dierum non inhibedam vsucapionem tenuerunt, (quod reicit Donellus d. lib. 5. comment. c. 12. quia etiam si pauci dies superessent, non mutatur ius possessionis, vt ea deficiente non procedat vsucapio) quasi iam qui eam tenuerunt interpretationem, fateri videantur non possideri tegulas vel columnas aliarum rerum occasione, siue cum Donello teneas, ideo sustineri vsucapionem, quia formaliter & specificè tegulæ, & columnæ ab initio possessæ fuerunt, & ea possessio prodest ad vsucapionem complendam, quamuis obliteretur & confundatur possessio cum possessione ædificij, dum in illum coniceretur, quippe ipse Donellus ideò vsucapionem vel possessionem admittit, quia specifica in columnis, & tegulis à principio possessio fuit, quod omnino in nostro casu deficit in Tertiarum, quia nunquam in eis possessio potuit consistere.

18 Et quamuis admittas sententiam Osualdi qui reprobat Donell. in notatis dict. c. 12. lit. C, & emendationem, quam ex Cujacio refert, vt in dict. §. Labeo, verba nihilominus, interpretanda sint nihilominus, vt ex Gilberto Regio lib. 1. Enantiofanon. c. 20. aliqua iura adducit, semper omnium concors sententia est, non posse tegulas, vel columnas, etsi per se à princi-

principio speciem separatam constituerint, eum in alia re includuntur, per se possideri, vt notarunt in d. l. eum qui aedes 23. ff. de vsucap. & Bart. in l. qui vniuersas, ff. de acquir. rer. domin. Bald. in l. 1. n. 4. C. de seruis fugit. Dec. in l. si emancipari, n. 15. C. de collat. Socin. Iunior. consil. 159. n. 16. Vnde Tertiarum possessio quæ considerari non valet, non poterit producere præscriptionem.

19 Præterea quia ex hoc casu dici non potest, qui decimas possedit, Tertias possidisse, nec id intendit, sed solum allegat nunquam deduxisse Tertias, tunc enim ex actu illo negatio causari præscriptio non oportet, positum enim esse debet possidere Tertias & eas præscribere, vt ex doctrina Alexandri, Castrensis, Iafonis, & aliorum probauit Craueta consil. 154. n. 2. vbi tradit ex actu negatio, vt quis non fecit, non produci præscriptionem nisi contra probetur, facere prohibuisse, & solum actum negatiuum habere vim sententiæ, quando habet implicitum affirmatiuum, vt ex eo appellatio sit admittenda, post Butrium, Francum, Decium, Cardinalem, & Alexandr. D. Salgado de protectione 2. p. c. 1. n. 72. & n. 104. cum sequent.

20 Maxime quia in annuis solutionibus, vt Tertiarum, tot præstationes, quot anni existimantur, & tot requiruntur præscriptiones quot sunt anni, vt ex Butrio, Fulgoso, Boerio, Guidone Papa, Cepola, Capella Tolofana, Puteo, Mohedano, & Censio, probauit Gratian. 5. tomo discept. c. 883. n. 14.

21 Tum quando priuilegium vt in præfenti concessu Regibus Hispaniæ, & ita omnibus in Regno successores, tunc eis prædecessorum negligentia non nocet, quia ex proprio iure suo successores vtuntur priuilegio, vt ex Castren. Dec. Siluan. Tiraq. Covar. Menoch. & Mieres, probauit Sesse decis. 74. num. 25. Auendaño de censibus, cap. 68. num. 23. Surdus, consil. 419. num. 28. P. Suarez de legibus lib. 8. cap. 34. per totum. Hector Æmilii de iure feudali, quæst. 32. num. 43. Natta consil. 437. num. 36. Caputaquensis lib. 2. decis. 378. Suarez allegat. 3. num. 2. ex sententia Baldi in cap. 1. num. 2. vers. ego autem, tit. si vassallus feud. priuilegiatur.

22 Vt in materia successiua quilibet habet ius de per se, & tanquam independens ab alio, & iuxta Curtium iuniorum consil. 181. n. 4. & 5. nunquam currit præscriptio ad aliquem actum explicandum, antequam ille actus incipiat, explicari posse, & vt tradit Corneus volum. 2. consil. 43. n. 1. vsque ad n. 13. præscriptio etiam immemorialis non potest incipere antequam nata sit actio: & ideò in maioribus negligentia prædecessorum non nocet successor, qui habet in se ius proprium, quia non potest concurrere possessio contra aliquem, antequam illius ius purificetur, l. fin. §. sed quia ff. commun. de legat. l. 1. C. de bonis maternis, gloss. in l. cum notissimi §. illud. verbo longè pertext. ibi, C. de præscript. triginta, Natta consil. 437. n. 5. & 6. Olasco consil. 15. num. 32. Hippolytus, Riminald. consil. 33. num. 142. Mieres de maioribus, 4. part. quæst. 21. ex numero 6. Anton. Gomez in l. 40. Tauri, n. 90. Fachin. lib. 7. controuers. c. 12. vbi reprobat Pinellum, qui contra tenuit, & vbi non est negligentia successoris, ad quem ius non deuenit, non debet esse præscriptionis poena, Gratian. tom. 2. c. 247. n. 10.

23 Sed in his iuribus incorporalibus meræ facultatis, vt est percipere ex decimis Tertiarum, vel non, iuxta priuilegium limitatur doctrina l. 1. ff. de mundanis, vt priuilegium per non vsum, amittatur, & erat necessaria prohibitio vsus priuilegij, vt ab ea præscribi posset doctrina glossæ fin. in nullo textu in l. fin. C. finium

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

regundorum, vbi Doctor. Franch. dec. 166. n. 8. Theaur. decis. 16. n. 4. decis. 245. n. 4. facit elegans doctrina Andree Gailij lib. 2. obseruat. 60. n. 4. qui ex Alexandro, Felino, & aliis, docet ius aliquod per desuetudinem amitti, intelligendum quando fiunt actus contrarij, sine quibus amitti non potest, etiam si per mille annos quis eo non vteretur, ideò cum nunquam ex decimis deductæ Tertiarum, nec Regi denegatæ contra illum circa Tertias præscribi non potest.

24 Præterea in iuribus incorporalibus, vt est ius percipiendi Tertias, non potest causari præscriptio sine scientia & patientia eius contra quem præscribitur nam in ea consistit possessio sine qua præscriptio esse non potest. Bart. in l. naturaliter, n. 7. ff. de acquir. possess. Angelus in l. cum notissimi, §. imo & illud, C. de præscript. 30. n. 6. Castrensis in l. 2. n. 5. C. de seruit. & aqua, Alex. lib. 2. consil. 108. n. 4. Abb. in c. illud, n. 21. de præscript. Ioannes de Amicis consil. 50. n. 8. & consil. 56. n. 7. Aymon Craueta lib. 5. consil. 973. n. 23. 24. Canalicus lib. 5. decis. 4. num. 55. & decis. 7. n. 15. Antonius Faber. in C. lib. 2. titulo de longi temporis præscriptione, definitione 2. & nisi à tempore prohibitionis non potest præscribi ius prohibitium, ex c. Abbate, de verbor. signific. l. 15. tit. 31. p. 3. Iaf. in l. quominus, n. 29. ff. de fluminibus, Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet. Bald. vol. 4. consil. 473. n. 5. Hippolytus, Riminald. vol. 5. consil. 589. n. 50. Bellonus consil. 8. n. 15. Craueta consil. 95. n. 15. Gratianus tom. 2. disputatum, c. 292. n. 10. quia ex hac prohibitione inducitur scientia eius, contra quem præscriptio procedit, nec sine ea sustinebitur, vt prædiximus, & cum in hoc casu non appareret Regi volenti deducere Tertias, prohibitum fuisse ab Ecclesia, qui decimas possidebat, nec probauerint scientiam Principis, nullo modo præscribere poterit, quia facti scientia in Principe non præsumitur, imò potius quæ sunt facti ignorare censetur, l. verius 21. de probat. l. quanquam 17. ff. ad Senatuf. cons. Velleian.

25 Sed & factis propriis ipsius Principis non potest præsumi scientia, vel memoria propter magnam negotiorum molem, Anchar. in c. 1. num. 5. de constit. in 6. Panormit. lib. 2. consil. 20. n. 2. ex aliis. Thuscus, prædicarum lit. I, conclus. 15. per totum, & probatur expressè, c. Cum olim, de re iudicat. vbi gratia Pontificis videtur subreptitia, si expeditur contra suum factum, nec ei expressum, quia præsumitur eius immemor, & similiter in Magistratibus & aliis hominibus, multis negotijs implicatis præsumitur ignorantia facti proprii, Bart. in l. quod inquit, in fin. de re iudic. & in l. non fateatur, num. 10. ff. de confessis, Bald. in l. 2. q. 6. n. 9. Cod. de rescind. vendit. Maranta in l. is potest, n. 227. ff. de acquir. hered. Mascardus conclus. 879. num. 52. Menoch. lib. 6. præsumpt. 23. num. 47. Igitur prohibitionem deducendi Tertias nunquam facta, nec probata aut præsumpta scientia Principis, aut Magistratum, eius facti vt Tertiarum non deducerentur præscriptio non admittenda.

26 Inuit quia ex testamentis Regum Castellæ videlicet D. Regine Catholice Imperatoris Caroli V. Philippi II. & Philippi III. reuocata fuit quælibet dissimulatio, quam haberent in permissione possessione Tertiarum, & nullam reddiderunt quantumque præscriptionem impletam, & hoc posse Principem facere tenuit Petra de potestate Principis, q. 15. n. 15. tamen sine dubio in hoc casu non procedet immemorialis, nam cum abhinc centum & triginta annis à tempore Regum Catholicorum, & Regum successorum

cessorum, testamentis improbata esset præscriptio, ante reprobationem præscriptionis non potest aliquo qualiter hodie probari eam fuisse iam causatam, quia cum longior vita hominis centum annos non excedat, *L. an usufructus 63. ff. de usufructu, ex Bart. Dec. Gozadino, & Alciat. tenuit Menoch. conf. 60. n. 37.* & nullus testis poterit de præscriptione hodie disponere, ac perinde prodesse non valebit.

27 Tum & ab eo tempore in Tertius præscriptio procedere non valet, quasi iam in materia inhabili, & prohibita *argumento L. ubi lex. ff. de usucap. & ibi communiter Doctores, Bald. de præscript. 5. p. 5. partis. q. 7. Cephalus lib. 1. conf. 40. n. 46.* & in simili casu probatur *L. usus aquæ, C. de fundis rei priuata, lib. 11. Glossa in c. illud verbum præsumptum 93. distinctione, Parisius vol. 1. conf. 27. n. 53. Raudensis vol. 2. conf. 1. num. 449. Hector Amilius de iure feudali, q. 42. n. 31. cum sequent.* & hæc generalis declaratio testamentorum sufficere ad interrompendam præscriptionem immemorabilem, quemadmodum ex clausula Bullæ in Cæna Domini, c. 17. & capite 18. Bullæ in Cæna Domini, quâ prohibent Pontifices usurpationem, bonorum, & reddituum Ecclesiæ Romanæ; & iubent, nullus audeat sibi retinere, tradunt Doctores ad sufficere, vt interrupta præscriptio censeatur, & & postea ex nullis actibus possit impleri, Felinus in c. cum non licet, n. 19. de præscript. Crescent. decis. 4. de locato, n. 5. Gratian. 1. tomo disceptationum, c. 52. n. 6. cum tribus sequentibus, vbi ex Calderino & Socino probat contra Nauarr. & alios, & semel interrupta præscriptio non potest etiam per mille annos renouiscere, cap. fin. vbi Gloss. & Doctores de præscriptionibus, Rebuff. ad constitutiones Regias tom. 2. tit. de melcan. mutat. & vendent. gloss. 22. verbatim de iure Ruinus volum. 4. conf. 118. num. 13. Mandelus Albenfis conf. 484. num. 80. idem conf. 222. n. 10. cum sequent. volum. 2. Puteus lib. 3. decis. 385. num. 3. & 4.

28 Sed contra prædicta opponere solebant præscriptionem, quæ admittitur contra desides iuris sui conseruandi & possidendi, potuisse ex negligentia Principis in hoc casu locum habere, & quamvis præscriptio non procedat, tamen priuilegium Regum Castellæ, vt possint percipere Tertias decimarum per non vsum, ex longo tempore amissum fuit, cum nunquam in his Ecclesiis Tertie petite fuerint, c. si de terra, c. accedentibus, de priuilegiis, l. 42. tit. 18. p. 3. facit doctrina Glossæ, Innocentij, Panormitani, Felini, & omnium in c. cum accessissent, de constit. Bartoli & aliorum in l. falso, C. de diuersis rescriptis, & in l. ff. de nundinis, Abbas lib. 2. conf. 61. n. 7. Menochius libro 6. præsumptione 41. n. 16. Gregorius Acasius de priuilegiis, lib. 3. c. 15. num. 23. Carolus de Tapia in l. fin. de constit. Princip. 2. p. cap. 1. num. 1. cum sequent. Antonius Faber ad Codicem, lib. 7. titulo 25. definitione 10. Gratianus 3. tom. discept. num. 20.

29 Sed & non solum per non vsum videtur priuilegium amissum, sed per vsum contrarium, quia Ecclesiis integras decimas percepit, nec aliquo qualiter Tertias deduxit, & ita semper fecisse videtur contra priuilegium Tertiarum; vnde amissum fuit, ex Gloss. in c. gratum, de officio delegati, verbo recessum, Gloss. in c. ex ore, de his que fiunt à maiore parte Capituli, verbo renuntiasse, Gloss. in c. fin. de vita & honestate Clericorum, verbo cum facto, vbi communiter Doctores tenuerunt, & in c. cum accessissent, de constitutionibus, c. si de terra, c. accedentibus, de priuilegiis. Bart. in l. 1. C. de his qui sponte, lib. 10. & in l. fin. C. de constitut. Principum, vbi etiam Iaf. n. 53. 54. & 55. ex Barba

tia, Bellono, & Balboprobauit Menoch. conf. 908. num. 18.

Hæc autem omnia quæ ob stare videbantur, nihil nostram resolutionem turbare poterunt, quippe quod de negligentia, quæ inducit præscriptionem, obiciebatur, in præfenti locum habere non poterit, cum appareat semper Reges Castellæ pro conseruatione huius priuilegij, Tertiarum plura decreta & leges fecisse, & contrarium voluntatem insinuasse in testamentis, quæ supra retulimus, ac perinde nulla poterit caulari præscriptio, non data negligentia, Ancharanus conf. 5. n. 12. Aretinus conf. 72. n. 24. & 45. iunctis quæ ex Bald. Alexandr. Ruin. Bertrando, Saliceto, Bertachino, Igneo, Ioan. Lupo, & aliis, probauit Menoch. conf. 1098. n. 21. & 24.

Nec priuilegium potest dici amissum per non vsum, quando actus factus contra priuilegium non inducit eius renunciationem, aut fit ab eo qui priuilegio renunciare non potest, vt ex Felino, Decio, Alexandro, & Claudio de Sciselo probauit Menoch. lib. 6. præsumpt. 41. n. 7. & 8. & conf. 126. n. 24. & antea tradiderunt Bart. in l. filiis, C. de Decurionibus, lib. 10. Gloss. in c. vt priuilegia, verbo semel in anno, de priuilegiis. Panormitanus lib. 1. conf. 101. Dec. in c. cum accessissent, de constitut. Mandosius in tr. de præscript. ad instar gloss. 11. n. 9.

Et iuuat quod tradit Suarez de leg. lib. 8. c. 34. n. 48. & 17. & supra c. 6. n. 10. vt quoties priuilegium solum est permissiuum, eo non vti nihil facit contra priuilegium, nec sufficit ad amissionem priuilegij, quia non est morale iudicium voluntatis renuntiandi priuilegio, & possit aliquando vti, quod etiam probat Suarez dict. c. 34. n. 4. & 8. eâ ratione, quia quæ admodum ex non vso priuilegij Tertiarum nemo dicere poterit Regem renunciaisse iuri suo, ita nec Ecclesia in nostro casu præscribere poterit hoc quod in vso deductum non est.

Et quamuis probet possidere decimas, nunquam tamen probauit Tertias possidisse, & ita non procedet præscriptio, quam in defectum tituli permittit, l. 1. tit. 21. lib. 9. recop. & cum ex vso decimarum Ecclesia non vteretur Tertius, quia nunquam deductæ fuerunt, non poterit eas auferre Regi, cui competit priuilegium, ex sententia Papiniani in l. neque vtili, ff. ex quibus causis maiores, ibi: *Nec vtilem actionem ei tribui oportet cum sit iniquissimum auferre Domino quod vso non abstulit.* Agit Iurisconsultus quando qui cepit vsucapere, ab hostibus captus fuit, quia tunc possessione interrupta cessat vsucapio, nec captiuo redeunti vtilis actio dabitur, quia antequam adquireret vsucapione, impeditus fuit interruptione vsucapionis, & non potest dominium auferre Domino, & clarius expriment verba ipsius Papiniani, quæ sequuntur ibi: *Quia non intelligitur amissum, quod ablatum alteri non est, & ex eo Textu deducit Bartolus eum, qui de aliqua re ius habet, nõ antea amittere, quam alteri acquiratur, quasi quod nemini quaeratur, à nemine perdat, & ex Tiraq. in l. si inquam, verbo libertis, n. 44. C. de reuoc. donat. tradit Nenius ad eum Textum. Et cum ex non vso priuilegij Tertiarum dici non possit eas Regem Ecclesiæ obtulisse, aut renunciaisse Ecclesiam possidere Tertias, præscribere nõ valebit, antequam Ecclesia possideat ius Tertiarum, nec à Rege abdicatum antea censerit oportet.*

Nec obstabit doctrina Gloss. in c. fin. 26. q. 4. vbi distinguit inter amissionem priuilegij per viam tacite renunciationis, aut per non vsum per viam præscriptionis, quasi quando agitur de amissione priuilegij ex præscriptione, tunc non amittitur ex voluntate

tate Regis, sed contra ipsam ex natura præscriptionis, quæ etiam inuito aufert dominium, & in alium transfert, quippe doctrina Glossæ nullo modo poterit in hoc casu admitti, quia præscriptio, vt prædiximus, locum non habet ex defectu formalis possessionis Tertiarum, actus enim negatiui non deducendi Tertias non cõstituunt in possessione earum, nec causare valebunt præscriptionem vt supra notauimus.

35 Nec ex vi renunciationis, quia vt supra animaduertimus ex Menochio dict. præsumptione 41. n. 7. & 8. priuilegium concessum dignitati, videlicet Prælato, & Regibus Hispaniæ, in nostro casu, non potest illorum renunciatio obesse successoribus, nam solum ex Panormitano in capite cum accessissent, de constit. n. 8. Felinus ibi n. 2. tunc per contrauentionem amittitur priuilegium ex tacita renunciatione, quando non vsum & contrauentio fit à persona, quæ aliàs potuisset priuilegio renunciare, aliter enim nunquam amittitur priuilegium, nisi interueniente positinâ præscriptione.

36 Idque aded verum est, vt quamvis non vtatur priuilegio, qui potest ei renunciare, tamen in præteritis renunciatio locum habebit, non in futuris, si quis enim ex priuilegio exemptionem haberet, non soluendi tributa, & adhuc aliquando soluerit, quando sibi præiudicet in iam solutis, non tamen in futurum, nisi contra eum præscriptio procedat, vt notauit Gregorius Lopez in l. 43. gloss. 1. tit. 18. part. 3. adducens Bartolum, Cynum, & Salicetum, & legem 2. ff. de priuilegiis veteranorum; & tunc non amitti priuilegium, nisi quoad illum actum præteritum, non futurum notarunt Baldus lib. 4. conf. 338. Alex. lib. 5. conf. 33. versic. neque ad id constat. Decius conf. 496. num. 2. Decianus lib. 3. consil. 143. num. 30. Suares de legibus lib. 8. c. 35. n. 10. & tunc vt præiudicet in futurum necessarium esse præscriptionem probarunt Natta conf. 1. n. 6. Gratus conf. 61. n. 46. Ruinus vol. 1. conf. 219. n. 8. & requirit præscriptionem deducitur ex c. si de terra, c. accedentibus, de priuilegiis, Alex. vol. 5. conf. 33. Greg. Lopez per textum ibi in d. l. 43.

37 Denique cum in hoc casu non possit procedere præscriptio ex prædictis nullo modo consideratur amissio priuilegij, sed quamvis essent plures actus ipsius Regis contra priuilegium non possit illud amitti, quia non vt homini, sed vt Regi concessum intuitu Coronæ ad Religionis, & fidei tutelam, tunc quasi dignitati priuilegium reale existimatur, nec cuiusque Regis renunciatio poterit aboleri, ex traditis ab Oldrado, consil. 257. n. 1. Alex. lib. 1. consil. 101. n. 2. Federico de Senis conf. 38. per totum, Calderinus conf. 8. tit. de priuilegiis, Romanus conf. 433. n. 7. & 8. Decianus consil. 41. & eo casu amitti non posse priuilegium, in terminis probauit Salas de legibus tractatu 14. disputatione 17. sectione 13. n. 65. vt nisi ex legitima præscriptione priuilegium non aboleatur, & cum præscriptio non procedat, nec etiam ex non vso amissio priuilegij sequi poterit.

ALLEGATIO XVII.

Vedigalium conductio respicit ius & spem ea percipiendi.

1. Gabellarij solent plures fraudes excitare, vt excusent solutionem pensionis.

Renunciatio casus fortuiti qua solet fieri nostris

legibus à gabellariis debet specialiter eis perlegi.

2. Locator debet prestare conductori liberum usum rei conductæ, vt exigat pensionem.
 - l. si quis domum, §. ff. locuti.
 - l. habitatores, 27 ff. eodem.
 - l. ex conducto, §. 5. Papinianus, ff. eod. l. qui in suam, ff. eodem.
- Princeps ex suis contractibus obligatur vt priuatus
 - l. 1. §. si conuenit, ff. depositi.
 - l. Princeps legibus ff. de legibus.
- Contractus ad æqualitatem reducendi.
 - l. cum pater, §. emittis, ff. de legat. 2.
3. Substantialia contractus pacto mutari non possunt.
 - l. cum precario ff. de precario.
 - Remissio pensionis sit propter sterilitatem.
 - l. si merces, §. vis maior ff. locati.
 - l. licet, C. eodem, §. n. 4.
 - c. propter sterilitatem, de locato. l. 22. tit. 8. p. 5.
4. Renunciatio casus fortuiti ad solitum & ordinarium referenda, non ad insolitum & incogitatum.
 - Conductor nunquam censetur recipere damnum quod prouenit ex facto locatoris.
 - l. cum proponas, 3. C. de nautico fœnore.
 - l. qui officij 62. §. fin ff. de contrahend. emptione.
 - Princeps obligatur ex facto suorum ministrorum.
 - l. fin. in princ. ff. nautæ caupores.
 - l. ff. de publican. & uectigal.
 - l. ex conducto, l. excepto, C. locato.
5. Contractus & dispositiones possunt fieri de fortuitis etiam tunc non existente re.
 - l. nec emptio, §. ff. de contrahend. empt. l. si iactum, ff. de act. emptio. & n. 12.
 - l. de fideicommissio 11. D. de transact.
 - l. & que nondum, §. ff. de pignorb.
 - l. quod in rerum, 24. in principio, ff. de legat. 1. l. etiam, 17 ff. de legat. 3.
 - l. 1. vers. inest, ff. de condition. & demonstrat.
 - l. interdum 73 ff. de verb. oblig.
 - §. ea quoque res, inst. de legatis.
 - l. propter spem, ff. familia erciscunda, & n. 12.
 - l. fin ff. de act. empr.
 - l. nam hoc modo, ff. de hered. vel act. vendit. & num. 10.
 - l. in quantitate 72. §. magna, ff. ad l. Falcid. & num. 12.
6. Nullum quod est rumpi non potest.
 - l. nam etsi, §. 1. ff. de iniusto rupto.
 - l. si à primo, §. ff. de liber. & posthum.
7. Vedigalium conductio non respicit fructus, sed ius colligendi, & spem.
 - Cessio in incorporalibus pro traditione habetur.
 - l. fin. C. quando fiscus vel priuatus.
8. Doctores plures qui probarunt conductionem vedigalium non respicere fructus, sed spem illorum.
9. L. necessario, §. cum usufructum, ff. de periculo & comm. rei vendita.
 - l. 2. tit. 9. lib. 9. recop. & n. 16.
10. Imperatores ff. de iure fisci.
 - c. quod verò 10. 25. q. 2.
 - l. 1. §. eleganter ff. depositi.
 - l. 1. §. fin ff. de act. empr.
 - l. 1. §. si intelligatur, ff. de adilitio edicto.
 - l. nemo 188. ff. de reg. iur.

- 11 *Contractum celebrans videtur se adstringere legibus de illo contractu loquentibus.*
l. qui cum alio ff. de reg. iur.
l. Stichum, 95. §. vsum fructum ff. de sol. ti. n.
l. si Titius, 49. ff. de fideiussor.
l. quod te mihi, ff. si cert. per.
l. si duo, 38. ff. de acquir. possess.
l. in bonorum 10. ff. de bonor. hered.
l. si is, 39. ff. de donat. causa mort.
- 12 *Locationis vectigalium natura respicit spem & dubium euentum.*
- 13 *Minori non conceditur restitutio in eis qua pendent ex dubio euentu.*
l. 1. ff. de minoribus.
l. & si sine, 8. §. quæsitum, vers. qua fortuitis, ff. eodem.
l. nec emptio, §. 1. de contrah. empt.
l. cum Arthemidoram, C. ut in possess. leg.
l. 34. tit. 14. p. 5.
- 14 *Remissio pensionis non facienda conductori, qui omnibus casibus fortuitis renuntiauit.*
l. sed si quis, §. quæsitum, ff. si quis cautionibus.
l. si quis fundum, ff. locati.
l. 2. tit. 2. p. 5.
- 15 *Remissio ex casibus fortuitis insolitis ideo admissa, quia de illis non potuerunt cogitare contrahentes.*
- 16 *Princeps ut non potest intendere augeri mercedem, si plura vectigalia percipiuntur in conductione, ita nec conductor remissionem, si fuerint minora quam sperauit.*
l. si & rem, & pretium, ff. de petit. heredit.
l. pen. C. de solutionibus.
l. si ea lege, C. de vsuris.
l. ratas, C. de rei vendicat.
l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de action. empt.
l. fin. §. sed eum, C. de furis.
- 17 *Aequalitas contractuum est naturalis illorum.*
l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur.
l. fin. C. de procuratoribus.
Aequalitatis seruanda causa receditur à iuris regulis.
l. quæsitum, §. & ipse Papinianus, ff. de fundo instruit.
l. fin. C. communia utriusque iudicij.
l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurat.
l. qui proprio, §. qui alio, ff. eodem.
l. cum pater, §. euictis, ff. de legat. 2.
l. fin. C. de cupressis, lib. 11.
- 18 *Vectigalium causa & argumentum respicit publicam utilitatem.*
l. 1. ff. de loco publico fruendo.
Authentico de mandatis Principum, §. publicorum, collat. 3.
- 19 *Publica utilitas potest admittere pactum insolitum in locatione.*
Lex potest obligare ad sic, & non aliter contrahendum.
Lex potest adimere iudici facultatem, ne contra legem arbitretur.
l. eos, 26. §. super vsurarum, Codice de vsuris.
Lex semper obseruanda in contrahendo.
l. semper, 34. ff. de reg. iur.
l. 1. ff. de vsuris.
Duo vincula fortiora sunt uno.
l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2.
§. affinitas, instit. de nuptiis.
- 20 *Vectigalia percipiendi ius, & spes continetur in eorum conductione.*

- Vectigalia non solent in Senatu Patrimoni pro uno anno locari, sed ad decem.*
l. cotem, §. qui maximos, ff. de public. & vectigal.
- 21 *Sterilitas unius anni in conductione vectigalium debet cum alterius ubertate compensari.*
- 22 *Commercio sublato mercium ex quibus percipiuntur vectigalia, & conductione procedit eius pensionis facienda remissio.*
l. ex conducto, §. 1. ff. locati.
- 23 *Commercio sublato substantia & anima vectigalium extinguitur.*
- 24 *Impedimenta belli, aut alia pro regimine & defensione, qua Princeps directo non opponit, ipsi non imputanda, sed pro casibus fortuitis habenda, & num. 27.*
Princeps non potest à se exuere Regalia, quia diademati infixa.
- 25 *Latronum & Piratarum incursum est casus fortuitus, & valde solutus.*
l. ex conducto, §. 2. ff. locati, & n. 28. & 29.
l. proinde, 34. ff. eodem.
l. in rebus, 18. ff. commodati.
l. cum vnus, 12. §. fin. ff. de bonis auctoris iud. possidendis.
l. qui à latronibus, ff. de testamentis.
l. 1. §. si vero, ff. de dolis & actionib.
l. qui comætu, ff. de re militari.
l. si quis domum, §. fin. ff. locati.
l. si quis postea, ff. de iudiciis.
§. qui potestatem, ff. de excusationib. tutorum.
l. 23. tit. 17. p. 6.
Belli causa remissio pensionis peti non potest quando bellum erat tempore conductionis.
- 26 *Bellum quod immineat tempore conductionis excludit remissionem pensionis, quia prospicere debuit conductor.*
Authentico de mandatis Princip. §. publicorum.
l. 21. tit. 8. p. 5.
- 27 *Bellum quod Princeps facit ex necessitate Principatus, ei non imputandum.*
l. Lucius, ff. de euict.
l. item si verberatum, §. item si forte, ff. de rei vindic.
- 28 *l. si quis domum, §. 1. ff. locati, & n. 30.*
- 29 *Remissio pensionis excluditur quando etsi aliis ex casu fortuito concedatur, contra pactum fuerit.*
l. si quis fundum, 10. ff. locati.
l. sed addes, 21. §. illud nobis, ad finem, eodem.
l. item queritur, §. si gemma, ff. eod.
- 30 *Deceptus non potest dici qui expressè de casu fortuito renuntiauit.*
l. item queritur, §. si quis seruum, ff. locati.
l. item queritur, §. si nauicularius, ff. eodem.
- 31 *Leges quamuis de illis cum statuuntur, disputari possit, tamen semel lata, obseruanda.*
c. in istis, 4. distinctione.
l. prospexit ff. qui, & à quibus.
Subtilitas cessat ubi de mente constat.

Contra

Contra Gabellarios pro explicatione & iustitia, l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop.

VM in his legibus ad vitandas fraudes, quibus semper Gabellarij vtuntur, vt excusent soluere pensionem ac pretium conductionis vectigalium, statutum sit renunciationem ab eis fieri oportere omnium casuum, etsi fortuito eueniant, qui cogitati sint, vel incogitati siue incendio, aqua ruina, naufragio, & bello, quamuis bellum excite- tur a Rege nostro; siue ab ipso impedimentum cau- sari dicatur, de iustitia istarum legum agendum est, quia ex nostris D. Ioannes del Castillo tom. 3. contro- uers. c. 3. n. 23. dicit. l. 2. esse contrariam iuris regulis testatur, & D. Menchaca de successio. creat. lib. 1. §. 20. 2. p. n. 67. tradit cum esset in Senatu Regalis Pa- trimoniij maxime illum curasse prædictas leges spe- cificè gabellariis earum tenorem insinuari quasi nec sufficerent clausulæ indefinitæ, vt locatio fieret, iuxta conditiones generales tributorum Regalium, sed specificam conductores faciant renunciationem casus fortuiti, & Tabellio maior, quem diximus, Escribano Mayor de Rentas, Conductoribus gabella- rum seriatim capitula renunciationis specialiter per- legat, & testatur se ea perlegisse, vt talis renunciatio firma sit.

Mouentur autem vt dubitent de iustitia & æqui- tate prædictarum legum, quia locator (id est Prin- cept) tenetur concedere liberum vsum rei condu- ctori, & remouere omne impedimentum. l. si quis do- mum 9. l. habitatore 27. ff. locati, & locatio habet rela- tionem ad fructus rei, ita vt non videatur celebrata conductione si re non fruatur conductor, & idem fieri debet remissio pensionis pro tempore quo impedi- tus fuerit fructus colligere, arg. l. ex conducto 15. §. Papinianus, l. qui insulam, ff. locati: Et cum Princeps similiter vt priuatus ad obseruantiam contractus, & eius conditiones obligetur. l. 1. §. si conuenit, ff. de positi, iuncto, quod traditur in l. Princeps legibus ff. de legi- bus: & notarunt communiter Doctores per text. ibi in cap. 1. de probationibus, & in c. 1. de natura successionis feudi, & probarunt Bald. Castrenf. Felin. Romanus Dèc Lofredus, Zasius, Roderic. Suar. Mench. Anton. Gomexius, Padilla, Matienço, & alij plures quos re- fert D. Castillo de tertiis, c. 18. n. 6. iniuriam videre- tur priuatum adstringi lege contractus, vt soluat pensionem, & Princeps non teneretur liberum vsum rei præstare, & permittere fructus colligere, cum omnes contractus ad æqualitatem reducendi, l. cum pater, §. Euictis ff. de leg. 2. pluribus Barbofa, Axioma- te 16. n. 2. cum seqq.

Et quamuis pactum fieret vt in dicit. l. 2. & 3. & si impediatur gabellarius à Principe vectigalia perci- pere, adhuc soluat pensionem, cum de substantia sit contractus conductionis, vt pensio referatur ad vsu & fructus rei, vt prædiximus, non potest pacto mu- tari, quod est substantiale contractus, etsi pactum in- terponatur, nullum erit, l. cum precario 12. ff. de pre- cario, vbi notant antiquiores communiter Bald. in l. 1. n. 14. C. de usufruct. Neumanus, conf. 91. n. 12. Curtius Senior, conf. 49. n. 40. Alciat. lib. 5. Paradox. c. 16. Con- anus lib. 5. comm. iur. c. 2. n. 6. Et idd conuenio vt con- ductor præstet mercedem absque eo quod re & eius fructibus fruatur, iniusta & inualida censenda, Ant. Mozius de contractibus tractatu de locato, titulo de ac- cidentalibus locationis n. 57. imò potius si proueniat- sterilitas quasi deficientibus fructibus, quorum con-

templatione conductione facta, remissio pensionis à iure admissa, propter sterilitatem, de locato, l. si mer- ces. §. vis maior ff. locati, l. licet, Cod. eodem, l. 2. tit. 8. part. 5.

Et quamuis conductor in se recipiat omnem casu fortuitum, vltra quam dici solet, id ad solitos, & ordi- narios referendum, non verò ad insolitos raro contingentes, & incogitatos, vt ex l. fistulas, §. Fru- menta, ff. de contrahen. emptio. Bart. Iason Fulgoso, Alexandr. Soc. Rip. Corneo, Felino, & Afflicto nota- uit Pinellus, in l. 2. p. 1. C. de rescind. n. 29. tamen quo- que modo nunquam censetur conductor in se recipere damnum, quod prouenit ex facto locato- ris, l. cum proponas, §. C. de nautico fœnore, l. qua officij, 62. §. fin. de contrah. empt. idemque erit si Ministri Princi- pis, eius scilicet Consiliarij impedimentum oppo- nant, quia similiter Princeps ex prædicto impedi- mento obligatur, arg. l. fin. in princ. ff. nauit. Camp. l. 1. ff. de public. & vectigal. nchar. conf. 4. 4. qui loquitur in conductione vectigalium falls, & in gabellariis, prædicta exornant latissime Surd. conf. 34. & D. Cas- tillo 3. tomo controuers. c. 3. per totum & ex Bellono conf. 29. n. 8. & l. ex conducto, l. licet, l. Extempo, C. locati, in eodem pacto vt conductor non possit petere re- missionem ex causa belli, pestis, tempestatas, vel alte- rius casus fortuiti, esse contra naturam contractus locationis tradit Marfilus de subhastaionibus decis. 92. num. 8.

Verumtamen hæc omnia que pro iniustitia no- strarum legum expenduntur facile expedientur, si vt ego, consideres in locatione gabellarum, non fieri relationem ad gabellas, & eorum fructus, sed solum ad ius, & spem percipiendi vectigalia, quemadmo- dum emptio & locatio consistere possunt sine re existenti, solum spei vel dubij euentus, vt cum alea emitur in l. nec emptio 8. ff. de contrahen. empt. aditus re- tis, in l. si iactum ff. de act. empr. quo casu nihil cer- tius est, vt licet nihil perciperetur, adhuc venditio consisteret, & pretium deberetur, nam ex incertitu- dine non potest contractus referri ad rem, sed ad spem, & vt tradit l. de fideicommissio 11. C. de transact. votum improbabile tanquam spes & desiderium in- certum facit, & dubij euentus, & rei que non est, tamen esse, & sperat posse consistere contractus, & legata probarunt l. & qua nondum 15. ff. de pignoris, l. quod in rerum 24. in princ. ff. de legat. 1. l. etiam, 17. ff. de legat. 3. l. 1. vers. inest, ff. de condit. & demonstrat. l. interdum 7. ff. de verb. obligat. §. ea quoque res, instit. de legat. l. propter spem, ff. familia erciscunde, l. fin. ff. de act. empr. l. nam hoc modo ff. de hered. vel act. vend. in quan- titate 72. §. magna ff. ad l. falcid. ex Cagnolo, Cremen- si, & Tiraq notauit Matienço in l. 1. gloss. 8. n. 9. titul. 11. lib. 5. recop.

Sed quod magis est, quamvis testamenti ruptura omnino requirat præexistentiam gradus validi, quia quod nullum est, rumpi non potest, l. nam etsi 5. §. 1. ff. de iniusto rupto, tamen spes gradus adeo præxi- stens ad rupturam iudicatur, vt etiam rumpatur, l. si à primo 8. ff. de liber. & posth. ex qua Bart. summarium desumit, posthumum rumpere spe gradus, & sententiã Bartoli firmarunt Iaf. & Bald. ad eum Textum, quos & Cuiacium refert Neuius ibi.

Hoc autem cum certissimum sit spem & eius du- bium euentum sufficere ad contractus & dispositio- nes testamentarias, restat nunc vt probemus vecti- galium conductionem ad spem solum, & dubiũ euentum referri: quod tenauerunt in terminis Bart. in l. cotem, §. qui maximos ff. de publican. & vectigal. vbi tradit Pedagium & vectigal. nihil aliud esse quam ius percipiendi illud, & expressè ibi num. 4. tenuit referri loca

locationem vectigalium, tanquam si alea vel spes condiceretur, & Bartolum sequutus expressè probavit Bald. in l. licet. n. 8. C. locato, ubi cum ageret de conductione Pedagij Portuorij cum pestis magna lues serperet, & hominum mors, vt pauci transirent per portus, querit an pensio deberetur, & subiungit hæc verba: *In contrarium, quia homines transire est à casu non certi temporis qualitate, ideo conductor casum, & fortunam conduxit, unde etiam si nihil percipiat, debet solvere quod promissit, l. si iactum, & c. idem Bald. in l. si ea lege. 7. n. 9. & 10. C. de usuris, in similibus terminis tradit filenm ex sua parte implere contractum eo solum quod cedit ius percipiendi pedagium, quia in corporalibus cessio habetur pro traditione, vt notatur l. penult. ff. de donation. & l. fin. C. quando fiscus vel priuatus: & nota eius verba: *Vnde fisco debetur pretium, quidquid contingat à casu & fortuna, quia impletur contractum ex parte sua, & quia vt dixi, emittitur spes, & ius quoddam in spe, & quia emptor debuit cogitare hoc posse euenire, quod pauci forte transirent, ita quod pedagium parum valeret, imputet ergo sibi, si non cogitauit, Bartolum & Baldum sequutus Paul. de Castro in dict. § qui maximos, num. 5. ibi: *Quod vendidit redditus, si qui percipiuntur, nam videtur vendita alea seu fortuna per l. quod si venditione, ff. de hered. vel act. vendit.***

8 Similiter idem in nostris terminis notauit Ripa in tractatu de peste, in princip. n. 52. cuius verba nobis aptissima omitti non possunt. *In venditione reddituum gabellarum, eo quia censetur empti spes percipiendi redditus, qua spes succedit loco rei, & qua non perit, neque dimittitur etiam quod omnes fructus intereant, imputet ergo sibi conductor, qui sola spe contentus fuit d. l. nec emptio, idque firmat ex sententia Ludouici Bolognini in additionibus ad consilia Anania & alius probavit etiam Imola in dict. l. cotem, n. 4. ubi idem tradit nullum in pedagio remissionem fieri deberi, quia in effecta spes conductus, quod etiam sentire videtur Ludouicus Romanus in dict. § qui maximos, n. 4. ubi tradit conductorem pedagij spem & fortunam conduxisse, idem tenet Matienzo in l. 1. § si quis, n. 9. n. 11. lib. 5. recep. ubi ampliat ad rem locatam, que pendet ex futuro eueni. 11. eius verba sunt: *et in locatione decimarum vel reddituum, & hanc similitudinem facit Agidius Bossius, in pract. tit. de remissione mercedis publicanorum, n. 6. 10. & 14. refert, & sequitur Gironda de gabellis 2. p. 1. n. 43. & in bello admittit Bertachin. de locatione gabellarum 2. p. 43. & in q. An emptori gabellarum, vel conductori fiat remissio propter guerram, & resolutionis negativæ partis rationem reddit, quia emptor videtur suorum eueni. seu alea præsupposita forma contractuum, et percipio seu commoditas empti sit. Eiusdem sententiæ fuerunt Abbas, Biccus, Iacobinus & Cagnolus, quos refert & sequitur Boherius decif. 149. n. 10. ubi eisdem verbis tradit, et conducentis vectigalium a communibus vel ab aliis dominis, videtur casum & fortunam conduxisse, & locatione cum Tertiz, vel Quartz Regiz cõdocumentis vitibus fortunæ, pendere & spem locatam velut iactum retis ex Ioan. And. & Paulo tenuit Zenalios pract. commun. q. 56. n. 35.**

9 Ad quod ultra ita supra adducta expendo Textum in l. necessario, § cum assumptum ff. de procurato, & commun. venditæ, ubi in ead. quodnes qui assumptum fundi habebat, illum vendidit, vel locauerit, tradit Iuriscõsultus: *Etiam si statim mutaretur, nulli homines non debent, hereditatem non daturam si non viderent, quasi ius illud spei & fortunam vinctum videtur locatum, & nihil debentur locatori mutuo vinctum, etiam si nihil perciperent, & hanc opinionem*

vt fortuitum & spes videatur contineri in locatione gabellarum, expressè probat nostra l. 2. tit. 9. lib. 9. recep. ubi loquens cum gabellariis in locatione vectigalium tradit: *Las cosas y recauden a toda su auentura poco, o mucho lo que huuiere sin poner en ellas, ni en alguna parte de ellas de quanto alguno; & pauld post, salvo que todo ello sea, à su auentura segun dicho es, quibus verbis denotatur fortuitum & illud, lo que huuiere, explicatur ex traditis, à Paulo de Castro, in l. cotem, § qui maximos, n. 5. vt in his casibus locatio ita referatur ad fructus, si qui percipiuntur, hoc est, vt incertum contineat, & respiciat fructus si fuerint vel non.*

Facit lex nam hoc modo 11. ff. de heredit. vel actione vendit. ibi: *Si qua sit hereditas esto tibi empti & quasi spes hereditatis, ipsum enim incertum rei veniat vt in rebus, & ita interpretatum d. l. 2. Azuedo. in ea n. 3. dum inquit: *Nam illa verba, si qui percipiuntur, conditionem, & spem locatam esse ostendunt, & iustissimam esse testatur, & idem notarunt Lazarte de decima venditionis, c. 18. n. 83. Auendaño respons. 34. quasi quidquid durum videatur, id non ex lege, sed ex contractu procedere, cum Gabellarij conductores eis conditionibus se subiecerint, iuxta l. Imperatores ff. de iure fisci: Ipse te huic pœna subdidisti: Etli aliqua iniuria est, eam sibi facit conductor consentiendo iuxta Textum in c. quod verò 10. 25. q. 2. ibi: *Quia mihi iniuriam facio, nec consentiens postea conqueri potest de fraude, l. 1. §. eleganter, ff. de positi, l. 1. §. fin. de act. empti, l. 1. §. si intelligatur, de adilitio edict. l. nemo 88 de regulis iuris, & id est quod traditur in l. 1. §. fin. ff. quod falso iur. Auth. scienti merito non subueniri, quoniam ipse se decept.***

Sed quamvis expressè non consentirent gabellarij prædictis legibus, sed solum illa disponderent, ita fieri oportere conductiones vectigalium, id sufficeret, vt cõductor qui tenetur, vel debet scire leges, & naturam suæ conventionis, subiici videatur conditionibus similibus contractuum ex regula Textus in l. qui cum alio 20. ff. de reg. iuris l. Stichon 95. §. si fructus, ff. de solutione, l. si Titus 49. ff. de fideiussor. eis verbis: *Cum scire poteris, aut ignere non debueris, l. quod te mihi 5. ff. si cert. petatur, l. si duo 38 ff. de adq. heredit. l. in honor. 10. ff. de honor. possess. l. si is, 35 ff. de donat. causa mort. Bart. in l. non solum, §. morte, n. 41. ff. de noui operis nunciat. Greg. Lopez in l. 4. gloss. 6. tit. 1. p. 5. & in l. 5. gloss. tit. 1. p. 5. & adeo præsumitur, vt actum factus censetur se adstringere legibus de illo actu loquentibus, vt tenuit Gloff. final. in d. l. si duo, ff. de adq. hereditate, non admitti probationem in contrarium quasi præsumptio iuris, & de iure tenetur, vt qui acti gerit, si se subdicit legibus de eo disponentibus, Bald. in d. l. si duo, cum super, & ibi Dec. n. 4. de offic. delegat. Nat. conf. 49. n. 21. & conf. 114. n. 11. & 12. Cranen. lib. 1. conf. 186. n. 9. & in conductione gabellarum Menoch. conf. 13. n. 11.*

Rursum quamvis ex contenta cõductorum vectigalium id iusto non procederet, natura ipsa contractus persuaderet, nam respicit fortuitum, aleam, & spem, vt quamuis nihil percipiant, procedat d. l. si iactum, eis verbis: *etiam si nihil percipiant, quia ille dubius euentus æstimatur in locatione vectigalium iuxta l. propter spem 23. ff. si similibus assumpsit, ibi: *Nulli in uacuum æstimatur, si dubium eueniat, in quatuordecim 7. §. si magis ff. ad l. si iactum, eis verbis: *Sed hoc iure videtur vt quatuordecim spes obligacionis, vnde postea in stipulatione bonis auertere videtur, (promissis) quod dicitur: & in omnibus uacillacionibus que fiunt de iudibus que pendunt, quatuordecim casibus fortuito referatur, l. quod dicitur ff. de pecunia, l. l. dubius euentus in trans-***

actione venit, quæ est de re dubia, & lite incerta, l. 1. cum vulgatis, ff. de transactionibus.

Ex quo fit vt conqueri non possit cõductor ex iuris regulis, quamvis nihil perciperet, quia id enctus fortuitus respicere potest: & nec restitutio minoru quæ ob bonu publicum fauorabiliter introducta, l. ff. de minoribus, locu habet, quando fortuitum aliquid causa respiceret, l. etsi sine 8. §. questum, versic. que fortuitis, ff. de minoribus, ubi traditur in rebus quæ fortuitis casibus subiectæ sunt, non esse minori aduersus emptorem succurrendum, Simoncellus de decretis, quem refert & sequitur Gothofredus, in notis eius text. ex Bart. Bald. Socino seniori, Iafone, Alexadro, Angelo, Archidiacono, Alciato, Cephalo, Natta, Tiraquello, & aliis pluribus communem dicit Sfortia de restitutione 1. p. q. 4. n. 23. & argumento l. nec emptio, §. 1. ff. de contrah. emptione, l. cum Archimedorum, ubi Bald. n. 3. C. vt in possess. legat. notat Surdus conf. 435. n. 13. & 14. & inde ego aliquando in tomo 2. dec. 68. contra communem probaui, in transactione litis non posse locum habere enormissimam læsionem, quia dubius euentus qui transigitur, vt potest recipere magnam quantitatem, ita etiam nihil comprehendere valet, & probatur mea sententia l. 34. tit. 14. p. 5. quamvis diuersâ à Doctoribus nostris interpretetur.

Maximè cum permissa sit renūciatio casuum fortuitorum sue soliti vel insoliti sint, nã quamvis aliàs sit permissa remissio pensionis ratione sterilitatis, tamen non habet locum quoties renunciatum fuerit cuiquamque casui fortuito, siue cogitato vel incogitato: ex l. sed si quis, §. questum, ff. si quis cautio, ex Baldo, Angelo, Menochio, & aliis, Gironda de gabellis, 2. p. §. 1. n. 44. l. si quis fundum, in princ. ff. locati, l. 1. ubi Iason. n. 29. C. de iure emphyteut. Albenfis conf. 1. n. 10. pluribus Ant. Gomez 2. tom. var. c. 3. n. 19. alios refert D. Castillo, 3. tom. c. 3. n. 48. vt expressè fit in conductione Gabellarum & nostra l. 2. comprehenditur, & quamvis aliquorum sententia sit non sufficere casibus fortuitis generaliter & indistinctè renūciare; sed oportere fieri renunciationem expressè & specificè ex Pinello qui multis comprobat in l. 2. C. de rescind. vendit. 1. p. c. 3. n. 26. cum sequentibus, id tamen procedit in nostra lege Regia, quia omnes casus exprimuntur, siue incendij, aquæ, belli, pestis, & similiu, quibus possit exactio vectigalium impediri, & hoc casu sine dubio est periculum pertinere ad conductorem, ita vt licet fructus non colligerentur, adhuc remissio propter sterilitatem peti non possit, vt probatur expressè, l. 2. tit. 2. p. 5.

Et suadet ratio civilis, quia ex eo admissum est à Doctoribus, ex Iurisprudentiæ principiis, quãdo rari & insoliti fuerint casus fortuiti non cõprehendi generali renūciatione, quia ex raritate de illis non poterunt contrahentes cogitare, Ancharr. conf. 402. ex Ripa, Neuzano, & aliis, Menoch. conf. 27. n. 18. cum sequent. Matienzo in dialog. relatorum, 4. p. n. 5. Bart. Iason. Fulgofius, & plusquam quinquaginta Doctores, quos refert D. Castillo dict. c. 3. n. 8. Vnde quãdo expressi fuerunt, vt in hoc casu cessat ratio, ac per consequens remissio pensionis, & ideo qui expressit casus, non potest dicere non cogitasse, quando etiam renūciatio generalis omnium casuum, qui non cogitati, ad eos se extendit ex plurium sententia.

16 Iunat ratio iuridica, quia si cõductor plurimos fructus colligeret, ita vt maximè excederent pretium conductionis; quemadmodum Princeps non debet intendere vt pretium angeatur, ita similiter ipse cõductor licet pauci vel nulli fructus procedant, non oportet minuire mercedem, quia non decet admitti

conductorem ad petendum id, cuius contra ille postulaturus, si contrarium cessisset, l. si & rem & pretium, ff. de petit. heredit. l. penult. C. de solutionibus, l. si ea lege, C. de usuris, l. ratas, C. de rescind. vendit tenuit in conductore vectigalium Surd. conf. 435. n. 13. etli ad percipiendos fructus conductionis, etli maximè excederent pretiu, posset iuari verbis dict. l. 2. tit. 9. lib. 9. recep. eis verbis, quæ supra expendimus; *Las cosas y recauden à toda su auentura poco o mucho lo que huuiere nec debet beneficio legis frni cum maximum commodum inesset, & velle vitare periculum dispendij petita remissione pensis, arg. l. Iulianus §. ex vendito, ff. de action. empt. l. fin. §. sed cum, C. de furtis Castrenf. lib. 2. conf. 1. 3. n. 2.*

Nihil est tam contra leges contractus, l. nihil tam naturale, ff. de Regul. iuris, quibus æquitas & æqualitas seruanda, l. fin. C. de procurator. Oldradus, conf. 311. n. 2. aded vt propter illam sæpè recedatur à iuris regulis & sermonis proprietate, l. questum, §. & ipse Papiuanus, ff. de fundo instructo, l. fin. C. communia vtriusque iudicij, Cephalus, lib. 4. conf. 545. n. 15. Hondedeus, lib. 1. conf. 29. n. 96. & ex Ruino, Aretino, Socino Iuniori, Corneo, Cephalo, & aliis notauit Menoch. conf. 346. n. 4. §. 6. & addenda quæ tradit idem Menochius conf. 452. n. 21. & consil. 349. n. 14. & conf. 97. n. 39. iniquum enim foret, vt conductor lucrum caperet, cum fructuum proueniret vbertas, nec damnū sentiret sterilitatis, quasi debeat sustinere quod prouenit ex natura rei & suadet æqualitas argum. l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurat. l. qui proprio, §. qui alio ff. eodem, l. cum Pater, §. cuius, de leg. 2. l. fin. C. de cupressis, lib. 11. Rolandus, vol. 4. consil. 51. n. 8. Peregrinus, vol. 1. conf. 93. num. 21. Franchis decif. 23. n. 9. Surdus decif. 70. n. 5. & decif. 194. n. 6. Fufar. de substit. q. 241. n. 67. Elcobar de ratiociniis, c. 25. n. 11. Scaccia de appellat. q. 2. num. 16. relati à Thulco in practicis, lit. C. conclus. 757. compensanda igitur sterilitas cum vbertate, vt in terminis notarunt Lazarte de decima venditionis, cap. 18. num. 83. Azuedo in dict. l. 2. n. 27. ex aliis Gutierrez de gabellis, quest. 136. n. 24. & in simili ex Bartolo, Fachineo, Richardo, pluribus doctè meus Collega D. Franciscus de Amaya Pintianæ Cancellariæ merittissimus Senator lib. 3. obseruat. iuris civilis, c. 3. n. 15.

Sed ita fieri conductionem vectigalium persuadet ipsa ratio & necessitas publica, quia vt notauit Lazarte de gabellis dict. cap. 10. n. 82. quod in d. l. 2. iuste decretum ne Regium Patrimonium, cuius publica vtilitas est, quotidianis litibus vexaretur colore à Gabellariis ad differendam solutionem quæsito, omnè quidem quod respicit vectigalium augmentum ad Regni communem statum pertinere traditur, in l. 1. ff. de loco publico ibi: *Interdictum hoc publicæ vilitatis causa proponi palam est, tueretur enim vectigalia publica, auth. de mandatis Princip. §. publicorum collatio 3. Parlador lib. 1. rerum quotidianarum cap. 3. num. 14. & vt tradit Cornelius Tacitus lib. 4. Historiarum: ibi: *Tributa sunt omnino necessaria Reipublicæ, nam neque eius quies sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi possunt.* Ideo rectè tributorum conditiones ne fraudentur legibus adiuvandæ.*

Et quando publici interest, & experientia suadet, apponi potest in locationibus pactum insolitu, licet aliàs non apponatur, Lucas de Peña in l. 1. C. de Pascuis Publicæ, & in l. si quando, C. de bonis vacantibus lib. 10. Afflictis decif. 340. n. 5. & 6. & lex poterit vt in nostro casu obligare, ad sic & non aliter contrahendum, & absque eo quod Index arbitretur ad moderationem contractus facti secundum leges, l. eos 26. §. super

§. super usurarum, C. de usuris, ibi: Neque liceat Iudici memoratam augere taxationem: & iterum ibi: Si quis autem aliquid contra modum huius fecerit constitutionis. Vnde semper quod à lege iubetur in contractu obseruandum, adeo vt quamuis mos Regionis conuentiones & pacta informet, l. semper, 34 ff. de reg. iuris, l. si fundus, ff. de emptione. tamen id procedit ita vt legem non offendat, l. 1 ff. de usuris, Afflictis decis. 22. n. 4. Gamma decis. 307. n. 20. & 21. idem quoties cum dispositione legis, vt in nostro casu iungitur pactum & conuentio conductorum vectigalium, qui iuxta prædictam l. 2. conductionem fecerunt fortior sequitur effectus, quam si sola lex vel pactum interuenisset & arg. text. in l. cum pater, §. libertis, de leg. 2. tenet Roderic. Suar. alleg. 3. n. fin. & facit vulgare axioma, duo vincula fortiora esse vno, §. Affinitatis, in sit. de nuptiis.

Ex quibus constat de iustitia prædictarum leg. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop. quasi natura conductionis vectigalium aleam, spem, & fortuitum respiciat, vt cum si magna & inusitata vbertas prouenerit, ad eos pertinet, etiam comprehendatur maxima sterilitas, & excluditur omne quod supra oppositum fuit locationem referri ad fructus, ac per consequens eis deficientibus pretium solui non debeat, quia vt late tot Doctorum sententias probauimus, hæc vectigalium conductione potius respicit ius percipiendi illa & spem, quam ipsa vectigalia quæ in hoc casu considerantur in habitu potius quam in actu, id est quæ potest percipere ex iure conductori à Rege concessio, non in actu quæ perceperit vt expressè denotant verba d. l. supra expensa Recauden à toda su auentura poco o mucho lo que hubiere, & simul ex his soluitur argumentum vt pactum iuxta, d. l. 2. soluendam pensionem conductionis etiam si ex illa fructus Gabellarius non percipiat esse contra naturalia contractus, & non valere, quia vt notauimus huius contractus naturale est fortuitum & dubium euentum considerari, qui vt respicit magnam utilitatem etiam nullam, & quemadmodum quando alea vel spes conducitur, valebit etiam si nihil incidit d. l. si iactum, ita similiter in nostra specie, & inde æqualitas seruatur in contractu, vt non obstat aliud argumentum, quod aduersus iustitiam prædictarum legum obiectum fuit de inæqualitate, quippe si conductor non auget pretium conductionis, etiam si vberiores fructus nimis excrecant, ita non debet diminuere pretium quamuis aliquo anno defecerint, cum ex eo æqualitas & æquitas seruatur.

Præsertim quia, vt moris est, apud nos in consilio Regalis patrimonij non solent redditus vectigalium pro vno anno solum locari, sed ad decem, & quando locatio plures annos continet, etiam si aliquibus annis fructus non perceperit publicanus, æquum est, vt cum aliis, in quibus vbertas prouenit, aliorum sterilitatem compenset, vt in terminis probat l. cotem, §. qui maximos, ff. de public. & vectigal. & notarunt Bart. & Castrenf. ibi, Bald in l. 1. C. de hered. vel action. vend. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 5. num. 6. Vnde in medio tempore vel à principio locationis, si in aliquo anno fructus defecerint, immerito remissionem mercedis, diminutionem, vel suspensionem petit Gabellarius, quia aliorum vbertatem, quæ esse potest cum sterilitate anni, seu annorum præcedentium, debet compensare, nec rectè in consilio Regalis patrimonij audiri poterunt gabellarij, donec tempus conductionis finiretur.

Illud maiorem difficultatem habet, vt conductor vectigalium teneatur soluere pretium conductionis, quamuis impedimentum ab ipso Principe locatore opponatur, quia semper generalis, vel specifica

renunciatio casus fortuiti interpretanda, vt renunciari non videatur casus, ex quo impedimentum inferri idè locator, vt iam prædiximus. Verum, vt rectè percipiatur mens nostrarum legum, quæ non disponunt, vt quoties Princeps directè impedierit vectigalium exactionem, adhuc conductionis pretium solui debeat, notandum est: quia si Rex nollet prohiberet commercium vniuersale eius rei ex qua vectigalia dependunt, tunc non debet solui pretium conductionis, nec aliquid contra prædictis nostris legibus insinuat, si rectè attendantur, siquidem sublato commercio nullo modo res exiit, nec spes ad quam posset referri locatio vectigalium, quia omnino redduntur inutilia, nec prohibito commercio aliquid ex illis potest sperari, facit l. ex conducto, §. 1. ff. locati, ibi: Sed etsi ager terra motu ita corruerit, vt nusquam sit, Bald. in l. licet, n. 4. C. de locato, Cephal. conf. 577. n. 7. 8. & 9. Corneij, Ripam & alios refert Rodoanus in tract. de redditibus Ecclesia, q. 18. tit. de renunciatione mercedis, versic. multi autem casus, n. 5. Menoch. consil. 27. & consil. 55 vbi de eo late agit & tradit, sublato commercio sublata esse substantiam & animam (vt sic loquamur) ipsius vectigalis, quo casu, nec dubius euentus, spes, aut fortuitum aliquid considerari potest.

Et in terminis nostrarum legum eas sic interpretandas, & iustas esse defendens tenuit idem Menoch. conf. 67. n. 6. pro conductione vectigalium lanarum Hispaniæ consulens prohibito earum commercio à Rege nostro Philippo II. cum Germania, Anglia, & Insulis rebellibus distinguens, Aliud est pati damnum conductorem belli causa non prohibito commercio & negotiatione, aut pati damnum ob bellum sublato omnino commercio. In hoc casu posteriori pretium conductionis non debetur, vt prædiximus.

Nec contra aliquid statuitur d. l. 2. quia tunc sublato commercio, propriè & immediatè facto Principis locatoris, patitur damnum conductor: at verò in priori casu, quando commercium non prohibetur à Principe, damnum quod prouenit ex bello, casu fortuito, quem respicit locatio vectigalium tribuendum est, quemadmodum & solum d. l. 2. & 1. tit. 9. lib. 9. recop. excipiuntur illi casus si Princeps fecerit, quæ non respiciunt impedimentum vltus conductionis, sed quæ pertinent ad Regni statum, vt si aliqua decreta ediderit, vel leges pro utilitate ad Regimen fecerit, aut mutatio monetæ sequetur, vel ipse Princeps naues aliquas, vel oneraria ad sui seruitium exposcerit, seu bellum incidit, etiam si illud Rex qui locat vectigalia excitauerit, quia cum hæc omnia ad publicam respiciant utilitatem, cui priuatam cedere oportet non iudicantur impedimenta conductionis, sed facta necessaria, quæ pro dignitate sua debet exequi Princeps, qui verè etiam si vellet, non potest quocumque pacto se exuere eis, quæ pertinent ad dignitatem Regis, id est, ne bellum gerat pro utilitate subditorum, leges, & nouas constitutiones pro regime & communi bono ne edicat, iuxta quod notarunt Bald. in l. nuptina, ff. de Senator. quem sequitur ibi Orof. n. 1. Angel. in l. si dominus, n. 4. ff. de his qui sunt sui, Alef. lib. 6. conf. 224. n. 7. Mandel. Albenf. lib. 1. conf. 185. n. 29. & lib. 3. conf. 555. num. 34. quibus adde Leonem decis. Valentin. 3. n. 31. & decis. 82. n. 17. & 2. p. decis. 144. n. 13. idque velut Regali diademati infixum, nullo pacto à Regio solui potest, Mastril. de Magistratib. lib. 3. c. 8. n. 18. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. 1. n. 15. Barbof. in remissionib. lib. 2. tit. 26. in principio, p. 174. D. Salgado de Regia protect. 1. part. cap. 2. num. 38.

Præsertim quia bellum, ex quo impedimentum

ex parte Principis Gabellarius obiebat, respexit, quia Bataui Insulani rebelles nostri Regis, vel Piratæ, maria nostra infestauerunt, & impediuerunt exportationem aliquarum mercium, & ultra quam hic casus quando à latronibus & Piratis damnum inferitur, non est insolitus, sed potius frequens, & ipsis in-ribus expressus, l. ex conducto 15. §. 2. l. proinde 34. ff. locati, l. in rebus 18. commodat. l. cum vnus 12. §. fin. ff. de bonis auct. iudic. possid. l. qui à latronibus, ff. qui testam. facere poss. l. 1. §. is vero, ff. de oblig. & act. l. qui comearu, ff. de re milit. & aliis pluribus, & cum hi Bataui Insulani à tempore, quo in rebellionem ab hinc pluribus annis proruperunt, semper piraticam exerceant, & perfidiam in Religionem, & contra nostrum Regem prosequantur, multò magis Gabellarius erat excludendus, quia vt ex Baldo tradit Bertach. de gabellis, 2. p. n. 44. ibi, Quando bellum erat ceptum tunc ante locationem, non potest ex bello peti remissio, quia à presenti statu tenetur conductor futurum euentum iudicare, l. si quis domum, §. fin. ff. locati Alex. in l. interdum, §. quod si, ff. de acquir. possess. & sibi imputent Gabellarij, qui cum casum potuerunt præuidere, & sibi prouidere, id non fecerunt idè non debent excusari à pensione, vt argumento legis si quis postea, ff. de iudicijs, §. qui per potestatem, de excusat. tit. 1. 2. 3. tit. 17. p. 6. ex Baldo & Gregor Lopez notauit in terminis Giton. de gabellis, 2. p. §. 1. n. 44.

Nec solum procedit quando bellum iam excitatum & inceptum, sed etiam quando imminere posset vel timeri, vt ex Ioanne Andrea, peculatore, Alexandro, Socino, Riminaldo, & aliis pluribus tenuit Carrotius de locato tit. de remissione mercedis, q. 8. n. 3. & 4. quemadmodum, cum quis conduceret fundum saxosum vel sterilem non potest petere remissionem mercedis propter sterilitatem, quia eam præuidere potuit vt ex Auth. de mandatis Principum, §. Publicorum, ex Bart. Bald. Alex. & Ripa idem Carrotius, vbi proxime, n. 1. & ad explicationem, l. 2. tit. 8. p. 5. vt conductori denegetur actio contra locatorem quando potuit præuidere iuste posse impediri, probauit. D. Castillo, 3. tom. c. 3. n. 34.

Quoties enim bellum Princeps indicit ex necessitate sui muneris, & pro publica Regnorum utilitate nihil esse, quod possit Principi imputari, aut si leges edixerit pro communi bono, quia id quod ad Regum potestatem, & obligationem spectat, velut casus fortuitus & vis maior debet exillimari, vt argum. l. Lucius, ff. de emptione, l. item si verberatum, §. Item si forte, ff. de rei vindic. notauit in terminis, Aneas Robertus lib. 1. rer. indicat. cap. 16 pag. 284. & casum fortuitum debet sustinere conductor, vt in reliquis certissimum est.

Et cum bellum Insulanis Batauis Rebellibus sit, quia ex sua perfidia in Ecclesiam Catholicam & suum Regem semper opprimi debent, & armis infestari, nihil queri potest conductor ex verbis Text. in l. si quis domum §. 1. versic. idem querit, ibi: Quia hoc euenire posse prospicere debuit: & cum huiusmodi bellum iam multis ab hinc annis procedat, & velut nobis consuetum sit, nullam inde poterit remissionem mercedis petere conductor, sed damnum sustinere, ex Textu in l. ex conducto 15. §. si vis, versic. sed si tales, ff. locati, eis verbis: Si verò nihil extra consuetudinem acciderit, damnum coloni esse, idemque dicendum esse, si exercitus prateriens per lasciuiam aliquid abstulerit.

Maximè quia, vt prædiximus, renunciationem fecit expressam conductor similis casus fortuiti, quam valere iam animaduertimus, & hoc casu etiam aliàs conductor excusetur casu fortuito, & vi maiori, ex Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

qua petere remissionem mercedis posse traditur aperte l. ex conducto 15. §. vis maior, ff. locati, tamen si, vt in nostro casu, expressè cautum, vt belli casus, & vis maioris in se conductor sustineat, pacto standum est, quæ sunt verba Textus in l. si quis fundum 10. ff. locati, & quæ aliàs ex natura locati veniunt, non comprehenduntur, si aliter pactum fuerit, vt quamuis isti casus possent prætare causam remissioni mercedis, tamen fieri non debeat, quando expressè aliter cautum, vt in d. l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop. & faciunt verba Textus in l. sed adde 2. §. illud nobis, ad fin. ff. locati, ibi. Hac autem omnia sic sunt accipienda, nisi quid aliud specialiter actum sit, & facit notandus Text. in l. item querit 14. §. si gemma, ff. locati, vbi si artifex gemmam auro includendam receperit, etiam si non teneatur, quando gemma non ex imperitia, sed ex vitio materiae fracta sit, tamen si aliter pactum fuerit, tenebitur, verba Text. ibi, Nisi periculum quoque in se artifex receperat, tunc enim etsi vitio quæreria id euenierit, erit ex locato actio.

Nec enim potest imputari Principi, quasi conductorem deciperet, cum expressè caueret in hunc casum remissionem pensionis non faciendam, vt aliàs per argumentum ab speciali probatur in d. l. si quis domum, §. 1. versic. idem querit, ibi: Decepit enim conductorem, & quando iuxta pactum casus fortuitus euenit, queri non potest, qui pactus fuit, l. item querit 14. §. si quis seruum, ff. locati, ibi: Si modo non sic conduxerit, vt peregrè duceret, & cum Principi culpæ non tribuendum, si bellum indicit, aut leges nouas & constitutiones edixerit, non debet conductor petere mercedis remissionem, vt in difficiliori casu, quando non ex conuentione, vt in presenti, sed ex accidenti res fuerit mutata, videlicet cum nauicularius in aliqua navi onus vehendum conduxit, & cum flumen ea navi subire non posset, in aliam nauem merces transtulerit, eaque navi in ostio fluminis periret, ex Labeonis sententia in d. l. item querit, §. si nauicularius sic: Si culpa caret, non teneri nauicularium, traditur, quanto minus debet teneri Princeps, qui de his casibus expressè pactus, vt pertinet periculum ad conductorem, & non solum culpa caret bellum indicando, aut leges condendo, imò potius maximæ culpæ tribueretur, si pro communi bono studiorum hæc facere omitteret.

Ex quibus apparet quantò iuris Regulis conueniant leges nostræ, & Iudices debeant earum tenorem obseruare, quia licet permissum sit de legibus disputare cum eas homines instituunt, tamen cum fuerint institutæ & firmatæ, non est permissum de illis iudicare, sed secundum illas, cap. in istis 4. dist. & cum expressè prædicti casus comprehendantur in dispositione earum legum & decidatur ne possit ex illis remissio pensionis fieri, nulla interpretatio admittenda quæ offendat legis verba, & decisionem, etiam si illa non adeo conuenient iurisprudentiæ, vt probauimus, sed aliquam contineret duritiem, ex l. prospexit, ff. qui & à quibus, ibi: Quod perquam durum est, sed ita lex scripta est. Nec hoc casu restrictio vel interpretatio, (quæ ex mente est non contra mentem) recipi potest, Petr. Victor. lib. 37. var. lect. c. 11. Ant. August. lib. singular. de legib. & pro multis vide Patrem Suar. lib. 6. de legib. c. 5. & Bald. lib. 2. conf. 174. inquit: Vbi sunt verba expressa, cauillationes Advocatorum non debent locum habere; Et vt idem Bald. in rubr. de Postular. Pralator. ibi, Neque subtilitas locum habet, ex qua veritas vulneratur.

ALLEGATIO XVIII.

De remissione mercedis conductionis vectigalium propter impedimenta.

Locator debet conductori prestare liberum usum rei locata ad exigendam pensionem.

l. si in lege, 27. §. colonus, & vers. item utiliter.

l. qui insulam, 23. in principio, l. si fundus, l. & hac distinctio, ff. locati.

l. cum proponas, C. de nautico fœnore.

l. 21. & 22. tit. 8. p. 5. & c. n. 3. & 15.

Locatio, & venditio eisdem regulis censetur.

l. 2. ff. locati.

§. 1. instit. de locato & conducto.

Emptor non tenetur soluere pretium, nisi res vendita tradatur.

l. Iulianus, §. offerri, de act. empt.

l. exempto, vers. & in primis, ff. eodem.

Stipulatione habere licere tenetur quis non solum ex suo facto, sed eorum quos prohibere potuit.

l. Fulminum, 24. §. quanquam, ff. damno infecto.

l. in omnibus, 3. de noxalibus.

l. scientiam, 45. ff. ad legem Aquiliam.

l. si fundus, 33. vers. similiter, l. & hac distinctio, 35. ff. locati.

l. qui insulam, 30. §. fin. ff. locati.

Princeps debet esse benignus circa gabellarios.

Fiscus non debet cum subditorum damnis locupletari.

Remissio pensionis facienda, quando prohibetur à locatore conductor re frui.

Princeps, debet semper preferre publicam utilitatem.

l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop. & c. n. 9.

Bellum quamvis Princeps excitet ex quo minuantur vectigalia, non tamen publicano debetur pensionis remissio.

Iniuria non fit consentienti.

l. cum donationis, 34. C. de transactionibus.

l. de fideicommissis, 11. C. eodem.

l. veteribus, ff. de pactis.

c. si quis iusto, 48. de elect. lib. 6.

Casus fortuiti renunciatio, etiam non cogitati admittitur.

l. si quis fundum, 10. in principio, ff. locati.

l. licet, C. de locato, & c. n. 12.

l. 23. tit. 8. p. 5. & c. n. 12.

Casus fortuitus qui provenit sine facto Principis non potest causam præbere remissioni pensionis.

Pensionis solutio solet suspendi in supremo Regalis Patrimonij Senatu, quando constat publicanos in conductione vectigalium dominum habuisse.

Publicani apud Romanos relationem valoris vectigalium dare tenebantur, & apud nos etiam observantur.

Sterilitas unius anni in conductione debet cum uberitate aliorum compensari.

l. cotem, §. qui maximos, ff. de public. & vectig.

l. penes illum, 4. C. de vectig.

l. si uno, in principio, ff. locati.

13 Commercio rei ex quo solvuntur vectigalia sublato publicanus non tenetur, nec procedunt leges Hispania.

14 Pactum ut solvat pensionem conductor quamvis prohibeatur à locatore uti re locata est contra substantiam locationis.

l. cum precario, 12. ff. de precario.

15 Substantia rei conducta sublata pensio non debetur.

l. 22. & 23. tit. 8. p. 5. & c. n. 24.

16 Princeps non videtur detrahere locationi vectigalium ex eis, quæ pro Regio munere fecerit vel statuerit.

17 Accidentalia, quæ in consequentiam veniunt non attendenda.

l. si quis nec causam, ff. si cert. petatur.

l. 1. vers. prima enim ratio, ff. de auct. tutor.

18 Casus fortuito referendum quod Princeps, aut eius Magistratus pro Regimine decernere coguntur.

l. Lucius, ff. de eviction.

l. item si verberatum, §. item si forte, ff. de rei vindicatione.

l. si merces, §. vis maior, ff. locati.

19 Pactum facit recedere à iure communi.

20 Coniecturis non est locus, ubi verba sunt manifesta.

l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3.

l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.

l. ancilla, C. de furtis.

21 Interpretatio non procedit ut restringat legem, quæ aperte loquitur.

Aubens, ut sine prohibitione.

c. suggestum, de appellat.

c. post translationem de renunciatione.

22 Remissionem pensionis Doctores qui concedunt vectigalium conductoribus, ex facto Principis impediens percipere procedunt, quando ex culpa factum procedit.

23 Factum iniustum locatoris tribuit causam remissioni pensionis.

24 Renunciatio generalis casus fortuiti efficit, ut periculum ad conductorem pertineat.

25 Impedimentum non prodest, quando est culpa impediti.

c. propter sterilitatem de locato.

l. videamus, §. pen. l. merces, §. culpa, ff. locati.

l. qui commeatu, ff. de re militari.

26 Impedimentum qui allegat, debet facere omne quod in se est, ut removeat.

Impeditus non dicitur qui potuit removere impedimentum.

l. sed & si per Prætores, ff. ex quibus caus. ma.

27 Impedimentum, ut profit conductori ad pensionis remissionem debet denunciari, & protestari locatori.

l. item queritur, 13. §. exercitu, ff. locati.

Impedimentum modici temporis non prestat remissionem pensionis.

l. si in lege, 24. §. Celonus, ff. locati.

Tempus modicum quod sit Iudicis arbitrio, relictum.

De impedimentis quæ conductores vectigalium solent opponere à Principe fieri, quominus gabellis fruantur, ut fiat remissio pensionis, & quomodo id accipiendum ad explicationem l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop.

MULTOTIES gabellarum conductores ut excusent solutionem pensionis, quam debent pro vectigalium conductione, opponunt ab ipso Principe, cuius nomine locantur gabellari, impeditos esse, eas percipere, ac perinde remissionem pretij fieri oportere, quasi ut supra alleg. animadvertimus, teneatur locator liberum usum rei conductori concedere, & patientiam prestare, ut omnis conductionis fructus percipiat, alias non potest petere pretium conductionis, *l. si in l. 27. §. colonus, in princ. ibi: Si ei frui non liceat, & in vers. Item utiliter, l. qui insulam, 33. in princ. l. si fundus, l. & hac distinctio, cum aliis, ff. locati, l. cum proponas, C. de nautico fœnore, Bart. in d. l. si fundus, & in l. ex conducto, in princ. ff. locati, & probatur iure nostro, l. 21. 22. tit. 8. p. 5. Boher. decis. 149. n. 5. Mastrill. decis. 299. n. 8. D. Castillò lib. 1. contron. c. 3. à n. 18. vbi plures refert, quia pactum inhæret contractui, nihil facturus locator, quominus conductor impediatur re locatâ liberè frui, ut ex Bald. & aliis Surd. decis. 326. n. 36. & conf. 400. ex n. 6.*

Nam cum locatio eisdem ferè regulis, ut emptio iudicetur, *l. 2. ff. locati, §. 1. instit. eod. m.* sicut in venditione non tenetur emptor pretium soluere, nisi res vendita traderetur, *l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. l. ex empto, vers. & in primis, ff. eodem, & quodcumque impedimentum, quod locator opposuerit, obstabit ei quominus pensionem conductionis exigere valeat.*

Vnde quoties Princeps suis decretis prohiberit aliquarum mercium transportationem, siue ex bello impediatur, seu insolita tempestate id eueniat, & vectigalium noua impositione commercium diminueretur, vel ex Magistratum facto aliud quodcumque impedimentum sequatur, quia Rex tenetur prestare factum eorum, qui eius nomine Rempublicam administrant, & cum posset prohibere, videtur teneri si non prohibuit, vel eius nomine fecerit, quia in stipulatione habere licere (quod videtur concedere & permittere Princeps conductori gabellarum) non solum ex suo facto obligatur promissor, verum etiam eorum qui ab eo causam habent, & quos potuit prohibere, Bart. in l. stipulatio ista, in principio, ff. de verb. obligat. arg. l. fluminum 24. §. quanquam, ff. de damno infecto, ibi: *Planè si prohibere potuit, committetur, l. in omnibus, ff. de noxalibus* eis verbis: *si cum prohibere potuit, non prohibuit, l. scientiam 45. ff. ad l. Aquiliam, ibi: Ut qui prohibere potuit, teneatur, si non fecerit, l. si fundus, 21. vers. similiter, l. & hac distinctio 35. ff. locati, l. in d. l. stipulatio ista, n. 12. vbi adducit Textum singularem in l. qui insulam, 30. §. fin. ff. locat. nota verba Coloni seruus villam intendit non fortuito casu, non videri eam vim exceptam respondit, nec id pactum esse, ut si aliquis domesticus eam incendiasset, nec prestaret. Idem probatur l. 11. tit. 8. p. 5. quasi ex facto suorum quis teneatur: ac si ille fecisset, & ita Princeps ex Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.*

eo quod Ministri illius prohiberent, vel fecerint in terminis notarunt Anchar. conf. 414. n. 2. Soc. conf. 152. quem refert & sequitur Roland à Valle vol. 4. conf. 69. n. 14. probauit Burlatus lib. 3. conf. 309. per totum.

Sed & iuxta æquitatem Principem decet benignè circa subditos in hoc agere, ut rescriptis Theodorici Italix Rex Iuliano Comiti Patrimonij iuxta Cassiodorum lib. 1. var. c. 16. ibi: *Considerandum esse iudicamus, ut quorum non possumus accusare desidia re-leuandam potius estimamus fortunam in hac parte esse; inde enim constitutas pensiones inferri volumus, unde constat subiectos commoda consequutos, & idem propter sterilitatem tributorum solebat exactiones remittere, ut in fundis emphyteuticariis, idem Theodorici apud Cassiodorum lib. 4. variar. epist. 38. & 50. eis verbis: *Æquum est ut agnorum fructibus datis subleuentur onere tributaria functionis, quod fieri debere pietas acquiescit, ut quantum possessoris laborabit, utilitas subleuetur, quatenus mensurata conferatur quantitas beneficii, dum modus integer cognoscitur lesionis, repugnante siquidem naturâ, qualibet cedit industria, nec prodest laboris studium impendere, quod ubertas loci non cognoscitur adinuare.**

Nam quamuis tributorum causa publica sit, augeri debeat, & faueri, non tamen ut fiscus exigat pensiones tributorum quæ prohibuit; nam ut tradit ipse Cassiodorus lib. 4. var. c. 6. ibi: *Crescat fiscus & utilitas publica, sed utilitas priuata nullum damnum sentiat; nec cum subditorum damnis oportet Principem & eius fiscum locupletari, ut notauit meus collega Dominus Franciscus de Amaya lib. 1. obseru. iuris civilis, c. 1. num. 7. nihil enim magis ab æquitate alienum, quam exigere à Gabellario vectigalium pensionem, & impedire vectigalia percipere, quia substantia locationis consistit in vtu pro certa mercede, Host. §. 1. instit. locat. Petr. Greg. lib. 27. Syntagm. iuris, c. 1. n. 3. Bart. in l. si quis domum, in princ. ff. locati, Motius de contractibus, tr. de locat. tit. de accidentalibus locationis, n. 55. Marc. Anton. Eugenius conf. 50. n. 19. & 20. Crauet. conf. 233. n. 9.*

Et ideo his casibus faciendam esse remissionem pensionis, tenuerunt Alex. lib. 6. conf. 84. Ioann. Anania, & ibi Ludovic. Bologninus in addit. conf. 74. n. 2. Anchar. conf. 417. n. 1. Aymon Crauet. conf. 95. Beronius lib. 1. conf. 144. n. 12. & 68. Hippolyt. Riminald. lib. 3. conf. 282. n. 16. Cephalus conf. 577. n. 7. 8. & 9. Menoch. conf. 55. per totum, Surd. conf. 24. in princ. Alex. Raudenl. lib. 1. variar. c. 29. n. 44. Renatus Chopinus lib. 3. de doman. Francia, tit. 13. n. 10. D. Castillò tom. 3. contron. c. 3. à n. 25. & 39. cum seq. vbi plures, vt solet, refert.

Verumtamen quamvis hæc soleant continuò à Publicanis vectigalium conductoribus opponi, vt pensionis obtineant remissionem, expressè verò excluditur quod ab illis potest intendi ex nostris leg. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop. quibus aperte cauetur siue ex bello, aqua, igne, sterilitate, aut quocumque casu cogitato, vel incogitato, damnum euenierit, in se suscipiant vectigalium conductores, quamuis bellum inferat damnum, & à nostro Principe bellum excitetur, cui addendum est omne quod supra circa prædictas leges, earum iustitiam & interpretationem tradidimus alleg. 17. & meritò ita expressum in eis fuit, quippe et si Princeps contrahat, & vt priuatus, ex contractibus obligetur, c. sunt quidam, cap. contra statuta 25. q. 1. Clement. Pastoralis, §. ceterum, de re iud. Orosius in l. Princeps, n. 6. 7. & 8. ff. de legib. l. 3. tit. 10. lib. 5. recop. vbi Matienzo gloss. 2. n. 4. vbi plura congerit Alex. vol. 7. conf. 69. ad fin. Zasius vol. 1. conf. 0.

27. *Mastril. lib. 3. de Magistr. c. 4. n. 33. cum sequent.*
Semper tamen excipit Princeps, quæ respiciunt
communem statum Regni, & publicam vtilitatem
subditorum, cui cedere oportet commodum priua-
tum, *l. ius publicum, ff. de pactis, Socinus lib. 2. conf.*
275. n. 12. Craueta consil. 242. n. 20. Menchac, contron.
illustr. lib. 1. c. 5. n. 16. Mexia in Pragm. Paris. concl. 4. n.
24. Auiles c. 1. Prator. num. 6. Girona de priuil. n. 902.
Cenedo 1. p. decis. 74. n. 1.

8 Et ita congrue adiectu belli causâ fieri non oportere remissionem, etiamsi Princeps excitet bellum, quia nec potuit, aut debuit non excitare, quoties regendi munus suadet: & tunc Princeps nihil facit vt impediatur exigi vectigalia, (sua enim sūt, & vellet auferri) sed quod pertinet ad Regale officium in bello inferendo rebellibus aut inimicis, Regio munere fungitur, & cum his pactionibus Gabellariis cōsentiret, nihil queri potest, cum sciētī & cōscienti in iuria non fiat, & vltra quæ supra adducta alleg. 17. n. 30. probatur *l. cum donationis, 34. C. de transactionibus, l. de fideicommissis 11. C. eodem, ibi: Et non potest eo casu rescindi tanquam circumuentus sis, cum tali pacto consenseris;* debuit enim conductor vectigalium excipere illos casus, ex quibus pensionis intendit remissionem, aliās contra eum interpretatio faciendā *l. veteribus, ff. de pactis,* nec admittere debebat generalem casuum renunciationem, quæ absolute adiciatur nostris legibus 2. & 3. quæ ad eō connaturalis conductioni gabellarum indicatur, vt generales conditiones censeantur, quibus vectigalia Regalis Patrimonij locantur, nec de aliquo conqueri potest ex sententia Textus in *cap. si quis in isto, 48. de electione, lib. 6. vers. si autem,* eis verbis: *Sibi que imputet qui sic eis constituet indiscretē;* & tradit expresse Menoch. *conf. 55. n. 12.* dum ita Gabellario respondet iuxta statum ciuitatis Montis Regalis, quo cauebatur similiter, vt etiam si communitas quæ locauerat vectigalia, aequaliter impediret exigi, non peteretur pensionis remissio; & subdit Menoch. *quæ sanè vltima verba, ibi: culpa vel facto ipsius communitatis ostendunt Brunum conqueri non posse cum sua voluntate huic facto se subiecerit, non etiam posito in necessitate propria voluntate leges non succurrunt, l. fideiussor, §. si necessaria, ff. qui satis d. cog. ibi Gloss. & Doctores.*

9 Maximè cum certissimum sit in iure valere remissionem casus fortuiti, & id sine dubio cum exprimeretur, vt in nostris legibus, *l. si quis fundum, 10. in principio, ff. locati, in nota glossa, verbo ei præstatur, l. licet, C. locato, ibi: Si tamen expressum non est in locatione, l. 2. 3. tit. 8. part. 5. ex Iafone, Beroio, Francisco Becio, Mandello, Menchaca, Pinello, Antonio Gomezio, & aliis, probauit D. Castillo 3. tom. contron. cap. 3. n. 48. sed etiam ad incogitatos extendi renunciationem dicendum est ex verbis nostræ l. 2. ibi: *Por qualquier caso pensado, o no pensado,* quo casu non solum casibus fortuitis, qui sperari possent, videtur renunciatum, sed etiam aliis etiamsi insoliti sint; nec possent cogitari; id enim respicit absoluta illa & vniuersalis renunciatio, vt tenuit Hugo de Celso *conf. 18. n. 2. si renunciatio se extendit ad casus insolitos & incogitatos, etiam eos comprehendi, & reprobans Corneum ex Ripa, Seraphino, Azenedo, & aliis D. Castillo *dist. c. 3. n. 106. ex Pinello, Antonio Gomezio, Gutierrez, Afflicto, & Antonio Fabro, qui ita refert, in Sebastianiano Senatu decisum: & sequitur Fontanella de pactis nuptial. 1. tom. clausula 3. gloss. 3. num. 66. & 67. & suadet ratio naturalis. Cur audientus vectigalium conductor, vt intendat de illis casibus non cogitasse, qui etiam incogitatis renunciauit? nec cogitare de-***

buit enenire potuisse casum non speratum, qui de non cogitato pactus fuit.

Hæc tamen, vt iusto moderamine procedat, notandum est, aut impedimentum prouenit casu fortuito sine vlllo facto Principis locatoris, & eo casu ex serie, *d. l. 2. & 3. iunctis illis, quæ pro earum ratione, & iustitia expendimus supra alleg. 17. nullus poterit esse locus remissioni pensionis, si peste, incendio, aqua, niuibus, sterilitate, aut aliis casibus fortuitis vectigalia decreverent, quia vltra quam hæc omnia respicit expresse renunciatio, quæ fit in conductione vectigalium, eius natura, & conductione, vt prædiximus, comprehendit quid fortuitum, vt omne siue plus, aut minus, quam pensio vectigalis comprehendere valeat, et si ad iuris exactam disciplinam & regulas hæc causa referatur, nulla remissio ex prædictis fieri debet conductoribus Gabellarum.*

Tamen æquitate suggerente Regalis patrimonij supremum Consilium solet Gabellariis, quando apparuit magnam fuisse iacturam in vectigaliū perceptione suspendere aliquod tempus solutionum partis pretij conductionis, ita verò fieri oportet ne pluribus in casibus suadente, si prius rationes tributorū discutiantur circa valorē qui in præcedentibus annis vectigalia habuerunt, quia iuxta ordinationes, quibus regale Patrimonium administratur omnes conductores Gabellarum, Thesaurarij, aut alij quorum cura sit vectigalium collectio, debent quotannis Regali consilio mittere relationē valoris cuiuscunque Gabellæ, vt ita cognosci possit, an rectè administratio procederet, quid vectigalia valerent, & idem apud Romanos obseruatum tradit Cornelius Tacitus *l. b. 13. annalium,* dum tradit Senatū decreuisse *Publicanas rationes cuiusque tributi, & vectigalis extare, ne quam Publicani fraudem faciant, oportet.*

Nam fieri non debet ex aliquibus annis vberiores fructus & maximum lucrum percipiant, et si aliquo anno minus feliciter conductione succedat, remissionē petant, nam vltra quam sterilitas debet cum vbertate cōpensari, vt supra notauimus alleg. 17. n. 2. 1. expresse cauetur in nostra specie, *l. Cotem §. qui maximos, ff. de public. & vectig. & ideo tributa cōduci non possunt, nisi ad minus pro tribus annis l. penes illum, 4. C. de vectig. ne conductores eorum in anno sterili petant remissionem vt petere solent, sed omnium collatio fiat & cōpensentur, l. si vno, in principio, ff. locati, l. licet, C. eodem, vbi Bald. n. 11. c. propter sterilitatem, de locato, dicit post alios communē Socin. iunior vol. 2. conf. 68. n. 3. & 9. & probatur iure Regio *l. 2. 3. tit. 8. p. 5. vbi id expresse cauetur, & notat Gregorius Lopez in ea.**

Si verò vectigalium diminutio ex facto Principis proueniat dicendum est, quia si directe impedimentū fit, commercio sublato, ex quo vectigalia dependebatur eo casu non procedunt leges nostræ 2. & 3. tit. 9. lib. 9. rec. quia tunc iniquum foret, vt compelleretur conductor soluere pretium vectigalium, quæ non extant, nam si nō fruatur re locata oportet conductionis pensio dependi ex his quæ pluribus notauit P. Castillo *lib. 3. contr. c. 3. n. 65. vbi tradit etiam pacto adiciatur, vt pensionem præstet conductor, quamvis re vti à locatore impediretur adhuc prædictum pactum non obseruandum, quasi contra substantiam contractus quæ consistit in rei vsu.*

Et vltra plurimos quos refert D. Castillo qui semper ferè omnia cumulat, illud pactum quasi aduersetur substantialibus locationis non valere argumento *l. cum precario, 21. ff. de precario, & contrarium esse locationi notarunt Bart. in l. si quis domum in principio, ff. locat. Andreas Gail. libro 2. pract. obseruat. cap.*

cap. 2. 3. num. 7. Marcus Antonius Eugenius, conf. 50. num. 19. & 20. Nauarr in Manuali, cap. 17. num. 287. Petrus Pechius in regula contractus, num. 9. de regal. iuris in 6.

15 Et inde notandum est rectè in d. legib. 2. & 3. non tradi conductorem manere obligatum ex renuntiatione quæ in eis fit ad pensionem soluendam quando commercium impediretur vel in totum vectigalia non colligerentur, sed solum quando ex casibus augetur vel diminuitur vectigalium solutio quasi in casu quo cessat causa ex qua percipiuntur vectigalia, non possit sequi effectus mercedis veluti re non extante, vt supra in allegat. 17. n. 2. 2. & 3. probauimus, arg. leg. ex conducto, §. 1. ff. locati, ex Bald. Rip. Corneo Cephalo, & tribus consiliis Menochij qui hoc casu tradit sublata esse rei substantiam & animam (vt sic loquamur) ipsius vectigalis, ex quo rectè D. Castillo *d. c. 3. n. 63. pro interpretatione, l. 2. 3. tit. 8. p. 5. tradit eius dispositionem quæ statuere tiam si diminuat pensio, ex casu fortuito teneri conductorem, soluere pensionem quando obligatus fuit pro ea in quocumque casu ei renunciatur rectè ad legem 2. 2. præcedentem tantum referri in qua agitur de impedimentis naturæ ex casibus, non verò ad l. 2. 1. vbi traditur non deberi pensionem quando ipse locator impedimentum obiecit, quo minus fructibus rei conductor fruatur, quia tunc nec nostris conditionibus generalibus admittitur soluendam esse pensionem.*

16 Sed tamen id in vectigalium conductione recipit interpretationem ex nostris legibus 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop. quando Princeps non prohiberet commercium vt in casu præcedenti, sed ex munere Regio leges condiderit pro subditorum vtilitate, & pro auctoritate publica bellum excitauerit, aut quid pertinet ad dignitatem Regiam decreuerit, quia tunc vt expresse dictis legibus excipitur, nihil videatur impedire aut nocere locationi, verum solum exequi id quod absque muneris inuncti iactura omittere non potest, & tunc rectè traditur nullatenus posse conductores vectigalium petere remissionē pretij quippe cum Princeps non possit exuere Regalia, & quæ eius dignitatem spectant pactis immutare; vt alibi notauimus, allegat. 17. n. 24. ita semper illa in conductionibus debuerunt excepta manere, quasi consentirent conductores cum subiaceant illis quæ ad publicum statum pertinent, nec Princeps remittere aut omittere possit, & his casibus spectant omnia quæ pro ratione & iustitia prædictarum legum supra allegatione præcedenti animaduertimus, inde petenda, nam hic satis est indicare.

17 Et illa quæ Princeps per se non operatur, vt impediatur vsus rei locatæ, sed veniunt in consequentiā Regiminis, & publicæ vtilitatis, etiamsi damnum inferant, non attendenda, arg. text. in l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, l. vers. Prima enim ratio, ff. de auctor. tut. ex quibus non attenduntur ea quæ veniunt præter intentionem primariam, sed secundariā, & in consequentiam facti iusti, vt in terminis expendit Marcus Antonius Eugenius, *lib. 1. conf. 50. n. 40. considerari enim potest impedimentum, hoc casu non prouenire ex facto locatoris, quia non intendit impedire vsum rei, sed potius ex casu fortuito, qui compellit bellum excitare, aut leges condere, aut quid aliud pro publica vtilitate decerni, ex quo non colligantur tam vberiora vectigalia, idque ita præsentisse nostras leg. 2. & 3. videtur, quibus non traditur renunciationem fieri oportere si Princeps absolute impedierit vsum locationis, sed quoties aliquod pro publica vtilitate decerneretur, veluti bellum in-*

ferendo, aut leges condendo quod cum non tam ex voluntate quam necessitate Regiminis, & publici communis status proueniat rectè ex casu qui ad hæc impellit prouenire dicendum, & huc respicientes leges nostræ cum casibus fortuitis incendiij, aquæ, niuis, grandinis, pestis & similibus, simul quasi ad illos spectaret casum belli aut nouarum legum statutum adiecit.

Et quando iniquè Magistratus aliquid decerneret, quominus vectigalia læderentur, de quo nostra etiā disputatio est, hoc casu fortuito sterilitatis, grandinis, niuium, aut similibus, qui cæli inclementia veniunt, æquasse videtur, quod iniquissimus præconsul Cerealis dicebat apud Cornelium Tacitum, & adfert iustus Lipsius *lib. 4. de magn. Rom. c. 8. ibi, Quomodo sterilitatē, aut nimbos, imbres, & cetera naturæ mala, sic luxum, iniustitias, vel auaritiam dominantium tolerate vitia erunt, donec homines, de quo nos alibi in decis. Granatens. disp. 9. num. 58. & consonat, quod notauit Aneas Robertus lib. 1. rer. iudicat. cap. 16. Regiam potestatem, & ex illa decreta esse vim maiorem cui resisti non potest, & ita propter eam euictionem deberi argumento, l. Lucius, ff. de cuiet. l. item si verberatum, §. item si forte, ff. de rei vindicat. & quemadmodum vis maior sine dubio inter casus fortuitos existimatur, l. si merces, 25. §. vis maior, ff. locati, ita etiam quod ex regendi necessitate & casu qui euenerit, Princeps compellitur statuere, vt alibi in simili contra gabellarios notauimus decis. Granat. disp. 18. per totam, & idem disp. 13. n. 15. circa mutationem monetæ erofæ, & sufficiat Principem si iniquè fecerint eius Ministri in eos animaduertere, & facta reuocare, vt gabellariis consulat cum primum cognouerit damnum inferri.*

Rursus id pactum expressum operatur, quia si aperte casum belli aut nouarum legum in se susceperunt conductores, vt quamuis ex prædictis vectigalia diminuerentur, petere non possent mercedis remissionem, nihil conqueri possunt, vt iam prædiximus, & quamuis iure communi deberet in his casibus fieri remissio mercedis, nec extaret dispositio nostrarum legum 2. & 3. pactum sufficeret, quia illud debet aliquid operari vltra id ad quod locator tenebatur de iure, & in terminis notarunt Salicetus in l. licet in fin. C. locato, Alexand. in l. Titius, in princip. n. 2. ff. de lib. & posthumis, & in l. sed si quis, §. questum, n. 15. ff. si quis cautionibus, Beroius vol. 2. conf. 142. num. 10. & 24. Ruin. vol. 1. conf. 81. per totum, & vbi adest pactum censi recessum à iure communi ex Angelo, Decio, Natta, Beccio, Grato, Cephal. & aliis in specie conductionis vectigalium probauit Surdus *consil. 34. num. 28.*

Ex quibus colligitur, quod de interpretatione aut restrictione dictarum legum, aliqui notarunt debere temperari, vt quoties ex facto Principis quocumque modo læderentur vectigalia, pensio conductionis eorum minueretur, quia vltra quam vbi aperta verba sunt, dispositio manifesta, quæ procedit in his casibus, nullus remanet locus interpretationi, aut coniecturis, arg. l. ille aut ille, §. cum in verbis ff. de legat. 2. l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obligat. l. ancilla, C. de furtis, Bart. in l. quod constitutum, ff. de milit. testament. Dec. in l. 1. n. 68. C. de seruis fugitiuis, & conf. 33. Tiraquel. in l. si vnquam, verbo libertis, n. 5. C. de reuocand. donat. Fuluius Pacianus *conf. 58. & quod alibi prædiximus interpretationem iuxta mentem esse; non contra illam, & quantumuis dicitur præ se ferat quod scriptum illud sequendum l. prospexit, ff. qui, & quibus.*

Quoties autem aperte legis verbis, aut dispositione
H 3 aliquid

aliquid comprehenditur, non potest interpretatione lex restringi sine dispensatione legislatoris, quia per interpretationem non potest aliquid eximi à lege, vt tradit Pater Suarez de legibus lib. 6. c. 5. & tunc solum restrictio poterit locum habere, quando verba constitutionis adeo generalia sunt, & plus comprehendant, nec adaequantur rationi, aut menti legislatoris Gloss. in auct. vt sine prohibitione, ibi Existimamus ineptum esse dicere, non fallere regulam, ubi equitas id suadet, probauit Panormitanus in cap. quia in insulis, de regularibus, cap. post translationem, de renunciatione, c. suggestum, de appellat. vbi Dec. notat. 1. & 2. plures relati à Tiraquello tractat. cessante causa 1. p. n. 144. quo casu potius dicendum legem cessare quasi in eo non disponat, nec obliget D. Thom. 1. 2. quest. 96. art. 6. & 22. q. 60. art. 5. ad 2. & vbiq. Caietanus, Soto lib. 1. de iustitia & iure, q. 6. art. 8. Tiraquel. tractat. cessante causa à n. 130. & cum dici non possit, nec rationem aut ipsam legem cessare in hoc casu, quia potius in eo expressè disponit, non procedunt interpretationes quas circa eius restrictionem tradiderunt plures, & D. Castillo tom. 3. controuers. cap. 3. num. 69. cum sequentibus.

22 Vnde interpretandi sunt Alex Ananias, Bologninus, Anchar, Aymon, Craueta, Berouins, Hippolyt. Riminald. Cephalus, Menoch. Surd. Alex. Raudeus. Renatus Chopinus, & D. Castillo, quos supra expendimus n. 6. & Corneus lib. 4. conf. 12. n. 9. Alcinius respons. 489. n. 4. Paris. lib. 1. conf. 40. n. 6. Bossius in prax. tit. de remission. mercedis. n. 65. Grammat. conf. 9. n. 1. inter consilia civilia Roman. singul. 441. Hippolytus singulari 96. Paulus de Monte Pico conf. 76. num. 18. Natta lib. 2. conf. 360. n. 1. Roland. lib. 4. conf. 69. n. 14. Gozadino conf. 27. n. 20. Socinus, Senior. lib. 2. conf. 156. in fine, Riuinus lib. 1. conf. 23. n. 5. conf. 65. n. 3. conf. 85. n. 4. conf. 147. per totum, & lib. 4. conf. 59. n. 13. Neuzanus conf. 91. num. 9. Ioannes Bolognetus conf. 30. n. 23. Carrotius de locato 4. part. de casibus, quest. 5. in princip. Decius cap. ex parte, col. fin. de offic. deleg. Morla in emporio tit. 10. in pramissis, n. 23. Surd. conf. 12. num. 63. Paulus Aemilius decis. 183. 1. part. Paleotus decis. 138. Mohedanus decis. 326. Boherius decis. 249. num. 4. Franciscus Marcus decis. 62. 1. part. Surdus decis. 326. Magonius decis. Florent. 67. Mastrilius decis. 299. num. 95. Valascus de iure emphyteutico quest. 27. num. 31. Nauarrus in manuali cap. 17. num. 107. Covarr. pract. cap. 30. num. 2. Ceuallos communium, quest. 27. num. 5. facit l. 21. & 22. tit. 8. part. 5. quæ omnia adducuntur pro conductionibus vectigalium, vt quoties aliquod impedimentum opponitur, quominus fruatur re conductâ debeat fieri remissio mercedis, quia intellige vt ex prædictis Doctoribus apparet, quando factum locatoris culpam respexit, quia omnes loquuntur si factio & culpâ locatoris impedimentum fieret, vel locator potuit illud remouere, & quoties non est vt in nostris, conductionibus vectigalium his casibus expressè renunciatum, vel cum factum Principis directè, & ex voluntate respicit impedimentum, non quando ex necessitate muneris Regis, quia tunc tribuendum casu fortuito, qui induxit pro bono Regni bellum indicere, aut nouas leges condere & huic casu fortuito renunciatum est, in qua specie non loquuntur supra citati, sed procedunt omnia quæ notauimus.

23 Et nota consilium Menochij 55. n. 7. vbi agens de simili conductore gabellarum, quando omnibus casibus conductor renunciauit, & quando aliquod impedimentum proueniret ex facto ipsius, commu-

nitatis quæ locauerat; tradit idem remissionem faciendam pensionis, quia iniuste sine causæ cognitione debitores vectigalium communitatis liberauit, quasi factum esset iniustum, & directè respiceret impedimentum vsus conductionis, vt tradit idem Menoch. ibi n. 17.

Et leges partit. 21. & 22. tit. 8. p. 5. nihil nobis obstant, quia procedunt in priuatis, qui non possunt ex necessitate publica impelli, vt aliquid decernant, quominus conductor frui possit, sed inter eos quâdo expressa renunciatio casus fit remissio pensionis, quæ aliàs competit, denegatur, l. 23. tit. 8. p. 5. eis verbis: *El primo es si quando se fiço el pleito de arrendamiento se obligo el que recibio la cosa que por qualquier ocasion que se perdiesse el fruto a el pertinencia de el daño*, vbi ex Saliceto & aliis Gregor Lopez gloss. 1. tenet sufficere generalem renunciationem, vt periculum pertineat ad conductorem, quâto magis in hoc casu, vbi specialis renunciatio de his casibus facta fuit.

Denique etiam animaduertendum est, Magistratus Principis aliquibus decretis, quæ pro regimine Provinciæ ipsius commissæ edixerint, aliquantulum irrogauerint vectigalium exactioni, aut impediendo commercium, vel extractionem aliquarum mercium, tunc debent conductores ad Regalis Patrimonij Consilium supremum relationem facere, vt medela adhibeatur, qui aliter cum sine scientia Principis locatoris fiat, qui non confirmant decreta, nec ab eo remedium petatum fuit, non debet peti remissio, aut illi imputari, argum. c. propter sterilitatem, de locat. ibi: *sine culpa coloni*, l. videamus, §. penult. l. si merces, §. culpa, ff. de locat. Ruin. lib. 5. conf. 136. n. 4. Bossius titulo de remissione mercedis, n. 37. & 39. Buratus conf. 11. n. 31. Valascus de iure emphyteutico q. 27. n. 17. & 29. Gomez tom. 2. variar. 6. n. 23. nec quidem culpâ vacat conductor, qui cum posset adire Consilium supremum, & impedimentum remouere, pigre se habuit nec adhibuit diligentiam: nam quoties qui allegat impedimentum, in eo potuit aliquantulum ipi quid imputari, ei non prodest argumento l. qui comeatu, ff. de re milit. ibi: *Et si se probet valetudine impeditum, vel à latronibus detentum, similive casu moram passo, dum non tarditus à loco profectum se probet quam vt occurrere posset intra comeatum, restituendus est*, quasi impedimentum irreparabile valetudinis non prodest, si tardius à loco profectus quam debuerat, & culpa præcessit tenet Bart. in eo textu, & in l. 2. §. quod diximus ff. si quis cautio, vbi Bald. Iafon. & Angelus qui tradit d. l. qui comeatu, non esse alibi, & esse communem opinionem ex Socino, Decio, Parisio, Croto, Ruino, Alex. Felino, Natta Vantio, Rubeo, Menochio, Afflicto, & Beccio, tenet Surd. conf. 12. n. 21. & in terminis, vt in culpa sit conductor qui non adierit Senatam vt impedimentum remoueret, idem Surd. conf. 8. n. 25. ibi: *Cum ergo illi de Gara possent allegatum Iudicis impedimentum remouere recurriendo ad Senatam, vel etiam ad Dominum Auditorem Marchionis Bassi, qui est Callusij dominus, & non fecit, non excusantur, sed dicuntur in culpa*, quia qui non facit pro impedimento remouendo, sibi videtur impedire, Bald. in l. sed & per Prætorum, §. 1. ff. ex quibus caus. maiores, Decius conf. 677. num. 3. & qui superiorem facile potuit adire, vt grauemen repararet, vt cum Butrio, Alex. Roman. Dec. & Ioanne de Amicis, idem Surd. conf. 8. num. 24.

Et vt prodest impedimentum, debet impeditus fatere omne quod in se est, ne impediatur, ex Bart. Bald. Castrenf. Alex. & aliis Surd. conf. 369. n. 42. & illud

illud esse impedimentum, quod nullo modo potuit vitari, Paris. lib. 3. conf. 67. n. 94. ex Bart. & Socin. Menoch. conf. 100. n. 116. & qui allegat impedimentum, debet probare omne quod in se est, fecisse, vt remoueret ex communi Doctorum calculo in d. l. 2. §. quod diximus, ff. si quis cautio, & tale fuisse impedimentum, vt remoueri minimè potuerit, d. l. sed & si per Prætorum, ex Boherio, Gozadino, & aliis pluribus, Menoch. de arbitrariis, lib. 2. centur. 2. casu 118. n. 6. & 7. & idem qui impedimentum allegat in re locata, debet illud locatori protestari, ex Socin. iuniori, Ruin. & Boher. Menoch. conf. 21. n. 22.

27 Et vt conductor teneatur denunciare impedimentum locatori protestando vt tollat, probatur à maiori litem quaritur 13. §. exercitum, ff. locati, eis verbis: *Si domino non denuntiauit, & migravit, ex locato teneatur: Labeo autem, si resistere potuit, & non restitit, teneri ait, que sententia vera est*. vbi notandum non solum teneri domino impedimentum denunciari (& idem Principi & eius consilio) sed etiam quando exercitus domum occupauit, & potuit conductor resistere, si non fecerit, tenebitur, quia etiam cum periculo suo debet conductor impedimentum remouere, ex quo Textu & Bossio probauit Menoch. conf. 246. n. 28. & debet conductor probare se fecisse omne, quod potuit, vt impedimentum tolleret, & ex illo non aliunde damnum sequutum ex Iaf. Alex. Dec. Gozadino, & aliis Crauet. conf. 151. n. 21. & 23. ex Berouio, & aliis Menoch. conf. 384. n. 8. & conf. 496. n. 18. cum impedimentum modicum tempus durauerit, non poterunt excusari conductores de soluenda pensione l. si in lege. 24. §. Colonus, ff. locati, ibi: *quod si paucis diebus prohibuit, quod sequitur Alex. lib. 6. conf. 127. n. 7* arbitrio Iudicis relinquens, quod modicum tempus dicatur, cui adde quod ex eodem Alex. in l. si insulam, n. 15. de verb. obligat. Iacobo de Nigris, l. oane Annibali & Cuiacio tradit Menoch. lib. 2. de arbitris casu 8. n. 10.

ALLEGATIO XIX.

De impedimentis ex maris nauigatione in conductione vectigalium, mercium, quæ nauibus transportantur.

- 1 Conductio vectigalium Regis fit cum renunciatione omnium casuum fortuitorum, qui excogitari possunt, vel non.
- 2 Maria pertinent ad iurisdictionem Principum, quorum terris adherent. tit. ne quid loco publico. tit. ne quid in flumine publico.
- 3 Maris impedimentum præstat excusationem. l. 2. §. si propter, ff. si quis cautionibus.
- 4 Contractus celebrari videtur firmo manente rerum statu. l. quod Seruius 8. ff. de condit. causa data. l. cum quis, in principio, ff. de solutionibus.
- 5 Latronum & Piratarum incursum validè solitus casus in iure, & eius mentio fit. l. ex conducto, §. 2. l. proinde, 33. ff. locati. l. in rebus, 18. ff. commodati. l. cum vnus, 12. §. fin. de bonis auctor. indic. possid. l. 1. §. is verò, de oblig. & action. l. quis à latronibus, 3. ff. de testam. Fortuitus casus est qui ex mari pendet.
- 6 Casus fortuitus qui prouideri non potuit, esse debet, vt excusetur conductor.

- l. licet, C. locato.
l. merces, §. vis maior ff. locati.
c. propter sterilitatem, de locato.
- 7 Bellum quod posset dare causam remissioni pensionis, non prodest si imminet. l. damnum, 12. C. locato. l. inter, §. non omnia, ff. mandati. l. si quis postea, de iudiciis. §. & qui potestatem, instit. de excusat. tutor. l. 2. & 3. tit. 17. p. 6. l. si quis domum, §. fin. ff. l. locati. l. 22. tit. 8. p. 5.
 - 8 Rebelles Hispania Hollandi piraticam exercent.
 - 9 Vniuersalis dispositio restringitur.
 - 10 Dispositio hominis vniuersalis comprehendit quod alias eâ non veniret. l. fin. §. uxori, ff. de aur. & argento legato. l. Iulianus, 60. ff. de legat. 3.
 - 11 Nauigatio non impeditur quando plures res transportantur.
 - 12 Confessio partis superat omnem probationem. l. cum te, C. de transaction.
 - 13 Iudici qui testatur de facto proprio credendum. Acta iudicialia faciunt rem notoriam.
 - 14 Bellum non tribuit causam remissionis pensionis, nisi bello commercium impediatur. Conductor qui recipit tributa post protestationem, ab ea recedit. l. si tibi alienam, l. ex conducto, ff. locati.
 - 15 Exceptiones casus fortuiti, lesionis, vel sterilitatis, non impediunt viam executiuam.
 - 16 Maria libera sunt, & omnium communia.
 - 17 Princeps licet debeat defendere vassallos, non potest dare liberum usum maris. Romana Respublica à Piratis infestata, Magno Pompeio illorum debellationem commisit.
 - 18 Maria non possunt libera reddi à Principibus.
 - 19 Casus qui potest prouideri, non excusat.

De impedimento quod obiciebat Conductor vectigalium, cum ex maris nauigatione deberentur Portuaria, à Piratis impedi merces transportari, & remissionem pensionis faciendam, quia princeps mare liberum non dedit.

D huius rei intelligentiam notandū; horum vectigalium conductionem, vt reliquas gabellarum conductiones, fuisse contractam, iuxta formam l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recopit. & renunciationem factam cuiusque casus fortuiti, siue qui aqua, incendio, peste, bello, aut similis euenerit, cogitatus, vel non cogitatus, & talis qui posset remissionem pensionis præstare, & solum exceptum si impedimentum vniuersale euenerit nauigationi.

Pro gabellario, hoc supposito, allegabatur teneri Principem locatorem præstare successiuam patientiam nauigationis, & liberum usum maris, nam ad protectionem Principis pertinet libera nauigatio, Gloss. verbo interdum in l. 1. vers. Item per locum ff. vt flum. publico nauigat. liceat, & constat dictis prohibitoriis

bitoriis titulo, ne quid in loco publico, titulo ne quid in flumine publico, & idem quod in flumine procedere in mari tradit d. gloss. & probarunt qui tenent mare pertinere ad protectionem Principum Provinciarum, cuius territorio adhereret, & deseruit vsui, ita ex Bart. Aretino. Felin. Borello, D. Valençuela, & aliis pluribus, D. Solorzan de iure Indiarum, tom. 1. lib. 2. c. 6. n. 22. & lib. 3. c. 3. n. 35. Freitas de iusto emporio Lusitano, c. 10. n. 30.

3 Vnde cum à Piratis impedita fuisset navigatio, merito excusari videbatur conductor quemadmodum in l. 2. §. si propter ff. si quis cautio, excusatur qui ex defectu navigationis non adimpleuit quod facere tenebatur.

4 Maxime, quia eo tempore, quo conductio facta fuit, non erat Piratarum incurfus, nec possit timeri, navigationem ab illis impediendam, & omnis contractus censetur celebratus firmo manente eodem rerum statu, l. quod Servius 8 ff. de condi. caus. dat. l. cum quis, in princip. ff. de solut. Paris. vot. 1. conf. 72. n. 45. Crauetta conf. 233. n. 3. Gozadinus conf. 27. n. 5. in terminis Carroc. de locat. quest. 8. n. 69. plures relati à Tiraquello in prefatione legis si unquam, num. 166. Cod. de reuocand. donat. ac perinde ex nouo enentum incurfus hostium non teneri conductorem allegabatur.

5 Pro fisco tamen predictis non obstantibus, vt nulla remissio pensionis fieri debeat, sequentia & manifesta probare videntur; Primo casibus fortuitis renunciet conductor iuxta d. l. 2. & 3. nullus casus magis poterit in renunciatione contineri, quam incurfus latronum & Piratarum, de quo vt valde solitus semper in iure mentio fit, l. ex conducto 15. §. 2. l. proinde 34 ff. locati l. in rebus 18 ff. commod. ibi: de latronibus & Piratis, l. cum vnus 12. §. fin. ff. de bonis author. possid. eis verbis, vel propter latronum potentiam: l. 1. §. is vero ff. de obligat. & act. ibi: aut Prædonum hostium ve incurfu amiserit. l. qui à latronibus 13. ff. de testamentis, cum aliis pluribus. Et ideò cum fieret renunciatio, cuiusque casus fortuiti etiam insoliti & incogitati, nullo modo poterit intendi remissio ex casu valde contingenti renunciatio, qui verè fortuitus est, vt omne quod ex mari pendet Iason. in l. 1. n. 9. ff. si quis cautio, ex Bald. & aliis, Stracca decis. 36. Rota Gemens. n. 6.

6 Et magis procedit quando etiam absque pacto & renunciatione legum nostrarum, vt propter sterilitatem possit peti remissio pensionis, requiritur casum esse valde insolitum, qui à principio contractus prævideri non possit, l. licet, C. locat. l. merces, §. vis maior, ff. locati, c. propter sterilitatem, eodem tit. vnde hic casus qui ex natura rei semper imminet, vt statim probauimus, & à iure, vt valde solitus & consuetus exprimitur, nihil poterit iuuare Gabellarium.

7 Secundo, quia etiam si non extaret dispositio nostrarum legum, quibus expressè excluditur casus belli, & comprehenditur renunciatio, sed ex iure communi res decidenda, quamuis iuxta illud casus belli possit dare causam remissioni pensionis, ex d. §. vis maior, l. damnum, 21. C. locato, l. inter, 26. §. non omnia ff. mandati, ex Fulgof. Menoch. Boffio, Cuiacio, & Casiodoro, eruditè probauit meus Collega D. Francisc. de Amaya lib. 3. obseruat. iuris civilis, c. 13. n. 11. sed tamen id etiam iuxta iuris communis regulas limitatur, quia si casus belli, aut incurfus prædonum, vel Piratarum tempore conductionis imminet, & prævideri potuit, non potest ex eo remissio pensionis intendi, vt expressè tenuerunt Bald. in §. vassalli qui tempore, de Pace Constantia in vsibus feudor. Greg. Lop. in quota, verbo Hueste, in l. 22. tit. 8. p. 5. & arg. l. si quis

postea, de iudiciis, §. & qui potestatem, instituit. de excusat. tutor. l. 2. & 3. tit. 17. p. 6. in nostris terminis Gironda de Gabellis 2. p. §. 1. n. 44. qui probat non posse peti remissionem pensionis, si eminens vel parens erat bellum, vel pestis, tempore locationis, quia tunc imputandum est eis qui statum & rerum conditionem prævident, & non prouiderunt sibi, & in specie Bertachin. de Gabellis 2. p. n. 44. ex Baldo, & Alex. tradit his verbis: Fit remissio propter guerram superuenientem, non si guerra iam cepta erat ante locationem, debet enim conductor à presenti statu futurum indicare euentum, l. si quis domum, §. fin. ff. locati, Alexandr. in l. interdum, §. quod si, ff. de acquir. possess. & id non solum quando bellum, aut periculum erat patens, sed etiam quando poterat timeri aut prævideri, vt ex Ioannè Andrea, Speculatore, Portio, Emilianio, Socino, Alex. Neuzano, Rolando, Afflicto, Boffio, & aliis, tenuit Carrotius de locato, tit. de remissione mercedis, quest. 8. n. 3. & 4. & ad explicationem l. 21. tit. 8. part. 5. probauit D. Castillo 3. tomo controu. cap. 3. n. 34. vt conductori denegetur actio contra locatorem, quando potuit prouidere posse impediri.

Hic enim incurfus latronum, de quo nostra questio, & maris impedimentum à piratis prouenit à Rebellibus nostris insularis Hollandis, qui adhuc multis annis dum à Domini sui Regis nostri obedientia deficiuerunt, Piraticam in mari exercent, & nostras naues continuo infestare solent, & eo tempore quo facta conductio, cum rebellibus nullum fœdus, sed bellum ingruerat, & ipsi littora nostra Piratæ infestabant, ideòque multis abhinc annis hic casus prouideri potuit, & ipse conductor prouidit, quia solum excepit casum, si impedimentum vniuersale fuisset in commercio Indiarum, ita vt nullo modo serui Æthiopes, (de quorum vectigalibus conductio hæc erat) navigari non possent.

Et ultra quam plures nauigati fuerunt, & plus quam conductione permissum, vt statim notauimus ex illa adiectione, quæ solum exceptum si esset impedimentum vniuersale in commercio manifestè videtur præuidisse conductorem impedimentum, quod tunc & postea esse poterat Piratarum, cum solum ad vniuersale impedimentum se referret, vt tunc facienda esset remissio pensionis, quod denotat solum eo casu sibi cauisse, quia vniuersalis locutio non aliter verificari possit arg. l. Ballista, & ibi Alex. ff. ad Senatusconsultum Trebell. & in l. promittendo, iuncta gloss. ff. de iure dotium, l. 1. §. generaliter, ff. de leg. præst. Bart. in l. hoc articulo, ff. de hered. instit. & in l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de rebus dubiis, Doctores communiter in l. 1. §. renuntiatio, ff. de noui operis nunciatione, Hostiens. in c. satis, de officio Archidiaconi, Ioann. Andr. in cap. quisquis, de electione, Geminianus conf. 29. col. 1. Surdus decis. 283. num. 3. Alexand. vol. 1. conf. 17. n. 2. tradit dispositionem vniuersalem non restringi, aliàs non esset vniuersalis, Decius conf. 597. num. 1. Crauetta conf. 308. num. 6. Cephal. conf. 156. num. 22.

Idque in hominis dispositione magis sine dubio procedit ex Ruin. Roland. Beccio, & aliis idem Surd. conf. 31. n. 27. ex Panormitano, Dec. Paris. Neuzano & pluribus, idem Surdus conf. 73. num. 63. & id operatur, vt excludantur casus, qui aliàs non excluderentur, Decius in l. omnia, in principio ff. si cert. petatur, Riminald. conf. 61. n. 30. Menoch. conf. 302. num. 4. & 335. num. 20. argumento l. fin. §. uxori, iuncta glossa 1. ff. de auro & argento legato ex Bart. Alberico, & Mantica probauit idem Surdus decis. 150. n. 8. & ex Aretino, Tiraquello & aliis idem Surdus dec. 96. num. 10.

n. 10. Ioannes Nicolaus in repetitione, l. generaliter n. 13. C. de secund. nuptiis ex Iason. Ruin. Nat. & aliis pluribus Gratian. 4. tom. discept. 5. Forensium q. 744. n. 2. & probatur aperte l. Iulianus 60. ff. deleg. 3. vbi ex adiectione verbi omne, illud comprehenditur, quod aliàs non veniret in dispositione, & ideò nunquam legibus nostris ex renunciatione casus fortuiti excluditur ille, qui à piratis prouenit, quasi in iure valde solitus, quamuis possit admitti remissio pensionis, ex eo tamen non admitteretur, quia solum sibi cauit faciendam conductor quando impedimentum commercij esset vniuersale.

11 Rursus, quia etsi in octo annis conductionis, aliquando Piratæ maria infestarent, tamen apparuit iuxta conductionis contractum potuisse viginti quatuor millia seruorum Æthiopum in eo tempore nauigari, & ipse conductor decem & octo millium permissum vendidit, & eorum, qui absque Regia facultate nauigarunt, apparuit triginta naues seruorum ad Indias Occidentales in annis conductionis peruenisse, vbi ad minus iuxta computationem, quæ cuiusque naus in actis apparuit, quatuordecim millia seruorum, ipsius conductoris confessione comprehensum plusquam millies aureorum valere, quod ex commisso condemnationem fisco applicandam, ex quibus duæ tertie partes conductori iuxta conuentionis contractum competebant, & index ipse, qui de causis cognoscebat ad regale consilium Indiarum misit acta & relationes, quibus constabat, quod ex predictis condemnationibus iam factis possit sperare excedere summam octocentorum millium ducatorum.

12 Vnde omni genere probationis apparuit non fuisse impeditam seruorum nauigationem, & commercium ex ipsa conductoris confessione, quæ, vt vulgare est, superat omne genus probationis, etiam si confessio non esset ipsius qui litem instituit, sed auctoris à quo ille causam haberet arg. leg. cum te, C. de transaction. Bald. lib. 2. conf. centesimo nonagesimo, num. tertio, Socin. libro tertio, consilio vigesimo quarto, num. 8. Surdus conf. 60. num. 1. Beltramin. in additionibus ad decis. Ludonici decis. 143. num. 5. Farin. lib. 2. decis. criminal. decis. 320. num. 2. Gratianus discept. cap. 981. num. 24. & confessio alicuius contra eum proualet mille testibus, Bart. & plures cumulati ab Antonio Gabriele, lib. 2. tit. de testibus, conf. 4. n. 75.

13 Et quamuis ea cessaret, probatur assertionem Iudicis, qui testatur de facto proprio, & illi esse credendum, tenuerunt Corsetus, Marsilius, Neuzanus, & alij, quos refert Menoch. conf. 60. n. 18. ex Bald. Iaf. & Imol. & pluribus, vt Officiali credatur, Mascard. de probation. conclus. 1138. n. 1. & tunc sine dubio est credi Iudici, quando quod edixit testimonium constat ex actis, & acta iudicialia id probant, quæ faciunt rem notoriam, Bald. in l. 1. Cod. si de moment. possess. Neuzanus conf. 81. n. 23. Paris. lib. 4. conf. 111. n. 7. Socin. Iunior lib. 1. conf. 16. num. 18. Menoch. conf. 55. num. 7. ex Felino, Aretino, Decio, Puteo, & aliis Gratianus discept. cap. 501. num. 20. ex quibus apparet nullo modo audiri posse commercium vniuersale nauigationis non fuisse, cum appareat, nauigia etiam sine Regali permissu ex Orientalibus regionibus ad Occidentalia littora & portus appulisse.

14 Sed etiam si expressè non comprehenderetur pacto, vt solum remissio fieret propter commercij vniuersale impedimentum, idem etiam iuxta nostras leges 2 & 3. tit. 9. lib. 9. recip. accipiendum est, quæ

propter bellum, quando commercium non est sublatum, omne damnum conductori ex illis tribuendum est, vt prædictarum legum explicatione notauit Menoch. conf. 67. n. 6. dum incipit: Respondetur primò, duo hæc inter se longè differre, pati damnum belli causâ non sublato commercio & negotiatione, aut pati damnum ob bellum prohibito commercio: nam quando conductor patitur damnum causa belli, & prohibito commercio immediatè & propriè facto Principis locatoris, patitur damnum, diuersum est, quando commercium non est ab ipso Principe prohibitum, commercio enim non prohibito, si negotiator damnum sustinet, vel sua mala fortune dum in hostes incidit, vel sua temeritati adscribere debet, nec bellum ipsum omnino tollet lucrum aliquod, imò sepe auget, quod non contingit sublato commercio. Et quod notandum est, vt quamuis in hoc casu conductor allegauit Piratarum incurfus, & impedimentum, nunquam tamen renunciauit conductioni, sed in ea remansit, & succedit doctrina eiusdem Menochij, conf. 246. num. 25. quia videtur recedere à protestatione & perseverare in locatione conductor, quando post casus exegit tributa l. si tibi alienum, & l. ex conducto, ff. locati.

Deinde, quia prædictas exceptiones opposuerat in executione residui pro quo viam executionum intenderant Regij Officiales & siue ad casum fortuitum sterilitatis, læsionis, aut alterius referamus, quod à conductore allegabatur, adhuc tamen ad iudicium ordinarium remittendæ istæ exceptiones, nec possunt impedire executionem debiti liquidæ: vt arg. l. 3. §. ibidem ff. ad exhibendum, vbi communiter Doctores l. fin. C. de ordin. cognit. l. penult. & ibi Bart. ff. de petitione hereditariâ, idem Bartolus & communiter scribentes in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, Rodericus Suarez in l. post rem iudicatam, in declaratione legis regni, versic. sed pro euidencia, numer. 37. Parlador lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 5. part. §. 11. num. 42. sequitur Ceuallos practicar. commu. quest. 726. n. 55. Flores de Mena variar. quest. lib. 1. quest. 12. num. 42. Rodríguez de executionibus cap. 6. num. 25. Gratianus tom. 2. disceptat. cap. 365. num. 41.

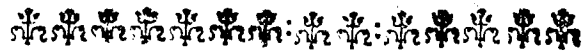
Denique quod in contrarium obiectum pro Gabellario facilem expeditionem habebit, si consideres nunquam Principem potuisse obligari, vt mare liberum conductori daret, quia maria libera sunt, & omnium communia, l. 2. de rerum diuisione, l. 3. tit. 28. part. 3. l. 4. ff. ne quid loco publico, ex pluribus iuribus, Cicerone & Virgilio, probauit Freitas de iusto Imper. Lusitan cap. 10. num. 7. & Ouidium, Plinium, Paulum Orosium, Plinium, D. Ambrosium, & plures Doctores eleganter expendens D. Solorzanus tom. 1. de iure Indiarum lib. 2. cap. 20. num. 37. & lib. 3. c. 3. num. 28. & 29. Et quamuis Princeps teneatur suos vassallos defendere, l. 4. tit. 7. l. 17. tit. 18. l. 11. tit. 28. p. 2. & maris & littorum eius protectio ad Principem spectet, Gloss. singularis in l. quedam, de rerum diuisione, & ibi Baldus, Roderic. Suarez allegat. 17. num. 9.

Tamen nullo modo potuit obligari Princeps, vt præstaret liberum vsum maris, quia ex maribus Orientalibus vsque ad Occidentalia, in quæ Æthiopes nauigantur, ideò totius orbis ferè immensum spatium à nemine in totum tueri, & liberari potest à latronibus & Piratis, vnoque maximo exēplo probabitur; nam eo tempore quo Romana Respublica maiori potentia, diuitiis & hominibus floruerat, vt quasi toti orbi dominaretur, mare Mediterraneum quod prope Romanam

Romam est, à Piratis cœpit infestari, ita ut annonæ, & victualium maximam vrbi indigentiam inferreret, & cum Romanus Senatus Piratarum vastationem committeret Magno Pompeio, ei quingenta nauigia centum & viginti millia peditum militarium, & ultra quinque millia equitum parauit, simulque ingentem & penè incredibilem summam pecuniarum (quæ bellum semper sustinetur) nam, ut refert Apianus in vita Mithridatis, & Plutarchus in vita Pompeij, tradiderunt ei sex millia talenta Attica, & iuxta computationem Ioannis Marianæ de ponderibus & mensuris, c. 7. cuiusque talenti æstimatio erat octo millium & quingentorum aureorum, quod omne facit pecuniarum millies quinquaginta & unum, id est, *milliones* aureorum. Et quando computatio fieret huius talenti ad exiguiorem æstimationem, quod dicebatur talentum Atticum, minus illud ex eiusdem Marianæ sententia, valebat sex mille tercentos, & septuaginta quinque aureos, & omnia sex millia talenta Attica minora computabantur triginta & octo milliones, ducenti & quinquaginta mille aurei; quod ferè incredibile est, nisi maxima potentia Reipublicæ Romanæ eo tempore suaderet, & quæ de admirandis circa eius magnitudinem, vectigalia, multitudinem subditorum, eorum capitationem, opes, omnium rerum affluentiam, eorum Principum munificentiam, dona & dinitias cumulauit Lipsius de Magnitudine Romana, lib. 2. per totum, & de his Piratarum insultationibus, & debellatione integrum tractatum scripsit Lucius Florus de bello Piratico, & Pompeius in tribus mensibus hoc bellum absoluisse tradit Plinius lib. 7. c. 25. & 26. & capta incendisse octocenta & quadraginta & sex nauigia Piratarum, quod ad mille & trecenta auget Strabo lib. 14. & diuisionem, quam suæ classis fecerat Pompeius totius maris Mediterranei, maximè laudans illius peritiam militarem refert Pineda in Monarchia Ecclesiastica 1. p. lib. 9. c. 29. §. 1.

18 Ex quo apparet cum adeò difficile fuisset Romanæ Potentiæ, & eius Magno Duci Pompeio solum mare Mediterraneum à Piratis liberum reddere, quam sit alienum à ratione omnia maria quæ extant ab Oriente in Occidentem, velle nostrum Principem libera conductori præstari, maximè quia id nunquam fuit comprehensum conuentione, sed solum quasi conductor præuideret posse alia impedimenta in mari euenire, solum excipit vniuersale impedimentum commercij, nec aliud contractu comprehensum fuit, nec colligi potest ex tota illius serie, arg. legis Lucius, §. Imperatores, ff. ad municipalem, eis verbis. Cum ad ea qua mandari possunt, voluntatem dedisse videaris; & quod mare liberum censuit author libelli, qui hoc titulo editus, ad aliud pertinet, & impium authorem ostendit, ut eius memoratur D. Solorzanus de Indiarum iure, tom. 1. libro 2. c. 1. n. 48.

19 Nec quod etiam conductor obiiciebat, in omni contractu intelligi clausulam rebus in eodem statu permanentibus, aliquid mouebit, quippe ut notauimus, semper post rebellionem Hollandiarum Insularum, Piraticam illi contra nos exercuerunt, & isti casus tunc extabant, & futuri imminentes præuideri potuerunt, ac proinde ex eis nullo modo potuit fieri remissio pensionis; & ita à Senatu Regalis Patrimonij decretum.

ALLEGATIO XX.

Remissio pensionis quomodo faciendâ Gabellario, vel interesse sarcindum?

- 1 Commercio à Principe impedito remissio faciendâ Gabellario.
- 2 Interesse sarcindum conductori quando à locatore damnnum semit.
l. 21. tit. 8. p. 5.
- 3 l. si sterilis, §. cum per venditorem, ff. de act. empt.
l. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco.
l. si commissâ 13. in princ. ff. rem ratam haberi.
l. si uno 17. §. vbi cumque, vers. planè, ff. locati.
l. si in lege, 27. §. Colonus, ff. locati, & n. 12.
l. si fundus, 36. vers. nam & colonus, ff. locati, & num. 13.
- 4 Locatio comprehendit hoc damnnum sarciri conductori & interesse.
l. qui fundum, l. si merces, §. 1. ff. locati.
- 5 Damnnum quod ab inimico locatoris conductori factum debet sarciri.
l. si merces §. culpa, ff. locati, & n. 23.
- 6 Princeps non tenetur ex facto suo ad interesse conductoris, sed solum ad remissionem pensionis.
Locatori inhaeret, ut locator debeat rem dare liberam, & ea uti possit conductor.
l. ex conducto, in princ. l. si quis domum, ff. locati.
- 7 Interesse debetur ex culpa, mora vel lucro cessante.
Principi non potest culpa imputari ex eo quod ex consilio Senatorum pro regimine decreuerit.
Bellum quod infert Princeps, instum præsumitur.
c. quid culpatur, 25. q. 1.
- 8 Præsumitur pro facto Principis.
Clementina unica de probat.
c. cum si nobis, de testibus.
- 9 Principem non censetur velle præiudicare Gabellariis.
c. 1. de officio deleg.
- 10 Præsumitur pro iudicibus & Magistratibus.
l. si quis, C. de officio ciuili iudic.
- 11 Princeps quod decreuit pro bono publico, non ex voluntate, sed ex necessitate regiminis, cui deseruit statuit.
- 12 Conductor qui sine culpa locatoris impeditur, non potest intendere lucrum quod amisit, sed solum damnnum sarciri remissa pensione.
l. si quis domum, §. hinc subiungi, ff. locati.
- 13 Conductor qui casu fortuito impeditur, non potest petere interesse, sed solum remissionem pensionis.
l. sed addes, 21. §. si quis cum, ff. locati.
- 14 Lucrum cessans non debet venditor qui rem venditam non tradidit.
l. si sterilis, §. cum per venditorem, ff. de act. empt.
- 15 Locator qui impedimentum instè intulit conductori, non tenetur ad pœnam lucri cessantis, sed solum ut remittat pensionem.
l. qui insulam, 33. ff. locati, & n. 24.
- 16 Opinio ut non distinguatur de impedimento insto vel iniusto locatoris, ut teneatur conductori, procedit quoad remissionem pensionis.
l. si quis nec causam, ff. si cert. pet.

- 17 Impedimentum si iustum ex parte locatoris, etiam si ex publica utilitate, sed priuata, non tenebitur ad interesse, sed ut remittat pensionem.
l. ade, C. locato, & n. 24.
- 18 Impedimentum iustum factum conductori adhuc obligare locatorem, non procedit in conductione vectigalium, ex l. 2. tit. 9. lib. 9. recop.
- 19 Coactus dici potest qui necessitate rei familiaris compellitur.
l. cum te, 4. C. de pignorib.
l. non idcirco, 1. 2. C. de rescindend. vendit.
- 20 Locator ex iusta causa expellens inquilinum, debet remittere pensionem, nec tenetur aliam similem domum ad habitandum præstare.
l. quod si domus, ff. locati.
- 21 Remissio solum pensionis est in obligatione locatoris, qui instè impedimentum intulit conductori.
- 22 Culpâ leui non tenetur aliquid faciens pro saluanda persona sua, & res proprias.
l. si vj certo, §. quod verò, ff. commodati.
Locator non tenetur ex impedimento facto à tertio conductori, si non potest imputari locatori.
l. 21. tit. 8. p. 5.
- 23 Inimicis bellum mouere culpa Principis tribui non potest.
l. pen. ff. solut. matrim.
Inimicorum violentia tribuitur casui fortuito.
l. ad eos, l. in rebus, ff. commod.
l. sed & damno, ff. locati.
l. contractus, ff. de reg. iur.
Inimicitia non debet nocere quando suscepta est ex iusta & legitima causa.
l. 2. titulo 9. lib. 9. recop. & n. 15.
- 24 Doctores debent intelligi secundum iura quæ allegant.
Ratio similis eandem dispositionem induere debet.
- 25 Conductioni vectigalium naturale est, ut Princeps ad interesse impediti non teneatur.
- 26 Damnnum cui sarcindum etiam debentur qua causa rei preparauit.
l. si quis domum, §. hic subiungi, vers. idem quarit, ff. locati, & n. 27. & 29.
l. si pecuniam, ff. de condit. causa dat.
- 27 Gabellarius remissâ pensione ex impedimento, non potest petere quod in fideiussione impendit, quia tenetur fideiubere.
l. si Titius, 48. ff. de fideiussorib.
- 28 Gabellarius an præuidere debeat omnia qua continentur l. 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop.
- 29 Sumptus recuperandi ab eo cui ex impedimento pensio remittitur, sunt qui fiunt in ipsa re.
Sumptus quos fecit Gabellarius pro emendis censibus ad vadimonium conductionis vectigalium, non censentur facti in ipsa re, sed propter fideiussionem ad quam tenetur.
l. socium, 61. §. socius, ff. pro socio.
- 30 Censu ad vadimonium vectigalium ex ordinationibus Senatûs Regalis Patrimonij, debet in constitutione superari à redditibus in quarta parte.
- 31 Pensionis remissionem non faciendam, quando conductor modicum damnnum sustinuit, procedit si ex casu fortuito, vel sterilitate, petitur remissio, non si ex facto locatoris, quia tunc faciendâ etiam ex modico damno.
l. ex conducto, §. si vis tempestatis, l. si merces, §. vis maior, l. habitatores, ff. locati.
l. qui insulam, in principio, & §. adiles, ff. locati.
- 32 Publicani debent exhibere valores vectigalium in consilio Regalis Patrimonij.
- 33 Lanarum Hispaniarum conductio refertur.

- 34 Conductor lanarum ex commercio cum Gallia impedito, magnam remissionem petebat.
- 35 Conductor lanarum n. à conditione desistere cogere, remissioni renuntiauit.
- 36 Vectigalium conductorum magne fraudes qua sedulo discutienda.

Quando ex facto Principis vectigalium perceptio impeditur, vel diminuitur, vtrum debeat Princeps solum diminueri Gabellario pensionem, aut eius partem, vel etiam omne interesse quod posset lucrari, satisfacere.

Et c. quæstio iusta quæ in precedenti Allegatione notauimus, tunc procedit quando directo Princeps suo facto vectigalium perceptionem diminuerit, vel commercium impediatur; quo casu animaduertimus leges nostras 2. & 3. tit. 9. lib. 9. recop. non procedere, & remissionem pensionis faciendam, de quo videndum an altra damnnum sarciri Princeps teneatur.

Pro gabellariis ut omne id interesse, quod ex conductione habere potuissent, Princeps locator teneatur præstare, videtur apertè probari iure nostro regio l. 21. tit. 8. p. 5. eis verbis; *Que les deben pechar todos los daños è los menoscabos que vinieren por tal razón, como esta, y acun debeles pechar demas de esto las ganancias que pudieren hauey echo en aquellas cosas que tenian arrendadas, o alogadas si non que las hubiesen ellos embargado.*

Et de iure comuni probatur l. si sterilis, §. cum per venditorem, ff. de act. empt. ibi: *Omnis utilitas emptoris in estimationem venit, qua modo circa ipsam rem constitit.* l. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco, ibi: *pato & lucri habendam rationem, l. si commissâ 13. in princ. ff. rem ratam haberi, vbi in rati habitatione quam locator facere debet conductionis tradit l. C. In rantum competit, in quantum mea interfuit, id est, quantum mihi abest, quantum lucrari potui, & in specie locationis; l. si uno, 17. §. vbi cumque, vers. planè, ff. locati ibi; quod interest, præstabitur, l. si in lege 27. §. colonus, ff. locati, ibi; Et quantum per singulos annos compendij facturus erit, consequetur, l. si fundus 36. vers. nam & colonus, ff. eodemis verbis: *Tantum eis præstabis, quantum eius interfuerit frui, in quo etiam lucrum eius continetur.**

Et in terminis locationis hanc opinionem expresse tenuerunt Bart. in si uno, §. item, cum quidam; n. 2. ff. locati, Ludouic. Roman. conf. 178. n. 1. Corneus lib. 4. conf. 12. num. 7. Boër. lib. 1. conf. 140. num. 44. & conf. 143. n. 13. Bertagol. lib. 2. conf. 267. n. 6. Bursat. lib. 3. con. 309. n. 5. Becc. conf. 45. n. 20. Ruin. lib. 1. conf. 65. n. 3. Paris. lib. 1. conf. 40. n. 2. & lib. 4. conf. 98. n. 15. Menoch. conf. 27. n. 54. & conf. 55. n. 14. & conf. 67. n. 24. Roland. à Ville vol. 4. conf. 69. n. 22. faciunt quæ notauit Mandelus Albenis conf. 318. à n. 11. vsque ad 24. & quod ex l. qui fundum, l. si merces, §. 1. ff. locati, tradit Natt. tom. 1. conf. 25. n. 5. Decian. lib. 2. conf. 108. n. 2. & ita sæpius in Senatibus indicatum probarunt Paulus Emilinus 1. p. decis. 183. n. 2. & 3. Mastrillus decis. 299. num. 18. Sarc. decis. 326. num. 25. Percira de-

ris. 106. & idem tenuit Bossius in *praxi de remissione mercedis*, n. 108. & 109. Cotta in *memorabilibus*, verbo, *conductor*, versic. quarto adde ex Socino *conf.* 56. lib. 2. & Doctoribus in *l. unica*, Cod. de *sent. que pro eo quod interest*, Gregor. Lopez *glossa* 2. l. 2. *in* 8. *part.* 5. & Bartolum, Bellonum, Nattam, *conf.* 261. Paulum de Monte Pico, Carrotium, Caualecanum, Morlam, Cuiacium, Conanum, & alios pro eadem sententia refert D. Castillo 3. *tom. controuers.* cap. 3. *num.* 26. & 27.

7 Sed etiam si dominus rei locator non impedierit, verum eius odio inimicus damnum fecerit, adhuc etiam tenebitur remittere pensionem, & damnum sarcire, *argumento l. si merces*, §. *Culpa*, ff. *locati* ibi: *Culpa autem ipsius & illud annueratur si propter inimicitias eius vicinus arbores exciderit*, ex Bartolo, Cephalo, Bezio, Riminaldo, Menochio, Greg. Lopezio & aliis, idem D. Castillo *ubi proxime* n. 31. in terminis Ant. Fab. in *C. lib. 4. tit. 42. difficult.* 24. vnde gabellarij intendunt ex bello, quod inimici Principis excitant quo mercium transportationi & vectigalibus damnum inferatur, nō solum pensionis faciendam remissionem, sed etiam lucrum & interesse sarciedum.

Verumtamen pro fisco contra illos plura & solidiora sunt fundamenta, vt quando Princeps impedierit commercium earum rerum, quarum vectigalia conducta, vel quid fecerit diminutis vectigalibus, quo aperte conductionis pretium minuat, adhuc solum teneatur ad remissionem pensionis, quæ damno respondeat, non verò vt damnum sarciat, & simpli lucrum præstet, quod aperte suadent omnia iura, quæ pro gabellariis expensa, nam vt ex illis apparet, ideo ad interesse condemnatur locator, quia culpa sua conductor impeditus fuerit, vti re conducta, ac perinde probant ad illud non teneri, quoties culpa tribui non potest impedimentum, aut diminutio conductionis, etiam si tunc ex natura contractus locator teneatur, ita præstare conductori rem, vt liberè eā vti possit, nec aliquod præiudicium irrogare, idque quasi inhaerens ipsi contractui censetur, *lex conductio*, in principio, *l. si quis domum*, ff. *locati*, Connanus lib. 7. *comment.* cap. 11. Ferrerius de *gabellis* *num.* 294. vt pensio remitti debeat.

8 Sed tamen interesse locum habere non potest, quia vel illud debetur ex culpa, & mora, aut ex lucro cessante, vt ex *l. 2. §. si nauis*, ff. *ad l. Rod. de iact.* *l. Letta*, versic. non enim, ff. *de rebus creditis*, *l. in hac in fine*, ff. *de condit. tristica*. vltra ordin. in eius iuribus, Mascardus de *probat. conclus.* 934. *num.* 34. Andreas Gail. lib. 2. *observat.* cap. 6. n. 1. & 2. *controuers.* c. 1. vbi congerit ad saturitatem, in hoc vero casu damnum emergens iam sarcitur remissa pensione, & culpa Principis locatoris nullatenus considerari potest, quia cum omnia, quæ pro regnorum tutela decreuerit, ex consilio Senatorum statuat: *l. humanum*, C. de *legibus* eis verbis: *Bene enim cognoscimus, quod cum vestro consilio fuerit ordinatum id ad beatitudinem nostri imperij, & ad nostram gloriam redundare*. Adde Iasonem in *l. fratres*, n. 4. C. de *inofficiso*, Emilio Verallio *dec.* 5. n. 2. p. 2. quod salubre, & iustum est, sine dubio decernet, & potius si non faceret, culpa quam in faciendo in considerari oporteret, & bellum iustum in dubio existimandum, & subditi in eo Principem obedire debent, *cap. quid culpatur* 4. 23. q. 1. iunctis quæ ex Abbate, Cephalo, Menochio, Alvaro, Velasco, Sairo, Sancio, & aliis notari Barbosa in *collect. ad eam textum*.

9 Tum & pro facto & decretis Principis semper præsumitur iustis rationibus aliquid fecisse, Glossa

in *l. re legati*, C. de *penis*, cum si nobis, de *testibus*, Clem. *unica de probat.* quia loquitur ore Dei, & hanc præsumptionem non admitteret probationem in contrarium, ex Alciato, Cinno, Marfilio, Romano, & Grammatico, latè probauit Menoch. lib. 2. *presumpt.* 10. *per totam*.

Tum & Princeps nunquam censetur velle præiudicare gabellariis, vt nec cuiquam tertio ex iuribus vulgaribus, Andreas Gaillius lib. 1. *observat.* 14. n. 6. & lib. 2. *observat.* 58. *num.* 10. sed cum aliquid statuit damna sui Regni vitare censendum, vt pro munere Regio tenetur, c. 1. de *officio delegat.* Glossa in *capitulum*, verbo *incluserit instit. de rer. diuis.* Federicus *conf.* 183. & 201. *Alex. lib. 5. conf.* 7. n. 11.

10 Sed nec pro Principe solum, verum etiam pro Iudicibus illius, & Magistratibus semper præiudicium debet, quod decreuerint ad bonum publicum pertinere, *argumento l. si quis*, C. de *officio iudic.* Baldus in *l. observare*, §. *proficisci*, *quest.* 10. ff. de *officio Proconsulis*, Bossius, Putens, Grammaticus, & alij quos refert Menoch. lib. 1. de *presumpt.* *quest.* 53. n. 2. Sesse & Raudensis ex quibus *Magistratus de Magistratibus* lib. 6. cap. 10. *num.* 8. Aviles cap. 1. *Prætor verbo Dadiuas*, *num.* 28. & ex Bobadilla, Mageno, & aliis D. Solorzano de *Indiarum gubernat.* 2. *part.* lib. 4. cap. 8. *num.* 17.

Cum igitur in omnibus iuribus, quæ supra retulimus, quando non solum damni sit condemnatio, sed etiam lucri, id procedit, quando potest imputari locatori non præstare liberum vsum, & patientiam conductori, hoc tamen nullatenus admittendum in hoc casu, quoties pro bono, & statu publico Regni sui commercium impediret, & multò minus lucrum Gabellario debebit sarciri, quia vt prædicimus, non tam ad factum Principis locatoris, quam casu fortuito, qui compellit ad tale quid statuendum, tribui oportet commercij impedimentum, aut vectigaliam immunitio, quia Princeps non tam ex voluntate decernit, quam necessitate regiminis, cui deseruit.

11 Et sine dubio, quando conductores casu fortuito sine locatorum culpa impediuntur, nihil amplius quam vt mercedis pretium pro impedimento remittatur, petere possunt, *l. si quis domum*, §. *hic subinigi*, in *l. si fundus in fine*, ff. *locati*, Glossa verbo *prohiberi* in *l. si in lege*, §. *colonus*, ff. *eodem*, ex Bartolo, Romano, D. Alex. Ludouisius *dec.* 235. n. 2. vbi Olierius Beltraminus n. 6. notat procedere, quando conitaret de aliquo impedimento, & conductor posset intendere interesse, donec liquidetur, non valet detinere solutionem pensionis, & pluribus Rotæ decisionibus ita confirmatum tradit, & quando ex casu prouenit impedimentum, satis esse conductorem seruari indemnem, & remitti pensionem temporis, quo non est vsum conductor, quia condemnatio interesse respicit culpam locatoris, probauit D. Castillo 3. *tom. controuers.* c. 3. n. 28. & 29.

12 Sed etiam et si fortuito non tribuatur, etiam si factu locatoris prouenerit impedimentum, quando non ex libito, & voluntate, sed necessitate regiminis aliquid faceret, quo vectigalium conductioni, damnum inferatur, solum remittendam pensionem ferè omnes præiudicium admittunt, & expressè Hippolytus, Riminaldus lib. 3. *conf.* 282. n. 16. eis verbis: *Quod etiam hic agitur de conductoribus impeditis vti & sui casu fortuito, contingente facto locatoris ob proclamata facta prohibentia concursum*, vbi concludit faciendam esse remissionem pro rata, & quemadmodum sine dubio, quando ex casu fortuito impeditur conductor, non potest amplius petere, quam pensionis remissionem, quæ respondeat impedimento, vt ex *dict.* *l. si quis domum*, §.

si fundus, & aliis notauit D. Ludouis. *ubi proxime l. sed adde* 21. §. *si quis cum*, ff. *locati*, eis verbis: *Sed sufficit quod pensionem pro residuo tempore remittat*, sicut quando casu fortuito prohibetur conductor, ita etiā nec ex facto Principis, qui aliquid pro publica vtilitate decernit, amplius quam remissio pensionis peti potest, non verò interesse.

14 Quod facilius admittendum, vt nihil debeatur pro lucro cessante, quando vltra Principem in alio quocumque etiam procedat ex *l. si sterilis* 22. §. *cum per venditorem*, ff. de *act. empt.* ibi: *Quando steterit per venditorem quominus rem tradat, omnis vtilitas emptoris in estimationem venit, qua modo circa ipsam rem consistit, nec enim si potuit ex vino negociari, & lucrum facere, id estimandum est*: quod etiam in locatione regulariter procedere eius Textus argumento tenuit Greg. Lop. in *d. l. 21. gloss.* 2. *tit.* 8. p. 5.

15 Rursus etiam si factum Principis locatoris directò impedimentum inferat, etiam non debet amplius quam pensionem remittere, quoties iuste impedimentum intulit, vt magistraliter notauit Bart. in *l. si vno*, §. *item cum quidam*, ff. *locati*, quasi ex prædictis non possit lucri ratio haberi in pœnam impedimenti, quoties iustus de causis aliquid fecisset locator, *l. qui insulam*, 33. ff. *lo. ati*, eis verbis: *Respondit, si vitiatum adificium necessario demolitum esset pro portione quanti dominus prædiorum locasset, quod eius temporis habitatores habitare non potuissent, in rationem deduci, & tanti litem estimari*; quasi quando necessitate aliqua ductus locator impediret vsum conductori, ad nihil amplius quam ad pensionis remissionem teneatur, *l. & hæc distinctio*, 37. ff. *eodem*, ita Princeps, qui ex necessitate regiminis commercium prohibuit, ex quo procedunt vectigalia, vel ea diminuit, publicè suadente vtilitate, nihil amplius tenebitur quam vt pensionem remittat pro impedimenti qualitate.

16 Præterea opinio Marci Antonij Eugenij *conf.* 50. n. 56. vt distingui non oporteat, an factum sit iustum vel iniustum vel locatoris vel directo, aut in consequentiam impedimentum inferatur, sed sufficere conductorem impeditum, nec procedat argumentum quod desumitur ex *l. si quis nec causam*, ff. *si certum petatur*, & cum Bertazola, Bufaro, & aliis, comprobatur D. Castillo d. 3. *tom. c.* 3. ex eius sententia, n. 44. accipiendum, vt locum habeat quoad remissionem pensionis, non verò vt præter interesse.

17 Sed & quod plus est, quando hæc necessitas non ex iure publico, verum pro vtilitate priuata prouenit, adhuc idem dicendum est ex *l. ade. C. locato*, vbi qui domum locauit, si prohibeat conductori eius habitationem, quia sibi necessariam esse probauerit aliquo casu postea superveniente, si vxorem duxerit, aut domus corruerit, quam antea habitabat, vti notat Gloss. in *eo textu*, verbo, *necessariam*, tunc ad nihil amplius quam ad pensionem remittendam tenebitur locator, vt ex eo textu, Cino, Angelo, Baldo, & aliis probauit Natta *conf.* 25. n. 1.

18 Ex quo declaranda erit illa opinio Doctorum, vt quoties conductor in se suscepit casus fortuitos, siue generali aut speciali renunciatione, aliquibus expressis, vt in conductione vectigalium, *l. 2. tit.* 9. *lib.* 9. *recop.* non teneatur conductor ad casum fortuitum, quando culpa locatoris prouenit, vt ex Ancharano, Romano, Anania, Paris. Alciat. Crauet. Corn. Grammatic. Menoch. Surd. & aliis probauit D. Castillo 3. *tom. c.* 3. n. 56. qui quamvis *numeris sequentibus*, ex pluribus probet id procedere etiam in facto iusto locatoris, & Arerinus, Alex. & Corneus, quos refert, exemplum proponunt in casu iusto si bellum mouerit Princeps, quia attendi non debet iustitia impe-

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

dimenti, sed conductorem vsum non fuisse re conductam, in quo conductionis essentia consistit, sed tamen idem D. Castillo *ubi proxime*, c. 3. n. 60. ex *l. 2. tit.* 9. *lib.* 9. *recop.* quæ aperte excludit impedimentum belli, aut alterius quod pro regimine publico fiat, vt quamuis pro parte Principis inferatur, ad nihil teneatur, & quamuis de ratione *d. l. 2. dubitauerint* plures, tamen eam defendit D. Castillo ex publica vtilitate quam respicit vectigalium augmentum, & conductionis, & cum non cogentur conducere Gabellarij, & certiorati de dispositione prædictæ legis conduxerint, ei debent subiacere quando Princeps velut coactus, ex munere Regio bellum inducit, aut aliquid pro bono publico & regimine statuit, & de iustitia *d. l. 2.* iam aliqua notauimus *suprà Alleg.* 17. *per totam*.

19 Et qui necessitate rei familiaris cōpellitur, vt cum egeret domo ducens vxorem, aut alio simili casu coactus dici potest, de quo videnda Glossa notabilis in *l. cum re*, 4. C. de *pignor. verbo vi. per text.* ibi: *Quæ coactus aliquem dicit, qui necessitate rei familiaris impellitur & facit l. non idcirco*, 1. 2. C. de *rescind. vendis.* eis verbis: *sumptibus necessariis urgentibus*. Et quamuis non ideo quasi metu coactus possit contrahens rescindere contractum, tamē sine dubio culpa vacabit, & excusabitur, vt tradit Salicetus in *d. l. 12.* vt meritò diuè permittatur inquilinum a domo expellere, & ex eo quod impedierit locator, conductori nō debet amplius quam mercedis remissionem facere, quia factum iustum est, & lege permittente, quod insinuarunt Antonius de Butrio in *c. propter sterilitatem*, de *locato col.* 1. Bald. in *d. l. ade.* & communiter Scribentes *ibi*, & in *d. l. si fundus*, ff. *locati*.

20 Et quando expulit locator inquilinum, vel impedimentum fecerit conductori, tunc ad interesse ex illorum sententia obligatur quoties fecerit sine causa. Vnde id omnino cessabit, quando aliqua iusta causa intercesserit, vt in hoc casu, ex quo reprobata est Gloss. in *d. l. qui insulam*, 33. verbo, *habitatores*, ff. *locati*, quæ tradit quod in eo casu deciditur quando necessitate coactus locator impediuit conductorem vti re locatam, debere remissionem facere pensionis tradit Glossa, *nisi aliam domum conduxerit, tunc id præstandum*, arg. *l. quod si domus*, ff. *locati*; quia vltraquam is textus nihil probat, & dissimiliter procedit, etiam si aliqui voluerint locatorem ex tali necessitate expellentem inquilinum, teneri illi tradere aliam domum ad habitandum, verius est vt quemadmodum non tenetur ad interesse, ita etiam nec ad aliud, quia si tenetur similem domum ad habitandum conductori præstare, indirectè in interesse obligaretur, quod admitti non debet, arg. *l. 1. C. de naturalibus liberis*, *l. si per impressionem*, C. de *eo quod merus causa*, & tenuit Cacheranus *conf.* 47. n. 48.

21 Si igitur in quocumque priuato causa necessaria excusat vt interesse non præstet, quanto magis in Principe admittendum, qui ex necessitate muneris Regij aliquid fecit, quominus conductor vti posset re locatam: Et generaliter nihil amplius quam mercedis remissionem peti deberi, quando factum locatoris iustum fuit, vt in nostro casu post Bart. Bald. in *d. l. si vno*, §. *item cum quidam*. probarunt Romanus *conf.* 178. Ananias *conf.* 74. n. 2. Paris. vol. 1. *conf.* 40. n. 3. Natta *d. conf.* 25. n. 6. & *conf.* 610. n. 8. & communem dicit Bellonus *conf.* 22. n. 1. ex Castrensi, Cardinali, Imola, & aliis, Surdus *conf.* 1. 4. *num.* 1. Bertachinus de *gabellis*, 2. p. *principali*, *quest.* 21. Bossius in *praxi*, *titulo de remissione mercedis*, n. 112. & Morla in *emporio*, *titulo de locato in premiss.* *num.* 23. D. Castillo *d. c.* 3. n. 45.

22. Snaet ipsa ratio, aliquid faciens pro saluanda persona sua, & res proprias, non tenetur etiam de leui culpa, vt communiter notatur in *l. si vt certo, §. quod vero, ff. commod.* ita etiam multo magis non tenebitur Princeps, qui pro suo statu & communi subditorum salute aliquid decreuerit; & in casu quoties à tertio impedimentum fuit conductori factum, vt non teneatur locator quando ipi non potest imputari, tenuit *l. 2. ad fin. tit. 8. p. 5.*

23. Ex quo facilius expeditur quod supra obiectum fuit, ex *l. si merces, §. culpa, ff. locati,* vt quoties propter inimicitiam locatoris aliquid damnum conductori obuenerit, locator teneatur: sic damna quæ ex bello intulerint, inimici horum Regnorum Principem obligent, quia textus ille non potest in Principe locum habere, quia vltra distinctionem glossæ, vt possit accipi quando inimicitia culpam habuit locator, arg. *l. penult. in principio ff. soluto matrim.* quamvis eam distinctionem, iusta vel iniusta inimicitia reprobet Anton. Faber in *Cod. lib. 4. tit. 42. de finit. 24.* tamen cum vt ex Textu apparet, procedat, quia culpa locatoris tribuitur, quod ab eius inimici damnum factum, id longe differt vt possit aequaliter in Principe considerari, qui debet bellum inferre inimicis, vt subditos defendat, & tueatur, & in eo procedit doctrina Bart. in *d. l. penult. ff. soluto matrim. ex l. ad eos, & l. in rebus, ff. commod. l. sed & damno ff. locati, l. conuictu, de reg. iur. vbi inimicorum violentiam tribuit casu fortuito; & idem culpa locatoris non tribuenda, præsertim quando non per indignationem in locatorem inimici insurgunt, sed ob aliam causam, sicut in Principe propter Regnum, & probauit Bald. in *l. nam & Seruius, ff. de negotiis gestis,* vt non debeant nocere inimicitia, quando suscepta fuerunt ex iusta & legitima causa: sequitur Gozadinus *conf. 27. num. 16.* & vltra id in nostro casu locationis vectigalium expresse casus belli inimicorum Regni exceptus fuit, & illi conductor renunciauit, *dist. l. 2. tit. 9. lib. 9. recop.**

24. Nec pro parte Gabellarij contra expendebatur decisionem *d. l. qui insulam, & d. l. ade,* procedere: quia ex natura contractus provenit, vt quoties egeret domo, locator posset expellere conductorem, aut quoties necessarium sit, domum fulciri, aliter ea corruer, aliis enim, si ex sua voluntate voluerit dominus melius ædificare: tunc non excusatur, sed quanti conductoris interesset, condemnari oportere, quasi quæ ex contractu ipso non proueniunt, etiam si factio iusto locatoris fiant, non proficit, & eo casu iuxta sententiam illorum iurium accipiendam Interpretum distinctionem de facto iusto, quia Doctores debent intelligi & interpretari ex iuribus quæ allegant, & quibus mouentur, ex doctrina Bart. in *l. non solum, §. liberationis, n. 10. ff. de liber. legata,* sequuntur Roland. volum. 1. *conf. 68. num. 18.* Gutierrez *lib. 1. practiarum, quest. 2. n. 2.* Surdus *decis. 59. num. 7.* pluribus D. Valençuela *conf. 35. num. 10.* id quidem nihil impugnat prædictam resolutionem, quia ratio propter quam in prædictis casibus ad interesse non tenetur locator, ex eo provenit, quia imputari non potest locatori qui ex necessitate sua, vel rei aliquid fecit, quo conductori impedimentum fieret: quæ ratio similiter procedit in Principe, qui pro bono publico aliquid decernit, & ex simili ratione idem statuendum, argum. *l. illud, ff. ad legem Aquil.* vbi notatur Gurbada *conf. Messan. c. 6. gloss. 1. num. 13.* Gratian. *tom. 5. discept. c. 9. 8. n. 66.*

25. Vltra quam etiam ex natura contractus id venire denotant leges nostræ 2. & 3. *tit. 9. lib. 9. recop.* quibus excipitur, ne Principi imputandum, si quas con-

stitutiones, aut decreta ediderit pro Regnorum regimine, ac proinde certissimum est eo casu, quo Princeps directè impedierit vectigalium exactiorem, aut ipsa diminuerit, quo casu ad remissionem pensionis teneatur, nunquam interesse locatori sarcire debere, quia cum iuste faciat, vt prædiximus, ad illud non est obligandus.

26. Illud autem maxima animaduersione dignum est, non esse audiendos Publicanos, qui in hoc casu etiam lucrum eis denegauimus, tamen cum damnum sarcire velimus, & pensionis remissionem fieri, nomine damni comprehendere intendere solent, si quid parauerint ad vectigalia percipienda, præsertim quod illi dicebant, impenderant in redditibus annuis (vulgo *Iuros*) comparandis, vt pro vadimonio offerrent pro pensione vectigalium conductionis soluenda, vt secuta existerent, nam quoties ex pacto Principis conductoris impedimentum prouenit, etiam ex prædictis lucrum non habeat, tamen in damno manere non debet, & per se inducebant sententiam Textus in *l. si quis domum, §. hic subiungi potest, vers. idem querit, ff. locati,* vbi sumptus quos fecit conductor, vt re locata frueretur, debet sarcire locator, si ante finitum tempus conductionis prohibuerit vsum rei locatæ, iunctis, quæ ex gloss. 2. l. 3. *ff. de impensis in res dotales factis,* notauit Barbosa in *l. diuortio, §. fin. n. 15. ff. soluto matrim.* & quamvis expendi in idem recte potest Text. in *l. si pecuniam, ff. de condict. caus. dat. ibi: Vel sumptus, qui necessarij sunt ad profectorem iam facti, & manifestum sit plus forte quam accepserit re erogasse, conditio cessabit,* quia in damno refarciendo conductori venit illam indemnem seruare.

27. Nihilominus tamen hæc monere nullo modo possunt, vt intentio publicanorum admittatur, quia ex ratione eiusdem Textus in *d. §. hic subiungi potest, vers. idem querit,* excluditur aperte in quocumque vtriusque casu, in quo loquitur Iuriconsultus. Primus procedit, quando qui vsum fructum habebat fundi, in quinquennium fructurus, & mortuo fructuario ideoque vsum fructu finito, conductione cessabit, tunc enim aperte tradit tempus non recepturum conductorem, quia illud euenire posset, & prospicere debuit, sed nec quod in secundo casu statuitur, cum admittitur sumptus recuperaturum conductorem, quando vt dominus fructuarius fundum locauit, quia tunc decepit conductorem, potest aequaliter in nostra specie procedere, sed iuxta vtriusque decisionis rationem locum habet non esse præstandos Gabellario sumptus, quos fecisse intendit pro vectigalium conductione, quia ratio illa quæ denegat sumptus, quia prospicere debuit conductor illud euenire posse, æque militat in præfenti, quando cum Principe contrahitur, quia scire potuit, aut debebat, quod idem est, *l. Titius 48 ff. de fideiussoribus,* posse, & tenei Principem edicta & decreta facere, quæ ad publicum statum pertineat, etiam si vectigalium conductori damnum inferatur, ac proinde prospicere debuit illud euenire, & expresse cauetur *dist. l. 2. tit. 9. lib. 9. recop.* ex cuius dispositione conductiones fiunt.

28. Tum & quia secundi casus ratio procedit, nam si ex eo sumptus præstantur conductori, quia cum decepit locator fructuarius, qui vt dominus fundum locauit, in hoc casu nullo modo fuit deceptus conductor vectigalium, cum potius expresse *d. l. 2. §. 3. tit. 6. lib. 9. recop.* caueatur renunciare oportere his casibus, quando pro Regnorum utilitate, & regimine alias Princeps fecerit constitutiones, & idem deceptus nullo modo potest dici conductor, vt prædictos sumptus recuperet.

Tum

29. Tum etiam, quia sumptus, de quibus loquitur ille Textus, & *l. si pecuniam,* facti fuerunt in re ipsa conducta, & necessarii ad illud quod mandatum, & impedimentum etiam fraude locatoris, aut voluntate mandatis factum, vt in *d. l. si pecuniam,* quoties reuocauit, qui iusserat ad locum ire: in præfenti vero non voluntate Principis, sed necessitate muneris Regij conductor impeditus fuit, & sumptus facti in emptione redditu Regalium, id est, *Iuros,* vt pro fideiussione offerret, non censentur esse in ipsa re facti, sed ex necessitate fideiussionis, quod longè differt: & cum debeat conductor necessariorum fideiussorem dare, nec deberet emere sibi prædictos redditus: nã quod pro vadimonio offertur fideiussoris, non ipse debet esse, id enim generali obligatione bonorum, etiam si post contractum bonis eius accedat, comprehenditur *l. fin. Cod. qua res pignori oblig. poss.* Et quamvis à consilio regalis Patrimonij admittatur ad faciliorem conductionis expeditionem, magis videtur emisse conductor, vt suæ obligationi vadimonij præstandi satisfaceret, quam vt quid Regali Patrimonio accederet, & vsurpari rectè potest sententia Textus in *l. socium, 6. §. socius, ff. pro socio. vbi: Socius cum resisteret communibus seruis venalibus ad fugam erumpentibus, vulneratus est, impensam quam in curando se fecerit, non consequitur pro socio Labeo ait, quia id non in societate venit, quamvis propter societatem impensum fuit.* Ita prædicta emptio reddituum, & impensa non in conductione facta, quamvis propter conductionem redditus emerentur propter obligationem, quæ conductor præstandi fideiussorem tenebatur.

30. Rursus non potest allegare conductor esse in damno ex tali emptione, quia cum prædicti redditus, id est, *Iuros,* non possint ex ordinationibus supremi Consilij Regalis Patrimonij pro fideiussione admitti in vectigalium conductione, nisi vectigalium in quibus census constitutus, quarta pars in computatione valoris superfit, semper integram æstimationem, & valorem obtinebit; & succedit illa opinio Doctorum, census, vel *Iuro,* non posse vendi in minori pretio quam constitutus fuit, & à lege permittitur vnus pro viginti, quia aliàs saperet naturam vsuræ, nec redditus iustitiam continerent, vt probatur Sarmientus, Nauarrus, Ioan. Gutierrez, Corduba, Felicianus, qui alios adducunt, & latè fundamenta refert Auendaño *de censib. c. 34. n. 7.* Et ille casus, quo admittunt posse vendi minori pretio, quando hypothecæ census securæ non sint, & reddituum solutio minus certa; quia periculum supplet pretij defectum, vt notarunt Alanus in *Antinom. verbo anni redditus, n. 113.* Salazar *de vsu & consuetud. c. 11. n. 93.* Syluester, Nauarrus, & alij quos refert Roder. *lib. de ann. reddit. c. 18. n. 7.* in præfenti non procedit, cum semper vt redditus constitutio, id est, *Iuro,* super vectigalia Regis admittantur, debet excedere eius constitutionem quarta pars valoris, id est, vt ea semper remaneat super census, & idem secuta in omnem euentum manet solutio, & quando iam semel ad legitimum modum constituti possunt vendi minori pretio notauimus *alleg. 25. per tot.*

31. Deinde pro Fisco illud etiam summè notandum, nam quamvis, vt pensio remittatur, hoc casu cum Princeps damnum irrogauit, & pensionem, aut partem eius remittendam admiserimus, non procedat secundum communiorem Interpretum opinionem ea sententia, vt damnum illud magnum & intolerabile conductoris esse debeat ad remissionem obtinendam, sed ex quocumque damno facto Principis proueniente remissio pro ea parte procedat, quia iura quæ ex modico damno, remissionem pensionis Ioan. Bapt. Larrea *Allegat. Fiscal. Pars I.*

non admittunt, vt *l. ex conducto, §. si vis tempestatis, l. si merces, §. vis maior, l. habitatores, ff. locati, cum similibus,* intelligunt in casu proueniente ex sterilitate, casu fortuito, quando ex illo potest fieri remissio mercedis: sin verò facto locatoris prouenerit impedimentum, tunc non attendi plures censent, an damnum modicum sit, vel intolerabile, & in id Cotam, Florianum, Bertachinum, Hippolytum, Riminaldum, Marcum Antonium Eugenium, & alios refert D. Castillo *d. c. 3. n. 39.* & probari videtur *leg. qui insulam, in principio, & §. adilis, ff. locati,* tenuerunt Bossius *de remissione mercedis, n. 107.* & quasi deficiente vsu rei locatæ sublato commercio, aut vectigalibus diminutis necessariorum debeat cessare pensionis, vel partis solutio, vt idem sit in toto, quod in parte, sine distinctione, an modicum seu magnum damnum sequatur: ex Baldo, Petro de Vbaldis, & aliis, latè & constanter comprobatur *Surd. conf. 400. n. 27.* quamvis idem Surdus contra tenuerit *conf. 34. n. 13. vsque 22.* vbi intendit respondere omnibus iuribus, & Doctoribus, qui pro contraria sententia expendantur, & distinguit inter prædia rustica, & urbana, & in vectigalium conductore tenuit non posse fieri computationem, an damnum habuerit, nisi omnium vectigalium perceptorum ratio habeatur.

32. Vt cumque igitur velis communiorem sequi sententiam, vt quando ex facto Principis locatoris impedimentum fiat conductori vectigalium, distinguendo oporteat an magnum vel modicum fuerit damnum: monendi tamen sunt Senatores Regalis Patrimonij Consilij, vt cautè se habeant cum Publicanis, & explorent valores vectigalium in annis præcedentibus; nam si apparuerit maximum lucrum habuisse in eorum perceptione, non nimis indulgendum est remissioni pensionis ex nimia iactura, quam pro tempore rerum status, & causa publica suaserit, hæc omnia quæ tradidimus, cum ex æquitate procedant, quasi deficiente parte rei conductæ: quoad illam non videatur conductor Publicanus, & idem pensionem non præstet, tamen ipsa æquitas suggerit, cum prætextu fructuum pensionem soluat, si eos perceperit qui sufficienter ei soluendæ, quasi nullum damnum habeat, remissio non fiat. Aliàs enim quando à Principe aequaliter vectigalia pro communi Regni utilitate minuerentur, & tunc debeat facere pensionis remissionem, cum ex prædictis solum conductor indemnitas seruandus, nec lucrum possit percipere, tunc non solum damnum sarciri videretur, si quando eo anno, aut præcedentibus, maximam utilitatem ex vectigalibus percepit vltra pensionem, si ea remitteretur, ex aliquo impedimento, non solum damnum videretur sarciri, sed lucrum præstari, & cum Princeps, non ex sua voluntate, vt cæteri locatores, impediatur, sed necessitate publica compellatur, vt casu fortuito, qui ad illud decernendum coëgit, in hoc casu merito possent expendi omnia argumenta, & rationes, quas Surdus notauit *dist. conf. 34. num. 13. vsque 22.* ad quem Iudices remitto cum casus contigerit.

33. Vnum tamen, vt cautè se habeant, animaduertendum est, nam cum me fisci Patrono in Consilio Regalis Patrimonij, conductione vectigalium lanarum facta fuisset pro pensione quotannis sexaginta quatuor millies maravedinorum, qua comprehensa, & nominatim conducta vectigalia lanarum, quæ exportarentur, ad Germaniam, Italiam, Galliam, Belgium, & reliquas Regiones, quibus ex Hispania lanæ inuehi & nauigari solent, postea bello excitato anno 1635. inter Hispaniã, & Galliã, & à Rege nostro cū Gallis commercio impedito, vectigalium conductor

pro tempore belli triginta millies maranedinorum pensionis in quolibet anno remitti debere intendebat, quod est octoginta millia ducatorum, quod in sex annis, qui conductionis supererat, & iam duo anni belli transacti sine fœderum aut pacis spe ad summam quatuorcenta & octoginta millia ducatorum attingerat, & multis testibus conductor probaverat tantæ summæ ex prohibitione commercij iacturam habuisse, & vere partem conductionis lanarum, quæ à Gallis extrahebantur, defecisse.

34. Ego instabam in eius conductione nullam esse conditionem restauri aut remissionis pensionis faciendæ, sed ut posset à conductione recedere Publicanus, si ex bello commercium impeditur, & ut contractus dissolveretur, petebam: ultra quam tempore quo prædicta conductione facta fuisset, bellum erat cum Anglia, & commercium impeditum, & lanæ quæ ad Anglos navigari solent, ex Hispania per Gallos transportabantur, nunc fœdera cum Anglis facta erant, & quibus Galli ex Hispania lanis egerent, illas Angli ad Galliam similiter transferebant, inde nullum damnum ex commercij cum Gallia impedimento; & si aliquod damnum sentiret conductor, cum ad nihil aliud in hoc casu Principem teneri probamus, facile posset vitare recedendo à conductione: cum verò conductor nollet recedere, quia verè maximum incrementum ex conductione experiretur, solum restaurum & diminutionem pensionis intendebat.

35. Ideò de his ego certior, alium obtuli conductorem, qui pro tempore belli eandem pensionem sine aliquo restauri, aut diminutione mercedis vectigalia lanarum conducere, & ultra tria millies maranedinorum, id est, octo millia & ducentorum ducatorum in quolibet anno pretium auferret; & quòvis instaret primus conductor, non posse admitti pretij auctionem, quasi semel addicta conductione, id est, remata, non possit augmentum nisi quarta partis mercedis admitti iuxta ordinationes Regalis Consilij; tamen ego admittendum probavi, quia tempore belli octuaginta millia ducatorum quolibet anno minus valere ipse conductor primus assererat, cum tam ingentis summæ peteret remissionem, quæ cum octo millibus aureis, quæ à nouo conductore augebantur, verè non solum quartam partem pretij, sed dimidiam superabant; & ideo iuxta regulas iuris, auctionem admitti oportere, ut admissum fuit primo decreto visionis. Et antequam ad eius confirmationem iudicium procederet, primus lanarum conductor in Consilio Regalis Patrimonij suæ actioni cessit, & pro annis præteriti belli & futuris restauro & remissioni renunciauit, & sine vlla diminutione pensionis in conductione voluit manere, & ita res transacta fuit.

36. Quod necessarium censui referre, ut Indices fraudes conductorum vectigalium percipiant, & qui tam magnam quatuorcentorum & octuaginta millia ducatorum quantitatem in sex annis remittendam intendit, nulla postea contentus fuit, ne à conductione desisteret; & omnes Principes debent eorum fraudibus obuiare, ut supra ex Cornelio Tacito lib. 13. Annalium notauimus, qui etsi in omnibus defidem, in eo tamen maximam curam habuisse Nerone testatur; & de Ludonico I. Vngariæ Rege referunt Cromerus lib. 13. & Bonfinius lib. 10. de decade 2. ne plebs, aut rustica multitudo grauioribus, quam par est, tributis & portatoriis, à Quæstoribus & Publicanis grauetur, simulato sæpe habitu vicos & oppida lastrant, persecraturus mores publicanorum. Vitam hodie.

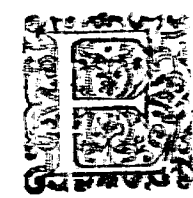

ALLEGATIO XXI.

Executionem aduersus Publicanum non excludit exceptio remissionis pensionis.

1. Instrumentum quod non habet vitium visibile habet executionem paratam. l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo. l. 1. §. 1. tit. 2. lib. 4. recop.
2. Instrumentum habet vicem rei iudicate facit rem liquidam & notoriam.
3. Instrumentum potest executioni mandari iure Hispano licet non habeat clausulam Guarantigiam.
4. Clausula que de stylo Notariorum suppleri possunt ac si apposita instrumentis.
5. Exceptio instrumenti non impedienda executionibus, quæ ante eam opponantur, sed remitti debent ad decem dies via executiua. l. 9. tit. 2. lib. 4. recop.
6. Executionis instrumentum Hispania praxis & ratio.
7. Exceptiones læisionis, sterilitatis, vel non implentis, non impediunt viam executionem. Exceptiones que requirunt altioris indaginem, ad iudicium ordinariam remittende, nec impediunt executionem. l. 1. §. 1. ad exhibendam. l. fin. C. de ordin. cognition. l. penult. C. de posita.
8. Executio instrumenti non impeditur etiam si petat lis de nullitate per viam actionis.
9. Nullitatis iudicium per viam exceptionis non impedit executionem instrumenti, quando nullitas est notoria vel intra decem dies ac illa constat.
10. Instrumentum exequi potest etiam si modificatum fuerit, aut est modificatum.
11. Instrumentum an reddatur illiquidum expressa certâ quantitate ex additione plus vel minus libas venatis, §. fin. de contrahend. emptione.

Publicanus conductor gabellarum ad pensionem soluendam obligatus, an possit aduersus eum executio procedere, etiamsi ex aliquibus causis pensionem minuendam allegauerit?

In hoc casu executionem locum habere inadet, nam ex instrumento, quod non habet vitium visibile executio procedere potest, ut de iure cõmuni probatur l. fin. C. de edict. Diui Adriani tollendo, & iure Regni l. 1. §. 1. tit. 2. lib. 4. recop. ex Panormitano, Bald. Angel. Dec. Roland. & Beccio probant Surd. conf. 4. §. 1. n. 1. vbi tradit instrumentum publicum habere vim definitionis causæ, & ei standum, nam pro eo præsumitur in omnibus, quæ à partibus fuerint dicta, vel facta, Alciatus de præsumpt. l. 3. n. 9. Cephalus lib. 1. conf. 109. n. 6. Orlacius decis. Pedemontana 17. n. 1. & constituit probationem probatam, & facit rem liquidam, & notoriam, ut exequi

exequi possit, Tiraquellus de retractu lignagier §. 2. à gloss. v. à num. 20. cum seqq. Rolandus lib. 1. conf. 9. num. 15.

2. Et adeo verum est instrumentum exequi debere, vt quamuis non habeat clausulam guarantigiam (etsi aliqui contra tenuerint) adhuc sine prædicta clausula executio procedit de iure Regni, vt resoluit Auendaño in dictionario, verbo Scriptura, Castillo in l. 63. Tauri, n. 11. Palacios Rubios ibidem n. 1. vers. hodie tamen, §. n. 2. Antonius Gomez in l. 64. Tauri, n. 4. quem sequitur eius additio, ibi Olanus in antinomia, lit. L. n. 40. Villalobos in eadem antinomia iuris, lit. L. num. 21. Salazar de usu & consuetudine cap. 3. n. Albornoz de contractibus lib. 1. titulo 2. cap. 2. Martienzo in l. 10. titulo 17. lib. 5. recop. gloss. 11. Gratian. regul. 179. Parlador lib. 2. rerum quotidianarum. c. fin. 2. parte, §. 12. ampliati. n. 5. & 6. Paz in praxi 3. tom. cap. 6. §. 6. num. 28. Azeued. in l. 1. n. 54. tit. 2. lib. 4. recop.

3. Et quamuis de stylo Notariorum sit eam clausulam apponere, tamen non est necessaria, sed ex abundanti ad maiorem cautelam eam adiiciunt, vt tradunt Auendaño ad titulum de las excepciones, in l. 4. §. 5. n. 2. & 3. cum seq. Azeued. vbi proxime, & quamuis esset hæc clausula ex necessitate, tamen ex aliquorũ sententia, cum hæc clausula sit de stylo Notariorum suppleri debet, vt licet non exprimeretur in Scriptura, censeretur apposita, quamuis omissa sit, vt instrumentum executioni mandari debeat, vt si clausulam guarantigiam haberet expressam, vt obseruant Didactus Perez in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, gloss. 1. column. 6. vers. probari tamen, Paz in praxi, 4. p. 1. tom. c. 1. num. 2.

4. Vnde cum in hoc casu Publicanus instrumento publico, adiecta prædicta clausula obligaretur ad soluendam pensionem, pro ea executio intendi potest, nec retardabitur exceptionibus, quæ obiecerit debitor, nam etsi antequam executio fiat, apponantur, debent remitti ad terminum, in quo in via executiue exceptiones probandæ sunt, vt notauit Curtius Iunior in l. si quis in conscribendo, n. 47. Cod. de pactis, Milanensis lib. 2. decis. Sicilia 15. n. 16. Caualcus 2. p. decis. 28. n. 28. & 90. & probatur leg. 19. titulo 2. lib. 4. recop. in qua deciditur, vt quoties instrumentum habet paratam executionem, debitorem antequam executio fiat, audire non oporteat, quia exceptiones à iure remissæ sunt ad terminum decem dierum, in quibus allegari debent, & probari illa de quibus in l. 1. tit. 2. lib. 4. recop.

5. Et ratio est, quia lex voluit priuilegium dare instrumentis, vt Reo non citato executio procedat, sed tamen non ideò defensionem ei denegauit, verum eo modo faciendam esse decreuit, vt Primò fiat executio, & post illam terminus statuatur, in quo exceptiones & defensiones rei allegari possint & probari, vt notarunt Angel. in l. si sic, de leg. 1. vbi Imola & Alex. Milanensis lib. 2. dec. 8. n. 17. 88. & 90. idque omnino necessarium fuit, ne aliàs qui ante executionem reus ad exceptiones admitteretur, & aduersus eas actori iniungeretur probatio, tunc efficeretur via ordinaria, ita executio impediretur, quæ ex probatione non nascitur, vnde semper debuit præcedere executio, vt iudicium executiuum procedere posset.

6. Præsertim, quia exceptiones, quas in hoc casu Publicanus opponit, videlicet defectus implenti contractus, læisionis, vel sterilitatis, vt pensio diminuat, requirunt discussionem iudicij ordinarij, & altioris indaginem, & similes exceptiones non admittuntur in via executiua, nec possunt illam impedire l. 3. §. ibidem, ff. ad exhibendum. l. fin. Cod. de ordin. Ioan. Papr. Larrea Allegat. Fiscal Pars I.

cognit. l. penult. vbi Bart. & cõmuniter Scribentes in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicat. Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum, §. 11. n. 40. Roderic. Snar in l. post rem iudicatam, in declarat. l. Regni, vers. sed pro euidencia, n. 37. & post Imolam in Clement. sape de verbor. significatione tradit Afflicis decis. 35. n. 4. ad fin. & n. 5. Capicinus decis. 17. n. 6. Rodriguez de executionibus, c. 6. n. 25. & licet Publicanus intenderat contractum nullum esse, & ex quadam conditione illius executionem non habere, quasi ex conuentione, si pondus speciei ponamus piperis, cuius pretium & vectigalia conductione comprehensum, carius quàm triginta ante annos venderetur in Lusitania, illud amplius, quod excederet, Regem soluere debere, & longè pluris pretium rei fuisset.

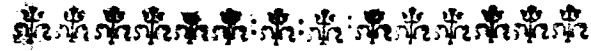
7. Adhuc his non obstantibus dicendum est executionem locum habere, nec esse infirmam, quia lite pendente super nullitate contractus & instrumenti, illi standum est, & potest instrumentum executioni mandari, Cartharius decis. 113. Francisc. decis. 373. Ioann. Gutier. practicarum, 1. p. c. 2. n. 16. Felicianus tom. 1. de censibus lib. 2. c. 1. n. 34. Ludouicus Cencius tractatu de censibus. 2. p. c. 2. q. 4. art. 1. n. 6. quod verissimum est, quando vt in hoc casu in formam actionis iudicium nullitatis contra instrumentum intenderetur, & licet aliqui tenuerint executionem impediri, quoties per exceptionem nullitas opposita, vt resoluit idẽ Gutierrez vbi proxime n. 22. adducens Textum in cap. fin. cum gloss. verbo potenter, vers. sed si ego de ordin. cognitionum, Parlador lib. 2. rerum quotidianarum, c. fin. §. p. §. 11. n. 12. Giurba decis. 100. n. 8. ibi Aut excipiendi proponeretur instrumenti nullitas, & executionem impedit: Surdus decis. 377. n. 42. Cæf. Baronius decis. 39. n. 4. Milanens. lib. 2. decis. 2. n. 133. & num. 249. & 153. Franciscus Vequius conf. 2. num. 54. & 55. Gratianus tom. 1. disceptatio num. cap. 118. n. 46. Intrigliolus lib. 2. singulari 16. num. 4.

8. Tamen procedit: quando intra decem dies apertè constaret, vel nullitas esset notaria, quia tunc id locum habere arg. l. fin. ff. de constit. pecunia, ex Auendaño, Villalobos, Didaco Perez Maxima, Suarez, Menessio, Hippolyto, & Rebuffo tradit Azeuedo in l. 1. tit. 2. lib. 4. recop. n. 91. & 92. ex quo cum in hoc casu per viam actionis nullitas intenderetur, & quamuis in modum exceptionis opposita esset, nullitas notoria non esset, nec intra decem dies de nullitate contractus apparuit, tenendum est aduersus Publicanum executionem procedere posse.

9. Denique quod de exceptione modificatiua obiectum est, quasi maius esset pretium rei, quàm facultas vendendi contineret, & vectigalia locata, nihil executionem impedit, & quousque iudicio obtinuerit Publicanus illud à Rege soluendum esse, vel ex pretio pensionis detrahendum, nam etsi instrumentum sit, quod potest ad minorem quantitatem redigi, non tamen ideò illius executio denegabitur, & facit doctrina Bartoli in l. Iulianus verum debitorem, num. 39. ff. de condi. et. indebiti, vbi tradit decreta reformatione, vt reuiderentur omnes Prepositi factæ & quæ reuisione approbarentur valerent; adhuc pendente reuisione exequi debent, quia licet possint illa reformari, aut annullari, adhuc ex statu præsentis, cum reformatio facta non sit, executio rectè procedet, & Bartolum sequitur Socinus in l. pecuniam, num. 10. ff. si certum petatur, vbi ex doctrina Bartoli in terminis tenuit, si in quadam scriptura promissa est quantitas certâ, cum ea conductione, vt si facta calculatione

appareret minus deberi in tanto minori quantitate esset obligatio, adhuc executionem habet paratam in quantitate promissa, etiam ex calculatione posset ad minorem quantitatem obligatio redigi, & hanc resolutionem Socin. sequitur Alciat. Dec. Grammatic. & Anton. Massa Galeus, quos refert, & sequitur Vincent. de Franch. decis. 291. n. 2. & idem tenuerunt Paul. de Castr. Cagnolus, & Seraph. quos etiam refert, & sequitur Rota Genuensis apud Flaminium Chartarium decis. 49. n. 9.

Et ex prædicta doctrina magna Curia Neapolitani Senatus decreuit (quod magis acere videri posset) vt quoties locatio facta fuit, viginti & tres iugerum terræ. pro quolibet iugere assignato pretio, ea conditione, vt deberet fieri mensura iugerum, & sicut ex illa appareret, augeri deberet, vel minus pretium & cum dubitaretur, an iterum quo facta fuit mensura, posset instrumentum locationis exequi, & executionem procedere posse magna Curia pronunciauit, & licet causa ex appellatione ad magnum Consiliū delata, & de quatuor Senatoribus tres decretum magnæ Curie reuocarent, quasi instrumentum non existeret liquidum, vnus tamen Senatorum tenuit confirmandum, quia illa verba plus vel minus appositum cum expressione certæ quantitatis, non operantur, quod confessio facta de certa quantitate reddatur incerta quoad quantitatem expressam, & arg. l. hæc venditio, §. fin. de contrahend. empt. & quoad illam instrumentū liquidum apparet, vt ex Bart. Soc. Dec. Alciat. Galeus, & Capicio probat Franch. d. de. 292. n. 3. & ad finem, & se remittit ad ea que scripsit decis. 23. num. 3. & dubius hærens, cogitandum relinquit.

ALLEGATIO XXII.

De nouis venditionibus reddituum Regalium.

- 1 Venditiones reddituum Regalium quinque modis fiunt, quando Rex de nouo constituit.
- 2 Redditus vectigalium solent vendi à disputatione factorum Regiorum ex Regis mandato.
- 3 Negotiatoribus vt soluantur quod debetur, & interesse extinguitur, solent consignari redditus Regis qui vendantur.
- 4 Venditio noua fit cum is qui censum id est, Iuro, habet in vectigalibus ex clausula nouæ venditionis, qua inserta in omnibus privilegiis petit censum, & alteri de nouo consignari.
- 5 Venditio noua etiam fit iniurium Regalium, si cessio facta à Dominis eorum cessionarij petunt in eorum fauorem nouam venditionem expediri.
- 6 Non entis nulla sunt qualitates.
- 7 Obligatio comprehendendi, non potest quod in rerum natura non est.
- 8 §. 1. insitit de inutilibus stipulation.
- 9 Liber homo, 69. ff. de verborum obligat.
- 10 Dominus, 57. ff. de contrahend. emptio.
- 11 Censum reddituum regalium noua venditio non fit, quando in eo adnotatio, & glossa appositæ, nisi ei satisfaciatur.
- 12 Hypotheca noua venditione census an soluantur, procedit quando Dominus eius petit luitionem, id est, censum.
- 13 Nomen debitoris generaliter & specialiter obligari potest.

- 1. nomen 4. Cod. qua res pignori.
- 2. si conuenit, 18 ff. de pignorat. actione, & num. 62.
- 3. Postquam, 7. Cod. de hered. vel act. vendita.
- 4. si fundum, 16. §. si res, ff. de pignor.
- 5. cum tabernam, 34. ff. de pignoribus, & n. 72.
- 6. l. 1. §. aiunt adiles, ff. de adilit. edicto.
- 7. Pignus, vt resoluatur, requiritur voluntas creditoris.
- 8. bonem, 43. §. pignus, ff. de adilit. edicto, & num. 73.
- 9. si debitor 4. ff. quibus mod. pign. vel Hypoth. soluitur, & n. 74.
- 10. Malitiis in iure non indulgendum.
- 11. Pignora antè contracta noua venditione census non resolui qui tenuerunt.
- 12. Consuetudine fieri potest, vt pignora pereant qua alias viuere deberent.
- 13. l. 6. tit. 1. p. 1. & n. 48.
- 14. Noua venditiones iniurium Regalium iuxta consuetudinem Castella qui egerunt.
- 15. Senatus Regalis Patrimonij tria sunt tribuna lia.
- 16. Senatus Patrimonij præcipuum tribunal est.
- 17. Equitum expertium negotiorum, qui cum assensu duorum ex Senatoribus Regalis Consilij Castella Patrimonij Regis administrant.
- 18. Regalis Patrimonij aliud tribunal Senatorum, Toga torum, Iurisprudentum, qui causas iniurium decidunt.
- 19. Ad Calculatorum tribunal in Senatu Regalis Patrimonij pertinet, vt eius rationes reddantur.
- 20. Resoluto iure dantis resoluatur ius accipientis.
- 21. l. lex vectigali 31. ff. de pign. & n. 9.
- 22. si ex duobus, 6. §. 1. ff. de n. diem adiectione.
- 23. Pignus euanciscit resolutio contractu, ex quo dominium habebat qui pignorauit.
- 24. Pacto de reuocando ad effectum perducto pignus interim contractum dissoluitur.
- 25. l. si res 3. in principio, ff. quibus mod. pignus vel hypotheca soluitur.
- 26. l. si quis hac lege, 42. ff. de rei vindicatione.
- 27. l. in diem, 9. in principio, & §. non autem, ff. de aqua pluuiæ arcenda.
- 28. Grauumen vt noceat alicui qui ius habet, ad rem debet cum eius voluntate apponi.
- 29. Censum qui habet adnotationem Hypotheca, nisi cum eius onere ad alium non transfertur in senatu Patrimonij.
- 30. Creditor debet prospicere quod euenire potest.
- 31. l. mulier, ff. de lege commissor.
- 32. l. si delegatio, 3. C. de nouation. & n. 61.
- 33. l. si quis domum, §. hanc subiungi potest, ff. locati.
- 34. l. grege, 1. §. statuliber, ff. de pignor.
- 35. l. is cui, 1. §. hæres, ff. quem seruit. amittit.
- 36. l. necessario, 8. §. quod si pendente, ff. de pericul. & comm. rei vendita.
- 37. l. si fundum à te, 104. ff. de condit. & demonstrat.
- 38. l. fin. §. fin. autem sub conditione, C. communia de legatis.
- 39. l. si Titius, 48. ff. de fideiusor.
- 40. Creditor debet scire conditionem debitoris & rei que ipsi obligatur.
- 41. l. qui cum alio, ff. de reg. iuris.
- 42. Officium pignori obligatum vel maioratum suspensum, si amittatur ex defectu renunciationis, & Rex faciat nouam gratiam, officium manet liberum.

- 1. tit. 4. lib. 7. recopil.
- 2. l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. obligat. & n. 34. & 38.
- 30. Officium nouum dicitur quoties finito tempore concessionis prorogatur.
- 31. Feudum ad officia valet argumentum.
- 32. Vassallus si commiserit delictum, ex quo feudum amittatur, & dominus delictum remiserit, non antiquum, & Paternum feudum, sed nouum feudum censendum.
- 33. Feudum nouum dicitur ex noua concessione, quamuis feudum sit antiquum.
- 34. cap. 1. tit. de eo qui finem fecit agnato in feudis.
- 35. l. Pacta conuenta, 7. 2. ff. de contrah. empt.
- 36. Nouum feudum dicitur ex nouis qualitibus.
- 37. c. 1. de eo qui finem fecit.
- 38. Edificium destructum & postea restitutum dicitur nouum edificium.
- 39. l. qui res, 98. §. aream, ff. de solutionibus.
- 40. l. lana, 86. versiculo nane, ff. de legat. 3.
- 41. l. quid tamen, 10. §. non tantum, & §. in nauis, ff. quibus mod. usufruct. amitt.
- 42. l. si ita legatum, 68. §. si domus, ff. de leg. 1.
- 43. l. tabernam, 7. ff. de fundo instrumto.
- 44. l. si chorus, §. area, & §. seruus quoque, ff. de leg. 3.
- 45. l. qui res, §. aream, versic. si alienum, ff. de solutione.
- 46. l. cum seruus, ff. de adimend. legatis.
- 47. Actio extincta quando reuincit.
- 48. l. si quis ades, in princ. ff. de seruit. urb. pradior.
- 49. l. 17. tit. 31. p. 3.
- 50. l. proponebatur, 72. ff. de iudiciis.
- 51. l. si ita legatum, §. si domus, in principio, ff. de legat. 1.
- 52. Noua venditione mutatur persona, dominium & rei.
- 53. Noua causa superueniens facit mutari dispositionem.
- 54. l. si cum vno herede, ff. de except. rei iudicate.
- 55. Diuersa res existimatur ex noua conuentione.
- 56. l. iuris gentium, §. adeo, ff. de pactis.
- 57. Feudum nouum dicitur licet antiquum post renouationem qua ex pacto fit.
- 58. Rescriptum Regium de nouis venditionibus anno 1608.
- 59. Rescriptum Regium quo aliquid iubetur fieri facultate sublata aliter iudicandi, nullum reddit quod contra factum est.
- 60. Actiones personales nisi viginti annis reales, nisi triginta non prescribuntur.
- 61. l. 63. Tauri.
- 62. l. cum notissimi, in principio & §. 1. l. sicut rem, C. de prescript. 30. vel 40. annorum.
- 63. Noua venditio census Regis, de entrada por salida.
- 64. Consuetudo in Hispania ius facit.
- 65. l. Patrem, ff. que in fraud. creditorum.
- 66. l. vt liberis, C. de collationibus.
- 67. Negotium videtur cum Principe geri illud quod procedit ex pacto cum eo inito.
- 68. Felio breuis, magnus eius effectus.
- 69. l. singularia, ff. de rebus credit. & num. 52. & 54.
- 70. l. qui negotia, ff. mandati.
- 71. l. hac ratio, 3. sed si debitorem, ff. de donatio inter.
- 72. l. recepticia, C. de constit. pecunia.
- 73. Circuitus vitandus.
- 74. l. Dominus testamento, ff. de condit. indebiti.

- 52. l. si ex pretio 6. C. si cere.
- 53. l. certi conditio, §. depositi, ff. de rebus credit. & num. 54.
- 54. Simulatio excluditur quando verum debitum ex vna causa conuertitur in aliam.
- 55. l. Lucius la 2. ff. depositi.
- 56. Censum potest constitui ex vero debito anteriori.
- 57. Solutionis vicem sustinet, quidquid datur ex conuentione contrahentium.
- 58. l. si rem, §. omnis, ff. de pignorat. actione.
- 59. l. 1. ff. qui satisfacere cogantur.
- 60. l. satisfactio, ff. de solutionibus.
- 61. Fraus qua in censibus intenditur excludi, Rescriptis Pontificum qui pecuniam presentem requirunt, & iam excluditur quando census constituitur ex vero debito.
- 62. Redimendi facultas non potest adimi debitori reddituum à Domino census, nisi eius voluntas accedat.
- 63. l. 1. §. fin. ff. de rebus eorum.
- 64. l. debitorum pactionibus, C. de pactis.
- 65. Redemptio census sequitur ab eo qui facere potest, omnes eius obligationes, & hypotheca soluntur.
- 66. l. contrahitur, ff. pignoribus.
- 67. De sempeño y crecimiento de Iuro quomodo fiat.
- 68. Censum consumptio in libris Regis etiam si ex falsis instrumentis, non nocet emptori, etiam si consumens maneat Regi obligatus.
- 69. Officialis Regij factum non nocet emptori census, quamuis fisco officialis maneat obligatus.
- 70. l. nomen, 4. C. que res pignori.
- 71. Praxis vt quando census hypotheca supponitur, vel delegatio crediti fit, debeat denunciari debitori, ne soluat creditori, alias creditori potest exigere, & debitor soluere.
- 72. Pignori qui dedit nomen debitoris si exigat debitum soluitur pignus.
- 73. l. que doctus, 33. ff. soluto matrimonio.
- 74. Compensationem significat nomen pensando quod in legibus inuenitur.
- 75. l. vnum ex familia, 67. §. sed si vno & si duos, ff. de leg. 2.
- 76. l. si constat, 4. C. de compensat.
- 77. l. grege, 1. §. cum pignori, ff. de pignor.
- 78. Compensatio non fit de specie ad quantitatem.
- 79. l. bene à Zenone, C. de quadriem. prescript.
- 80. l. §. 3. tit. 5. p. 5.
- 81. Creditores se opponentes fisci venditioni non comprehenduntur dispositione d. l. bene à Zenone.
- 82. Princeps cum vendit rem vt alienam, non procedit, d. leg. bene à Zenone.
- 83. Possessio census reddituum Regalium transfertur ea ipso quod eius privilegium expeditur.
- 84. Princeps iure suo vendit censum Regalium reddituum.
- 85. Nouatio extincta qua obligationem primam tollit, etiam extinguit eius pignora & accessiones.
- 86. l. ex nouatione 18. l. Paulus, 30. ff. de nouationibus.
- 87. l. qui usufructum, 58. ff. de verb. obligat.
- 88. l. nouatione, C. de fideiusor.
- 89. Venditioni faciliori iniurium Regalium suffragatur noua eorum venditio.
- 90. Pignus subsistere non potest extincta re qua pignori data.
- 91. l. sicut, 8. ff. quibus modis pignus vel hyp. soluit.
- 92. Censum nouum, ex noua venditione non subrogatur loco primi, quia primus omnino extinguitur.

- 73 *Venditio noua ex parte Regis non voluntaria est, sed necessaria, quia à principio conuenta.*
l. fideicommissa, §. si rem, ff. de legat. 3.
- 74 *Necessaria causa resolutum ius debitoris etiam creditoris resoluunt.*
- 75 *l. ubi, 4. §. sed & Marcellus, ff. de in diem adiectione.*
- 76 *Dolum non facit qui iure suo utitur.*
l. nullus, 66. ff. de reg. iuris.
l. quod autem, §. sciendum, ff. qua in fraud. cred.
- 77 *l. cum inter eos, §. cum inter, ff. de fideius. l. fin. de in integr. restit.*
Iniuriam non habet iuris executio.
l. iniuriarum, §. 2. ff. de iniuriis.
- 78 *Notitiam videtur quis habere de eo, de quo mentionem facit.*
- 79 *Fraude facta noua venditio rescindenda.*
l. bouem, §. si quis consilium, ff. de aditio edicto.
l. quia noua, ff. de alien. iudic. mutandi causa.
l. si vir, 8. ff. qua in fraud. credit.
l. nam et si sub conditione, ff. de iniusto rupto.
- 80 *Dolo desinens possidere habetur pro possessore.*
l. si autem, §. sed et si, ff. de rei vindicat.
l. si debitor, ff. quibus modis pignus vel hypoth. solui.
- 81 *Emptor census reddituum Regalium ex noua venditione debet esse particeps fraudis, ut ex eo noua venditio rescindatur.*
l. 1. Codic. si venditio pignore agatur.
- 82 *Cessione facta etiam noua venditio fit.*
Cessionario, sed pignora anteriora non extinguuntur.
- 83 *Cessionarius representat personam cedentis, & in illius iure succedit.*
l. in creditore, 38. ff. de usuris.
l. Herennius la 2. 4. §. ff. de usuris.
l. si res, 3. ad finem, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluit, & c. n. 89.
- 84 *Pignus non soluitur ex rescissione contractus, si datum fuit ex causa voluntaria.*
l. si debitor, 4. ff. quib. mod. pign. vel hyp. sol.
- 85 *Census cum suis pignoribus transit ad possessorem.*
l. si inter, 21. §. finali, ff. de pignor. & c. n. 92.
l. Paulus, 29. §. domus, ff. de pignoribus, & c. n. 92.
- 86 *Nonatio fit interuentu noua persona.*
§. Præterea instit. quibus mod. tollitur obligatio.
- 87 *l. si ita legatum, 68. §. fin. ff. de legat. 1.*
l. seruus legatus, §. fin. ff. de adim. legat. Extinctum ius non renouat.
- 88 *Redhibitoria uti ex voluntario actu procedit.*
- 89 *Voluntarius actus censetur ab emptione discendere.*
- 90 *Cessione res transit cum suo onere.*
- 91 *Personam diuersam interuenire ad nouam venditionem, vel fieri in cessionario maxima differentia.*
- 92 *Rescripti Regij verbum, cessione, malè adiectum.*
- 93 *Cessio pro translatione rei de una persona ad aliam accipitur.*
l. delegare 11. l. delegare, 17. ff. de nouat.
- 94 *Venditione noua pignora extinguuntur expedit commercio.*
- 95 *Census reddituum regalium qui pro vadimonio, &*

fideiussione dantur à conductoribus vectigalium cauere debent, ut fisco non noceant anteriores census hypotheca, nisi in rationalibus Regis fuerint adnotata.
l. 3. tit. 15. lib. 5. recopul.

Nouæ venditiones ex redditibus Regis id est, iuros, quomodo fiant, & ex eis pignora anteriora, & Hypotheca extinguantur?

AD cuius rei cognitionem animaduertendum multipliciter nouas venditiones iurium Regalium in consilio Regij patrimonij fieri consueuerunt. Primo, quando Rex noster per ipsum Senatum, vel aliquem eius administratorem, vel factorem vendit redditus, super vectigalibus, & de nouo constituuntur cum anterioritate à tempore venditionis.

Secundo, quando thesaurum generalis, aut alius suo nomine, ut commissum fuit deputationi (& plures hoc tempore constituta) quæ verè redimit iuro, & in eodem loco, & anterioritate alium constituit, & nomine Regis vendit.

Tertio, quando ad consignationem eius, quod negotiatoribus debetur, datur à Rege facultas, ut super gabellis, aut aliis vectigalibus annui redditus vendantur, & hæc facultas in libris Regalis patrimonij consilij transcribitur, & annotatur, & cum negotiator consensum præstat, & petit, ut virtute dictæ facultatis redditus annui in vectigalibus constituantur in fauorè alicuius, tunc à Rege expeditur priuilegium, & negotiator acceptum facit Regi pretium census prædicti, qui ad eius petitionem, & consensum alteri est constitutus.

Quarto, si aliquis in vectigalibus Regis haberet censum, id est, iuro, constitutum, & conuenit cum alio, ut ei illum censum ex noua venditione trãsferat cum eadem antelatione, tunc dominus census libello dato petit à Rege in consilio Regalis patrimonij expediti rescriptum, ut thesaurarius generalis redimat censum, ut alteri, quem Dominus census nominauerit, vendatur, tunc expeditur rescriptum cum clausula expressa, vt Regalis patrimonij pecunia in redemptione non consumatur, sed eodem pretio, quo deberetur domino census, fiat eius intentio, & noua constitutio compensatione, quod dicitur: *Que para en quanto a la Real hacienda sea entrada por solida, & antequam extinguatur census antiquus, & nouus constituatur, expeditur decretum ad calculatores librorum quos dicimus, de mercedes, & thesaurarium, Publicanum, vel conductorem vectigalium, in quibus constitutus erat census extinguendus, vt sciant agi de redemptione census, & postea non soluendum, & denunciauit Senatui Regalis patrimonij, an sit aliquod impedimentum, videlicet hypothecæ subscriptæ in libris Regiis, quod dicimus glossa, vel aliqua cessio reddituum sit thesaurario, vel conductori denunciata, aut facta à Iudice reddituum sequestratio, vel fortis, id ne aliquod tertio præiudicium fiat, & cum de nullo impedimento constiterit thesaurario generali Dominus census acceptum fert pretium census cum renunciatione traditionis, & non numeratæ pecuniæ, & aliis solemnitatibus consuetis, cum ea clausula, vt acceptum pretium, ideo decla*

declaratur, vt alteri, quem designauerit, noua venditione census constituatur, tunc primi census extinctio, & resolutio fit, quem dicimus *Consumo*, & primum instrumentum, & priuilegium cancellatur, & aliud de nouo fundatur, & constituitur: & ideo quia verè prior census, id est, iuro, extinguitur, nouiter vendi à Rege censum dicimus.

Quinto, etiam fit noua venditio, quoties Dominus census illum cedit, aut vendit alicui, & instrumentum venditionis aut cessionis in libris rationalibus Regiis coram calculatoribus, quos dicimus *de mercedes*, exhibetur, vt in libris Regiis adnotetur, & cum illorum relatione ipse petit rescriptum, vt consumatur, & iterum illi reuèdatur noua venditio, & id fit eo modo, quo nuper notauimus, absque eo quod Regis pecunia interueniat, quo casu animaduertendum, etsi nouus contractus, & venditio intercedat, non tamen mutare censum personam, quia idem est ad quem primus census, excessione, aut venditione pertinuit, & ille cui etiam secunda, & noua venditio fit.

His animaduertis, in quo multoties implicantur peritiores Officiales Regis supremi Regalis Patrimonij Senatus, de tribus primis modis quos expressimus, nostra quæstio procedit, quippe cum de nouo census fundetur, non potest ante fundationem considerari ius hypothecæ, vt noua venditione extinguatur, quippe non entis nullæ sunt qualitates *leius qui in Provincia, versic. Quoniam ff. si certum petatur, l. Pomponius, 8. fin. ff. de acquir. possess. Gratian. disceptat. tom. 4. c. 763. n. 7. nec considerari potest esse quod pignori, vel obligationi supponeretur, quia quod in rerum natura non est, nec cadit in pignore, nec obligatione, §. in instit. de inutili stipulat. l. liber homo 69. ff. de verb. obligat. l. domum 57. de contrahend. emptione Donnell lib. 1. 2. comment. 1. 2.*

Dubitatio verò versatur circa quartam, & quintam nouæ venditionis speciem, nam cum ante nouam secundam census venditionem fuerit obligatus primus census, qui potuit ab eius possessoribus pignori, & obligationi supponi, siue hypotheca speciali, vel omnium bonorum generali obligatione, quæstio est, an primi census extinctio, resolutione, & redemptione, quam dicimus, *Consumo* pignora priora soluantur, posito, quod in Regiis rationalibus, quos dicimus *de mercedes*, non sint adnotata, id est, *puesta glossa de la hypotheca*? nam quoties prædicta fuerit adnotatio, nisi obligationi satisfiat noua venditio expediti non potest, nec solet, vt prædiximus, nisi cum qualitate, onere adnotationis vel glossæ.

De quarta igitur nouæ venditionis specie disputatio suscipienda, nam ex eius resolutione, quid in quinta decernendum faciliè colligi poterit, vt statim dicemus.

Et non resolui hypothecam, vel pignus in hoc casu suaderi videbatur, nam cum nomen debitoris generaliter & specialiter pignorari possit, leg. si nomen, 4. C. que res pignori obligari possint, leg. si conuenerit 18. ff. de pignor. actione, l. nominis 3. l. postquam 7. C. de heredit. vel actione vendit. idèd pignore consistente in dicto censu Regalium reddituum, ad quemcumque possessorem postea perueniat, illum debet sequi pignus, cum etiam res quæ pignori data sit postea mutetur, adhuc hypothecaria actio competit *l. si fundus, 16. §. si res, ff. de pignoribus.*

Et facit optissimè, *l. cum tabernam, 34. ff. de pignoribus*, ubi taberna pignori data etiam merces comprehendit traditur, etsi illæ quæ pignoris tempore distractæ, & consumptæ earum loco subrogatæ pignori cedunt, & idèd nullum præiudicium afferre debet creditoris hypothecari iuri ex noua venditione

ad aliud nomen (id est iuro,) fuisse translatum, vel nouum censum loco antiqui subrogari,

Et in terminis, quando primus contractus resoluuntur, vt fit redhibitoria actio, l. 1. §. aiunt *Ediles, ff. de aditio edicto*, & tamen pignus interim contractum adhuc durat, *l. bonem, 43. §. pignus, ff. de aditio edicto* eis verbis: *Pignus certè manebit obligatum etiam si redhibitus fuerit seruus, quemadmodum etsi eum alienasset, & requiri voluntatem creditoris, vt pignus dissoluatur aperte probat, l. si debitor 4. ff. quibus mod. pignus vel hypotheca soluitur, ibi: Et magis est, ne desinat nisi ex voluntate creditoris hoc factum est.*

Præsertim quando id prouenit ex facto ipsius debitoris & ex causa voluntaria non necessaria, vel fraus internemiat, nã cum in iure malitiis indulgendum non sit, *l. in fundo, ff. de act. vendicat admittendum* non est, vt debitor eludat contractum, & pignora ab ipso conuenta noua reddituum Regalium venditione, ita tenuit Bart. in *l. diem, n. 2. de aqua pluuiarum arcedenda*, idem Bart. in *leg. 3. ff. quibus mod. pign. vel hypothec. soluit. num. 1. & in l. si res, §. Marcellus ff. de in diem adiectione*, sequuntur Franchis *decis. 64. n. 4. & dec. 162. 216. 369.* Antonius de Amato, *variar. resolut. c. 4. n. 17.* dum tradit redempto fundo vel re alia ex pacio retrovenditionis, cum ex causa necessaria ius resoluatur, & nullum factum necessarium possessoris concurrat, omnia onera hypothecæ vincula vel grauamina medio tempore contracta resolui, vt aperte tradit quoties in præsentia voluntaria causa fieret resolutio pignora & grauamina non solui, & in actu voluntario tenuerunt Capreolus, in *l. 2. C. de pactis inter emptorem n. 24.* Menochius *conf. 116. n. 35.* & in aliis casibus notarunt Cyriacus, *tom. 1. controuerf. cap. 55. num. 27. & 43.* Cancerius, *tom. 1. variar. c. 13. de emptione & venditione, num. 114. 136. & 137. & dict. lib. 1. c. 18. 19. & 20.* idem Cancerius, *tom. 3. variar. c. 1. num. 131 & 132.* & post alios testes *alleg. 1. 2. n. 4. & seqq.* & addendus Ioannes Garcia, de cuius sententia statim agemus.

Sed tamen contraria sententia praxi & stylo nostri Senatus Regalis Patrimonij recepta est, vt ex ea noua venditione pignora & hypothecæ soluantur, & generalis consuetudo efficere potest, vt hypotheca pereat eo casu quo debebat viuere, vt ex *l. 6. tit. 3. p. 1. Baldo, & Boerio, dec. 182. n. 11.* probauit Ioannes Garcia *de hypotheca post contractum, n. 20. & 21.* & de praxi, vsu, & consuetudine Regni Neapolitani in simili casu testatur Ponte *decis. 28. n. 1. cum sequentibus*, quem refert & sequitur Molfesius *ad consuetud. Neapolit. 2. tom. 4. part. quæst. 266. num. 7. & 8.* & in Regno Siciliae eis relatis etiam admittit Gaitus *de credito, c. 4. quæsto 12. n. 2181.*

Et huius nouæ venditionis consuetudinem Regnorum Castellæ ex Ioanne Garcia *de hypotheca post contractum, n. 21.* notauit Cassanate *confil. 10. n. 193.* quævis idem Garcia, *ubi proxime*, quia in noua venditione tota res ex voluntate debitoris vendentis annuos redditus pendere videatur, & inde petat à Rege nouam venditionem fieri iure stricto tradit non posse procedere, quasi sine Regis particulari intercessione venditio fiat, nisi contraria consuetudo sit, quam comprobati remittit ex rationalibus, qui præsentunt regalis patrimonij rationibus vulgo, vt ille inquit, *Contadores de Queros*, qui rectè cognoscent, quæ consuetudo in hoc vigeat, vt hypotheca potest, vel conseruetur?

Sed tamen quamuis Ioannes Garcia disertissimus fuerit Fisci Patronus in Pinciana Cancellaria, tamen prorsus negotia Regalis Patrimonij, & eius Senatus videtur ignorasse, cum hæc res petenda existimet à ratio

rationabilibus, id est, los Contadores de Quentas, cum ad illorum officium nihil eorum spectet, sed tantum calculatio accepti, & dati in redditibus regalibus, & an summa aliqua accepto ferri debeat, vel non: in quo si iuris controuersia incidere, statim ad iustitiam remittitur ad Togatos Senatores litteratos, qui causam decidant iuxta iuris regulas, sunt enim plura in hoc Senatu, quae doctissimi viri non percaleant, nisi ei assederint, & causas Regalis Patrimonij, praxim, & stylum pertractauerint, instituta enim in eo tria tribunalia, quibus tota res, quae pertinet ad regale patrimonium commissa, & distributa est.

Primum est maius Equitum, qui negotiis assueti, & versati, apud eos vniuersa administratio Regalis Patrimonij residet; eius Consiliarij dicuntur vulgo *Consejeros de hazienda*, qui pro munere suo cum assensu duorum Consiliariorum supremi Senatus Iustitiae Castellae, qui ad regalis patrimonij administrationem adsident & assistunt, omnia circa Regium Patrimonium disponunt, & quod ad illud pertinet decernunt, isti Consiliarij expediunt constitutiones, & fundationes reddituum regalium super Regiis vectigalibus resoluunt, & nouam venditione iterum constituunt, & ideo praedicta consuetudo ab eis potius quam a rationalibus praedicta erat, & de illa ex quinque annis, quibus in praedicto Senatu fisci Patroni munere functus testari possunt nunquam de hoc fuisse dubitatum, & consuetum fuisse adiacere clausulam nouae venditionis in iuribus regalibus, ut postea securior eorum venditio fiat ab anterioribus debitis, alias nullius momenti foret noua venditio, cum etiam sine illa posset expediri privilegium in fauorem emptoris, quando ad eum annuos redditus pertinere constaret.

Secundum tribunal, quod dicitur iustitiae, est Senatorum ex quinque litteratis, qui togati sunt, & ad eos spectat expedire omnia, quae ex tribunali primo se offerunt, quae pertinent ad iustitiam, vel iuridicam disputationem, de iure partium, & ita ad illos remittuntur, ut sententias proferant, & a Rege nostro pluribus rescriptis, & ordinationibus regalis patrimonij decretum, ut Equites quibus commissa eius administratio possint expediri, & accuratius ei incumbere, iudicis controuersis non implicentur, & impediuntur, sed ad togatos, & iustitiam causarum decisionem remittant.

Tertium tribunal, & inferius, quod alia duo praecedunt, est rationalium calculationum, id est, los Contadores de Quentas, ad quos spectat cum pluribus aliis plusquam centum Officialibus Theaurariorum, conductorum reddituum Regalium, vectigalium, & omnium contractuum, qui a Rege fiunt, calculationem facere, ut quae residua fuerint, & regali patrimonio debeantur, exigi possint, qui nihil facere possunt circa administrationem Regij patrimonij, vel reddituum constitutionem, nec ab ipsis debet intelligi consuetudo, vel peti eius interpretatio, ut Ioannes Garcia testatur circa ius, & essentiam nouae venditionis reddituum regalium, quae ab ipsis nec fit, nec fieri aliquo modo potest.

Ex quibus tam praxi, stylo, & consuetudine quam iure stricto antiquas hypothecas resolui in quarta specie nouae venditionis, quam expressimus eis fundamentis statuo.

Primo ex vulgari regula legis *lex vectigal. 31. ff. de pignoris*, qua cauetur resolutio iure dantis resolui ius accipientis eis verbis, vbi in terminis pignorum loquitur & respondit: *Si ut proponeretur vectigali non soluto iure suo Dominus usus esset etiam pignoris ius euansisse, l. si ex duobus, 6. §. 1. ff. de in diem adiectione* ibi: *Si melior conditio allata sit, rem pignore esse*

desinere, si emptor eum fundum pignori dedisset, & eam regulam ut resolutio iure dantis resoluatur ius accipientis ex Bartolo, Alberico, Saliceto, Antonio Gomezio decisione Pedemontana, Barbosa Thufco, & aliis, & cap. nuper, 6. de donat. inter, probauit Valasco *axiomat. iuris, l. R. n. 108.* & pignus medio tempore contractum resoluti pro explicatione, *dict. l. lex vectigali*, post Bartolum, Baldus, in cap. 1. §. rursus, tit. quibus modis feud. amitt. n. 2. & ibi Praepositus n. 1. Aluarotus Tiraquellus, de retract. lignag. §. 34. gloss. 1. n. 10. Guido Pap. dec. 575. n. 3. Boherius dec. 181. n. 8. Olfascus decif. 156. n. 9. Franchis dec. 64. n. 4. Pinellus, in l. 1. C. de bonis maternis, 3. p. n. 72.

Et in termini nostri casus, ut causam redditam ad non causam & resolutio contractu, ex iure & pacto quod ab initio conuentum fuit, pignora, vincula, & onera, quae interim grauata in totum resoluti ex Curtio, Guidone, Bertrando, Decio, Tiraquello, Craueta, Olfasco, Frecia, Magonio, Conar, Molina, & aliis in variis casibus notauit Casanate, conf. 7. n. 8. ex Cagnolo, Menochio, Moricio, Robito, Tepato, Folenio, Fachineo Milanensi, Antonio Fabro, Mantica, & aliis Antonius de Amato, *variatur. resolutione 4. n. 15. & 17.* quae fuit doctrina originalis Bartoli, in l. 3. ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur, ut quando ex causa antecedenti ius resoluti debitoris ab eo contractum, pignus debet cessare, secus si ex causa posteriori, quod ex Petro de Bella Pertica, Reinaldo, Guillelmo, Benedicto, Corrasio, & aliis pluribus, Pinellus in *dict. l. 1. 3. part. n. 72.* & Ifernio, Baldo, Accaroto, Alexandro Cardinali, Cagnolo, Boherio, & decisione Pedemontana, Surdus decif. 286. num. 11. & 12. & in pacto de retrouendendo tradit Bart. eo sequuto pignus antea medio tempore contractum euanesceat, quasi resolutio iure pignorantis, ut in terminis ex Cino, Alberico, & aliis probauit Franchis *dict. decif. 64. num. 4.*

Secundo probari videtur ex *l. si res 3. in principio, ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur*, nam si res vendita fuerit ea adiecta qualitate, nisi intra certum diem meliorem conditionem inuenisset, traditaque fuerit: & emptor antequam melior conditio offerretur, rem pignori dederit, si melior conditio fuerit allata, pignus finiri oportet, quasi tunc resolutio ius contractus, & omnes effectus eius euanescent, ut notauit Bart. in *l. in diem, ff. de aqua pluuiarum arcenda*, & in *l. si ex duobus, §. Marcellus, ff. de in diem adiectione*, vbi notatur, & faciunt, quae notantur Bald. Praepositus, Aluarotus, Laudensis, & alij in *c. rursus, ff. quibus modis feud. amitt.*

Et exemplum proponit Iurisconsultus in *l. si quis hac lege 42. ff. de rei vindicatione*, nam si ea lege aliquis emerit, ut si alius meliorem conditionem attulerit, recedatur ab emptione, etiam si interim dum melior conditio allata est, potest vindicationem intendere, tamen postea vindicationem non habebit quasi dominio resolutio, & idem videtur respicere Textus in *l. in diem, 9. ff. de aqua pluuiarum arcenda*, vbi praedio in diem addicto, emptoris & venditoris voluntas exquirenda est, ut siue remanserit penes emptorem, siue recesserit, certum sit voluntatem domini factam fuisse cessionem iuris eius praedij; quippe si postea redierit praedium ad venditorem quidquid factum emptoris a praedio decreuerit, euanesceat, nisi venditoris voluntas accesserit, nec solum eius ad quem ius pertinet, voluntas exigitur, sed etiam illius ad quem aliquo modo pertinere potest, & in ipsum ius recidere, dicit *l. in diem, §. non autem*, nam ut tradit Bald. in eo textu non solum inspicitur quod de praesenti est, sed quod euenire

euenire potest, Castrensis lib. 1. conf. 314. n. 6. Gratian. *discept. tom. 4. cap. 608. n. 14.* Gabriel *consil. 120. n. 8.* usque ad n. 10. lib. 1. ex Bellono, Socino Iuniori, & Rotae decisionibus, idem Gratianus c. 784. n. 4. & 5.

24 Quod maxime congruit nostrae quaestioni, quia cum ius praedicti census in redditibus Regalibus reddere possit ad ipsum Regem iure luendi, ex retrocessionem quae ad nouam venditionem, quae in ipso contractu inest, exprimitur, & per modum conditionis apponitur; ideo pignus vel grauamen super redditibus Regalibus, id est, iuro, impositum, ut Regi possit praedudicare, eius voluntas interuenire debet in praedicto grauamine iuxta verba Textus in *dict. §. non autem*, ibi: *Quia recidere ius solidum ad eum potest, & faciunt quae notantur in l. inter vestem, ff. de auro & argento legato, & in l. quod in rem, 24. §. si quis post, ff. de legat. 1.* vbi Glossa multa iura adducit.

25 Vnde fluit praxis nostri Senatus Regalis Patrimonij, ut in libris rationalibus Regiis redditus illi annui, qui ab eo cui competunt, creditoribus suis obligantur, soleant annotari, & signari hypothecam vel obligationem, exhibitis eius instrumentis & supplicatione Senatui facta, qui iubet in praedictis annuis redditibus, id est, iuro, eam adnotationem fieri & scribi, quam dicimus *glossam*, quo casu voluntas Regis accedit cum permittat Princeps annotationem hypothecae, & eo casu ex repto vsu & praxi Senatus, noua venditio annui redditus nullo modo expeditur, nisi prius annotatae obligationi, & hypothecae satisfiat, aut emptor si velit, redditus, id est, iuro, ipsi suo nomine consignari, admittat cum onere praedictae annotationis & glossae, ut iam animaduertimus, quippe iuri tertij, qui annotationem & glossam apposuit, nullo modo posse aut nolle Principem inferri praedudicium probatur *l. 2. §. merito cum vulgatis, ff. ne quid in loco publico.*

26 Tertio, quia in prima venditione reddituum Regalium ex clausula expressa & conditione iuris luendi, & nouae venditionis, videtur ab initio inesse ius hypothecae, vel alterius grauaminis resoluti nouae venditione facta, ac perinde queri non potest qui sibi non prospexit, cum facile posset annotationem, & glossam facta in libris Regalibus, quo casu non procederet noua venditio, nec eam admittit Patrimonij Senatus, ut praediximus, & creditor cui obligatur census, sibi prospicere debebat ex eo quod euenire posset, *argum. l. mulier, ff. de lege commiss. l. si delegatio, 3. C. de nouat. l. si quis domum, §. hinc subiungi, ff. locati*, alias enim quasi inesse videatur in re ius resolubile debet pignus euanesceat, *argum. legis grege 13. §. statuliber, ff. de pignoris*, vbi statuliber quamvis hypothecae dari possit, tamen conditione existente euanesceat pignus cum ex natura statuliberi praesens status seruitutis habeat admixtam causam libertatis, ut apparet, euansisse ius illud ex quo licet pignori potuit obligari, tamen etiam poterat dissolui adueniente libertatis conditione, & pignus euanesceat, quando peruenerit ad causam, quae a principio inest, ex qua pignori non poterat, probauit Alexander *vol. 3. conf. 17. 47. & conf. 193.*

27 Et idem probare videtur Text. in *l. si is cui, 11. §. heres, ff. quemadmodum seru. amitt.* ibi: *Seruitutes extinguuntur, si legati conditio existat*, nam si haeres qui imposuit seruitutem, eo tempore ius quod imposuit erat resolubile, sequuta resolutione extinguitur onus rei impositum, & omnes effectus contractus cessant, ut probatur *l. necessario, §. 3. quod si pendente*, ibi: *Et fructus medij temporis venditoris sunt, ff. de periculo & commodo rei vendita*, ut fructus qui alias

emptoris sunt, post perfectam emptionem sequuta resolutione fiant venditoris, quasi nullo reddito & euansido contractu, nec solum si seruitus imponi non possit, sed nec fauore religionis pia causa locus Religiosus fieri potest, *l. si fundum a re, 104. ff. de condit. & demonstr.* & in hypotheca expressa resolutionem fieri probauit Textus in *l. fin. §. fin autem sub conditione, Cod. communia, de legatis*, & notarunt Bart. Salicetus, Bald. & Iason. ibi, idem Baldus *lib. 1. conf. 280.* Decius, Parisius, Alexand. Thesaurus, Craueta, Surdus, Olfascus, & alij, quos refert Neuius in *d. §. fin autem.*

28 Quarto, quia cum creditor qui redditus annuos super vectigalibus in pignus vel hypothecam admittit, sciat vel ignorare non debeat (quae sunt verba Textus in *l. si Titius 48. ff. de fideiuss.*) in ipso censu, id est, iuro, de Regalibus redditibus, inesse expressam conditionem de noua venditione, quod ultra quam scire debebat, sibi potuit facile cauere facta ea adnotatione, vel glossa, quam praediximus, si non fecit, sibi imputet, iuxta doctrinam Baldi in titulo, *quibus mod. feud. amitt. §. Rursus si fidelis*, dum tradit, *Creditor dum feudum hypotheca admittit, debet sibi prospicere, & cauere rem quae hypotheca subiiciebatur, ex sua natura esse resolubilem, & tenetur scire conditionem rei quae hypotheca supponitur, & debitoris cum quo contrahit ex regula legis qui cum alio, ff. de regulis iuris, & notauit etiam idem Bald. in l. 2. Cod. de rescind. vendit. 9. 13. n. 17.* vbi tradit deberi potius considerari id quod ex natura contractus, & ita creditur accipiens rem pignori, debuit cautius prospicere naturam rei & cauere sibi alio iuris remedio seu indemnitate iuxta late tradita per eundem Baldum in *d. l. fin. §. sed quia nostra, Cod. commun. de legat.* quod refert & probat. Ioannes Garcia *vbi supra n. 12.*

29 Quinto, in officiis quae a Rege conceduntur ex noua concessione eorum facta, si forte officium amissum fuerit, quia renuntiatio non facta intra tempus quod a iure requiritur, ex *100. tit. 4. lib. 7. R. copil.* vel alio modo amissum sit, tunc si Rex de nouo officium concedat alteri, grauamina hypothecae, quibus officium suppositum erat, soluantur *arg. d. l. lex vectigali, ff. de pignoris. l. inter stipulantem, §. sacram. de verb. oblig.* ex Bald. Aymone, Antonio Gabriele, & aliis, probauit Mieres de *Maioribus, 3. parte, quast. 5. num. 32. ad finem*, ibi: *Ex quibus, decisum fuit quod cum quidam vinculum seisset cuiusdam decurionatus, quod officium postea amissum fuit, quia decurio non renunciauit in tempore debito, & ideo Rex fecit gratiam nouam illius officij, quod tale officium remansit liberum & non restitutionis subiectum, & ita obtentum fuit per duas sententias conformes.*

30 Et ex noua aliqua concessione officij dicitur nouum officium, idque sine dubio est etiam si antea concessum prorogatur si finita prima concessione datur, Bart. in *l. dies cautionis, n. 3. de damno infecto*, vbi Castrensis n. 2. Angelus *ibi, n. 2.* idem Angel. in *dict. l. sed si manente, ff. de precario*, Bald. in *l. penultima, num. 2. de excusat. tutor.* idem Bald. in *l. eum qui, §. 1. num. 2. ff. de iurisdict. omnium iudicium*, & in *l. meminisse*, per Textum *ibi n. 4. ff. de offic. Proconf.* Boerius decif. 284. num. 12. Natta *conf. 75. num. 1. cum sequent.* Surdus *confil. 202. num. 9.* Gratian. *tom. 4. disceptat. cap. 791. num. 1.* Pont. *de potest. Proregis, tit. 10. Rubrica de potestate substituendi in officiis*, Mastrillus de *Magistratibus lib. 1. cap. 28. num. 67. & seqq.* quasi extincto officio aliud nouum censetur concessum.

31 Facit in feudo (cuius ad officium valere argumentum ex Marino Frecia, Boerio & Ponte probauit Augustinus Barbosa *locorum communium, & argumen-*

...orum loco 47. n. 4.) nam si Vassallus tale delictum commiserit, ex quo ipso iure feudum amittitur, & dominus ei hoc delictum remiserit, illud feudum non antiquum & paternum, sed nouum existimatur, vt post Andream de Seruia, Marotum, Præpositum, Baldum, Fredericum, Matthæum de Afflictis, Alexandrum & Zafium, probauit Seraderus de feudis, 2. part. cap. 3. num. 43.

32 Sexro facit, quia nouum feudum dicitur ex noua concessione etiam si feudum antiquum sit, & renouetur, cap. 1. de eo qui finem fecit agnato in vsibus feudorum, eis verbis: Non ob stare illud pactum nisi feudum omnino refutauerit, vel nisi ad hoc refutauerit vt dominus eum quasi de nouo beneficio inuestiret, tunc enim sequitur inuestitura noua, quasi nouum sit feudum non succedit; quasi ex noua inuestitura omnia pacta antiqua refutationis euanescent, vt ex Manerio & Rosentali, Aretino, Afflicto, Milanensi, & aliis, probauit Armengolus in respons. feud. sect. 1. artic. 2. inspectione 1. num. 162. vbi nobis aptissime subdit, ibi: Et ratio est, quia tunc non existimatur obtinere feudum, ex quibus abstulit se de medio refutans, & dedit locum refutatio in successione ad eum pertinere, sed potius censetur feudum refutatum in manibus Regis, & de nouo concessum, ex quo inuestitus efficitur nouus dominus, c. 1. vers. tertio illud videtur, de alien. feud. quia consensus Regis viuentis, & confirmatio contractus, & Rex confirmans videtur donare feudum. Ita in præfenti facta redemptione & refutatione prioris census, nõ quasi ab antiquo domino, sed à Rege videtur noua venditione emptor habere & valde ad propositum inducenda & notanda verba Textus in l. pacta conuenta, 72. ff. de contrahend. empt. ibi: Recessum à priori contractu & noua emptio interuenisse videtur.

33 Quibus addendi Cacherranus decis. 2. 3. n. 2. vbi ex noua causa feudum nouum fieri tradit, probat Manertus consil. 43. num. 88. & ex nouo iure ex Zabarella & Valzaro probat num. 43: dum inquit: Quoniam nouum dicitur quod nunquam fuit, vel fuit, & postea ex nouo iure acquiritur. Et nouam qualitatem facere nouum feudum probarunt Surdus, Gofredus, Tobias Marin. Cacherranus, Cephalus, Ludouicus, Bolognetus, & Tiraquellus, quos refert & sequitur Manertus vbi proxime, n. 66. vide Rosental. de feudis, c. 1. conclus. 9. n. 3. & cap. 9. conclus. 5. n. 2. vbi in additione, litt. A, pro explicatione dicti capituli 1. de eo qui finem fecit, adducit Iferniam, Afflictum, Aluarotum, Petrum de Rabena, Schenæc, Camerarium, Hoto-manum, Cuiacium, Fredericum, & alios, & feudum videri nouum respectu noui domini, & nouarum conuentionum tenuit Oldradus consil. 178. & notanda quæ tradiderunt Afflictis decis. 112. num. 5. & decis. 248. num. 8. Menoch. de recuperand. remedio 6. num. 5. & de arbitr. lib. 1. q. 11. num. 13. Surdus q. 344. num. 36. cum seqq. Gratianus tom. 3. disceptationum, cap. 519. num. 4. cum seqq. D. Castillo tomo 5. controuerf. cap. 89. num. 171.

34 Cuius rei nobis aptissimam rationem subiungit Seraderus de feudis, 2. part. cap. 3. num. 43. & 44. vt procedat quemadmodum ædificium penitus destructum & restitutum nouum dicatur l. inter stipulantem 83. §. sacram, ff. de verb. obligat. & comprobatur ex Bartolo, Iafone, Abbate, & aliis, sed melius comprobare posset exemplo nauis, de quo idem §. sacram, ibi: Nam & nauis si hac mente resoluta sit vt in alium vsus tabula destinarentur, licet mutato consilio perficiatur, tamen & perempta prior nauis, & hæc alia dicenda est.

35 Quod idem traditur in l. qui res, 98. §. aream, ff. de solut. ibi: alia enim videtur esse posterior nauis, & ad-

iungo Textum in l. lana 86. vers. nauis, ff. de legat. 1. vbi tradit Paulus Iurifconsultus: Nauis legata dissoluta, neque nauem, neque materiam deberi; & Textum in l. quid tamen, 10 non tantum, ff. quibus mod. vsusfructus amitt. ibi: Non tantum si ades ad aream redacta sint, vsusfructus extinguitur, verum etsi demolitis adibus testator alias nouas restitueret, & in §. in nauis, d. l. quid tamen, eis verbis: In nauis quoque vsusfructu legato Sabinus scribit siquidem per partes resoluta sit, vsusfructum non interire, sin autem dissoluta sit, licet eisdem tabulis nulla præterea adiecta restaurata sit, vsusfructum extingui, quam sententiam puto veriolem, nam etsi domus diruta fuerit; & ex eisdem camentis tignisque restituta fuerit, vsusfructus extinguitur, l. si ita legatum, 68. §. si domus, ff. de legat. 1. ibi: At si ea domo destructa, aliam eodem loco testator adificauerit, dicemus interire legatum, nisi aliud testatorem sensisse fuerit probatum.

Et in simili, quando legatur insula, & diruta fuit, & noua postea facta, videndus Textus in l. tabernam 7. ff. de fundo instrumto, ibi: Respondi, ea in quibus voluntas mutata esset non deberi, de quorum iurium intellectu, & l. si chorus 77. §. area, & §. seruus quoque, ff. de leg. 3. vbi seruo legato, si interim manumittatur, & postea seruus factus sit, peti potest, quomodo cum prædictis conciliandum, & cum dict. l. qui res, §. aream, vers. si alium, & l. cum seruus, ff. de adimend. legatis; quæ videntur ob stare, videndi post Bartolum, Albericum, Oddofredum, Cumanum, Fornerium, & Morlam relati à Genua legum conciliatarum ad dict. §. seruus quoque, qui admittit sententiam Celsi in eo Textu reprehendi à Paulo in dict. §. aream, aliter Donellus lib. 8. comment. cap. 7. & ex Brissonio, Azema, & aliis Osualdus in notatis litt. K, qui distinguit inter contractus, & vltimas voluntates, videndus Antonius Faber in rationali, d. l. quid tamen, §. non tantum, & §. in nauis, & quædo actio extincta reuiuiscat, vel non, Tiraquellus in l. si unquam, verbo susceperit, n. 191. Cod. de reuocand. donat. Gamma decis. 161. num. 4. Barbosa in l. 1. part. 4. num. 140. ff. solut. matrimonio, Surdus de alimentis, tit. 7. quest. 5. num. 5. Molina de primogen. lib. 2. cap. 16. num. 25. Sesse decis. 133. num. 9. Tuschus litt. A, conclus. 216. ex Aretino, Iafone, & Cagnolo Gratianus tom. 5. disceptationum, c. 962. n. 34. & 35.

37 Inuat Textus, qui maxime congruit in l. si quis ades, in principio, ff. de seruit. urb. prædior. ibi: Quod si domus, quæ rei inserviebat mea effecta sit, confunditur seruitus, etsi de nouo alij vendatur, noua seruitus constituenda est, consonat l. 17. tit. 3. 1. part. 3. eis verbis: Enaquer la enagene des pnes e la tenga parasi de alli adelante, nunca debe ser de mandada ni es obligada la cosa, que assi es comprada a aquella seruidumbre fueras ende si des pnes de ello fuesse puesta nuebamente, igitur ex consumptione facta à domino, & à Rege census redemptione, vt in his iuribus seruitus, etiam hypotheca anterior debet extinguere, nec durabit in noua census venditione.

38 Igitur id omne regulari oportet, vt prima obligatio dissoluatur, & suscitari valeat, vel nõ eo quod res non sit extincta, aut in totum dissoluatur, & ex voluntate, & destinatione eius, qui rem mutauit, vt traditur in d. §. sacram, quia quando res non extincta, quamuis in totum mutetur, non res diuersa, sed eadem censenda, vt in exēplis legis proponebatur 72. ff. de iudiciis in legione, grege, nauis, populo & corpore humano: nõ si in totum non dissoluatur, licet ita mutetur, vt nihil ex priori materia remaneat, nõ alia res noua, sed quæ antea existimada, & in domo explicat Textus in d. l. si ita legatum, §. si domus in principio de legat. 1. Vnde

Vnde si in nostra specie in totum primus census, id est, Iuro, dissolutus fuerit, & extinctus redemptione, in idque voluntas Domini consenserit, cum nouam venditionem fieri à Rege petierit, meritò alius ex noua venditione census oportet censeri priori extincto, & obligationes primi, quæ resolutæ non debent suscitari.

39 Septimò inuat, quia verè persona, dominium, & res mutantur noua venditione, ac perinde nullum potest manere ius hypothecæ antea contractæ extincta re, cui accedebat, mutatur persona emptoris, quia primus census omnino extinguitur redemptione, & ad secundum transfertur noua venditione facta à Rege, qui vendendi ius habebat, inde dominium aliud est, & res similiter, quia nouus census creatur primo redempto.

40 Et quia ex noua causa superuenienti dispositio ceteretur mutata, vt in pulchra specie, quando res augetur, notantur post Bart. Castrensis in l. 2. §. ultimo per textum ibi, ff. de aqua pluuiæ arcenda, Decius consil. 335. n. 1. & 3. Alex. lib. 2. consil. 178. num. 6. 7. 8. & 20. vers. præterea, ibi loquitur Ancharranus consil. 83. incipit prima facie Hippolytus Riminaldus consil. 59. num. 7. 2. & sequentibus, Surdus decis. 239. num. fin. Tuschus practicarum, lit. P, conclus. 735. n. 14. & sequent.

41 Et faciunt verba Textus in l. si cum uno herede, ff. de exceptione rei indicata, ibi: Nam si eadem questio in omnibus iudiciis vertitur, tamen personarum mutatio cum quibus singulis suo nomine agitur, aliam atque aliam facit rem.

42 Et ex noua conuentione, & contractu, diuersa etiam res existimatur arg. l. iuris gentium, §. adeo, ff. de pactis, ibi: Quoniam & ex alio contractu pacifcendo alter ex heredibus acquirere sibi exceptionem potuisset & in terminis, & similitudine feudi, de quo egimus in præcedenti fundamento notauit Albericus in dict. onario, verbo nouum ad medium, eis verbis: Videtur etiam nouum ratione nouarum conuentionum, quæ fuerunt, vt isti succederent, & eorum heredes cum ex antiqua etiam alij debeant succedere. Et in valde simili specie an fundum nouum dicatur, quando dominus ex pacto tenetur reuocationem facere, quod maxime congruit nostræ quæstioni, quia ex prima iurium venditione tenetur Rex secundo aut tertio nouam venditionem facere iuxta qualitatem privilegij cum clausula nouæ venditionis tradit Caldas Percir. de renouatione emphyteusis, lib. 1. q. 4. n. 7. vt quæuis antiqui feudi mentio fiat in renouatione, & verè sit idem feudum, tamen facta renouatione virtute pacti, necessariò aliud, & nouum feudum dicendum quemadmodum in hoc casu, non solum census reuocatur venditione noua, sed ad illam primus census consumitur, & adiungit naturalem, & evidentè rationem, Quia non videtur, quæ ratione antiquum possit dici, non magis quam si puer anniculus statim nasceretur sexagenarius, seu ex depuerasceret, idque cum per rerum naturam impossibile sit, eique minime consentaneum frustra admittendum videtur in proposita specie.

43

44 Octauò, vltimus quando prædicta aliquod dubium habere possent, quod prorsus à iuris regulis alienum, id iam sine dubio procedit, ex consuetudine & praxi Senatûs Regalis patrimonij, & rescripto Regio ad illud expedito anno 1608. vt explicarentur effectus nouæ venditionis iurium regalium, nota verba: Que la fuerca de ella consiste en que las partes que la tienen en su favor tengan plena seguridad para no poder ser inquietados por ningunos acreedores de las personas, que les hubieren echo las cessiones aunque loe tales acreedores. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

dores sean menores o obras pias, o otras personas preuilegiadas de qualquier genero y calidad que sean sin quã darles remedio, ni recurso alguno aunque muestren y aleguen que a tenido justa ignorancia, y aunque pidan restitucion como menores, o personas preuilegiadas, o como mayores por algun iusto impedimento, o por otra qualquiera causa, que sea, porque de ninguno de los dicho remedios ni de otros an de poder usar passados quatro meses desde el dia que se toma re la racion de los despachos, porque despues ha de quedar serrada la puerta para no ser oydos, & c. alius enim nullius esset momenti noua venditio, quod non ferendum, vt non operentur contractus maxime Principum, qui debent effectum sortiri, c. si Papa de priuilegiis in 6.

Præsertim sublatâ facultate aliter indicandi ex prædicto rescripto Bart. in l. fin. circa finem, C. de Canone frument. Vrbis Romæ, lib. 11. Alex. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 20 de liberis, & posthumis, Ruin. lib. 1. consil. 21. num. 1. adeo vt nullum sit, quidquid in contrarium factum, Decius consil. 255. num. 2. Paris. lib. 4. consil. 1. num. 38. cum sequent. Rota Genuensis decis. 190. nam cum Princeps, vt alliciat emptores iurium regalium super vestigialibus promittat ius nouarum venditionum & illarum priuilegia, videntur decipi principali auctoritate, si aliter admitteretur contra l. 1. Cod. de his, qui veniam atatis penetraverunt l. ait Prætor, §. permittitur, de minoribus, Glossa in cap. unico, verbo de caterò, de postulation. Prælat. in 6. facit doctrina Baldi, quam ex Innocent. & aliis sequitur Iason. in l. si urbana, ff. de condic. indebiti, n. 10. vbi admittit soluentem falso prælato liberari, quando est in possessione auctoritate Superioris, quamuis ea non valeret, ne decipiatur, & laqueus ponatur illi, qui communi iudicio non peccauit.

46 Sed vt omnino istud maneat explicatum, occurrèdum est difficultati, quæ posset insurgere ex verbis finalibus, quæ retulimus, prædicti Præscripti Regij, vt post quatuor menses aditus præcludatur ad agendum eis, qui contra nouam venditionem iudicium intendere voluerint, vnde videtur in totum non extingui hypothecas nouæ venditione, quia facile respondendum tempus quadrimestre solum concedi vt actionem proponat, si aliquid velit contra nouum censum intendere, quasi non posset fieri primi resolutio, & de eo in iudicio audiantur, non verò inde ex anterioribus hypothecis ius habere traditur, quæ admodum in legibus, quibus temporales actiones præscriptione limitantur, etiam si intra tempus agi permittatur, non statuitur iustas esse actiones, sed agi posse, ita in hoc casu cum expressè plenam securitatem nouis iurium Regalium emptoribus Rescriptum concedat, id quod pertinet limitare actionem ad tempus quadrimestre potius securitatem confirmat, quæ lædit, cum etiam si ex aliqua iusta causa creditor anterior eius, qui censum consumpsit, possit intendere rescindendam consumptionem, videlicet ex dolo, collusione, simulatione, aut fraude, cuius tam debitor, quam secundus emptor fuissent participes ad excludendum creditorem, vt postea notabimus, tamen licet in iure decem & viginti, aut triginta annorum tempus daretur regulariter ad agendum actione personali, vel reali, l. cum notissimi, iuncto §. 1. sicut in rem, C. de præscript. trigint. vel quadraginta annor. vbi communiter notant Doctores, adde Tuschum lit. P, conclus. 547. 560. 572. & constat l. 63. Tauri, id verò restringere intra quadrimestre potius est confirmare securitatem nouæ venditionis, quam aliquatenus infirmare.

Nonò, nec contra prædicta audiendus Ioannes Garcia

Garcia de hypothec. post contractum, n. 11. dum limitat superiorem traditionem, ut solum procedat, quando primus census redimitur pecunia Regis, cui ut impeditur non potest redemptio, ita & cum eo negotium gestum esse debet, ut pereat pignus, alias cum solum ad supplicationem Domini census, non interveniente pecunia, sed compensatione fit quod dicimus, *entrada por salda*, & tunc non extinguuntur hypothecam censet.

48 Sed tamen ex prædictis facile eliditur: tum quia & ipse Ioan. Garc. limitat suam sententiam, nisi contraria consuetudo sit, quam in nostra Hispania ius facere l. 6. tit. 3. p. 1. & constat probari praxi, & stylo supremi Senatus Regalis Patrimonij, & Rescripto Regio, quod retulimus, & in terminis ex consuetudine posse abdicari creditoribus ius, quod habere possent, & fraudem excludi, tradit Alberic. in l. Patrem, ff. que in fraudem creditorum n. 2. vbi in questione, an si pater remittat filio emancipato, quod ei à iure competeret in præmium emancipationis, posset patris creditores renocare: tradit hæc verba: *Determinatum fuit, quod creditores renocare non possent per hæc legem, & quia patres tempore emancipationis consueverunt nedum tales remissiones facere, imo de suo filiis dare, ut C. de collat. l. ut liberis, ibi, ut assolet fieri.*

49 Tum etiam quia negotium cum Rege videtur gestum cum ex clausula anteriori primi casus secunda venditio procedat, & ex clausula resolutionis que inest à principio videtur procedere, quod in eius consequentiam fit, ut iam supra retulimus, & tunc idem est ac si verè à principe sua pecunia redimeretur ex vi pacti anterioris census.

50 Rursus idem est intervenire pecuniâ ex parte secundi emptoris ac si à Rege procederet, arg. legis singularia, l. 5. ff. de rebus credit. ibi *Nam videtur mihi data pecunia & à me ad te profecta, Quæ* dicitur in iure fictio brevis manus, ut notatur communiter ibi & de eius Textus consiliatione cum l. qui negotia ff. mandati, videndus Castren. Fulgof. Alex. Oddofred. Iason, Salicet. Rom. Curt. Iunior, Cagnolus, Purpur. Lorientus, Corassius, Connanus, Viglius, Alciatus, & plures quos refert Genoa legum conciliatarum ad hæc iura, Cuiacius, & alij apud Morlam in *emporio titulo de rebus creditis q. 6.* vbi latè de horum iurium explicatione agit: addendus Donnellus lib. 1. 4. comment. c. 20. vbi Osuald. in notatis lib. D. vbi ex Duareno ad titulum de rebus creditis, c. 3. ex fictione brevis manus remissionem debiti idem ut donationem censet & non admittendam inter prohibitos donare, arg. l. hæc ratio 3. §. sed si debitorem, de donation. inter. & conducunt verba Textus in l. receptitia, Cod. de constit. pecun. ibi: *Sed ut subtilitati eorum satisfiat, qui non sensum sed vana hominum vocabula amplecti desiderant, ita omnes res venient in constitutam actionem, tanquam si fuisset ipsa pecunia constituta.*

Id enim utilitati contrahendi concessum ex fictione brevis manus, ut circuitus vitetur, l. dominus testamento, ff. de condit. indebiti, iunctis quæ ex Iafone, Soc. Curt. Iunior. Purpurat. Afflict. Boher. Grammat. & D. Castillo ego notavi 1. p. decis. Granat. 79. n. 16. ad finem, & decis. 27. n. 2. 3. vbi quod fisco soluendum, si alteri relinquatur, à fisco processisse videtur, & in hoc casu pecunia quæ soluenda fisco pro secundo censu relicta apud primum emptorem census, secundo in fauorem alterius constituto idem est, ac si à fisco procederet, ut verè redemptio à Rege fieret.

52 Sed & quod plus est, licet falso pecunia mutuo data dicatur, tamen si voluntate contrahentium mu-

tuum fit, non impedit quominus usura legitime exigi possint iuxta decisionem Textus in l. si ex pretio 6. C. si cert. petatur: nota verba, quia agit de renouatione contractus, ibi: *Si ex pretio debita quantitatis facta nouatione per stipulationem usuras licitas, ab eo contra quem supplicas stipulatus es, falsa mutuo data quantitatis demonstratio premissa, cum obligationis substantia, non defecerit quominus usque ad modum placitum usura possint exigi nihil nocet.* nam cum obligationes dependeant ex partium voluntate, possunt de vna re mutare in aliam, Hieronymus Gabriel lib. 1. conf. 81. & inde Alciat. lib. 5. respons. 83. vbi ex veritate debiti anterioris, de quo constabat in libro rationum defendit à simulatione litteras cambij, quibus alia diuersa causa fuerat adiecta, facit l. certi conditio, §. depositi, vbi Doctores ex l. singularia, vbi sequitur Iason, & Cagnolus ff. si certum petatur, & pro eis iuribus vide quæ notavi 1. part. decis. Granat. 1. 4. num. 42.

53 Nec quidem hæc conuersio de vna obligatione & causa in aliam potest sapere simulationem, quia fomentum habet ex veritate causæ præcedentis iuxta Bart. in l. Lucius, l. 2. ff. depositi, ut sufficiat in hoc casu Regem qui verè debet pretium primi census si ei remittatur, ut constituat secundum, posse rectè nouum constituere, & in terminis census notauit Surd. conf. 62. n. 4. 4. vbi cum traderet confessionem mutui subiacere exceptioni non numeratæ pecuniæ ex Iacobo, Buttricio, Felin. Ruin. Acolt. Roland. Barbatia, Suarez, & Menchaca, quos refert, tradit limitandum quando debitum ex alia causa fuisset conuersum in causam mutui, quia habetur pro vera numeratione & circa censum tradit hæc verba: *Cum verum debitum quod suberat conuertitur in solutionem pretij, perinde erit ac si interveniret in emptio census pecunia numerata, quia etsi hæc qualitas in venditione census requiratur ad excludendam fraudem, satisfiat tamen per dictam conuersionem, que non patitur fraudis aut simulationis suspicionem.*

54 Cui annexenda practicoꝝ sententia, ut quamuis ad constitutionem census requiratur pecunia præsens, tamen ex debito anteriori possit fieri census constitutio; nam pro solutione habetur quidquid datur conuentione contrahentium, l. si rem, §. omnis, ff. de pignorat. actione, l. 1. ff. qui satisd. cogant. l. satisfactio, ff. de solut. & quia debitum ex vna causa potest ex conuentione partium, in aliam conuerti fictione brevis manus, d. l. certi conditio, §. depositi, l. singularia, ff. de rebus credit.

55 Et fraus quæ ex rescriptis Pontificum intenditur vitari in censibus ex pecuniæ præsentia, & internatu, omnino excluditur, quando certum debitum & liquidò præcedit, & hanc opinionem tenuerunt Follerius, Pertrandus, & Tiraquellus, & quoad forum conscientia Navarrus certissimam admittens, quos refert & sequitur Surd. d. conf. 162. n. 38. & idem probarunt Salaz. Emanuel Roderic. & Anton. Gomez, quos refert Felician. de censibus, 2. tom. lib. 1. c. 8. n. 7. versandem, & post prædictos pro ea re adducit Caualinum & Benedictum de bonis, idem neruose defendens Auendaño de censibus, c. 38. per totum, vbi alia fundamenta cumulat, & sigillatim respondit argumentis Feliciani, qui contra tenuit.

56 Decimò, in huius rei comprobationem facit, quia redimendi facultas quæ in libera voluntate Regis collata est, & regulariter posita in arbitrio redditualis debitoris, non potest ex postfacto, pignoratione, vel hypotheca primi emptoris coarctari aut moderari, l. 1. §. fin. vbi Bald. notat, ff. de rebus eorum, l. debitorum partionibus, C. de partis, ex Negulatio, Sesse, &

& Feliciano, Girba decis. 79. n. 17. nisi ut prædiximus, accedat, in nostro casu voluntas Regis, primi venditoris & debitoris annui redditus permittentis, & iubetis adnotationem vel glossam prætextu obligationis vel hypothecæ, fieri in suis libris, & generaliter quæ ab initio inest qualitas redemptionis, eâ sequutâ & factâ ab eo qui facere potest in totum censum euanescere, & onera extinguunt probant Roderic. lib. 2. de annuis redditibus, q. 15. per tot. Sesse decis. 63. n. 2. ad fin. Girba vbi proximè n. 19. redemptione sequutâ ipso iure censum resolui, & omnes hypothecas & obligationes accessorias, ex Bartolo, Follerio, Decio, Cagnolus, & Tiraquello probant Auendaño de censibus, c. 102. n. 1. adducens rationem n. 2. ex Feliciano, Menochio & Mascardo, quia redemptio vicem solutionis habet, & quemadmodum solutio obligationis & hypothecæ dissoluit, etiam redemptio, & in terminis hypothecæ, ex leg. contrahitur, & ibi Bart. ff. de pignoribus, Negulatio & Surdo notavit Cencius de censibus, 2. p. cap. 2. q. 3. art. 1. n. 4.

57 Undecimò, & hoc fundatur, quia etsi in hoc casu debitor qui censum hypothecæ supposuit, non peteret consumi, sed alius tertius Regi offerret pretium, ut redimeretur inuito dicto debitore primo, domino census, posset Rex facere, & consumere primum censum, & nona venditione iterum constituere secundo emptori, & eodem pretio, vel maiori, (ut quotidie videmus in Senatu Regalis Patrimonij augmentum fieri pretij reddituum, ut si ad rationem vnus pro viginti venditi fuerant, & aliquis velit aliquid crescere, ponamus ad viginti duos) tunc primus census, inuito eius domino, redimitur, quod dicitur *desempear el juro*; & alius de nono constituitur eiusdem quantitatis & anterioritatis in eisdem vêtigalibus, primo consumpto.

58 Sed quamvis instrumenta, quæ exhiberet dominus census ut consumeretur, falsa fuerint, aut habeat aliud vitium, tamen cum per Officiales Regis hac instrumenta quæ spectant ad pertinentiam (ut sic loquamur) census discutiantur & approbentur; nihil poterat nocere emptori census ex noua venditione, cui sufficit Regali Patrimonio pretium inferre reddituum, quos emerit, & primus dominus census, qui illum consumit, manet fisco Regio obligatus, sed & ipsi Officiales manent excusati, quando nihil eis possit imputari, si falsis instrumentis decepti, ut consumptionem facerent; quæ omnia confirmari possunt ex traditis à Bart. in l. si urbana, ff. de condit. indeb. Innocent. in cap. nihil, de electione, n. 4. Caltr. volum. 1. consil. 295. n. 2. ibi: *Si iustam causam credulitatis habuisset, quia forte instrumentum in forma publica portasset, quod tamen erat falsum.* Dec. conf. 25. n. 1. ad medium, ibi: *Sed tamen quantum ad propositum de quo agitur, scilicet ad excusationem Ludouici qui soluit, dici potest, & sufficit instrumentum publicum confirmationis, cui probabiliter creditur etiam in præiudicium creditorum, dato etiam & posito, quod tale instrumentum falsum fuisset;* & in confirmationem adducit Anton. de Buttrio, & Rotæ decisiones.

59 Sed etiam si iniuriâ vel dolo Officialis Principis, ad quem pertinet examinare instrumenta ad census consumptionem aliquid malè in ea factum tunc nocere Principi, sed nouum emptorem, qui fraude non participavit, secum esse plures tenuerunt ex traditis à Bart. in l. si Publicanus, §. in omnibus vêtigalibus, ff. de public. & vêtigalibus, Innoc. in cap. vestra de locato, & in cap. veniens de verbor. signific. & ibi Gloss. verbo, memoriam, Aretin. conf. 4. 2. col. ult. Peregr. de iure fisci, tit. 3. num. fin. ibi: *Et his adde, quod scientia, &* Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

negligentia Officialis Principis in his, quæ cura illius commissa sunt à Principe fisco præiudicant, Sigismund. Lofredus conf. 36. n. 10. eis verbis: *Tamen illud procedit, quando Officialis est talis, ut ad eius curam pertineat ea res in qua dicitur eum Domino præiudicasse, quæ licet admitterentur propter fidem, & auctoritatem publicam, quantum ad emptorem nouæ venditionis, qui bonâ fide versatus omnis fraudis expertus, & quia Regali patrimonio pretium intulit, tamen Officialis, & primus dominus census, ad cuius petitionem consumptus, & noua venditio facta, sine dubio fisco teneri debent.*

60 Duodecimò: in huius rei comprobationem annotatione non factâ in Regiis libris à creditore hypothecario, ex noua venditione debere hypothecam contractam dissolui, pondero Textum in l. nomen 4. C. que res pignori, vbi si debitoris nomen creditori pignori supponatur, & ille cuius nomen pignori datum partem soluerit suo creditori, antequam ei fieret denunciatio à creditore pignoratitio, pro parte soluta pignus soluitur, & solum à debitore nominis poterit creditor pignoratitius conlequi residuum quod deberet, nota verba: *Quare si debitori satis non fecerit, cui tu credidisti, ille cuius nomen tibi pignori datum est, nisi ei cui debuit, soluit, nondum certior à te de obligatione tua factus, vtilibus actionibus satis tibi facere usque ad id, quod tibi deberi à creditore eius probaueris, compelleretur, quatenus tamen ipse debet.* Et probant post Bald. & Salicet. ibi Roman. conf. 336. Dec. conf. 98. idem Bald. lib. 1. conf. 257. Soc. Iun. vol. 3. conf. 124. n. 13. Cacheranus decis. 62. n. 3. Chartarius decis. 19. n. 5.

61 Nota, vbi pro ea parte, quæ ante denunciationem à creditore pignoratitio, facta solutio fuit, pignus & hypotheca soluitur, & inde fuit praxis, ut si census, vel aliud nomen debitoris pignori supponatur, vel delegetur, debeat denunciari debitori census, vel nominis, ne primo creditori soluat, alias enim rectè primus debitor exiget, & omnis obligatio dissoluitur ex ratione Textus in l. si delegato 1. Cod. de nouat. ibi: *Tamen antequam lis contestetur, vel aliquid ex debito accipiat, vel debitori suo denunciauerit, exigere à debitore suo debitam quantitatem non vetaris, & eo modo tui creditoris exactionem contra eum inibere:* quibus addendum, quod pro dict. l. 3. exemptione notantur Bart. in l. penult. num. 10. ff. de re iudicata, & in l. si insulam, n. 2. 3. ad finem, ff. de verborum obligat. Ceuallos q. 754. n. 18. Parlador. in sexquicent. differentia 50. §. 2. in princ. quod id fortiori casu procedit, quando non solum pignori suppositum nomen debitoris, sed etiam cessio eius, & delegatio facta, & facilius pignus solui debet extinctâ re, quæ pignori data, ut in nostro casu.

62 Decimtertiò, quod plus est, si nomen debitoris exigat, ipse creditor pignoratitius, tunc pecunia non manet loco pignoris, sed dissolutâ obligatione nominis per exactionem pecuniæ extinguuntur pignus, quod apertè notare videtur l. si conuenerit 18. ff. de pignoratitia act. dum distinguit, an species, vel corporis alicuius sit, quod acceperit creditor, cui nomen debitoris pignori datum est, quia tunc erit ei loco pignoris, quando verò pecuniam recipit, tradit Iureconsultus in dict. l. si conuenerit, ibi: *Ergo si id nomen pecuniarum fuit, exactam pecuniam secum pensabis;* quod referendum est ad compensationem, & ita interpretanda l. qua dais 33. ff. soluto matrim. ibi: *Secum pensasse,* quomodo legi oportere tradit Othoman. lib. 10. obseruat. 3. c. 4. Cujac. tract. 7. ad Africanum in dict. l. qua dais; Antonius Faber lib. 7. coniecturarum, cap. 17.

63 Nec exponi debet, pensasse, deliberasse, sed ad compensationem referendum quia ita accipitur verbum, pensare, in l. unum ex familia, 67. § sed si uno, & § si duos, ff. de leg. 1. & in d. l. si conuenerit, ubi ideo compensatio fit ipso iure indebito pecuniario, quia de pecunia ad pecuniam, & quantitatis cum quantitate facile procedit compensatio, l. si constat, 4. C. de compensat. Et tunc soluto debito principali pignus euanescit, vt recte probat Textus, in l. greg. 13. § cum pignori, ff. de pignoribus, ubi etiam si pignus pignori dari possit, & quatenus vtraque pecunia debetur, si in ea pignus consistat, pignus secundo creditor teneatur tamen tradit Iuriconsultus eis verbis: *Quod si Dominus soluerit pecuniam pignus quoque perimitur, & ipso iure in hoc casu procedere compensationem, dicit l. si conuenerit, contra Duarenum, & Armenopolium probauit Schyfordegerus lib. 1. ad Antonium Februm tract. 2. q. 4. at verò cum corpus recipitur, in d. l. si conuenerit, ideo pignoris loco manet, nec illud extinguitur quia cum de specie ad quantitatem non fiat compensatio glossa final. in l. et si quid, 24. ff. de compens. & in l. fin. C. cod. l. Papinianus, iuncta gloss. C. de sentent. ex pericul. recitand. manet autem principalis obligatio, & ita etiam durat pignoraticia, quæ ideo subsistere non potest, in nostro casu quia noua venditione & redemptione reddituum regalium, extincto primo contractu hypothecæ, & eorum onera euanescere debent, & in casu retrovenditionis censum extinctum censeri, vt nec redditus ex primo censu exigi possint, ex Rota, 1. p. decis. 87. Seraph. 1. p. decis. 890. n. 1. in optimo casu probauit Farinac. 2. p. nouis. decis. 642. per tot. & supra, post Bartolum, Vincent. de Franthis, & alios retulimus in huius rei confirmationem.*

64 Decimoquarto, deinde quia quando prædicta ex iure stricto non procederent, tamen iuxta dispositionem, l. bene à Zenone, C. de quadrienni; præscriptione, quæ ementi à Principe plenam securitatem statim pollicetur, & ab omni iniuria tutum, & expertem facit, nec aduersus eum dominus rei experiri potest, sed aduersus solum domino saluam manere actionem intra quadriennium, l. 5. tit. 5. p. 5. ubi Gregor. Lopez, Duenas regul. 2. 38. Caldas Pereira de emptio- ne, & venditione, c. 12. n. 28. cum seqq. adde Bald. lib. 1. conf. 253. Dec. conf. 357. Ludouic. Romanus conf. 798 videtur in hoc casu agi non posse aduersus emptorem censum.

65 Nec aliqua limitatio, d. l. bene à Zenone, poterit in hoc casu impedire quod notauimus, nam etsi quoties tertij creditores venditionem à sisco faciendam impugnaverint, & pro iure suo ei alienationi se opposuerint, plures tauerint non procedere sententiâ eius Textus, sed rem transire cum onere & hypotheca creditoris qui contradicit, vt tauerant Castrensis, l. 3. n. 2. C. si aduersus sisc. Socin. lib. 4. conf. 46. n. 24. Peregrin. de iure sisci, lib. 6. tit. de vendit. fiscal. n. 10. vers. Quarto declara. Greg. Lopez in l. 5. 3. gloss. 6. columna 2. tit. 5. p. 5. tamen id in nostro casu locum non habet, quia noua venditio non procedit, quando antequam perficiatur noua venditio, primo censu consumpto aliquis creditor pro iure suo se opposuerit, aut fuit annotatio in rationalibus Regalis Patrimonij, quia tunc vt animaduertimus, non expediretur noua venditio nisi hypothecæ, id est, annotationi, & glossæ satisfiat, vel cum eius onere transeat ad nouum census emptorem.

66 Præterea alia limitatio d. l. bene à Zenone, vt locum habeat, quando Princeps vendit rem vt suam, non verò si vendit vt alienam quia tunc non transit res libera sed cum suo onere, vt per Socinum vel pro-

ximè Peregrinus ubi supra, num. 18. Gregor. Lopez in d. l. leg. 5. 3. gloss. 4. Pereira d. cap. 12. num. 37. quia nullo modo procedere potest in hoc casu, cum Princeps census & iura super vestigialibus non vendat vt rem alienam, sed vt suam & iure proprio a se retrovenditio procedat consumpto primo censu.

67 Nec obstabit alia eius Textus limitatio, vt quando Princeps etiam si venderet rem suam, tamen nondum tradita possessione, dicit leg. decisio non procedat, vt notarunt Gregor. Lopez gloss. 5. Peregr. versic. tertio limita, Pereira n. 39. quia eo ipso quo expeditur priuilegium nouæ venditionis census, & traditur emptori, tunc possessio transferatur.

68 Sed & quod ab aliquibus exigitur vt possit admitti dispositio dicit l. bene à Zenone, necessarium esse Regem vendere cum scientia rem esse suam, & post supra relatos pluribus probauit D. Castillo 2. tomo, controuers. cap. 5. num. 6. ubi per totum caput latissime agit de eo textu, & omnes qui de ea scripserunt adducit, verum in præsentibus non procedit, quia non potest ignorare Princeps ad eum pertinere censum vestigialium, quem noua venditione constituit, & ita eius Textus sententiam dicendum est recte adaptari, vt nouus emptor securus exiit propter nouam venditionem.

69 Decimoquinto, nam cum in hoc casu nouum quid fieri, & contractum venditionis nouæ, & actus ipse ostendat, simulque primum censum redemptione, & consumptione in totum extingui, consequens est, vt ex primo illo censu pignora, & hypothecæ extinguantur, quemadmodum in nonatione admittitur, nam prima obligatio in aliam translatâ, omnes eius accessiones pereunt, & in terminis pignorum probat lex nouatione 18. l. Paulus 30. ff. de nouation. l. qui usufructum 58. ff. de verbor. obligat. l. nouatione, Cod. de fideiussores. ubi traditur id indubitatum, nisi in sequenti obligatione pignora, & fideiussores repetentur, & notarunt omnes Doctores communiter, ibi Donell. lib. 16. comment. c. 20. ex Alex. Iason Bubalo, & Rotæ decisione probauit Grat. 3. tom. discept. c. 509. n. 19. & nullum manere obligationis primæ vestigium in nouatione extinctiua ex Decio, & aliis idem Gratian. tom. 4. c. 672. num. 11. & 12. ex quibus, quod in nouatione contingit, eo quod prima obligatio dissoluitur, pignora & accessiones extinguantur, multò magis ex noua venditione procedit, ubi res pignorata, id est, primus census omnino extinguitur, & redemptione à Rege factâ in totum euanescit.

70 Decimo sexto, hanc nostram opinionem constanter admittunt Ponte, Molfesius, Gaitus, & Casanate, ubi supra num. 13. & cautè id adhibitum tradit Molfesius d. l. quæst. 28. num. 7. vt facilius isti census vendi possent, & inuentus modus, vt securus sit emptor, & tollat hypothecam aliorum omnium creditorem, nec remaneat obligatus oneribus venditoris, & idèd contrahit cum cessione iuris luendi à Regia Curia, vel cum ciuitate ex pacto speciali inter primum emptorem, & venditorem factò, quod idem esset, quod apud nos, la venta meua, quo omnes hypothecæ dissoluantur, quia considerandum est, quod generaliter fit, & ita sibi rectè cauere secundos emptores, & ad hoc etiam videndus Horatius Montanus in tractatu de Regalibus, rubrica de Regalibus officiis, cap. 62. ad finem, versic. nec dissimile allarum pag. 233. & conduunt, quæ circa feudum nouum rectè notarunt Oldradus conf. 178. incipit factum, circa medium, Albericus in l. qui testamentum, ad finem, ff. de probation. & in dictionario, verbo nouum, Baldus in præludiis feudorum diuis. 3. & ibi, Martinus Landensis cap.

c. 1. diuisione 3. qui feud. dare possint, Castrensis lib. 2. conf. 183. incipit, de vtroque Iason vol. 1. conf. 57. n. 15. Gabriel lib. 3. de feud. concl. 1. n. 1. & 2.

71 Quibus ita constitutis non obstant, quæ in contrarium expendimus, nam quoad primum mutatione rei hypothecam non extingui fatemur rectè procedere, in hoc autem casu res non mutatur, sed in totum perimitur, ac perinde pignora, & hypothecæ, quæ accessoriè euanescere debent, quia extinctâ re pignori datâ, pignus subsistere non potest, l. si cui 8. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, & vltra Doctores ibi communiter, Negusantius tr. de pignoribus 2. memb. 2. p. Morius de pignoribus, tit. quibus modis dissoluitur, n. 14.

72 Nec aliquid contra facit d. l. cum tabernam 34. de pignoribus, de qua supra obiicimus n. 10. quippe longè diuersa species est illius Textus, cum ibi merces, quæ in taberna inueniuntur, loco mercium, quæ distractæ subrogantur, vt ibi apparet, non enim tabernæ hypotheca ad eam nudam, sed ad merces, quæ in eam inueherentur, referenda, at verò census noua venditione constitutus, non subrogatur loco primi, imò aliud consumitur, vt eius nullum vestigium remaneat, & alius denuò fundari possit, & pro explicatione dictæ legis, cum tabernam, videndi Iason, Socinus, Castrensis, Negusantius, Zasius, Baldus, Salicetus, Cumanus, & alij plures, quos eum textum interpretatus refert Pinellus in rubrica, Cod. de bonis maternis, 1. p. num. 46. ex Croto, Romano, & pluribus Couar. lib. 2. var. c. 5. num. 2. Fannus de pignoribus 2. p. memb. 2. n. 14. Menoch. de adipis rem 3. n. 26. Carrot. de locat. q. 15. Alciat. lib. 2. disp. c. 18. & lib. 9. c. 17. addendus Thesaur. lib. 2. q. forens. c. 16. per totum, maxime n. 25.

73 Nec enim obstabit, quod desumptum est ex l. bonem, § pignus, ff. de adilitio edicto, iunctis quæ notauimus de differentia alienationis necessaria, & voluntaria, quippe in d. § pign. agit de redhibitione, quæ est omnino libera, nihil dependens ab anteriori contractu, nec à natura ipsius, ac perinde rectè admissum est pignus non perire: at verò in nostro casu relicto, & venditio noua licet ex parte ementis sit voluntaria, ex parte tamen Regis reuenditis necessarius est actus: nam à principio pactus fuit in prima venditione reddituum Regalium, vt argumento l. fideicommissa, § si rem, ff. de legat. 3. ibi: *Sed si debitor ultra pecuniam obtulerat, quam offerente ipso non potuit non accipere, ex Bart. Beccio, Vincio, Peregr. Menoch. Tiraquell. Pinel. & Surd. probauit Giurba d. l. decis. 79. n. 18. ex Portoles, & aliis Casanate conf. 9. num. 59.*

73 Minusque facit l. si debitor 4. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, nam procedit etiam in redhibitione, quo casu pignus durare, & idèd nisi voluntate creditoris pignoratitij non esse dissoluendum certum est; qui casus longè differt à nostro, in quo ab initio pactum nouæ reuenditionis Regem fecisse apparet, & ex causa necessaria potius reuendere videtur, & quando ex necessitate præcedentis pacti ius debitoris resoluitur, etiam creditoris resoluendum, vt ex c. 1. § rursus, ff. quibus modis feudum amittatur, adductis Thesaur. Plot. Surd. Decian. Schradero, Fabio de Anna, Corrochio, Cameratio, Mastrillo, & aliis quam plurimis probauit Antonius de Amato d. resolut. 4. num. 17.

74 Vnde explicanda l. ubi 4. § sed & Marcellus, ff. de in diem additione, quæ videbatur ob stare dicit l. boues, § pignus, & dicit leg. si debitor, qui ad § sed & Marcellus, procedit in pacto additionis in diem, quod cum à principio videatur inesse contractui ex eius Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

necessitate, & iure præambulo procedere meritò pignus soluitur, & euanescit, vt post gloss. & Bartolum ibi notarunt Donellus ad titulum de adilitio edicto, & ibi Duarenus ad fin. Pacius ad tit. de pignoribus, axiom. 13. n. 17. & de effectu iuris præambuli in singulari Majoratus quæstione vide Molinam l. b. 2. de primog. c. 4. n. 62. & quæ ego notauit 1. p. decis. Granatensi 31. n. 18.

76 Nec etiam obstabit, quod tradidimus ex l. in fundo, de rei vindicatione, malitius indulgendum non esse, nec ferri oportere, vt cum fraude creditoris pignoratitij noua venditio procedat, quia cum nemini denegatum sit suam quærere vtilitatem dolo, nam facit debitor, qui vendit redditus annuos, cum suo iure vtatur, l. nullus 66. de regulis iuris, nec debet quis suam omittere vtilitatem, etiam si alij noceat, l. Proculus, ff. de damno infecto, & ex Baldo, & aliis probauit Ioannes Garc. de hypotheca post contractum n. 14. ubi & n. 5. tradit pluribus id confirmasse de Hispanorum nobilitate, gloss. 2. n. 59. & 60. & n. 16. expendit Textum in l. quod autem 6. § sciendum, ff. quæ in fraud. credit. ibi: *Vi qui debitam pecuniam accipit antequam bona debitoris possideantur, quamuis sciens soluendo non esse recipiat, non teneri hoc edicto, sibi enim vigilauit, ex quibus quamuis scire soluere debitorem non posse, ad dolum videatur pertinere, tamen Iuriconsultus, quia creditor quod vtile sibi facit, diligentem illum vocat, non dolum, & quantum diligentia prosit creditori, vide quæ rectè pluribus notauit Thesaur. lib. 2. forens. q. 6. num. 15.*

77 Nec alium læsit, id est, pignoratitium creditorem, qui ex vi præcedentis conventionis, quæ inest in ipso contractu de noua venditione censum retrovendit. l. inter eos, § cum inter, ff. de fideiussores l. fin. ff. de integram restitutione, ex Oldrado, Calderino, Tiraquell. Casanate. Dec. & Ponte probauit Giurb. d. decis. 79. n. 27. ad finem, & ratio est, quia cum ex præcedenti conventionem ad nouam venditionem reddituum Regalium teneatur Rex, iuris executio non habet iniuriam, l. iniuriarum, § 1. ff. de iniuriis.

78 Idque eo maxime procedit, quia cum in ipso censu, id est, Iuro, clausula nouæ venditionis expressa sit, videtur eam scire pignoratitium creditor, cui redditus pignoris suppositi fuerunt, quia in ipsa hypotheca census, id est, Iuro, expressus est & eius mentio facta, & dicitur aliquam habere notitiam eius, de quo mentionem facit, vt ex Castrensis, Lancellot. Galiacilla, Crauet. & Carthar. probauit Giurb. ubi proxime, num. 5.

79 Sed tamen prædicta, quæ ex iuris stricta ratione procedunt, æquitate tamen temperanda sunt, videlicet, si non vt sibi vtilitatem quæreret, is cui annui redditus debebantur, & illos pignori supposuerat, vendidisset, sed intra illum, & venditorem simulatè venditio fieret, vt fraudarentur hypothecæ noua venditione, quia tunc crederent posse alienationem factam reuocari, vt creditor pignoratitij suo iure non fraudaretur, in quo pondero Textum in leg. bonem, § si quis cum consilium, ff. de adilitio edicto, eis verbis: *Si quis cum consilium inisset fraudandorum creditorum redhibuerit non redhibiturus alias, nisi vellet eos fraudare, teneatur creditoribus propter mancipium venditor; & facit l. quia noua, ff. de alienatione iudicij mui. caus. facta, ibi: nisi propter hoc ipsum redhibet non redhibiturus alias, quo enim casu cum essent rationes supradictæ, & totum negotium respiciat fraudem creditoris pignoratitij, iniquum esset ei non succurrere, & quamuis apertè redemptio, & reuenditio per dolum & fraudem facta, quia tamen ex causa necessaria anteriori*

anteriori ex pacto nouæ venditionis fit, et si mero iure hypotheca solvatur ex his, quæ notauimus, fraudi aliunde occurrendum est ex edicto, de his, quæ in fraudem credit. quia hoc edictum etiam in pignore procedit, l. si vir 8. ff. que in fraud. creditorum, quo casu non dabitur actio hypothecaria, ut potest extincto pignore, sed reuocatoria, ut eius extinctio reuocetur, & reuiscat, quod tradit Ioan. Garc. d. r. de hypotheca post contractum, n. 17. quo aperte fatetur pignus extinctum, alias enim eius reuocatio non necessaria, argum. l. nam etsi sub conditione, de iniusto rupto.

80. Verumtamen id ideo procedere dicendum quoties fraudis ad extinguendam Hypothecam fuerunt participes, debitor pignoratitius & emptor secundus pignorati census videlicet si ideo noua conditio fieret, ut creditoribus hypothecariis ius suum fraudari possit & aliqua simulatio interueniret, vel paulo post nouam venditionem debitor pignoratitius decederet, ita ut consilio & euentu fraus inter utrumque procedat, quia quasi dolo deserit possidere censendum, ut reuocetur noua venditio, arg. dict. leg. bonem, § pignus, & l. si quis constituit, l. si autem, §. sed & is, ff. de rei vendicat. l. si debitor, ff. quibus modis pign. vel hypotheca soluitur, in c. 1. quæ notant Bart. in l. Pupilus, ff. que in fraud. credit. vbi etiam Albericus, n. 3. & Cumanus Bald. lib. 1. conf. 432. Rip in l. priuilegia, ff. de priuileg. creditor. n. 57. Roman. conf. 111. in fine. Matienço, in l. 7. tit. 16. lib. 5. recop. glos. §. n. 15. & post quantum tempus secuta decoctio fraudem probet, Bald. in l. si cum dotem, §. si mulier, ff. solut. matrim. quem sequitur Angel. ibi: Alex. n. 5. & latè Barbof. n. 38. & 39. Grinellus decis. Dolana, 56. n. 8. 9. & 10. Guizarellus, decis. 62. n. 1. Camillus de Curte diuers. iuris feudalis tom. 2. c. 3. n. 109. Thoro in Compendio tom. 1. lit. C, versic. creditor ex causa venditionis mercium. Gaito de credito, c. 4. q. 11 num. 1216. cum sequent. & semper id relinquit Iudicis arbitrio, ut fraus præsumatur, ex fallimento subsecuto Zepola tractatu de simulat. contract. in praludiis, 2. casu num. 9. & 10. Menochius de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 124. numer. 20. & sequent. & lib. 6. præsumpt. 12. num. 52. Sess. 1 part. decis. 16. ad finem Guizarellus dicta decisio. 62. num. 13.

81. Hoc autem ideo quia secundus emptor magis fraudi incumbit, quam ut sibi consulat consequendo quod ei deberetur, nam cum de hoc ageret, magis diligens dicendus, quam dolosus etiam si scierit debitorem soluendo non esse, ut notauimus, ex dict. l. quod autem, ff. que in fraud. credit. & quantumuis dolosè versaretur debitor, ut fraudaret hypothecario creditori, si tamen emptor census, nouæ venditionis huius fraudis particeps non fuerit aduersus eum agi non potest, sed contra ipsum debitorem argum. l. 1. c. si vendito pignore agatur, ibi: & probatum fuerit emptorem mala fide emisit Glossa verbo emptores fraudis participes, in l. 3. eodem titulo Cagnol. in l. 2. n. 111. C. de rescind. venditione Pinel in eadem leg. 2. p. 2. c. 3. Morotius in tractatu iuris offerendi, n. 28. Mastrillus, decis. 33. n. 7. ibi: si ergo emptor non est in mala fide non tenetur ad restitutionem rei. & iustus emptor pati non debet controuersiam ad rescissionem contractus extinctione, & sufficere malam fidem non adesse quamvis bonam fidem posituè non habeat, ut ex Bartolo, Cagnolo, Pinello, Negusantio, Surdo, & aliis probauit idem Mastrillus ibi, & fraudem cessare si ut sibi satisfaceret de credito secundus emptor nouam venditionem licitauerit, ut ex Baldo, Alexandro, & Franchis tradit d. num. 7. idque præsertim cum Rex impediri nullo modo potest, ne redimat

censum, & alium eius loco constituat ut animaduertimus.

Ex quibus omnibus quæ latè quia nullus hucusque rectè expeditur, pro explicatione nouæ venditionis notauimus, in quarta eius specie, de qua supra n. 4. ut in ea praxi, consuetudine, & iuris regulis admittatur anteriores hypothecas extinguere, simul constabit quid in quinta, quam n. 5. proposuimus, specie dicendum, quoties, Dominus census illum vendit aut cedit alicui & instrumentum cessionis ad libros rationales Regis deferatur, ut illud adnotetur, & ipse emptor vel cessionarius petit sibi expediti nouam venditionem ex clausula priuilegij quæ illam cedit.

Quo casu ex prædictis etiam apparet non posse admitti ut priores hypothecæ extinguantur, tum quia res quæ pignori subiacet, licet ad alium transferatur adhuc cum onere hypothecæ transit, & cum in hoc casu census fuerit, antequam redimeretur & consumptione pignora extinguerentur, debent ex iuris regulis confirmari in eo cui census venditus fuit vel census, quia cessionarius repræsentat personam cedentis, & in illius iure succedit, l. in creditore, 38. l. Herennius, la. 2. 43. ff. de usuris, & facit argumentum, l. si res, ad finem, ff. quibus modis pignus vel hypothec. solu. ibi: Quamquam sic res distracta est nisi emptori displicuisse pignus finiri non puset, quasi cum semel in emptore pignus consisteret, distractio contractus pignus non extinguat Bartol. in d. leg. 3. Bald. in c. 1. §. rursus, tit. quibus modis feud. amitt. n. 2. & ibi Præpositus & Aluarotus, Tiraquellus, pluribus de retract. lignag. §. 34 gloss. 1. num. 10. ex Corraffio, Cagnolo, Socino Iuniori, & aliis Menoch. conf. 116. num. 35. multis Pinellus, in leg. 1. 3. part. num. 72. Cod. de bonis maternis Suidus decis. 286. n. 11. Franchis decis. 64. num. 4. Testay allegatione 12. num. 24. & segg.

Ex quorū sententia, quando ex actu solum voluntario rescissio procedit tunc pignora & hypothecæ durant quasi rectè potuissent obligationes sustineri, quæ tempore habili contractæ rem afficiunt, & postea subsistant, cum res non pereat, vel omnino extinguatur, sed ad alium transeat cum onere obligationis; nam ut rectè tradit Menochius dict. conf. 116. n. 35. pro explicatione d. l. 3. ad finem, ff. quibus mod. pignus vel hypotheca soluitur: ibi Nam si emptor sua ipsa sponte nulla l. urgente recessit à contractu, ex quo dixit emptionem sibi displicere, eius ergo factum nocere non potuit illi cui ex pignore ius medio illo tempore acquisitum fuit, & ex l. si debitor, 4. ff. quibus mod. pignus vel hypotheca soluitur, notantur Ioannes Garcia de hypothecis post contract. n. 5. & 8. Gutierrez, de gabellis, q. 11. qui loquitur in redhibitoria, de qua supra egimus, & alia exempla in variis casibus de rescissione contractus notantur Cyriacus 1. tomo, controu. 55. per totam, maxime n. 43. Cancerius lib. 1. variar. c. 11. n. 18. cum seq. & c. 13. de emptione & venditione, n. 134. 136. & 137.

Præsertim cum census cum suis hypothecis quæ transeunt ad quemcumque possessorem, l. si inter, 2. l. §. fin. l. Paulus, 29. §. domus, ff. de pignor. et si noua venditio fiat non mutet personam, quia idem cessionarius ad quem venditione vel cessione census translatus, et si nouam venditionem expeditur, idem est & sibi expedit nouam venditionem qua à se ipso non potest auocare onera & hypothecas rei.

Nec id retardabit si consideres etiã in quarta specie nouæ venditionis, in qua pignora, & hypothecas extinguere latè probauimus videri ad nouam venditionem procedi ex causa voluntaria, quia ad primi Domini

Domini census supplicationem Rex concedit, & similiter in quinta specie si post cessionem noua venditione census expeditur, omnino extinguitur, & alius nouus creatur: Quippe vltra quod supra notauimus, n. 83. & 84. differentia aperte constat in quarta specie nouæ venditionis, primus Dominus census qui illum pignori supposuerat non transfert illum cum onere ad eum in quo noua venditio expeditur, imò nec iste particeps est aut aliquid petit de illo censu in eum transferendo, sed primus Dominus illum consumit & omnino extinguit, & secundus emptor solum recipit à Rege qui constituit nouum censum, & nullo grauamini & pignori suppositum, quo casu verè noua res est tum interuentu nouæ personæ quæ solet nouationem obligationis producere, §. præterea, inst. quibus modis tollitur oblig. vbi D. Pichardus n. 4. & 18.

87. Tum & quia verè extinguitur census antiquus, non à nouo emptore, sed à primo domino, & re extincta pignora & accessoria dissoluntur, ex l. si ita legatum 68. §. fin. ff. de legat. 1. l. seruus legatus, §. fin. de adimend. legat. notantur Doctores in dicta l. qui rem, §. aream, ff. de solutionibus, ex Dino in l. Pater, §. Tusculanus, de leg. 3. Speculator inst. de his que sunt à Prælat. in fine, tradit Archidiaconus in c. nullus, 17. q. 2. ibi: Ecclesia, ciuitate vel Monasterio semel extinctis si postea iterum restituantur, & de nouo fiant iura per priorem extinctionem amissa amplius non recuperant, sed in perpetuum extincta manent. Quod vtgentius procedit quam in nostro casu, in quo nullum primi census ex noua venditione vestigium remanet, sed in totum dissoluitur tanquam si à principio in secundo emptore census constitueretur, secus verò est quando cessionarius sibi petit expediti nouam venditionem, quia in se ipso censum mutare & pignora extinguere non potest.

88. Sed nec aliqua exempla alienationis voluntariæ, quæ à Doctoribus supra relatis considerantur obtineant poterunt, quia omnia procedunt ut ille teneatur qui ex sua voluntate dissoluit contractum tunc pignori antea conuento maneat obligatus, siue in redhibitoria de qua loquuntur Ioan. Garcia & Gutierrez, quia ille qui redhibitoria vitur cum ad illam teneatur vel supplere pretium, tunc si elegerit redhibere voluntarie agit & ad pignora antea contracta debet manere obstrictus, licet & ipse possit pro damno agere, & supra animaduertimus pro explicatione l. duobus, §. pignus, de ad. edicto, & l. si debitor, 4. ff. quibus mod. pign. vel hypotheca soluitur.

89. Et in casu dict. l. 3. ad finem, ff. quibus modis pign. vel hypoth. sol. si displiceret venditio emptori, quia id totum ex voluntate procedit, quæ nocere non debet creditori pignoratitio, ut notauit Menoch. d. conf. 116. num. 35.

90. Et in casu quo loquitur Testay de alleg. 12. n. 24. quando pactum de retrouendendo fuit ad certum tempus, & transacto emptor renunciauerit tēporis elapsi exceptioni, & retionderet, tunc quia nō ex necessitate iuris præambuli prioris contractus, sed ex voluntate, & nouo cōsensu fit retrouenditio, hypothecæ non pereunt, & in hoc casu rescissionis cōtractus, quoties sententia datur, ut pretium suppleatur, aut rescindatur, de quo Pinellus, & Ciriacus vbi supra semper ad voluntatem eius, quod elegit rescissionē, ille refertur, & in casibus, quos refert Cancerius vbi proxime in his omnibus casibus cum ex voluntate fiat rescissio, vel resolutio contractus, & nō ex præbulo pacto, & illū merito teneri dicemus, qui ex sua voluntate rem mutauit, in ipsa quinta specie nouæ venditionis, quando idem ad quem translatus census

cessionem, vel venditionem sibi ipsi petit expediti nouam venditionem, tunc rectè prædicta procedunt, ut pignori anteriori census adhuc subiaceat, licet in eo noua venditio expeditur, quia idem sibi causam mutauit: quia apud ipsum pignori, & hypothecæ suppositus census transit ex cessione, quæ illas non mutat, quia in eadem persona concurrunt antiqui, & noui census dominium: & valdè dissonum foret, ut auctoritate Principis idem qui obligatus hypothecæ, quia ad eum ex cessione translata in se ipso noua venditione causam mutet, & hypothecam extinguat.

91. Quæ omnia, quæ procedunt in quinta nouæ venditionis specie, ut hypothecæ, & pignora durent ex nostra scientia cessant omnino, & aliter procedunt in quarta specie, nam in ea ille ad quem nouus census transfertur post primi consumptionem, nunquam oneribus subiecit, quia in eo primi census dominium nunquam fuit, nec ius habet à primo domino census, sed à Rege à quo emit, & à quo nouus census constituitur, ut in eius fauorem expeditur, quod licet fiat ad petitionem primi domini, census tamen secundus, & nouus emptor, nec nouæ venditionis contractu, nec oneribus antiquæ implicatur, sed solum cum Rege contrahit, & ab eo censum recipit: nec eadem est persona, ut in quinta specie, quando cessio procedit, ut nouus census ex antiquo mutetur, & transfundatur, sed alia, & diuersa est persona in quarta specie, ut animaduertimus, ex quo maxima oritur differentia.

92. Vnde pro explicatione dicti rescripti Regij anni 1608. de quo supra egimus n. 45. cum ageretur de noua venditione, quæ hypothecæ & pignora extinguit, notandum est, parum accurate adiectum fuisse verbum, cessionis, ibi: tengan plena seguridad para no poder ser inquietados de ningunos acreedores de las personas, que les hubieren decho las cessiones, quia vbi cessio interuenit, ex iuris regulis debent pignora rei ad eius possessorem transire d. l. si inter 21. §. fin. l. Paulus, 29. §. domus, ff. de pignoribus.

93. Sed tamen Officialis cui commissa ordinatio rescripti hanc subtilem differentiam quam notauimus, nō percipiens verbo cessionis vsus pro translatione census de vna persona ad alia eo modo quo expressimus in quarta specie nouæ venditionis, quæ pignora soluuntur quando primus dominus census censum consentum præstat, ut census cōsumatur, ut in secundo nouo emptore denud constitutus, expediti valeat, quia cessio omnis quocumque modo translatio dicitur, & pro altero censum præbere, ut in hoc casu ex Cicerone & aliis probauit Kalinus de verbis iuris, verbo cessio, & videnda l. delegare 11. & delegare 17. ff. de nouat.

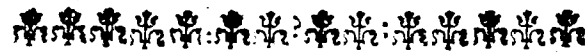
94. Hoc autē omne quod notauimus ritè, ut animaduertimus, facta noua venditione, pignora & hypothecæ anteriores primi census extingui iustissime procedit ad commercij & contrahendi vtilitatem, cum creditor cui primus census obligatus facile posset sibi cauere annotationem & glosam in libris Regiis petens scribi, quo impediretur noua venditio; tamen si non fecerit, illi meritò imputandum, & commercium, ac translatio iurium Regalium impediri nō oportet.

95. Postremò cū prædicta ex eo pronentiant, quia glossa hypothecæ in libris nō adnotatur, inde ad satisfactionem, quæ in Senatu Regalis patrimonij à conductoribus gabellarum, vel Thesaurariis vectigalium exigitur, cum ex illius ordinationibus decretū sit, ut ex quatuor partibus quæritatis satisfactionis tres dentur in censibus super redditibus regalibus, & cū in libris discussio fiat, an aliqua adnotatione, vel glossa prædicti redditus sint granati, & prædicta annotatione omissa ex negligētia, vel malitia creditoris, cui census obligati liberi appareant, & inueniatur, pro satisfactio

datatione admittuntur, nihil que amplius inquirere, cognoscere potest, etiam diligentissimus fiscalis, ad cuius curam spectat vadimonium, & securitatem harum satisfationum inquirere, & multoties tempore quo reliquum, quod debetur Regi exigendum, & pro cuius prompta & secunda exactione satisfactio data fuit, & redditus annui hypothecæ suppositi, tunc inuenitur eos antea aliis creditoribus obligatos, vel nōdum venditoribus censum, id est, *Iuros*, pretium solutum, qui ex eo elidunt Regalis crediti exactionem, quasi in re ab ipsis vendita pretio non soluto præferendi, & quævis maximam circa id cautionem adhibui, cum esset Patrimonium fiscali, & me consulente Rex noster decerneret eos, qui obligauerint redditus annuos, exhibere oportere, si ab alio tertio, & non à Rege redditus emissent, instrumentum, quo pretium solutum esse constaret, & semper à venditoribus ego petebam declarari, an pretium accepissent, quia fidem emptoris multoties sequebantur, ut pro satisfactioe redditus darentur, & clanculariis scripturis factis sibi ius reseruabant venditores, quo plures simulationes, & fraudes detegebantur in dispendium Regalis Patrimonij nec facile cognosci possunt stellionatus eius, qui pro satisfactioe offert redditus annuos, si antea alteri creditori obligauerat, & annotationem non fecerit in rationalibus Regiis, idē multoties existimari valde Regali Patrimonio conducere, & consentaneum esse publicæ utilitati, dolis, & fraudibus occurri posset ut lege generali caueretur, omnes qui hypothecas haberent prædictorum regaliū reddituum, aut si scirēt obligatione generali bonorum debitoris comprehendi intra certum tempus debere adnotationem creditores facere, in libris Regiis ut possit constare de obligationibus, vel hypothecis quibus illi redditus subiacerent, alias non habeat effectum obligatio vel hypotheca, si postea defectu glossæ deceptis Rex, quando pro satisfactioe accipit redditus, vel alij priuati in vadimonium obligationis admiserint.

96 Nec in hoc aliquo modo grauantur creditores, qui ius habent ad prædictos redditus, sibi hypotheca speciali, vel obligatione generali pignorat, quia in ipsorum voluntate est sibi cauere, & adnotationem facere in libris Regiis, cum etiam iure nostro Hispano cautū sit, ut si census, & eorum hypothecæ nō scribantur in libro qui statuitur, esse debere, in quolibet vrbe census non valeat, & tertius ratione hypothecæ non possit conueniri ad obuiandas fraudes, simulationes, & stellionatus, qui in hypothecis fiūt, & extat decisum *in l. 3. tit. 15. lib. 5. recop. vbi* Azued. tradit salubrem & vtilissimam esse dispositionē eius legis, & de similibus insinuationibus vel registrationibus vide quæ notarunt Bart. *in l. vniuersa, Cod. de precib. imperat. offerend. & in l. commissa, ff. de publicanis & vectigalibus*; & quamvis *in d. l. 3.* doleat Azuedo, eam non practicari, tamen id ex eo credit, quia in iudicium non deductum, quia si deducetur, non posset omitti eius legis obseruantia, quæ cū vñ non recepta ea forte de causa Senatores Patrimonij nunquam inducere potui, ut eo salubri remedio Regali fisco maderentur, quo fraudibus, imposturis & simulationibus occurrerent, quod vtique fieri oporteret, quando experientia compertum est à conductoribus gabellarum & vectigalium Thefaurariis, propter eorum calliditates & imposturas, tam grauem iacturam pati Regale Patrimonium, cum in iure donatio quæ liberalis & magis fauenda nulla reddatur, si excedens quingentos solidos, coram iudice, actis iudicialibus non insinuetur, & de similibus registratione nostræ legis 3. vide quæ notarunt Si-

mon de Prædis de interpretatione *ult. volunt. lib. 2. pag. 196. n. 75.* Decius *in c. sedes, de rescriptis*, vbi limitat in censibus piorum locorum, & Barbosa *in l. 1. p. n. 2. ff. solut. matrim.* vbi ex Tiraquello, Puteo, & aliis, probat registrationem quæ inducit nullitatem, non comprehendere causam dotis ex eius privilegio. Sed vltra fisci vtilitatem ipsorum priuatorum commodū respicit, ne in hypothecis reddituum Regalium decipiantur, & apponendi glossam pro pignore necessitas demonstrat, quibus subiaceant census qui obligantur; & cum id respiciat maiorem cautionem & vtilitatem creditoris pignoratitij, ne ex venditione noua census consumatur, glossa apposita & adnotatione facta, idque ex vniuersiusque voluntate pendeat facere, & facillimè possit vtique vt valde vtilissimum subditis & Principis fisco admittendum est.

ALLEGATIO XXIII.

De censibus id est, *Iuros*, constitutis in fructibus.

- 1 *Census, id est, Iuros, super tertiis, & fructibus Regalis Patrimonij constituti.*
- 2 *Instrumentum qui habet pro se censetur habere veritatem.*
- 3 *Contractus à principe factus bonæ fidei existimatur.*
- 4 *Principis contractus pro lege habetur. Possessio transfertur absque apprehensione ex contractu Principis.*
- 5 *Census in fructibus constitui nulla prohibitio. l. cum non frumentum, C. de usuris.*
- 6 *Actus consuetus fieri licitus creditur.*
- 7 *Contractus celebratus à Principe licitus existimatur.*
- 8 *Principem iuste agere presumitur.*
- 9 *Princeps contrahendo aduersus leges in eis dispensat. l. quidam consulebant, ff. de re iudicata. l. donationes quas Diuus, C. de donat. inter.*
- 10 *Census ex pecunia in fructibus iure Hispano prohibentur. l. 4. §. 7. & 9. tit. 15. lib. 5. recop. & n. 40. & 44. sequent. vsque n. 51.*
- 11 *Census in fructibus ex pecunia reprobatur Nauarrus. l. cum quidam, 17. ff. de usuris. Authentico nullum credentem Agricola, §. Sancimus collat. 4.*
- 12 *Vjura semper restringenda.*
- 13 *Reges Hispania curarunt census redditus reformare.*
- 14 *Taxatio certa fieri non potest in redditibus fructuum. Senatuum plurimum decretis census fructuum improbat.*
- 15 *Senatus Pedemontano reprobatur census fructuum.*
- 16 *Lex potest quod in fructibus soluendum decernere, ut solvatur in pecunia.*
- 17 *Pecunia habet maiorem proportionem ad redditus census quam fructus.*
- 18 *Lex prohibens census in fructibus ad evitandam usuram an comprehendat clericos?*
- 19 *Census fructuum pro pecunia in Hispania reprobantur.*
- 20 *Pretia fructuum varia sunt ex tempore. l. pretia rerum, §. fin. ff. ad l. Falcidiam.*

l.ideo;

- l.ideo, 4. ff. de eo quod certo loco. l. si ea lege, 18. l. oleo, 23. Cod. de usuris, & n. 24. §. post naturalem tit. de pace tenenda.*
- 21 *Redditus ad iustum modum redigendi, quando ex incertitudine pretij possunt excedere. l. pecunie senebris, 9. ff. de usuris. l. cum quidam, ff. eodem. c. quanto de censibus. c. suggestum de decimis.*
 - 22 *Census fructuum iustitia non solum à principio, sed quolibet anno in redditibus consideranda. l. si voluntate, C. de rescind. vendit.*
 - 23 *Census tempore impositionis iustus, si postea iniustitia apparet reformandus.*
 - 24 *Usurarum taxatio an comprehendat usuras ex fructibus. l. eos, 26. l. de his, C. de usuris, & n. 30. & 33. l. quamuis, 3. concil. cum, l. frumenta, 32. Cod. de usuris.*
 - 25 *Redditus in fructibus certum pretium non potest taxari.*
 - 26 *Census plures in fructibus annullati sententiis Senatus Regalis Patrimonij. Consuetudo melior quæ sententia firmatur, sed non indiget ea. l. si de interpretatione, ff. de legibus.*
 - 27 *Stylus & practica ex rebus indicatis constituitur. l. 1. §. tit. 2. p. 1.*
 - 28 *Principis sententia vel interpretatio pro lege habetur. l. fin. C. de legibus.*
 - 29 *Redditus census semper legibus nostris reformatus. l. 6. tit. 15. lib. 5. recop.*
 - 30 *Usurarum taxatio iure communi facta.*
 - 31 *Principis boni est usuras cohibere. Sententia in materia usurarum, & nutritiua peccati non transit in rem indicatam. c. ator, c. consanguinici de re iudicata. c. et si Christus, de inueiurando. c. super eo, de usuris.*
 - 32 *Census iustitia an consideretur tempore contractus.*
 - 33 *Contractus qui habet tractum successiuum admittit lesionem ex futuro tempore.*
 - 34 *Bonæ fidei contractus recipiunt rescissionem ex dolo, lesione vel iniustitia conuentionis.*
 - 35 *Usurarum reformationes ex legibus Iuris consultorum & de pluribus prouinciis.*
 - 36 *Usurarij à Gallia expulsi. Princeps ex officio tenetur usuras cohibere.*
 - 37 *Consuetudo irrationabilis, & nutritiua peccati non excusat. c. fin. de consuetudine.*
 - 38 *Consuetudo iniusta est quæ rescriptis Principis improbat.*
 - 39 *Facta plura sustinentur quæ si in iudicio deducta improbanda. l. Pare furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni.*
 - 40 *Clausula irritans non potest tolli consuetudine contraria.*
 - 41 *Consuetudo ad eius iustitiam requirit Principis voluntatem. Consuetudo potest excusare à pœna legis.*
 - 42 *Princeps non videtur dispensare in legibus contra illas contrahendo, quando sequeretur peccatum. c. super eo, de usuris. c. non licet, dist. 10. c. fin. de prescriptionibus.*

- 43 *Princeps non potest vendere res suas maiori pretio quam à legibus suis taxato. Princeps non presumitur ut velit quod iniustum. l. filius, 15. de condit. institut.*
- 44 *Lex pœnalis restringenda.*
- 45 *Loquentis persona excepta censetur. l. inquisitio, C. de solutionibus.*
- 46 *Census appellatio etiam comprehendit Iuros.*
- 47 *Verba sunt intelligenda secundum sensum legalem. l. illud, ff. ad leg. Aquil. c. ex litteris, de sponsalibus. l. stipulatio ista, 28. §. his qui sunt, & §. hac quoque, de verb. obligat.*
- 48 *Expressum dicitur quod sub natura expressi comprehenditur.*
- 49 *Verbalis differentia futilis.*
- 50 *Gabellam non solui de redditibus Regis id est, iuro, non facit argumentum ad reliquos census priuatorum.*
- 51 *Lex iusta debet comprehendere ipsum Principem. l. digna vox, C. de legibus. l. ex imperfecto, C. de testam. c. omnes de constitutionibus. c. iustum distinet. 9. l. 6. tit. 6. p. 1. l. si quando, C. de inoffic. testam.*
- 52 *Derogatio generalis legum non prodest, vbi est clausula irritans. c. penult. de Capellis Monachorum. c. eam te, de atate & qualitate. c. nonnulli, de rescriptis.*
- 53 *Clausula irritans inducit nullitatem & eius effectus. c. dilecto, versic. nisi forte, de prebend. c. statum, §. sancimus, de rescriptis lib. 6.*

Rex si censum id est, iuro, de suis redditibus constituerit in certa fructuum frumenti, olei, aut similitum quantitate pro pecunia soluenda, an iuste constitutio in fauorem priuati procedat, pro explicatione, leg. 4. titulo 15. libro 5. Recopilationis, &c.

VIVS generis sunt census super omnibus Regalibus tertiis, nam pro certa quantitate, videlicet quatuor, aut sex mille marapetorum, & antea longè exiguiori pretio vendebantur quilibet modius tritici pro reditu in quolibet anno, & ita sunt plures census, id est, *Iuros*, fructuum, ita ut ferè omnes tertiæ eius consumptæ sint.

Pro eorum iustitia facit: nam privilegia prædictorum census, vel *Iuros*, solemniter expedita sunt à Rege nostro, & qui habet pro se instrumentum, censetur habere præsumptionem, & veritatem apparentem realem, & notoriam, nec indiget disceptatione fori, & habet vim decisionis causæ, ut ex Socino, Alexandro, Cagnolo, Craueta, Cephalo, Neuizano, Mascardo, Menochio, Turreto, Beccio, & Hippolyto, Riminaldo probauit D. Castillo tom. 2. consuetuarum, c. 16. n. 5. & 6.

Et

Et cum hi contractus à Principe celebrarentur, & ab eo privilegia, & rescripta expedita forent, eo solum contractus bonæ fidei existimabatur, ex Bald. in l. si quis verò, n. 1. de pace Constantia, Anton Petra de potestate Principis, c. 8. n. 60. Mantica de tacitis, & ambiguis conventionibus lib. 3. tit. 10. n. 54. vltra quam ex sua natura venditio census bonæ fidei existimatur, §. actionum, cum ibi notatis, instit. de actionibus, ex Iafone, Neuzano, & Alciato, Menoch. conf. 27. num. 36.

Innat etiam, nam contractus pro lege existimandus, & eius vim habere dicitur ex Boffio in praxi, titulo de Principe, num. 84. Anton. Petra d. c. 8. num. 81. ex Iafone, Ruino, Alciato, probavit Menoch. conf. 1. num. 341. Mantica dict. tit. 10. n. 46. 47. & 48. Barbosa in tract. de appellatiua verborum significatione, verbo, lex, appellat. 129. num. 3. & ex contractu Principis transfertur possessio absque alia apprehensione actuali, Angelus in officium de rei vindicatione, & cum aliis Ialon. in l. ciuitas, de rebus creditis, n. 6. & in l. quoties, n. 5. C. de rei vindicatione, Mantica dict. tit. 10. num. 50.

Et iure Canonico, Diuino, Naturali, nulla est prohibitio constituendi census in tritico, frumento, & aliis fructibus, vt probatur in l. fin. ad finem, ff. de contrahenda emptione, Innocentius in cap. in ciuitate de usuris sub num. 2. Nauarrus de usuris, n. 104. Virginius de censibus, part. 2. num. 9. & part. 3. num. 32. Intrigliolus in addit. ad Petrum Gregorium de censib. quest. 5. num. 225. Cencius de censibus lib. 1. c. 1. quest. 1. art. 3. n. 6. imò potius ex capitatione Regni anno 1562. quæ refertur à Gutierrez post tractatum de gabelis, pag. 611. approbantur venditiones reddituum in fructibus olei, vini, tritici, & iubetur admitti Regno in computatione suæ capacitatis, & videtur census in fructibus posse constitui de iure communi, dum legitimum modum non excedant, l. cum non frumentum, C. de usuris, Medina, Conradus, Aluarius, Valasc. Nauarr. & alij quos refert Rodericus de annuis redditibus lib. 1. q. 12. in quo Couarr. lib. 3. variarum, c. 10. num. 3. Ioan. Garcia de expensis, cap. 2. n. 72. ex Innoc. Mariano, Socino, Bocaccio, Benedicto, Bononiensi, Surdo, Lessio, Valentia, & aliis pluribus probauit Cencius de censibus, 1. p. cap. 1. quest. 1. art. 3. num. 6. etiam si num. 7. excipiat Hispaniam ex nostris legibus.

Sed etiam actum consuetum esse fieri, & contractum communiter celebrari, non solum à pœna excusabit, sed contractus licitus erit, & validum efficit Bart. in l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem de adilitio edicto, iuncta glossa ibi, Oldraldus conf. 107. num. 7. Ioannes de Amicis consil. 154. num. 18. Tiraquellus de retract. conuention. ad finem tituli, num. 131. Decian. lib. 1. resposio 2. num. 82. & 83. Portolas ad Molinum tom. 4. verbo, usura, num. 12. Ronitus ad pragmaticam 5. de censibus, num. 118. & seqq. Farinac. in praxi 3. tomo, quest. 95. num. 5. Thesaurus lib. 1. quest. forensi, quest. 32. num. 5. pluribus relatis Ludouicus Cencius de censibus, part. 1. cap. 1. quest. 4. art. 4. num. 4. cum seqq. & ex Theologis Bonacina tom. 2. titulo de legibus, disput. 1. quest. 1. punct. ultimo, §. 1. versic. Præterea si dubium sit, Layman. tom. 2. de contractibus, sect. 2. tract. 4. c. 1. 8. de censibus, n. 10. & seqq.

Quod maximè procedit, vbi actus, qui communiter, & ex consuetudine celebratur, gestus fuerit ab ipso Principe (nam ille solum potest in Tertiis constituere annuos redditus, quos dicimus, *Iuros*) magis enim ex eo contractus licitus existimandus, cum semper Principem iuste agere præsumitur, vt ex eleganti specie, vt subditi teneantur credere

Principem iuste imponere tributa, quia est Princeps vigor iustitiæ per Iferniam in cap. 3. §. sed nec alia iustior, num. 42. quæ sit prima causa beneficium amittendi, tradit Scipio Ronitus consil. fin. num. 1. ex Afflicto, & aliis, Rolandus à Valle volum. 2. conf. 1. num. 84. ex Capi-Blanco, & Barbosa nouiter Diana 3 p. tract. 5. Miscell. resolut. 78.

Et Principis gesta semper habere iustitiæ præsumptionem pluribus Menoch. lib. 2. præsumpt. 9. & 10. & Decius conf. 64. n. 7. vt legem iustam Principem ceteri tradit, & in illius conuentionibus esse contractum legem viuam nuper notauimus, & in terminis iustum esse constitutionem annui redditus, quam dicimus *Iuro*, à Principe hoc modo factam probant Intrigliolus de censibus, quest. 3. Cencius 1. part. cap. 1. quest. 4. art. 4. n. 2. & 3. eodem tractatu de censibus.

Nam, si aliquæ leges civiles obstarent contractui, quem Princeps celebraret, videtur derogari legibus decretis, vel constitutionibus, quæ illum actum prohibere videbantur, vt ex l. quidam consulebant, ff. de re iudicata, l. donationes quas Diuus Cod. de donat. inter. vbi notarunt Doctores Principem aliquem actum gerendo videri dispensare, derogando omnia, quæ in contrarium obstant, vt in variis casibus de Pontifice circa ius posituum, & Regibus circa suas leges notarunt Sesse 3. part. decis. 164. num. 8. & 9. Menoch. lib. 2. præsumptione 20. Grassis de effectibus Clericatus, effectus 4. num. 283. Mantica de contractibus lib. 3. tit. 10. num. 52. & antea tradiderat Baldus lib. 5. consil. 456. num. 3. Alex. lib. 5. consil. penult. in 1. dubio, Lancelotus Galliola consil. 97. num. 29. & 30. Marta consil. 8. num. 35. Rota apud Farinacium dec. 656. num. 7. part. 2. in nouissimis, Gironda de Privilegiis, num. 726. & 727. ex Theologis Suarez de legibus lib. 8. cap. 38. num. 4. vbi in terminis loquitur Bonacina tom. 2. in tractatu de legibus, disputatione 1. q. 3. puncto 8. §. 3. num. 14. in principio, & idem tom. 1. tractatu de simonia disputat 1. quest. 5. num. 8. Castro in operibus moralibus tom. 1. tractatu 3. disput. 4. n. 21. num. 8. & seqq. Lessius de iustitia & iure lib. 2. cap. 35. dubio 5. Salas de legibus disputat. 14. sect. 2. num. 21. & de tacita legis dispensatione, plura Sanchez de matrimonio lib. 8. disputatione 4. ex num. 2. quibus adde Castrensem in l. Ciuitas, num. 6. de rebus creditis, Gomezium lib. 2. variarum, cap. 1. num. 1. versic. item etiam licet actus, ex Decio, Tuschum practicarum, lit. D, conclus. 216. num. 164. & num. 169. Peregrinum de iure fisci, lib. 6. tit. 1. num. 37. Martam conf. 73. num. 7.

Sed prædictis quæ fauere videbantur prædictorum censuum constitutionem non obstantibus dicendum est ex pecunia non posse annuos redditus in fructibus constitui, quia iniqua similis census constitutio est & usuraria existimatur, & ita nostris legibus expressè prædicti census, qui pecunia in fructibus constituuntur, reprobantur ex l. 4. tit. 15. lib. 5. recopil. edita anno 1534. ab Imperatore Carolo V. & leg. 5. quæ statim sequitur, ab eodem edita, prohibetur renunciatio dict. l. 4. eius filius D. Rex Philippus II. anno 1573. & 1574. & anno 1580. dict. l. 4. decreuit obseruandam, & omnes contractus qui nomine census perpetui in fraudem dictæ legis fierent, irritantur, vt constat dict. l. 7. dict. tit. 15. lib. 5. recopil. & postea anno 1586. dict. l. 4. iubetur obseruari tam circa census redimibiles quam ad vitam, l. 9. dict. titulo, & antea in Curijs anni 1549. & anni 1563. idem decretum fuit & speciali rescripto anno 1566. idemque Rex Philippus II. decreuerat prædictum obseruari tam in censibus,

bus, qui à priuatis constituuntur ex suis bonis, quæ in eis quæ ex vectigalibus & Regalis Patrimonij redditibus constituuntur, quos dicimus *Iuros*, vt ab eo tempore extincti manerent, & consumpti, & creditoribus pretium emptionis in pecunia solueretur.

Et nouo rescripto ad urbem Hispalensem edito die 21. mensis Maij, anno 1600. idem iubetur, & iustissimum esse probauit Nauarrus tomo 1. ad cap. si fueraueris, 14. q. 3. notabili 13. n. 30 pag. mibi 232. dum tradit ibi: *Mille bonæ precesiones, siue benedictiones deberi Casaræ Majestati Caroli Quinti, & Regi Catholico eius filio, Regis Philippi Secundi Dominorum nostrorum, ipsorumque Proceribus, ob illam pragmaticam sanctionem, ne quis emat aut condatat redditus provenientes ex tritico, hordeo, vel aliis, quæ non parua salus fuit suis Regnis, nec paruum frantum multis usuris palliatis. Et infra q. 3. n. 104. pag. 249. ait. In Aragonia debent solui viginti pro vno, siue ad rationem quinque pro centum, & in Regno Nauarra ad rationem sex pro centum, & in Regno Castelle, ad rationem septem pro nonaginta sex, imò & census antea constitutos, in aliis rebus redegerunt in census pecunie numerate ad rationem prædictam; & idem postmodum n. 120. q. 30. pag. 253. resoluit, concludens iustas esse reductiones, atque omnino seruandas cum & iure communi Præsidi iniungeretur, vt reddituales præstationes ad iustam æquitatem redigeret in l. cum quidam 17. ff. de usuris, ibi: Diuus Marcus Fortunato ita rescripsit, Præsidem Provincie adi, qui stipulationem, de cuius iniquitate questus es ad modum iuste exactionis rediget Et quædo fors principalis fuit in fructibus, etiam reformatur authent. nullum credentem Agricole, §. sancimus, collat. 4.*

Quasi semper curari oporteat vsuras restringere & moderari, addendi Bart. in leg. lecta, n. 15. ff. si cert. petatur, Donellus de usuris cap. 4. ex Baldo & Milanesi probauit Nauarius in d. l. cum quidam, & ex eodem Baldo, Andrea Gaillio, Villalobo, & Ficardo, Bercolteni, & aliis, idem Neuius in l. pecunia fenebris, 9. ff. de usuris, explicat Rodericus de annuis redditibus lib. 2. c. 15. n. 95. Mascardus concl. 696. Thesaur. dec. 226. ex Palacio Rubio, Marquesano, Rebuffo, & aliis Aug. Barbo. in collect. ad decretales, c. quanto, de censibus, n. 5.

Et ita etiam in censibus, quorum redditus in pecunia consistunt, Reges nostri Hispani semper curarunt eorum moderationem, & cum antea vnus ex decem pro redditu solueretur, postea ad quatuordecim vnus redactus, l. 6. tit. 15. lib. 5. recopil. & nouis Pragmaticis ad vnum pro viginti, ita etiam iuste census & *Iuros*, quorum redditus in fructibus consistenterent, nec potest congruè æqualitas seruari, omnes prædictis legibus ad pecuniam redegerunt, & consultissimè id extollit Soto de iustitia & iure, lib. 6. q. 5. art. 2. in medio, sub vers. fuit autem consultissimum, pag. 528. Castillo ad legem 68. Tauri, ante num. 29. in vers. intellige extraneas, & postea in vers. ultimo: pro complemento istius legis, fol. 241. ibi: Quod vertitur publica utilitas, vt non possit solui triticum, vinum, nec oleum, & quod non obligat, quamvis iuretur contrarium.

Tenet etiam Couarr. lib. 3. variarum, cap. 10. n. 3. ibi: Emptio annui redditus redimibilis frumenti, vel olei, aliarumve rerum similium maximè suspecta sit, maioremque fraudis & iniquitatis suspicionem, quam si annua præstatio in pecunia soluenda emptæ fuerit. Propterea quod harum rerum pretia in Republica frequentissimè augentur, & variantur, nec potest certum pretium, certave æstimatio tempore emptionis fieri, & idèd aptior est ad excessum iusti pretij, & ad dece-

ptionem hæc emptio, quam illa quæ de numeraria præstatione tractat, & tradit in Gallia Parlamentum Parisiense similia edidisse decreta, de quo Rupellanus lib. 1. instit. forensium, c. 34. & de Senatu Auenionensi idem tradit Hieronymus Laurentius decif. 66. per totam, & decif. 94. n. 3. & strictius in Senatu Sabaudia Antonius Faber in suis decisionibus super Codicem, lib. 4. tit. 24. de usuris & mora, distinctione 19. vbi loquens individualiter de annuo censu consistente in tot cadis vini, aut olei, vel modis frumenti, inquit: Ex edicto publico Emanuelis Philiberti in pecuniariis esse conuertendum ad modum vsque septuncis. Et paulò inferius subdit: Etiam non conuenerunt, racioneque venditore contractus habetur irritus quoad redditum in mercibus præstandum attinet, sitque reductio non solum ipso iure, sed etiam si non petatur, & rationem reddit. n. 6. ne alioquin fiat iniuria creditori, si aucta fructuum & mercium æstimatione, diminuatur vsura, quæ tamen è contrario non augetur diminuto valore, claudicaret enim contractus, & melius, æquiusque fuit ab initio ita prouideri, vt contractus isti certam habeant naturam, quæ nihil vnquam possit habere iniquitatem.

Et tandem confirmat, & concludit emptorem retinentem, alterque exactionem procurantem, posse criminaliter de vsura puniri, & Antonius Thesaurus in decif. 15. ad finem, allegat & sequitur Nauarrum, & aliam sententiam refert, quæ fuit à Senatu Pedemontano prolata, & iterum de eodem agit dec. 239. n. 10. cui subscribit Thesaurus iunior eius filius, inter questiones forenses, lib. 1. q. 34. num. 8. Fontanella de pactis nuptialibus, clausula 4. glossa 18. p. 1. num. 116. & 118.

Sed & Nauarrum ad literam transcribit Milanen. decif. 6. Sicil. e, lib. 2. ex num. 1. qui in num. 16. recognoscit potestatem legis & legislatoris in his casibus, & Ioannes Garcia eam defendit in tractatu de expensis & meliorationibus, cap. 9. ex num. 72. cuius sequentia sunt verba: Non enim ab anno 1534. licet super re aliqua imponere censum, qui soluendus sit in frumento, vino, butyro, melle, & aliis, id genus, rebus, cum pacto de redimendo; itaque non licebit accepta pecunia vendere, nec emere annuum censum vini, olei, vel tritici, cum pacto de redimendo, vt si ad certum tempus pecunia restituatur emptori, res libera remaneat, nec amplius census soluatur; sed lex illa huiusmodi contractuum emptio. is ad pecuniam redigit, vt census non in fructibus soluat, sed in pecunia. Et infra: Redegitque huiusmodi contractus ad legitimas vsuras, & potuit redigere ex fructu ad pecuniam istam constitutionem annui redditus fructuarij. Et in fine numeri sequentis: Et ita census, ille qui constitutus fuerat à principio in fructibus propter pactum appositum de redimendo, quod cum modicitate pretij suspicionem præbebat obscurata & obrecta cuiusdam vsura, redactus est lege nostra ad pecuniam intra certos limites, & sine legitimarum vsurarum Est postea etiam refert decreta & Arresta Gallia, & paulò post laudat Ioannem Gutierrez in practicis, tom. 1. lib. 2. q. 170. eandemque conclusionem amplectitur Olanus in concordia Antinomicorum, verbo, annui redditus, n. 94. & 95. vbi refert practicum Regni Nauarra Villalobos sub eodem verbo, n. 57.

Sed Molina Iesuita de iustitia & iure, tractatu 2. disput. 385. n. 13. ita scribit: In hoc autem Castelle Regno, l. 4. tit. 15. lib. 5. noua collectionis prohibitus est census redimibilis, qui in alia re sit soluendus quam in pecunia, simulque sancitum est, vt census redimibiles ante illam legem constituti, in aliis rebus soluendi, redegerentur ad pecuniarios. Et iterum disput. 385. num. 12. prope

prope finem: Pecuniaria pensio certa est & inuariabilis quoad valorem, atque aptior ut iuxta illam valor ac pretium melius constituantur absque iniustitia & deceptionis periculo, pensiones vero in fructibus inconstantes admodum sunt quoad valorem, cum tritici mensura uno anno valeat quatuor, & alio viginti, & ita de aliis fructibus, pro ut uno tempore fuerit maior eorum abundantia vel penuria quam alio, atque adeo ineptior est, ut iuxta illam valor ac pretium census constituantur, id quod in causa fuit, ut merito in hoc Castella Regno l. 4. tit. 15. lib. 5. nona collectionis prohiberentur census omnes fructuarij, cum pacto de retrouendendo, solique Pecuniarij permitterentur. Et idem probauit Dominicus Bañez de iniustitia & iure, q. 78. de censibus, art. 4. dubio 1. in fine pag. 630. & dubio 3. concl. 2. pag. 631. Palacios de contractibus, & restitutione, lib. 4. c. 6. pag. 204. in vers. Rursus lege Regni, & pag. 511. ibi: Itemque constituit, ne constituantur huiusmodi census super bonis usu consumptibilibus, ut super vino, oleo, frumento. Et iterum infra: Effet contractus nullus, et eorum possit accidere quod solvens censum in oleo, vino, & ceteris plus solueret quam esset proportio vnius ad quatuordecim, nam hac plerumque augeat valorem suum, ut istis annis satis experimus, id quod accidit pecunia, qua semper seruat suum valorem. Vega 1. tomo summa c. 5. 2. de los censos, casu 1. paulo post principium addens alios Theologos eiusdem sententia, & inter alia firmat constitutiones, ibi: Que essto con raçon esta blezido, por quita muchas fraudes e imposturas no buenas, y que como es tan variable el precio de las cosas, unas veces se pagaria en ellas mas del costo, y otras veces amenos: y assi es mejor que se pague à discreto que es invariables.

Didacus Perez ad rubricam de usuris, titulo 2. lib. 8. ordinamenti veteris, part. 2. pag. 32. in nouissimis ex versio. queri potest, ubi diliteret, & probans copiose, quod in hoc comprehenduntur, & ligantur Clerici, & Ecclesie, sicut alij omnes, inquit columna 2. circa finem: sic, Lex Principis non recognoscens superior em in suo Regno poterit ponere legem omnibus, qua est communis, & in utilitatem recipiam cuiuscumque, & presertim, cum est talis lex lata ad bonam animam, iustificando contractum, ne labem usura contineat, quia valer frumenti, & aliorum fructuum variatur latissime, & ideo melius est, ut pretium sit unum, & solutio semper uniformis, qua fieri nequit, nisi in pecunia. Et postmodum pag. 33. column. etiam 2. in principio: ita ait, Est lex fundata in ratione, & bonis moribus ad evitandam usura presumptionem, & continet mixtum fauorem Clericorum, & laicorum. Tuentur Mexia ad pragmaticam taxae panis, concl. 5. n. 39. Lazarte de gabellis c. 10. n. 3. Felicianus de censibus tom. 1. lib. 2. c. 1. n. 46. in medio, Palacios de contractibus in loco superius adducto pag. 305. col. 2. Gaspar Rodriguez de annuis redditibus, q. 6. n. 46. & 30. lib. 1. videndus etiam q. 6. n. 21. & q. 12. n. 4. per totam. Velazquez de Auendaño in tractatu de censibus Hispania, c. 32. n. 10. & omnino q. 46. praecipue n. 9. & 11. cum aliis, & q. 47. ubi late perpendit rationes, & fundamenta huius rei.

Matienzus etiam, & Azeuedus, qui praedictos non adducunt in suis interpretationibus, & glossis ordinariis super tit. 15. lib. 4. recopil. ubi leges Hispaniae huius casus inueniuntur ex l. 4. & sequent. ipsi tradunt hanc opinionem fuisse à pluribus fundatam, & fecerunt, quod etiam refert Felicianus tom. 1. lib. 1. de censibus, c. 4. n. 7. ibi: Praeterea, si pensio deberet fructibus praedij correspondere, euenire posset, ut in redditus solutione magna fraus, & iniustitia saepenumero committeretur, quia aliquando maior, aliquando minor propter abundantiam, vel sterilitatem solueretur pensio, non va-

riato, nec diminuto capitali: nam si pro nummis quatuordecim aureis census ita constitutus est, ut singulis annis unus tritici modius penderetur, proculdubio fraude, & iniustitia non careret huiusmodi praestatio, quia tritici pretium ex temporum varietate crescit, & minuitur, ut rebus omnibus commune est, l. pretia rerum, ff. ad l. Falcidiam, ideoque pensio non proportionaretur capitali, sed aliquando maioris, aliquando minoris valoris esset, quod iniquum, & iniustum esse nemo diffidebitur. Et idem dicto libro, & tomo, c. ult. n. 28. prope finem, pag. 125. tradit, Quod iure nostro Regio nequit procedere, quia nec constitui nec solui potest census, nisi in pecunia numerata, ad illamque rediguntur omnes census in oleo, frumento, vino, & aliis speciebus constituti l. 4. tit. 15. lib. 5. nona compilat. Et infra iterum: Quoniam, ut dixi redditus annuus neque constitui, neque solui possunt in alio quam in pecunia numerata. Sed Ludouicus Cencius l. p. de censibus, q. 1. art. 3. n. 6. postquam licitam esse constitutionem census fructuarij pluribus probauit, tamen apud nos referens Auendañum, aliter procedere tradit n. 7. eis verbis: Et licet ipse id licere neget, de iure Hispanorum propter expressam Regis constitutionem, qua cauetur ne census iste in frumento, vel alia specie soluendus constituantur, imò etiam si ab antiquissimo tempore foret constitutus, reduci debeat ad pecuniarium.

Tum & legum nostrarum dispositionem iurat ratio fructuum & specierum, ut pretium varium sit ratione temporum sterilitatis vel vbertatis, & ex diuersitate Regionum nullus potest ignorare, cum quotidie experiatur, & ita expendit, d. l. pretia rerum, §. fin. ibi: Nonnullam tamen varietatem loca, tempora, que afferunt, neque enim tantidem Roma, ut in Hispania oleum aestimabitur, neque continuis sterilitatibus tantidem, quanti secundis fructibus. Et elegans Textus in l. deo 4. ff. de eo quod certo loco, l. oleo, 2. §. ibi: Incerti pretij ratio, l. si ea lege, 18. ibi: propter incertitudinem fructuum euentum, C. de usuris, notauit Vbertus Giphanius ad l. eos §. super, C. eodem titulo, columna 3. ibi: Quia scilicet harum rerum incertum sit pretium, & aestimatio cum pecunia numerata sit certa neque variet pro locis aut temporibus. In qua re valde notandum est quod circa pretiorum varietatem late notauimus in decis. Granatensis dist. ut. 1. 1. per totam, maxime num. 22. 23. & 24. ubi ex eo iustam esse generalem pretiorum taxationem & ad officium Magistratum pertinere probauit, & quod num. 45. adnotauit, ex discordia pretij circa annonam vbertate, vel sterilitate, & varietate Regionum, cum pretia fructuum quotidie mutantur valde optimo Regimini & Reipublicae conducibile esse, ut quolibet anno taxa fieret frumenti & hordei pro differentia Regionum, iuxta sterilitatem vel vbertatem, ut decretum inueni in iure in feudis titulo de pace tenenda, §. post natalem, ubi Comitibus cuiusque provinciae iniungitur, ut cuiusque anni post Natalem Beatae virginis, quo tempore vbertas fructuum vel sterilitas cognosci potest, sagaciter disponant; ut septem viris boni testimonij sibi electis quanto pretio secundum qualitatem temporis sit annona vendenda, ut iliter disponant; id quidem ex varietate pretij fructuum, ex quo similes annuos redditus in oleo, frumento, vino, & reliquis fructibus nostris, legibus improbari censemus.

Sed quamvis iuxta supra relata praedicti contractus in suo principio possent sustineri, ut probant Doctores supra adducti, quia varietas pretij occultat manifestam iniustitiam contractus, & notantur interpretes in l. si Pater publica, C. de inofficioso testamento, & in l. de fideicommissis, Cod. de transact. glossa verbo condus

conducta, in l. si ea pactione, C. de usuris, Andreas Gailius lib. 2. obseru. 8. usque ad numerum 4. Cardinalis Thufcus verbo, usura, concl. 362. sed quando tractum successuum habent contractus, & temporis diuturnitate pretia augentur, non ob iniustitiam & dolum commissum à contrahentibus tempore contractus, adhuc pretia reducenda ad illud quod iuxta temporis & solutionis dispositionem res valuerit, quod quidam etiam apud Ethnicos, & quando usurae admittat iure Romanorum cognitum & inductum fuit, l. pecunia faenebris, 9. in principio, ff. de usuris, ibi: Pro modo cuiuscumque temporis superfluo detracto stipulatio vires habebit, d. l. cum quidam, 17. ff. eodem titulo, c. quanto, 16. de censibus, cap. sug gestum 9. de decimis, Philippus Decius conf. 335. n. 1. 2. 3. & 4. Rolandus conf. 1. n. 173. volum. 2. dicens: Ut quamvis contractus ab initio non contineat laesorem, si tamen ex post facto propter mutationem temporum continet, potest rescindi, & debet regulari secundum qualitatem ipsorum temporum, si contractus est successiuus, respiciens etiam futura tempora, & repetit conf. 133. n. 19. vol. 3. videndus ex num. 159. & eo non citato, ferè transcribit Mandellus Albenf. conf. 34. n. fin. Menochius conf. 156. num. 8. vol. 2. egregie Antonius Thesaurus decis. Pedemontana 226. incipit: Reductio contractus, & decis. 120. praecipue in vltimis verbis, & d. decis. 239. n. 10. Fontanella ubi supra, alios adducens.

Et ultra eos Hieronymus Laurentius dicta decis. Auenionensi 66. qui n. 2. in contrarium arguerat, inspicendum esse tempus venditionis, quo nullus erat excessus, licet postea fuerit mutatum, l. si voluntate, C. de rescindenda venditione, & n. 3. & 4. profequitur: Ideo cum tempore venditionis redditus, aut census salmatatum tritici, iustum esset pretium propter nouas mutationes, non debet rescindi contractus, cum etiam poterat minui tritici valor, & iste dubius euentus reddit contractus irrenocables, licet postea laeso appareat, etiam si in foro conscientiae ageretur, alioquin contrahendo nulla esset firmitas, sed semper in suspensio remanet & contractus si augetur pretium, quod esset absurdum. Et quibus non obstantibus decidit statim: Et pensio in fructibus consistens, singulis annis non excedat septem pro centum, itaque anni singulariter & separatim considerantur. Et infra num. 6. Singulis annis ultra summam, septem pro centenario, pensio peti non possit, aut exigi, & sic quod annis singulis dictam summam non excedant.

Vltius de eadem re agit Velazquez de Auendaño, nihil praedictorum afferens d. cap. 46. de censibus Hispania, n. 11. cuius verba notanda ibi: Cum leges Regis desiderarent iniustitiam illam pretij census, & correspondentiam sortis ad pensionem non solum in quantitate, sed etiam in qualitate, & tempore creationis & deinceps, in perpetuum aequalitas inter contrahentes seruaretur, emptorque census non excessiuus, sed correspondentes & aequales sorti pensiones recipiat, finis hic & intentio deficeret, si pensio frumentaria constitueretur, & constituta licet antiquissima, ad pecuniam non reduceretur, & infra: Quare cum contractus qui ex pensione frumentaria iniustus, ex tempore efficitur atque resultat creationis tempore iustus fuisse, & inde remedio ordinario laesonis, rescindi non possit cum tempore contractus laesio, non interueniret conueniens atque summè necessarium fuit, (ne in statu iniustitiae contractus sustineatur, à quo incipere non potuit) quod remedio suauissimo reductionis, ad iustitiam reduceretur. Nec dissonat ab eis meo videri Vbertus Giphanius, ubi supra ante finem, pag. 285. ibi: Praeterea fraus est interdum in fructibus, quos stipulatur saepe pro usuris, sed huic quoque fraudi obuiam itum est, Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

& in modo, & in concursu, id est, ut si pecunia sit data, eiusque pro usuris promissi sint fructus superantes modum legitime usurae, & in eius fraudem repelli possit, stipularor, &c.

Et licet ex pretij varietate aliqui argumentum desumant pro iustitia huius contractus, ut supra ex Hieronymo Laurentio notauimus, & probatur l. oleo, 27. ibi: Incerti pretij ratio additamenta usu arum suavit admitti, l. si ea lege 17. C. de usuris, eis verbis: ut fructus in vicem usurarum consequeretur obtentu maioris pretij emolumentum propter incertum fructuum euentum rescindi placita non possunt; & ideo taxatio usurarum, de qua in l. 4. §. fin. de nautico fenore l. cum quidam, §. praeterea de iure dot. l. eos 26. C. de usuris, non comprehendit usuras ex speciebus, & traiecitias; nam absque limitatione centesima permittitur usura, idque probatur ex glossa communiter recepta in l. quamvis 3. Cod. de usuris, ubi cum statueretur usuras pecuniae peti non posse, nisi stipulatione promissas, & tradit Glossa id ea ratione procedere, quia erat usura pecuniae, quae non deberetur pacto nudo, & non comprehendere usuras specierum, veluti vini, aut oleo, quae debentur ex pacto nudo, l. frumenti 2. C. de usuris, quae ita concilianda cum d. l. quamvis, ut in ea ita interpretatur Odofredus, & Doctores communiter in d. l. frumenti, ubi Albericus, Fulgosius, & Donellus, idem Donellus in l. cum frumentum, Cod. de usur. Giphanius ad l. eos, §. super usuram, C. de usur. l. tit. 33. lib. 2. Codicis Theodosiani, quae aperte quoad usuras constituit differentiam inter usuras ex pecunia, & quae pertinent ad fruges, & maiores posse in fructibus admitti ex incertitudine pretij notarunt supra relati, Castrèlis in d. l. frumenti, Bald. in l. quamvis, & in d. l. oleo, Alexand. in l. singularia, n. 18. ff. si certum petatur, Graffis in 1. part. lib. 2. decis. 125. n. 21. Lupus de usuris in c. nauiganti, comm. 3. §. 5. n. 118. 119. & Panormit in d. c. nauiganti, n. 1. Mantica de tacit. & ambiguis conuent. tom. 2. lib. 14. tit. 6. n. 121. Surdus conf. 306. n. 4. & 5. Caietanus 2. 2. q. 78. art. 2. ad 7.

Sed tamen haec omnia, quae denotant differentiam usurarum pecuniae, & specierum, quae pro sua opinione Aduersarij expendunt, magis in eo sensu nostram confirmant opinionem, quippe ex eis manifestè conuincitur non posse in fructibus, ad aequalitatem iustam redditus adaequari, & quamvis tempore Digestorum & Codicis, ex incertitudine quae posset plus vel minus emolumentum respicere usurae in fructibus permitterentur tamè apud nos, cum omnis usura detestabilis, & prohibita sit l. 3. tit. 1. p. 5. l. 1. tit. 6. lib. 8. recop. iunctis quae ex Couarruu. Nauarro, Ditaco Perezio & aliis pluribus notauit Azeuedus, ibi num. 46. & solum redditus censuarij permitti iuxta moderationem quam suis indultis summi Pontifices taxarunt. Et probarunt omnes qui de censibus egerunt vnde eo ipso quod circa redditus fructuum non potest haec aequalitas iuste & ad certitudinem moderari merito à nostris legibus census in fructibus reprobari sunt.

Ex quo praedictis rationibus, & quia tot legibus nostris, & capitulis Comitiorum Generalium, & scriptis Regum nostrorum irriti facti sunt census, qui in fructibus constituerentur, & in plurimis iudicialibus controuersis, ita decisum, & praesertim in censu sex mille Amphorarum olei, quae Hispani solvebantur in reddito annuo Duci de Alua ex d. l. 4. & similibus ille contractus nullus & irritus factus & in censu Pincianæ vrbis Antonij de Calatayud, & in alio Petri Galendi, me filci Patrono, in supremo Regalis Patrimonij Senatu, & in aliis multis casibus idè decretum

24

25

26

&

& quoties census, id est, *Iuros* non annullarentur, inde provenit, quia illorum emptores magnam quantitatem Regi obtulerant supra pretium quod ab initio conventum, quo redditus potuerunt æquare fortem & ad iustitiam redigi, idem de huius rei observantia & iniustitia nullatenus potest dubitari, quia semper ita decretum fuit, & minimè sunt mutanda, quæ interpretationem certam semper habuerunt, & nulla melior consuetudo, quam ea quæ ex sententiis provenit, *l. cum de consuetudine*, 33. ff. de legibus, ibi: *Primum quidem illud explorandum esse arbitror an etiam contradictio aliquando iudicio consuetudo firmata sit*, de cuius interpretatione, & non esse omnino necessarios iudiciales, ad consuetudinem inducendam, *Donel. lib. 2. comment. c. 10.* Antonius Faber, Cuiacius, Gail, & alij quos refert Cusaldus, in *notatis lit. G. & H.* & videndi post Baldum ibi, Gregor Lopez in *l. 5. gloss. 7. tit. 2. part. 1.* Auendaño in *dictionario verbo, Costumbre, vers. Quinta conclusio.* Molin. de *primogeniis, lib. 2. cap. 6. num. 27. & 28.* Flores de *Medina, lib. 1. quest. 1. n. 64. & seqq.* Cevallos, *1. tom. communium quest. 258.* Parlador in *sexagenis diff. 39. num. 5. & 6.* Bobadilla *lib. 2. Politia cap. 10. num. 40. & 41.* Ioann. Garc. de *expensis, c. 9. n. 45.* ex Abb. Rip. Alex. Aymone, Crauet. Menchaca, & aliis Cevallos *commun. tom. 1. q. 358.* Gaillus *lib. 2. obseruat. 31. n. 7.* Rota Genuens. de *decisionibus ad mercaturam decis. 17. num. 9.*

27 Et ita etiam debet interpretari, *l. 15. tit. 2. p. ibi: Debe ser tenida e guardada per costubre si en este mismo tiempo fueros conceferamos dos inicios por ella de homes sabidores, e entendidos de iuzgar.* de quo latè per Salicet. de *usu, & consuetudine, cap. 7. à principio, & quasi per totum.* & de consuetudine, vi & effectu, ad interpretationem cuiusque dubij videnda, quæ ego notavi in *decis. Granatensi disp. 41. n. 4.* & quod de auctoritate rerum iudicarum in similibus controuersis, vt constituent stylum & practicam à qua recedere non liceat, ex Rebuff. Menoch. Afflict. Pinello. Gamma, Butrio, Corraio, Osuad. & Petr. Herodio, ego similiter notavi in *decis. Granat. disp. 47. num. 13. & 14.*

28 Maximè si sententia vel interpretatio est à Principe data, nam tunc legis habet vigorem, & in *l. fin. C. de legibus, ibi: Legis vim obtinere.* Et ibi: *Si Imperialis sensus legem interpretatus est, an oporteat huiusmodi Regiam interpretationem obtinere; eorum quidem subtilitatem vanam tam risimus, quam corrigendam esse censuimus.* Nam quamvis lex loquatur de sententia, vel interpretatione Principis supremi, idem est in sententia Senatus, quando transferit in rem iudicatam, quia habet vim legis, vt tradit Gamma *dec. Lusitana 228.* & Thesaur. *decis. Pedemont. 1. n. 44.* & Azeued. in *l. 2. tit. 10. lib. 4. recop.*

29 Inuat etiam, quia semper æquum est taxationem fieri reddituum, qui in quolibet anno ex pecunia soluantur, vt pro temporum qualitate iustus solum reddatur, idem cum antea vnus pro decem solueretur, postea ad vnum pro quatuordecim redactus *l. 6. tit. 15. recop.* & denique maiori pecuniæ affluentia, cum minus ea æstimaretur ad vnum pro viginti redditus limitati, nouiori Pragmatica de quibus mutationibus, & restrictionibus reddituum mentionem faciunt Felician. de *censibus lib. 2. c. 1. n. 20.* Roderic. de *annuis redditibus*, quem refert Auendaño de *censib. c. 31. per totum.* Villalobos in *arario, lit. A. n. 153.* qui refert Tiraquell. & Bertrand. Azeued. in *d. l. 6. n. 4.* ex pluribus Ludouic. Cenc. de *censib. 2. p. c. 1. q. 1. art. 4. per totum.*

30 Et antea etiam vsurarum modus taxatus ab Impe-

ratore Iustiniano in *l. eas, 26 §. super vsurar. cum seq. C. de vsuris, & in l. sequenti*, etiam contractus essent anteriores, & præcederent prædictam taxationem, traditur ibi in vsuris, & redditibus, quæ decurrerent, post eam legem contractus esse reformandos, & prauum esse interpretationem eorum, qui existimabant ex contractibus anterioribus ampliores posse percipi vsuras, quia cum post legis tempus producantur, ab ipso tempore iustitia exactionis regulanda, etiam contractus, ex quo vsuræ, & redditus procedunt anteriores sint, vt ego pro eius Textus interpretatione notavi in *decis. Granatensis, disp. 11. num. 7. & 65.* adducto Bartolo, Bald. & Angiano.

Et semper boni Principis est maximam curam adhibere in redditibus annuis, & vsuris, iustam moderationem statuere, quia nunquam ferendæ, quæ iniquæ fuerint, nec aliquo colore, aut præterito debent sustineri, & idem sententia in materia vsurarum & alia quacumque nutritina peccati, quia continetur vitium à partibus irremissibile, non transit in rem iudicatam, sed potest semper retractari, *arg. c. lator, & ibi gloss. c. consanguinei, de re iudicata, c. fraternitatis de frigidis, & maleficiatis.* Bald. in *l. cum allegas, n. 11. & 15. C. de vsuris, Alberic. in rubric. C. penult. C. eodem Maranta de ordine iudiciorum 6. p. versic. & deum ferunt sententias, n. 142.* Carrotius tractat. de *remediis contra sententias except. 66. n. 7. & sequent. adde c. at si Christus, de iure iurando, c. super eo, de vsuris, & quæ notarunt Tiraq. de retractu conuent. §. 1. gloss. l. n. 37.* Vantius de *millitate tit. quoties, & intra quod tempus, n. 8.* Ioannes Baptista Lupus de *Vsanis, comment. 2. §. 3. n. 19.* D. Salgado, de *Regia protectione, 4. p. cap. 3. num. 116.* Rodriguez de *annuis reddit. lib. 1. q. 17. num. 4.*

Vnde responderi poterit ei difficultati, quæ contra obiciebatur, si tempore constitutionis census vel *Iuro*, fructuum iustus valor consideretur, non posse iniquum ex postfacto iudicari, quamvis fructuum pretium excreuerit, quia ad rescissionem oportet attendi tempus contractus, nec ex superuenienti casu iustitia regulanda, & semper ad læsionem cuiusque contractus, eius tempus attenditur, *l. si voluntate, C. de rescind. vendi. c. cum dilecti, de emptione, & venditione: & in terminis census tenuerunt Nauarrus in comment. de vsuris, q. 30. num. 120.* Medina de *restitutione titulo de censu redimibili, col. 4. §. sequitur amplius, Federic. Martin. tractatus de iure censuum, c. 4. n. 113.* Monachus *decis. Lucensi, 20. n. 7.* Milanensis, *lib. 2. decis. Sicilia 6. num. 12.* Hieronymus Laurentius, *decis. Auenionensi, 66. num. 2. & 10.* Madius in *tractatu de censuum requisitis, vers. ad quintum n. 4. & 5.* Saloni. de *iustitia & iure, tom. 2. tract. de censibus, art. 4. controuers. 2.* Salas de *censibus, dubio 55. n. 1.* Ludouicus Cencius de *censibus, 1. p. cap. 1. quest. 1. art. 3. num. 14. & 15.*

Hæc quidem opinio eorum Doctorum in hoc non procedit, quippe non agimus de irritando censu præterito læsionis, sed vt redditus & vsuræ, quæ cum annuæ sint hoc tempore producantur, ad iustum pretium reducere aliàs omnes taxationes quæ nostris legibus factæ, & antea fecerat Iustinian. in *d. l. eos, & l. de his, C. de vsuris*, vt iniuste damnarentur, quod dicendum non est vltraquam ex plurium sententia in materia, quæ ex sua natura habet tractum successiuum attenditur læsio, quæ causatur ex tempore futuro probarunt, Roland. *vol. 2. conf. 1. n. 173.* Albanus *conf. 17. n. 10.* Mandellus, *Albensis, conf. 34. n. 16.* Natta *conf. 548. num. 36.* Monter. in *responsio pro uxoris amita post decis. numer. 166.* Auendaño, de

de *censibus, c. 46. n. 4.* Pinell. in *l. 2. p. 2. c. 1. n. 27. & 3. p. c. 4. n. 16.* Gypsius *decis. 43. n. 47.* Gitonda, de *gabellis, 12. p. n. 32.* Matienço, in *l. 1. tit. 11. gloss. 4. n. 3. lib. 5. recop. Gutierrez, de gabellis, q. 147. n. 23.* Mieres, de *maiorat. 4. p. q. 1. limitat. 1. n. 87.* & quamuis id posset in iure aliquam admittere controuersiam, ex variis Doctorum opinionibus illud est sine dubio nunquam posse Principem permittere contractum, qui vsuram redoleret, vel eius potest esse suspectus, & debere ad iustam æqualitatem reduci, cum privilegium quodcumque quod incipit esse iniustum & nocuum, possit reformari, & alibi probauimus *Allegationibus Superioribus.*

34 Quibus ita constitutis non obstant quæ in contrarium expendimus, nam id de quo *supra, n. 2. & 3.* ex instrumento venditionis reddituum ius acquisitum emptori census, & bonæ fidei contractum exitimari nihil contra prædicta virgere videtur, quippe instrumentum probat actum gestum esse quod negamus, & rescriptum annui redditus in fructibus expeditum fuisse, quod etiam ipsa lex 4. & reliquæ, quæ reformant annuos redditus in fructibus manifestè insinuant, sed tamen quia ex tempore iniusti apparuerunt, idem annullantur quod non impedit venditionem census esse contractum bonæ fidei, quia similes contractus rescissionem ex dolo, læsione & iniustitia recipiunt vt palam est.

35 Rursus quod tradidimus, Principis contractus habere vim legis, minus obstat, quippe nunquam Princeps illum obseruare tenetur qui iniustus apparet, vt vsurarius fuerit, cum repugnet iuri ciuili & diuino, & inde tot in omnibus Regnis vsurarum limitationes & reformationes factæ fuerunt, vt præter eas quæ ex legibus Iurisconsultorum vbi vsura, bestis, centesima, semissis, quadrantis, quincuncis, teruncis, & similibus ad relationem numerorum assis, quibus scitent Iurisprudendum respõsa, & plura cumularunt Brissonius, & Caluinus, de *verbis iuris verbo vsura, & Iustiniani taxationem de qua ediximus, vide quod legitur in sacra Scriptura Exodi, cap. 22. Deuteronomij, c. 25. in libro Ieremia Propheta, cap. 5. & apud Couar. lib. 3. Var. c. 1. Aelianus, lib. 4. Varia Historia, & quod ex Menochio, Gutierrio, & pluribus Osuad. lib. 18. comm. Donelli, c. 7. in notatis lit. L, quæ referunt Cælius Rodiginus, lib. 28. antiq. lection. c. 39. & quod ex Suetonio, in Iulio Cesare, c. 4. 2. & aliis probauit Aeneas Robertus, lib. 4. rerum iudicarum, c. 18. vers. pro Seio debitore, ex Lucillio Petronio, Marco Catone, Salustio, & Cornelio Tacito probauit Ludouicus Dorleans, in eius *annalibus, lib. 6. not. 1. pag. 541.* Carolus Scribaeus, in *Politico-Christiano, lib. 1. c. 42.* Bernardus Scardeonus, lib. 2. *Historia Patavina, class. 5. Sabellicus lib. 3. Aeneid. 5. Alex. lib. 4. diu. genialium, c. 6.**

36 Et in Gallia adducto Bodino damnato, refert Pater Ribadeneira de *Principe Christiano, lib. 2. c. 10.* ex ingenti mole vsurarum, & reddituum nomine, quibus negotiatores regale patrimonium onerantur, interesse computato pro ducentis, & quadraginta millibus liberarum, quas Regi mutuo dederunt in paucis annis vsuris duplicatis receperunt, viginti & quatuor millies, quod dicimus milliones, & quadringenta millia liberarum, quod plusquam centies excedebat sortem principalem, & idem à Philippo Valensio eo probato illorum bona confiscata fuerunt anno 1357. & antea prudenter negotiatores, propter vsurarum excessum ab omni Gallia expulsi à sancto Lu Ionico Rege anno 1254. Et postea à Rege Philippo Pulchro anno 1300. & in Germania edicta Maximilianij Imperatoris anno 1500. & alia edicta Ioan. Bapt. Larrea *Allegat. Fiscal. Pars I.*

facti Imperij annis 1530. 1532. 1548. 1576. 1577. refert Adamus Contzen *lib. 8. Politicorum, c. 17. §. 5. vbi* ex officio Principem teneri vsuras minuere statuit, quasi ad illius munus pertineat latrocinia, rapinas, furta, & calumnias sceneratorum cohibere, & tradit Romanos grauius sceneratorum, quam furem punire solitos, nam hunc in duplum, illum quadruplum condemnabant: & satis huic obiectioni responderi poterit ex his, quæ *allegatione... num. 1.* latè notauimus, quando possit Princeps suos contractus reuocare, irritos reddere, vel ad eorum obseruantiam tenentur.

Denique quod de consuetudine expensum est, ex ea in Hispania admissum similes constitutiones census, & annui redditus in fructibus, nihil mouebit, quia nunquam excusat consuetudo irrationabilis iniusta, & nutritina peccati, *c. fin. de consuetudine, ibi nisi fuerit rationabilis, & iuxta quæ notarunt Iafon. in l. de quibus, num. 70 ff. de legibus, ex Oldrado, Frederico de Senis, Aegidio, Bellamera, Alex. Craneta, Ruino, Fulgof. Aretino, Rocho de Curte, & pluribus probauit Tuschus præct. lit. C. concl. 804.* ex Calderino, Castrensi, Romano, Geminiano, Curtio Injorio, & aliis idem *concl. 815.* Morla in *emporio iuris, titulo de legibus in premissis, n. 24.* ex Abbate, Zabarella, Imola, Ioanne Andrea, & aliis Augustin. Barbof in *collectanea d. c. fin. vbi plures cumulat, & quando consuetudo censenda rationabilis, vel non, Suarez de legibus lib. 7. c. 6. per totum.*

38 Vltra quam nunquam in Hispania talis admissa consuetudo; imò semper ab anno 1534. continuè improbata, & quia aliquando contra factum ex Magistratum incuria id improbatum, & contra iussum fuit obseruari in curijs anni 1563. & 1599. & editæ fuerunt nouæ leges 7. & 1.9. d. tit. 15. lib. 5. recop. anno 1571. 1574. 1580. 1586. quibus semper iniungitur executio, & obseruantia *dictæ legis 4.* & specialibus rescriptis anni 1566. & anni 1600. de quibus *supra n. 10.* mentionem fecimus, iniungitur prædictarum executio, vnde tot legibus, decretis, & rescriptis, quæ improbant contractus, cõsque reformant, rectè poterunt in iusta consuetudine obliterari.

39 Quo responderi posset argumento, quod expendimus ex Ioanne Gutierrio, post *tractatum de gabellis pag. 611.* vbi videtur approbari venditiones reddituum in fructibus, cum iubeatur Regno admitti eorum solutionem in computatione suæ capitacionis, quia vltra quam priusquam census illi iniusti declarantur, rectè soluebantur redditus ab eis, in quorum vectigalibus fuerant cõsignati, nihil de iustitia censuum ibi exprimitur, sed solum de facto queritur, vt ea quantitas pro soluta habeatur, vnde nihil inferri potest ad iustitiam census, de qua ibi actum non est, argumento legis *Papinianus exuli, ff. de minoribus*, vbi Bart. Socinus senior *vol. 1. conf. 18. n. 41.* *Surdus consil. 150. num. 94. & conf. 460. num. 59.* Monachus *decis. Bononiensi 5. num. 17. & decis. 6. n. 5.* Gratianus, & alij plurimi, quos refert Barbofa *axiomate 114.* & multa facta sustententur, quæ si à principio in iudicio deducta essent improbanda, *l. patre furioso, & per textum ibi latè exornat Iaf. ff. de his, qui sui, vel alieni iuris, Surdus consil. 174. & 175.* Gratianus *decis. 64. n. 11.* Lambertinus de *iure Patronatus, part. 1. lib. 10. art. 7.* Tuschus *præct. lit. F. concl. 12.* pluribus Barbofa *axiomate 93 num. 30. & 31. cum sequentibus;* & idem cum hodie de huiusmodi censuum, id est, *Iuros*, iustitia queratur, nihil ius regalis patrimonij lædere potest aliquando prædictos census constitui, & solutos fuisse.

40 Maximè, quia dicta lex 4. habet clausulam irritantem, de

tem, & ideo firmam, vt in dict. l. 5. & sequent. prohibetur eius renunciatio, & praesertim in l. 8. dicti tituli, est clausula, quae irritat omnem contractum census qui excedit iustum, & legitimum redditum, nota verba ibi: *Y las ventas, y contratos de los dichos censos, que en otra manera, y a menor precio se hizieren, y otorgaren sean en si ningunos, y de ningun valor y efecto.* Vnde si renunciatio expressè fieri non potest, d. l. 5. multò minùs admittenda ex tacita renunciatione, quae ex consuetudine contraria induci potest, nec contra decretum quod respicit, & continet clausulam irritantem consuetudo poterit aqualiter procedere, iuxta quae tradit Alex. lib. 2. conf. 199. n. 13. & lib. 6. conf. 134. n. 33. quem refert & sequitur Tuschus practicarum, lit. C. concl. 816. ex Antonio Gabriele, Gonzalez, Farinacio, Hieronymo Gabriele, Ruino, Moneta, & aliis, in terminis Barbofa clausula 40. n. 35. Doct. Anguiano de legibus, lib. 2. controu. 20. n. 18. & 19.

41 Maxime cum in consuetudine requiratur voluntas Principis, qui in lege nostra contrarium enunciat l. 3. & 5. tit. 2. part. 1. & ex communi Doctorum sententia tradit Suarez de legibus, c. 13. n. 6. cum Glossa Azore, Angelo, Luca de Peña, & aliis Morla in emporio, tit. de legibus in praemissis, n. 24. & haec quae allegatur consuetudo solum posset excusare à poena, si qua nostris legibus imponeretur, contra eos, qui fecerint contractum, remensis singulari 149. Menoch. conf. 1. n. 257. Navarrus questionum forensium lib. 1. q. 99. n. 4. Surdus conf. 270. n. 25. ex Gamma, Bertazola, Grammatico, Carolo de Grassis, & aliis Aluarez de Velasco, axiomatum lit. C. n. 173. non verò excludere legem irritantem contractus, aut illum validum reddere, nec poterit labem vsurae delere, quia habet vitium insanabile, vt notauimus, nec etiam re iudicata effici posse, vt quod vsurarium fuerit, sustineatur, & ideo in ea materia, quia nutritia peccati non transit in rem iudicatam, vt supra in pluribus comprobauimus.

42 Denique non obstat videri Principem derogare leges, quando contra illas fecerit contractum, quia id verius est admitti non posse, quoties inde sequeretur fieri quod iniustum, aut quod peccatum contineret, vt in hoc casu circa contractum vsurarium: nam licet aliàs Princeps videretur leges derogare, quando contra illas contraxerit iuxta ea, quae supra tetulimus n. 9. tamen in eo casu in quo iniustum, vel peccatum sequitur, nulla est facultas dispensandi, idque manifestum est, & in terminis probat c. super eo 4. de vsuris, ibi: *super hoc dispensationem aliquam posse fieri non videmus, cap. non licet, distinctione 10. c. fin. de praescript.* Ancharranus in regula, peccatum, de regulis iuris in 6. Bald. & reliqui in auth. ad hac, Cod. de vsuris, Villaguta in tractatu de vsuris, q. 9. Couar. lib. 3. variarum, c. 1. n. 8. Molina Iesuita de iustitia & iure, dispensatione 304. n. 17. ad finem, Menoch. praesumptione 10. n. 46. lib. 2. Didacus Perez ubi supra, pag. 24. col. 2. sub versic. Hinc deducitur, Gaspar Rodericus de annuis redditibus, lib. 3. q. 4. ex n. 103. Ioannes Baptista Lupus in d. l. curant, C. de actionibus emp. n. 66. cum sequentibus.

43 Nec aliquis admittere poterit, etiam nimis blandiatur Regibus circa eorum potestatem, vt possint Reges iuste vendere res suas maiori pretio, quam legali censuum constitutione: nam quamvis vi punitiua legis Princeps non cogatur, tamen rationi subesse oportet, & multò magis pati legem quam ipse tulit, cum velut iustam eius oblationem subditis iniuxerit, quam si violauerit, etiam rationem naturalem contemnere videtur, & ius diuinum in hoc casu cum

ex illo contractus, qui sapit vsuram, improbetur, & ideo in foro conscientiae teneri Principem ad obseruantiam taxationis pretij, quod à suis legibus taxatum ex Baldo, Corneo, Afflicto, Guillelmo, Benedicto, & pluribus aliis probauit Mexia de taxat. panis, conclusionem 5. à n. 49. vsque ad 54. & adducit notabilia verba Simonis de Cassia in tractat. de iure domini, c. 33. ibi: *Non autem iustus Rex inter homines erit, si iustitiam non sequitur positam, aut non posuerit legem iustam, ideo nihil in hoc casu proderit Principem velle, aut posse derogare leges, quando contra illas fecerit contractum, quia nunquam velle credendum est, quod pietatem laedit, & iustitiam. l. filius 15. ff. de condit. instit. & quando Princeps contrahens videatur leges derogare latius in allegatione 4. per totam.*

Nec praedicta aliquid turbare poterit, quod obiectum est, dictam l. 4. tit. 15. lib. 5. recop. procedere solum in censibus, vt ibi exprimitur, nec trahendam esse ad annuos redditus, quos Iuros appellamus, maxime in re poenali, & stricta, l. cum quidam, cum ibi notatis, ff. de liber. & posthumis, Federicus de Senis conf. 135. n. 4. ad finem, vers. insuper, Aegidius conf. 9. n. 20 & 25. Sessè dec. 18. n. 102. & decis. 45. n. 27. Menochius conf. 900. n. 13. pluribus Surdus de alimentis tit. 1. q. 51. n. 12. Gratian. disceptat. tom. 5. c. 97. 2. n. 13. Burgos de Paz conf. 8. n. 2. Farinac. in fragmentis, lit. E. n. 144. & 188. Tuschus Practicarum, lit. O. concl. 67. per totam.

Nec etiam quod opponitur, vt Princeps, qui legem condit, non videtur suos contractus improbare, quia semper censetur excepta persona loquentis, c. petitio de iure iurando, l. inquisitio, & ibi Doctores, C. de solut. & in terminis legis, & statuti probarunt Angelus in l. 1. n. 6. ff. quod quisque iuris, Surdus dec. 13. n. 12. Lancellotus Galiaula conf. 97. n. 29. Mascardus de statutis, conf. 5. ex num. 176. omnino videndus Petra de potestate Principis, cap. 3. n. 16. Afflicti ad confit. Neapol. lib. 1. rubrica 73. de feriis, n. 51. Menochius conf. 50. n. 22. & 23. & in terminis nostri casus notauit Matienzo in l. 6. tit. 15. lib. 5. recop. gloss. 5. dum tradit, ideo in ea lege exprimi, vt quod decretum est circa census, idem similiter procedat in annuis redditibus, quos dicimus, Iuros, nota verba: *Ne quis diceret, hoc non extendi ad annuos redditus à Rege nostro venditos, quasi excepta videatur persona loquentis, hoc expressit, vt ad tales redditus legis nostrae dispositio extenderetur.*

Sed nihilominus praedictis non obstantibus dicendum est nomine census, de quo in d. l. 4. etiam annuos redditus à Rege venditos, id est, Iuros, comprehendendi: nam id census appellatio significat, & de suis omnibus speciebus accipienda, Benedictus Bonius in suo tractatu de censibus, art. 14. de annuis, & temporalibus redditibus, n. 32. Petrus Foller de contractibus censuariis, §. incipienti census enim, num. 46. Surdus conf. 162. num. 5. & 6. cum aliis, Cardinalis Mantica de tacitis, & ambiguis conuent. contractuum, lib. 2. tit. 3. ex num. 5. Gaspar Rodriguez de annuis, & mensuris redditibus, lib. 2. cap. 22. num. 66. & census significatio similiter comprehendit eos, qui exiguntur à priuatis, quam eos, qui ex bonis publicis, vel Regiis soluuntur, Carolus Ruinus conf. 82. num. 6. lib. 2. ibi: *Non est differentia, utrum annua praestatio debeatur ex publico, vel ex patrimonio priuato, Lazarte de gabellis, cap. 10. numer. 3. versic. Quartus, & ultimus census hic est, qui à Rege nostro super iuribus suis Regiis constituitur solet in fauorem ementis, vel donatarij, quem, Iuros, vulgus appellat, & infra, qui vel in hoc solo ab illo consignatio diffin*

distinguitur, de quo supra n. 1. quod hic à Rege constituitur, ille verò à quocumque priuata persona assignatur, Girona p. 9. eiusdem tractatus, n. 38. pag. 187. ibi: *Et cum nostris temporibus alij redditis, id est, Iuros, sicut in usu, quotidieque vendantur, & naturam, quam ceteri annui redditus habeant, Molina Iesuita de iustitia & iure, disp. 383. n. 11. dicens post habitam mentionem de censibus Regiis, Peculiari nomine appellantur Iuros, ceteri autem similes redditus census dicuntur, vt constat ex l. 6. tit. 15. & l. 9. 17. & 20. tit. 10. lib. 5. nouae collectionis, & communi usu loquentium, atque haec omnia hoc loco & in sequentibus disputationibus nomine census comprehendimus: & rursus disput. sequenti, num. su. sub versic. illud profero, Vega 1. tom. Summa, cap. 5. de cens. casu 6. & casu 27. Felicianus tom. 1. lib. 2. cap. 3. num. 36. fol. 167. inferens ex antea resolutis, censum constitui in annonibus publicis, & in tributis, ingationibus, & vectigalibus, Tielloniis, gabellis, angariis, perangariis, pedagiis, & aliis iuribus huiusmodi, & in iuribus piscationum, venantium, & aquarum. Gutierrez de gabellis, q. 57. n. 17. & q. 78. n. 30. Georgius Cabedo dec. 3. Lusitana p. 2. n. 7. Palacios de contractibus, lib. 4. cap. 6. col. 14. in fine, sub versic. & quidam sunt census Regij, & cap. 7. fol. 318. versic. haesit aliquis, Velasquez de Auendaño cap. 2. de censibus, num. 24. ibi: *Verbum, census sumitur pro iuribus regalibus, & infra, promiscue vitur hoc verbo, census, quia quauis in aliquibus differant, quantum verò ad effectum soluendi annuam pensionem, uniformem inter se non differunt, & iterum num. 25. Quae quidem privilegia (scilicet de Iuros in tercias y alcualas, y rentas y derechos reales) si à Regibus vendantur in effectum, & substantia verè census nuncupantur, atque paulò inferius: de his iuribus regalibus, quae sub nomine census continentur, & tandem c. 93. num. 6. in principio, col. 2. Azeuedo in l. 1. tit. 17. num. 115. lib. 9. compilar. ibi: *sed an ex censibus Regiis, quos Iuros vocamus, & Thesaurus iunior lib. 1. questionum forensium, quest. 32. num. 9. ibi, ubi tanquam absurdum, & maximum inconueniens, inquit, eisi sola proprietates requireretur, non essent censuarij illi contractus, in quibus census constituitur super redditibus gabella, pedagiis, & similibus, &c.***

47 Quod etiam confirmatur ex ratione, propter quam isti census improbantur, videlicet, quia redditus in fructibus non possunt aequari sorti principali ex varietate, & augmento pretij, vt census à periculo vsurae, & iniustitiae liberentur, quae ratio cum aequè vigeat in annuis redditibus, quos Iuros dicimus, videtur non posse ab eadem dispositione eximi, argumento l. illud, ff. ad legem Aquiliam, ex Surdo Trentacinq. Hugolino Giurba, & aliis notauit Valascus axiomatum iuris, lit. R, num. 14. & in terminis tradit Villaguta in tractatu de extensione legum, praludio 5. n. 17. & praludio 20. n. 1. & cum verè sit species census redditus quem dicimus Iuros, debet intelligi iuxta legalem sensum, vt quod reprobat in censibus, idem similiter in eis locum habeat, argument. c. ex litteris 7. de sponsalibus. dum iubet verba prolata in eo sensu retinere, quem solent rectè intelligentibus generare, & conducunt tradita in l. stipulatio ista 38. §. bi, qui sunt, & §. haec quoque, ff. de verb. obligat. Bax in l. de quibus, num. 23. ff. de legibus, Alex. lib. 5. conf. 44. num. 7. ibi: *Nam verba prolata à legis conditoribus, seu à Iurisperitis intelliguntur secundum interpretationem legalem, licet si proferantur ab idiotis, intelligerentur secundum quod in idiotiam cadit, quod idem tradiderat conf. 1. num. 23. conf. 2. num. 17. & conf. 9. num. 4. d. lib. 5. Mandelius Albenf. conf. 75. num. 30. & conf. 793. num. 4.*

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Tum & dicta lex 4. & maxime in l. 6. agitur de iustitia census, & similibus contractuum, ibi: *Ansi lo que toca à la iustificacion de semejantes contratos, y censos, & iterum eis verbis: que las rentas y contratos, y censos, que en la otra mano a a menos precio hizieren, quod negari non potest ad redditus annuos, id est, Iuros conuenire: nam in eis venditio fit, & verba, semejantes contratos, y censos, nihil aliud comprehendere possunt, quam eos redditus, quia nulli magis similes sunt censibus, imò verè census sunt, & illud expressum dicitur, quod sub natura verbi expressi includitur, vt notauit Molina lib. 1. de Hispanorum primogeniis, c. 4. n. 21. & c. 17. n. 27. & 28. Surd. dec. 254. n. 38. & differentia verbalis non attendenda, vt de censibus agentes agnoscunt Rebuff. tomo 1. ad leges Gallicas tit. de constit. reddituum, art. 1. gloss. 2. & idem Surd. conf. 162. n. 36. ad fin. ibi: *Quia idem omnino sunt, & verbalis est differentia, non substantialis, & promiscue Doctores loquuntur.**

Sed & verbum Iuros non erat in usu tempore dictae leg. 4. tit. 15. lib. 5. recop. nam etiam in l. 9. tit. 10. dict. lib. 5. quae antiquior est, & in ea mentio fiat de donatione, de Iuro, o por Iuro de heredad, quod quidem longè diuersum est à venditione reddituum, id est, Iuros: nam eo tempore in usu non erat, vt notauit Auendaño de censibus, cap. 2. n. 24. & 25. & expressè declaratur in capitulo comitorum anni 1461. & in rescripto anni 1466. vbi expressè agitur de Iuro, videlicet in redditibus emptis à Regali patrimonio, & ideo de hac re dubitari non potest, quia rescripta, quae iubent praedictam legem 4. obseruari, expressè loquuntur de Iuros, & manifestè apparet quam facilis haec sit differentia.

Vnde magis excluditur, quod voluerunt Adversarij constitutere, vt de census venditione gabella soluatur, non verò de annuo redditu, id est, Iuro, de quo Lazarte de decima vendit. c. 10. n. 76. & 77. & idem tenuerunt Girona, Azeuedo, & Molina Theologus, quos refert Gutier. de gabellis, q. 57. n. 17. nam omisa ratione, quam notauit Lazarte, ego illam esse genuinam credo, quia solus Princeps vendit redditus super vectigalibus, gabellis, & aliis rebus Regalis patrimonij, & licet postea à priuato iterum vendatur, semper nomine Regis, qui primo vendidit, venditio facta censetur, cum noua venditio ita velut à Rege fiat, & quemadmodum ipse gabellam non debet de venditione rerum suarum, l. 24. tit. 18. lib. 9. recop. ita similiter de his redditibus, quae de rebus Regis, & ab illo venduntur, tum quia cum reddituum Regalium venditio permittitur propter magnam ararij Regij indigentiam ad bella sustinenda, & alia, quae bonum publicum, & huius regni tutelam, & conseruationem spectant meritò, vt facilius emptores inuenirentur praedictorum reddituum, id est, Iuros, à Gabellae solutione, eorum venditio consuetudine exempta fuit, sicut alia, quae valde ad utilitatem publicam necessaria, vt panis coctus, arma, equi, & libri, & similia, vt ad harum rerum curam, & transportationem homines allicerentur, gabellae exemptio admittitur, vt constat l. 18. 34. tit. 18. lib. 9. recop. quibus adde Gutierrium de gabellis, q. 76. 77. & 78.

Minus etiam mouere poterit vulgare illud axioma, vt semper censetur excepta persona loquentis, & ita non esse comprehendendum redditum, quem Princeps vendiderit, nam lex illa, quae ex bono publico, vt ad iustitiam redditus adquirentur, lata fuit non solum comprehendere debet subditos, sed ipsum Principem, argumento legis digna vox, Cod. de legibus, l. ex imperfecto, Cod. de testamentis, cap. omnes de constit. cap. iustum, 9. distinct. l. 6. tit. 1. part. 1.

I. 3 D. Thom.

D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5. ad tertium, Soto lib. 1. de iustitia & iure, q. 6. art. 3. Suarez de legibus lib. 3. c. 35. num. 4. Couarr. in cap. alma Mater, 1. p. §. 1. num. 5. Borellus de prestantia Regis Catholici cap. 31. n. 39. & faciunt verba legis, si quando, Cod. de inofficioso testamento, iunctis quæ notarunt Salicetus in leg. 1. Cod. si contra ius, vel utilitatem publicam, n. 5. Cephal. conf. 90. n. 49. Craueta conf. 5. n. 2. Antonius de Amatis decif. 4. num. 16.

52 Nec contra suadere poterit, etiam si in prædictis contractibus, & privilegiis esset clausula, non obstantibus quibusque legibus: nam cum ut supra diximus, isti contractus in d. l. 4. & 6. tit. 15. lib. 5. recop. habeant clausulam irritantem, & ubi est clausula, qua continetur decretum, quod irritat, ut contra factum non sustineatur, non sufficit generalis derogatio legum, ut comprehendit leges, quæ habent prædictum decretum, ut in cap. penult. de Capel. Monach. & cap. eam te de arate, & qualitate, & in cap. nonnulli de rescriptis, & ibi Felin. sub n. 2. versic. & nota, & tenent alij plures, quos refert, & sequitur Marscot. lib. 2. variarum, c. 38. n. 41. & seqq.

53 Et hæc clausula irritantis decreti operatur nullitatem eius, quod contra fieret, ut cap. dilecto, versic. nisi forte de prebendis, & in cap. statutum, §. sancimus de rescriptis, lib. 6. & ibi Glossa verbo committitur, ubi probatur partes suum effectum non posse renunciare, & paulò post, quod ibi inuenitur talis clausula: Ipso iure est irritum & inane, quod contra fit, & Felin. in cap. cum accessissent, num. 30. de constit. tradit, quando adest clausula decreti irritantis, vel alia prohibitiua, tunc neque per contrauentionem, neque per præscriptionem amitti potest, & Decius in leg. pacta, qua contra, n. 10. Cod. de pactis, Iason in l. non dubium, n. 17. C. de legibus, Archidiaconus in cap. cum de beneficio, n. 1. Franchus n. 4. de prebendis, lib. 6. Hieronym. Gabriel conf. 15. n. 16. vol. 2. pro regula constituunt, quod si extat decretum irritans, seu prohibitium oppositum nunquam amittitur per non usum, quia nec renunciari potest, alias referens Tapia in l. fin. ff. de constit. Princip. 2. p. c. 2. num. 22. eleganter Angel. Aretin. conf. 72. per tot. & nec consuetudine, præscriptione, vel renunciatione decreti irritantis, effectus excludi valet, ut ex Iafone Andrea, Iafone, Geminiano, Anton. Gabriele, Menochio, Moneta, Gonzalez, Farinacio & aliis pluribus, notauit August. Barbosa de clausulis clausula, 40. num. 33. cum sequentibus.

ALLEGATIO XXIV.

Nullitas census facit nullos redditus, ut debeant in sortem imputari.

- 1 Possidendi qualibet occasio sufficit ad fructuum acquisitionem. l. sed si lege, §. scire, ff. de petit. hered. Bona fides, qua sufficit ad fructuum acquisitionem, potest causari ex iniustis, & inualidis titulis.
2 Bona fides ex errore iuris an sufficiat ad fructus adquirendos?
3 Bona fidei possessori etiam ex titulo nullo luentur fructus naturales.
4 l. 7. tit. 15. lib. 5. recop.

- 5 Redditus census, vel iuro, qui iniustus declaratur restituendi.
6 Titulus iniustus qui declaratur reducitur causa ad non titulum, & fructus restituendi. l. filio, 16. §. contra tabulas, ff. de inoffic. testam. & n. 8.
7 Titulo nullo reddito, omnes tituli effectus cessant. l. cum qui emit in principio de in diem adiectio. l. item quod dictum est, ff. eodem. l. Imperator, ff. eodem. l. Chirographis, §. ab eo, ff. de admin. tutor. l. is qui, §. si fundus, ff. quod vi aut clam, l. fin. ff. de iure fisci. l. videamus, 38. §. item si debitum, ff. de usuris.
8 Causa quando reducitur ad non causam res cum fructibus restituenda.
9 Annullato actu vel titulo ex legis resistentia omnes illius effectus cessant.
10 l. si pradium, C. de prædiis minorum. l. non solum, C. eodem.
11 Titulum reduci ad non titulum facit restituendos fructus tam extantes, quam qui non extant. Lesione enormissima nullo declarato contractu fructus etiam consumpti restituendi.
12 l. si non sortem, ff. de condit. indebiti. l. eos, §. si quis autem, C. de usuris.
13 Redditus contra legem vel usura extenuant sortem.
14 Usura indebita soluta etiam per iuris errorem possunt repeti nec videntur donata.
15 l. 4. tit. 6. lib. 8. Recopil.
16 Fructus non lucentur etiam cum titulo & bona fide, quando lex resistit acquisitioni rei ex qua fructus.
17 Contractu reprobato ad evitandas usuræ, nunquam bona fides prodest ut fructus lucentur.
18 Bona fides non operatur acquisitionem fructuum in contractibus reprobatis. c. cum contra de pignoribus.
19 Usura licet vicem fructuum obtineant, tamen verè fructus non sunt. l. usura, ff. de usuris. Pecunia sterilis est, nec potest parere fructus. c. eiciens, 11. 88. distinctione.
20 Contractus censualis suspiciosus est.
21 Dominus census non censetur possessor ut fructus adquirat, Senatus Regalis Patrimonij pluries iudicauit. Redditus census vel iuro, qui nullus declaratur in sorte computandos. c. ne irritatis de constitutionibus.
22 Sententiarum plurium validum argumentum.
23 Possessio non consideratur in redditibus.
24 l. bona fidei, 48. ff. de acquir. rer. dom. in l. qui scit, & l. fructus, 45. ff. de usuris.
25 Census frumentarij ad formam census pecuniarij reducendi. l. 4. & 6. tit. 15. lib. 5. Recopil. & n. 26.
26 Census nullitas ex pretij legalis excessu procedit, sine excessu sit magnus vel minimus. l. 7. tit. 15. lib. 5. Recopil.

Census, qui contra leges constitutus ultra pretium à legibus taxatum, si postea in iudicio ad legitimum modum redactus vel nullus declaratus sit, redditus percepti sunt restituendi ut compensentur cum sorte principali pro explanatione, l. 4. §. 6. & 7. tit. 15. lib. 5. recop. lat.

T aliquorum sensus fuit in nostro Senatu redditus non restituendos, quia sufficit qualis occasio possidendi, ut lucretur fructus possessor, l. sed si lege, §. scire, ubi notat Bart. n. 2. ff. de petitione hereditatis, dicit communem, Gabriel lib. 2. conf. 33. n. 44. Osafcus decif. 160. n. 8. Gutierrez lib. 3. practicarum, q. 71. n. 13. Rota apud Farinac. decif. 320. n. 2. p. nouissimarum, ubi ampliatur etiam si possessio sit cum titulo inualido, & addit bonam fidem, quæ sufficit ad acquisitionem fructuum posse causari ex iniustis, & inualidis titulis ex dict. §. scire, in illis verbis: Non hunc puto prædonem, qui dolo caret, licet erret in iure, & bonam fidem ex errore iuris deductam, licet non sufficiat ad præscriptionem dominij, quia est maioris præiudicij, sufficere tamen ad fructuum adquisitionem, ex Bartolo, Osafco, Beronio, Menoch. Surd. & aliis probant Farinac. ubi supra n. 4. & 5. & eadem 1. p. decif. 665. n. 7. Riccius 3. p. inter decisiones Curie Archiepiscopalis Neapolis decif. 333. Nauarr. 1. p. quaest. forens. q. 46. per tot.

2 Idque procedit, quamvis nullitas tituli proneniat ex dispositione iuris resistentis: nam si ea ignoratur à possessore, id sufficit, ut fructus lucretur, ut probat Beltramin. in addit. ad D. Ludonif decif. 74 ad fin. ubi ita in Rota decisionum tradit, & idem probat Riccius, ubi proximè n. 4.

3 Et videtur etiam procedere in fructibus naturalibus, ut eos lucretur bonæ fidei possessor, etiam ex titulo nullo, ut tradit Pinel. in l. 2. de rescind. 2 part. cap. 4. num. 59. ubi consiliat leg. bonæ fidei emptor, ff. de acquir. rerum domin. cum leg. fructus, ff. de usuris.

4 Et firmatur decisione Senatus Auenionensis, de qua Hieronymus Laurentius decif. 66. in qua cum dubitaretur an redditus soluti contra formam legum deberent restitui, ut patet dict. decif. n. 7. ibi: Sed maior orta est dubitatio circa iam solutas pensiones, ex omnium voto concludit resolutum fuisse eas non esse restituendas, & id probatur iure nostro in l. 7. tit. 15. lib. 5. recop. ubi cum traderet omnes contractus simulatos fieri pro minori pretio, quam vnum pro quatuordecim, redditus non iubentur restitui, nisi à die contestationis.

5 Sed tam in contraria sententia in hoc casu longè verior est, ut quoties nullus, vel irritus census declaratus, quia non conuenit pretio iusto à lege taxato, tunc omnes redditus, qui contra iustitiam percepti, debent restitui, & sequentibus comprobatur.

6 Primò, quia quoties titulus ex quo fructus percepti, iniustus, & nullus declaratur, & irritus redditur, tunc quasi causa ad non titulum reducat, debent restitui omnes fructus percepti ex l. filio 16. §.

contra tabulas, ff. de inofficioso testamento, eis verbis: Possessio quam pater accepit ad irritum recidit, & ibi: Et ideo uniuersam hereditatem filia cum fructibus restitui necesse est.

Nec in hoc casu ferenda est distinctio, vel limitatio, quam ad eum Textum inducere voluerunt Angelus in d. §. contra tabulas, ut restitutio fructuum debeat referri ad solum extantes, & ex Castrensi ibi, ut fructus accipiantur illi, de quibus effectus fuerit locupletior possessor, Curtius Senior conf. 71. n. 15. Capella Tolosana decif. 445. Becc. conf. 95. n. 13. & 15. Menoch. conf. 1173. n. 9. quia verius est titulo nullo reddito (ut fit in hoc casu, quando contra legem constitutionem redditus constituuntur) omnes tituli effectus cessare, l. cum qui emit in principio, l. item quod dictum est, l. Imperator, ff. de in diem adiectio. l. chirographis, §. ab eo, ff. de adm. tut. l. is qui, §. si fundus, ff. quod vi aut clam, l. fin. ff. de iure fisci, l. videamus, 38. §. item si debitum, ff. de usuris, Mastill decif. 29. Gratian. disceptationum, tom. 1. c. 157. n. 27. ex Baldo, Angelo, Cast. Aretino, Cremenfi, Tiraq. & aliis probauit Salgado de Reg. protection. 4. p. c. 14. n. 141.

8 Quia, quando titulus reducitur ad non titulum, & causa ad non causam, res cum fructibus restituenda à possessore, Bald. in l. fin. C. sententiam passis, & restituitur, & ut tradit Roman. conf. 45. n. 27. si titulus habet ortum à causa irrita, non operatur adquisitionem fructuum, ut ex Felino, Tiraquello, Natta, Cacherano, Surdo, Turreto, Riminaldo Iuniori, & Mastillo idem Salgado n. 14; qui ex Abbate, Fulgoso, Afflicto, Ioan. Garcia, Tuscho, Menochio, Giurba, & aliis plus quinquaginta Doctoribus confirmat, eos adducens pro sententia Textus, in d. l. filiofamilias, §. contra tabulas.

9 Et annullato actu censentur etiam reuocati omnes effectus ab eo prouenientes, notarunt Doctores communiter in Clem. unica de immunitate Eccles. Craueta conf. 102. n. 29. vol. 2. & conf. 435. n. 23. vol. 3. Petr. Surdus decif. 40. num. 8. Hieronym. Gonzal. reg. 8. Cancellaria gloss. 57. num. 30. Quæ regula procedit in omnibus casibus, in quibus titulus annullatur lege resistente, adde consilium Baldi 118. in fine, vol. 2. Pinellum l. 2. p. 2. c. 4. n. 10. C. de rescind. vendit. Surdum decif. 45. num. 8. ad n. 17. & 340. n. 11. Raudensem de Analogis, c. 37. n. 39. Tulc. lit. F. concl. 490. num. 48. Gratian. tom. 1. disceptat. c. 45. num. 32. & 33. Franchis decif. 675. in fin.

10 Idque in nostris terminis probat Giurba decif. 89. n. 11. ibi: Ex quo titulus est ipso iure nullus tunc restituuntur bona cum fructibus, sine extant, sine non, l. si pradium, l. non solum, C. de prædiis minorum, D. Castellus 5. tom. controuerf. 2. p. c. 135. n. 64. & seqq. ubi distinguit de titulo nullo lege resistente, vel de titulo valido, donec ex aliqua causa per sententiam reuocatur, adde Cardinal. in c. 4. de prescript. Raudensem d. c. 37. n. 208. Giurb. ubi proximè, n. 23.

Idque suadet titulum resolui, & reduci ad non titulum, quod non procederet, si in fructibus, qui non extarent, restitutio non esset facienda, quia tunc titulus operaretur in non extantibus, & ex Cacherano, Beccio, Surdo, Capicio, & Micres, omnes fructus, qui adquisiti fuerunt, esse restituendos probauit D. Castillo d. c. 135. n. 60. cum seqq. & ideo quoties rescinditur contractus prætextu læsionis, si læsio fuerit enormissima, quæ annullat titulum, & irritum reddit, ideo cum fructibus sit condemnatio, tam extantibus, quam perceptis quod secus est in alia rescissione contractus, quæ fit prætextu læsionis enormis, quia tunc prædictum non procedit, quia consideratur ab initio valere contractum, etsi postea rescindatur, &

hanc differentiam læsionis enormis, vel enormissimæ notarunt communiter Doctores in l. 2. Cod. de rescindend. vendit. ex Decio, Corneo, Pinello, & aliis Gamma decis. 94. n. 3. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. n. 59. cum Matienzo, Mascardo, & Valac. Ego latè notavi 2. p. decis. Granat. 68. n. 8.

12. Secundo probatur expressè iure communi ex l. si non fortem, ff. de condit. indubit. ibi: Sed si supra legitimum modum soluit, D. Severus rescripsit (quo iure vitium) repeti quidem non posse, sed sorti imputandum, & si postea sortem soluit, sortem quasi indebitam repeti posse, proinde etsi ante dos fuerit soluta, usura supra legitimum modum soluta, quasi fors indebita repetuntur: quid si simul soluerit? poterit dici & tunc repetitionem locum habere, & idem probatur ex l. eos, §. si quis autem, C. de usuris, ibi: Sed etsi acceperit, in sortem hoc computare compellitur: Vnde Bart. in dict. l. si non fortem, tradit quotidie praticari contra usurarios, si solvantur eis usuræ, Officialis facit hoc computare in sortem, & Castrensis ibi n. 1. statuit solutas etiam per errorem iuris in sortem imputari, vel repeti, ex dict. l. si non fortem, in qua id notavit Paulus de Castro, & Salicetus in d. l. eos, §. si quis, C. de usuris, n. 7. inquit ibi: Nota ex versic. si quis, quod usura recepta extenuant sortem.

13. Quod etiam tenuerunt Alex. lib. 3. conf. 80. incipit circa primum dubium, num. 11. usque ad 25. quem aliis omissis refert Gratianus tom. 5. disceptat. cap. 911. num. 13. eis verbis: Ex quibus concluditur, quod quidquid ratione dicta promissionis lucrorum fuit solutum, poterit licitè in sortem computari, vel repeti, cum promittens usuras, & solvens non possit dici, quod sciens indebitè soluerit, unde merito datur repetitio, vel compensatio cum sorte, maxime quia etiam si debitor sciens soluisse usuras, non tamen daretur licita retentio propter peccatum recipientis, præsertim quia sumus in usuris, que sunt indebita naturaliter, & civiliter, adeo ut, quamvis essent soluta per errorem iuris, tamen possent repeti, ita ut quando apparet indebitum, potius præsumatur ignorantia, & error, quam donatio.

14. Et ex nostris expressè tenuisse videtur Gaspar Rodericus de annuis redditibus lib. 1. q. 9. n. 17. dum inquit ibi: Quod si plus soluerit, tanquam indebitum condicet, cum enim nulla facta sit reductio, nec purgatum sit vitium, omnia sorti semper necessario imputantur, & confirmat l. 4. tit. 6. lib. 8. Recop. eis verbis: Que siendo hallado, que en recibido lo que dieron, y prestaron que no puedan aver mas. Et quamvis loquatur in contractu usurario omnino reprobato, idem dicendum de redditibus, & usuris ultra legitimum modum, & à lege taxatum, quia reprobata sunt, & idem statuitur, d. l. si non fortem.

15. Tertiò, quia etiam si possessor habeat titulum, & bonam fidem, tunc non lucratur fructus, quando lex resistit acquisitioni rei, ex qua fructus proveniunt, Bart. in dict. l. sed si lege, §. scire, num. 4. ff. de petit. heredit. Boherius decis. 98. num. 3. Romanus consil. 454. num. 27. Natta consil. 35. num. 22. Menoch. de recuperando rem. 15. num. 578. & num. 634. idem Menoch. consil. 173. num. 7 & 8. vbi cum Olasco, Surdo, Deciano, Pinello, Tiraquello, & aliis tradit fructus tunc non adquiri, quando à lege resistitur, & inualidus titulus redditur.

16. Sed etiam, quando titulus est reprobatus ad evitandas usuras, non excusat bona fides à restitutione fructuum ut illi possint adquiri, ut tradit Seraphin. decis. 1006. n. 6. 7. & 8. ibi: In quo omne, quod præter sortem exigitur sub usuram cadit, adeoque fructus omnino debent cedere in extinctionem sortis principalis, ut per

Socinum, &c. & iterum, ibi: Neque excusari ob sexum cum fuerit initus contractus in loco, in quo aderat facultas consulendi Iurisperitos, ut per Doctores in cap. salubriter, de usuris, & ibi Abbas n. 4.

Minutèque bonam fidem operari acquisitionem fructuum in contractibus, cum ipso iure fructus extenuant sortem, ut habetur, in c. cum contra, de pignori- bus, ex Francisco Marco, Olasco, Trentacinq. Valac. Mantica, Cabedo, Castillo, Riccio, & Theologis D. Thoma, Salone, Bañez, Molina, & aliis probavit Barbol. in collectanea, d. cap. cum contra, n. 3. & non valere pactum, ut fructus non computentur in sortem ex Menochio & aliis probat ibi n. 4. Et quotiescumque lex irritat contractum, ut in hoc casu quoties census vel redditus annui, quos Iuros, dicimus non conveniunt pretio taxato, non posse fructus adquiri, quia ex iuris repugnantia mala fides præsumitur, ut ex Bart. Bald. Salicet. Iason. Castr. Innoc. Ancharr. Abbate, Imola, & Conarr. probavit Ioan. Garcia de expensis c. 23. n. 24.

Deinde quia etsi redditus annui pro fructibus habeantur, cum usuræ fructus civiles dicantur, & obtinere vicem fructuum, in leg. usura, ff. de usuris, Gloffa verbo, actionem, in l. 2. C. de conditione indebiti, l. emptor prædiorum, ff. de rei vindicat, & ibi Bartol. & Bald. l. qui q. adraginta, §. §. fin. ff. ad leg. Falcid. l. de sumpta 58. §. penult. ff. de usufructu, Anton. de Amatis decis. Marchia 126. tamen verè fructus dici non possunt, qui solum quoad aliquos effectus, de quibus Gloffa in d. l. usura, tamen verè fructus non sunt, quia pecunia sterilis est, & non parit pecuniam, c. eiciens 11. §. 8. distinct. vbi notat Archidiaconus, Bartol. & Alex. in l. dinortio, §. si vir, ff. soluto matrimonio, & post Socin. & Boher. tradit Peregr. de fidei commiss. art. 49. num. 129. & tenuit D. Ludouic. decis. 80. n. 8. & 9. ibi: Et loquitur Bartolus in fructibus perceptis de bonis parafernalibus de sui natura fructiferis: hic sumus in paraferno consistente in quantitate, & pecunia qua sterilis est, & nullos parit fructus, & iterum postea repetit eis verbis: Et sic fuit conclusum fructus istos non debere, & propterea in sortem computandos, l. indebitas, C. de usuris, Decius, &c.

19. Et in terminis tenuit Felician. de censibus lib. 1. c. 4. n. 7. & 8. in 1. part. ibi: Census non est ius percipiendi fructus ex prædio affecto onere census, sed ius percipiendi annuam pensionem pecuniariam, non habita ratione fructuum, & idem Felician. tom. 2. d. cap. 4. n. 1. versic. iam pro certo, tradit hanc esse magis communem opinionem, & probavit expressè Nauarr. in titulo de usuris, versic. 2. nota, n. 69. & 78. dum tradit esse usuram licitas, quia vicem earum redditus habent, non verò fructuum, nota verba ibi: Præsertim in contractu emptionis, & venditionis census, qui similior est aliquo modo contractibus usurariis, quam aliarum rerum emptiones, & ibi: Quandam similitudinem mutui usurarij significare videtur propter similitudinem maiorem, quam habet emptio census, quam aliarum rerum emptiones, idem tenuit Ioan. Bapt. Lupus de usuris in l. 2. C. de pactis inter emptor. & venditor. comment. 2. §. 2. n. 62. ibi. Verum, quia hoc genus retractuum video redactum hodie ad instar Palatii, seu clypei pro subterfugiendis usuris, & absque labe vix censum exerceri posse arbitror, idem tradit Felicianus de censibus lib. 1. cap. 9. num. 12. versic. quia census, ibi: Census contractus suspiciosus est magnamque habens affinitatem cum usuris, & Rodericus de annuis redditibus lib. 1. quest. 1. num. 17. ibi: Annuorum reddituum emptiones, quas census appellant, quamvis usu frequentes odiosa tamen sunt, & non nihil suspitionis habent, suntque huiusmodi redditus veterum succedanei.

Et

20. Et probatur ea ratione, quia ille cui annui redditus debentur, nihil possidet, quod ex eo fructus percipiat, sed solum creditori emptori annua præstatio vendita est, & ita cum possessore non consideretur, non poterit fructus suos facere, sed is, qui soluit redditus, si indebitè, & contra pretium taxatum à lege soluerit, poterit repetere, vel in sortem principalem computare ex supra traditis.

21. Accedit etiam praxis, & stylus nostri Senatus, in quo in pluribus causis gravissimis ita decisum, ut redditus, qui soluti, in eo quod excedit pretium legitimum, sortem extenuent, & licet multoties diuersas sententias proferri in tribunalibus ex Ludouic. Gomezio, Anton. Gabriele, Alderano, Mascard. Mantic. Marefcot. & aliis pluribus, & ideò non quod iudicatum, sed quod iudicari debere sequi oportere ego tradiderim in decis. Granat. p. disput. 7 n. 2. quibus addendus Theaur. in procemio futurum decis. n. 33. vbi tradit, quod sine præuia causa cognitione de plano & sine multorum librorum reuolutione vno modo iudicatum, postea maturiori consideratione, & studio conueniens esse retractari, arg. a ne iniuriar. de constit. & quia D. Augustinus in multis opinionibus suam retractauit, & librum integrum retractationum edidit.

22. Tamen in nostro Senatu magno studio, matura deliberatione, & consilio prædictæ sententiæ vniuersimter late, ut in casibus similibus nunquam contra nostram opinionem sit iudicatum, & validum argumentum est, quod sumitur ex pluralitate sententiarum, Afflic. decis. 45. & decis. 96. num. 11. & ex Burg. de Paz, Scobar, Matienzo, Franchis, Olasco, Ganma, & aliis ego probavi dicta disputatione 47. num. 14.

23. Denique eis, quæ in contrarium obiecta facile poterit occurrere, quia omnia, quæ in princip. n. 1. & 2. de fructuum acquisitione nihil huic rei conuenire videtur, quia longè diuersa ratio est fructuum, & reddituum, quia in redditibus non consideratur possessio, nec ut fructus, qui non procedunt ex pecunia, lucratur bona fidei possessor, & de difficultate l. bona fidei 48. de acquir. rerum dominio cum l. qui scit, & l. fructus, 45. ff. de usuris, horum iurium conciliatione videndi Riminald. Couarruias, Charondas, Vacinius Loriot. Vital. Greg. Lop. & Ioan. Garc. quos refert Richard. in l. §. si quis à non domino, n. 8. instit. de rerum diuis. Donell. lib. 4. com. cap. 24. vbi Osuald. alios refert.

24. Nec quod ex decisione 66. Auencionensi Hieronymi Laurentij obiectum fuit supra num. 4. quidquam contra facit, quia ibi agitur solum in terminis constitutionis Bullæ Iulianæ, ex qua census frumentarij, & fructuum ad septem pro centum reduci iubentur, non verò procedit circa hunc casum, & nostras leges, ex quibus decretum primum frumentarios census ad pecuniam reduci, secundum quod prohibet de nouo imponi tales census l. 4. cum seq. tit. 15. lib. 5. recop. tertium quod prohibet imponi census minori pretio vnus pro viginti, quartum ut virtute censu, qui antea constituti, non exigantur redditus, nisi vnus pro viginti, in quibus casibus nullus ex Doctoribus poterit contra nostram resolutionem admittere, imò potiùs in d. dec. 66. n. 10. ided, traditur solū fuisse condemnationem in fructibus à tempore litis contestationis, quia de repetitione illorum nihil fuit dictum in dicta Bulla, secus in nostris legibus de fructibus restituendis deciditur leg. 6. tit. 15. lib. 5. Recopilat.

25. Nec aliquid contra suadebit distinctio, quam ex Gaspare Roderico de annuis redditibus lib. 1. q. 7. n. 21.

amplectendam censuerunt Mastrellus rom. decis. 245. n. 55. quem refert, & sequitur Gaitus de credit. c. 2. q. 7. n. 1580. ut si in modico solum excedat census pretium à lege taxatum, tunc non debet nullus existimari, sed ad iustum pretium reformandum, quia ultra quam loquitur in vltimo reuoluto, verius est, quomodolibet excessus consideretur, ex eo census nullam constitutionem censerit, l. 4. tit. 15. lib. 5. recop. que prædictam magni, vel parui excessus differentiam improbat, dum omnes ad pecuniam reduci statuit, & tenet Auendaño de censibus c. 46. n. 15. & nouiores leges Hispaniæ omnes census pecuniarios, qui minori iusto pretio constituunt, nullos & irritos esse statuunt.

Nec contra fructuum restitutionem, & compensationem aliquid suadebit l. 7. tit. 15. lib. 5. recop. vbi iubetur solum redditus esse restituendos à die contestationis, quia procedit in casibus, quando ut perpetui à principio constituti in fraudem legum, & quia in existenti forma iusti videbantur, ideò solum in tempore contestationis, quo intenditur reformatio in redditibus, sit condemnatio, quod longè differt a nostro casu, in quo excessus apparet à principio, & ideò de iniustitia census, ex quo quidquid redditus ex eo percipitur, videtur restituendum, & forti imputandum.

ALLEGATIO XXV.

ALLEGATIO XXV.

De venditione census reddituum Regalium, ut non possit fieri minori pretio, quam legibus taxato.

- 1 Ratio eadem similem dispositionem inducit.
- 2 Census, & iuros, iam constituti minori pretio vendi possunt, quam legali.
- 3 Clemens VIII. declarauit censum iam constitutum posse maiori vel minori pretio, quam statuto vendi ut reliqua immobilia.
- 4 Pensio Ecclesiastica etiam si non potest obtineri sine institutione Apostolica, potest tamen semel obtenta sine illa commutari in alium transferri.
- 5 Pensio potest transferri sine indulto Apostolico qua constituta titulo temporali.
- 6 Census iam constituti quando venduntur minori pretio, quam legali non habent iniustitiam in fundatione.
- 7 Princeps ad quem pertinet pretia rerum constituere potest taxatum pretium derogare. Census contra constitutionem Pij V. solent approbati in Signatura Romana.
- 8 Census minori pretio quam legali constituti non sunt nulli ipso iure, sed ad iustum modum reformandi & reducendi.
- 9 Princeps ex iusta causa potest augere pretium census. l. eos, 26. §. super usurarum, l. de his, Cod. de usuris.
- 10 Princeps tenetur ad obseruantiam sua legis, qua iustam pretiorum fecit taxationem. l. 9. §. 17. & 20. tit. 10. lib. 5. recop. l. 10. tit. 16. lib. 9. recop.
- 11 Princeps tenetur ad legum obseruantiam, quæ eius statui conueniunt.
- 12 Principis vox tantum operatur, quantum aliorum iniurandum.

- 13 *Aequaliter contractuum obligat Principem ut subditum.*
Princeps non debet recusare idem ius sibi dici quod aliis statuerit.
l. 1. ff. quod quisque iuris. c. cum omnes, de constitutionibus. c. iustum, 9. distinct. l. ex imperfecto. C. de testamentis. l. 16. tit. 1. p. 1.
- 14 *Necessitate plura que alias non licent permittuntur.*
l. alterationes. ff. familia eriscunda. l. pater filium. ff. de legat. 3. c. quod non est licitum, de regulis Iuris.
- 15 *Necessitas si facit licitum quod sine ea non erat, nunquam tamen potest admittit ut fiat peccatum.*
- 16 *Usura à Iure diuino prohibita.*
Princeps Catholicus non potest permittere usuras.
- 17 *Senatus supremus, Castella ut possit Princeps minori pretio vendere, iuros, in fissarum millionibus constitutos decreuit ex pretio legitimo censum à Regno constitui, ut postea Princeps minori pretio venderet, ut promptos inueniret emptores.*
- 18 *Princeps pro vadimonio id est resguardo potest iuros iam constitutos legitimo pretio, in minori dare.*
- 19 *Census ex demonstratione pecunia constitui potest, si verè pecunia deberetur.*
- 20 *Census potest constitui ex quocumque vero debito.*
- 21 *Census constitutio semper legitimo pretio facienda alias reformanda.*

Princeps an possit annuos redditus super suis vectigalibus, & Gabellis, quos dicimus Iuros, minori pretio vendere, quod à legibus taxatum fuit ad census priuatorum constituendos pro explicatione l. 6. tit. 15. lib. 5. recop.

DEDICTIS, & aliis similibus legibus censuum nomine Iuros comprehendit dubium non est, quia ultra quam verbis earum legum comprehenduntur, ratio iustitiæ in redditibus annuis censuum & iurium eadem consideratur, ut licet à iure non expressum, idem in vtrisque debeat statui. l. illud. ff. ad leg. Aquiliam, §. pari ratione, in fit. quibus modis ius parr. potest. soluitur, Surd. conf. 301. n. 19. & decis. 52. n. 10. Trentacinq. lib. 1. variar. tit. de statut. resolut. 1. n. 2. Farinac. in fragment. lit. E. n. 52. & inde pretium idem in annuis redditibus, sine censibus, vel Iuros, iure nostro Hispano consideratur, ut ex pragmaticis, & rescriptis Regiis certissimum est.

Dubium autem est, an Princeps prædictis legibus teneatur, ut possit pretio minori vendere prædictos redditus, id est, Iuros, & in iam constitutis dubiū non est id fieri à quocumque priuato posse, ut minori quam statuto pretio vendantur, notarunt Nauarr. in comm. de usuris n. 112. Cancer. tom. 2. variar. c. 1. n. 153. versic. dubitari etiam, pag. 45. Rebellus de obligat. iustitia. lib. 10. q. 6. n. 23. vers. alia verò clausula, Lessius de iustitia lib. 2. c. 22. dubitat. 7. n. 45. & sequentibus, & dubitat. 1. 2. n. 95. Azor & alij relati à Cencio de censi-

bus. part. 2. cap. 2. quest. 2. art. 6. num. 17. & 16. pag. 141. & à Giurb. decis. 117. num. 8. Molfesio in summa, part. 2. tractatu 12. cap. 6. de censibus, num. 83. pag. mibi 87. & idem in iuribus huius Regni practica- tur; de qua practica testantur Gutierrez lib. 2. practi- carum, quest. 73. Salas de contractibus, titulo de censi- bus, difficultate 12. num. 10. vers. dico tertio, pag. 130. Cencio dict. art. 6. num. 20. ad finem, pag. 142. Megal- us in 2. 2. partis instruct. confess. lib. 2. c. 7. n. 64. p. 407. & idem hoc anno Rex noster negotiatoribus prædi- ctos Iuros dedit in solutionem ad decem & sex pro milliari.

Quæ opinio etiam absque dubio procedit attemptâ declaratione Clement. Pap. VIII. quam refert Cencius dict. articulo 6. num. 20. pag. 142. vbi dicit, Clementem declarasse censum iam constitutum posse vendi maiori, vel minori pretio, sicut cetera immobilia, & sic quamuis prædicti census vulgo Iuros, multò maiori pretio æstimentur (quod negatur) dicti contractus ex communi consuetudine fieri poterant.

Quod etiam confirmatur simili in pensione Ec- clesiastica: nam quamuis ab initio, siue assignetur in titulum Ecclesiasticum siue in ministerium tempo- rali non possit obtineri absque collatione Apostoli- cæ, sed postquam obtenta fuit, potest Pensionarius eâ alienare titulo translationis absque assensu Apostoli- co in alium eam transferre Gig. de pensionibus, q. 87. & 99. Rebuff. in c. extirpanda, §. qui verò de præben- dis, notabili 6. in materia pensionis, Redoan de simo- nia, 2. p. c. 14. n. 15. Burfat. conf. 126. n. 90 ad finem, lib. 2. & cum aliis ita tradit Garc. de beneficiis 1. p. n. 5. n. 24. & 25.

Et quamuis hanc conclusionem intelligat, quan- do pensio sic translata constituta fuit titulo tempo- rali, sufficiat ad fundandam conclusionem, quia ad constituendam pensionem requiritur assensus Apo- stolicus, & Auctor iste admittit translationem, & in constituta titulo temporali venditionem pensionis, & ita factam sustineri absque Apostolico assensu, ut præter supradictos notauit Bonacin. tom. 1. tr. de simo- nia disp. 1. q. 4. §. n. 14. adde Barbof. de pensionib. lib. 1. vno §. n. 9. & in terminis nostri casus explicans l. 4. & 6. tit. 5. lib. 5. recop.

Hanc conclusionem probat Roderic. de annuis red- ditibus, lib. 1. q. 12. n. 34. ibi: Aut vendo redditum fru- ctuarium perpetuum non ex meis, sed ex alienis bonis debitum à tertio, & tunc sumus extra legum prohibitionem, & usurarum materiam, quia redditus is super meis bonis non imponitur, nec à me, aut meis bonis soluendus est, & si pretij iniquitas interuenerit, recurrendum est ad materiam, l. 2. C. de rescind. vendit. pro qua facit, quia con- tractus iste non spectat ad feneratorium negotiationem, sed ad contractus commutatorios, quo videtur insinua- ri, ut quoties iam constituti redditus sunt, quia non interuenit iniustitia in constitutione earum, sed ab initio rectè fundati, & impositi, ideo poterunt mi- nori pretio vendi.

Et Principem cuius est pretia rebus constituere, ex multis probant Pinellus in l. 2. part. 3. cap. 4. num. 35. Cod. de rescind. vendit. posse legem derogare, quæ pretia rebus constituit, vel taxat, & permittere, ut maiori, vel minori pretio vendantur, notarunt Gut- tier. lib. 2. practicarum, quest. 180. n. 21. Codub. in sum- ma, casu 68. Salas de emptione, & venditione, dubita- tione 2. Molfesio in summa tom. 2. tractatu 12. de contra- ctibus, cap. 5. num. 90. & nos latissimè probauimus in decis. Granat. disputat. 11. pro iustitia legis, quæ ge- neralem taxationem pretiorum noua constitutione in Hispania factam abrogauit, & in indiuiduo, quod

quod possit constitui census contra constitutionem Pij V. ex approbatione summi Pontificis tradit Ro- ta apud Farinac. decis. 115. num. 7. post 1. tom. cons. crim. que inuenitur apud Ludouicum Cencium decis. 124. n. 9. 10. & 11. post tractat. de censibus, vbi deci- dit, pactum debitori appositum, ut intra certum tempus censum redimere debeat (quod est contra censum naturam) sustineri ex Pontificis dispensatio- ne, & quotidie census contra formam Bullæ impo- sitos approbari in signatura tradit Marquezanus de commiss. appellat. in causa Cameralis obligationis, part. 11 §. 2. n. 49. vsque ad 52. Gratianus tom. 4. disceptationum, c. 652. num. 17. Gaitus de credit. cap. 2. tit. 7. num. 2209. & 2210.

Maximè, nam census constitutus minori pretio, quam iusto à lege permisso, non est nullus, aut irri- tus ipso iure, sed subiacet reformationi, ut ad iustum pretium redeatur, Couar. lib. 3. variar. c. 9. n. 6 ad finem, Rodriguez de annuis redditibus, lib. 1. quest. 7. & lib. 2. quest. 1. num. 11. Petrus Gregorius in tractatu de censibus, quest. 7. num. 9. Ioannes Franciscus Castillo 2. part. decisionum Sicilia 132. n. 11. Rouitus ad prag- mat. priuam de censibus, n. 15. cum sequentibus, & idem apud nos l. 6. tit. 15. lib. 5. recop. & si censuum constitutio, quæ ante fiebat minori pretio eam redigeret, ut fieret, & redditus soluerentur ad vnum pro quatuordecim, tamen irritabit census antea factos, sed ad il- lam taxationem, ut ita redditus soluerentur, reformauit.

Et postquam anno 1600. censuum constitutio ad vnum pro viginti iterum redacta, adhuc redditus vnus pro quatuordecim, qui ante dictam pragmati- cam constitui soluebantur, dum debitor census forte principalem non redimeret vsquequo anno 1621. quia iam redditus septem pro centum, id est, vnus pro quatuordecim iniustus videbantur à tēpore prag- maticæ anni 1600. etiam inuitis creditoribus, nec sorte redempta à debitoribus ad quinque pro centū id est, vnum pro viginti redacti fuerunt, & ex iusta causa posse Principem augere pretium census nota- uit Albertus Brunus de augmento concl. 15. n. 14. ut an- tiquitus etiam vsura reformata l. 205. l. 6. §. super usu- rarum, l. de his, Cod. de usuris, adde quæ ego notauit 1. part. decis. Granat. 11. n. 65. 66.

Verumtamen certum est Principem ad obseruan- tiam suarum legum, quæ respiciunt iustam pretiorū taxationem teneri, & in terminis probauit Felicia- nus lib. 2. c. 1. in fine, dum tradit non excedere à lege præfinitum pretium, non solum esse iuris humani, sed etiam diuini, & naturalis præcipientis rem nec eni, nec vendi ultra iustum pretium & legem diui- nam, & naturalem quæ vniuersalis est, ligare Cleri- cos, & nō Clericos, Reges, Imperatores, omnemque mundi creaturam, & in terminis Anendaño de censi- bus, c. 2. n. 24. vbi id statuit pro nostra sententia, eis verbis: *Ut neque Princeps possit vendere prædicta iura minori pretio, quam ad rationem quatuordecim pro vno, quia licet regulariter lex Principem conditorem non comprehendat, leg. Princeps legibus. ff. de legibus, hoc intelli- gitur secundum communem scholam coactiue, directiue, tamen ipsam comprehendit, cum igitur l. 6. pretium indi- uiduum, & legale censum à priuatis creatis designauerit, & iustitiam pretij Principem comprehendere iustum sit, ut alibi latius dicendum erit, merito lex census com- prehensens priuatos, & simul Iuros comprehendens Regem ipsum à quo iura ipsa venduntur, & comprobat ex l. 9. 15. 17. & 20. tit. 10. lib. 5. leg. 10. tit. 16. lib. 9. recop.*

Et idem tenuerunt Henriquez in summa lib. 7. de indulgentiis, cap. 32. num. 3. versic. Quia Princeps, Pa-

ter Gabriel Vasquez 2. tomo ad 1. 2. Diui Thoma dis- putatione 197. c. 3. n. 23. eis verbis: *Cum diximus, le- gem latam à Principe obseruandam esse necessariò ab il- lo ipso intelligendum est quando res ipsa que lege perci- pitur statui ipsius Principis etiam conuenit ut si pretia iusta fructibus Princeps imponat ipsos etiam Regis fru- ctus lex ipsa comprehendat, quia non videtur ratio iustitia postulare magis ut à civibus ea pretia abseruentur quam à Principe, ex pluribus, & communi opinio- ne, Suarez de legibus, lib. 3. cap. 35. num. 8. ibi: *Si Rex statuit legem taxantem pretium rei & ipse ut priuatus Dominus rem carius vendat, peccat contra ius- titiam & tenetur ad restitutionem ex communi senten- tia, Pater Salas de legibus, disput. 14. sect. 2. num. 17.* eis verbis: *Quadam tamen sunt leges propria quas si non seruet Princeps peccabit contra iustitiam ut taxan- tes pretia rerum, quia ex iustitia tenetur seruare pre- tium iustum commune non solum naturale sed etiam le- gale.**

Conducit quod latè probauit D. Ferdinandus de Mendoza de pactis, lib. 1. disput. quest. 2. per totam, & num. 6. agens de Principe tradit his verbis: *Oratio vel vox Principis ad fidem faciendam plus momenti ha- bere debet quam expressum aliorum insinandum nec ali- quem modicum tritici esse vno plus quam communis sit æstimatio secundum legem vendere, ne ex malitia sua egrediendo terminos sua potestatis commodum reportet: quod si aliquando fecerit ad restitutionem in anima iudicio eorum que præscriptum pretium excedat tenebitur: supponimus semper legem quam transgreditur ius- tam esse cuius contrarium iniustum erit nec solum natu- raliter ad hoc efficiendum esse obligatum existimo, sed & ciuilitè etiam adeo ut is qui cum eo contraxerit pos- sit post celebratam emptionem & solutionem factam ex- cessum istum pretij petere cum vis coactiua sicut dire- ctius Principem sciuit illi subditum comprehendat quod eius conditionem non deteriore sed feliciorè effi- ciet.*

Idque probat ex æqualitate quæ semper in con- tractibus debet seruari, & nisi Princeps eis subiace- ret & legibus de illis disponentibus nullum cum eo esset commercium, & deficeret à iuramento, quod Reges Hispaniæ semper in Regni auspiciis cum à subditis admittuntur, solent præstare leges eos ser- uaturos, & ut notauit Mandellus, Albenis vol. 1. conf. 185. n. 13. obligatio Principis cū subdito est iuris gentium quod Princeps tollere non potest, & Deus non dedit Principibus iurisdictionem peccandi vel auferendi alienum indebitè, quando plus taxato pre- tio res suas vendiderint, vel iniustum & in contractū faceret cum minori pretio quam quod iustum & taxatum fuerit, redditus annuos, id est, Iuros constitue- rit, nec debet aspernari idem ius sibi dici quod Prin- ceptis aliis dixerit, l. 1. ff. quod quisque iuris, c. cum omnes, de constit. c. iustum, 9. distinctio, l. ex imperfecto, Cod. de testament. l. 16. tit. 11. p. 1. D. Thom. 1. 2. quest. 96. art. 5. ad 3. Soto lib. 1. de iustitia & iure, quest. 6. art. 3. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 1. num. 5. Suarez de leg. lib. 3. c. 35. n. 4. Camillus, Borellus, de præstantia Regis Catholici c. 31. n. 39. iunctis quæ ex Cassiodoro, Plinio in Panegyrico, Nicephoro, Philostrato, Apollo- nio, Corraio, Burgensi, Abulensi, Turrecremata, & aliis pluribus notauit Morla in Emporio tit. de legi- bus, q. 1. n. 4. Donell. lib. 1. comment. cap. 17. & ex Petro Gregorio, Connano, Cuiacio, Equinario, Varone, Antonio Fabro, Gothofredo, Fachineo, Menchaca, Treulero, Matheacio, Vulteio, & aliis probauit Osi- aldus, in notatis, d. cap. 17. lit. A, & ex Apostolo ad Rom. c. 2. D. Ambrosio, Caictago, Medina, Victoriâ, Syluestro,

Sylneiro, & aliis, Layman *Theologia Moralibus lib. 1. tract. 4. de legib. c. 9. n. 3.*

14 Nec id poterit ex necessitate excusari quando ex ararij indigentia ad onera imperij sustinenda Princeps id fecisset, quasi in quacumque prohibitione licet generaliter semper intelligatur exceptus casus qui fieret ex necessitate ut notant Aymon. Craeta *conf. 6. n. 91.* & facit. *l. alienationes. ff. familia eriscunda. l. 1. ff. de fundo dotali. l. pater filium. ff. de leg. 1.* Oldradus *conf. 190. n. 4.* Iason. *in l. si ex toto. n. 1. ff. de leg. 1.* Marfilus *in l. 1. §. praperea. n. 87.* de quaestionibus & plura de necessitate, & propter illam dispensationem notarunt Millefius apud Platarchum *lib. 3. de placitis Philosophorum. c. 25.* Trimegistus *in libro de voluntate diuina. c. 14.* Plato *lib. 10. de Republica* & alia plura quae congerit Tiraquellus *de penis temperandi causa. 1. 3. n. 4.* & *5. c. quod non est licitum de reg. iuris.* Cardoso *in praxi verbo. necessitas.* Gratianus *disceptat. tom. 4. c. 626. n. 15.* & *c. 636. n. 10.* ex Martiengo, Thoma Sanchez, Scobar, Ceuallos, Gailio, Riccio, Nouario, Tulcho, Moneta, & aliis pluribus, Velasco *axiomatum iuris. n. 17.* & *18.* & plura cumulat Olsgado, *de Regia protectione 1. p. c. 1. prel. 2. n. 103.*

15 Quippe etsi necessitas non subiaceat legi quae ex ea potest dispensari id tamen quando eius transgressio non sit evidens, iniustitia vel peccatum aut quoties necessitas, ut tradunt Doctores, facit licitum quod alias non est licitum; si vero ex sua natura actus peccatum contineat, si nulla necessitate aliquem excusari, ut peccatum faciat vel ut possit permitti quod ex se intrinsecè malum *argumento textus in c. super eo. 4. de usuris* ex quo communiter desumunt Doctores Alphonfus de Castro, *lib. 10. aduersus haereses verbo mendacium.* Antonius de Corduba *in quaestio. Theologiae. lib. 1. q. 29.* Burgoz de Paz *in praemio legum Tauri n. 27.* *in princ.* & in terminis vsurarum ex Innocentio, Conutario, Zabarella, Ioanne Andrea, Anania, Ancharano, Butrio, Panormitano, Zenedo, Croto, & aliis Barbosa *in Collect. d. c. super eo in princ.*

16 Et idèdè quamvis necessitate rei familiaris Princeps cogatur vendere redditus super suis vectigalibus, tamen cum debeat certum pretium esse & praefixum, alias contractus foeneratiuus censendus, ut ex Bulla Pij V. Natta, Ioanne Baptista, Lupo, Soto & aliis probant Ludou. Cencius *de censibus 2. p. c. 1. q. 1. art. 4. n. 1.* ex nulla causa necessitas contractus vsurarum permittendus, quia iure diuino vsuræ prohibita sunt ex Conarrunia, Rolando à Valle, Alphonso de Castro, Simanca, Mexia, Gutierrez, Zenedo, Feliciano, Azor, Cardoso, Rebello, Patre Molina, Reginaldo, Sañas, D. Castillo, Farinacio, & aliis pluribus Barbosa *in collect. c. quoniam de usuris. n. 2.* qui etiam *in collect. d. c. super eo. n. 3.* inde tradit contractum vsurarium non posse à Pontifice confirmari & comprobatur ex Sairo, Farinacio, & aliis à Principe potest fieri aut permitti, cum ex plurium sententia Princeps Catholicus non possit vsurarum exercitium subditis suis permittere, quando magis ipse contractum foeneratiuum facere, ut ex Baldo, Alexandro, Thesaurio, Conuar. Marta, Gaspare Roderico, nouiter notauit Carleualius *de iudiciis. lib. 1. tit. 1. disp. 1. n. 24.* in qua per totam latè agit de vsurarum reprobatione.

17 Et inde constat consultiusimè supremum Castellæ Senatui decreuisse anno 1636. cum ageretur de vendendis redditibus annuis super Sissis, quas miliones dicimus, cum Regno nostro Regi id cederet, ut possit stipendia praebere militibus, & sustinere exercitus in Germania, Belgio, Italia pro defensione religionis, cum ageretur, ut minori pretio redditus ven-

derentur, videlicet decem & sex millibus pro millia-ri, pretium tamè in moneta argentea solueretur. quo iustum pretium vnus pro viginti, & à lege taxatum continebat, ex maiori aestimatione monetae argenteae, quam arotae, in qua redditus vendebantur, & nostris Pragmaticis quarta partis pretij, id est, viginti quinque pro centum, excessus & cambium de moneta arota ad argenteam constitutus, tamen Senatus suprenus magno iudicio decreuit, ut Regnum Principi censum constitueret de illis redditibus, qui vendendi ad iustum pretium vnus pro viginti, ut postea Rex posset iuste minori pretio vendere secundum quae supra probauimus, et si non possit census ab initio constitui minori pretio, quam iusto, & à lege taxato, tamen id permitti in censu, iam semel ex legitimo pretio constituto, de quo supra n. 2. cautè enim Rex noster, & eius Consilium iustitiae de legum obseruantia in his casibus studiosi se exhibuerunt, & ut securi existerent emptores.

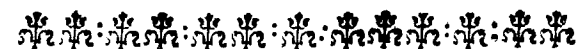
Nec quidquam contra faciunt, quae in contrarium expèta, quia ex proximè traditis apparet solutio primi argumenti, de quo supra n. 7. videlicet posse Principem redditus annuos semel ad legitimum pretium constitutos, postea minori vendere, quando expedierit promptos emptores habere ex pretij utilitate, & eo censu accipiendū est, quando negotiatoribus minori pretio isti redditus, id est, *Iuros*, consignantur: nam iā constitutos vendit Princeps, vel pignoris loco praestat, quod dicimus *resguando*, pro vadimonio consignationum, quae eis dantur pro pecuniis, quas pro Regis seruitio soluendas obligati fuerunt, & pignus semper eum pro securitate debiti eius excedit aestimationem.

18 Quod verò traditur contra formam Bullarū Pontificum census impositos approbari in signatura, quia vitra quam id per dispensationem fieret, ut notarunt Interpretes supra adducti n. 7. procedit etiam quando census iustus fuit, & solum defectus in aliquibus solemnitatibus consideratur, quae cum proueniant à iure positio, merito possunt à Pontifice abrogari, videlicet quando ex vero debito census constitueretur licet tunc non interesset verè pecunia, sed solum eius fieret demonstratio, in quo casu loquitur Gratianus *d. c. 65. 2. n. 15.* & *16.* nota verba, ibi: *Tamen si aderat verum creditum pro eadem summa censui subiecta, contractus erit validus in foro conscientia, & licitè percipientur fructus, quia lex fundata in praesumptione non habet locum in foro conscientia, quando veritas est in contrarium, c. is qui de sponsalibus, c. tua eod. titulo, & rigor soluendi censum in pecunia iuxta formam Bullae est inductus ad pracludendam viam dolis, & fraudibus, quae non haberet locum, quoad forum conscientia in illis, qui bona fide anticipauerunt solutionem, aut alio modo constat de eorum legitimo credito.* Nauarrus, *de usuris. n. 88. in fine.* & iterum num. 88. idem Gratianus tradit his verbis: *Quia huiusmodi pactum non potest dici illicitum tanquam fiat per commutationem praesentis pecuniae pro absente, ita ut nihil referat ad istum effectum, an commutatio fiat per emptionem, quae est contractus nominatus, vel per modum permutationis, vel per contractum, do, ut des, vel facio, ut des, qui est innominatus: nam quocumque modo fiat permessa est de iure ista commutatio, siue emptio cum pecunia, etiam quatenus est pecunia licitè possit commutari, ex eius commutatione lucrum adquiri.*

Vnde apertè constat praedicta, quae in contrarium expensa procedere in contractu, qui ex se licitus est, ut ex debito pretij rei venditæ posse censum constitui ex Conar Cassaneo, Gutierrez, Molina probauit Felicianus *lib. 1. de censibus. c. 10. n. 15.* quem sequitur Auen

Auendañus *de censibus. c. 30. num. 2.* qui etiam tenet censum constitui ex sententia, vel transactione partium ex poena conuentionali, & dote non solutà Auendaño *c. 2. n. 7. 8.* & *11.* de quo disputarunt Felicianus *de censibus. lib. 2. c. 5. n. 11.* usque ad n. 15. vbi tenuit ex sententia non posse censum constitui, quod reprobatur Roderic. *de annuis redditibus. lib. 1. quaest. 16. n. 22.* & Auendaño *de censibus. cap. 40.* & ex transactione censum posse creati, nisi fiat in fraudem vsurarum tenuit idem Auendaño *cap. 42. per tot.*

21 Denique quod n. 8. obiectum est, censum constitutum minori pretio, quam quod à lege definitum, non esse nullum, sed reducendum ad pretij aequalitatem, magis nostram sententiam confirmat, quatenus expressè probat pretium census adeo iustum esse debere, ut nunquam permittatur excedere iustum pretium, & minori constitui, & quoties fieret excessus, tunc reformandus, ut inde magis nostra videatur sententia confirmari.

ALLEGATIO XXVI.

De transactione litis vectigalium non impleta.

- 1 Vectigalia non possunt adquiri prescriptione.
- 2 Dominium semel translatum non debet reuocari pretio non soluto, sed agi pro pretio.
l. in civile. C. de rei vindicat. & n. 23.
l. non idcirco. 12. C. de contrah. empt. & n. 23.
- 3 Transactione non impleta agitur ad implementum, num. 24.
Transactio non rescinditur ex conditione causae non sequuta. n. 25. & 26.
l. cum mora. 6. C. de transact.
l. quamuis. C. de transact. & n. 32.
l. siue apud acta. 28. C. de transact. & n. 8. & 23. & 27.
l. cum proponas. 21. C. de pactis. & n. 27.
l. qui res. 98. §. aream. ff. de solut. & n. 28.
- 4 Pignus extinguitur impetratione domini nec suscitatur licet emittione dominium abdicetur.
l. eleganter. 24. in principio de pignorat. actioe & n. 35.
- 5 *l. si pro fundo. 33. C. de transact. & n. 34. & 39. usque 42.*
l. si maior. 36. C. eodem. & n. 42.
- 6 *l. cum te proponas. C. de transactio.*
- 7 Transactione de iure fisci facta si non implet promissum transigens fiscus potest iudicium transactionis prosequi.
- 8 Transactionis commodo priuandus qui non impleuit promissum.
l. si quis maior. 41. C. de transact. & n. 24.
Dare qui debet. rem liberam dare tenetur.
l. ex his. C. de emittio.
l. 1. §. 1. de actioe empti.
- 9 Transactio habet conditionem si promissum impleatur, aliter valere non videtur.
l. quero. §. inter locatorem. ff. locati.
l. Iulianus. §. offerri de act. empti. & n. 10.
l. fin. C. de non numerat. pecunia.
- 10 Contractus corresponsivus, qui aliquid vicissim continet fieri si non impleatur ei qui defecit non prodest.

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

1. *Adiles. §. fin. ff. de adilitio edicto.*
- 11 Exceptio defectus implementi in contractu corresponsivus, quia inharet actioni potest opponi à Iudice licet aperte non opponatur.
Implementi defectus exceptio potest opponi in executione rei iudicatae, & non videtur exclusiua, quatenus omnes exceptiones statim excludantur.
- 12 Contractus est corresponsivus quando vnus pendet ab alio.
l. potens. C. de pactis.
- 13 Transactio est contractus vltro citroque obligatorius, & in eo aequalitas seruanda.
l. transactio. C. de transactionibus.
l. 1. ff. de rer. permutatione.
l. Labeo. §. contractum. ff. de verb. significat.
l. eum qui Aedes. ff. de usucapionibus.
l. fin. C. de fructibus litium expens.
l. sacris. §. in omnibus. C. de proximis sacror. scripturorum. l. 12.
l. penult. ff. comm. diuidendi.
- 14 Excussio facta censetur factio concursu creditorum & impedimento ut debitum exigatur.
- 15 Excussione à fisco factam, quando eius debitor non soluendo, & c.
l. pecunia. C. de iure fisci lib. 10.
- 16 Transactio non est nisi de re dubia.
l. 1. post rem iudicam. ff. de transact.
l. si causa cognita. C. eodem.
l. eleganter. §. si post. ff. de condit. indeb. c. 1. cap. super eodem de transactionibus.
- 17 Transactio non impleta sine dubio rescindi oportet, quando omne ius non implentis ex transactione resultat.
- 18 *l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis.*
- 19 Transactionis causam non sequitur conditio concedenda.
l. si quis accepto. l. fin. ff. de condit. causa data & n. 24.
- 20 *l. si instituta. 27. ff. de inoffic. testam. & n. 25.*
l. Penultima. §. latrunculis. ff. de except. rei iudicatae.
- 21 Transactionem rescindendam ex defectu implementi qui tenuerunt.
- 22 Transactioni contravenire videtur qui non soluit in tempore.
- 23 Transactionis vis respicit implementum eius quod pro ea datum.
l. cum proponas. 17. C. de transact.
- 24 *l. nec intentio. 23. l. si quidam. 24. l. transactio. 38. C. de transactionibus.*
- 25 Inofficiosi querela non conceditur nisi eis qui primo gradu fuerint.
- 26 *l. Posthumus. §. fin. cum l. seq. l. nam etsi. 15. §. 1. ff. de inoffic. conciliat. cum.*
l. cum mora. C. de transactionibus.
- 27 Transactio an effectum habeat sine scriptura vel promissione ex solo pacto nudo?
- 28 Actio extincta transactione potest suscitari si non impleatur transactio.
l. qui res. §. Aream de solutionibus.
- 29 Extinctum ius potest suscitari.
l. propter veneni. 21. §. nepis. ff. ad Sillaniam. num.
l. debitor sub pignore. ff. ad S. C. Trebellianum.
- 30 *l. à liberto. 35. ff. de bonis libertorum.*
- 31 Actio extincta suscitatur in fisci fauorem.
l. eum qui. 87. §. fin. ff. de acquir. heredit.
l. si cum quis. 4. §. fin. ff. de furtis.
l. 2. §. fin. ff. si ex noxal. causa agatur.
l. de ferre. §. fin. ff. de iure fisci.

M

- 32 *l. fratres, 10. C. de transactio.*
l. nam is, ff. de solo.
l. Titius, 76. ff. de procuratoribus.
- 33 *Transactionem impugnare non posse cum qui partem eius quod promissum recepit, dissentit ab eo quod est rescindi ex defectu implementi.*
- 34 *l. si profundo, 33. C. de transactio.*
- 35 *l. a Dino Pio, §. si pignora, ff. de re iudicata.*
l. si rem alienam 9. l. si tutor, 16. §. 1. de pignor. actione.
- 36 *Dationis in solutum & transactionis differentia.*
leg. ex sextante, §. Latinus, ff. de except. rei iudicat.
- 37 *l. Creditor, 3. l. creditor, 12. §. Papinianus alias.*
l. si Prior, l. fin. ff. qui potiores.
- 38 *Transactione nouari obligationem accipiendum si eius conventiones impleantur.*
- 39 *Fiscus utitur iure minoris.*
- 40 *Debitoris species & generis differentia.*
l. quod te mihi, ff. de rebus creditis.
l. ex empto, §. in primis, ff. de actio empti.
l. si ita distrabatur, §. qui vendidit, l. rem alienam, ff. de contrab. emptione.
- 41 *Transactione qui reliquit obligari id de quo iudicium erat, de evulsionem non tenetur.*
Transactio an praestet nouum titulum.
- 42 *Transactio rescindenda quando aliter succurri non potest fisco.*
- 43 *Transactionis differentia, quando solum receditur a lite & nullum ius ex ea nouum tribuitur, vel cum transactione ius de nouo datur.*
- 44 *Transactio ex metu litis recte procedit.*
- 45 *Transactio non rescindenda, sed ex illa ad implementum agendum, quando firmata fuit stipulatione vel cautione amplius non peti.*
l. si quidem, 24. l. si decreta, 32. l. ubi pactum, 40. C. de transactionibus.

Transactione facta de re fiscali circa id quod sine privilegio Principis obtineri non potest, ut vectigalium exactio, si ille qui transegerit fisco non soluerit, vel soluere non potuerit, quod comprehensum transactione an illa rescindenda, ut lis possit instaurari, & fiscus transigens primam actione agere, vel solum agendum pro pecunia promissa.

Ac quaestio multoties, postquam hoc munere fisci Patroni fungor, se obtulit in variis actionibus, quae in iudicium deductae aduersus eos, qui vectigalia Regis detinebant, vt ad Regale patrimonium reducerentur, & recuperari possent, cum in his rebus nulla praescriptio etiam immemorialis titulum praestare valeat, nisi exhibeat privilegium a Rege concessum cum solemnitatibus, de quibus in *l. 2. tit. 25. lib. 4. l. 1. tit. 18. lib. 9. reeop.* Didacus Perezus in *l. 6. verbo tributos, tit. 13. lib. 3. ordinament.* Gutierrez de *gabellis, q. 5. per totam*, vt scri-

ptum sit in libris Regalibus, quos dicimus de *lo Saluado*, & subscriptum a calculatoribus Regis, de qua solemnitate plura late tradidimus *allegatione 5. per totam*; & quando nullum titulum, qui vectigalia detinent, exhibere possunt, tunc transactionem debite intendunt, vt pluries euenit, & minori pretio dato pro vectigalibus ea detinent, & cum ad tempus conuentum non soluerint, quod obligati, & in aliquibus euenit, soluere non posse, quia cessionem bonorum fecerat, & Maioratus illorum sequestrati concursu creditorum facto, vt debita soluant, tunc ego intendi primam actione agere, & litem, & que circa vectigalia recuperanda inlitata erat, prosequi, ipsi vero, qui vectigalia transactione obtinuerunt, non posse dicebant primam actione aduersus eos agi, sed ex transactione, vt quod pro vectigalibus promiserunt, consequatur.

Quorum fundamenta erant ex *l. inciuile 12. Cod. de rei vindicatione*, vbi inusitatum, & inciuile traditur, quod semel traditum, & dominium translatum est inuito eo, cui datum abdicetur, & faciunt verba finalia Textus, & ibi: *Sanè de pretio, si non hoc ante probatum fuerit te recepisse, conueni aduersarium tuum, facit, l. non idcirco 12. Cod. de contrahend. emptione*, eis verbis: *Pretium sanè, si eo nomine satisfactum non probetur, peti potest, nec enim licet incontinenti facta poenitentia contestatio consensu finita rescindit*, Baldus in *dict. l. inciuile, num. 1.* Alexander, in *l. a Dino Pio, §. sed si emptor, num. 6. ff. de re iudicat.* & in *l. cum proponas, num. 4. C. de pactis* ex Felino, Riminaldo iunior, Natta & Beccio, adducens, & interpretans *decisionem Lucensem 31. Magoni, & decis. Surd. 344. n. 15.* notauit Gratian. *3. tom. disceptat. Forens. c. 5. n. 18. 19. & 20.* pro pretio tradit & non rescindendum contractum, & in transactione, si vna pars deficiat, & non adimpleat, quod promissit, non per hoc altera liberatur ab onere implendi, & obseruandi transactionem, quia cum facta sit ad lites dirimendas, pars que deficit, cogi debet ad obseruantiam, non autem receditur a contractu.

Facit expressè *l. cum nota 6. C. de transact.* vbi cum de querela inofficiosi transactio interposita, ex defectu implementi instaurari querelam iuris ratio non sinit, & addit haec verba: *Verum si fides placitis praestita non est, in id quod interest, aduersam partem recte conuenietis*, & facit originalis sententia Zucardi, quem refert Cinus in *l. si maior, C. de transact.* ex Castr. Iaf. Alex. & Fulgos. qui etiam sequuntur, notauit Surd. *conf. 447. c. 36.* adducens Bart. in *l. si quis aliam, n. 1. in fine, ff. de solutionibus*, vbi tradit in transactione non habere locum conditionem ob causam, *l. quamuis, C. de transactionibus*, cuius opinionis fuit etiam Curtius Senior in *l. cum proponas, n. 4.* Iaf. *n. 2. C. de pactis*, sequuntur Fulgos. Bald. Cephal. & alij de quibus Nouarius eandem opinionem sequutus, quem ad litteram transcripsit, & retulit Riccius *7. p. collect. 2629.* vbi admittit id maximè procedere, quando primam actione, quae transacta, iam fuit extincta, quia non oportet suscitare, *argum. l. siue apud acta 28. C. de transact.* *l. cum proponas 21. C. de pactis, l. qui res 98. §. arcum, ff. de solut.* & in transactionibus non est locus poenitentiae fauore litium dirimendarum, *l. fratris 10. C. de transact.* & hoc casu hanc opinionem Castr. *lib. 1. conf. 174.* & probat Tusch. *lit. I. concl. 357. n. 4.*

Sed & praedicta opinio, vt non suscitetur primam actio, comprobari potest argumento Textus difficilis, in *l. eleganter 24. in principio, ff. de pignorat. actione*, vbi si creditor pignoratitius impetrasset, vt pignus possideret, illudque enictum esset in quaestione, an suscitetur prima actio pignoratitia directa tradit

tradit *Ulpianus*, ibi: *Et videtur finita esse pignoris obligatio, & a contractu recessum*, nam licet pignoris dominij impetratio inutilis existeret euictione, non tamen potest creditor redire ad illam primam actionem pignoratitiam, quae impetratione extincta fuit, & ita in hoc casu non impletur transactione non recedat ad primam iudicium, quod enauit transigendo, quasi & transigisse videatur, qui pignus in solutum accepit, & transactio mouet priorem obligationem, *argum. l. 3. C. de transact.* Decius in *l. 2. ff. eodem, & conf. 400.* Ant. Faber de *erroribus, decad. 100. errore 9. & ad titulum, C. de transact. definit. 2.*

5 Et quasi expressè in transactione in eadem specie, quando enicta res data traditur, in *l. si pro fundo 33. C. de transact.* eis verbis: *Instaurari decisam litem prohibent iura, & facit l. si maior 36. Cod. eodem*, vbi quando viginquaque annis transigit, vt aliquid ei daretur; quamvis datum, vel obligatum non sit, adhuc traditur ex aequitate, nihil amplius quam promissum peti posse.

6 Iuuat etiam *l. cum te proponas 2. C. de transact.* vbi si non impletum est ex latere illius, qui aliud pro transactione promissit, traditur non instaurari litem, sed agi posse aduersus eum, qui non impleuit, nota verba: *Ex qua causa, si fisco soluiisset, repetere non posses, et si non soluiisset, tamen iure conuenieris, id est, pro solutione*, non vt rescindatur transactio, vt omnes Interpretes ibi admittunt, quod ad certi conditionem refert Accursius in *eo textu*, & pro eius explicatione notandum in verbo *fisco*, illud emendare Antonium Fabrum *lib. 17. coniect. c. 4.* & pro verbo *fisco*, repone *illico*, quasi nulla ibi de fisco mentio fieri posset, sed tamen semper abstinendum ab emendatione, & tucnda recepta lectio, vt accipiatur cum Accursio, *verbo, fisco*, quoties forori, cum qua transactio de hereditate facta fisco succedit, seu idem in fisco, quod in priuato procedere statuatur, quod sequuntur Othomanus, & Donellus *ad dictam legem 2.* vel ex *Cujacio lib. 9. obseruationum, c. 24. & lib. 15. cap. 16.* referri potest ad vicissimam, quae ex hereditate fisco debebatur, de qua *Bresonius, & Kalinus de verb. Iuris*, vbi plura ex bonae notae Auctoribus referunt in *verbo vicissimam*, & passim omnes ad *leg. vnicam, C. de caluris tollendis.*

7 Verumtamen contraria sententia longè verior est, & in pluribus emergentibus controuersis in fauorem fisci obtinui, vt si non soluerint transigentes, quod promiserunt pro vectigalibus, lis transacta possit instaurari, & primam actione fisco agere, idque probatur.

8 Primò, argumento Text. in *l. si quis maior 41. C. de transact.* ibi: *Vel non implendo promissa, & iterum ibi: Et rerum proprietate caret, & emolumento, quod ex parte illa, vel transactione illa fuerit consequutus*, quasi qui non impleuerit, quod promissit, omni commodo transactionis priuandus, & non implere dicitur per quem factum est, ne exigi possit, quod debet pro transactione praestari, vt ex Castr. Curtio, Alexandro, Decio, & Crato probauit Iosephus Ludouic. *2. p. decis. Perus. 101. n. 3.* & non solum debet rem dare, sed liberam tradere, *ex his, ibi Bald. C. de cuius, l. 1. §. 1. de act. empt.* Ludouic. vbi proxime *num. 6.* vbi aliis comprobatur, iuuat etiam *l. siue apud acta 28. Cod. de transact.* vbi si quod ex transactione conuentum non impleatur, vindicationem cuius causa transactio interposita prosequi posse traditur, etsi de transactione excipiat, doli replicatio datur contra illum, qui transactionem non impleuit.

9 Secundò, quia cum in nostra controuersia promitteret summam pecuniarum ille aduersus quem iuuat Ioan. Bapt. Larrea *Allegat. Fiscal. Pars I.*

dicium de vectigalibus institutum, vt ab eo fisco desisteret, qui admissè promissione desistere conuenit, tacite inest conditio in promissione fisci, si quod promissum daretur *argum. l. Quero, §. inter locatorem, ff. locati, l. Iulianus, §. offerri, de actionibus empti l. fin. C. de non numerat. pecunia*: si igitur promissum non impleatur, non potest, qui defecit, iuari commodo transactionis, quasi non cedat conditio, *l. cedere diem, ff. de verb. signific. & non soluens conuenio tempore cadit ab omni commodo contractus secundum Doctores in d. l. si quis maior, Decius conf. 452. num. 10. Gratus conf. 51. num. 1. lib. 1. Roland. a Valle conf. 31. num. 7. lib. 2. Burfatus conf. 84. num. 7. lib. 1. Franciscus Beccius conf. 58. num. 9. & seqq. Bruno a Sole *quest. 15. n. 17.* cum aliis ab Hondedeo adductis *conf. 18. n. 4. & 5. lib. 1.**

10 Tertio, quia dubitari non potest hunc contractum correspectiuum iudicari, ita vt fisco a lite discedat, quia summa conuenta pro vectigalibus soluere, quae cum soluta non sit, non poterit is, qui defecerit implere, defendi transactione *argum. ad l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empti l. ediles, §. si in iuncta glossa, ff. de adilitio edicto*, & hoc etiam si solum in minima parte deficiat implementum, Corneus *vol. 3. conf. 297. n. 1. & vol. 4. conf. 245. n. 3.* quando magis quando in totum non impleatur, & nunquam excluditur exceptio defectus implementi, quia nascitur ex eodem contractu; Decius in *cap. ex parte 2. de officio, & potestate iudicis delegati, & conf. 56. n. 4.* post Bald. in *auth. praesente, C. de fideiuss. idem Bald. in l. pacta conuenta, not. ab. 2. de contrahend. empt.* Natta *conf. 73. n. 1.* Beronius *vol. 1. conf. 15. num. 14.* Alex. *vol. 3. conf. 105.* Craueta *conf. 248.*

11 Et quia cohaeret actioni, aliqui tenuerunt posse à Iudice eam exceptionem opponi, etiam si a parte non opponeretur, vt probauit Rolandus a Valle *vol. 1. conf. 53. n. 32. & vol. 4. conf. 69. n. 6. & 13.* Grat. *reg. 438. n. 8.* & exceptio, non impleuisti, adeo legitima est, vt possit in executionem sententiae opponi, vt ex Romano, Craueta, Menochio, Corneo, Galleio, Gratiano, Tuscho, & Rotae decisionibus probauit D. Salgado de *Regia protectione, 4. p. c. 7. num. 108. cum seqq.* & agens ex transactione primò docere debet se impleuisse, Socin. *lib. 2. conf. 273. n. 2.* Craueta *conf. 151. n. 8.* & implementi defectu rescindi quemcumque contractum nominatum, & hanc exceptionem excluso etiam si statuto exceptionis, apponi prohibeatur ex Castr. Iafon. Corneo, Burfatus, & Craueta probauit Ioan. Bapt. Caesar. *3. p. conf. diuers. conf. 69. n. 56. & 57.*

12 Idque maximè procedit in contractu correspectiuo, vt in hoc casu iudicandus, quia a lite vectigalium disceditur eo respectu, vt summa conuenta soluatur, & contractum censeret correspectiuum, cum vnus dependet ab alio, Gratian. *2. tom. disceptat. c. 297. n. 20.* Giurba *decis. 85. n. 20.* & quando inest alteri, vt in praesenti Doctor. per Textum, *ibi in l. petens, C. de pactis, Bart. in l. Aurelius 28. §. idem quae sunt, ff. de lib. Bald. lib. 2. conf. 179. & lib. 3. conf. 315.* Surd. *conf. 217. n. 7. & conf. 457. n. 22.* Tiraq. in *l. si unquam, verbo, donatione largitus, n. 18.* Linglois *de is. 34. q. 2. n. 72.* Paponius *conf. 54. n. 34.* Torniell. *conf. 73. n. 8.* Mantica de *contractibus lib. 13. tit. 40. n. 16. & 17.* Gonzal. *reg. 8. Cancell. glossa 27. n. 46.* Rodrig. *lib. 2. de annis redditibus, q. 3. n. 52.* Grat. *tom. 5. disceptat. c. 83. & c. 897. n. 2. & c. 924. n. 1. & c. 960. n. 16.*

13 Quarto, ex promissione vtriusque litigatorum, vt in hoc casu fisci, & eius qui conuentus pro vectigalibus resultant duae promissiones, alia desistendi ab actione, altera pro eo aliquid dandi, & licet diuersae
M 2 sint,

Int, resultat contractus transactionis, quæ non potest esse nisi vltro, citroque obligatoria, *l. transactio, C. de transactio.* notant D. in *l. si cum a cogit. 1. C. eodem.* quæ admodum emptio & venditio diuersæ sunt, quia aliud est emere aliud est vendere, *l. 1. ff. de rerum permutatione,* & tamen ex his duobus resultat vnus & idem contractus, qui dicitur emptio & venditio, & est vltro citroque obligatorius, cum non possit esse venditio sine emptio, nec è contra *l. Labeo, §. contractuum, de verb. significat.* vnde si vnus, & idem contractus claudicare non oportet, nec diuerso iure censeretur, *argumentum l. eum qui ades ff. de usufructu, sed æqualitas omnino seruanda, l. fin. C. de fructibus, & litium expensis, l. sacris, §. in omnibus, C. de proximis sacrorum scripturum, l. penul. ff. communi diuidendo,* si igitur reus non implet transactionem ex parte sua præstando promissa, nec fisco actor tenebitur seruare, aliàs enim claudicaret contractus, & cum sit vnus consistens ex promissione vtriusque, diuerso iure censeretur, nec dici possit æqualitatem seruari, quod admittendum non est.

4 Quintò, quia cum in hoc casu fieret concursus creditorum ab eo, qui pro vestigialibus detinendis fisco soluere promisit, & appareat plures esse creditores, nec bona sufficere vt eis soluatur, quantum minus vt possit debitum fiscale repeti, tunc ex concursu creditorum censeretur excussio facta iuxta doctrinam Glossæ in *l. à Diuo Pio per textum ibi §. si super rebus,* ibi: *Vbi controuersia est de pignore, illud admitti debere, & capi aliud, si quod sine controuersia,* & ex Glossa ibi, Angelo, Negulatio, & Parisio probat Molina lib. 4. de Hisp primog. c. 7. n. 31. & ex Paulo Castrensi probant dec. Genuesi. 156. n. 8. & quando bona debitoris impedita sunt are alieno, tunc excussio facta censeretur notari Angelus, & Iason, quos refert Parladorus lib. 2. rerum quotidianarum, c. fin. 4. p. §. 7. n. 13. & 19. quibus adde quæ notantur Afflictis dec. 138. Franchis decif. 273. n. 4. vt quando obligatus notorie soluendo non est, excussio facta dicatur vel quando bona sunt intricata, dec. Genuesi. 156. n. 8. vel sit difficultas, vt debitum consequatur, Gamma decif. 21. Thesaur. decif. 40. quo casu tertius potest conueniri, & debitor debitoris, Iason in *l. de kalendis n. 27. & 37 ff. de verb. obligat.* Negulantius de pignoribus 8. part. membro 1. n. 14. Gratus lib. 1. consil. 87. num. 23. Menochius consil. 667. num. 11. D. Lara lib. 1. de annuatiuariis, c. 8. Scaccia de commerciis, §. 2. gloss. 5. n. 268. & 274. Couarr. practicarum, c. 29. num. 1. Auendaño in *l. 32. Tauri, gloss. 1. num. 10.* Barbosa in *l. 1. soluto matrimonio, 6. part. num. 21. in fine,* Cæsar Marentus consil. 18. num. 35. Cephalus vol. 1. consil. 86. à num. 13. Surdus cons. 4. num. 13. quibus adde Antonium Fabrum in suo Codice, titulo de pignoribus, definitione 25. & 33. Nicolaum Vandel. in suis singularibus, singulari 7. Gratianum 1. tom. disceptationum, cap. 304. num. 5.

5 Et in Fisco, quando debitor principalis non est soluendo, censeretur factam excussio, vt si de iustor, vel tertius possit conueniri, aut aliter contra reum principalem agi, & possit fisco renocare solutionem alteri factam ex pluribus obseruat Trentacinq. lib. 1. variaram titulo de iure fisci, resol. 7. n. 4. Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 6. n. 8. vbi interpretantur *l. pecunia, C. de iure fisci, lib. 10* cuius verba, ibi: *Si postea ex iusta causa fisco restituenda sit,* optimè huic rei conueniunt, quia nulla iustior causa conueniri potest, quam cum vestigialia detineat, qui cum fisco transegit, si pretium, quod promisit, non soluerit, aut soluere non possit, vt in hoc casu manifestum est, vestigialia à fisco recuperanda, rescissâ transactione.

Sextò, quia transactio de sua natura debet esse de re dubia, & lite incerta, & nulla est transactio, & inualida, quando procedit super re, de qua non est, nec potest esse probabilis contentio, *l. 1. & l. post rem iudicatam, ff. de trans. l. si causa cognita, C. eodem, l. eleganter, §. si post, ff. de conditione indebiti, c. 1. & c. super eodem, de transact.* vbi communiter Doctores, Angelus 215. & 218. Panormitanus lib. 2. cons. 85. in fine, Socius Iunior lib. 1. consil. 144. n. 16. Romanus cons. 517. n. 18. Craueta cons. 276. n. 3. ex Angelo, Baldo, Castrensi, & Iafone, interpretans *l. 1. ff. de transactionibus,* tradit Menoch. cons. 1258. n. 1. & 2. vnde cum in hoc casu apparet nullum titulum exhibitum esse pro vestigialibus detinendis, ab eo qui de illis transegit, nec sufficere præscriptionem etiam immemorabilem, aut titulum, & privilegium, nisi habeat qualitates, vt scribatur in rationibus Regalis patrimonij, & libris, quos dicimus *de lo soluado,* iuxta solemnitates quas requirunt, *l. 2. tit. 15. lib. 4. recopil. l. 1. tit. 18. lib. 9. recap. & supra retulimus n. 1.* & nos latè probauimus, allegatione 5. n. 1. non potest dici transactio, quæ de re indubitata facta fuit, cum nullum titulum, aut privilegium exhiberet reus conuentus, ideòque magis rem certam, & indubitata donationis causa liberalitate remissam à Principe in hoc casu dicendū est quam verè transactionem factam, vt traditur in *l. 1. ff. de transact.* ideòque facilius, vt primæ actione agatur transactio rescissa, exiustimanda quæ verè à principio nulla est, vt prædiximus, & saltem si de facto præcesserit non impletum quod ea comprehendunt, & promissum.

Septimò denique quia omnia quæ ex aduerso opposita fuerunt, quando aliquod iuris fulcimentum habere possent, eo casu procederent, quando competeret aliud ius ei qui vestigialia detinebat præter illud, quod ex transactione obtinuit; at verò cum in nostro casu nullum aliud ius appareat habere reum, cum privilegium aliquod vel titulum non exhibuerit præter ius transactionis ad vestigialia detinenda, tunc cum omne ius ex transactione consequatur, meritò ea non impleta rescindi oportet, vt expressè etiam si contrariam opinionem regulariter sequatur in his terminis tenet Surdus cons. 447. n. 41. versic. Quintò Respondeo.

Octauò, eandem sententiam vt non impletâ transactione possit primæ actione agi, videtur insinuarè Textus in *l. tale pactum, 40. §. qui prouocauit ff. de pactis,* vbi sententia contra aliquem lata, & appellatio interposita transactionem fuit, vt certam summam soluere appellans, aliàs iudicio eum satisfacturum, etsi non impleuerit transactionem, tradit I. C. iudicium primo datum exequi deberi, nõ verò vt agatur pro implemento eius quod promissum, vt post Glossam ibi notantur Bart. & Baldus, n. 6.

Nonò, quia non sequuta causa ex qua transactio interposita conditio merito concedenda, arg. textus in *l. si quis accepto, l. fin. ff. de condit. caus. dat.* & eorum quæ in illis Doctores notant communiter Bartolus, Baldus, Iason, & Salicetus, Afflictis, decif. 108.

Decimò est Textus expressus, in *l. si instituta, 27 ff. de inofficioso testamento,* Ibi I. C. tradit hæc verba: *Si instituta de inofficioso testamento accusatione de lite pacto transactum est, nec fides ab heredibus transactioni præstatu inofficiosi causam integram esse placuit.* Quod manifestè probatur ex defectu implementi transactionis priorem actionem & iudicium instaurari: & quoad pignoratitiam actionem, si effectum non habuerit transactio ex qua res data, vt competat actio pignoratitia, traditur in *lege penult. §. latrunculus ff. de except. rei iudicata,* eis verbis, quæ nobis conueniunt, ibi:

ibi: *Actio tamen pignoratitia competit, verum est enim & pignori datam & satisfactum non esse.*

21 Et hanc opinionem vt possit ex defectu implementi transactio rescindi & agi primæ actione tenuerunt Paulus de Castro lib. 1. cons. 412. incipit: *quia breue spatium, n. 1.* sequitur Tuschus, practicarum lit. T. concl. 357. & cum obligatio sit quæ ligat vtroque contrahentes qui velit transactione defendi, & illa agere totum contractum ex sua parte adimplere teneri, ex Bartolo, Alex. Iaf. Curtio Seniori, Decio, Tiraquello, Natta, Croto, Cephalo, Beroio, Menochio, & Beccio, quos refert, probauit Surdus dict. cons. 447. n. 9. & eo casu contrariæ opinionis Authores admittunt transactionem non irritandam, eo quod impleta non sit, quando constat aliquo modo posse impleri, vt ex Caputio probauit Aymon, Craueta tom. 5. cons. 856. n. 2. & Iosephus Ludouicus, qui 2. p. dec. 101. Perusin. n. 1. cum sequenti vsque ad n. 110. hanc sententiam comprobant, & quamvis postea discedere à nostra opinione videtur, tamen inde tenuit, quia impletum fuit ex latere eius, qui pro transactione dare debebat, vt fundus promissus traditus, licet postea euictus.

22 Vnde cum in hoc casu certum sit non posse ex parte rei qui promisit transactionem impleri, ex omnium sententia rescindi oportet, vt primæ actione agatur, notantur gloss. Bart. & Baldus n. 6. in *l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pactis,* Curtius in *l. siue apud acta, n. 48. C. de transact.* & contravenire dicitur transactioni, qui non soluit in tempore, quod debet, Curtius post Castrensem, & Alexandrum in *l. si quis maior, n. 31. C. de transact.* Decius in *l. cum proponas, C. de pactis, Gratus lib. 1. consil. 4. num. 16. & 17.* ad Ioannem Baptistam Cæsar. in consiliis variis, 3. parte cons. 69. n. 56. cum sequenti. & in terminis nostram sententiam probauit Anton. Gomez in *l. 45. Tauri, n. 53.* notat verba: *Non obstaret textus in l. siue apud acta, C. de transact. quia responderi posset, quod ibi reus non seruauit promissa vnde actor potuit reuerti ad actionem, & litem primam, argumento textus in leg. cum proponas, la 2. & quæ ibi traduntur, Cod. de pactis.*

23 Nec obstant quæ supra in contrarium expendimus, nam quoad primū *l. incivile, C. de rei vindicatione, & l. non idcirco, C. de contrahend. emptio,* longè dissimilis, & diuersa ratio est, quippe omnino perfectus, & completus est contractus emptio, & venditionis, quoties res vendita tradita est, si pretium soluatur, vel eo non soluto de illo fides sit habita, §. vendita instit. de rerum diuisione, *l. quod vendidi 19. ff. de contrahenda emptio, l. Iulianus, §. offerri, ff. de actione empti, l. si procurator, §. ff. de iure fisci, l. 46. tit. 28. part. 3.* at verò transactio etsi fidem alterius sequatur, semper respicit implementum eius, quod pro transactione promissum est, argumento *l. cum proponas 17. C. de transact. & probatur, l. siue apud acta, 28. C. eodem,* vbi etiam si qui transactione ius suum remisit, nihil scriptura comprehendere dari, sed solum pacto id conuenit, cum ex pactione nuda iure ciuili actio non nasceretur, *l. iuris gentium, §. igitur nuda, ff. de pactis,* si illud quod pro transactione conuentum datum non sit, traditur ab Imperatore posse iudicium vindicationis prosequi, etsi exceptio transactionis opponeretur, de dolo replicari oportet, vt quod conuentum fuerit obseruetur.

24 Quasi tota vis transactionis ex implemento pendeat ex dictis iuribus, *l. nec intentio 23. l. si quidem 24. l. transactio, 3. l. 8. si quis maior 41. C. de transact.* Bart. Bald. Salicetus, Baldus, & Purpuratus in dict. *l. transact. & ad l. promissis 37. Cod. eodem, Cuman. conf. 179.* Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

incipit pacta, Fulgosi cons. 160. ex quibus Decio, Fulco, & aliis Sebastianus Neniens ad ea iura, & cum in hoc casu certum sit implementum sequi non posse, de quo in hac causa dubitari non valet transactionem esse rescindendam, quoniam valde iniquum esset, vt retineat vestigialia, quæ à fisco transactione accepit, & vltro non adimpleat, quod promisit, & facit *d. l. si quis accepto, 4 ff. de condit. causa data,* eis verbis: *Si quis accepto tulerit debitori suo, cum conuenit, vt ex promisso rem daret, nec ille det, potest dici condici posse ei, qui accepto sit liberatus,* & notantur Doctores in *l. 4. & 5. ff. de acceptilationibus, Medicis in tr. de acceptilatione. 1. p. q. 11. n. 7.*

Nec quidquam facit *l. cum mota 6. C. de transact.* 25 quæ in contrarium expensa: nam pro eius explicatione notandum enim Textum maximè contrahere difficultatè cum *l. si instituta 27. in principio ff. de inofficioso testamento:* nam hæc duo iura inuicem obstat, pro quorum explicatione plures interpretationes cumularunt Glossa, Bart. Bald. Salicetus, Oddofredus, Iason, Decius, Alexander, Angelus, Fulgof. Alciatus, Duarenus, Iulius Pacius, Fachineus, Donellus, Petrus Grangianus, & alij, quos refert Nicolaus Genua in conciliatione eorum iurum, quæ vt percipias, nota veram esse sententiam *l. 27.* eam procedere in filiis exhereditatis, quibus ipso iure competit querela, quæ si transigatur, & non adimpleatur promissum ad querelam reduci oportet, at verò Text. in *d. l. cum mota,* aliter procedit in hæreditatibus matris, qui querelam transegerat, quibus non permittitur ad eam redire, quemadmodum eis non concederetur querelam intendere, quæ solum conceditur illis, qui primo gradu erant, quasi illorum solum iniuria, indignatio sit, *l. filius, 22. ff. de inofficioso testamento.*

Nec obstat *l. Posthumus 6. §. fin. cum l. sequenti ff. de inofficioso,* vbi querela inofficiosi præparata ad hæredes transit, & non solum venit ad querelam mater, vt in *d. l. Posthumus, §. fin.* sed expressè illam instituit in *d. l. cum mota,* quia faciliè responderi poterit, quia mutauit voluntatem transigendo non posse dici querelam præparatam, ibi ex decisione expressa Textus in *l. nam et si 15. §. 1. ff. de inoffic. testament.* eis verbis: *Hæredi eius qui post litem de inofficioso præparatam mutata voluntate decessit, non datur de inofficioso querela, non enim sufficit litem instituisse, si non in ea perseueres,* aperte enim constat matrem mutasse voluntatem in *d. l. cum mota,* & ideò eius hæredibus non permittitur querela instauratio, quomodo post plures ex supra relatis ea iura accipiunt D. Padilla, & Gilqueni in *d. l. cum mota,* Donell. lib. 9. comment. cap. 6.

27 Vterius quæ contra adducta in *l. siue apud acta 28. C. de transact. l. cum proponas 21. C. de pactis,* nihil ad rem faciunt, quia in longè diuersa specie procedunt, quoties transactio sine scriptura interposita, nec stipulatione sequitur, sed ex pacto nudo, an producat actionem, quod dissimile est.

Deinde quod obiectum fuit, transactione semel 28 extinctam actionem non posse suscitari, vt primæ actione agatur, ex *l. qui res, §. aream, ff. de solut.* nihil contra facit, quia in nostris terminis transactionis ad eius rescissionem agi posse, quædo extincta fuit actio, notant Nouarius vbi supra versic. interdum, & in hoc casu actionem extinctam reuiuiscere, si transactio non adimpleatur, limitando regulam prædictam ex Castrensi, & aliis probauit Tuschus practicar. conclus. lit. A. concl. 116. n. 9. & lit. E. conclus. 676. num. 11. & quamvis dicta conclusione 116. num. 10. sententiam contrariam referat, vt casu suscitari non possit actio,

tamen *n. sequenti* ex Paulo de Castro *lib. 2. conf. 372.* admittit suscitari actione in subsidium, quando alia via non potest procedi, & in nostro casu, quia nullo alio modo potest fiscus ius suum consequi, vt animaduertimus.

29 Et ex iusta causa ius etiam extinctum suscitari probatur *l. propter veneni 21. neptis, ff. ad S.C. Sillan. ibi: Fideicommissum esse retinendum integrato iure debiti rationis est*, vbi cum neptis adierit auia hereditatem eius bonorum petita possessione, & ideo fideicommissum, quod alio testamento auia debuit nepti, confusum & extinctum fuit, *argumento l. debitor sub pignore, ff. ad S.C. Trebellian. iunctis, quae notarunt Fachineus lib. 6. controuers. c. 33. Ant. Faber lib. 7. conuict. c. 16. & 17. Romanus conf. 272. si tamen hereditas abdicetur a nepte, quia negligens fuit in defendenda, & vindicanda nece auia, etiam si ex eo bona hereditatis abdicantur, tamen integrato iure debiti fideicommissum retinere debet, vt deficiente causa hereditatis ex qua fideicommissum extinctum, & debitum confusum postea suscitetur, & teneat, & ultra quae notatur ab omnibus in *d. l. debitor sub pignore*, facit traditum a Molina de Hispanorum primogen. *lib. 2. cap. 16. num. 25.**

30 Et similiter inde accipiendus Textus in *l. a liberto 35. ff. de bonis libertorum*, vbi usufructus legatus extinctus, eo quia hereditas liberti, qui debebat ad Mauium, qui haeres institutus, deuenerat postea a filio domini contra tabulas possessione rescisso testamento liberti usufructus redintegratur cessante causa, scilicet sublatis bonis propter quae usufructus extinctus, & confusus fuit.

31 Facit *l. eum qui, 87. §. fin. ff. de acquir. heredit. ibi confusas actiones restitui oportet, & addendus Donellus lib. 7. comment. cap. 2. & iustis de causis extinctam actionem suscitare probatur, l. si cum quis 41. §. fin. ff. de furtis ibi: Extingui actionem, Et iterum ibi: Renasci eam actionem debere & ita utimur*: conducunt verba Textus in *l. 2. §. fin. ff. de iur. iudic. causa agatur ibi: Ergo & actori actio restituenda est perempta ea.* Et in terminis debitoris fiscalis, vt restituitur actio quae semel extincta vt fiscus recuperet, quod ei debetur inuat quod ex Papiniano traditur in *l. de ferre, §. fin. ff. de iure fisci*, vbi si debitor fiscalis solueret creditori suo & ille consumeret pecuniam etiam si creditor ignoraret fisco deberi ab eo aufertur pecunia vt fisco solvatur, & actio quae solutione extincta restituitur creditori vt ei directa actio competat, & quando generaliter suscitari possit actio extincta.

32 Rursum quod obiectum est, ex *l. fratris, 10. l. quamvis, 39. Cod. de transactionibus*, fauore litium minnendarum non esse locum poenitentiae in transactione, nec in ea procedere conditionem causa non sequuta diuersè accipiendum est, quia omnes Doctores id admittunt vt agatur ad implementum ex transactione, & consequatur qui transegit quod ei promissum est: at verò quando constiterit vt in hoc casu nullatenus posse impleri promissum videtur transactionem rescindendam, quia valde iniuriam & inutile foret eius actione agere quae inanis est, vt promissum consequatur, *l. nam is. 6. ff. de dolo, l. Titius, 76. vbi glossa & DD. ff. de procur. Antonius Monachus decis. 54. n. 12. ex Rolando Gallinio, & aliis Velasco axiomatum iuris lit. H. n. 3. & lit. A. n. 74. & 77. & facit illud Martialis lib. 2. Epigramm. 3.*

Sexte nihil debes, nil debes Sexte, fatemur.

Debet enim si quis, solvere Sexte potest.

Et nullus admittit, quando omne ius detinentis vectigalia praestatur a fisco qui transegit vt vectigalia detineat & eorum pretium non praestet.

Quod similiter procedit etiam eo casu quo aliquid ex transactione solutum fuit si maior pars (vt in presenti euenit) non impleatur, nam si fisco pro his vectigalibus & vt a lite transactione recederetur sexaginta millia aureorum promissa fuerunt etiam si decem vel viginti solueret Reus, cum tamen reliquum solvere non possit, tunc merito ad transactionis rescissionem agendum, quia omnes Doctores quos supra adduximus qui tenent non posse impugnatam transactionem, quado qui fecit probauit transactionem, & aliquid ex ea receperit, aliter procedit eorum sententia, quippe nos in hoc casu non impugnamus transactionem quati inualida sit, & contra illam agere velimus, sed quia non impletur volumus prima actione vectigalia vindicare, & litem instaurare, quod longè diuersum est & ab eo quod interpretes tenuerunt. Iuxta quod ex Bartolo, Castrensi, Iafone Alexandro, Decio, Menochio, & aliis pluribus probauimus supra *n. 21. cum seq.*

Nec obstat si dicas intendere posse fiscum, vt vectigalia quae reliquit reo conuenio ex transactione ad eius implementum, & vt solvatur quod reliquum extat vendi deberent agendo ex transactione, quia haec res valde implicata est quippe cum fere nulla alia bona inuenirentur debere eum qui pro vectigalibus, transegit & alimenta petierit ex ipsis istis vectigalibus, quae pluribus creditoribus obligauerit nimis ærumnosum esset fisco cum omnibus litem suscipere, cum facile possit pristinam actionem instituere, vt vectigalia sua vindicet, de quo queri non potest qui transactionem non adimpleuit, ex notandis verbis Textus, in *l. si pro fundo, 33. C. de transactionibus ibi: Si tamen res ipsas apud te constitutas ob quarum questionem liis intercessit decisio fisco vel aliis a te vindicauit nihil petere potest.*

Præterea quod contra expensum de *l. eleganter, 24. in principio ff. de pignor. actione*, nihil ad rem facit, quia loquitur de datione in solutum, quia licet transegit videatur cum debitore creditor qui pignus recepit, *l. a Diuo Pio, 15. §. si pignora, ff. de re iudic. tamen dissimilis casus est, & occurritur creditori actionibus, de quibus in eo textu, cuius explicationem seu corruptionem pete ab Antonio Fabro de error decade 100. errore 9. qui totum eum textum Triboniano refert & contrariam pignoratitiam competere creditori ex aliis Vlpian. locis probat, l. si rem alienam, 9. in principio, l. si tutor, 16. §. 1. de pignorat. actione.*

Cuius rei differentiam dationis in solutum, & transactionis insinuare videtur Textus in *leg. ex sextante, §. Latinus, ff. de except. rei iudic. supra adducta*, vt ex defectu implementi suscitetur primum iudicium, vbi in eadem specie pignoratitiae actionis traditur eam durare post transactionem, vt ea non extinguatur pignoratitia contra posteriorem creditorem, qui pignus euincit, quia non potest dici pignori satisfactum ea datione, quae euicta fuit.

Nec aliquid obstat, quod supra obiectum transactione fieri nouationem, & omnino priorem obligationem extinguere, quia ultra quam in *d. l. §. Latinus largus*, non de pignoratitia actione transactione interposita, sed de hereditate, in qua non comprehendebatur fundus, de cuius hypotheca querebatur, quippe vt in hoc textu apparet, ille fundus proprius erat Titij, qui de hereditate controuersiam mouerat, quod miror non animaduertisse Antonium Fabr. qui *d. l. error. 9.* tradit nihil posse facere nouationem ad extinguendum pignus, licet daretur in solutum: nam certum est, si eadem pignora in secundam obligationem translata sint, videri creditorem in sui ipsius locum

locum succedere, & anterioris pignoris ordinem retinere, *l. 1. l. creditor 12. §. Papinianus alias, l. si prior, vt ff. qui potior. in pignore habeatur*, quato magis dicendum est retineri eundem ordinem pignoris contra quoscumque creditores ab eo, qui accepto in solutum pignore id egit, vt eius quoque dominium adquireret, quia etiam adquisito dominio, cum tamē renocabile sit, non debeat pignus censeri extinctum, vt post Bartolum, Alexandrum Baldum, Iasonem, Romanum, Riminaldum, Decium, Socin. Gozadinum, Socin. Iunior. Beroium, Capitium, Tiraquell. & Cagnolom notauit Afflict. *decif. 8. & 16.* quos refert Surd. *decif. 260 per totum*, qui pro eius textus explicatione refert Neuzianum *conf. 79. num. 12.* Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. glossa 7. n. 69. & seqq.* & pro explicatione eius textus, & dationis in solutum pignoris addendi, Thesaur. *decif. Pedemontana 147. Collet. de processibus executiuis 3. p. c. 9. n. 55. 61. & 92.*

38 Et obligationem extinguere, & nouari transactione ita accipiendum, si eius conuentiones impleantur, alias non censetur nouatio extincta, sed additua, vt circa compromissum, in quo transigi videtur, Bart. in *l. 2. de arbitris*, Purpuratus in *rub. C. de transactione. n. 32. ex Iafone, Speculatore, Angelo, Decio, Fulgofio, Socino, Alexandro, & Antonio Gabriele probauit Gratianus tom. 3. discept. cap. 557. num. 32. & 33.*

39 Nec etiam ultra contrariam fauet opinionem *d. l. si pro fundo*, de qua supra in eo, quod in principio traditur: *Si pro fundo, quem quis petebat praedium certis limitationibus liberum dari transactionis causa placuit, nec eo tempore minor annis vigintiquinque fuerit, qui transegit, licet hoc praedium obligatum post, vel alienum pro parte fuerit probatum, instaurari decisam litem prohibet iura: vnde insinuari videtur etiam si implicatum fuerit, quod ultra praestandum ex transactione eam non rescindendam, quippe difficultas solui poterit. Primum, nam semper excipit, si minoris iure transigens vt non possit, quo casu rescindendam transactionem admittit sine dubio, & cum fisco semper vtatur iure minoris, Aretinus, Bosius, Boherius, Guido Pap. & alii quos refert Peregr. *de iure fisci lib. 6. tit. 2. n. 10.* adde D. Alfar. *de officio fisci, gloss. 9. n. 10. & gloss. 20. §. 3. n. 31.* idè ex illius Textus decisione poterit litem transactione decisam instaurari, & in nostra controuersia ego, vt fisci Patronus, pro eo restitutionem petieram, quia grauius laesus apparuit transigendo cum a principio constaret, quod ei pro transactione praestandum solui non posse.*

40 Secundo respondendum est in eo textu aliam rem, & speciem dari, quam illam de qua iudicium erat, scilicet pro fundo, de quo lis instituta aliud praedium liberum praestandum: at vero in nostro casu, vt vectigalia detineret reus, qui pro illis conuentus pecuniam promissit, & debitor generis fuit, & quantum differant hi casus, constat, quia debitor speciei dando speciem, et si deterioratam, vel pro parte alienam adimplere videtur, quemadmodum liberatur, ea perempta *l. quod te mihi, ff. de rebus creditis*, vt praeter ordinarios ibi notarunt Bald. *lib. 1. conf. 135. Gail. tr. de pignoribus, c. 17. n. 5. Duenas reg. 176. Fachineus lib. 2. c. 71. Robert. lib. 2. sent. c. 17.* sufficiat rem tradere absque eo quod teneatur facere dominium: at vero debitor generis, vt pecunia debet pretij dominum facere creditorem, quod expressè probatur *l. ex empto 12. §. in primis, ff. de act. empti*, ibi: *emptor autem nummos venditoris facere cogitur*, & inde alibi *decif. Granat. 12. n. 17. 18. & 19. ex Connano, Donello, &*

Antonio Fabro animaduertimus differentiam inter venditorem & emptorem, vt ille qui rem debet, & in le speciem, non obligetur ex contractu rei vendita facere dominum emptorem, sed sufficit rem tradere, et si fuerit eius dominus, transferret eius dominium, vel usufruendi conditionem, at verò emptor omnino pretij, dominum facere debet venditore, vt aperte probauimus ad interpretationem iurium singularium, *l. si ita distrabatur, §. qui vendidit, l. rem alienam, ff. de contrab. emptione l. fin. de condit. causa dat. l. 5. §. & si quidem de praescriptis verbis*, maxime quia vt supra notauimus, debet ex sua parte adimplere, qui vult transactione iuari, cum sit contractus reciprocus, Castrensi. *lib. 3. conf. 96. col. 2. Gratian. tom. 5. discept. c. 944. n. 41.* pluribus Barbof. *axiomate 98. n. 9.*

Sed pro *d. l. si pro fundo*, explicatione notandum est, quod tradit Antonius Faber *de erroribus pragmat. 4. p. decad. 100. errore 9.* dum distinguit dationem in solutum pro transactione ab ipsa simplici transactione, & verba finalia Textus: *Ut si fisco, vel aliis vindicet res, quae remanserunt apud eum, contra quem lis instituta, & transacta, nihil petere possit*, ita interpretatur Ant. Faber, vt quamuis verum sit, quod aliqui voluerunt, vt si fundus qui in iudicio petebatur, & transactionis causa restitutus euincatur, nihil petere possit, qui fundum accepit, contra eum, qui restituit, quia non se obligat de euictione qui rem, quae actor petit, ei restituit, tamen melius censet praedicta verba accipienda, non de re, quae data propter transactionem, siquidem non eadem, quae petitur, sed alia daretur, & euincatur, tunc ex stipulatu, vel praescriptis verbis agi aduersus eum, qui dedit traditus in *d. l. si pro fundo*, & quod in fine traditur *non teneri*, referendum ad res quae remanserunt apud eum a quo petebantur & transegit: cuius differentia rationem considerat Anton. Fab. quia aequum est vt in specie eius Textus cum pro fundo qui petebatur alius datus fuit euictione sequantur teneri reum qui alienam rem dedit vel alij obligatam, tamen iniquum foret actorem teneri reo de euictione illius rei, quae ipse actor non dederit, sed tantum manere apud eum passus sit rem quam volebat ei antea per litem euincere, quod congruit iuris regulis, & rectè explicatur a Fabro, & pro *d. l. si pro fundo* explicatione, & vtrum transactione nouum titulum adiungat videndus Textus in *c. 1. vbi scribentes communiter de transact.* vbi Abbatem antiquum Innoc. Colletar. Zabarel. Hostiensis, Bellamer. Ioann. Andr. Imol. Ananiam, Panor. mit. Baldum, Ant. August. & alios refert Barbof. in *Collet. eius Textus Doctor. ad l. ff. pro emptor. Alciat. lib. 3. conf. 1. num. 34. Mantica. de contract. lib. 26. tit. 7. n. 11. Gozadinus conf. 38. n. 9. & 12. Menoch. lib. 3. praesumpt. 134. n. 42. Roderic. Suar. alleg. 19. num. 18. Ant. Gomez in l. 45. Tauri, n. 73. Mierces de maiorat. 4. p. q. 22. n. 89.*

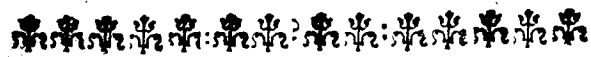
Rursum non obstat Textus qui *n. 5. contra adductus in l. si maior, 36. C. de transact.* quia omisa aliquorum sententia vt quod traditur amplius non peti quam quod promissum ex transactione referatur ad vsuras, vt nec a tempore morae veniant in transactione quae stricti iuris est, vt ex Alexandro tradit Gotofredus, in notis eius textus vere respondendum est, et si opinio contraria vt transactio non rescindatur procederet illum textum loqui tam in maiori vigintiquinque annis, vt in eo apparet: nos verò in fisco quia vtitur iure minoris & pro eo aduersus transactionem restitutionem petieram: tum in *d. l. si maior*, quamuis transactione comprehensum, nec datum, nec representatum, tamen exigi potest vt constat ex Textu: at vero in

nostro casu, ex cessione bonorum, & concursu creditorum debitum fiscale exigere non potest, quo casu dubium non est pristina actione agi posse, quia aliter non potest succurri transigenti, vt supra notauimus, & tradit Angelus in d.l. instituta, ff. de inoffic. testam. Romanus in d.l. cum mota, C. de transact. n. 9. quid enim magis absurdum, quam vectigalia à Rege habere, & postea non soluto illo quod conuentum, ex eis velle alimenta percipere, & reliquis creditoribus soluere in damnum fisci.

43 In quo notandum cenfeo constituendam differenciam, vt quoties quod ego possideo à me petitur, & transactio interponitur, posse procedere, vt ex transactio agatur, quia tunc in iure quod habeo nec totum nec nouum consequor transactio, quia solum ea receditur à lite, secus verò circa vectigalia quæ petuntur, quia ea nisi à Rege priuatus obtinere non potest, & transactio ius illorū quod antea ex defectu tituli non habebat transfertur, ita vt omne ius consequatur à fisco, & in transactio venditio fiat vectigalium, quæ transiguntur vt titulus, qui antea deficeret accedat, vnde si pretium transactio non impletur merito primæ iudicium poterit instaurari.

44 Postremo non obstat Text. in l. cum te proponas, 2. C. de transactioibus, de quo supra, n. 6. obieciimus, quia diuersa quæstio specie quādo de hæreditate lis instituta non fuit, an procedat transactio & traditur rectè procedere, quia sufficit timor litis vt rectè cauta pecunia ceseatur non verò sine causa, vt post antiquiores notauit Donellus ad d.l. 2. quod nihil facit ad nostram quæstionem.

45 Denique vt omnia prædicta rectè accipiantur & iura quæ supra expensa pro eo vt transactio non rescindatur animaduertendum posse procedere, quando transactio firmata fuit stipulatione vel cautione amplius non peti, vt in specie: l. si quidem, 24. l. si de certa 3. 2. C. de transactioibus, vel acceptilatio intercessit Aquiliana stipulatione vt in l. vbi pactum, 40. C. eodem quia tunc poterit sequi plane liberatio quasi renunciari videatur iuri vt amplius petatur, vt ad primam actionem redire, & ex transactio agendum pro implemento, & quando in eius defectu possit mora purgari vide quæ post Glos. Bart. Bald. & Guillerm. de Zucar notauit Paulus de Castr. in l. si maior. 36. C. de transact. per totam, Cuman. conf. 179. num. 2. & 3. Thuscus, lit. M. concl. 377. & lit. T. contr. 35. 2. n. 11. & 12. quod verò longè diuersum est in nostro casu vbi fiscus vtitur iure minoris, & restituit aduersus transactioem petita, neque aliquo modo titulus exhibitus, quo vectigalia possit priuatus obtinere, & totum ius, quod in eum translatum omnino à fisco provenit, nec aliunde potest haberi, & eo prætextu data vectigalia, & transactio de nouo vendita, vt illud pretium soluatur quod nec solutum nec solui potest, nisi vectigalia recuperentur idè debet fuscitari prima actio & transactio rescindi, & ita pluries obtinui.

ALLEGATIO XXIII.

Causa tertiarum quod iudicio expedienda.

- 1 Declinatoriam à iurisdictione Regalis Patrimonij in causa Tertiarum solent intendere exempti.
- 2 Senatus Regalis Patrimonij cognoscit de tertiis

contra exemptos, & Ecclesiasticos non obstante declinatoria.

- 3 Tertia & alia que principibus secularibus conceduntur sunt temporales, si non habent connexionem cum Ecclesia.
- 4 Decimarum nomine quod soluitur temporale potest concedi laico licet spirituale non possit.
- 5 Tertia postquam incorporata Regio Patrimonio non pertinent ad cognitionem iudicij Ecclesiastici, sed secularis cui pertinet administratio Patrimonij Regij.
- 6 Principibus decima concessa solum ad fructus referuntur.
- 7 Princeps in tertiarum recuperatione cum habeat concessionem Pontificum, & immemorabilem prescriptionem pro se non considerandus actor, sed reus.
- 8 Spoliatus potest coram suo Iudice conuenire spoliantem, etiam si sit alterius fori.
- 9 Rex habet ius vt de illis quæ eius Patrimonij sunt, possit conuenire etiam exemptum in sui fisci foro.
- 10 Rex in eis quæ obtinet indulto Pontificum in Ecclesia habet iurisdictionem tanquam Episcopus.
- 11 Tertiarum recuperatio non respicit exactionem personalem, vt coram Ecclesiastico sit tractanda, sed ius regale vt ex decimis tertia deducantur.
- 12 Pignus obligatum à laico cum clausula, non alienandi, aliàs alienatio sit nulla, etiam si deueniat ad clericum, potest capi à Iudice seculari.
- 13 Index secularis potest ex delegatione, & privilegio Pontificis cognoscere de causis pertinentibus ad forum Ecclesiasticum.
- 14 Indices Regij debent cognoscere de regalibus etiam contra Clericos.
- 15 Indices Regij debent cognoscere de tertiis, quamuis Rex donauerit Ecclesia, vel ei administrandas relinquat.

- 16 Cancellaria cognoscunt in Hispania contra Clericos, & regulares de iurisdictione Regali, & tributis Regijs, ex rescriptis Caroli V. & Philippi II.
- 17 Consuetudo & obseruantia ligat Ecclesiasticos.
- 18 Consuetudo vt Rex cognoscat aduersus Clericos in rebus sui Patrimonij probatur legibus styli.
- 19 Ecclesiastici antequam Regi tradant tertia, quæ ex decimis deducenda videntur administrare nomine Regis.
- 20 Episcopus qui receptus à Iudice seculari bona pro redemptione captiuorum coram eo debet reddere rationem.
- 21 Consuetudo excusat non solum à pœna temporali sed spirituali.
- 22 Decimarum, & tertiarum plura iudicia pendent hodie contra Ecclesias in Senatibus Regijs.
- 23 Index secularis capax est cognoscendi de facto de eis, quæ pertinent ad forum Ecclesiasticum.
- 24 Tertiarum causa an deducta à decimis? est quæstio de facto.
- 25 Clerici possunt conueniri coram Iudice seculari ratione rei.
- 26 Tertia qui à Principe habet potest conuenire Ecclesiasticos pro eis coram Iudice fisci.
- 27 Clerici exempti sunt iure diuino à iurisdictione seculari in spiritualibus, & suis personis.
- 28 Clerici tenentur contribuere cum laicis in aliquibus quæ tendunt ad utilitatem clericorum & laicorum.
- 29 Bullarum retentionis quæ in Hispania consueta ratio.
- 30 Clerici prohibentur esse conductores vectigalium.
- 31 Nobilis potest carcerari non obstante immunitate pro exactione vectigalium.
- 32 Praxis Senatus Patrimonij retinendi acta Iudicis Ecclesiastici qui impeditur executores vectigalium explicatur.
- 33 Princeps, & eius fiscus potest exigere rationem à Clerico qui administrationem habuit, Regalis Patrimonij.
- 34 Laicus potest clericum debitorem fugientem, & sua asportantem detinere.
- 35 Clericus ratione rei, quando poterit coram seculari conueniri.
- 36 Vectigalium exactio respicit publicam utilitatem.
- 37 Clerici, & Prelati pro reparatione Ecclesia debent respondere coram Iudice seculari.
- 38 Clericus quando tenetur ex re profana ad tributa soluenda coram Iudice fisci potest conueniri.
- 39 Spolium factum à Clerico potest restitui per Iudicem secularem.

De Iurisdictione Senatus Regalis Patrimonij circa exemptos, & Ecclesiasticos, quando impediunt administrationem Regij Patrimonij, & pro recuperatione Tertiarum, quæ Regibus nostris à summis Pontificibus concessa, ad explicationem l. 2. tit. 2. l. 1. tit. 21. lib. 9. Recop.

DEBITATVM de iurisdictione Senatus Regalis patrimonij, & disceptatio exorta, quando aduersus aliquos exemptos decimarum Tertiarum Regibus nostris concessas detinentes, Patronus fisci petit eas Regali patrimonio restitui, tunc si Clerici, vel Religiosi fuerint, aut Laici alterius fori detinentes decimas ex privilegio declinatoriam intendunt, vt non cogantur iudicium subire in hoc Senatu.

Sed in hoc casu certissimum est in eo causam agendam, velut propriam Regalis patrimonij, nam postquam Regibus nostris à Pontificibus concessa Tertiarum decimarum, l. 1. tit. 2. lib. 9. recop. Puteus lib. 3. dec. 119 & 320. Cabedo lib. 2. dec. 9. n. 1. vsque ad 5. Barbosa in l. Titia, n. 40. ff. soluto matrimonio, Soto de iustitia, & iure lib. 9. q. 7. art. 1. Cenallos lib. 3. comm. 9. 822. n. 71. cum sequentibus, & lib. 4. q. 897. n. 636. latè Camillus Borrellus de præstantia Regis Catholici, c. 59. per totum.

Igitur eo ipso, quod Tertiarum concessa, vt alia, quæ à Pontificibus Regibus concessa, sunt temporales, quando non habent connexionem, & dependentiam ab Ecclesia, vt probatur c. generali, vbi Glosa, verbo, Regalia, & Archidiaconi ibi de electione, n. 6. Bald. in c. 1. tit. Episcopum, vel Abbatem in principio, n. 8. in vltibus feudorum, Bertrandus vol. 3. conf. 276. n. 17. Balzarum de feudis, tit. 56. quæ sunt regalia in principio, n. 8. & in terminis Tertiarum Belluga in Speculo Princip. rubrica 3. §. tractemus, n. 78. vol. 1. Didacus Castillo in l. 6. Tauri glossa de qualiter caliditas, & in l. 13. gloss. ventiquatro horas, Velasco de iure emphyteutico, q. 17. num. 15. Rebuffus tractatu de exceptionibus, n. 14. & 29. Moneta tr. de decimis, cap. 8. n. 38. Renatus Chophinus de moribus Parisiensibus, tit. 3. num. 7. & 8. Menoch. consil. 757. n. 16. Anastasius Germonius lib. 3. de sacror. immunit. c. 19. num. 90. Oliuanus de iure fisci, c. 11. n. 43. & c. 14. n. 20. & c. 15. n. 14. post Conart. Guiterrium & alios latè Barbosa in l. Titia, num. 41. ff. solut. matrimonio, Cenallos l. 3. communi. q. 822. n. 74. Bobadilla lib. 2. Politica. c. 18. n. 147. Camillus Borrellus de præstantia Regis Catholici, c. 71. n. 348. Sotus lib. 9. de iustitia, & iure, quæst. 7. art. 1. in fine, Molina 3. tom. de iustitia, & iure, tractatu de tributis disceptatione 663. num. 9. Beltraminus in additionibus ad

D. Alex. Ludonifium decis. 414. lit. H.

4 Quia vt tradit D. Thomas 2.2.q.100. art. 4. ita, *Licet ius spirituale decimarum laicis non concedatur, tamen concedi possunt res temporales qua nomine decime dantur, & conducunt tradita à Glossa in cap. peruenit verbo laicalibus, 1. quest. 3. & in cap. quoniam verbo non licere, 16. quest. 1. Panormit. in cap. ad hac de decimis, Felinus in cap. causam qua, num. 4. de prescript. Cumanus, conf. 83. col. 1. quem refert Ruinus vol. 5. conf. 142. n. 19. Guillelmus Benedictus, in cap. Raymutius verbo duas habens filias, num. 69. vers. adeo quod si decime, Soto omnino videndus lib. 9. de iustitia & iure, quest. 4. art. 3. vers. ad questionem, ex Couarr. Barbofa, Ceuallos & aliis D. Castillo de tertiis, c. 12. n. 21. & distinctionem D. Thomae videtur insinuare, l. 1. tit. 5. lib. 1. recop. vbi postquam expressit decimas, & earum ius ad Ecclesias pertinere excipit Tertias, & decimas quas Rex percipit, ibi: *Ni se entienda en los diezmos y tercias que los Reyes nuestros predecesores, y nos acostumbramos leuar antiquamente.**

5 Et cum Tertiarum nostris Regibus sint concessae & illorum Patrimonio incorporatae l. 2. §. 2. tit. 2. lib. 9. recop. non poterit de eis cognoscere Index Ecclesiasticus vt de reliquis bonis Regiae Coronae, sed Iudices saeculares quibus cognitio iniuncta, d. l. 2. §. 2. l. vna C. de officio committ. rer. priuat. l. 1. & 2. Cod. de offic. Com sacri Palatii, l. 1. cum sequentibus: Cod. vbi causa fiscales, l. 3. & 8. tit. 5. lib. 1. recop. & idem in Tertiarum dicendum, in quibus eadem militat ratio arg. l. illud. 32. ff. ad legem Aquilianam, l. à Titio 108. de verb. obligat.

6 Et idem quasi Tertiarum fuerint effectae de Regio Patrimonio, titulus 21. lib. 9. Recop. vbi de eis agitur cum magno iudicio in eo libro collocatus, in quo de omnibus rebus Regalis Patrimonij late agitur, vt post Azened. Conar. & alios notauit D. Castill. d. c. 12. n. 21. & n. 22. & seqq. qui probat vt quamuis ius decimarum spirituale sit, & à laico possideri non possit, tamen recte obtineri commoditas percipiendi fructus, & Tertias quae Regibus concessae, & idem c. 10. n. 6. comprobatur ex D. Thoma, Rodoano, Ioan. Garcia, Abbate, Barbofa, D. Balboa, & aliis, & in hoc casu non agitur de decimis & iure decimandi, sed de facultate percipiendi fructus qui ex decimis proueniunt, & hoc ius temporale est, c. fin. ne Praelati vices suas, c. vestra, de locato, Rodoanus de spoliis q. 14. num. 14. Gratianus tom. 2. disceptat. 238. num. 28.

Ex quo cum id velut laicale iam existimetur, & esse de Regali Patrimonio, debet causa tractari in eius Senatu, & cum Rex habeat in Tertiarum pro se Pontificum concessionem, praescriptionem immemorabilem, & iuris praesumptionem, etiam si Tertias ab iniuste detinentibus petierit, non considerandus actor, sed reus vt in fisci foro iudicium discutatur ex glossa, in l. si prius, ff. de noui operis nunciacione, vbi notat Bart. in l. sicuti, §. sed si queratur, ff. si seruitus vindicetur, l. Carbonianum, §. missum, ff. de Carboniano edito, Genuensis decis. 3. Natta conf. 473. arg. l. siue possidetis, iuncta gloss. C. de probat. l. si quis liberum, 20. ff. eodem titulo, improba Cod. de acquir. possess. Rota decis. 5. vt lite pendente in antiquis Roman. conf. 496. n. 7. Lancellotus de attentatis, 2. p. c. 4. declaratione 4. n. 7. ex Decio, Couarr. & aliis, D. Castillo d. cap. 12. num. 25.

8 Et cum spoliatus sit fiscus ab Ecclesiasticis, qui Tertias usurparunt à Regali Patrimonio, potest spoliatus coram suo Iudice conuenire spoliante, etiam si fuerit alterius fori, c. relatum, 21. §. 1. de iure Patronat.

& in decimis notarunt plures quos refert Menoch. de recuper. rem. 15. num. 218. & consil. 268. num. 1. & 10.

Tum etiam quia Rex ius habet, vt illis quae eius Patrimonij facta sunt possit quemcumque conuenire in fisci foro, sine personarum etiam si fuerint exemptae, distinctione; & hac regula etiam comprehensi sunt Ecclesiastici & Religiosi ex supra relatis, l. 1. circa finem, l. 3. l. 8. tit. 5. lib. 1. Recop. & in indiuiduo, & id iudicandum solum esse à Senatoribus supremi Consilij Regalis Patrimonij probatur in leg. 2. manero 25. titulo 2. libro 9. Recopilat. ibi: *Y de todos los pleitos de iusticia entre partes sobre rentas reales, pechos, y derechos, que se nos debieren y fueren ocupados, por qualesquier personas y de todo lo anexo y perteneciente à ellos: & postea in indiuiduo hunc casum adducit ibi: Y de los pleitos sobre exempciones que se pretenden de pagar alcavalas y tercias, pechos, y derechos y otras Rentas nuestras de las quales conozcan priuatiue, assi en primera como en segunda instancia aunque los dichos pleitos sean tales que ni per rason de estos casos ni de las personas no sean casos de corte, assi quando por nos, y en nuestro nombre se pidicre como quando a nos, o a nuestro Fisco se demandare, l. 1. tit. 21. eod. lib. 9. ibi: Assi Prelados, y cabildos y otras personas Ecclesiasticas, como seglares a titulo de color de coronados o escudados, &c. & paulò post ibi: Por laquel mandamos que ninguna, ni algunas personas de qualquier estado, condition y calidad que sean Ecclesiasticas, y seglares ni a titulo de coronados, ni escudados, &c. ni por rason y causa qualquiera que sea, no entren, tomen, y ocupen las dichas nuestras tercias y las deen libremente cobrar y beneficiar à nuestros Contadores maiores &c. & iubet ex hac lege iudicari omnes lites, quae antea penderent, & postea intenderentur.*

Ex qua lege probatur hoc ius fisci, vt in suo foro de his causis cognoscatur, cum loquens de Officialibus, & Ministris, ad quorum curam, & iurisdictionem administratio Regalis Patrimonij formam statuit, ex qua de his rebus priuatione iudicare debeat quae comprehendit etiam Ecclesiasticos, & omnes exemptos, & iuxta praedictam legem dubitari non potest de iurisdictione supremi Senatus Regalis Patrimonij ex doctrina Bald. in auth. ad hac, C. de Latina libert. tollend. eis verbis: *Vt qui est index in statuendo sit etiam index in sententiando, hucque respexit, l. munerum, §. fin. verbo Pontifex, ff. de muner. & honor. & in eis quae Rex obtinet in Ecclesia, habet iurisdictionem tanquam Episcopus, vt notauit Bald. in l. fin. n. 7. C. sine censu vel reliquis, Greg. l. 5. tit. 6. part. 6. verbo por rason.*

Sed in hoc casu non agitur de aliqua actione contra bona Ecclesiae, nec intenditur contra clericos vel Ecclesiam aliqua actio, ex qua resultat obligatio personalis, vt debeat intendi in foro Ecclesiastico iuxta c. cum sit generale & c. si diligenti de foro compet. quia solum agitur, vt tertiae deducantur ex decimis, quae velut reale habent onus tertiarum, & actio intenditur contra fructus, & praedia, ex quibus producantur argum. l. Imperatores, 7. ff. de public. & vetig. ibi: *Praedia ipsa non personas conueniri, l. 2. §. si aliter, ff. fin. regundorum, l. qui aliena. 10. §. fin. ff. de negot. gestis ibi: sententia praedio datur, Afflictis decis. 96. Rodericus Suarez, allegat. 28. numer. 5. Ioannes Garcia, de expensis, cap. 11. ex num. 50. & cap. 17. n. 2. D. Castillo de Tertiarum, cap. 12. n. 43. & facit doctrina Baldi in l. de his, C. de Episcop. & cleric. & in auth. sed & pericul. n. 1. C. sine censu vel reliquis, vbi tradit posse conueniri Clericum coram saeculari, ratio*

ratione tributi realis, ipsius rei quia non tam persona Clerici, quam res ipsa quae subiacet tributo videtur conueniri.

12 Vnde succedit ea sententia Doctorum, vt si aliqua res fuerit à laico pignori subiecta, cum pacto de non alienando, potest fieri in ea executio à Iudice saeculari, quamvis ad Clericum res deuenerit, quasi res censetur in potestate debitoris qui supposuit hypothecam & eius ratione in rem potius dirigi actionem, quam in personam videatur, vt argum. l. creditor, §. fin. ff. de distract. pignori. l. ea lege, C. de condict. ob causam, l. fin. tit. 5. p. 5. ex Bartolo, Saliceto, Butrio, Ripa, Imola, Iafone, Menochio, Couarr. Suarez, Dueñas, Antonio Gabriele, Gregorio Lopezio, Paradorio, Matienzo, Valasco, Gutierrez, Roderico, & aliis pluribus probauit D. Salgado, de protect. 4. part. c. 14. n. 64. & iuuat doctrina Bartoli, in l. rescripto, §. fin. n. 3. ff. de muner. & honor. quam probat Gregor. Lopez in l. 51. glossa 4. tit. 6. part. 1. vt Iudex saecularis possit mittere manum ad rem Clerici pro tributo, & ex ea illud recipere, quia res quae obligata est de sua iurisdictione, & ratione rei multoties occultari priuilegium personae, ex Baldo, Alexandro de Neuo, Curtio, & Andrea Gailio, notauit D. Castillo de Tertiarum, c. 12. n. 10.

13 Tum etiam, quia cum saeculares Iudices ex delegatione, & priuilegio Summi Pontificis possunt cognoscere de causis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, cap. in synodo 63. dist. cap. Menam 2. q. 5. & cum hanc decimarum partem, quae pertinet ad Tertias concederet sedes Apostolica Regibus Hispaniae, videtur quasi ex delegatione, & commissione facere de Regali foro, vt de eis agatur, vbi reliquae Patrimonij Regis causae tractantur, & argumento l. 1. §. fin. de noui operis nunt. iuncta l. 1. ad fin. cum l. sequent. de usufructu, cum Abbate, Felino, Afflicto, & aliis probauit Ceuallos commun. quest. 822. num. 101. & 106. & adductis Decio, Alexandro, Socino, Iulio Claro, Cassaneo, Couarr. Menoch. Rolando, Bobadilla, Roberto, Riccio, Nauarro, Morla, Marta, Grassis, Emanuele Roderico, Patre Miranda, D. Salgado, & aliis sequitur D. Castillo dist. cap. 12. num. 33. quia Reges habentes indulta similia, quasi Delegati, & nudi Ministri Pontificis censentur ex Ioanne Andrea Staphileus de literis gratia, tit. firmis mandat. de prouident. num. 10. probat D. Castillo dist. c. 12. n. 33. & facit quod ex Decio, Gozadino, Castaldo, Menochio, Palatio Rubio, Antonio Gomezio, & aliis probauit Caldas Pereira conf. 5. num. 3. & 18. vt eo ipso, quod Laicus est factus capax alicuius iuris Ecclesiastici, est etiam Index saecularis factus capax dicendi ius super eo, & Clericum detinentem bona Regalia, vel Coronae, & quomodolibet ad fiscum pertinentia coram Iudice fiscalium causarum conueniri posse tenuit ex aliis, qui in terminis ita admittunt, idem Caldas, quem sequitur D. Castillo de Tertiarum c. 12. n. 32.

14 Et in terminis de causis super Tertiarum Regalibus, & aliis redditibus posse cognoscere Regalia tribunalia, plures referens tenuit Beiluga dicta rubrica 13. §. restat, num. 12. dicens, quod de istis causis; postquam decima facta sunt de Realengo cognoscunt Magistratus Regij, Rebuffus de decimis, quest. 10. num. 36. & in tractatu de except. n. 214. & 219. Menoch. conf. 757. num. 16. lib. 8. Alex. Monet. tractatu de decimis, cap. 8. Bernardus Graueus Germanus practicarum conclus. cap. 38. & post Couarr. Gutierrez & alios, quos refert latissime Barbofa in dict. l. Titia, ff. solut. matrimonio à num. 42. cum seqq. Anastasius Germonius lib. 3. de sacrorum immunitatibus, cap. 19. n. 90. pag. 316.

Oliuanus de iure fisci, cap. 11. & cap. 14. num. 70. vbi tradit: *Alius est casus, in quo Rex cognoscat de causis civili etiam inter suum fiscum ex una agentem vel defendentem, & clericum a eodem, vel defendentem parte ex altera, quia est questio de bonis, aut iuribus Patrimonij Regij, & sit de Regaliis ipsius Regis, vel de controuersis eorum occasione, & de his in Regio tribunali tantum cognoscitur, idem Oliuanus cap. 15. n. 14. latissime Ceuallos lib. 3. commun. dist. quest. 822. n. 74. cum pluribus sequentibus, Renat. Chopin. de dominio lib. 2. tit. 15. Lazarte de decima vendit. c. 19. late Gutierrez de Gabellis, cap. 94. Camil. Borrell. de praestantia Regis Catholici, cap. 7. num. 348. cum sequent. Bobadilla lib. 2. Politica, cap. 18. num. 147. Gratian. discept. forens. lib. 2. cap. 238. num. 58. cum pluribus sequentibus, Caldas Pereira conf. 5. num. 1. cum sequent. vbi multis congestis id confirmat, & ultra praedictos ex Ioanne Andrea, Federico de Senis, Guidone Papae, Boherio, Grammatico, Afflicto, Cumanus, Gailio, Balbo, Carolo de Tapia, Burlato, Menochio, Cassaneo, Rosentalio, Auferio, Rupellano, Ferrer. Duareno, Hadriano, Gilmano, Couarr. Didaco, Castello, Gutierrez, Garcia, Pace, Cabedo, Ramirez, Morla, Fontanella, Sesse, Gironda, Hieronym. Leone, Carrasco, Thufco, & fratre Emanuele Roderico, cum aliis relatis probauit D. Castillo de Tertiarum, cap. 12. num. 20.*

Et ultra praedictos in terminis plures pro hac sententia retulit Doctissimus, D. Ioan. de Solorzano, tom. 2. de Indiarum Gubernatio, lib. 3. cap. 1. à num. 31. cum seqq. usque ad fin. vbi de consuetudine, omnium Prouinciarum Galliae, Burgundiae, Pedemontanae, Cameracae Imperialis, Germaniae, Neapolis, Aragoniae, Lusitaniae, Cathaloniae, & Valentiae testatur num. 43. vt de his causis per Iudices Regios cognoscatur, idque procedere statuit, etiam si à Rege decimarum Tertiarum sint Ecclesiae donatae, vel administrandae relictae, vt late comprobatur n. 51. usque ad 61. expendens inter alia l. 57. tit. 6. p. 1. l. 6. tit. 1. lib. 4. recop. & hanc iurisdictionem tradit dist. n. 51. & d. lib. 3. c. 4. n. 4. esse executionem iuris rationatus, quem Rex habet in Ecclesiis Cathedralibus suorum Regnorum, & d. c. 4. num. 21. refert plures alios pro hac sententia, vt de Tertiarum cognosci debeat per Iudices Regios, & d. c. 1. num. 61. 62. & 63. tradit securos esse à censura Bullae in Ecena Domini, §. 14. quae imponitur contra eos, qui de causis decimaribus cognouerint, & num. 45 & 46. refert schedulas, & rescripta Regia, quibus iniunctum Proregibus nouae Hispaniae, & Peruano, vt de his causis Indices Regij cognoscant.

Sed & in Ordinationibus Cancellariae Pinciana, lib. 1. tit. 1. & Granatensis lib. 1. tit. 7. rescripto 6. §. 1. extat Domini Caroli V. Imperatoris rescriptum, quo testatur ex consuetudine antiqua Reges Castellae cognoscere de quibuscumque causis circa iurisdictionem oppidorum Regiae Coronae reddituum, & iurium Regalium, vt etiam aduersus quoscumque Clericos, & Monachos Religiosos, & Ordines peti debeat coram Regijs Iudicibus, siue isti exempti sint actores, vel rei, nota verba: *Porque estas cosas tocan à nuestra preeminencia. Real de que siempre los Reyes nuestros predecesores de gloriosa memoria, y nos, nuestros oficiales, y Justicia acostumbraron conocer, aunque sea contra Clerigos, y Ordines, y Religiosos, sin que otros se aian de entremeter, ni entremetan en ello, ni en parte alguna de ello, & similiter extat rescriptum Philippi II. Regis nostri expeditum die 30. Martij anno 1569. quo cauetur de huiusmodi causis in Cancellariis cognoscendum.*

17 Quæ consuetudo immemoriali vsu præscripta cum scientia, & patientia summi Pontificis, & prælatorum & Episcoporum Hispaniarum tribuit iurisdictionem iuxta Glossam *verbo, dum viris, in l. 1. Cod. de emancip. liber.* Innocent. in cap. nouit, num. 6 de *Judic.* & alios relatos per Gratianum, tom. 2. *disceptionum*, 248. num. 68. Couarr. *pract. cap. 32. num. 5.* Tiber. Decian. *lib. 2. conf. 87. n. 10.* Riminaldus, *lib. 2. conf. 2. n. 12. & 34.* & consuetudinem, & obseruantiam ligare Ecclesiasticos, in terminis tradit D. Castillo *de tertiis, cap. 1. 2. n. 30. ad finem cum sequentibus*, vbi se remittit ad tom. 5. c. 93. §. *Sexto per totum*, vbi pluribus probauit.

18 Et de ea consuetudine Regum Castellæ, vt cognoscant de similibus causis testatur, l. 118. *styli* dum inquit: *Otro si el que es clerigo si recando los pechos è las rentas, del Rey e face alguna falta en ellos que le puedan los Alcaldes del Rey mandar prender ser preso en la prison del Rey*, quam legem refert & exornat D. Paz *ad leges styli d. l. 118. ex Baczæ & Castillo eius memoratur*, & decisione probat D. Salgado *de reg. protectione, 2. c. 4. n. 71.*

19 Rursus quia vsquequo tertiæ traduntur Regi separata à decimis Ecclesiasticis, qui eas percipiunt, & deducere debent, tertiarum censentur administratores nomine Regis, & tunc ratione administrationis Clericus debet coram sæculari, reddere rationem, ex vera, & recepta sententia quam post Baldum in *l. acceptam, n. 4. C. de usuris* probantur plures relati à Bobadilla *lib. 2. Politica, c. 18. n. 138.* Escobar. *de ratiociniis, c. 7. n. 8. & 9.* D. Salgado, 4. p. 14. n. 105.

20 Et conducit l. 5. tit. 10. *partit. 6.* in qua deciditur Episcopum, cui tradita fuerunt bona ad redemptionem captiuorum rationem eorum reddere debere coram Indice sæculari, & notat Gregor. Lop. *ibi dicens: Habes hic casum in quo Episcopus efficitur de foro sæculari, & nimirum quia ex quo lex civilis dat ei distributionem, ipse similiter tenetur reddere rationem coram Indice sæculari*, & hanc iurisdictionem Regum Castellæ in tertiis, & decimis, quæ ad eorum patrimonium spectant probantur, & admiserunt omnes Episcopi, & Prælati horum Regnorum, vt constat ex Historia D. Regis Ioannis II. c. 20. & rescripto Regum Catholicorum quod refert Ioannes Garcia *de expensis, c. 9. n. 95. & 96.*

21 Et prædictæ leges, rescripta, & consuetudo excusat conscientiam eorum, qui iuxta ea iudicauerint, ex c. *generalis 12. de electione, lib. 6.* Couarr. *practicarum questionum, c. 31. n. 5. versic. Secundo*, Tiberius Decianus *lib. 2. conf. 87. n. 10.* latissimè Hippolytus Riminaldus *lib. 2. conf. 2. n. 12. & 34.* & quando consuetudo excuset non solum à pœna temporali, sed etiam spiritali ex Tiraquello, Rolando à Valle, Peguera *decif. Pisana*, Intrigliolo, Farinacio, & Treuisano notauit Velasus *axiomat iuris lit. C. n. 173. & 175.* & valde iuuat ita praxi fuisse obtentum Monachus in c. 2. n. 10. *de præbendis, in 6.* Carolus de Crafallis *lib. 2. Regalium Franciæ c. 17. in fine*, Oliuanus *de iure fisci, c. 13. n. 22.*

22 Et hanc iurisdictionem, & consuetudinem iudicandi in foro conscientiæ securam esse tradit Pater Enriquez *lib. 7. Theologia moralis c. 27. n. 2. scholio 1.* & ex ea in consilio iustitiæ anno 1594. adiurata fuit his Clericorum vrbs Conchenfis, quam litem dicimus, *de los Coronados*, & decisa est in visionis instantia anno 1536. & quamvis Episcopus, & Ecclesiastici iurisdictionem declinarunt, & obtinuerunt rescripta Pauli III. ad quem per eius Legatum querelas miserunt, huic rei silentium impositum, & in supremo Castellæ Senatu, vbi hodie adhuc pendet causa reli-

cta, & in supremo Senatu Regalis Patrimonij, quæ plures lites extant aduersus Ecclesias, & Monasteria, vt contra Episcopum & Ecclesiam Placentiam, Cordubensem, Gaditanam, Carthaginensem, Ciuitatensem, Siguntinam, & alias plures, & contra Monasteria Ordinis Diui Hieronymi, Sancti Bartholomæi de Lupiana, Monasterium de Guadalupe, Hispalense, & alia plusquam viginti iudicia cum aliis Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, & personis Ecclesiasticis hodie agitantur super Tertiis in eodem Senatu, & in Regno Granatensi, quia decimæ temporales existimantur, & pertinent ad Regale Patrimonium, de his cognosci potest in Cancellaria Granatensi, vt testatur, probans rectè id fieri Couarr. *practicarum, c. 35. n. 2.* Mieres *de maiorat. 3 p. q. 11. n. 11.* Bobadilla *lib. 2. Politica, c. 18. n. 147.* & in decimis Regni Galiciæ in valde difficilioribus casibus probauit Garcia *de expensis, c. 9. n. 90 cum seqq.* Barbosa in *d. l. Titia, ff. solut. matrimonio*, & valde absurdum esset ea mutare, quæ interpretationem certam semper habuerunt *l. minime, l. in rebus, ff. de legibus cum vulgaris.*

Sed notandum est in hoc casu potius de facto hanc esse cognitionem, cuius sæcularis Iudex in rebus Ecclesiasticis capax est, Abbas in *cap. litteras 2. de inram calumnia, n. 8.* quem sequitur Moneta *tract. de decimis c. 8. n. 15.* Couarr. *practicarum q. 35. num. 1.* Guido Papæ *decif. 85. n. 1.* Menoch. *conf. 268. num. 10.* Peregrinus *decif. 145. num. 6.* Andreas Gailius *lib. 1. obseru. 38. num. 3. & 4.* Ceuillos *tom. 5. de violent. q. 25. num. 57.* Barbosa in *l. Titia, n. 28. & 30. ff. soluto matrimonio*, Sesse *decif. 162. n. 5. & 57.* ex Natta, Callaneo, Gutierrez, Mieres, Cenedo, Ioanne Garcia, Torrelanca, & aliis D. Salgado *de Regia protect. 1. p. c. 1. præludio 5. num. 217.* cum in hoc casu non queratur de valore indulti Tertiarum Regibus nostris concessis, quia id à nullis Ecclesiis impugnatur, sed solum de facto, an ex decimis Tertias deduxerint, & quamvis de titulis ageretur, quando exhibitum ad confirmationem facti, vel possessionis, quæ coram Iudice sæculari tractari valet; potest idem pronunciare super titulis saltem incidenter per modum causæ, Peregrin. *vbi proximè, num. 8.* vbi alios refert Guido Papæ *decif. 71.* Gratian. *2. tom. discept. 238. num. 67.*

Vtèrius de facto cognitionem esse probatur, 24 quia hoc casu solum agitur de mera compulsione, vt Tertiaz, quæ non soluta, soluantur, & tunc esse causam mixti fori, vt etiam in decimis Laicis ad earum solutionem possit compelli per Iudicem sæcularem, Couarr. *pract. c. 35. n. 2.* Horatius Carpenus *ad statuta Mediolanens. lib. 2. c. 479. n. 9.* Barbosa in *d. l. Titia, ff. solut. matrim.* Gratian. *vbi proximè, n. 10. & 82.* Ceuill. *d. q. 25. n. 55.*

Nec prædicta retardare valebit Clericos & Religiosos esse conueniendos in suo foro, quia exempti sunt iure diuino, & Iudices sæculares incapaces existimantur vt de eorum causis cognoscant, c. *decernimus, c. at si clericis de iudiciis*: nam id excluditur, & priuilegium personale occultatur ratione rei, quæ habet prærogatiuam, vt de ea apud aliquos Iudices cognoscatur, ita in specie Textus in *cap. ceterum, de iudic.* vbi priuilegium fori Ecclesiastici occultatur, dum agitur de re feudali, quæ Iudicem habet dominum feudi, notant Bald. *ibi* & Alex. de Neuo *num. 7.* Curtius *de feudis 7. p. n. 15.* & ita in Gallia practica- tur teste Rupellano *lib. 2. forens. instit. cap. 25.* Chopinus *lib. 3. de moribus Parisiens. tit. 1. n. 7. & 8.* Belluga in *speculo Princip. 1. part. rubrica 13. §. restat*, vbi Camillus Borrellus in *addition. verbo Princeps*, idem tradit obseruari in Senatu Neapolitano, & nunquam auditum

auditum in his Regnis fisci Patronum de iuribus Regalibus litigasse coram Iudicibus Ecclesiasticis.

26 Et adeo ins & priuilegium fisci procedit in hac re, vt non solum Rex ipse, sed qui ab eo causam habet, potest conuenire Ecclesiasticos coram Iudice fisci, l. 57. tit. 6. *part. 1.* vbi exornat Greg. Lopez *verbo, que eladio, l. 6. tit. 1. lib. 4. l. 10. tit. 7. lib. 9.* Recopilat. & dubium non est posse Regem procedere contra Ecclesiasticos, qui turbant, vel impediunt exactionem reddituum, vel eos vsurpât, Innocent. in c. 1. *de officio deleg. 1.* gneus in *l. necessarios, §. non alius, ff. ad S. C. Silanian. n. 617.* Renatus Chopinus *de sacra Politia, tit. 3. num. 13.* & Ecclesiastici ligantur legibus, quæ disponunt circa Tertias, & Regales redditus, ne defraudentur, & forum fortiuntur, Gloss. *verbo aliquos, in cap. quod Clericus, de foro compet.* Antonius de Butrio in *rubrica de consuetudine, n. 7.* Alex. *lib. 2. conf. 210. n. 2.* latè Alderanus, Mascardus *de statutorum interpretatione, conclus. 1. n. 94.*

27 Et conducit l. 3. tit. 1. *lib. 4. Recopil.* eis verbis: *Ypodemos compeler, y apremiar à los Prelados, que muestren ante nos su derecho si alguno rienen sobre la iurisdiction, que en nuestros Reynos à nos pertenece*, & idem multò magis in Tertias dicendum, cum in eis consistat publica vtilitas, Regni tutela, & conseruatio, vt traditur l. 1. tit. 2. *lib. 9. Recopil.* ibi: *Las dichas tercias cuia conseruacion tanto importa para el sostenimiento, defensa, y seguridad, de estos Reynos, y causa publica de ellos.*

28 Quod verò traditur exemptionem Clericorum esse de iure diuino, nec lege humana, vel consuetudine posse ladi, ita accipiendum, vt procedat in spiritalibus, & quoad eorum personas, non verò in temporalibus, & illorum bonis, vt probant omnes Scribentes in c. *decernimus, & in c. ceterum de iudiciis*, Innocent. in *cap. 2. de maiorat. & obed.* & idem tenuit Couarr. *practicarum, c. 3. n. 2. versic. secunda conclusio*, vbi pluribus exornat, & resoluit communem multis congestis respondens omnibus, quæ in contrarium obici possunt, Petr. August. Morla in *emporio, tit. 2. de iurisdictione, q. 1. n. 3.* & ex Sesse, Cenedo, & enallos, qui plurimos referunt, probant rectè, vt solet, D. Salgado *de Regia protectione, 1. part. cap. 1. præludio 3. n. 127.* qui licet ex Carolo de Grassis tradiderit non posse in vniuersum ex consuetudine tolli, etiam ex tolerantia Pontificis, tamen *num. 128.* admittit respectu alicuius actus particularis valere consuetudinem, quia per eam non impeditur finis exemptionis, videlicet ne Clerici impediuntur, & detrahantur à diuinis officiis, quia ex causa publicæ vtilitatis, quæ respicit quietem, & conseruationem Regni, potest adquiri per consuetudinem iurisdictionis limitata ad certum casum, vt ex Iulio Claro, Ioan. Garcia, Couarr. & Roderico latè probauit Sesse *de inhibito, c. 8. §. 3. n. 130. 46. & n. 154.*

29 Et conducunt l. 11. & 11. tit. 3. *lib. 1. Recopilat.* vbi agens de sumptibus ad conseruationem satorum, & vinearum traditur in *d. l. 12. ad fin.* ibi, *Que todos asi clerigos como legos lo paquen asi mismo pro rata lo que los cupiere, y mandamos que las prendas se cobren asi de los unos como de los otros.* Cui adde quæ notarunt Ripa *de peste tit. de remediis ad eam curandam, p. vlt.* Mexia *de taxa panis consil. 5. n. 4. & 48.* Molina *de iustitia & iure disp. 642.* Salzedo in *praxi c. 5. additio 1.* Zenedo, *Canonicar. quest. 19. num. 2.* Morla *de iurisdic. d. 4. p. cent. 1. casu 2. num. 11.* eruditè D. Quinones *tract. de locustis*, pluribus notauit Bobadilla *lib. 2. Politica, cap. 18. n. 67. & 181. & n. 308.* & innumeris Salgado *de Regia protectione, 1. p. cap. 1. Præludio 2. num. 58.*

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I,

30 Et nunquam nostri Reges ex voluntate Pontificum passi sunt, vt ab Ecclesiasticis lædatur vel eludatur, quod ad illorum spectat Patrimonium & iurisdictionem, sed retinent rescripta Pontificum ab eis supplicatio quasi ex relationis subreptione expedita donec Pontifex consulatur, vt pluribus exemplis confirmat Couarr. *practic. c. 35. & 36.* vbi huius rei fundamenta expendit, & probatur l. 14. l. 24. 25. & 28. *cum aliis tit. 4. lib. 1. Recopil. & l. 5. 6. & 7. tit. 6. eod. lib. 1.* & doctissimè id comprobatur D. Salgado, in *intero tractatu huius rei de supplicatione ad Sanctissimum & Bularum retentione*, vbi plura congestit.

Rursus nihil etiam in turbabit l. 8. tit. 10. *lib. 9. Recop.* quæ in contrarium expendi posset, quatenus decidit Clericos & personas Ecclesiasticas non esse admittendas ad conductionem vectigalium & Regalium reddituum quasi inde videatur colligi non posse etiam pro rebus Regalis Patrimonij contra eos procedi à Iudicibus nostri Senatus, sed ex hac lege id non colligitur, potius verò contrarium probatum extat d. l. 18. *styli*, & id respexit d. l. 8. quia indecorum erat Clericis, & statui Ecclesiastico Publicanorum exercitium, & vectigalium conductione, non decebat, & ita lex inuit Episcopis, vt pœnas Clericis imponerent, ne facerent vectigalium conductiones, sed etiam ideo Clericos exclusit, quia non possunt illorum personæ carcere detineri, & capi vsquequo mercedem conductionis soluerent, vt considerat Gutierrez *de gabellis, q. 132. n. 14.* quando Laici etiam si nobiles sint, & alios non possunt incarcerari, tamen pro solutione reddituum Regalium possunt capi, nec gaudent priuilegio immunitatis, l. 4. tit. 2. *lib. 6. recop.* etiam si fideiussorem Publicam non amittere immunitatem nobilitatis probauit Villar Silua *responsorum responsio 6 per tot.* & etiam d. l. 8. id respexit, quia difficilius possunt conueniri Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, & ideo in *leg. 9. statim sequenti*, etiam disponitur, idè non oportere locare vectigalia, & redditus Regios Equitibus, Decurionibus, Castellanis, & aliis potentioribus: vnde ex d. l. 8. nihil contra desumitur, vt Clerici pro exactione reddituum Regalium, & aliis, quæ ad Regium spectant patrimonium, eius Senatui subditi non sint.

32 Ex quibus inducta praxis Senatus Regalis patrimonij circa Iudices, & personas Ecclesiasticas impediens exactionem tributorum, vel administrationem patrimonij: nam quoties executores Senatus Iudices Ecclesiastici inhibere intendunt, & contra illos censuris procedunt, vt ab executione delegata, vel exactione tributorum desistant, expeditur Regium rescriptum, quo Iudicibus Ecclesiasticis iniungitur, & ab illis rogatur, vt absoluant excommunicatos per certum tempus, & iubetur Notariis Laicis, coram quibus acta iudicialia expedita, vt illa remittant ad Senatum, in quo extraordinariè sine causæ cognitione nulla copia partibus data, relatione facta attenditur, an causa pertineat ad Iudicem Ecclesiasticum, & iuste procedere contra executores Patrimonij, si executor excederet delegationem, vel in iurisdictione Ecclesiæ se introduceret, tunc acta decreto Senatus ad Iudicem Ecclesiasticum remittuntur, vt procedat in causa, & executori iubetur, vt ab illa se inhibeat, sin verò non iuste Iudex Ecclesiasticus exactionem vectigalium, vel administrationem Regalis patrimonij impediuerit, acta in Senatu retinentur, nullà alià declaratione factâ, quasi omnia, quæ ad vectigalia Regia, & patrimonij Principis pertineant per Iudices Fiscales expedienda, vt supra notauimus n. 13. 14. & 26.

Sed vltra ea, & omnia supradicta, quæ huic praxi rectè

rectè suffragantur, stylus nostri Senatus in retinendis actis Iudicis Ecclesiastici, qui impeditur vectigalium exactionem, vel Regis patrimonij administrationem, breuiter sequentibus solcitur. *Primò*, quia Princeps potest exigere rationem coram suo iudice à Clerico, qui bona Principis administrat, ex Bartolo, Felino, Abbate, & aliis refert Erasmus Cochier de iurisdictione in exemptis, 1. tom. 4. p. 9. 85. adde *suprà* adducta n. 8. & 19. ergo melius prohiberet ne ab Ecclesiastico administratio, vel exactio impediatur.

33 *Secundò*, quia quemadmodum potest Laicus priuatus debitorem Clericum fugientem, & sua alportantem detinere, & capere ex Aufserio de potest. seculari, reg. 3. n. 15. ita etiam opponi Ecclesiastico, qui patrimonij Regij administrationem turbauerit.

34 *Tertiò*, nam sicut ex aliquorum sententia in actione reali potest Clericus ratione rei trahi ad iudicium sæculare, vt ex Innocentio, & aliis idem Aufser. ita in Gallia obseruari statuens reg. 2. n. 5. adde *suprà* notata n. 11. ita in vectigalium causa Ecclesiasticus excludi ne impediatur à Laicis exactionem.

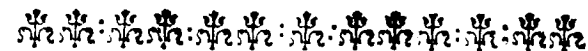
35 *Quartò*, cum id respiciat publicam utilitatem, quæ in vectigalium exactione consistit, l. 1. §. in causa, ff. de questionibus, sicut in reparatione Ecclesiarum, quæ ad eandem publicam causam pertinet, debent etiam Prælati coram Iudice sæculari respondere, nisi illi ex se fecerint reparationem ex c. filiis, & nepotibus 16. q. 7. & lib. 4. Regum, cap. 12. lib. 2. Paralipomen. cap. 24. comprobatur Aufserius ubi *suprà*, reg. 2. n. 26. ex Guillelmo Rebuffo, & aliis tenet Grassis de effectibus Clericatus. effect. 1. num. 869. & in Hispania ita in supremo iustitiæ Senatu obseruatur, meritò ne publica utilitas vectigalium exactionis eludatur ab huius rei impedimento arceri possunt Iudices Ecclesiastici.

36 *Quintò*, quippe Clericus, quando teneretur ad soluenda tributa ex re profana, quam possidet, potest conueniri in foro fiscali coram Procuratore Cæsaris, vt ex Baldo, Alberico, Egido, Bertachino, Remigio, Tiraquello, & aliis pluribus Grassis dicto effect. 1. num. 874. ergo multò magis obuiari potest, ne Index Ecclesiasticus impediatur à Laicis exigere tributa.

37 *Sextò*, Index Ecclesiasticus, qui impedit vectigalium exactionem, vt spoliator rerum Patrimonij possit non solum impedi per Iudicem sæcularem, vt in præsentia Ioannis Fabri, Antonij de Butrio, Nicolai de Millis, Archidiaconi, Ioannis Andreae, & aliorum, quos refert Aufserius ubi proxime reg. 2. n. 24. quia causas possessorias, etiam in spiritualibus, non spirituales, sed profanas esse prædicti tenebant, & innumeros refert Grassis dict. effect. 1. n. 975. quod maximè, & sine dubio procedit cum de re omnino profana agitur, vt in hoc casu de possessione iurisdictionis exigendi vectigalia, & administratione Regij patrimonij, vt comprobatur idem Grassis ubi proxime, n. 977. & faciunt, quæ tradit n. 1035.

38 *Septimò*, non respicit vsurpare Ecclesiæ iurisdictionem, sed solum obstat, ne Iudices Ecclesiastici contra ipsius Ecclesiæ statutum vsurpent Principis iurisdictionem in vectigalibus, & patrimonio Regio, quo casu prohiberi posse à Iudice sæculari ex Innocentio, & c. olim de restitut. spoliat. c. 1. de officio delegati, c. ex parte de verbor. signific. tenuit Aufser. de potestate seculari, reg. 1. n. 23. & ita in Gallia obseruari statuit, & causam profanam, quæ fiscum tangit coram Iudice Fiscalis etiam inter Clericos agendam, Caldas Pereira conf. 5. n. 19.

39 *Ostendit*, denique cum certum sit abulum notorium Iudicis Ecclesiastici posse impedi, non solum à Senatu Patrimonij Regis, quando sine iurisdictione Ecclesiasticus vectigalium exactionem, vel administrationem turbauerit, sed etiam à quocumque priuato, quia ad extraordinariam defensionem referendum, quod Senatus patrimonij in hoc casu admittit circa actorem Ecclesiastici retentionem, vt ex l. prohibitorium, l. defensionis, C. de iure fisci, lib. 1. c. si quando de rescriptis, notauit D. Salgado de Regia protectione, 1. p. c. 1. præiudicio 3. num. 116. & in simili ex Marantha Grassis dict. effect. 1. n. 1035. & addenda est l. 4. tit. 1. lib. 4. recop. contra Ecclesiasticos vsurpantes iurisdictionem Regis, huius rei optimum exemplum extat in l. 7. eod. tit. & libro.

ALLEGATIO XXVIII.

Tertias præscribere non potest qui non iure proprio, sed alieno possidet.

- 1 Reges Hispania pro bello prosequendo contra Mauros, tertias decimarum à Pontificibus obtinuerunt.
- 2 Titulum qui habet, non potest ultra illum præscribere.
- 3 Titulus influit in possessionem sequentem. l. 6. & 7. tit. 15. lib. 9. Recop. & n. 5.
- 4 Præscribere non potest qui pro eo quod præscribit aliquid recipit. l. penult. C. de seruit. & aqua. l. omnes, C. de præscript. triginta.
- 5 Possidens alieno nomine nec per mille annos præscribere poterit. l. maximè ff. de admin. tutorum. l. si quis conductionis, ff. locati.
- 6 Administrationis nomine possidere impedit illud posse præscribi.
- 7 Præsumitur factum ab eo in cuius utilitatem cedit.
- 8 In bello, §. facti, ff. de captiuis, & n. 18. §. neque tamen, instit. de auctor. tutorum.
- 9 Indicium probandi debitum est, quando factum alicui prodest. l. merito, ff. pro socio. l. Diuus, ff. de in integr. restit.
- 10 Præsumitur damnnum ab inimico factum.
- 11 Instrumenti subtractio præsumitur facta, ab eo cui, prodest. Auth. ad hac, §. ille etiam versic. si quis instrumenta, C. de Latin. libert. tollenda. l. penult. C. de probationibus.
- 12 Instrumentum habet pro se tres præsumptiones, esse verum, solemne, & ad instantiam partis confectum.
- 13 Auth. de rebellionibus, §. nos autem.
- 14 Notarium præsumitur fecisse instrumentum ad petitionem partis.
- 15 Falsitas vt excludatur præsumitur verum instrumentum.
- 16 Fiscus semper habet pro se præsumptionem ne instrumenta subtraxerit. l. 2. §. Diuus, ff. de iure fisci.
- 17 Verisimilitudo est omnium interpretationum caput. l. ob carmen, §. fin. de testibus.

l. cum

l. cum res in princ. l. cum in testamento, ff. de rebus dubiis.

Factum aliquid censetur vt fieri solet, l. ideo, ff. de legibus.

l. quædam, §. numularius, ff. de edendo.

18 Præsumitur presentia partis ubi de stylo, & usu interuenire solent.

l. quod si nolis, §. assidua, ff. de aditio edicto.

19 Præsumitur in quolibet actu fieri quod consuevit. l. certi conditio, §. si numos, ff. si certum petatur.

l. quero, §. inter locatorem, ff. locati.

20 l. Lucius, §. tuorem, ff. de administrat. tutor.

21 Mandatum præsumitur ex transcurso temporis. Diuturnitas accipitur pro decennio.

l. si cum fideicommissa, §. Aristo, ff. qui & à quibus.

l. diuturna, 33 ff. de legibus.

22 Mandatum præsumitur ex persona qualitate.

23 Solutio præsumitur ex transcurso temporis.

l. maximè, 30 ff. de admin. tutor.

l. si quis forte, 6. §. 1. ff. de pœnis.

24 Præsumitur nullum iactare suum.

25 Præscriptio impium præsidium.

Auth. vt Ecclesia Romana col. at. 2.

26 Præsumitur medium probatis extremitatibus.

l. si quis ita ff. de condit. & demonstr.

l. talis scriptura ff. de legat. 1.

27 Præscriptio immemoriali non possunt à Magnatibus adquiri iura Regalia, quia iurant eos non passuros ab aliquo deriuari.

Præscriptio immemorialis non procedit contra proprium iuramentum.

Iuramentum habet vim litis contestationis.

l. sed etsi restituatur, 28. §. ex quibus, ff. de iudiciis.

28 Iuramentum interrumpit præscriptionem.

Iuramentum firmat actionem per quadraginta annos.

29 l. 15. tit. 8 lib. 9 recop.

Scire vel scire debere idem censetur.

l. si duo, ff. de adquir. heredit.

l. si Titius, 48. ff. de fideiussor.

De Tertius, & quando in eis contra Regem præscriptio immemorialis non procedat, si ex Regis consignatione percipiuntur? ad explicationem l. 1. tit. 21. lib. 9. recopilat.

REGES Castellæ & Legionis egregiam operam nauarunt contra Sarracenos, vt à tota Hispania expellerent, vt denique expulerunt; ideo indultis & gratis summorum Pontificum semper fuerunt condonati, vt fidei Catholice defensionem incumberent, & Ecclesie defenderent autoritatem; vnde ex Rescriptis summorum Pontificum Tertias perceperunt, ex Bulla Gregorij I X. expedita anno 1217. aperte constat, quæ refertur in historia Regis Ferdinandi III. c. 2. & in historia generali Regis Ildephonsi Sapientis 4. p. cap. 10. & alia Bulla Gregorij X. expedita ann. 1275. vbi alterius indulti Honorij III. mentio fit, quibus ad bellum cum Sarracenis partem Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

decimarum, quæ communiter dicimus Tertias, concesserunt, refert Mariana lib. 13. historia Hispania, cap. ult. Fuit etiam aliud rescriptum Bonifacij VIII. expeditum anno 1301. in quo Regi Ferdinando IV. decimas concessit, & postea idem firmatum Bulla Clementis V. expedita anno 1313. quod denique anno 1487. ad supplicationem Regum Catholicorum Ferdinandi & Elisabethæ ex indulto Innocent. VIII. confirmatum fuit, & tertias perpetuò concessit: quod etiam firmavit duobus rescriptis Alexander VI. & prædictarum Bullarum mentionem fecerunt Puteus lib. 3. decis. 319. Cabedo decis. 63. Barbosa in lege Tertia 35. ff. soluto matrim. n. 41 & 42. cum sequent. & aliarum Sixti IV. Pij IV. Iulij II. Leonis X. Urbani II. mentionem faciunt Camillus Borrellus de præstantia Regis Catholici, cap. 5. num. 3. Suarez allegat. 28. Ceuallos 4. tom. communium, q. 897. n. 642. & probatur l. 1. tit. 29. lib. 9. Recop. Couarru prædicarum, cap. 25. num. 2. & cum prædicta extent pro nostris Regibus, vt Tertias obtineant, pro fe iuris habent præsumptionem, vt nullâ aliâ egeant probatione, adeò vt in eis non possit procedere præscriptio immemorialis, nisi expressè tantum esset, l. 1. tit. 21. lib. 9. Recop.

Quo fit vt quoties ex aliquo titulo constiterit aliquem decimas percepisse, tunc immemorialis prodesse non poterit ultra titulum, quia vt in allegat. 1. a. n. 10. titulus excludit quod possessio immemorialis inducere valet, quia tunc ipse titulus pugnat contra possidentem, & titulus non potest augeri præscriptione, Ioan. Andreas n. fin. Anchar n. 4. in c. cum persona, de privilegijs, lib. 6. Franca. ibi in §. quod si tales, Dominic. conf. 96. n. 4. Franca. conf. 80 n. 5. Farinac. decis. 136. 1. p. recent. Thulc. lit. P. concl. 521. & lit. T. conclus. 311. n. 3. Couarr. in reg. possessor. 2. p. §. 3. n. 8. Peregrin. de iure fise lib. 6. tit. 8. n. 25. & titulus repugnat immemoriali, & eam excludit Molina de primog. lib. 1. c. 6. n. 66. Barbosa de præscript. in l. competit. n. 145. & sequent.

Idque præsertim cum constaret decimas ex eo titulo non iure proprio sed alieno possedisse, videlicet quando ex l. 6. & 7. tit. 15. lib. 9. Recop. in Tertius alicuius loci domino illius fuissent consignata stipendia: tunc quantumvis pluribus annis postea decimas perciperet iure proprio, tamen nunquam præscribet, quia titulus influit in sequentem possessionem, & eam non iure proprio, sed alieno obtentam fuisse demonstrat argum. Text. in l. quædam mulier, 77. de rei vindicat. Corneus lib. 1. q. 13. n. 5. & lib. 2. conf. 110. Socin. Iun. lib. 2. conf. 68. n. 12. & semper aliquem præsumitur possidere ex titulo præambulo l. 1. vbi Glossa & Doctor C. de adquir. possess. Castr. conf. 147. in principio, & solutio facta censetur iuxta obligationem, Bald. in l. si certis annis, n. 9. C. de pactis, Corneus lib. 2. conf. 181. n. 73. Aymon Craneta conf. 201 n. 12. Surd. conf. 220. n. 3. & conf. 335. n. 27. Menoch. conf. 19. n. 20. Gratian. tom. 3. disceptat. n. 19. & 20. & c. 460. n. 7. vnde solutio vel perceptio decimarum intelligenda est facta eo iure, quo à principio obligatio stipendiorum à Rege erat, vt inde percipere videantur, non verò iure proprio vt præscribant.

Quod magis procedit ex celebri doctrina Alberici in l. Princeps, n. 173. de legibus, vbi quæstionem proponit, an Rex qui Comitibus concessit transitum per suum Regnum, quia ei præstabit pedagiū, quantumvis Comes possit transitum ex non vsu amittere, ex l. penult. C. de seruit. & aqua, l. omnes, C. de præscript. 30. annorum, tamen tenet nullo modo contra Comitum posse aequaliter Regem præscribere transitum omnino eo tēpore, quo exegerit pedagiū, quod etiam probauit

banit Felin. in c. illud, n. 5. de præscript. quem & Albericum refert & sequitur Balb. de præscript. 4. p. 5. part. 9. 4. n. 6. quasi illud quod exigit ex pedagio, interumpat semper præscriptionem, cum ille qui receperit pro re aliqua, non possit simul recipere, & contra illam præscribere ut non præstet, & in alio casu tenuit Ant. Fab. in C. tit. de præscript. 30. vel 40. annor. dist. 20. ut quoties contractus fieret, vltro, citroque obligatorius, qui ex vna parte satisfactum est, & fieri non potest ut contractus qui ex vna parte impletus est, ex altera præscribatur.

Et in nostra specie cum inter Regem & dominum loci, cui stipendia debebantur, conuentum fuisset & leg. 6. & 7. tit. 1. lib. 9. recop. decretum ut in redditibus qui Regi soluebantur, in eis locis stipendia consignata manerent, tunc ex parte Regis impleto sequuto, cum dominus loci stipendia ex redditibus perciperet, nullo modo admittendum est præscribere contra id quod stipendia percipiendo, fateri videtur ex iure Regio, non suo, Tertias percipiat, nam tunc magis ex administratione, & alieno nomine quam suo possidet, quo casu nec per mille annos præscribere valebit ex gloss. singulari in l. maxime, ff. administratione tutorum, & notatur in l. si quis conductionis, ff. locati, vbi Angel. & Purpurat. in l. mutuum damnus, n. 2. ff. si certum petatur, ex Clem. 2. de rebus Ecclesie, Bald. Dec. Siluan. Cæsar. Vrsillo, & Renato Chopino qui tradit Episcopis Claramontis post trecentos annos ea de causa non potuisse prodesse immemorialem præscriptionem; refert Dominus Castill. tom. 7. de Tertis, c. 38. per tot. dicens id à fisci Advocato fuisse allegatum in lite Dicecesis Conquensis in Regali Consilio iustitiarum: tamen id quod respicit administrationem, nunquam vidisse fuisse allegatum à fisci Advocatis in supremo Consilio Regalis Patrimonij, ut excluderent eos qui vectigalia Regia vel redditus retinerent. Sed tamen longè deceptus fuit Dominus Castillio; nam multoties à me allegatum & probatum fuit ante eius libri editionem, ut constat ex allegatione contra Ecclesiam Canariensem pro Tertis aliquarum Insularum, & idem cum Ecclesia Cathaginenfi.

Et contra Comitem de Oropeffa, ut eum excluderet à tertis, Doctor D. Ioannes de Valboa, fisci Patronus similiter allegavit, & in aliis pluribus libris, id vt possessores nomine administrationis detinerent, nec inde præscribere possent obiectum fuit, vt aduersus Ecclesiam Cathaginensem, ne detineret partem tertiarum, & vt omnes soluerent aduersus insulas Gomeræ ferri & alias ex fortunatis. Unde minus diligenter nunquam id allegatum, & traditum affirmat D. Castillio, quia plures alij fiscales Regalis Patrimonij allegarunt expedientes l. 4. tit. 1. lib. 4. recop. & omnia quæ adducit D. Castillio à quibus ille transcripsit.

Multo quæ minus procedere poterit immemorialis, quando inueniuntur in libris Regiis consignationes quas dicimus, libramientos, vt aliquibus dominis locorum stipendia sua ex redditibus Regiis, in eis locis soluantur & decreta, vt soluerent in pluribus annis in rationibus Regalibus inueniuntur, quæ decreta, etsi negauerint prædicti domini locorum non fuisse ad eorum petitionem, & instantiam expedita, ac perinde intendunt nihil eis nocere posse, tamen semper aliquid præsumitur factum ab eo, in cuius utilitatem cedit, & hanc præsumptionem Cassianam, quæ debet ducere Iudices sapientissimos, & verissimos notauit Cicero in Oratione pro Sexto Roscio Amerino eis verbis: Lucius Cassius, ille quem Populus Romanus verissimum, & sapientissimum Iudicem pu-

tabat, identidem in causis querere solebat, cui bono fuisset, & Dionysius Lambin. in nota trigesima prima, ibi animaduertit id fuisse Lisiæ Græci, qui dicebat auctorem cuiusque facti existimandum illum, in cuius utilitatem cessit.

Et quamuis res eius qualitas existimetur, vt non præsumatur, vt in additione hæreditatis, quasi facti, l. in bello, §. facti, ff. de captiuis, maximè quia potest in ea esse damnum, §. neque instit. auct. tutor. tamen quoties inueniretur hæredem possidere bona hæreditatis, ex qua utilitatem habuit, præsumitur aditio ex Bald. vol. 3. conf. 298. n. 2. Corneus vol. 3. conf. 210. n. 4. Crauet. conf. 33. n. 12. Mantica de coniect. vltim. volum. n. 12. tit. 13. n. 27. ex Bart. & Natt. Mascard. de probat. tom. 1. concl. 45. in fine.

Et quod plus est, quamuis in inre delictum non præsumitur, l. merito, ff. pro socio, tamen ad inquirendum de delicto, principale indicium est, vt ab eo factum credatur, qui ex eo utilitatem habuit, idque vincit contrariam præsumptionem l. Divus, de in integrum restitutione, Dom. Alfar. de officio fiscalis, gloss. 20. n. 153. & fuit doctrina Originalis Bart. in l. fin. n. 5. ff. de question. sequutus Felin. in c. 2. de homicidio ex Alberic. Carolo Ruin Hippolyt. Crauet. & Lapo, refert, & sequitur Molin. lib. 2. de primog. c. 5. n. 45. & in idem adducit Quintilianum, & Ciceronem lib. 2. de finibus, & additionator Molin. nouiter refert Farinacium, Bossium, & alios in d. n. 45.

Melius probatur ex eleganti Ciceronis loco, quem prædicti non adducunt pro Tito Annio Milone Oratione 38. eis verbis: Quoniam igitur pacto probari potest insidias Miloni fecisse Clodium? satis est quidem in illa tam audaci, tam nefaria bellua, docere magnam ei causam, magnam spem in Milonis morte propositam, magnas utilitates fuisse, itaque illud Cassianum, cui bono fuerit, in his personis valeat, & idem sequutus Bartolum, & Albericum ex Lancelloto, Curtio seniori, & Blanco probauit Petrus Surd. conf. 467. n. 5. & 6. reddens rationem, vt sicut damnum præsumitur datum ab inimico, vt ex Romano, & retro probat, ita etiam factum ab eo, qui ex eo commodum sentit, Mascard. de probationibus, concl. 831. n. 12. Menoch. de recuperanda, remedio primo, n. 56. Gratian. decis. 84. in addit. n. 3. Alciat. conf. 357. in fine quem Baldum, & alios, idem secutus refert Surd. conf. 512. n. 5. Hieronym. Gonzalez regul. 8. Cancellaria, §. 7. in præmio, n. 161.

Sed etiam subtractionem instrumenti, & cancellationem, quando non apparet à quo facta, præsumitur ab illo factam fuisse, in cuius utilitatem cedit, auct. ad hoc, §. ille etiam, vers. si quis instrumenta, C. de Latina liberat. tollend. ex Bart. Bruno, & Blanco, Mascard. vbi proxime, alios referunt Becius conf. 70. n. 20. Farinac. de falsitate, q. 153. n. 109. Gratian. de preceptionum forensium, tom. 2. c. 262. n. 39. & arg. l. penult. C. de probationibus ex Bart. Bald. Alciat. Curt. Seniori, Surd. conf. 512. n. 5. & 6. & cum contrariorum eadem sit ratio principio instit. de his qui sunt sui, iunctis quæ notauit Valascus axiomat. iuris, lit. C. num. 222. quod procedit in subtractione instrumenti, & cancellatione, idem etiam in confectione veri instrumenti dicendum, ac perinde acta, vbi mentio sit consignationis stipendiorum, præsumitur factam fuisse ad instantiam, & petitionem eius cui prodesse possunt.

Sed etiam si Apocha, vel instrumentum fiat, & requirat ad partis instantiam confici, vel in eius presentia id præsumi, ex Bart. & Angelo tenuit Imola in l. Tiria, §. idem respondit, el. 2. n. 11. de verb. obligat. Soc. senior vol. 4. conf. 68. n. 3. & in terminis si inque

inueniatur in rescripto gratiam, aut inuestituram alicui factam, cuius presentia requirebatur, interuenisse credendum tenuit Oldradus conf. 217. ex Ioanne Andrea, Felino, Baldo, Romano, & aliis Menoch. lib. 6. præsumpt. 18. n. 6. & ex quocumque instrumento, vel decreto nascuntur tres præsumptiones, vt sit verum solenne, & de mandato partium conscriptum, ex Baldo, Rolando à Valle, Cotta, & aliis, Bursatus conf. 320. num. 26.

Itaque ad petitionem eorum, quibus stipendia consignata decreta vt soluerentur facta præsumi, quibus in quolibet anno solui debebantur probatur auct. de tabellionibus, §. nos autem, eis verbis: ille vero secundum voluntatem illius hoc egerit l. optimam, C. de contrab. & committen. stipulatione, ibi: Credi omni modo & seruum adfuisse & fecisse stipulationem, & iterum eis verbis: & si inter presentes partes res acta dicitur & hoc esse credendum. facit Glossa verbo probare, leg. cum precibus C. de probat.

Vltius Notarium qui confecit instrumentum vel officialem rationum Regis in annuis decretis consignationum stipendiorum præsumi instante parte facere notarum Marianus, Socin. Iunior. vol. 2. conf. 189. n. 15. Riminald. Iunior. vol. 3. conf. 137. n. 44. & conf. 156. n. 17. & conf. 196. n. 51. & 52. Portius Imolensis, conf. 139. n. 16. & 17. & de hoc dubitandum non esse pluribus probatur Bursatus lib. 3. conf. 330. n. 59. Roland. à Valle volum. 4. conf. 7. n. 28. & Bald. tradit in l. errore colum. 1. C. de testamentis, quidquid scriptum reperitur videri scriptum de voluntate, & mandato eius, qui rogauit Tabellionem, quod tenet Decius conf. 490. n. 10. Craueta conf. 75. n. 4. Corneus vol. 1. conf. 155. colum. fin. vers. nec obstat, & referens Alexandrum, Purpuratum, Parisium, & alios in terminis tenuit Bellonus conf. 18. n. 18. ex Ruino, Curtio Iuniori, Ripa, Claudio de Seifelo, Grato, Alciato, & aliis pluribus, tenuit Menoch. conf. 37. n. 133. ex Glossa, Iafone, Neuizano, Decio, & Zephalo idem Menoch. conf. 343. n. 2.

Præsertim quia nullus vnquam, nisi ille cuius interest peteret, & instaret dari decretum consignationis stipendij, nec credi posset Officialis Regis ea decreta in libris rationum scriptis nisi petentibus eis quibus stipendia soluenda, maximè cum in ipsis decretis ad petitionem partis facta fuisse dicitur, & idem in rescriptis ipsius Regis, & nisi plenè crederetur falsum committerent Regij Officiales, si de partis consensu mentionem facerent non precedente quod nec præsumi oportet nec admitti, ex eis quæ cum Alciato, & aliis notarum Bursatus conf. 34. n. 37. Alciatus lib. 3. præsumpt. 9. n. 20. ex Iafone, Decio, & Socino Menoch. lib. 2. præsumpt. 79. n. 5. & 6. ex Bartolo, Curtio Iuniori & aliis idem Menoch. conf. 37. n. 134. nam ad excludendam falsitatem verum esse præsumitur, quod in decreto, vel instrumento continetur ex Baldo, Deciano, & Felino Bursatus conf. 311. num. 54. ex Panormit. in cap. dudum, de controuers. coniugatorum refert Curtius Senior confil. 55. num. 20. sequitur idem Bursatus confil. 33. num. 11.

Idque præcipuè in fisco, & eius Officialibus locum habet, nam non potest præsumi fraus, vt adicerent instrumento, quod verum non esset potiusque præsumitur pro fisco, & instrumenta subtracta, nec vnquam poterit præsumi fisco subtracta vt arg. leg. 2. §. diuus, ff. de iure fisci, notarunt omnes per ea verba: Quia ei qui instrumenta ad causam fisci pertinentia cum possit exhibere non exhibet nocere debeat & ea subtracta esse credantur qua nocitura causa eius fuerint dubitandum non est.

I. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Sed vitra si velit quis præsumere non fuisse prædicta rescripta quæ dicimus, actus reales, petita ab eis, in quorum utilitatem cedunt existimet, qua ratione expedita fuisse præsumi oportet nam cum verisimilitudo sit omnium interpretationum caput, l. ob carmen, §. fin. de testibus, cum res. in principio, l. cum in testamento, ff. de rebus dubijs, Hieronymus Gabriel tom. 1. conf. 178. n. 14. Roland. à Valle vol. 4. conf. 49. n. 36. Craueta conf. 864. & 930. Thuscus practicarum lit. F. conclus. 44. n. 18. ex Balbo, Castrensi & aliis Euerardus in locis legalibus, loco 5. à verosimili, semper intelligendum hæc rescripta peti ab eis ab quos pertinent, & expedita censendum à communitate accidentibus, & iuxta usum, & stylum l. ideo, ff. de legibus ibi: visitatum est, l. quedam, §. Numularius, ff. de edendo, eis verbis: frequentissime ad finem, eorum recurritur, Panormitanus, Cardinalis, Bald. & plures quos refert Euerardus, in locis legalibus, loco 56. à communiter accidentibus, idem Baldus, & alij quos refert Menochius l. 6. præsumpt. 14. n. 20.

Et petitionem, & presentiam partis præsumi, quando ex usu, & stylo interuenire solet, ita interpretans l. in bello, §. facti, de captiuis, pluribus tenuit Menoch. vbi proxime, n. 16. cum sequentibus, & idem d. lib. 6. præsumpt. 18. n. 6. & in fortiori casu notauit Craueta de antiquit. temporum, 4. part. principali, vers. materia ista, n. 20. ex Panormitano conf. 18. 1. part. n. 5. vt præsumatur Syndicos, qui fuerunt presentes laudo & illud portauerint eorum communitati, & quod de illo communitas notitiam habuerit, & laudum approbauerit, quia ex communiter accidentibus id fieri consuevit, & hoc argumentum præsumptinè concludit, quia semper censetur aliquid fieri, vt solet Baldus lib. 2. conf. 390. num. 3. ex Glossa, eodem Bald. & aliis Regerius 1. part. conf. 1. n. 11. & nullus dubitari poterit, si non peterent Apochas stipendiorum, & rescripta Regia illi in quorum utilitatem cedebant Regij Officiales, non conficerent, vt ex l. quod si nolit, §. assidua, de adilit. edit. notarunt Doctores ibi.

Quod firmatur ex eo, nam semper in omni actu præsumitur factum, quod consuevit, ex l. certi codicilio, §. si nummos, ff. si certum petatur, Bald. vol. 4. conf. 102. ad medium, Campegius in tractatu exclusiuo foeminarum, vlt. part. q. 57. ex Bart. in l. uxorem, §. testamento, de legatis 3. & aliis probauit Mantica de coniect. vlt. volum. lib. 2. tit. 2. num. 22. & 24. Mascard. de probat. concl. 534. n. 7. pluribus Menoch. lib. 6. præsumpt. 4. & 8. per totas, Gutierrez lib. 1. practicarum, q. vlt. n. 3. & 4. & actum semper credendum fieri secundum sui naturam, & qualitatem rei, de qua conficitur, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, Molin. de H. sp. primogeniis. lib. 2. c. 2. n. 15. latè Menoch. lib. 3. præsumpt. 38. & lib. 6. præsumpt. 10. & instrumentum semper intelligitur factum ex eo, qui debebat, & vt debebat conficere ex Iaf. doctrina in l. Gallus, §. quidam restè, n. 6. ff. de liberis, & posthumis, ex Craueta, Decio, Cephalo, & aliis notauit Azeuedo in l. 1. num. 8. tit. 1. lib. 6. Recopilat.

Idque, etiam si appareat actum fieri alieno nomine vt argumento l. latius, §. tutorem, ff. de administr. tutorum, tradit Gutierrez de tutelis, 1. part. c. 10. n. 2. nam quidquid pertinet ad tutelæ administrationem, etsi appareat nomine proprio tutoris factum, tamen credendum fieri pro pupillo, in cuius utilitatem cedit: ita similiter prædicta rescripta, & decreta credi oportet ab illis petita, & expedita ad eorum instantiam, quibus profunt & Officiales Regios illud fecisse, quod consuevit, vt latè probarunt Dinus, Alciatus, & alij, quos refert, & sequitur Mantica de

racitis, & ambiguis convent. lib. 3. tit. 1. 3. n. 57. Bursatus conf. 34. n. 12.

21 Maximè id ex duabus qualitatibus. Prima ex longo tempore, quo istæ consignationes factæ, nam plusquam centum annis fuerunt expeditæ, & eo casu ex transcurso triginta annorum præsumitur mandatum, Mascardus conclus. 1007. n. 52. Menoch conf. 1. n. 79. & lib. 2. præsumpt. 33. num. 27. Craneta de antiquit. tempor. 2. part. num. 63. sectione ex præmissis, Gilquenus de præscript. 2. part. membro 1. cap. 8. num. 9. Flores de Mena variarum questionum, lib. 3. quest. 2. 3. num. 27. & solum ex diuturna possessione præsumitur patris iussum præcessisse in aditione hæreditatis, & iuxta Alex in l. sciendum, n. 19. ff. de verb. obligat. & diuturnitas accipitur pro decennio, & ultra quæ adducit, pondero Textum in l. si cum fideicommissa 16. §. Aristo. ff. qui & a quibus, ibi: si non diu in libertate fuisset, id est, non minus decennio, & consuetudo quæ diuturna dicitur, §. si in scripto, de iure naturali, l. diuturna 3. de legibus, vt decem annos requirat, ex Lorio, Vulteo, Vvesembquio, Antonio Fabro, & aliis, Ouald in notat ad Donellum, lib. 1. commentariorum, c. 10. lit. E,

22 Et vt ex transcurso triginta annorum mandatum præsumi nullus dubitavit, ex Gloss. in cap. peruenit, in verbo triginta anni, de empt. & venditione, quam ad hoc ibi ponderat Immola, Anchar. conf. 127. Felinus & alij quos refert Mascardus, conclus. 1007. n. 42. ex Socino, Corneo, Decio, Iafone, Gozadino, Craueta, conf. 307. n. 2. idque vt tradit Mascardus, d. concl. 1007. n. 57. quoties persona eius qualitatis, & opinionis extiterit pro quo præsumi possit, vt de Officialibus Regiis nemo dubitavit.

23 Deinde quia stipendia nunquam ab eo cui debebantur, petita fuerunt, & inde constat in prædictis redditibus Regiis fuisse exacta stipendia, ex eo quod tradit Cicero in Oratione pro Publio Quintio, ibi: Satis argumenti est, nihil esse debitum Manio, quod tandem nihil petiuit, & ex transcurso longi temporis præsumitur facta solutio, l. maximè 30. ff. de administratione tutorum, ex Alexand. Romano, & aliis Menochius lib. 3. præsumpt. 35. n. 3. cum Afflicto, & Parisio, Menoch. conf. 457. n. 1. & 2. idque præsertim, quando cum diuturnitate occurrit silentium, & taciturnitas, argumento l. si quis forte, §. 1. ff. de pænis, ex Decio, Alex. Beroio, Bertazola, Zephalo, Craueta, & aliis pluribus Mascard. de probationibus, conclus. 1324. n. 27. Roman. conf. 481. Calcaneo conf. 23. n. 5. Barbofa in l. 1. §. p. n. 18. ff. soluto matrimonio.

24 Et cum ex transcurso longi temporis præsumatur facta solutio, quantò magis ex plus quam centum annis, quibus stipendiorum consignationes factæ, & quotannis repeterentur, nec vnquam in aliis rebus stipendia soluenda, petiit ille, cui debebantur, quod nisi exigeret, vbi ab initio consignata fuerunt, non apparet aliunde stipendia exegisse, vt conueniant verba Ciceronis, vbi supra ibi: Doce te petiisse ab eo istam, nescio quam innumerabilem pecuniam, doce aliquando mentionem fecisse, dixisse deberi, debuisse concedamus, alias enim nullus præsumitur rem perdere, & stipendia illum non petiturum, vt colligitur ex l. cum indebito, §. qui etiam, ff. de probat. iunctis Menoch. Tirraquello, Parisio, & pluribus, quos refert Neuius ibi: & inuat verba eiusdem Ciceronis, vbi proximè, vt denotaret Sextum Manium iam recepisse, quod petebat à Publio Quintio, ibi: Quis tam dissolutus in re familiari fuisse? quis tam negligens? quis tam tui Sexte dissimilis? qui cum res ab eo, qui contraxisset, recessisset, & ad heredem peruenisset, non heredem cum primum vidisset, certiore faceret, appellaret, rationem afferret?

Nihil enim aliud in hoc casu allegare possunt prædicti, nisi ad præscriptionem recurrere quæ impium præsidium appellatur, aub. vt Ecclesia Romana, collatione 2. Angelus in l. 1. C. de negotiis gestis, Riminald. conf. 258. Romanus conf. 149. Fulgofius conf. 122. Cuman conf. 67. cum Alexando, Alciato, Craueta, Menochio conf. 101. num. 110. & magis odiosa existimanda præscriptio contra Principem, & ea quæ ad ius publicum pertinent, vt iura Regalia, quippe tunc impugnat rationem ex qua inducta, & admissa præscriptio propter bonum publicum, quâdo ea quæ sunt iuris publici, & ad statum Regum concessa priuatis acquireret, & ideò exemplis Themistoclis, Catonis, & Plutarchi, qui præscriptio immemoriali solebat resistere quod ex iure publico vsurpatum erat probauit Petrus Gregor. de Republica lib. 3. c. 8. n. 6.

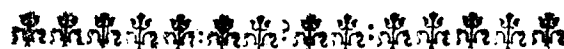
26 Sed ultra id, in hoc casu non potest procedere præscriptio, quia constat, nunquam suo iure præferentem possedisse, sed alieno, vt latè probatum est, & cum constet stipendia in eis redditibus fuisse consignata, quod quasi tot instrumentis, & rescriptis Regiis probatum, pars aduersa non neguit, & si inficietur in eis redditibus exegisse stipendia, & decreta consignationis petiisse, tamen cum appareant consignata in Tertius, quas præscribere intendit, & nullo modo constet aliunde exegisse, & ex longo tempore solutio præsumatur, conit ex prædictis Tertiarum redditibus solutionem factam iuxta doctrinam Glossæ in c. volumus 16. q. 4. vt probatis extremitatibus media præsumantur, Bartolus in l. Celus, ff. de vsucap. idem Bartol. per textum ibi in l. si quis ita, de conditionibus, & demonstrat & in l. talis scriptura, de legatis 1. vbi Iason, & Alex. Panorm. in c. accedentibus, de privilegiis, Ioan. Garc. de nobilitate, c. 12. n. 37.

Denique notari oportet, vt singulare, legem 1. tit. 12. lib. 9. Recopilationis, quæ permittit immemorialem præscriptionem in Tertius non posse procedere in Magnatibus titulatis, aut Dominis Vassallorum huius Regni, vt eis non sit permittenda præscriptio immemorialis: nam isti tenentur facere iuramentum de non vsurpando, nec permittere, vt aliquis vsurpet iura Regalia, & redditus Principis, quos ex officio suo, & dignitate conseruare, & illæsum ius Regis defendere obligantur est dicto iuramento, de quo in l. 15. tit. 8. lib. 9. Recop. vbi de nullo alio agitur, quàm ad literam exprimere iusturandum, quo prædicti Domini Vassallorum obligantur: & tunc non potest causari præscriptio, licet immemorialis contra proprium iuramentum, Felinus in cap. fin. de præscript. n. 7. Ruinus lib. 1. conf. 111. num. 6. Capella Tholosana decis. 221. Ant. Barberius de virtute, & viribus iuramenti, casu 29. n. 42. Thufcus practicar. lit. P. concl. 549. n. 27. vbi tradit, vt etiam si mille annis viueret iuratus, nunquam inciperet præscribere, & ratio est, quia iuramentum habet vim litis contestationis, Bart. communiter receptus in l. nam & postea, §. si is qui temporali, ff. de iureiurando, l. sed & si restituatur 28. §. ex quibus, ff. de iudiciis, Gozadin. in l. 2. C. de pactis inter emptor. & vendit. n. 79. Couarru. lib. 1. variar. c. 9. num. 7. cum Baldo, Iafone, Romano, Aretino, Decio, Craueta, Afflicto, Marent. & aliis Seraph. de privileg. iuramenti, privileg. 50.

28 Et ideò ultra quam præscriptio non procedit ex iuramento cuiusque interrupta censerit debet, & in quocumque successore per quadraginta annos Principis actio firmabatur, quem effectum tribuunt iuramento, vt ex Alex. Marfilio, Capella Tholosana, & aliis refert Seraphinus vbi proximè, privileg. 51. n. 1. & 8.

Nec

29 Nec poterit elidi hæc ratio, quando allegarent Domini Vassallorum non constare eos fecisse iuramentum, nam sufficit, vt facere teneantur, eo iniuncto onere, enixè, à lege decreto in l. 15. tit. 8. lib. 9. recop. eis notandis verbis: So pena que contra los que dexaren de haçer el iuramento procederemos por Rebelde y desleales, y incurran en las penas, que contra los tales estan establecidas, & idem est rem facere, aut teneri facere, & scire rem, vel scire debere, l. si duo, de adquir. heredit. ibi, qui enim scit, aut scire potuit, l. si Titius 48. de fideiuss. ibi: cum scire potuerit, aut ignorare non debuerit, & ad malam fidem, quæ excludit præscriptionem, idem est rem scire posse, aut debere scire, Bart. Bald. Cephal. Socin. Angel. Salicet. Alberic. & alij, quos refert, & sequitur Mascard. conclus. 1003. n. 36. 37. ultra quam, qui allegat non fecisse iuramentum, id probare tenetur, & nullus in hoc casu probauit, & iuramentum, quod à prædicta lege exigitur, vt necessarium semper præcessisse credendum ex iis, quæ supra latè notauimus.

ALLEGATIO XXIX.

De Præmio licitationis conductionum vectigalium.

- 1 Senatus Regalis Patrimonij solent pro maiori fisci utilitate præmium id est prometido, offerre licitatoribus vectigalium. l. 22. tit. 13. lib. 9. recop. & n. 39.
- 2 Licitatio ex qua præmium consequendum debet approbari & admitti à Senatu.
- 3 Actus conditionalis non dicitur in esse productus. l. que sub conditione, ff. si quis omnia causa testamenti. l. 15. tit. 11. lib. 9. recop.
- 4 Clausula, pro vt de iure, nihil addit, vel detrahit. c. causam que, de rescriptis.
- 5 Clausula, pro vt de iure, non inducit admissionem nisi iuri congruat. c. Secundo requiris de appellation.
- 6 Clausula, pro vt de iure, idem quod secundum ius inducit.
- 7 Clausula, pro vt de iure, non addit ius sed conseruat.
- 8 Conditionalis actus pendente conditione subiacet resolutioni. l. necessario, §. quod si pendente, ff. de pericul. & comm. rei vendit. l. pecuniam, ff. si cert. petatur
- 9 Conditionalis actus nullum producit effectum pendente conditione. l. traditionibus, C. de pactis.
- 10 Clausula, pro vt de iure, inducit conditionem. l. Stichum qui meus erit, 6. ff. de legat. 1.
- 11 Fideiussio non idonea pro satisfactione non habetur. l. fideiussor, 2. §. 1. ff. qui satis. cogantur. l. quæctis, 6. in principio ff. eodem.
- 12 l. 7. tit. 11. lib. 9. recop.
- 13 Fideiussorem esse idoneum in conductione vectigalium debet probari Testes esse bona fama debet probari vbi lex requirit habere eam qualitatem.
- 14 l. 41. Tauri.
- 15 Qualitas probanda ab eo qui in ea se fundat.

- 16 Fideiussores idoneos qui allegat dedisse, debet probare.
- 17 L. quidam non debet impediri propter quod illiquidum. l. fin. C. de compensationibus.
- 18 Arbitrio Iudicis commissum vt de satisfactione discernat. l. 1. tit. 11. lib. 9. recop.
- 19 Impedimentum non debet inuari illi qui remouere potuit, l. sed etsi per Prætorum, §. 2. ff. ex quib. caus. maior.
- 20 Impeditus non dicitur qui potest impedimentum remouere recurrendo ad Superiorem. l. qui commeatu ff. de re militari. l. item queritur, §. exercitu ff. locati.
- 21 Impeditus probare debet impedimentum remoueri non potuisse & in causa fuisse ne faceret.
- 22 Impedimentum oppositum ab ipso locatore non excusat si paucis diebus durauit. l. si in leg. 4. §. colonus, ff. locati.
- 23 Satisfactio in conductione vectigalium dari debet, coram Tabellione maiori reddituum regalium. Formâ non seruata corrumpit actus. l. Iulianus, §. si quis, ff. ad exhibendum. l. 1. C. quando prouocare non est necesse. c. cum dilecta de rescriptis.
- 24 Formâ inducitur quando aliquid inbetur à lege pro substantia rei. Clem. unica de rebus Ecclesiæ. c. sine exceptione, 12. q. 2. c. quia propter de electione.
- 25 Actus prohibitus à lege nullus censendus.
- 26 Lex que permittit actum alicui & aliis prohibet, etsi non habeat clausulam irritantem, nullum reddit actum contra legem factum. l. non dubium, C. de legibus & num. 27. 28. 29. & 30.
- 27 Actus qui fit in fraudem legis nullus est ne eludatur iuris dispositio, etiam si lex actum non irritet.
- 28 Fraudem legi facere simulando legi obedire grauius est quàm legem palam, & directo impugnare. l. ita fideicommissum, 40. ff. de iure fisci.
- 29 Conditionem impleri si stat per illum cuius interest pro impleta haberi. l. iure civili, 24. ff. de condit. & demonstrat. Vectigalium solutio vt secuta sit spectat ad ius publicum l. 1. §. interdum ff. de loco publico fruendo. l. 1. §. in causa de questionibus. l. 2. C. de exactorum, tributorum lib. 10. Publicum ius voluntate priuati non mutatur. l. ius publicum, ff. de pactis.
- 30 Actus qui fit contra legem quando valeat subiacer rescissioni.
- 31 Præmium id est, Prometido, vt lucretur in conductione vectigalium debet conductor habere facultatem exigendi à senatu que dicitur, rendimento. l. 27. §. 12. tit. 11. lib. 9. in 3. p. recop.
- 32 Forma debet specificè nec potest per equipollens adimpleri.
- 33 Fieldad, & recudimiento, differentia. Titulus, lib. 9. recop.
- 34 Equipollens non dicitur quod non equipollet.
- 35 Temporis limitatio post illud includit contrariam dispositionem.
- 36 Tempus, quando inducit formam?
- 37 Termini præfixi prorogatio non tollit qualitates, sed prorogatio est cum eisdem.

- 38 *l. fin. Cod. de nouationibus.*
l. 2. C. de condit. infertis.
l. 27. tit. 11. lib. 9. in 3. p. recop.
- 39 *Accessoria corrumpunt sub dicto principali l. si cui. ff. de fundo instructo.*
l. 1. & 2. ff. de peculio legato.

**Præmium quod dicimus prometi-
do, quando à conductoribus red-
dituum Regalium lucrari possit
pro explicatione l. 6. tit. 9. l. 7. 9.
10. tit. 11. leg. 1. tit. 13. l. 9. Reco-
pilat.**

Vide

T fisci vtilitatibus commodius consu-
li posset, & vectigalia Regia, & eo-
rum conductio auerentur, permillum
adminiftratoribus Regalis patrimonij,
qui sunt Consiliarij eius Senatus, vt
licitatoribus, qui maius pretium obtulerunt pro
redditis Regalibus aliqua pars præmij loco con-
cedi posset, nisi fortè ab altero magis res licetur
& pretium conductionis cresceret, ita vt primus
licitator, si nõ obtineret conductionem reddituum,
sine aliquo cómodo, qui primo licitauit, non maner-
ret, sed potius induceretur præmio ad pretij licita-
tionem, Francisc. Lucanus tractatu de fisco 4. p. n. 4.
vol. 12. tractatum, Auiles c. 32. Prætorum, verbo, pu-
jar, n. 16. Auendaño de exequendis mandatis, 2. p. c. 12.
p. 12. Parlador lib. 2. rerum quotidianarum, c. final. 5. p. 5.
13. n. 3. Azeued. in l. 6. tit. 9. recop. n. 6. Cartharius dec.
103. pertotam, & permitti adminiftratoribus Regalis
Patrimonij hæc præmia, id est, promeridos concedere
licitatoribus, & conductoribus reddituum Regalium
probatur d. l. 4. l. 22. titulo 13. lib. 9. recop. & optimè
Auendaño ubi proximè, quod tamen, vt rectè procedat,
sequentia notanda.

2 *Primo* requiritur, vt sit pretium iam constitutum,
vel licitatio eius à Magistratibus Regalis Patrimonij
Senatus approbetur, & inde contractus conditiona-
lis non proderit, vt possit hoc præmium lucrari, quia
non dicitur perfectus, Paris. lib. 4. conf. 82. num. 7. Me-
noch. conf. 63. n. 2. & sequentibus.

3 *Quia* actus conditionalis non dicitur in esse pro-
ductus, l. que sub conditione, ff. si quis omiffa causa testa-
menti, Hondedens vol. 1. conf. 62. n. 102. Valascus, con-
sultatione 164. n. 3. & in nostris terminis licitationis
probatur expressè leg. 15. tit. 11. lib. 9. Recopilat.
eis verbis: *Porque el que las pujo con las condiciones
que declarar e entiendese que no fizo puja ninguna fasta
ser fecha la dicha declaracion.*

4 *Vnde* fit, si aliquam habuerit qualitatem, oblatio
facta à conductore quamuis à Senatu admitteretur,
in quantum de iure possit (vt moris est) adhuc non
censebitur illud pretium, & oblationem admitti, vt
præmium lucrari possit, quia ea clausula, *in quantum
de iure*, nihil addit facto, sed solum illud relinquit in
sua essentia, vt quatenus possit, iure admittatur, nec
censebitur simplex, & absoluta acceptatio, sed condi-
tionalis, quatenus ius permiserit, de quo Tiraquell.
de retractu lignagier, §. 8. gloss. 8. Mandosius in regul. de
iure questio. 9. 2. Hieronym. Gabriel lib. 1. conf. 5. n. 3.
& in simili Ioan. Andr. in c. de liris contest. lib. 6. Felin.
in c. constitut. in princ. de rescript. & talis clausula, *in
quantum ius permiserit*, refertur ad præcedentia, &

sequentia, ita vt cum eadem qualitate accipienda,
si iuri congruant, arg. c. causam, qua de rescript, vbi Pa-
normitanus notab. 1.

Nec ex prædicta adiectione potest induci dispen-
satio, priuilegium, vel admissio licitationis, sed le-
gum inducitur obseruantia, Gloss. in c. 1. verbo, nosca-
tur de constit. lib. 6. c. secundo requiris, de appellat. versu-
culo, vt iustitia suum consequatur effectum, & ita nisi
verificetur licitationem esse iuxta ius, & illius
dispositionem, non potest censeferi admiffa pretij
oblatio.

Quia id est secundum ius esse ex Iafone in l. in-
stitiam, n. 11. ff. de iustitia, & in re, Felin. in c. 1. n. 51. de
constit. Crescent. decis. 1. sub titulo de rescriptis, & cum
licitationes etiam si conditionales sint, admitti de-
beant cum sua qualitate, videntur admiffæ, quia id
videtur de iure, & de clausula, *in quantum de iure*
notarunt Bart. in l. si quando, n. 4. ff. de legat. 1. Felin. in
c. cum contingat, n. 13. de offic. delegat. Roland. vol. 2.
conf. 77. n. 18. Honded. lib. 1. conf. 21. n. 19. Menoch. de
recuperand. rem. 9. n. 331. Marquesan. de commissio 2. p.
tit. de concessione Apostolorum, n. 77.

7 *Ex* quibus apparet prædictam adiectionem, in
quantum de iure, vel pro vt de iure, solum admittere,
quæ iusta sint, & reprobare, quæ iuri repugnant, vt
notauit Bald. in l. edita, C. de edendo, vbi agens de ea
clausula tradit illud operari, vt admittenda censeantur
admiffa, sed non admittenda intelligantur reie-
cta, Menoch. dict. rem. 9. n. 331. Honded. lib. 1. confil.
21. n. 19. ad finem, Ciletus decis. Bononiensis 1. n. 1. tom.
1. diuers. & idèd prædicta clausula nullum ius ad-
mit partibus, sed ad iuris dispositionem causam red-
ducit, ita vt conseruet ius, quod ex legibus potest
cuicumque competere, Marques. de commiss. 1. part.
cap. 2. n. 206. & 3. p. §. 2. n. 101. cum sequentibus, vide
quod aliàs de hac notauit Augustinus Barbofa clau-
sula 115.

8 *Manet* igitur ex prædictis, vt quamuis admitta-
tur licitatio, quæ habuerit aliquas qualitates, vel
conditiones, licèt sperentur purificari, cum tamen
non proficit pretij obligatio, quæ nõ admiffa, nec ve-
rè censeferi potest admiffa, dum est conditionalis, quia
pendente conditione subiacet resolutioni, l. necessa-
rio. §. quod si pendente, ff. de pericul. & commod. rei ven-
dit. l. pecuniam, ff. si certum petatur, Cephal. conf. 497. n.
35. lib. 4. Gabriel lib. 1. conf. 117. n. 14.

9 *Et* nullum effectum censeferi habere actus condi-
tionalis, dum conditio pendet, Honded. conf. 14. n.
68. vol. 2. Surd. conf. 238. n. 7. & conf. 268. n. 11. Giruba
decis. 60. n. 31. adèd vt quamuis ex contractu condi-
tionali fiat traditio, quæ solet perfectionem, & com-
plementum tribuere contractibus, l. traditionibus, C.
de pactis, non sufficit procedere effectum pendente
conditione, adèd vt ex venditione conditionalij se-
quuta traditio dominium non transferat, vt com-
probat Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent.
lib. 22. titulo 28. n. 26. & 27. & decis. 37. num. 6. & 7.
& paria sunt in iure, quid non fieri, vel sub condi-
tione fieri, quæ non purificata, vt probauit Surd. plu-
ribus adductis conf. 157. n. 8. & 9.

11 *Secundo*, ex prædictis fit acceptionem, quæ à Se-
nato fieri debet, puram esse oportere, quia alias si
acceptatio non simpliciter fieret, sed sub aliqua condi-
tione, vel restricta ad qualitatem, vt cum licitatio
admitteretur, *provt de iure esset*, tunc ea restrictio
operatur conditionem, vt in l. Stichum, qui mens erit,
6. ff. de leg. 1. Tiraquel. de retractu lignagier, §. 8. glos. 7.
Mandosius in regul. de iure questio, 9. 2. Gabriel lib. 1.
confil. 5. num. 3. & in specie circa clausulam, *provt de
iure*, vel *secundum ius*, post Verallum tradit Caualeca-
nus

16 *nus* decis. 11. n. 41. & decis. 28. n. 17. & 29. 2. p. & si re-
feratur acceptatio ad modum, eo deficiente, resolui-
tur actus, & remanet nullus, & sine effectu leg. 2. C.
de his, que sub modo, Surd. conf. 381. num. 10. Menoch.
conf. 74. n. 17.

11 *Tertio*, requiritur, vt qui pretium pro vectigalibus
obtulerit, aut licitationem postea fecerit, offerat fidei-
iussores, non solum idoneos, sed etiam qui ab alijs
testibus probentur illos esse satis idoneos ad solutio-
nem eius, pro quo obligantur, leg. 9. & 10. tit. 11. lib. 9.
recopilat. & deficientibus testibus quos dicimus, *de
abono*, qui idoneam fideiussionem testentur, non
poterit ex prædictis legibus aliter procedere vecti-
galium conductio, nec lucrari præmium auctionis
& licitationis, quod dicimus, *prometido*, quia fideiuf-
sio nulla, vel non idonea pro fideiussione non habe-
tur l. fideiussor 2. §. 1. l. quoties, 6. in principio, ff. qui satis d.
cogant.

12 *Nec* obstat, quod contra obiciebatur, id quod
pertinet ad probationem, vt testes deponant de se-
curitate fideiussorum, & illi sint idonei, non videri
exprimi l. 7. tit. 11. lib. 9. recop. nam licèt expressè de
probatione non exprimeretur, tamen manifestè
etiam insinuauit d. l. 7. eis verbis: *Que sea obligado
de dar luego en poniendo y puajando la renta cien ma-
rauedis de cada millar de fiancas de hombres llanos, y
abonados.*

13 *Vnde* idoneos esse fideiussores apertè requirit,
cum lex non solum exigeret esse sine controuersia
fideiussores, sed etiam idoneos, & idèd debet proba-
tione constare de idoneitate, quemadmodum quan-
do lex requirit probationem tertium omni exceptio-
ne maiorum, non sufficit presumptio iaris, vt quili-
bet bonæ famæ præsumatur, l. merito, ff. pro socio, l. cum
pater, §. raso, ff. de legatis, sed etiam necessarium est, vt
bona fama testium probetur, ex eo quod requirat lex
testes integra opinionis esse debere, vt circa imme-
morialem probatur l. 1. tit. 7. lib. 5. recop. & non suffi-
cere bonam famam, quæ in iure præsumitur in quo-
libet, sed expressè ad immemorialem probandam ex
Auendaño, Greg. Lopez. Ioan. Garcia, Matienzo, &
alijs D. Castillo de Tertius, c. 27. n. 6. & in Syndicatu
etiam notarunt Babadilla lib. 5. Politica, c. 1. n. 224 qui
alios refert ex Decio, Gabriele, Berart. Auendaño. ego
notam 2. p. decis. Gran. 98. n. 41.

14 *Et* simile exemplum præstat l. 41. Tauri, vbi, cum
ageretur de primogeniis, quæ ex temporis cursu, &
antiquitate inducuntur, traditur in ea, ibi: *T que los
restigos sean de buena fama*, & communis opinio, &
resolutio est, in hoc casu esse necessarium, vt proba-
tio fiat de bona fama testium absque eo quod suffi-
ciat legalis præsumptio pro bona fama, sed expressè,
& manifestè id probandum, vt ex Angelo, Alex. So-
cino, Decio, Craueta, & alijs in terminis tenuit Mo-
lina de primog. lib. 2. c. 6. n. 29.

15 *Quod* quidem maximè conuenit dict. l. 7. in qua
requiritur, vt intra terminum dentur fideiussores
idonei, & idèd, vt præmium auctionis consequatur,
docere debet esse idoneos, aliàs petere non poterit,
quia illa qualitas extrinseca idoneitatis probanda ab
illo, qui in ea fundamentum ponit suæ intentionis,
Bald. in l. si verò, §. qui pro rei, in fine ff. qui satis dare co-
gantur, & in c. presentia, n. 4. de probat. Felin. in cap. fin.
n. 15. de presumpt. Alex. vol. 2. conf. 37. num. 13. multis
probauit Patianus de probationibus, lib. 1. cap. 5. n. 10.
& id procedere, quamvis probatio rei sit difficilis,
aut improbabilis, & negativa, vt notauimus alleg. 9.
num. 20. nam qui se fundat in qualitate, probare
tenetur, & sibi imputet, si ad improbabile se ad-
strinxit.

16 *Et* in terminis nostri casus tenuerunt Alex. d. conf.
37. n. 3. vers. quod autem, Bald. in l. 1. §. si Magistratus,
in principio, ff. de Magistrat. conuen. & ibid. Cuman n. 3.
expressè dicentes, qui vt fundamentum suæ inten-
tionis alleg. dedisse fideiussores idoneos, id proba-
re teneri ante omnia, & generaliter docuerunt Salic-
etus & Alberic. in l. actor, C. de probat. Bald. in c. fin.
n. 12. de presumpt. & omnia expressè comprehenduntur
d. l. 9. & 10. tit. 11. lib. 9. recop.

17 *Quarto*, hæc fideiussio cum qualitatibus prædictis
danda est pro parte conductionis, quæ fuerit liqui-
da, etiam si aliqua pars contractus illiquida maneret,
alias non lucrabitur præmium, id est, *prometido*, qua-
propter illiquidum non debet impedire quod liqui-
dum est, argum. l. fin. C. de compensat. Rebuff. in consil.
Gallis, art. 1. glossa 9. n. 19. Curt. Iun. vol. 2. conf. 122. n. 3.
Azeuedo in l. 1. tit. 21. lib. 4. recop. Rodrig. de execut.
c. 1. art. 4. n. 17.

18 *Tum* etiam quia debere offerre satisfadationem
iuxta legum nostrarum dispositionem, ita vt peteret
à supremo venatu Regalis patrimonij, vt pro parte
liquida satisfadationem taxaret, quia semper remittitur
arbitrio Iudicis, vt ex qualitate negotij de fideiuf-
sione decernat, vt in terminis tradit Menoch. de ar-
bitrarijs, lib. 2. centur. 2. casu 142. num. 3. cum seqq. ibi:
*Ego verius puto Bald. & ceteros sensisse esse iudicis ar-
bitrio remittendum qualitatem ipsius cautionis, nempe
vt cum vel pignora, vel fideiussiones pro cautione præ-
stantur, illa fideiussio illud pignus idonea censeatur iuxta
negotij vel magnam, vel leuem qualitatem, cum non om-
nia negotia, non omnes persona eiusdem conditionis sint,*
glossa 2. in cap. ex publico, de conuers. coniugat. Bald. in l.
vniuersa, num. 3. C. de precib. Imperat. offer. Mascard in l.
Questionis modum, n. 46. de question. & disponitur in
l. 11. tit. 11. lib. 9. recop.

19 *Sed* & notandum est quod Publicanis vectiga-
lium conductoribus, simile opponitibus de impe-
dimento illiquidum, multoties respondi, illos potuisse
facilè prædictum impedimentum remouere, & quod
illiquidum statim liquidari, si id fieri in senatu pete-
rent, & ita impedimentum non debet inuare illum
qui remouere potest, Menoch. lib. 2. de arbitrarijs,
centuria 2. casu, 118. ibi: *Nam ille qui impedimenti præ-
textu, vult iuuari, duo debet probare, primo, illud impedi-
mentum huiusmodi fuisse vt remoueri minimè poterit,*
& probat Textus in l. sed etsi per Prætorum, §. 2. ff. ex
quibus causis maiores, vbi Bart. idem in l. quibus diebus,
vbi Socin. in 3. notabili, ff. de condit. & demonstrat.
Decius in l. 1. in fine, Cod. de bonorum possess. secundum
tab. & conf. 677. num. 4. Gozadin. confil. 37. num. 1.
Socin. conf. 76. num. 79. lib. 1. Craueta conf. 570. n. 3.
& post multos tradit Petrus Surdus conf. 8. num. 251
vol. 1.

20 *Et* in terminis vt in culpa sit qui non petiit à Se-
nato remouere impedimentum, tenuit Surd. conf. 8.
num. 25. ibi: *Cum ergo illi de Gira possent allegatum
iudicis impedimentum remouere, recurrendo ad Sena-
tum, vel etiam ad Dominum auditorem Marchionis
Basti qui est Calusij Dominus, & non fecerint non ex-
cusantur, sed dicuntur esse in culpa*, aliàs enim videtur
sibi impedire, quia non dicitur impeditus qui impe-
dimentum remouere potest, Bald. in dict. l. sed etsi per
Prætorum, §. 1. Decius conf. 677. num. 3. & superiorem
tenetur adire impeditus, vt grauamen illatum repa-
ret, vt cum Butrio, Alex. Romano, Decio, & Ioanne
de Amicis, tenuit idem Surdus dict. conf. 8. num. 24. &
alibi probauimus allegat. 18. num. 25. impedimentum
etiam irreparabile non prodest, si culpa vel mora
impediti præcesserit, l. qui comteat, ff. de re mili-
tari, & debere eum qui allegat impedimentum illud
remo

removere etiam cum damno & periculo, *Item quæritur, §. exercitu. ff. locati, & qui tollere non potest impedimentum debet illud locatori protestari, vt ex illo Textu colligitur.*

21 Et cum possit absque impedimento illiquidi satisfationem, conductor vectigalium præstare, maxime quando vt pluries vidi, quantitas à Senatu Regalis Patrimonij assignatur de qua satisfatio præstanda, nulla poterit considerari excusatio, quia succedit illud quod iuxta prædicta ex Menochio notauimus teneri impedimentum conductorem probare, quia ille *lib. 2. de arbitrariis centuria, 2. casu 118. tradit his verbis: Secundo probare debet is impeditus, impedimentum illud in causa fuisse, ne præstiterit quod præstare tenebatur quoniam quantum in se erat omni diligentia usus est, & probat Textus in d. leg. qui commeatu, de re militari, & tennerunt omnes in l. 2. §. quod diximus, ff. si quis caution. & ibi Alex. n. 6. Iason. n. 5. & plura retulit Craueta cons. 151. n. 22. & cons. 179. n. 6. Decius cons. 454. n. 8 & cons. 152. n. 7. Boër. q. 40. n. 4. Vantius titulo de nullit. sentent. ex defectu iurisd. ordin. n. 166. ver. & erit.*

22 Sed & quod plus est, etiam si impedimentum directè opponatur ab ipso locatore, si cessat impedimentum intra modicum tempus, adhuc tenentur conductores, *argum. l. si in lege, 24. §. Colonus. ff. locati, ibi: Quod si paucis diebus prohibuit: & hoc sequutus, arbitrio Iudicis relinquit quod dicatur modicum tempus, Alex. lib. 5. cons. 127. n. 7. adde quod ex Gloss. Bart. & Lapo notauit Tusch. practicar. lit. P. concl. 37. num. 12. & ex aliis Menoch. lib. 2. arbitrar. casu 361. n. 21. Vnde cum in hoc casu conductor eius, quod illiquidum afferit facile posset liquidationem petere in Senatu, & non fecerit, non debet eo prætextu excusari, sed totius summæ conductionis satisfationem præstare tenetur vt possit præmium, id est, *prometido* obtinere.*

23 Quintò, requiritur vt hæc satisfatio præstetur coram Tabellione maiori reddituum Regalium, *l. 7. tit. 1. leg. 1. tit. 13. lib. 9. recop.* aliàs enim si coram alio Tabellione daretur, satisfatio quasi forma non seruata, quæ dat esse rei, *l. Iulianus, §. si quæ, ff. ad exhibendum, debet actus nullus censerit, l. 1. & titul. Cod. quando probare non est necesse, Glossa & Textus in cap. cum dilecta, verbo irritam, de rescriptis, Glossa in Clement. 1. de iure patronatus, verbo inhiabentes, Panorm in cap. nulli, de rebus Ecclesie, n. 7. Felin. in c. ex parte, in principio de constit. Decius cons. 261. n. 4. Tiraquellus in l. si unquam, verbo reuertatur, Cod. de reuocandis donat.*

24 Et prædictas leges quæ requirunt satisfationem dari coram Tabellione maiori reddituum regalium, inducere formam constat ex eo quia pertinet ad rei substantiam, cui renunciare non potest Glossa notabilis in c. de causis de officio delegati, sequitur Felin. in c. tuis, n. 1. de testibus, quoniam substantia rei est immutabilis: Et quoties lex instituit actum cum solemnitate ab ipsamet lege inuenta, signum est formam esse substantialem, & absolute necessariam, secus verò quando talis solemnitas adiungitur actui iam instituto: exemplum esse potest in solemnitate alienationum, vt in Clement. unica de rebus Ecclesie, c. sine exceptione, 12. q. 2. vel in solemnitate electionum, vt in c. quia propter, de electione, & concludunt verba Patris Francisci Suarez lib. 5. de legibus, c. 31. n. 9. ibi: *Quia quando legislator qui inuenit, & præcepit formam dari etiam potestatem ad efficiendum actum seruata illa forma, magnum auctoramentum est, & secundum ius fere infallibile talem formam esse de substantia actus.*

Nec obstat si quis dixerit prædictas *leg. 7. tit. 11. leg. 1. tit. 1. lib. 9. recop.* non habere clausulam irritantem, ac perinde non debere censerit nullam satisfationem non datam coram Tabellione maiori, quia id procedere non potest; quia idem dicendum esset si satisfatio non daretur in regali consilio coram eius Senatoribus, quod absurdum esset, quia lex prohibet aliter dari, & vbi actus à lege prohibetur, consequens est nullum esse, nam vt tradit Bald. in c. nam concupiscentiam de constit. in principio, omne quod est prohibitum, naturaliter est inualidum, sequitur Dec. in c. 2. de constit. in 1. lectura, n. 5. etsi de nullitate ipso iure posset aliquomodo dubitari, tamen dubium non est, vt quamvis actus prohibitus ab initio valeat, tamen sit per Iudicis sententiam annullandus, vt rectè Francisc. Suarez de legibus lib. 5. c. 26.

Rursus quia etsi in hoc casu admitti posset communis Doctorum controuersia, de qua in l. non dubium, Cod. de legibus, vt quando lex solum prohibet actum, si non irritet illum, mero iure actus valeat, etsi postea irritandus, quia contra legem fuit, tamen ex plurimum opinione dict. l. non dubium, iuxta sententiam illorum, qui tenuerunt actum valere non procedit, quado etiam si lex simpliciter disponat absque irritatione prohibet actum certo generi personarum, & illud concedit alicui personæ certæ, vt in d. l. 7. tit. 1. 1. & in d. l. 1. tit. 13. lib. 9. recop. in quibus solum apud Senatores supremi Senatus Regalis Consilij, & coram Tabellione maiori reddituum Regalium satisfationem conductionis vectigalium dari oportere decernitur, quia tunc etiam si non sit clausula, quæ irritet actum, tamen actus nullus existimandus, vt pro explicatione dictæ legis non dubium, tenuerunt plures in ea, & notauit Gabriel Valq. 1. 2. q. 96. art. 4. disp. 164. c. 3. n. 33. & Regulam constituit ibi: *Quarta regula est, quoties lex prohibet simpliciter actum certo generi personarum vt assignet legitimum auctorem illius actus factus contra legem, nullus est, non solum in Prouinciis Imperij, sed etiam in quouis Regno absque alia explicatione, virtute solum legis prohibentis: nam tunc ex decisione dictæ legis non dubium, quæ lege prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, licet legislator fieri tantum prohibuerit, nec specialiter dixerit inutile esse debere, quod factum esset.*

Deinde etsi prædicta interpretatio non admitte-
retur ad dictam legem, non dubium, sed etiam attenta opinione dicentium legem purè prohibentem non sufficere ad nullitatem actus, tamen iuxta interpretationem dictæ legis, non dubium, quam tradit Ferdinandus de Mendoza lib. 1. de pactis, cap. 4. n. 39. vt ille Textus procedat propriè in actibus, quæ fiunt in fraudem legis: nam tunc absque eo quod rescindatur actus, ne videatur eludi iuris dispositio, ipso iure actus nullus redditur, vt satisfatio etiam nulla existimetur, vt potè facta in fraudem legis, & eius dispositionem, idque confirmat ex integra, ex qua desumpta fuit dict. leg. non dubium, quæ fuit lex Theodosij lib. 1. Nouellarum in lib. 1. tit. 4. Cod. Theodosiani, vbi decreuit id, quod in dict. leg. non dubium, continetur eo prætextu, quia Curiales prohibiti erant, ne Procuraciones rerum alienarum susciperent, vt in fraudem legis obtinere possent, eas conducebant, & idè traditus à Theodosio id non valere, & ex Cod. Theodosiano Iustinianus in suo Cod. ipsam legem, non dubium, eisdem verbis transcripsit, & vt expendit Mendoza verba Textus, ibi: *Quod ad omnes etiam legum interpretationes trahi generaliter imperamus, notat ibi, non dixisset, quod ad omnes leges trahi imperamus, quasi non constitueret regulam pro omnibus*

bus legibus prohibetibus, sed pro actibus factis contra fraudulentam legis interpretationem, vt propter fraudem nulli censeantur, quando fiunt contra-legè etiam non continentem irritationem.

28 Nec mouebit quod aliquis obicere posset, quia magis relinquere videtur qui palam & directo contra legem facit, quàm qui tacitè delinquit & clam, & per circuitū legis voluntatem defraudat, nam ultra quam, non admittimus valere actum contra legem factum, solum agimus de intellectu d. l. non dubium, in qua certum est tractari de solo actu in fraudem legis commisso in quo statutum nullum esse, & dici potest magis regulariter peccare eum qui fingendo se obedire legi, fraudem legi infert, quam qui directo & palam facit contra legem, vt arg. legis ita fideicommissum, 40. ff. de iure fisci ex Accursio & Doctoribus, in l. officiales, c. de Episcopis & Clericis, D. Hieronymo in Iudiam, c. 12. Plutarcho in lib. de sera Numinum vindieta, probauit Mendoz. d. c. n. 40. vers. sed licet aliquis.

29 Quæ omnia rectè conueniunt, huic rei nam leges nostræ 7. & l. 1. quæ supra retulimus idè decreuerunt, coram Tabellione maiori reddituum Regalium satisfationem conductionum vectigalium dari oportere, vt cum omnes conductiones coram eo factæ fuissent, ille cognoscere posset an satisfatio idonea fuisset, & fideiussores pro aliis, vectigalibus essent obligati? & apertè in fraudem sententiæ legis facere videtur, qui coram alio Tabellione satisfationem præstat, etiam si vt aliqui conductores dicebant id facerent, quia tabellio maior accipere noluit eam satisfationem, imò potius Tabellio maior edixit & consentit coram alio Tabellione eam præstadam, quippe actus nullus censendus iuxta prædicta, quia factus est in fraudem legis, nec excusare poterit, vt quando stat per eum cuius interest conditionem impleri fiat, quominus impleatur perinde haberi oportet ac si impleta fuisset, l. iure ciuili, 24. de condit. & demonstrat. Gratian. 2. p. disceptat. c. 23. n. 41. quia id impleri & ita satisfationem dari magis interest Regalis Patrimonij, nec à fisco aliquid factum est quominus impleatur, nec cum iuris Publici sit securiores reddi conductiones vectigalium, l. 1. §. in verum ff. de loco publico fruendo, l. 1. in cau. a. ff. de q. l. 2. C. de exactor. tribut. lib. 10. Girond. de Gabellis, §. p. n. 20. potuit ex voluntate Tabellionis illud immutari, nec à conductoribus contra fieri arg. l. ius publicum, ff. de pactis & quæ ibi communiter notantur, quibus adde Costam de ratione rata. q. 128. a. n. 10.

30 Sed vt cumque hæc possent aliquam dubitationem habere, dubium tamen non est, satisfationem prædictam contra legem datam posse retractari à Iudicibus, vt omnes tauerunt in d. l. non dubium, iunctis Bart. Salicet & Bald. in ea idem Bartol. cons. 206. Anguian. de legibus lib. 2. controu. 7. n. 8. & lib. 3. controuers. 6. n. 10. & rectè declarat Pater Suarez lib. 5. de legibus, c. 28. n. 9. ibi: *Di o enim talem actum dici esse nullum ipso facto vel ipso iure, quia eo ipso quod sit contra legem est subiectus retractioni & nullitati ab ipso puncto in quo fit, ita vt licet multo postea tempore feratur sententia contra valorem actus, nihilominus sententia retrahatur usque ad illud tempus quo factus est, & consequenter reuocet, & annullat omnes effectus eius & auferat omnes effectus, & utilitates quas contrahens illo tempore consequutus est ex illo actu.* Cui addendi Gabriel Valquez, Decius, Corraf. Tiraquell. Zenallos, Gutierrez, de Mendoza, cum aliis quos retuli 1. part. decisio. Granatens. 7. numer. 17.

31 Sextò, præterea etiam requiritur, eum, qui vecti-

galia conduxit, & ex primo pretio, vel licitatione præmium petit, id est, *prometido*, habere facultatem à Senatu Regalis Patrimonij, vt pro toto anno possit vti sua conductione, & hoc dicimus habere *recudimiento de sembargado*, aliàs non poterit præmium lucrari, vt expressè deciditur l. 9. & 10. tit. 11. lib. 9. recop. l. 27. §. 12 d. tit. 11. d. lib. 9. in 3. p. nona recop.

Net quod aliqui conductores intendere solent, vt licet prædictam facultatem pro anno, id est, *recudimiento*, non habuerint à Senatu, sufficere tamen pro aliquibus diebus facultatem habere administrandi vectigalia, quam dicimus *fieldad*, quia verius est nullo modo id prodesse, vt præmium licitationis consequi, & lucrari valeant, quippe cum lex profana requirat facultatem administrandi pro anno, id est, *recudimiento*, habere conductorem, vt præmium lucrari possit, quando aliquid requiritur pro forma, non adimpletur per æquipollens, *Gloss. verbo, transponentes, in c. cum dilecta de rescriptis, & ibi Felin. ampliatione 11. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 21. n. 11. & §. 36. gloss. 2. n. 58. Ofascus decis. 163. n. 4. Rota apud Farinacium Caputaquensis, Stracha, Marcus Antonius Auilefius, & alij, quos refert Barbosa in collect. cap. cum dilecta de rescriptis, num. 5. & notant communiter Doctores in c. cum hi, §. si Prator, ff. de transatione.*

Tum etiam, quia longè diuersa est facultas aliquorum dierum, quam dicimus *fieldad*, ab alia que continet totius anni reddituum perceptionem, & *recudimiento* appellatur, quia vt datur *fieldad*, non tantum curatur de satisfatione vectigalium totius conductionis, & anni, sed solum aliquorum dierum, quousque satisfatio integra, & secura daretur, & censeretur *fieldad* quoddam supplementum gratiæ, quod Publicanis vectigalium conductoribus conceditur ad eorum administrationem, vt constat toto titulo 14. lib. 9. recop. nec *fieldad* æquiales *recudimiento*, nam vt illum cõsequerentur Publicani conductores, illa fuit mens legum nostrarum vt valor conductionis, & vectigalium maneret securus vadimonij, & satisfatione idonea cum qualitatibus, quas expressimus, quod utique non fieret, si ad præmium consequendum sufficeret solum *fieldad*, ideo lucrari non poterunt *prometido*, nisi satisfationem idoneam præstent conductores intra tempus, quod à legibus nostris designatur.

Nam etsi aliquando possit, quod à iure requiritur per æquiualens, adimpleri, tamen id non procedit, quando, vt in hoc casu, ad certum finem, id est, ad securitatem totius conductionis aliquid requiritur: nã quando ille effectus non consequitur, vt in præsentibus, quo casu non poterit aliter impleri, nec potest æquipollens dici, quod non æquipollat, Bart. in l. frass, ff. de legibus, Ioan. Anibal in repetit. l. nemo potest ff. de leg. 1. n. 393. idè vt possit præmium, & *prometido* lucrari, oportet statim decimæ partis pretij conductionis idoneam satisfationem dare, & intra sexaginta dies totius conductionis satisfationem præstari, vt traditur in d. l. 10. & d. l. 27. §. 12 & 13.

Septimò, hæc igitur satisfatio debet intra terminum dari, ita vt si in illo non daretur, etiam si postea sufficiens offeratur, adhuc non lucratus est conductor *Prometido*, nam eo ipso quod l. 10. tit. 11. lib. 9. recop. assignauit terminum sexaginta dierum, intra quem debeat dari satisfatio, & aliter amitterent præmium, videtur prohibere, vt illud possent lucrari, si ultra terminum daretur satisfatio Ex notatis ab Albertic, in l. qui fundum, ff. de contrah. emptione casu 2. quem sequitur Gabriel vol. 2. cons. 65. num. 8. & post plures Tiraquellus de retractu conuent. §. 1. gloss. 2. n. 46. notauit

notavit Surdus *conf.* 371. *num.* 11. & *consil.* 403. n. 58. ubi inquit tantum esse vim temporis limitati, ut post tempus includat contrariam dispositionem, & idem Surdus *d. consil.* 403. n. 57. ibi: *Quod quemadmodum temporis limitatio continet certam inclusionem, quibus ex tempore qualitas requisita convenit, ita expressam exclusionem continere, quoad eos, qui eam non habent qualitatem.*

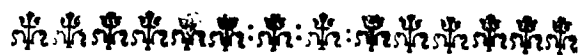
36 Maximè quando tempus adiectum dispositione conuentionali, vel statutariæ inducit formam, Rolandus *lib.* 3. *consil.* 72. n. 8. Beccius *lib.* 1. *consil.* 32. n. 2. Surdus *consil.* 97. n. 25. & *consil.* 375. n. 38. & inducit conditionem, ita ut assensus præstandus ad tempus, si præstetur post tempus, corruat, quasi deficiente conditione, Surdus *decis.* 189. n. 32. & qui recedit à tempore, recedit à forma actus, idem Surdus *conf.* 124. n. 7. & qui non obseruat tempus a lege, vel à contractu requisitum, non dicitur seruare legem, neque contractum, Surdus *conf.* 124. n. 6. & *conf.* 377. n. 12. ita idem est dicendum in sexaginta diebus intra quos fideiussio præstanda, & satisfactio.

37 Idque locum habebit, etiam si ex aliquo accidenti terminus sexaginta dierum prorogetur, quia cum id, quod est non lucrari præmium, & promittendo adiectum fuerit in pœnam defectus implementi satisfactio, nisi expressè pœna remittatur, & præmium concederetur, non poterit in termino prorogato illud lucrari, quia prorogatio solum operatur, ut possit conductionem obtinere vectigalium, & nobis aptissimè expressit Albertus Brunus in *tract. de augmento*, 3. *conclus. princip.* n. 44. in *tract. doctorum*, tom. 17. & nota verba ibi: *Quod prorogatio termini præfixi in dispositione pœnali prorogat pœnam, non autem obseruat, seu rollit, Bart. in l. Valerianus ff. de Prætoris stipulat. Bald. in l. rescripto, §. si pacto, ff. de pactis, vlt. col. & in l. 1. C. de his, qua pœne nomine.*

38 Et est Textus in *l. fin. C. de nonationibus*, ibi: *Vel conditionem, seu tempus addiderit, vel detraxerit, nihil penitus prioris cautela inuouari, sed anteriora stare, & posteriora incrementum iis addere, nisi ipsi specialiter remiserint quidem priorem obligationem, & expresserint. Quod enim expressè non corrigitur, non intelligitur corrigi ex tacito, vel ex subaudito, vel à contrario sensu, nec ex identitate rationis, Aretinus in *tract. de testamentis*, gloss. 112. *num.* 15. in *tract. diuers.* vol. 7. ex Glossa in *cap. cupientes*, §. quod si per viginti de electione in 6. Bart. in *authent. sed cum testator, C. ad legem Falcidiam*, l. 2. *C. de condit. infert.* & non solum prædicta satisfactio idonea debet præstari, sed à Senatu Regalis Patrimonij intra terminum approbati, aliis pro satisfactioe non habetur ex *d. l. 27. tit. 1. lib. 9. in 1. p. recop.**

39 Octauo denique, si pretium conductor vectigalium prius designauit, & postea illud augeat, & licitationem faciat præmio, id est, promittendo conuento, quamvis dubium non sit posse hoc præmium à Senatoribus Regalis Patrimonij concedi ex administratione, quæ eis commissa *l. 22. tit. 1. lib. 9. recop.* tamen si pretij prima obligatio admissa non sit, nec auctio pretij, nec licitatio sustinebitur, etiam si auctiois satisfactioem dederit, ut præmium lucrari possit, quia actio velut accessoria primæ obligationis pretij existimatur, & ea non admissa, etiam auctio nihil operabitur, argumento *l. si cui, ff. de fundo instructo*, ubi si legatum sit fundum cum instrumento, si corruat fundi legatum, corruit etiam legatum instrumenti, & reddit rationem Glossa ibi, verbo *instrumento*, eis verbis: *Huius enim sermonis tenore adeo secundum legatum primo adherere designatur, ut eius futura subaudita non possit esse quin illud ruat, cum in se*

sustineri nequeat, idem probatur *l. 1. & 2. ff. de peculio legato*, ibi: *Nam qua accessionis locum obtinent, extinguantur, cum principales res peremptæ fuerint, & probat Bart. communiter receptus in *d. l. si cui, & in l. tabernam, ff. eodem, & in l. 1. ff. de pecul. leg.* Iafon, in *l. 2. num. fin. Cod. de verb. significat.* & probarunt Surdus *consil.* 93. n. 1. & *consil.* 318. n. 5. Beccius *consil.* 52. n. 107. Albenis *consil.* 217. n. 12. & *consil.* 271. n. 3. D. Castillo *lib. 5. controuerf.* 2. p. c. 168. n. 12. & sequitur Thuscus *Prædicar. lit. A, concl.* 78. n. 6.*

ALLEGATIO XXX.

Augmentum à Principe factum post conductionem vectigalium cui applicandum, Principi vel Gabellario?

- 1 Conductio generalis vel limitata quomodo comprehendat augmentum gabellarum ex Angelo?
- 2 Augmentum superueniens pars rei censetur. *l. si ex toto, l. quod in rerum, §. si quid post, de legat. 1. l. inter socerum, §. cum inter, ff. de pactis dotalibus. l. etiam, C. de iure dot.*
- 3 Res alteri connexa, & inseparata, pars rei censetur. *l. si duo de contrab. empt. l. cum fundus de leg. 2. l. prædiis, §. balneas, §. qui domum, & §. Titia Seiana, de leg. 3. l. Seia 20. §. Tirana, ff. de fundo instructo. l. si ex toto, §. l. quod in rerum 24. §. si quis post, ff. de legat. 1.*
- 4 Augmentum, & accessio non facit unum corpus, si res, qua accedit, separata sit. *l. qui fundum 7. §. si fundum Cornelianum, ff. pro emptore. c. 1. §. è contrario, tit. de inuestit. de re aliena facta in feudis.*
- 5 Vectigalium augmentum à Principe factum, ut ius nouum regulatur.
- 6 Locatione non comprehenditur, quod nondum erat. *l. Rutilia Polla, l. in lege de contrab. empt. l. fin. C. qua res pignori.*
- 7 Iurium concessione solum veniunt, qua erant tempore dispositionis non futura. *l. damni, 18. §. si is qui, ff. de damno infecto. l. fin. §. 1. ff. de leg. 2. l. si ita legatum 8. ff. de auro, & argento legato. l. non modus 12. de seruit. & aqua.*
- 8 Noua res diuersi iuris censetur. *l. 1. tit. 22. lib. 9. recop.*
- 9 Feudum nouum ex noua qualitate.
- 10 Qualitas noua rem aliam facit.
- 11 Augmentum non comprehenditur dispositione, quando in eo militat diuersa ratio. *l. si finita, §. ex hoc edicto, ff. de damno infecto.*
- 12 Limitatio adiecta augmento videtur rem aliam constituit. *l. serui electione, §. vlt. de leg. 1. l. laus 12. l. in agris de acquir. rer. dom. l. Iulianus 14. §. si Titius de act. empt.*
- 13 Concessam propter aliquam causam ad illam limitari censetur.

- 14 Regalia, quando conceduntur, non recipiunt extensionem.
- 15 Gabellarum pactum, ut non augeantur vectigalia, & si auferentur, ei competant pœnale est.
- 16 Rex non debet priuatis donare, vel concedere, quod pro utilitate publica illi à regno datur. *Contractus habent in se clausulam rebus sic extantibus. l. quaro, §. inter locatorem, ff. locati. l. quod Seruius 8. ff. de condit. causa data.*
- 17 Noua causa superueniens facit recedere à dispositione.
- 18 Rex non debet in alios usus convertere, quod à Regno propter aliquam causam publicam concessum.
- 19 Immoderatum non comprehenditur dispositione.
- 20 Augmentum intolerabile est, quod induceret lesionem.
- 21 Augmentum, quod maximè nocet, debet reformari. *cap. suggestum de decimis: cap. quanto de censibus*
- 22 Conductio limitata vectigalium non recipit augmentum.
- 23 Concessio generalis vectigalium potest recipere augmentum, non verò limitata.
- 24 Venditio vectigalis sub certa forma, non potest emptor, vel conductor excedere.
- 25 Augmentum gabellarum an cedat gabellario in nostri temporis conductionibus non procedit.
- 26 Vectigal in re in qua non erat de nouo inductum non potest dici augmentum, ut cedat locationi.
- 27 Princeps si diminuerit vectigalia, debet pro rata facere remissionem gabellario.

Conductis Sipsis, & vectigalibus, si intra tempus conductionis ea augeantur à Principe, an ad eum, illa pertineant, vel ad conductorem pro explicatione legis prima. *tit. 22. lib. 9. recop.*

IN hac quæstione ab aliquibus probata fuit Angeli distinctio in *l. at ubi 27. n. 2. de portionem hereditatis*, ut quoties conductionis verba generalia sunt, tunc noua vectigalia, quæ augentur, comprehendantur, at verò si limitantur ad ea, quæ tunc erant, vectigalia non conductori, sed Regi locatori competunt, quæ auferentur, eamque distinctionem plures sequuntur, maximè Philippus Dec. in *c. cum M. Ferrariensis*, n. 13. & 14. *de const. & in conf.* 4. n. 2. Menoch. *conf.* 34. n. 15. & 19. Boër. *dec.* 180. n. 8. Peregr. *de iure fisci*, lib. 6. tit. 15. n. 34. Lazarte *de decim. vendit.* c. 18. n. 84. ad finem, & n. 85. Girond. *de gabellis*, p. 12. n. 38.

Et quamuis plures credant, ut augmentum superueniens pars rei censetur, ut eius locatione comprehendere valeat, Albertus Brun. in *tract. de augmento*, *concl.* 1. n. 9. & 10. iunctis, quæ ex *l. si ex toto, l. quod in rerum, §. si quid post ff. de leg. 1. l. inter socerum, §. cum inter, ff. de pact. dotal. l. etiam C. de iure dot.* ex Bald. Iaf. Aretino, Roland, & Natta tradit Surdus *conf.* 255. n. 3. ex Bartolo, Gozadino, & aliis Menoch. *conf.* 26. *num.* 1.

Tamen id procedit, quoties res alteri connexa, & inseparata, & sunt coniecturæ, quæ id suadeant, & quando res diuersa ita vno & eodem contractu coniunguntur, ut eodem pretio comprehendatur, tunc vna res sine alia in contractu esse non potest, *argum. l. si duo, ff. de contrahend. empt. l. cum fundus ff. de legat. 1. l. prædiis, §. Balneas, & §. qui domum, & §. Titia Seiana, ff. de legat. 3. l. Seia, 20. §. Tirana, ff. de fundo instructo, l. quod in rerum 24. §. si quis post, l. si ex toto §. ff. de legat. 1. & utrobique Gloss. & Scrib. Bart. in *l. uxori*, 32. *num.* 3. *ff. de legatis* 3. Abb. in *c. 1. n. 3. de censibus*, Iafon in *l. Beneficium*, n. 12. & sequentibus *ff. de const. Princip.* Philippus Decius *conf.* 109. *pro tenui*, *num.* 2. *vers. Quarto coadiunabatur*, Paulus Parisius *conf.* 80. *num.* 1. & sequentibus, 1. part. Alexander. *conf.* 223. *num.* 1. lib. 2. Ioannes Cephalus *conf.* 169. n. 17. 2. part. Guillier. Benedict. in *cap. Rainuncius*, verbo, & *Horium*, *num.* 1. & sequentibus de testamentis, Petr. Surdus *dicta decis.* 241. *num.* 10. *cum sequent.* Gratianus *dicto cap.* 126. *num.* 1. *cum sequentibus*, Fuluius Pacianus *d. c. 27. n. 12. Rosental. de feudis*, tit. de caus. ex quibus feudum amitt. c. 10. n. 29. & 30. & in *addit. lit. M.**

Quibus cessantibus regulare est per adiectionem alicuius rei non confundi, vel fieri vnum corpus, nec accessoria regulatur, si augmentum, vel adiectio separatam habeat conditionem, & diuersam à re cui adicitur, ut probatur *l. qui fundum Cornelianum*, ff. pro emptore, ubi in hæc verba: *Partes quæ emptioni fundi adiciuntur, propriam, ac separatam conditionem habere, & ideo possessionem quoque separatim nancisci oportere, & longam possessionem earum integro statuto tempore impleri, cap. 1. §. è contrario, de inuestit. de re aliena facta in vrbibus feudorum*, dum ait: *Si quidem tale adiectum sit, quod per se subsistere possit, id est, ut per se censetur, ut prædium id non accrescat*, D. Molina de *Hisp. primog. lib.* 1. *cap.* 76. *num.* 3. Iulius Clarus *lib.* 4. *recept. sentent. §. feudum*, *quæst.* 28. *num.* 5. Ioannes Garcia de *expensis*, *cap.* 22. *num.* 4. Mières de *maioratibus*, p. 1. q. 10. n. 61. & n. 132. *cum sequentibus*; Henric. Rosental. *de feud. cap.* 10. *conclus.* 43. *num.* 6. & *num.* 18.

Ex quibus regulariter certum est augmentum vectigalium post factam conductionem pertinere ad Principem, tum quia velut ius nouum regulatur quod sub antiquo non continetur, & statim de consuetudine nullo modo deberi, testatur Boër. *d. decis.* 180. n. 8. ibi: *tamen de consuetudine talia iura non cedunt lucro firmariorum, quia sic est interpretatum, & cum aliis probat Rosental. de feudis, c. 5. de Regalibus concl.* 40. n. 3. *in fine.*

Et quod certum est, si aliquod ius vectigalis, aut tributum de nouo imponeretur, tunc sine dubio ad Regem pertinet, quia minimè potuit in prima conductione venire, nec intelligi conductæ ea res; quæ nondum erat, *argumento l. Rutilia Polla, l. in lege 77. ff. de contrab. emptione*, iunctis, quæ pro eorum iurium explicatione notantur Ant. August. *lib.* 3. *emend. c. 7.* Gilbertus Regius *lib.* 2. *Enantiophan. c. 10. Bald. vol. 1. conf.* 370. ubi pro eadem sententia, ut de futuris in locatione non sit cognitum, adducit *l. fin. C. qua res pignori*, & alia iura, videndi Craucta *conf.* 964. n. 10. Menoch. *de presumpt. lib.* 1. *presumpt.* 21. & *conf.* 26. n. 5. & *conf.* 606. n. 30. & 31. Rota Genuensis de *mercatura. decis.* 145. n. 4. ex Baëza, Lazarte *de decima vend.* c. 18. n. 85.

Tum etiam: nam in quacunque concessione, vel dispositione iurium solum comprehenduntur, quæ erant tempore dispositionis non futura, nec quæ superueniunt post concessionem, vel dispositionem

ex dictis inribus, & ex l. damni, 18. §. si is qui, de dam- no infecto, l. fin. §. 1. de legat. 2. l. si ita legatum, 8. ff. de auro, & arg. legato, l. non modus 12. Cod. de seruit. & aqua & in eis bonis Bartolus, & communiter Do- ctiores, Bald. vol. 2. conf. 284. num. 1. & in leg. omnia pri- uilegia, n. 3. C. de Episcopis, & Clericis, Iason. in l. si ex toto, num. 3. ff. de leg. 2. ubi num. 12. ad finem tradit hanc opinionem pro veritate tenere, & magis commu- nem esse, & multis fundamentis comprobat Albericus in tractatu de statutis, quæst. 116. num. 1. cum se- quentibus, Petrus Antibol in tractatu de muneribus, 3. part. principali, §. 4. num. 139. & 144. Carolus Ruinus lib. 5. conf. 111. num. 17. Osalcus decis. Pedemen. 91. per totam, Petrus Surdus conf. 27. num. conf. 127. num. 43. & conf. 496. num. 7. Thufcus practic. lit. P. conclus. 735. num. 2. cum sequentibus, Stephanus Gra- tianus discept. Forensium, tom. 1. c. 98. n. 1. cum sequen- tibus.

8 Idque aperte confirmat apud nos d. l. tit. 22. lib. 9. recop. eis verbis: Y como quiera que siendo los dichos derechos que acrecentamos, y ponemos nuevos, y no aco- stumbrados antes llenar, esta claro, y sin duda que no se comprehenden en el asiento, que del dicho Almojarifaz go maior tenemos hecho, ni pertenecen, ni pueden per- tener a los Almojarifes, y personas que de nos al pre- sente lo tienen por asiento, y arrendamiento, toda via a maior abundamiento ordenamos, y declaramos que to- dos los dichos derechos, que assi de nuevo se acrecien- tan, y lo que de mas, y aliende en virtud de los nuevos aranceles, y declaraciones, y aditamentos, que en ellos se hizieren se acrecentare pertenece a nos, y no a los di- chos Almojarifes, &c. In qua lege notandum est verbum, nueno, quo casu cum res noua existimatur, tunc diuersi iuris censetur, nec potest haberi pro augmento, sed res differri in specie, quamuis forma non mutetur, idque specialiter enenit, quoties nouæ collectæ, quæ augentur, vel ex rebus diuersis colle- ctantur, vel nouo modo, quo casu certum est aug- mentum non posse existimari, sed rem nouam iuxta tradita per Bart. & Doctores. in l. ius civile per textum, ibi, ff. de iustitia, & iure, & per Innocentium, Ioann. Andr. Abb. & reliquos in c. 1. consecrat. Ecclesia, vel altar. & per Albert. Brunum latissime in d. tractatu de augmento, conclus. 3. princip. num. 10. cum sequen- tibus, & concl. 4. n. 1. cum multis aliis Fuluius Pacian. de probat. lib. 2. cap. 28. num. 91. cum multis sequentibus, Pelaez de Mieres. de maiorat. 3. part. quæst. 8. num. 49. Petr. Surd. conf. 27. in fine, lib. 1. ubi tradit augmen- tum, quod constituit nouam rem non includi in dispositione.

9 Quod inco ncessione, & reuocatione antiqui fuedi specialiter tradunt scribentes, propter nouam formam, vel qualitatem adiectam, censeatur esse nouum feudum, & maximè Bald in c. 1. §. illud, n. 8. in fine, ibi: secus si esset addita noua forma, tit. de prohibe. feud. alienat. per Federicum, & in c. 1. num. 19. in fine, an agnatus, vel filius defuncti, & in lege 1. 2. Lectur. num. 4. post medium, ibi: nisi noua inuestitura ef- set noua forma, & natura, ff. de rerum diuis. Matthæus de Afflictis decis. 112. n. 5. ibi: Et profecto nouum dici potest ex quo inuestitura facta D. Raimundo adiecta noua qualitas, & est addita noua forma, qua dictum est, quod D. Raimundus habet partem dicti Castri Mi- rabele, stante pace inter D. Raimundum, & Leonetum Lauricum, & non obstante pace nihil debeat D. Rai- mundus, & sic ratione huius nouæ qualitatis inuestitura dicti Raimundi in eius persona reputatur feudum nouum, licet fuit paternum, &c. M. plura notauit aileg. 50. n. 108.

10 Idque saltem verum est in eo, quod de nouo addi-

tur feudo, quia in hoc indubitabiliter reputatur pro feudo nouo, vt declarat Afflict. in cõstit. Neapol. lib. 1. rubric. 71. de ordinandis iudicibus, & cum Decio, & aliis, quos cumulat Cæsar Vrsilis in annotationibus, decis. 112. eiusdem Afflictis, numer. 7. Mieres 3. parte de maiorat. dict. q. 8. n. 50. Balzar in cap. unico, num. 7. de feudo non habere propriam naturam fendi, & facit glo- sa notabilis, verbo manent, in leg. peculium 4. §. si ere alieno, ff. de peculio, ubi possunt addi plures, quos congerit Tiraquel. de retract. Lignagier §. 32. glos. uni- ca, n. 29.

Deinde etiam si nouum tributum non censeretur, sed augmentum, adhuc in conductione comprehendi non poterat, quia etiam in dispositione generali, vel contractu, non comprehenditur augmentum, quã do in eo militat diuersa ratio iuxta notata per textum in l. si finita 15. §. ex hoc edicto, ff. de damno infe- cto, Bart. in l. damni infecti, §. is qui, n. 4. ff. eodem, Me- noch. conf. 606. n. 43. Albertus Brunus tractatu de aug- mento, conclus. 5. n. 23. & sequentibus, qui tunc tradit diuersam procedere rationem, quando dissimilis est ratio, & diuersus effectus augmenti, quia tunc ex hac differentia rationis augmentum dici potest, Six- tinus de regalibus, lib. 2. capite 6. num. 29. & 30. & cum augeri soleant collectæ ex aliqua vrgenti Reg- ni necessitate, propter Bellum ærario exhausto, aut causis publicis, quæ id suadeant, absurdum esset existimare augmentum fieri propter vtilitatem pub- licanorum, inde fit, vt nullatenus admitti possit ad publicanum pertinere, quod in collectis auge- retur.

12 Vterius id magis sine dubio procedit, quoties propter vrgentem belli necessitatem pro tempore limitato tributa auferentur, quippe illud aperte respicit causam, quæ vrget, non verò vt rei principali accedat, & quoties, quod dispositione comprehenditur, limitationem habet, non potest dici habere naturam augmenti, quia non refertur ex limitatione ad illud, cui accedit, argumento l. serui electione 5. §. vltimo, ubi Doctores, ff. de legatis 1. l. non modus 12. ubi etiam Accursius, Bald. & reliqui, C. de seruit. & aqua l. lacus 12. l. in agris, 16. ff. de acquir. rerum dom. l. Iulianus 14. §. si Titius, ubi etiam Bart. n. 2. ff. de action. empt. idem Bart. in d. l. damni infecti, §. si is qui, cum multis adductis per Tiraquell. de retract. Lignagier §. 32. glos- sa 1. n. 49. Albert. Brun. in d. concl. 5. n. 28. & concl. 6. per totam, Didac. Couarr. in pract. c. 2. per tot. Riminald. in §. 1. n. 77. & sequent. instit. quibus alienar. licet, vel non.

13 Er vltraquam hodie expetitur propter belli ne- cessitates pro quatuor annis, vt Regnum impleret seruitium, quod Regni exhibuit, aliquarum rerum tributa adaucta fuisse, & Sissæ in aliquibus creuerunt, regulariter etiam nisi propter bellum expressæ, con- cessum aliquid dicatur in dubio, quando conceditur ex aliqua causa, præsumptione iuris limitatè concessum existimatur, vt inquit Bald. in cap. 1. §. si quis de Manso, n. 3. de controversia inuestitura, ibi: Nam natura fendi est sicut natura agri limitati, & sicut natura lacus, & stagni, qui non accipiunt extensiuum augmentum, eo quod habent terminos restrictiuos, vt ff. de contrahend. emptione, l. Rutilia Polla, pluribus probat Albertus Brunus d. conclus. 6. n. 2.

14 Quod maximè congruit conductoribus Sissarum millionum: nam cum conductio fiat certæ, & limitatæ rei, quæ in qualibet specie vectigalium à Regno cõ- cessa, augmentum conductor habere non potest & quoties Regalia conceduntur, tanquam specialia, & exorbitantia à iure communi, non accipiunt exten- sionem, quin imo semper restringuntur, nec ad consequen-

consequentiam trahi possunt, cap. ea qua, de regul. iur. in 6. Lucas de Peña in l. 2. num. 3. & 4. C. de iure Rei- publice, lib. 11. Rolandus à Valle, qui loquitur in ter- minis augmenti, conf. 1. vol. 2. n. 147. & seqq. Sixtinus de Regalibus, lib. 1. c. 5. n. 63. Mastrillus de Magistratibus lib. 1. c. 16. n. 20. & 21.

15 Præterea prædictum procedere dicendum est etiã si expressè sibi caueret Gabellarius, collectarum conductor, vt in eius vtilitatem cederet, quidquid auferetur in collectis, vel Sissis, quarum conductionem facit, quia siue pactum concipiatur eo modo, de quo allegatione 11. vt vectigalia non auferantur, & si auferentur, Gabellarij commodo cedant, quia tunc, vt latè probauimus, conventio potius respicit pec- nam, si contra factum fuisset, quam vt Princeps con- cederet augmentum, quo casu solum damnum, quod eveniret Gabellario, non verò collectæ, quæ de nouo impositæ ei competere poterunt, vt satis latè su- præ probatum est.

16 Si verò pactum expressum fiat, non in pœnam, sed dispositiuum, vt quæcunque auferetur, collectæ eius conductione comprehendantur, similiter dicen- dum, augmentum collectarum non posse illud Gabellario concedi, tum quia vt in prædicta allegatio- ne retulimus, non potest Princeps aliquantulum priuato concedere, quod ei à Regno pro seruitio exhibe- tur pro eius tutela ex causa publicæ vtilitatis, & cum semper ea ratione collectæ auferantur ex aliqua vr- genti necessitate, & noua causa, quæ id suadet, præ- terquam iniquum foret, vt solum ad vtilitatem Gabellarij crescerent vectigalia, procedit iuris doctrina, vt verba, & conventiones contractus debeant in- telligi rebus sic extantibus, & mutato rerum statu, vt noua causa superueniente locum non habere, l. quero 56. §. inter locatorem, ff. locati, l. quod Seruius 8. ubi no- tant Scribentes, ff. de conditione causâ datâ, Andreas Tiraquellus cum plurium allegatione in repetit. l. si unquam, in præfat. n. 167. C. de renouandis donat. Seraph. de priuilegiis iuram. priuileg. 7. num. 11. & decis. 179. num. 1. Osalcus decis. Pedem. 91. num. 1. & 14. Petrus Surdus decis. 236. num. 13. & decis. 289. num. 12. & conf. 496. num. 9. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 96. num. 23.

17 Et facit doctrina Decij conf. 335. n. 1. & 3. ubi re- fert Ancharranum conf. 87. magistraliter tradens ex causa noua superueniente recedere licere à qualibet dispositione, nec dicitur fieri contra voluntatem, quia si de tali status mutatione cogitasset, ille qui dispo- suit, idem fecisset, Riminaldus plura ad hoc cumu- lans conf. 59. num. 72. Petrus Surdus decis. 236. num. finali.

18 Nec aliquid contra mouebit videri coniecturas cessare, quando mentio fit, vt ad conductorem perti- neant vectigalia, quæ auferentur, nec hanc conuen- tionem illusoriam, & nullius momenti esse oportere, quippe, vt probauimus d. allegatione, eorum, quæ à Regno propter aliquam vrgentem necessitatem cõ- cedantur, Princeps priuato concessionem facere nullo modo potest, nec convertere in alios vsus, quam in quibus concessum, & contractus locationis ad ea referendus, quæ eo comprehendi possunt, nec con- uentionem hanc reddi illusoriam aliquid mouebit, quia hoc argumentum puerile, & nullius roboris esse pluribus probauimus, 1. part. decis. Granat. 31. num. 51.

19 Quod magis sine dubio procedit, quando illud quod auferetur in collectis, & vectigalibus maximâ contineret quantitatem vt contingere solet, quando ad tempus augmentum fit, & pro belli necessitate, tunc enim iniquum esset, vt immoderata illa quanti- Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

tas, quæ creuit cedat in vtilitatem gabellarij, vt opti- mè explicuit Paul. Castrensis in l. 2. §. vlt. per textum ibi, ff. de aqua pluuiæ arcenda, dum inquit: Et hoc vlti- mum singulariter nota quia si concedo tibi vt possis im- mittere aquam de fundo tuo in meum etiam si mihi noceat intelligitur nisi noccat immoderatè, facit optimè pro eo quod notat Bartolus in l. Societatem, §. arbitratorum pro socio quod si est data potestas arbitrio quod possit auferre de iure vnius, & dare alteri, intelligitur si licet moderatè & in parua quantitate, vt in l. si de meis, §. recepisse, ff. de arbitris, et si fuit dictum quod in parua & magna quan- titate, intelligitur nisi sit nimis magna vt ibi notat Bart. nec scio textum melius facientem, licet ipse non alleget facit, l. si cui supra de seruituribus. Hactenus Paulus Cas- trensis qui in proposito ita accipiendus, vt quamuis concederentur, & possent pertinere ad conductorem vectigalium, quæ de nouo auferentur, non sit acci- piendum de magna quantitate.

20 Inuit Cardinalis Thufcus practic. lit. P. concl. 735. num. 10. ubi: Declara omnes extensiones procedere quando augmentum est immoderatum vt quia augmentum excedit dimidium totius, quia tunc dicitur intolerabile aliàs secus, & facit quod notat Alex. lib. 2. conf. 178. n. 10. vers. Præterea, ubi agnoscit, Ex superuenienti augmento restringi contractum & priuilegium quando magna lesio inducitur.

21 Et quando magnum augmentum fuerit, ita vt comprehendi sine contractu, vel dispositione maxi- mè noceat concedenti debet reformari, & declarari non comprehendi, ex defectu voluntatis argum. text. in cap. suggestum, ubi Glossa, & Doctores, de decimis, & cap. quanto, ubi etiam Glossa, de censibus eadem Gloss. verbo quod non ledat aliam, in cap. rescripta, 2. §. 2. l. 5. tit. 20. p. 1. l. 43. tit. 18. p. 3.

22 Sed & qui contrariam sententiam tenuerunt colle- ctarum augmentum ad conductorem pertinere, de quo Felinus, Decius, & Ripa, quos refert Menoch. conf. 106. n. 12. & ex eisdem & Iafone, conf. 6. num. 15. tamen id limitandum ipsi censuerunt, quando con- cessio vel locatio vectigalium est limitata, cum qua non conuenit augmentum, videlicet si duo pro cen- tum vectigal esset & locaretur, vt illa duo conductor perciperet si postea ad quatuor pro centum vecti- gal augeatur, illa duo, quæ excedunt limitationem locationis, debent ad Principem, non verò ad con- ductorem pertinere.

23 Et vltra quam, vt indubitatum traditur in d. l. 1. tit. 22. lib. 9. Recop. ibi: esta claro y fundada, comprobatur iure communi, ex eo, quod vulgariter notatur in Lin agris limitatis, ff. de acquir. rerum domin. & in termi- nis, vt opinio eorum, qui tenent pertinere augmen- tum vectigalis conductori, accipienda, quando gene- raliter omnis gabella locata sine limitatione, vt talis summa pro qualibet re, vel contractu percipiatur, ex Bald. & Angelo tradit Menoch. conf. 34. n. 15. eis ver- bis: Inquit Baldus, quod si vendita est exactio gabella in genere nulla facta mentione, quantum exigi debeat pro singulis rebus, & personis, vt contingit in nostro casu, si ciuitas gabellam auget, vt quid plus exigatur augmentum cedat commodo emptoris gabella.

24 Vnde quando, vt in nostris vectigalium locationi- bus, quantitas designatur, quæ ex rebus, & contracti- bus exigenda, siue in gabellis, quas dicimus, alcana- las, vel in Portuorijs, & Almojarifazgos, vel in Sissis, & millionibus, quidquid postea auferetur, non po- test in vtilitatem cedere conductoris, nec ille suam excedere conductionem, Decius in c. cum M. Ferrar- iensis n. 13. & 14. de constit. Princip. & conf. 4. num. 2. ex Boherio, & alijs Menoch. dict. conf. 34. num. 7. ibi: Quod quando venditur gabella exactio certa sub forma, O 2

7 Præsertim, quia cū sibi consulens Gabellarius pacisceretur, ne mercium pretium, aut vectigalia auferri possent, tamen pœna debet ceneri, vt accrescat conductori, quamquam pactum velut pars contractus, iuxta *l. fundi partem ff. de contrahend. empt.* & quod notarunt Bart. in *l. iuris gentium*, §. *quinimo*, n. 7. *ff. de pact.* Pinellus in rubrica, *Cod. de rescindend. venditione*, 2. part. cap. 2. num. 29. Felicianus de censibus, lib. 2. cap. 1. n. 14. Lazarte de decima venditionis, cap. 15. num. 21. Azeuedo conf. 21. num. 15. ex Decio, Conarr. & Tiraq Menoch lib. 2. de arbitrariis, casu 260. n. 44. siue consideretur vt conditio, ne pretium excresceret, vel si auferretur, conductori applicandum, & conditione impleta, ad aucto pretio, obligatio procedat, *l. cedere diem*, ff. de verb. significat. vbi omnes Doctores communiter, Peregrinus de fideicommissart. 43. num. 17. Surdus conf. 38. num. 10. & conf. 101. num. 27.

8 Et hoc casu non solum quod verè probatum fuerit interesse poterit paciscens percipere, verum omne quod conuentione comprehensum, quia videtur à partibus taxari damnū excessus pretij, & transigi eo pacto, vt pro tempore conductionis accrescat Gabellario, & idèd percipiat, Rebuff in *l. unica*, C. de sent. que pro eo, quod interest, n. 571. Curtius Iunior ibi n. 58. Cagnolus n. 110. Surd. decis. 260. n. 21. & 22. & in dubio non debet præsumi conuentum nomine pœnæ, gloss. in *l. 2. ff. de his, qua pœna nomine*, Bart. in *l. Pater Seuerinam*, n. 2. de condit. & demonstrat. Bald & Dec. quos refert Hieronym. Gabriel. vol. 3. conf. 105. n. 5. Coff. Menoch. & alij quos adducit Surd. decis. 7. n. 21.

9 Verumtamen nihilominus pro fisco, ita prædictum pactum interpretandum, vt nihil amplius possit eius prætextu petere conductor, quàm quod verè eius interesset mercium pretium, seu vectigalia non auferri, quod vt melius percipiatur, inuestigandum est, quod potius respiceret prædicta adiectio, ne pretium & vectigal auferretur, vel augmentum cederet lucro conductoris, & nihil aliud respexit, quam sibi cauere Gabellarius, ne aequaliter ex maiori pretio, aut vectigalium onere impediatur exportatio mercium, earum vsus, & commercium, nam ex maiori pretio prouenit difficilior venditio earum rerum, quarum pretia, & tributa creuerunt, vt arg. c. *legimus* 24. distinctione 93. & c. *sancta* 2. q. 7. l. *ideo* 4. ff. de eo quod certo loco, ex Didac. Perez, Bobadill. lib. 3. Politica, cap. 4. num. 62. & 65. cui adde Conarr. lib. 3. var. cap. 14. num. 3.

10 Vnde non rectè existimant, qui credunt crescere posse Regale patrimonium, augendo vectigalia mercium, quia cum minus differant ex tributorum onere, decrescunt potius, quàm augentur gabellæ, vt in terminis si multiplicarentur tributa, quæ solebant solui pro mercibus, ex quo eueniat, quod tot mercantiarum postea non deferantur, notauit Angelus in *l. ar ubi*, n. 2. in fine. *vers. si tamen*, ff. de petitione hereditatis, refert, & sequitur Albert. Brunus in tractatu de augmento monetæ, q. 16 num. 6. & ad annonæ copiam, vt minuatur earum vectigalia, notauit Placita in *l. modios*, in principio, *Cod. de susceptioribus*, & arcariis, lib. 10. Bobadilla lib. 3. Politica, cap. 4. n. 65. ad finem.

11 Supposito igitur nihil potuisse attendi in prædicta conuentione, nisi vt quod eius interesset sibi cauere Gabellarius, ne vectigalia minuerentur, si tot merces non deferrentur, etiam si consideretur pro pœna conuentionali ea adiecto, vt augmentum pretij, seu vectigalis debeat conductori applicari, nullo modo amplius deberi poterit, quam quod verè Ga-

bellarij interesset, quia pœna conuentionalis ad illud referenda, vel limitanda ex eo, quod notatur per legem cum allegas, C. de vsuris, c. tuam, de penis, l. 2. §. *si ff. qui satisfacere cogantur*, l. *fin. ff. si quis in ius vocat.* non ierit, Bald. in *l. qui crimen*, n. 20. C. qui accusare non possunt, Padill. in *l. si quis maior*, n. 23. C. de transaction. etiam si pœnæ conuentionalis solutioni adiiciatur iuramentum, Gutier. de iuramento confirmatorio, 3. p. cap. 17. n. 5. 6. & 10. qui tradit ita in Pinciana Cancellaria iudicatum.

Et vltra prædictos idem probatur *l. & si post tres* 8. ff. si quis cautio 81. l. *stipulationes non diuiduntur* vbi communiter Doctores ff. de verb. obligat. dict. Alex. Ludouic. decis. 241. vbi Oliuier. Beltuaminus in additionibus, n. 7. Aretin. in *l. 4. §. Cato*, vbi etiam Crot ff. de verb. obligat. Ricc. Collectedanea 1839. & pœnam conuentionalem solum esse referendam ad interesse, Berouis in *c. potuit*, n. 29. de locato, Ancharan. conf. 148. Corn. vol. 1. conf. 188. Cacheran. decis. Pedemont. 70. n. 10. & 15. maximè in iudicio bonæ fidei, vt locatio, §. *actionum*, in *stit. de actionibus*, in quo æquitati, & bonæ fidei repugnat amplius quàm interesse petere, Angel. conf. 219. Paris. vol. 1. conf. 34. ad finem, Afflict. decis. 135. quem & alios Burlat. vol. 1. conf. 53. num. 12.

Sed & Prætorias stipulationes sine dubio esse ad interesse referendas, quando in eis pœna conuentionalis adiicitur, probatur *l. fin. ff. de Prætoris stipulationibus*, l. 2. §. *si quis in ius vocatus non ierit*, Bart. Bald. Angel. Iacobin. Alciat. Gramatic. & alij, quos in comprobationem adducit Hieronym. Gabriel vol. 1. conf. 181. n. 8.

Et generaliter pœnæ conuentionalis executionem non admitti tanquam lucrum cum aliena iactura ad interpretationem legis, si quis maior, C. de transactionibus, eis verbis: *restituta pœna que pactis probatur inserta*, ex Iafone, Alex. Curtio, Cagnolo, Angelo, Decio, Gozadino, & aliis Tiber. Decianus, vol. 1. responso 10. n. 8. & quod in terris Ecclesiæ non admittatur pœna conuentionalis vltra interesse, quia videtur lucrum inhonestum cum alterius damno ex d. c. cum Bartolo, Abbate, & Butrio idem Decianus vol. 3. responso 79. per totum, & in foro conscientiarum non posse vltra interesse pœnam exigi ex Textu cum Glossa, verbo, *argumento*, in cap. *fraternitatis* 12. quest. 2. Panormitanus, & Calderinus quos congerit Lanfrancus cent. 3. decis. 217. Hostiensis, Butrius, Imola, Socinus, & alij, quos refert, & sequitur Octauius Vulpellus de Pace, questione sexagesima quarta.

Ex quibus, & aliis pluribus, quæ in huius conclusionis fulcimentum possent adduci, probari videtur nihil in hoc casu potuisse petere Gabellarium, quàm rerum ex quibus vectigalia colligebantur, pretium auferretur, quia manifestè apparuit ex relatione, quam in omnibus annis conductores vectigalium ex ordinationibus Regiis tenentur exhibere in Cõfilio Regalis Patrimonij non fuisse minorem numerum mercium earum, quæ antea solebant commercio deferri ad solutionem vectigalium, nec post augmentum pretij, & vectigalis exiguiora fuerat vectigalia, quæ antea soluebantur, ac perinde cum excessus pretij nihil diminuerit lucrum Gabellarij, ideo eius petitionem, vt augmentū pretij, quod sibi Princeps seruauit, illi applicetur, non admittendam.

Tum quia, etsi illud non constaret ex parte Conductoris, nihil est probatum de damno, quod ei eueniret. & cum hæc pœna conuentionalis referatur ad interesse, illud probare tenetur, qui pœnam petierit, Baldus in *l. rogasti*, §. *si tibi*, *versic. in contrarium*, non valet,

valeat, ff. si certum petatur, plures relati ab Stephano Gratiano tom. 2. disceptat. cap. 387. num. 10. cum sequantur.

17 Tum etiam, quia dominium rei, id est, salis (cuius gabella conductæ) Principis erat, & nunquam illius pactum admittendum, ne pro communi bono rerum pretia minuat, vel augeat, vel etiam vectigalia crescat, aut ad minorem quantitatem redigat, provt regiminis ratione expollet, est enim hoc proprium Regalis dignitatis titulo, C. noua vectigalia institui non posse, vbi Salicet. in *l. non solent*, eodem titulo, Panormit. Corsetus, Lancellot. Conradus, Ioann. de Antiboli, Alciat. & alij, quos refert Camill. Borrell. de præstantia Regis Catholici, c. 20. num. 16. ex Politic. Nicolaus Bello de statu Politico, lib. 2. discursu 46. Magister Fr. Ioannes Marquez in Governatore Christiano, lib. 1. cap. 16. Ioannes Barclaus tom. 1. lib. 4. Argenis.

18 Et vltra quam etiam ex iure stricto non posset in hoc casu Princeps condemnari, & quantumuis contractibus, vt priuatus obligetur, vt probat D. Ioann. de Solorzano de iure Indiarum, lib. 2. c. 10. n. 45. tamen pro causa publica potest contractum à se factum innouare, vt ex Innocentio, Bald. & aliis Cathaldinus de potestate Papæ, vers. simile dicimus, n. 96. inter tractatus Doctorum, 1. p. tom. 1. 3. pag. 23. Angian. de leg. lib. 3. controu. 26. n. 5. ex Dec. Menchaca, Iulio Claro, Ioanne Baptista, Ploto, Anton de Nigr. refert Camill. Borell. de præstantia Regis Catholici, cap. 38. num. 15.

19 Et hoc ex iure publico factum, quia excessus pretij & vectigalium augmentum, non fuit solum ab ipso Principe decretum, sed à Comitibus generalibus Castellæ, vt pro statu Regni sustinendo Regi seruitia exhiberent, & inter alia quæ ad hoc seruitium destinarent, in aliquibus vectigalia noua instituerunt, quæ huic seruitio deseruirent, & in sale Regis cuius consumptionem Gabellarij conducebant pretium augere decreuerunt, & ita non tam vtilitatem Regis quam publicam Regni, & commune statum illud factum respexit, ex quo non potest aliquatenus voluntati tribui seu contrauentioni pretij salis augmentum.

20 Et semper iusta causa excusat à solutione pœnæ conuentionalis Bald. in *l. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, Camil. de Larath. conf. 103. n. 23. cum Anania, Speculatore, Dino, Paul. de Castr. & aliis probat Bertrand. vol. 1. conf. 38. n. 4. & vt pœna conuentionalis exequatur, debet præcedere dolos in eo qui contrahent ex Bald. Alex. Cagnol. Alciat. & aliis pluribus, tennit Bertaz. consult. dec. conf. 3. n. 37. 38. Bacc. & Roland. qui de dolo ad contrauentionem necessario testantur, & refert Surd. conf. 82. n. 12. idèd quoties ex causa publica comitia generalia decreuerunt, vel ipse Princeps, vt pretium auferretur non poterit pœna conuentionalis committi, vt exigatur quia causa qualibet excusat à pœna, vt ex Rotæ decis. tradit Mart. tom. 2. compilationis decis. tit. de pœna cap. 80. & 84.

21 Nec poterit in hoc casu considerari vt conditio contractus, quod conuentum pretium aut vectigal auferri non oportere, & quando auferretur cedat in vtilitatem conductoris, vt ea deficiente non subsistat obligatio conductionis, quia omne quod respicit vt quis priuetur re aliqua, si contrauentio pacti sequatur (vt huic quia Princeps, priuatur augmento pretij seu vectigalis si augetur) tunc quamuis non adiiciatur pœnæ nomine, tamen pro pœna censendum, l. 1. ff. de his que nomine, vbi quod ad lucrum vnus & redemptionem alterius pertinet, habetur pro pœna,

l. 1. §. item si ita ff. ad l. Falcidiam, l. si pentum, ff. quando dies legati cedat, l. 1. ff. de pen. legat. Alex. in *l. ita stipulatus*, 95. n. 43. ff. de verb. obligat. vbi reprobandi Bartolum, & Fulgosium tradit: *Tamen hæc limitatio nihil non placet, quia si promisi decem sine dicam nomine pœnæ, sine non semper videtur ista qualitas nomine pœnæ.*

Et vt pœnæ nomine videatur relictus fundus, quem iusserat testator dari legatario, si dispositionem testatoris hæres non adimpleret arg. §. *fin. in *stit. de legatis** tenuit Iafon. in *leg. talis scriptura*, n. 15. ff. de legatis, 1. & insinuat Paul. Paris. 2. p. conf. 19. num. 23. ibi: *Quando fuit processum ad pœnam priuationis*, ex Castrensi, Bald. Hieronym. Gabriel. vol. 1. conf. 105. n. 6. ex Bartol. Angel. Imol. Soc. & Ioann. Fabr. Couar. in c. Raynaldus, §. 1. n. 7. de testament. eis verbis: *Vnde ista adeptiones cum fiant aut præsumantur fieri, nomine pœnæ minime probantur à iure nisi hæredis culpa præuia sit, ad earum effectum*, idem tradit Bertachinus consil. ciuili. 76. num. 20. & 60. quamuis reprobandi contrariam sequitur Surdus decis. 7. num. 24. & pœnam esse cum aliquo iure suo quis priuatur, arg. legis si quis maior. *Cod. de transact. l. testamento*, centurio, ff. de manumiss. testamento tenuit Barbacia lib. 1. consil. 24. in princ. & conf. 3. n. 18. ex quo & §. *fin. in *stit. de lege Aquilia**, idem probauit Becius, conf. 140. n. 12.

Vnde in hoc casu illud (pretium non debere mutari aut vectigalia, & quando auferretur applicari debere augmentum conductori) magis pœna conuentionalis existimandum, quam conditio, & cum ad interesse prædicta adiectio referenda vt supra probauimus, quando nullum damnū fuisse apparet, non debetur & semper qualibet dispositio, vel contractus limitanda ex ratione conuentionis, l. *Regula*, §. *fin. ff. de iuris & facti ignorantia*, l. *nomine debitoris*, §. *vt ff. de legat. 3. l. 2. §. si mater*, vers. quod si curatores, & vers. quod si decefferint, ff. ad S. C. Terryll. vbi Bartolus, Bald. Castrenf. Immol. & Alberic. Tiraquel. l. *trahatu cessante causa*, 1. p. n. 203. Olasc. decis. 49. n. 5. Surd. conf. 96. n. 26. Thesaur. lib. 3. quest. Forens. cap. 117. n. 11. Molin. lib. 1. de Hispanor. primogen. cap. 5. num. 37. & lib. 3. cap. 5. num. 19. pluribus D. Castillo, tom. 2. controuers. cap. 22. num. 77. & tom. 5. 2. p. cap. 169. num. 24.

Minus etiam prædicta conuentio potest considerari pars mercedis conductionis, vt ipsum pactum in pretium computetur, quia tunc pars pretij censetur, quando ex parte conductoris, maiori pretio res cõduceretur vel minori, ex locatoris latere eo pacto adiecto, ex *d. l. fundi partem ff. de contrah. empt.* eis verbis: *Si modo ideo fundum vilius vendidisti, vt hac tibi conuclio præstaretur, nam hoc ipsum pretium fundi videretur*, quo modo illum textum accipiunt, Gloss. verbo, *vendidisti*, dum etiam intelligunt, quando pro pretio deseruit pactum nullo alio interueniente, & probatur manifestè, l. *cum te*, 6. de pactis inter emptor. & vendit. ibi: *Cum te fundum tuum certa rei contemplatione inter vos habita exiguo pretio in alium transfuissis commemoras*, l. si venditor, §. si quid emptor, ff. de seruis export. ibi: *quoniam hoc ipso minus homo venisse*, & arg. l. de hereditate, ff. de heredit. vel act. vendit. tenuit Bald. lib. 1. conf. 31. & conf. 119. & lib. 3. conf. 315. col. 1. & communiter Doctores, in dict. leg. fundi partem, notarunt ad hoc, vt pactum pars pretij dicatur ex eo minui deberi, vel auferri pretium conuentum extrinsece inter contrahentes iuxta exempla adducta per Baldum, & Albericum, eo textu ex Panormitano, Iafone, & Ripa, D. Couar. lib. 3. Varr. c. 10. Decius, conf. 309. n. 3. Salicetus, Felinus,

Ancharranus, Zasius, Alciatus, Castrensis, Marianus Socinus, & alij quos refert Tiraquellus, de retractu lignagier. §. 1. gloss. 18. n. 38. & de retractu conuentionali, in prefat. n. 2. Menoch. lib. 2. de arbitrariis casu, 260. in fine.

25 Nec aliquatenus potest considerari, in conductione comprehendi illud factum, quod potius conuentum ne heret, nec aliquo modo percipi potest, vt cōduceret augmentum pretij aut vectigalis, quod expressè conuenit ne augetur: nam quamuis in locatione pactum negatiuum comprehendatur, l. videamus, l. 2. §. ff. locati, tamen quidquid respicit conuentionem eius, quod pactis comprehenditur non pars locationis & pretium, sed pœna existimatur vt præter supra adducta in terminis probant, l. si de fundo, l. 5. C. locato, ibi: Vbi pœnam quoque à locatore quam præstare supra conuentionis fide placuit exigere ac remittere potest. l. hæc constitutio, 33. C. eodem, eis verbis, Ac ne pœnam quidem velut ex transgressione præstare.

26 Rursus non etiam obstabit quod ex aliquorum sententia pro Gabellariis opponeretur, tunc pœnam conuentionalem integram deberi, nec ad solum interesse referendam, quando adiicitur contrauentioni facti, vt late probauit Romanus, d. conf. 510. cum supra adductis, quia etiam si admitteremus Romani opinionem, vt quoties pœna respicit factum vel quid non fieri, tunc integra debeatur, tamen procedit quando nihil aliud respicit pactum nisi vt conuentionio impleatur sine quod fiat vel non: sin verò adiectio pœnæ non respicit merum factum, sed adiicitur respectu quantitatis, vel interesse vt in nostro casu, quia aliunde non potest interpretari conuentione, ne pretium augetur quam vt ex eo decreueret interesse vectigalium, si tot merces non consumerentur ex maiori pretij æstimatione aut vectigalium onere, tunc enim certum est pro pœna nihil aliud posse considerari nisi quod interest, Rebuff in l. unica, C. de sent. qua pro eo quod interest. n. 267. ex Curt & aliis Surd. decis. 260. n. 22. & cum eodem Surdo, & Hippolyt Riminald Fachin. lib. 3. conf. 44. n. 4. Calcaenus conf. 35. n. 10. vbi addit sufficere pœnam respicere quantitatem ex Purpur. & aliis, Menoch. d. casu, 260. n. 4. Bald. de præscript. 2. p. vers. decimo tertio, n. 6. & ad explicationem decis. 135. Matthæi de Afflictis, cum Grammat. tenuit Ricc. decis. 140. n. 8. limitans opinionem Doctorum, qui tenuerunt pœnam conuentionalem adiectam facto integram deberi vt procedat, & omnia iura quibus id probatur quoties solum quid fieri vel non fieri attenditur in pacto, & contrauentione offenditur vel contemnitur contrahens, secus autem quando pœna adiecteretur prætextu quantitatis, vel solum pro obseruantia vel interesse contractus, quo casu esse limitanda iura quæ in contrarium expendantur, vt pluribus notauit additio Aurea ad dict. decis. Afflictis, 135. & semper credendum pœnam succedere loco rei vel eius quod interest, Iason, Decius, Alex. Salicetus, & alij quos refert, Surd. decis. 304. n. 6. ex Petro, & Cino, idem Surdus, decis. 306. n. 8. vbi cum Decio, & aliis adeo iudicari pœnam promissam succedere loco rei, vt qui pœnam soluit dicatur impleuisse contractum, & ratione quantitatis eam promitti: Constat ex eo quod notauit Baldus in l. potior. §. si paratus, ff. qui potiores, vt hypotheca pro sorte & quantitate contractus, extendatur etiam ad pœnam conuentionalem, sequitur Claperis, cent. 1. casu 18. q. unica num. 14.

27 Et ideo succedit loco quantitatis quæ contractu comprehenditur, vt qui petit pœnam non possit dissolutionem petere contractus vel ab eo recedere,

quia agit ex contractu quem approbando non potest eius intendere rescissionem, Gloss. quam Doctores sequuntur in l. 2. verb. repellere, C. de iure emphytenu. l. apud Celsum, §. Labeo ff. de doli exceptione, l. ita stipulatus in fine, ff. de verb. oblig. l. cum proponas, C. de transact. per Iura idem tenuit Ludouic. Saca vol. 1. respons. 14. n. 70.

Et semper succedere loco rei pœnam constat ex notatis, in l. stipulatus, 105. ff. de verb. obligat. & in l. si pacto quo pœnam, C. de pœnis, Ioannes de Montefyrello conf. 197. n. 4. qui tradit n. 8. & 9. etiam in casu quo adiecta pœna prætextu contemptus, aut contumaciæ, quando fœdera, vel pacis conuentiones fierent, eo adiecto, ne aliquis fœderatorum cum aliorum inimico loqueretur, magna pœnâ pro contrauentione adiectâ, etiam in hoc casu, quamuis cum inimico loqueretur, pœnam non exigendam, si nullum damnum sequeretur, aut præiudicium fieret, & ideo cum in hac quæstione nihil decreueret Gabellario eius, quod interesse poterat ex vectigalium, vel augmento pretij, nec aliquod damnum probauerit, pœna non exigenda, quæ nisi eo probato non debetur, Dec. conf. 53. n. 10. Paulus Æmiliius decis. 23. n. 4. & statuto vrbis Romæ pœnæ conuentionales non præstantur, nisi probato interesse & iuramento probatio firmatur sequuta iudicis taxatione, Seraphinus decis. 80. n. 1. & 7. Paponius lib. 12. tit. 9. Arrest. 1. & arg. c. peruenit, & c. constitutus de fideiussoribus, l. prædica, de act. empt. vt solum interesse pacti possit, tenuit Ant. de Rossel. de vsuris, tit. de diuersis contractibus, n. 17. tom. 7. tract. doctorum.

Sed opinio, quæ tenuit integram deberi pœnam, 29 quasi cum illa viderentur contrahentes transigere interesse, & illud taxare, vt notauit Surd. decis. 260. n. 21. & 22 id ipsum significat pœnam conuentionalem semper respicere id, quod interest, vt quando constaret nihil interesse, pœna non deberetur, cum Soc. conf. 258. in fine, tradit Olasc. decis. 70. n. 15. & benignior interpretatio, quam sequi debemus, leg. semper in dubiis ff. de regulis iuris, ea intelligitur, quæ restituit pœnam, Natta tom. 2. conf. 45. n. 43. quod maxime procedit in hoc casu quia interesse non probatur; imò potius apparuit, vt prædiximus, non fuisse venditum salis ex nouo pretij augmento, & vectigali, & tunc solum remissio pensionis faciendâ, quando conductoribus vectigalium ex noua gabella damnum euenit, vt in terminis tradit Marcus Ant. Eugenius lib. 1. conf. 50. n. 51.

Sed adhuc cum in nostra specie constaret pretij augmentum, & noua vectigalia tam magnam quantitatem continere, vt maxime in triplum, vel quadruplum excederet pensionem totius conductionis, nullatenus potuit cogitari hoc pacto comprehendendi, quamuis expressè de eo conuentionio fieret, & noto textum expressum in l. Titius 44. ad fin. ff. de act. empt. vbi cum ageretur de euictione serui, qua non solum restitutio pretij, sed etiam omne interesse comprehenditur, tradit I. C. hæc verba: Planè si in tantum pretium excessisse proponas, vt non sit cogitatum à venditore de tanta summa, veluti si proponas agitatore postea factum, vel Pantomimum euictum esse, qui minimo venit pretio, iniquum videtur in magnam quantitatem obligari venditorem: & quamuis contractus habeant clausulas quantumcumque generales, semper limitantur ad illud, de quo potuerunt cogitare contrahentes, vel conuenit rei, de qua ageretur, vt notatur per textum ibi in l. emptor. 48 §. Luc us, ff. de pact. & notarunt Doctores communiter in l. doli clausula, ff. de verb. obligat. & Bald. & Salicet. in l. si de certa, C. de transact. iunctis quæ notauit 1. p. decis. Granatens. 19. n. 10.

Sed

31 Sed eo maximo fundamento conductores vectigalium ad petendam pensionis remissionem intendunt, vt generalis renunciatio casus fortuiti nihil noceat, quando casus fuerit insolitus, quia ad incogitata non extenditur renunciatio ex l. sed & si qui, §. quæsitum ff. si quis cautio, ex Bart. Iaf. Fulgof. Alex. & plusquam quingentis Doctoribus probauit D. Castillo 3. tom. controuers. c. 3. n. 80. idem tenuit Ancharr. conf. 402. per tot. & clausula quamvis latissima non potest procedere in eo, de quo non potuit cogitari ex Ripa, Neuzano, Claudio, & aliis Menoch. conf. 27. n. 18. cum seqq. Matienzo in dialogo relator. 4. p. n. 5. & cum in eo quod adiectum fuit, vt pretium & vectigal non augetur, & quando contra fieret, cederet in utilitatem conductoris, idè potius, vt non cresceret adiectum, ne limitaretur mercium exportatio: nec vnquam creditum in tam magnam quantitatem excedere augmentum: vt triplum vel quadruplum, aut pluries superaret pensionem conductionis, idè quamvis adiecteretur esse debere augmentum vectigalium, & pretij conductoris, non potest excessus ille magnus, de quo non potuit excogitari, comprehendendi.

32 Et quoties contractus, obligatio, vel stipulatio continet duritiem, aut iniquitatem, vt in presenti, quia nihil magis durum, quam vt pro prædicta conuentione triplum, vel quadruplum pensionis perciperet, debet ad iustitiam, & æquitatem redigi, vt in terminis notauit Iureconsultus in l. cum quidam 17. ff. de vsuris, eis verbis: Diuus Marcus Fortunato rescripsit, Presidem Provincia ad qui stipulationem, de cuius iniquitate cōqueffus es, ad modum iustæ exactionis rediget, vbi ex Accursio, Odofredo & Cino probauit Bald. in eo textu, qui tradit procedere ex iniquitate pacti in se, & contractum, qui excedit modum ad iustam exactionem limitandum rescissâ iniquitate, tenuit Albericus in d. l. cum quidam, & Bald. sequutus Rodrig. de annis redditibus lib. 2. q. 14. n. 17.

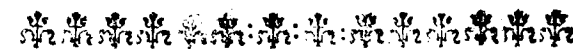
33 Sed & priuilegium, quod generat duritiem, & iniquitatem, & incipit esse nocuum omnino rescindendum est, & limitandum, cap suggestum de decimis, cap quanto 16 de censibus l. 15. tit. 2. c. part. 1. & l. 43. tit. 18. parr. 3. Pinellus in l. 2. C. de rescind. venditione, 2. p. Thufcus præcti conclus. lit. F. conclus. 295. num. 18. & in simili notauit Natta conf. 548. per totum, maxime n. 19.

34 Et in terminis contractus annui redditus redimibilis, quod redditus debeant reduci ad legitimum modum inspecto tempore solutionis probauit Rodriguez de annis redditibus, q. 12. n. 9. Auendaño de censibus c. 46. n. 6. & 7. & ita pluries legibus nostris ad iustam exactionem census limitati, l. 1. tit. 15. lib. 5. Recop. & nouis Pragmaticis ita cautum, vt notauimus alleg. 23. n. 24.

35 Apparet autem de iniustitia huius contractus, quia vectigalium augmentum ex consensu regni iure nostro fieri debet procedente suffragio ciuitatum, quæ sunt Provinciarum Metropolis l. 1. tit. 7. lib. 6. Recop. & late de hoc agit Magister Marquez, vt notauimus alleg. 59. per tot. maxime n. 9. & 10. & cum à Comitibus generalibus regni tributa concedantur pro bono communi, & statu publico regni, non possunt in utilitatem conductoris, & gabellarij cedere vectigalia, & iustissimè apud nos prohibitum est, nec donatione gratuita, aut contractu possit illa concedere Princeps cuiumque priuato, l. 4. tit. 1. lib. 6. recop. l. 15. tit. 23. lib. 9. & in capitulis Comitiorum generalium semper id prohibetur: nam in Comitibus anni 1523. & ita promissit, & concessit Imperator Carol. V. c. 97. & idem statutum in sequentibus vsque ad an-

num 1611. in quo Comitibus cœpta, & capitula publica fuerunt anno 1619. in c. 12. similiter actum, & in c. 15. mentio fit in Comitibus præteritis petendum de hoc nouiorem legem fieri & in vltimis curijs anni 1632. etiam à Rege petendum c. 6. de nullo seruitio regni fieri posse concessionem, & factam, aut faciendam irritari Rex nollet concessit.

Ex quo apparet contractum vt in utilitatem Gabellarij cederent vectigalia, quæ augerentur nullius esse momenti & huic obligationi vt actui nulli adiectam, pœnam non valere nec debere, l. 28. ad fin. l. 38. tit. 11. p. 5. ex Bart. Bald. Iaf. Ioan. Andrea, & Alex. notauit Greg. Lopez in d. l. 18. gloss. 7 Hugo de Celso in repertorio verbo pœna, num. 43. Menoch. conf. 1083. n. 23. Sard. decis. 101. num. 24. Donell. lib. 12. comment. cap. 18. vbi Ouald. in notatis lit. G. adducit Couatru. Minchac. & Fachinencum & ad explicationem, l. ea quidem, C. si mancip. ita fuerit alien. an pœna adiecta contra eum, qui manumittit seruum prohibitum, manumittere locum habeat contra eum qui nulliter manumissit, pluribus adductis Angiano, de legib. lib. 2. controuers. 8. num. 7. & 13. 14. & 15. & cum non possit vectigalium augmentum concedi Gabellario, nec prohiberi vt pretium aut vectigalia augerentur, contra illicitas conuentiones, licitum est venire non obstante pœna conuentionali, ex Bald. Iaf. & Fulgof. Cæsar Marentus conf. 141. n. 2.

ALLEGATIO XXXII.

De lesione in vectigalibus ex augmento post conductionem.

- 1 Fisco non imputandum impedimentum ex casu fortuito, quod prouenit conductoribus vectigalium.
- 2 Lesio debet interesse tempore contractus. Locatio est contractus onerosus. l. 2. C. de rescind. vend. & n. 8.
- 3 Lesionem non conuenit, quod potest, fortuito augeri vel diminui. l. & si sine, §. quæsitum, ff. de minor.
- 4 Contractus tempus attendendum ad lesionem in transactione renuentione legit. ma. in concessione immunitatis in consensu & aliis
- 5 Contractus qui habet tractum successiuum & ex eo fit iniquus ad equalitatem reducendus, & num. 21. l. cum quidam, 17. in principio ff. de vsuris. l. si quis in fine, ff. de peric. & com. rei vendit. l. 2. §. si quis de leg. 3.
- 6 Censura onera debent diminui bonis diminutis. l. forma, §. 1. ff. de censibus. l. omne territorium, Cod. de censibus & censitor. lib. 11.
- 7 Onera ad equalitatem reducenda. c. quanto de censibus, & n. 20. l. omnium, C. de vectigal. & commif. l. 2. C. de alluionibus. l. 2. §. ad deficientium ff. de muner. & honor. c. fin. de consuetudine.
- 8 Noua causa superueniens facit recidere à dispositione. cap. non debet, de consanguinitate, & affinitate. l. in confirmando, cum l. sequenti, ff. de confirm. tutor. l. Seio, §. penult. ff. de annis legat.

l. fistulas,

- l. fistulas, §. frumenta de contrab. empt.*
Clausulam rebus sic stantibus in omni contractu intelligendam.
l. quod Seruius de condit. causa data.
l. continuus, §. cum quis, ff. de verb. obligat.
l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati.
- 9 *Locatio differt ab emptione quia in hac sufficit rem tradere à principio, in locatione verò debet præstari usus toto tempore locationis.*
l. 2. Cod. de rescind. vend. an procedat in locatione.
 - 10 *Contractus super re que non est in rerum natura futurum debet attendere ad læsionem.*
 - 11 *Contractus qui habet tractum successiuum ex futuro recepit læsionem.*
 - 12 *Contractus regulatur secundum qualitatem temporum.*
 - 13 *Læso attenditur tempore contractus, quando ille perficitur unico momento.*
 - 14 *Transactio ex inopinato euentu rescindi potest.*
 - 15 *Emphyteuticus contractus ut onerosus debet ad æqualitatem reduci.*
 - 16 *Contractus ex successiuo tractu si redditur iniquus ad iuris æquitatem reduci debet.*
 - 17 *Contractus qui excedit quoad actum reformandus.*
 - 18 *Prescriptio contra læsionem non operatur in contractu qui habet tractum successiuum.*
l. cum notissimi, §. in his, C. de prescript. trig. vel quadrag. annorum.
 - 19 *Læso in contractu successiuo, quolibet anno reficitur.*
 - 20 *Læso consideratur in contractibus tempore executionis.*
 - 21 *Prescriptio non potest impedire ut contractus ini- quus reformetur.*
 - 22 *Locatio plurium annorum semper habet dependen- tiam à futuro.*
l. si merces, 28. §. si vicino, ff. locati.
l. si fundus, 36. in fine, ff. eod.
l. 2. tit. 18. p. 5.
 - 23 *Locationi plurium annorum congruit ut tempus fu- turum attendatur.*
l. si merces, §. vis maior, ff. locati.
 - 24 *Augmentum de quo non potuit cogitari facit augeri pensionem.*
l. 2. tit. 8. p. 5.
 - 25 *Locatio plurium annorum non una, sed plures loca- tiones cuiusque anni existimantur.*
l. senatus 35. §. fin. de donat. caus. mortis.
 - 27 *l. si voluntate, Cod. de rescind. non procedit in loca- tione plurium annorum.*
 - 28 *Læsionem locum habere ex tractu successiuo procedit in contractu oneroso.*
l. si iactum retis, de act. empti.
Restitutio datur minori etiam in eis que fortui- to eueniunt si damnum magnum sit, ex Antonio Fabro.

Fiscus si conduxerit vectigalia ad plures annos, an ex augmento post contractum possit læso in pretio considerari.

PLURA quæ ad hanc allegationem pertinent peti possunt, ex nostris decisionibus Granaten- sibus, 2. p. decis. 71. ideo quæ ibi non satis expedita,

cum postea de facto questio se obtulit in Senatu Regalis Patrimonij, alia adiungemus quæ expendi- mus pro fisci defensione in alleg. 17. notauimus ex casu fortuito, impedimentum quod superuenit con- ductori, non cedere in damnum fisci cui satis fuit, vt pro sua parte impleteret, ius percipiendi fructus con- cedendo, nunc verò illa est questio si immoderate ex aliquo accidenti, vectigalia locata creuerint in annis sequentibus locationis an possit fisco com- petere ius, vt propter læsionem rescindatur quasi illud augmentum nullo modo potuisset cogi- tari.

Et negatiua opinio suadetur ad læsionem semper attendi tempus contractus, vt ex *l. si voluntate, C. de rescind. vendit.* & aliis notauit *dict. decis. 71. num. 2.* & vltra addendum est id maxime procedere, in con- tractibus onerosis, vt est locatio, Innocent. in *cap. quando, de censibus*, vbi Panormit. *num. 9.* ex quibus, Iafone & aliis probauit Mascardus, *conclus. 963 n. 9.* Beronius, *vol. 2. conf. 138. num. 17.* Menoch. *casu 1561 num. 35.* Thesaurus, *lib. 1. Forensium, quæstione 8. num. 14.*

Et facit ratio: quia quemadmodum res potuit au- geti, ita etiam & diminui, & cum ex fortuito pen- deat, non videtur aliquatenus posse pertinere ad læ- sionem, & etiam in minore aperte traditur in *l. est sine, §. quæsitum, ff. de minoribus*, Craueta *conf. 11. n. 17.* Padilla, in *l. 2. Cod. de rescind. n. 15.* Sfortia de restitu- tione, 1. part. *quæst. 4. art. 6. vers. 2.* & non esse atten- dendum tractum successiuum in contractu in variis casibus notarunt Natta *conf. 408. n. 3. lib. 3.* Scacia de *commerciis*, §. 1. *quæst. 1. num. 294.* & 295. cum sequentibus, Mantica de *contractibus*, lib. 8. titulo 22. num. 1.

Et in transactione notarunt Doctores per *textum 4* ibi in *l. de fidecommisso, C. de transact.* Decian. *vol. 2. res- ponso. 39. num. 10.* Peregrin. *lib. 5. conf. 52. ad finem.* Fusari. de *substit. 9. 296. num. 25.* & 9. 487. *num. 19.* & *conf. 95. n. 22.* & sequentibus, & in renunciatione legiti- mæ notauit Molina *lib. 2. de primogeniis, cap. 3. num. 29.* Hieronymus Laurentius *decis. 66. n. 10. vers.* *Hinc filia*, Amatus *lib. 1. variarum resolut. c. 23. n. 3.* & in concessione immunitatis tradit Craueta *conf. 294. ad finem*, & *conf. 439. num. 6.* & *conf. 707. n. 23.* & 24. Rolandus *vol. 3. conf. 13. ad finem*, Natta *conf. 397. num. 14.* & 15. Menoch. *conf. 156. num. 34.* Burfatus *conf. 16. num. 77.* Gloritus *responsio 1. part. 3. n. 101.* & *seqq.* Peregrinus de *iure fisci*, lib. 1. tit. 3. sub *num. 64.* & in emptione census idem notauit Ludouicus Lopez in *instructorio negotiantium*, lib. 1. c. 56. *conclus. 3.* & in constitutione census fructuarij, Medina de re- stituitio, titulo de *censo redimibili*, §. *sequitur amplius*, Nauarrus in *commentario de usuris, quæst. 30. num. 120.* Virginius de *censibus*, 2. part. *num. 48.* & 3. p. *num. 52.* Hieronymus Laurentius *dict. decis. 56. num. 2.* & 10. Milanensis *decis. Sicilia*, 6. lib. 2. n. 12. Antonius Mo- nachus *decis. Lucensi 20. n. 6. versic. nec obstat*, Madæus in *contractu de censuum requisitis*, *versic. ad quintum*, num. 4. & 5. Federicus Martinus *tract. de iure censuum*, cap. 4. num. 113. Ludouicus Censius de *censibus*, 1. part. cap. 1. *quæst. 1. art. 3. n. 4.* Salon de *iustitia & iure, tom. 2. tractatu de censibus*, art. 4. *controvers. 2. versic. emit*, Pater Salas de *censibus, dub. 55. num. 1. versic. suppono*, & nouiter notauit Mangilius de *subhastation. 9. 42. num. 12.* & 13. adducens Bartol. Bald. Angel. Crauat. Roland. Burfatum, Roman. Carrociom, & Menoch. & post *tract. de subhastationibus*, ex Calda, & Ga- briele *decis. 38. num. 10.* qui omnes tenent in præ- dictis & similibus contractibus debere attendi tem- pus eorum, non vero quod postea euenierit ex acci

accidenti, & tractu successiuo, & loquens in fisco, vt quamvis conductor gabellarum immodicum lu- crum sentiret, non possit augere pensionem ex Soci- no Iuniori, Baldo, Fulgofio, & Menochio probauit idem Magilius *d. q. 42. n. 18.*

Verumtamen contraria sententia non leuioribus fundamentis probatur, vt quando contractus ex sua natura habet tractum successiuum, vt ex eo resulet iniquitas in aliquo tempore, ad æquitatem, & æqua- litatem debeat reduci, ex *l. cum quidam in principio de usuris*, Cuiacius *lib. 19. obseruat. cap. 8.* Albanus *conf. 34. num. 16.* & *l. si quis, in fine de periculo*, & *commodo rei vendita*, l. 2. §. *si quis de legatis 3.* & ex Iafone, & Pileo, & Decio probauit Thesaur. *decis. 226. per to- tam.*

Secundò probatur ex *l. forma, §. 1. de censibus, l. om- ne territorium*, & ibi Gloffa, *C. de censibus, & censitori- bus, lib. 11.* vt de minutis bonis onera & census di- minuantur, vt ex Bartolo, & aliis probauit Thesaurus *decis. 239. n. 8.* qui etiam *decis. 120. per totam*, contra- ctum reduci debere ad æquitatem, quando respectu temporis iniquus redditur, & ex Cagnolo, Roma- no, Alciato, & Pinello probauit idem Thesaurus *de- cis. 120. per totam.*

Tertiò facit Textus in *cap. quando de censibus*, vbi Ecclesia obligata ad vnã procuracionem singulis annis tenetur ad augmentum oneris, si facultates cre- uerint, & ad reformationem Parochiarum, vt si ex tempore inæqualitas resulet, non obstantibus pactis contrarijs ad æqualitatem esse reducendas notauit Thesaur. *d. decis. 239.* & tenuerunt semper ad æqua- litatem onera esse reducenda, *l. omnium, Cod. de vecti- gal. & commiss. cap. fin. de consuetudine, leg. 2. Cod. de al- lution. l. 2. §. ad deficientium, ff. de muner. & honoribus*, Decius *conf. 35. num. 2.* Bald. *lib. 3. conf. 387.* Socin. Iu- nior *lib. 3. conf. 51.* Albasis *conf. 44. ad finem*, Natta *conf. 106. num. 7.* Craueta *conf. 195. à n. 32.* Minfinger. *conf. 3. obseruat. 34.* Colta de *ratione rate quæ- stion. 103.*

Quartò: quia ex noua causa superueniente rece- ditur à qualibet dispositione, & tunc non dicitur fieri contra voluntatem, quia si de tali status mutatione cogitaret ille, qui disposuit illud, non fecisset, vt in legibus condendis, & probatur in *cap. non debet de consanguinitate, & affinitate, in l. in confirmando, cum l. sequenti, ff. de confirmando tutore*, etiam si adit iura- mentum in *cap. quemadmodum de iureiurando*, & videnda *d. decis. Granatens. 71. n. 8.* videndus Roland. *consil. 1. num. 191.* qui addit in *num. 164.* post Ripam *responsio 7.* quoties priuilegium lædit tertium, vel enormiter ipsum concedentem, tunc resolui, vt in *l. Seio, §. penult. ff. de annuis legat. & l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrahend. empt. & addit num. 165.* allegans Cra- netam *conf. 95. num. 4.* dum tradit, statutum iuramen- to, & longo tempore obseruatum pro solutione tha- leatum debet intelligi, si ciues in eodem statu per- maneant, & clausulam *rebus sic stantibus* intelligi in quocunque contractu ex *l. quod Seruius, ff. de condi- tione causa data, l. continuus, §. cum quis de verb. obli- gat. l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati*, ex Decio, Socino, Mandello, Hippolyto, Menochio, Surdo, Mascardo, Tiraquello, Marta, Farinacio, Pereira, Thul- co, Gratiano, & aliis notauit D. Barbosa de *clau- sulis vsu frequentibus, clausula 129. num. 2. cum se- quentibus*, adde quæ ex Thesaur. *decis. 226.* Mas- cardo, Roderico, Rebuffo, Gigante, Marquesano, Mandosio, & Nicolao Garcia ego notauit *d. decis. 71. num. 7.*

Quintò facit, quod notauit Bartolus in *l. si quis damnum, ff. locati, n. 1. & 2. & in l. 1. Cod. de iure Em-*

phyteutico, num. 2. & 3. vbi tradit contractum loca- tionis, & Emphyteutis habere tractum successiuum, quia locator est obligatus, vt toto tempore locatio- nis conductor fruatur re locatâ, nec liberetur rem tradendo, quod diuersum est in contractu emptionis, & venditionis, & Bartolum sequitur Castrensis in *d. l. si quis domum, n. 4. versic. sed oppono*, & sequuntur cæteri scribentes, & tanquam indubitatum tenuit Franciscus de Aponte *lib. 2. conf. 137. num. 2.* ex quo *l. si voluntate, Cod. de rescind. cum similibus*, & quod ex eis deducitur solum procedit in venditione, & secus est in locatione, quia non solum in ea attenditur tempus contractus, sed etiam futurum, ad quod ex- tenditur locatio.

Sextò præstat fundamentum opinio Antonij de Butrio in *cap. propter sterilitatem, num. 1. 3. de iocato*, & ibi Imola *n. 5. versic. sed credo ipsos*, vbi tenuerunt tempus contractus esse attendendum in probandâ læsione, quando contractus fit super re, quæ est in rerum natura. & hoc casu procedat, *l. si voluntate*; sed si contractus fiat super re, quæ non est in rerum natura, veluti super spe fructuum percipiendorum, vel super fructibus percipiendis, spectatur futurus euentus, & ille attenditur ad læsionem cognoscendam, & hæc est opinio receptior secundum Pinel- lum in *l. 2. C. de rescind. venditione*, quam & aliàs retulimus *d. decis. 71. n. 15.*

Ex quibus rationibus, & aliis pluribus (sat enim retulisse potiores) communior Doctorum sententia est, vt quamvis contractus, qui respicit futurum, non contineat læsionem, nec iniuriam, tunc quando factus, si tamen postea ex temporis varietate res, quæ locata, vel in Emphyteusin daretur, multum creuerit, contractus rescindi potest, & reduci ad tempus præsens, idque pertinet tam ad augmentum, quam diminutionem, cuius sententiæ plures retulimus *d. decis. 71. n. 16.* sed qui ibi relati, & aliis expeditius explicandi.

Et post Cynum & alij qui pro hac opinione re- feruntur, eandem sententiam, post Abbatem *conf. 34. n. 15.* tenuit Rolandus *lib. 2. conf. 1. n. 173.* vbi tradit hæc verba: *Quod quamvis contractus ab initio non contineat læsionem, potest rescindi, & debet regulari secundum qualitatem ipsorum temporum, si contractus est successiuus respiciens etiam futura tempora, & loquitur in contractu oneroso, vt constat ex num. 180.*

Suffragatur Antonius Natta *conf. 548. num. 21.* vbi tradit etiam in contractibus non censentur appositæ clausulæ speciales, etiam si contrahentes de illis non cogitauerint, nisi expresserint, *argumento legis. Si repetendi, C. de condit. ob causam*; tamen plures sunt clausulæ generales, quæ etiam si non expri- mantur, debent subintelligi, vt clausulæ, *si res in eodem statu permaneat, & si quid immoderatum non percipiatur*, & tradit Natta *n. 36.* loquens de contractu oneroso, hæc verba: *Ad sextum augmentum, quod tempore contractus æstimanda venit læso, l. si voluntate, C. de rescind. venditione, & communiter eo tempore non fuit læso, cum tunc iusto pretio fuerit æstimata: Respon- detur, quod læso utrum interuenerit, consideratur tempore contractus, vbi contractus perficitur unico momento, & non habet tractum successiuum, & ita loquitur lex, si voluntate, secus vbi habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur rebus sic stantibus, & succurritur etiam ex æqualitate læso & grauato, &c.*

Confirmat etiam Mandellus Albenfis *conf. 34. n. 14* 15. vbi agens de transactione, quæ respicit causam onerosam, ex Felino, & Alexandro probat, vt eue- nientibus

nientibus oneribus valde excessiuis, atque insolitis, non sit seruanda transactio, & postea lubdit n. 26. ibi: *Vel si verba contractus non patiuntur talem interpretationem, aperienda sit alia via, videlicet concedenda rescisso ipsius transactionis, saltem stantibus his malis temporibus per remedium, vel restitutionis in integrum vel per remedium rescissorium contractus afferentis læsionem enormem, quod solet concedi, quamuis contractus, vel statutum ab initio non contineret læsionem, sed propter mutationem temporum deinde læsionem contineret, si enim sit actus successiuus respiciens etiam futura tempora, debet secundum qualitatem temporum regulari, vt in terminis de huiusmodi distributionibus annexum tradit Dec. conf. 335. per textum in c. suggestum de decimis, & c. quanto de censibus, & per alias auctoritates, & rationes.*

15 Idem tenuit Auendaño de censibus, c. 46. n. 4. vbi in contractu emphyteutico, qui onerosus est, admittit posse, & debere ad æqualitatem reduci, pro quo expendit Gasparem Rodericum de annuis redditibus, & absolute in omnibus contractibus probauit Seraphin. de privilegiis iuramenti, priuileg. 83. n. 25. ibi: *Prædicta tamen sunt intelligenda, quod sint vera, & procedant, nisi contractus sit successiuus, quia tunc respicitur & tempus futurum quoad ipsam læsionem, vt habetur per Decium conf. 335. per totum: & in terminis locationis Gabellarum Gironda de Gabellis, 12. p. n. 32. ibi: Quod si locatis gabellis augeatur comitatus, debet augeri pretium earum, & n. 36. ibi: quod si aliquis conduxerit gabellam alicuius loci pro certa quantitate, & in eo loco superuenerit Rex, vel Papa, gabella augeri debet, quod probarunt Monter à Cueva in responsio pro uxoris amita in fine decis. Aragonia, n. 166. loquens in pactis matrimonialibus, quæ correspondunt & onerosa iudicantur, & num. 166. tradit his verbis: Neque in occurrenti casu maxime admittenda sunt, ex quo pacta dotalia, siue verius renunciatio, unde læsio processit, tractum habet successiuum, tunc namque quoad eam læsionem tempus futurum attendendum foret.*

16 Et agens de locatione probauit idem Brito in tractatu de locato in rubrica, 2. p. 5. 2. n. 25. vbi in terminis huius casus tradit ibi: *Verum communis est fere omnium resolutio, vt ex futuro euentu, nempe futurorum fructuum perceptione, & æquitate lucris, aut damni quantitas computetur, vt fiat locus remedio legis 2. C. de rescind. de quo alios Doctores adducit & communem opinionem testatur, & quamuis n. 26. dubitet, an id derigore iuris admittendum, semper tamē resoluit ex contractu successiuo contractum iniquum factum ad iuris æquitatem redcendum.*

17 Sed etiam idem Brito in repetit. capituli, si propter sterilitatem, de locato, n. 90. resoluit, vt quamuis remedium d. leg. 2. non admitteretur in hoc casu, tamen semper attendendum, vt contractus iniquus, vel excedens reformetur pluribus Doctoribus adductis & in d. c. propter sterilitatem, §. verum, n. 1. probat eandem distinctionem in contractibus, momentaneis & successiuis, in primis tradit, quod simul atque perfecti sunt per adimplementum vtriusque partis, ex superuenienti damno retractari non possunt sed contrarium procedit in contractibus, qui ex sua natura habent tractum successiuum, & respiciunt futura, quia in istis quamuis semel perfecti sūt ex causa, aut damno superuenienti reuocantur, & pluribus confirmat exemplis.

18 Quod etiam probauit Gyptius dec. Bononiensi 43. n. 47. eis verbis: *Nam vbi contractus habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, videtur considerari læsio etiam contingens post tempus con-*

tractus respectu lucris deperditi ob valorem medio tempore auctum, & tunc succurritur minori læsio, vel vniuersitati, vt per Nattam, & Rolandum confirmat etiam Pinellus assignans differentiam, an contractus habeat tractum successiuum, vel momento perficiatur in d. l. 2. p. 2. c. 1. n. 27. ibi: Videtur etiam vtiliter dicendum ultra scribentes, quod limitatio temporis in hac actione locum habeat tantum in contractibus, qui ex conuentione consumantur, diuersum autem sit in Emphyteosi, & locatione ad longum tempus, quia tunc læsio habet causam successiuam, quæ singulis annis, temporibusque soluendi refricatur, & ideo eius tempus non debet præscriptum censi, augmento textus notabilis in l. cum notissimi, §. in his, C. de præscript. 30. vel 40. annor. cum traditis à læsione, & c.

Et Pinellum, & alios refert & sequitur Franc. 19 de Ponte d. conf. 137. n. 62. & eandem probat sententiam Cancerius lib. 2. variar. c. 1. d. n. 253. ibi: *Illud hic opportunè inseram, quod licet læsio regulariter attendatur secundum tempus contractus, & non secundum tempus superueniens, l. si voluntate, C. de rescind. venditione, notant Doctores in l. 2. C. illo titulo, id intelligi vbi contractus perficitur unico momento, & non habent tractum successiuum, secus tamen vbi contractus habet tractum successiuum, & est explicandum aliquid de futuro, quia tunc ex æquitate læsio postea tractu temporis superueniens consideratur, & cursu temporis læsio & grauato succurritur, cum tunc læsio singulis annis refricatur & sic quotannis adueniente tempore soluendi pars grauatur, vt ait Pinel. Natta, Balzar. Ofsac. Thef. Vincentius de Anna, & c.*

Et similiter idem tenuit Cacheranus conf. 46. n. 15. & 16. ibi: *Nec obstat eam læsionem tantum considerandam esse, quæ interuenit tempore contractus per l. habitationum, ff. de peric. & comm. rei vendita quia in contractibus successiuis, in quibus aliquid venit explicandum de futuro inspicitur, quod euenire potest, & semper intelligitur clausula rebus sic extantibus, & c.* Et adducens Textum in c. quanto, de censibus, & alia iura idem tenuit Albanus conf. 17. n. 10. & idem probauit Panormitanus, Decius, Alex. Iaf. Ant. Rub. quos refert, & sequitur, Pinell in l. 2. Cod. de rescind. venditione, 3. p. c. 4. n. 16. & Matienço in l. 1. tit. 11. lib. 5. gloss. 4. n. 3. & Gutier. de gabellis, q. 147. n. 23. statuentes hi omnes, & alij ab eis relati, quando traditio rei vel executio negotij confertur in futurum: nõ attendi tempus conuentionis ad probandam læsionem, sed executionis, & in hoc casu limitari, d. l. si voluntate.

Et vt singulare addendum & notandum quod tradit Thesaurus decis. 226. n. 1. vbi agit de reductione contractus, vt debeat ad æquitatem redigi, quando res tractu temporis efficeretur iniqua, & multum cresceret, & hanc esse singularem facultatem Iudicibus datam, vt hoc casu possint etiam contra paciscentium conuentionem & stipulationem, pronũciare, & ad æquitatē reducere ex l. cum quidam ff. de usur. & n. 4. addit Thesaur. id procedere etiam si post contractum, & concessionem tantum tempus curret, vt præscriptio causetur, quia non debet ex præscriptione talis iniquitas tolerari.

Deinde, quia contractus locationis plurimum annorum semper videtur habere connexionem, & dependentiam à tempore futuro: nam dominus locator tenetur, vt conductor semper fruatur fructibus, alijs si diminuti sint, debet pensio moderari, vt in domo, quæ obscurata tradit Textus in l. si merces 28. §. si vicino, ff. locati, & Sirdus post alios conf. 400. num. 6. reddit rationem, quia Dominus tenetur pro tempore futuro, & ideo videtur contractum ab eo dependere

debe, quod etiam probatur ex l. si fundus 36. in fine ff. locati, §. l. 2. tit. 8. partit. 5. glossa 4.

23 Ex quibus colligi videtur esse conueniens, vt in contractu locationis ad læsionem non solum considerari tempus præteritum, sed etiam futurum: nam si cõtingerit sterilitas, pensio remittatur, l. si merces, §. vis maior, ff. locati, cap. propter sterilitatem, de locato. Vnde similiter si vbertas proueniat, non solum cum sterilitate compenlatur, sed etiam pensio augeri debet, vt tenet Glossa in d. §. vis maior, verbo cui, ibi: *Apparet ergo, quod si maximum fuerit lucrum, puta, quia in duplum creuerunt fructus, quod duplicari debeat merces, vel seruitium, quod pro re præstatum, & ibi notat Bartolus n. 2. & 8. Innocentius, Ioannes Andreas, Ancharranus, & Imola n. 14. in d. c. propter sterilitatem, Panormitanus in d. c. prohibemus, num. 4. de censibus, ibi: Vnde quemadmodum si conductor patitur magnum damnum sine culpa sua, consequitur diminutionem pensionis, ita si ex vbertate fructuum casu fortuito consequitur magnum commodum, debet augmentare pensionem, quia contrariorum eadem est ratio, & hoc tenent Glossa, Bald. & c.*

24 Et est communis opinio secundum Antonium Gomez lib. 2. variarum, c. 3. n. 18. & quoties de augmento non potuit cogitari, expressè idem tenuit Castrensis in l. quo temp. §. qui maximas, n. 2. ff. de publicanis, & vectigalibus, ad quem & Socinus se retulit Pinellus in l. 2. C. de rescind. venditione, 1. p. c. 3. n. 35. & in terminis gabellarum idem tenuit Angel. per textum ibi in authent. vt determinat. sit n. Cleric. quem refert & sequitur Ioannes Bertachin de gabellis, 2. p. n. 59. tom. 1. 2. nouorum tractat Doctor. fol. 56. pag. 2. ibi: *Vigesimo primò quero, si locatis gabellis augeatur comitatus, & per consequens introitus eorum, an augenda sit etiam pensio, vel pretium, & respondeo sic secundum Angelum, & c. ad idem allegat Bald. in additionibus ad Speculatorem, titulo de locato, verbo Emphyteota, & idem in eisdem terminis gabellarum tenet Corrac. vbi supra, n. 123. adde Iasonem in l. 1. n. 13. Cod. de iure emphyteutico.*

25 Et generaliter hæc opinio videtur probari ex l. 2. tit. 8. p. 5. circa finem, qui Textus loquitur in terminis ex Panormitano, Bart. & Castrensi confirmat Greg. Lopez glossa 6. & quamuis pro contraria sententia adduximus Mangilium de substationibus, q. 42. num. 18. tamen ille eam opinionem, vt augeri non debeat pensio, ex superuenienti nimia vbertate limitat num. 14. 15. & 16. quando contractus respiceret tempus futurum, vel temporis breue interuallum à cõtractu interuenient, quando augmentum accederet, & comprobatur ex Abbate, Bart. Bald. Alex. Saliceto, & Decio, Pinello, Lanfranco, Matienço, Gutierro, vt notauimus 2. tom. decis. 72. n. 2.

26 Iuuat etiam alia ratio, quia quando fit locatio plurimum annorum, de eo quod in quolibet anno percipiendum, non vna locatio, et si unico contractu perficiatur, sed plures locationes videntur ex sententia multorum, argumento l. Senatus, 35. §. fin. ff. de donation. caus. mortis, vbi legata in singulos annos plura esse legata statuitur, & tenuit Baldus in l. voluntas, num. 6. Cod. de fideicommissis, idem Bald. vol. 1. consil. 475. num. 8. Socinus Imior vol. 1. conf. 68. num. 3. & 4. Magonius decis. Lucensi 69. num. 15. Bosius in praxi, rubrica de remissione mercedis, n. 23. Thulcius practice. lit. L. conclus. 401. num. 5. & ideo multò melius videtur posse in quolibet anno fieri considerationem futuri temporis quoad fructus, qui in eo anno percipiuntur, vt illud tempus possit attendi ad læsionem & iusticiam contractus, non solum quando ab initio initus, & hæc consideratio distinguit locationem Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

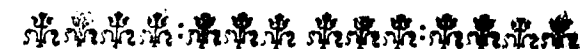
nem, quæ in futurum fit à contractu, qui in momento perficitur, & completur, vt ex pluribus supra notauimus, & vltè tenuit in terminis Neuzanus conf. 90. n. 12. ibi: *Quia contrarium procedit, quando fit contractus super re, quæ est in rerum natura, sed hic loquitur, quando fit super spe fructuum percipiendorum, nihil mirum, si tunc oportet spectari futurum euentum, & per hoc extolitur Imola, quod dicebat Bart. in dict. §. vis maior, quod debebat inspicere valor tempore contractus per d. l. si voluntate.*

27 Quibus ita animaduersis non obstant, quæ supra in contrarium obieciimus n. 2. & 4. nam quod pertinet ad d. l. si voluntate, cum similibus, satis iam explicatum est ex plurium interpretum sensu, qui respondent eius textus sententiæ.

28 Nec etiam differentia contractus onerosi à gratuito, quæ ex Innocentio, & alijs expensa num. 2: nihil mouebit, quia etiam in contractu oneroso procedunt supradictæ rationes, & pluribus Doctoribus, qui expressè in eo loquuntur, nostra sententia confirmatur.

29 Et quod obiectum de mino, vt non restituatur in eis, quæ fortuitum aliquod respicere possunt, quia illud procedit in venditione, cuius longè diuersa ratio est, vt animaduertimus, videlicet, si emerit, vel vendiderit iactum retis, vt in l. si iactum, de act. empt. & tamen si grande minoris damnum sit, restitutionem locum habere notauit Ant. Faber in rationali, dict. §. Questum. Nec contra facit illa ratio, vt quemadmodum res potuit augeri, ita etiam diminui, quia idem in augmento & diminutione admittimus, vt crescat, vel diminuatur pensio ex tractu successiuo, vt supra tradidimus.

30 Denique non obstant omnes Doctores, qui contra adducti, quippe loquuntur in contractibus venditionum, quando in census constitutione, & alijs intercedunt, & unico actu, & momento expediuntur, & in renunciatione, qui etiam ita procedit, quamvis in eodem casu expeditimus contrarium tenentes.

ALLEGATIO XXXIII.

De augmento secundæ locationis vectigalium.

- 1 Periculum qui sentit debet habere commodum.
- 2 Commodum non consequitur qui verè damno non subiicitur.
- 3 c. qui sentit, de reg. iur. lib. 6. l. secundum naturam, ff. de reg. iur.
- 4 Excussio facta censetur ex cessione bonorum.
- 5 Excussio videtur facta, cum bona fuerint intricata.
- 6 Fscale debitum potest à socio conductoris consequi.
- 7 l. 2. 4. tit. 13. p. 5. Soluendo non censetur cuius bona sunt impedita, vt debitum consequatur.
- 8 Commodum ex damno regulatur. l. 1. de institut. actione. l. agri, ff. de usufructu. l. id quod post emptionem, ff. de peric. & comm. rei vendit. l. si igitur, §. vlt. ff. pro socio. leg. is qui in possessione, §. vltimo, ff. de legat. prest.

- l. 2. C. de alluuiombus.
- l. unica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend.
- 9 Periculum verè sustinere debet qui lucrum petit.
- 10 Lucrum in iure compensatur cum damno, l. & si condemnatus, 35 ff. de noxalibus. l. liberalitatis, 16 §. 1. de usuris.
- 11 Actio inanis ex qua non potest debitum consequi. l. nam & is ff. de dolo.
- 12 Effectus rei attenditur in iure. l. 2. §. testamentum ff. quemadmodum testam. aper. l. si quis aliquid, 38 §. testamentum, ff. de pœnis. l. cum precibus, C. de probatio. l. 2. C. de optione legata. l. sed etsi possessori, §. cum si iurauero de iureiurando.
- 13 l. qui plagiaris, 16. C. ad l. Flau. de plagiar.
- Orbus dicitur qui nunquam filios habuit.
- 14 Debitum non censetur quod exigi potest. l. quod si, 3. §. si quis autem, ff. de const. pecunia.
- 15 Verba secundum actus, & proferentis intentionem explicanda. l. 2. §. si non propter, versic. quod diximus, ff. si quis cautio. l. penult. ff. ad exhibendum.
- 16 Periculum debet esse verum, ut ex eo aliquid competat. l. quia poterat, 4. ff. ad S. C. Trebell.
- 17 Leonina Societas, qua vni totum lucrum applicat, & non damnum. l. si non fuerit, 29 §. Aristo. ff. pro socio.
- 18 Obligatio qua nullius effectus foret, non consideratur. l. si vehenda, §. si ex conditione, ad l. Rod. de iactu.
- 19 l. si alius, 7. §. & est alia ff. quod vi aut clam. l. & in totum, 4. ff. de impens. in res dotal. factis.
- 20 Depositum periculum post moram ad depositarium pertinet. l. si plures, 14. §. sine autem, ff. depositi. l. si in Asia, 12. §. fin. ff. eodem.
- 21 Idoneus qui requiritur debet esse dum duret contractus effectus. l. si vina, 15. ff. de periculo. & comm. rei vendite. Effectum ubi habemus, non curandum de modo. l. 4. C. de instit. & substitutionibus.

Damnum quod potest imminere fisco ex locatione secunda vectigalium propter defectum conductoris primi verè sustinere, & sarcire debet Gabellarius, cuius periculo secunda locatio fit, ut illius augmentum percipere possit.

Vm Gabellarius conductor vectigalium in solutione mercedis locationis deficeret, & ex iure & praxi rerum fiscalium, iterum vectigalia subhastari, & locari decernerentur periculo primi Gabellarij, & in secunda subhastatione maximè locationis secundæ pensio adaucta fuisset, augmentum

petebat primus Gabellarius, quasi eius periculo facta fuisset secunda locatio, & cum damno subiaceret, si fieret diminutio mercedis, etiam commodum augmenti consequi deberet.

Pro parte fisci à me allegabatur eodem fundamento excludendum Gabellarium à commodum augmenti; nam cum plus quam triginta & sex millies quadrantum, id est, quantos de Maranedis, excederet augmentum in sex annis, quæ adhuc primæ locationis extabant, & primus Gabellarius necdum pro dano, quod posset euenire, si secundus conductor deficeret, satisfactionem à me petitam non obtulit, sed nec etiam residuum pensionis sui temporis, scilicet quatuor annorum, quibus in locatione fuit, non soluit, & ex satisfactionibus in principio conductionis datis, nec dimidium debiti redigi posset, & à me interpellatus, ut solueret debitum, quod erat ingentis summæ, bona designaret, ex quibus exigendum, vel offerret satisfactionem, nunquam solutionem destinavit, fiscus remanet cum damno & periculo secundæ locationis, si fortè conductor deficeret, sed etiam prima, quia pensionem debitam non soluit, unde valde absurdum est intendere ad illum augmentum pertinere.

Pro quo facit primum: nam eà maximè ratione Gabellarius intendit augmentum; nam cum eius periculo & damno propter illius defectum fieret secunda locatio, qui sentit onus, sentire debet commodum, & è contrà, c. qui sentit, de regul. iur. in 6. l. secundum naturam, 10. de regul. iur. ex quo eo ipso appareat periculum verè in fisco remanere, nec aliquod sustinere gabellarium ratio propter quam ei præstandum cessat, & fisco augmentum debet applicari.

Idque comprobatur, nam Gabellarius primus, & si à consilio Regalis Patrimonij moras & dilationem haberet, ut solueret, quod deberet, potius debitum adauctum, & adeo ut solvere nullo modo posset, & facta fuit cessio bonorum illius, & in omnibus, quæ descripta, & sequestrata à Iudice, cui causa à Senatu commissa apparuit non posse dimidium debiti solui, & factus concursus creditorum, qui in vectigalibus Regiis consignationem habebant, quos dicimus Iuristas, simul concurrente fisco pro summa residua post consignationes, quam dicimus, finca, quo casu censetur facta excussio, ut ad tertium possessorem posset deueniri, Iason. in l. de Kalendis, n. 27. & 37. ff. de verbor. obligat. Gratus lib. 1. conf. 87. n. 23. Neguzantius de pignor. 3. part. membro 1. à num. 14. Menoch. conf. 667. num. 11. Scaccia de commerciis, §. 2. gloss. 5. num. 268. & 274.

Et facta cessione bonorum, & creditorum concursu debitor censetur non soluendo, ut argumento l. à Dino Pio, §. si super rebus, versic. sed & illud, ff. de re iudic. ibi: ubi controuersia est de pignore, id dimitti debere, & capi aliud, si quod est sine controuersia. Notantur omnes communiter, & praxis iudicialis nostrorum Tribunalium admittit, & cum bona fuerint intricata, vel non apparent, excussio facta censetur, Anton. Gabriel lib. 2. tit. de fideiuss. conclus. 1. n. 63. decis. Gemens. 156. n. 8. Gamma decis. 21. Theaur. decis. 40. & ex quolibet impedimento censeri factam excussionem cum multis probaret D. Lara de annuatiar. lib. 1. c. 8.

Vnde facile paterit elidi, quod Gabellarius primus allegabat, ut sibi commodum augmenti assereret esse alium participem conductionis, à quo poterat debitum exigi iuxta doctrinam Angeli in l. 1. ff. de loco publico fruendo, quam ex Rebuffo, Alciato, & aliis probauit Gratian. discept. part. 2. cap. 336. num. 41. & 3. part. cap. 547. num. 23. probauit Garonius de iure fisci, articulo 1. num. 18. quia ut apparuit ex relatione calcu

calculatorum Regalis Patrimonij eius participis, & focij bona omnia à fisco sequestrata erant propter magna debita, quæ ille ex alijs conductionibus, & bonorum fiscalium administratione debebat, ita ut redditus rationibus, quod semper differtur, consequi non posset, quod focius esse debebat, & iam mortuus erat, unde procedunt, quæ prædiximus, ut quasi non soluendo debeat haberi.

7 Et confirmatur l. 2. tit. 13. part. 5. eis verbis: E si por auentura en los bien del Padre no se pudie se entregar, por que fuesen pocos, que no cumpliesen, o que los turbiese el padre embargados, o mal parados en alguna manera, entonces pueden demandar sus bienes à qui enquier que los fallen e deben los cobrar. Et quamuis Gregor. Lopez non expendat ea verba in glossa 9. prædictæ legis partitæ, tamen ex Paulo de Castro in l. fin. ff. de eo per quem factum erit, per textum ibi: soluendo non fuerit, tradit, quod tunc sufficiat agenti scire non esse soluendo, narrando id in libello, & fidem facere, quod ille non est soluendo, & sufficiat.

8 Secundum, inde valde alienum est à iure, ut qui sustinere non valet periculum secundæ conductionis, quia necdum, quod potest imminere sarcire non valet, sed nec soluere, quod antea debebat, velit commodum augmenti consequi, quia in omnibus iuris dispositionibus commodum ex damno regulatur, l. 1. ff. de instit. action. l. agris, ff. de usufruct. l. id quod post emptio. m. ff. de periculo, & commodo rei venditæ, l. si igitur, §. vltimo, ff. pro socio, l. is qui in potestate, §. de legat. præst. ind. l. 2. C. de alluui. l. unica, §. pro secundo, C. de caducis tollen. iuncta doctrina non esse ferendum, qui vult commodum, & non sentit onus, Anchar. conf. 217. n. 4. Alexand. lib. 5. conf. 46. n. 4. Menoch. conf. 738. nu. 9. Romanus conf. 477. num. 19. ex Oldrado, Castrensi, & alijs Thulens pract. lit. O, conclus. 144. & lit. V, conclus. 374. ex Abbate, Gigante, Decio, Mandello, Gutierrez, & alijs pluribus D. Castillo lib. 2. controuers. c. 5. n. 57. & 58. Augustinus Barbosa axiomat. 63. n. 2. & axiomat. 169. num. 3.

9 Nec limitationes, quas adducit Castillo num. 4. poterunt obesse, quia procedunt, ubi est diuersa ratio lucri, & damni, vel priuilegium personæ aliter suadet, ut in Ecclesia, de qua loquitur; at in hoc casu, si aliquod priuilegium ex parte fisci considerandum, & eadem ratio est, quia non posset petere lucrum secundæ conductionis primus Gabellarius, nisi ex damno imminente, & semper qui vult commodum, debet damnum habere, quod prouenit ex natura rei, ut idem D. Castillo probat, & is, cuius periculo aliquid fit, debet periculum verè sustinere, ut commodum consequi possit, ut ex Glossa, Bartolo, & Angelo notauit Decius in d. l. secundum naturam, n. 2.

10 Sed ex d. §. pro secundo: qui oneri non subiicitur, commodis nullis adficiendus, & lucrum in iure compensatur cum damno, l. et si condemnatus 35. ff. de noxalibus, l. liberalitatis 16. §. 1. ff. de usuris, cum alijs pluribus, & faciunt verba Diui Gregorij Epistol. lib. 5. cap. 136. ibi: valde rursus durum est, ut quis unde nullum sensit commodum, sustineat iniuste dispendium, & Velleius Paterculus lib. 1. tradit indignissimum esse, ut quis cuius rei onera sustineat, cuius iura non habet. Et nobis aptissime & eleganter Cassiodorus lib. 2. variar. Epistol. 23. ibi: satis absurdum est, ut affligatur damnis, qui commoda non habet actionis, quasi in hoc casu valde iniquum foret, ut cum fiscus non habeat commodum actionis, quæ nasci posset, quia periculo primi Gabellarij secunda locatio facta, cum nec quod debet soluere possit, nec sarciri damnum, quod eueniret damnum, vltius patiatur fiscus, ut amittat augmentum secundæ locationis.

Iuan. Bapt. Larrea. Allegat. Fiscal. Pars I.

Tertium, quia cum semper verba cum effectu accipienda, l. 2. §. hæc verba. ff. de negot. gestis, non potest censeri fisco actionem habere pro damno, & periculo secundæ locationis, nec primus Gabellarius pro eo periculo ad aliquid teneri ex regula l. nam & is, 6. ff. de dolo, in qua actionem videtur non habere illum cui propter inopiam aduersarij inanis est actio; & conducunt verba Martialis lib. 2. epigram. 3.

Sexte nihil debes, nil debes Sexte, fatemur: Debet enim si quis soluere, Sexte potest. Et idem lib. 3. epigram. 37. ubi taxat Polycarum, qui Caietano mutuum petenti remiserat obligationem, quam soluere non poterat Caietanus, & tradit nihil facere Polycarum ibi:

Quod Caietano reddis Polycarme tabellas,
Millia te centum num tribuisse putas?
Debit hæc, inquit, tibi habe Polycarme, tabellas,
Et Caietano millia crede tuo.

Quasi potius deberet mutuum dare, ut amico confuleret, quam reddere tabellas quæ nullius utilitatis, quia obligatio exigi à debitore non poterat.

Periculum quippe non est quod non potest ad effectum perducere, quia in iure effectus rei attenditur, & sine eo nomen periculi non meretur, ut argum. l. 2. §. testamentum, ff. quemadmodum testam. aperiantur, l. si quis aliquid, 38. §. testamentum, ff. de pœnis, & argum. l. cum precibus, C. de probatio. ex Bald. in l. vlt. §. in computatione, C. de iure deliber. tradit Gratian. tom. 2. discept. cap. 213. num. 20. Becius conf. 14. num. 31. pluribus Surd. conf. 179. num. 49. & in conf. 3. num. 30. de ratihabitione tradit non mereri nomen ratihabitionis, si nullum operetur effectum, adde quæ notariunt Baldus in d. l. cum precibus, Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 2. num. 9. ex alijs probat Hieron. Gonzalez in regul. mensis, gloss. 55. num. 21. & facit l. 2. C. de adopt. legat. ubi optio quæ effectum non sortita pro facta non habetur, iunctis quæ tradit Gratianus 2. tom. cap. 368. num. 15. & notanda verba textus in l. sedet si possessori, 11. §. cum si iurauero; ff. de iureiurando, ibi: Effectum iurisiurandi sequendum arbitror.

Cui respicit explicatio Textus in l. plagiaris, 16. C. ad legem Flau. de plagiar. ibi: qui videntium filiorum miseris insigunt parentibus orbitates: Nam quamuis verè orbus in iure diceretur qui nunquam filios habuit, Vlpian. in fragment. tit. 14. & comprobatur ex traditis à Dino Isidoro lib. 10. Etymologiar. ex Iustino, Anniano, Marcellino, Cicerone, Lactantio, Briffonio, Ammiano, Marcellino, Balduinus ad legem Iuliam & Papiam, pag. 94. Couarr. lib. 8. comment. c. 1. Corral. lib. 2. Miscell. cap. 23. Hotom. verbo orbi adhuc in d. l. 16. orbi dicuntur illi qui etsi filios habuissent, eis non fruuntur propter subtractionem plagiarij, ut notauit Glossa ibi verbo orbitates, ut vidua dicitur mulier, quæ etsi maritum tamen inutilem habet, ut ex dict. Glossa colligit Iaf. in l. fin. n. 3. ff. de officio ciui.

Et ideo in iure idem censetur quid non deberi, aut non extare, vel esse sine effectu, l. quod si, 3. §. si quis autem, ff. de const. pecun. ubi & si pecunia constituitur, deberi si tamen exceptione aliqua potest elidi, obligatio censetur non fuisse pecuniam constitutam Textus ibi: quia debita iuribus non est pecunia que constituta est, Et idem est aliquid non habere vel esse quod si habetur inefficax, Gloss. in l. 2. §. sed si dedi, verbo, sed hic quoque, ff. de condit. ob turpem caus. notauit Iaf. ubi proxime, & in practicabili quæstione ad interpretationem statuti notauit Baldus in cap. 1. §. si quis demanso, de controuers. inuestitura, cis verbis: Et faciunt ad statuta qua loquuntur de gabellis r. edendis, de molendinis, que statuta intelligo de redditibus

P. 2. fructum,

fructum, nam ubi non est commodum ibi non debet esse onus.

15 *Quartum*, quia hoc periculum, ex quo vult Gabelarius primus augmentum secundæ locationis, consequi debet esse verum & reale, non solum apprensibile verbale, fictitium & æreum, ut in hoc casu cum Gabelarius nihil potest facere, nec solvere debitam pensionem, & ita debent interpretari verba decreti, ut locatio secundæ fieret periculo primi Gabelarii, videlicet ut periculum, & debitum fisco facere posset, quia iuxta intentionem proferentis explicanda verba Bart. in l. 3. C. de instit. & subst. quem sequitur Decius vol. 2. conf. 86. num. 2. Surdus conf. 3. n. 23. ubi ex Signorolo probat verba semper accipienda ex fine, ad quem diriguntur, ita interpretans l. 2. §. si non propter, vers. quod dicimus, ff. si quis cautio, & facit l. pen. ff. ad exhibendum, ibi: Non oportet ius civile calumniari, neque verba captari, sed quâ mente quid dicatur animadvertendum.

16 *Quintum*, ut hoc periculum debeat esse verum reale, & cum effectu, non verò solum verbale; expendo sextum in l. quia poterat 4. ff. ad SC. Trebell. ubi cum hæres institutus suspectam crederet hereditatem, cogitur adire alieno periculo, id est, fideicommissarii vniuersalis, & quamuis in hæredem competant directæ actiones, cum tamen viles in fideicommissarium transferat, idem nullum commodum ex hereditate percipiet, nec quartam Trebellianicam, quia verè periculum non illius est, sed fideicommissarii, quod attendi debet, & faciunt verba Textus, ibi: *nam cum alieno periculo adierit hereditatem, merito omnino commodo arcebitur.* Et solum ibi attenditur in effectu periculum esse in fideicommissarium translatum, ut ideo nullum emolumentum percipiat hæres, notant Bartol. in dict. l. quia poterat, ad finem, sequuntur Alexand. ibi, Angelus, Aretinus in §. illud, instit. de societ. ex Baldo & Romano Decius in d. l. secundum naturam, num. 1. & inde tradit Surdus conf. 61. num. 66. qui recipit in se periculum, plus debet præstare quam id ad quod tenebatur, respiciens ut periculum debeat esse verum.

17 Nec ulterius in nostro casu considerari poterit periculum, de quo in d. l. quia poterat, eis verbis: *Quorundam negotia timentium quorundam vexationem, quorundam aris alieni cumulum*, nam hic Gabelarius, dum vixit, nonquam consentit huic secundæ locationi, imò protestatus nõ posse eius periculo locationem fieri, post eius autem mortem illius hæredes, qui nec carcere vexari possunt pro debito testatoris, nec de additione hereditatis apparuit, & a fisco requisiti, ut designarent bona, ex quibus debitum solui posset, & periculum, quod eveniret, faciri, aut obligarentur ad prædicta, nunquam ex illorum latere aliquid impletum fuit, & solum petunt augmentum locationis secundæ quasi ad patrem testatorem pertineret, & tamen a patre in vita nihil petunt; unde velle consequi lucrum augmenti, nec periculo subiacere, aut damnum fisci facere valde absurdum est, & exemplum societatis leoninæ iure improbatæ, ut in hac societate locationis velit lucrum consequi, non verò solvere debitum, & pati damnum, iuxta quod traditur in l. si non fuerit 29. §. Avisto, ff. pro socio, eius verbis: *Aristo refert Cassium respondisse societatem talem coiri non posse, ne alter lucrum tantum, alter damnum sentiret & hanc societatem leoninam solitam appellare.* Et dicta leonina ex apologo Æsopi, cum leo in societate cum aliis animalibus sibi omne lucrum applicavit, ut refert Erasmus damnatus Kiliade 2. cent. 7. adagio 89. quam transcripsit Paulus Manretius in adagio, leonina societas, pag. 325. & de illa egerunt D. Covarr.

lib. 3. variar. cap. 2. vers. secunda conclusio, Decianus lib. 2. responsio 97. n. 3. Gail. lib. 2. observatio. cap. 24. Costa, Zoanetus D. Richardus & alij, quos refert D. Solorzano tom. 2. de Indiar. Gubernat. lib. 1. cap. 4. n. 21. cum seq.

Sextum, cum in effectu dubitari non possit prædictos actores nullum pati damnum, aut periculum sustinere, quia non extant bona, unde solvant ex iuris regulis, & si vera obligatio periculi in actoribus consideretur, & in fisco, ut ex ea præstaret augmentum, tamen si id nullum possit producere effectum, inde cessare oportet ultroque prædicta obligatio, ut constat pluribus iuribus, primò ex l. si vehenda, fin. §. si ea conditione, ff. ad leg. Rod. de iactu, ubi etiam si magister navis in conventionem deficeret, & in alia nauj, quam electa merces vehendas inuenerit, etiam si ex hoc obligatus sit ad damnum, si merces amittantur, tamen si in effectu, etiam si adimpleret, quod pactum est, merces eodem modo perirent, non tenetur, nota verba: *Habes ex conducto & locato cum priore naua actionem Paulus, imò contra, si modo ex navigatione utraque nauis perit, cum id sine dolo & culpa nautarum factum sit, quasi ex euentu & effectu, quia eodem modo perit nauis, in qua merces vehenda, esset obligatio, & in presenti, si periculum non sustinet Gabelarius, sed fisco, eius obligatio ad præstandum augmentum debeat cessare.*

Uterius idem probat l. si alius 7. §. est & alia, ff. quod vi, aut clam, ubi etiam teneatur iniuriæ, aut damni, qui ut arceret incendium a suis ædibus, vicinas destruxit, tamen si æquè vicinæ ædes essent periturae, idem quamuis aliàs teneretur, cessat obligatio, nota rationem: *quoniam nullam iniuriam aut damnum dare videtur æquè perituris ædibus.* Melior Textus in leg. & in totum 4. ff. de impensis in res dotales factis, ubi maritus, qui tenetur pro damno, si non fulserit domum dotalem, ab obligatione eximitur, si domus dotalis deusta sit, quia quoad effectum nullum damnum fuit ex negligentia quia etiam domum reficeret, periret similiter, nota: *Itaque si fulserit insulam ruentem, eaque exusta sit, impensas consequitur, si non fuerit deusta ea, nihil præstabitur.*

Sed in terminis depositi, cuius restitutio maxime iure cauetur, obligationem iam existentem ex inutili effectu cessare insinuat Textus in l. si plures, 14. §. siue autem, ff. de depositis: nam si in restituendo deposito, puta serui, moram fecerit depositarius, in eum omnino transfertur periculum rei depositæ, l. si in Asia 12. §. fin. ff. de depositis, & adhuc si post moram res naturaliter perierit, attenditur effectus, & non obligatio, ut depositarius non teneatur, nota rationem, ibi: *Sabinus & Cassius absolui debere eum cum quo actum est, dixerunt, quia æquum est naturalem interitum ad actorem pertinere, utique cum interitura esset ea res, & si restituta esset actori.*

Unde cum etiam Gabelarius acceptauerit, ut secundæ locatio fieret eius periculo (quod non fecit, imò semper protestatus) nullum periculum sustinet, nec facere potest fisci damnum, non oportet obligatio considerari, ut augmentum consequatur, cum utique tempore, quo facta locatio, idoneus ad solvendum non erat Gabelarius, imò idem & nõ alia ratione secundæ locatio à Senatu facta fuit, & quamuis tunc idoneus foret, cum tamen iam mortuus non extare bona constiterit, id sufficere, & usque ad tempus eius locationis finitæ debet existere idoneus, ut fisco consilium esse possit, & augmenti excessum petere valeat, argum. eius quod de bonitate duratura traditur in leg. si vina 15. ff. de periculo, & commodo rei vendite, eis verbis: *Planè si eum intelligeret venditor bonitatem,*

tatem eorum non duraturam usque in eum diem, quo tolli deberent, non admonuit emptorem, tenebitur ei quanti interest: igitur & si locatio fieret periculo Gabelarii, cum id ex clausulis consuetis, & stylo Senatûs Regalis Patrimonij fiat magis, quam ex qualitate, & examine bonorum eius, quæ apparuit nulla esse, ut quod iam debebat, solueret, quanto minus posset, quod immineret, damnum resarciret, ut verè periculum non sustineat, sed illud fisco relinquat, ubi habemus effectum, non curandum de modo, l. 3. Cod. de instit. & subst. & ibi Bald. plura notarunt Thufcus prædic. lit. E. conclus. 41. ex Oldrad & Frederico de Senis, Augustinus Barbosa axiomate So. n. 5. idem nihil Gabelario præstandum, sed fisco absolvendum.

Verbum nihil est vniuersale negatiuum.
l. qui verbum, ff. de rebus dubiis.
Verbum penitus refertur ad ius & ad factum.
l. qui autem, §. si quis cum pupillo, ff. quæ in fraud. credit.
l. Graue, §. illud, ff. de fideiuss.
leg. si is qui ducenta, §. verum, ff. de rebus dubiis.

10 *Novatio non fit hodie nisi expressè de nouatione conueniatur.*
l. 15. tit. 14. p. 5. & n. 17.

11 *Novatio iure Digestorum non fiebat nisi voluntas contrahentium tenderet ad nouandum.*

12 *l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. consil. cum l. fin. C. de nouatione, n. 13. 14. & 17.*
l. Stichum, 8. §. 1. ff. de nouationibus.
l. 1. ff. de prætor. stipulatio.
l. dotem 30. ff. de iure dotium.
l. te hominem, 32. ff. de nouationibus.

13 *Novatio non fiebat iure Digestorum nisi specialiter exprimeretur, quando prima obligatio erat vberior quam secunda.*
l. 2. ff. de nouatione & n. 17.
l. cum qui 56. §. si à te, ff. de verb. oblig. l. qui usum fructum, §. 8. in principio, ff. de verb. oblig. & n. 17.

14 *Correus stipulandi potest debitorem ab alio correo nouatione liberare, si specialiter de hac ageretur.*

15 *Actio pro dote rei uxoria bona fidei est.*
§. fuerat instit. de action.
l. in bona, 36. ff. de peculio.
l. sed et si, 21. ff. solut. matrim.

16 *Dotem promittendo omnes obligantur.*
l. promittendo, 41. ff. de iure dotium.
l. Stichum, §. fin. ff. de nouationibus.

17 *Novatio nunquam debet facta censeri sine animo nouandi.*

18 *leg. Stichum, 8. §. idem Celsus, ff. de nouationibus.*
Interpretatio in dubio faciendâ ut res in eodem statu sit.
l. grege ff. de legatis, 2.

19 *Pactum dubium interpretandum contra eum, qui potuit apertius exprimere.*
l. veteribus, ff. de pactis.

20 *Stylus, & Praxis Senatûs obseruari debet.*

21 *Consentire videtur qui patitur.*
l. qui patitur, ff. mandati.
c. si quis iusto de electione, lib. 6.

22 *Scire idem est quod scire debere.*
l. qui cum alio, ff. de reg. iuris.
l. si Titius, ff. de fideiussor.
l. si duo, 38. ff. de acquir. heredit.
l. quod te mihi, ff. si cert. petatur, c. fin. de iniuriis.

23 *Distio, amplius, non includit, & ampliat in diuersis personis.*
l. si tibi pure legauero, ff. de legat. 3.

24 *Fideiussor qui datur ex necessitate, etiam si fori privilegium habeat, procedit satisfactio.*
leg. si fideiussor, §. si necessaria, ff. qui satisf. cogantur.

ALLEGATIO XXXIV.

Fideiussor semel Fisco obligatus nisi expressè liberetur, aliis etiam fideiussoribus datis non liberatur.

- 1 *Novatio necessaria fit ex iudicio.*
l. aliam, 29. ff. de nouat. 15. 16. 17. 18.
- 2 *Fideiussorem qui dare debet dando pignus liberatur.*
l. plus cautionis 25. ff. de reg. iur.
- 3 *l. si seruus legatus, §. si ita scriptum, ff. de leg. 1.*
- 4 *Fideiussor qui habet fori privilegium, quando pro non dato habeatur?*
l. si fideiussor, ff. qui satisf. cogantur.
Actum qui impugnat non potest eo iuari.
cap. ex eo, de reg. iur. lib. 6.
l. dispensatorem, ff. de solut.
l. Pomponius ff. de negot. gest.
- 5 *Praxi Senatûs Regalis Patrimonij semel fisco dati fideiussores, etiam aliis datis, non liberantur, nisi expressè decernatur.*
Administratores bonorum non potest deteriores conditionem domini facere.
l. non distulit, 4. C. de nouationibus.
l. Præses, C. de transactionibus.
l. prohibere, §. planè, ff. quod vi aut clam.
- 6 *Distio amplius denotat inclusionem præcedentium.*
l. qui ita ff. de dote prælegata.
l. cum inter nos ff. de verbor. signif.
l. si seruus legatus, 101. vers. sed si ei, ff. de legat. 1.
l. verbum amplius, 82. ff. de verborum significat.
l. minus solutum, 22. ff. eod.
- 7 *Ad augmentum inducta non possunt operari diminutionem.*
l. legata inutiliter, ff. de adim. legatis.
l. si ab arbitrio, ff. qui satisf. cogantur.
- 8 *Fideiussores primi, aliis datis, non liberantur nisi aperte exprimat, sed secundi primis accedunt.*
l. si Titius, ff. de fideiussor.
- 9 *Novatio non fit nisi constet velle obligationem nouari.*
l. fin. Codic. de nouatione. & num. 10. 12. 13. 14. & 17.

Administrator, qui duorum millium aureorum satisfactionem dare debebat fideiussoribus datis, & exhibito instrumento fideiussionis in Senatu minus idoneam dixi, & Senatus decreuit, ut amplius caueret eis verbis, de mas fianças, ex quo fecit depositum pro cautione duorum millium aureorum, cum ad finem administrationis ex ea tria millia aureorum deberentur, intendi ultra depositum à fideiussoribus mille recuperari, illi contra esse liberatos dicebat, quia omnis satisfactionis quantitas deposita fuerat.

Pro fideiussoribus adducebatur hoc casu factam fuisse nouationem necessariam, arg. l. aliam, 29. ff. de nouat. ibi: iudicij accepti, sit nouatio ex eius necessitate ipso iure, Donell. lib. 16. comment. c. 20. adde quæ ex Gedeone, Antonio Fabro, Brisonio, Duareno, Valterio, & aliis tradit Ofuald. in notatis, d. c. 20. lit. T, V, & X, Bart. Bald. Albanum, & Medicis refert Neuius, ad d. l. aliam, & cum ex iudiciali decreto Senatus amplius, fideiussionem dari inberetur videtur ex iudicio ipso primam obligationem fideiussorum nouari deponitione eius quantitas, quæ ad vadimonium administrationis designata. Præsertim, nam debitor qui obligatus est dare fideiussorem satisfacit dando pignus etiam inuito creditore, gloss. in l. 1. ff. qui satisfacere cogantur, Negulantius de pignorib. §. p. n. §. & cum plus cautionis in re sit, quam in persona, l. plus cautionis, 25. ff. de reg. iuris, melior videtur cautio dari ab eo qui duo mille aureos deposuit ad vadimonium administrationis quam fideiussores, dando ac perinde potius ex deposito oportet res metiri quam ex personis fideiussorum. Et quoad illa verba, ut amplius fideiussio daretur, videtur facere textus in l. si seruis leg. §. si ita scriptum, ff. de leg. 1. eis verbis: Si ita scriptum erit amplius quam Titio legauit heres meus Seio decem dato dubitatum non erit, quin & Titio suum legatum maneat & Seio nihil ultra decem debeatur, nam & visitatum fere est sic legare Lucio Titio tot & hoc amplius, uxori, & liberis eius, Quibus verbis denotari videtur dictione amplius non comprehendi illud ad quod ea refertur, cum Seio solum decem debeantur, quibus adde quæ notauit Barbof. de dictionibus vsufrequentibus, d. 32. n. 4. vbi tradit, si in legatis ponatur hæc dicitio amplius, sine pronomine hoc, duntaxat inducere dispositionem, non repetitionem. Maximè nam cum fideiussores darentur, qui non essent idonei, & qui haberent fori priuilegium alterius iurisdictionis, tunc pro non dato, vel recepto fideiussor existimatur, l. si fideiussor, & Gloss. in l. quoties, ff. qui satisfacere cogantur, & cum Senatus inberet alios fideiussores dari, nec admitteret illos, qui dati fuerunt, non poterit ab eis exigere, vel consequi, quod reliquum administrationis deberetur, quia ex actu impugnat non potest, qui illum impugnat, fundamentum sumere, Reg. ex eo, de reg. iuris in 6. Surd. conf. 18. n. 2. & conf. 757. & 351. n. 41. decis. 132. n. 4. & 9. facit dispensatorem, ff. de solut. l. Pomponius, ff. de negotiis

gestis, Menoch. conf. 395. n. 89. ex Mantica, Farinacio Rotæ decif. & aliis probauit Barbof. in colleclanea d. reg. ex eo, n. 1. & 2.

Sed his non obstantibus, ius fisci in hoc casu sine dubio procedit, ut quauis idonei fideiussores dari deberentur, adhuc primi non censentur liberati, quia ex praxi Senatus Regalis Patrimonij omnes fideiussiones, quæ ibi offeruntur, nisi expressim verbis apertis liberentur, aliis datis liberari non censentur, maximè cum in libris rationum Regalium essent scriptæ, & idèd nisi decreto in libris Cancellariæ, aut ab eis eximi discernatur fideiussio irrita nõ censenda; imò & antequam in iudicio illud declaratur, non possunt Senatores fideiussores semel datos liberare; quia velut administratores Regalis Patrimonij eius meliorem conditionem facere possunt, nõ deteriore, cum ad hoc mandatũ non habeant, nec iurisdictione arg. l. non abstulit, C. de nouat. l. Praeses, C. de transact. l. prohibere, §. Planè, ff. quod vi aut clam.

Tum etiam, quia proprietates dictionis hoc amplius denotat inclusionem præcedentium, in l. qui ita, ff. de dote prælegata, ibi: Qui ita legat uxori suæ Titia amplius quam dotem aureos tot hæres meus damnas esto dare, manifestum est dotem quoque prælegasse, & ita includit dicitio amplius, sicut dicitio præter, ut declarat Alberic. in dictionario, verbo amplius, cui adde Cuiac. lib. 8. obseruationum, c. 36. & idem est, ac si in decreto Senatus diceretur: ultra fideiussionem datam, vel supra, & ulterius, amplius fideiussores præstet; nam omnes istæ dictiones inclusionem denotant, ita Menoch. lib. 4. præsumpt. 145. n. 3. cum sequentibus, Mantica de coniecturis vlt. voluntatum, lib. 9. titulo 3. n. 32. & ex Bartolo, Socino Iuniori, Signorolo, Luca de Pena, Thufco, Ioanne Garcia, Stephano Gratiano, & aliis pluribus Barbofa dictione 32. n. 2. & 3. & semper augmentatiuè ea dicitio accipienda, l. cum inter nos, ff. de verb. significatione, VVelpelus de præpositionibus, & aduerbiorum significatione, sub hac dictione, pagin. 9.

Et idèd refertur ad eum, qui nihil debet quando non est aliud, quod ea dictione includi possit, l. si seruis leg. 101. ff. de leg. 1. in versic. sed si ei; ibi: Multo que minus dubitandum sit ab eo, qui nihil mihi debet, ita stipulatus fuero, amplius quam mihi debes decem dare spondes, quindecim debeantur, l. verbum amplius 82. ff. de verborum significatione, facit l. minus solum 32. ff. eodem, nec enim poterat aliquantuliter interpretari: nam quando aliquid de nouo additur, est accessorium ad præcedentem obligationem, & idèd ea liberata censeret non potest, ne tendat in creditoris damnum, quia inducta ad augmentum non possunt operari diminutionem, l. legata inutiliter, de adimendiæ legatis, Roderic. Suar. in l. post rem iudicatam, 1. notabili, n. 2. Ruin. lib. 3. conf. 252. n. 96. & 97. Aldobrandinus conf. 106. n. 11. Viuius lib. 2. decis. 343. n. 15. ex Cæsare Barcio, Alciato, & relatis D. Castillo tom. 4. c. 40. n. 13. & cum in decreto Senatus exprimeretur ut amplius caueret, videtur acceptari data cautio, & alia noua velle ei adiungi, alias enim nisi illud exprimeretur, alij fideiussores peti non possunt, argumento l. si ab arbitrio, ff. qui satisfacere cogantur, ibi: si sua voluntate accepit fideiussores, contentus his esse debet, vbi notarunt Bart. & Bald. Ancharranus, VVesembachius & Amatis, quos refert Neuius ibi.

Deinde, quia certum est in iure, & indubitatum, per admissionem aliorum fideiussorum ad obligationem præcedentem, pro qua erant admissi alij fideiussores, primos non liberari, sed secundos eis accedere, argumento leg. si Titius, ff. de fideiussoribus, vbi

Bart,

Bart. & magis in terminis, in l. Valerianus, num. 5. ff. de Prætoris stipulationibus, vbi Baldus & Angelus, qui tradit, cum non reuocatur obligatio principalis, sed solum fideiussoria, aut pignoratitia, tunc non tollitur, nec olim, nec hodie, nec ipso iure, aut ope exceptionis intelligitur facta obligatio, aut obligationis nouatio, & ponit exemplum, si Titius promisit decem, & pro eis dedit fideiussorem, aut pignora, & postea pro ipsis decem alios dedit fideiussores, aut alia pignora tradit, certè non liberantur primi fideiussores, seu prima pignora, per dictam legem, si Titius, vers. sed ita demum, idem voluit Bartol. in dict. l. delegare, ff. de nouat. Ioannes de Imola in l. vsu fructum, ff. de verb. obligat.

Sed idem Imola in l. penult. ff. de Prætoris stipulationibus tradit, etiam in casibus, in quibus olim fiebat nouatio, hodie nunquam fieri nouationem, nec ipso iure, nec ope exceptionis, nisi hoc expressè actum sit, nisi sint adeo verisimiles, & vrgentes coniecturæ, ut per illas appareat partes voluisse à prima obligatione discedere, & illam in aliam transfundere, & ad hanc sententiam expendenda est l. fin. C. de nouat. ibi: nihil penitus innouari, vbi verbum nihil est vniuersale negatiuum, per quod excluditur quantumcumque modicum præiudicium respectu eius, de quo quæritur, ut singulariter voluit Ioan. in extrauagant. suscepti regimini, super verbo nihil, quia dispositio vniuersalis per verbum nihil iuncta conditione penitus, videtur falsificari ex quolibet particulari præiudicio, l. is qui verbum, ff. de rebus dubiis, item quia verbum penitus, quod immediatè subiungitur, significat, siue de iure, siue de facto, ut in l. qui autem, §. si quis cum pupillo, ff. qua in fraud. credit. l. Greca, §. illud, ff. de fideiussor. & idem importat, ac si lex diceret, ex toto, vel prorsus, vel omnino, ut in c. 1. de supplend. neglig. Pralat. Imola in dict. l. peregrè, §. quibus, de adquir. possess. vbi intelligit prædictam l. fin. C. de nouat. statuens, quod dicta verba excludunt quodlibet minimum præiudicium, ergo excludunt quamlibet nouationem per notata in l. si is, qui ducenta, §. vtrum, ff. de rebus dubiis.

Hæc autem rectius procedent, cum hodie nisi expressè de eo conueniatur, nouatio fieri nõ possit iuxta d. l. fin. C. de nouat. ex l. 15. tit. 14. partit. 5. vbi Gregor. Lopez gloss. 6. ex Alex. Iafone, Socino, Angelo, Castrensi, Bald. & aliis probat, & notarunt Decius conf. 400. Afflicis decif. 130. Franchis decif. 155. n. fin. Donnellus d. lib. 16. comment. c. 20. & ex Petro Gregorio, Isidoro, Caronda, Brisonio, Antonio Fabro, Gailio, Menochio, Gutierro, Carrochio, Parladorio, Fachinero, & aliis Ofualdus in notatis, d. c. 20. lit. Q.

Sed etiam etsi non extaret decisio Textus in d. l. fin. & l. partita, quibus iubetur expressis verbis agendum esse de nouatione, ut ea induci possit: nam iure communi non aliter fiebat nouatio, nisi de nouanda obligatione ageretur, quasi necessarium erat, ut secunda obligatio tenderet ad priorem excludendam, & differentia inter ius antiquum & nouum in eo consideratur, ut iure antiquo non aliter fieret nouatio, nisi de ea ageretur, hodie verò iure nouiori ex d. l. fin. verbis expressis testata professio & nouatio exigitur.

Vnde interpretari potest Textus in l. si rem 31. §. si duo, ff. de nouat. ibi: cum id specialiter agit, qui interpretes valde cruciat, ut conciliarent cum d. l. fin. quasi non rectè traderetur id nouiter à Iustiniano induci in d. l. fin. ut non fiat nouatio, nisi specialiter de ea agatur, cum antea iure Digestorum id requiri denotat d. §. si duo, & commissa sententia Cuiacij lib. 2. 2. obseruationum, c. 6. Brisonii lib. 2. de solutionibus, pag.

393. Hortensij ad l. 2. ff. de nouat. Vulsteij ad §. præerea 2. instit. quibus modis tollitur obligatio, qui existimantur prædicta verba, cum id specialiter agit, d. l. si rem, §. si duo de nouat. à Triboniano inserta videri ex noua decif. textum in d. l. fin. & non admissio, quod notauit Ant. Faber. lib. 3. coniecturarum, c. 3. ut iure Digestorum, quod traditur, ita demum nouationem fieri, sed id actum sit, non accipiendum, ut expressè id agi necesse sit (hoc enim ad nouam Iustiniani constitutionem pertinet) sed ut tacitè id agi videatur, nisi contrarium expressè actum sit, l. Stichum 9. §. 1. de nouationibus, iuncta l. 1. de Prætoris stipulat. l. dotem 30. de iure dot. l. te hominè 32. ff. de nouat. quia id nõ excludit difficultatem, cum in d. l. 31. §. si duo, & in aliis pluribus locis specialis mentio, vel expressio requiratur.

Sed ommissis aliis pluribus, de quibus Ofualdus, vbi proxime, dicendum ad huius controuersie expeditionem, ut iure Digestorum non aliter nouatio fieret, nisi animo nouandi contrahentes non à conventionem facerent, ut ratio ipsa suadet, absque voluntate contrahentium non posse obligationem tolli, l. 2. ff. de nouat. ibi: Dummodo sciamus nouationem ita demum fieri, si hoc agatur, ut nouetur obligatio, secus si hoc non agatur, tunc erunt obligationes: idem in aliquibus iure Digestorum non fiebat nouatio, nisi specialiter, & expressè de ea ageretur, quando aliquid in secunda obligatione erat, quod posset suadere contrahentes nouationem facere nolle, videlicet si in posteriori obligatione minus sit, quam in alia, qua nouanda, ut in exemplo Textus in l. eum qui 56. §. si à te, ff. de verborum obligat. si fundum Sempronianum stipulatus fuero, & deinde ab alio eundem fundum detracto vsu fructu stipulor, rectè tradit Iulianus prior stipulatio non nouabitur, quia licet idem fundus in secunda stipulatione contineatur, tamen in ea minus est: nam vsu fructu detracto, fundus stipulatus fuit, vnde quando aliquid poterat persuadere nouationem non faciendam, necessarium erat specialiter de nouatione agi, & exprimi etiam iure Digestorum, & in eodem casu exempla sunt in l. qui vsu fructum 58. in principio, ff. de verb. obligat. veluti si qui actum stipulatus fuit, deinde iter stipuletur, vel qui decem, deinde quinque, vel qui vsu fructum, deinde vsu fructum cum in posterioribus stipulationibus, ut apertè constat, minus contineatur, rectè tradit Iurisconsultus nihil agi prædictis secundis stipulationibus, & subiungit apertissimè verba ibi: Nisi in omnibus nouandi animo hoc facere specialiter expresserit, tunc ex im priorè obligatione expirante ex secunda introduitur petitio, & tam iter, quam vsus, nec non quinque exigere possunt.

Quomodo similiter accipiendus est textus in d. l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. ut Correus stipulandi post contractam obligationem si stipuletur à reo promittendi, potest eum nouatione liberare ab altero Correo stipulandi, sed tamen id ita fiet, cum id specialiter agit, quia nisi specialiter de nouatione ageretur, non potest videri eo animo stipulari, ut nouet, cum nihil amplius in secunda obligatione contineatur, imò potius minus quam in prima, quia in ea duobus Correus stipulandi obligatus fuit Correo debendi; at verò ex secunda solum stipulandi obligatur, idèd nouandi animus colligi non potest, & ita necessarium fuit specialiter agi, planè si Correo stipulandi creditori suo delegauit rem promittendi, apparet, id actum esse, ut nouatione debitor liberaretur, ut traditur in d. §. si duo in fine, ut non sit necesse id specialiter agi, quia id actum esse ex ipsa delegatione intelligitur, ut notauit Ant. Faber. d. lib. 3. coniect. c. 3. & post eum Ofualdus in notatis, d. c. 20. lit. Q.

15 Rursus deinde intelligendus textus qui maximè conducit in fauorem fisci ad huius causæ decisionē in *l. alium* 29. ff. de nouat. vbi traditur perire priuilegium dotis, & tutelæ, si post diuortium dos in stipulationem deducatur, vel post pubertatem tutelæ actio nouetur, & addit verba nobis aptissimè ibi: *Si id specialiter actū est, quod nemo dixit lite contestata, nec enim deteriorē causam nostram facimus actionem exercentes, sed meliorem, ut solet dici in his actionibus, quæ tempore, vel morte finiri possunt*, agit enim Iuriscultus de nouatione necessaria, & quoties iudicio accepto pro dotis restitutione, aut cum exigitur, quod ex tutela debetur stipulatio pro his qualitatibus, & quantitatibus interposita est: nam cum prima actio dotis, quæ rei vxoria erat, bonæ fidei exiimabatur, §. fuerat instit. de actionibus, l. in bonæ 36. ff. de peculio, l. sed & si 21. ff. soluto matrimonio, & tutelæ actio priuilegia habeat, credendum non est mulierem, quæ bonæ fidei actione de dote tuta est, ex stipulatu id agere, vt bonæ fidei actio nouetur, & in strictam transfundatur, idque similiter in eo, qui post pubertatem stipulatus fuit, quod tutelæ actione debebatur, quia non est verosimile priuilegium actionis tutelæ amittere eum voluisse nouata obligatione, quando à tutore stipulatur, idè rectissimè in eo textu adiectum fuit, vt nouatio procedat, id specialiter esse agendū, quia non potest sumi coniectura pro nouatione, & semper agendo aliquis suam conditionem meliorem reddere intendit, non deteriorem.

16 Sed vt huius Textus subtilitas percipiatur, nota cum Antonio Fabro in d. c. 3. id procedere circa dotis actionem quæ competit mulieri: si verò dos ex stipulatu debita fuerit Marito facere promissa ab extraneo, nam promittendo dotem omnes obligantur, l. promittendo 41. ff. de iure dotium, eamque maritus ab vxore stipuletur nouatio fiet, ne dos dupletur idque si non appareat contra stipulationem nouandi animo non fieri, l. Stichum, §. si ff. de nouationibus ibi: recte traditur si hoc actum est etiam, si non adiiciatur specialiter agi oportere, & inde ratio provenit, quoniam actio ex stipulatu, ex qua primū dos debebatur vxori non erat, quæ ex posteriori stipulatione competebar, sed personæ mutatio efficit, quia primo ab extraneo postea ab ipsa vxore dos promissa, vt interpretemur stipulatorem, nouandi animum habuisse, & à priori obligatione recedere velle, & similiter in tutelæ actione idè exprimitur in d. l. aliam, necessarium esse specialiter agi de nouatione tunc quando post pubertatem stipulatio interponitur, secus verò si ante pubertatem stipulatus sit pupillus, quoniam ex stipulatu actio tutelæ actionis naturam inducit & representat, eisdemque priuilegiis & præstationibus gaudet: inde fit vt tutelæ actionem nouet, etiam si specialiter non expresserit.

17 Ex quibus omnibus apparet si ex iure nouo dicta l. fin. C. de nouat. & l. 15. tit. 14. part. 5. non potest aliquo modo interpretatio sumi, nisi specialiter & apertè de ea exprimat, & iure Digestorum semper esse necessarium animum nouandi d. l. 2. ff. de nouat. & quando aliquid posset dubiam reddere voluntatem nouandi specialiter agi necessariū erat etiam d. l. qui usufructum §. 8. ff. de verb. obligat. l. aliam 29. l. si rem, §. 1. §. si duo, ff. de nouat. ex his omnibus apparet cum de nouatione in nostra quæstione ageretur, cum depositum factum duorum milliū aureorum, nec animus Iudicum, qui decreuerunt amplius caneri vel fideiuberi id non respexerit, vel expresserit nullo modo nouationem factam, vt liberentur primi fideiussores posse interpretari.

18 Quod etiam apertè suadet ex ratione Textus, in

d. l. a iam, vbi traditur credendum non esse qui actionem intendit, voluisse suam conditionem facere deteriorem, vnde fisco qui agit, vt cautior & securior administratio Regalis Patrimonij reddatur, & petit amplius cauere non videtur inde velle fideiussores datos, liberari & nouationem facere, quia quando id quod de nouo additur est accessoriū ad præcedentem obligationem, nunquam videtur inducta nouatio, cū id fiat vt magis cautum sit creditori, & idè non debet sumi præsumptio nouationis, ne tendat in creditoris damnum, d. l. Stichum, §. idem Celsus, ff. de nouat. & usurpari possunt aptissimè huic rei, eius verba ibi: *Quia hoc solum agitur ea stipulatione vt fideiussoribus cautum sit non vt ab obligatione iudicari discedatur*, ad Iasonem in l. qui usufructum num. 3. de verb. obligat. Bartolum, in l. rescriptum, §. si pacto n. 7. ff. de pactis Alexandrum l. 4. §. ex conuentione n. 8. de re iudicat. Mantica, de contract. lib. 17. tit. 1. n. 8. & 15. & in his quæ possunt se habere ad augmentum & diminutionem, commodum & incommodum, vt quilibet posset pro suo sensu decretum Senatus interpretari, res debet in eodem statu manere arg. l. grege, ff. de legatis, 2. quam ad hoc adducit Sigismundus, in suo tractatu Paraphrasis feudalis columna, 18. versic. 9. post Oldradum consil. 231. n. 1.

Ex quo etiam si tam apertè non constaret de iure fisci, vt illud non diminuat, nec fideiussores primo dati liberentur, cum illud quod est, amplius cauere, ad maiorem securitatem, & obligationem potius quam ad liberationem referatur, sed dubitari posset de prædicto decreto contra administratorem interpretandum, cum ad eum pertineret petere decretum declarari, & fideiussores datos liberari arg. l. veteribus, ff. de pactis, & quæ notarunt post Bartolum, Iasonem, & alios in ea Menochius consilio 30. n. 8. Gonzalez in regula 8. Cancellaria, glossa 9. §. 1. n. 32. idem Menoch. consil. 110. num. 31. & consil. 179. num. 19. Surdus decis. 322. num. 63. Petrus Barbosa in l. si quis intentione, n. 28. ff. de iudic. Mantica de contract. lib. 2. tit. 9. n. 99. Gregor. Lopez glossa 5. in l. 2. tit. 3. p. 7. Augustin. Barbosa in collect. textus, in c. contra eum, de regul. iuris, lib. 6.

Maximè cum Senatus decerneret amplius cauere, quod augmentum, vt prædiximus, denotat, & instrumenta fideiussionis semper in libris rationum Regalium inserta fuerunt, vnde tum quia praxis & stylus Consilij Regalis Patrimonij obseruandus, Afflictis decis. 79. n. 4. Thesaurus in præfatione ad decisiones Pedemont. n. 32. Franchis decis. 91. n. 16. cum Osasco & aliis ergo notauit 1. part. decis. Granatens. 47. n. 14. Et ex eo nunquam dimittuntur fideiussiones semel datæ, & idè cauti Gabellarij & Thesaurarij, quando iubetur amplius cauere, si integram quantitatem dederint, quæ designata est, petunt in Senatu alios fideiussores, qui non satis idonei censebantur liberari.

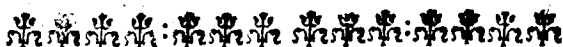
Tum quia administrator de hoc nihil edixit, sed tacuit vsque ad finem administrationis, quo videtur consensisse in eo, vt manerent obligati, argumento l. qui patitur ff. mandati, & quæ notarunt Conarr. pract. c. 15. n. 5. Ferdinand. de Mandosa de pactis lib. 4. c. 4. n. 37. Surdus consil. 290. n. 22. Menoch. lib. 6. præsumpt. 99. n. 15. & cum facile posset petere, vt fideiussores liberentur, quando deposuit aureos duo mille, nec id fecisset, sibi imputet, qui sic eos constituit indiscretè, quæ sunt verba textus in cap. si quis iusto de electione lib. 6.

Tum etiam quia administrator iste Regalis patrimonij sciebat, vel scire debebat praxim, & stylum Senatus, vt semel dati fideiussores non liberentur, nisi

nisi apertè id exprimat, ideo cum non peteret declarari liberos manere fideiussores, postea id non poterit intendere, quando fisco interest ab eis consequi, quod debet administrator, argumento l. qui cum alio 20. ff. de regulis iuris, l. si Titius 49. ff. de fideiussoribus, l. si duo 38. ff. de acquir. hered. l. quod te mihi §. ff. si certum petatur, c. fin. de iniuriis, Panormit. in c. innotuit, n. 9. de electione, Bartolus in l. non solum, §. morte, n. 41. ff. de noui operis nunciacione, Baldus in dict. l. si duo, Craueta lib. 1. consil. 186. n. 9. cum multis, quos alibi nouimus allegatione 17. n. 11. vt defenderentur leges 2. & 3. & tit. 9. lib. 9. recop.

23 Denique non obstant omnia, quæ contra obiecta fuerunt: nam illud quod pertinet ad nouationem satis supra explosum est, Textus verò in l. si seruus legatus, §. si ita scriptum, ff. de leg. 1. qui in contrarium adductus, vt dictio amplius non includat, & ampliet, procedit in longè dissimili casu, quando in diuersis personis dispositio fit, quia ne duplicata legata videantur, non potest fieri inclusio præcedentis: nam illa forma legandi fuit, vt hodie nos etiam solemus in testamentis disponere, cum legamus aliquid Seio, & postea addimus, item mas Titio decem, quia tunc nullus admittet legatum duplicandum, quod secus erit quando in vna, & eadem persona, vt in nostro casu, dispositio procederet, quia tunc etiam superiora repetita videntur, leg. si tibi pure legauero, l. si sic de legat. 1. quod suadetur similiter, quædo vteretur, vt in his iuribus pronomen hoc, vt ex Castrensi Guillelmo, Cenedo, & Vulpello notant Barbosa d. dict. 32. n. 4.

24 Quod verò pertinet, vt fideiussor, qui fori exemptionem habet, & alterius iurisdictionis est, pro non dato habetur, minus mouere poterit, quia quando fideiussio necessaria est, vt in nostro casu, quia ex necessitate iudicij dati fuerunt fideiussores, tunc licet alterius fori, & iurisdictionis sint, rectè procedit satisfactio, l. si fideiussor, §. si necessaria, ff. qui satis cogantur, Ant. Gomez 2. tom. variar. c. 13. n. 6. Molin. de Hisp. primog. lib. 4. c. 4. n. 13. cum seqq. Rodericus Suarez in declaratione l. 2. titulo de los emplaçamientos, versic. alterius accedat, n. 11. & ita obtentum fuit in Senatu, vt fideiussores dati non liberentur.

ALLEGATIO XXXV.

Metus allegatio mulierum conductorum vectigalium in obligacione fiscali quomodo excludenda?

- 1 Publicanorum vxores debent obligari cum maritis pro securitate vectigalium.
Ordinatio Regalis Patrimonij.
- 2 Salubriter disposita solent in perniciem conuerti.
- 3 Voluntas coacta voluntas est.
l. si mulier 21. §. si metu coactus ff. de eo, quod metus causa.
l. si patre cogente, 22. ff. de ritu nuptiar. & numer. 22.
- 4 Voluntas metu vel vi extorta non est propria & absoluta voluntas, sed secundum quid ad emittendum periculum.
l. 1. ff. de eo quod metus causa.
l. velle non creditur ff. de reg. iuris.
Metu gestum rescindendum.
Leges quæ admittunt valere contractus metu gestos sunt iusta ex aliquorum sententia.
l. 1. ff. de pactis.
l. sicut ab initio, C. de obligat. & act.

- 5 Fisco multa fraudes fiunt in obligacionibus Publicanorum.
- 6 Metus dicitur quasi mentem tenens.
Metus est difficilis probationis & probatur coniecturis.
- 7 Metus probari potest declaratione eius qui metum passus.
c. constitutum, §. cum vero de rescriptis.
- 8 Metus non presumitur & probandus ab eo qui allegat.
l. si cum exceptione, §. in hac, ff. de eo quod metus causa, & n. 43.
l. non est verosimile ff. eodem, & n. 12.
l. interpositas, C. de transact. & n. 20.
- 9 Metus probatio debet esse actus qui dirigitur ad metum.
l. qui in carcerem, ff. de eo quod met. causa numer. 39. 40.
c. accedens de conuers. coningatorum.
Metus probatio relinquitur iudicij arbitrio.
l. 3. ff. ex quibus causis maiores.
- 10 Protestatio facta valde prodest ad metus probationem; protestatio qua præcedit actum magis probat metum quam qua sequitur.
l. fin. C. de usur. pupillar.
- 11 Contractus presumitur sponte factus nisi contrarium probetur.
l. 2. C. de his que vi, & n. 13.
Metum non facit presumi dignitas aduersarij.
l. ad iniudiam, C. de his que vi, & n. 21.
- 12 Iudicij auctoritas excludit metus presumptionem.
l. 1. Cod. de his qui per metum iudicij non appellauer.
l. omnium, C. de testamentis.
l. probatorias, C. de diuersis officiis, lib. 12.
- 13 Ratihabuit actus metum excludit.
l. 28. tit. 11. p. 5.
l. 49. tit. 4. p. 5.
- 14 Observantia subsequuta purgat metum.
l. 1. §. qua oneranda, ff. quar. rer. actio, non detur, n. 21. & 23.
- 15 Metus causa durante non purgari metum quomodo accipiendum?
- 16 Mulier nobilis & diues cum paupere vxorata non facile ab eo metum patitur.
Mulier qua virum pascit domina esse putatur.
- 17 Metus excluditur non solum ex ratihabitione expressa, sed ex tacita qua resultat ex commodo contractus.
Volens quis facere videtur quod ei vile.
l. 51. Tauri, & n. 27. & 38.
- 18 Natura equum est, vt qui locupletior factus maneat obligatus, nec cum alterius iactura locupletetur.
l. naturaliter, §. ult. ff. de condi. indebiti.
l. nam hoc natura, ff. eodem.
l. 3. §. pupillus ff. de negot. gestis.
l. furiosus ff. de obligat. & action.
l. 3. in principio, ff. commodati.
l. 1. §. cum in pupillum ff. depositi.
l. pupilli ff. de solutionibus.
l. quamuis, §. ult. ff. ad S. C. Velleianum.
l. ult. C. de usucap. pro emptore.
l. bona fides, §. 50. ff. de act. empti.
l. iure natura, 206. ff. de reg. iuris.
l. locupletari de reg. iuris, lib. 6.

- l.17. tit. 34. p. 7.
l. cum fundus, 31. §. seruum, ff. si certum petatur.
leg. si seruus, 24. §. seruum, ff. de action. empti.
l. si ipsa, 17. ff. quod met. caus.
l. uxor mariti, 5. ff. de donatione inter.
- 19 Protestatio qua fieri potuit omissa metum excludit.
 - 20 Metus reuerentialis consideratur in eis, qui aliis debent reuerentiam.
 - 21 Metus reuerentialis probatio debet esse cum minis ut proficit.
 - 22 c. ex literis de desponsatio. impuber.
c. 1. de pactis lib. 6.
c. fin. qui Clerici vel uouentes.
c. puella, 20. q. 1.
l. si fideiussor, 26. §. Pater Sei, ff. de pignoribus.
l. 10. tit. 1. p. 4.
 - 23 Metus reuerentialis quando sufficiat intercedente lesione, & aliis circumstantiis?
l. penult. ff. de furtis.
 - 24 Metus reuerentialis solus sufficit, quando contractus fit cum ipso cui reuerentia debetur, & in eius utilitatem cedit.
 - 25 Indotatio mulieris quando rescindit eius obligationem.
 - 26 Iuramento obligatio mulieris confirmata non rescinditur in donatione.
c. cum contingat de iureiurando.
c. licet mulieres eodem titulo.
 - 27 Obligatio mulieris qua in eius utilitatem conuersa non potest rescindi in donatione.
 - 28 Indotationis ratio attendenda tempore obligationis.
l. verum, §. sciendum, ff. de minoribus.
l. si voluntate, C. de rescind. vendition.
 - 29 Obligationes omnes mulieris ex indotatione non rescindenda, sed illa solum ex quibus processit indotatio.
 - 30 Paraphernalia bona non attenduntur ad indotationem.
Dotalem rem esse debet probari, ut indotatio procedat.
 - 31 Indotatio non rescindit obligationem, quam ex se mulier facere debebat.
Honor mariti est uxoris, & e contra.
l. 3. §. ff. de libera causa.
l. sed est unicus, §. ait Prator, ff. de iniuriis.
Mulier debet dotem expendere pro exarcerando marito.
l. quamuis 21. ff. solut. matrim.
l. minus, §. manente, ff. de iure dot.
 - 32 Potentia actui proxima habetur pro actu.
 - 33 Uxor tenetur liberare maritum, etiam dotem expendendo, si absens fuerit pro debito.
 - 34 Alienationis rerum dotalium uxoris causa sufficiens est pro liberando marito.
 - 35 Alienatio rei dotalis pro liberando marito fieri potest, etiam contradicente uxore.
 - 36 Uxoris status dependet a mariti status.
l. si mulier 21. ff. quod metus causa, & n. 40.
 - 37 Uxor, quando obligatur pro liberando marito, non dicitur coacta.
 - 38 Uxor est obligata cum dote pro eo quod in eius utilitatem conuersum.
 - 39 Carceri inclusus, ut aliquid ab eo extorqueatur, metu coactus dicitur.
 - 40 Laccusationes 10. C. de his, qua vi.
 - 41 Metus a tertio illatus an noccat ei, qui ignorauit?
l. non interest, C. de his, qua vi.

- Ablatiuus absolutus inducit necessitatem.
- 42 l. si cum exceptione, §. Pedius, ff. de eo quod metus causa, & n. 43 & 45.
 - 43 Metus actio est in rem scripta, & sequitur quemcumque possessorem.
l. metum autem, §. fin. ff. de quod met. causa.
 - 44 l. Vitia possessionum, C. de acquir. possessione.
l. si per imprudenciam, ff. de euictionibus.
l. exceptione, ff. de fideiussoribus.
 - 45 Causa lucratina, vel onerosa differentia, ut metus noceat tertio, qui metum non intulit.
l. Proculus, ff. de damno infecto.
l. si is cui, §. fin. ff. de furtis.
l. iuris ignorantia, ff. de iuris & facti ignorantia.
l. regula in princip. ff. eodem.
l. si ipsa res 18. ff. de eo quod met. causa.
 - 46 Fisco in conductione vectigalium non debet nocere metus illatus a tertio.
 - 47 Metus illatus a tertio ei, qui ex fisci contractu utilitatem percepit, non debet fisco nocere.
 - 48 Mulier, qua apud Iudicem sponte contrahere declarauit, non debet metum allegare.
 - 49 l. cum te, C. de pignoribus nouiter explicatur, & n. 50. & 51.

De obligatione quam solent cum maritis Publicanis uxores facere, vel cum administratoribus bonorum fisci, ut vectigalia praetextu conductionis, seu administrationis recipiant, & postea metus exceptionem, vel indotationem aduersus obligationem obiciunt, quomodo id procedat, est caute admittendum.

EX nostri Senatus Regij ordinationibus cautum est, ut quoties pro vectigalibus percipiendis aliquis obligatur ex conductione vel administratione sine Thesauro vel Publicanus, illorum uxores simul cum eis obligentur ne postea ab eis obligatio, & ius fiscale eludi valeat, si illa dotem intendunt recuperare, antequam debitum fiscale exigatur.

Sed tamen ut alias dixit Ioannes Mariana de rebus Hispania lib. 3. cap. 1. ibi, Sic maiorem plerumque perniciem asserunt qua sapientissime in salutem excogitata fuisse videbantur. Nam uxores illorum etiam si in magnam earum utilitatem cesserit conductione, vel administratio vectigalium, quia egentes, & necessitate rei familiaris, cum vrgerentur necessaria, non solum vitae sed voluptati affluentia pecunia habuerunt postea, quando a maritis quod reliquum debet exigi intenditur aduersus obligationem ab eis factam, metum reuerentialem vel realem opponunt & in donationem, ex quibus inrendunt obligationem frustrari, quae res semper falsis testibus, dolis & fallaciis comprobatur, & me anxium semper habuit dum fisci patroni munere functus, ideoque de hoc necessarium duxi aliqua notare.

Sciendum est, contractus metu facto mero iure valere, quasi ille, qui metu inducitur ad contrahendum, &

& periculo vrgetur, eligat contractum facere, vt metum effugiat: nam, ut ait Seneca Tragicus de Hercule furente actu 2.

— Cogi qui potest, nescit mori.

Et hoc est, quod dicitur voluntatem coactam voluntatem esse. l. si mulier 21. §. si metu coactus 2. ff. de eo quod metus causa, vbi qui metu adit hereditatem, haeres efficitur. l. si parre cogente 22. ff. de ritu nuptiarum, ibi: maluisse hoc videtur, Couar. de sponsalibus, 1. p. c. 4. §. n. 11. Nanarr. in manuali preludio 6. n. 4. & 6. Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum, lib. 1. tit. 3. n. 11. Molina de ritu nuptiarum, lib. 3. q. 68. n. 6. Donellus lib. Comment. c. 28. vbi ex Aristotele, Loriotho, Duareno, Sturchio, Iulio Pacio, Menochio, & Feliciano probauit Osualdus in notatis lit. A, Thufcus practicar. lit. V. concl. 280. cum sequent.

4 Sed tamen quia metus & vis videntur aduersari voluntati, l. 1. ff. de eo, quod metus causa, nec voluntas haec consideratur absoluta, sed secundum quid ad euitandum periculum, proprie voluntas non dicitur, vt notauit Decius in l. velle non creditur, de regulis iuris, num. 3. & 6. Baldus in cap. quisquis, num. 1. & 11. de electione, Iason in leg. rem que nobis, num. 2. ff. de acquir. possess. Butijela in l. sciendum, num. 48. de verbor. obligat. Menoch. de arbitrariis, lib. 2. casu 34. num. 8. Farinacius quest. 97. criminal. num. 16. & vt inde excusetur a pena ordinaria, qui coactus deliquit, c. sacris, & ibi Doctores, Decius in l. vt vim, notab. 2. ff. de iustitia, & iure, Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. q. 60. vers. quero modo, pluribus Tiraquel. de penis temperandis, causa 36. num. 1. ideò quod metu gestum est, Prator ratum non habet, sed rescindit, dict. l. 1. vbi notant omnes ex Neuzano, Menochius lib. 2. de arbitrariis, casu 125. num. 8. Burlatus volum. 1. conf. 72. Farinacius in praxi criminali 1. part. tit. 1. q. 5. num. 15. Iason, §. poenales, num. 10. institut. de actionibus, D. Conarruias de sponsalibus, 2. part. cap. 3. §. 4. num. 1. Calder. variar. lect. lib. 1. cap. 4. Donellus lib. 1. §. com. cap. 38. vbi pluribus Osualdus, quamvis iustissimas esse, vtilissimasque, quae admittunt valere contractus metu gestos, & aequitati congruere argument. l. 1. ff. de pactis l. sicut ab iniuro, C. de action. obligat. notauit D. Angiano de legibus, lib. 1. controuers. 8. num. 23.

5 Ex quibus, vt fisco, qui tot fallaciis, periuriis, & falsis testibus in hac materia subiaceat, consulamus aliqua notanda, iuxta quae, provt rei conueniet, possit regale patrimonium defendi in occurrenti & frequentissima fraude, in omnibus obligationibus, quae fisco sunt, & Primò de metus probatione, & quomodo fieri debeat? dicendum. Secundò, ex quibus metus excludatur, vt fisco hoc casu nocere non possit? Tertio, de metu reuerentiali. Quarto de indotatione. Quintò de metu carceris. Sextò, an metus transeat ad tertium, qui metum illatum ignorauit, & ita possit fisco nocere?

6 Et quoad primum notari oportet metum censerì difficilis probationis: nam cum sit instantis periculi, & eius futuri causa, mentis trepidatio, & metus dicitur, quali mentem tenens, Mascard. de probat. concl. 1055. num. 4. Mogollon de metu, c. 1. §. 10. num. 10. & cum clam, & secreto inferri solet, sufficiunt coniecturae, indicia, & praesumptiones ad eius probationem ex doctrina Bartoli in l. si ob turpem num. 5 & 7. ff. de condit. ob turpem causam, Doctores communiter in l. metum, Codic. de his qua vi, Baldus in leg. salam, Codic. de testibus, Purpuratus conf. 282. num. 13. lib. 1. Alciatus regula 3. praesumptione 7. a numero 2. Alexand. r. consil. 156. Boherius decis. 101. Menoch. lib. 3. praesumptione 4. n. 5. & praesumptione 126. num. 9.

Mascard. conclus. 1055. num. 3. Flores Diaz de Mena ad Gammam decis. 250. Mogollon de his, qua vi metusve causa sunt, c. 10. §. 3. num. 5. Theaur. quest. forens. 51. num. 4. Pereira decis. 30. num. 8. Surdus decis. 294. num. 23. Philippus Paschalis de viribus patriae potestatis, 3. part. cap. 2. num. 38. Fontanella de pactis nuptialibus, tom. 2. clausula 7. glossa 2. part. 5. num. 39. Thomas Sanchez de matrimonio lib. 4. disputacione 27. n. 1. Farinac. 2. p. fragm. crimin. verbo metus, num. 181.

7 Et non solum indicia, & coniecturis probatur, sed etiam declaratione, & iuramento coherentis, quando pars aduersa potens est, & damnum inferre potest, vt probat Seraphinus de priuilegiis iuramenti. priuilegio 7. n. 28. ibi: Per iuramentum quis poterit probare suspicionem sui aduersarij, asserendo se perhorrescere eius potentiam, & fauorem, iuxta textum in c. constitutum, §. cum verò de rescriptis, Antonius de Petra in repetit. legis prima, n. 363. ff. de iureiurando, & sic timor, seu metus in tali casu probatur per iuramentum, quod est notandum tanquam singulare, vt etiam obseruauit Decius in l. in omnibus de regulis iuris post num. 9. ibi: quia metus regulariter probari debet indicia & coniecturis.

8 Sed tamen cum metus nunquam praesumatur, debet probari ab eo, qui allegat, l. si cum exceptione, §. in hac, l. non est verosimile, ff. de eo quod metus causa, l. interpositas, Codic. de transactionibus, Rebuffus 2. tom. ad leges Regias, titulo de rescissione contractuum, glossa 2. num. 11. Menoch. lib. 3. praesumptione 126. n. 1. & 2. pluribus Gaspar. Antonius, Theaurus questionum forensium 51. n. 2.

9 Et probatio debet esse actus, qui dirigatur ad inferendum metum in eo contractu de cuius rescissione tractatus, vt in l. qui in carcerem, ff. de eo, quod metus causa, cap. accedens de conuersione coniugatorum, vbi Innocentius verbo verbera, idem in cap. cum locum de sponsalibus, num. 2. Baldus in dict. l. interpositas, num. 4. vbi etiam Riminald. n. 5. Paris. lib. 1. conf. 20. n. 6. Afflictis decis. 246. num. 4. Couar. in 4. 2. part. cap. 3. §. 4. num. 15. Rolandus à Valle lib. 2. conf. 33. num. 23. Farinac. in fragmentis, 2. part. verbo metus, num. 27. & qualis metus sit sufficiens probatio Iudicis arbitrio committitur, vt in l. 1. ff. ex quibus causis maiores, ibi: huius rei discussio iudicis est, tradunt Suarez allegat. 24. n. 6. Menoch. lib. 2. de arbitrariis, casu 135. & lib. 3. praesumptione 127. num. 13. Rota decis. 341. num. 2. p. 2. diuers. arbitriumque ex circumstantiis, & personarum qualitate debet procedere, vt tradit Baldus, quem refert Suarez vbi supra.

10 Praesertim in hoc casu quando uxores metum a viris illatum allegant minis, aut aliis actibus, quia debent isti actus clare, & manifeste a testibus explicari, vt in dict. cap. accedens, & in dict. l. interpositas, vbi Baldus num. 4. Ioannes Faber in §. quadrupli, num. 6. instit. de actionibus, Mascardus concl. 1054. num. 12. Farinac. dict. verb. metus, n. 168. & arbitrium Iudicis valde mouere poterit, si qui allegat metum ante obligationem protestatus fuisset: nam protestatione, & reclamatione recte metus probatur, cap. 1. de eo quod metus causa, & ex pluribus iuribus, & Doctoribus probauit Mogollon dicto capite decimo, §. tertio, n. 16. distinguens inter protestationem, quae post factum fit, vel quae praecedat factum: nam haec verè probat metum, & conseruat ius protestantis, ac eius voluntatem declarat l. fin. Cod. de iuris pupillaribus Villat. in sylua, responsio 2. num. 10. & quando qui protestari potuit, non protestatur, praesumitur non fuisse metum, vt notauit Baldus in consil. Chismaris postea

posito post rubricam, Cod. si quis aliquem testari prohiberit, col. 1. 2. versic. sed in contrarium, Alexand. vol. 5. consil. 146. num. 3. cum Bartolo & aliis Craueta lib. 3. consil. 124. num. 6. & consil. 461. num. 4. Tiberius Decianus vol. 2. responsio 41. num. 122. Hondedus lib. 1. consil. 29. num. 12. Angel. Iason, Crotus, Albanus, & alij quos refert Bursatus vol. 1. consil. 72. n. 45. Pereira decis. 30. num. 15. Thufcus lit. M, conclus. 223. num. 22. Thomas Sanchez de matrim. lib. 4. disputatione 18. num. 8.

Secundum vero quoad illud, quod metus exceptio excludatur, dicendum est regulariter contractum sponte factum presumi, nisi manifeste contrarium probetur, l. 2. Cod. de his, que vi, metu sue causa sunt, Alciat. in tractat. de presump. reg. 3. presump. 7. num. 1. Rebuffus in comment. 2. part. titulo de rescissione contractus, glossa 12. num. 11. Scribentes in interpretas 13. Cod. de transact. Innocent. & Canonista in cap. causam Matrimonij de officio, & potestate iudicis delegati, Antonius Gomez 2. tom. variar. cap. 14. num. 24. ex versic. sed his non obstantibus, Mascardus de probation. conclus. 1055. & 1056. in principio in nominis, Cardinalis Mantica de coniecturis ultim. volunt. lib. 2. tit. 7. num. 2. Menochius lib. 3. presump. 126. num. 33. & 34. cum sequentibus, Bursat. consil. 72. num. 12. vol. Buttgos de Paz consil. 7. num. 10. Hippolyt. Riminald. Innior consil. 815. num. 43. vol. 7. Hondedus consil. 29. num. 9. lib. 1. D. Castillo lib. 3. quotidianarum controuerf. cap. 1. num. 95. Cardinalis Thufcus tom. 5. liter. M, concl. 223. Sesse decis. 60. num. 6. Thefaurus quest. Forens. q. 51. num. 2. & idem potentia, vel dignitas aduersarij non facit presumi metum, vel impressionem, l. ad inuidiam, Cod. de his, que vi, eis verbis: Quod ad metum arguendum, per quem dicitur in initium esse contractum Senatoria dignitas aduersarij tui sola non est idonea.

Excluditur enim presumpcio metus, quando interuenit auctoritas Iudicis, vel Regia, vt solet intercedere in his obligationibus, quas mulieres vxoratae, pro fisco faciunt: nam ex praxi coram Iudice adducuntur, ibique interrogantur, an per metum, aut aliter compulsa mulier ad obligationem veniat, & ideo quasi Rege fouente, & eius auctoritate obligatio fit, quo casu omnis fraudis, vel metus suspicio excluditur, l. 1. Cod. de his, qui per metum iudicis non appellarunt, ibi: in sacro enim comitatu nostro nihil timere potuisti, l. omnium, C. de testamentis, l. non est verosimile, ff. de eo quod metus causa, Bart. in l. 1. C. de predictis decurion. lib. 10. Platea in l. si qua hereditates, C. de vendendis rebus ciuitatis, lib. 11. n. 2. & in l. probatorias, per illum textum, C. de diuersis officiis, lib. 12. n. 2. Craueta lib. 1. consil. 114. n. 2. & lib. 2. consil. 253. n. 8. in fine, Socinus lib. 3. consil. 59. in principio, conducunt plura, quae congerit Rolandus lib. 2. consil. 83. n. 33. cum seqq. & ex praesentia Superioris excludi omnem metum multis probauit Menoch. consil. 508. n. 26.

Deinde etiam metus excluditur, si postquam metus interuenit qui eum passus actum ratum habuerit, l. 2. C. de his que vi, l. 28. tit. 11. l. 49. tit. 4. part. 5. Bart. l. 1. in principio, ff. de his quibus vt indignis, Mascardus concl. 1261. n. 36. & 37. Menochius consil. 1003. n. 87. lib. 1. Trentacinq. lib. 1. Variar. titulo de his que vi, resolut. 1. n. 41. Menasse in l. interpositas, n. 22. C. de transact. Ant. Faber, in suo C. lib. 2. n. de his que vi, definitione 3. pag. 93.

Et obseruantia subsequuta purgari metum & probari consensum, & ratihibitionem, tenuerit Socinus lib. 3. consil. 4. n. 22. Parisius lib. 1. consil. 60. num. 10. Decianus lib. 2. responsio 41. n. 123. cui traditur metum purgari ex actibus geminatis, quoties ex contractu

metu celebrato, pluries executio & solutio facta fuit arg. legis 1. §. que oneranda, ff. quarum rerum actio non detur. Bart. & Doctores, in l. pacta nouissima, Cod. de pactis.

Et quamvis aliqui tenuerunt ratihibitionem, vel receptionem pretij ex contractu metuloso illu approbare, quando id procedit mortuo vel sublato de medio marito qui metum intulit, & sic mulier videretur esse in libertate, Bursatus lib. 1. consil. 72. & n. 27. Natta consil. 350. n. 16. Hieronymus Gratus, consil. 20. n. 8. & responsio, 38. n. 5. lib. 2. Raudensis 1. p. dec. 51. n. 11. Iosephus Ludovic. dec. 18. sed tamen id recte explicuit Panormit. in c. 1. de his que vi, eis verbis: Hoc intelligo quando maritus erat ita potens, quod verosimiliter timuit, sed si mulier potuisset fugere ad locum tutum, non esset excusata toto tempore mariti vite.

Et praecipue id locum non habebit in vxore diuite & nobili, & quae cum marito paupere vxorata, nam ea quae virum pascit Domina esse potatur non Socia, iuxta Franciscum Petrarch de remedijs vtriusque fortune lib. 1. dialogo 68. & antea tradiderunt Plantus, in Asinaria ibi: Argentum accepi dote imperium vendidi, plura Neuzianus in Sylua nuptiali lib. 2. n. 54. & 55. Aeneas Robertus lib. 2. rerum iudicatarum, cap. 4. in 2. part. & idem etiam si vxorata cum milite quem metum incussisse dicebat, & cuius iratus ferox & terribilis existimatur in iure iuxta Cadroneum, Cathal gloria mundi 9. part. consideratione 29. D. Colortanus vt solet doctissime in tractatu de Indiarum iure tom. 1. lib. 3. c. 6. n. 43. tamen tradit Thefaur. gg. forens. lib. 1. q. 51. num. 2. quia vxor ex contractu vtilitatem percepit, et si minae, & verbera praecesserint mariti Capitanei, adhuc contractum censeri approbatum nec rescindendum, & ex decisionibus Monter. a Cuena, & Viuij probat.

Ex quibus non solum ex ratihibitione expressa vel geminatione actus, metus exciudendus; sed etiam ex tacita quae resultat ex vtilitate, quam ex contractu percepit, qui metum allegat quia potius volens quam coactus quis facere videtur quod est vtile, vt notatur communiter per textum ibi in l. 1. C. de his que vi, Innocentius in c. diuersis de Clericis coniugatis ex Bartolo & Nicolao de Nepeli. Bertachio verb. presumitur factum, num. 5. & licet in aliqua parte actus metuloso noceret, tamen si generaliter vtilitatem ex eo percepit, sustinebitur propter eam, vt ex l. 61. Tauri tenuerunt, Gutierrez practicarum lib. 2. q. 29. n. 4. Ceuallus, communium questionum, q. 277. n. 29. 41. & 42. Gamma dec. 250. n. 4. Stephan. Gratianus, 1. tomo disceptationum, c. 108. n. 13. Gaspar. Thefaurus decis. 223. a. n. 13. ad finem, & quest. forens. 51. n. 18. & ex pluribus Velasco de priuilegijs pauper. p. 1. q. 48. n. 9.

Et fundamentum huius regulae est, vt qui locupletior factus remaneat obligatus, l. naturaliter, §. ultimo, ff. de condit. indebiti, l. 3. §. Pupillus, ff. de negotijs gestis, l. furiosus ff. de obligat. & actio. l. 3. in principio, ff. commodat. l. 1. §. au in pupillum, ff. depositi, l. Pupilli, ff. de solut. l. quamvis, §. ultim. ad Velleianum, l. ultima Codic. de usucap. pro emptore, quia nemo cum alterius iactura debet locupletari, l. nam hoc natura, ff. de condit. indebiti, l. bona fides, §. ff. de actionibus empti, l. iure natura, 206. de regulis iuris, cap. locupletari de regulis iuris lib. 6. l. 17. tit. 34. part. 7. & tunc dicitur locupletem, quando aliquid (illius obligationis causa) adquisierit quod bona eius angeat, l. cum fundo, 31. §. seruum, ff. si certum petatur, l. si seruus, 24 §. seruum, de actionibus empti, siue apud se adquisitum habeat, siue in corpus patrimonij illud conuersum sit, l.

si ipsa, 18. ff. de eo quod metus causa. l. vxor marito, §. 5. de donat. inter, docent Pinellus in l. 2. 2. part. cap. 4. num. 64. Cod. de rescind. venditione, Donellus lib. 19. Comment. cap. 1. 4. versic. sane si quo modo, & ibi Osualdus, lit. Q, Antonius Faber. lib. 8. coniecturarum, cap. 2. Schifordegerus ad Fabrum lib. 2. tractat. 29. & 30.

Sed etiam metus excluditur, quando ille qui facile potuit protestari metum, quoad faciendum contractum inducebatur illum protestari omisit, quia tunc videtur approbare contractum cum metus expressio- nem facere potuit, vt in terminis notauit Craueta consil. 120. num. 6. & consil. 253. num. 6. & non presumi metum passum illum qui amilit protestationem ex Bartolo, Baldo, Alexandro, Tiberio Deciano, Hondedeo, Angelo, Croto, Iafone, Albano, Bursato, Pereira & Tusco notanimus supra n. 10. & ex Nauarro tradit Thomas Sanchez de matrim. lib. 4. disputat. 18. num. 8.

Tertio principaliter quod attinet ad metum reuerentialem qui vtilitissimus in hoc casu, notandum est, illum considerari in filiis respectu parentum in vxore circa maritum, in seruo respectu domini, & in vassallo, vel alijs quibuscunque qui debent reuerentia ei pro hoc obligantur, sed tamen id non sufficere probari videtur ex l. interpositas Cod. de transact. vbi agens de contractu inter dominum & seruum celebratum, tradit haec verba: ad vim tamen & dolum arguendum qualitas cause principalis non sufficit, unde si nihil tale probari potest consensu questiones terminatas minime instaurari oportet.

Et facit l. ad inuidiam, Cod. de his que vi, vbi dignitas aduersarij ad metum probandum non sufficit, nisi aliunde appareat, & idem merum reuerentialem probandum esse, videlicet, vt praecedant verbera, vel minae, quae si non probentur, reuerentia sola non sufficet, vt ex l. 1. §. que oneranda, ff. quarum rerum actio non detur, ita eam intelligendo notarunt, Bart. & Bald. ibi, & idem Bald. in d. l. ad inuidiam, Afflicis decis. 99. num. 4. ex Alex. & Parisio Mascard. de probat. conclus. 1055. num. 16. cui adde, quae notarunt Menoch. de presump. lib. 3. presump. 123. num. 1. idem Mascardus conclus. 1003. n. 13. Thufcus practicarum, concl. in lit. M, concl. 223. n. 17. Farinac. fragment. crimin. verbo metus, n. 167. Fontanella vbi supra n. 38. Surdus decis. 194. num. 22.

Et ex cap ex literis de dispensatione impuberum, ibi: Minis parentum impulsas, c. 2. de pactis, num. 6. cap. fin. qui Clerici, vel vouentes, cap. puella, 20. quest. 1. ibi: Coacta imperio parentum, l. si Patre cogente 22. ff. de ritu nuptiarum, l. fideiussor 26. §. Pater Serij, ff. de pignorijs, l. 10. ut. 1. part. 4. in quibus omnibus videtur insinuari manifeste non sufficere, patris reuerentiam, vt contractus rescindatur, sed praecedere oportere minas, vel alia, quae iustum metum inducerent, ex quibus Abbate, Ancharano Cardinali, Alex. de Neuo, Ioanne Andrea, Felino, Decio, Baldo, Fulgofio, Curcio, Romano, Molina, Matienzo, & plus quam centio Doctoribus relatis ex Theologis Canonistis, & intis Caesarei professoribus latissime probauit Thomas Sanchez, qui pro omnibus videndus, qui hanc sententiam multo veriore credit lib. 4. de matrimonio, dispart. 6. num. 7. qui videndus etiam num. 18. & praeter ab eo adductos probauerunt Farinac. in fragmentis, 2. part. verbo metus, n. 21. Fontanel. de pactis nuptialibus, clausula 7. glossa 2. part. 5. n. 34. D. Castillo lib. 3. controuerf. cap. 1. num. 158. Burgos de Paz consil. 15. num. 10. & 32. Carolus de Grassis de exceptionibus, exceptione 11. num. 11. Fachineus lib. 2. controuerf. c. 96. ex Felino, Aimone, Craueta, & alijs Gratianus tom. 1. l. qaa. Bapt. Larrea. Allegat. Escal. Pars I.

discept. cap. 108. num. 51. Mogollon. de metu, cap. 4. num. 29. & 34. & etiam si laesio interueniat cum metu reuerentiali, si minae non probarentur adhuc contractum non esse rescindendum ex Ceuallus & alijs probauit Iosephus Ramonius consil. 93. per totum.

Sed etiam opinio contraria eorum, qui tenuerunt sufficere metum reuerentialem ex dict. l. 1. §. que oneranda, l. penult. ff. de furtis, maxime si instantes preces Superioris interueniant, aut laesio ex contractu resultet probata ex eis, quae notarunt Gutierrez de matrimonio, c. 77. n. 15. Paschal. de viribus Patria potestatis, 3. p. cap. 2. n. 37. Basilius Poncius de matrimonio, lib. 4. cap. 5. n. 2. Domin. Castillo vbi supra, dict. c. 1. n. 151. & lib. 4. c. 2. n. 29. & 30. ex Molina, Padilla, Gamma, Borrellus consil. 4. Ioannes Garcia de nobilitate, glossa 17. num. 9. Thefaurus decis. Pedemontana 223. num. 9. vel quoties maritus nimis rigidus, & qui solet vxorem cogere, vel in eam minas exequi, fuerit praesens contractui, iuxta quod notarunt Vincentius de Franchis decis. 15. n. 21. & 21. Caldas Pereira in l. si curatorem habens, verbo laesio, num. 40. C. de in integrum restitutione, Olafcus decision. Pedemontana num. 4.

Sed in hac opinionum controuerfia, vltra quam veriore eam, quae minas requirit, aut verbera probari cum metu reuerentiali tenuit Sanchez, eius etiam distinctio dict. lib. 4. de matrimonio, disp. 6. n. 6. circa id poterit admitti, dum dittinguit, quando contractus celebratur cum ipso, cui debetur reuerentia, vel ad eius vtilitatem, tunc enim poterit contractus rescindi ob solum metum reuerentialem: nam cum is cui reuerentia debetur, fuit causa metus, & idem particeps doli in eius vtilitatem, gestum rescindi oportet; at vero quoties contractus non geritur cum eo, cui reuerentia debetur, id est, cum patre, domino, vel Superiore, cui reuerentia, vel obsequium debetur, nec solum in eius vtilitatem credit contractus, sed correspectiuus est ad vtriusque commodum, vt quando quis vectigalia fisci conducit, vel eius bonorum administrationem suscipit, tunc cum metum non inferat secus dicendum, vt sola reuerentia non sufficiat, sed minae, verbera, & vera metus illatio probanda, vt post Baldum, Ancharanum, Romanum, Barbatium, Sarmientum, & Suarez refert Sanch. d. num. 6.

Quarto, huic affine est, quando agitur, vt indotatio mulieris rescindat contractum, maxime si concurrat cum metu reuerentiali: nam quoties ex obligatione, quam mulier facit pro marito, in qua semper pro eo fideiubere praesumitur, Thefaurus decis. 223. n. 2. Mastrillus decis. 41. n. 33. & decis. 140. n. 3. Anton. de Amatis decis. 27. num. 11. & 12. Mantos consil. 96. n. 7. & Molfesius ad constitutiones Neapolitanas tom. 2. part. 8. tit. de consensu mulieris, q. 6. num. 13. & 14. si ergo ex hac obligatione cum debitum exigatur, vxor manet sine dote, tunc debet rescindi obligatio, Thefaurus lib. 1. questionum forensium, q. 51. num. 29. Amatis decis. 62. num. 14. Farinac. decis. 247. n. 7. & 851. in impressis anno 1632. Marfcoctus lib. 2. n. 7. & 851. in impressis anno 15. & seqq. Antonius Faber in tit. C. ad Velleianum, definit. 10. Mancinus de effectibus iuramenti, effectu 28. part. 4. Gratianus disceptat. cap. 108. num. 8. & seqq. lib. 1. & tom. 4. cap. 723. n. 11. & decis. 165. num. 7. Farinac. lib. 2. consiliorum, decis. 74. num. 1. Seraph. 2. part. decis. 1187. num. 2. Trentacinq. lib. 3. num. 11. & de iure dotium, resolutione 5. num. 10. Costa de ratione rata, quest. 42. num. 8. Molfesius vbi supra, num. 10. & 16. Auendaño de censibus, cap. 94. num. 12. & 13. Ceuallus communium, quest. 727. n. 3. num. 12. & 13.

et quæst. 900. num. 4. Cæsar Manent. conf. 94. n. 11. Fabius Turretus lib. 1. conf. 78. num. 23. Cancerius lib. 3. variarum, cap. 1. num. 105. et cap. 15. num. 106. D. Castillo lib. 3. controuers. cap. 2. num. 27. qui ita iudicandum esse testatur, quibus addendus Fontanella de pactis nuptialibus, clausula 7. glossa 2. num. 27. p. 6. qui hanc sententiam semper admittam in Senatu Catalonia testatur.

Verumtamen, quoties iuramento obligatio mulieris confirmatur, est communis opinio, ut licet mulier maneat indotata, adhuc contractus firmitatem debet obtinere, ut probantur Ancharanus in cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. Imola in cap. cum contingat, n. 12. de iureiurando, Alex. lib. 1. conf. 123. incipit: *Visis et consideratis*, et lib. 2. conf. 221. incipit: *Visa facti narratione*, Palacios Rubios in repet. rubrica de donat. inter, §. 17. n. fin. verba: *Tanta quoppe est iuramenti vis*, Afflictis qui sic fuisse iudicatum refert decis. 311. n. 4. et tradit communiter teneri per Canonistas, et etiam communem tradit Alciatus in d. cap. cum contingat, n. 64. Rolandus à Valle vol. 2. conf. 70. n. 20. et magis communem tradit Burfatus lib. 1. conf. 56. num. 5. et veriorem opinionem Thesaurus decis. 223. n. 12. et cap. 13. et pluribus relatis Barbofa in l. 1. §. part. num. 51. ff. solut. matrimonio, et facit Textus in dict. cap. cum contingat, vbi sine distinctione, an vxor maneat indotata, vel non, iubentur obseruari contractus, qui iuramento firmati, ex quibus mulieres vxorata bona dotalia alienarunt, quem ad hoc expendant Palacios Rubios, et alij in d. §. 17. n. fin. et probatur etiam cap. licet mulieres, de iureiurando, vbi nulla ratio habetur indotationis, nisi vi, aut dolo fuerit facta alienatio.

Rursus, nam si in vtilitatem vxoris conuersa fuerit obligatio, si fortè maritus egenus erat, et pauper, eique necessaria subministrare non poterat, et ex conductione, vel administratione vectigalium statum suum, et vxoris sustinuit; tunc cum pro fisco obligatur mulier, tenet obligatio, et fideiussio, ex Textu expresso in l. 61. Tauri, ibi: *Saluo si se probare que se conuertio la tal deuda en provecho de ella*, et iterum ibi: *Si no fuere la dicha fiança obligacion a man comun per marañedis de nuestras rentas o pechos o derechos de ellas*, in qua lege Tauritæ tenent in fisci fauorem corrigi ius commune, ut expressè notauit Anton. Gomez in ea, n. 6. quia nec pro debito fiscali mulier poterat pro marito fideiubere, auth. si qua mulier, C. ad Velleianum.

Præterea circa id qui contrariam sententiam, quæ indotationi suffragatur, sequi velit læsionem et damnum indotationis attendere oportet tempore, quo obligatio contracta, nam illud quod postea enenit, non est in consideratione, l. verum, §. sciendum, ff. de minoribus, eis verbis: *Non enim euentus damni restitutionem indulget, sed inconsulta facultas*, et in omnibus contractibus ad læsionem illorum tempus consideratur, cap. cum dilecti de emptione, et venditione, l. si voluntate, C. de rescind. vendit. cum ibi communiter Doctores notatis iunctis, quæ ex Alexandro, Alberico, Boherio, et Couarruua, Signorolo, Nouello, et Ripa refert in terminis Barbofa in l. 1. §. p. n. 50 ff. soluto matrimonio, et in terminis, quando vxor intendit rescindere obligationem ex prætextu, quia manet indotata attendi oportere tempus contractus, tenuit Barbofa vbi proximè, n. 52.

Sed et quoties admitteretur rescindendam esse obligationem ex indotatione, et si plures obligationes fecerit vxor, non omnes rescindi oportere, sed eas solum ex quibus processit indotatio, tenuerunt Bart. in l. 1. C. de inofficiosis donationibus, n. 5. vbi Bald

num. 8. Salicetus num. 4. Castrensis num. 6. qui hoc probant in remedio inofficiorum donationis, et in terminis nostris in obligatione facta à muliere vxorata sic fuisse in Senatu Pedemontano iudicatum refert Gaspar Anton. Thesaur. in addit. ad dictam decis. Antonij Thesauri 223. et quæst. forensi 65. n. 4. lib. 2. sequitur Fontanella de pactis nuptialibus, clausula 4. glossa 23. num. 21. qui in eadem sententia persistit 2. tom. clausula 7. gloss. 2. 6. part. num. 19. cum sequent. et num. 36.

Sed et probari oportet rem, quæ obligatur, esse dotalem; nam de iure non præsumitur dos, nisi probetur, ut tenet Bart. in disputatione, quæ incipit, *mulier habens, versic. secundo casu*, et communem opinionem contra Glossam in l. mulier bona, ff. de iure dot. tenuerunt Decius in authent. præterea, num. 6. et ibi Curtius Iunior num. 12. C. unde vir et vxor. Purpuratus in lex conuentione, num. 78. C. de pactis, Couar in 4. 1. p. cap. 5. num. 5. Barbofa in l. 1. 3. part. in fine, ff. soluto matrimonio, et ad hoc, ut indotatio consideretur, non debent attendi bona Paraferalia vxoris, sed solum ea, quæ in dotem constituuntur, ut probauit Fontanella de pact. nuptialibus, 2. tom. claus. 7. gloss. 2. part. 6. num. 42.

Animaduertendum etiam est, quod nobis maxime congruet, ut indotatio non possit opponi à muliere ei obligationi, quam ipsa ex decore sui status facere tenebatur, videlicet in nostro casu, si maritus fisco deberet, et in carcere esset, quando vxor pro eo redimendo se fisco obligaret, quia tunc cum vxor vna caro cum viro, vitæ mortisque socia sit, et quod contra vnus honorem, cedit in iniuriam alterius, l. 3. ff. de liber. causa, l. et si vnus, §. præter. ff. de iniuriis, tenetur præcisè excarcerari, et maritum liberum reddere ab omni periculo, quo vita, fama, et opinio mariti possit in discrimen adduci, ut probatur Textu expresso in l. quamuis, 21. ff. soluto matrimonio, iuncta l. sed et ideo sequenti, ibi: *Sed si maritus ex dote expendit, ut à latronibus redimeret necessarias mulieri personas, vel ut mulier vinculis vindicet de necessariis suis aliquem, reputetur ei id, quod expensum est, sine pars dotis sit pro ea parte, sine tota dos sit, actio dotis euanescit, l. mutus, §. memento, ff. de iure dotium*, et ex ordinariis in dict. l. quamuis, docent Bartol. per totam legem, Alex. Bartolum sequuntur in principio, et in num. 11. versic. teneo, Bald in dict. l. sed et si ideo, in principio, et Cumanus omnino videndus in dict. l. quamuis, et ex consulentibus Ioan. Cephalus lib. 1. consiliorum, consil. 51. num. 21. eleganter Crotus conf. 74. à n. 11. lib. 1. Natta conf. 547. num. 19. Petrus Surdus conf. 367. num. 14. Beroius conf. 48. num. 13. Bald. in specie loquens, conf. 5. vol. 5. Riminaldus Senior conf. 37. num. 16. et pluribus relatis Rota Romana diuersorum, 2. part. decis. 63. num. 5. in nouissimis, Gamma, qui refert ita decisum fuisse decis. 318. per totam, et eius additionator plures allegans in additione ad decisionem 21. et multos referens Stephanus Gratianus disceptationum forensium, tom. 1. c. 108. num. 4. per tot. Vincent. de Franchis omnino videndus decis. 227. per tot. et præcipuè num. 4. Petrus Surdus decis. 86. num. 4. post medium, Statilius Pacificus in tractatu de Saluiano interdito, decis. 171. per tot. omnino videndus, et ex nostris Gregorius Lopez in l. 3. titulo 12. part. 5. versic. por rason de libertad, Barbofa in l. 2. soluto matrimonio, 2. part. num. 11. Aluarado de coniectur. mente defuncti, lib. 3. cap. 1. num. 23. per totum, et præcipuè versic. ex his, Bæza de inope debitore, cap. 3. num. 18.

Quorum omnium resolutio procedit, non solum quando actualiter in carcere est maritus, sed etiam quando

quando speratur, vel timetur in carcerem duci, ut tradunt ferè omnes Doctores supra relati, et præcipuè hoc in terminis defendunt Riminald. Senior. conf. 37. n. 16. quem sequitur similibus comprobans Surdus conf. 367. num. 18. usque ad num. 26. Stephanus Gratianus dict. cap. 108. num. 16. et 17. cum par officium necessarium pietatis pro impediendo, ne quis carceretur, quam pro excarcerando, et regulare sit, quod pro actu habeatur potentia, quæ actui est proxima, l. penult. vbi Bald. ff. de testam. n. militis, glossa et Bart. in l. disortio, §. interdum, ff. soluto matrimonio.

33 Quod etiam procedit licet maritus non esset in carcere, sed absens sit pro aliquo delicto, ut posset eius timeri carceratio, tenetur vxor bonis suis efficere ne maritus in carcerem recludatur et ipsum liberare, vt ex eommuni et magis recepta opinione tenet Campegius de dote, 3. p. q. 12. per totam, ex Iason. Cepola, Imola, Rota Romana, Petro Surdo, et alijs, Gratianus, vbi proximè, num. 34. et cum Riminaldo seniori et Baldo num. 16. 17. et 18. debet enim vxor honorem mariti præponere commodo dotis, Gamma dicta decis. 318. num. 2. ibi: *Idem dicendum est quando ageretur de liberando marito ab infamia, vxor enim commodo dotis præponere debet honorem mariti*.

34 Ex quo in iure hæc causa vt sufficiens probatur ab alienanda bona dotalia, quæ aliàs per legem Iuliam de fundo dotali alienari prohibentur, vt præter Doctores in dicta leg. quamuis, tradit Baldus Nouellus in tractatu de dote, 7. p. prinil. 1. n. 8. Franchis decis. 237. n. 4. idem Nouellus 6. p. prinil. 63. et 7. part. prinil. 34. num. 1. Campegius vbi supra, Gamma vbi proximè, et eius additionator ad decisionem 321. Gratianus dict. cap. 108. num. 12. et 3.

35 Idque procedit etiam si vxor non consenserit simili alienationi, sed illam contradicat, Campegius vbi proximè, quæst. 11. n. 1. Gamma dicta decis. 318. eis verbis: *Quod non solum procedit quando mulier voluntate sua dotis partem alienasset ad liberandum maritum à carceribus, sed etiam quando illa contradiceret alienationem*. Gratianus dict. cap. 108. num. 25. versic. amplius etiam.

36 Quod inde provenit, quia id facere vxor debet pro liberando marito, et quoties eius status periclitatur, cum etiam tunc in discrimen veniat status vxoris, tunc omnino metus exceptio causare oportet, l. si vxor, 21. ff. de eo quod metus causa, ibi: *Si mulier contra patronum suum ingrata facta, sciens se ingratam eum de suo statu periclitabatur, aliquid patrono dederit vel promiserit, ne in seruitutem redigatur, cessat editum*. Et idè non præsumi metu coactam mulierem, quæ pro excarcerando et liberando marito contraxit, vt ex Couar. et Palat. Rubios, tenuit Aluarado d. c. 1. n. 23. versic. quæ concordia.

37 Et ex eo quando vxor obligatur pro minoranda pœna mariti, vel eum liberando à carcere, non dicitur vxor fideiubere, nec donare, sed debitum proprium soluere, Cuman. in dict. l. quamuis ff. soluto matrimonio, vbi Alex. num. 15. Petrus Surdus conf. 367. n. 14. et 38. ex quo facile contra fiscum hæc fraus quæ frequens est in his obligationibus, quæ pro maritis vxores faciunt, in causis fiscalibus excludi poterit, et in dotationem quam opponunt, quippe cum debitor est maritus fisco, et potest carcerari vxor etiam nollens et in vita debeat pro eo liberando dotem expendere.

Rursus quamuis hæc ratio non procedat cum à principio maritus vel conduxerit vectigalia, aut Regalis Patriumij administrationem susceperint, et tunc cum eo vxor ad reddendam rationem et reliquum soluendum obligetur, tamen etiam metus ex Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

ceptio et indotatio excludenda, si constaret maritum non posse necessaria vxori subministrare ex paupertate et ex bonis Regiis quæ administravit, vel conduxit alimenta, vel necessaria vxorem habuisse, quæ aliàs non haberet: nam ad hæc debita quæ in eius vtilitatem conuersa, vxor cum sua dote est obligata, Bart. in l. his solis, ff. de condit. indebiti, et hanc sententiam ibi sequuti sunt Angelus n. 1. et Iason n. 2. idem Iason in l. si cum seruum, in princip. ff. si certum peratur, et in l. si me et Titium, n. 3. ff. eodem, Platea in l. vxorem, Cod. de Decurionibus lib. 10. Ludouicus Romanus singulari 213. Zepola cautela 246. Palacios Rubios in rubrica, de donat. inter vir. et vxor, §. 66. n. 6. et in l. 61. Tauri, n. 12. et ibidem Castillo n. 24. Matienzo in l. 3. tit. 9. glossa 7. n. 5. et in leg. 9. tit. 3. glossa 4. n. 2. lib. 5. Recopilar. et ibi etiam Azeued. n. 31. 32. et 33. Lara in l. si quis à liberis, §. ex his, à n. 83. cum alijs sequentibus, ff. de liberis agnoscendis, vbi contrarijs argumentis satisfacit, larè Bæza de inope debitore, c. 1. n. 52. et 54. Ceuallos in communibus, tom. 2. quæst. 23. à n. 41. et tom. 4. quæst. 900. n. 41. et alijs sequentibus, Parlador in sequicenturia differentia 2. §. 2. num. 2. et 3. Petrus Barbofa in l. si constante in principio, n. 52. ff. solut. matrim. Petrus Surdus de aliment. tit. 8. prinil. 48. n. 5. et 1. et conf. 367. n. 28. et conf. 420. Stephan. Gratian. disceptationum forensium, tom. 2. c. 107. à n. 2. Vincent. Carrot. decis. 128.

39 Quinto, quod attinet ad metum carceris breuiter expediendum est: nam quod traditur in l. qui in carcerem, ff. de eo quod metus causa, nullius momenti esse, quod in carcere sit, ita accipiendum est, quoties aliquis alium in carcerem detruxit, vt facere cogeret, quo casu meritò non valet, quod agitur, quia licet quis iuste aliquem in carcerem detrudat, tamen quia abutitur iustitia, meritò nullius momenti est, vt notarunt Bart. et Baldus in dict. l. qui in carcerem, vbi Scribentes communiter, Couar. in Epitome de sponsalibus. 2. part. cap. 3. num. 15. ibi: *Est enim intelligendum, quando detruso in carcerem fuit iniusta, vel si iusta, ad illum tamen actum contrahendi illata, et redditi rationem, quia et si iuste poterat aliquis ad Iudicem deferri, tamen quia metus ille iustæ dilationis illatus est ad illum contractum agendum nullum timorem habenti, idè contractus est nullus, cum contrahens nullum metum sibi intulerit, sed ab alio metus illatus fuit, probantur Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. centuria 2. casu 136. num. 3. Mascardus de probat. conclus. 1055. num. 50. Farinac. in practica criminali, 1. part. titulo de carceribus, quæst. 35. num. 26. Sanchez de matrimonio, lib. 4. disputatione 5. n. 9. Gutierrez de iuramento confirmatorio, p. cap. 57.*

40 Et denotat expressè textus in dict. l. qui in carcerem, ibi: *in carcerem quem detruxit, vt aliquid ab eo extorqueret*, quasi non vt vteretur iure suo, carceratio consideretur, sed ad extorsionem faciendam, ideo nullum redditur, quod gestu est, at verò quoties, vt non extorqueret aliquid à debitore, sed vt suo iure vteretur, eum creditor in carcerem detruxit, nullus non debet contractus censeri, quia nulla culpa est ex parte incarcerantis, sed debitor sibi metum intulit, argumentum legis, si mulier 21. ff. de eo quod metus causa, et facit l. accusationis 10. Cod. de his, quæ vi, ibi: *accusationis institura, vel futura metu alienationem, seu promissionem factam rescindi postulantis improbum est desiderium*, tenuerunt Bart. in dict. l. qui in carcerem, et communiter esse receptum refert Mascardus vbi proximè, num. 31. Farinacius dict. q. 35. n. 28. et Gutierrez d. cap. 57. et cum in fisco non possit considerari, vt contra debitorem suum eo prætextu in carcerem mittat, vt ab eo iniuste aliquid extorqueat, idè

ided dicendum est sine dubio valere, quod in carcere cum fisco geltum fuerit.

41 Sexto denique quod attinet, an fisco noceat metus illatus à marito vxori, quando bona fide fiscus contraxit, & metum ignorauit, & de eo particeps non fuit, est notanda *l. non interest, Cod. de his, que vi, ibi: Non interest à quoniam adhibita sit patri & Patrio pto; utrum ab emptore, an vero sciente emptore ab alio, ut vi metus possessionem vendere cogeret, quia cum illud verbum, sciente emptore sit ablatius absolutus inducit necessitatem precisam ex eius significatione ad tradita per Doctores in rubrica ff. de lib & posthumis, facit textus in l. à testatore, ff. de condition. & demonstrationibus, vbi cõmuniter notatur.*

42 Et hanc sententiam probauit glossa celebris in l. qui in carcerem, verbo quidquid, ff. de eo quod metus causa, ibi: Verum est à detrudente, vel eius particeps, & non ab alio, glossa in leg. 2. verbo remoueri, Cod. si quis aliquem testari prohibuerit, ibi: Sed quid si quis compulerit, ut me instituas, an hereditatem habebo, questio Sabatina esse potest, nam in alienum lucrum conuerti alienum metum non oportet, ff. quod metus causa, l. si cum exceptione, §. Pedius, puto tamen non nocere heredi instituto secundum Hugonem, & Iasonem l. 1. Cod. eodem titulo, si quis aliquem, num. 3. Bart in dict. l. qui in carcerem, num. 1. & ibi Bald. prima lectura, versic. secus si cum tertio, & cum Alberico, Paulo Castrensi, Vrsillo, Natta, Guido, Papa, & aliis tradit Farinac. in praxi, 1. part. de carceribus, & carceratis, quest. 35. num. 31. & 32. Aimon Craueta omnino videndus consil. 120. per totum, & consil. 378. num. 7. cum sequent. vbi de prædictis disputans num. 6. tradit hæc verba: Hic tamen aduertit, quia Alexand. consil. 16. lib. 3. voluit quod etiam dato metu in protestante, non tamen releuat protestatio clandestina contra tertium, puto dicendum, quod aut queritur, an competat actio, quod metus causa contra tertium, qui habuit causam in re, super qua metus commissus est post ipsum metum illatum, & tunc dicere, quod sic in subsidium aut queritur, an obstat metus alterius tertio contrahenti cum metum passo, & ignorante de metu, dicendum, quod non: ratio diuersitatis, quia habens causam à metu inferente, habet rem vitiosam, secus in contrahente, cum metum passo ab alio, & c. Curt. Iunior consil. 126. num. 6. in fine, tom. 1.

Sed nihilominus plures sunt, qui contrariam sententiam tenuerunt, videlicet metum cuiumque tertio nocere. *l. metum autem, §. fin. l. si cum exceptione, §. in hac & §. Pedius quoque, ff. quod metus causa, & ratio est quia quamuis hæc est personalis actio, tamen censetur in rem scripta, & sequitur quemcumque possidentem ex gloss. in l. 3. verbo quoque, Cod. eodem titulo, vbi Cynus, & Bartolus, optime Baldus, ibidem, n. 3. & 2. tradit actionem hanc in rem scriptam esse, & ideo ad singularem successorem extendi, quia metus rem afficit Ruinus consil. 113. n. 4. & 6. vol. 5. Parisius consil. 139. n. 21. & 22. vol. 4. Gregorius Lopez in l. 28. gloss. 4. tit. 1. p. 6. Molina lib. de primogeniis, cap. 3. n. 1. Mogollon inter præambula tractatus de his que vi, num. 24. & cap. 4. §. 1. num. 10. ante finem, & cap. 5. num. 9. Osalcus decis. Pedemont. 179. n. 12. Thomas Sanchez lib. 4. de matrimonio, disput. 8. n. 7. & disp. 12. num. 19. Prosp. Farinac. in praxi, quest. 35. à num. 31. optime Ludouicus Morosius, respons. 75. num. 3. Petrus Surdus consil. 513. num. 46. vol. 4. & horum vltimi reprobant in terminis doctrinam Craueta, quia contra communem opinionem est, & etiam eam impugnat & reprobat Cæsar Vrsillo in addit. ad Afflictis decis. 263. n. 6.*

44 Sed in hoc opinionum consensu ultra quam æqui-

tas pro fisco vrget, ne decipiatur in suis contractibus & forte simulato metu inter maritum & vxorem obligationem, ex qua vtilitatem perceperunt, rescindere carent, notari oportet textus in l. metum autem, §. fin. l. si cum exceptione, §. fin. & §. Pedius quoque, ff. quod metus causa; ex quibus opinio contraria desumitur, vt quia metus actio est in rem scripta, transeat ad tertium, qui metum non intulit distinctione adhibita, debent hæc iura interpretari si quis contrahit cum metum passo ab alio illatum, cum ignorantia & bona fide, vt præsumi debet, donec contrarium probetur, nec quoties tertius non contraxit cum metum passo, nec ab eo rem aut commodum accepit, sed ab eo qui metum intulit postquam iam metus illatus est, & à metu inferente rem acceperit, in quo casu procedit dicta l. si cum exceptione, §. in hac, cum similibus, & actionem in rem scriptam considerari vt tertio noceat; & ratio est, nam post metum illatum ab inferente metum, res transit affecta metus vitio in quemcumque possessorem, argumento l. vitia possessionum, Cod. de acquir. possess. at verò in primo casu quoties tertius ignorans & bonâ fide contraxit cum eo qui ab alio coactus, rei vitio metus non afficitur, nec delictum metum inferentis aut iniuriam metum passi alij nocere debet, l. si per imprudenciam, ff. de euictionibus, l. exceptione, ff. de fideiussoribus, & ita prædicta iura interpretantur Curtius iunior consil. 126. n. 6. in fine, Alexandrinus, quem refert & sequitur Craueta consil. 1253. n. 6. eam distinctionem statuens.

Aliter enim prædicta iura intelligi possunt differentiam constituendo inter tertium, qui habet rem vel commodum ex actu metuloso, qui pronenit ex causa lucratiua, aut ex causa onerosa, vt primo casu metus, cuiumque tertio eam ignorantia & non participi noceat ne ex delicto alterius commodum reportet, & cum alterius iactura locupletetur. In secundo verò casu, in contractu ex causa onerosa, ne vitium metus tertio ignorantia noceat cum agat de damno vitando, & facilius subueniatur agenti de damno quam de lucro. *l. Proculus, ff. de damno infecto, l. si is cui, §. fin. ff. de furtis, l. i. iuris ignorantia, & l. Regula, in princip. ff. de iuris & facti ignorantia, quæ distinctio fuit glossæ in d. l. si cum exceptione, §. in hac actione, verbo Lucrum tamen, ibi: Sed in hoc potest esse differentia, quia quando ex causa lucratiua, etiam si ab inferente metum possim consequi, agam contra eum, alias non, item si ponas rem alienatam & ex ea pretium, vel aliud quid habitum non est idem quod esset, si lucratiuam causam haberet, quâ nihil videtur habere, & c. Antonius Faber in rationalibus, ad dictum §. in hac, in prima ratione dubitandi & adaptatur lectio harum legum, vt patet in dict. §. in hac, ibi: Ex hac re eum qui conuenitur etsi crimine careat, lucrum tamen sensisse; & ex textu in §. Pedius, seq. ibi: Ex hac re eum qui conuenitur etsi crimine careat, lucrum tamen sensisse, & ex textu in §. Pedius, sequenti, ibi: Nam in alterius premium verti alienum metum non oportet, l. si ipsa res 18. ff. quod metus causa, ibi: Si ipsa res quæ ad alium peruenit interit, non esse locupletior dicemus, si verò in pecuniâ aliâque rem conuersa sit, nihil amplius querendum est. Molina de Hispanor primog. lib. 2. c. 3. n. 12. ibi: Est enim actio quod metus causa in rem scripta, ideoque aduersus quemcumque possessorem qui metum non incussit, exerceri poterit quatenus ex ipso metu locupletior effectus fuit, l. metum autem presentem, §. fin. cum duabus legibus sequentibus.*

Quæ omnia procedunt in hoc casu quando cum fisco cõtrahit Publicanus, Thesaurarius, vel alius qui vectigalia Regis administrat, & illius vxor cum eo obligatur: nam iuxta primam distinctionem bonâ fide & ignorans fiscus contraxit, cum metum passo, nec delictum

delictum mariti metum inferentis aut iniuria mulieris quæ metum passa, fisco nocere oportet, & etiam ex secunda distinctione hic contractus fisci non pronenit ex causa lucratiua sed ex causa onerosa ex fisci latere, videlicet ex locatione vectigalium, vel eorum administratione, in quibus semper pro lucro suo conductor vel Thesaurarius administrat, ac per consequens iniquum est; metum fortè fraudulenter illatum fisco nocere, iuxta quæ notarunt metum tertio, nec protestationem non nocere, ex Bartolo, Decio, Curtio iuniori, Flaminio, Parisio, & aliis, Thomas Sanchez de matr. lib. 2. disp. 45. q. 2. n. 2. pluribus Craueta consil. 120.

47 Deinde cum administrationi, vel cõductioni vxor acquirerit, & vtilitatem perceperit, & rerum suarum necessitatem vitabit, multò minus nocebit fisco bona fide contrahenti metus illatus, iuxta quod notauit Craueta consil. 120. n. 6. ibi: Illud igitur, quod dicitur, tertium ignorantem non teneri ex metu alterius, videtur procedere, quando metum patienti, & cum tertio contrahenti, aut actum gerenti, imputari potest, quia poterat de metu protestari, & non fecit, quod ferè eisdem verbis repetit idem Craueta d. consil. 253. n. 6.

48 Cum igitur vxor à viro abstrahatur in libertate posita, & coram Iudice de metu interrogetur, illamque negauerit, cum facillè posset protestari, nihil amplius est, quod fiscus possit cauere, ne metus à marito vxori illatus ipsi noceat, imò illa videtur approbare obligationem cum tanto tempore, quandiu durauit conductio, non poterat compelli in obligatione manere, si reclamaret, & tamen nunquam fecit, vsquequo ab ea exigitur, quod reliquum fisco debetur, & ex obligatione præcedenti recuperatur.

49 Ex quo videtur non rectè intendere actionem, quod metus causa, quemadmodum supra diximus de eo, qui recepit pretium obligationis, ad quam se metu coactus intendit, arg. l. 2. C. de his, que vi, & vltra iura supra adducta pondero textum ad nemine ad hoc expensum in l. cum te 7. C. de pignoribus vbi traditor eis verbis: Cum te pecuniam accepisse, & agros tuos obligasse fatearis, non habes rationem, quod quereris vi te coactus pignori dare, si igitur recipere vis rem tuâ, solve creditor tuo pecuniam debitam, qui Textus difficilis est, cum in prædicta pignoris constitutione nihil obitare metus coactionem tradit contra titulum, ff. quod metus causa, & post Accursium Donellus in d. l. 4. sequitur secundam glossæ lecturam, vt mentio, quæ ibi de vi fieret, non sit referenda ad veram vim coactiuam, vel metum illatum, sed quia coactus fuit necessitate rei familiaris, qui recepit pecuniam, cum illa egeret, quod quidem tradit etiam Accursius in 1. lectura, verbo vi, eam considerari, quia aliter, quam pignori dato nolebat creditor pecuniam mutuare, nec eius rationi congruit, nec textus literæ, quia quoties in iure metio fit, non potest referri ad necessitatem rei familiaris, vel ad voluntatem creditoris nolentis rem mutuare sine pignore, hoc enim valdè dissonum est à iuris sensu.

50 Vnde cum apud Salmanticenses iuris civilis essem professor, & cum Doctores Iuris prudentiæ eius Academia de istius textus interpretatione dubitaret, plures & docti viri censuerunt dictam legem 4. posse accipi, quoties aliquis mihi debitor, & non vult soluere, sed longius migrare, egoque per vim & coactionem ipsum ad cautionem, vel pignus compello, tunc si coram Iudice querelam intendat, quasi abstulerim pignus pro debito, tunc rectè ex eius textus sententiâ Iudex inbere debet debitum soluere, vt pignus recipiat: sed hæc interpretatio, quæ sapientissimis viris placuit penitus à Iuris prudentia aliena est, quia nullo Iuan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

quam quis sibi ius dicere potest, & propria auctoritate recuperare, quod à Iudice exposcere debet, & incidit in edictum eius quod vi fit, l. sed si partus 12. §. Julianus, l. extat 13. ff. quod metus causa, in quibus expressè in eodem casu traditur, vt si creditor à debitore re vllâ, vel pecuniam debitam, non ab ipso spõte datam sine iudice accipiat, sibi que ius dicat, in l. Julia, de vi incidisse, & creditor amittere, sed & quoties ipse debitor cum creditore expressè conuenit, vt propria auctoritate pignoris possessionem ingredi posset, quamuis non videatur vim facere, quia ex voluntate domini rei fiat, tamen traditur in l. 3. C. de pignoribus, id fieri non debere propria auctoritate, sed à Iudice petendum, & ideo prædicta interpretatio quasi à iuris regulis dissona sustineri non potest.

Vnde ego in Academia Salmanticensi posse dictam legem 4. nouiter interpretari existimaui, quasi procedat, quia debitor verè non fuit coactus pignori dare, sed hoc ab eo allegari, vt pignoris obligatio rescinderetur, quod indicant verba illa: Non habes rationem, quod quereris vi te coactus pignori dare, & ideo rectè subiugit, & respondit Imperator: nam cum debitor fateatur se pecuniam mutuo accepisse, & bona sua obligasse, non rectè de violentia queritur, quod ita interpretandum, & accipiendum est, vt nulla possit in hoc casu vis interuenire, quia & si ad extorquendum pignus creditor metu mortis vel alterius periculi inferat, nulla tamè potuit imponi necessitas ad extorquendum contrariam voluntatem, quia illud malum potuit repellere creditor pecuniam non accipiendum, quam cum volens receperit, videtur à metu delistere receptione, & ideo non rectè queritur coactus pignori dare, quia potius cum voluit mutuum accipere, etiam videtur velle pignus dare, quod non antea liberandum, quam pecuniam soluat, l. si rem, §. omnis, ff. de pignorat. actione cum vult gatis.

ALLEGATIO XXXVI.

Solutio in administratione Regalis Patrimonij ad relationem cum iuramento debet esse realiter facta.

- 1 Nouatio fit interuentu noua persona.
- 2 Delegatio inducit nonationem. l. si delegatio, 3. C. de nouationibus.
- 3 Thesaurarius non satisfacit solutione fisci.
- 4 Nouatio vt fiat debet tractari de nouatione faciendâ. l. 2. ff. de nouation. l. fin. C. eodem, & n. 7. l. 2. & l. 15. tit. 14. p. 5.
- 5 l. si Stichum, 8. §. si quis ita, ff. de nouationibus. l. si pupillum, 9. §. qui actum ff. eodem. l. aliam, 29. ff. eodem. l. si rem §. si duo ff. eod. & n. 12. l. vlt. §. si rem ff. eodem. l. eum qui, 56. §. si à te, ff. de verborum obligat. l. qui vsu fructum, 58. ff. eodem.
- 6 Tribonianus defenditur à calumnia.
- 7 Nouatio qua inducitur interuentu noua persona, non inducitur ipso iure, sed ope exceptionis. l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli exception. l. Valerianus 10. ff. de prator. stipul.

Q 3 8 Pw

- 8 Persona noua non dicitur interuenire, quando aliter tenebatur qui interuenit.
- 9 No.atio solum cenfetur facta quando obligatio transfunditur in aliam vberiozem. Plus cautionis in rem est quam in personam. l. plus cautionis, de reg. iur.
- 10 Fiscus semper cenfetur esse soluendo, & eius vberior obligatio.
- 11 Publice interest vitari fraudes in solutione Regalis Patrimonij. Malitiis & fraudibus non indulgendum. l. in fundo, ff. de rei vindicat.
- 12 Promissio habetur pro solutione. l. inter causas, §. ff. ad Macedonianum. l. eum qui, §. pen. de verb. oblig. Cessio & delegatio habetur pro solutione. l. si pupilli, §. videamus ff. de solut. l. quamuis, §. interdum ff. ad Velleianum. l. inter causas, §. abesse ff. mandati. Acceptilatio & nouatio habetur pro solutione. Cancellare scripturam pro solutione est. l. emptor, §. huius ff. de pactis.
- 13 l. 18. tit. 5. lib. 9. Recopilat. procedit in vera solutione.
- 14 Verba potius naturaliter quam ciuilitate interpretanda. l. fin. C. de his qui veniam atatis impetrare. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci.
- 15 Sententia verba potius ex naturali sensu quam ciuili accipienda. l. Diui, ff. de liber causa. l. si a te, de except. rei indic. l. 1. C. si plures, vna sententia.
- 16 Verba in propria significatione accipienda. l. 3. §. hac verba, ff. de negot. gestis, & n. 18. l. non aliter, ff. de legatis 1. Verba in specie, non in genere, interpretanda. l. 1. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectigalis. Verba in potentiori significatione accipienda. Verba immediate, non mediate, vel secundum quid interpretanda. l. qui liberis, §. hac verba de vulgari.
- 17 Fraudes plures existerent si Thefaurario admitterentur solutiones fidei, & non requirerentur vera. Verba semper accipienda iuxta naturam actus. l. si uno, ff. locati. l. semper in stipulationibus ff. de regulis iuris.
- 18 Verba legis cum effectu interpretanda. Realiter verbum denotat naturalem solutionem.
- 19 Conscientia verbum refertur ad rationem naturalem.
- 20 Clausula qua continet iustitiam fieri, continet quod magis vile petenti.
- 21 Dare significat dominium transferre. §. sic itaque discretis, institut. de actionibus. l. ubi autem non apparet, §. ff. de verb. oblig.
- 22 Verbum debet denotat precisam necessitatem. l. sapè, ff. de officio Presid.
- 23 Verba dispositionis interpretanda ne contineant repugnantiam & contrarietatem. l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusatione tutor. l. non omnis, ff. si cert. pet.
- 24 Augmentum qua respiciunt non debent operari diminutionem. l. fin. §. cui dulcia, ff. de tritico, vino & oleo legato. l. legata inutiliter, ff. de adimend. legatis.
- 25 Absurdum vitandum. l. nam absurdum, ff. de bonis libertorum. Interpretatio sumenda ex ratione dispositionis. l. coheredi, §. qui discretos, ff. de vulgari.

26 Residuum & reliquum denotat aliud solutum. l. si ex pluribus, ff. de solutionibus.

Si Thefaurarius Regius in relatione iuratura, qua cum poena tripli dari solet in Senatu Regiarum calculationum declarauerit aliquam quantitatem solutam, quam vere non soluerat, et si creditor eam recepisse enunciauit, et illi chirographum de soluenda suo nomine fecit Thefaurarius, utrum poena tripli possit condemnari pro explicatione l. 18. tit. 5. lib. 9. Recopil.

THESAURARIUS pro se allegabat nullam fraudem factam fuisse Regali Patrimonio, eo quod in relatione quæceret soluit eam quantitatem, quia quoad Regem vere soluta est, cum in chirographo recepisse debitor eum confessus: unde apparet liberationem dari a Regali debito, ac proinde nulla fraus vel damnum ex prædicta declaratione contingere potest, quia nouatio interuentu nouæ personæ contingit, Gloffa in l. penult. & ibi Bart. & Angelus, ff. de pratoris stipulat. Alex in l. 3. §. si ex conuentione, n. 9 ff. de re iudicata, Decius, Ludovic. Bolognetus, & Barbatia, quos refert Menoch. consil. 710. n. 1.

Et idem obligatio Regalis debiti omnino transfusa cenfetur in obligationem priuatam Thefaurarij, cuius fidem creditor sequitur, qui ex se ad debitum soluendum obligatus fuit creditori, qui accepisse debitum confessus, & cum fieret quodammodo delegatio debiti, cum creditori, qui aduersus Regem poterat actionem intendere, admittit obligationem ipsius Thefaurarij, videtur inde nouationem fieri, quia eam præsupponit delegatio, Gl. ff. in l. 3. C. de nouat. plures refert Surdus decisio 23. n. 5. maxime quando Caponarius litem contestatus, Bart. Baldus, & Salicetus, Socinus Regul. 79. & 80. Gabriel cons. 155. Franchis decis. 75. n. 10. Cachet decis. 72. n. 2.

Sed tamen contra Thefaurarium in visionis instantia, quæ à me defensa obtinui poena triplici conuari oportere, sequentia suadere videntur, quibus nostra opinio confirmatur.

Primo, quia nullo modo potest in præfenti considerari nouatio, quia ex iure communi iuxta l. ff. de nouat. debet tractari de nouatione, vt facta cenfetur, nec id sufficit iure nouiori ex l. fin. Cod. eodem, quæ apertè decidit non sufficere ad nouationem quamlibet conuentionem fieri, quæ possit eam inducere, nisi expressè de nouatione ageretur, idque nouiter in eo textu Iustinianus decreuit, & probatur l. 1. & l. 15. tit. 14. partit. §. notarunt Menoch. post Bart. Bald. & reliquos in d. l. fin. cons. 1052. n. 1. Anton. Gabriel lib. communium, tit. de nouat. in principio, Mascard. de probat. conc. 9. Gutierrez, Parladorus, Barbosa, Petr. Greg. Cuiacius, Brissonius, & alij, quos refert D. Richardus in §. præterea, n. 3. instit. quibus modis tollitur obligatio. Et

5 Et siue ad ius antiquum Pandectarum, siue ad nouiora Codicis referas hunc casum, nunquam nouationem fieri omittes, quia etiam tempore Iurifconsultorum nullo modo poterat nouatio procedere, nisi de ea inter contrahentes ageretur d. l. 2. si Stichum §. si ita quis, l. si pupilli §. qui actum, l. aliam 29. l. ult. §. fin. l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. l. eum, qui usufructum, §. ff. de verborum obligat. in quibus omnibus, nisi inter contrahentes de nouatione conueniatur, nec factam cenferi, nec interpretandam Iurifconsulti admiserunt.

6 Et quamuis aliqui corrupta crediderunt à Triboniano iura, in quibus Pandectarum tempore excluditur nouatio, nisi specialiter de ea ageretur, quia cum id nouiter Iustinianus induxerit in d. l. fin. existimant ab illa mutasse Tribonianum, & responsis Iurifconsultorum inferuisse, sed rectè improbat Anton. Fab. lib. 3. coniecturarum, c. 1. vt iure Digestorum accipiendum sit, non fieri nouationem, nisi de ea inter contrahentes ageretur, vt dictis iuribus; at verò Iustinianus addit in dict. l. vltima, C. de nouat. vt nunquam de nouatione agi videretur, nisi expressè dictum sit, vt quamuis videatur vnam obligationem in aliam transfundi, & inde nouatio inducenda iuxta exèpla, quæ ostendunt iura prædicta, tamen nisi apertè de dissoluenda prima obligatione in aliam translata nouatione facta ageretur, nouatio nunquam inducenda, & teneant Bart. Bald. & Salicet. d. l. fin. Iason cons. 30. & 45. Afflicti decis. 44. Borell. cons. 11. n. 13. Mandell. cons. 20. n. 10. Gail. in præct. Camer. Imper. lib. 2. cap. 30. Rota Genouensis de mercatura, decis. 197. n. 4. Quapropter cum in nostro casu nulla fieret mentio nouationis, dici non potest omnino Regium Patrimonium fuisse liberatum, vt eius non interfit creditori solui.

7 Secundo, quia interuentu nouæ personæ non potest considerari nouatio, & quando constaret voluisse contrahentes obligationem nouare, non fiebat ipso iure nouatio, sed solum poterat competere exceptio l. apud Celsum 4. §. Labeo ff. de doli mali & met. exceptio l. Valerianus 10. ff. de Prætor. stipulat. & probatur apertè d. l. vlt. vbi interuentu nouæ personæ non admitti nouationem traditur, & probauit Menoch. cons. 710. n. 10. vbi reprobat illorum opinionem gloss. Bart. & aliorum, qui tenuerunt ope exceptionis nouationem fieri, quia contra communis sententia est, vt ex Soc. Fulgos. Salicet. Castrenf. Iaf. Alex. Roman. Fulgos. & innumeris aliis probauit Menoch. lib. 3. præsumpt. 134. n. 48.

8 Vnde quamuis in hoc casu consideretur, vt nouam personam Thefaurarium interuenire, non poterit locum habere nouatio ultra quem dici non potest vere nouam interesse personam, quia Thefaurarius similitur ex vno officio tenebatur ad debitum Regij soluendum ratione officij etiam si hodie intèdat suo proprio nomine esse obligatum, & eius fidem sequuntur creditorem.

9 Tertio suadet vterius: nam iure Digestorum, vt videretur, facta nouatio procedit, quando secunda stipulatio erat conuentionalis, & plusquam prima continebat, vt notarunt Bart. in l. penult. de Prætor. stipulat. c. 3. verò secundo casu, vbi Angel. & Imol. Alex. lib. 6. cons. 193. n. 3. ex Bologneto, Crauet. Rot. decis. & aliis Menoch. lib. 3. de præsumption. 134. n. 5. quasi inde quod ad vberiozem obligationem transferint contrahentes, videntur à prima recedere, & cum in nostro casu secunda Thefaurarij obligatio minus videatur continere, quam prima, qua ille tenebatur, vt Regius Officialis, quia secunda dirigitur ad bona & personam Thefaurarij, prima ad vectigalia Regis

super quibus redditus constituti fuerunt, & in eis habebat Hypothecam, & plus cautionis in rem sit, quam in personam, l. plus cautionis, ff. de regul. iuris, Alexander in l. 1. ff. qui satisd. cog. Guillelm. de Cagnol. Angel. & Castrenf. in rubric. ff. si certum petatur, & Fiscus Regius, qui debitor est in origine obligationis, magis idoneus semper existimatur, quam quilibet priuatus, quia fiscus semper soluendo creditur, l. 2. ff. de fundo dotali, gloss. & Bartol. in rubrica, C. de iure fisci, Bald. in l. 1. n. 7. C. de hered. vel alt. vendit. & lib. 1. conf. 363. Peregr. de iure fisci, lib. 1. tit. 1. n. 34. & seq.

Et si fortè vectigalia super quibus debitum consignatum ad solutionem non sufficiant, potest peti, vt in aliis vectigalibus soluantur, & consignetur, vt ex clausula generali & vtitata omnium priuilegiarum apparet, videtur non posse induci nouationem ex voluntate creditoris, vt emittat obligationem fisci pinguiorem, & transfundat in creditum priuatum Thefaurarij.

Maximè cum publici interfit, ne illa simulatae solutiones admittantur in damnum debiti fscalis, quod inde vere non soluitur, & occasio datur pluribus fraudibus, videlicet Thefaurarios fingere non habere pecunias ex vectigalibus vnde soluantur debitum consignatum, vt creditores suam fidem sequi dolose cogantur, & debitum recepisse fateantur, vt Officiales Regij Patrimonij decipi possint, & appareat solutum, quod vere non fuit, & huic fraudi nunquam iara opulantur, nec malitiis indulgent, l. in fundo, ff. de rei vindicatione, Innoc. in cap. post electionem, num. 7. de cons. præced. Felin. in cap. mensuris 2. n. 10. de testibus, Gail. lib. 1. obseru. 70. n. 20. Menoch. cons. 39. num. 38. & cons. 136. num. 8. & cons. 231. n. 59.

Præterea, quia licet in iure pro solutione habeatur promissio, vt hoc casu fecit Thefaurarius soluendi debitum Regalis Patrimonij, l. inter causas, §. 1. ff. ad Macedonianum l. eum qui ita, §. penult. ff. de verbor. obligat. Pirrus de solutionibus, c. 2. §. 1. Rot. Genouens. decis. 4. n. 3. & delegatio & latio pro solutione habetur, l. si pupilli, §. videamus ff. de solutionibus, l. quamuis, §. interdum, ff. ad S. C. Velleianum, l. inter causas, §. abesse, ff. mandati, item nouatio & acceptilatio, l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. & cancellare scripturam, & satisfacere dicitur creditori solui, l. emptor, §. huius, ff. de pactis, Pirrus pluribus probat vbi proxime §. 1. n. 6 & 7. ex aliis Velasco axiomatum iuris, lit. S. vna. 40. v. que num. 48. & in hoc casu creditor, qui consignationem sui crediti habebat in vectigalibus, credit, & delegat Thefaurario, vt suo nomine ei obligetur, & accepta facit obligationem Regalis Patrimonij, ex quo cum satisfieri creditori cenfatur, & Regalis obligatio cancellata, dicendum est illi solutum fuisse.

Sed adhuc non admittendum in hoc casu iuxta mentem l. 18. tit. 5. lib. 9. Recopil. quoad rationes reddendas administrationis vectigalium, vt euitetur poena tripli, solum excuset quod vere & realiter solutum, non quod solutionis loco in iure admittitur ex supra notatis.

Quod ultra prædicta quibus comprobatur nouationem hoc casu non inducendam suadet, vt licet in iure pro solutione accipiantur cessio, delegatio, acceptilatio, & similia, quæ expressimus, tamen cum in d. l. 18. ageretur, vt fraudes vitentur Regalis Patrimonij, & illius creditorum, & ad veritatem respiciat solutiones, de quibus in ea agitur, de veris & naturalibus solutionibus, solum accipiendæ, non verò de illis quæ in iure pro solutione habentur, quauis realis numeratio non intercedat, quia verba potius naturaliter quam ciuilitate

similiter interpretanda, l. fin. C. de his qui veniam atatis impetraverunt, ubi docent Bald. & reliqui Doctores communiter, idem Bald. in l. quoties, n. 6. C. de rei vindicat. Simon de Pretis de interpretat. ult. volunt. lib. 2. interpret. 3. dubit. 2. solut. 1. n. 154. Raudensis de analogis, 1. p. in appendice, n. 12. & seqq. facit D. Molina de primog. in proemio, n. 5. ex l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, ex Romano, Imola, Anchirano, Curtio, & Ioanne Andrea probavit Menoch. conf. 97. num. 86. cum sequent. Alexander lib. 1. conf. 2. n. 1. ex Decio, & aliis idem Menoch. conf. 870. n. 3.

Et hoc procedit in sententiis, l. Dini, ff. de liberal. causis, l. si a te, ff. de except. rei iudic. l. 1. C. si plures una sententia, Bart. in l. si expressum, col. 2. ff. de appellat. Alex. lib. 1. conf. 123. n. 8. Natta conf. 474. n. 5. Menoch. conf. 110. n. 11. & in statutis verba intelligenda ad litteram reiecta omni interpretatione notarunt Alciatus responsio 96. n. 28. versic. Octavo est advertendum, Socin. Iun. lib. 1. conf. 98. n. 42. & in verbis Principis, vt sunt verba d. l. 18. non ex iuris interpretatione, sed ex vera & propria esse accipienda tenuerunt omnes communiter per textum ibi, & maxime Castrensis in l. ult. Cod. de his qui veniam atatis, Zephalus lib. 1. conf. 82. num. 12. Dec. conf. 276. n. 9. Menoch. conf. 16. num. 7.

Sed generaliter verba accipienda in propria significatione l. 3. §. hac verba, ff. de neg. gest. ubi Doctores communiter post Bart. l. 1. §. is qui nauem, ff. de exercitor. actioni. l. non aliter, ff. de leg. 3. & quamvis actus nullus redderetur nisi verba impropriarentur, non recedendum ab eorum proprietate, ex Socino, Craueta & Ruino probavit Menoch. conf. 870. n. 1. & 2. & quando verba possunt intelligi in genere vel in specie, vt in hoc casu quod in rationibus reddendis Gabellarius declarauerit soluisse, accipiatur de qualibet satisfactione quæ in iure generaliter pro solutione habetur vel in specifica, vera & reali solutione, quæ ex numeratione procedit) verba in specie, non in genere accipienda tradiderunt Bart. in l. hoc legatum, ff. de legat. 3. Matheslanus notab. 89. Curtius Iun. conf. 5. num. 5. Gozadinus conf. 6. n. 16. & conf. 60. n. 10. Tiraq. in l. habes, §. hoc sermone, 1. p. n. 85. de verb. signific. & cum magis propria, verior & potentior est solutio quæ fit reali numeratione succedit doctrina, l. 1. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectigalis, ubi notant Doctores, & Menoch. conf. 611. n. 2. vt verba semper in potentiori significato accipienda, & cum secundum doctrinam Bart. in l. hoc legatum, ff. de l. 3. verba debeant intelligi simpliciter, non secundum quid, & accipienda immediate, non verò mediate, l. qui liberis, §. hac verba, ff. de vulgari, Menoch. conf. 1120. n. 5. merito solutio accipienda de immediata, quæ ex vera numeratione resultat, non verò quæ mediante acceptatione, cessione vel delegatione, vt de vera & simplici solutione accipiamus, d. l. 18. non de ea quæ secundum quid ex prædictis causis in iure admittitur.

Maximè si notauerimus quod de tripli pena statuitur in d. l. 18. id respicere vt omni fraudi occurratur in vectigalium & Regalis Patrimonij administratione, nota verba ibi: No aya fraude ni engaño en las cuentas que tomaren, ni en los finiquitos que dieren, y por quanto algunos de los que tienen a cargo nuestra hacienda al tiempo que han de dar sus cuentas, facen algunas fraudes, &c. Et paulò inferius, eis verbis: Que el cargo y data de su cuenta es cierta y verdadera, y que en ella, ni en parte della no ay fraude ny engaño. Vnde cum grauiores fraudes exurgerent, vt animaduertimus n. 100. quia si admitteretur ex obligatione quæ creditori fecit Thesaurarius, illam quantitatem videri solutam,

non constaret Principi an eius consignationes soluerentur, & vtrum in suam vtilitatem conuerteret vectigalia Thesaurarius, qui facile posset simulare pecunias vectigalium non habere, vt cogeret creditores Regalis Patrimonij acceptam ferre quantitatem, quasi ille nisi exactum non debeat & contenti sint creditores suâ obligatione propriâ Thesaurarij, cuius rationes non rectè percipi possent nisi verè soluisset, aut quid reliquum sit, & ex pecunia Regis detinuerit, & si fortè Thesaurarius suam & propriâ non impleuerit obligationem, & si ad Regale Patrimonium non possint, vt ab eo debita exigant, redire creditores, quia Thesaurarij fidem sequuntur, tamen iuste querelam pluries intenderunt, quasi de illo confiderent, quia Rex sui Patrimonij & vectigalium administrationem confidit, & semper Regis interlit quod suis creditoribus in vectigalibus consignauit verè solutum; quæ omnia procedent, & fraudes existant, nisi quod de solutione traditur in d. l. 18. de numerata & vera accipiatur; idè de illa solutio interpretanda, quia verba semper iuxta naturam actus accipienda, l. si vno, ff. locati, cum similibus, l. semper in stipulationibus, ff. de regul. iuris, ubi Decius n. 6. & in l. qui accusare, C. de ed. n. do, Craueta conf. 245. n. 6. Tiracquellus de retract. lignag. §. 32. gloss. 1. n. 34. & 35. Brunus conf. 35. n. 10. Menoch. lib. 3. præsumpt. 38. per tot. & lib. 6. præsumpt. 10. ex n. 9.

Quod ultra suadet ex ipsa l. 18. in verbis supra expensis, quia tradit iurare debere rationes soluti esse veras, nec fraudem & dolum in eis esse, & quoties verè solutum non fuit, numeratione dici non potest ex cessione, vel delegatione creditoris, qui Thesaurarij fidem sequutus, nunc rationem, & veram solutionem interuenisse, & relationem partitarum veram esse, fraude vacare, quia verba legis & solutio, quam requirit, cum effectu debent interpretari, l. 3. §. hac verba, & ibi Decius n. 1. ff. de negotiis gesti, Bart. in leg. quibus diebus, §. Terminus, n. 5. ff. de condit. & demonstr. lal in l. debitori, Cod. de pactis, Alex. lib. 1. conf. 105. n. 2. Ruinus lib. 2. conf. 60. n. 5. Craueta conf. 59. n. 1. ad fin. & idè omnes Thesaurarij, & administratores Regij Patrimonij in relationibus iuratis (& in hac de qua nostra controuersia) adducere solent omnes prædictas summas ab eis, realiter & verè fuisse solutas, ex quo verbo in instrumentis denotatur veram numerationem interuenisse, vt ex Socino & Bertazola notauit Doctor Augustinus Barbosa de dictionibus vsufrequentibus, dictione 342. ubi tradit dictionem realiter ad naturalem numerationem referendam.

Confirmatur, quia ex dispositione d. l. 18. relinquitur conscientia Administratoris vectigalium, quod solutum fuit, eis verbis: Y por que la mas cierta comprobacion desto es el anima y conciencia del que teme a Dios pues sabe la verdad de su cuenta, ex quibus non ad fictam solutionem, quæ pro tali in iure habetur, sed ad realem, & in conscientia, quam numeratione scierit factam, referendum, quippe verbum conscientia refertur ad ius naturale, & eius rationem, & censetur conscientia aliena à rigore, & subtilitatibus iuris, & respicit, quod intrinsecus latet, vt ex Ioanne Anania, & Thulco probavit Augustinus Barbosa axioma 52. vnde dict. l. 18. cauetur, vt sine regimine aliquo iuxta conscientiam & veritatem sit iurandum, ibi: Pues sabe la verdad, quia veritas est basis fundamentum & mater iustitiæ, Bald. lib. 1. conf. 343. Rolandus vol. 3. conf. 47. n. 11. Riccius decis. 234. n. 6. & in veritate certum est hanc summam pro qua se obligauit Thesaurarius, nec in conscientia, nec in veritate fuisse solutam.

Vlterius

20 Ulterius facit d. l. 18. eis verbis: Facen algunos fraudes asi en los cargos dejandose de cargar algunas partidas como en la data poniendo mas de aquello que pagaron, y gastaron, y que iustamente deben poner en data, ex quibus verbis tripliciter comprobatur nostra sententia. Primò, nam quod refertur, vt solum Thesaurario acceptum feratur, quod iuste solutum denotat illud tantum, quod verè numeratum: nam verbum & clausula, quæ refertur ad iustitiam, respicit, vt illud fiat, quod magis vtile potenti, Roland. vol. 1. conf. 79. n. 38. Craueta conf. 201. n. 45. Gamma decis. 300. n. 3. Surd. conf. 273. n. 5. Menoch. conf. 314. n. 5. Valasco de iure emphyteutico, q. 6. n. 15. Pinellus in l. 2. C. de rescind. 3. p. c. 3. n. 29. & quantum Regis interlit solutionem verè & realiter fieri, non fictè nullus dubitauit, & ipse Rex in d. l. 18. exigit ad relationem iuratum illud solum adici, quod iuste solutum.

21 Secundò idem inducitur ex illo verbo data, quasi quod in relatione exprimitur solutum datum esse debeat, vnde origo huius verbi data, at verò datum in hoc casu dici non potest, quod fictè solutum ex obligatione, quam fecit Thesaurarius, & creditor ex eo acceptum tulit, quia cum dare sit dominium transferre, §. sic itaque discretus, inst. de act. l. ubi autem non apparet, §. fin. ff. de verb. obligat. Menoch. conf. 372. n. 8. Decius conf. 164. Curtius Iunior conf. 4. & conf. 109. Craueta conf. 84. n. 10. non potest datum censeri, vt ponatur in data illud cuius rei dominium ad creditorem non peruenerit, sed iste fortassis coactus dilatione, & collusionibus Thesaurarij eius fidem sequutus.

22 Tertiò in id consentit verbum, deben poner, d. l. 18. nam omne, quod ad debet, refertur, denotat præcisam necessitatem, l. sapere ff. de officio Præsidis, ex Tiraquel. tradit Menoch. conf. 224. n. 27. conf. 523. n. 1. & cum solum permittatur in relatione apponi, vt pena tripli euitetur, quod apponi deberet ad quod verè solutum referendum, quia iuxta veritatem potest, & debet inferi in relatione iurata, non verò ad similes solutiones, de quibus agimus: nam illas referre non est necessarium præcisè exprimere, quia id potius respicit vtilitatem Thesaurarij, & dispendium Regij Patrimonij, quod vt vitaretur, edita fuit d. l. 18. & inducta tripli pena.

23 Denique, quia cum omnis cautio d. l. 18. procedat, vt fraudes excludantur, & Regale Patrimonium Receptoris administretur, & prædictis solutionibus fictis, vel ex fide Thesaurarij admittis maximæ fraudes exorirentur, & graue detrimentum Regali Patrimonio, vt notauimus, & palam est, quia eius bona posset occultare, & detinere Thesaurarius, non oportet admitti in d. l. 18. quod de solutione traditur, nisi ad veram, quæ ex numeratione procedit, referendum, quia verba, & dispositio legis ita interpretanda, ne continant contradictionem, & repugnantiam, ne maioribus fraudibus causam præberent, l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. non omnis, ff. si certi. petat. Bart. in l. 1. §. parui, n. 2. ff. quod vi, aut clam. Alex. lib. 1. conf. 30. n. 22. quia nunquam admittendum, vt effectus contrarius dispositioni resultat, Menoch. conf. 111. n. 7. & conf. 244. n. 8.

24 Et cum cautio d. l. 18. respiceret augmentum Regalis patrimonij, vt securus administraretur, & sine vlla fraude non debet admitti prædicta interpretatio, vt possit declarari solutum, quod non fuit realiter, & numeratione, etsi creditor Thesaurarij fidem sequutus, quia ex eo maior fraudibus occasio præberetur, vt animaduertimus n. 10 & 16. cum inducta ad augmentum non possint, nec debeant operari diminutionem, l. fin. §. cui dulcia, ff. de tritico, vno, & oleo l. 6.

gato, ex Decio, Bruno, Socino Seniori, Decio, Surdo, Cæsar. Barcio, Zephalo, Alciato, Viuiuo, & aliis pluribus notauit D. Castillo tom. 4. controuers. c. 40. n. 12. & 15. ex l. legata inuuliter, ff. de adimen. legat. Alex. & aliis Menoch. conf. 1210. n. 23.

Aliàs absurdum sequi posset, vt ex dispositione ad evitandas fraudes maiores exurgerent contra regulam, l. nam absurdum, ff. de bonis libertor. ex Bartolo, & Enerardo Menoch. conf. 319. num. 24. & quodcunque dubium, quod posset occurrere circa solutiones, de quibus in d. l. 18. an admittendæ, non factæ reali numeratione, sed fictæ, ex eo, quia creditor acceptum tulit, Thesaurarij fidem sequutus, ex ratione legis, & dispositionis interpretandum, l. coheredi, §. qui discretus, ff. de vulgari, ubi Baldus tradit verbum generale declarationem, & restrictionem recipere ab speciali, & eo, de quo in dispositione agitur, idem Bald. in l. legatorum repetitio, §. ult. ad fin. ff. de legat. 2. ex Bartolo, Alex. Corneo, Afflicto, & aliis Menoch. conf. 1191. num. 16.

Vnde cum multoties in Regalis Patrimonij Senatu istæ fraudes mihi occurrerent, quia cum ad finem cuiusque anni ad Administratores vectigalium Publicani & Thesaurarij relationem soluti, & exacti exhibebant, vt in anno sequenti obtinerent à Senatu facultatem exigendi vectigalia, quam dicimus recudimento, inducebant creditores vectigalium, quos Iuristas appellamus, vt receptas quantitates faterentur illis extrinsecus obligationibus factis ad solutionem, ad quod creditores inducti concussione, quia aliter soluere non posse dicebant Thesaurarij, & Gabellarij, & in posterum promptius soluere possent, si obtinerent à Senatu recudimento, quod longè alienū est à mente legis, & Regis, cum potius intendat sine cautela & fraude consignatam pecuniam solui, nec apud Thesaurarios, & Publicanos retineri, ideo his simulationibus probatis ipsis instrumentis, quo se creditoribus Publicani, & Thesaurarij obligauerunt cum in relationibus iuratis nihil residui debere ex illis quantitatis iurarent, petij in triplum eos cõdemnari, & ita obtinui, quia quod asserabant de illis summis, aut eis creditoribus Regis nihil debere residui, vel de resto, quod dicimus falsum esse, manifestè apparuit, cum verbum reliquum, vel residuum, cetera vere soluta esse, nec ex eis aliquid deberi probent, l. si ex pluribus, iuncta Gloss. verb. reliquum ff. de solutionib. ubi Cast. n. 2. & in l. 2. n. 3. versic. sed quero, C. de hereditibus instit. & ibi Alex. num. 4. alios referunt Bursatus vol. 1. conf. 104. n. 15. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 26. n. 23. Gutier. de iurament. confirm. 2. p. c. 6. n. 3. Rota Genuensis decis. 60. n. 6. Giurba 1. p. lucubrat. Messanens. cap. 2. glossa 3. per tot. Thulco lit. R. concl. 255. ex Seraph. Farinac. & aliis August. Barbosa in dictionario, verbo residuum, dictione 299.

ALLEGATIO XXXVII.

Tripli pena cui ex duobus fiscalibus competat?

- 1 Tripli pena punitur qui dolose in rationibus reddendis versatur.
2 l. 18. tit. 5. lib. 9. recop. expenditur.
3 Locatori cuius tempore causa contestata est, & si finita postquam transieris locatio commodum causa debet pertinere.

4 l. 410

- 4 *quacumque actiones ff. de obligat. & action. l. is qui puteum, §. si postea, ff. quod vi, aut clam.*
- 5 *Maioratus primo possessori competit pœna sententia, quæ eius tempore lata, licet confirmaretur tempore successoris.*
- 6 *Pœna quæ ipso iure communiter acquiritur ei cuius tempore causata, licet in alio tempore sententia lata.*
- 7 *Pœna quæ applicanda Domino Iurisdictionis, an primo cuius tempore delictum factum, vel secundo, cuius tempore condemnatio sequitur applicari debeat.*
- 8 *Pœna non debetur nisi à tempore condemnationis. l. si qua pœna, de verb. signific. l. ex iudiciorum, ff. de accusat.*
- 9 *Fiscus ex condemnatione ius acquirit ad pœnam. l. 3. §. 1. de minoribus. l. quod ait, 2. §. 1. ff. ad l. Iul. de adulter.*
- 10 *Pœna consideratur ut fructus iurisdictionis. l. defuncta, ff. de usufructu.*
- 11 *Fructus non percepti non pertinent ad fructuarium. l. fructus pendentes, ff. de rei vindic. l. si fructuarium, 1. §. quib. mod. usufr. amit. l. qui scit, 2. §. 1. versic. Præterea, ff. de usuris. l. nepoti, 6. ff. de fundo instructo.*
- 12 *Pœna nondum exacta pendere dicuntur.*
- 13 *Delator partem ei assignatam petere non potest antequam bursa fiscali pœna inferatur. l. eius qui delatorem, ff. de iure fisci. c. cum secundum de hereticis, lib. 6. l. ab accusatione, §. nunciatores, ff. ad Turpilian. l. in Senatus Consultum, ff. ad Turpilian. l. res que, §. fin. ff. de iure fisci.*
- 14 *Indicatio referenda ad effectum. l. indicasse, 198. de verb. signific. l. 46. tit. 5. p. 5. l. 4. tit. 18. lib. 6. recap.*
- 15 *Condemnatio regulatur ex tempore quo fit. l. furti in principio, ff. de his qui not. infamia.*
- 16 *Actio iudicati an ex sententia confirmante vel ex confirmata nascatur. l. eos, C. de appellat. l. 1. §. fin. ad Turpilian.*
- 17 *Index qui sententiam confirmavit debet ad eius executionem procedere. l. precipimus, §. in his autem, C. de appellat. Auth. si quis litigantium, Cod. de Episcop. auct. dien.*
- 18 *Qualitas adiecta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi.*
- 19 *Pœna applicatio respicit executionem.*
- 20 *Pœna debet solvi ei qui fuit officialis tempore solutionis. l. susceptores, C. de susceptor. lib. 10.*
- 21 *Denunciator non potest petere partem pœna quæ si applicaretur nec de illa pactum facere antequam fiscus suam partem exigat. l. 1. §. 16. tit. 14. lib. 2. recap. l. unica, §. 10. tit. 10. lib. 3. recap.*
- 22 *Pœna fiscalis pars quando Ministris datur competit illis qui munere funguntur cum exigitur.*
- 23 *Pœna competit primo iudici, quando eius tempore ultima sententia lata fuit. l. si possessor, 2. §. aliis Papinianus, ff. de per. ha. redit. l. item veniunt, §. redacta, ff. eodem.*
- 24 *Pœna quæ potuit incamerari habetur pro incamerata*

- 27 *Pœna competit primo Iudici quando contra contramactem sententiam tulit, & quia reus non se presentavit transit in rem iudicatam.*
- 28 *Alio iudicati nascitur ex condemnatione. l. in fraudem de iure fisci. l. Imperatores, ff. de iure fisci.*
- 29 *Pœna debetur ei qui illam obtinuit.*
- 30 *Pœna non dividenda inter duos fiscales sed posteriori applicanda.*
- 31 *Delatio cum effectu accipienda.*
- 32 *Delicti tempus vel condemnationis quod debeat attendi circa pœnas.*
- 33 *Is qui in puteum, §. si postea cum, §. ergo si post vi, aut clam exercetur.*
- 34 *Leges Regni quæ in noua collectione non inueniuntur ut inusitata censenda.*
- 35 *Tripli pœna an incurratur ipso iure?*

De condemnatione tripli, ut fieri solet in consilio Regalis Patrimonij iuxta dispositionem legis 18. tit. 5. lib. 9. Recopilat. an eius lucrum competat ei, qui primus causam proposuit, vel qui postea eam finivit?

Et quæstio discussa fuit inter duos Regis fisci Aduocatos Senatus Regalis Patrimonij: nam alter litem intendit, accusationem proponens, ut in triplo condemnaretur, qui dolose in rationibus reddendis versatus fuit, & postquam in prima instantia in fauorem fisci iudicaretur facta tripli condemnatione, & parte, quæ fisci Patrono competit, applicata ad reuisionis instantiam, causa deducta, supplicatione interposita fiscalis, qui accusationem intendit ad supremum consilium Iustitiæ assumptus fuit, qui in eius officio successit, causam defendere, & prosequi curauit, & sententiam dari, quia confirmata fuit prima sententia, indeque ex parte fiscali applicanda quæstio, an primo competat; vel secundo, qui curauit ad effectum sententiam peruenire, & primam confirmari.

Pro primo facere videntur verba dictæ legis Regiæ 18. ibi: *y la otra tercia parte para la persona que lo denunciar, quod expressè videtur initium litis, & accusationis propositionem, non exitum & finem.*

Et inuat, quod tradit Nicolaus Boërius, *decis. 5. n. 20.* vbi quoties alicui castrum cum iurisdictione, & pœnis pertinentibus locatum fuit, & tempore eius locationis delictum commissum ex quo debebat reus puniri in centum libris lite contestatâ, & processu pendente finitum fuit tempus primæ locationis, & iterum castrum alteri locatum, in cuius tempore sententia lata fuit, & condemnatio criminis sequuta, quo casu ex sententia Baldi, Imolæ, Alexandri, & Iasonis in *l. fin. ff. de iurisdictione omnium Iudicium*, vt primo, cuius tempore accusatio instituta condemnationis summa debeat pertinere.

Quod idem Boherius probat *argumento l. quacumque actiones, ff. de obligat. & act. l. is, qui puteum, §. si postea, ff. quod vi, aut clam*, & ex Bald. Alex. Martino, Laudensi, Nicolao de Milis, & aliis confirmat.

- 1 *Et quoties sententia condemnatoria data fuit in vno anno, & in alio anno sententia confirmata, tunc pœna fiscalis ad eum debeat pertinere, cuius tempore facta fuit prima condemnatio, sequuntur D. Molina de primog. lib. 3. c. 11. n. 19. qui vbi delictum fuit commissum tempore vltimi possessoris, & sententia lata tempore successoris, & tradit pœnas fiscales præstandas primo maioratus possessori, non secundo, vt ex Ancharrano, Anania, Baldo, Romano, Alex. Iafone, Tiraquello, & aliis probauit, adde quæ ex Barbofa, Mieres, Gutertio, & Velazquez de Auendaño notauit additio ad Molinam d. n. 19.*
- 2 *Et maximè admittendum censet, vbi pœna ipso iure commissa (vt hæc tripli nostris legibus) tunc pœnæ condemnatio non necessaria ad acquisitionem ex Ancharrano, Bertrâdo & Tiraquello probat Molina ibi, n. 21. & n. 24. id procedere, quando condemnatio tempore primi facta fuisset, & causa in gradu appellationis penderet: nam quamuis postea sententia confirmetur, pœna tamen primo cuius tempore cõdemnatio facta fuit, non verò secundo cuius tempore fuit confirmata, applicanda, qui casus noster est, quia causa in reuisionis instantia iudicata erat, & pendebat in gradu supplicationis ad reuisionis iudicium.*
- 3 *Quod valde confirmant, quæ in difficiliore casu notantur Alex. Auend. Auilef. Socin. Decius, Cassan. Roland. Ferretus, & alij plures, quos refert, & sequitur Mieres de maior. a. p. q. 24. num. 10. in questione si quis commiserit delictum ex quo Domino iurisdictionis esset condemnatio applicanda, & delictum factum fuit tempore vnius domini, qui defunctus fuit antequam sententia lata, & postea defuncto eo facta cõdenatio, tradit pertinere ad hæredes primi domini, & non ad secundum successorem in maioratu, qui casus difficiliore est, cum in eo nondum esset sententia lata, in nostro verò iam prima condemnatio facta erat, quibus adde Petrum Caualem resolutione 267. n. 20. Gutierrez de iure is 3. part. cap. 24. n. 25. Barbofa in dict. §. si vir, num. 50. Griuel. decis. Dolana: 40.*
- 4 *Sed contraria sententia, vt competat pœna illi cuius tempore exactio pœnæ facta fuit, pluribus iuribus, & auctoritatibus comprobatur Primò quia nunquam censetur debita pœna, nisi à die condemnationis, lege si qua pœna 244. ff. de verb. signific. & idè nõ transit ad hæredes delinquentis, si ipse moriatur ante condemnationem, l. ex iudiciorum, ff. de accusat. cum vulgare.*
- 5 *Nec ante vltimam condemnationem bona delinquentis censentur fisco obligata, nec in eo aliquod ius considerabile videtur habere, Bart in l. post contractum, 16. ff. de donat. iunctis verbis eius textus, ibi: nisi condemnatio sequuta sit, & quod de eius triplici lectione, & emendatione notauit in decis. Granatensibus, 1. p. dec. 5. n. 7. quali ex quacunque lectione eius textus, cum multiplicem habeat d. l. post contractum, appareat, nisi condemnatione sequuta, nullum ius fisco habere, ac perinde eius pœna non applicanda, nisi cui competit ex condemnatione.*
- 6 *Secundò facit l. 3. §. 1. ff. de minoribus, & in l. quod ait 23 §. 1. ff. ad legem Iuliam de adulteriis, ibi: Sufficit patri, si eo tempore in potestate habeat quo occidit. Quorum iurium argumento constat non attendi nec expectari initium quando finis non habet necessariam consequentiam ad illud, vt contingit in controuersis, quæ ex arbitrio indicantium decidendæ, l. qui explicandi, C. de accusat. ibi: Cuius finis in iudiciis potestate, & motu situs est, vt notantur relati à Petro Barbofa in l. diuorcio, d. §. si vir, n. 46. ff. soluto matrimonio.*

Tertio quia istæ pœnæ considerantur velut fructus iurisdictionis, vt voluit Bart in *l. fin. C. de fructibus & litium expensis*, & plures quos refert Capicius *dec. 27. n. 15.* ex Thesauro, Ofalco, Auilefio, Auendaño, Antonio, Peregrino, & aliis notauit Mieres d. q. 74. num. 10. ita fructus seminari non debent pertinere nisi ad fisco cuius tempore percipiuntur (id est) quando vltima sententia præferretur, *argumento textus in l. defuncta, 65. ff. de usufructu*, iunctis quæ pro eius explicatione notantur Franchis *decis. 168. num. 12.* Costa *de ratione quota. q. 155. n. 12. & 13.* Tiraquell. *de retractu conuentionali, §. 5. gloss. 4. num. 12.* & quod ex Conano notauit, D. Castillo *de usufructu. c. 29. num. 6. & 14.*

Quarto pœnarum condemnatio, & exactio vt fructus iurisdictionis sunt illi etiam pendentes, nec cõfetur antequam separentur, habere ius ad illos. fructuarium, quia pars rei censentur, *l. fructus pendentes, ff. de rei vindic.* & idè eius anni quo fructuarium vita decessit, fructus qui nondum percepti etiam si maturi ad eius hæredes non pertinent, *l. fructuarium, 13. ff. quibus mod. usufruct. amit. l. qui scit, 2. §. 1. versic. præterea, ff. de usuris*, & ex Conano *lib. 4. comm. iuris civil. c. 3.* notauit D. Castillo, *de usufructu, cap. 29. num. 14.* notauit idem in terminis ex Imola Francisco de Aretino, Bertrando, Tiraquello, Guidone Papa, & additione ad Alex. Molina *lib. 3. de primog. c. 11. n. 20.* & eodem simili vsus notauit Baldus *lib. 4. cons. 307.* adducens *l. nepoti, 6. ff. de fundo instructo*, vbi cum legatario relicto quod esset in regione, & quis condemnatus vna testatrice in eius vita satis non fecit, debetur legatario quod ex sententiâ iudicis testatrici deberetur, vt in ea regione ad quam legatum relatum fuit, illud esse censetur, quod non exactum expendit Thufens *tract. lit. concl. 431. num. 14.* vbi in terminis loquitur ei deberi pœnam, cuius tempore exigitur.

Quinto sed etiam ex eodem Baldo, in *l. fin. n. 5. & sequentibus, C. de fructibus & litium expensis* Imola, Alex. Parisio, Socino, Ruino, & Beroio, idem notauit Surd. *conf. 227. n. 21.* pœnas, & condemnationes donec exactæ non sunt dicuntur pendere, & inter fructus pendentes cõmemorantur, quod etiam admittit, licet condemnatio facta sit, si tamè executio, & exactio non facta, quia eadem ratio procedit sicut in fructibus maturis nondum à solo separatâ, vt pendere videantur.

Sextò facit etiam quod ego in eleganti quæstione notauit *1. part. decis. Granat. 27. n. 10.* antequam pœna burse fiscali inferatur, nullum ius delatoris considerari, ex *l. eius qui delatorem, ibi Bartolus, ff. de iure fisci, c. cum secundum de hereticis, in 6.* ex Ioanne Andrea Archidiacono, Iafone, Matefilano, Cartario, Gutertio, Maltrillo, Barbofa, Riccio, Giurba, Antonio Fabio, & aliis pluribus probauit, & antequam executio fiat non posse aliquatenus partem suam petere delator, Bartolus, Auilefius, Peregrinus, & Gratianus qui expressè tradit quos ego retuli, *dict. n. 10.* ac perinde multo minus partem petet fiscalis qui ante condemnationem discessit, & postea causam non prosecutus, cum delatores cuius loco in hoc casu est vt præmium consequantur, debeant ad finem iudicium perducere, *l. ab accusatione, §. nunciatores, l. in Senatus Consultum, ff. ad Turpil. l. res que, §. fin. ff. de iure fisci*, Tiberius, Decianus, *tract. crimin. lib. 3. c. 35. num. 44. & lib. 5. c. 5. num. 1.*

Septimò præterea quia semper legis dispositio cum effectu accipienda, *l. 3. §. hac verba, ff. qui satisfacere cogantur*, & quod pertinet ad delationem, & indicationem fraudis referendum ad eius effectum, id est executio

executionem & vt reus delatus conueniatur, vt expresse traditur, in l. indicasse, 198. ff. de verb. signific. ex aliis, & l. 46. tit. 5. p. 5. l. 4. tit. 18. lib. 6. recop. Alberico, Alex. Alciato, Iulio Claro, Rebuffo, Azeuedo, Bobadilla, Thufco, Cicerone, & Iusto Lipsio, eruditè in terminis notauit Cabrerros, de triplis, c. 24. n. 15.

16 *Octavo* condemnationem oportere regulari ex tempore quo condemnatio pœnæ, & exactio sequuta comprobatur doctrina Bartoli, Baldi, Ancharr. Dominici, & aliorum, quos refert Ioannes Crotus in repetit. l. Gallus §. & quid si tantum, n. 119. ff. de lib. & posthumis in 3. tom. repet. ciuil. vt ex compositione cum Domino iurisdictionis facta non possit condemnationi factæ in fauorem partis præiudicare, quia ius aduersum, ex sententia quæ condemnationem parit, quæ cum vltima sit reuisionis merito ex illa applicatio pœnæ consideranda.

17 *Nono* conducunt verba textus, in l. furti in principio, ff. de his qui notantur infamia ibi: *Hodie notari puto non retro notatur.* Quibus verbis expresse induci videtur non attendi primam sententiam, à qua fuit appellatum, sed secundam non obstante appellatione eam confirmantem, Bartolus in l. à Diuo Pio, n. 15. ff. de re iudicata, Rebuffus tractatu de sententiæ executione art. 7. glof. 9. n. 5. Misinger. centur. 5. obseruatio. 94. ex Papiensi, Vestrio, Francho, & aliis Scaccia de appellat. q. 11. n. 162.

18 Et probatur nam secutâ confirmatione sententiæ prius latæ non agitur ex prima sententia quæ per appellationem fuit suspensa, sed ex secunda confirmantem vt docet Glossa verbo *vel iniustam in fine, l. eos, C. de appellat.* quam sequitur Alex. in l. 1. n. 5. & Iason. n. 11. ff. de re iudicata, facit l. 1. §. fin. ff. ad Tertullianum, vt ex Papiensi, Franco, Cassiodoro, & Vestrio, probauit Scaccia, in d. q. 11. de appellatio, n. 162.

19 Et idè iudex qui confirmauit priorem sententiã debet ad illius executionem procedere iuxta textum in l. precipimus, §. in his autem, C. de appellat. & in auth. si quis litigantium, C. de Episcop. aud. Francus, in cap. Romana, §. fin. n. 3. de appellatio. in 6. & addendi Rebuffus & alij quos nuper retuli n. 17.

20 *Decimo* quia ex d. l. 8. pars applicatur fisci Patrono consilij Regalis Patrimonij, & hæc qualitas consideratur in eo qui tempore primæ sententiæ hoc munere fungeretur. Et qualitas iuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalibus, l. 1. §. tutoris, ff. quod in usu, iunctis pluribus quæ ego notaui 2. p. decis. Granat. 76. n. 4. ad fin. & decis. 78. n. 20.

21 *Vndecimo* quia nihil in prædicta l. 18. tit. 5. lib. 9. recop. agitur de applicatione huius pœnæ antequam præsupponat sententiam esse executioni traditã quali id magis respiciat executionem, finem, & cõsummationem instantiã quam primam causam, & originem litis, vt constat ex verbis dictæ legis ibi: *La qual dicha pena executen los dichos nuestros Contadores, y sus tinientes, y sea la dicha tercia parte, &c.*

22 Quo casu pœna ad condemnatum & simul exequentem pertinet, vt ex Baldo resoluuit Auil. in cap. Pratorum, cap. 15. num. 38. & probat textus in l. susceptores, 3. C. de susceptoribus, lib. 10. ex qua Bartolus collegit ei debere solui, qui est Officialis tempore solutionis, non ei qui fuit tempore quo fieri debuit solutio.

23 *Duodecimo* inuatur, nam quoties ex fisci condemnatione pars aliqua applicatur denunciatori antequam fiscus suam partem exigat, non potest aliquid consequi denunciator, l. 1. §. 1. 4. tit. 1. 4. lib. 2. l. vnic. §. 10. tit. 10. lib. 1. recop. ex Couarru. Matienço, Auilefio, Auendaño & Azeuedo, Bobadilla lib. 5. Politic. c. 6.

n. 7. nec ante condemnationem vel exactioem fiscalem ius aliquod consideratur habere delatorem, nec pactionem facere posse partis pœnæ, quæ ipsi applicatur, vt tenuerunt Didacus Perez, Auilefius, Matienço & Azeuedo contra Auendaño, quos refert Bobadilla 2. part. lib. 4. Polit. cap. 3. n. 99. & vide quæ ex Goimezio, Iulio Claro, Farinacio, & aliis notauit 1. p. decis. Granat. 27. n. 9. vnde antequam pœna exigi possit nullum ius consideratur delatoris, & merito fiscali, cuius tempore vltima sententia rescissionis lata fuerit, & executio facta pars pœnæ debet competere.

Et hanc sententiam vt pars pœnarum quæ fisco 24 competunt quando conceduntur ministris, debeant concedi illi qui munere tunc cum exigitur, fungerentur, tenuerunt Bald. Imola, Franciscus de Aretio, Rebuffus, Tiraquellus, Bertrãdus, & additio ad Alex. quos refert D. Molina lib. 3. de Hisp. primog. & in eisdem terminis nostri casus quoad triplorum condemnationem, vt debeat competere condemnationi secundo fiscali, qui causam perfecit, non vero primo, qui iudicium instituit, probauit Ant. Cabrerros in tractatu de triplis, c. 24. n. 1. adducens Montaluum, Baëzam, Auilefium, Molinam Iesuitam, Barbolam, Azeuedu, Guidonem Papæ, Arifminium, Tepatum, Bertrandum, Afflictum, Paponiu, Costam, Mastrillum, Surdum, Peregrinum, Guillelmum, Benedictum, Thufcum, Fuluium, Constantium, Campogium, qui loquitur in dotis restitutione, Guterrium in gabella & tutelis, & alios.

Nec aliquid contra suadet quod ex Angelo, Decio, Alciato, Bossio, Boërio, Rolando, Socino, Bertazola, Riminaldo, Peregrino, Felicio, Ceuallo, Villalobo, & aliis, notauit Giurba conf. 75. n. 3. vbi tradit communem esse sententiam, pœnas & confiscationes, licet non exactas, ad primum iudicem spectare, cuius tempore lata fuit sententia, non ad successorem, quia id procedit quoties iam vltima sententia condemnatoria lata fuit tempore primi Iudicis, quo casu cum ex vltima sententia ius adquiratur, rectè procedit, & ita accipiendum esse colligitur ex textu in leg. si possessor, 2. aliis §. Papinianus, l. item veniunt, §. redactis, ff. de pet. hered. ex quo mouentur Angelus, & reliqui adducti à Giurba, & in eo textu traditur redactam pecuniam sic accipiendam, non solum iam exactam, verum etsi exigi potuit quamuis exacta non fuisset; quod necessariò intelligendum de vltima sententia quæ facit rem iudicatam & producit actionem iudicati

Comprobat Farinacius tom. 2. consiliorum criminalium, conf. 107. n. 1. his verbis: *Vbi tamen reus fuit condemnatus, & pœna potuit incamerari, quia illi fuerit facta dilatio, tunc habetur ac si esset incameratus ad effectum, vt officialis possit habere suam partem.*

Et in eundem sensum consentit Mastrillus decis. 12. vbi quamuis contrariam sententiam admittat, vt pars cõdemnationis vel publicationis bonorum nõ debeat ei qui fuit Iudex tempore sententiæ, sed ei qui iurisdictionem habebat tempore commissi delicti, tamen ideo admitti, quia tempore primi Iudicis quando commissum delictum fuerat data sententia, & quatenus, non se presentauit, ex tunc firma manet, nota verba ibi n. 12. *In casu de quo agebatur, quia non solum fuerat commissum delictum tempore primi, sed etiam emanata sententia banni, per quam ipso iure elapso quadrimestri facta fuerat condemnatio ad publicationem bonorum, vnde sententia ipsa banni, eueniente conditione, quia infra quadrimestre non se presentauit, retrahitur, & perinde habetur ac si pure & simpliciter lata fuisset.*

Facit

28 Facit pro intellectu opinionis Giurbæ & aliorum, quod idem tradit d. conf. 75. n. 14. & 15. nullam ante condemnationem ortam fuisse actionem, nec obligationem ad pœnam, & eam non esse debitam fisco à tempore commissi delicti, sed prius sequutã condemnatione, Bart. in l. in fraudem, ff. de iure fisci, vnde interpretatur l. quacumque actiones, ff. de obligat. & act. & l. Imperatores, ff. de iure fisci, vbi quod traditur de reo, illum pœnæ se subdidisse accipiendum, cum ad illam fuerit condemnatus.

29 Vnde cum in hoc casu antequam vltima sententia lata esset, ex qua ius adquirendum primus fiscalis causam desereret, & alius subrogatus, qui illam finiuit, & obtinuit actionem iudicati, ei debet competere pars applicationis pœnæ fiscalis.

30 Et quamuis aliqui voluerunt inter primum & secundum officialem diuidi condemnationem, quæ ipsis applicatur, vt ex Paride de Puteo, Ripoli, Ceuallo, Auendaño, & Parladoro, qui id admittit, in decimis executorum refert Cabrerros d. c. 24. n. 17. & 18. tamen ex ipso Paride & Barbosa reprobatur hanc pro rata diuisionem, n. 19. & ex prædictis fundamentis constat iure deberi illi, qui obtinuerit rem iudicatã.

31 Nec obstant quæ in contrarium obiecta, nam quoad primum d. l. 8. lib. 9. tit. 5. recop. eis verbis: *La persona que lo denunciar, satis supra responsum;* & cum notauerimus delationem accipiendam cum effectu, quæ condemnationem obtineat, ex qua iudicati actio nascatur.

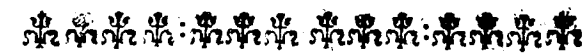
32 Deinde, quod ex Boherio notauimus, nihil nocet, quia vltra quam in casu locatoris Castri, cui coherent, pœnæ est causa onerosa, cuius differentiam expendit Molina d. lib. 1. c. 1. n. 2. tamen ex Barbosa, & aliis eam opinionem reprobatur Cabrerros d. c. 24. n. 16. quasi in pœnis non debeat attendi tempus delicti, sed condemnationis.

33 Nec contra suadent l. quacumque actiones, ff. de obligat. & actionibus, nam procedit, quando verè actio iam adquisita fuit, quod longe diuersum est in pœna fiscali, quæ non acquiritur ante delicti condemnationem, vt probauimus, & interpretatur Mastrillus. d. decis. 12. n. 5. & ita procedit d. l. is qui in puteum, l. 1. §. si postea, ff. quod vi, aut clam. de eius intellectu, & concordia cum §. ergo si post, l. 2. d. l. is, qui, & eius explicatione, vide Donei. lib. 15. comment. cap. 34. & Cuiac. lib. 2. obseruat. c. 25. qui negationem addit, Robertum, qui refellit, quos refert Osualdus in notat. d. cap. 34. lit. I. & K.

34 Præterea, quod pertinet, vt lata prima sententia, & ab ea appellatione interposita, pœna applicari debeat Officiali primæ sententiæ, non secundæ, vt in terminis notauit Molina d. lib. 3. c. 1. n. 24. & si tradiderit iure nostro id decretum in Curiis Pintianis anno 1548. tamen & ipse fatetur eam legem non inueniri in noua legum Regiarum collectione, vnde constat nullam eius fuisse obseruantiam, & de contraria apud nos testatur Paris de Puteo de Syndicatu, verbo prouentus, num. 4. ibi: *Tamen in Regno obseruatur, quod primus Officialis non potest perire prouentus delicti commissi suo tempore, nisi ipse condemnauerit delinquentem.*

35 Denique parum nocebit opinio, quam ex Mieres & aliis retulimus n. 7. ex duobus Dominis maioratus, primo cuius tempore accusatio instituta competere pœnam, non secundo apud quem facta condemnatio, quia hæc opinio reprobatur à Molina dicto l. 3. c. 11. n. 20. & quamuis limitet n. 1. quoties pœna incurritur ipso iure, tamen hanc tripli non incurri ipso iure, latè in terminis probauit Cabrerros d. tripl. c. 3. à n. 14. cum sequentibus, vltra quam ille casus valde Ioan. Bapt. Larrea. Allegat. Fiscal. Pars I.

de à nostro differt, in quo, vt excitetur fiscalis ad fisco pœnam applicandam, & fraudem deregere, hoc premio donatur, quæ ratio maximè procedit in eo, qui obtinuit condemnationem.

ALLEGATIO XXXVIII.

De triplò an ad eius pœnam dolus requiratur?

- 1 *Fraus videtur requiri, l. 18. tit. 5. lib. 9. Recop.*
- 2 *Negotiatores qui literis Cambij pecuniã in Regiã transportandã in aliis Prouincijs recipiunt, an dicantur administratores Regiæ pecuniæ?*
- 3 *Rationem reddere est de iure diuino. cap. qualiter & quando, el. 2. de accusationibus. l. 1. 2. 3. tit. 9. lib. 9. Recopil. l. 1. 3. tit. 13. lib. 9. Recopil. l. 5. & 11. tit. 14. lib. 9. Recop. & n. 13. Ratio & relatio de bonis Regis iurata esse debet cum pœna tripli si non certa.*
- 4 *l. 36. §. 13. tit. 5. l. b. 9. Recop. & n. 15. Stryus Senatuum obseruandus. l. Prolatam, C. de sentent. & interloq.*
- 5 *Dolus presumitur, eo quod non expr. matur, quod expr. mendum erat. leg. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tutor. l. tutores, C. eodem. Tutor occultans aliquid ex bonis pupillaribus in duplum, & expensas condemnatur. Hæres non describens bona in inuentario, pœna dupli punitur.*
- 6 *Pœna tripli mentio iure communi. l. excellentia, C. de erogat. miistar. Falsi pœna puniuntur, qui in rationibus fraudem fecerint. l. 1. §. tutores, ff. ad l. Cornel. de fals. 12. Falsitas committitur omittendo, sicut falsum expr. mendo.*
- 7 *Ratio & relatio debet esse vera sine dubio, obscuritate, vel caute à. l. si cui libertas 41 ff. de condit. & demonstr. l. cum seruus 81 ff. eodem. l. que sub conditione 110 ff. eodem. l. si ita fuerit, §. quas vero ff. de manum. testam. l. qui filius, §. item quasitum, ff. eodem. l. si statu libera pœna §. fin. ff. de statu liber. l. Thais, §. Stichus, & Dama, ff. de fideicommissariis. libertatibus. Rationem reddens debet discutere, vt certa sit? alias tenetur. l. 1. C. discussoribus, lib. 10.*
- 8 *Dolus magis quam error presumitur ex actu, quod quis lurrum capit.*
- 9 *Tripli pœna ex falsa ratione apponitur propter periuurium. Iuramentum requirit veritatem certam non presumpnam. c. etsi Christus de iureiurando*
- 10 *l. iusurandum ad pecunias 34 ff. de iureiurando. leg. Marcellus, §. qui rerum, ff. rer. amotarum.*
- 11 *Pœna plus petitionis procedit etiam si per ignorantiam plus petatur. §. tripli instit. de actionibus. l. 1. C. de plus peti. ionibus. c. 2. de plus petitionibus.*

R

l. 1.

l. ff. de interrog. actiō.

- 12 Probationis difficilis sunt qua consistunt in animo Exteriora indicant interiora.
Fraus est difficilis probationis.
- 13 Ignorantia non presumitur in facto proprio.
- 14 Pœna tripli est conuentionalis, quia ad eam obligatur qui rationem reddere debet.
l. Imperatores ff. de iure fisci.
Iuramentum præstat executionem pœna conuentionalis.
l. qui solidum, §. etiam Respublica, ff. de legat. 2.
- 15 Pœna tripli committitur ipso iure.
- 16 Ignorantia non presumitur.
Scientia præsumitur facti Procuratoris, quando est coniuncta persona, vel Dominus tenetur factum Procuratoris est inuestigare.
l. intestata ff. pro emptore.
l. prædica, C. de fideicommissis.

Vtrum ad pœnam dupli, & tripli, de quo in lege 18. titulo 5. libro 9. recopilat, requiratur constare de fraude, & dolo eius, qui Regij Patrimonij rationem reddit, & iuratum relationem dare tenetur, vel sufficiat quantitatem in rationibus omissam?

PLVRES ex conductoribus id opponere solent, videlicet *d. l. 18.* loqui in fraude vt possit occurrere ei, qua committi solet, ab eis, qui reddunt rationem reddituum regalium, textus, ibi: *facen alguna fraudes*, vnde dicunt à fisco probandam esse fraudem, alias non poterit pœna eius Textus iniungi.

Sed & plures ex negotiatoribus, qui conuentione faciunt de aliqua pecunia literis Cambij in aliis Regnis transportanda, & soluenda in Regis fauorem intendunt, etiam ad eos non pertinere, *d. l. 18.* quasi procedat in administrationibus reddituum, & patrimonij Regij, quod negotiatores non administrant, sed delegatam pecuniam in aliis Prouincijs soluendam recipiunt.

Verumtamen his non obstantibus, dicendum est negotiatores teneri in rationibus reddendis suorum contractuum, obseruare dispositionem *d. legis, 18.* quia reddere rationem nõ solum est de iure positio, sed etiam de iure diuino, *ex c. qualiter & quando, el segundo, de accusat. iunctis traditis per Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. casu 209.* maxime quando ratio est de pecunia Regia, quæ omnino reddenda, *l. 12. & 13. tit. 9. lib. 9. recop. iuncta l. 13. tit. 13. l. 5. & 11. tit. 14. eiusdem libri,* & iurata ratio dari debet iurando certam esse relationem, & rationem, omnique factum certum, & verum esse sine fraude, & dolo subiciens se qui rationem dedit pœna tripli, *ex d. l. 18.* ex qua negotiatores videntur comprehendendi, quia rationem reddunt de pecunijs, quos à Rege acceperunt, vt alijs locis soluendas delegarent.

Sed & *l. 36. §. 13. tit. 5. lib. 9. recop.* extensio fit, vt eodem modo rationes reddantur, in quibuscumque rationibus extraordinarijs, quæ in tribunali calculatio

nis Regiæ dari solent, ita vt nullum personarum genus excludatur, quo videtur negotiatores necessario comprehendendi, nec recte prouidetur, vt fraudibus, occurrere possit, si illi excluderentur, & idem rectissime ex praxi, & stylo dicti tribunalis, omnes negotiatores rationem reddunt iuratum, & se subiciunt pœna tripli stylusque semper circa id obseruandus est, vt notarunt interpretes *per textum ibi in l. prolatam, C. de sententijs, & interlocutionibus,* Curtius Iunior *conf. 65. n. 19 D. Valencuela conf. 94. n. 90. Viuius lib. 1. dec. 297. & lib. 2. dec. 401. n. 32. Gamma dec. 17. n. 7. Surd. dec. 135. n. 2. Guido Papæ dec. 198. Menoch. lib. 2. præsumpt. 8. n. 14. cum seqq. & in terminis huius ex Abbate, Rebuffo, Cacherano, Guidone Papæ, Alexandro, Raudensi, & flicto, Auendaño probauit D. Ant. Cabrerros de Triplis prædica 4. n. 17. 18. & 21.*

Deinde *d. l. 18.* vt occurreret fraudibus, quæ in reddendis rationibus fieri solent, decreuit rationem reddendam cum iuramento, quod respicit, vt si aliquid deficiat, vel inueniretur fraus aut dolus, obscuritas, vel cautela, quæ aliquo tēpore detegi possit, id cum iuramento, qui rationem reddit, obligatur postea soluere cum pœna tripli, & ita eo ipso, quod omittatur in ratione reddenda exprimi, quod exprimendum erat, videtur probatus dolus, & fraus, & pœna committitur, *arg. text. in l. tutor, qui reperiuntur ff. de administratione tutorum l. tutores, C. eodē,* quibus addit *l. reg. Lop. in l. 5. tit. 14. p. 7. glof. 1. & 3.* vbi loquens in tutore detinente, vel occultante aliquid in rationibus pupillaribus, tradit ob dolum præsumptum posse istos tutores, vel curatores in duplum & expensas condemnari, & similiter punitur pœna dupli hæres non describens bona in inuentario, Hondedeus *vol. 1. consil. 34. n. 37. & Portius, conf. 50. per totum.*

Et pœna dupli quæ adiuncto simplo tripli dicitur, habetur, *in l. excellentia, C. de egoratione militari lib. 11.* vbi qui reddit rationem Regalis Patrimonij, & aliquid iniuste proponit censetur esse in dolo, & subiacet pœna dupli, & qui deceperint, in rationibus reddendis absque alia probatione fraudis puniuntur, vt Fallarij *in l. 1. §. tutores, ff. de Falsis,* ibi: *Perinde puniantur ac si falsum commississent,* & facit quod tradit Bald. *in l. exigitur, §. dolo ff. de edendo,* vbi inquit, *Quod omittendo committitur falsitas, sicut falsum exprimendo,* quem sequitur Rolandus *vol. 1. consil. 49. num. 29.*

Præterea, nam cum relatio prædictæ rationis debet esse vera, sine dubio, obscuritate, vel cautela *d. l. 18. d. l. 36. §. 13.* idque antea iure communi decretum erat, *l. si cui libertas 41. l. cum seruus 81. l. qua sub conuentione 110 ff. de condit. & demonstrat. l. si ita fuerit, §. quas personas verò ff. de manum. testamento. l. qui filijs, §. item quæ situm ff. eodem titulo. l. si statim libera pœna, §. final. ff. de statu liber. & in l. Thais, §. Stichus, & Dama, ff. de fideicommiss. libert.* cum alijs pluribus refert Baldus *consil. 152. num. 1. vol. 3.* idem tenebatur, qui rationis relationem dederit, & intrauerit inquirere, circa veritatem iuraturandi, & omnem diligentiam adhibere, vt quod certum esse possit, in dicta relatione cognosceret, alias tenebatur, vt probatur in *l. 1. Codic. de discussoribus lib. 10.* vbi pœna iniungitur discussori, qui in libro suo debitorem fecerit, eum qui nihil debet, Textus ibi: *In quo alterum per pœnam fecerat debitorem,* Vbi Lucas de Peña interpretatur verbum *perperam* de omnibus modis, in quibus potest esse excessus, & interpretatur, *prauè, non iuste, peruersè vel etiam qualitercumque indiscretè, vel impronidè,* & Bart. *in eo textu, argum. ex eis verbis,* ibi: *Et fidem facti non poteris probare discussor,* admittit non esse necessarium probari fraudem, dum constat

de defectu rationis, & qui in ea fecit teneri probare non fuisse ex dolo, & addendus eruditus mens D. Amaya qui recte explicat *d. l. 1. C. de discussoribus in donat. ac libros voluminis ad eum textum.*

Et ex actu quo quis lucrum consequitur magis dolus quam error præsumitur, Natta *lib. 2. consil. 314. num. 9. & in terminis, Farinacius lib. 1. conf. 18. n. 19.* ibi: *Dubium enim in iure non est quod si mercator ad vnguem, de die in diem non describat in suis libris omnia recepta in quibus est debitor, sicut data in quibus est creditor, dolus est.* Et præcipue quando non veras, sed falsas summas descriperit, idem Farinacius *vol. 2. conf. 114. n. 69.* & quando constat de falsitate tunc illa non per errorem, sed dolose fabricata præsumitur, vt declarat Portius, Imolenis *conf. 94. num. 3. & conf. 96. n. 12. & 30.*

Alterius nam pœna tripli non solum imponitur propter fraudem, sed etiam propter periurium, quod committitur siue scientia vel ignorantia, & in mendacio periurij dolus inesse videtur, vt *ex l. si quis affirmauerit, ff. de dolo, Romano, Aimon, Riminaldo, Decio, Augustino Barbosa, & alijs probauit Cabrerros de triplis, cap. 14. n. 11.* & iuramentum debet esse super re certa cum adessentiam eius requiratur veritas, *cap. et si Christus de iureiurando,* & quod iurans sit certus de veritate, & habeat veram scientiam, per sensum corporeum, non autem per credulitatem præsumptam, vel firmam, vt *ex glossa fin. ad medium in l. in bona fidei C. de rebus creditis,* docet Paris. de Puteo in tractatu de reassumptione instrumentorum, rubrica 19. n. 50.

Et facit *l. iusiurandum, & ad pecunias, 34. ff. de iureiurando* ibi: *Non erit tunc per relationem iurans, & ideo ex hac causa putat Marcellus, & recte aut remittendum ei iusiurandum aut spatium dandum, vt certioreretur, & sic iuret, facit l. Marcellus, §. qui rerum, ff. rerum amotarum, ibi: Pater amouentis iurare non cogitur cum iniquum sit de alieno facto alium iurare, Vnde necessario qui intrauerit, relationem rationum reddendam, debet sedulo inquirere de veritate iuramenti nec excusari debet, prætextu credulitatis vel ignorantie.*

Maxime, quia pœna tripli, quæ imponitur iure civili alicui, eo quod plus petierit, quam quod debetur iuxta textum in *§. tripli instit. de actionibus, l. 1. Cod. de plus petitionibus, cap. iuncta glossa eodem titulo,* locum habet etiam si per ignorantiam plus petendo aliquis actionem proposuerit, vt probatur textu expresso, in *ff. 1. de interrogatorijs actionibus,* eis verbis: *Est autem interrogatio tunc necessaria, cum in personam est actio, & ita si certum petatur, nedum ignoret actor, qua ex parte aduersarius defuncto hæres extiterit, interdum plus petendo aliquid damni sentiat.*

Tum etiam, quia si ad dict. legem 18. vt locum haberet ex parte fisci, fraus esset probanda, nunquam eius pœna exequi possit, quia difficillime probantur, quæ consistunt in animo, qui nunquam magis probatus censeri potest, quam ex actu exteriori: nam ille declarat actum exteriorem, vt tradit D. Thomas *1. 2. quæst. 18. art. 6.* quem refert Couart. *in Clementina si furiosus, 2. part. in initio, num. 3.* ex quo Glossa in *§. Pauonum, verbo, desierit, instit. de rerum diuisione,* tradit exteriora iudicare animi secreta interiora, & in brutis quoque animalibus intrinseca intelligimus per extrinseca, vt inquit Glossa, *verbo in uxorem, in l. fin. ff. de diuortijs, & in l. is qui, verbo ex sermonibus, ff. de tutoribus, & curatoribus datis ab his, de quo multa notauit Iafon in l. apud Iulianum, §. constat de legatis 1. & in l. furiosum, num. 4. C. qui testamentum faciunt.* Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

cere possunt, & cum valde difficile sit animi interiora cognoscere, ideo quia fraus in animo consistit, difficillime probationis existimator, *cap. 2. de renunciatione, lib. 6. Alexander, 7. consil. 69. Anchare. consil. 251. num. 4. Aimon consil. 100. num. 3. & consil. 143. num. 12. Paris. conf. 92. num. 17. Mascard. de probat. conclus. 815. num. 1. Menoch lib. 5. præsumpt. 3. num. 43.* ex quo nisi per actum exteriorem de fraude indicare non possumus, & satis probatus censetur eo ipso, quod apparet in relatione omisum, quod declarari oportet.

Rursus, quia si dicta lex 18. quoad pœnam tripli non procederet, quando adesset ignorantia, ex diametro pugnaret illa lex cum *l. 5. tit. 14. lib. 9. Recop.* vbi imponitur pœna septupli ei, qui aliquid defecerit in relatione Regiæ pecuniæ, quia dict. l. 5. procedit in eis, quæ apud se habent Regiam pecuniam, & quibus committitur custodia reddituum Regalium: nam hi ex præsumpta militia, & improbitate tenentur in septuplum, quia non præsumitur ignorantia in facto proprio, vt docet Iafon in *l. si res obligata, n. 35. ff. de legatis 1. l. quanquam ff. ad S. C. Velleianum, l. plurimum, ff. de iuris & facti ignorantia, Maranta in l. is potest, n. 27 ff. de adquir. hered. Menochius lib. 6. præsumpt. 23. n. 32.* at verò in reliquis, qui rationem reddere debent, quia possent esse non bene instructi, decipi, aut habere infam causam ignorantie, quia multoties rem tractauerint per institutorum manus, quamvis id non sufficeret, vt omnino à pœna eximerentur ex damno Regalis patrimonij, & periurio, tamen dict. l. 18. contenta fuit cum pœna dupli, adiuncto simplo iuxta eius dispositionem.

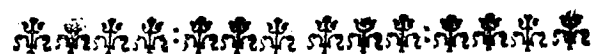
Maxime, quia hæc pœna est conuentionalis, ad quam se obligauit ex natura rei, qui rationem reddere debet, *argumento l. Imperatores, ff. de iure fisci, ibi: ipse te huic pœna subdidisti, l. si duo, vbi glossa, & Bald. ff. de adquir. heredit. & ex iuramento potest exequi pœna conuentionalis, Ancharanus consil. 146. Guierrez de iuramento confirmatorio, 1 part. cap. 36. n. 11.* & committitur ipso iure, vt in terminis tradit Cabrerros de triplis, *cap. 3. n. 8. & 9.* nec ab ea quis liber existimandus, quando pœnam promisit, & si causam excusationis alleget: nam licet aliàs iusta causa excuset, vt in condemnatione expensatum litis, quando quis iuste iudicium instituerit, *argumento textus in l. qui solidum 8. §. etiam Respublica, ff. de legat. 2.* at verò ab eis non excusatur ex quacunque iusta causa, qui expensas promisit per contractum, Glossa verbo *fortassis, in leg. 3. §. si rem, ff. de legat. 3. Alex. l. 2. consil. 119. num. 12.*

Et facit textus in *l. 86. §. 13. tit. 5. lib. 9. expenso verbo Præcisamente,* quo omnino hæc pœna iubetur exequi, ex quo & ipso iure committenda, & condemnationem inducit, vt ex Tiraquello, Rebuffo, Iafone, & Thufco probauit Cabrerros *d. c. 9.*

Denique, quia ignorantia, quæ regulariter allegari solet ab eis, qui in rationibus reddendis, & in relationibus iuratis fraudem committunt, præsumi non oportet, quia semper Procuratores, institutores negotiorum gestores dominos, quorum negotia gerunt, admonere solent de instrumentis solutionum, quas fecerint, & de omnibus, quæ in rerum suarum administratione egerint, ita vt licet per institutores res ageretur, notitia & eius scientia præsumatur, vt docet Panormitanus *lib. 2. conf. 19. n. 4.* cuius doctrinam sequitur, & notabilem tradit Aimon Craueta *lib. 1. conf. 40. & Thufcus præd. lit. S. conclus. 64. num. 53.* & quamuis glossa verbo, *si nesciat, in l. si res obligata, ff. de leg. 3.* tradiderit præsumi ignorantiam facti Procuratoris, limitatur, quando Dominus tenetur factum

Procuratoris inuestigare, vt *argumento textus in cap. annotuit de elect. & Clementina unica in fine de concef. prebend. tradit Iafon. in dict. l. si res obligata, n. 41. Alex. lib. 2. conf. 103. n. 15. Thulcus practicarum, verbo ignorantia, conclus. 18. n. 15. & 18. præfertim in causa ardua, & notarunt plures, quos refert Menoch. lib. 1. præsumpt. 73. n. 43. & quando tempus aliquod præterit, in quo potuit Dominus certior fieri, vt notauit Romanus conf. 48. n. 2. vel quando Procurator effet coniuncta persona, vt probatur in *l. intestata fin. ff. pro emptore. l. prædia, C. de fideicommissis*, Glossa communiter recepta in *d. l. si res obligata, verbo scisset, & alibi ego notauit.**

17 Ex quo concludendum est nec ignorantiam præsumi in hoc casu, nec vt exequatur pœna tripli ex parte fisci esse probandam fraudem, vt in terminis, etsi ferè omnia ex prædictis non attulerit, tenuit D. Ant. Cabrer. de *Triplis, c. 14. n. 7.*

ALLEGATIO XXXIX.

Nominator an teneatur ad pœnam dupli, & in triplo pro nominato & substituto?

- 1 *Nominator tenetur pro nominato ad interesse. l. hi qui, C. de periculo nominat. lib. 11. l. ad similitudinem, C. de Episcop. & cler. l. nullus 60. C. de Decurio, lib. 1. l. neminem 64. C. eodem. l. 1. C. de prepositis agentibus in rebus, lib. 12.*
- 2 *Fideiussoris obligationem augere non potest delictum debitoris. l. 2. C. ad S. C. Turpilianum. Fraus vnus alteri nocere non debet. l. de pupillo, §. si plurimum, ff. de noui operis nunciacione. l. apud eum 8. C. de censibus, & censitor. lib. 11. l. unica, Cod. de periculo eorum, qui pro Magistratu interuenerunt, lib. 11.*
- 3 *Nominator velut fideiussor nominati habetur. l. Imperator 11. §. 1. ff. ad Municip. l. 1. ff. de Magistrat. conueniens.*
- 4 *Pœnam tripli commissam à substituto in officio eius bonis deficientibus ex valore officij exigendam Senatus decreuit. l. 1. §. qui sint, ff. naua, Caupones. l. debet, §. hac actio, ff. eodem.*
- 5 *l. fin. ff. de Magistr. conueniendis.*
- 6 *l. 1. C. ad leg. Iuliam repetundarum.*
- 7 *Dupli pœna cum interesse, quod est triplum, cobaret exercitio muneris Theaurarij si quid omisum in rationibus reddendis. cap. 1. ex capitulis Pratorum explicatur. Pœna septupli irrogat infamiam. l. 2. tit. 1. lib. 4. fori legum. Pœnam septupli debet soluere pro nominato, qui illum ad officium nominauit.*
- 9 *l. 20. tit. 11. lib. 9. Recopil. l. 32. quaderni gabellarum.*
- 10 *Nominator, qui aliquem in officio nominauit, tenetur pro eo de culpis & delictis in officio commissis. Nominatoris culpa consideratur in eligendo non idoneo. l. nam & Seruins, §. fin. ff. de negotijs gestis.*

- 11 *l. vel per literas 2. ff. si mensor falsum modum dixit.*
- 12 *Eligens malè substitutum in culpa est. l. videamus 11. in principio, ff. locati. l. si seruus 27. §. Proculus ad leg. Aquil. l. §. tit. 18. part. 2.*
- 13 *Episcopus Cauriensis multatus fuit in Cancellaria Pintiana pro vicario quem elegit. Dux Vexariensis condemnatus fuit, vt solueret multam, que irrogata Iudici Ecclesiastico, quem ex indultis Apostolicis nominauit.*
- 14 *A fideiussoribus Theaurarij exigitur pœna pecuniaria, qua irrogatur substituto in officio pro malè gestis in eo.*
- 15 *Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.*

Theaurarius qui aliquem nominauit ad officij exercitium, si nominatus fraudem committat in rationibus reddendis, ita vt ad triplum condemnatur, si nulla bona fuerint nominati, an possit pœna ex officij valore, in cuius exercitio deliquit exigi?

Non quo casu prima fronte videbatur non posse ex ipso officio pœnam exigere, quippe Theaurarius ex nominatione solùm videtur ad interesse civile esse obligatus, non verò ad pœnam criminalem, *l. hi qui, & tit. C. de periculo nominatorum, lib. 11. ad similitudinem, C. de Episcopis & Clericis*, vbi notauit Bald. facit *l. nullus, 60. C. de decurion. lib. 10. ibi: Per substitutos periculo suarum facultatum, l. neminem 64. C. eodem, l. 1. C. de prepositis agentibus in rebus lib. 12. vbi Lucas de Peña, in vtraque lege notauit.*

Et ideò fideiussores quantumvis in omnem causam intercedant, adhuc non teneri pœnâ tripli, quia delictum debitoris obligationem fideiussoris augere non potest, *l. 2. C. ad Senat. Consult. Turpilian. Heringius de fideiussoribus cap. 24. n. 175.* & iniquum esset fraudem, vnius nocere alteri quam ei qui fecit, *l. de pupillo, §. si plurimum, ff. de noui operis nunciacione*, & alterius culpa alter non debet subiacere dispendio, *l. apud eum, 7. C. de censibus & censitor. lib. 11.* & ideò fideiussores Magistratum pro delictis, & pœnis eorum non tenentur, *l. unica, C. de periculo eorum qui pro Magistrat. interuenerunt lib. 11.* ex quo, & alijs pluribus hanc sententiam vt fideiussores in triplum condemnari non possint, probauit D. Anton. Cabrer. de *Triplis c. 17. per tot.* & cum nominator velut fideiussor censendus, *l. Imperator 11. §. 1. ff. ad municip. ibi: Sed placuit fideiussoris exemplo priorem conueniendum qui nominauit quia fidei ratione conuenitur, l. 1. ff. de magistrat. conueniendis*, eis verbis; *Paruū enim refert nominauerint, vel fideiusserunt an in se periculum receperunt, & notauit Camillus de Medicis conf. 31. n. 6.*

Vnde similiter dicendum tripli pœnam nominatoris damno esse non debere, vt ex pretio officij alijs bonis deficientibus consequi possit.

Verumtamen contra obtinui, vt cum facta fuisset excussio in bonis eius qui officij administravit, nec aliqua inueniretur bona, ex quibus pœna exigere posset

in ipso in quo delictum commissum pœna exigere valeat, cuius rei fundamenta, non leuiora præstant.

5 *Primò l. 1. §. qui sint iuncta, l. debet, §. hac actio, ff. naua, caupones, & stabularij, vbi cum illi de quibus in eo titulo teneantur pro magistris nauium, vel alijs quos alicui exercitio præposuerunt, tunc quando ex nominatione cum prædicta actione conueniantur, in duplum pœnam præstare tenentur, & cum ex maleficio hæc obligatio descēdat, Glossa verbo, Hac actio, dictæ legis debet nominator ad omne quod illa respicit, interesse scilicet, & pœnam tenetur, iūctis, quæ in eo textu notarunt Bartolus & Baldus, vbi etiam Albanus, Philippus, Francus in *c. exigat, n. 4. de censibus, Laudenis de officio dominor. q. 167. ex Ioanne Andrea, Imola, Auendaño, & alijs, Azevedo leg. 6. n. 19. tit. 11. lib. 7. recop. & cum nulla differentie ratio inter hanc pœnam dupli & aliam tripli possit considerari, quemadmodum qui aliquem præposuit exercitio, ad pœnam pro exercitio tenetur, similiter in hoc casu teneri debet pro triplo, quando substituti in officio Theaurarij nulla bona inueniuntur, quibus tripli pœna dependi possit.**

6 *Secundò facit l. fin. ff. de Magistratibus conueniendis, vbi si Magistratus tutores nominauerunt, non solùm pro nominatione ad interesse tenentur, sed ad pœnam, videlicet vt in vsuras pupillares, in quibus tutores pro negligentia & culpa condemnantur, similiter Magistratus teneri debeant, nota verba ibi: An verò vsura peti non possint, quoniam constitutum est pœnarum vsuras peti non posse, & rescriptum est à Diuis Seuero & Antonino, vsuras peti posse, quoniam eadem in Magistratus actio datur que competit in tutores, & pro huius rei explicatione adde quæ notauit Bartolus in *l. 2. n. 1. de action. & oblig. Aretinus in l. vinum, ff. si certum petatur, vbi etiam Baldus, Montanus in tr. de tutelis, c. 32. reg. 7. n. 47. 48. & 52. & ideò similiter in hoc casu nominator ad triplum tenebitur.**

7 *Tertiò apertè id firmare videtur l. 1. C. ad legem Iuliam repetundarum, vbi is qui nominauit aliquem officialem, pro eo tenetur si quid malè egerit, non solùm ad interesse, sed ad pœnam quadrupli; nota verba: Vt non solùm quòd eius, non dicam domesticus, sed manipularius & minister acceperit, verum etiam quod ipse à Provincialibus nostris rapuerit aut sustulerit, in quadruplum exsoluat inuitus, & hanc sententiam explicat Bald. & Salicetus in eo textu, Dec. in l. hoc edito, n. 15. ff. quod quisque iuris, adde quæ ex Cuiacio, Deciano, & Boherio notarunt Neuius & Delrio in *d. l. 1. Roman. conf. 11. n. 3. & 12. & conf. 33. n. 7. & conf. 434. Cephalus conf. 36. n. 27. Capella Tholosana decif. 196. n. 3.**

8 *Vnde si ad quadrupli pœnam tenetur qui nominauerit officialem, si quid nominatus sustulerit vel rapuerit cū id ex accidenti eueniat, non velut connexum exercitio & ministerio, multò magis in hoc casu ad duplū tenebitur in eo quod Theaurarius nominatus fraudem fecerit in rationibus vel relationibus iuratis Regalis Patrimonij, cum ex natura & essentia ipsius officij Theaurarij proueniat, & ad dupli pœnam vltra interessè, quod triplum dicitur, obligetur quando officij muneris exercitium iniungitur, quia expressè obligatio fit in consilio rationū Regiarum, de illis reddendis cum pœna tripli, si quid declarauerit solutum quod non fuerit, aut si aliquid omiserit exactum declarari, & inde cum insitum sit, hoc onus muneris exercitio illud subire tenebitur qui aliquem ei muneris proposuerit, ex traditis à Iafone in *l. age, C. de transact. n. 8. & 9. vbi Alciatus n. 24. Roman. conf. 15. Heringius de fideiuss. c. 24. n. 189. Giurba conf. 36. n. 26.**

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

9 *Quartò in idem expendi potest cap. 1. ex capitulis Pratorum, eis verbis: Ni llabaran, ni consentiran lleba a sus oficiales, mas derechos de los que en el arancez de aquella ciudad, villa, o provincia que es a su cargo fueren pustos so pena que los pague con los setenos aunque digna que no lo supieron. vbi etiãsi prædicta pœna quodammodo irrogat infamiam, quia fuito & equiparatur qui in illa condemnatur, l. 1. tit. 1. lib. 4. For. legum, & tradit Auiles in dict. c. verbo, Senatus, n. 1. Bobadilla rectè explicans & ideò vitandam hanc pœnam statuens *lib. 5. Politica, c. 1. n. 233. vsque 236.* tamen qui officialem præposuit exercitio alicuius muneris, in hac pœna septupli tenetur, & cum adeò grauem pœnam subeat, nominator melius ad hanc dupli pœnam obligabitur, quæ ex natura & obligatione ipsius muneris reddendarum rationum, si in hoc deficiat, debetur.*

10 *Pro qua re noto duo iura in terminis Theaurarij & officialium, quos ad muneris exercitium proposuerit, l. 20. tit. 11. lib. 9. recop. vbi loquens de conductoribus, quæstoribus & Theaurariis bonorum Regalium, tradit hæc verba: Y que sean tenudos de poner en los dichos arrendamientos, y recaudamientos tales hazedores que guarden los suso dicho, y si lo contrario ficieren los tales facedores, que paguen los que assi los pusieren las dichas penas cada vno de su partido por si por sus bienes y fiadores que hubiere dado, vbi loquitur de pœna septupli, quæ irrogatur eis quibus cura est soluere aliquid ex Regalibus redditibus creditoribus consignatum, si quid minus soluerint, vel aliquid acceperint pro solutione faciendâ; & quod magis est, etiãsi supra tradidimus fideiussores non teneri ad duplum in nostro casu, adhuc ex verbis supradictis tenentur ad septuplum in *d. l. 20.**

11 *Et idem traditur l. 19. tit. 16. lib. 9. recop. ibi: Y si lo contrario hizieren los tales hazedores que la paguen los que assi los pusieren con las penas, cada vno en su partido por si por sus bienes, y por sus fiadores que hubieren dado; & notandum est l. 15. d. tit. 16. lib. 9. solùm videri pœnam dupli apponi in hoc casu eis qui aliquid receperunt, pro soluendo eo quod à Rege creditoribus consignatur, sed iuxta Azevedo in *d. l. 15. d. l. 19. & 20.* prædictæ sunt nouiores, ac perinde obseruandæ, vt pœna quæ antea erat dupli, aueretur ad septuplum, & est etiam *l. 32. quaterni gabellarum, & ideò de pœna septupli non erit dubitandum, cui ego adiungo notandum in *d. l. 15. postquam dupli pœna adiecta vltra traditur subiacere eum alijs pœnis, quæ Rex arbitrabitur, & quod arbitrio & voluntate Principis antea relictum, postea declaratum, dicit. l. 19. & l. 20. vt pœna septuplum respiciat.***

12 *Rursus quia omnium Doctorum communis sententia est, vt ille qui alterum in officio substituit, ex sua voluntate & electione teneatur pro illo de excessibus & delictis, vt notarunt Platea n. 3. Filiucius num. 57. Nouarius num. 2. in l. nullus, 60. C. de decurionibus, num. 10. Theaurus lib. 1. forensium, quæst. 83. Bofius in praxi, tit. de official. corrupt. num. 31. Menoch. de arbitrariis, casu 345. num. 1. & conf. 1159. num. 4. ex quibus Alciato, Farinacio, Guazzino, Rolando, Thulco, Seraphino, Conrado, & alijs pluribus, tenuit Giurba conf. 36. num. 26. ex Cancerio, Ronito, Puteo Auendaño, Auileño, Bobadilla, Barbosa, & alijs pluribus, D. Amaya in commentariis, d. l. nullus, num. 43. & 44. præsertim in hac pœna dupli, quæ non respicit corpus, sed interessè, quia ad pœnam corporalem non tenetur nominator, vt latissimè probauit Giurba consil. crimin. 16. num. 85. aliàs enim omnis hæc Doctorum communis sententia irrita esset, solùm ad interessè teneretur nominator, non pro pœnis pecuniaria*

pecuniariis quia de interesse nullus dubitavit, & proculpas non tenerentur nominatores, nisi pœnas pecuniarias subirent, praesertim quando, ut in hoc casu non cogimus personam nominatoris, sed solum admittimus pro pœna dupli procedi, ut exigatur ab officij valore, in cuius exercitio culpa fuit in rationibus reddendis, postquam confiterit ipsius substituti & nominati bona non extare, quia etiam nominatoris culpa potest considerari, cum male ageret substituendo non idoneum vel fidelem in officio Thesaurarij, quemadmodum delegans tenetur de imperitia pro delegato, & qui eligit ad aliquod negotium pro eligente, *l. nam & Scriuus, §. fin ff. de negot. gest. ex Menoch. conf. 1159.* & aliis tradit Giurba *d. conf. 36. n. 4. & 29.*

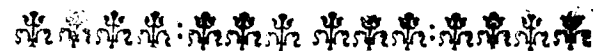
Et ultra eos ego expendo tertium velle notandum in *l. vel per literas, 2. ff. si mensor falsum modum dixerit*, ubi traditur, si mensor (ut in presenti Thesaurarij) Titio deliquerit, ut agri in culturam faceret, & ille dolo malo aliquid in ea re fecerit, tenebitur qui delegavit, addita ratione nobis aptissima, quia dolo malo veritatis es qui tali homini credidisti. ad *le Paris. vol. conf. 44. n. 28. & vol. 4. n. 7. conf. 4.* Hieronym. de Monte *de fin. bus. c. 31. n. 4.* Greg. Lopez *gloss. 1. in l. 8. tit. 7. p. 7.*

In cuius rei confirmationem D. Amaya (etsi non adhaerit *d. l. 2. nec alij ex supra relatis*) in *d. l. nullus, C. de decurionibus, n. 42.* tradit in culpa esse illum qui male elegit, *l. videmus, 11. in princ. ff. locati, leg. si servus, 27. §. Proculus. ff. ad l. Aquiliam*, quia nominator debuit eligere illum, de quo speraret omnia bene gerere, & probatur *l. 5. tit. 18. p. 2.* eis verbis: *Deue tatar que embie tal hombre en su lugar que pueda e sepa facer todas aquellas cosas, que el era tenido de facer, & Dominus Amaya confirmat ex Gregorio Lopezio, Giurba, Fulvio, Constantio, Platea, Barbosa, Bobadilla, Azenedo, & aliis, & n. 45.* adducit pro eadem re Farinacium, Pereiram, & Sesse, & inde tradit in Senatu Pintiano, eo presente, multatum fuisse Episcopum Cauriensem pœna quingentorum ducatorum de bonis temporalibus, eo quod Vicarium quendam constitisset, qui in casu quo declaratum vim facere, Regis iussionibus parere noluit, & cum se absentaret Vicarius, & à Regno extractus, nullis relictis bonis temporalibus, ideò multa fuit exacta à bonis temporalibus Episcopi, qui eum nominavit, & similiter tradit in Cancellaria Granatensi, cum Dux Vexariensis ex indultis Apostolicis Clericum ut iudicem eligeret, & excitaret nominando, & Clericum vim facere declaratum, & Iudex ille monitus à Senatu, nollet vim reponere, multatus in temporalitatibus certæ summæ Dux ipse nominator ad solutionem fuit condemnatus, cum Clericus ille Iudex soluendo non esset, aliter enim Regia decreta eluderentur, & cum ad eò publicè interesset, rationes Regalis Patrimonij iuste sine dolo & fraudere expediri merito pœnâ dupli, quæ iniuncta fraudanti, si ille bona non habuerit, exigi debet ex valore officij in quo deliquit, & substitutus fuit à nominatore, ut in aliis casibus pœnæ quæ respiciunt pecuniariam exactiorem, exiguntur à nominatore iuxta ea quæ notauimus.

Nec obstant quæ contra expensa fuerunt, quia respiciunt ne ad pœnam corporalem nominator teneatur, quod iam admittimus & probamus; secus verò ad pœnas pecuniarias, quia periculo suarum facultatum nominatio procedit, *d. l. nullus, C. de decurionibus lib. 10.* quemadmodum in *cap. 1. Prætorum, & in l. 20. tit. 11. l. 15. & 19. tit. 16. lib. 9. recop.* qui alios substituant, ad Thesaurarij Regis officium ipsi & illorum

fideiussores teneantur pro pœna dupli & septupli, quæ substitutis malè officium gerentibus irrogatur.

Vnde constat in hoc casu non adeo veram opinionem Antonij Cabrereros *de triplis, c. 27.* fideiussores ad pœnam teneri, quia ultra quam expressè contra decem *d. l. 15. 19. & 20.* quamvis in triplo aliter praxi Senatus Regalis Patrimonij contra admissum cum fideiussorio sit stricti iuris, nec extendatur nisi ad illud quod expressum, non inde argumentum euincit, quod nominatorem qui aliquem in officio substituit & praeposuit, cum debeat teneri nominator pro omnibus, quæ ex natura sunt illius ministerij, & quamvis pro fideiussore habeatur nominator, *d. l. Imperator, §. 1. ff. ad municipalem, l. 1. ff. de magistrat. conueniend.* non inde restringendum quod ex nominationis natura & iure obligatus nominator, quia inducta ad augmentum (id est, ut pro fideiussore habeatur) non debent operari diminutionem, ut ex Ruino, Alciato, Barcio, Vinio, & aliis probauit D. Castillo *tom. 4. controuers. c. 40. n. 13.*

ALLEGATIO XL.

Solutio ex causa publica potest fieri alterius rei quam promissa.

- 1 Hispani Imperij magnitudo plura stipendia debet militibus soluere.
Hispani Regis potentia in militibus ad bellum praeparandis.
Hispania diuitia.
- 2 Rex Hispania multis eget diuitiis ad tuendum regnum suum Imperium.
- 3 Millionum tredecim aurorum quantitatem anno 1637 extra Hispaniam soluendam Rex Hispania cum negotiatoribus conuenit.
- 4 Donatum factum Regi Hispania anno 1637.
- 5 Princeps ex suis contractibus obligatur.
- 6 Princeps non potest derogare obligationi, cui se subiicit.
- 7 Donandi obligatio non adstringit ultra quam qui facere potest.
l. maritus §. 5. vers. at is ff. solut. matr.
Solutio minuta summa habet plura incommoda.
l. tutor, §. Lucius. ff. de vsuris.
l. plane §. ff. familiae erciscunde.
- 8 Hypothecaria obligatio plus cautionis habet & estimationis, quam personalis.
l. plus cautionis de regul. iuris.
- 9 Arbitrium absolutum respicit liberam voluntatem.
Interesse succedit loco rei in obligationibus facti.
l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verbor. obligat. & n. 4.
- 10 Implere ex suo latere debet contractum, qui petit eius implementum.
l. Iulianus §. offerri ff. de action. empti.
l. si in emptione, §. item si emptor, ff. de contrahend. empr.
cap. frustra de reuol. iuris, lib. 6.
l. quero, §. inter locatorem, ff. locati.
Exceptio defectus implementi potest opponi in via executina.
- 11 Conditio in forma specifica adimplenda.
l. qui heredi 44. de condit. & demonstr. & n. 26.
Forma

- Forma substantialis implenda nec potest per aequipollens.*
- 12 Alius dictio significat rem diuersam, non similem.
l. sub conditione 81. §. si libertus. ff. de leg. 1.
 - 13 Contractus impletur specificè, quando ex illius verbis sequitur implementum.
 - 14 Lex quamvis 2. Codice, de pignoribus exornatur.
 - 15 Expressum potius demonstratiuè, quam limitatiuè accipiendum.
Demonstratio falsa non nocet.
l. quibus diebus, §. qui dotalem. ff. de condit. & demonstrat.
l. demonstratio 17. l. falsa 31. de condit. & demonstrat.
l. si sic legatum 75. §. si mulier, de legat. 1.
l. legatum §. 5. de liber. legat.
 - 16 Demonstratio generaliter adiecta intelligenda non restringitur, sed designandi causa.
l. si sic legatum 75. §. si mulier, de legat. 1.
l. legatum §. 5. de liber. legat.
 - 17 Demonstratio falsa tunc nocet, quando fit eius, quod in rerum natura non est
l. si seruus 108. §. quicumque. ff. de legatis 1.
 - 18 Restriccio non est in expressis, ubi de aliis rebus generaliter adiecitur.
 - 19 Dictio qui, quando restringit, vel non.
l. omnes populi ff. de iustitia & iure.
l. à filio, §. testator de adm. legatis.
l. §. sed cum plures, ff. si fam. furt. fecisse dicitur.
 - 20 Dictio qui non restringit sed demonstrat, quando conuenit omni rei de qua agitur.
 - 21 Solui aliud pro alio potest, si nullum creditor damnum patiatur.
 - 22 Qui autem, 14. §. sed et si quis certum, ff. de constit. pecun.
Fideiussorem certum dare promittens liberatur dando alium aequè idoneum.
 - 23 Solui posse aliud pro alio creditore inuito ex iusta causa vel in casu necessitatis.
l. si me, & Titium ff. si certum petatur.
 - 24 Interesse succedere in obligationibus facti procedit in contractibus innominatis.
l. naturalis, §. 1. ff. de praescriptis verbis, & numer. 25.
l. ff. de rer. permutatione.
Solui aliud pro alio inuito creditore potest in contractu innominato ex iusta causa.
 - 25 Contractus innominati implementum requirunt, & implementum sequitur praestando interesse.
 - 26 Conditio quando potest per aequipollens adimpleri.
l. quoties, §. si quis nomen ff. heredit. inst.
l. legatum ff. de usufructu.
l. Iulianus ff. de condit. & demonstrat.
§. est autem acceptilatio, instat quibus modis tollitur obligatio.
 - 27 Qualitatem in contractu adiectam in dubio magis ut modum quam ut conditionem accipiendam.
l. cum seruus ff. de verbor. obligat.
Effectus quando sequitur non curandum de modo.
 - 28 Solutio ex iustis causis potest fieri per aequipollens.
Solutio facta ut compensatio idem operatur quod vera.
l. debitor ff. qui potiores.
l. rei iudicata, §. ff. solut. matrimonio.
l. si peculium ff. de statu liber.

- l. Solutio ff. de solutione.*
- 29 Soluere videtur qui delegauerit debitorem.
l. inter causas, §. abesse ff. mandati.
l. quamvis, §. interdum ff. ad S. C. Velleian.
Fideiussor qui delegauit potest statim agere mandati, quamuis delegauerit eum qui soluendo non erat.
l. qui debitorem ff. de fideiuss.
l. item liberatur, qui paratus ff. quibus modis pignus, vel h. potheca soluitur.
l. si rem, §. omnis ff. de pignorat. actione.
Solutio ad omnem satisfactionem refertur.
l. solutionis ff. de solutione.
 - 30 Solutio ubi mentio fit in dispositione impletur solutione facta.
l. in fideicommissum 3. §. si auro, vel argento, ff. de vsuris.
Difficultas praestandi non excusat ab obligatione.
l. continuus 137. §. illud inspicendum ff. de verbor. obligat.
 - 31 Difficultas magna dandi, quod debetur, facit, ut possit estimationem dando obligationi satisfieri.
l. si domus 71. §. qui constituitur ff. de legat. 1.
 - 32 Difficultas magna dandi, vel soluendi in pecunia facit, ut possit debitor soluere in bonis & qui ita obtulerit solutionem, vitabit carcerem.
 - 33 Solutio contractus comprehensa ad verosimile referendum.
l. si ex pluribus la 2. ff. de solutione.
 - 34 Princeps ex causa publica vilitatis potest contractus à se factos reuocare, & bona subditis adimere.
l. 2. tit. 1. part. 2.
l. 3. tit. 2. part. 3.
 - 35 Donatio, quæ à principio ex liberalitate procedit, postquam facta promissio donandi habet iuris necessitatem.
Princip. inst. de obligat. & action.
l. fin. C. de dotis promissione.
l. cum post mortem, §. 1. vers. sed de his, ff. de adm. tutor.
 - 36 Donatina, quæ succedunt loco collectarum habent iuris necessitatem.
Tributa Principi debita.
c. si tributum 11. q. 1.
c. tributum 23. q. 8.
 - 37 Donatiui apud nos exigendi modus.
 - 38 Donatum Regi datum pro bello sustinendo.
l. dolus 44. ff. mandati.
 - 39 Arbitrij mentio ad regulatum, & boni viri referendum.
l. fideicommissa 11. §. quamquam ff. de legat. 3.
l. ff. de vsuris.
 - 40 Solutio ex qua sequitur idem effectus potest per aequipollens adimpleri.
 - 41 Interesse succedit in obligatione facti etiamsi de non implemento apponatur per exceptionem.
l. emptorem, C. locato.
 - 42 Implementi defectus opponi non potest ab eo, qui vultum damnum sentit.

Quando aliud pro alio invito creditore solui possit à Principe in consignationibus qua negotiatoribus delegata?

N hoc anno 1637. cum fere totus Christianus orbis bellis tumultuaret, & Hæretici Sueni, & Hollandi Batani in Christianam Religionem insultarent, & in Principes suos, quorum munus est illam defendere, Imperatorem scilicet Germanum, & Regem Catholicum Hispaniæ, necessum fuit, ut ad sustinendos exercitus, quos Princeps noster semper habet in Germania, Belgio, Italia, & ut posset repellere Gallorum inuasiones, & factiones. ut iam expedire valeret classes, quæ exercitibus debent deseruire, & subministrare, & ad Indos Orientales & Occidentales quotannis ab Hispanicis littoribus proficiscuntur, longè pluris quam antea stipendiis militum maior summa pecuniarum destinaretur, in quo cum fere totus Orbis pessum erat super humeros Regis nostri Catholici, illæque Ecclesiâ Romanâ, & fidem semper defendat, maxime eget stipendia soluere ex ingenti & admiranda potentia Imperij Hispani, cuius testimonium exterû subinigo à Carolo Scribanio in *Politico Christiano lib. 1. cap. 24. pag. 290.* vbi postquam sedulo retulit omnia, quæ militum, & stipendorum subministrare possunt Regna nostra & Prouinciæ, quæ intra limites Hispaniæ continentur, tradit Regem nostrum ex Hispania posse colligere militum peditum ducenta & viginti millia, & equitatus nonaginta millia, & postea agit de redditibus, quos Prouinciæ Hispaniæ inferunt, & dependunt Regio fisci arario, notanda verba tradit ibi: *Nam si Regiâ intuearis opes, ingentes omnino sunt, cum supra sex, & viginti auri milliones annua Regio inferantur arario, & possent plures, si res Augusti more ad certos calculos redigamus, nam si quis arbitretur tam sedulam seriamque exactiorem, non cadere in Magnos Reges, errat, non pœnituit nec puduit Romanum Imperatorem, nec quidquam magnitudini illius ex accuratissima, & quasi priuatis hominis cura decessit, accessit plurimum.*

Omnes igitur istæ diuitiæ, quæ solum ex Hispania Regio arario inferuntur, & ingentes Thesauri quos subministrant, & nostris littoribus inferunt classes Orientales, & Occidentales Lusitanicæ scilicet, & Castellæ & tot Regna quæ in Italia, Germania, Belgio, & in aliis orbis Regionibus, subiacent imperio Hispano Rex noster expendit, ut fere suum ararium exhaustum habeat pro defensione Religionis, & hæreticorum debellatione, ut rectè egeant Hispani Principes magna & ingenti potentia suorum Regnorum, de qua Camillus Borrell. integrum librum edidit de *præstantia Regis Catholici*, & D. Valdes. etiam librum fecit *dignitate Regum Hispaniæ*, & huius Regni magnitudinis bellicæ virtutis Hispanorum & fortitudinis, et si plurima possent cumulari, vnum pro cunctis sufficiat quod tradit, & probat Magister Fr. Ioannes de la Puente in *conuenientia vtriusque Monarchie, Ecclesiastica, & Hispaniæ lib. 3. §. 3.* solum tempore centum annorum ampliores prouincias, & Regna Hispaniam suo imperio subiungisse quam Romani in octocentis annis adquisierunt.

Igitur, ut exercitibus stipendia possit Rex noster

subministrare, hoc anno contractus facti fuerunt cum negotiatoribus Genuensibus, & Lusitanis, ut tredecim milles aureorum, id est, milliones terdecim in Germania, Belgio, & Italia litteris Cambij consignarent militibus soluendos, magna parte pecuniæ negotiatoribus antea data cum grandi Cambio, quod respicit interesse pecuniarum, redditibus annuis, honoribus & officiis eis concessis, non solum illis, sed eorum consanguineis pro summa ex centum millium aureorum, quæ ipsis non tradita, sed postea ex aliquibus effectibus soluenda in scriptura negotiationis, quam dicimus *assientos*, conuentum fuit, ut hæc summa illis solueretur ex diuersis rebus, quæ vendebantur, à Senatoribus cõsilij Castellæ & Regalis Patrimonij ex venditionibus officiorum, & aliarum rerum: nota verba, quibus solutio promittebatur, ibi: *En lo que procediere de efectos que se beneficien por los de mi cõsejo de vêtas, de iurisdicciones, oficiales y otras cosas.*

Et cum semper Hispani Principibus suis alacriter omnia subministrarent pro publicâ fidei & Regnorum defensione, donatiuum fieri ab omnibus subditis Castellæ decretum fuit in Comitibus generalibus, ut in Gallia hæc subsidia congregari tradit Petrus Greg. *lib. 24. de Republica, c. 5. n. 3.* idè apud nos donatiuum decretum, ut ararium exhaustum posset tot militum stipendiis satisfacere, ut sæpius in omnibus Regnis, & Rebus publicis consuetum, & ultra illud donatiuum, quod factum Moyse, vel potius Deo ad Tabernaculum templi, de quo *Exod. c. 35. & videndi lib. 3. Regum c. 10. Iosephus lib. 8. antiq. c. 6. Sabellius lib. 2. Aeneadis 3. & lib. 6. Aenead. 4. Celsus Rodiginus lib. 14. antiq. lectio. c. 16. & de iustitia donatiui, & modo Ponte 1. p. decis. 3. Mastril. de magistrat. lib. 5. c. 15. n. 29. Camillus Borrell cent. 2. conf. per totum, vbi latissime, & de præstantia Regis Catholici. 20. n. 54. D. Valenzuela conf. 99. n. 61. ex innumeris Theologis, & aliis iuris Doctoribus, plura de donatiuis notauit Pater Diana 1. p. *Moralium tractatu 3. resolut. 1. 2. 3. 4. 5. 16. 17. 18. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 31. 32.* & idè Diana 3. p. tr. 5. resolut. 78. idque donatiuum sæpius subditi ex publicis necessitatibus Principi conferunt, & donatiuum factum Traiano tradit Plinius in eius *Panegyrico* eoque uti oportere Reges Hispanos tradit Carolus Scribanius in *Politico Christiano, d. lib. 1. c. 42. pag. 293.* ibi: *Ex his opibus vitronæ voluntate Regi suo anni vnus prouentum offerant, quam nobili augmento Regum opulentabant ararium, & quis petenti Regi fidei, & Regni bono subsidiarium anni vnus prouentum negauit, maxime si aliquid honoris Regia munificentia singulis accedat, honor enim pro pecunia erit maxime apud Hispanos.**

Cum igitur ex venditionibus officiorum ea summa sex centum mille aureorum nõ redigeretur eius, cuius defecerat solutio in pecuniis donatiui negotiatoribus consignata fuit, illi verò admittere consignationem recubant, quasi Princeps ad sui contractus obseruantiam adstringendus sit, cum in eo publicam exuat personam, & priuatam induat, ut notatur in c. 1. de probat. vbi Beronius n. 8. Azor. 1. p. *insti. Moralium, lib. 5. c. 1. Suar. de legibus lib. 3. c. 35. n. 2. Menchaca controuers. illustrum, lib. 1. in l. 3. Cabedo decis. 75. num. 1. 2. part. Matienzo in l. 3. glossa 11. num. 1. in fine, lib. 5. recop. & glossa 2. n. 6. Surd. conf. 431. n. 58. Menoch. conf. 493. n. 6. & 7. D. Castillo tom. 5. contro. c. 89. num. 111.*

Adeo quidem, ut nec ex potestate absoluta possit præiudicium facere obligationi, cui se subiecit, aut nec cum iusta causa ex aliquorum sententiâ illam valebit mutare, ut notarunt Menchaca, & Cabedo vbi proxime, Ruinus lib. 1. *consil. 90. num. 4.* Menoch. conf. 27. n. 25. idque potius fauorem Principis respicit, quia

quia aliàs non esset, qui cum eo contraheret, si obligationes inter eum, & subditos æquales & correptiua non censerentur, Baldus *conf. 327.* & post eum D. Castillo vbi proxime.

7 Tum & quia obligationes, quæ ex donatione proueniunt, non videntur iuris necessitatem omnino habere quia qui donat, non potest conueniri ultra quam facere potest *l. maritus 55. versic. ait, ff. soluto matrimonio*, vbi gloss. notauit, & communiter Doctores, & ultra ordinarios vbi videndus Amatis *decis. Marchia 16.* & istæ obligationes, quæ ex donatiuo proueniunt, sunt minoris summa, quam illæ ex venditionibus iurisdictionum, & officiorum, & sufficit minuta solutio, ut deterior censeatur conditio obligationis, *argum. l. tutor. §. Lucius, ff. de usuris & facit textus, in l. Plane, §. ff. familiae erciscundæ, ibi: exactio partium non minima incommoda adfert*, vide Bartolum Bald. Castalium, Carrocium, & Dumas, quos refert Neuius ad §. *Lucius.*

8 Tum etiam, quia obligationes, quæ proueniunt ex venditionibus officiorum in eis ipsis vadimonium habent, quæ verò ex donatiuo solum in personis, & iuris regula est, plus cautionis esse in re, quam in persona, *l. plus cautionis de reg. iuris*, semperque maiorem æstimationem habet obligatio cum hypotheca bonorum, ut ex pluribus notauit Giurba *decis. 117. n. 3.* Scacia de *commerciis, §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 10. num. 75.*

9 Sed etiam adiectum fuisse in contractu (opponerent) in re, & obligationes in quibus solutio ipsis consignanda debet, æstimari, & ceteri ex voluntate, & placito negotiatorum & expressum esse in contractu regulandum: *Ex suo arbitrio, & non ex alio*, & absolutum arbitrium respicere liberam voluntatem notauit Menoch de *arbitrariis, lib. 1. quest. 8. n. 2. & consil. 87. num. 19.* & quando electio pendet de libera voluntate illa sola sufficit absque eo quod debeat referri ad arbitrium boni viri, Bart. in *l. ff. de legatis 2. Molina lib. 2. de primog. cap. 5. num. 1. & num. 14. Castillo tom. 5. controuers. 1. p. cap. 67. n. 3.* & tunc in obligatione facti succedit obligatio. & interesse iuxta *l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. obligat.* quando petitur iure actionis, non verò si defectus implementi obiciatur, per viam exceptionis quia tunc actor implere debet; aliàs Reus qui exceptionem opponit illa tutus erit, ut ex Baldo, Socino Seniore, & Rolando notauit Mantica de *tacitis, & ambiguis conuent. lib. 1. tit. 32. n. 26.*

10 Quasi Rex noster qui vult negotiatores compellere ad implementum contractus, specificè debeat implere, nec sufficiat præstare interesse *arg. l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empti*, vbi notauit, Bart. in *l. cum proponas, la 2. Cod. de pactis ex Alex. Corneo, & Tiraquello qui plures refert, Surdus conf. 52. n. 32. ex Decio, Natta, Croto, Beroio, Cephalo, & Becio idem Surdus conf. 447. n. 9. ex Socino Imiori, & Gozadino Menochius conf. 1. n. 164 & ratio est qui non facit quod debet, non recipit quod oportet *gloss. 1. in l. si non fecerit, de inre iurando, l. si in emptione, §. item si emptor, ff. de contrah. empt.* & frustra petit debitum qui non impendit quod debet, *cap. frustra, 75. de reg. iuris in 6.* & qui differt facere quod debet non potest petere quod sibi debetur, Bald. in *aurh. dos data, C. de donat. ante nuptias*, ex quibus ita arguit Surdus, *dist. num. 32. & argum. l. quero, §. inter latorem, ff. locati ex Bart. Iafone, Alex. Decio, & Natta probauit Rolandus à Valle vol. 4. conf. 69. num. 1. & 2. cum sequent.* & exceptionem non impleuisti ex parte tua adeo legitimum esse, ut in executione opponi possit, ex Crapeta, Menochio, Corneo, Galleffio, Thufco, Marefco-*

to, & aliis probauit, D. Salgado de *reg. protect. 4. part. cap. 7. n. 108.*

Quod maxime procedere posset, si ut negotiatores dicebant, in vim conditionis adiectum fuisset, quod de consignationibus, & solutione sexcentorum millium aureorum conuentum fuit, & conditiones in forma specifica adimplendæ, *l. qui heredi, 44. ff. de condit. & demonstrat.* idque quando in contractu reciproco adiecta fuit, & forma data ex voluntate contrahentium, quo casu dicitur voluntaria, iuxta Surdum *conf. 112. n. 64.* tunc enim specificè fieri debet implementum, nec sufficit per æquipollens, Bart. in *l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 27. ff. de lib. & posth.* Menoch. *conf. 243. num. 24.* Hondedens *lib. 1. conf. 60. n. 25.* Pedroche *consil. 40. n. 110.* Osalcus *conf. 74. n. 23.* Fular. de *substit. quest. 454. n. 24.* D. Castillo *5. tom. controuers. 2. p. cap. 118.*

Verum omnibus prædictis non obstantibus, ex quibus negotiatores recubant admittere consignationem, donatiuè ad quantitatem eis debitam exigendam, tamen ex parte Regis nostri rectè, & specificè contractum impleri dicendum est, quia vt ex *suprà* relatis verbis contractus apparet, non solum in pecuniis quæ redigerentur ex venditionibus officiorum, & iurisdictionum hæc summa consignata fuit, verum etiam expressum fuit in aliis rebus, & verbum, *alius* denotat rem diuersam & omnino dissimilem à prædictis venditionibus quæ fuerant expressæ, quod probatur *argum. l. si fundum sub conditione, 81. §. si libertus, ff. de legatis 1. Decianus lib. 1. conf. 24. n. 99. & lib. 3. conf. 55. n. 83.* ex Siluano, Parisio, Socino, Surdo, Menochio, & pluribus aliis notauit Barbosa, de *distinctionibus vsussequentibus verbo aliis, dist. 26. n. 5. & 17.* & ponderent Interpretes locum D. Luca, c. 23. dum de passione Christi Domini nostri cum ad Caluariam iret tradit eis verbis: *ducebantur cum eo alij duo nequam ut interficerentur*, vbi manifestè apparet longè diuersum, imò oppositum verbo, *aliis*, significari, quanto à Christo Domino nostro dissimiles erant latrones, qui cum eo crucifixi, & dictionem, *alius* significare diuersa ab expressis, ultra prædictos notarunt Decius in *l. si fugisti, n. 33. Cod. de seruis fugit.* Calcaueros *conf. 14. num. 2.* Ruinus *conf. 86. num. 18. lib. 3.*

Vnde expressè videntur in hoc casu comprehendi posse cessionem pecuniarum donatiui, quia eis verbis & aliis rebus, etiam diuersæ cessiones, quam ex venditionibus officiorum, & iurisdictionum continentur, ideo ex ipso contractu specificè videntur implementum dare conuentioni, *argum. textus, in l. quoties, §. si quis nomen, ff. de hered. insti.* iunctis quæ ibi notantur quibus adde Viuum *decis. 374. n. 12. 13. & 14.* Alexand. Raudensem de *Analogis c. 38. n. 80. cum sequent.*

Facit etiam argumentum à simili ex textu celebri in *l. quamuis 2. Cod. de pignoriibus* eis verbis: *Quamuis specialiter constet quedam, & vniuersa bona generaliter aduersarium tuum pignori accepisse, & æquale ius in omnibus habere, iurisdicctio tamen temperanda est, ideoque si certum est posse eum ex his qua nominata, et pignori obligata sunt vniuersum redigere debitum ea qua postea pignori accepisti interim sibi non auferri Praeses prouincia providebit.* De cuius intellectu præter ordinarios ibi videndi Cuiac. *lib. 11. obseru. cap. 32. & lib. 3. respons.* Papin. ad *l. 2. ff. qui prior, s. Ant. Faber. lib. 6. censetur c. 13. Sarmiento lib. 7. select. cap. 5. Conarr. lib. 3. var. c. 18.* & in simili, & nobis aptissimo casu adductis Negulantio, Ripa, & Parisio, expendit ad questionem maioratus Molina *lib. 4. de Primogeniis, cap. 7. n. 21. cum seqq.* & eiusdem opinionis Molina Peregrini

Peregrinum, Manentum, Sfortiam Guterriam, & Leonem refert eius additio d. c. 7. quamvis referat contrariam sententiam longe veriore, & praxi probatam, & illam tenuisse Molinam Iesuitam, Sarmientum, Auendañum, Azevedum, Franchis, D. Castellum, qui limitant sententiam d. l. 2. ex qua, & communi Interpretum ad eam intellectu, quemadmodum, qui habet specialem hypothecam, & generalem prius debet bona specialiter obligata, & expressa excutere, sed tamen in æquale videtur habere in generali obligatione, ita similiter etiam negotiatores, possent petere obligationes venditionum, iurisdictionum, & officiorum si extarent etiam contractus, respexit alias obligationes donatiui, quæ generali obligatione comprehensa.

Deinde nam quod adiectum ut ea summa solueretur ex pecuniis, quæ redigerentur de venditionibus iurisdictionum & officiorum, non fuit appositum restrictiue limitandi causa, sed solum demonstrationis quod ultraquam denotant verba sequentia quæ expendimus, & in aliis rebus, si quod demonstratur non inuenitur non inde contractus, vel dispositio infirmatur, sed aliunde debet effectum consequi, ut in iure traditur, in l. quibus diebus, 40. §. qui dotalem ff. de condit. & demonstrat. vbi etsi nomine dotalis fundus Cornelianus relinqueretur adhuc etsi in dotem datus non esset dispositio sustinetur, facit l. demonstratio, 17. l. falsa, 3. ff. de condit. & demonstrat. l. si sic legatum, 7. §. si mihi, ff. de leg. 1. cum qua nihil pugnat. l. legauit, 2. §. ff. de liberatione legata, nam in eo textu etiam traditur falsam demonstrationem dispositionem non vitare, & pro conciliatione vide Cuiac. lib. 10. questionum Pauli ad dictam l. 2. Antonium Fabrum lib. 5. coniecturar. c. 2. Donel. lib. 3. comment. c. 14. vbi Osualdus in notatis lit. F, & plures quos refert Antonius Gomez 1. tom. var. c. 12. n. 75.

Ex quibus omnibus constat demonstrationem generaliter non opponi restringendi causa, sed potius exempli aut designationis rei, quæ etsi deficiat nihil obstat ut notarunt Bartolus, in l. centurio num. 3. l. ff. de vulgari, Castrensis lib. 1. conf. 4. 17. vol. 2. vers. nec obstat, Decius conf. 323. col. 2. vers. 4. facit Beronius lib. 1. conf. 17. num. 16. quos adducit Gracianus in nostris terminis solutionis tom. 5. discept. cap. 9. 67. num. 20. ibi: Quia verius est ut talia verba non debeant taxare istam solutionem, cum potius sint demonstratiue prolata, prout semper in dubio presumendum est, non autem conditionaliter aut taxatiue.

Et tunc solum demonstratio falsa nocebit, quando ex demonstratione colligitur rem non esse in rerum natura, ut in exemplo textus in l. si seruus 108. §. qui quinque, ff. de legat. 1. qui inde interpretandus, si qui in arca solum quinque habebat ita legauerit vel promiserit stipulanti decem quæ in arca habeo promitto, tunc solum promissio in quinque locum habere poterit, quia nihil aliud videtur legatum, quam quod in arca erat, & ita in quinque quæ excedunt promissionem videtur stipulatum, quod in rerum natura non est, & ex eo demonstratio restringendi contractus causa adiecta videtur pro cuius textus sensu, videndi Connanus lib. 6. comment. cap. 4. Duarenus, & Donellus in l. si ita de verb obligat. idem Donellus dict. lib. 8. comment. dict. lib. 8. comment. cap. 14. Costa lib. 1. selectarum, cap. 2. Dominus Pichardus, in præterea, num. 19. instit. de inutilibus.

Ex quo in præsentis dici non potest, quod de venditionibus officiorum, & iurisdictionum adiectum ad limitandum contractum, & restringendum expressum fuisse iuxta naturam demonstrationis, tunc etiã quia aperte colligitur ex illis verbis, & aliis rebus, quæ toties

expendimus, vbi non solum in pecuniis, quæ redigerentur ex venditionibus, sed etiam in aliis rebus prædictæ summæ delegatio, & solutio consignatur, idque tam apertum est, ut nullus cordatus possit inficiari.

Sed & quod etiam obici possit restrictionem induci ex verbis contractus, ut fieret solutio in rebus, que beneficiaren los de mi consejo, & dictio que restrictionem inducere videtur ex eis, quæ notat Bartolus in l. omnes populi, ff. de iustitia & iure, & quod ex Iafone, Angelo, Decio, Menochio, Surdo, Morocio, Panormitano, Antonio, Monacho, Cenedo, & Pereira notant Barbofa de dictionibus & su frequentibus, dictione 322. n. 1. nam id facilem explicatum habebit, si consideres multoties dictionem qui significare demonstrationem, & relationem, ut ex Bart. Matienzo, Surdo, Azevedo, & Thulco probauit Augustinus Barbofa vbi proxime n. 2. & notanda est celebris doctrina Bartoli communiter ab omnibus recepta in l. omnes populi, ff. de iustitia & iure, vbi distinguit, quando dictio qui in eis, quæ determinat, non conuenit toto de genere, ut sic loquamur iuxta verba Bartoli, tunc limitationem & restrictionem inducit, cum verò conuenit toto de genere, declaratio potius quam limitatio inducenda, exemplum apertius in dict. l. omnes populi, vbi quod traditur: Omnes populi, qui legibus & moribus reguntur, possent illud qui restringere, quando essent aliqui populi, qui legibus, aut moribus non regerentur, cum verò nulli sint Populi, qui etsi legibus non gubernentur, si adeo Barbari sunt, ut leges non nouerint, tamen aliquibus moribus, vel vltu non dirigantur, etsi rudi barbarie obsecant, idem relationum quod conuenit toto de genere, quia omnes populi legibus & moribus reguntur, idem non censetur relatio restringere, sed declarare, quasi illud qui, nõ limitet, ut solum loquatur in populis, qui legibus & moribus reguntur, & alij excludantur, sed potius exprimat, & significet omnes populos, qui, id est, los quales, quasi denotet, vel aliquibus legibus, aut moribus omnes regi debere, & hanc doctrinã ex l. à filio, §. testator, ff. de aliment. legat. & l. 1. §. sed cum plures, ff. si famil. furt. facer. ex eodem Bart. Surdo, Matienzo, & Thulco probant August. Barbofa dictione 322. n. 2.

Ex quo videtur in nostro casu illud, quod dicitur solutionem summæ debite fieri oportere in effectibus, qui ex venditionibus iurisdictionum, officiorum, & aliis rebus disponerentur à Senatoribus Consilij supremi intelligendum esse declaratiue, quia vltra quam, ut diximus, restrictio non est, cum aliæ res exprimuntur, ut in hoc casu illud, qui disponerentur à Senatoribus Consilij supremi, conuenit toto de genere, quia similiter, ut venditiones officiorum, & iurisdictionum rerum, ita etiam donatiuum dispositum fuit per dictos Senatores: nam illorum curæ iniunctum donatina peti & exigi.

Rursus etiam si contractu non comprehenderentur prædictæ delegationes pecuniarum donatiui, sed essent omnino diuersæ & considerari possent ex dictione alius non semper induci diuersitatem, sed multoties similitudinem, argumento l. quidam relegatus, & ibi Bart. ff. de rebus dubiis, Oldradus conf. 287. Tiraquellus, Calderin, Ruinus, Alex. Zephalus, Bertrand. Afflictis, & alij innumeri, quos latè refert Augustinus Barbofa de dictionibus, dictione 26. n. 1. tamen ex iuris regulis aliud pro alio inuito creditore solui potest, quando ex eo nullum incommodum, vel damnnum creditor haberet, ex l. Paulus a ias creditorum 99. ff. de solution. ibi: si ex eo creditor damnnum passurus non sit, notarunt Doctores communiter in l. 2. §. mutui datio, ff. si certum petatur, iunctis, quæ ex Bartolo, Purpurato, & practico Papiensi tradit Menoch. conf. 36. l. n. 22. Et

Et in dubitabili casu est notabile responsum Vlpiani in l. qui autem 14. §. sed & si quis certum ff. de constit. pecunia, vbi si quis promitteret certam personam pro eo fidei iurum ponamus Titium, si iste fidei iuror esse noluerit, promissor videtur obligationi satisfacere, si alium de quo nec expressum, nec conuentum fuit, dederit promissor, qui similiter possit satisfacere, notanda verba ibi: Teneatur ad interesse, vel ut aliam personam non minus idoneam fidei iurum præster, teneant Bald. l. 2. conf. 435. Thulco practicarum lit. S. concl. 354. Hippolytus de Marfilis in l. 1. §. cum quidam, n. 17. ff. de quest. Verall. lib. 3. decis. 54. per totam, ex Iafone & Bertazola, Petrus Mantus de fidei iur. 2. part. sect. 7. c. 5. qui etiam c. 6. ex Bart. Baldo, Romano, Castrensi, Martilio, Decio, Albano, & Farinacio probat similiter, qui fidei iuror dare debet pignora offerendo, vel æquipollentia liberari.

Et in casu necessitatis, vel aliis similibus, admittendum aliud pro alio inuito creditore solui posse probant Bart. in d. l. 2. §. mutui datio, num. 21. ff. si certum petatur, vbi Iason. n. 8. Ripa n. 29. Cornens vol. 1. conf. 233. n. 1. qui generaliter ex iusta causa aliud pro alio inuito creditore rectè solui tenent, quod refert & sequitur Pirrus Maurus de solut. c. 7. n. 29. & 30. & ratio ipsa, & æquitas naturalis suadet: nam cum in plerumque eius, quod fuerit conuentum, respiciat utilitatem creditoris, æquum est, cum utilitas eadem sequitur ex illo, quod soluitur creditorem illud recipere iuxta l. si me & Titium, ff. si certum petatur.

Quod maxime locum habere potest, quando ad factum obligatio respicit, quia semper succedit obligatio ad interesse, l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verborum obligat. in vers. Celum, vbi Bartol. Baldus & Alexand. l. si quis ab alio, §. si ff. de re iudicata, ex Castrensi, Dino, Rainerio, & aliis Ant. Gomez tom. 2. variat. 1. c. n. 23. Gratian. tom. 2. discept. c. 323. n. 2. & in contractibus innominatis etiam procedere notabiliter tradit Iason in l. 2. §. mutui datio, n. 8. ff. si certum petatur, eis verbis: Adde, quod dicta regula quinto loco fallit, & limitatur, ut procedat, quando aliquid debetur ex contractu innominato: si autem debeatur ex contractu innominato, tunc semper potest inuito creditore solui aliud pro alio, & sic obligatus ex contractu innominato soluendo interesse liberatur, quia non tenetur præcisè ad dandum, textus est in l. naturalis, §. 1. de præscript. verbis, & in l. de rer. permut. declarat Bart. in l. stipulationes non diuiduntur, n. 10. & 11. de verb obligat. & pulchrum est videre rationem. Ratio est, quia innominati contractus, sicut sunt debiliores in contrahendo, ita etiam in exequendo, & hæc opinio quoad innominatos contractus fuit Bartoli; & Doctorum communiter in d. l. 2. §. mutui datio, vbi tenet Ripa n. 21. versio tertiò declaratur, & post illos admittit Pirrus de solut. cap. 7. num. 23.

Et idem quamvis in hoc casu à negotiatoribus allegaretur eius obligationem non esse ex credito, sed potius ex contractu innominato, & idem teneri Principem ex se implementum offerre: nam vltra quam specificè ex parte fisci impletur ex clausula contractus, in aliis rebus, etiam si res alia foret, in qua cessio & delegatio fieret negotiatoribus in contractibus innominatis ex prædicta doctrina locum habet, ut possit aliud pro alio solui: nam potest obligationi satisfieri interesse præstan to, d. l. naturalis, ibi: Nasci ciuilem obligationem in qua actio id veniet, non ut reddas, quod acceperis, sed ut damneris mihi quamvis interesse mea illud, de quo conuenit accipere.

Præterea & si adiectio prædicta respiceret condi-

tionem, quæ specificè adimplenda, ut opponebant negotiatores, l. qui heredi 44. §. fin. l. Menius, ff. de condit. & demonstrat. ex Alexand. Ruino, Natta, Rolando probant Surdus decis. 09. num. 1. idem Surdus conf. 186. num. 19. & ex Tiraquell. & aliis conf. 371. num. 7. ex Ripa aliis idem Surdus conf. 453. num. 21. Beronius conf. 41. num. 27. ex Anania, Menochio conf. 326. num. 10. & ego notavi in decis. Granatenf. q. 2. 3. num. 11. tamen certissimum est posse per æquipollentiam adimpleri, argumento l. quoties, §. si quis nomen, ff. de hered. instit. vbi notarunt Doctores communiter, quando forma respicit certam finem, in terminis Scaccia de commerciis, §. 2. gloss. §. n. 22. §. 1. q. 1. n. 152. Paris. lib. 2. conf. 99. n. 16. & lib. 4. conf. 10. num. 14. Rota Genens decis. 210. n. 2. & ut in pleuro conditio per casum similem habentem eundem effectum per l. legatū de usufruct. leg. notarunt, Bart. in l. 1. col. vltima, ff. de condit. institutionum, Iason lib. 2. conf. 20. col. 3. vers. non obstat tertium, Angelus in l. Paterfamilias de hered. instit. Socinus Junior lib. 1. conf. 4. n. 5. & lib. 2. conf. 181. n. 30. & 50. & sufficit sequi eundem effectum, quo casu necessarium non est, ut in specifica forma conditio adimpleatur, sed per æquipollens sufficit, ut ex Alex lib. 2. conf. 00. notauit Menoch. conf. 243. n. 4. & 5. & arg. legis Iulia us ff. de condit. & demonstrat. instit. §. est autem acceptulatio, instit. quibus modis tollitur obligatio, ex Ripa, Ruino, & aliis tenet idem Menoch. conf. 227. n. 46. conditionem posse impleri fictè, quemadmodum verè impleri deberet, quando implementum fictum operaretur eundem effectum, quem operaretur verum, & comprobatur ex Alex. lib. 1. conf. 2. n. 19.

Et siue non consideres prædictam qualitatem solutionis summæ debite negotiatoribus, ut conditionem, sed ut modum, quod in dubio semper presumendum est, Bald. in auct. fuit relictum, n. 2. C. de iudic. videritate tollend. lios refert Hieronym. Gabriel. conf. 5. n. 4. tamen similiter in modo de eo curandum non est, si idem sequeretur effectus, leg. cum seruus de verb. obligat. vbi plura notauit Iason, quem & Marfilium conf. 8. n. 19. Socinum Seniore, Grammaticum, Crauetam, & alios refert Menochius conf. 25. n. 2. vnde cum in hoc casu idem sequatur effectus, imò & securior solutio sit ex delegatione eius, quod ex donatio deberetur, dicendum est etiam non constaret aperte prædicto contractu posse comprehendere cessiones & delegationes donatiui in illis verbis: & aliis verbis, etiam si prædicta verba in contractu non essent, rectè potuisse prædictam fieri solutionem ex obligationibus & quantitibus donatiui.

Vltius quia in terminis solutionis ex iustis causis admittitur in iure eam posse fieri per æquipollentiam, ut cum dedisset Florenos auri vel scutos, possit solvere in libris, notauit Albertus Brunus de diminutione, & augmento monetarum presumptione 2. num. 9. & 13. & generaliter quando datum non sit creditoris, ex Glossa, Bartolo, & DD. communiter tradit Albertus Brunus eodem tractatu, particula 18. limitat. 2. num. 4. Franciscus Curtius de monetis, n. 24. & idem in iure solutio facta idem operatur, quod vera, ut qui compenfat, verè soluere videatur, l. debitor, ff. qui potiores in pign. hab. & l. amplius non peri in fine. ff. rem ratam hab. & ita etiam in causa dotis compensatio admittitur, l. rei iudicata, §. 1. vbi Bartol. & omnes, ff. solut. matrimon. Ioannes Corras in repet. l. qui liberos, ff. de ritu nuptiar. num. 256. vol. 1. repet. tionum ciuilium, l. si peculium, ff. de statulib. l. solutionis, ff. solut. Angel. conf. 209. Alex. Imola vol. 2. conf. 2. col. 5. ex Baldo, & aliis Ant. de Petruccia in repetit. l. 1. ff. de iure

in repet. n. 2 § 2. eodem tomo repet. adde quæ ex Barbosa, Iafon. Castr. Natta, Surdo, Grato, Carolo de Grassis, Capella Tolofana, & aliis iuribus adductis probauit Pyrrhus Maurus de solut. c. 3. § 5.

29 Et idem etiam soluere videtur, qui delegauerit debitorem, *argumento l. inter causas, §. abesse. ff. mandati: nam soluit, qui ream delegat, l. quamuis, §. interdum. ff. ad Velleianum, ex Decio, Corneo, Ruino, Puteo, Socino, Parisio & aliis probauit Maurus de solut. d. c. 2. §. 6. & fideiussor quamuis eum qui soluendo non erat, delegauerit, potest tamen confessum agere mandati, l. qui debitorem. ff. de fideiussor. tradit Ioan. Corraf. in repet. l. frater à fratre de condict. indebiti, n. 40. cui adde, quæ notauit Petrus Stella ad l. repetitio, ff. de condictione indebiti, n. 17. & ex Aretino tradit Hieronymus Buriguela in repetit. l. lect. ff. si certum petatur, n. 11. *argumento legis ite liberatur, qui paratus. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, & l. si rem, §. omnis de pignoratitia actione*, vt qui soluere debet de obligatione liberetur, etiam si specificè non soluat, si quoquo modo satisfecerit, quia solutionis verbo largè omnis satisfactio continetur *l. solutionis ff. de solut. ex Angelo, Iafone, Parisio, & Cumano Pyrrhus Maurus de solutione. cap. 2 §. 2.**

30 Vnde, vbi dispositio mentionem facit de solutione, adimpletur facta solutione, quia idem operatur, quod vera, vt ex Castrensi, Socin. Iun. tradit Gratian. *2. tom. disceptat. c. 214. n. 28. & 29. & ex Bartol. Baldo, Angel. Fulgos. Iafon. & Castrensi Surdus conf. 162. n. 45. & 46.* & idem finem solutionis attendi oportere, & de effectu in ea curandum, non de modo, *argumento l. in fideicommissum 3. §. si auro vel argento, ff. de usuris*, ex Floriano probauit Gratianus *rom. 5. disceptat. cap. 932. n. 29.* & effectum attendendum in solutione, in pulchra specie notauit Surdus *conf. 454. n. 3.* & in terminis, vt aliud pro alio solui possit, ex Ripa & Iafone tradit idem Gratianus *d. rom. 2. discept. c. 229. n. 38.* vbi ex eodem Iafone *in l. si fideiussor, §. si necessaria, n. 8 ff. qui satisfacere cogantur*, tradit, quando adesset magna difficultas, posse aliud pro alio subrogari, & quamuis difficultas non liberet ab obligatione, *l. continuus 137. §. illud inspiciendum. ff. de verbor. obligat. & notauit Bald. ad hunc textum, Cuiac. lib. 5. obseruat. c. 34.*

31 Tamen quando valde difficile est rem inuenire, aut non nisi in moderato pretio inueniretur, vt in eo, qui debet frumentum, & in anno sterili, si facile non inuenitur, posse pretium soluere pro frumento, ex Purgato & Mexia notauit Ceuallos *tom. 4. communium, q. 899 cum seqq.* & idem tenuit Paul. de Castro *in l. 7. mutui datio, n. 6. & in l. vinum, ff. si certum petatur*, adde Bobadillam *lib. 3. Politica, c. 3. n. 72. & 73.* & facit elegans textus *in l. si domus 71. §. qui confitetur, ff. de legat. 1.* eis verbis: *Negetque dominum eam vendere, vel immensum pretium eius rei petere affirmet, & iterum ibi: æquissimum est enim concedi ei ex causa estimationem officio Iudicis prestare.*

32 Et à contrario etiam data difficultate, vel impossibilitate soluendi in pecunia, qui eam debet, potest soluere in specie & bonis, tenuerunt Iafon. *vol. 1. conf. 9. n. 22. Roman. caus. 163. n. 4. Bursat. vol. 1. conf. 9. n. 51. Natta vol. 2. conf. 344. n. 3. & 4. Ioseph Ludouic. decis. Perus. 64. n. 1. 2. p. Thefaur. decis. Pedemont. 153. per tot. & debitor ita offerens solutionem vitauit carcerem, ex Socino *in l. 2. §. 1. n. 11. ff. si certum petatur, Capella Tholofana decis. 68.**

33 Idem cum in nostro casu non solum difficile sit, imò impossibile soluere in obligationibus venditionum officiorum, & iurisdictionum, quia cum pendeant ex voluntate eumentium, si emptores non fuerint,

Princeps prestare non potest, etiam si expressum non fuisset in contractu, in aliis rebus posse solutionem fieri, merito alia obligationes scilicet donatiui pro illis valebunt subrogari, cum eandem vtilitatem afferant creditoribus, vt statim probauimus, & ad id referendum contractum credi oportet, quia in materia solutionis semper attenditur quod est verisimile *l. si ex pluribus, 2. ff. de solutionibus, Corneus lib. 3. conf. 295. n. 2. Gratianus tom. 2. disceptationum, c. 224. n. 95. & in casu necessitatis vel impossibilitatis aliud pro alio inuito creditore solui posse ex Bart. Iafon. Ripa, & aliis probauit Pyrrhus Maurus de solut. c. 7. n. 16. & 17.*

Nec obstant quæ in contrarium obiecta fuerunt, nam quoad illud de quo *supra, n. 5. & 6.* Principem teneri contractum obseruare, non inficiamur, sed potius in hoc casu implere contractum probauimus, quemadmodum in quolibet privato in iure admittum est, vt possit implere contractum, & ex iustis causis aliud pro alio subrogando, quod vltra quam in hoc casu necessarium non est, quia vt probauimus quod negotiatoribus offertur in ipso contractu continetur quando solutio promissa fuit, de venditionibus & aliis rebus, & quando necessarium esset aliud quod subrogari ad solutionem implendam, in nullo casu possent vrgentiores causas considerari, cum ex publica vtilitate hoc fiat; quo casu: quoties status publicus suadet ex aliquorum sententia, potest Princeps, & contractus mutare & bona subditis adimere, vt tenuit Iafon. *in l. quominus num. 5. ff. de summis, Orofius in leg. sed quod Principi n. 17. de constit. Principum, D. Conar. lib. variar. c. 6. n. 6. Menoch. conf. 103. num. 26. & conf. 147. num. 26. & 156. n. 48. Menchacilib. 1. controuers. illustrium c. 5. n. 1. Mieres de maioratibus, 4. p. q. 1. lit. 5. ex num. 6. cum seqq. Capituli decis. 166. num. 6. Gail. lib. 2. obseruat. 56. per totam, Tapia in rubrica de constit. Principum cap. 1. num. 59. l. 2. tit. 1. p. 2. l. 31. tit. 21. p. 3.* quæ omnia licet Regi nostro suffragarentur in hoc casu, tamen suam potestatem, & ius deponit, & contractum cum negotiatoribus factum semper adimplet, & vltra plura beneficia redditus annuos & honores negotiatoribus concedit.

Nec etiam quod opposuerunt de differentia obligationum pecuniarum donatiui ab eis, quæ ex venditionibus officiorum nihil obstat, quippe quod dicebant minutas esse summas, & incommoda habere earum exactionem, *ex l. plane. ff. famil. erciscunde, & debitorem ex donatiuo non conueniendum vltra quam facere possit, nec videre eas obligationes habere iuris vinculum vel necessitatem ex donatiui nomine, hæc quidem omnia nullius momenti sunt, quippe quamuis in donatione liberum sit non donare, tamen postquam quis donare promisit ex obligatione voluntaria redditur postea necessaria, nec tam donatio quam contractus existimatur quasi postea habeat iuris vinculum, quo quis necessitate astringatur ad præstandum id quod donauerit, princip. instit. de obligat. & act. & promissio donandi vt donatio iam perfecta ius donatio adquiret, l. fin. Cod. de dotis promissione, ibi: Dederit aut promiserit, l. cum post mortem, §. 1. versic. sed his, ff. de administrat. tut. l. si quis stipulatus Strichum, §. fin. ff. de verbor. obligat. l. 2. tit. 16. lib. 5. noue recopilat. vbi Regnicolæ, & Martienzo gloss. 7. & in l. 6. tit. 6. d. lib. gloss. 7. vbi plures refert.*

Sed & etiam notandum est hoc donatiuum, de quo agitur nec origine nec effectu posse voluntarium considerari, sed necessarium, nam cum Regna Castellæ, vt seruitium Regi exhiberent ad bella sustinenda in Comitibus

Comitiis generalibus decernerent aureorum nouem milliones Regi soluendos, vt euitarent Capitatio-nem, & census pro cuiusque bonis vt mitius & benignius cum subditis Rex ageret, decretum fuit vt loco huius capitatio-nis donatiuum exigeretur, & hoc casu loco collectarum donatiuum succedere certum est, vt aliis de donatiuis agens expressè tradit Camillus Borrellus de præstant. Regis Catholici, c. 20. n. 54. & cent. 2. conf. 1. per tot. & quemadmodum subditi ad collectas, & tributa tenentur, ita similiter in hoc casu, & sicut collecta, & tributa non impediuntur ex eo quod nullus conueniendus, vltra quam facere potest, quia tributa debita Principi sunt ex Diuo Matthæo c. 22. Diuo Luca c. 12. Diuo Marco c. 11. c. si tributum 11. q. 1. c. tributum 23. q. 8. ita etiam debitum donatiuum existimandum quod tributorum loco subrogatur, & multò minus in eo potest considerari ratio, ne debitor conueniatur vltra quam facere potest, quia ad inducendam quantitatem, quamvis ex donatiuo soluere debeat habità ratione eius facultatum, nec centesima pars fisco promittitur.

37 Vnde multò minus obstat quod deminutis summis & particularibus exactionibus obiectum incommoda habere, & in venditionibus officiorum maiorem esse cautelam, & cautionem, quia extat pretium ipsius officij, quod securiorem reddit solutionem, *l. plus cautionis de reg. iuris, quàm in donatiuo ad quod sola persona donantis obligatur, quia id omnino est essentiam negotij ignorare, quippe vltra quam qui donatiuum offert, ex sua persona cum bonis ad eius solutionem obligatur in quocumque oppido omnis summa, quæ continet donatiuum omnium ciuium matricula, & relatione data iniungitur exigenda Prætoribus, & Decurionibus Populi, quia ad id faciendum ex personis, suis bonis, & officiis obligantur & idem minuta summa non est existimanda, sed magna illa quæ ab omnibus ciuibus cuiusque oppidi promitteretur, & securior solutio est eius cuius exactio iniuncta est Magistratibus, & Decurionibus illius oppidi, & quæ securior reddita, cum omnium, & eorum bonorum, & officiorum extet obligatio quam ea, quæ ex vnus officij venditione deberetur.*

38 Tum & à Rege simul oblatum fuit, vt si quid ex aliquo casu minus exigeretur à negotiatoribus illud resarciendum, & præterquam prædicto contractu obligati fuerunt ad recipiendas consignationes pecuniæ, quæ redigeretur ex venditione officiorum, & aliis rebus, vt sæpius diximus, quo donatiuum videtur contineri, illud magis proprium, & peculiare est, vt consignetur negotiatoribus, qui Regi pecunias mutuarunt ad bellorum stipendia, cum eorum causa, & vt illis deseruiret, donatiuum à Regnis Castellæ decretum fuerit, vnde propriè in eo consignatio facièda, nec ad aliud potuit deseruire, & cum eius solutio securior, & exactior, quàm venditionis officiorum, meritò recusantibus negotiatoribus obiici poterunt verba Iuriconsulti *in l. dolus 44. ff. mandati, ibi: Dolus est, si quis nolit persequi, quod persequi potest, aut si quis non exegerit, quod exigere solet.*

39 Denique, quod etiam negotiatores obiiciebant, omnia prædicta, quæ pro Rege nostro expendimus, cessare, quia suo arbitrio consignationes accipiendas esse sibi caverunt, minus obstat, quia vbi cumque in iure de arbitrio mentio fit, de regulato ad inris rationem, & boni viri arbitrio accipiendum, *argum. l. fideicommissa 11. §. quamquam, de legat. 3. ibi: Non enim plenum arbitrium dedit heredi, sed quasi bono viro commissum relictum, l. 1. ff. de usuris, ibi: Arbitrio Iudicis usurarum modus constituitur, ita tamen, vt legem non*

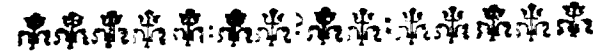
1921. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

offendat, quibus adde Alexand. lib. 1. conf. 33. num. 3. Socin. Iun. lib. 2. conf. 49. n. 16. Craucta conf. 612. n. 11. & conf. 657. num. 56. Menoch. conf. 69. n. 4 & 5. idem pluribus lib. 1. de arbit. q. 8. Thufcus practico. lit. A, conclus. 470. n. 2.

40 Quod etiam traditur per modum conditionis adiectum, quod de prædictis consignationibus, & solutione pecuniarum in contractu expressum satis *suprà* explicatum est, dum tradidimus posse conditionem per æquipollens adimpleri, maxime si in solutione, ex qua sequitur idem effectus, vt *suprà* notauimus.

41 Quod verò magis posset obstare, videlicet, succurrere obligationem ad interesse in obligationibus facti, vt sufficeret Princeps illud negotiatoribus sarcire, tunc procedere, quando iure actionis petitur factum, non verò cum exceptione vtitur conuentus, vt in hoc casu negotiatores aduersus Regem nostrum, qui eos vrgebat ad implementum contractus, opposuerunt debere ante ex sua parte in totum implere, vt notauimus *suprà, n. 9.* nihil enim prædictum obstat, quippe vltra quam non sumus in obligatione facti, sed solutionis, quantitatis & mutui, quod Regi nostro fecerunt negotiatores pro stipendijs militum, & comiteatu exercituum, & in mutuo sæpius probauimus sufficere interesse solui, vt notatur communiter *in l. 2. §. mutui datio, ff. de rebus credit. Mantica opinio vt quoties excipitur de non impleto facto, non succedat obligatio ad interesse longè dissimiliter procedit, vt videre est per Bald. Socin. & Roland. quos refert, & limitat eam opinionem, vt qui aliàs iure actionis non possit compelli præcisè ad agendum, rectè possit iure exceptionis, tunc tradit procedere, quando qui excipit, est in possessione rei obligatæ, & ponit exemplum, quado venditur res locata: nam quamvis emptor non teneatur stare colonus, tamen si colonus habet bona locatoris obligata pro locatione, & domum possideat, poterit excipiendo facere, vt impleatur factum locationis, ita Mantica *de contractibus lib. 1. tit. 22. n. 26.* & in ea specie loquitur Roland. *vol. 1. conf. 6 n. 6. & adhuc postea n. 5.* comprobat sententiam Baldi statuens contrarium verius esse, nec excipiendo possit, qui rem detinet, ad factum compellere locatorem, & tradit idem tenuisse eundem Bald. *in l. emptorem, C. de locato, & contrariam sententiam communem, & longè veriorem esse, ita vt in iudicando ab ea recedi non oporteat, quod valde diuersum est, vt eo argumentum contrarium colligi possit.**

42 Sed & quod in contrarium obiicitur Regem nostrum, qui agit contra negotiatores antea, ex sua parte implere teneri in forma specifica, non semper per æquipollens facilem expeditionem habebit, si consideres, vt iam probauimus in præsentem ex verbis contractus, idem quod conuentum ex venditionibus & aliis rebus pecuniam negotiatoribus soluendam specificè implementum sequi, quia donatiuum ad id potest solum deseruire, ad quod institutum, vt militibus stipendia soluantur, & quando posset aliquantulum quid diuersum considerari (quod non est) si vt opponebant ipsi negotiatores, iste contractus innominatus diceretur, ex Iafone & aliis animaduertimus *num. 24.* in eis pro facto, & datione rei succedere obligationem ad interesse, & cum donatiui obligationes sint eiusdem qualitatis, & securiores, si in aliquo ex eis deficeret, implementum (quod alienum est ab hoc casu) eius defectus opponi non debet, nec potest ab eo, qui nullum sentit damnum, vt ex Baldo, Craucta, & Afflicto probauit *Surd. conf. 101 num. 24.*

ALLEGATIO XLI.

Vsuras, & interesse ab eis excludendus creditor, qui pignore vsus, vel illud vendit.

- 1 Vadimonium, quod dicitur resguardo, solet Rex negotiatoribus dare.
- 2 Depositi usura non debentur, nisi ex mora. l.lecta. ff. de rebus creditis, & n. 14.
- 3 Persona duplex quando in eodem consideretur. l. tutor. ff. de his, quibus ut indignis. l. item eorum. ff. quod cuiusque vniuersi nomine. l. 1. ff. quod iussu.
- 4 Mora ante liquidationem considerari non potest. Patris solutionem, & minutam quis respicere non cogendus? l. tutor. l. Lucius. ff. de usuris, & n. 47.
- 6 Depositorum ut tantundem reddatur, ita ut depositarius utatur, egreditur terminos depositi. l. Lucius 14. ff. depositi.
- 7 Depositorum ut tantundem reddatur transfert dominium ad depositarium. l. in nauem Sauphij 31. ff. locati.
- 8 l. 2. tit. 3. part. 5.
- 9 l. 9. tit. 3. part. 5. l. si ventri, §. in bonis. ff. de priuilegiis creditorum.
- 10 Equitas semper in pecunia reddenda seruanda. l. si me & Titium. ff. de rebus creditorum.
- 11 Depositorum irregulare quod dicatur?
- 12 Depositi irregularis usura debentur, quando depositarius utitur pecunia. l. die sponsaliorum 25. §. 1. ff. depositi, & n. 14. l. Quintus Cecilius 28. ff. eodem, & n. 20. l. deposita 4. C. eodem. l. si sacculum 29. §. si ex permissu. ff. eod. & n. 17.
- 13 l. si depositi 3. Cod.
- 14 Usura in bona fidei iudiciis solum debentur ex mora, vel ex conventionione. cum quidam, §. si pupillo. ff. de usuris. l. Iulianus, §. ex vendito. ff. de act. empti.
- 15 Depositorum est contractus bona fidei. Usura debentur ex deposita pecunia, si ea vsus depositarius. l. si possessor 23. alia item veniunt, §. Papinianus. ff. de petit. hered. Negotiorum gestor debet vsuras ex pecunia, qua vsus. l. qui sine 40. in princip. ff. de neg. gestis, & n. 34. Procurator debet vsuras pecunia domini, qua vsus. l. idemque 10. §. si Procurator, ff. mandati, & n. 20. Creditor debet vsuras, si quod superfuit ex pignoris venditione non restituit. l. quamvis. ff. de pignorat. action. & n. 39. Tutor debet vsuras pecunia pupillaris, qua vsus. l. tutor 7. §. pecunia. ff. de admin. tutor.
- 16 l. 1. §. socius, ff. de v. uris.
- 17 Bona fidei contractus etiam sine mora, vel conventionione recipiunt, quod alteri prestari equum est. Mora ficta contrahitur ex iniusta detentione aliena pecunia. l. fin. ff. de condict. furtiua.
- 18 Superfluum vitandum.
- 19 Negotiatores presumuntur non habere pecuniam otiosam.

- l. fin. C. ad S. C. Macedonianum. l. cum quid 1. §. ff. de reb. credit.
- 20 l. quamvis, §. 1. ff. de pignorat. act.
- 21 Depositi qui utitur pecunia debet vsuras.
- 22 Depositi vsus expresse concedi, vel tacite colligi nihil refert. l. qui non facit. ff. de reg. iuris.
- 23 Depositi ad numerum videtur vsus concedi depositario.
- 24 Deposita pecunia ut possit uti depositarius, eo ipso quo utitur, transit in mutuum. l. certi conditio, §. fin. ff. de reb. creditis. l. quod si ab initio. ff. eodem.
- 25 l. 1. §. eleganter, versic. si pecunia, ff. depositi.
- 26 Deposito in mutuum translato ex vsu pecunia, depositum non manet.
- 27 Depositi ut tantundem reddatur, vel quando in mutuum transit differentia.
- 28 Depositorum ad numerum esse mixtum, Doctores tenent.
- 29 Usura debentur etiam in contractibus stricti iuris contra stipulatorem, quando equitas suadet. l. quamvis 3. C. de usuris.
- 30 l. cum aliter 11. cum l. sequent. ff. de compensationibus.
- 31 l. si constit. C. de compensat. l. etiam 5. C. eodem. l. idem iuris est 12. ff. de compensationibus.
- 32 Compensatio fit ipso iure ad impediendum cursum vsurarum. Liquidationis ratio non habetur, ubi compensatio a lege fit. Lex semper est certa de veritate, nec requirit scientiam hominis. l. Iulius Paulus, §. 1. ff. de condit. & demor. frat. l. qui libertatis, §. seruus. ff. de emptionibus. l. in testamento, C. de marumissis testam. l. apud hostes, C. de suis & legit. heredibus. l. l. ber homo, §. fin. ff. de stipulat. seruorum.
- 33 Compensatio fit ipso iure, nisi non opposita ad emittendam poenam.
- 34 Usura ut emittentur debet quis sibi soluere.
- 35 l. si pupilli, §. videmus. ff. de neg. gestis. l. fistulas 78. §. fundum. ff. de contrahend. empt. l. quoribus 9. §. scientia. ff. de admin. tutor.
- 36 Fiscus utitur iure pupilli, & habet privilegia Ecclesie, & dotis. l. 1. C. de sentent. aduersus fiscum latis. l. 1. C. de vendit. rei fiscal. lib. 10. l. sed si damnus, §. peculium. ff. de peculio.
- 37 Creditor, qui ex pignore, vel deposito conuenit sibi soluere, facere debet.
- 38 Compensatio admittitur, quando ex pignore pecunia redigitur. l. si conuenerit 18. ff. de pignorat. action.
- 39 Depositarius, qui non utitur pecunia depositi, vsuras non debet.
- 40 Compensatio pecunie admittenda, quando eius dominium transit ad depositarium.
- 41 Thesaurarius licet possit lucrari ex pecunia Principis, non tamen in damnum ipsius Principis.
- 42 l. curauit, C. de action. empt.
- 43 Interesse recompensatum ex lucro cessante & damno emergenti, quando procedat?
- 44 Usura etiam extra moram ex equitate debentur.
- 45 Soluere quando quis sibi debeat?
- 46 Computatio summarie facienda ad illam, quam dicimus, transit.
- 47 Solutionem minutam & partis debiti admittitur ex creditoris consensu.

Negotia

Negotiator cui pro pignore, vadimonio vel deposito quod dicimus, resguardo, pecunia data, si ea vteretur, an debeat vsuras vel saltem pro ea quantitate illas non percipere a Regali patrimonio.

Ec controuersia in Senatu Regali Patrimonij exorta fuit, quia cum negotiator cum Rege conueniret in Germania, & Belgio, magnam pecunie quantitate soluendam, illique esset Thesaurarius dimidia Annata, qua Regi ex omnibus officiis soluuntur, & vellet suspendere solutionem delegatae pecunie eo pretextu, quia non exegerat consignationes ei datas, conuentum est inter Regem, & illum, vt cum esset Thesaurarius pecuniarum dimidia Annata, eas apud se retineret, pro vadimonio, & deposito, ita vt Rex non possit eis pecuniis uti, vsquequo negotiatori, solum fuerit quidquid deberetur ipseque obligatus, vt postquam sibi solueret debitum, quod reliquum esset computatione facta restitueret, cui a Rege soluendum delegaretur.

1 Negotiator pecuniarum quas in Germania, & Belgio soluit vsuras conuentas exigere in totum volebat, nec aliquo modo esse diminuendas, ex pecuniis dimidia Annata, quas a Rege apud se habuit, & quibus vere vsus, vel abusus fuit illorum dominium absumendo, & in suas negotiationes conuertens, vt manifeste apparuit, quia iussu fuit vt exhiberet pecuniam dimidia Annata, quam receperat, & illius summa quatuorcenta millium aureorum excedebat, nec exhibuit quia consumptam habebat, & tamen non debere vsuras dicebat, quasi pecunia depositi nomine maneret pro pignore apud negotiatorem, cuius vsurae non debentur nisi ratione morae, argum. l. lecta, versic. Nec ante sortem non soluta vsura. ff. de rebus creditis, Dec. in l. certi conditio, §. fin. n. 4. ff. eodem, Hieronym. Gabriel lib. 1. cons. 78. incipit in vsu est, n. 4. Scaccia de commerciis, §. 1. q. 7. part. 1. ampliat. 8. tit. de mora debitoris, n. 100.

2 Tum quia in negotiatore duplex persona consideratur, alia Thesaurarij pecuniarum dimidia Annata, alia negotiatoris quae diuersam qualitatem in eodem constituunt, argum. l. tutorem. ff. de his quibus ut indignis, l. item eorum, ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, l. 1. ff. quod iussu, Bart. in l. si mihi & tibi, ff. de leg. 2. idem Bart. in c. 1. de allodiis n. 14. Rota Genuen. decis. 2. n. 36. & quemadmodum Thesaurarius non poterat negotiatori soluere nisi a Rege decerneretur, ita etiam nec ipse sibi soluere credendum est vt emittentur vsurae.

3 Deinde quippe non est obligatus, eam pecuniam reddere Thesaurarius, nisi computatione facta, & ratione redditae, qua non precedente de ea pecunia ratio haberi non potest, vt ipsi imputetur, vt post Bart. & Angelum, & Crauetam tradit Hippolytus, Riminald. vol. 1. cons. 52. n. 22. quasi antea debitum liquidum non sit vel ante liquidationem mora non possit considerari, vt in terminis liquidationis tradit Natta conf. 557. n. 8. & 63. quibus adde Bald. in l. acceptam q. 6. C. de vsur. Alex. cons. 48. col. 1. in fin. vol. Afflictis Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

decis. Neapolit. 205. n. 1. Craucta conf. 89. n. 5. Ruinus conf. 64. n. 15. vol. 1.

Vterius etiam obiiciebat negotiator cum pecuniae dimidia Annata, minutis summis deponantur pro cuiusque officij, ex quo soluuntur qualitate, non esse compellendum in satisfactionem magna summa quam in Germania, & Belgio soluendam delegauit particularem, & minutam solutionem recipere contra l. tutor. §. Lucius ff. de usuris, & particularem solutionem non esse quem compellendum vt admittat, probarunt Bartolus, Bald. & Castell. ibi, Imola in l. 1. versiculo, & quod dixi. ff. de solutio. Carrocus tract. oblationum, 1 p. q. 6. & declarant Surdus, & Gabriel quos refert Gratianus tom. 2. disceptat. c. 224. n. 23. & 24.

6 His tamen non obstantibus iustitia Regis nostri sequentibus aperte suadet. Primo quia vt ex tota actorum contextura manifeste apparuit, depositum hoc ex quo negotiator intendit debere pecunias dimidia annata, ad numerum factum fuit non vt eadem corpora, sed tantundem reddatur, & hoc ipse negotiator in suis allegationibus confessus quo casu hic contractus egreditur notissimos depositi terminos, l. Lucius 24. ff. depositi, quae loquitur in eisdem terminis, quando tantundem reddi conuentum fuit, & regulariter in hoc casu vsura non debere tradit Iureconsultus, ibi: Qui beneficium in suscipienda pecunia dedit.

7 Sed quod certum, & sine dubio est dominium ad depositarium transire, quia licet de hoc dubitauerint attento iure communi plures quos refert Surdus conf. 395. num. 19. Mantica de contractibus lib. 10. tit. 7. n. 25. & 26. Oliuerius Beltramin. in addit ad D. Ludouisium decis. 149. n. 25. quasi numeratio in eo casu solum interueniat, vt quantum depositum fuerit cognosci possit, & ideo non abdicari a vero deposito, cum tamen vt traditur in d. l. Lucius, notissimos depositi terminos res excedat. ideo Iurisconsultus in l. nauem Sauphij 31. locati tradit eis verbis: Nihil aliud debere apud quem deposita esset, nisi vt tantundem pecunia solueret.

8 Ideo in hoc casu ex numeratione dominium transferri tenuerunt Romanus conf. 500. n. 7. Hondeus vol. 2. cons. 43. Mandellus Albeni conf. 3. n. 3. Trentacinque lib. 3. variarum resolut. tit. de deposito, resol. 2. n. 7. Fontanella de pactis nuptialibus, 2. tomo, clausula 5. glossa 8. part. 7. num. 8. ex Baldo, Decio, Antonio, Gabriele, Stracca, & aliis Gratianus disceptationum, tom. 5. c. 943. n. 4. Molina de iustitia & iure, tractatu 2. disputatione 523. n. 2. ex Gomezio, & pluribus, quos refert, & sequitur D. Cattillo tom. 3. controuer. c. 16. n. 34. ex Azore, Reginaldo, Soto, Nauarro, Emanuele Rodriguez, Rebello, & Pyrro ego late probaui decis. 14. Granatens. 1. p. n. 23. & 24. cum seqq. & de iure nostro id probatur, l. 2. tit. 3. p. 5. eis verbis, que a estonce pasaria el dominio a el.

9 Et inde influit decisio textus in l. 9. eodem tit. & Partita, vt etsi veteri iure decisum, vt in numis ad numerum depositis, deponens debeat praeferi aliis anterioribus creditoribus, l. si ventri, §. in bonis, ff. de priuilegiis creditorum, tamen ex dict. l. 9. deposito ad numerum facto, deponens non praefertur anteriori creditori, & ego late probaui vbi proxime, n. 24. ex plurimum sententia, inde procedere, quia dominium translato in depositarium, non manent nummi depositi ad numerum effecti vt possint vindicari, ac perinde ad depositarium pecuniae deperditae vel minutae vt ad Dominium pertinere periculum per totam eam decisionem probaui, & ita in Granatensi Cancellaria decisum.

10 Si igitur earum pecuniarum dominium negotiator consequutus est, quomodo fieri potest vt dominium sibi

sibi adquirat, & vterius ipsius pecuniæ, quam à Rege habuit, vt solutiones ei iniunctas in Belgio & Germania faceret, percipiat vterius vfuras, & interesse in damnum Regalis Patrimonij, quod contra naturalem æquitatem est quam semper in reddenda pecunia feruari congruit, *l. si inter me, & Titium, ff. de rebus creditis.*

Secundò quia in hoc casu nullus dubitauit depositum irregulare cenferi, ex *d.l. Lucius, Bart. in l. quod Nerua num. 30. ff. de positi, Bald. & Iafon. in l. certi conditio, ff. de rebus creditis, & in l. 1. ff. de positi, Ioannes Andreas in cap. bona fides de deposito, versic. in gloss. 2. Hondedens consil. 43. Trentacinq. lib. 2. variarum, titulo de deposito, resol. 2. num. 7. Mantica de contractibus lib. 10. tit. 2. per totum, & tit. 3. num. 13. Rodriguez de annis redditibus lib. 3. quæst. 11. num. 27. Scaccia de commerciis, §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 3. num. 10. Cancr. lib. 3. variar. cap. 8. n. 83. pluribus in terminis D. Castillo dict. cap. 16. n. 37. ex Antonio Gomezio, Corraffio, Montealegre, Nauarro, Molina, Bonacina, Syluestro, Reginaldo, Azore, & aliis ego probaui dict. decis. 14. n. 36.*

In quo casu eo ipso quo pecunia vfus est depositarius, potest in vfuris condemnari ex textu in *l. die sponsaliorum, 25. §. 1. ff. de positi, l. Quintus Cecilius, 28. ad finem, ff. eodem, ibi: Quæsitum est an ex ea Epistola, vfura etiam peti possunt. Respondi deberi ex bona fidei iudicio vfuras sine perceptis sine pecunia in re sua vfus est, l. si deposita, 4. Cod. de positi, ibi: Si deposita pecunia is qui eam suscepit, vfus est non dubium est etiam vfuras debere prestare, facit *l. si Sacculum, 29. §. si ex permissu, ff. de positi, eis verbis: Si ex permissu meo deposita pecunia penes quem deposita est vtatur, vt in ceteris bona fidei iudiciis vfuras eius nomine prestare mihi cogitur.**

Quibus addenda est *l. si depositi, 3. C. de positi*, vt si contra domini voluntatem depositarius pecunia vteretur, quia furti aduersus eum deponens agere potest, si petierit vfuras, debet gratulari ne depositarium furti actione faciat obnoxium, siue ex voluntate & permissu deponentis vtatur tunc ex dict. §. si ex permissu vfuras debet prestare.

Nec difficultatem effugiet qui tentauerit prædicta iura, quæ expressè in deposito loquuntur, & vfuras esse præstandas, vt inde bonæ fidei iudiciis tradunt ita interpretanda, vt post moram vfuras debeat nam ab eo tempore in bonæ fidei iudiciis præstantur, vt in nostris terminis apertè traditur, in *l. die sponsaliorum, §. 1. ff. de positi*, & regulariter vel ex mora vel conuentione solum vfuras deberi in iudiciis bonæ fidei ex *l. cum quidam §. si pupillo, ff. de vfuris, l. lecta, ff. de reb. creditis, l. Iulianus, §. ex vendito de act. empt.* notarunt Doctores communiter eis iuribus, & D. Pichard in §. actionum in principio de actionibus, q. 8. n. 7. ex Zoaneto, Menchaca, Couarr. Oluald. ad Donnellum lib. 13. comment. cap. 5. lit. E, & ita interpretari videtur dict. §. si ex permissu, glossa ibi, verbo, vt in ceteris, eis verbis: scilicet ratione mora, vel pacti appositum incontinenti.

Nam hæc solutio non congruit iuris regulis, quippe in iudiciis bonæ fidei, cuius naturæ est depositum, §. actionum insit. de actionibus, etiam sine mora, vel conuentione vfuras debentur, si pecunias in vfus suos debitor conuerterit, vt in *l. si possessor 23. ff. de petit. heredit. alias litem veniunt, §. Papinianus, & in negotiorum gestore expressè probatur, l. qui sine, 40. in principio, ff. de negot. gestis, & in Procuratore, l. idem 10. §. si Procurator, ff. mandati, & in creditore, si quod ex pignoris venditione non restituit, l. quamuis 6. §. ff. de pignorat. actione, & in tutore qui pecunia pu-*

pillari vfus est, *l. tutor 7. §. pecunie, ff. de administratione tutorum.*

Et vterius probari apertè videtur expressè in *l. 1. §. socius, ff. de vfuris*, ibi: sine mora, nec conuentione in iudicio bonæ fidei vfura debentur. Nota verba Iurif. consulti nobis aptissima, ibi: Socius si ideò condemnandus erit, quod pecuniam communem inuaserit, vel in suos vfus conuerterit, omnino etiam mora non interueniente præstabitur vfura, & regulariter in iudicio bonæ fidei, arbitrio Iudicis vfurarum modus ex more regionis, vbi contractum est, constituitur *d. l. 1. de vfuris, in principio.*

Nam cum contractus bonæ fidei recipiant omne quod alterum alteri, ex bono & æquo præstare oportet, ideò in eis nulla præcedente conuentione, nec mora subsequuta vfuras debentur, si quis alterius pecuniam in suos vfus conuertat maximè ex illorum sententia, qui ex detentione pecuniæ alienæ eo quod quis in proprios vfus conuertit, moram fictam contrahi tenentur Interpretes, in dict. *l. si Sacculum, §. 1. ff. de positi, & refert D. Pichardus, in d. §. actionum, quæst. 3. num. 31. & videtur etsi textum non adducat probari, l. fin. ff. de conditione furtiua, eis verbis: Quia videtur qui primo inuito domino rem contractasset semper in restituenda ea quem non debuit auferre moram facere.*

Ex quo apparet, non rectè Accursium percepisse, *d. l. si Sacculum, 29. §. si ex permissu, ff. de positi*, dum vfurarum præstationem ex deposito refert ad moram, vel conuentionem, quia cum etiam si non permittatur vti deposito post moram, ex eo vfuras debentur, *d. l. die sponsaliorum, §. 1. ff. de positi dict. l. 4. Cod. eodem*, nam vt aliquid operaretur in specie textus, in *d. l. si Sacculum*, ex permissu vfum fuisse depositarium, inde vfuras debentur, aliàs enim etiam si deposito non vteretur ex mora deberet præstare, & superfluum esset exprimere de permissione Iurif. consulti, in dict. *l. si Sacculum, §. 1.* quia nihil disponderet, & superfluum omne vitandum.

Vnde cum duo certissima sint, Primum negotiatores nunquam habere pecuniam ociosam, sed in suos vfus & negotiationes conuertere vt, ex *l. vlt. C. ad Macedonianum*, Romano, Alexand. & aliis probaui Mantica de contractibus lib. 3. tit. 10. n. 21. Scaccia de commerciis §. 1. quæst. 7. 2. part. ampliatione, 8. num. 225. & esse probabile, & præsumi negotiatores non habere pecunias sine vfus, sed eas dare ad Cambium tenuerunt P. Salas, tract. de cambiis, dub. 22. n. 4. ex quo & Villaguta, & aliis sequitur Diana tom. 1. resolut. moralium tractat. 8. resol. 11. & 19. Rota Genouensis decis. 134. in fine, Berreta cons. 25. num. 5. Bursatus lib. 1. cons. 68. n. 42. Polydoro Ripa obseruat. 324. n. 8. Mastrillo qui ita in Senatu Neapolitano, & Mediolanensi tradit decisum decis. 245. n. 21. & 22. & in hoc casu manifestè apparuit negotiatorem pecuniã, quam ex deposito in vadimonium sui crediti habere dicebat, vfum fuisse quia officialis Regius designatus vt coram eo pecunia exhiberetur, & nulla inuenta, & in contractibus bonæ fidei id quod æquum est, & bonum præstari oportet arg. *l. cum quid 13. ff. de rebus creditis*, tenuerunt Ioan. Faber in §. actionum de actionibus, quod sequitur Curt. in *l. tale pactum, §. Pater in fine, ff. de pactis.*

Nihil magis iuri consonum & æquitati quam vt vtilitatem, quam ex pecunia Regis percepit fenerator cum interesse, & cambia consecutus, saltem si in totum Regi vltro non reddat tamen vitari vfuras, vt dependat regale Patrimonium iuxta text. in *l. Quintus, 28. ff. de positi, ibi: Siue percepit, quasi qui deposita pecuniã vfus, si eius vfuras percipiat, debeat deponeti depen-*

depndere quod etiam probat textus, in *d. l. idemque, 10. §. si Procurator, ff. mandati*, ibi: Sed si pecuniam meam fenerator dederit, vfurasque consecutus est, consequenter dicemus debere eum prestare quantumcumque emolumentum sensit sine ei mandauit sine non, quod si non exercuit pecuniam sed ad suos vfus conuertit, in vfuras conuenietur, qua legitimo modo in regionibus frequentantur; & in pignore quoties ex eo redegit pecuniam creditor pignoratitius, probatur ex *d. l. quamuis, 6. §. 1. ff. de pignorat. actione*, eis verbis: Si id fenerator vfuram eius pecunia, prestare debet ei qui dederit pignus.

Igitur si eo solum quod depositarius contra domini voluntatem, vel ex ea pecunia vtatur, vfuras debet præstare, quia non admittendum cum alterius damno lucrum consequi, & bonæ fidei congruit alteri præstare quod æquum est, vel quia mora contrahitur ex vfus pecuniæ alterius, & sine dubio quando fenerator, lucrum quod ex mea pecunia consequitur, restituere tenetur ex prædictis iuribus, quanto magis negotiator in hoc casu quem certum est, nec ipse negauit pecuniam non fuisse apud illum integram vt recepit, sed in suas negotiationes expendisse, cum verè debeat vfuras, vt ab eo exigi possint, saltem non percipiant, quas intendit exigere à Regali Patrimonio pro quantitate pecuniæ Regis, quã vfus cum nihil magis à iure alienum sit, & æquitati difformum quam vfuras percipere à Rege solutionis, quas in Germania, vel in Belgio fecit ipse Regis pecunia, quam vt non cessaret in solutione, nam cum cessare vellet, conuenit negotiator, vt apud eum deponerentur, aut pro pignore pecunia esse, quia vt in principio notauimus, voluit suspendere solutionem negotiator, quasi consignationes ad solutionem faciendam dubiæ & incertæ existerent, & ex consignationibus non posset redigere pecunias ad solutiones faciendas, conuenit promptè solutionem facturum si pecunia cautionis loco apud eum maneret, quo apertè testatus, pecuniã vtendum esse.

Ex quibus siue hæc pecunia pignoris loco sit, siue deposita, vfuras debentur, & multò magis vitandæ in hoc casu, quia in deposito ad numerum in rebus, quæ in suo genere functionem recipiunt, vt pecunia cum non eadem corpora nummorum, sed tantundem reddi sufficiat, nihil refert an expressè permissum sit pecuniã vt, vel tacitè deprehendatur id concedi: nam vt tradit Hieronymus Laurentius decis. 211. n. 11. ad hoc, vt depositarius non possit vti pecuniã depositã, necessarium est dari subscritam, & clausam, aliàs tacitè actum videri, vt vteretur, & quando non est prohibitum vt, vel non deponatur pecunia obligata, quod fieri debet, vt depositario eius abusus adimatur, & deponens, qui id non fecit, tacitè contra face videtur, & permittere vfum, argumento *l. qui non facit de regul. iuris.*

Et in hoc casu etsi non exprimitur tunc videri concessum depositario vfum nummorum, qui depositi, probauit Rodrig. d. c. 11. & ex Hondedo, D. Castillo d. c. 16. n. 34. quos refert, & sequitur adducens Pegneram, Statilium, Pacificum, decisionem Rotæ, & alios Fontanella de pactis nuptialibus, 2. tom. claus. 5. gloss. 8. part. 7. n. 9.

Tertio, nam in præsentia, vt apertè ex contractu cum negotiatore factò apparet, cum ille vellet suspendere solutiones faciendas, nisi pecuniæ dimidiæ Annatæ in cautionem darentur, vt solutiones facere posset, & illæ pecuniæ darentur eo pacto, vt sibi solueret, & quod reliquum computatione facta Regi restitueret, etiam si verum depositum non ad numerum & irregulare, sed proprium esset eo ipso, quo pecunia vteretur, in mutuum transit ex quo vfuras esse præstan-

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

das dubium non est, *l. certi conditio, §. fin. ff. de rebus creditis, ibi: Deposui apud te decem, postea permissi tibi vti, Nerua & Proculus etiam antequam moueatur, condicere, quasi mutua tibi hæc posse aiunt, & est verum*, & facit textus in *l. quod si ab initio sequenti*, vbi quando ab initio cum deponerem pecuniam vt, tibi si voles, promifero, credita non esse antequam mota sit, quoniam debitum iri non est certum, & ideo rationem adiecit Iurif. consultus, vt moueatur pecunia, quia tunc ea velle vti depositarium certum est.

Idque manifestè exprimit *l. 1. §. eleganter, versic. si pecunia, ff. de positi*, dum tradit eis verbis: Si pecunia apud te ab initio hæc lege deposita sit, vt si voluisses vtereris, priusquam vtaris depositi teneberis, vbi apertè insinuat eo ipso quo pecunia vteretur depositarius, in creditum transferri & inter varias interpretationes, quas referunt antiqui & nouiores in eis iuribus Alex Fulgosius, & Alciat. in *d. l. certi conditio, §. fin. Costa in l. si ex cautione fallentia 2. n. 4. C. de non numerata pecunia, Connanus lib. 7. comment. c. 4. n. 3. Cuac. lib. 9. quæstionum Papinian. in d. l. Lucius, 24. ff. de positi, Ant. Faber in *rationali horum iurium*, Morla in *emporio, titulo de rebus creditis in præmissis, n. 25. c. m. sequent.* Dom. Richard. in *princ. instit. quibus modis re contrahitur obligatio n. 60. vsque ad 80.**

In eo omnium differentia est, an desinat esse depositum ab initio, vel postquam vti cœperit depositarius, & quando simpliciter depositum sit, vt tantundem reddatur, nullus dubitabit, quoties depositum fieret ab initio eã qualitate, vt possit depositarius pecuniã vt, imò potius expressè negotiator in præsentia eo prætextu petiit depositum pecuniarum dimidiæ Annatæ, vt solutiones quas in Germania & in Belgio conuenit faciendas satisfaceret, & sibi solueret, (ita expressè in contractu continetur) tunc in mutuum transit depositum, quasi post vfum pecuniæ à deponente expressè permissum, nulla remaneant vestigia depositi, & in mutuum transeat.

Cuius rei differentiam & depositi, vt tantundem reddatur, vbi etsi tacitè vfus permittatur, non tamen in mutuum transeat, rectè notauit Camillus de Medicis cons. 26. n. 24. eis verbis: Finalis & principalis intentio Domini fuit deponendi, vt reddatur tantundem in genere à principio, non verò transferendi verè & intentionaliter dominium in depositarium, & ita vt dixi, procedat *l. de sponsaliorum, §. fin. argumento textus in l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, sed vbi depositarius vtitur pecuniã non nudã voluntate suã simpliciter, sed ex permissione deponentis, tunc ex iusta permissione intentionaliter ac verè transfertur dominium in depositarium, & hic est casus noster, hoc depositum isto casu ex dominij translatione facta que est contra naturam depositi, vt fundauimus, conuertitur in mutuum, vt probat textus in *d. l. certi conditio, §. fin. & ideo dixi quod necesse est vt textus in d. l. die sponsaliorum, §. fin. procedat in vfus ex simplici & nudã voluntate depositarij; nam si intelligeremus quòd ibi concurrat voluntas deponentis, esset contra textum, in d. l. certi conditio, §. fin. qui voluit illud conuertere in mutuum, & ita liceat iura & iuribus concordare. Hæc ille.**

Cui adde Antonium Fabrum de nummariis solut. c. 20. vbi quando depositum transit in mutuum, tradit nulla contractus depositi vestigia remanere, sed etiam cum solum depositum ad numerum sit, tradit Molina 2. tomo de iustitia & iure, q. 5. 23. contractum esse mixtum, qui nec totum, à natura depositi recedat, nec omnino transeat in mutuum, sed vtriusque iura retineat provt magis vile sit deponenti quoad præstationes, & periculum, idem tenuit Rodericus lib. 3. de annis redditibus, q. 1. 1. num. 34. & notandum

quod

quod de mutuo mero & non mero tradit n. 53. cum seqq.

29 Nec difficultatem mouebit etiam si in mutuum hoc depositum transferatur, non posse ex eo citra stipulationem vsuras praestari, l. *quamuis* 3. C. de vsur. & in presenti vsuras à Rege pecuniarum dimidiæ annatæ conuentas non fuisse, vt praestaret negotiator, quia vltraquam etiam in contractibus stricti iuris citra stipulationem, quando æquitas suadet vsuræ debetur vt probauit 1. tom. decis. 14. Granatenf. n. 64. in hoc casu non agemus, vt formaliter vsuras praestet negotiator pecuniarum dimidiæ annatæ, sed vt Rex emitet vsuras solutionum, quas fecit negotiator, & à Rege non percipiat pro quantitate pecuniarum quæ apud eum fuit, & qua vsus, ad quod nulla est necessaria stipulatio, nec aliqua prohibitio ex iure Canonico, cui consonum nullas vsuras deberi, et si pecuniis depositis depositarius vteretur, ex Diuo Thoma, Couarr. Turrecrem. tennit Farinac. 2. p. nouissimarum, dec. 622. n. 6. quia Rex non agit de lucro captando, videlicet de vsuris, & interesse percipiendo, sed de damno vitando, ne immoderate vsuræ & interesse immensum eius grauent patrimonium, quo nihil magis consonum iuri Canonico & æquitati.

30 Quare, in terminis sunt iura expressa in l. cum alter, l. iuncta l. sequenti, ff. de compensatis, vbi nobis aptissime tradit Iuriconsultus: *Cum alter alteri pecuniam sine vsuris, alter vsurariam debet, constitutum est à Diuo Senero concurrentis apud utrumque quantitas vsuras non esse præstandas*, quod maxime congruit nostræ disceptationi, nam Rex debet negotiatori cum vsuris & interesse pecuniam quam soluendam delegauit in Germania & Belgio, contra verò negotiator intendit, sine vsuris depositas pecunias dimidiæ annatæ Regi deberi, ex quo iuxta eius textus sententiam, concurrentis apud eum quantitas, vsuræ debent vitari.

31 Et idem probat Textus in l. si constat 4. C. de compensat. l. etiam 5. C. eodem, ibi: *Æquitas compensationis, vsurarium excludit computationem*, & vt optimè nobis conueniat hoc fundamentum, facit Textus in l. idem iuris est 12. ff. de compensat. vbi etiam in filco, cuius patrimonium defendimus, idem procedere constitutum est, itaque vt si filco è conuerso deberetur à negotiatore pecunia cum vsuris, & filcus sine vsuris negotiatori deberet pecuniam, quæ illius ad filcum perueniret pro concurrenti quantitate vsuras extingueret: nam ipso iure ad impediendum cursum vsuratum compensatio fit, vt communiter Interpretes notauerunt in eis iuribus, Bart. & Bald. in l. si constat, Castrenf. in d. l. cum aliter; idque etiam ab homine non opponatur, talon in §. bona fidei, n. 82. instit. de act. Alex. lib. 5. conf. 74. n. 4. & lib. 7. conf. 196. n. 5. Bald. in l. 1. C. de distractione pignoris. & de hoc nullum posse dubitare, aut contrarium tenere tradit Socin. lib. 4. conf. 130. n. 20.

32 Et notauit Bald. in d. l. si constat, n. 4. eam sententiam liquidi ad non liquidum non procedere in compensatione legali, quia lex semper est certa de veritate, & facit l. Iulius Paulus 8. ff. de condit. & demonstrat. vbi libertas data sub conditione reddendarum rationum cui inest, reliqua reddere censetur à principio pura, si ex postfacto quandocumque appareat nulla reliqua fuisse, l. qui libertatis, §. seruus, ff. de emptione. l. in testamento; & ibi notata per Bald. & Salicet. C. de manumif. testament. vnde quia quod à lege fit, non desiderat scientiam hominis, l. apud hostes, C. de suis, & legit. hered. l. liber homo, §. fin. ff. de stipul. seruor. Bald. lib. 3. conf. 404. n. 1. Cald. de potestat. eligendi, c. 6. n. 19. Idèò rectè eius quod apud negotiatorem extat,

poterit fieri compensatio vt vitentur vsuræ, et si computatio & liquidatio non facta, vt opponerat negotiator.

Et ad euitandam penam similiter compensatio nem ipso iure fieri et si non oppositam, ex Bart. Bald. Castrenf. Alexan. Alciat. Guidone Papæ, & Soc. probauit Tusch. pract. lit. C. concl. 493. n. 8. cum sequent. igitur si etiam non opponatur ipso iure, fit compensatio, quando magis in nostro casu fieri oportet, quòd à me filco Patrono in fanorem Regalis Patrimonij opposita, vt euitentur vsuræ.

Denique quinto, quia et si omnia prædicta non procederent, cum negotiator sibi soluendi in hoc casu pactionem faceret ex pecuniis, quas depositas retinebat dimidiæ Annatæ, etiam si ex iuris presumptione non probaretur, vt diximus, pecunias in suos vsus conuertisse, & verè apparuit, vt animaduertimus quia iussus à Senatu negotiator, vt pecuniam dimidiæ Annatæ exhiberet, nullam exhibuit, debebat omnino sibi soluere, nec tam graui interesse, & vsuris Regale Patrimonium pergrauare iuxta textum, qui tradit, non solum ad euitandas vsuras, sed etiam vt debeantur sibi ipsi soluere aliquem teneri in l. qui sine 40. alias 38. ff. de negot. gestis, ibi: *si sine vsuris pecuniam debebat creditoris sui gessit negotia, questum est an negotiorum gestorum actione summe illius vsuras praestare debeat, dixi si à semetipso exigere eam potuit debitorum vsuras*.

Et in difficiliore casu vt non solum sibi soluat, sed à se quis exigere debeat, si non fecerit præ et vsuras, est textus in l. si pupilli, 6. §. videamus. ff. de negot. gestis ibi: *Certe si quid à se exigere debet pro vltimo loco ei imputabitur, & iterum in vers. quam ex m. ibi. Tunc à semetipso cur non exegerit, ei imputabitur, et si facte non fuerat vsurarium deb. tum incipiet esse vsurarium, & inuat l. si filcus, §. fundum, ff. de contrah. d. em. pr. facit gloss. in l. si debitor, verbo, mibi, §. ff. de negot. gestis, l. quoties, §. §. sicut, ff. de administratione tutorum, ibi: *Nam & sibi soluere potest si modo fuerit pecunia vnde soluat, & si vsuræ fuerunt grauiore quæ ei debebantur releuabitur eis Pupillus*.*

Qui textus rectè conducit ad nostrum casum cum semper filcus iure Pupilli vtatur, & habet privilegia Ecclesiæ, & dotis, vt ex Tiraq. Afflic. Peregr. Casan. & aliis, DD. Francisc. de Alfar. de officio fiscalis glossa 9. n. 10. ex Panormit. Euerardo, & aliis, idem glossa 20. §. 3. n. 31. & ex l. 1. C. de sententiis, ad vers. fisc. Lat. l. 2. C. de venditione rei fiscalis lib. 10. cum Duareno, Mauritio, Sforcia, Cald. Pereir. Fachin. & aliis Ofuald. ad Donell. lib. 21. comment. c. 7. in nota lit. H, & vt teneatur sibi soluere qui alterius bona vel pecuniam detinet, probauit Bald. lib. 2. conf. 190. & ex l. sed si damnatum, §. peculium, ff. de peculio, & Angel. ibi Afflic. Causalcan. Cranet. Castrenf. Socin. Plot. Alex. Neuz. & aliis pluribus probauit Surd. conf. 290. n. 33. sequitur Thulc. d. concl. 493. n. 6.

Nec in hoc casu compensationem vel solutionem sibi faciendam poterit retardare, quasi dicat tunc id procedere, quando solutio fieri potest, in hoc vero casu solutionem fieri non posse ex materia pignoris vel depositi, ac perinde nihil est quod imputetur negotiatori cur non compensauerit, vel sibi soluerit, quia id nullo modo potest moneri, cum potius certum sit, & ex ipso contractu appareat negotiatori datam fuisse facultatem, vt sibi solueret ita vt reliquum quod velint Thesaurarius pecuniarum dimidiæ Annatæ Regi deberet, non restitueret antea quam sibi solueret, & satisfaceret, (hæc sunt verba contractus, & rescripti Regis.) Vnde sine dubio potuit & debuit ad euitandas vsuras compensare, & sibi soluere.

Nec

38 Nec ex vadimonio, id est, *reguardo* pro quo pecuniæ dimidiæ Annatæ relicta fuerunt negotiatori impediatur quasi pignoris compensatio, quia expressè admittitur quando ex pignore pecunia redigitur, l. si conuenerit, 18. ff. de pignor. actione, vbi omnis pecunia, quæ ex pignore prouenit, si nomen debitoris in pignus daretur debet creditor compensare cum credito suo, vt post antiquiores ita illum textum contra Duarenum, & alios interpretatur Schifordegerus, lib. 1. tractatu 2. q. 4. & faciunt expressa verba eius textus, ibi: *Si id nomen pecuniarum fuerit exactum pecuniam compensabis*. Quo nihil aptius nostro casui excogitari potest, quia licet pignoris loco essent nomina debitorum pecuniæ dimidiæ Annatæ, & quæ ex illa redigi possent, tamen exactæ à negotiatore debent cum credito compensari, maxime ad impediendum cursum vsurarum, cum negotiator vsus fuerit pecunia.

39 Vnde excludi poterunt verba Text. in leg. quamuis 6. §. fin. ff. de pignor. action. quæ in contrarium expendebantur, ibi: *Quod si eam depositam habuerit, vsuras non debet*, quasi solum creditor, qui ex pignore redigit pecuniam, praestet vsuras, quando pignori dedit, si vero depositam retineat pecuniam, vsuras non debeat, quippe vt apertè constat, loquitur ille textus, cum verè vt deposita retenta pecunia, & illa depositarius vsus non sit, secus verò, vt prædiximus, quando vsus pecunia, & ex illa utilitatem consecutus, tum etiam, quia si cum dedit pecuniam scænor, creditor ex pignore debet vsuras eo ipso, quo in nostro casu negotiator vsus pecunia scænor dando, apparet ex illius vsu omnino debere in fauorem Regalis Patrimonij vsuras cessare.

40 Nec quod attinet ad nomen depositi, quo pecuniarum dimidiæ Annatæ negotiatori vadimonium datum aliquod resolutionem prædictam impedit, Decius conf. 6. Alciat. conf. 12. lib. 5. n. 21. Cumanus conf. 178. incipit. Thesaurarius, n. 2. quem sequitur Bursatus conf. 320. n. 17. qui omnes de Thesaurario Principis, in nostris terminis loquuntur, & quamvis vteretur pecuniæ, & lucrum ex illa consequeretur, illud sibi Thesaurarius acquireret, nec Principi restituendum tenuerunt, quippe ea ratione prædicti Doctores illud, quia pecuniæ dominium ad Thesaurarium Principis translatum, & tunc non ex pecunia Principis, sed ex sua lucratur Thesaurarius, & qui admittet pecuniarum dimidiæ Annatæ, quæ pro pignore, vel deposito negotiatori consignatæ ad illum dominum transire, nullo modo poterit compensationem inficiari.

41 Tum etiam quia longè diuersa species est, de qua in eis consiliis agitur, quando aliunde, & non ab ipso Principe lucratur Thesaurarius cum ipsius Principis pecunia, secus verò in nostra specie, quando solutionum, quas pro Principe fecit, ratione sui crediti vsuras percepit Thesaurarius, retinens & expendens pecuniam ipsius Principis, qui in hoc casu non agit de lucro pecuniarum captando, sed de damno vitando, id est, vsuris solutionum, quæ sua ipsa pecunia fieri potuerunt (& fortassis factæ) quod non admittet nihil magis absurdum ab æquitate, & naturali ratione dissonum videtur.

42 Idque maiori ratione procedet iuxta æquitatem l. curauit, C. de act. empti: nam si ei, qui damnus passus, quia alter sua pecunia vsus, recompensatio fit, vt vsuras percipiat, damno emergenti, vel lucro cessante, iuxta Bald. in 2. in principio, C. de vsuris, Cagnol. in l. curabit 7. C. de actionibus empti, Barbosa in l. 2. in principio à n. 44. ff. solut. matrim. Surd. de alimentis, tit. 1. q. 45. num. 33. Rodrig. de annuis redditibus, lib. 2. q. 5. §.

n. 21. Lupus in commentariis ad dictam legem curabit, §. 6. n. 101. & 115. Steph. Gratian. tom. 1. c. 67. n. 16. & tom. 3. c. 588. n. 17. cum seqq. & tom. 5. cap. 911. n. 10. & c. 987. n. 7. & d. c. 900. n. 15. & 16. Bonac. de contract. disp. 3. q. 3. punct. 3. n. 4. & n. 10. Salas in 2. 2. D. Thoma tract. de vsuris, dub. 18. Sigismund. Scaccia tract. de commerciis, §. 1. q. 7. p. 1. ampliat 8 à n. 221. & de re quiritis ad consequendum hoc lucrum cessans, n. 244.

43 Quamò magis in nostra specie procedere videtur, vbi necessaria non est probatio eorum, quæ requiruntur iuxta nuper adductos, vt ex damno emergenti vsuræ percipiantur, cum ipse negotiator vsuras percipiat ex Regali Patrimonio per solutiones factas, & cum illa pecunia ipsius Regis vteretur, & posset ex ea solutiones facere, ex quibus vsuras percipit, nihil magis iuri congruit, quam ex eadem pecunia Regalis Patrimonij saltem si vsuras non dependat, tamen ex quantitate, quæ vsus est, non percipiat.

44 Nec quæ in contrarium expensa fuerunt supra n. 2. aliquid mouebunt: nam quod obicitur, nisi à tempore moræ vsuras in deposito non deberi, iam supra latè explicatum est, & in nostro casu non procedere probauimus n. 24. cum seqq.

45 Secundum verò quod de duplici persona Thesaurarij & negotiatoris adducitur, vt debeant inter se diuersæ personæ considerari ex l. tutorem, ff. de his quibus vt indignis, nihil ad rem facit, vt impediatur solutionem sibi fieri ex iuribus, quæ supra expendimus, in quibus negotiorum gestor, Procurator, & tutor, et si in eis consideretur duplex persona, sibi tamen soluere debent, vide notata n. 34. cum sequent.

46 Tertium verò quod refertur, vt deberet præcedere computatio, ad hoc vt sibi solueret negotiator, facilius expedietur, si consideres computationem expressam fuisse in contractu, vt quod reliquum, postquam sibi solueret negotiator, restitui tenetur, sed etiam notandum computationem faciendam summarie, quam in nostro Senatu diximus, *tanteo*, & hanc ex ipsis libris negotiatoris apparuit multoties factam fuisse, & ingentem summam apud eum remanere, vt sibi solueret.

47 Denique quartum obiectum ex l. tutor, §. Lucius, ff. de vsuris; vt partis & minutam solutionem negotiator non teneatur admittere, cum dimidia Annata expensis quantitibus constet, nihil enim obstabit, quia decisio eius textus apertè limitatur, quoties creditor consentiret, vel reciperet particularem solutionem, Bald. & Salicet. in l. si literas, C. mandati, ex Barbata, & Curt. Iun. probauit Tusch. pract. lit. S, concl. 244. n. 11. & cum in hoc casu negotiator esset Thesaurarius dimidiæ Annatæ & cognosceret paruis quantitibus eas pecunias deponi, & simul conueniret sibi esse soluendum, consensisse videtur in particulari solutione recipienda.

48 Tum & in hoc casu de hac quæstione agi non potest, quia eo tempore ex quo intendimus, Regali Patrimonio vsuras vitandas, à negotiatore ex eius libris apparuit, apud eum plusquam trecenta millia aureorum esse, & extare ex pecuniis dimidiæ Annatæ, quas expressè in suis libris & calculationibus factis sibi referre scripsit, vt solueretur, quod ex contractibus à Rege ei debebatur, vnde sine dubio Regalis Patrimonij iustitia manifestè ostenditur, & ita obtinui.

ALLEGATIO XLII.

Sumptus appellatione quando Princeps factos pro eo satisfacit, veniant damna, vt non possint vltra à fisco recuperari?

- 1 Rex Hispania Muleyo Mauritania Regi opem tulit.
- 2 Munera magna contulit Rex Hispania Legato suo, quem ad Mauritaniam misit.
- 3 Princeps tenetur vassallis seruitia rependere. c. 1. de donationibus. l. 1. ff. de iustitia & iure.
- 4 Seruitia iuxta meritum illorum rependenda. c. caterum, de donationibus. l. si sponsus, §. circa venditionem. ff. de donat. inter. l. sed si vir, §. si duo, ff. de donationib. inter.
- 5 Seruitiorum merita, donationes que excedunt non remuneratorie, sed immense iudicanda, & à Principe facta non valent. cap. intellectu, de iureiurando.
- 6 Donatio que fit propter damnum bonorum omne periculum respicit.
- 7 Sumptus appellatione veniunt qua fortuito amissa. l. inter causas, 26. §. non omnia, ff. mandati, & num. 1. l. socium, 61. §. 1. cum lege seq. ff. pro socio.
- 8 Verba generalia explicanda ex eo de quo agitur. l. licet, C. de iudiciis. l. si de certa, C. de transactionib.
- 9 Liberalis nullus existit in necessitatibus. l. rem legatam, ff. de adimendis legatis.
- 10 Donatio excluditur qualibet coniectura. l. cum de indebito, C. de probationibus.
- 11 Determinatio vna respiciens plura determinabilia, pariformiter debet determinare. l. iam hoc iure, ff. de vulgari. l. Lucius, ff. eodem.
- 12 Mandati finis excedens nihil petere potest. l. diligenter, ff. mandati.
- 13 Mandato solum continetur quod ad illud expediendum necessarium. l. 2. ff. de iurisdic. omn. iudicium.
- 14 Mandati defectus irritat actum. Mandatum generale non sufficit vbi requiritur speciale. c. generali, de reg. iuris lib. 6.
- 15 Mandatarius qui non gratuito, sed propter pecuniam recipit mandatum, in se debet suscipere casum fortuitum.
- 16 Mercatorum lucra incerta.
- 17 Executioni renunciare videtur qui postquam eam intendit, proponit ordinariam actionem.
- 18 Rex pro bono publico potest priuatam suis bonis priuare.
- 19 Publica utilitas vbi principaliter interuenit plura permittit.
- 20 Reges in alium Regem non subditum iurisdictionem non habent. l. ille à quo, §. tempestiuum, ff. ad SC. Trebellian.
- 21 l. Labeo, 2. §. tractemus, ff. de recept. arbitris. Consularis persona dicitur, qua licet Consul non sit, gaudet Consulis privilegiis. l. 1. in principio, §. 1. ff. de Senatoribus.

- 18 Iurisdictionem habet par in parem si alter se summiserit pari. Rex etiam de plenitudine potestatis non potest exercere iurisdictionem in non subditum.
- 19 Fœdera antiqua inter Reges Castella & Mauros. Reges Mauri fœderibus se subiiciebant Vassalli Regum Castella.
- 20 Reges tenentur ex suis contractibus vi directina, non coactina.
- 21 Regem censetur facere non posse que contra bonos mores sunt. l. filius, 15. ff. de condition. instit.
- 22 Testis domesticus, vel qui agit de se exonerando, non est idoneus. l. nullus, ff. de testibus. l. omnibus, C. eodem. l. Contractus, ff. de reg. iur.
- 23 Testi deponenti quod ipsi videtur, fides non adhibenda.
- 24 Verba magnifica & congratulatiua non obligant.

Donatio à Principe facta ob beneficia, & seruitia, & sumptus, quos fecit aliquis in Principis mandato, an excludat vel includat damna que in suis bonis pro mandato exequendo, mandatarius allegauerit habuisse?

Ex noster cum Mauritania Princeps Muleyus Xequè à suis subditis rebellibus, Duce eius fratre, Regno expelleretur, vt moris est apud Hispania Reges afflictis opem ferre, misit ei Legatum sub nomine, quem dicimus Agente, vt auxilium offerret ad Regni recuperationem, & interim dum classis & exercitus parabatur, ne eius vitæ insidia fierent, & Hispaniam duceretur à Legato, cui promisit Rex noster operis & seruitij remunerationem, sumptus & damna bonorum suorum. Is verò qui Agentis nomine missus fuit, commercia habebat in Mauritania, ceræ & in coriis boariis; quæ omnia, vt ille asserbat, quadraginta millia aureorum quantitatem valebant, & cum iussu Regis nostri Principem Mauritania in Hispaniam adduceret; Frater rebellis, qui Regnum vsurpare intendebat, omnia bona istius Agentis occupauit illa sibi, iure vel iniuriâ belli; & quamuis postea Rex Hispania ingentes contulit donationes mandatario, videlicet duo millium aureorum in redditibus annuis perpetuo soluendis, & vltra mille aureorum in quolibet anno pro vita dedit titulum eius Agentis, cum stipendio centum aureorum pro mense & honorauit vt posset obtinere Equestrem Ordinem Diui Iacobi, eius insignia concessa, & præsidia tum donauit Arcis de Alarache, vt pro sua vita obtineret; adhuc tamen postquam viginti annis prædictis Regis nostri gratiis, beneficiis & donationibus Mandatarius frueretur, petit damna refarcienda ex Regio Patrimonio, quæ habuit in amissione bonorum commercij; quod ego negauit, & satis operam & damna prædictis rependi prædictis donationibus asserui, vt nihil amplius petere valerem.

Pro Regali Patrimonio, & vt absolui debeat facit, nam quamuis Princeps teneatur suis subditis, aut eis

eis qui aliqua seruitia exhibuerint, illa rependere maxime cum facere promisit, cap. 1. de donationibus. Tiraquell. de nobilit. c. 37. à n. 40. D. Molin. de Primog. lib. 1. c. 3. n. 20. & ibi eius additio, Berouius conf. 65. n. 1. volum. 1. Crauet. conf. 884. n. 6. Becio volum. 2. conf. 129. num. 109. Burg. de Paz conf. 25. num. 9. Menoch. consil. 307. num. 11. Carol. Bordeh. conf. 22. num. 35. August. Barbofa in collect. dict. cap. 1. de donationibus, quia vt metu poenarum, etiam exhortatione præmiorum boni efficiuntur, l. 1. ff. de iustitia & iure, tamen id quod respicit Reges, facere beneficia, debet accipi iuxta seruitij meritum, aliis enim non censetur donatio remuneratoria, cap. caterum, versic. data rei quantitas, de donat. l. si sponsus, §. circa venditionem, & l. sed si vir, §. si duo, ff. de donat. inter. notant communiter Doctores in l. si donatione, C. de collat. Bartolus, alij & Scribentes in leg. frater à fratre, ff. de cond. indeb. & in l. Attilius Regulus, vbi latè Ioannes de Imola, ff. de donation. Hieronymus Gratus conf. 147. n. 23. Roman. conf. 26. n. 3. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo suscepit liberum. n. 47. C. de reuocandis donat. Surd. de alimentis priuilegio 72. num. 5. & 6. cum Ruino, Socino, Mantica, & aliis Rotæ decisionibus, Gratianus tom. 2. disceptationum, cap. 383. num. 6.

4 Alias enim, si excedit merita, & seruitium donatio, vt immensa, non valeret, iuxta quod notatur etiã Principi non licere magnas donationes facere, cap. intellectu de iureiurando, vbi communiter Doctores Alberic. in proemio, §. discipuli n. 17. Bart. in l. 3. §. plane, ff. quod vi, aut clam. Iafon. lib. 1. conf. 36. n. 1. Alex. lib. 5. conf. 1. n. 28. Carfetus de potestate Regia, q. 4. Couarr. in c. quamuis pactum §. 2. n. 4. versic. quod autem Rex, Palacios Rubios in c. per vestras de donat. inter. §. sed est pulchra dubitatio, n. 41. pluribus Mieres de maiorat. 4. p. q. 1. limitat. 6. n. 28. nec solum vt ibi tradit in vna donatione simul eidem personæ facta, vt in hoc casu quæ immensam, & magnam donationem facit, sed etiam diuersis personis fieri non posse ex Luca de Peña, Immola, Alexandro, Matthæo de Afflicis, Roland. à Valle, Matienço, & aliis probauit Mieres ibi.

5 Et quamuis deceat Regem seruitia mandatarij istius liberaliter satisfacere, tamen hæc donatio quæ respexit honorem, & maximum commodum pecuniarium, nimis excederet seruitium, nisi etiam facta censeretur in compensationem damni, quod mandatarius in bonis suis passum fuisse dicebat, idque manifestè constat, nam ipse mandatarius, ad petitionem fiscalis declarauit donationes quas à Rege obtinuit factas fuisse prætextu periculi quod subiit, propter executionem mandati, & sumptuum facultatum suarum, quo videtur ipsum confessum fuisse in compensationem damni bonorum suorum donationes recepisse, idque euidentius constat ex pluribus decretis, quæ Præsidi Regalis consilij Patrimonij expedita fuerunt, vt redditus trium millium aureorum constituerentur, vt eis mandatarius frueretur, & in alijs Epistolis, quæ in actis exhibitæ fuerunt, vbi apertè dicitur à Rege nostro satisfieri mandatario seruitium, quod Regi fecit cum periculo vitæ, & nota verbo Hispano sermone. *Y con grande costa y gasto de su hacienda, y riesgo de su persona*, quæ verba manifestè notant donationem comprehendere omne damnum, quod hodie intendit mandatarius ei oportere rependi.

6 Et quamuis adiceretur solum verbum: *gasto de hacienda*, hic casus, quando bonis suis spoliatus fuit, debet comprehendi, quia appellatione sumptus veniunt ea quæ casu euenerunt, vel fuerunt amissa, vt in man-

dato probat Textus expressus in l. inter causas 26. §. non omnia, ff. mandati, eis verbis: *Non omnia que impensurus non fuit creditur mandatori, imputabit veluti quod spoliatus sit à latronibus aut naufragio res amiserit*, vbi nomine impensæ & sumptus comprehendit illud quo quis spoliatus est, vt in nostro casu, aut quod in mari perierit, & faciunt verba Textus in l. Socium 61. §. 1. cum l. sequenti, ff. pro socio, ibi: *Quia licet non impensum in societate, tamen fuit propter societatem, quod utique ex eo preceedit, quia ipse mandatarius allegauit, ea bona quæ commercij causa habebat in Mauritania necessarium fuisse habere, in ea vt commercij ratione se introduceret, ad negotij expeditionem, ac perinde quasi impensa ad factum debet expressè comprehendi supra dictis verbis.*

Præsertim, quia iste mandatarius antequam donationes à Rege fierent, expressè hæc damna petiit refarciri, vt quidquid amiserat in consideratione esset, ne in damno moraretur, & cum postea tam magnæ ei fierent donationes, non possunt ad aliud referri, nisi vt omnino sarciretur quod mandatarius petebat, quia verba generalia explicanda, ex eo de quo agitur arg. l. licet, C. de iudiciis l. si de certa cum alijs, C. de transact. Iafon. lib. 2. conf. 171. n. 11. Honded lib. 1. conf. 49. n. 1. ex Mand. l. Berouio, Bellono, Craueta, & Casaneo Surd. conf. 150. n. 6. ex alijs pluribus, D. Castillo tom. 4. controu. c. 42. n. 45.

Et valde dissonum esset Regem nostrum tam magnas donationes fecisse pecuniarum, & munera honorifica contulisse mandatario, nec censeri satisfieri, id quod ex damno amissionis bonorum suorum ei debitum esse petebat, quia nemo in necessitatibus liberalis existit, l. rem legatam, ff. de adim. legat. gloss. 2. in l. usus fructus, ff. de iure dotium, potius enim creditur solutio debiti quam donatio, vt notatur communiter in d. l. rem legatam, & in l. cum de indebito, ff. de probatio. & ex qualibet probabili coniectura cessat donationis præsumptio, vt ex Bald. Crauet. Dec. & pluribus, Menoch lib. 2. de arbitrarijs casu 88. per totum, ex Aymon. Hondedeo, & Marsilio Gratian tom. 2. disceptationum, c. 231. n. 1. nec enim potest considerari separatim remuneratio seruitij, & compensatio damni bonorum mandatarij, cum vtrumque ille representaret Principi, vt ab eo beneficia obtineret; cum determinatio quæ respicit plura determinabilia debet pariformiter determinare, l. iam hoc iure, l. Lucius, ff. de vulgari, ex Natt. Menoch. Binnio, Gratiano, D. Castillo, & pluribus Velasco Axiomatium, lit. D, num. 82.

Rursus non habuit à Principe mandatum, vt tam magnam quantitatem pecuniarum, in cera, & coriis boariis, commercij causa in Mauritaniam inferret, ad negotium expediendum, & quia excedit fines mandati nihil petere potest, l. diligenter, ff. mandati, c. cum dilecta post medium de rescript. Surd. decis. 209. num. 6. Hieronym. Gabriel. conf. 155. n. 30. cum seq. & solum ea concessa videntur sine quibus mandatum exerceri non potest, arg. l. 2. de iurisdictione omnium iudicium, & quæ notantur in l. ad legatum, ff. de procuratoribus, Surd. decis. 70. n. 5. Mantica decis. 57. n. 4. & decis. 67. num. 8.

Et defectus mandati irritat actum, vt ex facto nihil iuris acquiratur ex Felin. Alex. Couarr. & alijs Gratian. tom. 2. disceptationum, c. 342. n. 9. & c. 341. n. 37. & multò magis constat non habuisse mandatum, vt Regi Mauritania is, qui negotium agebat mutuo daret decem millia aureorum, quæ à Rege Hispania petebat, & non sufficit generale mandatum, vbi requiritur speciale, cap. generali de reg. iuris in 6. Castrensis lib. 1. consil. 335. num. 2. Paul.

vol. 1. conf. 45. n. 3. Paponius lib. 6. titulo 4. Arresto 18. & inter calus, qui requirunt speciale mandatum, ille precipuus ad donationem, vel mutuum faciendum, glossa penult. in cap qui ad agendum de procurat. §. 1. vers. sic oppono, Rebuffus in concordantia de electione, verbo speciale, Iosephus Ludouicus inter communes opiniones, tomo 3. tit. de mandato, conclus. 1. per totam.

11 Deinde, quia mandatarius, qui non gratuito, sed propter magna beneficia, quæ à Rege sperabat, ut ipsi collata fuerunt, mandatum acceptauit, in se suscepit casum fortuitum, ut constat dict. leg. inter causas, §. non omnia, ff. mandati, ubi qui mandatum dedit, non obligatur sarcire damnus, quod habuit mandatarius qui bona amisit naufragio, vel eis spoliatus fuit, ut in hoc casu dicebat Mandatarius, rebelles inimicos Regis Mauritanie, quem ad Hispaniam ducebat expulisse omnia bona, quæ commercij causa habebat, & ad id mandantem non teneri, & ex eo textu colligunt Bartolus, Baldus, & reliqui ordinarij ibi, Mozius tr. de contractibus titulo de mandato, vers. sic quæ actio, n. 56. Sebastianus Medicis tr. de casibus fortuitis, 2. p. q. 12. n. 12. & quamvis Accursus in glossa d. §. non omnia, tradiderit eius dispositionem de curialitate non debere seruari.

12 Tamen id iuxta ipsius sententiam procedit, quia videtur æquitati consonum, ne qui mandatum dedit, patiatur mandatarium esse in damno, quod utique quantum in hoc casu non procedit, animaduertimus. Et magnis donationibus, quas in mandatarium Rex contulit, ex quibus solum in redditibus ferè centum millia aureorum vsque in hunc diem mandatarius percepit, ultra officia, honores, & duo millia aureorum, quæ in annuis redditibus perpetua obtinet, & mille anrei quotannis ad vitam & legata ex mercatore, quorum lucra incerta, & bonis, quæ fortunæ subiacent, mandatarius ad certas diuitias, quas possidet, & honores euectus.

13 Nec quod ex parte mandatarij obiciebatur à Rege nostro petiisse, ut bona, quæ ad Hispaniam adduxit Rex Mauritanie, detineret, ut mutatas pecunias reciperet mandatarius, & damna ei resarcirentur, nec à Rege nostro decretum, & ita ei imputandum nihil mouebit, quia ultra quam mandatarius ex eo confessus, nullum ius habere contra Regem Hispanie, cum intenderet à Mauritania hæc, quæ petit recuperare, & renunciare videtur cuiusque iuri, quod habere posset, ex traditis per Castrensem in l. 1. num. 9. & 20. C. de pactis inter emptorem, & vendit. Alex. lib. 8. conf. 206. col. 2. Bellamer. conf. 9. n. 6. Gratianus tom. 2. discept. cap. 302. num. 2. quemadmodum, qui executionem intenderat, ab ea videtur recedere, si postea actionem proponeret ordinariam iuxta quod post Speculatorem, Romanum, Imolam, Marantam, Lancellotum, Rodericum Suarez, Morter à Cueua, & alios plures notauit Mastrillus 2. p. decis. 157. per totam.

14 Deinde animaduertendum est cum ad publicum statum, & Hispanie auctoritatem spectet, ut Rex Mauritanie, qui hospes & profugus à Regno suo in protectionem Hispani se recepit debito modo tractari potius, quam interesset priuatum mandatarij attendi oportet, quod ad publicam vtilitatem pertinet, ex qua non solum Rex noster debebat, & potuit permittere, ut Rex Mauritanie suis bonis liberè fruere, sed etiam pro bono publico poterat mandatarium suis bonis priuare, Bart. in l. si ita, §. si dominus ff. de usu, & habitatione, Iacobinus de sancto Gregorio, Albericus Cremenensis, & Afflictis, quos refert Menoch. conf. 721. n. 22.

Maximè iuxta quod tradit Craueta de antiq. temp. 15 poris 1. p. n. 17. causam publicam interuenire principaliter, non secundario, quod etiam sequitur Menoch. conf. 156. num. 48. nam causa publica semper in hoc casu viget principaliter ad illud enim decus Hispanie, & auctoritatem spectat hospiti Regi Mauritanie sua bona libera relinquere, nec in aliquo cogere: nam id esset indecens Regie dignitati duorum Regum Hispanie, & Mauritanie.

Deinde Hispanie Rex nullam habebat iurisdictionem in Regem Mauritanie ex reg. par in parem non habet imperium, l. ille à quo, §. tempestiuum, ff. ad S. C. Trebell. l. Labeo 3. §. tractemus ff. de recep. arbitris.

In cuius litera (ut aliquid ex Scholasticis disputationibus dulce vtilibus practicozum placitis miscemus) notandum est maximè sibi inuicem I. C. aduersari, deprehendi: nam primo traditur arbitrium cuiuscunque dignitatis, etiam si sit Consularis, cogendum à iudice arbitrio, quod susceperit, perfungi, & postea subdit sibi oppugnans hæc verba: Nisi forte sit in aliquo Magistratu positus, vel potestate Consul forte, vel Prætor, quoniam in hoc imperium non habet, quod cum Accursus in eo textu, verbo Consul, ita accipiendum, quod traditur, cogendum arbitrium cuiuscunque dignitatis, etiam si sit Consularis, accipiendum de illo, qui Consul dignitatis gaudet priuilegijs, ut filius Consul, vel nepos, qui Consulares dicuntur, ut Consularis fœmina, Consularis vxor, l. 1. in principio, §. 1. ff. de Senatoribus, & facit l. 18. tit. 14. lib. 6. recopilation. & quod cum Otalora, Bernardo Diaz, Salzedo, Auilefio, Gratiano, Mieres, Azeuedo, Barbofa, & Plaza probauit Richardus ad l. 2. C. de iur. legibus, lib. 11. n. 43. non verò qui Consul administrationem habet, quia eum non compellit, quia par in parem non habet imperium, sic nec Rex Hispanie iurisdictionem exercebit in Regem Mauritanie, qui ex eo non subiacet iurisdictioni Hispani.

Nec admittenda limitatio, quam ex d. §. tempestiuum, colligit glossa, verbo subiaceant, in l. est receptum, verbo maior, ff. de iurisdic. omn. iudic. ut si qui par est iurisdictione se summiserit iurisdictioni æqualis, vel inferioris, possit in eum iurisdictione exerceri, & procedere in Imperatore notauit glossa d. verbo maior, & in Regibus Bart. & Alex. quos refert Bertachinus, verbo Rex, n. 30. quia in hoc casu nulla summissio facta fuit à Rege Mauritanie Regis nostri iurisdictioni, sed solum ad eius auxilium, & tutelam confugit, & Rex etiam de plenitudine potestatis non debet exercere iurisdictionem contra non subditum, Innocent. in c. inquisitioni de sent. excommunicat. Curtius Senior conf. 10. vers. tertio respondeo, Natta conf. 47. n. 6. Alciat. Angel. & Castrenf. quos refert, & sequitur Petrus Surdus conf. 47. num. 15. qui etiam intelligit, & extendit num. 16. ibi: Etiam si esset quis subditus quoad aliqua, ut puta Vasallus, qui se summisit mediante fœdere.

Et quamvis factò fœdere inter Regem Mauritanie, & Hispanie, se Mauritani Hispano subiecerit, ut in fœderibus quæ antiquitus facta inter Reges Mauros & Castellæ Reges, solebant subiici Regibus Castellæ, ut tributum prestarent, & ad Comitum generalia venirent, & in bello auxiliu & operam præberet, ut de fœderibus Regis Granatenfis cum Ferdinando Sancti nomine, Rege Castellæ & Legionis, ubi Granatenfis fecit se tributarium Castellani Principis, & quingentis Equitibus operam dedit, ut Ferdinandus Hispanem expugnaret, & ut post antiquam Chronicam Regis Ferdinandi tradit Mariana lib. 13. de rebus Hispanie, in Historia Latina, capite 3. ubi valde notandum, & ferè non auditum animaduertit, in eis fœderibus

fœderibus quæ inter Aysemelium Granatæ Regem, & Ferdinandum nomine Sanctum, Castellæ & Legionis Regem, ultra plura quæ in subiectionis iudicio fecit, Gienium urbem, quæ à Ferdinando obseffa, tradendam conuentum, & Regni Granatæ vectigalia inter vtrumque Regem Maurum & Catholicum dividerentur, quæ valebant aureos centum & septuaginta millia, expendo ut singulare notanda Marianæ verba loquitur de Rege Granatæ, qui venit ad Regem Ferdinandum, qui exercitu suo habebat obseffam urbem Gienium, ibi: Ergo fide accepta, ad Regem venit in Castra, fortisque & fidelem operam, si in fidem reciperetur, & amicitiam pollicetur, subiectionis iudicio Ferdinandi manum, facta conueniendi potestate deosculatur fœdus his legibus, sancitum Gienium cõmuni datur Granatæ vectigalia aquis partibus inter vtrumque Regem diuidantur, ea ad septem aureorum miriades excreuerant sexages oñtes, sextertium, hoc est aureos centum septuaginta millia, Rex Maurus ad Regni comitia tanquam beneficiarius venit euocatus, communes vtriusque hostes sint amici, non alij, gloriosum Ferdinando fuit diuersa Religione homines illi credere, eiusque societatem & fidem cupidissime petere, itaque fœdere sancito, vrbs dedita est. Hæc Ioannes Mariana, de quo, & alijs pluribus fœderibus agendum est ad finem allegationum, ubi de fœderibus quæ Regi Catholico permissa latè discutitur in peculiari fœderu tractatu.

20 Hæc autem nullo modo in hoc casu facta fuerunt, nec simile fœdus inter Regem Mauritanie & Hispanie, & quamvis fieret, non idè in omnibus Mauritani subiecti Hispano admittendū est iuxta quod ex Surdo & alijs nuper tradidimus, quia licet Mauritanius ut Rex, ad contractum, obseruantiam & solutionem mutui quod dedit Hispani Regis mandatarius, ei teneretur, id tamen respicit quoad vim directiuam obligationis, non coactiuam, Petrus Greg. lib. 8. de Republica, c. 8. Zasius ad l. 2. §. eodem tempore de orig. iuris, Costal. ad l. 1. ff. de pactis, Morla in emporio, ad eum tit. q. 1. communiter Doctores ad l. Princeps legibus ff. de legibus, Menchaca controu. illustrium, lib. 1. c. 3. Vincinius Carrotius lib. 2. dispur. c. 10. Cenedo ad Decretales, collectanea 167. D. Gregor. Lopez, Madera animaduers. iuris, c. 8.

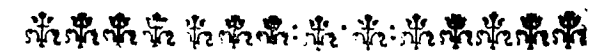
21 Nec decens aut honestum erat Mauritani hospitis nostri Regis bona detineri, ut petebat Mandatarius, quia id Rex noster facere non poterat l. filius, 15. ff. de condit. instir. eis verbis: Nam que facta ledunt pietatem, existimationem, & verecundiam nostram, & ut generaliter dixerim, que contra bonos mores sunt, nec nos facere posse credendum est; videndus Menchaca de succession. progressu, §. 3. n. 46. Rebuffus ad l. nepos Proculo, per textum ibi ff. de verbor. signific.

22 Denique quia damna quæ sarciri petebat non rectè probauit Mandatarius, quia testes erant eius domestici, & quorum cura fuit negotiatio eorum quæ amissa dicebantur, & ideo nulla fides adhibenda testi, qui vel ex familia partis, aut si potest in causa interesse consequi, l. nullus ff. de testibus, l. omnibus, ubi communiter Doctores, C. eodem, Mascard. concl. 1557. n. 1. & 2. Farinac. de testibus, q. 60. n. 29. & cum testis ut Mandatarius in negotiatione non solum tenetur de dolo, sed etiam de culpa, l. contractus, ubi communiter omnes, ff. de reg. iuris, ita quia agit de se exonerando, non est fides ei adhibenda, Bertazola lib. 1. conf. 9. & conf. 225. n. 11. Hippolyt. Riminaldus lib. 2. conf. 81. n. 23. Brunonus à Sole conf. 98. ad finem, Farin. ubi proximè, n. 19.

23 Ultra quam plures testes deponunt, quasi eis videbatur eam summam valere, quod in Coriis boariis & cera haberet Mandatarius in Mauritania, &

similibus testium depositionibus fides non adhibenda, per verbum videtur, Bald. in l. de quibus, n. 35. de legibus, & in l. 2. §. obseruari. 6. de iuramento calumnie, Alexand. lib. 2. conf. 86. num. 11. Speculator tit. de testibus, vers. & qui deponit, Felinus in v. quoties, num. 7. de testibus, ex Angelo & alijs Mascardus concl. 1369. n. 5. & 6. cum testis debeat certam rationem sui dicti reddere non dubiam, cum Bartolo, Ioanne Andrea, Rocho de Curte & Bertrando Mascardus concl. 424. n. 62. quia testis deponens sine ratione, dicitur deponere ut peccus, ex Iafone, Specul. Castrenf. Lancellot. & alijs, idem Mascardus concl. 1315. n. 50.

Sed etiam Rex Mauritanie nihil Mandatario ex bonis quæ amisit, satisfacere debebat, iuxta quod notauimus casum fortuitum pertinere ad damnus Mandatarij; & quamuis cum inflaret Mandatarius Regem Mauritanie, dicens eius causam damnus passum fuisse, Mauritani iuberet ex bonis suis solui, id magis liberalitati & Regie munificentie quam debito tribuendum, & verba munifica & congratulatoria non obligare probarunt Innocentius in c. cum venissent, de institutionibus, & ex communi Doctorum sententia Mascardus concl. 1176. n. 59. ex quo multo minus à Rege Hispanie Mandatarius petiti damna sarciri ex prædictis rationibus, quæ omnia suadent Regale Patrimonium esse absoluendum; & ita obtentum fuit in visionis prima instantia.

ALLEGATIO XLIII.

De indulto quando non comprehendat bonorum restitutionem.

- 1 Maurorum descendentes ab Hispania expulsi sunt anno 1610.
- 2 Beneficium Principis latissime interpretandum, etiam contra ipsum concedentem. l. beneficium ff. de constit. Princip. Bona sunt accessoria personæ, & pretiosior personæ l. in pecudum, ff. de rer. diuis.
- 3 Venditione facta ex causa qua nulla apparet poterit res vindicari. l. etiam si alias nec ullam, 13. §. item si quis à fisco, ff. de petitione heredit. & n. 15. & 25.
- 4 Demonstratio non restringit, sed demonstrat. l. fin. §. Titia ff. de liber. obligatione legata. l. Paulo Callimacho, §. vlt. ff. de l. 3. l. nulla, in principio, ff. de alimentis legatis.
- 5 Restitutio ex gratia conceditur debitoribus ut oblato pretio, quo bona vendita cum redditibus, bona cum fructibus reddantur. l. in causa, la. 2. §. Pomponius, ff. de minoribus. l. plane ff. de minoribus. l. si me & Titium, ff. si cert. pet.
- 6 Banni repositio à Principe facta an extendatur ad bonorum restitutionem.
- 7 Maiestatis crimen non admittit bonorum restitutionem, licet bannum reponatur.
- 8 Principis gratia concessa ad petitionem partis strictè interpretanda.
- 9 Restitutio bonorum à Principe indulto concessa non procedit in bonis qua fisco in tertium alienata.
- 10 Restitutionem non extendi ad bona in tertium translata, accipiendum etiam si bona alienentur ex tit. lucratio.

- Principem praesumitur nolle fisco prauidicare. l. ne damnosa, C. de precib. Imp. offerendis.*
- 11 *l. bene à Zenone, C. de quadrienn. praescriptione explicatur & num. sequentibus.*
 - 12 *Bona quae à fisco venduntur, si Dominus illorum sciens, non contradicit, amittit ius. l. si hypothecas, C. de remiss. pignorum.*
 - 13 *Scire aliquid idem est quod scire debere. l. si Titius, 48. ff. de fideiussor.*
 - 14 *Titulum adiucere in venditione ut causam vendendi, nullam reddit venditionem titulo deficiente.*
 - 15 *Titulum adici demonstrationis vel restitutionis causa differentia. l. si per errorem, ff. de isorisdic. em. ism l. demonstratio falsa, 17. ff. de condit. & demonstr.*
 - 16 *Lege talis scriptura, in fine, ff. de legat. 3. l. Quintus, 27. §. 2. ff. de auro & argento legato. l. falsa, 33. in principio, de condit. & demonstr. l. 1. §. si quis, ff. de deie. praelegat. l. quibus, 40. §. penult. ff. de condit. & demonstr. l. si sic, 75. §. 1. ff. de leg. 1. l. si seruus, 108. §. qui quinque, de legatis 1. l. 1. §. sed est, ff. de deie. praelegat. l. legauit, 25. ff. de liber. legat.*
 - 17 *Restitutione bonorum à Principe concessa, ius praescriptionis non excluditur.*
 - 18 *Praescriptionem inhibet vitium reale, si res furtiua vel vi possessa. l. sequitur, §. quod autem, ff. de usucapionibus. l. ubi lex, ff. de usucap. Vis expulsiva impedit rei usucapionem, non compulsiva. l. ambitio in principio inuncta, §. si quis autem, ff. de diuers. & temporalib. praescript. l. si vi vel metu, C. de his qua vi.*
 - 19 *Error false cause non parit usucapionem, quando ipse possidens errauit, non si possidentis auctor.* l. Celsus, 27. de usucapionibus. l. si existimans, 1. ff. pro soluto. l. qui vulgo, 11. ff. pro emptore. l. pignoris, 13. §. 1. ff. de usucap.
 - 20 *Aequitas nisi scripta non admittitur contra ius scriptum.*
 - 21 *Retrahitus qui datur debitori ad recuperanda bona vendita, est intra nonem dies. l. à Diuo Pio, §. si pignora, ff. de re iudicata.*
 - 22 *Bona debitoris vendita ad petitionem creditoris, alicuius tertio, an ex restitutione gratiosa debitor petere possit oblato pretio.*
 - 23 *Giurba decisio explicatur.*
 - 24 *Indulto delicti non comprehenditur restitutio bonorum, quando expressè à Principe non conceditur.*

Utrum rescriptum gratiae, quo delictum indultatur ad poenam, sit referendum ad bonorum restitutionem, quae à fisco in aliquem fuerint alienata?

CONTROVERSIA exorta fuit, quando anno 1610. Edita Regia publicata, quibus vnuerſi Mauri Sarraceni ab Hispania expulsi, de quibus & eorum ratione vide Paschalium de viribus Pariae possessis, 1. part. cap. 7.

ex n. 2: Historia Pontificum à Fratres Marco de Gradaxara, lib. 5. c. 1. & 2. Sanchez in Aracephaleosi, de rebus Hispania, lib. 7. c. 11. anno 1610. addendi Magister Marquez, Salazar de Mendoza, Petrus Aznar & Iacobus Bleda quos refert D. Amaya, ad libros voluminis in l. 4. C. de iure fisci n. 1. & vendita quasi cōfiscata cuiusdam qui obtinuit gratiam à Principe, quae poenam remittit ut praedicta edicta illum non comprehenderent, nec ipse ab Hispania exularet, & eo praesente vendita domo anno 1612. post quindecim annos in 1627. petiit domum restitui & offerere pretium cum redditibus, ut domus cum pensionibus restitueretur: contra fisco qui emptori, ad euictionem obligatus erat non posse admitti dicebat, quasi iure venditio facta, & vtriusque fundamenta percipere.

Pro vindicante adducebatur rescriptum, quo exemptus fuit ab expulsionione, & beneficium Principis iustissime interpretandum etiam in ipsius concedentis prauidicium, Bald. in l. beneficium 2. lectura de consuet. Praescript. Decius cons. 32. incipit pro tenui, num. 2. Angelus cons. 17. num. 2. & 3. Tiberius Decianus consil. 23. num. 96. Sesse decis. 60. num. 267. 2. part. Giurba decis. 23. num. 10. Bobadilla lib. 2. Politica, cap. 16. num. 52. lit. G, & cum praedicto rescripto negari non possit personam eximi, quae magis pretiosior est, quam bona, in consequentiam debent illa venire, argumento textus in l. in pecudum, ff. de rerum diuisione, & resolut Petegrin. de iure fisci, lib. 5. titulo 2. num. 76. vbi tenet damnnum in persona, & in bonis, si obtinueris remissionem delicti, non amittere bona, quia conseruant vitam naturalem.

Deinde quia etiam si in rescripto edicta Regia 3 expulsionionis exprimerentur, tamen cum ille, qui bona vindicat, ab edictis eximeretur, videtur rem non fuisse venditam, quasi absolute fisco competere, sed ut ei confiscata, ac perinde poterit hoc deficiente res ab emptore vindicari, argumento textus in terminis in l. etiam si alias, nec vllam 13. §. item si quis à fisco, ff. de petitione hereditatis, ibi: Item si quis à fisco hereditatem quasi vacantem emerit, aequissimum erit etilem actionem aduersus eum dari: nam deficiente causa emptor remanet obnoxius, quibuslibet controuersis, ita ac si hereditas ex illo capite vacantis ad fiscum non pertinuerit, quod periculum emptor enaderet si generice, ut suam, fisco rem distraxisset, Baldus & Salicetus in l. 2. C. de heredit. vel actione vendita, Socinus Alex. Decius, Bertrandus, & Grammaticus relati & amplexi ab Antonio Gabriele lib. 1. communium titulo de acquir. possess. clausul. 2. num. 26. Rodericus Suarez allegat. 11. Barbosa in l. soluit. matrimonio, 1. part. num. 13. post medianam, Caldas Pereira de emptione, & venditione, cap. 12. num. 37. vers. sic idemque est, Baldus de praescript. 2. part. 5. partis principalis, quae 8. per totam, Gregor. Lopez in l. 53. gloss. 4. titulo 5. partit. 5. Dominus Castillo tom. 2. controuers. cap. 5. num. fia.

Et quod de edictis expulsionionis adiectum fuit, in 4 rescripto non est taxatiue interpretandum, ut solum indulgentia procedat, ut eximatur ille ab expulsionione, sed demonstratiue, arg. l. fin. §. Tertia de liberatione legata l. Paulo Callimacho ultimo de legatis 3. l. Mela in principio de alimentis legatis, Ioannes Garcia de expensis, cap. 4. n. 34. Menochius lib. 4. praesumptioe 51. n. 11. & cons. 215. n. 56. & cons. 303. n. 27. Monteracenus decis. 33. n. 58. D. Castillo, qui plusquam triginta Doctores huius opinionis refert tom. 4. controu. cap. 54. n. 6. & 7.

Tertio quia ille qui vindicat bona offert reddere 5 pretium illi qui à fisco emit, & iuxta aequitatem, quum iuri

iuri scripto preferendam tradit Textus in l. placuit, C. de iudiciis, ex ea veteres Domini huius oblationis auxilio, seu retractus beneficio iuari, idque obtinuisse in fortioribus terminis debitoris, cuius bona rite restetque, ut debita creditoribus suis soluerentur, quibus debitor fuerat obxeratus, eius voluntate sub hasta posita fuere, ut notauit Scobar de ratiociniis, 2. p. computatione 14. Ceuallos communium, q. 633. n. 6. vbi tradit Iudices supremos in quocumque tempore audire debitores, & soluto debito creditori simul cum interesse ad rationem vnus pro quatuordecim hodie iam vnus pro viginti, ex nostris legibus quae redditus limitant, anno 1608. & 1621. possunt innuere creditoribus bona debitoribus restituere cum fructibus perceptis, & quod magis est id decernunt, etiam si bona possideantur à tertio possessore, quod licet videatur offendere iuris Regulas ex traditis per Suarez allegat. 2. n. 7. in fin. l. in causa la segunda, §. Pomponius, cum l. plane, ff. de minoribus, tamen fundatur in quadam aequitate, cum in eo creditor nec tertius possessor nullum damnnum sentiant pretio cum interesse restituto, & sic admittitur quod aequum videtur argum. l. si me & Titio, ff. si certum petatur, quod etiam tradit Paclador lib. 2. rerum quotidianarum, c. fin. §. p. §. 16. n. 8. & notauit Paz in sua praxi, 1. tomo. 4. part. cap. 3. num. 48. Gutierrez lib. 2. practicarum, quae 161. quos refert Giurba, eam praxim recensens decis. 105. n. 14. adde quod de hac restitutione tradit D. Amaya, in l. 4. C. de hasta fiscal. num. 49.

6 Verumtamen in hoc casu rescriptum, ad bonorum restitutionem non debere extendi, nec vindicatione eorum procedere posse suadet, ex sequentibus nam rescriptum gratiae, quo edicta cancellata, ut iste ab illis eximeretur non inducit plenam restitutionem quoad bona, sed tantum quoad poenam, & quamuis Princeps in rescripto vsus sit eis verbis: bannum cancellamus sine rebannimus, non videtur restituere bona, sed tantum poenam remittere, ita Bald. in l. si ademptis, C. de sent. pass. qui loquitur, in terminis strictioribus, nempe gratiae remuneratoria, idem Bald. in l. quid ergo, §. poena grauior in repetit. n. 14. ff. de his qui notantur infamia, Salicet. & alij plures quos refert Sfortia Odd. de restitut. in integrum, 2. p. q. 93. art. 3. tradit hanc opinionem communem esse, & quamuis referat contrariam sententiam aliquorum Doctorum, tamen limitationes, quae ab ipsis contrarium opinantibus admittuntur in hoc casu procedunt, videlicet quando rescriptum esset gratiae, & non necessarium iustitiae, quo casu etiam retentam opinionem contraria rebannitio non induceret restitutionem quoad bona, ut ex Bald. Cardinali, Alex. & aliis pluribus notauit Sfortia, vbi proximè n. 2.

7 Vel quoties similes gratiae ex vsu Principis eas concedentis non extenderentur ad bona: nam ut ait Boëtius in praxi, titulo de remediis ex sola clementia Principis, n. 7. id sine dubio procedit, quando soleret Princeps per verbum Cancellationis banni intelligere de simplici indulgentia, non autem de plenaria restitutione, ut probauit Sfortia n. 21. qui eam tradit praedictam opinionem limitandam in crimine laesae maiestatis, & in aliis, quae omnia in hoc casu aequè procedunt.

8 Maxime quia verba rescripti solum respiciunt, ne expelleretur Maurus ab Hispania, & cum in hoc casu loquantur, non possunt procedere in restitutione bonorum, & gratia Principis, praesertim ad petitionem alicuius concessa, in dubio debet strictè interpretari, & non extendi ad alium casum non expressum, ut in terminis Bald. in l. si ademptis, C. de sententia Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

tentiam passis, vbi tradit diuersa esse capita exilij & amissionis, & confiscationis bonorum.

Deinde etiam si restitutio in hoc casu expressè ad 9 bona extenderetur, adhuc restitutio nec posset, nec deberet extendi ad bona iam à fisco in tertium alienata, l. 1. C. de sententia passis, vbi Bart. & alij in l. fin. C. eodem, vbi Angel. n. 5. Fulgosius n. 12. Imola in l. si marito, ff. soluto matrimonio, Paris. vol. 3. conf. 69. num. 196. & vol. 4. conf. 1. num. 21. Menoch. de recuperand. rem. 10. num. 10. idem cons. 103. num. 25. Afflictis in consuet. Regni in praludio, quae 25. num. 4. Sfortia de restitutione 2. part. quae 99. n. 41. vers. Qua conclusio, Antonius Gomez lib. 3. variar. titulo de iortura, n. 39. Iulius Clarus & alij innumeri, quos refert, & sequitur Farinac. in praxi criminaria, 1. p. q. 6. num. 33. & est communis doctrina, & ab omnibus admilla absque controuersia.

Et procedit etiam si bona confiscata peruenissent 10 in manus tertij, etiam ex titulo lucratiuo donationis Menoch. de praesumpt. lib. 5. praesumpt. 46. n. 6. Peregr. de iure fisci, lib. 5. titulo 2. n. 39. & 43. qui ampliat praedictam sententiam etiam si restitutus peteret, expressè restitui aduersus bona alienata, & rationem Doctores reddunt, quia nunquam praesumitur Principem velle prauidicium inferre tertio, & idem multo magis credendum est, nisi expresserit velle fisco prauidicare: nam omnis gratia, & restitutio interpretari oportet, ut minus quam possibile sit fisco damnosa reddatur l. ne damnosa, C. de precib. Imperat. offerend. latè Farin. vbi proximè.

Rursus ex l. Bene à Zenone, C. de quadrienni praescriptio. 11 plena securitas conceditur eis qui à fisco emerint, vel ab eo rem habuerint ex titulo oneroso vel lucratiuo, ita ut amplius non possit super illa inquietari actione reali, vel personali aut alia quacumque, & consonat l. 3. tit. 5. part. 5. & notantur Romanus, Roderic. Suarez, Grammatic. Crauet. Balbus, Anton. Gabriel. Dueñas, Gratian. Guillelmus, Benedict. Zephal. Bellon. & alij plures quos refert D. Castillo, 2. tom. controuers. c. 5. per totum, & licet aliquis voluerit dictae legis decisionem non procedere, quando fisco vendit rem velut suam, ex aliqua peculiari causa, nam in hoc casu, quando causa non verificatur, non esse emptorem securum tenentur, ex Doctrina Cyni, in l. 1. C. de heredit. vel act. vendita vbi etiam Baldus, & Salicetus, Alex. volum. 7. cons. 52. num. 7. Socinus Senior, cons. 46. num. 24. & consil. 121. num. 25.

Nam licet id verum esset, parum obstat in hoc casu, quia in eo non fuit facta restitutio bonorum, tamen etiam si procedere posset & fisco venderet adiecta speciali causa, scilicet confiscationis vel alia, & haec non verificarentur, tamen quia ut apparuit, ex actis bona vendita fuerunt in publica subhastatione, & Dominus cuius ut confiscata vendebantur non contradixit, & plusquam quatuordecim annis tacuit eo casu ceterum amittere ius, si aliquod ab illa bona possit habere ex singulari doctrina Baldi, in l. si Hypothecas, C. de remissione pignoris, vbi per illum textum tradit quando fisco vendit rem simpliciter ut suam, tunc emptor securus est, sine scierit, vel ignorauerit aliter venditionem, ex d. l. bene à Zenone, at verò quando fisco vendit rem ex aliquo speciali, titulo qui ius ad illam habet, potest petere Dominus rei rescissionem venditionis si non fuit negligens in contradicendo eam, sed si fuit negligens, & non contradixit eam si fisco vendit adiecta speciali causa, seu titulo dominij statim emptor securus est, & nota singularia verba Baldi, vbi proximè: Fisco distrahente si sciunt creditores ius suum, & negligunt ipsum perdunt,

perdunt. præsupponit, quod si nesciunt non perdunt, quia qui negligit perdit, sed qui nescit non negligit, quod est verum quando fiscus vendit iure creditoris, vel ex alio speciali titulo ex iure inualido secus, si vendit simpliciter.

13 Quod iure speciali procedit, ut tuta sit hasta fiscalis, d. l. Hypothecas, & idem in venditionibus quæ à fisco fiunt est necessaria contradictio, & reclamatio magis quam in aliis, nam eo ipso, quod non contradixit qui ius habet nullum recursum ad rem, potest habere, & singulariter notauit Castrensis, in l. fin. C. si aduersus fiscum, eis verbis: *Debit hoc dicere tempore quo subhastatur, si hoc non dixit non debet audiri si subhastationes sciuit, vel scire potuit, quia censetur ius suum remississe & est speciale in venditione qua fit per fiscum, & ultra quam aperte apparuit scientia, habuisse dominum bonorum venditionis à fisco factæ, & cum peteret implementum rescripti indulgentiæ, ne in exilium mitteretur nihil de bonis petiit, sed tacuit, per plures annos, quando venditio fit in publica subhastatione, sufficit scire potuisse cum ad quem posset interesse contingere, l. si Titius, 48. ff. de fideiussor. ibi: Cum scire potueras vel ignorare non debueras, & in terminis tradit Castrensis ubi proxime, sufficere ut nullus apparuerit ad contradicendum, quando fieret venditio, nota verba, Castrensis in d. l. fin. ad finem n. 4. ibi: Quia illud habet locum, quando fieret venditio pro alio debito quam fiscali, vel quando ipse dominus venderet, sed sufficit ibi ad excludendos omnes, quod nullus tempore subhastationis comparuerit ad contradicendum.*

Vterius nam opinio eorum qui crediderunt, d. l. bene à Zenone, locum non habere, quando ex aliquo titulo fiscus rem venderet, procedit, quoties exprimit titulum ut causa ex qua venditio fit, nam tunc si causa & titulus non verificatur, sed falsus reperitur potest verus Dominus rei illam euincere, at verò quoties non exprimitur causa, & titulus eo modo, sed per modum demonstrationis vel simplicis enuntiationis tunc etiam si titulus non verificetur non manet venditio restricta, & limitata ad titulum, & emptor non adstringitur ad tituli probationem quia sufficit, Principem vendere rem ut suam, ut ex Menoch Portio, Hondedeo, D. Castillo, d. c. 5. n. 61.

Et hanc limitationem, vel distinctionem quoties titulus adicitur, demonstrationis causâ, vel restrictionis, seu limitationis, admittunt Doctores qui contra tenuerunt, & fundatur in l. nec vllam, §. item si quis à fisco, ff. de petitione hereditatis, ibi: *Item si quis à fisco hereditatem tanquam vacantem emerit, æquissimum erit vtilem aduersus eum dari: Vbi aperte constat, venditionem factam fuisse limitatam ad titulum, ac perinde aduersus emptorem actionem dari, & differentia ratio ex iuris principiis in eo consistit, nam quando fiscus vendit rem aliquam tanquam talem, & ex aliqua causa sibi pertinentem errat in ea qualitate quam voluit, verificari in re vendita, & consequenter deficiente ea qualitate, deficit consensus venditionis, ut sustineri valeat arg. l. si per errorem, cum vulgatis, ff. de iurisdict. omn. iudic. at verò quando fiscus adicit, qualitate solum demonstratiuè vel ex narratione, veluti si dixerint, *vendo talem rem confiscatam vel in qua successi, non est credendum consensus venditionis, & eius valorem pendere ex probatione causæ, quasi, ad eam solum restringeretur venditio, arg. l. demonstratio falsa, 17. ff. de condit. & demonstr. eis verbis: Seruum Stichum quem de Titio, emi fundum Thulculanum qui mihi à Scio donatus est, nam si constat de quo homine, & de quo fundo senserit restatur ad rem non pertinere si is quem emisse significauerit donatus sit, aut quem donatum sibi esse significauit, emerit.**

Et quæcunque iura quæ in contrarium possent adduci, vt l. talis scriptura, in fine de legatis, 3. l. Quintus, 27. §. 2. ff. de auro & argent. legato, vbi ex demonstratione adiecta ita legatum sustinetur, si vera sit demonstratio, debent hæc iura interpretari, quando non ponitur ad demonstrandum tantum, quia licet falsa demonstratio non vitiat dispositionem, si verò adicitur ad limitandum & restringendum, tunc falsa in vtilem reddit dispositionem, ita Bart. in l. demonstratio falsa, vbi Socinus num. 8. Ripol. ad eundem textum, ad titulum de condit. & demonstrat. n. 46. idem Bartol in l. scire debemus, ff. de verb. signif. Cuiac. lib. 7. obseruat. cap. 19. Donellus lib. 8. comment. cap. 14. vbi interpretatur d. l. demonstratio, l. falsa, 12. in principio, de conditionibus & demonstrat. leg. 1. §. si quis, 8. ff. de dote prælegata, & conciliat cum l. quibus, 40. §. penultimo, ff. de condit. & demonstrat. l. si sic, 75. §. 1. l. si seruus, 108. §. qui quinque, de legatis, 1. l. 1. §. sed et si, 7. de dote prælegata, l. legauit, 25. de liberat. legata, quibus adde quæ ex Cuiacio, Antonio Fabro, Petro Gregorio, Iulio Pace, Gedeone, & aliis notauit Osualdus in notatis dicti cap. 14. D. Richard. in §. hinc proxima, 30. instit. de legatis, & in presenti etiam si in venditione diceretur fiscus in bonis illis successisse, tamen id demonstratiuè adiectum, non restrictiue, quia non dicitur vendi prædicta bona, quasi in eis fiscus successerit, sed simpliciter traditur successisse, & bona ut fisci vendi, & series venditionis aperte demonstrat, non restrictionis vel limitationis causâ, sed solum demonstrationis, ex qua fiscus venderet, esse adiectum.

Deinde etiam si in hoc casu domino bonorum expressè eorum restitutio concessa fuisset à Principe, tamen non potest excludi ius præscriptionis, quod emptori competere potest ex eo quod possedit titulo & bona fide, & venditio facta fuit sub hasta fiscali, & habuit emptor continuam possessionem temporis plusquam quatuordecim annorum cum scientia & patientia aduersarij, quod sufficere ad rerum immobilium præscriptionem inter præsentis quam decem anni, complere possunt, l. 18. tit. 19. part. 3. vbi Greg. Lopez glossa 4. & 5.

Maximè cum nullum vitium reale possit præscriptionem impedire, quia illud solum impedit, si res furtiua, vel vi possessa, l. sequitur, §. quod autem cum seqq. l. vbi lex 29. l. non solum 33. de vsucap. & res furtiua esse non potest sine affectu furandi: nam sine illo furtum non committitur, & in tantum verum est non esse aliud vitium, quod præscriptionem impediatur: nam etsi fuerit dolus, vitium aliquod, aut scientia iniustæ possessionis, ex parte actoris non afficit rem, ita ut successor particularis ex causa onerosa non possit præscribere, l. ambitio, iuncto §. si quis autem, ff. de diuers. & temporal. præscript. & quamvis actor fecerit vim compulsuam, nisi fuerit expulsus rei non inducit vitium reale, l. si vi, vel metu 3. C. de his que vi, metu, & causa, cum aliis, quos refert D. Richard. in §. furtiua instit. de vsucap. n. 9. Donellus lib. 5. comment. c. 24. Cuiac. lib. 17. obseruat. c. 10. Osuald. in notat. d. c. 24. lit. D.

Vnde quamuis bona, quæ concessa ex rescripto, quod ea comprehenderet, fiscus venderet ex titulo particulari, restrictiue, & limitatiue adiecto, isque falsus, & erroneus appareret, adhuc non posset impedire bonorum præscriptionem: nam quamvis error falsæ causæ vsucapionem non parit, veluti si quis possideat rem existimans sibi esse donatam, cum donata non sit, l. Celsus 27. ff. de vsucap. l. si existimans 3. ff. pro soluto, aliàs l. fin. ff. de vsucap. cum aliis, id tamè intelligitur, quado ipse possidens, qui re accepit in facto proprio

proprio erravit veluti existimans se emisse rem quam non emit, & adhuc si in hoc casu habet iustam causam erroris, non inde impedienda præscriptio, at verò quando error est ex parte dantis non impeditur vsucapio in eo, qui rem accepit, ut sunt iura expressa, & notissima in l. quod vulgo 11. ff. pro emptore, l. pignoris 13. §. 1. ff. de vsucap. iuncto Bart. & Castrensis in l. 3. in fin. ff. de acquir. possession. Cuiacius tract. 7. ad African. in l. Celsus, ff. de vsucap. Gilqueniens de præscript. 2. part. membr. 1. cap. 18. Menoch lib. 5. præsumpt. 3. n. 3. 2. & 35.

20 Præterea, quod traditur de æquitate, ut ex ea oblato pretio sint bona restituenda vindicanti nihil est absurdus: nam contra ius scriptum, nisi æquitas scripta non admittitur, l. placuit, C. de iudiciis, ut Bart. Castrensis & alij ex Glossa, Fulgoso, Iafone, Decio, Cagnolo, & Mainerio refert Morla tit. de legibus, q. 11. n. 7. et si ille non probat, sed licet non requiratur, ut æquitas sit scripta, debet esse à iure admilla, quod in hoc casu non procedit.

21 Tum non solum id respicit æquitatem, sed potius manifestam iniquitatem redolet, quia aut emptor non adquisiuit dominium ex venditione, vel præscriptione, & eo casu vindicans bona sua, non habet necesse pretium offerre, ut ei restituatur, sed suo iure, & vindicatione uti, aut emptor ex venditione fiscali dominium adquisiuit, & sibi præscriptione confirmauit, quo casu oblatione pretij auferri non potest, nec quod de praxi tribunalium Hispaniæ adiectum est si præ n. 5. potest in argumentum adduci, quia procedit, quando bona debitoris dantur in solutum eius creditori, ut illa possideat iure pignoris: nam tunc quamuis de rigore iuris dentur solum nouem dies ad retrahenda bona immobilia debitori, Couarr. lib. 2. var. c. 11. n. 1. Castillo in l. 70. Tauri, verbo remate: tamen ex æquitate conceditur illi, ut post hoc tempus ei permittatur bona retrahere soluto debito, & ratio huius æquitatis in eo consistit: nam quamuis bona debitoris addicantur creditori sub velamine, & forma emptionis & venditionis, tamen hæc non habetur pro vera venditione, & idem creditor dominus bonorum non fit, sed tantquam ex pignore iudiciali illa retinet, & idem merito debitor potest bona retrahere à creditore, qui dominus non est, & hoc pignus inducitur ex decisi. textus in l. à Diuo Pio 15. §. si pignora, ff. de re iudicat. & fructus restituendi debitori cum re, si pretium obtulerit cum redditibus à legibus permissis.

22 At verò si alteri quam ipsi creditori, vel creditori pluris licitanti supra aliorum pretium res vendatur, cessat prædicta æquitas; nam emptor fit Dominus rei, idque nisi ex causa læsionis intra quadriennium intendenda, rescindi non debet, & hæc æquitas obseruatur stylo & praxi Tribunalium Hispaniæ, ut notum est, & de illa testatur Couarr. lib. 2. variar. resolut. c. 11. Felician. in appendice ad lib. 1. de censibus, c. 3. qui prædicta confirmant, & omnes supra dicti n. 5. addendi Azeued. in l. vlt. tit. 12. l. 4. Recop. n. 127. Auend. lib. 2. de exeq. mandat. c. 12. n. 1.

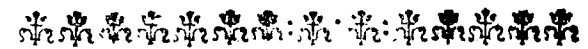
23 Sed decisio Giurbæ 105. n. 14. de qua obiecimur, n. 5. potius nostram sententiam confirmat, quia loquitur quando transacti quatuor menses, qui ut nouem dies apud nos conceduntur debitoribus ad redimenda bona, quæ propter debita illorum venduntur, & Princeps tempus transactum redintegranit, ut pretio soluto possit debitor redimere bona, quæstio fuit an debitor teneatur stare colono, cui emptor re locauit, & procedit in terminis læsionis, ut æquitas prædicta consideretur, quod longè differt à nostro casu.

24 Denique, quæ contra obiecta facillimè diluuntur: Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

nam illud, persona exempta, quæ pretiosior in eius accessionem bona venire quasi necessaria ad vitam sustinendam, nihil ad rem facit, quia id locum habere non potest, quando Princeps noluit restitutionem concedere bonorum, sed potius post indulgentiam bona vendit, ut in nostro casu ex doctrina Peregrini d. l. 5. de iure fisci, tit. 1. n. 76. limitatur à Matthæo de Afflictis, quem ipse refert, quando restitutio conceditur, quod longè diuersum est, & cum in hoc casu restitutio concessa non fuisset, videtur ex omnium, quos retulimus, sententia, prædictum non posse procedere, nec quod de beneficio Principis latissimè interpretandum animaduertimus, quia interpretatio referenda ad illud, quod rescriptum potest comprehendere, & cum non comprehendat bonorum restitutionem ad eam non extendendum.

Textus verò in l. etiam si aliter nec vllam 13. §. item si quis, ff. de petit. heredit. de qua secundo loco obiectum fuit, iam supra eam late fuimus interpretati n. 15. ut idem aduersus emptorem vtilis detur actio, quia fiscus vendit hereditatem, quasi vacantem, eâ adiectâ demonstratione ad limitandum, & restringendum contractum, & idem si causa vendendi falsa sit omnino, differt consensus venditionis, ut probauimus.

26 Quod verò obiectum fuit de iure bona retrahendi, quod competit debitori iam supra n. 21. animaduertimus, non posse in hoc casu locum habere, & longè dissimilem esse praxim, quæ in Senatibus Hispaniæ obseruatur.

ALLEGATIO XLIV.

Emptor quando teneatur stare colono in venditione rei fiscalis?

- 1 Emptor regulariter non debet stare colono. l. emptorem, 9. C. locato, & n. 10. l. si merces, 25. §. qui fundum, l. qui fundum 32. ff. locati. l. 19. tit. 8. p. 5. & n. 10.
- 2 Emptor adquiret ius in re, & idem præferendus colono qui solum habet ius ad rem. Obligatio personalis non sequitur possessorem rei. l. fin. de contrah. emptione. Locator qui rem vendidit tenetur ad interesse. l. si in lege, 24. §. fin. ff. locati.
- 3 Emptor rei fiscalis tenetur stare colono ne fiscus teneatur ad interesse interceptæ conductionis. l. fin. in principio versic. Papinianus, ff. de iure fisci.
- 4 Fiscus si emptor sit quia cessat ratio, ut teneatur ad interesse non debet stare colono.
- 5 Colonus non tenetur stare emptori. l. qui fundum, 35. ff. locati.
- 6 Colonus ad longum tempus non tenetur stare emptori. licet ex parte locatoris singularis successor debeat stare colono ad longum tempus.
- 7 Emptor rei fiscalis condacta, solum debet exigere pensionem non annullare conductionem.
- 8 Causa cognitionem que requirunt sine ea decerni non possunt. l. ne quidquam, §. vbi decretum, ff. de officio Procons.
- 9 Contractus fieri censetur iuxta consuetudinem, & stylium Senatus. l. semper in stipulationibus, ff. de regulis iuris.

- Clausula consueta in contractibus fisci pro appositis & expressis habenda.*
- 10 Fisci obligatione ab interesse cessante an emptor rei fiscalis debeat stare colono?
l. Paulus alias Sempronius, §. qui pignus, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.
 - 11 Ratio legis restringit eius dispositionem l. illud, ff. ad legem Aquiliam.
l. regula, §. fin. ff. de iuris, & facti ignorantia. l. nomine debitoris, §. ult. de legatis 3. l. 2. §. si mater versic. quod si curatores, & versic. quod si decesserint, ff. ad S. C. Tertull.
 - 12 Interest valde sumptibus, & molestiis non vexari.
 - 13 Interesse alicuius consideratur alterius voluntate non subici, sed ex sua rem disponere.
l. ult. ff. de usu, & habitatione. l. quamvis melius, ff. de usufructu.
 - 14 Pignoris datione non soluitur locatio.
l. in venditione, §. si quis fructus, ff. de bon. auib. indic. possidendis.
 - 15 l. si debito, 10. ff. de pignoribus.
 - 16 Pignori res duobus data ille preferendus qui in possessione est.
l. cum Republicam, l. si fundum, Cod. qui potiores. l. si generaliter, 6. C. eodem.
 - 17 Hypotheca supposita re locata non excluditur conductio venditione.
 - 18 Fiscus habet privilegium hypotheca in omnibus contractibus quos gerit.
l. auferitur, §. fisci, ff. de iure fisci. l. 2. & 3. C. de privileg. fisci.
Hypotheca qua fisco conceditur licet non conuenia, an contra illam contrahentibus concedatur?

Fisci re vendita an teneatur stare colono vel conductori, & quando emptor offert interesse, quod fisco ne conductor expelleretur, contingere posset, conductio resoluatur ex venditione?

N hac quaestione regulariter certum est emptorem non teneri stare colono, *l. emptorem 9. C. locato*, quod probantur post Glossam ibi communiter Interpretes, Cynus, Butricarius, Bart. Albericus, Baldus, Castr. & Salicetus, & facit *l. qui fundum 32. l. si mercus 25. §. qui fundum, ff. locati, l. 19. tit. 8. part. 5.*

2 Et ratio est, quia emptor aut alius particularis successor ad quem res pertinet, inde videtur acquirere dominium, vel ius ad illud habet, & ideo preferendus colono, vel inquilino, qui nullum ius in re habet, sed tantum locatorem obligatum actione personali, quae non sequitur fundi possessorem, vt omnes notant in *l. fin. ff. de contrahend. emptione*, ac perinde non tenebitur stare colono, quamvis colonus possit agere contra locatorem, qui rem vendidit pro interesse, & damno, quod sentiret, eo quod conductio resoluatur venditione rei locatae, *dict. l. si mercus, §. qui fundum, l. si in lege 24. §. fin. dict. l. qui fundum 23. ff. locati, d. l. 19. part. 5.*, notarunt Gregor. Lopez in ea glossa 5.

2 Ant. Gomez 2. tomo *variari. m. cap. 3. n. 9.* & ex Castrensi, Imola, Baldo, Decio, Iafone, Gozadino, & aliis notant Couarr. *lib. 2. var. c. 15. n. 1.* Surd. *decis. 40. n. 4.* Hieron. Laurentius *decis. 108.* Gratus *lib. 1. respons. 95.* Roman. *cons. 309.* Duenas *regul. 240.*

3 Ex quo in fisco ex eius privilegio, ne ad interesse vel de euictione teneatur conductori, vel colono in iure admissum est, vt emptor rei fiscalis teneatur stare colono, illumque non possit expellere, sed solum percipiat pensionem conductionis, *l. fin. in principio, versic. Papinianus, ff. de iure fisci*, ibi: *Emptorem vero pensionem eius anni accepturum, ne fisco colono teneatur, quod ei frui non licuisset.* Et ita accipit glossa, & conclusionem desumunt ex eo textu Bart. & reliqui Interpretes communiter, ibi idem Bart. Salicetus, & Castrensi, in *d. l. emptorem*, & idem Bart. & Platea in *l. cognouimus post principium, C. de mancipiis, & colonis, lib. 11.* Greg. Lopez ex Ludouico Romano, & aliis in *dict. glossa 5.* Barbosa in *l. si filiosum, 26. §. 38. ff. solut. matrimonio.*

4 Et haec est vera ratio huius privilegij fiscalis, vt exprimitur in *d. l. fin.* non vero quae traditur a Pinello in *l. 1. C. de bonis maternis, 3. part. n. 68.* dum credit inde procedere: nam qui a fisco conducit vile dominium in re acquirit, quod recte improbat Barbosa *ubi proxime, n. 39.* ex Bart. Alex. & Baldo Peregrinus *de iure fisci, lib. 6. tit. 4. n. 33.* ex Boherio, Guidone Pape, & aliis pluribus D. Alfaro *de officio fiscalis, glossa 34. §. 1. speciali 16.* ex Zephalo, Curtio, & aliis, idem Alfaro *d. gloss. 34. §. 2. de locatioe, n. 94.* & cum haec ratio cessat, quando fisco emptor est, cum non teneatur ad interesse colono, ideo illi stare non debet, vt ex Laudenfi, & Lucano idem D. Alfaro *gloss. 34. n. 66.*

5 Nec aliquid infringet predictum fiscale privilegium, vt emptor rei fiscalis teneatur stare colono, quod a contrario regulare est, vt colonus non teneatur stare emptori, qui non habuit cessionem a venditore, vt ex *l. qui fundum 35. ff. locati* tenuerunt plures, quos refert Ant. Gomez *tom. 2. variari. c. 3. n. 9.* Barbosa in *d. §. fin. n. 20.* Surdus *decis. 52. n. 7.*

6 Idque etiam si conductio fieret ad longum tempus; nam etiam si ex parte locatoris tenetur singularis successor stare locatoni ad longum tempus ex traditis a Couarr. *lib. 2. variari. cap. 15. n. 2.* Greg. Lopez in *d. l. 19. glossa 7.* tamen ex latere conductoris non teneri re vendita stare emptori, nisi habeat cessionem a locatore, & venditore notarunt Bart. in *d. l. qui fundum, n. 2.* vbi Bald. in *principio*, & Castrensi, *n. 2.* Greg. Lopez in *d. l. 19. glossa 2.* quia cum id privilegium fiscale ex *dict. l. final.* inde procedat, ne teneatur fisco colono damnum facere, & nullum interesse fiscale consideretur, vt colonus teneatur emptori rei fiscalis, ideo ex iuris regulis haec res procedit, nullam habitam fisci consideratione.

7 Haec autem quaestio in casu emergenti euenit, cum gabellae cuiusdam oppidi, quod in capitatione ad decem annos cum Rege conuenerat, mille pro suis vectigalibus soluere in quolibet anno, & tempore pendente gabellae venditae fuerint alicui facta computatione ad venditionem pro pretio quo respiciebat populi incapitatio, emptor vero voluit postea vectigalia administrare, nec stare incapitationi, populus vero id non esse ferendum dicebat, quia emptor fisci tenebatur stare incapitationi, quae consideratur, vel vt quaedam conductio vectigalium pro eo tempore, quo incapitatio durat, & quemadmodum emptor tenetur stare fisci colono, nec illum potest expellere, ita similiter emptor Gabellarum non poterit eas administrare, donec incapitatio finiatur, & pro eius tempore

tempore contentas esse debet pretio capitationis, quod ei a populo offerebatur iuxta *d. l. fin. versic. Papinianus, ff. de iure fisci*, & quod ex communi sententia Bartoli, & aliorum plurimorum notauimus *n. 3.*

8 Accedit etiam: nam etsi emptor pro se expendebat, vt & si alius in omnibus venditionibus vectigalium visitata esset conditio, vt emptor teneretur stare incapitationi, & in hac venditione omissam fuisse praedictam conditionem, id tamen populus obiciebat factum fuisse sine praenata causa cognitione, ac perinde sine ea decerni non potuisse, *l. ne quidquam, §. ubi decretum, ff. de officio Proconsulis, Ant. Fab. in eius rationali, & de error. Pragmatic. decad. 10. errore 6.* Mendoza *lib. 1. de past. c. 5. n. 10.* ex Fulgof. Salomnio, & aliis Morl. *tit. de iurisdic. q. 16. n. 9.* Parlad. *lib. 2. verum quotidianarium, c. fin. §. 2. n. 2.* ex Maranta, Scacc. & pluribus Osuald. ad Donell. *lib. 23. comment. c. 8. in notatis, lit. B.*

9 Tum etiam si ibi tradatur per libellum expediri non posse quae causa cognitionem desiderant, etiam pro se Populus expendebat, nec in libello dato ab emptore fuisse positum, praedictam conditionem consuetam non apponi, sed postea a Tabellione omissam, & ideo ob stare non oportere, quia semper contractus intelligitur iuxta consuetudinem, & stylium Senatus cum clausulis consuetis *arg. l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iuris, Innoc. in c. Rainald. super gloss. verbo, consuetudinem, de testamentis Menoch. de arbitrariis lib. 1. casu 83. n. 10.* Magonius *decis. Florentina 56. n. 3.* & *decis. Lucensi 7. n. 21.* Surd. *decis. 223. n. 11.* & *de aliment. tit. 1. q. 66. n. 4.* Borell. in *summa decis. tit. 14. n. 93.* & haec conditio quae maxime interest in similibus contractibus fisci apponi solet, pro expressa accipienda, ne fisco pro interesse teneatur.

10 Quaestio vero inde excitata, nam emptor dicebat se nolle ex administratione vectigalium amplius percipere, quam quod ex incapitatione pro eo tempore Populus fisco soluere tenebatur, & cessante fisci interesse, vt stetur colono, & populi damno, quia Populus nihil aliud soluit quam id ad quod obligatus fuit, recte poterit administratio vectigalium emptori concedi, nam cum ea ratione a regula *leg. empt. C. locato*, existimatur causa fisci ne pro interesse possit conueniri, quocies illud oblatum, vt in praesenti videtur, etiam si alius emptor teneatur stare colono, vt quoties iste sibi cauit hypotheca rei locatae, vt in *d. l. empt. & in d. l. 19. tit. 8. p. 5.* vt cessante ratione in nostro casu possit expellere colonum, *arg. l. Paulus alias Sempronius, §. qui pignus, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur*, ex Bart. Alex. Iaf. Imol. Castr. Rom. Salicet. Anania, Fanensi, Loazes, & aliis probauit Couarr. *d. c. 15. n. 3. versic. secundum*, quod recte intelligit, Greg. Lop. *d. gloss. 4. versic. & licet*, vt debeat considerari verum interesse non vero captiosam voluntatem, quando nihil sibi aliud interstet, quam pertinaciter in conductione velle manere, & in terminis quod si interesse farciatur emptor stare colono non cogatur, post supradictos additis Barbat. Soc. Gozadin. Negulant. Grat. Duen. & Roland a Valle tenuit Card. Pereira, *de renouatione Emphyteut. 1. p. q. 1. n. 23.* vbi *n. 24.* respondet contrariae sententiae fundamentis & Doctoribus.

11 Tum etiam facit quia deficiente ratione legis eius dispositio debet cessare, *l. illud ad legem Aquiliam*, nam ex ratione dispositio restringitur, *l. regula, §. fin. ff. de iuris, & facti ignorantia, l. nomine debitoris, §. ultimo de legat. 1. l. 2. §. si mater versic. quod si curatores, & versic. Quid si decesserint, ff. ad Tertullianum*, vbi Bart. Bald. Alber. Imol. & Castrensi. Tiraquell. late tractat. Ioan. Bapt. Larrea *Allegat. Fiscal. Pars I.*

cessante causa, 1. p. n. 203. Ofalc. *decis. 49. n. 5.* Surd. *cons. 96. n. 20.* Thesaur. *lib. 3. quaestionum forer. c. 117. a. n. 11.* Molin. *lib. 1. de primog. c. 5. n. 18.* & *lib. 3. c. 5. n. 19.* Barbosa in *l. si constante, n. 103. ff. solut. Matrimonio*, & pluribus D. Castillo *lib. 1. controuer. c. 22. n. 77.* & *tom. 5. 2. p. c. 169. a. n. 24.* adde Barbof. *axiomate 197. n. 11.* & cum interesse fisci cessare certum sit, videtur dispositionem *dictae legis finalis* quae cogit, emptorem fisci stare colono fiscali, debere etiam non procedere.

12 Verumtamen adhuc difficile visum fuit concedere administrationem vectigalium emptori, tum quia certe taxari non poterat, vectigalibus administratis ne excederet quantitatem incapitationis, nam cum ex administratione vectigalia exigantur, ex quibuscunque contractibus necessum foret fieri, cum Populo calculationem eius quod exactum, quo nimis populus grauari videbatur, nam ad quantitatem, quam soluere debebat populus inter suos vicinos, iuxta negotiationes & bona cuiuscumque quantitatem quam soluere debebat destinabant, idque potius ex omnium vicinorum voluntate & consensu, & valde interest sumptibus, litibus, & molestiis non vexari, *c. finem litibus*, vbi notatur *de dolo & contumacia*, & communiter Doctores in *l. ad preemptionem, ff. de iudic. c. Tiraquell. de retract. Lignag. §. 8. gloss. 7. a. num. 20.* Rebuff. in *proemio concordat. v. rbo sumptibus, pag. 511.* & in *leg. litis nomen. 26. ff. de verb. signif. Cotta in memorabilibus verbo lite.* Gonzalez *reg. 8. Can. 12. §. 7. n. 12.* Barbosa alios referens in *collect. d. c. finem litibus.*

13 Sed etiam interesse populi considerabatur: nam pro tempore incapitationis ille vectigalia sua administrabat, & alterius (id est) emptoris voluntati subiciendum graue, & arduum existimatur, etiam si ex eo alicui utilitas pronemiat, *l. ult. ff. de usu & habit. l. quamvis melius, ff. de usufructu* quia, vt inquit Cassiodor. *lib. 1. epist. 38. ibi Non est beneficium, quod praestatur inuitis, nec cuiquam videtur vile, quod aduersa voluntate conceditur*, & pro arbitrio suo administrare velle, vel nolle interesse alicuius consideratur, *Gloss. in leg. cum seruus, verbo furti, ff. de condit. cans. dat. Alex. in l. cum quid, n. 1. ff. si cert. pes. & vol. 2. cons. 5. in fin.* Iafon. in *l. 2. n. 99. C. de iure emphyt.* late Tiraquell. *lib. 1. de retract. in prefat. n. 25.* Pinell. in *rub. C. de rescindend. 1. p. c. 2. n. 24.*

14 Denique illud etiam difficultatem mouet, ne potuisset administratio concedi, quia haec venditio vectigalium non fuit perpetua, sed regularis in pignus, ita vt posset recuperare fisco haec vectigalia, quandoque pretium obtulisset, quod dicimus *Alcanalas en empeno y alquitar*, & in hoc casu seculo fisci privilegio, vt emptor teneatur stare colono, videbatur dicendum, quia quoties res locata in pignus datur, non ideo excluditur conductor: nam *decisio d. l. emptorem*, non procedit in eo cui pignus datur, vel plenum dominium in re non acquirit, vt probatur in *l. in venditione, §. si quis fructus, ff. de bonis auctoritate indicis possid. ibi: vel si iam a debitore vel locatus erat vel venierat, seruabit Prator venditionem, & locationem a debitore factam, etiam si minoris distractum est, vel locatum*, & in eo qui missus est in possessionem, ex Saluiano interdicto iure pignoris, vt teneatur stare locatoni, ex Bart. Salicet. Iafone, Panormit. & Guidon. probauit D. Ludouic. *decis. 68. n. 6.* & 7. adde quae ex Salicet. Bald. Coler. & aliis notant Neuius in *d. §. si quis fructus.*

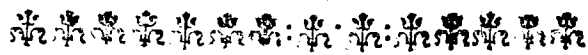
15 Facit *l. si debitor 10. ff. de pignoribus* vbi quando duobus pignori res datur, debet praeferrri alteri ille, qui in possessione est, eis verbis: *Inter ipsos autem si quaestio moueatur,*

moueat. possidentis meliorem esse conditionem, vbi Bart. Bald. & Cassal. Negulant. de pignorb. 2. membr. 5. part. n. 51. Tiraquell. de primogen. q. 17. opin. 1.

16 Vnde cum ex incapacitatione vectigalium Rex ad eius obseruantiam obligetur simul cum ipsis vectigalibus, quæ populo conducta, quamuis postea vendantur, *en empeno alquitar*, quod nihil aliud, quam pignus constituit, dicendum est populum, qui in possessione est, in administratione præferendum, & iuuat lex, *cum Republicam 2. C. qui potiores, vbi Respublica missa in bonorum possessionem, vt præferatur creditori, cum quo antea dominus bonorum contraxit, necessarium est, vt primus creditor solum habeat obligatum debitorem actione personali, textus, ibi: tamen si personali actione eum habuit obligatum, & probatur in l. si fundum 4. statim seq. C. eodem, vbi res duobus pignori obligata ille præferendus, qui potior est tempore; idque etiam si in priore obligatione pignoris solum generaliter res comprehensa, in secunda verò specialiter res pignori datur, l. si generaliter 6. C. qui potiores.*

17 Iuuat etiam ratio, quam supra in principio expendimus, vt idem resoluatur conductio per venditionem rei alteri factam, quia debet ius reale emptoris præferri actioni personali, quam contra locatorem conductor habet, vnde quoties hypotheca intercessit in vectigalium incapacitatione, vt in presenti, quia conductor habet ius in re, tunc non poterit à conductioe expelli per emptorem, vt notauit Greg. Lop. in l. 19. gloss. 7. per textum, ibi tit. 18. p. 5. videlicet inde ibi tradit decisionem d. l. emptor. cessare, quando res ad longum tempus locata, quasi tunc conductor habeat ius in re, & non debeat cedere emptori, & procedit ex eo opinio, quam supra notauimus, quando rei locata hypotheca ad locationis firmitatem intercessit, non finiri conductioem ex venditione, & probatur Bart. in l. emptorem, C. locato, vbi communiter Doctores idem Bart. in l. qui fundum ff. locati, Abb. in c. fin. ne Prælati vices suas, Negulant. de pign. 1. membr. 2. part. princ. n. 6. late pluribus Petr. Barbof. in l. si filius familiaris 26. §. fin. ff. solut. matr. n. 31. cum seqq.

18 Rursus, quia licet non esset filii priuilegium, de quo supra, & vt animaduertimus, nec expressa adiecta hypotheca pro firmitate incapacitationis, tamen quemadmodum fiscus habet hypothecam in bonis sui debitoris, etiam si de illa conuentio non fiat, l. auferitur, §. si fiscus, ff. de iure fiscali. l. 2. & 3. C. de priuileg. fiscali, Bart. in l. plusquam, n. 2. C. de iure fiscali, lib. 10. Iason in §. item Seruiana, n. 34. in §. de actionibus, Negulant. de pignorb. 4. membr. 2. p. principali, n. 113. Peregr. de iure fiscali, lib. 6. tit. 6. per totum, D. Alfaro d. gloss. 34. n. 116. quæ hypotheca ex aliquorum sententia quemadmodum fisco conceditur contra debitorem, etiam contra illum ei, qui cum fisco contraxit, ex æquitate tituli ff. quod quisque iuris in alium statuerit, ipse eodem iure vtatur, & quod notarunt Bartol. & reliqui communiter ibi. Et quamuis hæc opinio non satis tuta sit, tamen recte ex prædictis rationibus administratio in hoc casu denegata, procedit praxis & stylus nostri Senatus Regalis Patrimonij, vt in omnibus similibus contractibus semper adiciatur clausula, vt isti emptores gabellarum debeant stare incapacitationi, quod ultra quam vtilitati, & auctoritati fisci congruit, vt eius contractus sint stabiles, & firmi, expedit Reipublicæ, ne Vassalli, qui contraxerint cum fisco, auaritia eimentium gabellas possint pro tempore incapacitationis inquietari.

ALLEGATIO XLV.

De retractu iurisdictionis.

- 1 Emptorem à venditione facta non licet repellere. l. dudum in fine, l. inuitum, C. de contrab. emptione.
- 2 Retractus terminus continuus est. l. 8. tit. 11. lib. 5. recop. Retractus qua damna considerant Doctores. l. fin. C. de iure emphyteutico.
- 3 Fiscus non potest abdicare rem emptori eo inuito. l. de contractu, l. fin. Cod. de quadrienni j præscript. l. 1. 2. C. ne fiscus rem quam vendidit euin. l. Titius puerum, ff. de obsequiis à liberis præst. & num. 22. l. post legatum, §. si post, vers. si seruum ff. de his quibus vt indignis. l. cum affirmas, Codice, de liber. caus. & numer. 23. l. is qui suis, §. si ab ignoto; de manumissio. & num. 22. l. si ex liberta, C. de liber. causa, & n. 22.
- 4 Princeps potest per legem generalem tollere ius tertij. l. fin. C. si contra ius vel util. publicam.
- 5 Retractus consuetudine vniuersali Hispania conceditur populis ad retrahendam iurisdictionem venditam à Principe. l. 2. in fine ff. si liber. ingen. esse dicatur. l. si qui, §. fin. C. de parr. qui filios distrah.
- 6 Vassalli inuiti non debent à Dominio Regis alienari.
- 7 Vassalli dominorum quodam modo ingo seruitutis subiacent.
- 8 Regis dominium non mutari Vassallorum maximè interest.
- 9 Fiscus debet requirere socium in venditione rei communis, vt si tantumdem offerat præferatur. l. necesse, ff. de in diem adiectio. l. 1. ff. de priuileg. creditorum. l. 55. tit. 5. p. 5. l. 7. 8. 9. & 10. cum sequent. tit. 11. lib. 5. Recop. & num. 17. l. 70. Tauri. l. 2. C. de commun. rer. alienat. l. 1. C. de vendit. rerum fiscalium, lib. 10.
- 10 Vectigalibus venditis cum iurisdictione competit populo ius retractus. l. 11. tit. 9. lib. 3. recop. l. 11. tit. 7. lib. 9. recop.
- 11 Retractus ex consuetudine regulatur.
- 12 Castellæ vsu, & consuetudine receptum vt populis in venditione iurisdictionis competat retractus.
- 13 Retractus concessus vassallis, quando indulto Gregorij XIII. Ecclesiarum vassalli à Philippo II. venditi.
- 14 Populus qui semel alienatus à Regali Patrimonio si ad illud redit pristinum statum recuperat. l. filio quem Pater, ff. de liber. & posthumis. l. quæsitum, §. illud fortassis. de leg. 3.
- 15 Rursus ad primam naturam facilis. c. ab exordio, 35. distinctione.

- c. 2. de decimis lib. 6. litem verba, §. quod adiicitur, ff. de constit. pecun.
- 16 Contrahens debet esse certus de qualitate contractus, & conditione personarum cum quibus contrahit.
 - 17 Retractus iure sanguinis ad nouem dies nostris legibus limitatur. Casus omissus ex iuris dispositione regulandus. Retractus non præscribitur regulariter nisi triginta annis. Tempus præfinire retractus ex arbitrio Iudicis pendet.
 - 18 Restitutio in integrum competit vniuersitati si transierit tempus retractus.
 - 19 Retractus tempus transit pendente nullitate venditionis. l. cum quidam, ff. de bonor. possess.
 - 20 Retractus concessus Populis ex conductionis millionum non limitatur ad tempus.
 - 21 Rationis identitas idem ius inducit. Odiosum non censendum sed fauorabile quod respicit publicam utilitatem.
 - 22 Retractus inest contractui.
 - 23 Manumittere cogitur qui recipit vt manumitteret.
 - 24 Clausula venditionum qua excludunt retractum venditorem obligant, non verò tollunt ius retractus ei qui habet. l. Scia, ff. de euct.
 - 25 Retractus actio est personalis in rem scripta. Retractus competit etiam inuito venditore. l. si post mortem, §. fin. de bon. poss. contra tabul.
 - 26 Clausula insolita videntur potius posita ex sollicitudine emptoris quam voluntate venditoris. l. si quis fugitiuus, 4. §. apud Labonem, ff. de adilit. edicto.
 - 27 Simulationem, & fraudem arguere videntur clausula insolita.
 - 28 Retractus iuri non censetur velle Principem præiudicium inferre.

Utrum vendita iurisdictione concedatur populo petenti retractus oblato eodem pretio, quod dicimus Tanteo, vt alius ementibus præferatur?

T hoc valde difficile esse insinuat ex doctrina Textus in l. dudum in fine, l. inuitum, C. de contrahend. emptione, vbi traditur nemini concessum esse emptorem à venditione facta repellere, & oblationem pretij nullius esse considerationis, alias enim contractus infirmarentur, quod nullo modo admittendum est, facit l. fin. §. sed nec, C. de iure deliberandi, vt notatur communiter, & videnda, quæ ex Saliceto, Socino, Ioanne Oroscio, Tiraquello, Couar. Cancerio, & aliis notauit Morla in emp. tit. 9. q. 2. & 6.

2 Maximè si lapsus terminus retractus, de quo in l. 8. tit. 11. lib. 5. recop. nam continuum esse traditur, & aduersus ignorantes, & minoris concurrit, & contra lapsum restitutio in integrum denegatur, & idem aliqui Doctores contra retractum non esse admittendum tenuerunt, & Marinus Frecia de subfendis, lib. 2.

auctoritate 2. n. 26. exclamat contra vassallos huiusmodi dominium petentes: Quia (vt inquit) ferè semper querunt pecunias cum vniuersis, subducta tota vniuersitate ab aliquibus propter ius cuius, seu Notariis promouens, qui excoriant alios, & pauperes quotidie opprimuntur, & nullum admodum commodum sentiunt, & quod pluries contingit vniuersitates locupletes ex pondere oneris alieni pauperiores euasisse, & Camillus de Curte in diuersorio iuris feudalis, l. p. n. 39. affirmat ex his demaniis nullum seruitium Regis considerari, sed lucrum Gubernatoris, & ceterorum Officialium, & quod multa ciuitates ad nihilum redactæ, & iterum coactæ sunt vendere iurisdictionem, atque incipere in possessionem Baronum, & Camerarius in cap. 1. §. Imperialium, §. præterea ducatus ad finem de de prohibita feudi alienatione per Federicum, expendit in hac quæstione non procedi per titulum de iustitia, & iure, sed per vim, & ex Vincentio de Franchis, quem pro sua opinione adducit Camillo, Salernitano, Godfredo, Camerario, Camillo de Curte, Andrea Georgio, Bambario, Fabio de Anna, & aliis pluribus, quos contra retractum adducit, & inducit, tenuit Mastrillus in allegatione Blasii Iopuli post primam partem decisionum, num. 49. & 50. vbi defendit Marchionissam Tortoreti contra vassallos, qui in venditione prælationem iuten derunt, quia in iure non canetur, vt alius, quam Dominus directus, admittatur ad ius prælationis, quam lo Dominus utilis rem vendidit, l. fin. C. de iure Emphyteut.

Et nec fisco competat ius abdicandi rem emptori, eo inuito, l. de contractu, l. fin. C. de quadrienni j præscriptione, l. 1. 2. C. ne fiscus rem, quam vendidit euincat, lib. 10. & faciunt l. Titius iurium, ff. de obseq. à liber. glossa in l. verbo retinet, C. de bonis liber. l. 2. ff. si ingen. esse dicatur, l. post legatum, §. si pater, vers. si seruum, ff. de his quibus vt indign. vbi dominus non cogitur etiam oblato pretio, & licet fiscus petat seruum vendere, l. cum affirmas, C. de liberal. causa, vbi quamuis dominus paciscatur de manumittenda Verrina, & filia accepto nummo si postea Verrinam tantum manumittat, non potest cogi filiam liberare, & conducit l. is, qui suis, §. si ab ignoto in principio de manumissio, vbi si seruus venditur alteri, licet offerat pretium, non tamen ille cogitur manumittere, notat Gloss. in l. 1. vers. pro huiusmodi circa finem, C. si seruus extero, l. si ex liberta, C. de liber. constit. vbi si naturalis Pater, idemque Dominus filiam distrahit, etiam si illa postmodum pretium soluat, non consequitur libertatem, quæ iura expendit Mastrillus in cons. unico, vbi proxime n. 4. & n. 45. & adducit Marinum Freciam, Lofcedum, Camillum, Salernitanum, Lancellotum, Galianum, Purlatum, Franchis, Camillum de Curte, & inducit Greg. Lopezium, & pluribus fundamentis per totum consilium, & postea per allegationem late probauit.

Idque etiam confirmatur ex clausulis, quæ hodie ferè in omnibus venditionibus apponi solent, quia vt securæ reddantur, Princeps prohibet retractum, & prælationem populi, & Princeps suis Iudicibus præcipere potest, vt in certis causis denegent audientiam, Cardinalis, & Imola in c. quia circa finem de electione, Felin. in c. que in Ecclesiarum de constit. n. 68. maximè cum Principi permissum sit per viam legis ius tertij, in his, quæ à iure positio sunt constituta, auferre, ex glossa, verbo generali iure, l. fin. C. si contra ius, vel utilitatem publicam, probant Bart. & Angelus communiter recepti in l. Antiochenisum, ff. de priuilegiis creditorum, Iason. in l. quo minus, n. 9. vers. Tertio respondi, ff. de fluminibus, Zephalus cons. 135. n. 30. & pluribus relatis à Petra de potestate Principis, c. 24. ex n. 114. vers. verum est.

Verumtamen pro contraria sententia longè verius est ex iure communi Regio consuetudine vniuersali Hispaniæ competere ius retractus, quoties iurisdictionis venditur vassallorum, qui sunt de dominio Regis, & alienantur in inferiorem. vt *arg. legis 2. in fine ff. si libertus ingenuus esse dicat l. si quis, §. fin. C. de patribus qui filios suos distraxerunt*, Gloss. in l. 1. versic. retinet, C. de bonis liberorum. Gloss. in §. dominus instit. de noxalibus, Salicet. in l. 1. col. 2. ff. quibus ad libertatem proclamare non licet, Ioannes Faber in dict. §. dominus, quem sequuntur Montaluo in l. 2. tit. 24. p. 4. Couarr. in cap. quamuis pactum 2. part. §. 1. num. 4. Vincentius de Anna allegat. 27. num. 19. Franchis decis. 17. num. 2. Azevedo in leg. 13. tit. 3. lib. 6. num. 6. & in l. 6. tit. 11. lib. 5. num. 1. Bobadilla lib. 2. cap. 16. num. 12 Rodericus Suarez allegat. 9. n. 6. & pluribus casibus retractum, & dominium vniuersitatibus concessum, idque Regios fisci Patronos defendere teneri probauit Aponte de potestate Proregis, tit. 10. de diuersis provisionibus, §. dominia terrarum n. 14.

Secundo: nam Vassalli Regis inuiti ab eius dominio, & iurisdictione alienari non possunt, & competit eis retractus, l. inuitus, vbi glossa, & DD de fidei commissariis libertaribus, egregiè Rodericus Suarez allegat 9. vbi recenset ex doctrina Hostiensis. & aliorum in cap. dilecti de maiestate, & obedientia. Principem non posse villam sibi subiectam alteri domino subicere inuitis Vassallis, cum sit maximum eorum interesse non alienari à dominio Regis, Vincentius de Franchis decis. 17. num. 6. Iosephus Sesse decis. 36. Regni Aragonum, Neuzanus conf. 12. n. 96 Brunus conf. 108. Crauet. conf. 241. Gabriel de iure quæsto non tollendo, conclus. 8. num. 1. Dueñas in regula 215. Menoch. conf. 32. num. 20. & conf. 264. num. 30. lib. 3. & in tractatu de recuperanda, remedio 10. num. 81. Alciatus conf. 7. lib. 3. Cephalus conf. 18. num. 23. Surdus conf. 208. n. 17. lib. 2. Iulius Clarus §. feudum, quæst. 28. Petrus Gregorius in tractatu de concessione feudali. part. 7. quæst. 4. num. 18. Hippolytus Riminald. conf. 601. num. 33. ex Doctoribus in dict. cap. Imperialem, §. Præterea ducatus, Ioanne Fabro, Cacheran. Afflicto, & aliis pluribus Mastrillus dict. conf. unico, n. 4. ex Alberico, Rolando, Couarr. Didaco Perez, Suarez, Azevedo, & aliis Bobadilla lib. 2. c. 16. n. 12. lit. G.

Tertio id ex eo procedit: nam Vassalli f. dominorum quodammodo vocantur serui, iugo seruitutis additi, Bald. in c. qua in Ecclesiarum, n. 1. de constitutionibus, Craueta conf. 6. num. 110. & idè debet competere retractus, argumento legis secunda, ff. liber se ingenuum esse dicatur, vbi etiam si quis vendi consentiat, non prohibetur de libertate contendere, si pretium refundat, l. si quis, §. final. Cod. de patribus, qui filios distraxerunt, Glossa in l. 1. versic. retinet de bonis liberorum: Salicetus in l. 1. columna 2. ff. quibus ad libertatem proclamare non liceat: Ioannes Faber in §. dominus, instit. de noxalibus, vbi notat seruum per noxam datum oblato pretio manumitti debere, & ibi Ioan. Faber infert, quod si Vassalli velint redimere libertates suas, debeant audiri, quod tradit glossa ibi fauore libertatis admittendum, & Ioannem Fabrum sequuntur Montaluo, Didac. Perez, Couarr. Vincent. de Anna, & Franch, quos refert Mastrill. d. conf. unico, n. 11.

Et Reipublicæ interest dominium Regium non mutari, Craueta conf. 314. columna 4. Rodericus Suarez allegat. 9. n. 6. pluribus Vincent. de Franchis dict. decis. 17. n. 7. Curtius Senior in l. d. bitorii, Cod. de patribus, Tiraquell de retractu Lignagier §. 26. gloss. 1. n. 78. Mastrillus vbi proximè, n. 49. & damna, & iniurias,

quas patiuntur domini Vassallorum, & causas earum recenset Bobadill. d. c. 16. n. 13.

Quarto, quia fiscus debet socium requirere, vt 9 vendat rem in qua habet partem, vel interesse; vt si tantumdem offerat, emptori præferatur, argumen. legis necesse, ff. de in diem adiectione, l. 1. ff. de privilegiis creditorum, Gregor. Lopez in l. 53. glossa verbo vender. tit. 5. partita 5. Franciscus Marcus decis. 368. num. 5. Tiraquellus vbi proximè, §. 1. glossa 18. num. 7. & cum hoc remedium sine dubio competat Patronis, & coniuuentis, l. 5. tit. 5. partit. l. 7. 8. 9. & 10. cum seqq. usque ad decimam sextam, tit. 11. lib. 5. Recopilat. l. 70. Tauri cum 5. sequentibus, & nullus magis coniuuentus vt competat retractus, inueniri potest, quam Vassallus ad redimendum seipsum, Didac. Perez in l. 14. tit. 11. lib. 4. ordinamenti, præsertim quando vendetur aliquod ius cum iurisdictione, quod longo vsu acquisitum habent Vassalli, quia tunc quasi aliquod ius, & communionem in re habent, sine dubio competeret retractus, vt Vassalli præferantur l. 2. C. de communium rerum alienatione, l. 1. C. de venditione rerum fiscalium, lib. 10. & eis quæ supra notauimus, quibus adde Dominum Castil. tom. 3. controuers. cap. 7. num. 16.

Vnde ex hoc fundamento inducitur, vt si Princeps 10 vectigalia venderet alicuius loci, in quo aliquis iurisdictionem haberet, tunc ille posset pro vectigalibus intendere retractum, quasi vnitas sit, & communis iurisdictione ordinaria cum iurisdictione vectigalium, l. 11. tit. 9. lib. 3. l. 11. tit. 7. lib. 9. recop. Girond. de Gabellis 4. p. §. 2. n. 29. & ex hac communiōe debet retractus, & prælatio oblato eodem pretio competere.

Quinto, quia id quod pertinet ad retractum ex consuetudine regulari, & ex ea competere tenuerunt Gofredus in c. Imperialem, §. præterea ducatus, vers. neo dominus (vbi latè) de prohibita feudi alienatione per Federicum, Camillus Salernitanus in addit. ad constitutiones Neapolit. fol. 32. Lancellotus Gallia conf. 46. n. 28. & per totum Camerarius in d. cap. Imperialem, §. Præterea ducatus in fine, qui tradit hanc opinionem esse iuridicam, & ita fuisse iudicatum, Vincentius de Franchis decis. 7. per totam, Camillus de Corte 1. p. questionum feudalium, §. licet autem verissimam, ex n. 39. 54. & 74. & licet contra tenuerit retractum esse denegandum, tamen illum admittit ex consuetudine Mastrillus d. conf. unico, num. 46.

In Castella verò esse communem, & vniuersalem 12 consuetudinem in omnibus locis, vt admittatur iurisdictionis retractus, & de hoc vsu, & praxi omnium Senatum testantur Rodericus Suarez d. allegat. 9. n. 6. Didacus Perez in l. 14. tit. 11. lib. 4. ordinam. Bobadilla lib. 2. cap. 16. n. 12. 13. Azevedo in l. 13. tit. 3. n. 6. lib. 6. Recopil. & in omnibus venditionibus Vassallorum, quæ factæ fuerunt, semper eis conceditur retractus, & prælatio pretio oblato, & conditionibus seruitij millionum apud nos apertè statuitur, vt constat ex curvis anni 1617. & in conditionibus 23. & 24. quinti generis, & in venditione viginti mille Vassallorum, quos Regnum concessit apertè id exprimitur, & ad retractus effectum arbitria, ex quibus pecunias ad pretij solutionem colligere possint Vassallis conceduntur, & hoc tempore, quo ego fisci Patronus in venditione iurisdictionum, quas dicimus de tolerantia, de qua 2. p. alleg. 70. in decreto illud primo enunciatum, vt conciliis populorum requisitio fieret, an vellent retractum iurisdictionis, & sibi retinere pretio oblato, & nisi quadraginta diebus elapsis à denunciatione populo facta, si ille non obtulerit retractum, aliter ad emptionem prædictæ iurisdictionis non admittit

admitteretur, & ex similibus Regum decretis admittendum retractum ex pragmatica Alfonso Regis tradit Mastrill. d. conf. unico, n. 11.

Sed & quod plus est quando summus Pontifex Gregorius XIII. indultum concessit, Regi nostro Ph lippo II. vt vassallos venderet Ecclesiarum ex belli necessitatibus, ad Religionis Catholice defensionem omnibus vassallis ius retractus concessum fuit, quamuis ex plurium sententia, quando vassalli subditi essent immediatè alteri, quam Regi, videlicet essent iurisdictionis cuiusque priuati, nec alienarentur de Regali patrimonio tunc retractus non competat, quippe cessant omnes rationes, quæ suadent retractum admitti, nec deterioris conditionis, venditione fiunt cum alienatio fit de vno Barone in alium, quia iam antea alienati erant à Patrimonio Regis, & idè videbatur vassallos Ecclesie posse alienari absque eo quod haberent retractum, quia nulla fit iniuria in alienatione, quia iam à Regia Corona antea alienati erant, quo casu retractum esse denegandum, ex Vincentio de Franch. Camillo de Curt. Lancellot. Galiaula probauit, Blasius Lup. in allegatione post primam partem decisionum Mastrilli, n. 41. sed adhuc Regiis decretis quæ ad venditionem vassallorum Ecclesie expedita fuerunt, retractus vassallis concessus fuit.

Septimo id confirmatur quia etiam si locus aliquis fuisset à Regio Patrimonio alienatus, si tamen postea ad Regiam Coronam rediret veluti per confiscationem, vel in prædicto casu ex concessione Pontificis, qui permisit vassallos Ecclesie ita ad Regem deuolui vt ab eo possent vendi, & alienari, quo casu Populi recuperant antiquum statum quasi iure postliminij, & impeditur facultas alienandi sine requisitione populorum, l. fiscus de iure fisci Anton Barbac. Immola & reliqui Doctores in c. vt super, de rebus Ecclesie non alienandis Claper. decis. 32. quæst. unica, n. 16. & 17. & cum Populus redit ad Regale Patrimonio recuperat pristinam qualitatem, & privilegium, ac si illud non amitteret arg. l. filio quem Pater ibi: Quia non translatum sed redditus videretur, ff. de liberis & posthum. l. quæstum, §. illud fortassis, ff. de legatis, 3. ibi: Nam qua talis natura sunt, vt in sua redigi possint initia ea materia potentia victa nunquam vires eius effugiunt.

Facilis est enim recursus & conuersio ad pristina rei naturam, c. ab exordio, 35. distinet. cap. 2. de decimis lib. 6. leg. item verba, §. quod adicitur ff. de constit. pecunia, Socinus Senior, conf. 35. n. 6. vol. 1. vbi adducit notabile dictum Boëtij, lib. 3. de consolatione. ita, Repetunt proprios diuque recursus, redditum quæque redditumque suo singula gaudent. Craueta, conf. 616. n. 5. vol. 4. Crotus in l. omnes Populi, num. 213. ff. de iustitia & iure, Tiber. Decian conf. 90. n. 6. & 7. vol. 3. & consequenter cum bona redegerent ad Regium patrimonio, non poterunt ab eo liberè alienari, sed cum qualitate retractus, si illo vassalli vti vellent, Alex. vol. 3. conf. 9. n. 6. Reduan. de rebus Ecclesie non alienandis, q. 51. cap. 6. n. 20.

Nec obstant quæ in contrarium adduximus quippe ex iure, & consuetudine vniuersali & vtilitate publica istud procedit, & retractus admittitur, ac per consequens qui emit queri non potest si ab eo inuito res abdicetur oblato pretio, quippe ex natura contractus venditionis iurisdictionis venit, & qui contrahit debeat esse certus de conditione contractus & personarum, cum quibus contrahit, l. qui cum alio, ff. de regulis iuris l. si Titius 48. ff. de fideiussor. ibi: cum scire poterit aut ignorare non debuerit.

Deindè quod obiectum, ex l. 7. & 8. tit. 11. lib. 5.

recopilat. & l. 70. & 71. cum sequentibus Tauri, vbi transacto termino nonem dierum non admittitur retractus facile explicabitur, & respondendum est leges nostras procedere solum in retractu iure sanguinis, & in aliis expressis, l. 75. Tauri, & cum ibi, non limitaretur aut exclusus sit retractus iurisdictionis qui competit vassallis, oppidis, & similibus, & cum omisus esset ex nostris legibus ille casus à iure communi regulandus ex quo ius retractus non præscribitur nisi spatio triginta annorum, Paul. Castrensis lib. 2. conf. 430. quem refert, & sequitur Tiraquell. de retractu lignagier §. 1. gloss. 10. n. 10. usque ad 32. & §. 36. gloss. 2. n. 36. & quamuis iuxta aliquorum opinionem potest intendi, & limitari in termino anni textus in c. 1. §. Titius, si de feudo defuncti contentio sit, Vincentius de Anna in consil. Diua Memoria n. 61. Franch. decis. 7. n. 15. & 17. Camillus de Corte c. 3. n. 56. Mastrill. conf. unico n. 32. tamen ex eorum sententia terminus retractus fere semper ex arbitrio Iudicis regulatur, & quatuor mensium terminum ad retractum dari ex Ioanne Fabro, Montaluo, Gregor. Lopez, Couarr. Didaco, Perez, & communi praxi testatur Bobadilla dict. lib. 2. politica cap. 16. num. 13.

Sed & etiam si tempus transierit, possunt populi, & vniuersitates intendere in integrum restitutionem, ex c. constitutus de integ. restitutione, Cald. Pereira in l. si curatorem habens, n. 82. vers. sed aduersarij dolo, C. eodem titulo, Vincent. de Franch. decis. 17. n. 17. Tiraquell. de retractu lignagier §. 3. gloss. 2. num. 12. vers. Miores atque ita fuisse iudicatum in supremo Neapolitan Consilio testatur Camill de Curt. in diuersorio iuris feudalis lib. 1. c. 3. n. 25. Mastrill. dict. conf. unico n. 29. & quæcumque vniuersitates gaudent beneficio restitutionis instar minoris, l. 1. C. de iure Reipublice lib. 11.

Rursus in nostro casu non potuit terminus retractus transire vt populo noceret, quia ille intenderat litem de nullitate venditionis iurisdictionis, & lite pendente super nullitate non currit terminus retractus, vt cauetur in l. cum quidam, ff. de bonor. possess. cuius verba sunt: Cum quidam propinquus falsum testamentum accusaret, ac post longum temporis spatium probasset, licet dies petenda possessionis quam forte certus accusationis petere debuit cessasse videretur, attamen quia hoc proposito, accusationem proposuit vt ius suum sibi seruaret agnoscere successionem non immerito videbitur: Doctores, in l. contra maiores, C. de inofficioso testamento, Tiraquellus de retractu lignagier §. 1. gloss. 10. num. 36. Surdus decis. 103. n. 12. Mastrillus dict. conf. unico num. 27.

Maximè quia ex conditionibus seruitij millionum conceditur populis qui venderent retractus absque præfinitione temporis, & tunc poterit perpetuo durare, nec limitandus. nisi ad decem vel viginthi annos, ex gloss. in cap. 1. §. Titius, si de feudo defuncti controuersia fiat, Decius conf. 395. num. 12. Paulus Castrensis conf. 70. num. 2. vol. 2. Borgnino, Cauallano decis. 19. num. 82. partit. 2. Giurba decis. 77. num. 8.

Nec quod obiectum est conditiones millionum non procedere, nec loqui in venditionibus iurisdictionum, sed in officiis executorum, Gabellarum, & exactorum vectigalium, & cum constituto retractus sit odiosa, non extendenda, Tiraquell. de retractu in præfatione n. 62. quippe hæc difficultas facile excluditur: nam ratio qua retractus in eis casibus admittitur, ea fuit, quia ex venditionibus officiorum plura damna euenire possent, quia Gubernatoribus populorum iurisdictione restringebatur, quæ damna cum

cum æque vigeant, & multò maiora in venditionibus iurisdictionum idem dicendum est ex identitate rationis, *l. si postulerit, §. ratio, ff. ad legem Iuliam de adulteriis, l. illud, ff. ad legem Aquiliam*, & favore publicæ utilitatis sit extensio, etiam si materia sit contraria iuri communi, *Alex. lib. 2. conf. 216. n. 10. leg. si quis in graui, §. virum versic. hi quoque, ff. ad S. C. Sillanian. leg. 1. §. nuntiatio, ff. de noui oper. nuntiatio, vbi Iason pluribus, Marfilii in præct. criminali, §. aggredior, n. 58. alij, quos refert Sarmiento lib. 1. Seleñar. c. 12. n. 1. & sequentib. & omne, quod respicit publicam utilitatem, non debet censerì odiosum sed favorabile, & idè extendendum, *Hondedens lib. 1. conf. 95. n. 19. cum Zephalo, Aymone, Enerardo & Villaguta de extensione legum, Farinacius in fragm. verbo extensio 98.**

22 Deinde non obstant iura, quæ in contrarium expensam: nam *Textas in l. Titius puer, ff. de obsequiis à liberis, nihil ad rem facit: nam et si illum expendat Mastrillo dicit. conf. unico, num. 43.* quippe quod ibi traditur, et si non gratuitum beneficium præstari, & eum qui in fidem accepit, vt manumitteret, habere ius patronatus cum manu misit, longè diuersum est ab eo, quod est ius retractus, de quo agimus concedi, & minus ad rem facit *l. 2. §. si ingenuus esse dicatur, nec iura in l. post legatum, §. si pater, versic. si seruum, ff. de his, quibus ut indignis, l. is, qui suis, §. si ab ignoto, ff. de manumissionibus, l. si ex libert. C. de liberali causa: nam quod in eis traditur non cogi dominum oblato, pretio seruum vendere, nihil enim contra mouere potest, vt debeat retractus denegari, quippe aliud est dominio suo dominum priuare, & cogere seruum manumittere, quod nisi in casibus à iure expressis non licet, *§. sed & maior instit. de his, qui sunt sui vel alieni iuris l. 1. tit. 21 part. 4. l. 3. tit. 5. part. Corral. lib. 1. Miscellan. cap. 23.* ex aliis iuribus *Pichardus d. §. sed & maior*, vel ex lege venditionis, cui inest retractus illum admittere, tunc enim inesse videtur contractui, & quasi ex illius lege, & natura retractus procedat, aliàs enim nec admitti posset retractus iure sanguinis, si emptoris iniuria consideraretur, cui verè nulla videtur fieri, cum id à iure statuatur ex publica utilitate, vt *supra* notauimus, & qui iure retractus sibi concessio vitur, nullam videtur facere iniuriam, *l. si quis fumo, §. 1. ff. ad leg. Aquil. l. & in maioribus, C. de appellacionibus.**

23 Textus verò in *l. cum affirmit 8. C. de liberali causa*, qui contra à Mastrillo expenditur *d. n. 43.* potius contrarium tradit, vt cogatur, qui recepit pecuniam pro manumittenda matre, & filia, placitis stare, & filiam manumittere, & idè apertè contra illum retorquetur ille Textus.

24 Denique non obstant clausulæ, quas notauimus hodie apponi solere in omnibus venditionibus, vt securum sit venditio, nullum audiendum ad retractum petendum, quippe hæc clausula respicit, vt Rex neeat obligatus, non verò vt possit populo ius retractus impediri, & iuri quæsito ex consuetudine Hispaniæ detrahatur, quemadmodum quoties venditor promittit emptori, vt ei res sit securum aduersus retractum, etiam si tunc eius, qui vendidit hæredes, licet consanguinei sint retractum petere non possint, tamen reliqui consanguinei rectè petent, non obstante promissione venditoris, *l. Scia, ff. de euictionibus, & pluribus relatis Tiraquellus de retractu Lignagier, §. 1. gloss. 9 n. 53. & 55. Matienzo in l. 7. tit. 1. gloss. 1. num. 75. lib. 5. recop. Gutierrez præctiarum, lib. 2. q. 148. num. 1.*

25 Præterea ius retractus, & actio pro eo competens, licet sit personalis est in rem scripta, & competit cõ-

tra emptorem non verò contra venditorem, *Tiraq. de retractu Lignagier, §. 8. gloss. 5. n. 8. Anton. Gomez, in l. 7. Tauri, n. 36. Matienzo in l. 7. gloss. 8. num. 11. lib. 5. Marant. diffin. 9. n. 2. & hoc iure vitur vniuersitas etiam inuito, & contradicente venditore, l. si post mo tē, §. fin. ff. de bon. poss. contra tabulas, Marant. d. diff. 9. n. 9.*

Sed & istæ clausulæ insolitæ sunt, & idè præsumuntur posita ex cura, & sollicitudine ementis, potius quàm ex voluntate venditoris, *l. si quis fugitiuus, 4. §. apud Labconem, ff. de adilitio edicto, Bart. in l. 1. n. 10. in fine, ff. de iure Codicillorum, Baldus vol. 5. conf. 311. ad finem, Patitius conf. 54. num. 39. vol. 1. & similes clausulæ arguunt contractum esse simulatum Menoch de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 122. n. 67. alia de hoc congerit Tiraquellus de retractu conuentionali in præfatione, n. 17. Marta de clausulis clausula 18. part. 4. Berolius lib. 1. conf. 165. num. 12. Iosephus Ludouicus de simulatione contractuum conclus. 51. in coniectura trigesima secunda ex aliis Menoch conf. 1111 n. 35.*

Et de prædictis clausulis idem ex Iasone, Socino 27 Iuniori, & aliis notauit, *Menoch. conf. 260 n. 40. & ex & lbeico, Zepola, Decio, & aliis pluribus*, post Baldum idem *Menoch. dicit. lib. 3. præsumpt. 122. n. 67.* ad quod se refert *conf. 576 n. 35.* & idem tenet Craneta *conf. 862. num. 7.* & alij plures quos refert idem *Menoch. conf. 199 n. 12.* & nimiam & insolitam cautelam fraudem arguere notarunt *Gloss. & Bald in l. si quis sub conditione, ff. de condit. instit. Dec. conf. 448. n. 22.*

Sed istæ clausulæ, et si non essent appositæ perfuntoriè Princeps sine causa expressa, & iura non potuit aut noluit directè nec indirectè præiudicium inferre iuri retractus, & actionem ad eum competentem adimere, vt post Scribentes, in *l. rescript. C. de precibus imperat. offerendis*, tenent *Anton de iuri. in cap. que in Ecclesiis de constit. num. 13. Imb. l. 2. Felinus in cap. ad audientiam el segundo, l. 2. vers. bene fateor de rescriptis, & in c. que in Ecclesiis de constit. num. 55. Cassius conf. 10. num. 1. vol. 2. & pluribus relatis Petra de potestate Principis, c. 23. num. 70.*

ALLEGATIO XLVI.

Bona vt dicantur solarij quas requirant qualitates?

- 1 Mauri ab Hispania expulsi anno 1610.
- 2 Iudæi pluries ab Hispania expulsi, & antea etiam Imperatores Romani fecerunt.
- 3 Clemens IV. Pontifex exhortatur Iacobum expugnatorem Regem Aragonum, vt Mauros expellat à suis Regnis.
- 4 Vassalli, solariegui, dicuntur qui in domini solo domum fecerunt. *l. 3. tit. 25. p. 5.* Vassalli solarij vel emphyteuticarij non possunt bona alienare. *l. 2. tit. 11. lib. 4. ordinamenti. l. 2. tit. 3. lib. 6. Recop. l. 1. §. si quis nemine prohibente, ff. ne quid in loco publico. & n. 10.* Vassalli emphyteuticarij non amittunt ex delictis bona emphyteuticaria. *c. fin. tit. per quos fiat inuestitura in feudis.*

§ Rex

- 5 Rex in vassallis solarij vel emphyteuticis nullum ius habet nisi moneta. *l. 3. tit. 25. p. 4. & n. 22. l. 10. tit. 18. p. 3.*
- 6 Solarij ius non rectè probatur ex præscriptione.
- 7 Solarij ius non potest considerari in oppidis, quæ multo antea erant incolata, quàm ad dominium peruenissent eius qui intendit solarium.
- 8 Terra præsumuntur oppidi in cuius territorio sunt. Homines de Mansata qui dicantur. *c. 1. de censibus.*
- 9 Vassalli solariegui, & hominum de Mansata differentia. Vt usufructuarius potest locare commoditatem usus fructus. Princip. instit. de usu, & habitatione.
- 10 Solarium tributum tempore Iurisconsultorum quid esset. *l. etiam, l. 5. ff. qui potiores. l. cum seruus, 39. alias apud Iulianum, §. bares, ff. de legat. l. 1. ff. de superficiebus. l. id est, 74. ff. de rei vindicatione.*
- 11 Stipendium versic solarium, ff. de verb. signific. Solarium est tributum quod pro solo præstatur.
- 12 Vassallus solarieguus quis nostris legibus dicatur. *l. 3. tit. 25. p. 4.* Votum diui Iacobi quod dicitur, est eius templo soluere mensuram tritici pro quolibet ex Iugeribus terra. *c. ex parte de censibus.*
- 13 Verbi, Solar, apud Hispanos significatio. *l. 2. tit. 3. lib. 6. rec. & n. 22.* Vizcaya sunt plures domus de solar. Verbum, Lugar, idem quod solar nostris legibus. *l. 8. tit. 7. p. 2. l. 2. 19. & 23. tit. 9. p. 2. l. 5. tit. 18. p. 2. l. 6. tit. 27. p. 2. l. 4. inuncta, l. 6. tit. 27. p. 7. l. 11. 14. & 27. tit. 3. lib. 6. recopilation. & numer. 14.*
- 14 Solarium dicitur locarium à loco soli.
- 15 Solarieguus vassallus dicitur quem dominus recipit ad incolatum, & assignat solum. *l. 3. tit. 25. p. 4. l. 2. tit. 3. lib. 6. rec.* Populus potest recipere incolam quem velit. *l. 1. ff. ad municipalem.* Dominus vassallorum non potest prohibere incolatum. *l. 1. tit. 9. lib. 7. recop.*
- 16 Solarij ius in territorio non potest considerari quando plures fundi sunt liberi nec constat à domino liberatos. Partis ad totum vel è contra argumentum valet. *l. que de tota, ff. de rei vindicatione. l. si vnus, §. si cum tibi, ff. de pactis.*
- 17 Tributum soli debet solui ab Ecclesia, quando ad eam prædium peruenit. *l. qui in alia, §. fin. ff. de neg. gest. c. si tributum, 11. q. 1. l. de his, C. de Episcop. & Clericis. l. 11. tit. 13. lib. 1. rec. l. is qui ducenda, §. verum, ff. de reb. dubiis.*
- 18 Bona præsumuntur libera. *cap. 1. §. si verum feudum, tit. si de inuestit. feudi.*
- 19 Bona præsumuntur potius esse vicinorum qui ea possi-

- dent quàm Domini populi. *l. cum res, C. de probat. l. ob meritum, C. ne uxor pro marito.*
- 20 Territorij maioris partis qualitas eandem facit præsumi in parte. *c. 1. tit. de controuers. inter mascul. & femin. in feudis.*
- 21 Maioratus esse præsumitur quod est intra limites maioratus.
- 22 Vassalli solarij non possunt vendere prædia sine licentia Domini.
- 23 Solarij iuris qualitatem aliquam tempore obsoletam non perimit in totum solarium.
- 24 Consuetudinem, præscriptionem, vel pactum qui allegat, debet probare. *Causa naturalis præualeat accidentali. §. sed & illud, instit. de adopt. l. tutor, §. que tutoribus, ff. de excusat. tutor.*
- 25 Maioratus an fieri possit de bonis emphyteuticis sine consensu Domini directi domini.
- 26 Maioratus fieri non potest de bonis feudilibus.
- 27 Emphyteutis & solarij differentia ex Auendaño refelitur.
- 28 Ratio eadem inducit idem ius. *l. illud, ff. ad leg. Aquiliam. l. eum qui, §. pro parte, ff. de his quibus ut indign.*
- 29 Bona in quibus ius solarij non potest transferri in Ecclesiam vel in capellaniam. *c. unico, versic. si vero de allodiis in feud. c. 1. versic. vel pro anima iudicare, tit. de prohib. feud. alien. per Federicum in feudis.*
- 30 Censur solarieguus sine scriptura non probatur. *Emphyteutis ad suam validitatem requirit scripturam fieri. l. 1. C. de iure emphyteutic. l. 28. tit. 8. p. 5. l. 3. tit. 14. p. 1.* Emphyteutis habet qualitates quæ testibus non refelè probantur. *Memoria hominum labilis. l. 1. tit. 7. lib. 5. recop.*

De bonis, quæ dicimus Solariegos, quomodo probandum habere eam qualitatem, vt quoties bona delinquentium à Principe confiscantur, non pertineant ad Regale Patrimonium, sed ad Dominum iurisdictionis, cui subditi sunt Vassalli?

Æc quæstio in consilio Regalis Patrimonij maxime agitata fuit ab anno 1610. cum piissimus Rex Hispaniæ Philippus III. ob perfidam Sacrae notum, qui à tempore, quo Hispania à Mauris vindicata apud nos erant, adhuc licet Catholicam fidem publicè amplevi in Mahometana secta ex corde remanserunt, salubri consilio publicis edictis à tota Hispania exules expulsi, bonis mobilibus eis relictis, immobilia verò Regio fisco applicata vt constat ex rescriptis, quæ de hoc expedita fuerunt, refert Paschal. de viribus patriæ potestatis. p. c. 7. n. 23. frater Marc. de Guadalaxara, §. p. Histor. Pontificalis, lib. 5. c. 1. & 2. & in tr. expulsiōis Sarracenorum, cap. 17.

c. 17. frater Ioann. de la Puente in *conuenientia vrinus-que Monarchia Ecclesiastica & Hispana*, lib. 3. c. 3. §. 4. frater Iacobus de Bleda in *Chronico Mauroru Hispania*, lib. 8. c. 30. & 31. & Alfons. Sanch. in *Acephaleosi de rebus Hispania*, lib. 7. c. 11.

Vt pluries in Hispania antea factum fuit, & Iudaei etiam antea ab Hispania expulsi: nam anno 1492. centum & vigintiquatuor mille familias, vbi sex centu millia illoru ab Hispania exierunt edictis Regum Catholicorum, & persuasione insignis viri fratris Ioannis de Torquemada, vt tradunt Antonius de Senna in *Bibliotheca Ordinis Prædicatorum*, Posselinus in *apparatu*, tom. 2. verbo *Thomas Frater*, Ferdinandus del Castillo in *Chronica Ordinis Prædicatorum*, lib. 3. capite 41. & abhinc postea decem annis eiusdem viri persuasione etiam Mauri expulsi, vt tradit Ioannes de la Puente *vbi proxime*, & antea tempore Romanorum Imperatorum multoties Iudaei à Roma eiectioni: nam Claudius eos à Roma expulit, vt notant Orosius lib. 7. c. 6. qui refert Iosephum, & Suetonium, & constat ex Actis Apostolorum, c. 18. & ibi Interpretes notarunt, & ante triginta annos Tiberius iterum eos expulerat anno vigesimo primo Christi, Cornelius Tacitus lib. 2. *Annalium*, Iosephus lib. 18. *Antiquitatum*, c. 5. Filon de *legatione ad Caicum*, Cæsar Baronius tom. 1. *Annalium anno* 21. Christi: & tria illorum exilia à nostra Hispania tempore Caesarum Romæ refert Frater Ioannes de la Puente, *vbi supra*, lib. 2. c. 14. §. 1. & decreto Senatus Romani ad insulam Sardiniam expulsi & Tiberius ad insalubres Prouincias Imperij relegauit, vt tradit Suetonius in *Tiberio*, c. 36. & tempore Regum Gothorum Hispania, eorum perfidia à Regibus Sisenando, Sisebuto, & Reciuinto, prostrata fuit, & qui noluerunt ad Catholicam fidem conuertere, expulsi, vt ex Concilijs, & alijs probauit Ioannes de la Puente lib. 1. c. 8. §. 2. idque suauione, & imitatione Imperatoris Heraclij, qui eos similiter expulit ab Imperio Græco, tradit Mariana lib. 6. de *rebus Hispania*, c. 3. & multoties à nostris Regibus factum referunt Archiepiscopus Toletanus in *Historia Hispania*, lib. 2. c. 17. nofter Cantaber Garibacius Zamalloa in *compendio Historiali Hispania* lib. 8. c. 28 & lib. 15. c. 27.

Et notanda notabilis exhortatio summi Pontificis Clementis V. ad Iacobum expugnatorem Aragonum Regem, quam refert Zurita lib. 4. *Annalium*, c. 1. adde Episcopum Miedem, qui expulsionem Maurotum refert anno 1265. lib. 15. de *rebus gestis Iacobi*, & notarunt alia referentes, Petrus Nauarrete in *conseruatione Monarchia*, discursu 7. Bobadilla lib. 2. *Politica*, c. 18. n. 2. 16. Illelscas de *uitis Pontificum*, 2. p. lib. 6. c. 20. §. 7. vbi refert dictum Baiezeti Turcaru Imperatoris, quando Reges Catholici Iudæos & Mauros ab his Regnis expulerunt, & addenda, quæ ex Oriolano Episcopo, D. Couarruua, Ioanne Azone, Dominico Bañez, & pluribus rescriptis Pontificum, & exemplis probauit Pater Iacobus Poleda in *defensione fidei in causa Moriscorum*, tract. 2. c. 1. & ad finem libri alia adducit, tract. 3. §. 2. pag. 307. refert Cardinales Hosium, & Baronium inde felicissimam Hispaniam dicentes.

Ex quo aliqui Domini vassallorum qui in iurisdictione plures istorum habebant, cum vassalli quos dicimus, solariegos, censentur illi qui in dominorum solo, domum vel habitationem faciunt, vt constat, ex l. 3. tit. 25. p. 4. non possunt alienare bona soli vt probatur, l. 2. tit. 11. lib. 4. *ordinamenti*, & l. 1. tit. 3. lib. 6. *recop.* quasi vassalli non sint sed Domini feudorum, cui pro illis vectigal & tributum dependant, l. 1. §. 2.

quis nemine prohibente ff. ne quid in loco publico, ideò quemadmodum illi vassalli non possunt fundos alienare, ita similiter nec delictis ad fiscum transferre, sed redire debent ad dominum soli & directi dominij, vt notarunt Bald in c. 1. §. si vero, n. 3. qualiter olim feudum poterat alienari, cap. fin. titulo per quos fiat inuestitura, & in l. 1. n. 32. ff. de *rerum diuisione*, & in l. 1. c. de bonis libertorum, Andr. de Seruia in c. 1. §. denique qua sit prima causa beneficium amittendi, Casaneus de *consuetudinibus Burgundia*, rubrica 2. de *confiscatione*, n. 11. Gaillius de *pæce publica*, lib. 2. c. 14. n. 1. Gigas de *crimine læsæ Miestatis*, lib. 2. rubric. 7. q. 15. & 16. Peregr. de *iure fisci*, lib. 5. tit. 1. n. 106. Rosental. de *feudis*, c. 1. conclus. 11. ex n. 1. cum seqq. vbi litera B, plurimos refert D. Molin. de *Hispanorum primogeniis*, lib. 4. c. 11. ex n. 32.

Et Domini vassallorum imantur ex l. 3. tit. 25. 5 partit. 4 vbi traditur, nullum ius in eis vassallis Regem habere nisi monetæ tributum, vt constat eis verbis: *En tales solariegos como estos no a el Rey otro derecho ni guano, sino tan solamente moneda*. Quod monetæ tributum personale solum est, & in recognitionem supremi dominij Regi soluitur, nec aliquam subditorum bona respicit vel afficit, l. 10. tit. 18. p. 3. in fine, vbi Greg. Lop. gloss. 1. & in d. l. 3. gloss. 6. totus tit. 32. lib. 9. *recop.* Ioann. Garc. de *nobilitate*, gloss. 3. §. 1. n. 29 & gloss. 7. n. 2.

Id tamen quando verum sit, quod vassalli dominorum eius qualitates esse constaret, tamen fore ab omnibus dominis in huius rei probatione peccatum est, quia nihil amplius in iudicium deduxerunt, quã præscriptione immemoriali probare ita vsos fuisse iurisdictione vt vassalli, velut emphyteuticarij ratione soli haberentur, quod nullo modo eis prodesse potuit, sed illorum probatio ex sequentibus destruetur.

Primò quoties oppida in quibus Domini iurisdictionem habent, & vassallos illorum intendunt esse solariegos, constat ipsa oppida antiqua esse, & multò ante fundata quàm ad dominium & iurisdictionem eius Domini peruenissent, quia tunc non potest intendi terras esse eius qualitates de solariego, nam cum id supponat dominium omnium terrarum in Domino qui iurisdictionem habet, nisi constet expressè datum ei fuisse dominium omnium immobilium territorij, dici non poterit, illud ad qualitatè solarij referendum ex eis quæ notarunt Auendaño de *exequendis mandatis*, 1. p. c. 4. n. 6. Couarr. *prædicator*, c. 37. n. 1. & facit quod ex Bald. Socin. Alciat. & alijs tradit Cabedo 2. p. *decis.* 112. n. 2. omnes terras aliquis territorij cultas & incultas præsumi oppidi, in cuius territorio sunt, & non alterius, & in terminis vt populus fundet contra Dominum iurisdictionis in omnibus prædijs sui territorij, tenuerunt Auendaño & Couarr. *vbi proxime* Bertrand. lib. 1. *conf.* 37. n. 1. & *conf.* 49. n. 4. Cabedo *vbi proxime* n. 2. & ad id referendum est quod notauit Bobadill. lib. 2. *Politica*, c. 16. n. 5. 2. nam quatenus tradit, Dominos quibus concessa est iurisdictione fundare in omnibus terris iurisdictionis, quemadmodum fundat Rex in terminis sui Regni, accipiendum est, vt ille tradit expressè, quoties locus vt solariegos concessus fuit & apertè donationis rescripto id comprehensum, aliàs enim rectè procedit quod notauimus.

Idque etiam suadere videtur ex definitione vassalli solariegi, nam omiffa sententia eorum qui æquales fecerunt illos, quos in Italia vocant *homines de Mansata*, quorum naturam tradit Speculator, tit. de *feud.* lib. 4. partit. 3. §. quoniam super n. 37. & 38. quod etiam sentire videtur Greg. Lop. in l. 3. gloss. 2. tit. 25. partit. 4.

partit. 4. Didacus Perez in d. l. 2. glossa 1. tit. 11. lib. 4. *ordinamenti*, Auendaño de *consibus* cap. 12. num. 1. Azeuedo ad titulum 5. lib. 6. *recop.* n. 6. Ioannes Garcia de *expensis*, cap. 9. num. 51. & 52. & denotare videtur textus in c. 1. de *consibus* ibi: *Vnus mansus ineger*, & quod tradit Cuiacius lib. 1. de *feudis*, tit. 1. quamuis idem Ioannes Garcia de *nobilitate* glossa 18. n. 5. apertè tradiderit, nihil ad nos & naturam vassallorum, qui dicuntur solariegi, pertinere eos qui ita dicuntur homines de Mansata? & vt percipias differentiam, nota verba Speculatoris in loco proxime citato, ibi: *Mansata est quando dominus dat alicui mansum cum diuersis possessionibus, & propter hoc ille facit se hominem domini, & ad seruitium tenetur, & talis dicitur homo de Mansata qui est homo ratione possessionum, persona tamen eius libera erit, & est natura seu conditio Mansata vt alienari non possit, & quod homo se transferens aliò Mansatam amittit, ipse tamen liberabitur, & quod Mansata redeat ad dominum homine suo sine liberis decedente, multa alia sunt conditiones, secundum diuersas locorum consuetudines, & contrahentium pactiones, in pluribus autem locis homo de Mansata, quidquid acquirit post adquisitam Mansatam ipsi Mansata acquirit, & quod acquirit eiusdem natura est, cuius & ipsa Mansata, & de ipsa Mansata efficitur.*

Istæ enim qualitates, non conueniunt nostro vassallo solariego, nam iste potest mutare locum nec etiã si decedit sine filijs, ad dominum iurisdictionis prædij redeant, sed hæredibus legitimis deferuntur cum onere soluendi pensionem aut tributum, nec quod postea acquirit vassallus solariegos, Domino acquirit, nec licet ad alium transeat locum amittit prædij, sed potest etiam alteri locare cum onere tributi vel pensionis, quemadmodum usufructuarius potest locare commodatatione, & fructus fundi princip. *instis. de vsu & habitatione*, Pinellus in l. 1. *Cod. de bonis maternis*, 2. p. n. 57. ex pluribus D. Pichard in §. *finitur de usufructu*, n. 13. & 14.

Sed non posse considerari vassallos esse eius qualitates, quoties oppida iam erant fundata, & incolabantur à vicinis denotauit aperte interpretatio verbi, solariego, quod originem habet à tempore Iurisdictionis, vt constat, ex l. 2. §. si quis nemine prohibente, ff. ne quid in loco publico, ibi: *Solarium ei imponere, vectigal enim hoc si appellatur solarium ex eo quod pro solo penditur*, facit elegans Textus in *lege etiam*, 15. ff. qui potiores, ibi: *Ita tamen vt prior causa sit Domini soli si non soluitur ei solarium, l. cum seruus, 39. al. apud Iulianum, §. hæres ff. de legat. 1. ibi: Hæres cogitur legatij prædij soluere vectigal præteritum vel tributum, vel solarium, vel cloacarium vel pro aqua forma*, & explicat Textus, in l. 1. ff. de *superficiebus*, l. id est, 74. de *rei vindicatione*, Donellus, lib. 9. *commentariorum*, cap. 16.

Et huius tributi solarij mentionem fecerunt Ruffus, in l. bona Ciuitatis, col. penult. & in l. stipendium vers. solarium, ff. de *verborum significat.* Othomanus, de *verbis iuris*, verbo, solarium, & ex Marco Varrone, lib. 4. de *lingua Latina*, in principio tradit Gotofredus in *notis diete legis*, etiam esse verbum Græcum, & appellari, locarium, ex loco aut locatione soli & comprobatur ex nouella Imperatoris Leonis, & Cuiacio, lib. 14. *obserrat.* cap. 1. & cum Hortensio solarium dici quasi pro solo præstetur notauit Osualdus, lib. 9. *commentariorum* Donelli, cap. 16. in *notatis litter.* C, ex Balduino, & Plateio, Caluinus, verbo solarium.

Et expressè traditur nostris legibus, leg. 3. tit. 25. partit. 4. ibi: *Solariego tanto quiere decir como home que* Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars 1.

es probado en suelo de otro, l. 2. tit. 11. lib. 4. *ordinamenti*, l. 2. & tit. 3. lib. 6. *recopilat.* & rationem quam respicit pensionis solutio denotauit, l. 9. tit. 7. lib. 7. *recop.* vt ex solo pro qualibet mensura terræ, aliquid soluatur ratione culturæ & fructuum, qui ex ea percipiuntur, & hoc tributum esse notauit Platea in rubrica, C. de *Annonis & tributis*, lib. 10. ad finem eis verbis: *Vnde si fieret statutum vt pro quolibet manso terra, soluantur decem in perpetuum quolibet anno hoc est tributum*, tradit etiam Gloss. ibi, & in l. 1. §. 1. verbo, *pendeant*, ff. de *publicanis & vectigalibus*, & in l. rescripto, §. final. ff. de *muneribus, & honoribus lacon* in l. Placer. 2. *lectura*, C. de *sacro sanct. Ecclesiis*, n. 6. & 20. & Alciat. ibi, num. 13. Otalora, de *nobilitate* 1. part. c. 2. n. 6. Belluga in *speculo Principis*, rubrica 46. n. 4. & 5. & in eo quod ex voto totius Hispaniæ soluitur templo diui Iacobi Ecclesiæ Compostellanæ, de quo maxima extant testimonia in *Chronicis Hispaniæ*, vt conitat ex Episcopo Palentino de *rebus Hispania* lib. 4. c. 13. & ex Episcopo Cudensi c. 49. Ioanne Balleo, in *Chronica Hispania* anno 825. Ambrosio de Morales 1. p. lib. 9. c. 7. Mariana lib. 7. de *rebus Hispania*, c. 13. & quia ex qualibet mensura pensio, & portio frugum Apostolo promissa censum, & tributum soli appellant omnes Bullæ Cælestini, Innocentij III. & Palsalij II. & Textus in c. x parte de *consibus*.

Quo fit verbum solariegos, habuisse originem à solo velut Hispani dicimus, solar, cum eius Domini alicui dedit vt plantaret vel ædificaret, & fructum vel ædificij causa pensionem solueret vel tributum, vt colligitur leg. 2. tit. 3. lib. 6. *recop.* & cum hoc magis proueniat ex solo quàm ex iurisdictione euidenter conuincitur opinio Ioannis Garcia de *nobilitate* gloss. 18. qui tentauit ad hoc vt Dominus apud nos dicatur nobilis, de solar, debeat habere vassallos, solariegos cum iurisdictione quod rectè improbarunt Otalora de *nobilitate*, 2. p. c. 4. num. 10. Ioann. Gutierrez. lib. 3. *prædicator*, c. 16. per totum, Azeuedo in rubrica ad tit. 3. lib. 6. *recop.* n. 194. cum seqq. idque experientia suadet, nam in dominatu Bizciæ, vbi sunt Domus nobiles & illustres quas diximus *Infançones y de pariente mayor*, etiam si iurisdictionem non exerceant, sufficit tamen habere territorium, & terminum proprium in quo dominium habeant Domini eius domus, quæ ex eo dici potest, de solar, quæ appellatio etiam referri potest vt dicatur domus nobilis generis, & stemmatis, vt etiam verbum, Lugar, ad idem refertur, vt homo boni loci nostris legibus censetur qui à bono genere prouenit, idque & verbum, solar, pro bono, & nobili genere accipiendum, vt constat l. 8. tit. 7. l. 2. 19. 23. tit. 9. partit. 2. l. 5. tit. 18. l. 6. tit. 27. eadem partit. 2. l. 4. *inuncta*, l. 6. tit. 27. partit. 7. l. 1. 14. 27. tit. 3. lib. 6. *recop.* & constat ex *Chronica Generali Hispania Regis Ildephonsi sapientis*, c. 48. col. 3. & 2. p. c. 19. & 4. p. c. 3. & *Chronica Regis Ferdinandi IV.* c. 18. 20. & 30. *Chronica Regis Ildephonsi II.* c. 54. 146. c. 166. 182. & cap. 280. quibus omnibus apertè probatur, apud nos antiquitus verbum solar, accipi pro genere, & idem dici de verbo lugar, & ita dicebant, *homes y caualleros de solares y logares buenos*, pro nobilioribus.

Vt inde etiam notemus, quod supra diximus ex Marco Varrone, sibi respondere, solarium & locarium cum etiam apud nos similiter accipiuntur; & cum vassallus solaris dicatur ille cui data est terra; vt ibi ædificaret vel plantaret, nullo modo oppida illa tætarari poterit esse solaria, quæ antequam ad dominium domini peruenirent, iam fundata, & incolis plena erant, quia tunc solum ea prædicta, in quibus specialiter

dominus dominum consequeretur, vel ei donatum esset, acquirere possent; reliqua vero territorij prædia ve' fundari potius populi & publica censeri debent quam ipsius domini.

15 **Secundo**, tunc apparet non rectè procedere probationem eorum, qui intendunt loca & vasallos esse solaria, quoties apparet populi consilium admittere incolas populi suo iure, nam cum vasallus solariegus dicatur is cui dominus populi solum assignat, & eum recipit ad incolatum, l. 2. tit. 25. part. 1. l. 2. 11. & 14. tit. 3. lib. 6. recop. & ideo si non recipiatur à domino, sed ab ipso populo, vel quando non constat dominum id prohibere, tunc potest populus recipere quem voluerit. l. 1. ibi: *recepti in civitatem ff. ad municipalem*, vbi Bart. n. 16. Burg de Paz in l. Tauri, 1. p. n. 367. Barbof. in l. exigere dotem, §. 9. de iudiciis, Maceraten. lib. 2. *variar. resol.* 42 & iuxta textum, in l. 1. tit. 9. lib. 7. recop. nullus Dominus vasallorum prohibere potest, nec denegare incolatum, nec prohibere incolas vt mutant domicilium, Azevedo in d. l. 1. n. 2. Burgos de Paz, in d. l. 3. Tauri, n. 514. Oterns de iure pacendi, §. per totum.

16 **Tertio** etiam probatur non posse locum habere ius solarij in populo, vbi multa prædia sunt, quæ hoc tributum non dependunt, nec cõstat à Domino fuisse liberatos, tunc enim non posset considerari ratio differentie, in eo qui intendit in vniuerso territorio habere ius solarij & partem liberam existere arg. l. quæ de tota, & ibi Glossa, & Bartolus, ff. de rei vindicatione, l. si vnus, §. si cum tibi, ff. de pactis, & argumentum efficax esse de parte ad totum, & è conuersio ex Iafone, Baldo, Cardinali, Panormitano, Andrea Siculo, & Felino, notarunt Enerard. loco de toto ad partem, Surdus conf. 509. n. 16. Menoch. conf. 671.

17 **Maximè** cum nulla possit considerari differentia ratio, nam quamvis prædia fuissent Ecclesiæ adhuc onus Reale, & tributum ratione loci debet solui ab ipsa Ecclesia, quia tunc magis pensio soli est quam Ecclesiæ, arg. l. qui in alia, §. fin. ff. de negot. gestis, ibi: *Prædio datur*, Glossa in Clement. 1. de decimis verbo, *excolendas*, cap. si tributum, 11. quæst. 1. l. de his, vbi Cynus, & Bald. Cod. de Episcopis, & Clericis, idem Baldus in l. placet. num. 4. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & communis opinio Canonistarum, & Legistarum teste Iafone, ibi num. 20 in lectura 2. vbi Alciatus num. 13. Tiraquellus, de iure primogenituræ, §. 4. n. 9. & probatur, l. 1. tit. 13. lib. 1. recop. & ideo cum ex vniuerso territorio solarij ius intelligi oporteat, vt populus solariegus dicatur quoties inuenitur aliquorum vicinorum bona, & prædia non esse subiecta huic tributo, nec aliquando dependisse, non potest nec debet locus eius qualitatis censeri, arg. is qui ducenta, l. 3. §. utrum, ff. de rebus dubiis, eis verbis: *Id accidit quid significatio sumitur ex vniuerso, in quo si aliquid falsum est totam orationem falsam efficit*, vt notant Baldus ibi.

18 **Præsertim** ex ordinaria iuris præsumptione bona vbique præsumi libera, nec subiecta tributo solarij, cap. 1. §. si verum feudum, tit. si de inuestitur feud fuerit *controversia*, Roland. vol. 3. conf. 2. num. 15. Surdus, conf. 135. n. 24. & conf. 384. n. 21. & conf. 410. n. 12. & conf. 525. n. 6. Menoch. lib. 3. *præsumptione* 91. Seraphinus decif. 894. n. 1. D. Casanate, conf. 29. n. 1. Casaneo, in consuetud. Burgundia, rubrica 3. §. 4. n. 16. Iulius Clarus, lib. 4. *sententiarum*, §. feudum, §. 8. Theaur. 2. p. *Forensium*, quæst. 89. Riccius *collectanea* decif. 6. p. *collectanea* 2434.

19 **Sed** etiam præsumitur bona esse potius vicinorū qui possident, quam Domini loci argum. l. cum res, C. de probat. l. ob maritorum, C. de vxor pro marito, Areti-

nus, in l. in principio de acquir. possessione, & conf. 15. Socin Senior, lib. 1. conf. 127. n. 4. & 5. Henricus Buic. in cap. si diligenti num. 3. de præscript. ex Ruino, Affi èto, Cephalo, Craueta, Rolando, Pureo, & aliis Menoch. lib. 2. *præsumpt.* 100. n. 5. probat non præsumi feudo vel tributo subiecta prædia, quæ sunt intra territorium nec alterius esse dominium directum, quam eius qui possidet.

Nec obitabit quod ex Casaneo vbi supra, *tit. de ca. 9. §. 4. ver. aliquando*, Antonio Gabriele, *tit. de præsumptionibus* conclud. 9. n. 13. à quo mutauit Menochius, lib. 3. *præsumpt.* 100. n. 18. Mieres, 4. p. de maioratibus, §. 20. n. 4. vt licet duo vel tres vicini non soluunt tributum solarij, vel census, adhuc non minus locus solariegus dicitur, quia Dominus habet fundatam intentionem adiuncto eo quod notarunt, quoties maior pars territorij apparet feudalis præsumitur reliquam partem esse eiusdem qualitatis, c. 1. de controversia inter masculum & feminam, vbi Ilernianon 6. Baldus 5. & Aluarotus, num. 1. Surdus, conf. 135. num. 96. Menoch. lib. 3. de præsumptionibus *præsumpt.* 91. num. 52. Mascardus, *conclus.* 79. n. 17. & 24. Henric. Rosental. de feudis, cap. 22. *concl.* 11. ex n. 1. vbi l. A, & B, plurimos refert quippe hoc procedit, cum ultra liquidò apparet loci concessionem eà qualitate factam, vt solarium in toto territorio concederetur, non verò quando nullo privilegio aut titulo edocto solum ex probatione, & vsu vel à Domino probare ius solarij, quia tunc quidquid probatio suadere potest, prædictæ præsumptiones validè excludunt.

Præsertim vt inuenimus in plurimis locis intra bona propria maioratus, ipsius Domini loci esse plura prædia quæ tributum non pendebant, & cum iure præsumatur omne quod est intra limites bonorum maioratus ipsius maioratus esse, Socinus, vol. 2. conf. 166. col. 2. *vers. 3. conclusio*, Curtius Junior, conf. 140. n. 10. Brunus, conf. 127. n. 7. Surd. conf. 125. n. 42. VVetsembachius, conf. 4. n. 70. & 71. Menoch. lib. 1. *præsumpt.* 91. n. 56. Mieres de maiorat. 4. p. 9. 20. n. 1. & 2. & cum habens pro se præsumptionem Dominus loci adhuc passus fuerit ea prædia, quæ intra limites fuerint bonorum sui maioratus, nihil soluere tributi vel census aperte inadetur ea bona libera, & nunquam solario tributo subiecta fuisse.

Quarto excluditur ius solarij similiter quoties vt in pluribus, constitit vicini prædia sua liberè vendere & permutare possent absque eo quod egerent Domini licentiâ, nec Dominus aliquando prohibuerit, quia de natura territorij solarij est, vt vasallus non possit vendere prædia sine licentia Domini dict. l. 3. tit. 25. part. 4. ibi: *Ma. no puaen enagenar a quel solar*, & ibi Gregor. Lopez, gloss. 4. l. 2. tit. 3. lib. 6. *recopilacion*. vbi Azevedo tradit. *Vnde ex dictis ad probandum per Dominum vasallos suos, esse solariegos artius. Landum est & probandum, quod vasalli nunquam aliquid vendiderunt sine Domini licentia*, idque multis confirmat Burgos de Paz conf. 16. n. 4. Ioannes Garcia, de expensis, c. 9. n. 60. Auendaño de censibus, c. 12. n. 10. *vers. sed hoc est intelligendum*, Cancerius, 3. p. *variarum resol.* c. 40. n. 60. in fine, vnde in eis locis in quibus Dominus id non probauit, verum etiam expressè fatetur vasallos suos facere posse venditiones, & permutationes bonorum sine licentia Domini, aperte cõstat deficiente prædicta qualitate, quæ adeo necessaria est, nullatenus dici posse vasallos esse solariegos, ex eis quæ notarunt Greg. Lopez, in d. gloss. 4. Azevedo, in l. 2. n. 5. Didacus Perez, in l. 2. tit. 1. lib. 4. *ordinamenti gloss.* 1. Mieres, *dict.* 4. part. *quæst.* 20. num. 202.

Nec

23 **Nec** difficultatem elidere poterunt Domini vasallorum eo quod intendant, vt quamvis in hoc quod pertinet ad venditionem bonorum deficiat ius solarij ex consuetudine vel præscriptione, quam contra Dominum obtinuerunt vasalli, aut ex pacto cum eo quia licet specialiter in hoc casu deficiat ius solarij, adhuc tamen vniuersaliter in reliquis omnibus conseruatur argum. cap. vnic. de feudo non habente propriam naturam feudi, iuncta interpretatione Baldi, & Aluaroti & ex d. l. 2. tit. 1. lib. 4. *ordinamenti dicta leg.* 2. tit. 3. lib. 6. *recop.* iunctis quæ notarunt Azeved. ibi, num. 4. Barbatia, lib. 4. conf. 54. col. 6. *vers. nec obstat cum opponitur*, Burgos de Paz in *in quæstionibus ciuilibus*, §. 2. n. 126.

24 **Nam** hæc omnia non poterunt difficultatem excludere quippe hanc facultatem vasallorum, vendendi prædia sua, nunquam est allegatum à Domino procedere ex consuetudine præscriptione aut contractu cum ipsis facto, & Dominus ipse qui vult excludere prædiorum libertatem ex consuetudine, vel præscriptione, debet eam probare, vt ex Bartolo, Panormitano, Baldo, Burfato, Natta, Craueta, & aliis pluribus Mascardus de *probat. concl.* 1218. n. 1. & 2. & *concl.* 1220. & 1221. n. 2. & *concl.* 1357. n. 13. & non probatâ consuetudine pacto vel præscriptione alienandi prædia sine licentia Domini, res non ex accidenti, sed naturaliter censenda, nam vltra quod diximus supra, bona præsumi libera, semper naturalis causa accidentaliter præfertur, §. sed & illud instit. de adop. tutor. §. quæ tutoribus, de excusat. tutor. Bald. in auth. ex testamento, C. de collat. & in authent. similiter, C. ad legem falciariam, Dec. conf. 120. n. 4. Alciatus lib. 9. *Responso* 213. num. 13. Cephalus conf. 216. n. 6. Mantica de *coniecturis ultimæ voluntat.* lib. 6. cap. 3. n. 18. ac perinde nunquam credi oportet, non probatâ consuetudine, præscriptione vel pacto, ex his prædiorum Dominos ea potuisse alienare, sed ex naturali facultate disponendi de rebus suis, ac perinde non posse considerari bona subiacere tributo solarij, vbi deficit hæc qualitas, quæ maximè est necessaria.

25 **Quintò** etiam excluditur, nam cum tributum hoc solarij existimatur velut census perpetuus soli, & sapit naturam emphyteusis, & ita communiter appellant Doctores qui hac de re egerunt, & notauit Aluarus Valascus de *iure emphyteutico*, §. 32. n. 11. & in terminis solarij antiqui apud Iuriconsultos, vt emphyteusim omnino saperet, ex Anton. Fabro de *erroribus pragmaticorum decade* 63. *errore* 9. tenuit Osualdus, Illigerus ad Donellum lib. 9. *comment.* c. 16. in *notatis*, lit. D, & quoties constat prædia alienius loci vinculo, & fideicommissio perpetuo subiecti, idque passum fuisse dominum territorij, argumentum validissimum est non posse prædia iudicari subiacere tributo solarij, nam iuxta opinionem vniuersæ Doctorem, emphyteusim non potest maioratui subijci, vt impediatur alienatio ex præiudicio domini directi, ex quo debetur decima, quando venditur, & tunc Dominus habet retractum rei oblato eodem pretio, ac perinde certum est rem emphyteuticariam, non posse comprehendi fideicommissio perpetuo, quo alienatio prohibeatur in tam graue dominij directi præiudicium, Alciatus conf. 258. n. 16. cum Speculatore Bald. Felino, Decio, & Auferio probauit Gamma decif. 70. & ita testatur iudicatum fuisse in maioratu de Doliveira contra Alexium de Sausa, & in alio Sebastiani de Macedo, de eadem re, n. 2. refert Curtium Seniore, Gmillelm. Benedictum, & alios, tenet etiam Alex. conf. 9. n. 3. Cabedo decif. 130. n. 3. vbi probat non esse maiora- Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

tum emphyteusis sine consensu Domini directi, & ita pro hac opinione indicatum in pluribus iudiciis in congregatione Misericordie oppidi de Torres nouas, & in causa fiscali cum Roderico de Figueredo, & in lite confraternitatis S. Virginis de Valparaiso, & Monasterij S. Clara Vlissiponensis, refert Melchior Phæbo, 1. p. decif. 5. per tot. aliis plures Doctores adducens eiusdem sententiæ, quam n. 4. vniuersam censet.

Et in bonis fensualibus, quorum imaginem habent bona solarij, vt supra ex Speculatore, in *de feudis*, lib. 4. p. 3. §. quoniam super bonagiis, n. 37. & 38. & feudi non posse constitui maioratum, tennerunt Menoch. in *tribus consiliis*, Hippolytus Riminaldus, Mantica, Aluarus, Valascus, Turretus, Iul. Clar. Burfatus, & alij quos refert Flores Diaz de Mena, ad decif. 70. Anton. Gamma, & non posse fieri maioratum rei emphyteuticæ, tennerunt etiam Massarius, P. Molina, Lara, Rodriguez, Thefaurus, Sanchez, & alij quos nouiter refert additio ad Molinam lib. 2. de Hispanor. primogeniis, c. 10. n. 71. & 72.

27 **Nec** id turbabit quod tradit Auendaño de censibus, c. 12. n. 4. cõstituens differentiam inter emphyteusim, & solariegum, nam quamvis regulariter emphyteusis formetur ex terra inculta, quæ dari solet ad culturam, plantationem, & meliorationem, potest tamen à principio celari ex aliis rebus immobilibus, vel solo coherentibus, veluti domibus, molendinis, & aliis similibus absque eo quod præcisè sit danda terra vel locus eremus sine vlla obligatione poblationis (vt sic loquamur) solariegus vero census, à principio, non constituitur, nisi habitâ principali consideratione ad ædificium, vel poblationem, licet postea alius in eodem censu succedere possit cum ædificiis à principio factis.

28 **Hæc** enim traditio Auendañi aperte inutilis est, & apparet quippe quemadmodum ipse fatetur regulariter emphyteusim respicere dationem terræ incultæ ad meliorationem, etsi possit emphyteusis fieri de terra cui ædificium iam impositum est, nec poterit ex eo negari emphyteusim esse, quando terra datur ad ædificandum, quod sufficit, vt emphyteusis similem iudicemus censum solariegum, quemadmodum etiam ex eiusdem Auendañi sententiâ, etiam si ædificio imposito, vasallus reciperetur ad domum, census, & vasallus solariegus diceretur, & cum eadè ratio in hoc casu procedat, quia æquè militet dominium directum, & eius qualitatis, idem quod in emphyteusim in censu solariego dicendum est arg. l. illud, ff. ad legem Aquiliam facit l. cum qui, §. pro parte, ff. de his quibus vt indignis, ibi: *Nec enim rationem Iuris ac possessionis varietatem inducere diuisionem voluntatis*.

29 **Et** quemadmodum maioratus rei Emphyteuticæ, & quæ subiacet censui solariego fieri nõ potest, ita similiter sine consensu Domini non possunt bona solarij Ecclesiæ, Capellæ, vel alteri loco sacro applicari, cum vt Ecclesiastica prædia illa non possint alienari, ita tennit Gamma decif. 228. n. 3. eis verbis: *Vnde subintrat decifio singularis in iure, quod Emphyteuta non potest constituere vinculum maioratus in re Emphyteuticaria, sine consensu directi domini, maximè quando illud vinculum fit Capella, vel Ecclesia vel alteri loco sacro, ad hoc ponderabat Textum, in c. unico vers. si vero in tit. de Allodiis in vsibus feudorum, & in c. 1. vers. vel pro anima iudicare, in tit. de prohibita feud. alienatione per Federicum*, quod tenet Baldus in cap. unico de allodiis, n. 16. ac perinde quando constat, plura prædia in aliquo loco esse assignata Ecclesiæ, Capellaniis vel Monasteriis, si non apparet id factum voluntate domini denotat non esse in his prædiis ius solarij, nã quamvis illud tributum transeat ad

Ecclesiam, ratione soli, non potest tamen in eam transferri illud, quia inalienabile redditur, cum ab Ecclesia possidetur, & tunc maximum fit praedictum directo dominio, ut supra annotauimus.

30 **Sexto** etiam excludit ius solarium, quando tantummodo ex probatione voluerit Dominus in eo obtinere, nam cum hic census solarieus specie habeat Emphyteutici, non aliter probabitur quam instrumento facto, quia alio modo non valet, l. 1. c. de iure Emphyteutico, ibi: Scriptura interueniente, Glossa verbo, alienationis, & verbo, scriptura, & ibi communiter Bartolus, Baldus, Alex. Iason, & omnes Afflicti decis. 71. num. 7. Salicetus, Campegius, Hippolytus de Marsiliis, & alij quos refert Mascardus de probat. concl. 1324. n. 9. & in terminis quomodo probandum ius solarium notauit Mieres, 4. p. de maiorat. q. 20. n. 8. ibi: Quod ex fundationis scriptura constare debet aliquem locum solarieum esse: Et de iure Regni, l. 28. tit. 8. partit. 5. vbi Greg. Lopez gloss. 7. l. 3. tit. 14. partit. 1. Molina de Iustitia & Iure disp. 447. vbi alios refert, & Anton. Gomez tom. 1. variar. cap. 3. n. 16. nam cum hoc tributum Emphyteutis velut semitis praedialis censetur, & habet qualitates, ex quibus cognoscitur, non potest recte de his constare per testes, & ideo regulariter non probati nisi per scripturam, tenuit Iulius Clarus, receptorum sententiarum, §. Emphyteutis, q. 4. pluribus Surdus quest. 84. n. 1. & decis. 10. Guido Papae decis. 24. Cacherano decis. 52. Viuius decis. 40. Milanensis decis. Sicilia 1. lib. 1. Caesar Barcio decis. 50. Alvaro Valasco, & alij quos refert Riccius 6. part. collectanea 2147. Cevallos practicoarum, 2. part. q. 356. communiter DD. in c. potuit de locato, & in l. 1. c. de iure Emphyteutico, vbi Iason n. 16. tradit hoc ideo fieri quia contractus Emphyteuticus, habet certas formas & condiciones, videlicet reservatio directi Domini, solutio certae pensionis, & laudemium, & inde cognoscitur vtrum sit contractus Emphyteuticus: ideo necessaria scriptura, quod omne similiter procedit in censu solarieo quia ista omnes qualitates inveniuntur, & etiam ne possit vendi vel maioratui subici, sine licentia Domini, & alia circumstantia multoties concurrunt, de quibus non possunt recte testes deponere absque instrumentis, ultra quam scriptura necessaria est propter calumnias, & memoria hominum labilem, ut in l. 1. tit. 7. lib. 5. Recopil. Matienço ibi gloss. 2. & 5. Antonius Gomez in l. 41. Tauri n. 3.

31 **Quo** fit, ut cum nullo modo appareat aliqua scriptura probari censum solarieum constitutum in praediis alienius loci, non debeat sufficere nuda probatio, quae saepe fallax esse potest, vel quoties quae praediximus interuenierint ius solarium non recte potuisse probari.

ALLEGATIO XLVII.

Crimen repetundarum quando procedat in Iudice, & Officiali qui cum effectu non recipit?

- 1 Avaritia Iudicum magna Reipublica pestis. Crimen repetundarum apud omnes gentes variis penis puniuntur.
- 2 Repetundarum criminis poena capitalis quae sit? l. lex Iulia, §. fin. ff. ad legem Iul. repetund. l. vltima, c. de poena iudic. qui male iudic.

- 3 Iudicis, Cod. de dignit. lib. 12. Codicis Theodosiani, l. c. de offic. Recl. Prou.
- 4 Delatores corrupti a Iudicum premiis afficiebant Romani.
- 5 Iudices corrupti plura peccant quam latrones publici.
- 6 Poena criminis repetundarum post mortem transit ad heredes. l. lex iudiciorum, 20. ff. de accusatoribus. l. datur. ff. de lege Iulia repetund. l. sciant iudices, c. ad l. Iul. repetund. l. vlt. ff. ad Iul. pecul. l. 8. tit. 1. p. 7. Mortui solent puniri ut vini terreantur.
- 7 Iudices munera accipere non posse pluribus probatur.
- 8 c. 16. Deuteronomij.
- 9 Oseas Propheta explicatur a Marliano.
- 10 Exempla Principum qui Iudices corruptos punierant, referuntur.
- 11 Lege duodecim tabularum poena capitis plebebat. Index pecunia corruptus. Hispano iure priuatur officio, & in duplum, quadruplum, vel septuplum condemnatur Index vel Officialis corruptus iuxta recepti qualitatem. l. 1. tit. 6. l. 5. tit. 9. lib. 3. Recop.
- 12 Repetundarum crimini, etymologia Cohecho, & Barateria etymologia. l. 6. tit. 9. lib. 6. Recopil.
- 13 Penam cogitationis nemo meretur. l. cogitationis, 18. ff. de poenis. l. 1. §. 1. ff. de furtis. l. si quis fur. ff. de furtis. l. 1. in fine. ff. quod quisque iuris. Affectus delicti puniendus cum procedit ad actum externum. l. quisquis, c. ad legem Iul. Maiestat. l. si quis non dicam rapere, c. de Episcopis, & Clericis. l. 1. §. Diuus, ff. ad legem Cornel. de sicariis. l. is qui cum telo, c. eodem. l. 1. tit. 21. lib. 8. Recopil. l. 1. ff. ad leg. Pompeiam de Parricidiis. l. 12. tit. 8. p. 7.
- 14 l. si quis fin. ff. de rerum diuis. l. quod si ab initio. ff. si certi petatur. l. 1. ff. de leg. 2. l. si conuenerit, Cod. finium regundorum.
- 15 Affectus in delictis atrocioribus puniuntur quamuis non poena ordinaria, sed extraordinaria.
- 16 Magistratus de corruptela torretur licet donum non acceperint, sed solum promissionem. Authentico nouo iure, c. de poena iudicis qui male iudicauit.
- 17 Corruptus dicitur Index cui solum aliquid promittitur. l. 6. tit. 4. p. 6.
- 18 Promissum idem est, quod datum, quia promissum est debitum. l. fin. c. ad leg. Falcidiam. l. 1. tit. 6. lib. 3. Recopilat. l. 6. tit. 9. lib. 3. Recopil. l. Imperatores, ff. de iure fisci.
- 19 Corruptus Index censetur etiamsi recepit pro iudicando in bona causa. l. ut puta, 1. §. sed si dedit cum l. sequenti, ff. de condi. ob. turp. causam.
- 20 Datum Iudici ut in causa iusta iudicet, codicis non potest ab eo qui dedit.
- 21 Poena eadem est corrupti Iudicem, & corrupti. l. 26.

- l. 26. tit. 2. p. 3.
- 21 Verbum, non potest, inducit incapacitatem. l. 56. tit. 5. lib. 2. recop. & n. 34.
- 22 §. alteri instituit, de inutilibus stipulatio. l. 1. tit. 2. lib. 9. recop. l. 11. tit. 7. lib. 7. recop. l. non potest, ff. de furtis.
- 23 Filij spurij qui contra legem succedunt in bonis Patris an teneantur ea restituere? l. 6. & 7. tit. 8. lib. 5. recop. & n. 37.
- 24 Datum contra legem retinere non potest. l. non dubium, c. de legibus, n. 38. & 39.
- 25 Magistratus, & Officiales in receptione, ad muneris exercitium iurant in Hispania legum obseruanciam.
- 26 Iudices, & Officiales restituere in foro conscientia teneri quod contra leges receperint qui tenebant.
- 27 Nullus tenetur seipsum prodere. c. quis aliquando de poenit. distinctione 1. c. cum secundum leges de haereticis, lib. 6. c. licet Episcopus, de praebeatis, lib. 6. c. perpetuo, c. commissis, 35. de electione. l. fin. §. fin. vero, c. de iure deliberandi. Leius qui delatorem, ff. de iure fisci.
- 18 Facta plura sustinentur licet fieri prohibeantur. l. Patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.
- 29 Domini acquisitionis prohibitio nec restitutio non inducenda a lege, vbi non exprimitur. c. statutum, 11. vers. si quid autem de rescript. lib. 6.
- 30 Verba, non possit, non semper in legibus Hispania annullant contractum vel impediunt Domini translationem. l. 12. tit. 18. lib. 5. recop. l. 5. & 15. tit. 18. lib. 6. recop.
- 31 l. 18. ad finem tit. 2. lib. 3. recop.
- 32 l. 9. tit. 8. p. 1.
- 33 l. 8. tit. 7. lib. Recop.
- 34 Verbum, praecipimus, in praecipis Ecclesiasticis inducit peccatum. Verbum, mandamus, in legibus non inducit peccatum. Verba ex Regionis consuetudine interpretanda.
- 35 Possidens melior conditio in pari turpitudine. l. vbi, l. penult. ff. de condi. ob. turp. causam. l. iuris gentium, §. si ob maleficium, ff. de pactis c. in pari de reg. iuris lib. 6.
- 36 Iudices non teneri restituere in foro conscientia munera, quae receperunt ex pluribus probatur.
- 37 Filius spurius qui contra leges obtinet hereditatem paternam tenetur restituere venientibus ab intestato.
- 38 Lex quae annullat actum an eo ipso obliget ad restitutionem in foro conscientia.
- 39 Lex quae prohibet actum, & poenam adiungit non obligat ad restitutionem ante Iudicis declarationem.
- 40 Retentio facilius admittitur quam adquisitio. l. per retentionem, c. de usuris. l. pluribus de verb. obligatio. l. 2. c. de fideicommissis.
- 41 Iuramentum assinet naturam actus cui adheret. l. 3. tit. 3. lib. 3. recop. l. fin. c. de non numerata pecunia. l. sed etsi possessori, §. item si inuero ff. de petit. heredit.
- 42 Pactum quod non expressum non praesumendum.

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Lex poenalis non obligat in conscientia ante condemnationem. Poena conuentionalis non obligat in conscientia antequam coram Iudice petatur & condemnatur. Domini incapacitas & eius translatio non inducenda ex legibus quae non exprimitur. l. unica, §. fin. autem ad deficientis, c. de caducis tollendis. c. ad audientiam de decimis.

De crimine repetundarum, & an locum habeat, quando conuenit Magistratus, aliquid ei dandum pro iustitia administratione, si cum effectu non recepisset, pro explicatione legis prima tit. 6. lib. 3. & l. 1. tit. 21. lib. 9. Recopilat. quae loquitur in calculatoribus, & aliis Officialibus Senatus Regalis Patrimonij.

CRIMEN repetundarum grauissimum semper visum est, nam iustitia quae constans & perpetua esse debet, princip. instit. de iustitia & iure, in totum euertitur si Iudices sordida avaritia inquinantur, & eius effectui turpiter cedant, quid enim tutum si muneribus via sternetur? quid purum si donis contaminetur? Vnde quia maxime Reipublicae interest iudicum constantia, & integritas, ferè apud omnes gentes variis legum decretis huic morbo medela adiuncta & exitialis veneno iustitiae, & dirae pesti Reipublicae poenarum antidotum praeparatum, ut variis exemplis probauit, Bobadill. lib. 2. Politica, c. 11. & 12. per totum, vbi ferè omnia videtur cumulasse per 84. numeros, & lib. 5. cap. 1. num. 232. & quamuis omnia prauideat, ut ferè nihil addendum relinquat, tamen ultra ex Euripide, Sophocle, Menandro, Syluestrio, Cornelio Tacito, Plutarcho, Clemente Alexandrino, Lactantio Firmino & aliis; Ioannes Coquier, lib. 3. aphorismorum Politicorum, c. 19. ex variis sacrae Scripturae locis & Cicerone, Valerio Maximo, Eutropio, Lampridio, & Alian. Matthaeus Tympus, in speculo boni Magistratus signo 15. & cum Stobio, Cuspiano, Niceta, Cedreno, Zonara, Aulo Gellio, Sabellico, & aliis idem Tympus, 2. p. signo 28. ex Suetonio, Petr. Arod. Niceo, Plinio Iuniori, Diodoro Siculo, Alexandr. ab Alexandro, Bonfinio, & Gifelino, Theatrum vitae humanae vol. 18. lib. 5. pag. 349. Lambertus Darius in Theatro Aphorismorum, ex Platone aphorismo 10. ex Xenofonte, Tito Lino, Paulo Iouio, Hermolao Barbaro, & aliis Nicolaus Bello, de statu Politico, lib. 3. discursu 31. lib. 5. discursu 11. vers. 6. Adamus Contzen, lib. 9. Politicorum, cap. 8. §. 3. eleganter pluribus locis sacra Pagina, D. Isidori, Cypriani, Augustini, & Thomae, Platonis, Tertulliani, & aliorum Magister Marquez, in Gubernatore Christiano, lib. 1. c. 20. ad finem, alia cumularunt Mastrill de Magistratibus, lib. 6. c. 8. & nouiter Carleualius, de iurisdictione, quest. 1. n. 5. & addenda quae nouissime ex Aristotele, Plinio, Seneca, Tertulliano, D. Thoma, Abul-

lenfi Lira, Caietano, & aliis pluribus notavit Pater Velasquez de optimo Principe, lib. 2. adnotatione 22.

Et valde notanda sunt verba Ciceronis lib. 4. in Verrem, ibi: Non flagitiosum tantum, sed omnium rerum turpissimum maximeque nefarium mihi videtur ob rem iudicandam pecuniam accipere, pretio habere additam fidem & religionem, & idem Cicero lib. 2. officiorum turpissimum tradit crimen sceleratum, & nefarium eis verbis: Habere enim quæstui Rempublicam non modo turpe est, sed sceleratum etiam & nefarium, & facit Ouid lib. 1. Amorum elegia 10.

Non bene conducti vendunt periuria testes,

Non bene selecti iudicis arca patet.

Turpe reos emptâ miseris defendere linguâ,

Quod faciat magnas turpe Tribunal opes.

Et aliquibus legibus pœnis capitalibus hoc crimen puniri iubetur, l. lex Julia 7. § fin. ff. de lege Jul. repetund. l. ult. C. de pœna Iudicis, l. Iudices, C. de dignit. lib. 1. 2. & in C. Theodosiano, l. 1. de officio Rectoris Provinciae, & pœna etiam Capitalis iniungitur Provinciarum Rectoribus, qui leuia munuscula & genia à Rusticis extorserint vel acceperint, ut exinde ultimo subiugentur exitio, quæ sunt verba l. 1. C. de damnat. pronunt. infligend. Codicis Theodosiani, & ex l. decemvirali, de qua Gellius lib. 20. noctium Attic. c. 1. pœna mortis plecebantur.

Quod adeo Romani curarunt, ut quamvis aliis delatores inuisos haberent, ut ex Martiali, Lipsio, Radero, & à nostro erudito D. Ramirez, Brodeo, Suetonio; Xiphilino, Brisonio, Menochio, & D. Amaya ego probani 1. part. decis. Granat. 27. n. 18. tamen delatores corruptelæ Iudicum præmiis afficiebant, ut ex Dione Cassio tradit Langleus lib. 6. semestrium c. 1. ex Tiberio Deciano Farinacius 3. part. crimin. q. 111. num. 102.

Et iustè quidem, ut hæc Reipublicæ, & iustitiæ pestis exterminetur: nam Divus Hieronymus in Sophocle Lupos Vespertinos, qui noctibus comedunt, & in mane nihil relinquunt, hos Iudices corruptos appellat, & Lucas de Peña in l. Iudices, C. de dignitat. ibi: Plus eos (inquit) delinquere, quam publicos latrones, cum hi suo periculo in campis rapiunt, illi autem, qui ex iuramento tenentur non furari, imo aliena furta punire calcato iuramento subditos spoliant, quos vindicare tenentur, & legis autoritate, seu favore gravantur, refert Mastrillus lib. 6. de Magistr. cap. 8. num. 44.

Vnde non solum in vita, sed etiam post mortem huius criminis repetundarum pœnam, ut lætæ Mainstatis ad hæredes transire admiserunt Romani l. ex iudiciorum 20. ff. de accusat. l. datur 2. ff. de l. Jul. repetund. l. sciant Iudices, Cod. eodem, l. ult. ff. ad l. Jul. pecul. l. 8. tit. 1. part. 7. cuius ratio est, ut deterreantur à tali flagitio, qui timerent post mortem etiam improbitatis infamiam extare, ut ex Plauto obseruat Osualdus ad Donell. lib. 8. comment. cap. 8. in notat. lit. XX. eis verbis: Hominum immortalis est infamia, & etiam tunc vivit, cum credas esse mortuam, & ut ex Quintiliano declamat, 274. refert Æneas Robertus lib. 3. rerum Iudic. cap. 10. ibi, Non satis putarunt Maiores eas pœnas constituere, quas possit aliquis excipere in vita, multo magis tangit sepultura ad cogitationem post se futurorum plerique gravium moventur. Et ex Oprato Milegitano refert idem, ut terreatis vivos malè tractetis, & mortuos. Et ultra prædicta pœnas pecuniarias huius criminis transire ad hæredes Doctores post glossam in iuribus supra relatis Bald. in l. 1. C. ad leg. Jul. repetund. & esse communem opinionem notarunt Roland. à Valle de iumentario, n. 1. Matienzo

n dialogo relato, 3. part. cap. 25. n. 11. Decianus lib. 8. crimin. cap. 38. n. 37. Bobadilla d. lib. 5. cap. 1. n. 38. Farineus lib. 9. controuers. cap. 5. Caldas in l. unica, C. ex delict. defunct. 4. part. num. 32. & 5. part. num. 2. & 16. Peregrinus de iure fisci, tit. 5. num. 31. Farinacius 1. p. crimin. q. 10. num. 71. Gabriel Berart. in speculo visitation. cap. 1. num. 21. Lidama lib. 3. benedictorum, cap. 1. Æneas Robertus ubi proximè, Ant. Fab. lib. 7. coniect. cap. 20. Herodius lib. 9. rer. indic. tit. 3. cap. 10. & 22. Rodolphus Fornetius lib. 3. rer. quotid. c. 17. Langleus ubi supra d. cap. 1.

Et præter supra adductos de sententiis, largitio-
ne Iudicibus corruptis, & de muneribus ab eis non accipiendis videndi sunt Menchaca lib. 2. controuers. vsufreq. cap. 37. plures, quos refert Farinac. d. quæst. 111. num. 124. 197. & num. 251. Didacus Perez in l. 40. gloss. unica, tit. 14. lib. 2. ordinam. Mateuardus Fregerus lib. 2. de infamia cap. 14. Gerardus Mainardus lib. 4. decis. 80. Narbona pluribus relatis in 3. part. Recopil. in l. 31. tit. 7. gloss. 3. & gloss. 6. per totam, & quar. in regul. peccatum 2. part. §. 2. per totum, Cataldinus de syndicat. quæst. 98. Philippus Testai allegat. 9. n. 111. Boherius decis. 253. n. 2. Capiblanco de Baronibus, pragmat. 4. num. 17. Sesse decis. 214. num. 1. Horatius Carpanus ad statum Mediolan. 2. part. c. 40. num. 48. & cap. 41. num. 2. ubi adducit Iulium Clarum, Capicium, Bonacossam, Boffium, & alios Osualdus ad Donellum, lib. 14. cap. 25. Pater Molina tom. 1. de iustit. & iur. tract. 2. disput. 82. vsque 93. Gabriel. Vazquius in opusculis ira. de restitut. cap. 7. dub. 9. Petr. Greg. lib. 2. de Repub. cap. 6. Simancas lib. 6. de Republic. per totum, Anton. de Guevara in Horologio Principis, lib. 3. cap. 6. Livorius lib. 2. disquis. Politic. cap. 28. Langleus d. lib. 6. cap. 1.

Sed ex Sacra Scriptura lib. 1. Regum, cap. 8. probavit Iosephus lib. 5. antiquit. cap. 3. & idem rectè comprobatur ex Samuele lib. 6. antiquit. cap. 4. & de exitiali damno corruptelæ Iudicium, & munerum receptione, quæ sapientia, & iustitia omnino perit, & in totum ruit pro omnibus sufficiat locus Deuteronomij cap. 16. ibi: Quia munera excæcant oculos Sapientum, & mutant verba Instorum: quibus addendum est, quod notavit Carolus Scriban. in Politico Christiano, lib. 2. cap. 9. eis eruditissimis verbis: Dei verba sunt, quid cecitate miserius? à muneribus cecitas nata, fuge munera, quisquis oculos amas, cecitatem auersaris, nec plebeios tantum oculos, sed sapientum excæcant munera, quid facient in aliis, non exoculabunt tantum, sed periment: ea vis munerum, nihil in expugnatum, nulla robora, nulla propugnacula, arma nulla iacentque horum dextera, quacumque prope omni seculo magna & valida integri exercitus regna tota, Orbisque quæ patet Magni Imperia Babylonem cogita, & aquas nubibus arces, aut superstantes etiam, & superbo vertice quidquid infra calum est vincentes, aut è solida rupe excisas, aut toto Oceano natantes, si qua via auro est, vicisti tanta vis auri est, quid? quod nihil illi inaccessum, nihil illesum.

Nec omitti etiam potest locus Marliani, qui & Carolus Scribanus à nonnullis ex notatis adducitur, iste enim in theatro Politico, cap. 9. pag. 103. ut interpretetur Prophetam Oseâ, ita inquit: Non est veritas, non est misericordia, non est scientia in terra, maledictum, mendacium, homicidium, furtum, adulterium inundauerunt, sed quæso, unde tot malum? sanguis sanguinem tetigit, cur Regna evertuntur? Cur bona Reipublica dissipantur? Cur tot civitates exterminantur? Cur solo æquantur? Quia aequitatis immeritur ordo, siquidem iudices sanguini tantum, & auro inhiuientes, non quod ius exigis, hoc decernunt, sed quo cupiditas impellit, eo despo-

despiciunt, sicut enim imposta humeris opera deprimunt, & ad terram stectunt etiam validissimos, ita animi licet erecti munerum pondere incuruantur, mollescent duri, liquecunt solidi, subsidunt robore pleni, reliquisque inuicti viriis, auro victi iacent.

9 Addè que quæ pro execratione, punitione, & probatione Iudicum corruptelæ ex Aristotele, Herodoto, Cicerone, Valerio Maximo, Diodoro, Siculo, Celio Rodiginio, & aliis notavit Couarr. in reg. possessor 2. parte, §. 3. num. 1. ex Plinio, Aulo Gellio, Alexandro ab Alexandro, & pluribus Doctoribus cumulavit Menoch. lib. 2. de arbitrariis, centuria 4. casu 342. per totum, ubi refert, quod à Cambyse, Dario, Iulio Cæsare, Alexandro Senero, & aliis contra Iudicem corruptum factum fuit, & videndi Mascardus de probat. conclus. 164. cum duabus sequentibus, Tiber. Decianus lib. 8. criminalium, cap. 33. & sequent. Farinac. 3. part. prax. crimin. quæst. 111. per totam, Cauellus resolut. crimin. casu 195. Osualdus in proœmio. decis. num. 5. Mastrillus de Magistratibus, lib. 6. cap. 8. num. 11. & 35. Sesse post tractat. de inhibition. in responso Syndicatus, n. 7. 8. & 43. Auendaño 1. part. Prator. capite 2. num. 18. Giurba consil. 72. num. 17.

10 Ex quibus colligitur iustissimè legibus variis pœnis hoc crimen coerceri, ut constat ex titulis ad legem Iuliam repetundarum, & tit. Cod. de pœna Iudicis, qui malè iudicauit, & legibus 12. tabularum pœnam fuisse, ut capite multaretur Index, vel Arbitrator pecunia corruptus ex aliis, relegationis, & exauctorationis supplicium irrogatur, aliqui arbitrariam pœnam dicunt, ut eos referens Menoch d. casu 342. per totum, & supra relati ex iure Regni est pœna priuationis officij, & cum duplo, vel septuplo acceptum restituant, l. 1. tit. 6. l. 5. tit. 9. lib. 3. Recopil. & ultra arbitrio Principis puniuntur Iudices corrupti, & videnda, quæ ex Baldo, Alberico, Platea, Puteo, Auilefio, Auendaño, & aliis nouiter notavit Calderinus in epitome legum pœnaliu. 2. part. c. 32.

11 Et nominis Hilpani cohecho, & barateria, eruditè etymologiam desumpit D. Franciscus de Amaya in l. fin. Cod. de iure fisci lib. 10. num. 21. & 22. & de verbo cohecho Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. §. num. 16. Couarr. in thesaur. lingua Castellæ, & repetundarum iudicium dictum, quasi eo repeterentur iniquè à Iudicibus accepta, Brisfonius Hotom. Pratenis, & Kalialis verbo repetundarum, Herodius lib. 9. rerum iudicatarum, titulo 3. & ut probationes faciles redderentur, nouam formam adiecit probationum, leg. 6. tit. 9. lib. 6. Recopil. de qua sequenti allegatione agemus.

12 Quod aded voluerunt leges prohibere, ut quamvis cum effectu pecuniam non recepissent Magistratus, nec crimen omnino perficeretur, adhuc dicendum est eadem pœna esse plectendos, eo solum quod promissionem admiserint, nam quamvis cogitationis nemo pœnam mereatur, l. cogitationis, 18. ff. de pœnis, & ubi iniuria nullum habuerit effectum non obicit conatus, nec affectus puniatur. l. 1. §. 1. ff. de furtis, l. si quid fur. ff. eod. l. 1. in fine, ff. quod quisque inris, quia eo solum delictum non periturus, id tamen locum habet quando ad actum externum affectus non prodiret, quia cum producit ad actum, tunc pœnâ puniendus, ut ex l. quisquis, C. ad Iuliam Maiestatis, l. si quis non dicam rapere, C. de Episcopis & Clericis, l. 1. §. Diuus, ff. ad legem Corneliam de sicariis, l. is qui cum telo C. eodem l. 1. tit. 21. lib. 8. Recopil. ex Cuiacio, Andrea Gail. Canalino, Ant. Gomez. Placa, Menoch & Vela eruditissimè, ut solet adducis Seneca, Iuuenali, Alexandro ab Alexandro, Tertulliano, Quintiliano, & aliis

pluribus, D. Ioannes de Solorzano in aureo tractatu de crimine Parricidij lib. 2. cap. 16. per totum ad interpretationem legis primæ, ff. ad legem Pompeiam de parricidiis, eis verbis: Qui emit venenum ut Patri daret licet non potuerit dare. Et idem probatur, l. 12. tit. 8. part. 7.

Et ultra plura (etsi ferè omnia adducat) quæ notavit Dominus Solorzano, nota Senec. lib. 5. de beneficiis, ita, Veneficus est qui saporem cum venenum crederet miscuit, sic lauro est etiam antequam manus inquinet. Et videndus Æneas Robert. lib. 1. rerum iudicatar. c. 6. à quo ferè omnia mutauit D. Solorzano, & ut ex D. August. notavit Magister Marquez, in principio Psalm. 1. consider. 3. Deus Chaldaeos turrim Babylonis adificantes, etsi impossibile appeterent, nec perficere possent, adhuc acerbo supplicio affecit, quia aulum irchoarunt, & ego expendo text. in l. si quis finali, ff. de rerum diuisio. ubi Pomponius tradit, Romuli Fratrem Remum occisum, ob id quod murum transcendere voluerit; ubi accipiendum vel ad actum externum processisse, ut notavit Accursius ibi verbo, voluerit, vel ut post eundem Accursium, notat Gothofredus in d. l. fin. & Duaren. in l. 3. §. si rem, ff. de acquirenda possessione, ibi: Transcendere voluerit, interpretandum pro, volens transcendere, argum. l. quod si ab initio, & l. fin. in principio, ff. si cert. petatur, l. 1. ff. de l. 2. l. si conuenit, C. finium regundorum, quomodo conciliat Duaren. d. l. §. si rem cum, l. si rem 47. ff. eod. & probauit Osuald ad Donell. lib. 5. comment. in notatis lit. D.

Et in atrocioribus puniri affectum, licet non sequatur effectus ex Cyno, Franciscus Decio, & aliis probauit Grammaticus voto 8. n. 11. & solum limitat id non obseruari ex consuetudine Italiae, id verò ut non puniatur, pœnâ ordinariâ delicti sed extraordinariâ, sed puniendam esse criminis attentionem, etsi non perfecerit reus, præsertim quando reduci ad actum exteriorè ut in hoc casu ex l. quisquis, C. ad l. Jul. Maiest. l. si quis non dicam rapere, C. de Episc. & Cleric. l. 1. §. Diuus, ff. ad l. Cornel. de sicar. cum Andrea Gailio, Tiber. Deciano, Ant. Gomez & l. 12. tit. 8. p. 7. probauit D. Solorzan de crim. parricidij, c. 16. & in casu perniciosi exempli, ut in præsentî probauit Farinac. in praxi crimin. 4. p. q. 124. n. 29. & pondero locum Apuleij lib. 4. Floridorum, ubi eleganter eis verbis: Omnibus bonis in rebus conatus in laude, effectus in casu est, & sicut ad pœnam sufficit meditari puniendam, sic ad laudem satis est conari prædicanda, à quo mutuauit Eruditus noster Laurentius Ramirez de Prado in tractatu Consilij & Consiliarij in principio introductionis pag. 7. in hæc verba: Que empreder grandes cosas es digno de alabanza, consequillas efecto de la suerte; y como para la pena, basta trazar el delito, para la alabanza inuentar la loable, & in notatis lit. C. adducit Puteum & alios.

Sed in terminis etiam in quocumque delicto, prædicta non procederent, adhuc Magistratus, quia conuenit de pecunia recipienda, & si non receperit, quia ad actum externum procederet conuentione facta, puniri debeat pœna legis Iulianæ repetundarum, tamen eius criminis reus existimandus, qui solum promissionem acceptauit & probatur aurb. Nouo Iure. C. de pœna iudicis qui male iudicauit, ibi: Qui dicit se dedisse alicui vel promississe, & id admittit Mascardus de probationibus conclus. 164. n. 8. ibi: Secundò amplia, procedere conclusionem etsi Magistratus non perfecerit barateriam sed solum illam aggressus est. Ex Auilefio, Matienzo, Liberio, Deciano, Petro Gregorio, Azeuedo & aliis, tenuit Bobadilla lib. 2. Politicæ

Et vt sufficiat, promissioni Magistratum contentire etfi promissio sit de futuro idque similiter obseruari in Regnis Neapolitano, & Siculo ex Matthæo de Afflict. Homodeo & Menoch. notauit Masirill. lib. 6 de Magistrat. c. 8. n. 5. & idē Menoch. in idem refert Bœrium, Grammatic. & alios, lib. 2. de arbitrar. casu 342. n. 28. qui tenent Iudicem corruptum dici cum solum aliquid ei promittitur & omiffis Doctorum opinionibus expressè probatur irre nostro, ib. 6. tit. 4. p. 3. Vbi Rex noster Ildephonsus cognomento sapiens recensens qualitates, quibus ornari debeat Magistratus, tradit eis verbis: *La sexta que en quanto tubiesen officios que ellos ni otros por ellos no reciban don ni: promission de home ninguno que aia monido pleito, ante ellos, & videndus Gregor. Lop. gloss. 5. vbi probat pluribus locis & legibus Regalis ordinamenti.*

Et expressè traditur nostra l. 1. tit. 6. lib. 3. Recopilat. de cuius explicatione agimus, & de qua desumpta fuerunt capitula Correctorum, ibi: *no recibiran dadas ni acetaran promessas,* & insinuat etiam l. 6. tit. 9. lib. 3. Recop. ibi: *lo promet y dan y ellos lo recien,* quasi promittere idem sit, quod dare: nam omne promissum est debitum, l. ultima, Cod. ad legem Falcidiam, vbi tradit Gloss. Salicet. in leg. qui explicandi, oppositio 4. Cod. de accusat. & hanc rationem tradiderunt Bobadill. ex Menoch. vbi proximè ex Amadeo, Azeued. in l. 1. n. 2. 4. tit. 6. lib. 3. Recopil. quemadmodum ex parte corruptentis Iudicem sufficit attendere, vt pœnis subiaceat, argumento l. Imperatores, ff. de iure fisci, ibi: *non aduersarios iudices redimere rentent,* ex Baldo, Follerio Marsilio, & statutis Italia, Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 343. num. 20. & 21. Calderinus dict. 2. part. legum pœnarium, cap. 33.

Meritò quidem id admissum, vt ab omni culpa, & suspitione Iudices vacarent, & iustitia nulla macula inureretur, non solum improbo auaritiæ effectū, sed neque affectū, cum adeo legibus Romanis hoc in cura esset, vt quamvis quis daret Iudici, vt secundum eum in causa iusta pronunciarer, traditur in leg. vtrpura 2. §. sed si dedi, ff. de condit. ob turpem causam, crimen contrahi, & Iudicem corrumpere videri, de cuius textus explicatione valde dubitatum: nam ex eis verbis: *est quidem relatum conditioni locum esse,* Bart. Bald. Alex. & alij ad eum textum crediderunt esse locum conditioni ex parte eius, qui dedit, vt secundum eum in bona causa iudicaretur, quasi tum non impellat ad iniustitiam, sed potius & in bona causa iuste iudicaretur, non sit ex parte dantis turpitudine, & idè repetat, & confirmat ex leg. vbi autem 3. quæ statim sequitur, in qua videtur Iuriconsultus quæstionem proponere diuersam, videlicet, vt quando ex parte dantis, & accipientis turpitudine intercedat, quia si iudici daretur, vt malè iudicaret, cessaret conditio, vnde colligunt tam ex aduersatiua d. l. vbi autem, quam eo quod denegata conditione, quando datum, vt malè iudicaretur videri concessam, si daretur, vt secundum bonam causam iudicium feratur.

Sed hæc Antiquorum sententia ex ipsa litera textus, & iuris ratione apertè reiicitur, vt notarunt ex antiquioribus Salicet. & Castrenf. quos refert Iason in dict. §. sed si dedi, n. 3. videlicet conditionem denegandam, quod etiam postquam aliorum sententiam retulit, probauit Couar. in reg. peccatum, 2. p. §. 3. n. 1. vers. ego tamen opinor, vbi postquam contrariam sententiam tenentes retulit, conditionem denegandam statuit, quia vt traditur in textu, qui dedit pecuniam, vt sententia, etfi iusta, feratur, iustitiam

reddit venalem, & crimen contrahit, & iudicè corumpit, & vltra constitutionem Antonini Imperatoris, de qua in d. §. sed si dedi, vt litem perdat, qui Iudicem corumpit, de qua in l. 1. C. de pœna Iudicis, qui malè iudicauit, de quo post glossam Iason. Alex. Boher. Mantienz. & Couarruniam refert Menoch. lib. 2. de arbitrar. centuria 4. casu 343. n. 5. etiam pecuniæ data conditio deneganda, vt tradit idem ibi n. 6. & ex praxi Hispaniæ non repeti pecuniam in hoc casu tradit Calderinus 2. p. legum pœnarium cap. 33.

In eo tamen non audiendus Menochius qui ea verba: *Est quidem relatum conditioni locum esse,* addita negatione legit *locum non esse,* quia aliorum sententiam retulit I. C. à quo statim discedit, quasi cum crimine contrahat, & Iudicem corumpat, turpiter faciat, qui dedit Iudici, vt secundum eum etiam in bona causa iudicaret, & idè non condicat, quia expressè dantis fuit turpitudine, & rectè contra antiquiores interpretatur Ant. Faber in rationali dict. l. 2. §. sed si dedi, omnibus argumentis contrariis respondens, etfi nimio emendandi pruritu existimet verba illa, sed hic quoque crimen contrahit, legendum esse *contrahitur,* & hic accipiatur pro aduerbio, & adde quæ pro eius textus explicatione ex Zabarella, Felino, Vantio, & decisionibus Marchiæ, & Lituanicæ tradit Nenius in dict. §. sed si dedi, & eandem esse pœnam corruptentis, & Iudicis corrupti, Gloss. verb. non faceret, in l. 1. principio ff. de calumniat. Iason. in §. quadrupli, num. 43. instit. de action. Farinac. 3. part. crimin. quest. 111. art. 7. ex num. 98. & expressè probatur l. 26. tit. 22. p. 3. vltra quam Iudex officio priuatur iuxta tradita à Iulio Claro in praxi, lib. 5. §. fin. q. 73. n. 2.

Illud autem hîc libet adnotare, an Magistratus, qui aliquid contra legum nostrarum prohibitionem receperit, teneatur in foro conscientiæ restituere, quamuis spontè oblatum à litigatoribus, & teneri restituere probari videtur ex l. 56. tit. 5. lib. 2. Recopil. eis verbis: *no puedan tomar,* & ibi, *no puedan recebir,* quibus inducitur incapacitas eius, qui recepit, vt nec dominium acquirere possit, vt de verbo non potest probauit Gloss. in verbo non potest, in c. non potest de regul. iuris in 6. ex Bart. Bertrand. Molin. Roland. Tiraquell. Gratian. Mench. Couar. Thufco, & innamer. Augustin. Barbof. de dictionibus vsufrequentibus dictione 268. n. 3. & vt tradit Thom. Sanch. in simili casu matrim. lib. 1. disputat. 7. n. 18. tradit ibi: *negotio iniuncta verbo potest, inducit necessitatem, & tollit omnem potentiam.*

Et facit Textus in §. alteri instit. de inutil. vbi quod alteri stipulari nemo potest, omnino inutilem reddit stipulationem, & ad hoc referenda est l. 1. tit. 2. lib. 9. Recop. quæ loquitur in calculatoribus, & aliis Ministris, & Officialibus Regalis Patrimonij, & prohibet munera accipere, eisdem verbis, *no puedan,* & ad explicationem l. 1. tit. 7. lib. 7. recop. ex l. non potest, ff. de furtis, Bart. Bald. Corraf. Peralta, Aldobrandino, Gutier. Valasc. Pacian. & alios probauit D. Castill. de vsufructu, c. 54. n. 57.

Et facit l. 6. & 7. tit. 8. lib. 5. recop. vbi cum prohibeant filios patri succedere illis verbis: *no puedan heredar,* ex eis Doctores colligunt in conscientia esse incapaces hæreditatis paternæ, cum leges prohibeant, & teneri eam restituere, Soto lib. 4. de iustitia & iure, quest. 5. art. 1. ad 4. Bartolom. à Medina 1. 2. quest. 96. art. 4. ad 4. Angles 2. part. in 4. quest. de domin. art. 3. difficultate 1. & 2. Bart. in l. fin. num. 3. & 9. ff. de his, quibus vt indignis, Syluester in summa, verbo filius, quest. 4. dict. 6. Speculator tit. de testament.

ment. glossa 16. num. 44. Cervantes in l. 10. Tauri, n. 74. & ibi Tellis Fernandez n. 7. & 8. Antonius Gomezius in l. 9. Tauri, n. 21. Gomez Arias in l. 7. Tauri, n. 77. & 78. Rodericus Suarez in l. 1. tit. 6. n. 21. lib. 3. fori, Azeuedo in l. 7. n. 26. tit. 8. lib. 5. recop. Couar. in 4. de sponsalibus, 2. part. c. 8. §. 5. n. 3. Molina lib. 2. de primogeniis, c. 5. in fine, Greg. Lopez in l. 10. glossa 3. & 4. tit. 13. part. 6.

24 Rursus quia cum contra legem recipitur, nulla est datio, & idè teneri non potest, argumento, l. non dubium, Cod. de legibus, iuncta doctrina Iasonis ibi, num. 30. iunctis, quæ ex Iafone, Romano, & pluribus Theologis probant Sanchez in responsis moral. lib. 3. cap. unico, dub. 1. n. 26. & quod recipitur contra legem prohibentem, debet restitui ex D. Thoma 2. 2. quest. 62. art. 5. ad 2. Diuus Anton. 2. part. tit. 2. cap. 5. §. 1. Syluester verbo restitutio 2. §. 1. Couar. in reg. peccatum, 2. part. §. 2. num. 7. & corruptio Iudicis & Officialium, quæ prohibetur prædictis legibus, magis operatur in retentione datorum, quam in receptione, & pœna adiungitur restitutionis cum duplo, quadruplo, & septuplo iuxta personarum qualitatem.

25 Præsertim quia omnes Officiales, & Magistratus, cum ad officiorum exercitium admittuntur, inrant legum obseruantiam, ac perinde ex vinculo, iuramento videntur adstringi, vt non recipiant munera, & idè recepta restituere debent, quasi contra legem recipiant, & indocatur restitutio ex infra dicendis, & ex dicto iuramento, & legibus quibus ad nihil recipiendum à litigatoribus Iudices obligantur, videtur enim eis à Rege fieri contractus in receptione officiorum, vt munera non recipiant, & obliget eos ad restitutionem cum pœna dupli, quadrupli, vel septupli, & idè ad restitutionem teneantur, quasi huic legi se subdiderunt, argument. legis Imperatores, ff. de iure fisci, eis verbis: *ipse te huic pœna subdidisti,* quæ expressè loquitur in illis, qui aduersarios, vel Iudices ad sententiam obtinendam redimere tentarunt.

26 Et hanc opinionem, vt in foro conscientiæ debeant Iudices, & Officiales restituere id quod receperunt, videatur admisisse Mercado lib. 6. de restitutione, cap. 16. vers. ay otras cosas, Bart. de Medina lib. 1. summa, cap. 16. §. 3. in fin. & lib. 2. q. 96. art. 4. ad sextum, Ioann. de Medina de restitutione, q. 20. col. 4. ad 4. Corduba lib. 1. q. 36. col. penult. ad 7. Ludouicus Lopez in instructorio conscientiæ, 1. part. cap. 179. Eumauel Rodriguez tom. 1. summa, cap. 186. concl. 1. Aragon. 2. 2. q. 11. art. 3. vers. ad aliud de Iudicibus, Paludanus in 4. differ. 15. quest. 3. art. 5. ad finem, Gabriel ibi, q. 6. art. 3. conclus. 4. Archiepiscopus Blanco 2. part. Memorialis ad Paroch pag. 40. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 342. num. 22. Franciscus Garcia de contractibus, 2. part. cap. 4. condit. 6. Amilius verbo Iudex, num. 6. ad finem, & ibi Angelus num. 8. Syluester de restitutione, 2. part. §. 5. & verb. Iudex 1. q. 1. dict. 8. num. 13.

27 Contraria tamen sententia, vt quamvis Iudices peccatum committant, recipiendo aliquid pro ferenda sententia, non tamen teneantur in foro conscientiæ restituere, comprobatur, quia leges prædictæ sunt pœnales, & non obligant in conscientia ante Iudicis condemnationem, quasi nullus teneatur se ipsum prodere, & ex cap. quis aliquando, de pœnitentia, distinctione 1. cap. cum secundum leges de Hæreticis, lib. 6. cap. licet Episcopus de prebendis, eodem libro, ap. perpetuo 7. cap. commissa 35. de electione, l. fin. §. fin. verò, Cod. de iure deliberandi, l. cius,

qui delatorem, ibi: *verum oportet constare prius, & de crimine pronunciare, ff. de iure fisci,* adductis Glossa, Diuo Thoma, Abbate, Felino, Corseto, Adriano, Coar. Castro, Soto, Nauerro, Siuancas, Menochio, Syluestro, Matienzo, Gutierro, Anton. Gomezio, Iulio Claro, Menchaca, & aliis probauit Morla in emporio, titulo de legibus question. 9. numero 10. vsque 21.

Præterea, quia leges prædictæ nostri regni, quæ impediunt Iudices, & Officiales vltra salarium recipere pro administratione officiorum, etfi pœnam iniungant, non impediunt acquisitionem dominij, & multa sunt, quæ licet prohibeantur, si tamen sunt, facta tenent, l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vbi Doctores communiter, & Iason late probat, Surdus, conf. 174. & 175. num. 41. & conf. 360. num. 14. Gratianus decis. 64. num. 11. Menochius decis. 29. num. 22. Escobar de ratiocin. cap. 6. num. 38. Thufcus practicum, lit. F. concl. 12. quoad forum conscientiæ, & restitutionem, Medina q. 20. de restitutione, vers. secundo.

Et quando lex non exprimit prohibitionem acquisitionis Dominij, aut iniungit restitutionem non inducenda, quamvis prohibeat actum, & comprobat Molina de iustitia & iure, tom. 1. tract. 2. disputat. 8. vers. possumus, ex cap. statuum 11. vers. si quid autem, de rescriptis, lib. 6. vbi postquam in §. insuper, statuit vt delegati Pontificis nullum munus recipere possint vel presumant, qualitercūque datum, postea subdit in dict. vers. si quid ibi: *Ve si contra constitutionem receperint, teneantur ad restitutionem nullâ remissione eorum, quibus restituendum nullatenus profutura.* Vbi colligit Molina, vt quamvis prohibita fuisset receptio, non tamen translatio Dominij, cum restitutionem fieri expressè decidatur, aliàs vbi non adiungitur non inducenda restitutio nec prohibitio acquisitionis.

Deinde quia leges Hispaniæ, quæ vtuntur verbo, non possit, non semper habent vim impediendi translationem Dominij, vel annullandi contractum, vt constat l. 1. tit. 18. lib. 5. rec. vbi prohibetur eis qui cambia administrant, non possint in mercibus negotiari per se vel interpositam personam, & adhuc nõ irritantur contractus, sed apud omnes Iudices executioni mandantur, & ex l. 5. & 15. tit. 8. lib. 6. rec. iubetur alienigenas non posse negotiari apud Indos, nec emere argentum in massa, & intra certos limites Hispaniæ non posse vendi, vel donari equos, & tamen si contra factum, isti non tenentur in conscientia restituere, quod ex suis contractibus, licet prohibitis sunt consequuti.

Sed etiam in l. 18. ad finem tit. 2. lib. 1. recopilat. vbi prohibetur Iudicibus Senatus Hispanensis, ne possint esse Aduocati in aliquo negotio, & tamen si Aduocati clam fuerint, & præmium laboris receperint, non tenentur in foro conscientiæ restituere, vt notum est.

Tum & facit l. 9. tit. 8. partit. 1. vbi agès de muliere vxorata, quæ facit votum Hierosolymitanum, tradit eam sine licentia viri non posse votum facere, & tamen licet in prædicta lege statuatur non posse, si verò emisserit votum, in conscientia manet obligata, quamvis exequi prohibeatur sine viri licentia, vt notauit Greg. Lop. in d. l. 8. gloss. 3.

Et apertius comprobatur l. 8. tit. 7. lib. 5. recopilat. vbi prohibetur, vt nullus habitâ fide ludat eis verbis nostræ legi, similibus *no pueda iugar,* & adhuc statim in eadem lege, si ex ludo obligationes fierent, iuber cas rescindi, & nullas declarari, quod necessa-

rim non esset, si ab initio ex prohibitione verbi non possunt, non valent, quia quod nullum est, rumpi non potest, l. nam & si sub conditione, ff. de iniusto rupto, l. obligare, §. tutor, ff. de auctor. tutor. ex decisione Pedemontana, Surd. conf. 5. 2. n. 58. & conf. 1. 4. n. 9. & conf. 160. n. 61.

34 Quibus addendum est, ut quamvis verbum *precipimus*, in mandatis Ecclesiasticis contineat preceptum, & obliget ad peccatum iuxta communem sententiam, de qua Nauar. de preceptis Decalogi, c. 2. n. 55. & facit Clement. exiui, §. & quia, de verb. signific. sed tamen apud nos in Hispania, verbum *mandamus*, quod idem est ac *precipimus*, in decretis Ecclesiasticis non inducit peccati poenam, nisi adiciatur censura contra inobedientes, ut tradit Castr. de lege poenali, lib. 1. c. 5. document. 4. vers. quidquid in iure, idque ex eo provenit: nam ex usu Regionis interpretari debent verba, & legum precepta, praesertim cum proprio idiomate decidunt, ut in nostris legibus, & tradit Covar. lib. 3. var. c. 3. n. 1. unde verbum *no puenas*, d. l. 56. ut in aliis dispositionibus accipiendum, ut prohibeat actum, sed non iniungat restitutionem in foro conscientiae, nisi aperte exprimat impediendo acquisitionem.

35 Rursus facit argumentum Nauarri de preceptis Decalogi, cap. 17. n. 31. ubi respondens argumentis Adriani, qui pro contraria tenuit, tradit quando aliquis dedit, ut Iudex iniuste indicaret, tunc peccat, & dat sine timore, & coactione ius sibi eripiendum, & idem non est ei restituendum, & quia in pari turpitudine ex parte dantis, quia Iudicem corruptit, & accipientis quia recepit, quod prohibitum, melior est conditio possidentis & repetitio non datur, l. ubi cum l. sequenti, l. penult. ff. de condit. ob turp. caus. l. iuris gentium, §. si ob maleficium, ff. de pactis, c. in pari de reg. iuris, in 6. & supra notauimus, & in terminis Nauarri ubi proxime, n. 30. vers. 2. unde cui non datur repetitio nec restitutio facienda, & idem quamvis valde improbabile sit promissio dandi Assassino ut faciat homicidium, quae ut non possit, promitti decretum & non posse recipi, tamen ex multorum sententia, non debet Assassinus restituere ita receptum, quia cum sit turpitudine ex latee eius qui dedit, ut Assassinum fieret non est illi restituendum, iuxta quod notarunt supra adducti & Medina de restit. q. 20. vers. in oppositum.

36 Sed ex sententia Hadriani, & aliorum, quos contra retulimus tradit Nauarri, d. n. 31. quod tenuerunt Iudicem accipientem munera teneri restituere, id non esse respectu eius, qui dedit, quia inhabilis redditur dandi turpitudine, sed restitutio sit facienda pauperibus, quae non est de precepto, sed de consilio, ut ex sancto Antonio, Syluestro, Angel. idem Nauarri, d. n. 30. vers. tertio, & n. 31. & hanc sententiam ut in foro conscientiae restitui non debeat, quod pro corruptela acceptum tenuerunt Angelus verbo restitutio, c. 3. & 4. n. 1. Palac. in summa verbo restitutio, c. 3. & 4. Alcozer inter peccata iudic. c. 26. §. el testigo, Caietan. in summa verbo, Iudicis peccata, tradit, Iudicem Ecclesiasticum teneri munera restituere, Iudicem vero saecularem non posse recipere, Quasi quae peccatum continent, & forum conscientiae respiciunt magis pertineant ad Ecclesiasticos, & eandem opinionem tenuerunt Angles 2. p. in 4. q. de donatione art. 1. difficultate, 7. Nauarri late ubi supra & melius Molin. tom. 1. de iustitia, & iure disp. 88. vers. mihi contraria, & videndus Thom. Sanch. in responsis moralibus, lib. 3. c. unico dub. 1. n. 28. ubi pluribus praedictum recte comprobatur & adducto Sairo, & aliis probatur Ioann.

Francisc. Suar in Enchiridio casuum conscient. lib. 5. §. cui restituendum vers. quod accepisti, & lib. 10. §. iudicium, verbo, Iudex potest, ex quo, & aliis probatur Diana 2. p. tractatu sexto Miscellan. resol. 4. & vide quod ex Lessio tradit ibi tr. 5. resol. 45. & 55. & haec doctrina à Patre Gabriele Valsq. Ildephonf. de Castro, & aliis doctissimis viris Societatis IESV in manuscriptis comprobata.

37 Nec obstant quae contra expensa, ut restitui debeant in foro conscientiae accepta, quia quod respicit ad verbum, non possit, satis supra explicatum est & l. 6. & 7. tit. 8. lib. 5. recop. aliter accipiendae quam in d. l. 6. non solum prohibetur spuriis filiis aliquid relinquere, & nullum redditur, & reuocatur relictum, quod denotat non posse apud eos manere & dominij acquisitionem impedire, sed tamen disponitur non posse eis quae relictæ aliquo modo frui nec aliquam utilitatem consequi, quod expressè incapacitatem inducit & restitutionem, & in l. 7. subrogaretur in locum eorum, quibus relictum hæredes ab intestato & etiam in d. l. 6. quando palam contra legem aliquid relinquitur applicatur venientibus ab intestato, & non fisco, ut ex Covar. Anton. Gomez. & Dominic. Sot. probatur Azened. in d. l. 6. n. 5. & 16. quibus addenda quae ego notavi, 2. p. decis. Granat. 95. & 96. per totam, unde cum in eo quos filii spurii relictæ à lege substituantur hæredes ab intestato merito eis restituendum ex iure acquisito.

38 Nec etiam obstat, quod obiectum d. l. non dubium, c. de legibus, ut quando aliquid contra legem recipitur, nulla sit datio, & contra legem receptum, restituendum, quia ut notavit Thom. Sanch. in responsis moralibus, lib. 3. c. unico, dubio 1. n. 28. ubi expressè agit, & ante tradiderat Covar. in reg. peccatum, 2. p. §. 2. n. 7. de obligatione restituendi ex lege prohibente contractum, & dationem, nota eius verba: Verum esse, quoties contractus ita lege reprobat, quod nec actionem, nec retentionem pariat, tunc scilicet quando reprobat, vel ex defectu solemnitatis iure requisita, vel ob deficientem legitimam consensum paciscentis ad perfectam rei promissæ translationem, quod in praesentiarum minime contingit, & ideo restitutio necessaria non est, & hoc admittit Nauarri d. c. 17. n. 20. Angel. verbo restitutio, c. 3. & 4. n. 1. & alij supra adducti, & cum in nostro casu non improbetur corruptela ex defectu solemnitatis contractus, aut consensus eius, qui dedit, videtur solum ex prohibitione legis non inducendam restitutionem, & Covar. d. n. 7. proponit exempla in artifice, vel fabro conducto ad fabricandum, quod lege vetitum, & in milite, qui stipendia percepit pro bello iniusto, quod ipse iniquissimum certo scit, & tamen nec artificem, nec militem ad restitutionem mercedis, vel stipendiorum damnandos, & pro dictæ legis non dubium explicatione videndi Corrasius, qui ad eam scripsit Fortun. Garc. de ult. fine, n. 109. Bart. conf. 17. Tiraq. de viroque retractu in praefatione n. 31. Mendosa de pactis lib. 1. c. 4. n. 39. & 43. Azened. in l. 1. tit. 1. lib. 3. lib. 5. Recop. num. 24. & in l. 1. tit. 18. d. l. lib. 5. num. 2. Cevallos quaest. 200. & 216. num. 1. Soula de largitione munerum Regularibus interdicta, fundamento 2. num. 16. Caldeira de error. pragmat. lib. 2. c. 4. n. 2. Thom. Sanch. de matrimonio, lib. 3. disput. 5. n. 2. Morla in empirio iuris, 19. tit. 1. q. 6. n. 17. Donell. lib. 21. comment. c. 1. 3. late Suarez de legibus lib. 5. c. 28. per totum, post Molinam de iustitia, & iure, tom. 1. tract. 2. disput. 88. vers. moueor, & vers. ad confirmationem, pro dict. l. non dubium, adde plures, quos retuli 1. p. decis. Granat. 7. num. 17.

Sed

29 Sed & idem Molina ubi proxime ex Syluestro, Panormitano, Cardinali Hadriano, & aliis tradit praedictam legem non dubium, locum non habere, quando ultra irritationem, & annulationem actus lex ulterius procedit ad poenam irrogandam, ut in omnibus nostris legibus, quas supra retulimus, ubi grauissima poenae iniunguntur priuationis officiorum, duplici, quadrupli, & septupli, iuxta negotij qualitatem, quo casu quemadmodum ad poenam est necessaria Iudicis declaratio, ut supra probauimus, ita etiam in foro conscientiae restitutio fieri debeat, & eandem interpretationem dictæ legis non dubium, ex Bartolo, Cyno, Dino, & Rotæ decisionibus probauit Suarez ubi proxime numero 19.

40 Sed quod dicitur eodem modo leges operari in retentione, ut in acquisitione non rectè procedit, quia facilius permittitur retentio, quam petitio, ut in terminis Covar. in reg. peccatum, 2. p. §. 2. n. 7. & supra relati pro nostra sententia, & generaliter probatur arg. l. per retentionem, C. de usuris, l. pluribus, ff. de verb. obligat. l. 2. C. de fideicommissis, Roland. lib. 4. conf. 17. n. 4. Crauet. conf. 148. n. 2. & conf. 789. n. 7. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 28. n. 3. & priuileg. 76. n. 12. & decis. 277. n. 13. Gratian. tom. 3. disceptationum, c. 408. n. 70. & cap. 470. n. 12. D. Castillo 5. tom. 5. controuers. 2. p. c. 164. num. 6. Thulcius practicarum, list. R, conclus. 306.

41 Et minus obstat, quod de iuramento opponitur praedictas leges iurare Magistratus & Regios Officiales, quia ut notauit Molina ubi proxime, in eis non fit mentio de iuramento, sed in l. 3. tit. 9. lib. 3. recop. inbetur Iudices, quando ad munera admittuntur, eorum rectam administrationem iuramento promittere, & quamvis de his legibus iuramentum fieret, & robur adiungeret obseruantie, non mutat naturam causæ, ut ad restitutionem teneantur, ut notarunt Bald. & Odoftus ad l. fin. C. de non numerat. pecunia, Covar. lib. 2. var. cap. 14. num. 1. & iuramentum non mutat, imò assumit naturam actus, cui adhaeret, d. l. ult. sed & si possessori, §. item si iurauero, ubi Iafon notat 9 ff. de petit. heredit. Ant. Gabriel tom. 3. communium opinionum, lib. 2. tit. de iureiurando, conclus. 10. Cacheranus decis. 49. num. 12. Menchaca de success. creat. §. 9. n. 19. Covar. in c. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. 1. part. §. 4. num. 1. Menoch. consil. 24. num. 7. Burgos de Paz conf. 14. num. 21. Tiraq. de iure constit. part. 3. limit. 7. num. 35. & in praefatione ad l. si unquam, num. 165. Cod. de reuocat. donat. & in terminis praedictum iuramentum non obligare in nostro casu ad restitutionem, Molina dict. tom. 1. tractat. 2. de iustitia, & iure, disputat. 88. vers. leges etiam.

42 Denique non obstat quod expendimus in contrarium, videri inter Principem, & eius Magistratus, & Officiales fieri quasi contractum, ut admittantur ad munera eo pacto, ut nihil recipiant, quia de huius pacti expressione nihil in legibus, ut tradit Molina ubi proxime, quamvis pactum interueniret, ut voluerunt contrariæ partis Doctores, qui ad poenam ex pacto obligatur, non tenetur eam restituere, nisi aperte coram Iudice petatur, Cornens vol. 2. conf. 69. & vol. 3. conf. 55. quemadmodum in lege poenali, quis ad eam in foro conscientiae non tenetur, antequam condemnatur, & ante id quem non peccare retinendo poenam conventionalem, ex Dec. Felin. & Fortunio, Garc. probauit Morla in empirio tit. de legib. q. 9. n. 22. & 23. sed ut expressè notarunt Molina, & reliqui supra adducti pro nostra sententia, non est inducenda incapacitas acquisitionis, & impedimen-

tum translationis dominij eorum, quæ Iudicibus darentur, quando leges id aperte non expriment, cum facile possent, & deberent exprimerent, arg. l. unica, §. sin autem ad deficientis, C. de cad. tollend. c. ad audientiam de decimis.

ALLEGATIO XLVIII.

De probatione criminis repetundarum.

- 1 Testes singulares an sufficiant ad crimen repetundarum?
- 2 Testibus singularibus probatur crimen repetundarum in Neapoli, & Sicilia.
- 3 Hæresis, crimen læsæ Maiestatis testibus singularibus probatur. Barateria est similis crimini læsæ maiestatis. Vjura probatur testibus singularibus. l. 4. tit. 6. lib. 8. Recopil.
- 4 Simonia cui similis, barateria, probatur testibus singularibus. Concussio affinis est barateria, & probatur testibus singularibus. l. leges, C. de legibus. l. iubemus 4. C. ad l. Iul. repetund.
- 5 Tres testes singulares de tribus actibus probant barateriam nostris legibus. l. fin. §. item rescriperunt, ff. ad municip.
- 6 Facti euidentia pro maiori probatione.
- 7 Iudex supremus potest attentè veritate secundum propriam conscientiam indicare. l. illicitas, §. veritas de officio Praesidis. l. 1. c. tit. 17. lib. 4. Recopil.
- 8 Veritas, quæ potest attendi in iudicando à Iudicibus supremis, debet ex actis resultare. Reges & Iudices puniti qui proprio iudicio non ex actis indicauerunt.
- 9 Tabellioni soli creditur in rebus pertinentibus ad suum officium, licet soli iudici non credatur.
- 10 Testi unico quando credatur in rebus sui officij?
- 11 Tabellio quando omnino fidem faciat.
- 12 Delicta, quæ sunt in occulto difficilis probationis, censentur. l. ex consensu, §. super plagis, C. de repudiis.
- 13 Repetundarum crimen difficilis est probationis, & per testes minus idoneos probatur. l. quero, §. 1. de adilit. edicto. l. seruos, C. de probationibus.
- 14 Testi unico deponenti de facto proprio, qui non habet interesse in causa credendum. Probationum fides est Iudici arbitraria.
- 15 Praesumptiones, quæ suffragantur dicto unius, qui de facto proprio deponit fidem conciliant. Proxenetæ, & mediator corruptelæ Officialium, si eam declarauerit nullâ poenâ punitur.
- 16 Proxenetæ & si aliâ testis non idoneus probat in crimine repetundarum. Proxenetæ potest compelli testimonium ferre, quando aliter veritas haberi non potest.
- 17 In ore duorum, vel trium stat omne verbum. l. ubi numerus, ff. de testibus. cap. cum esses, de testamentis. l. 32. tit. 16. p. 3. l. 114. tit. 18. p. 3. Confessio extrajudicialis duobus testibus probatur & inducit semiplenam probationem.

- 18 Metus est difficilis probationis & testibus singularibus probatur.
- 19 Probationes imperfecta coniunguntur in rebus difficilis probationis.
- 20 Probationes imperfectas iungi in rebus difficilis probationis procedit etiam in criminibus occultis.
- Crimen repetundarum probatur per imperfectas probationes.
- 21 Singularitas administratiua non obstat.
- 22 Testes singulares non dicuntur, qui possunt coniungi.
- 23 Singularitas testium in modo sciendi non obstat.
- Iurisdictio probatur testibus singularibus, qui deponunt de diuersis actibus iurisdictionis.
- Decimarum perceptio probatur testibus singularibus, cum quilibet, deponat de diuersa perceptioe.
- 24 Repetundarum crimen probatur testibus singularibus.
- 25 Testes singulares ut probent corruptelam Iudicis, debent esse bona fama.
- 26 Testes fisci in syndacatu & uisitatione debent probari esse omni exceptione maiores.
- 27 Uisitationis iudicium irregulare non admittit testes singulares.
- Testes debere probari esse omni exceptione maiores contra Officiale pro quo presumitur.
- 28 Hispania praxis admisit in uisitationibus testes singulares in casibus, in quibus probant.
- 29 Presumptiones debent concurrere cum testibus singularibus.
- 30 Medium presumitur probatis extremitatibus, c. inter dilectos, de fide instrument.
- 31 Presumitur quod pro aliquo datur, cedere in utilitatem eius, ex cuius uoluntate pendet.
- 32 Fuga Officialis à syndacatu an sufficiat ad condemnationem?
- L. unica, C. ut omnes Iudic. tam ciuiles quam criminales.
- 33 Fuga semper inducit presumptionem delicti.
- Innocens nihil timet.
- 34 Probationes indirecta quanam sint: ex Baldo.
- 35 Presumptiones & coniectura faciunt obliquam probationem.
- 36 Presumitur pro Iudice & Officiali.
- Probationes contra Magistratum, & Officiale pleniores esse debent.
- 37 Inimici testimonium repellendum.
- 38 Testes familiares eius qui est inimicus, non probant.
- Testis qui est particeps criminis, & agit de se exonerando est suspectus.
- 39 Solicitatoris testimonium improbandum.
- 40 Testes singulares de diuersis actibus probare corruptelam Iudicis, multò magis procedit in eodem actu, si de diuersis circumstantiis deponant.
- l. quod fauore, C. de legibus.
- 41 Munerum & auaritia vis.
- 42 Inimicitia affectata non repellit testem.
- Inimicitia grauis, & qualis esse debeat ad testem repellendum?
- l. 2. tit. 16. p. 3.
- 43 Testis familiaris non dicitur, ut repellatur à testimonio, qui sine salario seruit.
- 44 Solicitatores, qui à testimonio repelluntur, sunt, qui possunt ad causam effectum habere, & qui pro salario sollicitant, ut Procurator, & Aduocatus, cap. Romana, §. fin. de testibus, lib. 6.
- 45 Testis declaratio extraiudicialis non detrahbit fidem

testimonio iudiciali.

- 46 Testibus deponentibus de mala fama, aliis de bona, potius creditur eis, qui de bona deponunt.
- 47 Testis ut reprobetur ex mala fama non sufficit in genere probare malam, nisi casus exprimat, & ratio.
- l. Pomponius 10. ff. de negot. gestis.
- l. cum mulier 47. ff. solui. matrimonio.
- 48 Falsitatis presumptio cessat, ubi nullum est commodum eius cui imputatur.
- l. fin. C. ad l. Iul. repetundarum.

Probatio qua sufficiat ad crimen repetundarum, pro explicatione leg. 6. tit. 9. lib. 3. Recop.

N causa qua co Regium Officiale facta fuit cum crimine obiectum promissionem ei factam sex millium aureorum, si in fauorem promittentis decretum daretur, & ille qui tenebatur contradicere nihil aduersus partis intentionem fecit, & cessio publico instrumento facta fuit, sub nomine alieno quo debitor promittentis se obligauit eam quantitatem soluere eo casu quo decretum ut actum erat pronunciaretur, testis Petrus de conuentione prædicta, qua illud pactum fuit cum Regio Officiali, Tabellio coram quo instrumentum cessionis factum, de illo testis, & postea simul uidisse instrumentum habere Regium Officiale, ille etiam cui delegatio facta est, declarauit Regium Officiale ei dixisse quandam delegationem suo nomine faciendam, & simul alius testis cum Tabellione deposuerunt, cum alloquerentur Regium Officiale coram ipsis confessum fuisse acceptasse prædictam promissionem, & delegationem sex millium aureorum. Quæstio, quia non videntur testes duo qui simul de acceptione promissionis deponant, an rectè probatum sit crimen repetundarum?

Et pro iure fisci, ut rectè probetur ex prædictis hoc crimen manifestè apparebit, si notauerimus uerba d. l. 6. tit. 9. lib. 3. ubi traditur valdè Reipublicæ interesse ad huius criminis probationem sufficere testes singulares nota uerba: *T mandamos que en defecto de prouena cumplida se pueda probar en esta forma que si fueren tres testigos o mas, los que venieren diciendo sobre juramento que hazan que dieron dones al inez que uala su testimonio maguer que cada uno diga de su fecho sciendo las personas tales que emienda el que lo hubiere de librar que son de creer, y otro si auiendo otras presumpciones y circunstancias por que uea el inez, que es verdad lo que digen*: Nec solum in Regnis Castellæ sed etiam in Neapolitano Regno, per testes singulares crimen repetundarum probari ex Puteo, Bobadilla refert lib. 5. Politica, c. 1. n. 23. & idem Sicilia ex pragmat. eius Regni praticari ex Afflic. Sess. & Aponte, notauit Mastrill. lib. 6. de magistratib. c. 8. num. 46.

Sed & in aliis criminibus eorum grauitate, & quia valdè necessarium est non relinquere impunita, sed ut probentur idem in iure communi Doctorum sententia admissum est, ut in hæresi & in crimine læsæ Maiestatis, Mascard conclus. 462 n. 16. & 17. ex Bosio, Afflicto, & Marsilio, Cretofolerio, Farinacius de testib. q. 64. n. 120. & barateriam Officialium æquiparari crimini læsæ Maiestatis, tenuerunt Mascard

Mascard. conf. 1064. n. 9. & 10. & per testes singulares crimen læsæ Maiestatis probari & vsuram, ex Beroio, Præposito, Cacialup, Aymon, Roland, à Valle, Osalc. & pluribus Farin. d. q. 64. n. 195. & quoad vsuram expresse deciditur l. 4. tit. 6. lib. 8. recop. & in simonia ut probetur per testes singulares & similes ei crimen repetundarum dicitur, quia sicut per simoniam venditur res sacra, ita per barateriam venduntur leges, quæ sacratissimæ dicuntur, l. leges sacratissimæ: C. de legib. tenuit Mascard. ubi proxime: & in Concessione quæ est affinis nostro casui iuxta l. iubemus, 4. C. ad legem Iuliam repetundarum, ibi: à Iudice fuerit aliqua ratione concessus, sufficere probationem per testes singulares, ex Hippolyto, Riminald. & idem in metu admittit Farinac. ubi proxime, num. 276. & in sodomia, & adulterio, & aliis pluribus casibus probauit idem per totam q. 64. & ibi n. 296. expresse tenet barateriam (ut Practicorum uerbis utar) testibus singularibus probari.

In hoc igitur casu vnus testis deponit de conuentione cum Officiali Regio, ut ei donarentur sex millia aureorum, ut delegatio fieret, ut solueret debitor litigatoris personæ, quam supponeret Regius Officialis, ille etiam suppositus declarat à Regio Officiali prænentum scripturam faciendam, & Notarius, qui fecit, declarat factam, simulque postea uidisse instrumentum habere Regium Officiale, & cum ille simul, & alius amicus alloquerentur Regium Officiale confessum fuisse utilitatem delegationis ad ipsum pertinere, & acceptasse promissionem, ex quo si iuxta leges nostras sufficerent testes singulares, qui de tribus actibus deponerent, multò magis in hoc casu, ubi de quatuor actibus testimonium perhibetur, alius de promissione facta, & acceptione, Tabellio de confessione instrumenti, ille cuius nomine cessio facta à Regio Officiali admonitus de cessione, & ulterius Tabellio, & alius testis deponunt de confessione, & tunc uidisse Tabellionem instrumentum in potestate Officialis, quæ omnia ita rem exprimere uidentur, ut quod tradit Iuriconsultus in l. fin. §. item rescripserunt, ff. ad municipalem, ibi: probationes re ipsa sumi oportere, quia euidencia facti superat omne genus probationis, Bald. in rubric. C. de probat. Marian. Soc. vol. 3. conf. 61. n. 1. Albenfis conf. 97. n. 3. Mascard. de probat. q. 8. n. 45. cum seqq.

Merito in hoc casu locum habebit, quippe cum certum sit, & dubitari non possit factam fuisse delegationem, quia ex ipso instrumento apparuit, nec constat ex tota contextura litis aliquam causam fuisse, ut fieret delegatio, & ipsi qui delegarunt, deponant fecisse ex relatione tertij, qui primò deponit illum cum Officiali conuenisse, ut ea pecunia daretur, & is cui cessio facta fuit declarauerit ex nulla causa factam fuisse, sed ei alloquutum Regium Officiale, ut fieret cessio.

Quid enim hæc omnia, nisi utilitatem rei persuadere ualebunt iuxta prædictorum testimonia, & eo casu secundum plurium opinionem, etsi regulariter index non possit nisi ex actis iudicare iuxta l. illicitas, §. ueritas, ff. de officio Præsidis, tamen in supremis tribunalibus ex sua conscientia possunt Iudices iudicare, ita ut quamuis in hoc casu acta manifestè non persuaderent, si ex prædictis circumstantiis animus Iudicis induceretur, ut crederet Officiale crimen perpetrare, posset & deberet condemnare, ut in terminis tenuerunt Guido Papæ, q. 29. quem sequuntur Roland, à Valle vol. 1. conf. 70. n. 29. & vol. 3. conf. 68. n. 18. & 19. Thom. Grammat. dec. 19. n. 12, Ioan Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

cum seqq. Franc. Bec. vol. 1. conf. 68. n. 18. & 19. & iure nostro Regio ex l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. & ut possint Senatores iudicare facti ueritate inspecta, omittis iudiciorum regulis cum Bart. Bald. Auend. Matienz. Flores de Mena, Cauall. & aliis ad interpretationem d. l. 10. nouissime Hermosilla q. 7. ad legem § 6. tit. 5. p. 5. n. 33. & 34.

Etsi contrarium teneat D. Couarr. lib. 1. variar. c. 1. n. 7. uers. testium, ubi ex Caietan. & aliis probat Iudices etiam supremorum Senatuum non posse iudicare ex propria scientia, sed ex ea quam acta demonstrauerint, idque uerius uidetur ex nostra l. 10. ibi: sciendo ballada y probada la verdad del fecho por el proceso, & ita intelligendum tradit Azened in ca. n. 117. ubi adducit Matienzum, Rebuff. Franc. Menoch. Octavianum, & alios, ut confirmat opinionem D. Couar. in idque etiam consentire uidetur, ut debeat ex actis ueritas probari, Hermosilla ubi proxime, n. 34. cui addendum, quod ex Clement. Roman. lib. 2. Apostolicarum constitutionum, c. 51. Theodoro, Petr. Damian. Chrysothom Athanasio, Albenf. Saliano, & multis Conciliis, & Theologis nouissime probauit Paulus Sherlogus in Cantica Salomonis antilog. 8. sect. 11. per totam, ubi plura cumulat circa Reges & Iudices, in quos Deus supplicia irrogauit, quia magis ex suo iudicio, & affectu, quam ex ordine iudiciali sententias pronunciarunt.

Utcunque igitur rem consideres circa nostrum casum plenissimam probationem huius criminis inuenies: nam cum ipse Tabellio deponat de confessione instrumenti, & postea illud uidisse habere Regium Officiale, procedit communis Doctorum opinio in c. cum parati de appellat. quam cum Iason. Imola, Cyno, & Geminiano, Lanfranco, Iulio Clar. & aliis probauit Mascard. concl. 1138. Officiali solum credendum esse in rebus pertinentibus ad suum officium, & idem Notario creditur, etsi Iudici non credatur, nisi constet ex actis, quia Iudicis officium non est ad probationem, sed ad iudicium ferendum, Notarius autem probandum creatus fuit.

Sed & testis vnico deponenti de proprio facto in eis, quæ ad suum officium spectant esse plenam fidem adhibendam, ex Bart. Bald. Castrenf. Salicet. Herculano, & aliis pluribus Menoch. qui loquitur in Notario, lib. 2. de arbitris casu 99. n. 2. & 3. Mascard. de probat. q. 11. n. 15. Anton. Gabriel commun. opinionum, titulo de testibus, concl. 1. n. 18. Ioseph. Ludouic. decis. 70. & nullus, melius testis instrumenti quam Notarius, qui illud confecit Ioan. Andr. in c. quoniam, contra de probation. Albenf. in tract. de testib. §. expedita, uers. uidentum n. 9. ex Bald. Dec. Panorm. & Capra, Mascard. concl. 1099. n. 2. Bart. in l. Chirographis, ff. de admin. tutor. Felin. Calcanus, Anchar, Riminald. Felin. Grammat. & alij, quos refert idem Mascard. concl. 35. n. 15.

Facit aliorum Interpretum traditio, quæ dubitauit, an Notarius posset computari numero testium iuxta Gloss. in l. hac consultissima, §. ultimo, uerbo octauum, C. qui testament. facere possunt, quam sequitur Bart. ibi, n. 3. Bald. in l. ult. n. 18. uers. quero an Tabellio, C. de fideicommiss. & in rubrica, C. de fidei instrumentorum, n. 46. id autem procedit, ne computetur Notarius in numero testium, quem lex requirit, quoties ultra Notarium aliquos exigit testes, aut cum non deponit ut testis, aut cum deponere uult contra instrumentum, quod fecit, quia tunc iudicatur ut pars, ad quem causa pertinet, ut tenuit Bald. in l. Imperator, ff. de statu hominum, X

ex l. generaliter, C. de non numerata pecunia, quem refert Barbatia, vol. 1. conf. 29. colum. 3. vers. idem voluit Bald. quod omne, cum in presenti cessare videatur, quia Tabellio deponit ut testis, nec loquimur in casu, quo lex ultra instrumentum certum numerum testium requirit, & deponit Tabellio in confirmationem, & effectum instrumenti, quod fecerat, nulla ratio est ex qua fides integra in hoc casu Tabellioni detrahi possit.

12 Rursus notari oportet hunc casum criminis repetundarum esse difficilis probationis, ut expressè tradit nostra lex 6. tit. 9. lib. 3. recop. eis verbis: *Que esto se haze secretamente, y seria grave de probar, etiã in iure quidquid occultè fit, difficilis probationis iudicatur, ut in furto, quia clam fieri solet, ut difficilis probationis existimetur, & ex solis indicis, & præsumptionibus probari possit, ex Bart. Alex. Panormit. Grammat. & aliis notavit Mascard. conclus. 830. n. 3. & generaliter in omnibus delictis, quæ intra domum fiunt, ut in hoc casu, quia nullus corrumpit Iudicem in publico, sed in occulto, ut censeantur difficilis probationis, & sufficiant coniecturæ, præsumptiones, & testes minus idonei, l. ex consensu, §. super plagis, C. de repudiis, ex Bald. Iafone, Alexand. Corn. & Grammat. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 58. n. 21.*

13 Et in terminis repetundarum, & Iudicis corruptionis, ut sit difficilis probationis tenuit idem Menoch. de arbitrar. casu 116. n. 3. ad finem, & sufficere præsumptionem ex probationibus, quando civiliter agitur ex l. dolium, C. de dolo, Ægidio, Boësio, & aliis Mascard. conclus. 165. per totam, & tunc admitti testes minus idoneos, videlicet domesticos, cõsanguineos, vel alios, qui aliàs non admittendi, Anton. Gabriel rubric. de testib. conclus. 13. n. 14. Alberic. in l. parentes, n. 3. C. de testibus, Grass. decis. 10. n. 11. & in fratre cum Felin. & aliis Farinac. de testib. q. 54. n. 132. in marito contra uxorem, & è contra ex Baldo, & Mascardo, idem Farin. ubi proxime, n. 227. in domesticis Alberic. Ioan. Andr. Monticælus, & alij, quos refert idem Farinac. q. 55. n. 35. in criminosis, & minus idoneis testibus, idem q. 62. n. 50. cum sequent. quod enim iustè procedit, & Doctores tenuerunt, quando ex qualitate rei veritas per alios haberi non potest, quo casu iuxta opinionem Antonij de Butr. & Monticelli, quos refert, & sequitur Farinac. q. 63. n. 225. etiam vnico testi super facto proprio à se gesto plena fides adhibenda, si alius de illo deponere non valet, idque in subsidium admittitur ex l. quero, §. 1. ff. de Edictio edicto, l. seruus, C. de probat. tenuerunt Castrenf. lib. 2. conf. 116. col. 2. cum Bald. Alexandr. Dec. Marfil. & aliis Menoch. conf. 98. n. 2. cum seqq.

14 Maximè cum nullam vtilitatem testis habet ex facto, super quo deponit, ut ex Iason. Socin. & Decio idem tenuit Menoch. conf. 112. n. 19. & quoties in rebus difficilis probationis sufficiunt coniecturæ, & præsumptiones, multò magis sufficiet vnus testis de facto proprio deponens, Abbas in c. ultimo, notabili 2. de testibus cogendis, Alex. & alij, quos refert Menoch. conf. 788. num. 14. & quod sine dubio est: nam cum probationes ad arbitrium Iudicis referantur, l. 3. vbi notatur communiter, ff. de testib. Decius consilio 650. & 652. Mascardus de probationibus, conclus. 740. num. 6. eius relinquendum iudicio credere testi singulari, ex Cassio, Tiraquell. Benintend. & pluribus, idem Menoch. lib. 2. de arbitriis, casu 99.

15 Et quoties fuerint coniecturæ, & argumenta, quæ

suadent verum esse, quod deposuerit testis singularis, ei credendum, ex Paulo Castrenf. Soc. & Curt. Iunior. probavit Crauet. conf. 78. n. 7. Vnde cum in hoc casu veritas per alios, quàm per deponentes haberi non possit, quia Tabellio, qui fecit instrumentum, ille cui delegatio facta testimonium exhibent, & mediator, qui cum ipso Regio Officiali conventionè fecit de pecunia illi deponenda, & delegatione illi facienda, vltra quam omnes perfectam & concludentem constituunt probationem in hoc casu, vbi à iure difficilis reputatur, iuxta prædicta possit sufficere testimonium ipsius mediatoris, & proxenetæ corrupti de facto à seipso gesto, coniunctis aliis coniecturis, quia nullum commodum vel damnum mediator spectare poterat in hoc casu, quippe ad illum non pertinebat vtilitas litis, nec damnum timere poterat, eo quod corruptelæ mediator fuisset quia ex nostra l. 6. qualibet pœnâ exoneratur. qui hoc crimen declarauerit, etiam si eius particeps fuerit, idque vt facilius probatio haberi possit, Nota verba nostræ legis Regni: *Tenemos por bien, que el que viniere à descubrir, y decir el Don, que assi diere, o hubiere dado à los dichos Ineçes, que no aia pena por que la diomagner, que la merecia.*

Et proxenetam posse compelli ad testimonium 16 ferendum, quando aliter veritas haberi non potest ex Abb. Archidiacono, Anania, Franc. Marfilio, & Monticello, & aliis Farinac. de testib. q. 90. n. 417: & quamvis regulariter Proxenetæ non sit testis idoneus, tamen in crimine repetundarum illum plena fidem facere ex Put. probavit Mascard. conclus. 1040. n. 25. ex Soc. Iunior. Azeued. in l. 10. n. 20. tit. 7. lib. 7. Recopil. Mastrill. lib. 6. de Magistratibus cap. 8. num. 47.

17 Sed etsi non probes mediatoris tantum testimonium sufficere, sufficiant tamen in hoc casu quatuor esse testes duos Tabellionem & alium, qui eo simul cum Officiali tractarunt de promissionis acceptatione, & delegatione deponunt, quia dici poterunt contentes, quia de actu ipso simul testantur, & succedit regua vulgaris, ut in ore duorum vel trium stet omne verbum, l. ubi numerus, ff. de testibus c. cum esset, de testament l. 2. tit. 16. p. 3. vbi Greg. Lop. glos. 1. & 2. l. 114. tit. 18. p. 3. vbi gloss. 7. & post innumeros, Ant. Gomez tom. 3. variar. c. 12. 9. & 10. etsi aliquis dicat istos duos testes non deponere de ipsa promissione, nullus vtique inficiari valebit eam duobus probatam inducere probationem semiplenam, vt tenuerunt in c. cum olim de rescript. per textum, ibi Felin. vers. fallit nono, Bart. Tindarus, ex quibus & aliis probavit Mascard. conclus. 350. n. trigesimo nono.

18 Et quocunque modo testimonium mediatoris eius, cui delegatio facta, Tabellionis, qui de instrumento deponit, & de confessione coram alio, etsi hæc omnia ad singularitatem referas, in hoc casu, & eis, qui difficilis probationis ex iure communi, & nostris legibus probant testes singulares, & ita metus, quia difficilis probationis est, ex singularibus testibus, & indicis probatur, Paul. Paris. vol. 3. conf. 53. n. 61. & conf. 60. n. 21. Menoch. lib. 2. de arbitris, q. 116. n. 17. Boërius decis. 101. n. 2. Mascard. de probat. conclus. 1056. n. 2. Surd. decis. 194. n. 23. Seraph. decis. 771. n. 2. Fontanell. de pactis nuptialibus, tom. 2. clausula 2. gloss. 2. §. p. n. 39. Farinac. 1. p. nouissimarum decis. 643. n. 3. ex Boccacio, & aliis, idem Farinacius de testibus, quæst. 54. numero 276. Grammaticus decis. 5. num. 5. Mogollon. de metu c. 10. §. 3. num. 8.

Sed

Sed quamvis quilibet testis, & confessio extraiudicialis duobus probata, solum qualibet probatione semiplenam faceret, certum est in rebus difficilis probationis imperfectas probationes iungi, Felin. in c. cum causam, n. 10. de probat. Berouius in rubrica de probat. n. 18. Campegius tract. de testibus, reg. 303. vbi refert Bartolum, Baldum, Salicetum, Abbatem, Siculum, Chalderinum, & alios, & probavit Barbatia lib. 2. conf. 6. num. 33. Antonius Gabriel titulo de probat. conclus. 1. num. 2. Mandellus conf. 355. numer. 7. Menoch. lib. 1. præsumpt. 39. num. 18. & præsumpt. 41. num. 10.

20 Et si quis dixerit hoc procedere in causis civilibus, etiam in criminalibus, locum habere colligitur ex eo, quod adducens Butr. Dec. Paris. Lopum, & alios notavit Mascard. de probat. conclus. 397. n. 8. & in omni negotio difficilis probationis imperfectas probationes iungi, & in quolibet crimine, etiam graui, expressè tenuit Thomas Grammaticus voto 3. n. 3. his verbis: *Item in occultis criminibus ex eorum natura, veluti in venenatione nedum ex iuris dispositione, ad torturam, verum etiam ad condemnationem præsumptiones, & coniectura sufficerent in locum plena probationis, idque comprobatur ex Baldo. Angelo, Alex. Castrenf. Iafon. & Butr. ex quibus in terminis criminis repetundarum minus perfectas probationes iungi, adducens etiam Puteum & Amadenum tenuit Bobadilla lib. 5. Politica, cap. 1. numero 222.*

21 Præterea, etsi in hoc casu considerari possit testimonium singularitatis, dicendum est non esse singularitatem oblatiuam nec diuersificatiuam, sed potius cumulatiuam, nam mediator promissionis de eius acceptatione, cum Officiali Regio conuenisse testatur Tabellio de instrumento & delegatione, & simul cum alio teste de confessione, & is cui facta fuit delegatio ipsum alloquutum Regium Officialem, & admonitum de faciendâ, qui omnes nihil obstat quando testes singulares considerentur, sed potius sibi mutuò auxiliantur, & probationem cumulant, & hanc singularitatem adminiculatiuam non obstat, sed probare plusquam semiplenè, & si aliquid deesset de aliis circumstantiis, quæ in hoc casu intercedunt, & postea expendimus de bene suppleri, ex Caccialupo, Francisco Curtio, Antonio Gabriele, & aliis probavit Farinac. dict. quæst. 64. num. 52.

22 Sed etiam in hoc casu dici posset testes prædictos non esse singulares, sed potius contestes ex doctrina Bald. in l. de quibus, ff. de legibus, n. 37. ibi: *Testes singulares dicuntur illi, qui in suis depositionibus simul iungi non possunt, & è contra illi non sunt singulares, quorum depositiones licet diuersa, possunt tamen simul iungi ad vnum quid commune probandum, & sequuntis referens Bald. in idem Conrad. & Anton. Petr. tenuit Farinac. de testibus, q. 66. n. 26.*

23 Et cum certum sit, vt sæpè diximus, delegationem factam fuisse, & eius instrumentum in actis apparet testes, qui deponunt ex diuersis circumstantiis, quæ omnes adminiculantur, vt in vtilitatem Officialis Regis cederet delegatio, non debent dici testes singulares, sed contestes existimandi, exemplum proponunt DD. quando agitur de probanda iurisdictione, & testes de actibus diuersis deponunt, vnus, quia vidit indicare, alius vidit visitationem fieri territorij, & de similibus, tunc non debent considerari, vt singulares, sed contestes, vt notavit Bald. ubi proxime quem sequitur Papiensis in repetit. l. de quibus, ff. de legibus, n. 135. eis verbis: *Vnus dicit, quia vidit scindi caput Seio, alius dicit, quod vidit suspendi Titium ad* Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

*furgas, quia tunc in probatione iurisdictionis contestes existimandi, & confirmat Geminianus in c. 1. de arbitris, lib. 6. agens de perceptione decimarum, si testes de diuersa specie graui quilibet deponeret, si vnus diceret vidisse percipere decimas tritici, alius hordei, & sic diuersa deponeret, quia contestari videntur in decimarum perceptione, & mirè conueniunt verba Caccialupi in repetitione legis admonendi, n. 108. de iureiurando, ibi: *Singularitas est in causa scientia, non in dicto principali: nam modus sciendi est per diuersa media, sed quod effectus est vnus & idem, & mutuauit à Bald. in d. l. de quibus, eis verbis: Nam licet testes differant in loco, vel tempore, seu in causa scientia, vel in modo sciendi, qui habetur per diuersa media, non dicitur differre in facto, & propterea singularitas hæc, quia non est proprie singularitas, non vitiat probationem, & hoc est, quando agitur de aliquo facto probando in genere, & testes probant, licet singularitate impropria circa locum, vel tempus dicto casu non considerabili, vel singularitate penes causam scientia, & modum sciendi.**

24 Et in specie huius criminis repetundarum referens Hippolytum conf. 37. n. 8. notavit Azeuedo in hac l. 6. tit. 9. lib. 1. rec. n. 9 & 10. agens quomodo crimen repetundarum aduersus Iudices probandum, & de singularitate testiū inquit, ibi: *Et notandum testes non dico singulares respectu finis: Vnde in hoc casu cum omnes testes prædicti, etiam si ex diuersis actibus deponant, tamen quoad finem, & effectum videlicet delegationem in vtilitatem cedere Officialis omnes conueniant non possunt dici singulares, sed contestes existimandi, & ferè in eisdem terminis exemplum proponit Farinac. de testib. q. 64. n. 6. ad finem, ibi: *Vnus de solutione alter de confessione, vnus de vna confessione, alter de alia, quemadmodum in nostro casu vnus testis deponit de promissione, & conuentione pecuniæ, quæ Officiali danda, quam ipse acceptauit, alius de instrumento delegationis, & illud vidisse in potestate Officialis, & hic cum alio teste deponit de confessione Officialis, & alter deponit ab ipso allocutum, vt permitteret eius nomine delegationem fieri, quæ omnia manifestam, & concludentem probationem constituunt, vt nihil amplius exigi videatur, quasi in vnum conspirantes probationes, l. qui sententiam 16. C. de pœnis, eis verbis *In vnum conspirante concordant eque rei sine conuictus sit, quod ex prædictis in hoc casu rectè procedit.***

25 Deinde quamvis verè, & sine dubio testes prædicti singulares iudicarentur, vltra quam iure communi corruptela Iudicij testibus singularibus probatur, tamen iure Hispano sine dubio est ex l. 6. tit. 9. lib. 3. recop. vbi traditur tres sufficere testes, si in defectum probationis plenæ quilibet de actu diuerso deponat, & quantum probatio, de qua agimus, in hoc casu excedat probationem trium testium, cum quilibet de suo actu diuerso deponat, maximè quando concurrunt omnes qualitates, quæ adiecta l. 6. requiruntur, videlicet testes bonæ famæ & opinionis existere, & tales esse debere, quibus credat Iudex fidem adhibendam, eis verbis: *sejendo las personas tales que entienda el que lo hubiere de librar que son de creer, quia expressè ex parte fisci probatū fuit, vt ex actis apparet testes, qui contra Officialem deponunt esse bonæ vitæ & famæ, vltra quod in iure præsumitur pro fama & opinione cuiusque, nisi contrarium probetur, Bald. vol. 2. conf. 166. & vol. 3. conf. 77. ex Corn. Anchar. Cardin. Innoc. & pluribus Mascard. concl. 235.*

Vnde non vgeret iuxta opinionem eorum, qui tenuerunt, id ex parte fisci debere probari testes esse

bonæ famæ, & omni exceptione maiores, procedere in visitationibus secretis ubi copia actorum non datur, quia irregularitas iudicij, & difficultas probationis ex parte rei compendanda, ut fiscus teneatur qualitatem suorum testium in actis demonstrare, ut in visitatione tenuit Gabriel Berat in *speculo visitationis*, c. 5. n. 79. quamvis id malè observari notaerim 2. p. *decis. Granaten.* 98. n. 41. & in probatione secreta syndicatus, qui imaginem refert visitationis ex Corseto, Alex. Hippolyto, Romano, Auendaño, Matienzo, & aliis tenuit Bobadill. d. lib. 1. §. politica, c. 1. n. 124.

17 Sed etsi admittas opinionem eiusdem Bobadillæ d. c. 1. n. 231. qui tenuit decisionem nostram legis 6. quæ admittit testium singularium probationem, in causa repetundarum non procedere in visitationibus secretis, quia in eis non potest admitti, ut condemnatio fiat ex testibus singularibus, quia irregularitas iudicij occulsi, & non dari copiam testium, ut possit aduersus eos aliquid obici, compendari oportet, ut suppleatur probatione integrâ, plenâ & regulari, sed & si procederet illorum traditio, qui tenuerunt non solum in iudicio irregulari ex parte fisci esse probandum testes esse integros, & omni exceptione maiores, sed etiam in quocunque iudicio regulari, & ordinario, in quo actorum copia datur, quando contra Officialem inquiritur, ut ex Angel. Dec. Auend. & aliis refert Azeued. in *dict. l. 6. n. 16.* ex Raudens. Sess. Ioan. Garc. & Bobadill. *Maistratibus lib. 6. c. 8. n. 48.*

28 Hæc autem omnia in hoc casu nihil ius fisci lædere poterunt, nec eius probationes turbare: nam ultra quam opinio Bobadillæ, & nostra lex. 6. non procedat in visitatione occulta, & irregulari ex praxi, & communi stylo omnium Senatuum Hispaniæ improbata, in quibus in visitatione secreta aduersus Magistratus, & Officiales in crimine repetundarum ex testibus singularibus condemnatio fit, in nostra specie inquisitio aduersus Officialem iure ordinario datâ copiâ actorum facta fuit, quod non parum in eius fauorem cedere videtur, ut facilius se defenderet, & cum apertè ex parte fisci de fama testium, & eos omni exceptione maiores esse probaretur, nihil est, quod omnia prædicta efficere, vel officere possint.

29 Vterius quia quod amplius exigit nostra lex. 6. ut præter testium singularium dicta aliæ etiam circumstantiæ & coniecturæ persuadeant, testem verum, deposuisse eis verbis: *Toto si auendo otras præsumpciones y circunstancias por que vea el juez que es verdad lo que dicen.* Quia multæ præsumptiones testium dicta adminiculantur, *Prima*, quia ex vniuersa contextura litis, ex actis apparuit valde tenuisse eos contra quem Officialis Regis procedebat, nisi ei pecuniam donarent iniuste ab illo vexandos. Et ideò variis modis corrumpere tentarunt, quasi ab illo in sinuaretur velle aliquid dare vsquequo illum testem alloquuti fuerunt, qui cum officiali de pecunia, & de legatione faciendâ conuenit.

30 *Secunda*, quia cum in ipsis actis instrumentum delegationis exhibitum sit, & delegatio contineat fieri in eo casu, quo decretum daretur in fauorem delegantis pecuniam, & nullo modo Officialis probant, nec dum allegauit in alterius utilitatem cedere delegationem, quæ collata in eum casum, quo in fauorem rei sententia pronunciaretur iuxta doctrinam glossæ, & Textus ibi, in c. quia sunt culpa 28. distinctione, Gloss. in l. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad S. C. Trebell. ut medium præsumatur probatis extremitatibus, notat Speculator in titulo de probat. §. 1. Ifern,

in rubrica, quæ sint regalia in principio, & probat Textus in c. inter dilectos de fide instrumenti, per quem voluerunt Abb. ibi & Felin. n. 15. media, si de eis dubitetur, probata cenferi extremitatibus probatis, quod tenuerunt Bart. & Bald. in l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi, idem Bald. in l. talis scriptura, de legat. 1. ubi etiam Iason, & Alex. n. 3. Ioan. Garc. de nobilitate, gloss. 2. n. 33. Menoch. conf. 1101. n. 5. ex Surd. Matheilan. & aliis, Gratian. 2. tom. discipulat. c. 392. n. 11. 14. & 15.

31 Vnde cum in præsentî constet initium promissionis ex instrumento, finisque etiam in quem conferebatur, quando in fauorem rei decretum daretur, illudque datum fuisset extremitatibus probatis, medium, ut in utilitatem Officialis cederet delegatio, probatum existimari oportet, quia ex eius voluntate, & facto pendeat, quod reus intendat.

32 Deinde ea maior, & fortior præsumptio vrget, quia Officialis cum aduersus eum inquisitio procederet ad Ecclesiam confugit, quo casu ex sola fuga & iramento accusatoris in crimine repetundarum potest sequi aduersus Officialem condemnatio, ut ex Bald. Angel. Hippolyt. Felin. & aliis Mascardus, concl. 166. n. 1. & 2. ex Auiles. Pur. Homod. Caualcagno, & Azeued. *Mastrill. d. lib. 6. c. 8. n. 50. ex l. unica, C. ut omnes iudices tam civiles quam criminales*, Salicet. Tiraquell. Plat. Dulcetius, Viuius, Brun. Menoch. & aliis pluribus per duas integras columnas Authores referens Bobadill. lib. 5. *Politica, c. 1. n. 118.* & quamuis ille n. 119. & *Mastrill. ubi proxime* tenuerint non esse Officialem condemnandum ex fuga, quando ad iudicium redierit, & sui copiam fecerit, quocumque autem modo in nostro casu fuga præsumptionem præstat, & coniecturam quæ possit iurari testibus, ut eis Iudex credere possit iuxta dictam leg. 6.

33 Concludendum igitur est circa probationem huius criminis non posse Officialem excusare à fuga, quod ab eo dicebatur de nimis acri animo, & inimico Iudicis, qui aduersus eum inquisitorem faciebat, quia ultra quam inimicitia affectata est (ut statim dicemus) & nihil præstat, nullâ aliâ ratione potuit ad fugam impelli Officialis, nisi timore culpæ, quia si illa vacaret, sua innocentia satis tutus censeretur iuxta illud Horatij lib. 1. epistola 1.

— *Hic murus abeneus esto,*
Nil conscire tibi, nulla pallescere culpa.
Et ex Seneca epistola 97. *At bona conscientia prodire vult, & conspici ipsas nequitias, te, cebras timet,* & nihil magis indecorum, & à dignitate Officialis alienum, quam fuga, ille enim nisi suo delicto nimis vrgetur, ut reliquis exemplum præberet, iuxta illud Poëtæ Horat. lib. 3. Oda 3.

Si totus illabatur Orbis,
Impavidum ferient ruina.
Constans & securus se omnibus exhiberi debebat, & nullus inficiabitur maximam delicti præsumptionem sumendam ex præcipiti irruptione in fugam.

34 Et cum crimen hoc repetundarum difficilis sit probationis, ut iam prædiximus, & constat d. l. 6. l. 1. tit. 16. part. 2. non potest plenior probatio exigi in hoc casu, quasi omne genus probationis inueniatur, cui addenda sunt elegantissima verba Bald. in rubrica, C. de probation. n. 6. ubi, *Probationum quedam sunt directe, quæ ad litteram testificantur de re probata, quedam sunt obliqua quæ non probant intentionem per se, sed probant aliquid aliud, quo probato sequitur quod intentio sit probata, hoc autem esse pluribus modis quia quandoque infert intentionem ex vi necessitatis*

naturalis, quandoque ex vi necessitatis legitima, quando que ex vi probationis verosimilis.

35 Quod autem in hac causa locum habet, quippe probatio directa, & quæ à lege requiritur iuxta d. l. 6. manifestè in hoc casu procedit obliqua & indirecta ex coniecturis & præsumptionibus, quas expēdimus quæ ex necessitate naturali, ex causatiua, & verosimili inducere videntur Officialem in hoc casu criminis reum esse, & condemnandum.

36 Sed ab Officiali Regio contra prædicta obiciebatur *Primò*, d. l. 6. tit. 9. lib. 3. *recop.* quæ admittit probationem testium singularium in crimine repetundarum, procedere in tribus actibus diuersis, non verò in vno, & eodem facto, ut nostra quæstio. *Secundò*, aduersus Magistratum, & publicum Officialem ex præsumptione, quæ eis assistit, debere esse præsumptiones, & probationes magis vrgetes, & clariores, arg. l. si quis, C. de Offic. ciuil. Iudic. Bald. in l. obseruare, §. proficisci, q. 10. ff. de offic. Proconsul. Auiles. in c. 1. *Prætor verbo dadiuas*, n. 27. Grammatic. Egid. Bosius, Paris de Puteo, quos refert, & sequitur Menoch. lib. 1. *presumpt.* 83. n. 2. Raudens. & Sesse ex quibus probauit *Mastrill. lib. 6. de Magistratibus, cap. 10. n. 8.* præsertim virum probum, nobilem, bonæ vitæ, & famæ esse Officialem, de quo crimen præsumi non oporteat, arg. l. merito, ff. pro socio, Panormit. lib. 1. *conf.* 68. Rolandus à Valle vol. 3. *conf.* 42. num. 15.

37 *Tertiò*, dicebat Indicem, qui aduersus eum inquisitionem fecerat, esse illius inimicum, & ab omni iudicio, & testimonio repellendum, l. 3. ff. de testibus, ubi Gloss. Bald. Salicet. & alij, Farinac.

38 Sed & testes esse familiares Iudicis dicebat, & non esse idoneum testimonium illorum, qui sunt de familia inimici, c. in literis de testibus, ubi Bald. n. 1. Farinac. de testibus q. 55. n. 122. cum seqq. & ex Bald. Panormitano, Grammatic. Marsil. & Alex. probauit Mascard. *concl.* 1050. n. 7. & mediatorem criminis repetundarum non admittendam quia agit de se exonerando, & non potest eius testimonium cenferi idoneum, quando particeps criminis existimatur, & in terminis, Auiles. c. 5. verbo, *satisfacion*, n. 2. ex Castaldin. & aliis Azeued. in d. l. 6. tit. 9. lib. 3. *recop.* Farinac. de testibus q. 60. n. 406. & q. 136. num. 73. Zephal. lib. 5. *conf.* 741. n. 14.

39 Tum & testes intendit citasse alios testes & illos adduxisse ad Indicem, & eo casu eorum testimonium repellendum, quasi causæ Procuratores, Felin. in c. cum à nobis, n. 15. de testibus, ubi Ant. de Butr. n. 13. ad finem, Alexander ad Bart. in l. deferre, §. idem decreuerunt, in additione lit. C. vers. quid autem in sollicitatore, ff. de iure fisci, pluribus, Farinac. de testibus, q. 60. n. 244. & aliquem ex testibus intendit, coram amicis, dixisse extrajudicialiter, sed falsò iurasse contra Officialem, & ferè omnibus opponit defectus esse vilis conditionis, & famæ, & ideò eorum dictis fides detrahenda, iuxta quæ notarunt Oldrad. Conradus, Federic. Monticell. & Roland. quos & l. 2. ff. de testib. ibi: aut plebei sic refert Farinac. de testibus, quæst. 57. num. 59. adde Mascardum *concl.* 705. num. 19.

40 Sed nihilominus prædictis nihil refragantibus, pro fisco iudicandum est, & crimen repetundarum cenferi probatum iuxta prædicta. *Primum* enim ut nostra lex 6. tit. 9. lib. 3. *recop.* solum procedat, quando testes singulares deponunt de tribus actibus diuersis, non verò ut in hoc casu, cum deposuerint de circumstantiis diuersis eiusdem actus admitti nullo modo potest, quia solum ex cerebro Adnociati opinio nullo iuris fundamento firmatur, quippe quod

maiori publicæ utilitatis fauore admissum, ut ex tribus diuersis actibus crimen repetundarum possit probari, non debet contra retorqueri, ut in vno, & eodem actu non sufficiant, arg. l. quod fauore C. de legibus, & iuxta Farinac. de testibus q. 64. n. 6. exemplū de eodem casu supra expendimus, quando vnus testis deposuit de solutione pecuniæ, alter de confessione, & in terminis, ut quod d. l. 6. admittitur in diuersis actibus, quando singulares testes de quocumque deponunt, procedat in vno, & eodem actu, si ex diuersis circumstantiis testibus singularibus probaretur, expressè tenuit Bobadill. lib. 5. *Politica, c. 1. n. 221* & proponit exemplū n. 211. si vnus testis deponeret vidisse litigatorem intrare ad domum Iudicis cum phiala argentea, & alter diceret eandem vidisse habere Iudicem, vel quado vnus testis diceret ipsum dedisse Iudici pecuniæ summam, ut corrumpere, alius declararet, ut quamuis non vidit pecuniam dari Iudici, tamen audiuit extra cubiculum eam pecuniæ summam numerari, quibus casibus, ubi de eodem facto testium testimonium, sed tamen ex variis circumstantiis, sufficere ad probationem criminis repetundarum, & duas semiplenas probationes in hoc casu iungi, Grammatic. voto 3. & ex Ias. Alex. Castr. Bald. Put. Amad. Butr. & aliis, rectè crimen probari iuxta nostram legem 6. tenuit constanter Bobadill. ubi proxime, & adeo mēti nostræ legis & iuri rationi congruit, ut amplius insistere sit superuacuum.

41 Deinde quod *secundò* obiectum aduersus Officialem, probationes clariores esse debere, & de nobili, & probo viro, hoc crimen præsumi non oportere, ut notauimus n. 36. parum facit, quia aduersus Iudices, & supremos quoscunque Magistratus, d. l. 6. loquitur prædictam probationem testium singularium admitti, ut valde Reipublicæ utilitati necessariam, & quamuis de viro nobili non possit delicti sumi præsumptio, tamen responderi potest ex verbis sacre Scripturæ Deuteronomij c. 16. *Quia muneribus excæcatis oculos sapientum, & mutant verba iustorum, cupiditas enim pecuniæ nobilioris sapientis & probi affectus inquinat, debet, & corrumpit, & addenda verba Caroli Scribanij in Politic. Christiano, lib. 2. c. 9. ibi: non venalem habebit vocem & calamm, quisquis muneribus viam dederit, sed patrem, matrem, coniuges, filios, animam denique ipsam, cum enim testis iustus vincat & iustum, quæ vis non caderet, nam quid potentius, quam iustos in fraudè, & iniustitiam impellere? excœclare sapientes? & quanta cæcitas mentibus nostris pecuniæ cupiditas immittat, probatur ex Diuo Augustino libro de doctrina Christiana, dum inquit: Cæcus est, credendo enim diues est non videndo, amas pecuniam: o cæce, quam nunquam videbis, cæcus possides, cæcus moriturus es, quod possides hic: reliquitur: ex hac enim mentis caligine, iudicij torpedine quæ non speranda? & hoc crimen repetundarum etiam in nobili viro credendum, quando tot testimonia, præsumptiones, & circumstantiæ manifestè suadent.*

42 Sed quod aduersus Iudicem, & testes obiectum est, nihil mouere poterit, quia ultra quam nihil contra Iudicem de inimicitia probatum fuit, & inimicitia affectata non debet obiectio admitti, ut notauit Farinac. de testibus, q. 53. & ea solum inimicitia legibus nostris probatur, quæ capitalis, & magna, & quæ insidias parasset, ut occideret illum, vel conlanguineum eius contra quæ iudicaret, vel testimonium ferret, ut alter alium accusaret in causa, quæ si probaretur, mortis pœna, vel membri mutilationis irrogaretur, vel exilij, aut maioris partis bonorū fieret condemnatio, hanc igitur inimicitiam ius nostrū probauit,

probanit, vt excludat Iudicē, vel testem l. 2. tit. 16 p. 3. & cum in hoc casu de nulla causa inimicitie constaret, non est admittenda, quae effectata, & quando aliqua esset ex leui inimicitia, non potest praesumi aliquem deierare, & vt ex Bald. Innocentio & alijs probant Greg. Lop. in d. l. 2. gloss. 2. Mascard. de probat. conclus. 1050.

43 Minus etiam mouere poterit, quod obiectum familiaris inimici non esse testes idoneos, quia nulla in hoc casu fuit inimicitia, & testes non erant Iudicis familiares, nulli enim testium Iudex salarium dedit, nec aliquis in domo illius degebat, solum vnum testem dicebant solere Iudicis domui assistere, vt eum comitaretur, & quamuis omnibus idem obiceretur (quod in alijs allegatum, & probatum non fuit) testes, qui pro salario non seruiunt, tempore, quo pro aliquo deponunt, non censentur inhabiles, vt pluribus notauit Farinac de testibus, q. 55. a. n. 14. cum seqq. & quando isti testes repellendi, intelligendum est, de illis, qui pro salario, non de eis, quae pro libito seruiunt, vel ad domum accedunt, Thuc. praet. lit. F. concl. 71. n. 2. vltra quam in hoc casu nihil Iudicis interest, vt quamuis de eius familia testes essent, non repellendi.

44 Et minus nocere poterit quod de aliorum testium sollicitatione obicitur, quia licet Iudicis praeccepto coram illo adducerent, alios testes, quos in suis dictis deposuerunt de causa notitiam habere nihil eorum fidei noceret, quippe solum testes ex hac ratione improbantur, qui possunt causae effectum habere, & de illa curant, quia salarium habuerint vt Procurator, & Aduocatus, c. Romana, §. fin. de testibus lib. 6. Mascard. concl. 1358. Farinac. q. 60. n. 29. ex l. 1. si. de testibus Bart. & alijs Natt. conf. 161. n. 11.

45 Et nec ad rem faciunt quod de reprobatis testibus dictis, qui agunt de se exonerando, & participes fuerunt criminis, obiciebatur quia ex nostra l. 6. tit. 9. lib. 3. recop. aperte ab omni poena eximitur qui in hoc casu intercesserit, si illum declarauerit, & testimonium mediatoris in hoc casu valere iam probauimus, & multo minus reum exonerare poterit quod obiectum vnum ex testibus extraiudicialiter coram amicis confessum falso iurasse contra Officialem, quia vltra quam id probatum non fuit, nihil officit quod testis extraiudicialiter declarauit vt detrahatur fides testimonio iudiciali, vt pluribus probauit Mascard. conclus. 1368. n. 1. adde quae ex Fulgof. Paris. Soc. Iunior. Ioann. de Amicis, & Hieronym. Gabriel. notauit idem Mascard. concl. 1317. num. 6.

46 Rursus quod testibus opponit esse viles, malae famae, & opinionis, praeterquam in actis ex parte fisci probata fuit opinio, & bona fama testium, vt iam praediximus nihil specialiter contra eos dicebatur, sed esse improbae opinionis, quod nullo modo sufficere, quippe quando extant testimonia contraria videlicet deponunt aliqui de bona fama testium, alij de mala, potius credendum est ei, qui de bona deponit, & excludit infamiam, Bald. in l. fin. col. 4. ff. de feriis, Anchar. conf. 139. & conf. 253. ex Iafone, & alijs Natt. conf. 341. n. 11. & conf. 462. n. 10. Felin. in c. cum contingat. n. 2. de rescript. Anton. Gabriel. communium tit. de testibus, concl. 4. n. 45.

47 Et vt testis ex mala fama repellatur, non sufficit in genere deponere de mala fama, nisi ratio & casus exprimentur, Mascard. concl. 1370. n. 8. Farinac. q. 47. n. 316. & vnus ex testibus, cui haec obiciebatur, fuerat minister ipsius Officialis, qui illum elegerat ad munus sui explicationem, & faciunt verba Scaeuolae in l. Pomponius 10. ff. de negot. gestis ibi:

Quod reprobare non possunt, quod semel prolauit, & quod tradit Textus in l. cum mulier, 47. ff. soluto matrimonio, eis verbis: Cur enim improbet maritum mores, quos ipse aut ante corrupit, aut postea probauit.

Denique ex praedictis apparet nulla ratione praesumi posse praedictos testes falsum deposuisse, quia ex eo nihil consequi poterant utilitatis ex l. fin. C. ad leg. Jul. repet. quae loquitur in terminis, Fulgof. conf. 173. vers. contrarium, Cuman. conf. 136. vbi tradit falsitatem non debere frustra committi, quando sibi quis non prodest, Corn. lib. 3. conf. 63. vers. ex quo actum, dum inquit: Vbi non est commodum, cessat. doli praesumptio, Aymon. Crauet. conf. 6. num. 22. & conf. 8. n. 13. conf. 9. n. 29. conf. 65. n. 9. conf. 73. n. 13. & omnino cessare doli praesumptionem & falsitatis, quando non constat de utilitate eius cui dolus, aut falsitas imputatur. Rubeus conf. 15. n. 6. Blanc. in leg. ult. n. 255. ff. de quaestionibus, Corneus lib. 4. conf. 217. ad finem, & nunquam esse locum huic praesumptioni, nisi aliqua causa ad id impellente probantur Abbas lib. 2. conf. 69. col. 2. Marfill. conf. 72. & consil. 77. num. 78. Rolandus a Valle lib. tertio, consilio 11. n. 35.

Ex quibus omnibus apparet legis poena hoc crimen vindicandum, vt publica munera a praedicta labe repetundarum liberentur, & administratio Reipublicae iusta, & recta valeat procedere.

ALLEGATIO XLIX.

De Sponsa decedente ante nubilem aetatem, num possit pro uxore haberi?

- 1 Commendarum Indiarum successio est inter coniuges.
- 2 Rescripta successionis commendarum requirit cohabitare coniuges sex menses.
- 3 Cohabitatione non sequuta inter coniuges successio commendarum locum non habet.
- 4 Mulieris nomen refertur ad eam qua virum passa, l. si collectaneus, 13. de manumiss. vindicta. l. alioquin 11. de contrahend. emp.
- 5 Sanctissima Virgo Maria inuupta dicitur, licet matrimonium contraxerit, quia virum non cognouit. Nubere verbum ad copulam refertur.
- 6 Matrimonium ad usum mulieris referendum. Matrimonia per usum, coemptionem & confarrationem apud Romanos.
- 7 Uxores duci ad domum virorum erat necessarium, vt matrimonium perfectum censeretur. Consuetudines diuersae uxores ducendi ad viros.
- 8 Hebraeorum ritus in ducenda uxore ad domum viri.
- 9 Uxor. 12. lib. Iudic. qua in manum viri veniebat a potestate patris eximebatur, & in familia viri constituebatur. c. 1. Genesis. c. 22. Leuitici. c. 30. Numerorum. l. Pronuntiatio, §. familia appellatione, ff. de verb. signif. l. pen. C. de inoff. donat.

- 10 Uxor que in manum mariti veniebat, habebat in eius bonis iura sui heredis. Ulpian. in fragm. tit. 22. §. 14. l. qui igitur, instit. de patr. potest.
- 11 Uxor qua in manum viri veniebat, succedebat ab intestato viro. Ulpian. in fragm. tit. 29.
- 12 Uxor non succedit viro ab intestato, si diuortium factum tempore mortis viri. l. 1. §. fin. ff. unde vir. l. 1. de ritu nuptiarum. l. cum te. 6. C. de donat. ante nuptias. l. & ideo, 62. §. 1. ff. de donat. inter.
- 13 Matrimonium unde dicitur. Matrimonium sine coniunctione non est. c. si quis desponsata, 27. q. 2. c. quod autem, 27. q. 7. c. debitum, de bigamis.
- 14 Matrimonium solo consensu perfici intelligendum, vt non dissoluatur, non vero est perfectum sine copula. c. terrio loco, de praesumptionibus. c. cum locum, de sponsalibus. c. sufficiat, c. matrimonium, 27. q. 2. c. cum societas, 27. q. 2.
- 15 Matrimonium consummatum licet non possit dissolui per ingressum Religionis, potest tamen solui ratum. Concil. Trident. sess. 24. de reformatione, c. 6. c. ex publico, de conuers. coniug. & n. 29. & 38.
- 16 Spoliatus uxore maritus dici non potest ante copulam. Interdicta possessoria pro restitutione uxoris non habet maritus ante copulam. c. ex transmissa, de restit. spoliat. c. ex parte, de restit. spoliat. c. pen. de probationibus. c. siue, de coniug. 33. q. 2. c. cum locum, 14. de sponsalibus.
- 17 Nuptiae ante nubilem aetatem pro nuptiis non habentur, sed pro sponsalibus. l. quaesitum, 9. ff. de sponsalibus. l. minorem, 4. ff. de ritu nuptiar.
- 18 Condicio nuptiarum non censetur impleta ante nubilem aetatem. l. hac condicio, 10. ff. de condit. & demonstr. l. penult. ff. quando dies legati cedat.
- 19 Lucra nuptialia non communicantur quousque coniuges legitimam aetatem habeant. l. penult. §. Iulianus, ff. quod falso tutor. authore. l. cum furiosus, 7. C. de curatore furiosi.
- 20 Statuta qua post mortem vnus coniugum alteri defert successionem, non procedunt in sponso qui matrimonium non consummauit. l. 2. Tauri. l. 4. tit. 2. lib. 5. recop. l. 2. tit. 9. lib. 5. recop.
- 21 Realiter aliquid faciendum est cum effectu, & differt ab eo quod est verbaliter. l. acceptam, C. de usuris. l. si mora, ff. solut. matrim.
- 22 Conditionem inducit ablatius absolutus. l. a testatore, ff. de condit. & demonstrat. Condicio specificae & in forma adimplenda. l. qui heredi, ff. de conditio. & demonstrat. l. si heredi plures, de condit. & demonstrat. l. cum hi, §. si Prator, ff. de transactionibus.

- 24 Matrimonium quando requiritur cum certa qualitate, debet qualitas precedere, aliis matrimonium non sufficit.
- 25 Argumentum a superfluitate vitanda, est validum, quando ratio dispositionis suadet.
- 26 Ratione legis deficiente, eius dispositio debet cessare. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat.
- 27 Interpretatio sumenda vt absurdum vitetur.
- 28 Ratio ampliat dictum, non vero dictum rationem. l. emptor, 65. §. ult. vers. ea ratione, ff. de rei vindicat. l. regula, §. si quis, ff. de iuris & facti ignorant. l. cum Pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2.
- 29 Geminatio arguit enixam voluntatem. Matrimonium proprium quod consummatum est.
- 30 Rescripta semper in potiori significatione accipienda.
- 31 Rescripta semper accipienda iuxta sensum naturalem & ius commune, non vero quod accidentale est.
- 32 Dispensatio & quod ex Principis voluntate pendet, impossibile indicatur. l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis. l. apud Iulianum, 39. §. constat, ff. de legat. 1.
- 33 Matrimonij contrahendi promissio inter impeditos, si Pontifex dispensauerit, nulla est ex aliquorum sententia.
- 34 Duo specialia non admittenda.
- 35 D. Ioannes de Solorzano agit, an successio commendarum procedat inter coniuges non consummato matrimonio.
- 36 Fundamenta vt successio commendarum procedat inter coniuges, etiam non consummato matrimonio expendantur.
- 37 Nuptias non concubitus, sed consensus facit. l. nuptias, de reg. iuris. c. fin. de sponsa duorum. l. cum fuerit, 15. ff. de condit. & demonstrat. & num. 44.
- 38 Donatio prohibita inter virum & uxorem etiam prohibetur inter sponso et presentem. l. Seia penult. ff. de donation. inter. & n. 46. l. Deo nobis, C. de Episcop. & Cleric. & n. 47.
- 39 Matrimonium in multis priuilegijs operatur, licet non consummatum. l. 44. Tauri, & n. 49. l. 4. tit. 7. libro 5. Recop. & n. 49. c. fin. de frigidis & malefic. & n. 49. c. per tuas, qui filij sint legitimi, & n. 49. c. 1. & 2. de matrim. contra interdictum Ecclesiae, & n. 49.
- 40 Principaliter quod agitur, magis attendendum. l. 1. ff. de auctor. tutor. l. si quis nec causam, ff. si certum petatur. Favorabilia admittunt sponso pro uxore. Authent. praterea, C. unde vir & uxor. l. non sine, §. C. de bonis qua liberis.
- 41 Sponsalia sufficere ad lucra nuptialia, qui tenuerint. l. nihil interest, 15. ff. rerum amotarum. l. mulierem, 5. ff. de ritu nuptiar. l. denique, 6. ff. de ritu nuptiar. l. cum hic status, 12. §. si mulier, ff. de donat. inter.
- 42 Qualitates requisita in matrimonio sunt obseruanda.
- 43 Matrimonium censi contractum ex consensu, procedit quando fieret in aetate legitima.

- 44 Nubendi in familia preceptum iure probatur.
- 45 Filius uxoratus iure nostro Hispano non eximitur à patria potestate, nisi velatio Ecclesie procedat.
- 46 Donationis inter coniuges prohibitionis ratio magis procedit in sponsis, quia in principio matrimonij maiora exhibent iudicia amoris.
- 47 Religionis ingressus nullo modo debet impediri vt aliquod lucrum amittat ingrediens.
- 48 Ingratitudo ex qua filius possit exheredari, obliteratur per ingressum Religionis, vt tunc exheredari non possit.
- 49 Matrimonium sollempne & ratum solum non sufficit, quando dispositio respexit procreationem liberorum.
- 50 Schedulam successionis Commendarum Indiarum respexisse liberorum procreationem, probatur.
- 51 Lucra nuptialia concedi sponsis etiam non consummato matrimonio, argumentum non facit ad successionem Commendarum.
- 52 Opinionem Doctorum Hispanorum magis apud nos sequi debemus circa lucra nuptialia. Historicis magis creditur eis qui nati in prouincia, de qua scribunt.
- 53 Opinio inter diuersas sequenda eius qui de re peculiarem tractatum scripsit.
- 54 Matrimonij cohabitationem attendendam constat ad lucra nuptialia, quia si in vna prouincia contrahatur & in alia coniuges viuunt, eius statuta ad lucra procedunt, vbi cohabitatio matrimonij. l. exigere dotem, C. de iudiciis.
- 55 Ratione vna deficiente ex eis quibus dispositio fundatur, locum non habebit. § affinitas, in ff. de nuptiis.

De successione inter virum & uxorem circa Encomiendas Indiarum, & Rescripta Regia, quae requirunt sex mensium coniugum cohabitationem, quomodo accipiendum, & an locum habeat in sponsa qua decessit ante matrimonij consummationem, vel nubilem aetatem?

Ac quaestio agitata fuit cum Duce del Infantado, qui vxorē duxit Marchionissam de Montes-claros, quae cum adhuc impubes esset, & solum decimum aetatis annum attingeret, cum dispensatione Summi Pontificis matrimonium de praesenti fuit celebratum, cum ea conditione dispensationis, ne ante completum duodecimum aetatis annum cohabitare possent coniuges, & cum decederet Marchionissa ante impletum annum vndecimum, cohabitatione non sequentia, nec consummato matrimonio; dubitatum fuit an Dux del Infantado ex lege & rescriptis successionis inter coniuges Commendarum succedere posset in ea quam habebat Marchionissa, de quo eleganter scripsit Patronus fisci Regis supremi Consilij Indiarum, & de eo fundamenta retulit Doctissimus Ioannes de Solorzano tom. 1. de Indiarum Gubernatione, lib. 2. cap. 20. num. 35. vsque n. 80. & cum aliquo tempore munere fisci Patroni in eodem Senatu functus fuero, & haec quaestio

tunc etiam discuteretur, quae ultra praedictos granissimos viros, eorum scriptis addenda cœsuerim, pro Regio fisco libet animaduertere, vt huius rei plena cognitio percipiatur, cum vsque adhuc casus non decisis in supremo Indiarum Senatu.

Pro cuius intellectu animaduertendum ex rescripto anni 1603. ex quo lex successionis commendarum procedit necessarium esse, vt mutua successio inter coniuges, quoad commendas locum habeat, sex menses simul cohabitare celebrato matrimonio in facie Ecclesiae, aliter successio non procedat, sed ceteri commendam vacare, vt iterum possit à Rege donari, nota verba Rescripti, ibi: *Si realmente no estuiesen y viuisen, casados con ellas seis meses, & iterum postea repetit, no puedan succeder en las tales encomiendas y repartimientos sino fuere auiendo estado, y viuido casados in facie Ecclesiae seis meses, & ad finem rescripti concluditur eis verbis, y que no viuido los dichos seis meses casados en la forma susodicha quedon vacos los dichos repartimientos, y en comiendas de Indos en que hubieren de succeder que assi es mi voluntad.*

Vnde cum in hoc casu nec matrimonium contractum in nubili aetate, nec cohabitatio sequuta, vel eius consummatio, vt in praedicto rescripto exprimitur, videtur huic successioni locum esse non posse, & comprobatur.

Primo, quia dispositio rescripti Regij loquitur de muliere, ibi: *Que las mugeres, que en segunda vida, & iterum eis verbis: Que las mugeres que succeden en ellas por segunda vida.* Mulieris autem verbum, vt expendit D. Solorzano d. lib. 2. c. 20. n. 37. vsque 41. pro iam nupta, quae virum passa accipiendum, & comprobatur ex l. si collectaneus 3 ff. de m. num. i. vindic. l. alioquin 11 ff. de contrahend. empt. Siccardo, Kalino, Alciato, Rebuffo, Fornerio, Tertulliano, & ex nomine vxoris, quasi vxor, quia virum vngebatur, & in eius vsu erat, pluribus, vt solet, eruditè adductis, & vltra illum Seruius lib. 1. Aeneidos, tradit vsu obtinuisse, vt innuptas virgines, nuptas vero mulieres dicamus, & quae virum non passa, quamuis contraxerit, innupta dici solet.

Sic de sanctissima Virgine Maria, quamvis inter eam & sanctum Iosephum matrimonium verum fuisse constat ex consensu Ecclesiae, & sanctorum Patrum, D. Augustinus, quia virum non cognouit, innuptam dicit serm. 18. de sanctis in festo Annuntiationis, ibi: *quia peperit innupta terretur, & singulariter Faustus Reginensis epistola 3. ad Diaconum tradit eis verbis: Accipe filium Dei in extrema parte saeculorum ex innupta matre, & fide maritante progenitum, & Fiselascus lib. 1. Selectar. pag. 24. c. tradit: Beatam Virginem Deiparam innuptam appellari posse, quoniam ex nullo viri commercio Christum Seruatorem genuerit, & iterum tradit ibi: Innuptam dictam esse, non quod alicui matrimonio copulata non fuerit, sed quod omnino nupta non fuerit, hoc est, ab omni venere, & viri consuetudine penitus aliena, & paulò post repetit, ibi: Innupta igitur sanctissima Virgo Deipara hoc loco nominatur, ab omni venere impolluta, incontaminata, nulli vnquam viro cognita, & comprobatur ex Paulo, Petronio, Apuleio, qui verbum nubere ad copulam referebant, & ex Seneca Patre lib. 6. controuerf. 8. eis verbis: *mulier, quae cum viro suo non potest nubere.* Et in hoc casu viduas, quia copulae maritali non deseruiunt, plura concilia innuptas appellant, & ex Valentino, Turonensi, Gallico, Agathensi, & Aurelianensi comprobatur Fiselascus.*

Secundò, nuptias & matrimonium referri debere ad vsu mulieris denotant formulæ contrahendi matrimonium per manus coemptionem, vel per vsu,

quibus modis ciues Romani matrimonium contrahere solebant: nam per confarrationem contrahere proprium erat Pontificum, in matrimoniis enim per vsu vel per coemptionem vxor viro tradebatur, & in eius domum, manum, & vsu veniebat, vt emendans Ciceronem pro Flacco ex Boëtio, Agellio, Seruio, & Conano, tradit Kalinus verbo vxor, ad de Arnobium lib. 4. aduersus gentes, quem refert Bretonius lib. singulari de ritu nuptiarum, idem lib. singul. ad legem Iuliam de adulteriis, pagina 118.

7 Erat enim necessarium, vt matrimonium perfectum censeretur, vxores duci ad domum virorum, vt eis traderentur, facie cooperta in gyrum voluebant Romani nubendam ad portam domus parentum, cum ad maritum ducebant, quasi reditum ad patris domum ignorarent, & Plutarch. problemat. Roma. c. 29. refert consuetudinem apud Boëcios: nam in quodam genere vehiculi vxores ducebant ad maritum, & cum eas traderent illi, ad eius domus fores igne comburebant vehiculum, quasi in mariti domo esset mansura, nec redire deberet ad parentes.

8 Et nuptiarum ritum, vt à suis laribus extraheretur vxor, & in mariti potestatem traderetur, obseruauerunt Hebraei, vt constat lib. Iudic. c. 12. ibi: *Filias, quas emittens foras maritis dedit, & iterum eis verbis: Accipit vxores introducens in domum suam, vt refert Tiraquell. l. 1. consuetud. n. 32. & idem Alciato lib. 4. Paradox. c. 7. ita ait Iustam vxorem dicit, quae verè vxor solemniter ducta, non quae simplici sponsione ducta est, comprobatur Kalinus verbo vxor iusta, & idem communi loquendi vsu matrimonium contrahere, ducere vxorem dicimus, quasi eius necessaria sit traditio ad domum viri, vt ex Hotomano notauit Theatrum vitae humanae, vol. 29. lib. unico, pag. 43. 6. ad de, quae nouiter, & eruditè tradit P. Sherlogus in cantica Salom. 3. tom. vestigatione 36. sect. 1. n. 7.*

9 Tertio, iuuat praedictam translationem esse necessariam, vt vxor esset in familia viri, & sub eius potestate, quae originem habet Genes. c. 3. vbi loquens Dominus ad Enam, dixit: *sub viri potestate eris, & constat aliis locis sacrae Scripturae, L. nitici cap. 22. Numer. c. 10. Diuo Paul. ad Roman. c. 7. & ad Corinth. 7. & de iure ciuili Romanorum, l. pronuntiatio. §. familiae appellatione, ff. de verb. significat. l. penult. Cod. de inoffic. donat. l. ea quae in principio, ff. de donat. inter, l. Lucius, §. solut. matrimonio, & aliis iuribus videtur mulier vxorata adhuc in potestate patris manere, tamen in ea, quae in manum viri veniebat, vt in eius potestatem transferebat, à patria exempta, ex Bertrano, Maur. Tiraq. Gentili, Zipeo, Guiberto, Mozio, Thefan. Fabr. & aliis probauit Ofualdus ad Donellum lib. 13. comment. cap. 21. in notatis, litt. L.*

10 Quarto, huius potestatis viri in vxorem effectus erat, quia de familia mariti censebatur, vt iura sui haeredis concederentur vxori in bonis mariti quādo in eius manu veniebat: nota verba Vlpiani in fragmentis, tit. 2. §. 14. ibi *Item vxor, quae in manu est, item maritus, quae in manu est sibi, quem in potestate habemus, quasi cum filias non liberatur à patria potestate iure Romanorum, propter nuptias §. qui igitur, 3. in ff. de patria potestate, idem vt maritus succedat loco, requiritur esse vxorem filij in potestate.*

11 Quod etiam reperit Vlpian. in fragm. tit. 29. agens de legibus duodecim tabularum, quae hereditatem liberti, descendens ab intestato & sine haerede deferebant Patrono, id non procedere quādo vxorem libertus reliquit eis verbis: *Ideoque siue testamento facto decedat licet suus haeres ei non sit sen ab intestato, & suus haeres ei sit, quāuis non naturalis, sed*

vxor, puta quae in manu fuit vel adoptiuus filius, lex Patrono nihil praestat, & iterum repetit, ibi. Sed ex edicto Praetoris si testamento facto libertus moriatur, aut nihil aut minus quam partem dimidiam bonorum Patrono relinquat contra tabulas testamenti partis dimidia bonorum possessio illi datur, nisi libertus aliquem ex naturalibus liberis successorem sibi relinquat siue intestato decedat, & vxorem forte in manu vel adoptiuū filium relinquat: Ex Vulteio principio instituit ad S. C. Tertullian. n. 4. §. 5. tradit Kalinus, verbo, vxor duobus modis, & dupliciter eam considerari, aliam quae in manu viri conueniebat, aliam quae non veniebat, ex topicis Ciceronis, & Petro Velecio de Guevara in eis, §. 2. n. 3. Hotomano, & aliis, notauit D. Pichardus, princip. instit. de success. libertor. n. 3. & vt posset succedere vxor viro, deberet in manum eius venire probat ex Antonio Roscio lib. 3. memorabilium. c. 1. n. 1. & vltra Pichardum, & relatos probatur, Agellius lib. 18. not. Articar. c. 6. Buihon. de ritu nuptiar. pag. 488. Renardus ad leges, 12. tabular. c. 11. alij quos refert Ofualdus, ad Donellum lib. 7. comment. c. 2. in notat. lit. F, & ad mutuam successionem ab intestato inter coniuges ex titulo vnde vir, & vxor, vt procederet solum circa vxorem, quae in manum viri veniebat Halicarnasseus, Balduin. Zassius, Cuiacius, Fortiterius, & alij quos refert idem Ofuald. in notatis ad Donell. lib. 9. comment. c. 1. lit. K.

Quinto, praedictam sententiā confirmat mirè huic rei conducens, Textus in l. unica, §. 1. ff. vnde vir, & vxor, vbi non solum ad praedictam successionem inter virum & vxorem requiritur nuptias in nubili aetate praecedere, sed etiam simul coniuges cohabitare, & similiter in cohabitatione durare vsque ad mortem, & tempus successionis, aded vt si diuortium fieret matrimonij; etsi adhuc iure subsistat, tamen propter separationem coniugum successio non procedat, notanda verba textus, ibi: *vt autem haec bonorum possessio locum habeat vxorem esse oportet mortis tempore: sed si diuortium quidem factum sit, verumtamen iure durat matrimonium, haec successio locum non habet.* Et cum ratione matrimonij haec successio inducta sit, illudque completum & confirmatum die non possit, ante cohabitationem, & copulam, vt tradit Salicet. in l. cum te, num. 6. C. de donat. ante nuptias, merito ex diuortio quoad thorum separato matrimonio, quod respicit maris, & feminae coniunctionem indiuiduam vitae consuetudinem retinens, l. 1. ff. de ritu nuptiar. debet cessare praedicta successio, vt post Glossam tennerunt, Petrus Cynus, Baldus, Ioannes Faber, Castrensis, Iason, Alexander, Cornens, & Decius in l. 1. Cod. vnde vir & vxor. & in l. 1. ff. eodem ex Saliceto, Baldo, & aliis Guillelmus Benedictus in c. Rainucius, verbo, & vxorem, decis. 5. num. 238. Tiraquellus, de retract. lignag. §. 10. glossa unica num. 17. Barbosa in rubrica, ff. solut. matrimonio, 1. part. num. 56. ad finem, & in idem expendo verba textus, in l. & ideo 62. §. 1. ff. de donat. inter, ibi: *Perinde enim id quod donatum est, habebitur diuortio intercedente ac si donatum non fuisset:* Et quantum in iure differat vxorem ad domum viri traduci, vel non denotat l. cum te 6. quae videnda.

Sextò, quia matrimonij quasi mater omnium dicitur, vt fuit Eva cum Adamo, in quibus primum fuit matrimonium, vt expendit Salicet. in d. l. cum te, n. 4. vel quasi nubant mulieres, vt matres fiant, ex Diuo Augustino, D. Gregorio, Tertulliano, Cassiodoro, Agellio, Conano, & aliis probauerunt Brissonius, & Kalinus, verbo matrimonium, pluribus D. Solorzano dicit lib. 2. c. 20. num. 43. cum segg. nec sine illa

illa coniunctione matrimonium accipi potest, vbi leges, vel rescripta de illo mentionem faciunt, vltra plura in terminis notanda verba Saliceti vbi proxime ibi: n. 4. sic Quid ergo in statuto adiciunt illud verbum in matrimonio, non fuerunt contenti, de matrimonio quod immediatè resultat ex consensu per verba de presenti, sed in suo esse perfectiori sumpserunt, aliàs illa verba nihil operarentur, & sine fructu apposita reperirentur, non enim vxor prior est cum viro in matrimonio, quam sit in actu quo possit esse matrimonium, probatur, c. si quis desponsata, q. 1. vbi traditur, Tunc rite coniugium vocatur, quando mulier est tradita viro ita ut ea utatur. Et in Textu in c. quod autem 27. quæst. 2. vt quoties per impotentiam matrimonium annullatur, constat non fuisse coniuges, & in c. debitum de bigamis, traditur duo interuenire oportere in matrimonio, consensum animorum, & commixtionem corporum.

14 *Septimo*, probauit Dec. conf. 540. n. 4. vt alterum sine alio non faciat perfectum matrimonium, & n. 3. referens Panormitanum, Andream Siculum, & alios tradit hæc verba: Vxor enim proprie intelligitur illa, cum qua sit consummatum matrimonium, sponsa illa dicitur cum qua contracta sunt sponsalia, etiam de presenti, & ponderat Textum in c. tertio loco de presump. & n. 4. respondet Dec. ei difficultati, quæ in contrarium posset opponi, eis verbis: Et non obstant iura, quæ dicunt, quod solus consensus faciat matrimonium, c. cum locum de sponsalibus, c. sufficiat, c. matrimonium 27. q. 2. quia intelliguntur isto respectu, quia non potest dissolui matrimonium, licet copula non interuenierit, c. fin. de sponsalibus, non tamen videtur proprie matrimonium copula non subsequenti, & faciunt verba Textus in c. cum societas 27. q. 2. ibi: Non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuisse nuptiale ministerium.

15 *Octauo*, iuuat differentia, quæ in iure consideratur matrimonij rati & consummati: nam quamuis hoc velut complementum, non possit dissolui per Religionis ingressum, tamen ratum ante copulam rectè dissoluitur, si alter ex coniugibus professus sit Religionem, Conc. Trid. sess. 24. de reformat. c. 6. vulgar. c. ex publico de conuersione coniugum. & notandum etiam Textum procedere, etiam si vxor in domum viri traducta, & ei tradita sit, quia dum ab eo non cognita poterit ingredi Religionem, & ex verbo redire, d. c. ex publico, iunctis Ioan. Sanc. cum aliis pluribus ego probavi 1. p. decis. Granatens. 3. n. 17. vsque ad 20. adductis aliquibus Historiarum exemplis.

16 Et adeo verum est, vt ante consummationem matrimonij non censeatur maritum habere possessionem vxoris, quamuis eam in sua potestate habeat, & si illa spoliatur, non poterit intendere ad restitutionem interdicta possessoria, c. ex transmissa de restitutione sponsaliorum, eis verbis: Si vobis constiterit, quod presata mulier predicto militi legitime desponsata fuisset, & ab eo cognita, ipsam restitui faciatis, & ibi Gloss. verbo ab eo, tradit, vt maritus possit intendere restitutionem vxoris, duo probare oportere: legitimam sponsationem verè vel presumptiuè, & carnalem copulam, cum Hostiens. Innocent. Ioan. Andr. Butr. Felin. Alex. de Neuo, Castrenf. & aliis probauit Thomas Sancius de matrimonio, lib. 7. disp. 112. n. 16. & Bald. in c. ex p. n. 7. de restitutione spoliatur. tradit solum dici posse maritum spoliatum vxore post copulam, Cardinalis Zabarella in eo textu, n. 5. & quasi essentia matrimonij in copula consistat, si de eius nullitate agatur, iubetur mulierem in sequestro deponi in loco tuto, c. penult. de probationibus, c. siue de coniugib.

33. q. 2. c. cum locum 14. de sponsalibus. vbi communiter notant Doctores, id autem, ne copula sequatur, in qua essentia matrimonij consistit.

17 *Nono*, nam cum in hoc casu iure communi matrimonium celebratum non fuit, sed speciali Rescripto dispensationis summi Pontificis, propter consanguinitatem coniugum & defectum nubilis ætatis vxoris ante legitimam ætatem, & consummationem matrimonij non debet haberi pro nuptiis, sed pro sponsalibus, vt notauit Vlpianus, agens, quando ipsalia transeunt ad nuptias: in l. quæ situm, 9. ff. de sponsalibus, eis verbis: An si sponsalia sint ante duodecimum annum, si nuptiæ fuerint collatæ, & semper Labeonis sententiam probauit existimantis si quidem præcesserint sponsalia durare, & quamuis in domo loco nuptiæ esse cæperit: Vbi etiam si nuptiæ celebratæ in sponsalibus remanent, quamuis quod plus est ad domum viri mulier traducta, & facit Textus singularis in l. minorem, 4. ff. de ritu nuptiarum vbi traditur, Minorem annis duodecim nuptiam nunc legitimam vxorem fore, cum apud virum expleisset duodecim annos, vbi cum Ioanne antiquo Glossatore tenuit Accursius, vt quamuis ante nubilem ætatem viripotens femina esse posset, adhuc legitimæ nuptiæ non censerentur ex defectu ætatis.

18 *Sed implementum conditionis nuptiarum solum* absolute adiectæ, non potest censi impleta conditio ante nubilem ætatem, l. hæc conditio 1. c. ff. de condit. & demonstrat. eis verbis: Sed enim non omnes complent conditionem, puta enim nondum nubilis ætatis in domum mariti deducta non paruit conditio, & mirè conduxit Textus in l. penultim. ff. quando dies legati cedat, ibi: Quod pupilla legatum est, quæ nullo modo nupsit, si ea minor, quam viripotens nupsit, non ante ei legatum debetur, quam viripotens esse cæperit, quia non potest videri nupta, quæ virum pati non potest, quanto fortius in nostra questione, vbi non solum ante vndecimum annum decessit Marchionissa, de cuius successione propter matrimonium agitur, sed lex & rescriptum successionis expressè requirit, vt sex mensium cohabitatio debeat procedere, vt successionis locus sit.

19 *Decimo*, sed ad lucra matrimonij causa (vt censi debet hæc successio commendarum) tenuerunt Doctores, vt quamuis adhuc non consummato matrimonio possent communicari inter coniuges, tamen procedat solum, quando contrahentes legitimam ad nuptias ætatem habuerint, vt ex Bartolo, Baldo, Castrenf. & Ioan. de Amic. tenuit Viuius decis. 22. n. 12. & eos referens in terminis probauit Paulus Æmilius de exceptione, in successio. tit. 5. except. 11. p. n. 112. Tobias Nonius, conf. 51. n. 1. c. eis verbis: Quod pactum seu statutum de lucranda dote non habet locum in sponsa decedente, ante nubiles annos, licet decedat in domo sponsi, & subierit onera matrimonij, quod etiam expressè tenuerunt Boërius decis. 22. n. 13. Gabriel Saray in notis ad Marhefilanum, singulari 74. n. 21. Vincentius Carrocus, in c. cum quid de Regulis iuris in 6. per sextam limitationem, vers. ad primum, n. 3. Ludolpus Scraderus Miscellaneorum, c. 22. n. 14.

20 Et ego pondero Textum notandum, in l. penultim. §. Iulianus ff. quod falso tutor. auctor. vbi cum contra tutorè actio datur, si quid dolo fecerit, vt eius pupillus contraheret, si Pater filiam ante duodecimum annum nuptiis collocauerit, queritur an contra eum quasi deciperet, & dolo versaretur pater, cum nuptiæ non consistant ante duodecimum annum maritus agere posset, & postquam I. C. excludit ex eo doli actionem quasi ignoscendum sit Patri, qui filiam suam matutius in familia sponsi perducere maluerit cum se-

per

per parentum vtile pro filiis consilium præsumatur, l. cum furiosus, Cod. de curatore furiosi, postea querit Vlpianus, si maritus lucrari dotè pacisceretur, eo casu quo matrimonium valeret, & solueretur filia quæ intra duodecimum annum ante impletum decederet, quo casu quasi nuptiæ non subsisterent, Pater dotè repeterit ex Iuliani sententia tradit Vlpianus, si dolo Pater versatus est in maritanda filia possit dotem petens à marito, doli exceptione repelli, quæ necessaria non foret, si ante duodecimum ætatis annum nuptiæ consistere potuissent, & dos lucrari, vt merito nostra rescripta, quæ inter coniuges Commendarum successionem concedunt, non procedant ante legitimam ætatem matrimonij, maxime adiecta eadem qualitate, vt per sex menses simul cohabitare debeant, quod in hoc casu nec interfuit, nec posse potuit.

21 *Vndecimo*, etiam quando nuptiæ in legitima ætate iuste contractæ statuta, quæ post mortem vnus coniugum alteri deferunt successionem, non procedere in sponso, qui matrimonium non consummauit, tenuerunt Petrus Cynus, Guillelmus de Cuno, Bald. Ancharanus, Iason, Salicetus, Angelus, Abbas, Felinus, Dec. Parius, Hippolytus de Marfilis, Tiraquell. Marcabrunus, Craueta, Riminald. Rolandus, Alciatus, Beronius, Boherius, Menchaca, Petrus Gregorius, Mocius, Costano, Thomas Sanchez, Barbola, Gutierrez, Zuallos, Giurba, Gamma, Cancerius, Thufchus, Caldas Pereira, Fontanella, Gailius, Greueus, Nouarius, & Caputus, Ofualdus, ad Donellum, quos pro hac sententia refert D. Solorzano dict. 1. part. lib. 2. cap. 20. num. 59. quibus addenda l. 2. Tauri, quæ est l. 4. tit. 2. lib. 5. recop. vbi aperte insinuat differentiam, an sit matrimonium consummatum, vel non? & expressè denotari videtur l. 2. tit. 9. lib. 5. recop. ibi: est ad de Consumo, vbi ad lucra nuptialia cohabitatio coniugum requiritur, vt notarunt Matienzo, & Azeuedo in ea, quod etiam expressè absque eo, quod aliquis contra tenet, probatur D. Covarr. in 4. de sponsalibus, 2. part. cap. 7. §. 1. num. 6. D. Paz ad l. 207. styli, num. fin. Guterrius de iurament. confirmat. 1. part. cap. 1. num. 56. & 66. Gamma decis. 176. num. 2. Franciscus Ferrer. de soluo matrim. 1. tempore, declarat. 13. num. 3.

22 *Duodecimo*, vt ad prædictam commendarum successionem sit necessarium matrimonium consummari vltra dispositionem Regiæ schedulæ, quam expeditimus, id denotant peculiariter verba: non succedant en las dichas encomiendas, si realmente no estubiessen, y viuiesen casados los dichos seis meses: nam verbum realiter denotat actum, & effectum, non verò solum aptitudinem ex matrimonij contractu, nisi verè consummatum sit, & contrahentes per illud tempus cohabitauerint, vt insinuat verbum realiter, iuxta Bertholomæum Socinum vol. 1. conf. 143. n. 4. ibi: Realiter aliquid faciendum est cum effectu, & differt ab eo quod est fieri verbaliter, & notatur in l. acceptam, C. de usuris, & in l. si mora, ff. solut matrimonio, post Bartozalum, August. Barbofam de diction. vsufreq. verbo realiter, dict. 342.

23 *Decimotertio*, magis distinguuntur verba: Y que no viuiedo los dichos seis meses casados en la forma dicha queden vacos los dichos repartimientos, quæ pro conditione illud adiciatur ex l. a testatore, ff. de condit. & demonstr. l. eniçtis, ff. de usuris, ex Bartolo, Alexandro, Iafone, Ripa, Corneo, Riminaldo, Calderino, & aliis, Thufcus præct. lit. A. conclus. 32. & specificè adimplendum l. qui heredi, ff. de condit. & demonstr. & persona obseruandum, aliàs actus non sustinetur, l. cum hi, §. si Prator, ff. de transact. Hondedeus conf. 60. num. 16. Decius conf. 39. num. 19. & conf. 58.

num. 18 D. Castillo §. tom. controuerf. 1. part. cap. 119. n. 6 & 7.

24 Ex maxime ponderanda, & expédenda sunt verba: si realmente no estubiessen, y viuiesen, quasi non sufficeret esse in matrimonio, nisi simul cohabitauerit, argumento l. si heredi plures §. ff. de condit. inst. & quæ notarunt Gomezius tom. 2. variar. c. 2. num. 12. ex Gadeo, Gailio, & Craffo, Neuius ad l. si heredi.

25 *Decimoquarto*, quando lex aut rescriptum requirit matrimonium fieri cum certa qualitate, debet adimpleri qualitas, aliàs matrimonium nõ sufficit, vt in terminis Olafcus decis. 21. n. 15. vbi comprobatur ex Castrenf. Angelo, Iafone, Alexandro, Ruino, Socino, & Campegio Beronius conf. 40. n. 25. ex Cephalo, Mascardo, Simone de Pratis, & aliis Hondedeus vol. 2. conf. 3. n. 8. & videnda, quæ ego notauit 2. part. dec. Granatens. 62. n. 21. & per totam, vnde cum schedula successionis commendarum non solum requirat esse matrimonium contractum in facie Ecclesiæ, sed per sex menses simul cohabitare non sufficit sine prædicta qualitate matrimonium præcessisse.

26 *Decimoquinto*, aliàs superflua esset dispositio eorum verborum, no estubiessen, y viuiesen casados, quasi frustra adiceretur de cohabitatione, si matrimonium esse contractum sufficeret, nam quamuis argumentum à superfluitate, futile, & puerile censeant Cagnolus in proæmio Digestorum, n. 117. Mantica, de coniect. v. tim. voluntatum, lib. 3. tit. 6. num. 8. & lib. 11. tit. 17. n. 39. Annibal. in additionibus, ad Mandellum conf. 11. n. 19. sed tamen id non procedit, & argumentum superfluitatis efficax, & validum censendum, quando ratio dispositionis suadet vel inefficax illa foret, & absurda sequerentur, arg. l. si quando, ff. de legat. 1. Surd. conf. 242. n. 3. ex Felino, Craueta, Cephalo, Grato, Parisio, Gozadino, Curtio, Rolando à Valle, & aliis innumeris eius argumenti vim probauit D. Castillo tom. 4. controu. c. 38. per totum, quæ omnia in hoc casu procedunt, quia ne illa verba superflua, & inania debeant remanere suadet ratio schedulæ, & plura absurda vitari.

27 *Decimosexto*, facit ratio qua Rescripta Regia permiserunt inter coniuges successionem commendarum, videlicet vt inuitaretur ad nuptias, quorum finis est liberorū procreatio, & necessario, quod de matrimonio prædicto rescripto successionis requiritur nõ solum ad eius contractum sed ad consummationem, & mutuam cohabitationem debet referri, quia respexit hæc successio, vt filij esset ex matrimonio ad Indiarum incolationem, defensionem, & illustrationem, & etiam successio in huiusmodi casibus, concessa maritis in defectu filiorum, ad compensanda onera, & expensas matrimonij, vt ex Bartolo, Castrenf. Menchaca, Donello, Ofualdo, Abbate, Craueta, Surdo, Calda Pereira, Barbola, & aliis eruditè probauit D. Solorzano d. lib. 2. c. 20. num. 48. & 49. quæ cum cessent in nostro casu matrimonio ante nubilem ætatem celebrato, & decedente vxore ante illius consummationem merito quasi deficiente ratione successio debet cessare vulgaris, l. adigere, §. quamvis de iure Patronatus cum ibi notatis.

28 *Decimosextimo*, vt verba, estubiessen, y viuiesen casados, necessario ad consummationem & cohabitationem matrimonij sint referenda, vt superfluitas vitetur, & suadet ne aliter ex solo matrimonij contractu absurda grauissima sequi possint, nã mulieres quæ haberet comendas, potuissent decipi ab aliquibus qui eis coniungi nollent, vel ipsæ vt alicui affini, & colaguineo, qui in aliis prouinciis esset, & cui nunquam coniugem eandem forent per mandatū cum illo contra-

herent

herent matrimonium, vt successionem commendarum ei relinquere, & cohabitatio requiritur eorum mensium ne prætenu successione matrimonium fiat, & ab vxoribus viri discedant, & quotidie fraudes excitarentur, quos auaritia induceret vt annoz mulieres, quæ filios habere non possent allicerentur subdole ad matrimonium non tam amore aut aliis causis, quibus nuptiæ debent contrahi, sed vt earum successionem consequi possent mariti, quæ ratio exprimitur in rescripto, quod expeditum ad Prouinciam de Iucatum, cuius mentio fit in *schedula anni 1603*, & semper illa interpretatio accipienda, quæ vitetur absurdum, Crauet. *conf. 103. n. 8. Surd. conf. 85. n. 17. Rusticis ad l. cum auus c. 12. n. 6. & 7. Fular. de substit. q. 320. n. 25. & facit quod de vitando inconuenienti, & absurdo notantur, in l. nam absurdum per textum ibi. ff. de bonis libertor. Bolognet. *conf. 10. n. 25. Zephal. lib. 4. conf. 478. n. 38. cum seqq. Albenf. conf. 289. n. 8. & 22. & conf. 773. n. 22. Monach. decis. 11. n. 6. in decis. Bononia ex Lucensf. 64. n. 30. Tusch. lit. A. concl. 66. D. Castill. 5. tom. 2. p. c. 166. n. 6.**

29 *Decimoctauo* quia hæc interpretatio, quæ ex ratione desumitur non extensua, sed comprehensua censetur, & idem omnino sequenda, *Surd. conf. 227. n. 20. & 21. Mantic. de coniect. ultim. voluntat. lib. 6. tit. 14. n. 29. Olasc. d. decis. 21. n. 13. D. Molin. lib. 1. de primog. c. 5. n. 9. & 10. & faciunt verba Baldi in cap. dilectus filius, n. 2. de rescriptis ibi: sicut sententia vel statutum inducit dispositionem, ita ratio statuti, quia ratio ius facit, Decius in c. secundo requiritur, n. 1. de appellat. & quando viget eadem ratio, exempla non pro restrictione, sed demonstratione accipienda l. emptor. 65. §. ultimo, vers. ea ratione. ff. de rei vindicatione, l. regula, §. si quis, de iuris, & facti ignorantia, Gloss. in l. sed etsi lege, §. item si rem distraxerit. ff. de petitione hereditatis, Bald. in l. de quibus n. 35. ff. de legibus, Iason. in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 11. de verb. obligat. Gratianus 1. tom. disceptationum, cap. 170. n. 34. Molina lib. 3. c. 6. n. 6. & ratio ampliatur dictum, non verò dictum rationem, l. cum pater, §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & ex communi testatur pluribus Iulius Clarus lib. 3. sententiarum, §. testamentum, quest. 76. Peregrinus *conf. 44. num. 25. Rolandus vol. 4. conf. 9. num. 21.* & addendi plures, quos vt solet refert D. Castillo *tom. 5. controuers. 2. p. c. 170. num. 4. & 7.**

30 *Decimonono* quia quod in prædicta schedula traditur circa successionem, vt debeant realiter esse coningatos in facie Ecclesiæ, & sex menses cohabitare, pluries repetitur à Rege nostro, & si aliter fieret, commendas vacare traditur, quod equidem enixam voluntatem ex geminatione suadet vulgaris. l. Ballista, ff. ad S. C. Trebeill. ex Iafone, Craueta, Paris. Nat. Soc. Zephal. Hippolyt. Riminald. Mantica, Menoch. Aluarad. Peral. Simone de Pretis, & aliis innumeris probauit D. Castill. *tom. 4. controuers. c. 52. per totum*, & cum completum, & perfectum matrimonium proprius dicatur quod consummatum, Gloss. in c. cum innotiamur, 27. quest. 2. c. ex publico, per textum ibi: de conuers. coniug. & ibi notat Abb. & vol. 1. *conf. 1. Ancharr. conf. 21. D. Couarr. de sponsal. 1. p. c. 1. n. 4. addendus Barbof. qui ex Tiraq. notauit in collect. d. c. ex publico, n. 11. & in c. tertio loco, n. 3. de presumpt.*

31 Vnde semper rescripta in magis proprio & potentiori significato accipienda, vt quod de coniugibus in hoc casu disponitur de illis qui cohabitauerint, & matrimonium consummauerint, vt rescriptum disponit debeat intelligi arg. l. 1. §. in perpe-

uum. ff. si ager uectigalis, l. §. biduum, ff. quando appellat. Crauet. *conf. 227. n. 12. Cephal. Signorolis, Tibertius, Decian. Menoch. Mantic. Tiraq. & alij plures quos refert D. Castill. tom. 4. controuers. 39. num. 1. cum seqq.* & cum prædicta schedula Regia respiceret Indiarum incolationem vt hominibus nostris illæ prouinciæ affluerent, necessariò pro matrimonio consummato accipienda, quia semper illa debet interpretatio præualere, quæ rei de qua agitur magis conuenit l. in testamento, C. de militar. testament. Craueta *conf. 20. n. 12. Bec. conf. 101. n. 65. post primum, Zephalus. conf. 65. numer. 22. Surdus conf. 150. num. 18.*

32 *Vigesimo*, denique eandem sententiam confirmat, non posse ad simile nostri casus matrimonium rescriptum successionis referri, quia contractum ante legitimam ætatem & ex dispensatione Pontificis inter consanguineos prohibitos, & nec dum perfectum existimatur ipsa dispensatione, cum in eo expressè adiiiceretur conditio, vt ante duodecimum annum coniuges, non possent coniungi vnde vsque ad illud tempus, videtur perfectio, & complementum matrimonij differri, ac perinde vsque ad illud, & consummationem non poterit esse in consideratione ad successionem commendarum, quia non potuit ea respicere id quod non naturaliter, sed accidentaliter prouenit, cum accidentalia non attendantur, §. spationem, in *stit. de adopt. iunctis quæ ibi communiter, & notauit D. Richard. in §. minore, n. 10. institut. de adopt. Cost. de facti scientia, inspectio, n. 7. n. 1. Giurb. ad consuetudines. Messanen. c. 10. glof. 4. n. 5. Ceual. communium q. 68. 2. n. 2. Doctor in l. naturalium, §. pauorum, de acquir. rer. dom. Nat. conf. 131. n. 6. Gutierr. practicarum lib. 3. q. 16. n. 91. & semper rescripta in naturali sensu & significato iuxta ius commune, non verò in accidentali accipienda, l. ex ea parte 121. §. insulã 2. ff. de verb. obligatio l. fin. C. de his qui veniam ætatis, ex Tiraq. Gutierr. Barbof. Thufco, & aliis Escobar de purit. sanguinis, q. 4. §. 5. num. 18.*

33 Sed quod est attendere matrimonium, quod ex dispensatione contrahendum, maximè tot circumstantiis, extraordinariis rescripto successionis comprehensum non censetur; nam cum ex voluntate Pontificis dispensatio dependeat, impossibile iudicatur maximè contrahere matrimonium ante legitimam ætatem in decimo anno, quod non solet nec debet facile concedi, arg. l. quidam relegatus, 6. ff. de rebus dubiis, l. apud Iulianum, 39 §. constat. de leg. 1. vbi Bart. num. 2. Cuman. Castrenf. & Alex. Gloss. in l. continuis, verbo relicta, ff. de verb. obligat. Abb. in c. cum esset, n. 9. de testam. Cephal. vol. 3. conf. 407. n. 40. Socin. vol. 1. conf. 51. Cuiacius lib. 18. obseru. c. 13. Schyfordegerus lib. 3. ad Ant. Fabrum. tract. 1. q. 2. & in terminis dispensationis matrimonij, ex l. intercedit, de condit. & demonstrat. Lofredo, & aliis, D. Couarr. in c. 2. n. 8. Diuus Rebuff. Plot. Dec. Mandof. & alij quos refert Thom. Sanch. de matrimonio lib. 5. discept. 5. n. 5. vbi circa dispensationem matrimonij tradit procedere, etiam si Pontifex solitus esset concedere.

34 Et inde plures tenuerunt promissionem de contrahendo matrimonio inter iure impeditos, si Pontifex dispensauerit non valere quasi contineat conditionem impossibilem, cuius opinionis refert Sanchez, Ioan. Andr. Hostiens. Cardinal. Abbat. Præpositum, Alexandr. de Neuo, Henricum Boic. Philippum Probum, Aretinum, Rosellam, Syluestrum, Loazes, Antonium Cucum, Matienzum, Ledesam, Vegam, Viualdum, Capuam, & alios & idem proba

probauit etiam Enriquez, in *summa lib. 12. de matrimonio cap. 10. n. 4.* & nobis aptissime verba sub ungit ibi: *Nimirum quia melius est consummari lege communi prohibente nuptias inter impeditos, quam sequi legem specialem dispensationis & ita ea promissio qua obligat, ad recedendum à iure communi nullius est momenti, igitur si ea promissio quæ respicit dispensationem, & propter eam concepta non valet merito rescriptum, quod eius mentionem non fecit, noluisse eam comprehendere dicendum.*

34 Præsertim in hoc casu: nam quamuis matrimonium ex dispensatione celebratum, & consummatum fuerit, & sex menses coniuges cohabitauerint, prodesse ad successionem commendarum admittamus, tamen contractum ante legitimam ætatem ex dispensatione consanguinitatis, etiam conditionem respiciens dispensatio, ne ante duodecimum annum coniuges cohabitauerint, vxore mortuâ in decimo anno antequam cohabitari, & matrimonium consummari posset, vt omnia hæc comprehendat, successionis rescriptum esset admittere plura specialia, quæ nonquam in iure cumulantur, l. 1. C. de doris promiss. vbi communiter notatur.

35 Reliqua verò huius nostræ opinionis fundamenta, & fortè meliora pete à D. Doctore Solorzano d. 2. part. de iure Indiarum, lib. 2. c. 20. à n. 35. vsque ad 60. hæc verò notauimus, quia plura prædictorum apud eum non inuenies, sed quia contrariæ partis fundamenta expendit à n. 60. vsque ad 80. necessariò illis respondendum est, vt ex illarum collatione appareat quantum iuris regulis nostra fiscalis allegatio fulciatur.

36 Pro contraria verò sententia, vt successio commendæ Marchionis de Montes Claros in hoc casu procedere possit, etiam si matrimonium ante legitimam ætatem contraheretur, nec consummatum esset, quatuor fundamenta congerit D. Solorzanus, vbi proximè, quæ sunt referenda, vt ex illorum refutatione nostra opinio maneat illæsa.

37 *Primum* expendit nuptias non concubitum, sed consensum facere, l. nuptias, 3. c. ff. de reg. iuris, nec enim coitus matrimonium facit, sed naturalis affectio, c. fin. de sponsa duorum, & expenditur Textus in l. cui fuerit 15. de condit. & demonstrat. vbi legatum relictum mulieri, si in familia nupserit, statim debetur, atque ducta est vxor, quamuis nondum in mariti cubiculum veniret, & eam rationem subiicit IC. quia nuptiæ non concubitum, sed consensu fiunt, quod & aliis iuribus, & pluribus Doctoribus comprobatur D. Solorzanus d. c. 20. à n. 60. vsque 64.

38 Deinde *secundo* expendit schedulas antiquas, & nouiores anni 1575. & anni 1603. quæ nihil amplius requirunt, quam vt mariti sint, & cum vxoribus sex menses viuant, vtendo verbo *mulieris*, quod etiam congruit sponis de præsentibus, & comprobatur Seruio, D. Ambrosio, & aliis n. 65. & benedictionibus auptialibus interuenientibus, vt in nostra specie, nullum privilegium legibus Hispaniæ concessum sponis, etiam nondum cognitis denegatur, l. 47. Tauri, & idem donatio inter virum & vxorè prohibita, etiam inter sponfos per verba de præsentibus prohibetur, l. Scia penult ff. de donat. inter. & in l. Deo nobis, C. de Episc. & Clericis, sponfam ingrediente sponso Religionem Incurari ea, quæ aliàs lucraretur, si mortuus fuisset, & ibi agi de ingrediente ante matrimonij consummationem colligitur, quia post illam sine alterius coniugis consensu Religionem intrare non posset, c. ex publico cum ibi notatis de conuers. coniugat.

9 Et idem procedit in specie l. 44. Tauri, quæ est l. 4. tit. 7. lib. 5. Recopil. nam quod ibi traditur melioratio-

nem causâ contrahendi matrimonij à parentibus factam, eo ipso quod sub hoc prætextu contrahatur matrimonium, irrevocabile manere omnes intelligunt, etiam de matrimonio non consummato, si in contemplatione talis meliorationis illud contrahatur, vt ex Additionatore Molinæ lib. 4. c. 11. n. 18. & Molina comprobatur, & leges, quæ de matrimonio copulato loquuntur, etiam procedunt in matrimonio solum consensu perfecto, quamvis coitus sequutus non sit, c. fin. de frigid. & malefic. cap. per tuas, qui filij sint legitimi, c. 1. & 2. de matrimonio contra interdictum Ecclesiæ.

40 Rursus *tertio* considerat rationem successionis commendarum, & rescriptorum, quæ illam introduxerunt, respicere liberorum procreationem secundariò, nam principaliter ad solatium benemeritorum, & maiorem eorum remunerationem inducta fuit, & quod primariò agitur, magis attendi oportet, l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, l. 1. de auctor. tutor. & in fauorabilibus, & indifferentibus appellatione vxoris, mariti, & matrimonij sponfos & sponsalia de præsentibus comprehendit etiam ante consummationem pluribus comprobatur n. 75. & expendit aucthent. præterea, C. unde vir & vxor, imò etiam in fauorabilibus appellatione vxoris, non solum per æquã extensionem sponsa de futuro ex l. non sine §. iunctis Bartolo, Alberico, Saliceto, & Castrensi per textum ibi, C. de bonis, qua liberis.

41 Denique *quarto*, num. 79. & 80. plures adducit, vt quoad lucra nuptialia communicentur inter virum & vxorem, quamuis matrimonium non consummatum, & ad lucra sponsalia de præsentibus sufficere, & Bartolum, Castrensem, Ruinum, Bertrandum, Casfaneum, Guidonem Papæ, Antonium Rubeum, Fanutium, Baldum, Nouellum, Curtium Iuniorè, Gregorium Lopezium, Palacium Rubenem, Gaillium, & Additionatorem, Greueum, Minsingerium, Scradetum, Barbofam, Mollerum, Martam, Mangillium, Fontanellam, Molinum, Ferrerium, Galganetum, Peregrinum, Gratianum, Moziem, & Gohofredum adducit expendens textum in l. nihil interest 15. ff. rerum amotar. vbi ad actionem rerum amotarum nihil interesse, quod vir & vxor simul, an separatim in diuersis ædibus habitent, & facit l. mulierem §. & l. denique 6. ff. de ritu nuptiar. l. cum hic status 32. §. si mulier 23. ff. de don. inter. vbi vxor & maritus dicuntur, qui seorsum diu habitauerunt, si honorem inuicem matrimonij habebant.

42 Veruntamen prædictis non obstantibus nostra sententia validioribus iuris rationibus, & ipsa dispositione schedulæ firmatur, nec obstant, quæ contra obiecta: nam quoad primum, nuptias non concubitum, sed consensum facere ex prædictis supra responsum est, quippe illud procedit, vt matrimonium censetur ex consensu celebrari ad eius indissolubilitatem, non verò, vt sufficiat, quando ultra illud aliæ qualitates requiruntur, videlicet cohabitationem sex mensium post matrimonium, tunc enim, vt prædiximus, non sufficit matrimonium celebrari, nisi etiam qualitates requisitæ concurrant, vt supra ex pluribus notauimus num. 24.

43 Tum etiam quod de matrimonio ex consensu, pro contracto habeatur, procedit quoties in ætate legitima contraheretur, si enim ante illam celebratur, non proderit matrimonium ad legem rescriptum, vel statutum in quibus matrimonium requiritur, vt expressè ex Bartolo, Baldo, & Ioanne de Amicis notauit Viuius decis. 220. nu. 12. ibi: & coniuges, etiam reperiuntur tunc in ætate legitima, ex eisdem, & Ludouico

Bologneto, Boherius decif. 2. 2. num. 37. eis verbis: Decedente post annos nobiles, secus si ante decefferit, ex Castr. & Bald. Tobias Nonius conf. 1. num. 10. quem supra retulimus n. 19. vbi etiam adduximus Paulum Amilium, Gabrielem Saray, Scradernum, Carrotium. qui adducit Cepolam, Rolandum, & alios, qui expresse tenent pro vxorata non cenferi illam, quæ ante nobiles annos deceffit.

44 Nec etiam Textus in l. si cui fuerit ff. de condit. & demonstrat. obstat poterit, potius enim nostram sententiam probat, vt quando matrimonium requiritur cum aliqua qualitate, illa primò adimplenda, vt in eodem non sufficeret matrimonium contrahi, & consummatum esse, nisi in familia fieret, quasi qualitas præcipue adimplenda, idque cum factum fuerit, quoties familiæ se destinauerint copulare, idè quasi ex se mulier impleverit, conditioni satisfacere videtur, etiamsi in domum mariti nondum fuerit ducta, quia solum in familia nubere conditione comprehensum, quod impletur nuptiis in familia contractis propter indissolubilitatem matrimonij iuxta quæ post Bart. Bald. Panormit. Maineriorum, & Ioann. Aurbarchium notauit Neuius ad d. l. cui fuerit, & hoc præceptum nubendi in familia de iure probari ex Genesis c. 28. Odrald. Iafon. Alberico, Alciat. Crauet. Cost. Ruin. Menoch. Ancharan. Felin. Conarr. Thom. Sanc. & aliis pluribus ego probaui 2. p. decif. Granat. 59. n. 1. & per totam, igitur quemadmodum in eius decisionis casu, & in d. l. cui fuerit, non sufficeret, solo consensu nuptias celebrari, etfi cohabitatione, & consummatione firmatæ, nisi qualitas nubendi in familia adimpleretur; ita in nostro casu deficiente qualitate cohabitationis, quæ ab schedulis successione requiritur, curandum non est matrimonium fuisse contractum.

45 Præterea secundum fundamentum contrarium minus nocebit, quippe quamuis verbum mulieris, quo vtuntur schedulæ successione, congruat etiam sponfis, de quo supra egimus tamen vt pluries, & nuper notauimus, deficiente qualitate schedularum quoad cohabitationem parum id efficit, vel officiet nostræ resolutioni, vt etiam non obstat d. l. 47. Tauri, quia licet in ea Anton. Gom. notauerit omnia, quæ conceduntur maritis, similiter & sponfis de præfenti concedi: tamen cum in ea lege, vt filij vxorati eximantur à patria potestate, & fiant sui iuris, requiritur, vt sit, el hijo casado, y velado, non sufficere matrimonium contrahi, nisi velatio Ecclesiæ subsequuta, & communiter omnes Tauristæ notant in d. l. 47. & iuuant verba Antonij Gomezij in ea, n. 2. ad finem, ibi: Confirmatur ex sententia Baldi in l. non sine, C. de bonis, quæ liber. vbi dicit, quod si in aliqua lege, vel statuto reperiat aliquod verbum denotans plenam & totalem solemnitatem, & consummationem matrimonij, illa est seruanda, & sequitur, & valde commendat ibi Paulus de Castro, & Philippus Corneus: tertio, quia quando aliqua lex, vel statutum fundat se in aliqua qualitate, ante omnia debet de ea constare, & conferetur requisita pro forma, textus est in l. Prator ait, l. 2. §. hæc autem actio, vers. doceréque, ff. de vi bonor. raptor. quem ad hoc notat, & commendat ibi Alber. & Angel. textus in l. 1. §. habet itaque ff. si quis testam. liber esse in usus fuerit l. 3. §. hoc autem interdicto, vers. itaque ff. de itinere, acti que priuat. l. 1. §. ait Prator, ff. ne quid in flumine publico, sed nostra lex se fundat in qualitate velationis, ergo debet procedere, ex quibus aperte constat nostram sententiam potius astrui, quam destrui.

46 Minus etiam obstat donationem, quæ inter virum & vxorem prohibetur, etiam inter sponfos

prohiberi ex l. penult. ff. de donat. inter. quia idè inter coniuges donationes prohibita, ne mutuo amore se bonis spoliarent, l. 1. ff. de donat. inter, quæ ratio multò magis in sponfis procedit: nam principia matrimonij, quod per sponsalia initiatur, cap. desponsatam 27. q. 2. c. accepisti de sponsa duorum, Felin. in rubrica de sponsalibus, Alciat. lib. 8. conf. 6. n. 6. Tiraq. post leges connubiales, gloss. 2. n. 20. maiori affectione procedunt, & maxima semper amoris signa exhibent, & idè cautius in illis prohibito donationis inter coniuges debebat procedere, cum ratio in hoc casu expressa sit, & sufficeret tacita, vt dispositio locum haberet, Surd. conf. 277. n. 20. & 21. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 14. n. 20. Ofasc. decif. 21. n. 13. D. Molin. lib. 1. de primogen. c. 5. n. 9. & 10. D. Castillo tom. 5. 2. p. c. 170. n. 4. & 7. & cum à lege hic casus exprimitur ad consequentiam trahi non debet, vbi de successione commendarum nihil in nostro rescripto adiicitur, imò expressio & extensio ad sponfos facta insinuat regulariter coniugum nomine, vt in nostro casu, sponfos non contineri.

47 Nec aliquid facit Textus, in l. Deo nobis, C. de Episcopis, & Clericis, quia ibi solum abrogatur lex quæ iubebat sponfis in duplum restituere, quod à maritis acceperunt, si ante consummatum matrimonium, Religionem ingrediantur, & ne aliquod impedimentum esset pietati, & dedicationi, quæ ab sponfis Deo fieri posset religionis ingressu, iubetur vt nullus eorum aliquid amittat, & quod artharum nomine datum solum restitui debeat & non duplicari notarunt, Molin. de iustitia & iure tract. 2. disp. 431. n. 1. Sanch. de matrimonio l. 1. disp. 36. n. 4. & lib. 6. disp. 21. n. 4. ex Lapo, Romano, Tiraq. Fortunio, Garcia, Rebello, & aliis Barbof. in collectanea. d. l. Deo nobis, num. 1. & 5. quippe à pietate valde alienum erat, vt aliqua pena impediri videretur maius bonum religionis & se Deo dicare, & duplū restitueret vxor eius quod pro arthiis recepisset, vel maritus arthas amitteret ex religionis ingressu, cum nihil ex iuribus suis diminuat ei qui monasteriis se incluserit, & Deo dicauerit, vt comprobatur, §. hoc etiam cognitum, dicit. l. Deo nobis. Raynald. Corfus lib. 2. indagatio. c. 23. Boer. quest. 34. Lapsus, alleg. 106. Anton. Gomez 2. tom. variar. c. 5. Ascanius Clemens de patria potest. c. 5. effectu 6. n. 24. Suarez allegat. 25. num. 4.

48 Imò ob maius bonum si quid possit ante religionem filio obici vt ingratitude, obliteratur, vt ex illa exheredari à Patre non possit qui religionem ingressus, vt ex Hippolyt. Surd. Conarr. Molin. Cardoso, Mart. Campanill. Sanc. Emanuele Roderic. & aliis, Augustin. Barbof. in collectanea in d. l. Deo nobis n. 19. & multum differt in hoc casu matrimonium requiri cum cohabitatione sex mensium vel sponfis concedi in d. l. Deo nobis ne aliquod damnum sentiant ex religionis ingressu.

49 Nec aliquid facit opinio Doctorum ex l. 44. Tauri quæ est, l. 4. tit. 7. lib. 5. recopil. vt quod ibi traditur, maioratus qui matrimonij causa fit maneat irrenocabilis procedat etiamsi matrimonium non consummatum, si tamen eius prætextu fiat, quia id locum habet respectu indissolubilitatis matrimonij, quia lex solum exigat fieri maioratum per via de casamento, nec enim negamus matrimonium esse quod ratum nec consummatum, & ita obstat non poterunt, c. fin. de frigidis & maleficiat. c. 1. & 2. de matrimonio contra interdictū Ecclesiæ, c. per rias, qui filij sint legitimi, quia solū nomine matrimonij comprehēdūt, quod solēniter contractū, illud verò nō admittimus

timus ad prædictam successionem commendarum non sufficere matrimonium in hoc casu, quando ante legitimam ætatem, & per dispensationem processit, nullà consummatione, nec cohabitatione sequatā, si prius vxor recederet, quàm impleret tempus, quo solum in dispensatione permissum viro coniungi, quando lex successione respexit liberorum procreationem, & vltra matrimonium verè, & realiter sex mensium cohabitationem requirit.

50 Deinde quod tertio loco obiectum minùs obstat, quia quod traditur schedulam successione non respicere principaliter procreationem liberorum, ex eius verbis aperte concluditur, vt constat ex ea, quæ expedita fuit anno 1603. vbi aliarum mentio fit, ibi: Las mugeres que succeden en ellas en segunda vida, son molestadas à que se bueluan à cassar siendo algunas de ellas de mucha edad y sin esperança de tener hijos, ex quo apparet id respexisse, & huic malo mederi velle. Nec quidquam ad rem facit auth. præterea, Cod. vnde vir & vxor, quia vt ex ea apparet, non procedit in nostro casu de matrimonio non consummato, & l. non sine, C. de bonis liberis procedit, vt sponsa lucratur, quod ei sponfus reliquit, & dubitatio, de qua in eo textu magis nostram sententiam confirmat, præsertim vbi prædictæ qualitates ad successionem commendarum requiruntur.

51 Postremò non obstat quartum fundamentum, quod expendit D. Solorzanus, n. 79. & 80. de pluribus Doctoribus, qui tenuerunt lucra nuptialia communicari inter virum & vxorem, etiamsi matrimonium consummatum non sit, quippe etfi aliter accipiendæ schedulæ successione commendarum, quæ vltra matrimonium requirunt qualitates, quas expressimus, in quo casu nullus ex prædictis Doctoribus, nec vllus alius tenuit sufficere matrimonium contrahi, non expletis circumstantiis requisitis, & in nostro casu plures adimplendas retulimus.

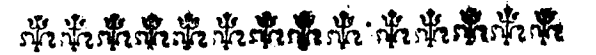
52 Sed etiam absolute quoad lucra nuptialia necessarium esse matrimonium consummati, maioris numeri, & autoritatis plures tenuerunt, præsertim Doctores Hispani, quos supra notauimus n. 21. Barbofa, Mench. Gamma, & Flores de Mena, eius Additionator, Ceual. Cald. Pereira, Cancerius, Fontanell. Ioan. Gutier. Thom. Sanch. Couaruias, Palacius Rubius, Auendañus, & alij plures, quos refert Ioann. Garc. de coniugali acquirentu, n. 52. & quemadmodum circa historias magis credendum Scriptoribus eiusdem Provincie, quia melius possent esse informati, vt ex Cardinali Baronio, Marilio, Less. Pined. D. Didac. del Castillo, & fratre Ioanne de la Puente ego notauim. part. decif. Granatens. 7. num. 29. ad finem, vnde idè circa lucra, & successionem coniugum inter nos magis nostros Doctores, quàm exteros sequi debemus vltra plures istorum, quos pro eadem sententia supra adduximus dist. 21.

53 Opinio etiam illorum magis admittenda, quia in peculiaribus tractatibus de ea re egerunt, vt ex Alciato, Decio, Neuizano, Gozadin. Menoch. Cagnol. Paris. Soc. Grat. Zephal. Mant. Turret. Fabr. Riminald. Zephal. Anton. Maria, Corrac. & aliis notauim. d. decif. 7. n. 29 in principio, & pro nostra sententia, vt lucra nuptialia non adquirantur, nisi matrimonio consummato, vel saltem eius cohabitatione tenuerunt Conarr. Thom. Sanch. Barbof. & Ioan. Gutier. in peculiaribus tractatibus de sponsalibus, & matrimonio, in Fontanell. de pactis nuptialibus, Ioann. Garc. in terminis in tr. de coniugali acquirentu, idè iunctis pluribus exterorum opinionibus quoad nos hæc magis probantur.

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Quantum verò in iure attendatur cohabitatio coniugum ad lucra nuptialia, vel eo solum apparet: nam si matrimonium contrahatur in aliqua Provincia, vbi diuersa statuta sint quoad huiusmodi lucra, quàm in alia ad quam vxor cum marito traducta, & cohabitauit, eius, vbi cohabitatio consuetudines, & statuta admittenda, l. exigere dotem, C. de iudiciis, vbi communiter notatur, Bart. in l. cum eos populos, n. 8. ad finem, C. de sacrosanct. Eccles. & ibi Fulgos. n. 19. Butr. in c. 1. n. 12. vers. sed in casibus, & ibi Abb. n. 11. Felin. n. 26. de sponsalibus, & vltra ordinarios, vtrobique Afflic. decif. 226. n. 12. & sequent. & ibi Vrsillus, Socin. Iunior lib. 1. conf. 14. n. 1. Garc. de coniug. acquirentu, n. 140. Mant. de contrahilibus, lib. 3. tit. 14. n. 1. Baptista Costa conf. 16. num. 3. Aldouinus conf. 85. num. 6. & 7. Molfesius ad consuetudinem Neapol. 1. part. cap. 5. num. 45. & 2. part. quest. 12. n. 16. plures referens Gimba ad consuetud. Messanen. cap. 1. glossa 1. n. 65. Greg. Lopez in l. 29. gloss. 1. tit. 11. p. 4. Matienzo in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. num. 70.

54 Et quamuis aliquis consideraret schedulam successione procedere ad solatium coniugis amissi, vt superstes in commenda succedat, cum tamen in ea expresse de procreatione liberorum agatur, sufficeret eam rationem deficere, vt successio non procedat, argumento eius, quod notatur in §. assuntis instrit. de nuptiis, præsertim in matrimonio ante legitimam ætatem celebrato, non iure communi, sed dispensatione, non consummato, nec cohabitatione sequatā, imò in anno vndecimo decedente puellā, antequam nec consummare, vel cohabitare posset, & tempore quo ex dispensatione id prohiberetur.

ALLEGATIO L.

Cursoris maioris officium Regnorum Hispaniæ, Regali Patrimonio applicandum.

- 1 Cursoris maioris officij lis quæ pendebat suspensa fuit, quia Comes de Onate in Germania erat cum munere legati.
- 2 Fundamenta noua vltra quæ adhuc expensa sunt pro iustitia Regis.
- 3 Ius oritur ex facto. l. si ex plagis, §. in Clino Capitolino, ff. ad leg. Aquilianam.
- 4 Cursoris, & Veredarij publici munus apud omnes gentes inductum.
- 5 Romani, Persæ, Turcæ, & Indi vsi fuerunt cursu publico. tit. Cod. de cursu publico lib. 12. c. 2. C. de cohortalibus, lib. 12.
- 6 l. 2. C. de prepos. sacror. cubicular. lib. 12. l. 3. C. de silentariis lib. 12. l. maximarum, C. de excusatio. muner. lib. 16. Angariarum vsu proponitur.
- 7 Doctores qui de cursu publico, & Angariis egerunt.
- 8 Ludouicus XI. Gallorum Rex instituit in Gallia publicos Cursores.
- 9 Hispania etiam Cursores publici inducti. tit. 9. lib. 6. recopil.
- 10 l. ferui, 99. §. fin. de legat. 3.
- 11 Cursorum aliquorum mirabilis celeritas.

12 Cur.

- 12 *Cursores phale iratapud Romanos.*
 13 *Agentes, 2. Agentes, 4. C. de curiosis & stationariis lib. 12.*
 14 *Cursores publicos eligere pertinet ad Regalia.*
l. 2. C. de cursu publico.
l. nullus euectione, C. eodem.
l. 2. l. 7. tit. 10. lib. 6. Recop.
 15 *Fundamenta que adhuc pro Rege in officio Curforis maioris notantur.*
D. Dom. Ludonicus Gudiel doctissime pro Regali Patrimonio in lite de las estafetas, scripsit.
 16 *Curforis maioris officium non potuit extendi ad Veredarios quos diximus, estafetas.*
 17 *Nominum differentia arguit diuersitatem.*
l. quod si nepotes, versic. aliter, ff. de testament. tutor.
 18 *Ministerium, & exercitium rerum diuersum, differentiam rerum inducit.*
 19 *l. Iulianus, 10. versic. nam mutata forma, ff. ad exhibendum.*
 20 *Pretij differentia diuersitatem rei inducit.*
l. quantitas, ff. de exception. rei indicat.
 21 *Annexio probanda ab eo qui allegat.*
 22 *Augmentum debet esse eiusdem substantie non diuerse.*
 23 *Clauisula, rebus in eodem statu manentibus, in dispositione intelligenda.*
l. quæro, 56. §. inter locatorem, ff. locati.
l. quod Seruius, ff. de conditio. causa dat.
 24 *Augmentum immoderatum non comprehenditur concessione.*
 25 *Concessio notina publico statui reuocanda.*
c. suggestum de decimis.
c. quanto de censibus.
e rescripta, 25. q. 2.
l. §. sit. 20. p. 1.
l. 43. tit. 18. p. 3.
 26 *Lesio enormissima consideratur in rebus tractus successui post primam concessionem.*
 27 *Facultativa non causant prescriptionem.*
l. Proculus, 26. de damno infecto.
l. 1. §. Denique Marcellus, ff. de aqua pluua arcenda.
l. si in meo, 21. ff. eodem.
l. viam publicam, 2. ff. de via public.
 28 *Prescriptio quadraginta annorum cum titulo, equiparatur memoriali & n. 111. c. 1. de prescriptio. lib. 6. & n. 111.*
l. vltima, §. fin. C. de fundis patrim. lib. 11. & num. 111.
l. 1. tit. 10. lib. 5. recop. & n. 111.
c. cum persona, §. quod si tales, de privilegiis, lib. 6. & n. 111.
 29 *Titulus qui non concedit quod ex eo intenditur prescribi, potius constituit in mala fide, & impedit prescriptionem.*
l. si is cui, ad finem, ff. quemad. seruit. amitt.
l. fin. §. fin. autem, C. comment. delegat.
l. quemadmodum, Codic. de agric. & censit. lib. 11.
 30 *Varietas usus non inducit consuetudinem vel obseruantiam.*
l. nemo, 166. §. temporaria, ff. de regulis iuris.
 31 *Obseruantiam vel consuetudinem non inducunt que facultativa.*
 32 *Precarium expressum vel tacitum voluntate concedentis reuocatur.*
l. ff. de precario.
 33 *Declaratio voluntatis debet fieri ab ipso qui concessit.*

- l. heredes palam, §. si quid post, ff. de testam.*
l. si seruus plurium, 53. §. vlt. ff. de legat. 1.
 34 *Declaratio concessionum quas Rex fecit, solum ad Regem pertinet.*
l. fin. C. de legibus.
c. cum venissent, de dimitis.
l. 4. tit. 33. p. 7.
l. 27. tit. 18. p. 3.
 35 *Declaratio non operatur in preiudicium tertij.*
 36 *Advocatis crescit primum ex allegationum volumine.*
 37 *Curforis maioris officium à D. Imperatore concessum Baptiste Maffeo, & Simoni Tasio fratribus, anno 1518.*
 38 *Simon Tassus vixit vsque ad annum 1562. quo mortuus.*
 39 *Philippus Secundus anno 1506. officij curforis prorogationem dedit in fauorem D. Ioannis Tassij ignorans vinere Simonem cui competeat.*
 40 *Philippus Tertius concessit prorogationem officij Curforis Comiti de Villemediana, annis 1598. & 1607.*
 41 *Titulus anterior causat nullitatem tituli posterioris contrarij.*
l. fin. C. de location. predior. ciuil. lib. 11.
 42 *c. Abbate sanè, §. pro parte, de rei indicata, lib. 6.*
 43 *c. capitulum S. Crucis, 3. c. de rescript.*
 44 *c. cum olim, de sentent. & re iudic. & n. 50.*
 45 *Concessio secunda post primam est obrepetita.*
l. si que loca, C. de fundis & saltibus rei Dominiæ, lib. 11.
 46 *Titulus secundus, non facta mentione de primo contrario, nullus est.*
 47 *Concessione secundâ non derogatur prima facta, nisi expressè eius mentio fiat.*
 48 *Secunda concessio non preiudicat primæ, licet secunda fiat ex motu proprio & certâ scientiâ.*
 49 *Præuilegium secundum non valet contra primum nisi expressè reuocetur.*
c. veniens, de prescriptio. lib. 6.
c. 1. de rescriptis.
l. decurionibus, C. de silentariis, lib. 12.
 50 *Subreptio vel importunitas presumitur ex preiudicio tertij.*
l. 1. C. de perit bonor. sublati.
Princeps tertio preiudicari non creditur.
l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico.
l. bene à Zenone, C. de quadrien. prescript.
l. quid si minor, §. sequela, ff. de minoribus.
 51 *Concessioni, quæ nondum vacant sunt nullæ.*
c. 2. de concessione Præbendæ.
cap. detestanda, eod. tit. lib. 6.
 52 *Argumentum de beneficiis ad officia procedit.*
 53 *Concessio de officio, quando vacauerit, prohibetur.*
l. 25. tit. 10. lib. 5. Recop.
l. 3. tit. 3. lib. 7. Recopil.
l. fin. C. de pactis.
 54 *Ius tertio quæsitum adimi non potest.*
 55 *Ius quæsitum alicui ex causa onerosa Princeps nunquam tollit.*
 56 *Renunciatio intrusi nihil prodest.*
 57 *Error voluntati contrarius.*
l. si per errorem, ff. de iuris d. omni. iudic.
Gratia non pendet ex voluntate eius, cui fit, sed Princeps qui gratiam facit.
 58 *Concessio prima preferenda, quamvis ex secunda fieret traditio.*

l. quo

- l. quoties, Cod. de rei vindicatione.*
cap. fin. de sponsa duorum.
 59 *Possidens à fisco non conueniendus, sed ipse fiscus, nisi titulus sit inualidus per subreptionem.*
§. fin. instit. de vsucap.
l. bene à Zenone, Cod. de quadrien. prescript. & num. 50.
cap. Abbate §. pro parte, de re iudicat. lib. 6.
 60 *Subreptio annullat concessionem, etiam si procedat ex ignorantia, & facta alieno.*
c. si super gratia, de officio deleg. lib. 6.
 61 *Titulus concessionis annullatur, si non expressum ad gratiam, quod difficile poterat reddere, quamvis dicatur etiam non expresso concedendum.*
c. postulasti, de rescriptis.
c. super litteris eodem titulo.
 62 *Gratia nulla non confirmatur consensu tertij, sed Principis, qui fecit.*
 63 *Concessio facta pluribus ex superuenientibus excluduntur heredes mortui.*
l. heredes mei, §. fin. ff. ad S. C. Trebellianum.
 64 *Absentia impedimentum extenditur ad agritudinem & quodcumque.*
 65 *l. 1. C. si liberal. Imperial. socius lib. 10.*
 66 *Officium, quod ut vacans obtinetur forma vacationis exprimenda, quia posset Principem mouere, concedat, vel non.*
c. susceptum de rescriptis lib. 6.
l. ea 121. §. in insulam, ff. de verb. obligat.
 67 *l. pro ut quisque 80. ff. de solutionibus, c. quamvis 8. de officio ordin. lib. 6.*
 68 *Concessio data cum relatione ad ius alterius non operatur ultra quod ille habebat.*
 69 *Terminus ad quem transfunditur in terminum equiparatum.*
Dictiones, secundum, pro ut, sicut, sunt relativa, & restringunt.
 70 *Præuilegium & concessio quando referuntur ad illud quod non est nullius momenti censentur.*
l. seruus legatus, §. qui quinque, ff. de leg. 1. l. 1. tit. 9. part. 6.
 71 *l. 1. §. sed etsi dotem, ff. de dote preleg.*
 72 *l. qui plures 18. ff. de vsufruct. legato.*
 73 *l. sicut 126. ff. de verb. obligat.*
 74 *l. Lucius 88. §. quisquis, ff. de legat. 2.*
 75 *l. si Prætor, §. si index, ff. de rei indicata.*
l. omnes, C. de prescript. 30. vel 40. annor.
 76 *Concessio vel præuilegium, si ad illud se referat, & relatum non appareat, nulla est concessio referens.*
 77 *Præuilegia ad instar ex relato restringuntur.*
 78 *Præuilegium ad instar non operatur, si in alio nihil continetur, vel non appareat.*
 79 *Titulus posterior à priori debet formari.*
l. 2. C. de imponend. lucrat. descript. 10. c. quedam mulier, 76. ff. de rei vindicat.
 80 *Prorogatio annullatur, si concessio prima fuit nulla.*
Initium spectandum.
l. quid, mid. ff. de donat.
c. clam possidere, in princip. de adq. poss.
 81 *Concessionis tot existimantur quot persona quibus facta.*
l. si adrogator, vers. penult. ff. de adopt.
l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulgari.
l. unum ex familia, §. si Falcidia, ff. de leg. 2.
l. quoties, C. de donat. que sub modo.
 82 *Gratia secunda contraria prima est nulla, nec conualefcit propter negligentiam impetrantis primam.*
l. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars. 1.
- l. quod ab initio, ff. de reg. iuris.*
cap. auditis, de electione.
cap. plerumque, de rescriptis.
cap. si Clericus de præbend. lib. 6.
 83 *Tituli valor non consideratur ex tempore futuro sed ex præenti.*
c. constitutus de rescriptis.
c. gratia eodem titulo lib. 6.
c. si eo tempore de rescriptis lib. 6.
 84 *Officium vni datum sine eius renunciatione ad alium non transferendum.*
 85 *c. tit. de eo qui finem fec. agnat. in feudis.*
cap. Præterea, tit. quibus modis feud. amitt. in feudis.
cap. Titius, tit. si de fructo fuerit controuers. in feudis.
Consensus ex quo inducitur ratihabitio, debet fieri in scriptis, vel præsentia eius qui intelligit ex actu illo præiudicium inferri alias non nocet, si credat ius durare.
l. sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pign. vel hypotheca soluitur.
l. Caius, ff. de pignorat. actione.
 86 *Ratihabitio non operatur in actibus, qui sunt à principio nulli, sed in his qui in suspenso.*
l. qui in aliena in princ. ff. de adq. her.
l. seruo inuito, ff. ad S. C. Trebellianum.
 87 *Officia quorum concessio ad Principem spectat, non possunt obtinere sine titulo legitimo.*
cap. ordinarij, de officio ordinarij lib. 6. Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 5.
 88 *Prescriptio non operatur sine titulo Regis in officiis, que sine titulo obtineri non possunt.*
l. probatorias, C. de diuersis officiis.
 89 *Officium datum post mortem alicuius, an de nouo datum censeatur.*
 90 *Exceptio de iure tertij non admittenda, & n. 91.*
l. loci corpus, §. constat ff. si seruit. vindicatur, & num. 97.
 91 *Obseruantie subsequente effectus.*
 92 *Prescriptio immemorialis quomodo causatur.*
 93 *Mortis tempus magis vita, quam mori tribuendum.*
l. fin. ff. de collat. bonor.
l. qui duas 18. §. 1. ff. de manum. testam.
l. fin. ff. de condit. instituit.
l. heres meus 79. in principio, ff. de condit. & demonstrat.
l. pater Seuerinam, §. socrus, ff. eodem.
l. si pater 15. ff. de captiuis.
 94 *Concessio declaranda ex petitionis forma.*
cap. inter dilectos, §. caterum de fide instrumet.
l. si defensor, §. qui interrogatus, ff. de interrogat. actio.
§. præterea instit. de inutil. stipulation.
 95 *Verba generalia concessionis non possunt extendi ultra peritum & relatum, licet generalia.*
l. à filio 15. §. vlt. ff. de aliment. legat.
Princeps sub generalitate verborum concessionem non extendit in sui præiudicium.
l. nec damosa 3. C. de precibus Imp. offeren.
l. rescripta, C. eodem.
 96 *Exceptio de iure tertij potest opponi ab eo cui prodest, vel cuius interest.*
l. si cui, C. de non numerata pecuniâ.
 97 *Exceptio de iure tertij opponi potest quando ex eius agentis excluditur.*
l. in rem, ff. de rei vindicat.

X 3

l. 10

- l. si ut certo, §. si duobus vehiculum, ff. commo-
dati.*
- l. fin. C. de rei vindicat.*
- l. cum seruum, 6. C. de seruis fugitiuis.*
- 98 *Prorogatio concessionis non censetur noua concessio,
& num. 108.*
- 99 *Officium Cursoris maioris non de nouo datum à
Rege Philippo II & III. sed prorogatum.
Nullitas concessionis influit in prorogationem.*
- 100 *Consequencia nulla potest esse legitima ex princi-
pio illegitimo.
l. fin. C. de narur. liberis.
Fructus ex radice infecta produci non possunt.
cap. vulnerato 1. quest. 1.*
- 101 *Causati non potest esse plus iuris quam in causa.*
- 102 *Antecedenti destructo debet consequens destrui.
l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius.
l. veteris, ff. de itinere, actiue priuato.*
- 103 *Causa deficiente, etiam deficit effectus.
l. iutores, §. curatores, ff. de administrat. tutor.
l. licet, §. ea obligatio, ff. de procurator.*
- 104 *Extensio eandem retinet qualitatem, quam illud
ad quod extenditur.
l. sed si manente, ff. de precario, & num. 108.
l. ff. de leg. 1.
l. 1. C. de bonis, que liberis.
l. non est nouum, ff. de legibus.*
- 105 *Prorogatio nec rati habitio non sortitur effectum,
quando actus principalis est nullus.*
- 106 *Fundamento destructo deficit quod super illo adi-
ficatum.
l. legi tecum, ff. de except. rei iudicate, l. cum Pau-
lus 1. quest. 1.*
- 107 *Officium prorogatum non est nouum officium, sed
idem.
l. Valerianus 10. ff. de Pretor. stipulat.
l. filius 6. in princip. ff. de iure fisci.
l. vel surdo 5. ff. de priuileg. creditorum.
l. idem priuilegium 6. ff. eodem.
l. eisdem priuilegiis 7. Cod. de Aduocatis diuers.
iudic.
l. viros 2. C. de commit. consistor. lib. 12.*
- 108 *Relatio ad possessionem alterius de iusta acci-
pienda.
Error & subreptio non debet Regi nocere.
l. si forte 8. ff. de castrens. pecul.
l. si post 4. l. cum falsa 5. Cod. de iare, & igno-
rantia.*
- 109 *Concessionis ad vitam inducunt precarium quod
excludit prescriptionem.*
- 110 *Prescriptio non operatur in eo, in quo Regis titulus
requiritur.
l. si is cui, ff. quemadmodum seruientes mittan-
tur.*
- 111 *Prescriptio in iuribus Regalibus est restringenda.
cap. quoad translationem de officio delegat.*
- 112 *Ius ut tale qui recipit, non potest negare esse
tale.
l. si aliena 12. ff. soluto matrimonio.
l. si ponas 23. §. si hereditatem, ff. de inoffic. te-
stament.
l. Tuius Sempronio 9. ff. quibus modis pign.
Possessionis causa non potest mutari.
l. nemo, C. de acquir. possess.
l. non solum, §. quod vulgo, ff. de usucap.*
- 113 *Observantia subsequuta non operatur contra verba
manifesta tituli.*
- 114 *Observantia non operatur in praiudicium ter-
tij.*

*Pro Rege nostro Hispano, & iure
quod habet ad officium publici
Cursoris Regnorum Hispania in-
ualidâ concessione quam eius fe-
cit, & circa magnam litem, que
de hac re pendet in supremo Re-
galis Patrimonij Senatu, funda-
mentis, que adhuc expensa à Fi-
sci Patronis in epitome redactis,
alia noua pro Rege nostro latius
adducuntur.*

N hoc casu ingens controuersia, grane
iudicium exortum & agitatum ex va-
riis fundamentis expensis à fisci Patro-
nis, qui in hac causa doctissime aduo-
catione functi, tamen quia in visionis
instantia prima sententia aduersus Regale Patri-
monium data fuit, & cum ego ex Cancellaria Gra-
natensi, vbi Senator ad hoc munus fisci Patroni Re-
galis Patrimonij assumptus à Rege nostro fuisset,
& vellem secundam instantiam supplicationis pro-
sequi pro Regali Patrimonio, inueni à Rege nostro
iudicium suspensum, quia Comes de Onate & Villa
Mediana, cum quo lis agitabatur, nam ex successio-
ne ei competeat ius in hoo officio publici & ge-
neralis Veredarij Hispania, illéque in Germania
esset, laudabiliter fungeretur munere Legati extra-
ordinarij, vbi egregiam operam nauauit in magnum
decus Regnorum Hispania, & singulatia seruitia
exhibuit, eiusque filius & successor in Anglia exer-
cebat legationem ordinariam; idèd Rex noster be-
nignè ne dum illi pro suo seruitio absentes erant,
aliquod pati possent detrimentum in litis euentu,
quæ adeo grauis censebatur, vt plus quam centum
millium aureorum in annuis redditibus æstimaretur,
eam pro nunc suspendi decreuit.
Ego verò huius rei & Regalis Patrimonij funda-
menta perdèdi, cum tamen etsi omnia quæ hucusque
excogitari possent, à fisci Patronis doctissime expèsa
fuerut, cum tamen aliqua inuenerim, de quibus actû
non fuit; nã ex facti occultatione nascebantur; idèd
vt tempore postea ius non obsolescat, & possint Iu-
dices, quando litem ex Regis iussu prosequi debet,
exactâ causæ cognitione rectum proferre iudicium,
idèd ius Regalis Patrimonij fundandum decreui.
Præmittendû, huius officij Cursoris Publici ori-
go, & qui de eo egerunt, & postea facti species no-
itri casus statuenda, vt inde iuxta legem si ex plagis:
§. in Clino Capitolino, ff. ad leg. Aquiliam, ex facto ius
oriatur, in quo pro Rege nostro & eius iustitia, alia
quam adhuc expensa fundamenta proponam.
Notandum igitur est apud omnes gentes munus
Veredarij publici exerceri solitum, de Persis à Cyro
id inductum tradit Xenophon lib. 8. de Cyri institu-
tione, pagin. 232. & etiam his Veredariis & publicis
Cursoribus vsum fuisse Xerxem notauit Herodotus
in Vrania, lib. 2. Historia Persica, n. 98.
Quibus consentit Alex. ab Alex. lib. 1. dierum ge-
nialium, c. 27. & apud Indos Peruanos antiquissimû
hoc fuisse tradit Garcia, Lassus, Inca in commentariis
Imperij Peruani, lib. 6. c. 7. cui addendus Doctissimus
Solorzanus tom. 1. de Indiarû gubernat. lib. 1. c. 12. n. 22.
&

- & apud Turcas idem tradit Calchondilas lib. 9. de
rebus Turcicis, P. Hieron. Roman. in Republica Turca-
rum c. 14. & 20. Bullengerus de Imperio Romano, lib.
6. c. 33. & 39. & apud Romanos Augustus cursû pub-
licû & Cursores instituit, Sueton. in Augusto, c. 40.
& extât tituli integri de cursu publico in C. Iulianio,
& Theodof. & facit l. 2. C. de cohortalibus lib. 12.
- 6 Et huius rei mentione faciunt l. fin. §. Parimonium
autem ff. de muneribus & honoribus, l. 2. C. de præpositis
sacrorum cubiculariorum, l. 3. C. de silentariis, lib. 12. l.
maximarum 13. C. de excusat. munerum, lib. 10. qui equi
Veredi Angarie Nunciij Regij, & Cursores publici,
& aliis nominibus nuncupabantur, eisque vtitatissi-
mum exercitium fuit in vtroque Imperio Romano
& Orientali, vt constat ex eis quæ notarunt Otho-
manus, Brissonius, Schraderus, & Calpinus verbo An-
garia, Pancirolus in notitia Imperij Orientalis, c. 6. &
64. Iacob. Cuiac. in paratitla ad Titulum, C. de officio
Magistri officiorum, Alciatus in l. neminem, n. 2. C. de
sacrof. Ecclesiis, Sixtinus de Regalibus lib. 2. c. 13. n. 2.
& seqq. Tiraquellus in Alexandrum, lib. 2. dierum ge-
nialium, cap. 27. lit. H.
- 7 Et præter ordinarios in titulo de cursu publico,
Angariis & Perangariis, lib. 12. Lucas de Penã in l.
3. C. de Castrensiis & Ministerianis, lib. 12. Bullen-
gerus d. lib. 6. c. 28. Otalora de nobilitate, 1. p. c. 2. n. 23.
Molina de Iustitia & iure, tract. 2. de tribuitis di. put.
661. Gutierrez de officiis domus Augusta, lib. 3. cap. 14.
vers. Angaria.
- 8 Id enim & huius muneris exercitium ipsa regimi-
nis necessitas & commerciorum vtilitas induxit, &
idèd apud omnes gentes, qui politicâ disciplinâ re-
guntur admissum fuit vti his Regiis Nunciis Cur-
soribus publicis & Veredariis, vt etiam in Gallia à
Ludouico XI. inductum tradit Renatus Chopinus
de domanio Francie, lib. 3. tit. 29. n. 31 ad finem, Bullen-
gerus vbi proxime, c. 33. ad finem, & huius officij vti-
litatem recenset Cassaneus in catalog. glorie mundi, 6.
p. consideratione 7. & vtilitatem recenset Cassiodorus
lib. 6. variarum, epistola 6. eis verbis: Veredarij quin etiâ
opportunitam velocitatem, quorum status semper in cursu
est diligentia sua distractione, custodit, vt sollicitudines
nostras quas consilio iuuat, beneficio celeritatis expediat,
per eum exterris gentibus, ad laudem Reipublice no-
stra ordinatur humanitas, & nolentes redeunt quos me-
rentes exceperit, per eum quippe nobis Legatorum, quâ-
uis festinantium prænuntiatur aduentus, per eum nomi-
nis nostri destinatur euectio, & isti principaliter creditur
quod tamen necessarium esse sentitur.
- 9 Et apud nos in Hispania est integra rubrica tit.
9. lib. 6. recopil. quibus adde Camill. Borrell de præ-
stantia Regis Catholici c. 19. n. 27. Ramirez de l. Regia,
§. 26. n. 58. & sequent. Didacus Perez in l. 55. tit. 9. lib.
8. ordinamenti, idem Borrellus de Magistrat. lib. 4. c. 9.
n. 39. & seq. & in addition. ad Bellug. in speculo Prin-
cipis, rubrica 46. §. demum appellatur, lit. C. Molina &
Otalora vbi supra. Ioannes Franciscus de Ponte, vol.
2. conf. 137. n. 5. agens de hac eadem lite & officio
Cursoris maioris pro Comite de Villamediana,
quos supra relatos, & alia plura ex Cicerone, &
Martiali, lib. 3. epigramm. 100. notauit Doctissimus D.
Ludouicus Gudiel in allegationibus huius litis, in pri-
ma, n. 13. & 59. in 2. allegatione, n. 5. 9. & 10. vbi ad-
ducit Menochium, Marinum, Frecciam, & alios.
- 10 Ultra eum, etsi ferè omnia cumulauerit, vide quæ
ex Virgilio lib. 2. Æneid. vers. 547.
Cui Pyrrhus: referes ergo hac, & nunciis ibis
Pelide genitori, illi mea tristitia facta,
Degeneremque Neopolemm narrare memento.
Et viatores pificis Romanis in vlu fuisse constat ex

Tito Liuiio, decade 4. lib. 1. & probatur l. seruis, 99 §.
fin. ff. de legat. 3. ibi: Si alij Verna, alij Cursores Legati
sint, siquidem & Verna, & Cursores sint, Cursoribus ce-
dent. Sc̄per enim species generi derogat, adde quod
ex Tertull. lib. de fuga, Ælchylo, Cassiodoro, Cori-
po, & aliis, tradit Thomas de Emster in Paralipome-
nis ad Rosinum, lib. 7. antiquitatum Romanarum, c. vlt.
ad finem, & refert locum Ælij Spartiani in verbo, ibi:
Iam illa leuiora quod Cursoribus suis exemplo cupidum,
frequenter alas addidit, eosque ventorum nominibus sapè
vocatant, Boream alium, alium Notum, & item Aquil-
lonem, aut Circium, ceterisque nominibus appellans, &
indefese atque inhumaniter faciens cursitare.
Quibus addendus Plin. lib. 2. natur. histor. c. 72. &
lib. 7. c. 20. vbi refert miram celeritatem Anitidis &
Philonidis Cursorum Alexandri Magni, qui vno die
cētum & quinquaginta miliarium cursum petege-
runt, & memoratur etiâ Philidis, qui pedestris duobus
diebus centum & quadraginta & quinque mili-
liarum iter peregit, & Ata puer octo solum annis
ætatis à meridie, vsque an nocte, septuaginta millia
passuum spatium cucurrit, refert etiam, Piazza, vniuer-
sale, quem librum ex Italo sermone in Hispaniã tra-
duxit Christophorus Suarez à Figueroa, discurs. 42.
Et videndi Raderus & Ramirez ad Martialem
lib. 3. epigramm. 100 vbi adducit Lippium epist. 49.
Centuria singularis ad Italos & Hispanos, ad Nico-
laum Micaultium, vbi plura congerit ex comment.
Iulij Cæsaris, Plutarcho, Emilio, Probo, Suida, Cur-
tio, Herodoto, Liuiio, Socrate in Historia
Ecclesiastica, & nostro Petro Cieza, & aliis multa
refert, & de Cursoribus phaleratis, quos secum Ro-
mani solebant ducere in itinere, vide Petronium
Arbitrum satyricon c. 28. vbi eius commentatores
adducunt Suetonium in Nerone cap. 30. Senecã Epi-
stola 22. & Martialem lib. 3. Epigramm. 47.
Nec feriatu ibat ante Carrucam,
Sed tuta sæno Cursor oua portabat.
Vbi noster Ramirez de eadem refert adducit Senecam
Epistola 87. & Epistola 124. vbi vltra eum adde Li-
ppium ibi notat. 3. vbi se refert ad ea, quæ notauit &
firmavit exemplis ad lib. Historiarum Cornelij Taciti,
& videndus Dorleans ad lib. 15. Annal. eiusdem Ta-
citi, vers. de in paucis, not. 11. vbi alia adducit, & ibi
propriis nunciis emendat, properis.
Addenda alia, quæ ex Cicerone, Seneca, D. Hie-
12
tonymo, D. Ambrosio, Celio Rhodiginio, Reuardo,
Corrasio, Antonio, Augustino, Matienzo, Acolta,
Torquemada, Americo, Vesputio, Galganeo, Mage-
ro, Iacobeo, Gutertio, & aliis eruditè notauit Do-
ctissimus D. Ioannes de Solorzano d. tom. 2. de Indiar.
Gubernat. lib. 1. c. 12. per totum, vbi adducit l. 12. C. de
curiosis, & stationariis, lib. 12. quæ verè non est, nisi
l. agentes 2. vt loco verbi euectionibus, quod in ali-
quibus Codicibus inuenitur, legendum sit euectioni-
bus, & denotat l. agentes 4. C. eod. tit. ibi: quibus inspi-
ciendarum euectionum tantum debeat cura mandari, &
nostri verbi, estafeta, etymologiam ex Sebastiano
Covarruua adducit D. Solorzanus ibi.
Et ius eligendi Cursos publicos de Regalibus 11
est, & ad Regem pertinet l. 2. nullus euectione 11. C.
de cursu publico, l. 2. 7. & aliis tit. 10. lib. 6. Recopil.
fendistæ in cap. unico, qua sint Regalia in feudis,
verbo angaria, Bart. in l. 1. num. 5. Cod. de excusat.
muner. lib. 10. Bald. in l. cum multa, num. 5. Cod. de
bonis, que liberis, Natta consil. 185. num. 2. & 5. Sixtus
de Regalibus lib. 2. cap. 13. num. 44. Mastrillus de Ma-
gistrat. lib. 3. c. 10. n. 334. & sequent. Rosental. de feu-
dis, c. 5. de Regalibus, concl. 71. per totam, Otalora vbi
supra, n. 23. ad finem, Auiles in capitibus Pratorum,
cap.

cap. 24. n. 1. & sequent. Gregor. Lopez in l. 6. glossa 2. tit. 25. p. 4. Tuscus practica. lit. A. concl. 330.

In huius liti disceptatione breuiter, & velut in epitome referam fundamenta, quæ pro Rege nostro adhuc à fiscalibus expensa, vt simul quæ à nobis vltra adducuntur perpendantur.

15 Latè fisci patroni in hoc casu scripserunt, & simul Doctissimus D. D. Ludouicus Gudiel Eques Calatrauensis. Supremi Castellæ Senatus meritiſſimus Consiliarius, dum esset eiusdem Senatus fiscalis, & Regalis Patrimonij tres allegationes, quæ tria volumina complent de hac re typis excussit, & plusquam duo mille, & quingentos numeros in Regis nostri fundanda impleuit, vt ex officio Cursoris maioris Hispaniæ concessio Baptista, & Raimundo de Tarsis Veredariorum euectionum Epistolarū, quas dicimus *estafetas*, non posse in præiudicium Regis comprehendere, & argumenta erant.

16 Primum de Regalibus esse institutionē cursus publici, & Cursorū, & quidquid ad hoc pertinet, vt nuper notauimus n. 14. & idè non poterunt Comites de Villamediana extēdere officij Cursoris ad nonos Veredarios, quos dicimus *estafetas*, & earū stipendia sibi acquirere, quia id ex nullo titulo, vel rescriptis, quibus id officium Cursoris maioris eis & suis antecessoribus concessum competere videtur.

17 Secundum quia hoc argumentū non potuit contineri in concessione officij Cursoris, tū quia nomen diuersum est apud nos, alij dicuntur Cursores, id est *Correos*, alij *las estafetas*, & nominum differētia arguit diuersitatem, l. *quod si nepotes, vers. aliter, ff. de testament. tutel. Surdus consil. 127. num. 32.* sed & Cursorum institutio antiquissima est, vt supra animaduertimus: at verò Veredariorum, de *las estafetas*, huius temporis, & nondum abhinc quinquaginta annis, & quæ diuersis tēporibus inducta omnino separata, & diuersa debent cēseri, Glossa in l. *siquidem 9. ad finem, C. de rescript. Menoch. consil. 123. n. 20.* Gratian. tom. discept. c. 126. n. 12.

18 Tum etiā prædictam differētiā ostendit Ministerium diuersum; nam Cursores publici sunt velut Ministri domus Regiæ, & idè titulus eorum officij expenditur per aulicorum concessum, quē dicimus *el Bureo*, & isti Cursores nō instituti, vt cōtinuē seruiant, sed in casibus extraordinariis, cum à Principis seruitium expedierit, & etiam non possunt alias litteras, vel expeditiones transportare, nisi quæ à Principe mittuntur, aut ex illius permisso, quæ ad priuatos spectant, & simul isti Cursores expensis fisci mittuntur regulariter, quia pro causa publica instituti, & ex stipendiis illorum, quos dicimus *viajes*, solum decimam partem habet pro officio suo Cursor maior, iuxta quod in eius titulo permittitur.

19 Quod omnino diuersè procedit in Veredariis nouiter institutis, quos dicimus *estafetas*: nam hoc munus non exercetur per Ministros Aulæ Regiæ, sed per quoscūque priuatos, & omnibus diebus, & hebdomadis inferuiunt, & epistolas quorumcūque priuatorum de vno loco ad alium continuè transportant, nec expensis Regiis, sed priuatorum istæ euectiones fiunt, & in eis Cursor maior, qui adhuc paucis annis induxit hanc epistolam, transportationem aliquod taxatum pro stipendio habet, sed deductis expensis omnia emolumenta percipit, id est, pro quacumque epistola dimidium argumentum, & diuersitas formæ, & ministerij rem omnino diuersam constituit, l. *Julianus 10. vers. nam mutata forma, ff. ad exhibend. ex Bald Socin. & aliis, Menoch. dict. consil. 123. numer. 26.* Parisius 2. part. consil. 80. num. 9.

Et vltra differentia comprobatur, quia decima stipendorum, quàm à Cursoribus percipit maior Cursor, nō excedit annua tria millia aureorum: at verò quantitas mercedis Veredariorū de *las estafetas* plus quàm centum, & quinquaginta millium aureorum in quolibet anno æstimatur, & ratione diuersitatis rerum differentia, & diuersitas in iure probatur, l. *quantitas, ff. de except. rei indicatæ, Bart. Iason & reliqui in l. scire debemus 29. ff. de verb. obligat. Tiraq. lib. 1. de retract. Lignag. §. 23. gloss. 1. n. 20.* Mantica de retract. lib. 3. tit. 11. n. 22. & id expressè confessus videtur Cursor, quando ad institutionem de *las estafetas* permissum à Rege petiit.

21 Tertium fundamentum prædictas *estafetas* non posse cēseri annexas, vel accessorias officij Cursoris Maioris, quia speciem dissimilem constituunt diuerso tempore, & diuersis qualitatibus constitutæ, nec ad Cursoris officium necessariò inducendæ, vt sine illis Cursoris officium exercere nequeat, quia de annexione non constat, nec à Rege, qui officium Cursoris concessit, facta est, & probari debet ab eo, qui annexione fundatur, vt notarunt Bartolus in l. *Aurelius, §. idem quæsit, ff. de liber. legat. Bald in c. translato, & ibi Felin. nu. 6. de constitut. l. cum actum, 18. §. planè si quid annexum, ff. de negot. gestis, Menoch. in arbitrariis, lib. 2. centuria 1. casu 95. n. 5.* Mieres de maiorat. 1. part. q. 10. n. 145. D. Alex. Ludouic. decif. 478. & ibi Oliuer. Beltramin. n. 6. Gratian. 1. 4. discept. c. 657. n. 22. Farinac. in nouissim. 1. p. decif. 333. n. 5. Hieronym. Gonçales ad Regul. 8. Cancellaria gloss. §. 7. n. 119. cum sequent. Nicol. Garc. de benefic. 12. p. c. 2. de unione n. 12. 181. & 37. & alij quos prædicti referunt.

22 Quartum non posse, *las estafetas*, considerari vt augmentum officij Cursoris maioris, quia ab eo institutæ, & debet augmentum considerari eiusdem substantiæ non diuersæ in casu Bart. & Doctores in l. *ius civile, per textum ibi, ff. de iusticia & iure. Brunus tract. de augmento conclus. 3. 4. & 5.* Mieres de maiorat. 3. p. quæst. 8. n. 49. Surd. consil. 27. n. fin. nec potest augmentum iudicari, quando adhaeret rei limitatæ, vt est institutio Cursorum publicorum vulgaris, l. *in agris de acquir. rer. dom. Brunus vbi proximè conclus. 5. n. 28. & conclus. 6. per totam, Dominus Couarr. practica. c. 2.*

23 Quintum, vt quamuis concessio officij Cursoris maioris amplior fieret, & posset comprehendere quidquid eius causa inductum, vt augmentum illius cēserentur *las estafetas*, tamen intelligi oportet rebus in eodem statu manentibus, arg. l. *quero, §. 6. inter locatorem, ff. locati, l. quod seruius, vbi notant Doctores, ff. de condit. causa data, & pluribus Tiraquellus in præfatio l. si vnquam n. 167. C. de reuocandis donat. Seraphinus decif. 179. n. 1. Osafcus decif. Pedemont. 91. num. 2. & 14. Surdus decif. 236. n. 13. & decif. 289. num. 12. Gratianus tom. 1. discept. c. 96. num. 23. cum postquam aliis ex maioribus Comitibus de Villamediana concessum fuisset officium facta fuit institutio de *las estafetas*, quasi rebus in eodem statu non manentibus, ad eas non poterit concessio extendi.*

24 Sextum vt quamuis velut augmentum cēserentur, *las estafetas*, & fuissent expressè concessæ, tamen cum adeo creuerit illarum stipendium ad centum, & quinquaginta millia aureorum in quolibet anno, non potest vt immoderatum augmentum cōprehendi concessione, vt ex Bartolo tradit Castreus in l. 2. §. ultimo per textum ibi, ff. de aqua pluua arcend. Alex libro 2. consil. 178. Ancharr. consil. 81. incipit. Prima facie, Decius consil. 335. numer. 1. & sequent. Tuscus

Thuscus practica. lit. P, conclus. 735. latè Riminaldus consil. 59. num. 72. cum sequentibus, Surdus decif. 239. n. fin. & ego notauit allegat. 31. num. 30. iunctis quæ à me expensa 2. pari. decif. Granat. 69. per totam maximè num. 16.

25 Septimum quia cum valde nocua apparuerit hæc concessio, vt cunquē facta fuerit (quod negatur, & apertè constat) tamen propter publicam utilitatem, & maximum Regis Patrimonij dispendium debet rescindi, vt communiter traditur, in c. suggestum, vbi Gloss. & DD. de decimis, cap. quanto, vbi etiam Gloss. & Scribentes de censibus, cap. rescripta, 25. q. 2. l. 5. tit. 2. o. p. l. 43. tit. 18. p. 3. vbi Gregor. Lopez, & latè notauit allegat. 32.

26 Quasi ex immoderato augmento superuenienti læsio enormissima consideretur, quæ in rebus tractus successiuè, vt est annua præstatio etiam post primam concessionem illam rescindit læsio immoderata, vt in hoc casu iuxta Cynum, & Salicet. in l. licet, C. locato, post Abbatem, Roland. à Valle vol. 2. consil. 1. n. 173. Narra consil. 548. n. 21. Mandell. Albenfis consil. 34. n. 15. Seraphinus de privilegiis iuramenti privilegio 83. num. 95. Gipsius decif. Bononiensi, 43. num. 47. Monter à Cueva in responsio pro uxoris amita ad finem decif. Aragon. num. 166. Albanus consil. 17. n. 10. Rotæ decif. apud Farinac. 431. Gironda de gabellis p. 1. 2. n. 32. Auendaño de censibus. c. 46. n. 4. Brito de locato 2. p. §. 2. num. 25. & in c. propter sterilitatem num. 60. Pinell. in l. 2. C. de rescind. 2. p. c. 1. n. 26. & alij plures quibus addenda quæ notauimus d. decif. 69. quantum verò prædictum augmentum inducat læsionem, res ipsa & rerum experientia manifestè ostendit.

27 Octauum, nihil contra id Regali Patrimonio posse nocere quamcūque præscriptionem, consuetudinem interpretatiuam, vel obseruantiam subsequenter, quia immemorialis præscriptio esse non potest circa rem, quæ paucis abhinc annis instituta, vt *las estafetas*, & in eis permissio fuit facultatiua, quæ præscriptionem non causat, l. *Proculum 26. ff. de damno infecto l. 1. §. denique Marcellus l. si in meo 21. ff. de aqua pluua arcenda, l. viam publicam, 2. ff. de via publica, Innocent. n. 5. & Ordinarij in cap. cum Ecclesia Surina de causa possessionis, & proprietatis, D. Couarr. in regula possessor. 1. p. §. 4. num. 6. Antonius Thefaurus decif. 16. per totum, Seraphin. Oliuerius 1. p. decif. 716. n. 10. & 11. & decif. 813. n. 5. Farinac. 2. p. nouis. decif. 356. n. 4. Surdus consil. 127. n. 8. & 81. Menochius lib. 2. de arbitrariis, Surdus centuria 2. casu 160. num. 7.*

28 Nec præscriptio quadragenaria cum titulo poterit procedere: nam etsi ea adæquari videatur immemoriali, cap. 1. de præscript. lib. 6. l. ult. §. fin. C. de fundis Patrim lib. 11. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop. D. Couarr. in d. reg. possessor. 2. p. §. 2. n. 12. & §. 3. n. 11. & 14. Matienzo in d. l. 3. glossa 19. n. 4. Molina de primog. lib. 1. c. 6. n. 5. 2. plures refert Additio, ibi Barbosa in l. competit. n. 59. cum sequent. C. de præscript. triginta vel quadraginta annorum, tamen cum ad eam titulus requiratur, & in hoc casu nullus extet quoad Veredarios, de *las estafetas*, videtur nullo modo procedere posse ex d. c. & c. cum persona, §. quod si tales, de privileg. lib. 6. Barbosa vbi proximè n. 149. Couarr. pract. c. 17. Peregrinus de fideicommiss. art. 5. 2. n. 141. Cabedus 2. 2. p. decif. 15. n. 6.

29 Cum ergo nulla concessio sit facta de *las estafetas*, nec ex titulo aliquo modo colligi possit, non solum ille ad præscriptionem prodesse poterit, imò impedit, & obesse debet, argument. l. si in fine, ff. quemad. seruis. amitt. vt supra relati probant, & Cra-

ueta consil. 680. n. 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 131. n. 49. Thuscus practica. lit. P, conclus. 521. & 522. & lit. I, conclus. 311. & nullo modo poterit ex titulo præscribere, qui cum eo non concedatur, quod præscribere intendit, ex eius inspectione constituitur in mala fide, l. fin. §. fin. autem, C. communia de legatis, l. quemadmodum, Cod. de Agriculis & censitis lib. 11. Dominicus consil. 96. num. 4. D. Molina dict. cap. 6. num. 66. ex Baldo, Mascardo, D. Lara, Garcia, Peregrino decif. Trevisana, Fontanella, Farinacio, & aliis plura adducit Molina Addit. ibi Osafcus decif. 101. num. 31. Surdus consil. 28. num. 76. Gratianus tom. 3. disceptationum cap. 441. num. 17. & plures ex prædictis Doctoribus inde suadent non exhibendum titulum ab eo, qui præscriptionem intendit, ne ex ipso excludatur, & cum in titulis prædecessorum, quæ exhibita à Comite de Villamediana appareat nouum augmentum de *las estafetas* non fuisse concessum, nec potuisse concedi, quia postea inductæ fuerunt, nulla præscriptio locum habet.

30 Nec etiam consuetudo interpretatiua, vel obseruantia subsequenter aliquod ius tribuere poterit, qui dissimiliter admissæ, & inductæ de *las estafetas*, vsquequò in toto Regno paucis abhinc annis omnino constituerentur, & idè nec consuetudinem, vel obseruantiam varietas inducere potuit, argum. l. nemo 166. §. temporaria, ff. de regulis iuris, Dec. consil. 8. n. 4. Crauet. consil. 313. n. 4. Surd. consil. 393. n. 22. Marefcot lib. 1. variarum, c. 101. n. 9. D. Ludouic. decif. 162. n. 8. vbi Beltramin. n. 15. Borrell. in summa decif. tit. 13. n. 28.

31 Et cū licentia, quæ fuit concessa, vt instituerentur Veredarij par *las estafetas*, esset facultatiua, nec consuetudinem, nec obseruantiam restrictiuam libertatis inducere valet, Abbas in c. ex parte, Astensis n. 6. de concess. Prab. Dec. vbi proximè, & consil. 175. n. 6. Surdus d. consil. 127. n. 81. D. Ludouicus vbi supra.

32 Præsertim, quia si aliquid obseruantia tribuere posset, in hoc casu solum respicit concessionem precariam respectu facultatis ad instituendas *las estafetas*, & siue precarium sit expressum, vel tacitum, contrariā voluntate concedentis reuocatur, l. 1. cum vulg. de precario, & Rex noster expressè hanc concessionem reuocauit ex suo decreto expedito die 24. Nouembris anno 1631.

33 Sed cū consuetudo, & obseruantia respiciat declarationem voluntatis, hæc debet fieri ab ipso, qui concessit, argum. l. heredes palam, §. si quid post, ff. de testament. l. si seruis plurimum, §. 3. §. ult. ff. de leg. 1. Decius consil. 51. num. 3. Simon de Præcis de interpretat. vlt. volunt. lib. 1. dub. 3. nu. 1. Mieres de maiorat. 1. part. quæst. 44. num. 89. Thuscus lit. D, conclus. 91. Boerius decif. 172. n. 2. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 1. num. 1.

34 Et idè declaratio concessionum, quas Rex fecerit ad eum pertinere debet, l. fin. C. de legibus, c. cum venissent, vbi Doctores de iudiciis, l. 4. tit. 33. part. 7. & expressè probatur l. 27. tit. 18. part. 3. vnde nihil consuetudo & obseruantia partis ad declarationem poterit prodesse.

35 Maximè, quia ea non potest operari in præiudicium tertij, Castrensis in d. §. si quid post, n. 4. lib. 1. consil. 338. ad finem, Decius consil. 114. n. 4. Craueta consil. 282. n. 6. Surdus consil. 192. num. 31. & decif. 29. num. 6. Decius consil. 3. n. 44. D. Ludouic. decif. 375. n. 10. Mantica de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 1. tit. 15. num. 9. Angelus, Giurba, Barbosa, & Fontanella, quos ego retuli 1. part. decif. Granatens. 33. c. 59. idè non oportet in præiudicium Regalis Patrimonij & successorum in Regno operari.

36 Hæc sunt fundamenta hucusque à sapientissimis fiscalibus expensa, doctissimis allegationibus exonerata, quibus vt respondeant, vltro digladiantur Ad-uocati partis aduersæ, & lato calamo, quia eis crescit præmium ex ingenti volumine plura latissimè scripserunt, ego verò aliter quàm sapientes fisci Patroni pro Rege aduocationem suscipio (forte non adeo certè, & solitè vt illi) verum, vt quando casus euenerit, possint corrigere, & si quid eis videbitur causâ conuenire, rectius expendere, quod in hoc casu ex disquisitione facti (illis subtracti) proponam iudicium, & breuiter facti speciem, vt meæ sententiæ fundamentum præmitto.

37 Notandū igitur est huius muneris Cursoris Generalis concessionem factam fuisse Francisco Tassio dum viueret, & postea Simoni Tassio ex fratre nepoti similis concessio facta fuit, quæ Casarangustæ die 28. Augusti anno 1518. Domina Regina Ioanna & Imperator Carolus V. eius filius reuocarunt annullando titulum & privilegium, quod solum Simoni concessum fuerat, & aliam concessionem fecerunt, quâ decretum, vt concessio, quæ fuit facta Simoni communis esset, eoque munere simul fruerentur idem Simon, & eius fratres, omnes nepotes ex fratre Francisco qui erant Baptista Mafæus, & ipse Simon Tassius, eâ addidit conditione, vt vnus solus munus exerceat & primus esset Baptista, & ex illius absentia vel morte succederet Mafæus, & post vtriusque mortem, & defectum in exercitio, officij succederet Simon, & in ea concessione expressè excluduntur filij illorum, & vocatur frater qui superueneret, vt constat ex d. rescript. in princip. ibi: Por haçer merced à vos Baptista de Tassis, y Mateo de Tassis, y Simon de Tassis, & iterum eis verbis: *contanto que quando vos el dicho Baptista de Tassis estubieredes en esta Corte vos vscis, y firuais el dicho officio, y quando estubieredes ausente lo firua el dicho Mafæo de Tassis, y en ausencia vuestra, y fua, lo firua el dicho Simon de Tassis, y de esta manera, el que de vos otros mas larga mente viuere.*

38 Et cum munus exerceat Baptista, quasi primo loco nominatus, in eius vita decessit Mafæus, & cum adhuc viueret Simon, qui vsque ad annum 1562. vixit, vt constat ex eius testamēto Mediolani facto, ex testimonio, quod vidi sepultum fuisse in Ecclesia maiori, quæ dicitur, *del Domo* in Mediolano vrbe, adhuc igitur viuente Simone Baptista anno 1539. eo prætextu, quia ægrotus, & ex eius impedimentis Raymundus filius Baptistæ plusquam sex annis eius nomine officium exercuerat, non referens viuere Simonem, eique munus concessum post vitam Baptistæ, iste vt filio suo Raymundo concessionem impetraret, quasi absolutè ad illum pertineret, petiit à Domino Imperatore, vt ex tunc propter prædicta infirmitatis impedimenta Raymundus filius munus exerceat & post eius mortē, scilicet Baptistæ patris suo proprio nomine, & iure obtinere posset, quod ita concessum fuit, in qua concessione nulla facta fuit derogatio, aut metio iuris antea Simoni adquisiti, imò potius Baptista, & Raymūdus solum petierunt à Domino Imperatore, vt munus concederetur eo modo, quo habebat Baptista eius pater, & ita, & non aliter concessum, vt constat ex eodē rescripto Matrini expedito die 8 Nouembris anni 1539. sub rescripto Ioannis Vasq. de Molin. ibi: *Fuèssemos seruido proouer, y haçer merced del en la manera, y secon ello auia tenido à vos Raymundo de Tassis su hijo, & postea in concessione, eis verbis: en lugar del dicho vuestro padre, y de la manera, que ello a tenido, & iterum ibi: Os damos el mismo poder y facultad que el di-*

ho vuestro padre tenia para vsur, y exercer el dicho officio.

Postea Philippus II. anno 1556. rescriptum expedit Antuerpiæ die 27. Februarij anno 1556. sub rescriptum à Francisco de Erasso eius Secretario, quo D. Ioanni de Tassis filio Raymundi, & nepoti Baptistæ officium Cursoris publici concessit, & multoties repetit illud concedere secundum ius, quod eius auus Baptista, & pater Raymundus obtinuerunt, ibi: *En que estubo el dicho vuestro abuelo y esta el dicho vuestro padre, & iterum ibi: segun y de la manera, y forma que dicho vuestro padre y aquello.* Et rursus eis verbis: *Os damos el mismo poder y facultad que el dicho vuestro padre y aquello tenian, para vsar, y exercer el dicho officio,* quo tempore notandum adhuc viuere Simonem eo anno 1556. quia non decessit vsque annum 1562. vt animaduertimus.

Præterea huius concessionis prorogatio petita à domino Ioanne de Tassis primo Comite de Villamediana, & à secūdo Comite, & ex rescriptis expeditis à Rege Philippo III. Domino nostro die 4. Decembr. 1598. & die 20. Octobr. anno 1607. vt ampliatio harum concessionum fieret, & in ampliatioe semper, & multoties repetitio fit, vt eo modo, quo parentes, auus & illius prædecessores officium obtinuerunt, illud ius ad duas vitas prorogant, quæ cum hodie durent, inde possessionem huius officij obtinet Comes de Villamediana.

Primo, hac facti relatione præmissa pro Rege, & nullitate concessionis huius officij facit: nam iuxta prædicta priuilegium & titulum anni 1518. Simoni duo iura circa id officium competere videntur; alterum, vt absentibus, vel impeditis fratribus munus Cursoris maioris Simon exerceat, aliud, vt fratribus deficientibus, & mortuis proprio Simonis pro vita esset officium, & idem quod Simoni competeat, vt siue fratres essent impediti, muneris fungeretur, vel eis deficientibus proprium adhuc viuente Simone haberet, concessum fuit anno 1539. Raymundo, vt pro impedimentis Baptistæ patris munus exerceat, & illo mortuo iure proprio haberet, quo casu nullitas notoria rescripti inducitur ex l. fin. C. de locatione prædiorum civilium lib. 11. vbi quamuis Princeps faciat secundam concessionem motu proprio, non præiudicat ei, qui habuerit titulum anteriorem.

Inuat Textus in c. Abbate sane, §. pro parte, de re iudicat. lib. 6. iuncta gloss. verbo pro parte, quasi in cōcessione Regis solum concessum videatur, quod ipse Rex possidebat, arg. l. si fundum, ff. de fundo dotali, & vt notarunt Ancharan. Dominic. & Perusin. in d. c. Abbate, & secundus donatarius Regis Aragonum (id est Monasterium de Bonofac) rectè excipiebat contra primos donatarios, quibus donatio Caltri de Rossellis facta tempore, quo erat apud Sariacenos, nec in dominio Regis fuit, vt tempore secundæ donationis, quasi Rex, quod non habet, donare non possit, & solum donatio procedat in eo quod possidet, tunc primus donatarius præferatur, cum solum absolutio sequeretur in eo textu, quia causam proximam donationis ad vindicationem non expressit.

Facit Textus iunctis, quæ ibi notant Doctores in c. Capitulum sanctæ Crucis 30. de rescriptis secundum intellectum Abbatis antiqui Collectarij, Zabarella, Anchar. Innoc. Ioann. Andr. Buttr. Felin. & aliorum, vbi præfertur primus, cui de beneficio prouisit Pontifex, & prius prouisum esse præferendum semper posteriori, ex Rip. Menoch. & Rotæ decisionibus probauit Augustin. Barbof. in collectanea eius textus, num. 6.

Condu

44 Conducunt verba Textus in capite, cum olim 12. de sententia, & re iudicata, ibi: *Ipsim Archidiaconatum contra suam pronuinciationem contulit, sicut credidimus, circumuentus.* Vnde colligunt Innocent. Bellamera, Ioan. Andr. Imol. Panormit. Annan. Hortens. Felin. & reliqui Ordinarij declaratione & concessione in fauorem alicuius facta, secundam inuvalidam censerit, quando prima expressè non reuocatur, & confirmat Bart. doctrina in l. quod inffit de re iudicata, quam sequuntur laion ibi n. 51. Alex. n. 39. Rip. n. 48. & alij, vt quamuis Iudex potest interlocutoriam sententiam reuocare, nihilominus in dubio, si proferat secundam contrariam primæ, non censetur prima reuocata, cuius in secunda mentionem non fecit, adde Roderic. Suar alleg. 9. n. 8. & alleg. 28. n. 11.

45 Vnde Bald. in l. qua ex relationibus notabili, 3. C. de legibus tradit, si Princeps concessit alicui Castrum, & alius illud impetrauerit secundam concessionem nullam esse & obreptitiam ex l. si que loca, C. de fundis, & saltibus rei Dominica lib. 11. vbi sequitur Castrenf. & Fulgos. idem Bald. in c. licet causam, colum. 3. versic. sed quæro, quod sit duo, de probationibus, ex Textu in authentico, vt exactione instante dotis, §. his igitur, & idem Bald. in l. de pace Constantia, c. 1. versic. amplius consueuerunt, verbo detrimendum, & lib. 1. consil. 327. n. 4. Romantis consil. 298. Rolandus à Valle vol. 1. consil. 2. num. 149. Decius consil. 588. n. 19. Ferret. lib. 1. consil. 6. Aymon Craueta consil. 295. num. 3. Traquellus de nobilitate cap. 37. n. m. 50. qui omnes tradunt nullitatem secundæ concessionis procedere ex præsumptione iuris, & de iure, ita vt non admittatur probatio in contrarium.

46 Et tanquam in re notoria possit pronuciari nullitas secundæ tituli tenuerunt Innocent. in c. qua in Ecclesiis, de constitutionibus, vbi Panormit. n. 2. Felin. n. 66. Bald. lib. 3. consil. 279. incipit. pridie, Castr. in l. 2. n. C. de legibus, Dec. consil. 588. incipit. viso pundo, n. 12.

47 Secundo, etiam in hoc casu Rex noster faceret secundam concessionem Raymundo factam motu proprio, adhuc non censetur reuocata prima, quæ Simoni erat facta, nisi expressè eius fieret derogatio, Felin. in d. c. cum olim, columna 2. vers. amplia secundo, de re iudicata, Mandosius ad regulas Cancellarij, reg. 17. q. 1. num. 1. Ialon in l. fin. n. 13. ff. de pactis, Alciat. regul. 3. præsumptione 12. Corsetus de potestate Regia, verbo Princeps, versic. Princeps concessit, Mandosius in addit. ad consil. 198. Romani, ibi: circa præmissa.

48 Et quamuis Princeps declaret facere secundam concessionem ex certâ scientiâ, adhuc primæ concessionis præiudicium non fit, vt ius adimatur eam habenti quia requiritur specialis derogatio præcedentis concessionis Bart. in l. fin. Cod. si contra ius vel utilitatem publicam, c. dudum, de privilegijs, Berouius vol. 3. consil. 144. numero 13. Grammaticus decis. 66. num. 23. & 30. & tradit indubitatum esse, quando concessio fit ad instantiam partis, vt in nostro casu.

49 Et in privilegijs secundum non valere contra primum, nisi expressè primum reuocetur c. veniens, 19. de prescript. ibi: *Non obstante privilegio Clementis Papa, per quod privilegijs suorum prædecessorum non extirrit derogatum, cum de ipsis nullam fecerit mentionem. c. 1. de rescript. vbi Dec. n. 9. Felin. in c. accedentes, columna vltima, de prescript. l. Decurionibus, C. de silentiarijs, lib. 12. Soc. vol. 2. consil. 225. columna 5. Suar. allegatione 9. n. 8. & allegat. 28. n. 10.*

Ratio est quia ex præiudicio tertij præsumitur importunitas vel subreptio l. 1. C. de petit. bonor. sublati, & etiam dolus, d. c. cum olim de re iudicata ibi: *circumuentus*, faciunt quæ notauit Aymon Crauet. consil. 68. n. 11. Alexander. consil. 93. n. 6. vers. non obstat, libro sexto, Mascard. conel. 1065. n. 9. Perez de Mierez de maiorat. 1. p. q. 9. n. 7. & Principem nunquam velle aut præsumi præiudicium inferre iuri tertio quæsitio certissimum est, l. 2. §. si quis à Principe, ff. de quid in loco publico libere à Zenone, C. de quadriens. præscript. l. quod si minor. §. sacula, ff. de minoribus ex Rolando, Brun. à Sole, & alijs Mastrillus ad indultum, c. 22. num. 30.

Tertio, quia manifestè apparet in hoc casu non inisse Principem aliquid concedere Raymundo, quando Simon viueret (vt verè tunc vivebat) quia noluit aliud ius Raymundo concedere, quam quod eius Pater Baptista habebat, vel quod illius morte vaceret, & idem, vt animaduertimus, repetitum fuit in cōcessione facta D. Ioanni Tassio filio Raymundi, & nepoti Baptistæ anno 1556. quo tempore adhuc vivebat Simon, & cum viuente Simone, officium non vaceret nihil datum nonsendum est, quia nullæ sunt concessionis quæ nondum vacant, c. 2. de concessione præbende, c. de testanda eodem titulo, in 6. Rebuff. ad leges Gallicas tit. vt benef. ante vacat art. 1. gloss. 1.

Et ex beneficijs ad officia valet argumentum Bart. in l. 2. de optione legata, Socin. vol. 1. consil. 53. Lucas de Peña in l. amonias C. de erog. milit. anon. quos refert Palac. Rub. in rubrica de donat. inter vir. 6. vbi pro eadem re adducit Abbatem, Gregor. Lop. gloss. fin. l. 1. tit. 5. p. 5. Ioan. Faber leg. nemo, C. de officio Assessor. Gutier. lib. 2. Canon. c. 15. n. 22. & ex Pinell. & Rebuff. Cabed. 2. p. decis. 20. n. 1. ex Socin. & alijs idem Cabed. dec. 91. n. 4. d. 2. p. ex Mandos. Paul. Fufc. Olinan. & Pereir. Augustin. Barbof. locorum communium loco, 14. & 76.

Sed etiam prohibentur concessiones, quando officia vacauerint, l. 2. §. tit. 10. lib. 5. Recop. l. 3. tit. 3. lib. 7. recop. ex ratione legis finalis, C. de pactis, quia datur votum captandæ mortis, & facit quod quamuis officium ad placitum concederet Princeps, sine iusta causa illud adimere non poterat, præcipuè cum ex causa onerosa officium, dum Simon vixisset ei sit concessum, Bolognet. consil. 2. num. 13. Guilelmus Benedictus in c. Rainancius, verb. duas habens filias, n. 44. de testamentis, Boer. decis. 149. Callaneus, consuet. Burg. Rub. 1. §. 6. num. 82. & in Catalogo, 7. p. consideratione, 33. versic. Olim Boer. de auctoritate magni consilij, num. 154. Pinell. rubrica, C. de rescind. 1. part. num. 31. Burg. de Paz consil. 21. Auendaño 1. p. cap. 3. num. 4. Padilla in l. cum quis, num. 24. C. de iuris, & facti ignorantia, Matienzo l. 6. tit. 10. lib. 5. & in dialog. Relat. 4. part. c. 12. Mieres de maior. 4. p. quæst. 10. num. 6.

Et ita Simonis ius variari non potest, nec adimi veniente casu, Molin. lib. 3. de primog. cap. 6. num. 37. Gomezio in regula de non tollendo iure quæsitio quæst. 4. & ibi Mandosius quæst. 2. num. 4. Gabriel lib. 3. de iure quæsitio, conclus. 1. & 7. & huic rei conuenit, quod nuper tradidimus non posse adimere, aut nolle Principem ius quæsitum tertio, & vltius probat Nat. consil. 524. n. 27. Cephalus consil. 183. n. 102. Menoch. consil. 75. num. 64. Rubens consil. 147. Albrandinus lib. 1. consil. 1. num. 203. Romanus consil. 436. Ioannes Francisc. Ponte consil. 55. n. & consil. 49. n. 35.

Vnde non potuit officiū adimi Simoni, & concedi Raymundo, etiā quocunque prætextu senectutis,

agrito

ægritudinum, vel occupationum Baptistæ, Flamin. Paris. lib. 2. de resignatione beneficiorum, quæst. 9. 10. & q. 18. & 22. Petr. Gregor. lib. 17. Syntag. iuris cap. 17. num. 15.

56 *Quartò*, non potuit ulterius Raymundus renunciare in fauorem D. Ioanni Tassis, eius filij, quia velut introfuit nullum ius habebat, Flaminus Parisius ubi proximè, lib. 3. q. 1. n. 40. Paul Paris. ubi proximè vol. 4. conf. 47. n. 32.

57 Nec etiam licet expressè consentiret Simon, qui nunquam consentit, quia absens erat in vrbe Mediolani, & nunquam huius rei notitiam habuit nihilque magis contrarium voluntati, & consensui, quam ignorantia & error, si per errorem, ff. de iurisdictione omnium Iudicum, & ultra ordinarios, ibi Soc. regul. 262. & 263. Duenas regul. 145. & regul. 146. Francisc. Marc. decis. Delphinatus decis. 419. Francis decis. 417. & 519. licet in hoc casu consensus non deficeret, sed verè adesset, adhuc tamen ius concessionis non pendet ex patris voluntate, sed Principis, qui non concessit, Innocent in c. cum olim, de re indicata, ubi Panormit. n. 19. Socin. conf. 115. num. 1. ex quo procedit, vt præferatur primus, id est, Simon cui Princeps concessit, nec possit nocere secunda gratia.

58 Nam quamuis ex secunda fieret traditio, adhuc prima præferenda d. cap. Capitulum sanctæ Crucis de rescript. Romanus d. conf. 298. n. 2. Gozadinus conf. 14. n. 19. & ita limitanda regula legis, quoties, Cod. de rei vindicatione, vt per Iasonem ibi, num. 7. lib. 1. conf. 27. n. 1. non ex eo, quod aliqui censuerunt, quod ex sola donatione Principis dominium transferatur, vt Grammat. decis. 59. n. 20. Tiraq. de nobilitate, cap. 37. n. 57. Gozadin. conf. 14. num. 13. quia id dubium esse tradit Couar. lib. 2. variar. c. 19. n. 3. sed ex eo, quia cum secunda gratia sine dubio, vt subreptitia nulla omnino censenda, & illè, cui traditio fit, etiam si habeat possessionem, tamen sine titulo inuenitur, & idè præferendus est primus, qui habet primam concessionem, & ex ea verum titulum, c. fin. de sponsa duorum.

59 Ex quo quamuis, qui habet verum titulum à Principe, si ea res, quæ titulo continetur, in controuersiam deducatur, non possit conueniri, sed qui habet interesse, si scum conuenire oportet, § fin. instit. de usufruct. l. bene à Zenone, C. de quadriennijs præscriptione; tamè si titulus sit inualidus propter dolum & subreptionem directo conueniri potest, qui titulum habet, c. Abbate, §. pro parte autem, de re indicata lib. 6. Curtius Iunior consil. 143. num. 7. Roman. consil. 298. num. 1. & quando aliquis dolus, error, vel fraus intercedit, limitandam reg. dict. l. bene à Zenone, tulerunt Peregrinus de iure fisci, lib. 6. tit. de vendit. fiscal. num. 16. vers. secundo limita, quando Princeps, Caldas Pereira de emptione & venditione, cap. 12. n. 13. ex Baldo, Gabriele, Hondedeo, Gregorio Lopezio, & alijs D. Castillo 2. tom. controuers. c. 5. num. 6.

60 *Quintò*, quia vt iam prædiximus, & alibi latè probauimus allegatione 86. concessionem factæ Raymundo, & domino Ioanni Tassio propter subreptionem, de qua dubitari non potest, sunt nullæ omnino, etiam si subreptio fuerit ex ignorantia, & facto alieno, cap. si super gratia de officio delegati in 6 Beroius vol. 1. conf. 50. n. 72. Ruin. vol. 1. conf. 21. n. 13. Neuzanus inter consilia Bruni consil. 12. Tiberius Decian. vol. 1. consil. 18. num. 379. Capitiu. decis. 32. num. 13.

61 Quia, cum nullitas concessionis procedat, si non fiat relatio eius, quod posset mouere concedentem,

vt non concederet, vel difficilius concederet, quamuis dicatur, etiam si exprimeretur, adhuc faciendam concessionem, c. postulasti, vbi Panormit & alij c. super litteris, vbi gloss. de rescript. Roman. conf. 326. nu. 11. Crauet. vol. 4. conf. 296. & conf. 963. n. 25. Gozadino conf. 6. n. 6. Dec. conf. 441. n. 19. & conf. 580. & 602. n. 19. Lopus alleg. 89. Beroius vol. 1. conf. 88. n. 2. Idè non exprimere concessionem factam Simoni post Baptistam, quod ignorare non posset, cum possideret ex titulo, vbi id continebatur, necessariò gratiam nullam reddidit ex supra notatis, & c. 1. & 2. de filiis Presbyterorum, Beroius & alij, quos retuli allegat. 86. n. 4. Et idè licet dicatur ignorasse Baptistam viuere fratrem Simonem, deberet exprimere concessionem Simoni factam, quia tunc Princeps necessariò decernere debebat quærendum esse de morte Simonis, cuius concessionem, & iuri nunquam velle præiudicium inferre, iam prædiximus.

Sed etiam si consentiret Simon adhuc nihil prodesset Raymundo, quia vt notauimus, gratia non pendet ex voluntate partis cui conceditur, sed ex Principe, Innocent. Panormit. & Soc. supra adductis adde Crauetam, vol. 4. conf. 592. n. 69. quanto magis quando non censensit Simon, & ignorans fuit ius ipsius eludi.

Tum & relatio & petitio Baptistæ, vt Raymundo eius filio officium conferretur, idè facta fuit, vt concessio fieret, vt ille habebat, & idè non solum fuit subreptio, tacens veritatem & vitam Simonis, cui post Baptistam competebar officium, sed etiam obreptio, exprimens falsum; nam cum peteret officium filio Raymundo, vt ille habebat, affirmavit filium officium habere, quod impossibile erat, quia post mortem Baptistæ ad eius fratrem Simonem pertinebat & quando aliquid conceditur pluribus cum clausula, vt qui supervixerit, illud habeat, tunc in illis verbis censetur expressum, filios vel hæredes præmorientis excludi per supervenientem, Gloss. notabilis in l. qui plures, 1. verbo ad superstites, ff. de vulgari. gloss. penult. in l. Lucius, 78. §. Pater puerum, ff. ad Trebellianum, l. hæredes, mei, §. fin. ff. eod. vbi Cuman. & Alex. Anton. Gabriel lib. 3. commun. cum titulo de fideiusorib. concl. 3. n. 8. Peregr. de fideicommiss. art. 14. n. 28.

Sed etiam fraus Baptistæ ex eo colligitur, quia vt officium eius filio daretur, relationem Principi fecit, Raymundum eius filium ex eius infirmitate & impedimentis officium exercere, quo casu Simonis expressè competebar; nam illi datum erat in absentia Raymundi, quæ extendi debet ad ægritudinem, & quodcunque impedimentum iuxta doctrinam Bart. in l. 1. ff. de officio eius. & ex Federic. de Senis consilio 114. & conf. 230. n. 2. vt in delegato adnotato, & alijs Tusch. Practic. lit. A. concl. 23. n. 10. & 11. l. aut si valetudinem, ff. de procurat. l. si longius in princip. ff. de iudicijs, Bart. Socin. conf. 153. Menoch. conf. 99. n. 51.

Sextò, decepit etiam Principem Baptistam in eo quod relationem fecit, vt Raymundo officium concederetur officium esse trium, & rectè potuit credere Princeps pro parte Baptistæ Patris ad filium Raymundum officium transferri posse, l. 1. c. si liberalitatis imperialis, Soc. lib. 10. Guillem. Benedic. in c. Rainuncius verbo, & uxorem nomine Adelasiam, n. 804.

Septimò, quia vt apparet ex eis quæ notauimus, post mortem Baptistæ plenè totū officium ad Simonem pertinebat, & nullo modo potuit à Raymundo obtineri, etiam si vacaret maximè quia officium non vacauit

vacauit, & licet vacauerit exprimenda erat forma vacationis, quia id posset mouere Principem, vt concederet, vel non, c. susceptum de rescriptis in 6 l. ea 121. §. in insulam de verb. obligat. Selua de beneficijs, 3 p. q. 12. n. 72. Rebuff. in praxi benefical. de public. resignatio gloss. 3. n. 1. Didaeus Perez gloss. 1. columna 2. post medium in l. 1. tit. 9. lib. 8. ordinam. & ulterius ibidem gloss. 5. Thomas Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 21. n. 35. & seq. Azeued. conf. 14. n. 19. Barbof. in collectanea, d. c. susceptum, & in hoc casu Raymundo potuisset officium concedi duæ vacationes erant necessariae, alia per Baptistam, & altera per Simonem, & expressæ nullo modo fuerunt, cum à Principe Baptistam petiit officium, vt Raymundo concederetur.

67 *Octauò* quia cum nullū ius competere Baptistæ in hoc officio in casu infirmitatis aut impedimenti, quia exercitium in totum his casibus translatum in Simonem, & post mortem Baptistæ officium in proprietate Simoni concessum nihil videtur datum Raymundo, cui solum ius quod pater eius habebat concessum fuit iuxta verba titularum, quæ supra expendimus num. 37. 38. & 39. & probatur, l. pro vt quisque, ff. de solutione, c. quamuis, 8. iuncta gloss. verbo, Euocandi, de officio ordin. lib. 6. Bartol. in extraneanti ad reprimendam, verb. prout, num. 2. Vulpeius in præpositionibus, & aduerbijs, dictione, prout, num. 2.

68 Et in terminis quando concessio facta vel privilegium datum cum relatione ad ius alterius, non possit operari ultra quod ille habebat ex Bart. Dyn. Dec. Felin. & Aretin. Cabed. 2. p. decis. 95. n. 9. Marc. Anton. Eugen. lib. 1. conf. 92. n. 18. & 19. ex Abbat. Innoc. Iason & alijs Azeued. conf. 36. n. 2. ex Marant. Alexandr. Ruin. Menoch. Gozadin. Surd. Gratian. & alijs innumeris Augustin. Barbof. de dictionibus vsu frequentibus dictione 296. 358. Alex. Raudensis lib. 1. variarum resolut. c. 38. num. 36. & c. 64. n. 31. & omnes tenuerunt dictiones, secundum prout, sicut, & similes esse relatiuas, vt restringantur ad terminum relatum.

69 Præsertim quando constat de modo eius & forma, & omnimodam similitudinem inducunt Hondedeus vol. 2. conf. 86. n. 54. Tiraquell. de iure primog. q. 4. c. 30. Menoch. conf. 232. n. 22. Dec. volum. 2. conf. 9. n. 16. Socin. vol. 1. conf. 68. n. 34. & virtutem termini ad quem æquiparari, & transfundi in terminum æquiparatum, probat Marta de clausulis, 1. p. clausula 51. n. 2. qui eo casu, quando constat de modo, & forma secundum quam Titius possedit, tunc concessio facta secundum ius quod ille habebat, debet restringi, & limitari, quod maximè congruit nostræ quæstioni, in qua apertè constat post Baptistæ mortem nullum ius remanere vno Simone, ac perinde concessionem factam filio Baptistæ, & eius nepoti vt pater, & auus habebant nullum ius tribuere.

70 *Nonò* in omnibus dispositionibus ex contractu, testamento, privilegijs, vel concessionibus si relatio fiat ad illud quod est nullius momenti redditur factum quasi in rerum natura non sit, vt in specie, l. seruis legatus 108. §. qui quinque, ff. de legatis 1. vbi cum quinque in arca haberet, decem quæ in arca habebat legauit testator, in alijs quinque quæ ibi non sunt nullum est legatum, & comprobatur l. 18. tit. 9. partit. 6. vbi Greg. Lop. gloss. 1. si nihil inuenirentur in arca, nullius momenti in totum dispositionem censi.

71 Quod melius comprobatur ex l. 1. §. sed etsi dotem, ff. de dote præleg. vbi si maritus dotem prælegauerit mulieri, quæ licet ei dotem promiserat, tamen nihil Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

amplius dederat quàm liberatio obligationis ex legato consequi potuit, quia cum dotem non traderet ad eius recuperationem, nullum ius habebat mulier, & confirmat I. C. eo textu, eis verbis: *Nam etsi quis ita legauerit, centum quæ in arca habeo, aut quæ ille apud me deposuit, si nulla sint, nihil deberi constat.*

Et probatur l. qui plures, 18. ff. de usufruct. legato, vbi qui plures habebat libertos, habitationem relinquit eis quos codicillis designasset, postea nullis designatis tradit Iurifconsultus: *Respondi, si Patro: us qui designaturum personas libertorum pollicitus est, nullum postea designauit, legatum habitationis perfectum esse non videri non existente cui datum intelligi possit; vt idem usurpari possit in hoc casu, vt non existente iure Baptistæ & Raymundi, viuentis Simone, nihil in privilegio datum intelligi possit.*

Facit l. si ita, 126. ff. de verb. obligat. vbi qui stipulatus hanc summam centum aureorum, quærendum non esset tradit I. C. an ea adiectio faciat conditionalem stipulationem ex ratione ibi: *Quoniam si centum non sint, stipulatio nulla est.*

Nec obstat l. Lucius 88. §. quisquis, 10. ff. de legat. 2. vbi qui legauit summam, quæ apud eum erat deposita, vel quæ debebat, etsi nec deposita, nec debita traditur, etsi peti non possit actione, quasi ex debito, poterit tamen ex fideicommissio peti, quia ommissa solutione Pacij cent. 6. q. 32. qui distinguit inter legata & fideicommissa, cum Osuald. ad Donellum, lib. 8. comment. c. 14. in not. lit. E, nota in d. §. quisquis, non fuisse factam restrictionem ad locum, vel relationem factam, vt in dictis iuribus & nostro casu, & ibi verè depositum fuisse, sed solum adiectam falsam demonstrationem quoad debitum, quæ non nocet dispositioni iuxta vulgata, & rectè probat Donell. d. c. 14.

Vnde cum in nostra specie secundum privilegium, & quæ ulterius concessa se referant ad primum, videtur inesse ius primi privilegij, in secundo & vltioribus, arg. l. si Prator, §. si Index, ff. de re iudic. ibi: *Perinde est ac si quantitatem nominauerit, quæ testamento vel codicillis relicta est. vbi Alex. & Ripa n. 1. l. omnes, C. de præscript. triginta vel quadr. annor. eis verbis: Tanquam si per hanc legem specialiter & nominatim fuissent enumeratae; tunc enim quasi scriptura & privilegium ad quod refertur, inesse videtur duobus quasi capitibus legis connexis, vt traditur in l. Gallus, §. ille casus, ff. de liberis & posthumis; ita privilegium & concessio referens accipienda, iuxta quæ notarunt Bald. lib. 5. conf. 212. Alex. lib. 4. conf. 35. n. 8. Tiraq. post leg. communibales, gloss. 7. n. 182. Perez de fideicommiss. articul. 16. n. 111. ex pluribus Calazate conf. 47. n. 68. & conf. 56. per totum, Molin. lib. 34. de primog. c. 5. n. 65. Molin. de ritu nuptiarum, libro 3. q. 24. n. 295. multis vt solet D. Castill. lib. 4. controu. c. 43. per totum.*

Quod adeo procedit, vt si dispositio, vel concessio ad aliam referat, & relata non appareat, nullius momenti existat concessio referens, vt post Bart. Bald. Alex. Iason. Cagnol. Roland. Sebastianum Medicis, Aluaradam. Beccium, Prætis, Surd. & alios probauit idem D. Castill. ubi proximè, n. 35. quasi nihil sit, in quo dispositio procedat, non apparente relato, ita privilegium datum Raymundo, & eius filio D. Ioanni Tassio, vt officium haberet, vt pater, & eius auus Baptistam habuerunt, cum ex concessione appareat, nihil viuentis Simone habuisse, nullum poterit effectum operari.

Et in privilegijs, quæ ad instar conceduntur, vt in nostro casu propter relatum referens restringi, & limitari ex Felin. Abbat. Paris. Cochier. Mandosio, Suarez,

Suarez, & alii probant Augustin. Baulos. de clausulis vsu frequen. clausula 5. & addenda quæ ex Cladrado, Castrenf. Bald. Roman. & aliis notavit Thuse. practicarum, lit. P. concl. 763. per totam, vbi n. 2. addit, quando fit extensio privilegij de vna persona ad aliam, vt in præfenti, eandem vim habet in illo ad quem fit extensio, quam habebat in primo, & comprobatur ex Geminiano consil. 56. in principio.

78 In terminis notavit Felin. in c. ex parte el. 1. n. 17. de rescriptis. privilegium adinstar alterius nihil operari posse, si in alio nihil continetur, vel illud non appareat, & adducit Abbatem in c. super specula, ne Clerici, vel Monachi, & ex doctrina Bartoli in l. eos. ff. ad leg. Cornelianam de falsis, & in l. in. C. de re iudic. qui loquitur in teste, qui deponit, prout alius dixi, si nihil dixerat antea, nullius effectus esse testimonium ex Bald. in l. 2. C. de error. Aduocat. si quis dixerit, confiteor, prout tali instrumento continetur, & in eo nihil sit ad propositum, non dicitur aliquid confessus, ex Lupo & aliis confirmat Felin. ibi.

79 Decimo, nam cum sine dubio officij concessio Raymundo facta ad eius vitam nulla fuit ex prædictis, ita similiter omnes concessiones postea Joanni Tarso, & aliis factæ similiter nullitatem continent, tum quia à primordio tituli posterior debet formari euentus l. 1. C. de imponenda lucretina descriptione lib. 10. l. quadam mulier. 76. vbi Gloss. & Doctores ff. de rei vindicatione, Baldus in l. si certis annis, n. 8. in fine, C. de pactis, Craueta consil. 624. n. 9. Surdus consil. 221. num. 29. Cephalus consil. 9. num. 26. & consil. 198. n. 12. Mascard. de probation. conclus. 1202. per totam.

80 Et sequentes concessiones fuerunt prorogationes primæ, & ideo nullitas eius in prorogationes influere debet, quia vnū & idem officium censetur prorogatum cum primo concessio, Bart. in leg. dies cautionis, n. 3. ff. de damno infecto, vbi Castrensis num. 2. Natt. consil. 57. num. 3. Ponte de Potest. Proregis tit. 1. c. de potestate substituendi, n. 6. & 7. Et initium semper attendendum est, l. quidquid, ff. de donat. leg. clam possidere in principio, ff. de acquir. possess. Flaminius Parisius de resignatione lib. 3. quæst. 1. n. 4. Alexand. in leg. si filius, ff. de verb. oblig. Baldus in l. ea demum, Cod. de collat. Imola in l. si seruus, §. fin. ff. de stipul. seruor.

81 Quod maximè procedit, quoties officium concessum fuit tribus fratribus, quia tunc concessiones tot existimantur, quot personæ quibus factæ fuerunt, leg. si adrogator, versic. penult. ff. de adopt. l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulgari, leg. vnum ex familia, §. si de Falcidia, ff. de leg. 2. l. quoties, Cod. de donat. quæ sub modo, Gregor Lopez in l. 2. tit. 13. partit. 2. glossa, verbo omenaje, Rodericus Suarez in questione maioratus, num. 18. Tellus Fernandez in l. 27. Tauri, n. 1. & 2. Capituli decif. 121. num. 9. Boherius decif. 150. n. 8. & 9.

82 Undecimo, non poterit conualescere nullitas tituli Raymundi, eo quod Simon negligens fuisset in exequenda primâ concessione ei factâ, quasi inde tacitus consensus desumeretur, quia ex doctrina Abbatis in c. Capitulum, n. 3. de rescriptis, vbi Felinus n. 5. quos sequitur Grammatic. consil. 6. n. 4. si duæ gratiæ impetrarentur circa idem corpus, vt in hoc casu, secundam censerit nullam, & subreptitiam, similiter procedere, vt etiam propter negligentiam impetrantis primam, non conualescat secunda, l. quod ab initio, de regulis iuris, cap. auditis de electione, Dec. consilio 144. n. 2. Mandosius reg. Cancellaria 21.

9. 10. n. 6. vbi etiam Rebuff. n. 64. Grammatic. d. n. 4. & in notabili casu, Aluarotus c. 1. §. moribus tituli si de fundo fuerit contentio, iuxta quorum sententiam explicandi sunt Textus in c. plerumque de rescriptis, c. si Clericus de prebendis in 6. qui adduci possent, vt secunda gratia subreptitia conualescat, si qui primâ gratiam obtinuerat, negligens fuerit in petendo eius executionem.

Et ultra quam in hoc casu nullus tacitus, vel expressus consensus fuit, & ex eo, vt animaduertimus, non pendet concessionis effectus, sed ex Principis gratia, etiam notandum valorem tituli non considerari ex tempore futuro, sed ex præfenti concessionis, c. constitutus 19. de rescriptis, c. gratia, c. si eo tempore de rescriptis in 6. Mandosius reg. 18. Cancellaria 9. 12. num. 15.

Et tacitus consensus absque expressâ Simonis renunciatione coram Principe nullum poterat effectum fortiri, vt officium Raymundo concederetur, Castibor. decif. 2. n. 3. tit. de renunciatione Flamin. lib. 7. q. 9. & lib. 10. q. 2. n. 10.

Nec obstabat c. tit. de eo qui finem fec. agnat. & §. præterea, iuncta glossa, tit. quibus modis feudum amittitur, c. Titius, tit. si de fundo fuerit controversia, vbi videtur ex refutatione & consensu eius qui feudum habet ad sequentem, cui concessum posse transire, quia ultra quam diuersè procedit in feudo vbi prima inuestitura facta etiam illi in quem ex consensu primi transfertur, secus concessio & gratia in hoc casu nullo modo pendet ex voluntate eius cui facta est, vt sepius diximus, & nullo modo consentit Simon tacite nec expressè, quia vt tacitus consensus indicetur, debet, valor concessionis pendere ab eo cuius indicitur rati habitio, & debet in actu interuenire subscriptione vel præfentia eius, qui intelligat ex eo actu ei præiudicium inferri, nam si dū consentit, crediderit ius suum vbique durare, non sibi præiudicat, l. sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pign. vel hypoth. soluit. l. Caius, de pignorat. actione.

Ex quo etiam non deficeret consensus tacitus Simonis, sed adesset, vtique nullo modo posset Raymundo factam concessionem subreptitiam confirmare, nec rati habitationem operaretur, quia ea & consensus superueniens non operatur in actibus, qui à principio sunt omnino nulli, sed in eis quæ sunt in suspensio, l. qui in aliena, in principio, ff. de acquir. heredit. l. seruo inuito, in principio, ff. ad S. C. Tribell. Dec. consil. 367. n. 4. maximè quando actus non pendet solum à voluntate ratum habentis, vt in hoc casu, quia nihil facere poterat Simon, sed totum Principis est.

Undecimo denique omnia prædicta planius procedunt in officiis, quorum collatio & concessio ad Principem spectat, quia eorū possessio nullo modo potest absque titulo legitimo sustineri, Menoch. de recuper. rem. 1. n. 458. & ita procedit Textus in c. ordinarij, de officio ordinarij, lib. 6. vbi qui non habet titulum canonicum expellendus est à beneficio, c. graue, de prebendis Conc. Trident. sessione 7. de reformatione, c. 5. Marant. de ordine iudiciorum, 4. p. dist. 1. l. 1. n. 4. & respectu Principis, cuius nomine patrimonium Regale defendimus, in hoc casu non potest aduersus eum possessio allegari si titulus nullus fuerit, vel iniustus, Couart. in reg. possess. 2. p. §. 10. num. 10. vers. 6. Ludouic. Gomez in regulis Cancellaria, regula de trienniali 9. 58.

Maximè in officiis quæ non possunt obtineri sine Regis rescripto, vt circa munus Cursoris iam animaduertimus n. 14. & addenda est l. probatorias, C. de diuersis officiis, & qui possidet aut vult vti officio quod

quod à Rege est concedendū, nisi doceat de titulo non potest intendere possessionē, & multò minus præscriptionē, Lucas de Peña in l. quicumque, C. de fundis limitroph. Cutt. Iun. consil. 90. num. 2. Auiles c. 1. Prætor, n. 18. Greg. Lop. l. 9. tit. 4. p. 5. glossa 9. verbo Otrogadas, Velasco. de iure emphiteus. lib. 1. q. 8. n. 32. Gratian. tom. 2. disceptas. c. 397. ex n. 31. cum sequentib. adde Hieronym. Gonzales reg. 8. Cancellaria, gloss. 15. n. 62. vbi in terminis tradit officium, quod requirit titulum, si non exhibeat, vacare.

89 His ita constitutis oportet aliquibus argumentis, & obiectionibus respondere, quæ contra oppositi possent.

Primò, in cõcessione facta Raymundo datū est officium, vt pater habebat, & haberet tempore, quo moreretur eis verbis: *tubiere al tiempo de su fallecimiento*, ex quo indici videtur, non solum concessum, quod pater eius habebat in vita, sed ulterius postquam morte illius fuerit officium resolutum, etiam datum.

90 Secundo, quia quidquid opponimus de cõcessione facta Simoni respicit ius tertij, de quo videtur non posse exceptionem innare, l. loci corpus, §. 4. competit. ff. si seruus vindicetur, Salicet. in l. cum seruus, n. 4. C. de seruis fugitiuis, Mohedans decif. 199. ad fin. Puteus decif. 3. & 4. ad titulum de exceptionibus, pluribus Velasco axiom. lit. E. n. 94.

91 Tertio, post mortem Simonis factas fuisse cõcessiones, & prorogationes à Philippo II. die 4. Decembris, anno 1598. & à Philippo III. die 20. Octobris anno 1607. ex quibus hodie obtinetur officium à Comite de Villamediana, quibus concessionibus nihil poterat obstare ius Simonis, quod antea ex anno 1562. eius morte resolutum fuit, & de nouo videri officium concedi.

92 Quarto, obseruantiæ subsequuta tot annorum, qui ultra centum sunt ab anno 1539. quo à Baptista in Raymundum officium est translatum, & ultra vim obseruantia, de qua Bartol. in l. 2. n. 29. C. que sit longa consuetudo, Bald. c. cum dilectus, n. 7. de consuetudine, Iaf. in l. cum prolatis, n. 6. de re iudic. Decius consil. 483. n. 28. Tiber. Decian. vol. 2. respons. 51. n. 12. pluribus Mascard. conclus. 423. n. 20. & 26. Surdus consil. 313. n. 32. D. Ludouic. decif. 162. n. 11.

93 Etiam præscriptio immemorialis poterit causari ex tanti temporis curriculo, cum hominum memoriam excedat, l. 1. §. idem Labeo, ibi: *cuius memoria non extat*, ff. de aqua pluua arcend. l. hoc iure, §. diuersa aqua, ff. de aqua quotidian. l. si obiter 18. in fine, ff. de probat. tit. 15. & 16. tit. 31. p. 3. ex D. Molina, Calda Pereira, Ioanne Garcia, D. Ludouic. & aliis pluribus, D. Castillo de Tertis c. 26. n. 58. Vnde videtur, & ius Regalis Patrimonij Simonis non solum morte illius elusum, sed etiam exclusum præscriptione.

94 Quibus omnibus non obstantibus prædicta resolutio firma remanet: nam illud primum obiectum, datum fuisse officium Raymundo, vt mortis tempore obtinebat eius pater Baptista, nihil facit, vt ultra quod in vita habebat, datum conferretur, quia omnis dispositio, quæ loquitur de tempore mortis, magis vitæ, quam morti tribuenda, vt constat l. fin. vbi Gloss. & Doctores, ff. de collat. honor. l. qui duos 18. §. 1. ff. de manumiss. testam. Costa lib. 1. select. c. 14. num. 1. pluribus Tirac. de iure constituti, lib. 2. n. 12. & pro explicatione l. fin. ff. de condition. instit. l. heres meus 79. in principio, l. pater Severinam 100. §. socrus, ff. de condit. & demonstrat. l. si pater 15. ff. de captiuis, & postlimin. reuerf. adducit Cuiacio, Antonio Fabro, Donello, Osualdo, Decio, Gratiano, Agellio, & aliis in subtili questione latè probauit 1. tom. decif. Granat. 40. n. 37. vsque 46.

Io. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Paris I.

Tum etiam, quia in ipso libello, quo à Rege officium petum fuit Raymundo, & D. Ioanni Taffio, eius filio, & nepoti Baptista nihil amplius Regi supplicatum, quam quod illi in vita obtinebant, & expetitionis forma concessio declaranda, c. inter dilectos, §. ceterum de fide instrument. l. si defenfor, §. qui interrogatus, ff. de interrogat. actionibus, §. præterea instit. de inuilib. Felinus in cap. super litteris, n. 9. & 10. de rescriptis, Alex. lib. 1. consil. 84. num. 6. Menochius consil. 160. num. 23. Surd. consil. 49. n. 24. Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 1. §. 1. n. 71. Farin. 2. p. nouiss. decif. 687. num. 6.

95 Sed & prædicta verba non possunt referri nec extendi ad aliud quam ad relatum & petum, etiam si generalia sint, l. à filio 15. §. vbi Gloisa & Barr. ff. de aliment. legatis, Surd. consil. 54. n. 29. Gratian. tom. 2. discept. c. 145. n. 26. & Princeps nunquam censetur sub generalitate verborum concessionem extendere in sui præiudicium, l. nec damnosa, 3. l. rescripta, 7. C. de precibus Imperat. offerend. Felin. in c. 2. n. 40. de rescriptis, Menoch. de presump. lib. 3. presump. 44. n. 2. Farin. 2. p. nouissim. decif. 69. n. 6.

96 Nec secunda difficultas, vt non possit opponi de iure tertij, & fiscus non rectè excipiat de eo quod Simoni competeat, aliquid mouebit, quia regula d. l. loci corpus, §. competit, ff. si seruus vindicetur, limitatur quoties ius tertij allegatis cui prodest, vel cuius interest, l. si cui, vbi Castrenf. man. 1. Cod. de non numerata pecunia, Abbas in cap. cum non liceat, num. 15. de prescript. Menoch. consil. 1. num. 121. Craueta in responso pro ge. era, num. 400. Thesaurus decif. 4. num. 7. Surdus decif. 101. num. 5. D. Ludouic. decif. 415. num. 4. vbi Olinet. Beltramin. num. 6. Gratianus tom. 4. disceptationum, c. 700. n. 66. & cap. 715. num. 26.

97 Vterius etiã potest opponi de iure tertij, quando ex illo excluditur actio & intentio agentis, vt si aliquis intenderet rei vindicationem, & opponeretur alium habere dominium, nã cum sine illo vindicationem actor intendere non possit, l. in rem, ff. de rei vindicatione, & cum dominium sit alterius non potest esse eius qui vindicat, l. si vt certo, §. si duobus vehiculum, ff. comod. ideo exceptio de iure tertij, tanquã perimens ius agentis, rectè admittitur, l. fin. vbi Scribentes, C. de rei vindicatione, l. cum seruus, 6. vbi etiã DD. C. de seruis fugitiuis, Bart. in l. 2. n. ff. de except. rei indicatæ Thesaurus vbi proxime, n. 1. Surd. dec. 108. n. 16. & decif. 44. n. 19. & consil. 415. n. 17. & 8. Gratian. 2. tom. discept. forens. c. 261. n. 3. cum seq. D. Ludouic. decif. 144. n. 3. cum seq. Barbosa in l. si alienam, 12. n. 51. & 64. ff. solut. matrim. vnde cum in hoc casu non tam Simonis quam ipsius fiscus ius censerit debeat, quod excipitur quasi nec vellet, nec posset Rex concedere officium, quod iam erat datum Simoni, imò nec à Rege petitū fuit, nisi quod Baptista & Raymundus in eo habebant, & tunc vinēte Simone post mortē Baptista, nullum ius quod petitum, aut concedi posset, remanebat, ipsius fiscus ius consideratur, & sibi officium retinere, nulla & inualida reddita concessione ex rationibus, quas supra exposuimus, & quamuis verè Simonis ius considerari valeret, fiscus cuius interest potest opponere, & quia nullâ reddita concessione propter ius Simonis, omnino excluditur ille qui officium ad eum pertinere intendit.

98 Præterea tertium quod obiectum fuit, factas prorogationes & ampliationes dicti officij à Philippo II. & Philippo III. multò postquam decefferat Simon, ac perinde potius nonas concessiones debere intelligi, quam prorogationes antiquæ cõcessio-

nis, de quo opposuimus n. 91. nihil mouere poterit, aliquid contra Regium Patrimoniu suadeat, quippe nullum verbum in omnibus rescriptis, & concessionibus, extat, quod possit inducere noua officij concessione, imò potius in rescripto expedito à D. Philippo II. anno 1598. in fauore D. Ioannis Tassis expressè traditur concedi idè officium, quod Raymundo, & eius filio Ioanni concessu, vt non amplius, quam illi habebant, obtineret, eis verbis: Segun y como de la manera, que vuestro padre le tenia, & iterum, ibi: segun de la forma, y manera que el dicho vuestro padre, y sus antecessores, en el dicho officio le tubieron, usaron, y exercieron, y goçaron, y pudieron, y deuieron tener, usar, exercer, y goçar, & in illorum vita, & quando anno 1556, facta fuit concessio Ioanni Talho filio Raymundi, & Baptistæ nepoti, iam sa pius notauimus vixisse adhuc Simon vsque ad annum 1562.

60 Sed & in vltimo rescripto anni 1607. ex quo ad vitas duorum propter quas facta concessio, quæ hodie durat, expressè traditur esse ampliatione precedentium concessionum, nota verba: Fuessemos seruidos de ampliarle la merced del dicho officio por otras dos vidas: & iterum, ibi: fuessemos seruido demandar que se os despache, y de en la misma conformidad el titulo o recaudo de la dicha merced, y ampliacion, como la nuestra merced fuesse. Vnde constat petitionem respexisse ad ampliationem, & prorogationem eius, quod prædecessores obtinuerunt, & id solum concessum denotat decisio concessionis verbis sequentibus, ibi: Nos acatando lo suffodicho. lo auemos tenido por bien, y por la presente ampliamos la merced del dicho officio de Correo mayor.

101 Ex quo apparet concessiones istas verè fuisse prorogationes, & ampliationes eius, quæ ab initio inutiliter per subreptionem factæ, viuente Simone, & illius vitia in omnes ampliationes influere debent, quia nulla potest esse consequentia legitima ex principio illegitimo, argument. l. fin. C. de natural. liberis. Decius conf. 365. n. 2. Alex. lib. 5. conf. 74. n. 2. & 6. & infecta radice quidquid ampliatur vt eius fructus produci non possunt, c. vulnerato 1. q. 1. Anchar. in c. si beneficia n. 8. de prebendis, in 6. & conf. 339. num. 6. & radicem debent sapere rami, vt tradit Ioannes Andreas in c. ad Apostolicam, de re iudic. l. b. 6.

102 Facit, quia cum ex prima concessione Baptistæ & Raymundo facta velut causa, reliquæ concessiones & ampliationes factæ causarentur, succedit vulgare axioma non posse plus iuris considerari in causato quam in causa, quia non potest effectus considerari, nisi qui prouenit ab influenti potentia causa, Bald. in l. 1. ff. de Senatoribus l. quominus, ff. de flumin. l. fin. autem, in fine, ff. de aqua pluma arcend. Castrensis conf. 129. lib. 1. & Zephalo, Menochio, Mieres, Molina, Aldobrandino, Surdo, & aliis D. Castillo tom. 5. controu. c. 103. n. 24. & ego notauim. p. decis. Granat. 34. n. 7. & 8.

103 Inuat vt destructo antecedenti debeat consequens destrui, l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius. l. veteris, ff. de itinere, actiueque priuato, notatur communiter in l. cum principalis per textum, ibi, de reg. iuris, Bald. in l. eos, C. de vsuris, Iason in l. 2. ff. si quis cautio, Menoch. conf. 147. n. 60. ex Gloss. in l. vltique, ff. de rer. vindicatione, Alex. Imol. notauit idem Menoch conf. 172. n. 6. & conf. 187. n. 112. adde quæ ex Crauet. Menoch. & Euerardo tradit Velasc. axiomat. iuris, lit. A. n. 282. & deficiente subiecto non est locus correlatio subiecti, Glossa in cap. 1. de fide instrum. Caputaq. 2. p. decis. 214. n. 8.

104 Vnde cum omnium ampliationum prima illa fuit

radix, causa antecedens, & subiectu, videtur eâ innalidâ existente, vt probauimus, etiam quæ ex illa producantur, omnino corrui, quia deficiente causa, etiam eius deficit effectus l. tutores, §. curatores, ff. de admin. tutor. & principium vitiosum deriuari notauit D. Castil. vbi proxime, ex Bart. & aliis probauit Hieron. Gonzales reg. 8. Cancellaria, gloss. 31. n. 44. & semper origo & prima causa repræsentatur & influit in secundam l. licet, §. ea obligatio, ff. de procurat. Aymon, Crauet. vol. 1. conf. 131. n. 15. & conf. 144. n. 1. & in titulo ex eius primordio & causa posterior quoque formatur euentus ex l. 1. C. de imponed. lucrat. descript. lib. 10. plures supra adduximus.

105 Sed in eisdem terminis prorogationis & ampliationis officiorum & concessionum Regalium, etiam toties vt in rescriptis nostri casus nò exprimeretur, ampliationem fieri eo modo, & iure quo prædecessores in officio obtinuerunt regulariter, ita intelligi debere, vt extensio eandem retineat qualitatem, quam illud ad quod extenditur, & lex extensa eadem censeatur, & eodem modo operetur in casibus ad quos extenditur, vt in aliis procedebat ex l. sed si manente, ff. de precario. l. 1. & ibi Doctores, ff. de leg. 1. l. 1. & ibi Glossa, C. de bon. que liber. l. non est nouum, ff. de legibus, in simili concessione ad duas vel tres vitas notauit Doctissimus D. Solorzano nouiter 2. tom. de Indiar. gubern. lib. 2. cap. 23. n. 42. & cap. 19. n. 22. tradit subrogationem eandem qualitates retinere, vt pluribus comprobarunt Aretinus & Robles de Salcedo, quos refert, adde quæ ex Peregrino, Alexandro, Socino, & Boherio notauit Menoch. conf. 659. n. 1. prorogationi inesse debere omnes illas qualitates quæ inerant in primo actu qui prorogatur.

106 Sed & nobis aptissime notauit Barbatia lib. 2. conf. 36. col. 6. prorogatione non fortiri effectum, quando actus principalis est nullus, & tunc nec prorogatione, nec rati habitione subsistere ex Ruin. Anchar. Socino Seniori, & Socino Iuniori, tradit Menoch. conf. 120. n. 39. Rolandus à Valle vol. 1. conf. 2. n. 143. Gamma decis. 135. n. 1. Surdus decis. 245. n. 13. Gratian. tom. 5. discept. c. 957. n. 19. & 963. n. 4. & 6.

107 Vnde extensiones, ampliationes, & prorogationes primæ concessionis, quæ nulla fuit, viuente Simone non poterunt effectum operari: nã destructo primo fundamento deficit etiam, quod super illo est edificatum, l. egi tecum 26. ff. de except. rei. indic. ibi: Cum aliter superior pars iure haberi non possit, quam si inferior quoque iure habeatur, c. cum Paulus 261. q. 1. Hieronym. Gonzalez pluribus probat d. reg. 8. gloss. 31. cum sequent. vbi plura enuulat.

108 Quod ultra confirmatur, quia officium, quod ampliatur in tempore prorogationis, & ampliationis non aliud officium, sed idem quod primum censeatur, argument. l. sed si manente 15. ff. de precario, l. Valerianus 10. ff. de Pratoris stipulat. l. Fiscus 6. in fine, ff. de iure Fisci, l. vel Surdo 5. l. idem priuileg. 6. ff. de priuileg. creditor. l. eiusdem priuileg. 7. C. de Aduocatis diuers. l. iudic. l. viros 2. C. de commit. consistor. lib. 12. docet. Bart. in l. dies cautioni, n. 2. ff. de damno infecto, vbi Castrensis n. 1. Angel. in d. l. sed si manente, Baldus in l. pen. n. 2. ff. de excusat. tutor. idem Bald. in l. eum qui, §. 1. ff. de iurisdict. omn. iudicium, & in l. meminisse per textum, ibi n. 4. ff. de officio Proconsul. Boherius decis. 284. n. 12. Natta vol. 1. consil. 75. n. 1. cum sequent. Surdus conf. 202. n. 9. Gratian. tom. 4. disceptationu, c. 791. n. 9. Ponte de potestate Proregis, tit. 10. de diuersis prouis. rubrica de potestate substituendi in officio, num. 6. & 7. vbi tradit, quando conceditur à Rege officij ampliatio, habetur ac si tempus ampliationis fuisset appositum in prima concessione, quod refert

& sequitur adductis Alex. Castr. & Boer. Maltrill. lib. 1. de magistrat. c. 28. n. 67. & 68.

109 Quapropter si idem officium censeatur, quod ampliatur, merito vitium, & nullitas, quæ consideratur in prima concessione, in sequentibus ampliationibus effectum habebit: nam ratio, quæ fit ad possessionem, quam habuerunt prædecessores de iusta, non fraudulenta, & per subreptionem obtenta accipi debet, vt ex Abbat. Felin. Put. Rebuff. tradit Gratian. tom. 2. discept. Forens. c. 397. n. 41. & sequ. & petitio facta, quasi mortuo Simone, non debet nocere Regali patrimonio error, & subreptio l. si forte 8. ff. de Castrensi peculio, ibi: Veritatem enim spectamus, an vero castrensis notitia, vel affectio fuit, non quod quis finxit, l. si post 4. l. cum falsa 9. C. de iuris, & facti ignorantia, Menoch. de presump. lib. 2. presump. 45. num. 13. & 14. & consil. 1. num. 87. cum sequent. Barbol. in l. si alienam 12. n. 73. ff. soluto matrimonio.

110 Denique, vltimum obiectum de præscriptione, & obseruantia nihil contra facit, quia in hoc casu præscriptio immemorialis, procedere non potest, quia ex anno 1539. in quo obtenta concessio contra ius Simonis non fuerat transacti centum anni vsque ad annum 1622. in quo Regis decreto instituta, maxime cum ista fuissent concessiones ad vitam, & prorogationes, in quibus ius precariu inducitur, nec præscriptio procedere potest, l. 1. in princip. & §. quod ait Prator, ff. vti possidetis, vbi Doctores, Ioannes Andreas, Francus, & reliqui communiter in c. cum persona, §. quod si tales de priuileg. lib. 6. Nat. conf. 51. n. 19. Thusc. lit. P. concl. 472. num. 1.

111 Vnde etiam excluditur quadragenaria præscriptio cum titulo, quamuis equiparetur immemoriali ad Regalia adquirenda, quando præscribi possunt c. 1. de prescriptionibus in 6. l. fin. §. vlt. C. de fundis patrimon. lib. 11. l. 1. tit. 10. lib. 5. recap. vbi Matienzus gloss. 19. n. 4. Couarr. regul. possessor. 2. p. §. 3. n. 3. & 4. tamen nulla præscriptio locum habere potest in hoc casu, quia concessio Principis, & priuilegium non augetur præscriptione, augment. l. si is cui 11. in fin. princip. ff. quemadm. seruit. amit. ibi: Non autem conceditur plus quam pactum est in seruitute habere, & in c. cum persona, §. quod si tales de priuileg. in 6. vbi Ioann. Andr. n. fin. Anchar n. 4. Franch. n. 3. Geminianus conf. 96. n. 4. Crauet. conf. 680. n. 5. Couarr. in reg. possessor. 2. p. §. 3. n. 8. Menoch. de presump. lib. 3. presump. 131. n. 49. Molin. lib. 2. de primog. c. 6. n. 66. Peregr. de iure fisci, lib. 6. tit. 8. n. 25. Thusc. lit. P. concl. 521. n. 35. & lit. I. conclusionem 311. n. 3. Barbol. in d. l. comperit, n. 134. cum sequent. Farin. 1. p. nouis. decis. 136. n. 12.

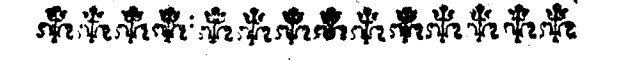
112 Præsertim, quia in officiis, & iuribus Regalibus præscriptio semper limitari, & restringi debet, Abb. in c. quoad translationem per textum ibi n. 5. de officio deleg. Socin. conf. 275. incipit in causa fratrum, num. 7. Alexand. vol. 5. conf. 33. c. 9. Rosental. de feud. c. 5. conclus. 18. n. 1. Sixtinus de Regal. lib. 1. c. 5. n. 171. Maltrill. de Magistr. lib. 1. c. 19. n. 138.

113 Et cum in hoc nihil aliud concederet Princeps Raymundo, quam quod antecessores habebant, & illis nihil concessum post eorum vitam, Simone viuente, sed illius erat omne ius officij nihil prodesse poterit præscriptio, aut operari obseruantia subsequita: nam qui recipit ius, vt tale, non poterit illud postea negare esse tale, vt extendere, l. si aliena 12. cum ibi notat, ff. soluto matrimonio, l. si ponas 23. §. si hereditatem, ff. de inoffic. testam. l. Tuius Sempronio 9. ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur, Castr. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

in l. qui proprio, §. item queritur, num. 5. ff. de procurat. Bald. lib. 3. conf. 44. n. 4. Surd. conf. 371. n. 57. & decis. 100. n. fin. & decis. 229. num. 6. vsque n. 12. Velaf. 2. part. conclus. 195. num. 2. nec poterit sibi mutare causam possessionis, qui solum ex iure prædecessorum possidebat, l. cum nemo, §. Cod. de acquir. possess. l. non solum 33. §. quod vulgo, ff. de vjucapionibus.

114 Postremo, obseruantia subsequuta nihil prodest, quando verba tituli sunt manifesta, & cum in hoc casu nihil amplius concessio contineret, quam quod habebant illi, quibus nihil datum superiuuente Simone contra id, & priuilegium obseruantia non procedit, Aretin. conf. 115. n. 2. Rot. 2. p. diuers. sacri Palatii decis. 47. n. 16. D. Ludouif. decis. 184. n. 6. Fatin. decis. 136. n. 10. & 1. p. nouis. decis. 196. n. 7. Socin. decis. 128. n. 8. Beltramin. in annotat. ad D. Ludouif. decis. 469. lio. H. Crauet. lib. 3. conf. 379. n. 8. & lib. 4. conf. 674. n. 11. Gratian. discept. 3. tom. c. 577. n. 34.

115 Et obseruantia & declaratio contra tenorem concessionis non potest effectum habere in præiudicium tertij, etiam respectu iuris non solum ante obseruantiam, sed etiam medio eius tempore quaesiti, vt notarunt Dec. conf. 114. n. 4. Crauet. conf. 282. n. 6. Surd. conf. 192. n. 31. & decis. 29. n. 6. D. Ludouif. decis. 375. n. 10. Bec. conf. 3. n. 44. Mantica de tacitis & ambiguis conuent. lib. 1. tit. 15. n. 9. & in declaratione non posse illam inti quaesito nocere, pluribus ego notauim. 1. p. decis. Granat. 11. n. 18. & decis. 33. n. 56. idè in præiudicium Regalis Patrimonij, & iuris Simoni quaesiti interpretatio, & obseruantia subsequuta nullius erit momenti: vt inde omnes concessionis, & prorogationes earum nullæ existimandæ, & officium Cursoris Maioris Regali Patrimonio applicandum.

ALLEGATIO LI. Fiscalis procedit in omnibus Notariis à secretis Regis.

- 1 Authoritatem officij defendere quis debet. l. obseruandum, in fine, ff. de officio Præsidi. l. 1. ff. de postulando. l. 49. tit. 5. p. 1.
2 Præcedentiarum causa grauis est.
3 Interdicta possessoria & manutensio conceditur in causa præcedentiarum.
4 Præcedere debet qui est maiori dignitate, vel inter aequales antiquior.
5 Genesis c. 43. exponitur. lib. 1. Paralipomenon c. 6. lib. 2. Paralipomenon, c. 30. li b. 3. Regum, c. 10. D. Lucas, c. 14. c. 1. de maioris. & obed.
6 Diuus Matthæus c. 23. declaratur. Honor deferendus cui debetur. D. Petrus epistola canon. c. 2. & 5. D. Paulus epistola ad Romanos, c. 12. & 13.
7 Fisci Patronus debet officij decorem tueri.
8 Consuetudo vt non procedat maior dignitas, non valet. l. 1. C. de consulibus. l. omnes, C. vt dignit. ordo seruetur. l. 1. C. de præpos. sacri cubiculi, lib. 12.

- l. fin. C. de decurion. lib. 10. cap. statumimus, de maiorit. & obedientia, & num. 5. c. placuit, alias Isidorus, 16. distinctione,*
- 9 Dignitas maior debet præcedere.
 - 10 Dignitas maior licet postea instituta, debet præcedere minorem quamvis antiquiorem.
 - 11 Synodus licet tempore posterior, aliam inferiorem præcedit.
 - 12 Dignitas quæ cum privilegiis alterius instituitur, debet præcedere alias, quas illa præcedebat. *c. cum olim. de consuetudine.*
 - 13 Fisci patroni antea ad biennium eligebantur postea perpetui facti. *l. laudabile, C. de Aduocat. diuers. Iudic. & n. 14. & 31. l. laudabile, §. 1. C. eodem. Fisci patroni minus Senatoribus & Consiliarijs æquale. Fisci patroni cum Comitibus sacri Consistorij manu Principis dona accipiebant.*
 - 14 Fisci patroni munere excellentissimi viri funt: Papinianus, Sabinus & Ulpianus fuerunt Fisci Patroni. *l. 1. & per totum, C. de Aduocato Fisci. l. binos, C. de Aduocat. diuers. Iudic. l. post duos, C. eodem.*
 - 15 Fisci Patronus consuetudine vniuersali omnium Senatuum præcedit Notarios à secretis.
 - 16 Notarij à secretis excellentia ex Principis continua communicatione.
 - 17 Præcedentiæ argumentum maior utilitas, necessitas, & labor officij. *l. contra publicam, C. de re militari, lib. 12. l. nemo, C. de officio Magistri. l. unicuique, Cod. de proximis sac. scrib. lib. 11. l. ult. C. de tyronibus, lib. 12. l. iustissimos, C. de officio Rector. Prouincia.*
 - 18 Index, qui ampliorem iurisdictionem & territorium habet, præcedere debet eum, qui minorem iurisdictionem exercet, *Præced. c. 24. Rex Hispania præcedit alios Reges ex maioribus prouincijs quibus dominatur.*
 - 19 Fiscalis muneris maior confidentia, quia omnium Regalium defensio ei commissa. *l. Cognitionum, §. 1. ff. de var. & extraord. cognit. l. fin. ff. de officio eius, cui mandat.*
 - 20 Fisci patroni munus laboriosius & excellentius quam Notariorum à secretis. *Consultationes quarum ordinatio & dispositio pertinet ad Notarios à secretis, multoties in rebus grauioribus fiscalis ordinat, & disponit.*
 - 21 Magistratus, cuius officium est maioris utilitatis & laboris, debet alijs præferri. *l. si in aliquam, §. cum plenissimam, ff. de officio Proconsulis. l. fin. ff. de officio eius, cui mandat.*
 - 22 Fiscalis eget scientia iuris. Notarijs à secretis nulla scientia necessaria, Iurisprudencia valde utilis ad regimen Regnorum. *Iurisprudencia omnes scientias superat præter Theologiam.*
 - 23 Fiscalis à Principe semper primò nominatur, quam Notarius à secretis. *Argumentum ab ordine literæ validum.*
 - 24 Fiscali plura privilegia concessa, & n. 23. *Fiscales dicuntur clarissimi. l. Aduocatus, C. de Aduocatis diuers. Iudic. l. iubemus, C. eod.*
- l. penult. §. ut autem, C. eod.*
- 25 Fiscales utuntur toga, qua non licet Notarijs à secretis. *Vestis excellentia auget dignitatem. l. 2. & 7. tit. 9. p. 2. l. nemo rei, C. de vestibus olobaris, lib. 11. l. temporum, C. eod.*
 - 26 Procuratores Caesaris antea agebant quod hodie Fisci Patroni. *Procuratores Caesaris antea Præsidibus equiparati. D. Lucas c. 3. exponitur. D. Mattheus item c. 7.*
 - 27 Fiscali concedebatur duos domesticos singulis annis Imperatori offerri alium peditem, alterum equitem. *l. restituenda, §. licentiam, C. de Aduoc. diuers. Iudic.*
 - 28 Fiscalis per se solus Principem representat, Senatus & Senatores collegialiter. *l. 1. tit. 13. lib. 2. recop.*
 - 29 Fiscalis dicitur de consilio Regis. *Authentico de Iudicibus, §. vetus.*
 - 30 Præcedentiæ argumentum maior dignitas.
 - 31 Fiscalis postquam omisit dignitatem, poterat filios in Notariorum à secretis consortium inserere.
 - 32 Fiscalis supremi Consilij Castellæ in constitutionibus hebdomadarijs coram Rege cum Senatu sedet capite cooperito, quod nunquam Notarijs à secretis concessum. *Principis manuum osculari in Paschate natiuitatis successit in locum ceremonia adorationis purpure.*
 - 33 Vfus regit præcedentijs.
 - 34 Concilium Tridentinum in sessionum præcedentijs obseruauit, quod antea consuetum. *Comitia generalia & decreta Imperialia obseruant usum in præcedentijs. Toletana & Burgenfis ciuitatum præcedentijs in curijs ex usu decreta. Mutanda non sunt quæ iam admissa. l. minime ff. de legibus.*
 - 35 Maiorum facta non facile mutanda, nec recedendum ab usu recepto. *l. in testamento, 18. ff. de testam. l. 2. ff. de constit. Princip. l. 18. tit. 1. p. 1. Fiscalis ut Index existimatur.*
 - 36 Notariorum à secretis maior dignitas, ut Regem continuo alloqui possint. *l. 13. & 14. tit. 18. p. 4. tit. 18. lib. 2. recop.*
 - 37 Protonotarius in Senatu Aragonum præcedit fiscalem.
 - 38 Fiscalis potest, & debet cum opus fuerit, Principem alloqui. *Fiscalis potest Principem consultare.*
 - 39 Pronotarius est velut Præses Notariorum, & habet suffragium in Regio Aragonum.
 - 40 Notarius à secretis in Consilio sanctæ Inquisitionis ideo præcedit Fiscalem, quia Notarius eligitur à Rege, Fiscalis ab Inquisitore generali. *l. restituenda, C. de Aduocat. diuers. Iudic. l. fin. de albo scriben. Authentico ut Indices sine quoquo suffragio, l. spuris, §. fin. ff. de decurionibus.*
 - 41 Fiscalis sanctæ Inquisitionis qui & Notarius à secretis officium exercebat, in senex omisit propter labo-

- laborem fiscalis officium, & remansit cum munere Notarij, quia parui laboris.*
- 42 Notarius à secretis, qui simul erat Consiliarius in exercitio præcessit Fiscale in Consilio Indiarum.
 - 43 Dux persona possunt ab eodem representari. *l. tutorem, 2. ff. de his quibus ut indignis. l. rerum mixtura, 30. ff. de usucap. l. ex facto, 43. §. item quero, ff. de vulgari. l. 2. §. si primus, ff. de bonor. posses. secund. tab.*
 - 44 Notarius à secretis etiam si esset Consiliarius emeritus, non debet præcedere fiscalem & Author præcessit in Senatu Patrimonij Petrum de Lezama, qui postquam Consiliarius emeritus Secretarij officium exercebat.
 - 45 Prator urbis in actibus ciuitatis debet præcedere Senatorem. *Rector præcedit Episcopum in Academia, & quisque in sua dignitatis ministerio alium qui extra illum est maior illo.*
 - 46 Præcedere debet dominus in domo sua.
 - 47 Ambitio referenda.
 - 48 Præcedentijs in priuatis causis esse futiles, & insanas, etsi maxime intersint, obseruari in rebus publicis, & muneribus.

Fisci Patronus ratione iuris, & consuetudine, an sine dubio præcedere debeat Notarium à secretis Regis in omnibus, & Senatus in quo assident?

ONGRVM est, vt qui aliquo munere fungitur eius auctoritatem, & decorem tueatur & pro virili defendat, *l. obseruandum, in fin. ff. de officio Præsidis, ibi: Ut auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat, l. 1. ff. de postulando, ibi: Sæpeque dignitatis tuenda, & decoris causa, l. 49. tit. 5. p. 1. Cassaneus in Catalogo gloria Mundi in præfatione, col. 3. & par. 8. consideratione 6. & ex Valerio Maximo, lib. 2. cap. 2. probauit Petrus Gregorius lib. 4. de Republica, c. 10. n. 1. Redin. de maiestate Principum, num. 134. Auiles in capit. Pratorum, c. 3. verbo iurisdictionis, Guendaño de exequendis manatis, 1. part. cap. 5. n. 8. Gonzalez in reg. 8. Cancellaria, §. 4. præmiali, n. 3. Menoch. de arbitrarijs, casu 251. & 280. Ex quo Fisci Patronus suæ dignitatis priuilegia, & auctoritatē oportet conseruare, ne ab aliquo præferatur, qui inferioris ordinis extiterit.*

Hæc enim causa præcedentiarum grauis est, & quæ ad publicum statum spectat: nam confusis & permixtis dignitatum gradibus status publicus, & regendi ratio turbari oportet, vt cõlat ex pluribus, quos referunt Iacobus de Puteo lib. 2. dec. Rota 410. & lib. 3. decis. 6. Seraph. decis. 22. n. 2. & decis. 30. n. 1. Hieronymus Gonzalez ubi proxime Steph. Gratian. tom. 5. disceptationum c. 845. n. 5. Dominus Valenzuela, qui plures refert in discursu suæ præcedentiæ, & causa præcedentiarum cum respiciat honorem, & dignitatem semper grauiissima censenda, vt ex Præposito, Afflicto, Cepola, Saphileo, Tiraquello, Sarmiento, Otalora, Ioanne Garcia, Diäcaco, Perezio, Lara, Grammatico, Menchaca, Azuedo, & alijs probauit hanc materiam latè pertractans Hermo-

illa in additione ad g'off. 2. in proemio partit. §. num. 1. cum seqq.

Et idè ad præcedentiæ conseruationem, vt in ea aliquis manutentionem consequatur, interdici possessoria conceduntur contra eum, qui turbauerit possidentem, cui etiam conceditur facultas resistendi de facto, *Gloss. in §. aliam instit. de bonor. possess. vbi Ioannes Faber, Angelus, Platea, Hothomanus, & alij, Iason in l. si non sortem, §. liberto, de conditione indebiti, c. licet causam de probat. vbi Doctores præcipue Bald. n. 6. Dec. n. 1. Philippus Francus in c. significante, col. 1. in fine de appellat. Tiraquell. alios referens in tractatu de nobilitate, c. 20. n. 5. Ioannes Garcia de expens. & meliorationibus, c. 8. n. 5. latè Bestioldus in dissertatione iuris Politici de præcedentijs, & sessionis prærogatiua c. 2. Rugnerus in Thesaurio iuris, verbo præcedentijs, Lara de Corduba in l. si quis à liberis, n. 32. de liberis agnoscendis Menchaca controu. illustrium, c. 18. n. 18. Cenedo collectanea 96. Menoch. lib. 1. conf. 51. n. 41. & lib. 3. conf. 257. n. 55. Farinac. in praxi criminali, tom. 4. q. 125. n. 41. ex Bartolo, Felino, Barbatia, Stephano, Gratiano, Ceuallos, Barbofa, apella Tholosana, Flauio, Amendola, Franchis, Rixio, & alijs Hermosilla ubi supra, n. 110. cum seqq. pluribus nouiter Poitius de manuten. obseruat. o. n. 31. & obseruat. 5. n. 24.*

Et ultra prædictos, qui communiter de hac re scripserunt, vt qui maiori dignitate præstat præminentiori loco excellat, & sedeat, vel inter æquales, qui antiquior in officio, vel ætate præcedere debeat, probant Menochius, Franciscus Marcus, Stephan. Gratianus, Thucius, Mastrillus, Grammaticus, Gregorius Lopez, Montanus, Boherius, Vrsilis, Azeuedo, Thefaunus, Fontanella, Riccius, & alij, quos refert Hermosilla ubi proxime n. 2. & 3. pluribus iuribus in confirmationem adductis.

Et sacre Scripturæ multis locis cõfirmatur, *Gen. c. 4. ad finem, vbi Ioseph in Agypto cum fratres ad conuiuium admittit, ordine ætatis discumbere disposuit, de quo videndi Iosephus lib. 2. antiquitatum, c. 4. ad finem, Philo lib. unico, de Iosepho, fol. 388. Abulensis in Genesis dict. c. 43. in verbis, Primogenitus iuxta primogenitum sua, & c. 44. vbi, vsque ad minimum, Pericla in fine dict. c. 43. disp. 1. n. 13. cum seqq. & idè, vt notat Philo ubi proxime, licet præferret in alijs Benjaminum, non tamen in sedendo, & de hoc ordine, & præcedentijs locorum sunt plura testimonia in sacra Scriptura lib. 1. Paralipomenon cap. 6. & lib. 2. c. 30. lib. 3. Reg. c. 10. constat ex Diuo Luca c. 14. & in Cõcilijs idem obseruatur, & in sacro Collegio Cardinalium Præpositus in c. fin. dist. 17. §. Episc. n. 5. vers. sicuti, Boher tract. de auctoritate Magni Consilij n. 49. Cassaneus in Catalogo gloria Mundi 4. par. consider. 7. & si aliquando contra admittis fuerit, vel statutum, vt cõfessionis inductum renocari oportet, *c. statumimus, iuncto c. 1. de maiorit. & obed. Panorm. in d. c. statumimus, Aponte dec. 8. n. 1. vers. in tantum est verum, Decian. vol. 1. respons. 21. n. 64. vers. tertio, Seraph. Olinarius decis. 7. 6. n. 4. cum seqq. & contra ius naturale esse hunc ordinem confundere notarunt Panorm. vol. 1. conf. 21. n. 4. idque etiam Sancta Ecclesia obseruat in cæremonijs, vt probauit Conradus Brunus in tractatu de cæremonijs, c. 1. & 2. cum seqq.**

Et quod refertur ex Diuo Matthæo c. 24. vt improbetur præcedentijs, ibi: *Amant autem primos rebus in cænis, & primas Cathedras in Synagogis, & salutationes in foro, quia id propter ambitionem Pharisæorum à Christo reprehenditur, vt tradunt D. Hystomus, Cyrillus, & Rabanus, D. Thomas, Cate-na Aurea super Mattheum, cap. 23. Abulensis in ea*

quest. 45. usque 47. aliis enim hic ordo necessarius, ad dignitatem gradus, & auctoritatem, nam honor deferendus, cui debetur D. Petrus Epistola Canonica c. 2. & 5. iuncto c. 3. D. Paul. Epistola ad Roman. c. 12. & 13. vbi videndi S. Anselmus & D. Chryostomus, & in ordine consistit prouidentia Dei, c. Miramur 61. distinctione, Abulensis ex aliis super Mathæum cap. 10. quest. 1. 26. 1. colum. S. Leo Epistola 87. c. 1. Baldus in proemio Sforz. n. 4. & in l. si duas, n. 4. de excusat. tutor. eleganter de ordine seruando D. Chryostomus d. cap. 13. Epistola ad Roman. in princ. vbi per tres columnas.

7 His omnibus motus fisci Patronus, vt suam tueatur dignitatem, cum à Notariis à secretis Regis in discrimen eius præcedentia adduceretur, eam defendere debet, quam certissimam, & indubitam esse sequentibus constabit.

8 Primò: nam vt animaduertimus ex maiori dignitate præcedentia iudicanda, l. 1. C. de consulibus, l. omnes. C. vt dignitatum ordo seruetur, l. 1. C. de Præpositis sacri Cubiculi, lib. 12. l. fin. C. de decurionibus, lib. 10. cap. statuimus de maiestate & obedientia, ibi: Etiam si posterior admittatur, & qui maior est ordine, etiam si postea sit receptus, in portione recipienda esse volumus potiorum, cap. placuit, alias Isid. 16. distinct. ita communiter Doctores in iuribus citatis, & probauit Felinus pluribus adductis in rubrica de maiestate, & obedientia. Abbas in d. cap. statuimus, qui tradit non valere consuetudinem contrariam, & si soleant ex ea decidi quæcumque dubia se obtulerint in præcedentiis, Boherius decis. 263. num. 9. Menoch. consil. 312. num. 2. & consil. 390. num. 22. & consil. 395. num. 9. & 10. Mascardus conclus. 1415. num. 12. Valæscus consultatione 51. num. 48. Caldas Pereira de potestate eligendi, cap. 13. Gamma decis. 16. num. 6. & decis. 144. num. 10. Camil. Borrell. in summa decis. sum. 14. num. 11. alios refert Barbosa in collect. cap. cum olim de consuetudine, Baldus, Tiraquellus, Franchis, Belluga, Tiberius, Decianus, Auendaño, Mastrillus, Bobadilla, Seraphinus, Riccius, Gratianus, Garcia, & D. Perez de Lara, quos refert Hermosilla dicit. additione 2. proemij dicit. part. 5. num. 101. adde, vt præcedentia ex consuetudine reguletur, Postium de manuten. decis. 32. num. 6. decis. 73. num. 1. & decis. 229.

9 Et de hac re, vt maior dignitas debeat præferre, Antonius Rubeus cons. 86. num. 8. glossa in §. alium, verbo aliori, instit. de honor. possess. & ibi Portius & Angelus pluribus Grammaticus decis. 64. per totam, vbi plura cumulat, refert Hermosilla vbi proximè, num. 2. ad finem.

10 Idque adeò procedit, vt etiam si dignitas, quæ maior fuerit, postremò quam alia instituat, non ex antiquitate temporis, sed ex maiestate dignitatis, præcedentia oportet terminari. d. cap. statuimus, pluribus probauit Aponte cons. 14. n. 18. Andreas Gorgius in allegatione 35. Fabius de Anna cons. 122. Rebuffus & Virillez ad Afflietum, Decianus, Thesaurus, Azenedo, D. Valença, quos refert Hermosilla vbi proximè, num. 4.

11 Conducit doctrina Archidiaconi in c. quoniam, 16. distinct. vbi infert Synodum, licet posteriorem tempore, præferri alteri propter maiorem auctoritatem, quam sequitur, Cassaneus, in Cathalogo gloria Mundi, 7. p. consideratione 32. versic. Aduocatus.

12 Præsertim, quoties de nouo creatur dignitas, cui conceduntur aliter dignitatis priuilegia, & præminentia, quæ tunc iuxta auctoritatem noua dignitas regulari oportet, & ideò cum ad similitudinem Consiliariorū officium fisci Patroni insti-

tueretur, eius muneris auctoritas, vt Consiliariorum, censenda, argumento, cap. cum olim de consuetudine, ibi: Statuentes, vt Præceptor taliter institutus in sessionibus, processionibus, & aliis illum haberet in Londonensi Ecclesia dignitatem, quam habent alij Præceptores in aliis Ecclesiis Anglicanis, Glossa verba Tyro, in l. unica, C. de Meoropoli territ. lib. 11. vbi Bartolus, Odofiedus, Rebuffus, Platea n. 1. & 16. Lucas de Peña n. 12. & 13. & consuetudinem principaliter hoc regeat, supra probauimus.

Et ex ea certum Patroni fisci munus maximo honore habitum, & Notarios à secretis Regis semper præcedere, & nota verba Textus in l. laudabile, C. de Aduocatis diuers. Iudicium, ibi: Ideòque iubemus viros clarissimos fisci pro tempore Patronos fore tunc celsitudinis solemnè die festiuitatis Kalendis Ianuariis ipsius tantummodo anni inter spectabiles sancti nostri Consistorij Comites diuina nostra Serenitatis manu puncti consequi solatium, agit de muneribus & stipendiis, quæ fisci Patrono concedi solebant ad finem anni, vt honorati à munere expedirentur: nam antiquitus annales erant postea biennales, & denique perpetui facti, vt notarunt Petrus Gregorius lib. 49. Syntagm. juris, c. 17. n. 6. Callaneus d. 7. p. consideratione 33. Mastrillus decis. 214. Gothofredus in practica practicarum, tit. de fiscali, Iafon. in pragmatica de ante facto, vers. 3. obseruat. 3. n. 212. Ioannes Garcia de expensis, d. c. 8. n. 51. Antonius Faber in C. lib. 2. tit. 2. definitione 49. Bullengerus de Imperatore, c. de Aduocato fisci, & ad explicationem d. l. laudabile, §. 1. C. de Aduocatis diuers. Iudicium, ibi: Inter spectabiles sacri Consistorij Comites diuina nostra Serenitatis manu puncti consequi solatia, notat Cuiacius lib. 3. obseruatione, c. 2. Gutierrez de officio Domus Augustæ, lib. 3. c. 1. versic. fisci Patronus, adde quæ pro illo ius verbi puncti explicatione ex Codice Theodosiano, & aliis pluribus eruditè probauit D. Amaya in 1. tom. voluminis, ad tit. C. de Decurionibus ad l. fin. c. 3. n. 9. usque ad 16. vbi in eo maximam dignitatem muneris fisci Patroni constituit, vt cū Sacri Consistorij Comitibus manu Principis dona acciperet, ad quod nullus, qui magna dignitate non polleret, admittatur, & postquam perpetuum hoc munus factum fuit Consiliariis, & Senatoribus æquale censetur in honoribus, sessionibus, & præminentis, vt in allegatione 1. n. 11. cum sequent. notauimus, & probauit Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 35. n. 44. Iafon vbi proximè, n. 233. Marcus Antonius Vrgentus in Neapoli Illustrata, c. 27. n. 47. pluribus Mastrillus de Magistratibus lib. 5. cap. 9. n. 125. D. Alfaro de officio fiscalis gloss. 31. num. 6.

Augēt etiam dignitatem, excellentiores, & clarissimi viri, qui hoc munere fisci Patroni functi fuerunt, & ad illud electi: nam Imperator Seuerus, qui fuit I. C. celebris antequam Imperiū obtineret, fuit Aduocatus fisci, cui succedit insignis I. C. Papinianus, & etiam hoc munere functi celebres Iurisprudentiæ Magistri, Sabinus, Domitius, Ulpianus, & alij, vt notauit Gutierrez de officio domus Augustæ, lib. 1. c. 18. & lib. 3. c. 1. & semper ad fisci defensionem electi sapientiores doctrinā, & prudentiā viri, vnde fisco maxima utilitas accessit, id enim non oportet committi mediocri doctrinæ viris, sed doctioribus, l. 1. & per totum, C. de Aduocatis fisci, l. binos, l. post duo, C. de Aduocatis diuers. Iudic. pluribus exemplis ex Baldo, & aliis probauit Peregrinus de iure fisci, lib. 7. tit. 2. n. 12. ex Mastrillo, Craueta, Luca de Peña, Tiraquello, Marta, Berart. & pluribus iuribus eruditè noster Amaya d. c. 3. num. 8.

Et in hoc casu vltra excellentiam dignitatis in omnibus

omnibus Regiis consiliis vsus inualuit consuetudine præscripta firmatos, Patronum fisci præcedere Notarios à secretis Regis sine dubio est, vt in supremo Castellæ Consilio, quando casus obuenerit, & regulariter in consilio Indiarum in ordinū Consilio, in supremo Regalis Patrimonij, in Consilio belli, in consensu sanctæ Cruciatæ, & in Senatu fali, in quo, & in Regalis Patrimonij ego, qui in vtroque fisci patrono munere functus semper præcessi Notarios à secretis Regis, & adeò id incōsum est, vt ferè aliā probatione non egeat quam consuetudinis, quæ semper præstat maius fundamentū in præcedentiis, vt iam satis superque probauimus.

16 Sed tamen, quia Notarij à secretis radiis Principis consuecantes hoc aliquando in controuersiam deduxerunt, alia vterius fundamenta subiungam, & argumentis, quæ à Notariis à secretis Regis expendantur, satisfaciam.

17 Secundò etiam, præcedentiā fisci Patroni suadet, vltra quæ diximus esse de consiliis degente habitu togato, & alia in quibus distinguuntur à Notariis à secretis Regis ex maiore labore, necessitate & utilitate muneris fisci Patroni, quàm Notariorum à Secretis Regis, ex quibus præcedentiā argumentū, vel augmentum consequi oportet, l. contra publicam, C. de re militari, lib. 12. ibi: Quoniam honoris augmentū non ambitione, sed labore, ad vnumquemque conuenit deuenire, l. nemo C. de officio Magistris, l. vnicuique, C. de proximis sacrorum scriniorum, lib. 11. l. ultim. C. de tyronibus, lib. 12. l. iustissimos, C. de officio Rectoris prouincie, Menchaca controuers. illustratum, cap. 1. num. 87. Scotus respons. 18. n. 57. & 144.

18 Et quemadmodum Iudex qui ampliorem iurisdictionem & territorium habet, debet præcedere illum qui minorem iurisdictionem exercet in territorio angustiore, iuxta illud Salomonis, Proverb. 24. In multitudine populi sita est dignitas, & tradit Salustius in proemio coniurationis Catilinæ: Maximā (ait) gloriam in maximo Imperio putare. pluribus exornant Cassaneus in Cathalogo, gloria mundi, 12. p. consideratione 58. D. Solorzano de iure Indiarum, lib. 1. c. 16. qui inde dignitatem Regis nostri Hispaniarū excedere inter alios Principes refert, cum iam in amplioribus quàm reliqui, prouinciis dominetur.

19 Vnde cum in quolibet Senatu soleant ministeria esse diuersa, & expeditiones inter Notarios à secretis Regis, vt in Consilio Indiarū in supremo Patrimonij & Italia, & aliis, videmus vbi duo aut tres ex prædictis Notariis assistūt, qui inter se ministeria expeditionum pro ratione prouinciarum diuisa tenēt, at verò totius iurisdictionis & iuris Regij defensio ad fiscalem pertinet. Vnde necessariò eius munus superius existimandum; & quamuis magna confidentia, necessitas & cura existimanda muneris Notariorum à Secretis, negari tamen non potest magis hæc omnia excellere in fisci Patrono, nā de confidentia iam diximus ad eius arbitriū pertinere profequi, vel omittre iura Regalia, & de ipsis transigere potest in causis fiscalibus, vt notauimus allegat. 1. n. 23. quod longè exercitum Notariorum excedit, ac perinde maior dignitas fiscalis existimanda, vt præcedere possit, l. cognitionis, §. 1. & ibi gloss. verb. summa, de variis & extraord. cognit.

20 Quod verò attinet ad necessitatem & curā, ipsi Notarij inficiari non poterunt, longè laboriosam, & excellentiorem esse fisci Patroni, qui enim poterit æquare laborem allegationis in iure, studiorū vigiliis, continuā inquisitionem eorum, quæ aduersus Regem vsurpantur, iurisdictionis defensionem, quæ omnia fiscalibus iuncta sunt, cum eo quod

pertinet ad Notarios à secretis, qui decreta scribūt & consultationes in quibus nihil aliud addere possunt, quam quod à Senatu decernitur, & multoties consultationes ipse fiscalis ordinat, disponit & scribit, vt pluries ego feci in Senatibus, quibus assidebam iussu Prælidis & Senatorum; nam grauitas rerum exposulauit à literato consultationes fieri, & quantum scientiā & labore excellat fisci Aduocatus Notarios à secretis, ex personis, quæ semper ad munus fisci Patroni electæ fuerunt, de quibus supra n. 13. apertè suadetur.

Vnde si magis necessarium, maioris curæ & laboris sit munus fisci Patroni, non poterit ei præcedentiā denegari, quia sine dubio Magistratus, qui magis vtilem administrationem, maioris utilitatis & laboris habent, debent aliis præferri, l. si in aliquam, §. cum plenissimam, ff. de officio Proconsul. l. fin. in fine, ff. de officio eius, cui mandata est iurisdiclio, Gloss. in cap. statuimus, verbo consuetudo, de maiestate, & obedientia, & ibi communiter Doctores. Turcremata in cap. fin. 16. distinctione, verbo fallit tamen, Hostiensis in summa de maiestate, & obedientia, §. 1. circa finem, Rota decis. 4. de electione in nouis, & alij plures relati à Stephano Gratiano disceptationum forensium, 1. parte, cap. 111. num. 76. Thulcus verbo dignitas, conclus. 449. Cassaneus p. 10. consideratione 12. & 14. Osualdus ad Donellum lib. 17. comment. c. in notatis, lit. A.

Tertiò, ex professione Patroni fisci munus præcedere oportet: nam Notarij à secretis non egent aliquis scientiæ studia habere, at verò Patronus fisci necessariò Iurisprudentiæ doctus esse debet, quæ vt rerum diuinarum, & humanarum notitia, iusti atque iniusti scientia, quæ ex vera Philosophia desumpta, quæ Rempublicam dirigit, subditos in pace intra metas recti continet, suffragatur Principibus in regimine Regnorum, omnes alias scientias præter Theologiam superat, Callan. 10. p. Catalogi, consideratione 13. 14. 15. & 18. Calius Rodiginus lib. 18. antiquarum lectionum, c. 19. Baptista Bernard. in seminario Philosophia, Iuli. Barbaranus in 3. p. sua officina, iunctis quæ de Iurisprudentiæ definitione, vt sit diuinarum rerum notitia, Donel. lib. 1. comment. c. 16. vbi ex Baconio, Brisson. Gothofred. Delrio, & Ipramino Osuald. ibi, Gilqueniis in tract. Iurisprudentiam esse scientiam, & iniquum esset, vt munus illud, ad quod excellentior doctrina & sapientia esset necessaria, & in quo maior cura, labor & vigiliæ interponi debent, inferius esset muneri Notariorum à secretis, vbi scientia aliqua non requiritur.

Quartò vterius prudentia fiscalium apertè suadet ex ordine litteræ, quem Principes obseruant in suis decretis & rescriptis: nam in omnibus, in quibus Patroni fisci, & Notarij à secretis comprehendendi debent, semper fisci patronus primò nominatur, vt id notissimum est, & absque controuersia, & in iure communi Codicis. Primò igitur de Aduocatis fisci lib. 2. tit. 9. & postea de tabulariis, & aliis muneribus, quæ ad Notariorum executionem possunt pertinere, agitur l. 10. tit. 69. cum sequentibus, & lib. 12. & in l. 12. tit. 18. p. 4. fisci Aduocatus liberatur à patria potestate, & primò id priuilegium declaratur, & postea l. 14. eiusdem tituli simile conceditur Notario à secretis, & validum esset argumentum ab ordine litteræ, notarunt Doctores in l. ff. de statu hominum, & in l. ff. si certum petatur, Bart. in l. Imperium ff. de iurisdic. omnium iudic. & cons. 5. n. 35. Euerard. in locis legalibus loco ab ordine Rubricæ, quibus addendus Ioannes de Platea, quem refert, & sequitur Bobadilla lib. 5. Politica, cap. 9. num. 17. vbi inter Magi

Magistratus & Ministros Principis longè prius nominat Aduocatam fisci, quam Notarium à secretis.

24 Quintò, præcedentia fisci Patroni ostenditur ex amplioribus priuilegiis, quæ fisci Patroni conceduntur, de quibus iam prædiximus, & notantur in *l. Aduocatus, l. iubemus, l. penult. §. ut autem, C. de Aduocatis diuersi iudicium*, nominantur clarissimi à Principe, *l. laudabile, C. eodem*, & ultra plura priuilegia, quæ septuaginta, & tria referentes concessimus in *allegatione 1. ex D. Alfaro de officio fisci, glossa 16. per totam*, adde Rebuffum de *Consiliariis Regum, num. 22. & 27. Laudentis in eodem tractatu, quest. 2. 2. Petrus Gregorius lib. 49. Syntagm. iuris, cap. 17. n. 6. Cassaneus 7. part. consideratione 33. Matillus de cis. 214. Cavalus cent. 1. cap. 114. Ioannes Garcia de expensis, cap. 8. n. 5. Antonius Faber in *Ced. lib. 1. tit. 2. definitione 49.**

25 Igitur cum vestibus, & toga condecorentur fisci Aduocati, quæ tamen non licent Notariis à secretis eo solum præcedentia suadet: nam vestis excellentia eam etiam inducit in dignitate, *l. 7. & 8. in fine, tit. 9. partit. 2. l. nemo rei, l. temporum, C. de vestibus oloberis, & aureis, lib. 11. Marinus Freccia de subfeudis, tit. quibus dicitur Dux, num. 46. Felix Conzelonius quest. de præcedentia, num. 4. qui alios referunt, Iasonus d. observatione 3. num. 172. & remissiuè ex *dist. tit. C. de Aduocatis diuersi iudic. l. inter eos 13. ff. ex quibus causis maiores*, Peregrino, Brillonio, Donello, D. Alfaro, & Gutierro Fiscalium priuilegia recentent, D. Amaya ad *l. fin. C. de decurion. cap. 3. num. 18.**

26 Sextò, fisci patroni munus grauissimum existimandum, quia quæ ad illud hodie spectant, antiquitus pertinebant ad Procuratorem Cæsaris, ut ex Casaubono ad Spartianum notat D. Amaya d. c. 3. n. 5. & Præsidibus hos Doctores æquiparari Diuo Luca cap. 3. Diuo Matthæo cap. 27. in principio, iunctis pluribus iuribus, Cornelio Tacito, Suetonio, Iusto Lipsio, Cuiacio, Bullengero, & aliis contra Gasparum Burthium probant idem D. Amaya ad *leg. 2. C. de iure fisci, num. 5.*

27 Sed maximè adauget dignitatem fisci Patroni, ipsi concessum fuisse singulis annis duos domesticos Imperatori offerre, alium peditem, alterum equitem, *l. restituenda, §. licentia, C. de Aduocatis diuersi iudic. quod rectè, & qui sunt isti domestici probant D. Amaya d. cap. 3. num. 17. & Illustres fiscales dicuntur, ut ex Ioanne Garcia, & aliis, fiscalium priuilegia iure antiquo Hispano recensens idem Amaya ubi proxime, à num. 68. usque 24. ubi cum numeris seqq.*

28 Septimò, fiscalis solum per se Principem repræsentat, alij Senatores & Senatus collegiatim, ut ex Domino Alfaro, Castrensi, Ponte, Gratiano, & Giurba probat D. Amaya ad *l. fin. C. de decur. cap. 3. num. 14. quia illi omnium Regalium cura commissa, l. 1. tit. 13. lib. 2. Recopilat. & notauimus allegat. 1. num. 26.*

29 De consilio Regis fiscalem dici ex authentico de *Iudicibus, §. vetus*, ex Rebuffo, Craueta, Boherio, Lelio, Zechio, Antonio Fabro, D. Alfaro, D. Castillo, Cassaneo, Bernardo, Diaz, Franchis, A ponte, & aliis probant D. Amaya in *l. fin. C. de decurion. c. 3. n. 34. 35. & notari allegat. 1. n. 11. & 12.*

30 Octauò, etiam præcedentia in hoc casu fundetur ex grauissimis viris, qui antiquitus munere fisci Patroni functi fuerunt excellentiâ doctrinæ præstâtes, quasi ea ad hoc munus necessaria, de quo supra n. 14. vnde cõmunis opinio apud omnes residet maioris dignitatis esse munus fisci Patroni, quam No-

tariorum à secretis, & hanc opinionem cõmunem maximum præstare argumentum ad præcedentias, notatur communiter in *l. Athletas, vers. Celsus, ff. de his, qui notantur infamiâ, Bald. cons. 387. Boër. decis. 286. n. 2. Domin. Ludouic. decis. 482. & eius Additionator, Beltramin. in notis ad decis. 411. n. 5. Gratianus disceptat forensium tom. 1. c. 111. n. 74.*

Sed ne quis cum Seneca dicat *lib. de vita beata, §. 1. ibi, Quærens quid optime factum sit, non quid vitarissimum, non quid vulgo veritatis pessimo interpreti probatum sit.* Et ut ille dicebat, denotans fallaciam vulgaris opinionis: *Nunquam volui populo placere, quia ego scio non probat populus, quæ probat populus, ego nescio.* Idèd huius vulgaris opinionis, quæ præcedentiâ & maiorem auctoritatem tribuit muneri fisci Patroni quam Notariis à secretis manifestissima fundamenta retulimus, & ultra suadetur apertè d. *l. laudabile, C. de Aduocatis diuersi iudic. ibi: Postquam tale de posuerint officium, siquidem filios ingenuos habeant, eos in clarissimorum Notariorum inseri consortium*, quibus verbis nihil apertius ut denotetur munus patroni fisci, longè excellere Notarios à Regiis secretis, nã postquam Patroni fisci munere functi fuerunt, ad solatium amissæ dignitatis filiis conceditur Notariorum inseri consortio, vnde duo probantur, Primum maiore dignitate esse fisci Patroni cum ea amissâ consortium Notariorum, filiis tribuatur, quibus non deberet æqualis vel maior dignitas, quam Parenti tribui secundum Notarios, de quibus loquitur d. *l. laudabile, esse eos à secretis Regiis, cura quibus nostra disceptatio, nam clarissimos illos appellat, & alij Notarij nisi qui essent à secretis Regiis non possent clarissimorum appellatione nominari.*

Rursus hæc opinio vulgaris quæ præcedentiam fisci Patroni confirmat aperta experientia confirmatur, quia vident subditi fisci Patronum in supremo iustitiæ Senatu adeo excellenti dignitate præcellere, ut in consultationibus eiusque hebdomadæ cum omni consilio eorum ipso Rege nostro sedet capite cooperto quod nunquam de aliquo Notario à secretis dictum vel auditum fuit: tunc etiam in Paschatum festiuitate cum omnes Senatores ma-
31 num Regis deofculari solent, tunc coram eo præcedunt fisci Patroni Notarios à secretis, & de hac cæremonia, quæ subrogata loco adorationis purpuræ Imperatorum, videndi Adrian Turm. b. lib. 2. aduersariorum, cap. 11. La lius Visciola lib. 1. horarum successinarum, c. 5. Fulgos. lib. 1. memorabilium, cap. 1. Marc. Anton. Maceromus tract. de tribus Coronis Pontificis, & de osculo Pedis, Covarrua. in *Theaur. lingua Castellæ verbo, besur*, P. Gabriel Vasquez de adoratione lib. 1. c. 1. & sequenti.

32 Si enim coram ipso Rege, & omnibus subditis fisci Patroni præcedentia omnibus innotescit, congruè communis opinio procedit, nec ab ea recedendum est, aut aliquid ex consuetudine iam diu recepta, & vsu immutandum, nam ut prædiximus, semper ex vsu & consuetudine ista causæ præcedentiarum solent terminari, ut præter supradictos notarunt, & probantur Ioannes Faber in *§. retinenda, instit. de interditiis*, Purpuratus in *l. in principio, n. 312. vers. & breuiter ff. de officio eius*, G. orgius de *Ecclesia cons. 48. n. 12. inter consilia feudalia variarum. Ecclesia cons. 48. n. 12. inter consilia feudalia variarum. Menoch. cons. 302. n. 43. & cons. 257. num. 26. Boër. rius de auctoritate magni consilij num. 68. & decis. 155. Tiraquell. de nobilitate cap. 20. num. 35. Dominus Valençuela cons. 52. num. 45. & cons. 53. num. 8. & in discursu præcedentia n. 44. Cantelorus in questione de præcedentia num. 6. & 58. Rodulphus de origine Ducum Italia, n. 234. & 252. Mascardus concl. 114. VVesem*

VVesembequins in particula de acquirenda possessione n. 7. Besold. de præcedentiis c. 2.

34 Idque tandem receptum ut etiam in Concil. Trident. in eius conclusione extant hæc verba, *Declarat sancta Synodus ex loco assignato Oratoribus tam Ecclesiasticis quam secularibus in sedendo, & cedendo, aut quibuscumque aliis adibus nullum cuiquam eorum, factum fuisse præiudicium, sed omnia illorum Imperatoris, Rerum publicarum ac Principum suorum iura & prerogatiuas illasas, & saluas esse in eodemque statu permanere prout ante præfens Concilium reperiebantur*, Eaqne clausula in omnibus dietis Imperialibus, & Comitibus generalibus vel Curis adici solet, & inde inter Vrbes Burgi, & Toleti locorum, præcedentia ex consuetudine apud nos terminata, ut tradit Mariana lib. 16. hist. Hisp. c. 13. Agid. Conzal. in hist. Henrici 3. c. 71. & cum adeo invaluerit consuetudo, pro fisci Patrono contra Notarios à Regiis secretis iniustum est de illa dubitare, quia minime sunt mutanda quæ interpretationem certam semper habuerunt, *l. minime, ff. de legibus.*

35 Et licet non adeo iustissimis rationibus hæc præcedentia admitteretur, tamen congruentius hodie sustineri possit quàm immutari, iuxta Cornelium Tacitum lib. 14. ibi: *Saius quidem iudicium est aliquid à Maioribus nostris non omnino optime constitutum tolerare, quàm minorum atate vsu receptum atque comprobatum dicere quasi iniquum, volumus vniuersa civitatis otium atque pacè perturbare, & ut traditur in *l. in testamento, §. ff. de testamentis, ibi: Mos namque retinendus est fidelissima veritatis, & nunquam mutanda que progymni admessa fuerunt, l. 2. de constitutionibus Principum, & notauit Plato lib. 6. de legibus, Dion Callio lib. 5. 3. relatus à Simenias de Republica, lib. 4. cap. 11. Ioannes Koquer in *Theaur. polit. o. lib. 2. c. 4. Iulius Cæcus de Principe, lib. 1. c. 6. n. 10. Marius Salamonijs ad legem secundam de origine iuris, & probatur l. 18. tit. 1. partit. 1. quibus omnibus aliquid nouiter induci ut recedatur ab vsu recepto valde improbatum quòd magis improbandum esset, cum maximum præiudicium muneri fisci Patroni ferret, in tam graui ipsius Principis, & publicæ utilitatis detrimento, ideoque nec audiri deberent circa id Notarij à Regiis secretis, & sine dabo fiscalem præcedere oportere, & apud omnes, ita admittum ex D. Alfaro, de officio fisci, glossa 3. n. 6. tenent Marius Cuthellus, in *Codice legum Sienlarum, c. 59. nota 63. n. 6. reddens rationem quia fiscalis pars Senatus & ut Index reputatur, secus verò Notarius à secretis, & idem nouissimè defendit D. Solorzan. de iure Indiarum, tom. 2. lib. 4. c. 6. n. 9.****

36 Restat autem breuiter referre quæ Notarij à Regiis secretis pro se expendunt, & eis satisfacere, & Primum sui maneris excellentiam in eo constituant, nam frequentius Regem alloqui possunt, & cum eo consultationes expedire, & conueniunt verba Cassiodori lib. 4. epist. 4. ibi: *In re quidem de se bene arbitratum estimatum qui Regum meretur alloquium, quia dignitas est subiecti, affectus meruisse dominantis, & lib. 10. epist. 13. ibi: certe munus est videre Principem, & lib. 12. epist. 8. eis Verbis, nam cum nos parere conuenimus magis prolectus est, si mereamur ad eius placidos venire conspectus, & propriè hanc continuam Principis communicationem Notariorum denotat l. 13. 14. tit. 18. p. 4. & totus tit. 18. lib. 2. recop. qui inscribitur, de los secretarios que libran con el Rey.*

37 Sed etiam tradunt Protonotarium præcedere fisci patronum, in supremo Aragoni Consilio, & in supremo Senatu sanctæ Inquisitionis etiam præcedit Notarius à secretis Aduocatam fisci, & duo exëpla

referunt Licentiatum Arenillas de Reinolfo, cum esset Aduocatus fisci suprema sanctæ Inquisitionis Senatus, promotum fuisse ad officium Notarij à secretis, & Ioannem de Ybarra in Consilio Indiarum, cui à Philippo II. commissa fuit subscriptio decretorum præfuit Patronum fisci eius Senatus, & alia exempla tradunt Aduocatam fisci Aule criminalis, Prætorum huius Curie in quodam consilio vel consessu, qui fiebat in supremo Consilio Italiae nõ præcessisse Notarium à secretis eius consilij, & cum in concessu minarum Regni iuberetur Thomam de Cardona fiscalis munere fungi, illum in loco præcessit Secretarius concessus minarum.

Veruntamen hæc omnia parum mouere debent, & nam quod referunt cum ipso Rege, negotia expedire Notarios à secretis, & ut eorum excellentia considerari oporteat, eo quod cū Rege continuo loqui possint iuxta prædicta, nihilominus in Patrono fisci considerari valebit, nam si per eum opus fuerit, potest & debet Principem alloqui, ut ei referat quidquid ad sui patrimonij augmentum ius Regium & administrationem iustitiæ fuerit necessarium, sed etiã in scriptis potest ut Præfides Senatuum Aduocatus fisci Principem consulere, ut intinnet omnia quæ ad eius seruitium fuerint necessaria, ut ego multoties feci, cuius rei facultas non est cõcessa Notariis à secretis, nã Principes in scriptis consulere nõ possunt

39 Quod verò pertinet ad Protonotarium Regni Aragonum, nam ille à verbo *Protos* quod significat Primum ex omnibus Notariis, Primum exilimatur eorum, velut Praeses est & similis Protonotario Põthificis, ut tradit Garc. Tolet. in *Rubrica, C. de Primitiis, & Protonotarius in Regno Aragonum, ut Senator habetur, & sufragium præstat, quod longè distat à reliquis Notariis à secretis. Tum obseruantiã & consuetudo cum omnia regar quæ pertinent ad ius præcedentia, inde fit, ut quamuis in eo Regio Protonotarij officium præcederet Aduocatus fisci, adhuc inde consequentiã ad Regna Castellæ defuncti non oportet, in quibus aliter factum & admittum, ut ex obseruantia & stylo omnium Castellæ Senatuum iam probauimus.*

40 Deinde exëpla quæ adducuntur de Notario à secretis Tribunalis sanctæ Inquisitionis, & exemplo Licentiatum Arenillas de Reynolfo, qui ex munere fisci Aduocati promotus fuit ad munus Notarij à secretis, facile occurrendum est differentiam in eo consistere, quippe munus Notarij à secretis suprema Inquisitionis nominatur, & eligitur ab ipso Rege, at verò Aduocatus fiscalis non eligitur à Rege, sed à Præfide Consilij suprema Inquisitionis, quem Inquisitionem generalem appellant, & hoc casu non potest argumentum defumi à munere Patroni fisci, qui à Principe non nominatur cum Aduocatis fisci, quos Princeps eligit in omnibus Senatibus, & nomine suo cum Iudicibus assidere iubet, nam qui à Principe huic muneri nominatur, sine dubio præferri debet, arg. *leg. restituenda, in fine, C. de Aduocatis diuersi iudicium, ibi: Nam qui nobis d. g. i. iudicari sunt, nullo magis in anterioribus quoque sunt adiudicandi, l. ff. de albo scribendo authentico, ut Indices sine quoquo suffragio, l. spuris, §. ff. de decurionibus, D. Alfaro de officio fisci, glossa 1. n. 2. & glossa 3. n. 8. qui asserit propriè fisci Aduocatam non vocari nisi à Principe nominatum, Peregr. de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 5.*

41 Tum & exemplum Aduocati fisci, qui ad munus Notarij à secretis promotus fuit, idèd excluditur, nã cum iste simul illa duo officia exerceret, & iã senex non posset vtriusque munus exercitum subire, &

à D. Gaspare de Quiroga Inquirenti generali, iuberetur vnum ex duobus officiis eligere, ille potius voluit munus Notarij à secretis exercere, quia minori labore & nullo studio id facere poterat.

Et exemplum quod adducitur de Ioanne de Ibarra in Consilio Indiarum, minus congruit, nam ille Cõsiliarius erat, & postquam eo munere fungebatur, insit Rex vt ab eo expedirentur consultationes, & argumentum desumi non potest ab eo qui Notarij à secretis munus exercet, cum esset Cõsiliarius, quia ex eo præcederet Aduocatũ fisci, & ibi non consideratur ad præcedentiam persona Notarij à secretis, sed Cõsiliarij.

43 Quibus probatur duplicem considerari personam in vno & eodem subiecto respectu diuer. ministerij: nam separata sunt iura, leg. tutorum 2. ff. de his, que vt indignis quæ in terminis loquuntur, ibi: *Discreti sunt enim iura, quamuis plura in eandem personam deuenierint, aliud tutoris, aliud legatarij, & leg. rerum mixtura 30. ibi: sed singula causam suam habebunt, ff. de vscap. l. ex factis 43. §. item quæ ibi: Magis autem est in vtroque eorum, tempus suum separatim seruari, ff. de vulgari. l. 2. §. si primus, ibi: nec sibi iungentur cum ad suam quisque causam substitutus sit, ff. de bonorum possess. secundum tabul. faciunt tradita per Bar. & Scribentes in l. si consul. ff. de adopt. Dec. in c. ex litteris à n. 14. de probat. Pinell. in l. 1. p. 3. n. 73. ad finem, Cod. de bonis maternis, Anton. Gamm. decis. 354. Barbof. in l. quia tale n. 9. ff. solus matrimonio, Cabed. decis. 112. n. 6. p. 2. Borell. de præstantia Regis Catholici, c. 14. n. 7. Gabriel decis. 8. n. 19. & 16. optimè Bald. in rubrica de allodis, n. 14. in illis verbis. Sape enim est vnus, velut duo qui habet in se imaginem seu idolum, quo representat alium.*

44 Et notandum valde est hanc præcedentiam, quæ concessa fuit Ioanni de Ibarra aduersus fisci Aduocatũ, ex eo etiam procedere, quia erat Cõsiliarius in exercitio: nam in Consilio supremo Regalis Patrimonij, in quo ego etiam fisci Patronus, Petrus de Lezana, qui Cõsiliarius emeritus, & Regis insitu munus Notarij à secretis exercebat, ego, etiam Cõsiliarius esset, illum actualiter præcedebam in dicto Consilio in sessionibus, & loco, quando exercebat munus Secretarij, & vt talis in eo assidebat: nam quasi emeritus non potest in exercitio Senatus aliter adesse: at verò in spectaculis publicis, & aliis in quibus potest etiam vt Cõsiliarius emeritus assistere cum Senatu, ille præcedebat non me solũ, sed etiam alios Cõsiliarios, quibus tempore antiquior, vt moris est, & in omnibus Senatibus obseruatur circa emeritos, & tamen hoc exemplum valde obseruandum, quia etiam Cõsiliarius sit, tamen in exercitio Secretarij cedit præcedentiam fisci Aduocato.

45 Denique, quod obiectum est, vt fiscalis Aulæ criminalis non præcederet in Confessu Consilij Italię, Notarium à secretis, nihil muneris fisci Patroni præcedentiam lædit: nam cum de ea dubitaretur, iussit Rex absque Notario à secretis assessum fieri, ne præcederet Aduocatũ fisci, quamuis in hoc casu pro Secretario ius erat, quippe Aduocatus fisci non erat eius Senatus, sed Aulæ criminalis, & Notarius à secretis in suo Consilio, vbi minister est, præcedere debebat, quemadmodum in sua Dicecesi, vt territorio, qui iurisdictionem habet, & si inferioris dignitatis debet maiorem præcedere: nam Senator Pintię, si peruenit ad ciuitatem Burgensem, vel Toletanam, aut aliam urbem sui territorij in actibus Ciuitatis, etsi subditus eius, & inferioris dignitatis, sit Corrector, tamen Senatorem præcedit, &

Episcopus in sua Ecclesia aut Choro non cedit locum Archiepiscopo, nisi Metropolitanò, qui ad eum peruenit, nec Prior Monasterij cedit in eo etiam Prouinciali alterius Religionis, & qui curam habet Ecclesię Parochialis in ea ipsa in sessionibus, & processionibus præferendus Decano Ecclesię Cathedralis, & ratio est, quia Iudex ordinarius manet Iudex, quamuis perueniat Senator, sed etiam Episcopus Prior, & qui curam habet Ecclesię Parochialis, semper primus est in sua Ecclesia, etiam si Archiepiscopus non Metropolitanus, vel Decanus aut Prouincialis accedat, vt prædiximus, & teneant Innocent. Panormit. Felin. Decian. D. Salgad. Gratian. Barbof. Befold. D. Solorzan. & alij plures, quos refert nouiter Michael Ferro *tr. de præcedentia, q. 1. n. 14. q. 32. n. 1. & 2. q. 41. n. 2.*

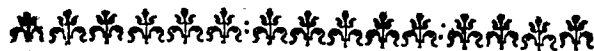
46 Sed quisque Dominus est præferendus in domo sua, quibus adde, quæ notarunt Angel. & Ioannes de Imola in l. qui soluendo, ff. de heredibus instit. Ioannes de Platea, & Lucas de Peña in l. nubit, Cod. de Palatinis, lib. 10. Cassaneus in Catal. gloria Mundi, 4. part. consideratione 22. & 11. part. num. 13. Tiberius Decianus responsio 67. num. 12. cum sequentibus, vol. 2. Menoch. consil. 901. n. 36. Vesoldus de præcedentiis, cap. 3. num. 5. Mohina de primogeniis, lib. 1. c. 2. num. 24. Calefatus de equestri dignitate, n. 8. & sequent. & ita fuit iudicatum in Rota Romana, in causa Calagurritana teste Gonzalez in 8. Cancellaria. glos. 6. n. 100.

47 Nec multò magis mouere poterit vltimum exemplum, quod adducitur, quoties in assensu minarum fiscalem prætulit, Notarius à secretis, quia, ille fiscalis, nec perpetuus, nec rogatus erat, sed solũ propter eius circa metalla peritiam admissus fuit, vt Laicus fiscalis munus exercebat, alio togato ad lites, & iudicia fiscali electo, vt hodie dno. fiscales sunt in confessu minarum, qui togatus sine dubio præcedit Notarium à secretis, ac perinde ad consequentiam trahi non potest, nec immutanda, vel minuenda auctoritas fisci Aduocati, vel admittenda aliorum cupiditas, vt honorem appetant in damnum fiscalis, quia nihil aliud est, quam ambitionis, & discordiæ semina, quæ semper etiam nata enelenda sunt, Paponius lib. 6. tit. 2. Arresto 4 Panzirolus lib. 1. var. c. 13. Petr. Greg. lib. 47. Syntagm. iuris c. 12. Menoch. de arbitrariis, lib. 1. casu 68. per totum, Farin. in praxi criminali, q. 125. n. 43. nam vt tradit Ennodius in Panegyrico ad Theodoricum Regem, ibi, *Singularis boni fructus est ambitionis refræntatio.*

48 Et nihil magis expedit regimini, quàm ne dignitatum exoriatu turbatio, discordia, & confusio præcedentiarum: nam etsi in priuatis causis, vt euaniidum & futile iudicauit maximus Imperatorum Carolus V. quando inter nobilissimas Madamas Belgicas contentio exorta de præcedentia, & manu dextra, & à Consilio supremo Flandrię, quod æquales nobilitate, & dominatibus declarauit, illæ ad Imperatorem appellarunt, postquam assiduis earum importunationibus declarare instanter graueretur, cum recusaret, decreuit controuersiam ad marginem Memorialis ascribens Belgico idiomate, *la plus folle vada anda*, quasi illæ, quæ magis insana, & fatua præcederet, vt refert Prudentius Sandomal Episcopus Pampilonensis in Historia Caroli V. lib. 26. §. 28. tamen in publicis negotiis & officiis, quia suo ordine & gradibus omnia expendenda sunt, maximè conducit dignitatum præcedentiam non turbari, & necessarię ac grauissimæ hæ causę iudicantur iuxta eos, quos supra retulimus, & quod notauit Gamma

decif.

decif. 1. per totam, & vltra eos rectè possunt aptari verba Osorij lib. 1. de Regis institutione, ibi: *Omnis Republica interitus in munerum perturbatione consistit, dum enim quisque suum negotium non facit, sed aliorum officium, atque munus & locum usurpat, nihil rectè, nihil ornate fieri potest, sed omnia perturbari, & permisceri necesse est.*

ALLEGATIO LII.

De Dignitate Senatorum Consilij Regalis Patrimonij & præcedentia.

- 1 Dignior minus digno est præferendus.
- 2 Iurisdictione excellentior qua melioribus præst. Authentic. de defensoribus ciuitat. & n. 3. l. 2. Cod. vbi Senatores, vel Clarissimi. l. si grauius, C. de dignitate, lib. 12. l. vsuueri, Cod. vbi cause fiscales.
- 3 Prætorum Curia iurisdictione ordinaria est intra limites curie in ciuilibus, & criminalibus. l. 2. & 16. tit. 6. lib. 2. Recop. l. 14. & 15. tit. 6. lib. 2. Recop. l. 9. & 3. tit. lib. 2. Recop. Iudex maior constat qui maiori & ampliori iurisdictione possit.
- 4 Delegatus Iudex quamuis maior censeatur ordinario Iudice in causa delegata extra illam inferior existimatur. c. sane de officio, & potestate Iudicis deleg. c. Pastoralis eisdem libro & titulo.
- 5 Iurisdictione criminalis pertinet ad ius publicum, & vtrum excellentior. lita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. l. cap. §. huius studij ff. de iustitia & iure.
- 6 Criminalis iurisdictione tantum Regibus competeat in populo Romano. Consules expulsis Regibus poterant de criminibus cognoscere, sed non poterant sine populi consensu ciuem Romanum damnare. l. 2. §. ex actis, ff. de orig. iuris. Dictatoris concessa potestas de criminibus iudicare. l. 2. §. deinde aucto. ff. de orig. iuris.
- 7 Vlt. Cod. de ordin. iudicio.
- 8 Antiquior Iudex nouiori debet præcedere. l. 1. tit. 6. lib. 2. Recop. Lex hoc in re. ff. de iustitia & iure. l. 3. tit. 1. lib. 9. Recopil. l. 1. de albo scribendo. l. 1. Cod. de Consul. lib. 12. l. honores, Cod. de Decurion. lib. 10. c. antiqua de priuilegiis.
- 9 Dignitatis inde præcedentia consideratur ex qua ad alias supremas ordinaria est assumptio. Argumentum valet de toto ad partem. l. qua de tota, ff. de rei vindic.
- 10 Tributis Regis administrandis viri excellentiores præponebantur. lib. 2. Regum, c. 20. lib. 3. Regum, c. 11. Cancellarium maiorem præcedebat qui tributis erat præpositus. l. 4. tit. 9. p. 2.
- 11 Procurator Cesaris in rebus fisci habebat eandem auctoritatem, quam Cesar. Procurator Cesaris cognoscebat de omnibus causis Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

patrimonij Principis.

l. ad fiscum, C. vbi causa fiscales.

l. defendente, ff. de auctor. tutorum.

12 Comitatus titulo decorabantur apud Græcos, qui habebant administrationem patrimonij Principis.

tit. 6. de officio Comitatus ver. priuati.

Comes Patrimonij dicebatur apud nostros Reges Gothos, qui curam habebat rerum fiscalium, & cum Regibus subscribebat in Consiliis.

13 Senatus Regalis Patrimonij apud nos subrogatus in locum Procuratoris Cesaris.

Subrogatio cum eisdem qualitatibus faciend.

l. eum qui, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautio.

l. filia, §. Titia, ff. de condit. & demonstr.

l. donata, §. si sponsus, ff. de donat. inter.

14 Præcedentia sumenda ex maiori dignitate.

cap. statimur, de maiestate & obedientia.

l. ex agentibus, 4. §. sed in saluationibus, C. de Principibus agentibus in rebus.

Antiquitas non attendenda dignitatum si alia alteri maior sit.

15 Senatus Regalis Patrimonij maxima iurisdictione, quia comprehendit omnia que ex Indijs, & alijs Regnis adducuntur, pertinentia ad Patrimonium Principis.

Regum præcedentia iudicanda ex maioribus Regnis quibus dominantur.

c. precipimus distinct. 93.

Reges Hispania ex maximis Regnis debent alios Reges præcedere.

16 Iurisdictione à qua non appellatur excellentior aliã à qua appellatur, censeatur.

Appellatio proponitur à Prætoribus Curie in ciuilibus ad Senatũ supremũ iustitię, qui etiam cum expedierit criminales causas aduocat.

17 Senatores Regalis Patrimonij Cõsiliariorum titulo à Rege honorantur.

Prætores Curie non habent titulum Cõsiliariorum.

18 Cõsiliarij magis quàm reliqui Magistratus, Regi adherent, & ad eius latus sedere debent.

Magistratus qui est Cõsiliarius debet, præcedere eum, qui non est Cõsiliarius.

19 Præcedentias regis possessio & consuetudo.

20 Senatores togati Regalis Patrimonij sunt incorporati, & vniti cum Cõsiliariis Equitibus eius Senatus.

Vnitorum idem esse debet ius.

Res eadem diuerso iure censi non debet.

l. eum qui edes, ff. de vscap.

21 Vnitus & incorporatus gaudere debet priuilegiis eius cui vnitur.

c. cognouimus, 12. q. 2.

c. cum in tua, de decimis.

22 Senatũ Patrimonij in processione Corporis Christi locus cum Rege designatus, qui non datur Curie Prætoribus.

23 Iurisdictione ciuilibus excellentior est criminali.

24 Dignitas illa maior que habetur pro maiori.

l. Athletas, §. 1. ff. de his qui notantur infamia.

Res æstimanda prout vulgò & communiter æstimantur.

25 Iurisdictione maior non existimatur ex maiori numero subditorum, in quibus exercetur, sed ex superioris & ampliori.

26 Prætores Curie licet iudicent de negotiis Senatorum supremi Consilij, non possunt æquari Senatoribus.

- 27 *Appellatio à Prætoribus Curie in causis ueligitium, ad Senatum Regalis Patrimonij interponitur.*
Appellatio est de Iudice inferiori ad maiorem.
l. 1. ff. de appellationibus.
l. 1. ff. ubi & apud quem.
- 28 *Delegatus ad uniuersitatem causarum pro Iudice ordinario habetur.*
- 29 *Iurisdictio civilis non solum consistit in litibus indicandis, sed in regimine Reipublicæ.*
- 30 *Præcedentia non ex antiquitate dignitatis, sed ex eius excellentia regulanda.*
- 31 *Prætores Curie non sunt uniti vel incorporati cum supremo iustitia Senatu, quamuis comitentur, & illi assistant ad decorem & decretorum executionem.*

De præcedentia inter Senatores togatos supermi Consilij Patrimonij Regij, & Prætores Curie, qui uulgo dicuntur Alcaldes de Corte.

PLURA de hac re in proxima allegatione tradidimus, ad hoc uero notandum digniorem minus digno præcedere oportere, cap. statumimus de maiestate, & obedientia, ubi ordinarij plura congerunt, Georgius alleg. 37. numero 1. D. Ludouicus decif. 310. numero 3. Seraphinus decif. 1445. numero 3. Menchaca Illustrum lib. 1. cap. 1. numero 18. Marta uoto 101. numero 7. Riccius collectanea 1446. & in praxi, resolutione 583. numero 3. latè Callaneus in Catalogo 7. part. consideratione 14. 26. 33. 38. 40. & alibi sæpè Mastrillus de Magistratibus lib. 5. cap. 4. numero 6. alios refert D. Salgado de protectione Regia, 1. part. cap. 9. n. 34. de cuiusque autem Prætorum Curie & Senatorum Patrimonij fundamentis breuiter agendum est.

2 Pro Prætoribus Curie allegabatur munus quo funguntur, maius esse ex numero, & qualitate personarum, in quibus exercent: nam in omnibus causis civilibus, & criminalibus iurisdictioe sua utuntur intra limites Curie aduersus omnes cuiuscunque dignitatis, & idè excellentia sui muneris iudicanda authentico de defensoribus ciuitatum, ibi: *Quantò enim quisque præstet melioribus, tantò maior ipse & honestior est*, Glossa in authentica constitutio, qua de dig. §. & generaliter, uerbo nobiliores, Gamma decif. 1. numero 52. Callaneus dict. 7. part. consideratione 52. uersic. 8. & alibi passim plura cumulans Menchaca dict. cap. 1. à numero 24. & in causis criminalibus cognoscunt Curie Prætores de ipsis Senatoribus Regalis Consilij Patrimonij, argumento l. 2. c. ubi Senatores, uel clarissimi, ubi omnes ordinarij, Donellus lib. 17. Comment. c. 20. Barbofa qui alios refert in l. hæres absens, §. ult. n. 123. ff. de iudicijs, etiam si in causis criminalibus Senatores Consilij Regalis Patrimonij uelint ab Ordinarijs Iudicibus esse exemptos ex l. 3. c. eodem, ubi Bart. Baldus, & Salicet. l. si grauius, c. de dignitatibus lib. 12. Callaneus in Catalogo gloria Mundi, d. 7. p. consideratione 13. Galganetus de iure publico, lib. 2. tit. 6. numero 64. tametsi hæc in parte obesse uideatur, quod traditur in l. uniuersi. c. causa fiscales, de crimine scilicet à Prætorum Cæsaris admisso Rectorem Prouinciæ posse cognoscere, de cuius tamen interpretatione uidentur ulte-

rius ibi, num. 9. Osualdus ad Donell. lib. 17. c. 20. lit. G. Sed & iurisdictio Prætorum ordinaria est, quæ respicit omne genus causarum, l. 2. & 16. tit. 6. lib. 2. Recopilat. & in criminalibus supremi Iudices sunt, ut ab eis non possit appellari, l. 14. & 15. eodem titulo, eandemque iurisdictioem habent in causis Gubernationis, & in territorio grauiori huius Monarchiæ id est, curia, & ubi Rex noster fuerit cum quinque leucis in circuitu, l. 9. & 13. dict. titulo 6. lib. 2. & cum Senatores Consilij Regalis Patrimonij non habeant uniuersalem iurisdictioem, sed limitatam ad ea quæ pertinent ad Regale Patrimonium, inde Prætores Curie intendunt munus eorum excellentius esse, & alijs præcedere debere, is enim Iudex maior, qui maiori & ampliori iurisdictioe potitur, notant Doctores in rubrica de maiestate, & obedientia, Callaneus 4. part. consideratione 14. Baldus in l. quilibet, Codic. de Decurion. lib. 10. & lib. 1. conf. 387. Marzario conf. 26. numero 64. Gratian. 3. tom. discept. cap. 590. numero 19. Peregrino conf. 3. numero 39. & 53. Befoldus in dissertatione de præcedentia, cap. 2. post alios, quos allegat Menoch. conf. 126. numero 15. Marecot. 1. uariar. cap. 69. numero 13. & licet idem Menochius contrarium tentet defendere conf. 51. numero 15. bene tamen eius sententiam pluribus relatis proferunt Gratianus discept. 111. numero 76.

Et quamuis in rebus fisci Senatores Consilij Regalis Patrimonij superiores sint, non tamen ex eo maiores Prætoribus Curie debent existimari ad exemplum delegati à Principe, nam quamuis in causa delegata sit maior Iudice ordinario, tamen inferior existimatur, & debet cedere in eis quæ se obtulerint ultra eum casum, cap. Sane, c. Pastoralis ubi repetentes de officio & potestate Iudicis delegati, pluribus refert Barbofa in dict. c. Sane plures, Gratianus latè rem tractans ubi proximè, à numero 65. alios refert Bobadilla lib. 2. cap. 21. à numero 61.

Deinde Prætorum Curie iurisdictioe excellentia expendebatur, quia in causis criminalibus merum exercent imperium, & quantò estimabilior uita apud homines quam bona, ita maior iurisdictio cui uita subiacet, ut obseruant omnes, in Imperium, ff. de iurisdictioe, adde post antiquiores ibi, Vallam, Oroscium, Cuiac. & Corraf. in eius relectione Quintanaduenas de iurisdictioe 1. p. c. 8. latè post Donellum, Osualdum, ad lib. 17. c. 8. literis OO. & sequentibus, Petrus Gregorius lib. 47. syntagm. cap. 13. numero 5. & cap. 14. & capitalium causarum cognitio est pars præcipua iuris publici, l. ita vulneratus, ff. ad legem Aquiliam, & ita accipienda uerba Textus in l. 1. §. huius studij, ibi: *Publicum ius consistit in Sacris, Sacerdotibus, & Magistratibus, ff. de iustitia & iure, iuncto Donello lib. 2. commentar. cap. 6.*

Et hæc potestas cognoscendi de causis criminalibus adeo excellens fuit in populo Romano, ut tantum Regibus competeret, nec illis expulsis à Roma etiam Consulibus concessa fuit, qui non poterant capite damnare ciuem Romanum sine consensu populi, l. 2. §. ex actis, ff. de origine iuris, ubi Budens & Corrafius, Petrus Gregorius lib. 18. syntagm. iuris, cap. 3. & lib. 47. c. 5. adde Osuald. qui plura cumulat ad Donell. lib. 17. cap. 8. lit. XX. Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. casu lib. 17. cap. 8. lit. XX. Quintana Duenas 2. p. de iurisdictioe c. 8. & quia id concessum fuit. Dictatori omnibus excellentior dignitas iudicata, l. 2. §. deinde aucto. ff. de origine iuris, ubi Corrafius, Othomanus lib. 1. antiquitatum, uerbo Dictator, Petrus Gregorius lib. 47. syntagm. iuris, cap. 17. Rosinus lib. 7. antiquitatum Romanarum, cap. 17. Alex. ab Alexandro lib. 4. dierum genialium, cap. 23. & ibi Tiraquellus.

Ex

- 7 Ex quo præcedentiam Prætores curie intendunt, argumento l. ultima, Cod. de ordine Iudiciorum, ibi: *quod utpote maius minori præfertur*, prosequitur latè innumeris relatis, Farinac. in praxi, quæst. 100. à numero 1. adde Bucarronem de differentijs iudicij crimin. & civil. præmissio 4. Callaneus in Catalogo gloria 7. part. consideratione 26. Freccia de subfendis, lib. 1. tit. de officio Magistrum Iustitiarum a numero 20. & à numero 28. ibi: *Sine controuersa hodie Iudices criminales præcedunt, & præferuntur civilibus in honoribus*, Capitius decif. 27. numero 23. Carolus Tapia decif. 23. à numero 14. Bucarron supra à numero 4. Petrus Gregorius lib. 47. cap. 12. numero 7. Mastrillus de Magistratibus lib. 5. c. 4. n. 65. & cap. 8. n. 54.
- 8 Rursus ex antiquitate cuiusque muneris Prætores Curie intendunt præcedentiam alijs competere: nam insinuunt eorum officium antiquissimum esse, & ab anno 1363. auctoritatem habere, l. 1. tit. 6. lib. 2. Recopilat. & iurisdictio civilis & criminalis, regimen Reipublicæ, in quo consistit munus Prætorum cum ipsis Rebus publicis originem habuit: nam distinctio Dominorum adeo est antiqua, ut iure gentium fere cum ipso hominum initio inducta fuit, l. ex hoc iure ff. de iustitia & iure, & causam dedit litibus & institutioni Prætorum, qui deciderent, Menchaca lib. 1. controuersiarum Illustrum, cap. 41. numero 40. Marta de iurisdictioe lib. 1. cap. 1. numero 27. munus uero Senatorum Regalis Patrimonij nouissimum est inductum ab anno 1554. ut constat l. 3. tit. 1. lib. 9. Recopilat. Vnde Prætores intendunt quemadmodum in qualibet communitate ille potior reliquis existimandus, qui antiquior est, l. 1. de albo scribendo, l. Cod. de Consulibus lib. 12. l. honores, c. de Decurionibus, Doctores ibi, Decianus responso 22. à n. 5. Cabedo decif. 3. Gamma decif. 1. Maynardus decif. 72. lib. 1. Franchis decif. 138. Fabius de Anna conf. 40. & 122. Viuius decif. 230. Tapia decif. 23. Antonius 1. uariarum, resolutione 81. Paponius lib. 6. tit. 2. arresto 5. Mastrillus dicto cap. 5. numero 9. Riccius in praxi, resolutione 578. Gratianus alijs relatis tom. 5. discept. 867. à numero 25. ac perinde quod in eadem communitate obseruatur, in diuersis similiter procedere, ut quò antiquior, excellentior alia, ut præcedentiam obtineat, & idè ad eos pertinere contendunt Curie Prætores, argum. d. c. statumimus c. antiqua de priuilegijs, Gamma supra, numero 52. Boërius de auctoritate Magni Consilij, à numero 86. Freccia dict. numero 28. alios refert Portius conf. 164. numero 1. Pationius de probationibus, lib. 2. cap. 26. Gratianus decif. 232. n. 2. Molina de primogenijs, lib. 2. c. 14. n. 36. & 37. Barbofa de potestate Episcopi, allegatione 78. n. 28. & 35. & sequentibus, Riccius ubi proximè, alios referunt ex recentioribus nostris D. Lata de anniuersarijs c. 24. n. 7. D. Salgado de protectione Regia, 2. p. c. 11. à numero 26.
- 9 Cui addendum est quod etiam expendunt de promotione Prætorum Curie, quia regulare esse tradunt ut assumantur ad supremum Senatum iustitiæ, ex quo præcedentia considerari oportet, iuxta quæ notauit Gamma, alia plura cumulans de hac re decif. 1. per totam, & etiam quasi quintam Aulam supremi Consilij Castellæ Prætores aulam suam criminalem existimant, ac perinde quemadmodum sine dubio supremum Consiliu Castellæ reliquos omnes Senatus ita præcedit, ut nunquam de hoc controuersia fuerit excitata: ita similiter quasi pars supremi Senatus hæc aula præcedentiam obtinere oportet, ut idem de parte quod de toto dicatur, argumento legis qua de tota, ff. de rei uindicatione, Tiraquellus de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. numero 46. Surdus conf. 192. numero 6. & consil. 435. numero 21. & 22. Menochius de præsumpt. lib. 3. q. 35. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

num. 27. & consil. 72. numero 5. Thuscus præctice. lit. A. conclus. 499.

Veruntamen etsi hæc omnia à Prætoribus Curie pro sua dignitate expensa fuerunt, adhuc plura sunt fundamenta, quæ præcedentiam Senatorum Consilij Regalis Patrimonij suadent.

Quippe Senatus patrimonij muneris excellentia arguitur, nam administrationi tributorum uiri excellentiores semper præponebantur, ut constat lib. 2. Regum cap. 20. ubi fit mentio Aduram, qui erat, Præpositus & Administrator tributorum, & Salomon eidem administrationi præposuit Ieroboam lib. 3. Regum, cap. 11. & magnitudo muneris, ut notauit Abulensis d. d. cap. 11. quæst. 29. eleuauit Ieroboam, ut ad Regnum aspiraret, & post mortem Salomonis consecutus fuit; & hæc dignitas Præpositi & Administratoris, tributorum, tempore Dauidis, longè excelebat eum qui à commentarijs dicebatur, lib. 2. Regum, cap. 20. ad finem, id est, Cancellarium maiorem, D. Thom. de regimine Principis, cap. 22. ex pluribus, Pineda de rebus Salomonis, lib. 5. cap. 13. uers. 5. quod munus hodie supremi Senatus Præfidi adhæret, de quo l. 4. tit. 9. part. 2.

Sed Romanorum tempore officium Procuratoris Cæsaris, ad quem Regalis patrimonij conseruatio & administratio pertinet at, cuius loco apud nos subrogatum Senatus Regij patrimonij, quia apud Cæsaris Procuratorem discutebantur omnes causæ, quæ principis patrimonium contingebant, l. ad fiscum, Cod. ubi causa fiscales, l. descendente, ff. de auctorit. tutor. Glossa in l. defensionis, uerbo cognitio, Cod. de iure fisci, lib. 10. Duarenus ad titulum, ff. de officio Procur. Cæsaris, ad fin. & ibi Orofius in l. 1. ex Cornelio Tacito, Suetonio, Dione, Pomponio, Læto, & alijs, probauit Dominus Amaya ad l. 2. Cod. de iure fisci, numero 3. & 4. hoc igitur munus erat tantæ auctoritatis, ut eandem quam Cæsar potestatem habebat in rebus fiscalibus, ut notauit Orofius in d. l. 1. numero 3. Cuiacius in paratitla ad eum titulum, & in eo etiam Antonius Mozius, D. Alfaro de officio fiscalis, gloss. 9. & pro eo munere uidentur Petrus Gregorius, Vvesembekius, Antonius Faber, Poletus, Brissonius, Levinus, Torrentius, Iustus Lipsius, Dorleans, Bulengerus, Guterrius, Osualdus, & Farinacius, quos refert D. Amaya ubi proximè numero 8.

Sed apud Græcos Imperatores, titulo Comitum honorabatur, qui administrationem Principis patrimonij habebat, ut constat ex titulo, Codic. de officio Comitum rerum priuatar. explicarunt Salmasius, Bulengerus, Pancirolus, Cassiodorus, & Guterrius, quos refert D. Amaya ad l. si uacantia §. Cod. de uacantibus, numero 15. qui numero 10. & 13. tradit, amicos Principis dici; & successisse in locum Procuratoris Cæsaris, & ut Comitum Præfecturæ suffragarentur instituti Procuratores rei domesticæ, in prouincijs qui administrarent, curarent & exigerent quæ ad Principis patrimonium pertinerent, qui Rationales dicti, & titulo perfectissimorum decorati, & apud nos Hispanos tempore Regum Gothorum idem admissum, ut qui curam rerum fiscalium habebat, Comes patrimonij dicebatur, & cum Rege subscribebat in consilijs, ut constat ex 13. Toletano in subscriptione uirorum illustrium domus Regiæ, & in Consilio 8. & in eadem subscriptione: ut obseruauit D. Archiepiscopus Toletanus Garcia de Loaysa in subscriptione, uers. Comes Patrimonij, pag. 460. & idem comprobatur ex Consilio Barcinonensi sub Rege Ricardo, inter Concilia Toletana ex eodem D. Loaysa pag. 250. & 251. uers. Comitum Patrimonij.

Aa 2

Vnde

- 13 Vnde cum in locum horum munerum, qui tanta excellentia & dignitate pollebant, Senatus Regalis patrimonij subrogatum esset, quia ad similitudinem Procuratoris Cæsaris, & aliorum qui tributis præerat, institutum, vt notarunt Peregrinus *de iure fisci, lib. 7. titulo 1. & tit. 2. numero 1. & 16.* Ioannes Garcia *de nobilitate, gloss. 3. §. 1. num. 19. ad finem*, D. Alfaro *de officio fisci, gloss. 10. priuilegio 1. numero 21. cum sequentibus*, debet subrogatio censeretur cum eisdem qualitatibus, dignitate & præminentibus, ex vulgari, *l. cum qui, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautio, l. filia, §. Titia, ff. de condit. & demonstr. l. donata, §. si sponsus, ff. de donat. inter.*
- 14 Et quemadmodum Procurator Cæsaris apud Romanos longè plus excellere prætotem vrbannum & Præfectum vigilum, ad quorum munera referri potest exercitium & iurisdicção Prætorum Curie, vt satis notum est, probatione non indiget. ideo debere Senatores Consilij patrimonij illos præcedere comprobatur, quia semper ex maiore dignitate præcedentia procedit *ex dicto cap. statuimus, de maiorit. & obediens. l. ex agentibus, 4. §. sed in salutationibus, C. de Princip. agent. in rebus, lib. 12.* Petrus Gregorius *lib. 4. de Republica, cap. 6. num. 9.* Burlatus *lib. 4. conf. 343. num. 8. decis. 1. num. 13.* Ponte *conf. 14. num. 44. & decis. 7.* Fabius de Anna *lib. 1. conf. 40. num. 25.* Romanus *singul. 691.* & alios referens Dominus Valencuela *conf. 34. num. 88.* & non esse antiquitatem attendendam, sed maiorem dignitatem ad præcedentiam probauit Marcellus Maurus *tom. 1. alleg. 50. per totam*, vt defensori præcedere debere Ducem Florentie, quia maiori dignitate præstat contra Ducem Ferraræ, licet iste antiquior esset, & primò Dux creatus, addendi Peregrinus *conf. 3. num. 39. & 53.* Gratianus *1. tom. disceptation. cap. 111. n. 74. & 3. tom. c. 590. n. 19.* vbi late probat.
- 15 Tum etiam Senatus Regalis Patrimonij, etsi ad fisci bona, restrictam tamen vniuersalem in tota Hispania iurisdictionem habet adeo vt quod ex Indiarum Regionibus ad Regale Patrimonium adducitur, eo ipso quæ nostræ classes inuehant in Hispanensia littora, subiaceat administrationi Senatus Patrimonij, Prætoris verò Curie solum ad quinque Leucas eius iurisdicção extenditur vnde maior censeretur debet dignitas Senatorum Patrimonij iuxta Glossam *in authentic. constitutio qua de dignitatibus, §. generaliter, verb. & nobiliores, collat. 6.* vbi tradit Præsidem nobilitari per subiectos, sequitur Abbas *conf. 21. lib. 1.* Cassaneus *in Catalogo gloria mundi 4. p. confid. 51. vers. 8. & 5. p. confid. 37. & p. 12. conf. 56. cum sequentibus*, Menoch. *conf. 51. numero 11. & conf. 126. num. 15. & conf. 902. n. 16.* Marcario *conf. 26. n. 64.* Menchaca *controuers. illustrium lib. 1. in præfatione, n. 127.* & inde Regum ipsorum præcedentiam regulandam & illorum legatorum iuxta maiora, & opulentiora Regna, & Provincias quibus denominantur, vt *ex c. percipimus, distinctione 93.* notarunt Romanus *singul. 302.* Lucas de Peña *in rubrica, Cod. de legatis, lib. 10.* Bertrandus *lib. 1. conf. 73.* Martinus Laudensis *de legatis Princip. quest. 27.* Ioannes de Montaigne *de auctorit. Magni consilij numero 118.* D. Valdes *de dignit. Regum Hispania cap. 3. & 4.* D. Valenzuela *in discursu statum & belli, num. 26.* qui inde Regum nostrorum præcedentiam desumunt iuxta doctrinam Baldi *in l. ff. de officio præf. Prætor. & in l. sed & similiter ff. de excusat. tutor. & aliorum quos refert Cassaneus in catalog. p. 5. confid. 37.* Aluarius Pelagius *de plantæ Ecclesia artic. 62. conclus. 6.* quia cum maioribus, & excellentioribus provinciis, Reges nostri sine dubio dominantur alios præcedere debent ex Valdesio vbi

proximè, c. 12. Menchaca *supra* D. Gregorius Lopez, Madera *in tractatu excellentie Monarchie Hispania*, Ceuallos *in tractat. violentiarum, 1. p. gloss. 18.* Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici cap. 43. & c. 45. num. 8.* D. Solorzano *lib. 1. de Indiarum iure, c. 16. num. 45. cum sequentibus*, & Doctorum exterorum negare non potuerunt Bolognetus *conf. 1. num. 209.* Marcarius *dicto conf. 26.* Pacianus *de probat. lib. 1. c. 35. & 38.* Maiolus *dierum canicular 4. tom. colloq. 5. pag. 324.* & alij plures quos referunt supra relati, nec ausus est negare Cassaneus *d. 5. p. considerat. 27. & 37.* quamuis vt Gallus pro suo Rege contendat, & Hispanie præcedentiam postquam ei tot regna & regiones accesserunt, indubitata tradit Befoldus *in dissertatione, de præcedentia, c. 2. pag. 133. & sequentibus*, quibus addendus Iacobus Mainoldus *in tractatu de titulis Philippi Regis.*

Quo fit vt cum in regnis Hispanie omne quod ad regale patrimonium applicatur, & ad regna Castellæ adducitur subiaceat iurisdictioni, & administrationi Senatus Patrimonij debeant eius Consilij togati præcedentiam habere contra Prætores Curie, cum intra quinque leucas sua ordinaria iurisdicção limitatur. *l. 9. & 13. tit. 6. lib. 2. Recop. & inde maior excellentia iurisdictionis Senatorum Patrimonij consideratur quæ in vniuersa Hispania, & tot Regnis exercetur ex traditis per Baldum lib. 1. conf. 387.* Decius *conf. 161. ad finem*, Signorolus *conf. 23. n. 2.* Cassaneus, *in catalogo 4. p. consideratione 9. & 10. & 44.* Rota *decis. 4. de electione in nouis*, Menochius *dict. conf. 126. num. 15.* sed à Prætoribus Curie in causis civilibus appellatio interponitur ad supremum, & Regalem Senatam iustitiæ, causæ verò Senatus Patrimonij ultra illum non progrediuntur, sed in eo finem accipiunt, vt supplicatione ad eundem Senatam interposita re iudicatâ nihil amplius de negotio tractari possit, adeo vt ex ordinationibus Consilij patrimonij nec supplicatio extraordinaria cum pœna mille, & quingentarum duplarum auri in causis patrimonij Regij admittatur, vnde illius iurisdicção sine dubio maior, & excellentior, quàm Prætorum Curie existimanda à qua appellatio interponitur, iuxta quæ notarunt Felinus *in c. cum olim de re iudicata, & in c. delecti, & in cap. cum inter de exception. Afflictis ad constit. rubric. de regalibus n. 9.* Ponte *de potestate Proregis titulo de diuersi. prouiso. §. 4.* Rosental. *de feudis, cap. 5. conclus. 13. lit. C.* Calicius *de fisco dub. 8. n. 5.*

Uterius prætores Curie non decorantur honorifico Consilij titulo, vt manifestum est, quo Senatores patrimonij, & eius fiscalis à Rege nostro honorantur vt constat ex rescripto, ad hoc expedito, de quo mentionem fecimus, *1. p. allegat. 1. num. 11. & 12.* & ideo in controuersiam adduci non potest, vt qui titulo Consilij decoratur debeat præcedere cum qui illo non gaudet, quia ex dignitate tituli debet præcedentia indicari non habitâ consideratione antiquitatis, vt dignitas quæ posterior creata antecellat minorem quæ primo inducta, notatur *in tit. C. vt dignit. adeo seruetur*, pluribus Tiraquellus *de iure primogenit. in præf. n. 79.* Mastrillus, *decis. 130. n. 13. & de magistratibus lib. 4. c. 14. num. 29.* Carolus de Tapia *decis. 21. n. 15.* Ponte *decis. 8. n. 2.* Riccius *collectanea 1446.* Franchis *decis. 365.* Ex Innocentio, & Cassaneo Bobadilla *lib. 2. Politica, c. 16. n. 15.* qui tradit eum præcedere debere qui gaudet dignitate, quæ magis Regi adhaeret, & addendi D. Valenzuela *conf. 34. n. 90.* Befoldus *de præcedentia c. 3. num. 4.*

Et cum dignitas Consilij magis ad Regem accedat, 18 quam prætoris Curie, ideo Consilij patrimonij Regis præferendi, quia Consilij munus excellentissimū est,

est, quia ad Principis latus sedere debent, Bartolus *in l. iuris peritos, ff. de excusat. tutor.* Camillus Borellus *de præstantia Regis Catholici cap. 64. num. 19.* & illorum dignitas explicatur in sacra pagina Ecclesiastes *cap. 6. n. 6.* ibi: *Et Consiliarius vnus de mille*, plura quæ ad illorum præstantiam notarunt Mastrillus *de magistratibus lib. 2. cap. 1.* & pro omnibus quia omnia cumulat vide nostrum D. Laurentium Ramirez de Prado *in perpolitato tractatu Consilij, & Consilij in eius introductione*, & Consilij munus alios omnes Magistratus, qui Consilij non sunt, præcedere oportere tenuerunt Baldus *in l. quilibet, Cod. de Decurion. lib. 10. & lib. 1. conf. 387.* Abbas *lib. 1. conf. 21.* Marzarius, & Peregrinus *vbi supra*, Signorolus *conf. 23.* Tiraquellus, *de primogenit. c. 6.* Gamma *decis. 1.* & eius additionator *ad fin. Menochius conf. 51. n. 6. & conf. 52. n. 27.* Gratianus *tom. 1. disceptat. cap. 111. n. 74. & tom. 3. c. 590. n. 19.* Cassaneus *in catalogo, 4. p. considerat. 51. n. 8. & 5. part. confid. 37.*

19 Sed etiam cum Senatus Regalis Patrimonij constet tribus sessionibus, & tribunalibus, quorum maius, & præcipuū est Equitum, quibus iniuncta administratio Patrimonij, secundum Senatorum, qui togati, & literati causas iustitiæ decidunt, alterum calculatorum Regiarum rationum, vt notauimus *1. part. alleg. 22. num. 16. 17. & 18.* cum adhuc Consilij Equites præcedant Prætores Curie, vt notum est, nec in controuersiam deduci possit contra possessionem, & consuetudinem, quæ regit præcedentias, & suffragatur Consilij Equitibus Patrimonij, *ex c. licet causam, de probation. vbi omnes communitur*, & maximè Baldus *num. 5.* Felinus & Decius *num. 1.* ex multis Tiraquellus *de nobilitate, cap. 20. num. 58.* Corduba de Lara *in princip. l. si quis à liberis, num. 31.* Befoldus *de præcedentia, cap. 3. num. 5.* iunctis, quæ pro consuetudine, vt ea principaliter attendi debeat ad præcedentias notarunt Innocentius *in cap. 1. de maiorit. & obediens, Bald. in cap. cum olim de consuetudine, & in l. obseruandum, §. antequam, ff. de officio Proconsul. Paris. vol. 4. conf. 149. num. 1.* Aretinus *conf. 23.* Grammaticus *decis. 64. num. 35.* Seraphinus *decis. 964.* Mastrillus *de Magistratibus lib. 5. c. 4. num. 30.* Gratianus *tom. 2. disceptationum, c. 298. num. 8. & 9. & tom. 3. cap. 492. nu. 9. & tom. 5. c. 867. num. 27.* Fabius de Anna *conf. 40. num. 1.* Felix Contelorius *in quest. de præcedentia, num. 6. & 58.* Ludouicus Rodolphinus *in tractatu de origine, & dignitate, & potestate Ducum Italia, num. 234. & 252.* & alij plures, quos referunt prædicti.

20 Igitur cum confessus & tribunal Senatorum, qui sunt togati, sit vnitus, & incorporatum consilio Equitum: nam isti administrant Patrimonium, Senatores verò literati decidunt eius causas & lites, quæ ad iustitiam pertinent, quando togatorum præcedentia aliquid quod posset dubium admittere ratione vnionis, extra dubium est, vt quemadmodum Consilij Equites præcedunt Prætores Curie, ita etiam togati præcedant, ne absurdum sequatur, vt eadem res, videlicet idem Senatus diuerso iure censeatur contra *l. cum qui ades, ff. de vnica. & circa incorporationem & vnionem* vide quæ notarunt Oldradus *conf. 390. num. 10.* Decius *conf. 36. num. 9.* Alexand. *lib. 1. conf. 20. num. 4.* Angelus *conf. 247.* Decianus *lib. 1. conf. 31. num. 67.* Surdus *decis. 78. num. 11. & decis. 88. num. 10.* Peregrinus *de fideicommissis, art. 16. num. 73.* Tuschus *lit. A. conclusione 182. & lit. V. conclus. 230. n. 5.*

21 Et quoad priuilegia & prærogatiuas, vt eis gaudeat, vnitus & incorporatus cum eo, cui est vnitus, *cap. cognouimus 12. quest. 2. cap. cum in tua, de decimis*, Tiraquellus *in l. si vnquam, verbo donatione largi* Ioan. Bapt. Larrea *Allegat. Fiscal. Pars 1.*

tus, num. 284. & de retractu Lignagier §. 1. glossa 8. n. 20. Cassiodorus *decis. 3. de pensionibus, num. 6.* Tuschus *præf. car. lit. P. conclus. 733.* & interminis præcedentia in sessionibus eius, qui alteri accedit, eandem eius cui vnitur esse debere ex Abbate, Romano, Zanchio & Rotæ decisione probauit Gratianus *tom. 5. discept. c. 940. num. 26. & 27.*

Præterea illud etiam notandū in omnibus casibus, 24 in quibus Rex noster publicè incedit, cum suis Senatoribus, præsertim in die festiuitatis sanctissimi Sacramenti, vbi corpus Domini nostri Iesu Christi solemniter processione comitatur, cum ipso Rege locum esse designatum Consilij Patrimonij Regij, quod tamen non conceditur Prætoribus Curie, & cum in actibus publicis, & processionibus honorabilior locus designatus sit Senatoribus Patrimonij, etiam debet in omnibus aliis casibus præcedere ex traditis à Baldo *lib. 1. conf. 387.* Peregrino *conf. 3. n. 1.* Menochio *conf. 126. n. 6.* Pacianus *de probat. lib. 2. c. 26. n. 136.* Tiraquellus *de nobilitate, c. 24. n. 25. & 26.*

Sed & similiter auget dignitatem Senatorum Regij Patrimonij eorum ministerium circa decidendas grauissimas causas, & opulentissimas, vt iudicium apud eos pendeat, quod aliquando quatuor, & plus milliones excedat, & in contractibus cum negotiatoribus, quos dicimus, assentes, aliqui decem milliones superant, & illorum institutum est circa causas ciuiles, quarum Indices semper excellunt eos, qui criminalibus sunt Præpositi, vt Curie Prætores, qui præcipuè in eis versantur, & iurisdictionem superiorem circa crimina exercent, & præferendos esse Iudices Ciuiles, tenuerunt Antonius Vrsillus *in tractat. de cur. Præsid. authen. c. 10.* Follerius *in consil. Regni iustitiarum, col. 3. versic. in textu, ibi: hinc est*, Franchis *decis. 131.* Maximus Freccia *de subseudiis, lib. 1. tit. de officio Magistris Iustitiarum, cap. 25. 26. 27.* quos refert Mastrillus *de Magistratibus lib. 5. c. 4. n. 65. 66. 67.* Thoro *in compendio decisio. num. verbo Officialis, col. 2. versic. 2.*

Sed & maior auctoritas, quæ munus Senatorum Patrimonij exercetur assidendo Senatui, & iudicia expediendo, non verò, vt Prætores Curie sceleratos homines, latrones, homicidas, & concubinos persequentes vigiliis noctium valde inquieti, vt nemo non sit, qui cum ad officium Prætoris Curie assumetur, si ei electio esset data munus Senatoris Patrimonij id potius non eligeret, ex quo & superiorem iurisdictionem nulli summissa, præter Principi, apud omnes maioris dignitatis, & vtilitatis habetur munus Senatoris Regij Patrimonij quàm Prætorum Curie, & iuxta opinionem hominum maior dignitas iudicanda, vt *ex l. Athletas §. 1. ff. de his, qui notan. infamia tradit Bald. lib. 1. conf. 387. n. 1.* vbi statuit eam maiorem dignitatem censeretur, quam generaliter homines existimant esse maiorem, notarunt Boherius *decis. 286. num. 8.* Gratianus *tom. 1. disceptationum, c. 111. num. 74.* idem Baldus *in cap. cum olim de consuetudine, & in leg. 2. ad finem, Cod. de resind. venditione*, Seraphinus *decis. 964.* Riccius *Collectanea 1446.* Mastrillus *decis. 130. num. 19.* Bobadilla *lib. 2. Politica, cap. 10. ex num. 48.* & regulariter æstimandas res, prout vulgo, & communiter æstimantur, *dict. l. Athletas, §. 1.* comprobant Euerardus *loco ab opinione vulgi*, Corsetus *in singularibus, verbo opinio.*

Nec obstant quæ pro Prætoribus adducta, nam eis 25 facile responderi potest, nam quoad illud, de quo n. 2. illorum iurisdictionem maiorem esse, quia eius exercitium est in hac Curia, & maiori numero personarum, quia in omnes procedit, quippe non ex numero personarum excellentia iurisdictionis consideratur, sed quia amplior, superior, vel in melioribus exercetur

Senatus Regalis patrimonij amplior iurisdictione est, quia in omnibus Castellæ Regnis procedit non limitata vt iurisdictione Prætorum intra quinque leucas Curia; vt notarunt Cassaneus in *Catalogo*, 4. p. *consideratione* 44. & post alios Menochius *cons.* 126. numero 15. & inde superior dignitas Senatorum iudicatur, vt latè probauimus; & quia à Senatoribus nullus est appellationis, vel supplicationis recursus, & ad eodè excluditur, vt nec supplicatio extraordinaria mille & quingentarum duplarum auri locum habeat, in Prætoribus verò Curia ordinaria appellatio in causis civilibus ad supremum iustitiæ Senatum, & in causis criminalibus, in quo Prætorum iurisdictione superior existimatur ab ipso supremo Senatu solent causæ auocari & retineri, cum id expedire videbitur, & ad eodè nec in civilibus aut criminalibus causis nulla potest equalitas considerari cum iurisdictione Senatus patrimonij, quæ in melioribus Hispaniæ exercetur, id est, omnibus qui Castra vectigalia & donationes à Rege habent qui sunt ditiores & potentiores; & quamuis etiam Prætores procedant contra Magnates & Nobiles Regni, non idè nobilior est eorum iurisdictionis exercitium, quod etiam procedit regulariter circa seditiosos, latrones, homicidas, & improbios Reipublicæ; vnde ex eodem, quo in *dict.* num. 2. expenditur excellentior, oportet censerè iurisdictione Senatus supremi Regalis Patrimonij, quia melioribus præest; & vltra supra relatos probant Baldus in *l. quilibet*, *Cod. de Decurion. lib. 10.* Porcius Imolenis *cons.* 167. num. 29. Boherius in *tractatu de ordine graduum vtriusque fori*, num. 45. Menoch. *cons.* 51. num. 11. & *cons.* 126. num. 15. & *consil.* 902. num. 16. & in specie notauit Baldus *lib. 2. cons.* 333. vbi probat idè Prætorum Florentiæ esse digniorem Prati Prætoris, quia præest maioribus, ex Signorolo idem tenuit Thuscus *litt. D. conclus.* 430. n. 13. & 14.

26 Sed illud quod pro Prætoribus adducebatur, esse Indices causarum Senatorum patrimonij valde futile est, vt in consequentiam trahi non debeat, quia de illis cognoscunt tanquam de litibus priuatorum, non verò vt de consiliariis, & similiter cognoscunt de rebus omnium Consiliariorum supremi Senatus iustitiæ, status & belli, quos inde præcedere velle absurdum esset, quemadmodum si quilibet Corrector, aut eius locum tenens, quia iudicat de negotiis Senatorum, idè contra illos præcedentiam intenderet, & illa non consideratur nisi ex suprema iurisdictione totius Senatus, quæ nullo modo prædicta consideratione comprehenditur.

27 Verùm similiter in hoc considerari oportet quando Prætores Curia cognoscunt de aliquo negotio quod ad Regia vectigalia pertineat appellari ab eis ad Senatum patrimonij, in quo sententia confirmatur, vel reuocatur, aut causa retinetur, ex quo superior iurisdictione Senatus patrimonij arguitur, quia appellations semper interponuntur de Iudicibus inferioribus ad superiores, cum appellatio propriè sit de minore Iudice ad maiorem prouocatio, *leg. 1. ff. de appellat. l. 1. Cod. vbi & apud quem, cap. anteriorum, 6. quest. 6.* Ancharran. *cons.* 132. Gozadinus *cons.* 76. num. 6. & quia appellatio debet fieri ad superiorem, nec potest ad æqualem vel inferiorem appellari, Scaccia de *appellat. artic. 1.* Thuscus *litt. A, conclus.* 349. 350. 352.

28 Præterea quod expenditur num. 3. pro excellentia Prætorum Curia, illorum iurisdictionem ordinariam esse, nihil mouet, quia non extraordinaria sed excellentiori iurisdictione præcedentia consideratur, aliàs quilibet Corrector, vt prædiximus, excelleret Senatores patrimonij, & quamuis tempore Romanorum

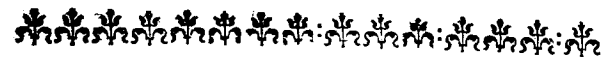
plures fuerunt Magistratus qui ordinariam iurisdictionem exercebant, tamen nullus æquari videbatur cum Procuratore Cæsaris, qui res Principis iudicabat vt Senatus patrimonij, & quod legato expenditur num. 4. procedit in legato ad vnam causam, non verò quando est ad vniuersitatem causarum, quia tunc pro ordinario habetur, maximè in tam ampla & excellenti iurisdictione circa administrationem Regij patrimonij.

Nec magis vrget quod de criminali iurisdictione 29 expenditur num. 5. vt ea præcedat civilem, quando magis æstimabilis est vita quàm bona, quippe iam supra animaduertimus, vt excellentior iurisdictione civilis consideretur, quæ non solum consistit in causis bonorum iudicandis, sed etiam in gubernatione Reipublicæ, quæ longè omnes iurisdictiones superat, tum & Prætores Curia non habent supremam & absolutam iurisdictionem criminalem, quia solent grauiore causæ criminales à Senatu supremo, cum expedierit auocari, vt prædiximus.

Multò minus mouebit quod de antiquiori munere 30 Prætorum obicitur, quia vltra quam Præfectus tributorum tempore Dauidis & Salomonis antiquissimus fuit, & Procurator Cæsaris in quorum locum subrogatus Senatus Patrimonij, non ex antiquitate Magistratus, sed ex illius excellentia debet præcedentia regulari, vt *l. 1. & 2. Cod. de officio Præfetti Prætor. l. 1. Cod. de Consulibus, lib. 12. l. 1. de albo scribendo, cap. Episcopos, 17. distinctione, cap. Episcoporum, 74. distinctione, cap. statuimus de maiestate, & obedientia*, ibi: *Et qui maior est ordine, etiam si postea sit receptus, potior esse volumus, l. 1. Cod. vt dignitas ordo seruetur*, vbi Ioannes Petrus tradit n. 2. ibi. *In dignitatibus duplicem ordinem reperiri, vnum prioritatis temporis, alium maioritatis, honoris, & supra iam notauimus.*

Denique quod de promotione Prætorum Curia 31 ad supremum iustitiæ Senatum expenditur, multò minus procedit, quia magis regulare est, vt à Senatu Regalis Patrimonij ad illum assumantur, vt manifestè experientia comprobatur, quia cum hodie vnus tantum sit in supremo Senatu, qui ex Prætoribus Curia assumptus, quinque sunt ex Senatu Patrimonij, vnde ex eo multò magis illius Consiliarij præcedere debent: & quod de quinta aula Senatus supremi esse Prætores Curia tradunt, & cum eo incorporatos leuioris ponderis est, quia quamuis Prætores Curia assistant supremo Senatu ad eius decretorum executionem, & decorem, non tamen cum eo vniti, vel incorporati, quia cum supremum Consilium cum reliquis Senatibus incedit, nullus locus est Prætoribus Curia, qui separari à supremo Senatu non deberent, si pars eius essent, vel ei vniti, quemadmodum non separatur fisci Patronus supremi Senatus, quia eius pars censetur, nec supremus Senatus aduocaret causas à Prætoribus Curia, si eius aula quinta censetur, sicut nunquam de vna aula ad aliam auocantur.

Hæc controuersia adhuc pendet, nec à Rege nostro 32 decisa, etsi in fauorem Senatus Patrimonij speretur decidenda, interim tamen iussum à Rege, quando in aliquo concessu concurrerent Prætores Curia & Senatores Patrimonij, qui prius peruenissent ad confessum, ille præcedat.

ALLEGATIO LIII.

Reformatio Priuilegiorum circa vectigalia ad Senatum Regalis Patrimonij pertinet.

- 1 Priuilegia exemptionis Gabellarum reformanda ad culturam, & curam procedunt. *l. 11. tit. 18 lib. 9. Recopil.*
Iudicium vbi ceptum est, ibi finiendum.
l. vbi ceptum, de iudiciis, & n. 4. & 5.
- 2 Fiskales causa suos Iudices semper habuerunt. *l. 2. C. vbi cause fiscales.*
l. 1. §. 3. tit. 2. lib. 9. Recop.
l. 2. §. 25. in additione, tit. 2. lib. 9. Recop.
- 3 Fiskales causa debent remitti ad fisci Senatum, etiam si in aliis Senatibus pendeant. *l. 1. C. de officio Comit. sacri Palatij.*
l. 1. C. de officio comit. rerum priuat.
- 4 Iudicium ceptum ibi finiendum, quando eadem questio qua in alio iudicio discutitur, agitur.
- 5 Iudicium aliquo diuersum non causas dependentiam ad illud.
- 6 Clerici qui exempti à Gabellis non gaudent exemptione in eis, qua ex negotiatione procedunt. Clericus an aliquis si subiectus ad exemptionem vectigalium, potest de facto Clericatus cognoscere secularis.
- 7 Litis pendentia exceptio solum locum habet, vbi exceptio rei iudicata locum haberet. *l. si quis cum totum, §. si ancilla, ff. de except. rei iudicata.*
- 8 Totum qui petit, & postea partem ex eodem iure exceptione rei iudicata repellendus. *l. qui totum in principio de except. rei iudicata.*
- 9 Exceptiones modificatiue admittuntur contra rem iudicatam & instrumentum. *l. tametsi, ff. ad S. C. Macedonian.*
l. lex diuersa, 18. §. fin. ff. solut. matrimonio.
l. si fideiussores, 42. §. 1. ff. de fideiusso. l. Nese-nius Apollinaris, 41. §. fin. ff. de re iudicata.
- 10 Contractus interpretandus ab eo qui fecit. *l. 2. §. postea ne diuini, ff. de orig. iuris.*
l. in contractibus, §. fin. C. de non num. pecun.
- 11 Fiscus quomodocumque causa contingat, & de contractibus ab eo factis priuatiue in Senatu Regalis Patrimonij cognoscendus. *l. nulli, Cod. de iudiciis.*

De controuersia iurisdictionis, & de ea que pertinet ad supremum Senatum Regalis Patrimonij circa reformationem priuilegiorum exemptionis vectigalium.

RIUILEGIUM quod habebat ciuitas, ne gabellas solueret, cum à fisci Patrono Regalis Patrimonij aduersus eam actio intenderetur, vt ex *l. 11. tit. 19. lib. 9. Recop.* priuilegium esset limitandum ad ea solum, quæ ex cultura & cura vicini in eo loco venderent, oppositum ab eis fuit super reformatione ipsius priuilegij iudicium pendere in supremo Senatu iustitiæ Castellæ, & iudicium

non esse agendum in Senatu Regalis Patrimonij: nam vbi ceptum semel est iudicium, ibi finem accipere oportet *l. vbi ceptum, ff. de iudiciis*, vbi communiter notatur, maximè à Bartolo, & Baldo Pereius *lib. 1. regular. conclus.* 22. Corsetus in *singularibus, verbo iudicium*, Alphanus *coll. Etanea, num. 685.* Antonius Gabriel. *communium, tit. de iudiciis. conclus.* 1. idèoque litem ad Senatum iustitiæ remittendam ex traditis à Bernardo Diaz *regula* 382. Afflicti *decisione* 294. Claudius Cautiuncula *consil.* 4 n. 19.

Verum eo non obstante iudicium de hac re pertinere ad Senatum Regalis Patrimonij, & in eo reos debere respondere petitioni fisci Patroni, probatur nam iure communi, & Regni causæ Regalis Patrimonij semper habuerunt suos Iudices, qui de illis cognoscerent, *l. 2. Cod. vbi cause fiscales*, ibi: *Non animaduertimus cur causas ad officium Procuratorum nostrorum pertinentes ad Proconsulis notionem aduocare velis, l. 1. §. 3. tit. 2. lib. 9. Recopil.* ibi: *Primeramente de los negocios causas, y pleitos que se mouieren y trataren en nuestro nombre contra qualesquier consejos vniuersidades, y personas particulares de qualquier estado, condicion, o preeminencia, que sean que leuban, d. cogen, d. goçan pretendien tener y lleuar, y goçar las rentas, pechos, y derechos reales à nos pertenecientes de las quales dichas causas, y negocios conozcan y puedan conocer en la dicha nuestra contaduria mayor en primera instancia, & in Gabellarum materia hoc probat expressè *lex* 2. §. 25. tit. 2. lib. 9. Recopil. ibi: *Y de todos los pleitos de iusticia entre partes sobre rentas reales pechos derechos, que se no debieren, y fueren occupados por qualesquier personas, y de todo lo anexo, y perteneciente a ellos, y de los pleitos sobre exenciones, que se pretendan de pagar alcabalas y tercias, pechos y derechos, y otras rentas nuestras.**

Quod adeo verum est, vt quamuis super dictis rebus sit iudicium ceptum in alio tribunali, non obstante litis pendentia, debet remitti ad aliquod priuatiue pertinet, vt constat ex *l. 1. C. de officio Comit. Sacri Palatij*, ibi: *Ad Palatinorum curam & rationalium officia omnium rerum nostrarum, & totius perpetuarj iuris exactio reuertatur, iuncto, quod pro verbo redire, ego notati 1. part. decis. Granat. 3. numero 17. & facit l. 1. Cod. de officio Comit. rerum priuatarum*, ibi: *Si quid negotiorum actiuatum fuerit, in quibus aliquod commodi fiscalis appareat ad officium rei priuata sua grauitas acta transmittat.* Et ita ad nostrum Senatum Regalis Patrimonij quotidie plures causæ remissæ quæ abhinc plus quàm triginta anni in aliis tribunaliis pendebant.

Deinde, quia etiam si regula dicta *l. vbi ceptum*, & posset locum habere in rebus, quæ pertinent ad Regale Patrimonium, in quibus semper ad eius Senatum remissio est facienda, etiam si in alio tribunali iudicium pendat, adeo tamen vltra id in hoc casu non potest locum habere decisio Textus in *d. l. vbi ceptum*, quia non constat illud primum iudicium de eadem re institutum fuisse, & pendere: nam eius textus sententia procedit, quando in vtroque iudicio eadem res ipsa non aliquid diuersa deducta, sed ita identitas causæ consideretur, vt ex sententia in vna lata exceptio rei iudicata ad aliam nascatur, vt notarunt Iason in *l. nulli num. 3. C. de iudiciis*, & in *l. pecuniam, n. 6. Cod. si certum petatur.* Alex *lib. 3. consil.* 106. n. 29.

At verò quoties quæstiones, quæ in vtroque iudicio discutuntur, etsi in aliquo conueniant, non fuerunt omnino similes, sed differunt. regula *dict. leg. vbi ceptum* non procedit, vt præter supra adductos tenuerunt Bart. in *l. si pluribus*, num. 1. ad finem, ff. de leg. 1. Iason, Alexander, Cornuus, Socinus, Capicius, Antonius

tonius Gabriel, Innocentius, Felinus, & Decius, quos refert Petrus Barbosa in l. si quis posteaquam, num. 277. ff. de iudiciis, Afflictis decis. 30. n. 2.

6 Et in hoc casu identitatem defendere ex eo apparet: nam illud iudicium, quod in Senatu iustitiæ pendere allegabatur, etsi acta apparent, sed solum primum decretum ad libellum datum, quod dicimus, Prouision de emplacamiento, illud respiciebat, an privilegium exemptionis esset obseruandum: at verò in Senatu Regalis Patrimonij hodie id intenditur, vt quamuis esset obseruandum, & re iudicata obtentum esse pro eius validitate, tamen exemptionem solutionis vectigalium esse limitandam solum ad ea, quæ ex cultura, & cura vicinorum, non quæ ex negotiatione procedunt, vt generaliter similia privilegia restringuntur in dict. l. 11. & etiam in Clericis, qui exempti sunt à Gabel- lis, exemptio non extenditur ad ea, quæ ex negocia- tione vendiderint, Felinus in cap. Ecclesia sancta Ma- ria num. 105. & Decius numero 57. de constitut. Bertachinus de Gabellis, 7. part. princip. numero 8. l. 7. tit. 18. lib. 9. Recopilat. quam ex Nauarro, Matienzo, Giron- da, Lazarte & pluribus exornat idem probans Gutier- rez de Gabellis, quest. 93. adde Salcedo in practic. cap. 55. adeo vt si dubitetur, an Clericus sit ille, de quo agitur, vt Gabellam soluat, huius rei cognitio potest esse Iudicis secularis, vt ex Gregor. Lopezio nota- uit D. Salgado 4. part. de Regia protectione, cap. 14. num. 104.

7 Et tunc solum exceptio litis pendentiæ vel rei iudicatæ locum habebit, quando in secundo iudicio idem quod in primo deduceretur, vt notauit Vlpianus in l. si quis cum totum, §. si ancilla. ff. de except. rei iudic. ibi: Et quidem ita definitur potest toties eandem rem agi quoties apud Iudicem posteriorem id queritur quod apud priorem questum est, iunctis quæ notantur in l. cum queritur, ff. eodem, & traditis à Caualcano, Giur- ba, Surdo, Fabio de Anna, D. Salgado, & aliis quos ego retuli, 2. part. decis. 77. num. 10. idèd cum longè diuer- sum ius deduceretur in Senatu iustitiæ quàm in Con- silio Regalis Patrimonij, nam in eo generaliter de va- lore privilegij agebatur, in hoc verò, vt etiam si absolu- tè valeret, exemptio gabellarum limitanda esset, nullo modo poterit locum habere exceptio litis pendentiæ vel rei iudicatæ.

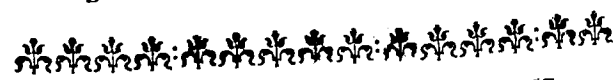
8 Nec obtinebit dict. l. si quis cum totum in princi- pio, vbi qui totum petierit, excludendus exceptione rei indicatæ à petitione partis, quia respondendum est, eius Textus sententiam procedere quando is qui to- tum petierit vult partem petere ex eodem iure, & cau- sa ex qua totum petiit, secus verò si ex diuersa, vt do- cuit Paulus Castrensis in eo Textu in principio, & pro- batur expressè in d. §. si ancilla, vers. in his igitur ibi: Sed in cementis, & tignis, diuersum est, nam is qui in- sulam petiit, si cementa vel tigna vel aliquid aliud suum petat in ea conditione est, vt videatur aliud pe- tere. Sic in nostro casu, non agitur de infirmando privilegio ex nullitate, iniustitia, non vsu vel defectu possessionis aut ex aliis causis quæ solent contra præ- dicta privilegia opponi, sed solum dicitur hoc prui- legium vtcumque sit validum, & in obseruantia exem- ptionem Gabellarum, quam concedit limitandam ad ea quæ ex vicinorum cultura proueniunt, ex d. l. 11. quod antea in iudicium deductum non est, postquam abhinc paucis annis à filci Patronis istæ actiones pro- positæ fuerunt vt privilegia limitarentur.

9 Præterea quia licet non solum hoc iudicium pen- deret in Senatu iustitiæ, sed etiam re iudicata in eo obtentum esset, privilegium obseruandum, adhuc ni- hil obstaret nouæ actioni quæ à filci Aduocatis aduer- sus privilegium, intendunt, quippe vltra quàm res di-

uersa est, vt prædiximus, licet aduersus rem iudicatam non admittantur exceptiones, quæ illam destruant, vel in totum impugnent, rectè verò admittuntur quæ limitant, modificant, vel restringunt, vt in nostro casu privilegium esse limitandum in rebus quæ ex nego- tiatione procedunt, & similes exceptiones in execu- tione rei iudicatæ possunt denuo opponi, & probari, arg. l. tametsi, ff. ad Macedonianum l. ex diuersa, 18. §. fin. ff. solut. matrimonio l. si fideiussores 42. §. 1. ff. de fideiussores, l. Nefennius Apollinaris, 41. §. fin. ff. de re iudicat. Iason in l. 1. numero 18. Cod. de iuris & facti ignorancia, plures refert Parladorus lib. 2. rerum quo- tidianarum, cap. fin. 5. part. §. 11. num. 15. post plures Boërius decis. 43. num. 1. & 5. & idem est contra in- strumentum stante statuto quod nulla exceptio admit- tatur, vt tradit Bart. in l. filius, ff. quod cum eo. Iason in d. l. 1. de iur. & fact. ignor. & hos referens Menalles ibidem, num. 39. Alex. & alij, quos refert & sequitur Auendaño in l. 4. & 5. tit. de las excepciones, num. 28. versic. & licet ista opinio latè Barbosa in l. maritum, 46 & 53 ff. soluto matrimonio.

10 Sed etiam ad Regalis patrimonij Senatus iurisdi- ctionem spectat interpretatio contractuum, qui ab ipso fierent de rebus Patrimonij Regij, aut si quid ex ipso contractu procederet, quod eius extensionem, restrictionem, vel rescissionem respiceret, & genera- liter quælibet interpretatio faciendâ est ab eo, qui contractum fecit, quia vltra quàm contractus fuit cir- ca Patrimonium Regium interpretatio rectius facien- da ab eo, qui celebravit, vt argumento l. 2. §. postea, ne diutius hoc fieri, ff. de origine iuris, ibi: Vt leges corri- gerent, si opus esset, & interpretarentur, notarunt Inter- pretes ibi, & facit Glossa, verbo Præses Prouincia in l. ab executore 4. ff. de appellat. vbi Bart. numero 5. latè Ripa in rubrica, ff. solut. matrim. numero 48. l. in contra- ctibus, §. fin. Cod. de non numerat. pecunia, & post plures ex antiquioribus, quos refert, notauit Couar. lib. 1. variar. cap. 4. numero 1. & videndus Additionator ad Decium in l. vinum, ff. si certum petatur, num. 11. litt. A.

11 Et generaliter de omnibus rebus, quæ fierent in Senatu Regalis Patrimonij non posse cognosci in Cancellariis legibus nostri Regni decretum est ex nouis ordinationibus huius Senatus, quæ editæ anno 1593. & constat cap. 74. Curiarum Mauriti anno 1585. & in noua compilatione legum hoc insertum fuit, vt constat ex libello ei addito lib. 2. tit. 5. & absolute quo- tiescunque fiscum causa contingere potest, vel de eius præiudicio tractatur, ea discutienda in Senatu rega- lis Patrimonij, quia non debet coram Iudicibus extra- neis fiscus litigare, sed coram propriis ex toto titulo, Cod. vbi fiscales cause, & si quid ratione dependentiæ, connexitatis, aut coherentiæ possit ad illas causas per- tinere iuxta l. nulli, Cod. de iudiciis, & quod notarunt Bald. ibi, Boherius decis. 69. num. 24. Viuius decis. 136. num. 1. & Doctores in titulo, ff. de quibus rebus apud eundem Iudicem eat in Senatu Regalis Patrimonij, de eo agendum.

ALLEGATIO LIV.

Gabella soluenda de rebus quæ ven- duntur ad bellum.

1 Fiscus non soluit gabellam. l. locatio, res exercitu, ff. de public. & vectig. l. si publicanus, §. earum rerum, ff. eodem.

L. uni

- l. vniuersi, Cod. de vectigal. & commiss.
- 2 l. 11. in principio, tit. 11. p. 3.
- 3 l. 5. tit. 7. p. 5. & n. 10.
- 4 Almozarifazgo non soluebatur pro rebus quæ ad exercitum aducebantur. Gabella quando sint inducæ?
- 5 Gabella soluenda de rebus, quæ ad exercitum tran- sportantur.
- 6 l. 1. tit. 18. lib. 9. Recop. l. 38. tit. 18. lib. 9. Recop.
- 7 Argumentum ab speciali validum est. Exceptio firmat regulam in contrarium. l. nam quod liquide, ff. de pen. leg. l. quod Labeo, de Carboniano edito.
- 8 l. 38. tit. 18. lib. 9. Recop.
- 9 l. 3. 4. 8. tit. 18. lib. 9. Recop.
- 10 Clem. fin. de rescriptis. c. cum capella, 16. de privilegiis. Soluendam gabellam de rebus quæ ad exercitum venduntur Senatus decreuit, vt num. 6.

Gabella vtrum debeat de rebus, quæ ad exercitum vendita transportantur? Pro explicatione l. 38. tit. 18. lib. 9. Recopilat.

1 T non deberi suaderi videbatur ex l. locatio, alias licitatio, §. res exercitu iuncta, l. si Publicanus, §. earum rerum, glossa penult. ad finem, ff. de public. & vectigalibus, l. vniuersi, Cod. de vectigal. & commiss. ibi: vel ad fiscum inferunt, & conducunt tradita à Peregrino in tractat. de prui- leg. fisco, lib. 6. tit. 5. num. 23. ibi: item si res exercitui paratur.

2 Sed tamen contrarium longè verius est, vt Gabella debeat pro rebus, quæ venduntur ad bellum & exer- citum: nam licet vectigal debeat de rebus, quæ de vno Regno ad aliud inferuntur, & ita hoc ius vecti- galis videatur non deberi de rebus, quæ ad exercitum in eodem Regno transportantur ex l. 11. in principio, tit. 11. part. 3. l. 5. tit. 7. part. 5.

3 Sed hoc intelligendum est, quoties res adducitur expensis, vel periculo ipsius Regis, vel Gubernantium dict. l. 5. vbi cum relatio fieret, de quibus vectigal non soluatur, id est, de rebus, quæ ad exercitum, vel ad fis- cum deferuntur, hoc omne insinuat, dum tradit non esse soluendum vectigal de rebus, quæ ad Regem ad- ducerentur, & limitat, nisi is, qui res adduceret, vende- ret ipsi Regi, quia tunc vectigal soluendum, ex quo etiam in hoc vectigali dicendum solui oportere de il- lis, quæ ad exercitum ducerentur, quando postea ipsi Regi earum rerum venditio fieret.

4 Verumtamen quamuis certum esset vectigal anti- quum non deberi pro rebus, quæ ad exercitum tran- sportarentur, illudque hodie dici Almozarifazgo tradit Parladorus lib. 1. rerum quotid. cap. 3. num. 16. 17. quamuis verè sit omne ius Portuorij, vt sunt in Castella, Arago- nia, & Lusitania.

5 Sed licet hoc in vectigali antiquo admitteretur, ta- men in gabella, quæ nouiter inducæ fuit post dictas leges partitæ tempore Regis Alfonsi XI. anno 1349. vt constat ex cap. 261. eius Historia, & addendi Zamalloa, Ioannes Mariana, Illescas & alij, quos referunt Ioannes Gutierrez de Gabellis, quest. 2. num. 2. & 3. Lazarte in eodem tractatu in præfatione numero 13. 19. & 20. Girona de Gabellis in præludio, num. 8. quibus

addendus Petrus Lupus de Aiala in Historia Regis anno 2. cap. 18.

Vnde quamuis de vectigali antiquo exemptio concederetur in rebus, quæ ad exercitum adducerentur, non potuit tamen hoc intelligi quoad Gabellam, quæ post dictam legem partitæ inducæ fuit, cum ex l. 1. tit. 18. lib. 9. Recopil. expressè traderetur omnes teneri soluere Gabellam, & nullum excusandum, nisi privilegium habuerit, quo eximatur à solutione Gabellarum, & regulæ standum est, dum liquidè de ex- ceptione non constat, Bald. in l. 2. num. 5. Cod. de bo- nor. possess. secund. tabul. Molina lib. 1. de primo- genis, cap. 4. num. 34. Burgos de Paz conf. 18. nu- mero 7. & 8.

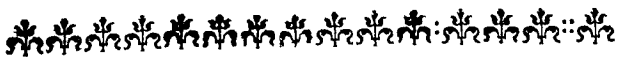
Et nulla exceptio inuenitur in iure Hispano, qua exemptio non soluendi gabellam de rebus, quæ ad exercitum adducuntur, concessa sit imò potius suade- re videtur dict. l. 38. tit. 18. lib. 9. Recopil. vbi traditur non debere solvere Gabellam Falros ferrarios ex in- strumentis, quæ fecerint in Castris, vnde insinuat per argumentum ab speciali: quod validum est, vt nota- runt Menoch. consil. 9. num. 10. Ioseph. de Sesse decis. Aragonum, 97. num. 15. Euerardus, in locis legalibus, loco 68. Antonius Canarius, in tract. de insinuat. 1. part. num. 46. & quia exceptio firmat regulam in con- trarium, l. nam quod liquide, ff. de pen. legata, Me- noch. de arbitrariis, lib. 1. quest. 30. num. 4. & conf. 4. numero 23. & conf. 148. numero 31. Valascus con- sultatione 45. numero 1. ad finem, Gonzalez Reg. 8. Cancellaria gloss. 51. numero 2. & gloss. 54. nume- ro 19.

Vt de reliquis rebus, quæ in Castris venderentur est soluenda gabella, alias enim, si regulariter non deberetur inutilis esset dispositio dictæ legis, 38. contra regulam legis quod Labeo, ff. de Carboniano edito.

Confirmatur vterius ex l. 3. & 8. dict. tit. 18. lib. 9. Recopil. vbi traditur eos qui cum Ecclesiis, vel cum Rege contractum fecerint quia eis vendiderint non esse excusandos, vt soluant gabellam, & necessariò em- ptio eorum qui in exercitu venderent proponi, & ex- primi deberent quemadmodum & ipsius Regis exem- ptio, vt quando vendit ne soluat gabellam exprimitur, in l. 4. in fine tit. 17. lib. 9. Recop.

Denique quia cum tempore dictæ legis, §. titul. 7. part. 5. ex qua contra desumi voluerunt etsi verè non probet vt prædiximus, prædicta solutio gabellarum inducæ non erat, omnes, qui vellent exem- ptionem rerum, quæ in exercitu venduntur inducen- dam, non poterunt villo modo extendere ad gabellam, quæ postea inducæ argumento Clementina fin. de rescriptis, & tradit in terminis Glossa unica in prin- cipio in cap. cum capella 16. de privilegiis, Otalora de nobilitate, 4. part. cap. 5. numero 3. & 4. & ita fuisse iudicatum tradit Peregrinus de iure fisco, lib. 6. tit. 5. num. 22. circa finem, & non potest considerari exem- ptio soluendi gabellas, nisi expressa sit & compre- hensa in tit. 18. & 19. lib. 9. Recopilat. & ita ob- tentum fuit & gabellam ex his rebus soluendam de- cretum.

ALLE

ALLEGATIO LV.

Gabella debetur ex venditione mixtarum potionum cum aqua.

- 1 *Aqua usus communis nec pretio emitur.*
- 2 *Gabella soluitur iuxta consuetudinem rerum ex quibus soluenda.*
l. fin. tit. 22. lib. 9. Recop.
- 3 *Aqua mulsa unde dicatur, quomodo fiat & ad quos usus deseruiat?*
l. si quis vinum, §. simili modo, ff. de vino trit. legat. num. 4. & 12.
- 4 *Potiones antiquorum varia, alica, mulsum, passum, zythum, camum, & alia.*
l. 1. §. 1. de rei vindicat.
l. adeo 7. §. cum ex alieno, ff. de acquir. rer. dom. §. ecce, instit. de rer. diuis.
- 5 *Deorum potiones, nectar, & ambrosia.*
- 6 *Gabella debetur ex venditione mixtarum potionum.*
l. 1. tit. 17. lib. 9. Recopil. & n. 18.
Venditum quod sit intelligitur ex qualitate pretij.
- 7 *Mixti quod potentius praualeat.*
l. queritur, ff. de statu hom.
- 8 *L. imperium, ff. de iuris d. omn. iudic.*
- 9 *Mixtum instituit speciem separatam à simplicibus, & sub illis non comprehenditur.*
- 10 *Ratio diuersa aliud ius continet.*
- 11 *Actiones mixtae quae sint?*
l. 1. ff. finium regundorum.
§. sed si inter aliquos, instit. de oblig. qua ex quasi contractu.
- 12 *Mulsum quomodo fiebat?*
l. idem Pomponius, §. idem scribit, ff. de rei vindicatione.
- 13 *Aqua dum miscetur amittit suam naturam.*
c. non apponeres de Baptismo.
- 14 *Aqua ideo gabella non soluitur quia communis, & nullum pretij.*
- 15 *Niuus vendita gabella debetur.*
Niuium ad potum refrigerandum de usu antiquorum.
l. in argento potorio, 23. ff. de aur. & arg. legat.
- 16 *Niuem seruandi modus proponitur.*
Niuus nigra, carulea, flaua quae sint?
- 17 *Aqua in aliquibus Regionibus vendi solet.*
l. 1. ff. de aliment. legat.
l. mella 14. §. quidam, ff. eodem.
- 18 *Gabella debetur venditionis aquae mulsa.*
- 19 *Consuetudo non prodest ad gabellarum exemptionem.*
l. 1. tit. 15. lib. 4. Recop.
l. 1. tit. 18. lib. 9. Recopil.
Lex semper praesumitur in viridi obseruantia.
l. Arriani, C. de haereticis.
Facultatiue solum possunt praescribi à tempore prohibitionis.
l. 1. C. de seruis, & aqua.
l. qui luminibus, ff. de seruis. Urb. praedio.
- 20 *L. 14. tit. 18. lib. 9. Recopil.*
l. fin. tit. fin. lib. 9. Recopil. in libello.
Adacto salutis hominum fauore decretum ut ex medicinis mixtis gabella non soluat.

Vtrum ex venditione aquae mulsae Hydromelis quam dicimus aloxa, gabella debeatur?

BT non deberi suadere videbatur, quia aquae nulla debetur gabella, cum in ea ea quae omnibus patet, & communis est non censetur pretium verum, nec venditio contracta iuxta illud

Ouidij lib. 6. *Metamorphos.*

Quid prohiberis aquas? usus communis aquarum est.

Et ideo Plautus, in *Asinar. act. 1. scen. 3.* inquit.

Aera, aquam, solem, haec argento non emo.

Ex Baconio, Hothomano, Brecheo, & Connano, notauit Osualdus in *notis ad Donellum lib. 4. comment. cap. 2. lit. D.*

Et idem ex aqua gabellam non solui probauit Lazarte de *decima venditionis, cap. 2. num. 33.* in quod etiam consentit Parlador lib. 1. *rerum quotidianarum, cap. 3. §. 2. num. 25.* ex quibus, Humada, Gregorio Lopezio, & Girona idem probauit Ioannes Gutierrez, de *gabellis, quast. 35. num. 32.* & cum non fuerit consuetum ex aqua mulsa exigi gabellam, id debet admitti, quia gabella soluitur ex eis de quibus solui est consuetum, l. fin. tit. 22. lib. 9. *Recopil. iuncto Gutierio de gabellis, q. 5. num. 25.*

Verumtamen contra in hoc casu dicendum est quippe vera venditio, in ea intercedit, & non solum ex aqua constat sed melle speciebus, eaque secundum Antonium Nebrisensem à Mauris inuenta, quia aloxa Mauritani nomen tradit, Graecum esse notauit Sebastianus Couarr. in *origine linguae Castellanae verb. aloxa*, vbi adducit locum Hippocratis eis verbis: *Dilutum seu decoctum praedulcium fauorum cuius parandis mos erat fauum exprimentes, mel ipsum in purum lebetem aqua limpidissima plenum immittunt, deinde decoctum donec abunde suum laticem faui deposuisse in aqua vident, tunc seponunt vsuique reseruant quo deinde astiuus horis potus loco strim extinguunt, & facit locus Plinij lib. 31. cap. 6.* dum inquit: *Hydromeli quae ex imbre puro cum melle temperabatur quondam quod daretur appetentibus vinum agris, & videndus Marcellus Virg. in Dioscor. lib. 5. cap. 9.* de quo memoratur Vlpianus in l. si quis vinum, 9. §. si mihi modo, ff. de vino, tritico, & oleo legato, videndus Brissonius verbo *Hydromelis*, & nominis Etymologia eius denotat essentiam à verbo Graeco, ὕδωρ, quod significat aquam, & Graeco etiam, μέλι, quod mellem denotat.

Et similes potiones antiquis in usu fuerunt ut alica, de qua Martialis lib. 13. *Epigr. 6.* vbi modum eam conficiendi ex Plinio, Mercuriali, Palladio, & Ioanne Bruierino lib. 5. de *re cibaria. cap. 12.* notauit Raderus d. *Epigram. 6.* mulsum etiam fuit quod ex vino fiebat, & melle, Plinius lib. 22. cap. 24. & eius memorantur Iuris Consulti in *dict. si quis vinum, l. 1. §. 1. de rei vindicatione, l. adeo, 7. §. cum ex alieno, ff. de acquir. rer. dom. §. ecce, instit. de rerum diuisione, & Seneca, epistola, 122. ibi: dicitur mulsum, & alicam poposcisse à balneo exisse, & Martialis d. *Epigram. 6. & lib. 13. epigr. 101.* Macrobius lib. 3. cap. 11. quem ad explanationem Virgilij refert Ioannes Ludouicus de la Cerda lib. 1. *Georg. vers. 344. nota 15.* & de passo, Martialis *ibidem*, quod ex vva passa cogebatur memorantur, Virgil. Plinius, Columella, & Nonnius, quos refert Raderus d. *epigram. 101.* alias etiam potiones retulit, Vlpianus in *dict. l. si quis vinum*, vt zithum, camum,*

cere

cerenissiam & de camo & acimaticio vel aromaticio, vide post Haloandrum Dioscoridem, & Camitium, Alciatum lib. 1. *praetermissio verbo camum* quos refert Gothifred. in *d. l. si quis vinum.*

5 Et de mixtarum potionum apud antiquos, quae ex Plinio, Catone, Dionysio Viticensi, Brodeo, Athenæo, & aliis notauit Zuingerus in *Theatro vite humane, vol. 2. lib. 2. pag. 3799.* & adeo gratissimas similes potiones antiqui existimantur, vt etiam suis Diis destinarent, nam eorum potum nectar fecerunt, & Ambrosiam cibum, licet alij contra fecisse, ambrosiam potum tenuerunt, nectar cibum, & id sensisse videtur Virgil. lib. 4. *Georg. vers. 419. ibi:*

Hac ait, & liquidum Ambrosia diffudit odorem.

Et hanc differentiam ex Appollonio, Pindaro, Horatio, Athenæo, Sapho, Natali, & Nennio, notauit Ludouicus de la Cerda ad *Virg. dict. vers. 410. not. 1.* & idem in proverbium abiit nectar, pro quavis re dulci & suauis, vt ex Martiali, Lucretio, Symmacho, Claudio Mario, & Lipio probauit idem Cerda *Bucolicorum, eclog. 5. vers. 71. nota 25.* & idem tradit Ambrosiam vt quid diuinum existimari, ad *Virg. 1. Aeneid. vers. 407. not. 3. & 4.* de quo vide nouissimè P. Sherlogum in *Cantica Salom. 3. tom. vestig. 35. sect. 3. n. 35.*

6 Ex quibus apparet in his & similibus potionibus, quae ex aliquarum rerum mixtura fiunt, gabellam esse soluendam, quippe ex ea ratione non deberi ex aqua tenuerunt supradicti, quia cum communis sit, nullum eius pretium consideratur, nec venditio & potius pro facto aquatorum, qui eam conducunt, quam pro valore rei pretium detur, vt notatur Lazarte & Gutierrez, vnde quando non solum aqua venditur, sed mel & species quae illi miscentur, vera venditio est, & gabella soluenda, ex l. 1. titulo 17. lib. 9. *Recopilat. praefertim cum pretium quo venditur aqua mulsa, maximum sit, nec respondeat aquae sed illam excedat, & ex qualitate pretij colligitur quae res vendita sit, Alexander libro 5. conf. 48. num. 5. & conf. 68. num. 9. Zephalus consil. 505. num. 2. iunctis quae notauit Afflictis decis. 68. num. 2. idem Alexand. in l. diuortio, §. ob donationes, num. 7. ff. solut. matrim. ex Ruino & aliis Hieron. Gabriel consil. 168. n. 30.*

7 Tum quia in rebus mixtis illud quod maius & principaliter praualeat, l. queritur, 10. ff. de statu hominum, & ex Iafone pluribus, quos refert Hieronymus Gonzales, Rolandus à Valle, Tiraquellus, Menochius, Antonius Gomezius, D. Salgado, & aliis pluribus, ego notauit in *disputationibus Granatensibus disput. 1. n. 9.*

8 Et ultra ea conducit Textus, in l. imperium, ff. de iurisdictione omnium Iudicum, vbi quod participat à iurisdictione appellatur mixtum imperium, non mixta iurisdictione, quia dignius est Imperium, & Iason plura cumulat exempla in *d. l. imperium, n. 3.* & ita non debet censeri venditio aquae, sed earum rerum quae miscentur & digniores existimantur.

9 Deinde quia quod mixtum est ex diuersis speciebus constituit tertiam speciem separatam à simplicibus contrariam aut diuersam naturam habentibus, vt in statutis & sub simplici non contineri probauit Tiraquellus de *retractu lignag. 2. p. declaratione 4. num. 3. & 4.* & notant communiter Doctores in *leg. si ita scriptum, ff. de liber. & posthum. latissimè D. Castillo tom. 5. controuers. cap. 89. maxime num. 160.* & ita in aqua mulsa, quae ex illa & aliis speciebus mixta est idem considerandum, vt ab aqua diuersa censetur, & tunc sub simplicibus casus mixtus iudicandus, quando eadem ratio militat, quae in simplici, idem Tiraquellus de *legibus conub. gloss. 3. verbo contracter, numero 69. & 70. latissimè probauit idem D. Castillo tom. 5. controuers. 2. p. cap. 134. n. 34.*

Vnde cum diuersa ratio militet, vt manifestè apparet in aqua mulsa, quia omnino differt à simplicibus, ex quibus fit, dicendum est aliter accipiendum esse *argum. l. si quis seruum, ff. de tritic. vino & oleo legato. Farinacius in fragment. verbo mixtum, n. 31. usque num. 44. & sequentes.*

Rursus quia licet species quae miscentur, videantur amittere suam naturam, & in aquam transfundi, non tamen ex eo amittit naturam, essentiam & effectum mixti, argumento textus in §. mixta, instit. de actionibus, vbi actiones communi diuidendo, & finium regundorum dicuntur mixtae, licet principaliter sint personales l. 1. finium regundorum, §. sed si inter aliquos, instit. de obligat. quae ex quasi contractu nascuntur, explicat Alex. in l. 2. §. 1. de verb. obligat. Petrus Gambarus de *authoritate legari, lib. 3. numero 384.* adde quae ex Antonio Fabro, Donello, Osualdo, Pace, Gregorio Lopezio, & aliis tradit Richardus in §. quaedam actiones, in princ. instit. de actione.

Sed & probatur expressè *dict. leg. si quis vinum, 9. ff. de vino, tritico, & oleo legato*, eis verbis: *Sed si mulsum factum sit, vini appellatione non continebitur proprie nisi fortassis paterfamilias de hoc senserit; & diximus mulsum ex vino & melle fieri, vt ex aqua & melle fit Hydromelis, & ex Pomponio reddit rationem Vlpianus nobis aptissimè in l. idem Pomponius, §. idem scribit, ff. de rei vindicatione, ibi: Si ex meo melle & vino tuo factum sit mulsum quosdam existimasse, id quoque communicari, sed puto verius (vt ipse significat) eius potius esse qui fecit, quoniam speciem pristinam non retinet; de qua re ultra quae de mulso notauimus, videndi Alciat. lib. 9. *Parerg. cap. 2. Cuiac. lib. 24. obseruat. cap. penult. Forcatulus in penult. iuris, cap. 8.* et si constituit diuersam speciem à vino mulsum, idem in Hydromeli vt diuersa censeri debeat ab aqua, dicendum, & in terminis gabellarum, quod omnis liquor proneiis ex vino vel aqua non dicatur vinum vel aqua, docet Iulius Ferretus de *gabellis, n. 594.**

Confirmatur, quia aqua dum miscetur, amittit suam naturam, & in alio casu probat Text. in *cap. non apponeres, & ibi Abbas & eius additio de Baptismo. Syluester in summa, verbo, Baptismus, 2. ad finem ibi: Sexto etiam, quia neque aliquo humore producto ab arte, sicut est aqua rosata, & aqua ardens, & generaliter lambicata ex aliquo mixto, vt cereuisia, & huiusmodi, quia huiusmodi species differunt ab aqua naturali, explicat, Nicolaus Plobe de *Sacramentis 1. p. cap. 1. num. 5.* Gregor. Lopez in l. 2. tit. 4. part. 1. glossa 2. ex Filliucio, Enriquez, Zanardo, Antonio, Ferdinando, Ioanne de la Cruz, & aliis, Diana 3. p. tract. 4. resol. 51.*

Sed etiam ea ratione admissum ab Interpretibus aqua gabellam non inductam, quia cum ea communis, & nullius pretij sit, non videatur venditio contracta, & admittunt, quando aquae venditio fieret, tunc gabellam deberi, vt ex Lazarte, Girona, Peguera tradit Gutierrez de *Gabellis dict. quast. 35. numero 33.* & inde ex eisdem Parladorio tenuit idem Gutierrez: num. 34.

Idem ex niue gabellam deberi, quia licet communis & patens sit, ea reconditur ad tempus aestiuum, & propriam venditionem niuis contrahi, & de niuis vsu ad refrigerandam aquam antiquitus apud Romanos vsitatam notauit Martialis lib. 5. *Epigram. 65. & lib. 6. Epigram. 86. & lib. 14. Epigram. 104. 105. 117. 118.* Videndus Mercurialis lib. 1. *variar. lectonum, cap. 8.* qui antiquissimum vsum niuium potatorum ex Atheneo, & Atheneus ex Dexicrate, Eutietie, & Xenophonte declarat, & de niuis veterum luxu pluribus Stuchius lib. 3. pag. 301. ex Aristotele Agellius lib. 19. *act. Artisar. cap. 5. Alex. ab Alex. lib. diernum genialium, cap. 1.*

cap. 25. vbi Græcos vsitasse tradit, addendus Cælius Rodiginius lib. 9. antiquar. lectionum, cap. 12. & de coloniario mentionem fecit I. C. in l. argento potorio 23. ff. de auro & argento legato, & ideo etiam Pater Raderus ad lib. 14. Martialis Epigram. 94. qui adducit Turnebum lib. 27. aduers. c. 18.

16 Et de arte qua niues in æstate seruantur, Plutarchus problema 6. ex Seneca, Plinio, Macrobio, Athenæo, D. Augustino, & aliis pluribus notauit Raderus dist. lib. 14. Martial. Epigram. 107. ex Suetonio, Plinio, Galeno, Auicena, Valeriosa, & Valesio, plura Bobadilla lib. 3. polit. cap. 4. num. 9. & 10. & velut singulare noto, quod de niue nigra, cærulea & flaua tradit Bartolomæus Leonardus in debellatione insularum Molucarum lib. 3. pag. 118.

17 Sed in aliquibus Regionibus venalem esse aquam probatur l. 1. ff. de aliment. legat. ibi: Si in ea Regione fuerit aqua, vbi vendari aqua solet, facit l. mella 14. §. quidem, ff. eodem, eis verbis: Cum in Regione Africa, vel forte Egypti res agi proponebatur, vbi aqua venalis est, & ego expendo Martialem lib. 3. Epigram. 56.

Sit cisterna mihi quam vinea malo Rauenna,
Cum possim multa vendere pluri aquam.

Et facetissimum locum nota eiusdem Martialis in Epigrammate sequenti 57.

Callidus imposuit nuper mihi Caupo Rauenna,
Cum peterem mixtum, vendidit ille merum.

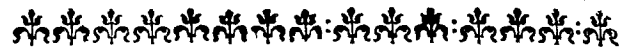
Quasi fraudi & imposturæ tribuat ei venditum vinum merum, cum peteret mixtum, & dilutum aqua: nam vt in Epigrammate antecedenti tradiderit pluri Rauennæ aqua æstimatur, quam vinum, & adde quæ ex Strabone notatur Radeus, & ex Sidonio Apollinari eruditissimus noster D. Laurentius Ramirez de Prado dist. Epigrammate 56. & cum eo casu, quo venditur, ratio cesset ex qua gabella ex aqua non debeatur, debet cessare dispositio, & opinio eorum, qui contra tenuerunt.

18 Denique non obstant, quæ contra adducta, quia, vt prædiximus, omnia fundamenta, quibus Interpretes moueri videntur, cessant in aqua multa, quia cum venditio eius fiat ex pretio, quod potest veram constituere venditionem, gabella debetur ex generali regul. l. 1. tit. 17. lib. 9. Recop.

19 Nec in hoc casu excusare poterit quælibet consuetudo: nam ultra quam nulla prodest ad gabellarum exemptionem, l. 1. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 18. lib. 9. Recopil. & lex semper esse præsumitur in viridi obseruantia, l. Arriani, Cod. de hereticis, non potest in hoc casu consuetudo prodesse, quia aquæ multæ vsus paucis abhinc annis inductus in Hispania, & licet antiquus esset, deberet probari (vt consuetudo prodesse posset) aliquando petitam fuisse gabellam aquæ multæ, & quia allegarunt eos consuetudine non soluendi iuari: ideo absolutos argumento l. qui luminibus, ff. de seruit. urban. prædior. l. 1. Cod. de seruit. & aqua. & quod alibi notauimus, & certissimum est in rebus meræ facultatis solum à tempore prohibitionis ius adquiri, & latissimè probat D. Castillo de ter. cap. 32. per totum. Et similiter in gabella dicendum, vt tantum à tempore, quo intenderetur non soluendam gabellam, ius ex illa consuetudine, si illa foret, adquiri posset.

20 Nec prædicta aliquo modo turbare poterit, quod etiam obieciatur, vt quod ex l. 14. tit. 18. lib. 9. Recopil. decretum erat debere gabellam Pharmacopolas ex medicinis, quas vendunt, id limitatum ex l. fin. tit. fin. dist. lib. 9. in nouo volumine Recopil. vt solum procedat in medicinis simplicibus: nam in mixtis, & ex variis speciebus factis aliter dicendum, & gabella non soluenda, quia inde ad res mixtas generaliter non

potest fieri illatio, argumento l. Papinianus exuli, ff. de minoribus, l. 1. de const. Principum, separata enim causa est, quia vitæ humanæ fauore, vt medicinarum compositioni Officiales inducerentur à gabellarum solutione releuati sunt, vt notauit Lazarte de decima venditionis cap. 20. n. 72.

ALLEGATIO LVI.

De vectigali, illud imponi posse in mercede transportationis Epistolarum.

- 1 Concessione officij Cursoris maioris à Rege facta imponi adhuc potest collecta, in mercede epistolarum qua non taxata in concessione.
- 2 Princeps dato bono Cambio ex causa publica potest tollere ius partis.
- 3 Rex in Hispania sine consensu Comitiorum generalium non imponit noua vectigalia. l. 1. tit. 7. lib. 6. Recop.
- 4 Vectigal in epistolarum mercede imponi potest sine consensu Regni iuxta huius casus speciem. Donationes à Principe facta vassallis ob benemerita gratuita sunt, & liberales.
- 5 Donatio liberalis censetur qua à Principe facta, etiam interuenienti pecunia, si eam excedat concessio.
- 6 Beneficium Principis decet esse mansurum. c. beneficium de reg. iur. lib. 6. Princeps debet liberalis esse cum subditis. l. fin. Cod. de officio Præfetti Africa.
- 7 Donationes à Principe facta possunt ex utilitate publica reuocari. Reges Hispani immoderatas donationes sapienter reuocarunt.
- 8 Tributa noua tempore necessitatis imponere Princeps potest, nec consideratur tertij præiudicium. Accidentalibus non attenuantur, & n. 9.
- 9 Pontifex an possit legitimare spurium, vt succedat in bonis temporalibus? l. 1. de autor. tutor. l. si quis ne causam, ff. si cert. petat. l. si ergo, ff. eodem. l. 3. §. fin. ff. de liberat. legat. l. quadam 62. ff. de acquir. rer. dom.
- 10 Officia publica potest Princeps augere vel minuire nisi aliud conuentum.
- 11 Pretiorum iusta taxatio pertinet ad Principem. l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Præfetti Urb. l. annonam, 6. ff. de extraordin. crimin.
- 12 Augmenti & decrementi eadem est ratio. Princ. instit. de his qua sunt sui.
- 13 Vectigalia qua post conductionem eorum imponuntur, non pertinent ad conductorem. l. 1. tit. 22. lib. 9. Recopil.
- 14 Augmentum vectigalium debet Principi applicari. l. unica tit. 31. lib. 9. Recopil.

An possit Princeps, & eius nomine comitia generalia Regni inducere tributum in mercedis pretio epistolarum qua à Curse maiori transportantur, supposita concessione eius officij à Rege facta de qua allegatione 50. disputauimus.

N hac re cum ex Comitibus generalibus Regni ad bella, quæ rebelles & eorum fautores in nostrum Regem his temporibus excitarunt, tributa extraordinaria concederentur millies decies aureorum, quos nos decem miliones dicimus, & dubitaretur, vt hæc summa colligi posset vnde tributa soluenda, & ex quibus rebus desumi oporteret, dubitatum fuit an in pretio transportationis epistolarum, quod ordinarium est dimidij argentei, an possit minui pretium, vt quod ad ordinarium quod hodie soluitur superesset in tributum Principi cedat, vel illud augere & augmentum collectæ nomine huic decem millionum, Regni seruitio applicari valeat, quasi cum hoc officium à Principe concessum sit Comiti de Villamediana, qui hodie eo fungitur in eius præiudicium cedat nouam collectaneam in epistolis transportandis imponi, & cum Rex nosceret decerneret aliquos Senatores congregari, vt ab eis huius rei iustitia, & fundamenta discernerentur, & cum illis ego fuërim nominatus quæ pro iure imponenda collectæ, & seruitij Regnorum excogitari valde vtile, & necessarium censui proponere.

Et imponi posse tributum in Epistolarum transportatione suadetur.

2 Primò, nam quamuis verum sit non posse Principem tollere ius parti quæsitum, aut aliquem suo dominio priuare, & quando id utilitas publica suaserit debet interesse rependere (id est) quod dicimus dato bono cambio, Bartol in l. ult. §. 1. ff. de pignorat. actio. vbi communiter Scribentes, Iason in l. Barbarius, n. 36. & sequent. ff. de officio Prætor. Menoch. consil. 103. num. 26. & consil. 156. num. 48. Craueta de antiquit. tempor. part. 1. num. 17. vbi alios refert l. 31. tit. 18. part. 3. vbi latè Gregor. Lopez glossa 5. l. 2. tit. 1. part. 2. & Hermosilla pluribus in l. 53. tit. 5. part. 5. glossa 1. & 2. num. 19.

3 Tamen omiſſa opinione eorum, qui existimantur urgente belli necessitate, quando bellum iustum est, imponi posse tributa, quæ aliàs non imponenda, vt latè notauimus allegat. 59. num. 8. in hoc tamen casu etſi aliàs Rex Hispaniæ debet cum consensu, & consilio Comitiorum generalium Regni noua indicare vectigalia, & sine hoc in Castella facere non solet, l. 1. tit. 7. lib. 6. Recopil. Auendaño in cap. Prætor. 2. part. cap. 4. num. 2. & sequentibus, Gironda, Parladorus, Azeued. & alij quos refert, & sequitur Bobadilla lib. 5. Politica, cap. 5. num. 3. qui probat idem in Anglia obseruari, & in Germania, & Gallia similiter, vt in Hispania decretum sine decreto Prouinciarum Regnorum noua tributa non indicantur, notauit Magister Marquez in Gubernatore Christiano lib. 1. cap. 29. pag. 129. & nos iustissimum esse probauimus dist. allegatione 59. num. 9. cum sequentibus.

Sed in nostro casu ipse Rex solus absque Regni consensu hoc potest inducere tributum: nam concessio, quam huius muneris fecit Comiti de Villamediana. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Paris 1.

na fuit de Regalibus, vt probauit alleg. 10. per totam.

Et licet facta fuisse propter benemerita, & seruitia, quia illa debent Principi exhiberi, & Princeps non potest cogi ad eorum remunerationem, quando salarium Vassallis, aut Ministris dederit & contractu non fuit ad prædictas concessiones adstrictus, ideo eas mere liberales esse & donatione gratuitam & lucratiuam continere fere omnium Interpretum sententia comprobatur, vt constat ex Baldo in l. qui se patris. C. unde liberi, vbi alios refert Alex. vol. 2. consil. 216. Egidius, Bosius titulo de Principe, num. 152. vbi tradit ita sapientem iudicatum, & vide num. 323. idem in terminis Iulius Clarus lib. 5. sententiarum, §. feudum quest. 77. Costa de remedijs subsidiarijs, remedio 114. idque vt tradit Paulus de Castro in l. 1. C. de libertis, & eorum liberis, num. 3.

Etiamſi interueniret pecunia ex parte eius cui concessio facta fuit, si nimis excederet priuilegium pecuniam, quæ vltro Principi oblata, quia tunc & si mentio simul fiat de seruitijs, etiamſi verba dicantur esse quantumcumque grandia: verba sunt Bosij vbi proxime, num. 328. nam manet concessio in terminis gratuita & reuocabilis, Socinus consil. 4. num. 6. vol. 3. Natta consil. 511. & 512. & 657. Grammat. decis. 46. num. 5. Paulus de Castro consil. 317. vers. sed in proposito, lib. 1. Amadeus in titulis, de his, qui feudum dare possunt n. 98. Menoch. de præsumpt. lib. 3. c. 29. n. 21. & innumeris relati à Pereira de manu Regia, tom. 1. c. 6. n. 7. Surdus consil. 419. n. 9.

Et quamuis priuilegium & beneficium Principis decet esse mansurum, cap. beneficium de regulis iuris in 6. tamen hoc ad liberalitatem Principis spectat, quia Rex explendo officium suum debet se præbere gratum & liberalem suis subditis vltra illorum merita ex l. fin. Cod. de officio Præfetti Africa, tamen de iuris rigore rectè poterit donationem gratuitam, & liberalem reuocare, Ripa in l. si vnquam, Cod. de reuocandis donat. quest. 14. in versis. ista decisio, & ibi Tiracuellus verbo donatione largitus, num. 106. versis. quarta declaratio, Surdus consil. 419. num. 46. & ex consilijs Gozadini, Curtij, Parisij, & Brunij, Menoch. 304. num. 19. & idem tenuit Gratus lib. 1. consil. 9. num. 174. Bellonus consil. 28. num. 9. idem Menoch. consil. 981. num. 14. & in hoc casu donationem ob benemerita à Principe subito factam merè liberalem & gratuitam & iuste posse reuocari probauit Ponte de potestate Proregis tit. 5. de extractis num. 24.

Sed etſi quando per viam contractus fieret, contraria opinio communis sit, tamen etiam eo casu, si vel nihil reciprocum intercessit, vel utilitas publica suadeat reuocationem, admittunt Iason lib. 1. consil. 56. Aymon Craueta de antiquit. tempor. 1. part. principali. 2. particula, num. 38. Menoch. dist. consil. 81. n. 4. & ideo Rex Henricus, Reges Catholici & Plures Hispaniæ Principes donationes ab eis factas reuocarunt, vt alibi latè notauimus allegat. 8. num. 54. quo fit, vt cum in hoc casu in cessione officij Cursoris Maioris nihil vltro Principi daretur, sed propter benemerita & seruitia eius in quem collatum concessio facta fuit, & intercedat publica utilitas in huius Collectæ impositione, vt palam est, merè si totam concessionem posset Principes reuocare, rectè in hac re aliquale seruitium imponere valebit.

Secundò, quemadmodum Princeps ex iusta causa & urgente belli necessitate potest imponere tributa: nec considerabitur, an inde præiudicium tertio sequatur, quia cum id accidentaliter eueniat, non est in consideratione, Innocentius & Antonius de Butrio in cap. de voto, Decius & communiter Doctores in cap. qua in Ecclesiarum de constit. Anton. de

Petra de potestate Principis, cap. 32. §. aliud quoque, num. 29.

Et ideo quamuis ex multorum opinione Pontifex non potest legitimare spurium, ut in terris Imperij succedat in bonis temporalibus, ut ex Innocentio, Abbate, & Butrio, Thoma Sanctio, Peregrino, Ioanne Baptista, Lupo, Molina, Tufcho, & l. 4. tit. 15. part. 4. Fajardo, Hurtado, & aliis.

Ego notavi in decis. Granat. disput. 8. n. 33. tamen potest legitimando ad Ecclesiastica, quæ ad eius potestatem spectant, habilem reddere spurium, qui semel legitimus factus est, ut postea succedat in bonis temporalibus, & ita similiter fit, quando dispensat Pontifex in radice matrimonij; nam tunc eius filij legitimi redduntur, ut in quibuscunque bonis succedere valeant, nec consideratur præiudicium eorum, quibus successio deferri posset, si ille legitimus non redderetur quia id secundariè, & accidentaliter provenit, nec debet esse in consideratione, ut ex l. 1. ff. de auctor. tutor. l. si quis nec causam, ubi Doctores l. si ergo, ff. si certum petatur, l. 3. §. fin. de liberat. legat. & aliis, diximus latè 2. part. decis. Granat. 63. num. 5. nam quæ non principaliter fiunt, sed veniunt in consequentiam, attendi non debent, l. quadam 62. ff. de acquir. rer. dom. & notatur præter ordinarios, ibi Panormitanus consil. 85. Felinus in cap. quæ in Ecclesiis, num. 16. de constitut. Curtius Iunior consil. 1. num. 21. Ludouicus Gomez, & alij quos ego notavi 1. part. decis. 8. num. 15. Ideo etsi præiudicium fieret Curatori Maiori eo quod aliquod tributum, vel Collecta imponeretur in præiudicio mercedis transportationis cartarum non debet impedire, quin ad utilitatem publicam, & potestatem Regiam, quod spectat, discernatur.

Tertiò, quia si præiudicium Curatoris Maioris esset in consideratione, ut impediretur collecta & tributum imponi, similiter dicendum esset venditis, vel concessis officiis à Principe in aliquo loco non posse alia officia instituire, eo quod fieret præiudicium electis in officiis, si alij plures extarent, qui idem munus obtinerent, quia utilitas muneris, & auctoritas minueretur, si cum pluribus alijs commoda officiorum communicarentur, quod in muneribus Decurionum, officiis Tabellionum, & aliis similibus, sine dubio contra obtentum fuit, ut possit Princeps ad libitum, si aliquid contra non consentit, officia minuere vel augere, & pertinet ad eius Regalia, quibus infixum est, & annexum eius supremæ potestati, glossa 2. in l. nullus, Cod. de cohortalibus, lib. 12. ubi Platea & reliqui Scribentes, l. in his, l. probatorias 9. Cod. de diuersis officiis lib. 12. Lucas de Peña, in l. 1. num. 18. C. de privileg. scholasticor. eod. libro. Guillelmus Benedicet. in capit. Raynuntius, verbo duas habens filias, num. 54. de testam. Tellus Fernand. in l. 16. & 29. Tauri, num. 10. Palacios Rubios, in repetit. rubrica de donat. inter, n. 7. & 8. Ioannes Franciscus de Ponte, vol. 2. conf. 137. num. 5. & decis. 28. num. 28. & sequent. & decis. 34. num. 16. Cabedo decisio. 33. 2. p. n. 1. Mastrillus de Magistrat. lib. 1. c. 13. n. 10. & latius, cap. 20. num. 2. & sequentibus. ubi ex Diuo Thoma, & pluribus Theologis rectè probat.

Quartò, nam cum pretium transportationis cuiuslibet cartæ non taxatum sit, sed nimis quotidie angere- tur usque ad dimidium argentei, potest Princeps, absque eo quod Cursor maior querelam proponere possit, ad iustam taxationem hoc pretium reducere, nam ad Principem & eius Magistratus pertinet iusta pretiorum taxatio, l. 1. §. cura carnis, ff. de officio Praefecti urbis, l. annonam 6. ff. de extraordinariis criminibus, pluribus Avilesius in capitibus Prætorum, cap. 17. glossa, verbo arazonables, n. 5. & 6. Didacus Perez in

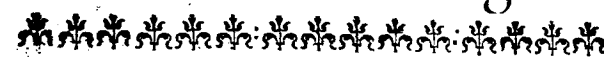
l. 6. tit. 1. lib. 2. ordinamenti, Azevedus & alij plures, quos refert Bobadilla lib. 3. Politica, cap. 4. num. 62. idque à Romanis factum à Cornelio Sylla Dictatore refert Patricius lib. 3. de Republica, tit. 11. & à Theodorico Rege iuxta Cassiodorum libro 7. variar. cap. 12. de Iulio Imperatore, idem notavit Sozomenus lib. 6. Historiæ Tripartitæ cap. 40. quod à Pontificibus Britannis, Gallis, etiamque Turcis, & sæpius in nostra Hispania factum ex Petro de Aiala Episcopo Mindonensi, Ioanne Mariana Bertrando de Argentre, Ludouico Bauia, & Petro Nauarrete ego notavi decis. Granatensi 11. à n. 23. usque 31.

Ex quo apparet pretium quod suo arbitrio imposuit, & percepit huc usque Cursor maior, posse ad iustam taxationem reformari, & quod decreuerit taxatione ab eo quod hodie omnes communiter solunt huius tributi solutioni applicari, tum & quemadmodum potest Princeps pretium transportationis epistolarum minuere, poterit augere, quia augmenti & decrementi eadem est ratio argum. textus in principio instit. de his qui sunt sui, leg. si ex toto in princ. ff. de legat. 1. Menoch. consil. 183. numero 37. Nata consil. 253. numero 4. Surdus consil. 255. num. 3. Rolandus à Valle in tractat. de lucro dotis, quest. 100. per rotam. Et illud argumentum cedat in utilitatem huius seruitij quod à Regno ex publica causa, ad fidei & Regnorum defensionem Principi factum est.

Quintò, quia eo casu quo Princeps, augmentum fecerit pretij, & mercedis conductionis, & transportationis cartarum non debet illud cedere in utilitatem donatarij aut gabellarij, si forte Princeps hoc ius locaret, ut constat ex Textu expresso, ubi aperte traditur in leg. 1. tit. 22. lib. 9. Recopil. eis verbis: *T como quiera que siendo los dichos derechos, que acrecentamos nuevos y no a costumbrados, antes alienar esta claro, y sin duda que no se comprehenden en el asiento, & postea iterum subdit, toda via a maior abundamiento ordenamos y declaramos que todos los dichos derechos quasi de nuevo se acrecientan, y lo que demas, y aliende en virtud de los nuevos aranceles, declaraciones y aditamentos que en ellos se hizieren se acrecentare pertenece a nos y no a los dichos Almoraxifes.* & in hoc casu non potest procedi distinctio Angeli in leg. at ubi 27. num. 2. ff. de petitione heredit. ut quoties verba apta sunt comprehendere augmentum tunc cedat ei cui res concessa locata vel vendita, secus verò quando concessio limitatur, ut tenuerunt Philippus Decius in cap. cum M. Ferrariensis numero 13. & 14. de constitut. & conf. 4. numer. 2. Menoch. consil. 34. num. 15. & 19. Peregrinus de iure fisci lib. 6. tit. 5. num. 34. Lazarte de decima venditionis, cap. 18. numer. 84. & 85.

Sed verius est in utroque casu augmentum pertinere ad Principem, quia habetur pro nouo iure & sic sub veteri non contineri, & de consuetudine ita seruari tenerunt Boerius decis. 180. num. 8. & ex alijs probat Rosental. de feudis, cap. 5. de Regalibus conclus. 40. n. 3. & apud nos sine dubio obseruari oportet ex dist. l. 1. tit. 22. lib. 9. Recop. & ex decis. textus legis vnicæ in fine tit. 31. lib. 9. Recop. ubi augmentum Principi referuatur.

ALLE

ALLEGATIO LVII.

Libertatem Ecclesiasticam non lædi rerum quas vendunt Ecclesiastici gabellam solui ab emptore laico.

- 1 Gabella solutio legibus nostris regulariter pertinet ad venditorem.
Gabella olei quod Hispani venditur, soluenda à venditore & emptore pro dimidia.
l. 3. & 4. titulo 17. lib. 9. Recopilat. & num. 8. & 9.
l. 3. tit. 18. libro 9. Recopilationum, & num. 8. & 9.
- 2 Ecclesiastici exempti sunt à Gabella de rebus quas ex suis bonis vendiderint.
l. 6. & 7. tit. 18. lib. 5. Recopil.
Ecclesiastici debent Gabellam ex rebus negotiationis.
- 3 Venditio tanto minori pretio facienda quanto res maiori onere gravata.
l. si venditor, 6. §. 1. ff. de seruis exportand.
- 4 Privilegio vti debet coniunctus quando aliàs privilegium inutile.
Venditor & emptor sunt correlatiui.
Correlatiuorum vni permissum, etiam alteri censendum permissum.
- 5 Directè prohibitum etiam indirectè prohibendum.
l. scire oportet, §. si mater, ff. de tutor. & curat. dat. ab his.
c. quod vna via, ff. de reg. iuris, lib. 6.
- 6 Fiscus emptores soluunt vectigalia, licet fiscus immunis sit.
l. locatio, aliàs licitatio, §. fiscus, ff. de public. & vectig. & n. 13.
- 7 Ecclesia coloni & conductores non habent immunitatem Ecclesiasticam.
- 8 Accidentalibus non sunt attendenda.
l. manifestè, ff. de seruis.
l. Proculus, ff. de dam. infect.
- 9 Consuetudo multum operatur in solutione Gabellarum.
- 10 Emptor Ecclesia non habet privilegium.
- 11 Officiales sunt testes magis idonei, cum de pertinentibus ad officium deponunt.
l. apparitores, C. de exact. tributis, lib. 10.
- 12 Gabellam iure communi emptor soluere debebat.
l. debet, ff. de adilit. edit.
- 13 Privilegium non transit mutata personâ.
l. Paulus per Procuratorem, ff. de adq. hered.
l. maritum, ff. sol. matrim.
l. quia tale, ff. eodem.
- 14 Exemptio qua datur Ecclesiasticis non soluendi vectigalia, & à solutione decimarum, personalis est, non realis.
l. fordium, 13. C. de exusat. muner. lib. 10.
- 15 l. maximam, 12. C. eod.
- 16 l. si tibi, 17. §. pactum, ff. de pactis.
l. iuris gentium, §. pactorum, ff. de pactis.
l. idem in duobus, 25. §. 1. ff. eod.
- 17 Realis vel personalis concessio quando censeatur.
- 18 Ecclesiasticis privilegia concessa non transunt ad colonos vel emptores.
- 19 scilicet, 11. de decimis.
Vtile per inutile non vitatur.
l. si Titius & Seta, ff. de fideiuss.

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

- l. 1. §. item queritur, ff. de aqua quotid. & estiu.
- 20 l. cum duo, fin. ff. de duobus reis.
l. si debitore, ff. de fideiuss.
- 21 Clericus licet non comprehendatur legibus vectigalium, tamen rectè potest comprehendi emptor laicus, qui à clerico emit.
- 22 Gabella solutio est actus separatus à venditione.
l. 8. tit. 18. lib. 9. Recopil.

An quoties ex statuto Gabella que inter venditorem & emptorem soluenda diuideretur, si laicus emit ab Ecclesiasticis, qui exempti sunt à Gabellis ex bonorum suorum venditione, an hoc casu possit ab emptore exigi dimidium Gabellæ pro explanatione, l. 3. 4. tit. 17. l. 3. tit. 18. lib. 9. Recopil.

Ec quæstio discussa fuit in Senatu Regalis patrimonij circa venditionem olei, quod Hispani venditur, in quod legibus nostris decretum, ut diuidium quantitatem gabellæ, quam regulariter totam soluere, spectat ad venditorem, soluatur, ita ut quod ex ea debeatur, inter vtrumque diuidatur, ut aperte colligitur l. 3. & 4. tit. 17. l. 3. tit. 18. lib. 9. Recopil.

Vnde dubium exercitatum, an quoties Ecclesiastici venderent qui ex se, & bonis quæ extra negotiationem habuerint, immunes sunt gabellarum solutionis, l. 6. & 7. tit. 18. libro 9. ubi ex Salone, Medina, Lazarte, Gironda, Parladoro, & aliis pluribus probauit Azevedo in dicta l. 6. n. 4. tunc debeat emptor laicus ex suo latere dimidium soluere quantitatis gabellæ, quæ non soluitur ab Ecclesiastico.

Et pro Ecclesia adducebatur videri esse contra libertatem Ecclesiasticam, quia tantò minus venderet quantò emptor ad solutionem gabellæ grauaretur, nam quò magis res exempta venditur, & onere non grauata, tantò maiori pretio vendenda, l. si venditor, 6. §. 1. ad finem, ff. de seruis exportandis. ibi: *Quoniam hoc minoris homo venisse videatur*; & ideo contra libertatem Ecclesiasticam notarunt Albenf. consil. 8. num. 16. & 27. Landerchius de Imola consil. 103. num. 8. Menoch. consil. 136. num. 23. qui inde credit privilegium Ecclesiæ privilegiatæ lædi & violari si onere gabellæ grauaretur qui cum ea contraheret, Surdus consil. 301. num. 80. ubi adducit Ioannem de Amicis, Rolandum, Riminaldum.

Quasi coniunctus debeat gaudere privilegio coniuncti, quando aliàs privilegium esset inutile, Glossa in l. fin. C. de muneribus & honoribus, lib. 10. Iafon in l. si mancipati, n. 9. C. de collati. Natta consil. 1. n. 10. emptio & venditor sunt duo correlatiua in terminis nostri casus ex Baldo, Decio, Geminiano, & aliis, pro immunitate emptoris, Menoch. consil. 136. n. 9. & 14. & in correlatiuis quod vni permittitur, permissum alteri censendum, Iafon in l. vltima, n. 12. & 15. C. de indict. viduit. tollend. & lib. 1. consil. 112. Curtior Senior consil. 11. Crotus in l. omnes populi, n. 285. ff. de iustitia & iure, Decius in l. 1. n. 5. C. de in ius vocand.

Et cum aperte omni iure, & legibus nostris prohibeatur gabellam exigere à Clericis, ex venditione bonorum, & fructuum suorum, quod directo prohibeatur etiam per indirectum oportet prohiberi, l. scire oportet

B b 2

oportet §. si mater, ff. de tutor. & curat. dat. ab his, cap. quod una via de reg. iuris in 6. & hanc sententiam, in fauorem Ecclesiasticorum tenuerunt Menochius pro eadem referens Geminianum Decium, & alios conf. 136. num. 14. Surdus conf. 201. numero 80. qui omnes sequuti fuerunt Balzum, qui in terminis tenuit, vol. 1. conf. 31. quibus adde quod pro hac re notarunt idem Surdus conf. 525. num. 17. Hieronymus, Gabriel lib. 2. conf. 156. num. 3. & conf. 161. num. 3. Bursatus conf. 25. Peregrin. de iure fisci lib. 6. tit. 5. n. 25. Diana 1. p. resolut. moral. cap. 49. tract. 2. vers. at his non obstantibus.

6 Sed nihilominus pro Rege nostro, vt emptor laicus debeat soluere dimidiam quantitatem gabellæ, cum oleum emerit Hispali ab Ecclesiasticis videtur probari iuris communis fundamentis ratione ipsa, & legibus Regni, quæ in aliquibus casibus re iudicata firmata fuerunt, Primò facit l. locatio alias licitatio 9. §. fiscus, & vers. mercatores, ff. de publican. & vectigal. vbi quamuis fiscus ab omnibus vectigalium præstationibus immunis sit. tamen mercatores, qui de fundis fiscalibus mercari consueverunt, nullam immunitatem soluendi publici vectigalis usurpare possunt, & in eo Textu notarunt Bartolus, & Castrensis, Platea in l. 1. Cod. de nauiculariis lib. 11. Azeuedo in l. 7. tit. 21. lib. 4. Recopil. numero 22. Didacus Perez in l. 1. tit. 5. lib. 1. ordinam. gloss. 1. & tit. 2. lib. 8. ordinam. in rubrica glossa 1. Parmentis tract. de priuil. fisci, quæst. 4. Princ. quæst. 16. Albanus, & Scharidus, in notis ad Barrolum in d. §. mercatores.

7 Secundò quia etsi bona Ecclesiæ, & fructus immunes sint ab omni collecta, & gabella, non tamen eadem immunitate fruuntur coloni conductores, & emptores ipsorum bonorum Ecclesiæ, vt ex Glossa, & Cardinali in Clement. Vnica de censibus Geminian. Franchus, Salicetus, Alex. Decius, Tiraquellus, & aliis pluribus, probauit Menoch. dict. confil. 136. num. 5. & vltra ab eo relatos eiusdem sententiæ refert Parladorum, Lazarte, Girondam, & alios Gutierrez, qui tenet de Gabellis, quæst. 44. num. 5. vnde multò meliùs in hoc casu Ecclesiastici impedire non debent, ne dimidiam gabellæ, cuius solutio emptori iniuncta à legibus Princeps exigere valeat.

8 Tertiò expressè videtur confirmari, dict. l. 4. tit. 17. l. 3. tit. 18. lib. 9. Recopil. vbi apertè deciditur, vt in oleo quod Hispali à fisco venderetur, etiam si Gabellam fiscus non debeat, tamen adhuc emptores dimidiam quantitatem soluant, vt probauit Azeuedo in eis iuribus, vnde similiter in Ecclesiasticis dicendum est, quia id non respicit præiudicium libertatis Ecclesiasticæ sed commodum Principis cui vt gabella commodiùs soluat inter venditorem, & emptorem diuisa fuit, & si quid damnum ex minoris pretij venditione Clericis posset euenire, id non oportet considerari, quia ex accidenti prouenit non principaliter, arg. legis si manifestè, ff. de seruit. & l. Proculus, ff. de damno infect. Baldus vol. 4. conf. 496. col. 2. Ripa in l. quannus, n. 25. ff. de fluminibus, Craucta conf. 4. num. 3. & in terminis nostri casus idem probauit Menochius conf. 136. num. 4.

9 Quartò, vrgent plures rationes, quia vt traditur in dict. l. 3. tit. 17. lib. 9. Recopil. id quod est diuidi gabellæ solutionem inter venditorem & emptorem ex consuetudine inueterata, quæ iam diu & semper inualuit, Hispali admissum fuit, quam dict. l. 3. obseruanda decreuit, & in solutione gabellarum plurimum operatur consuetudo, Alex. lib. 6. confil. 211. Iason lib. 1. confil. 20. Marta de iurisdictione, casu 112. num. 5. Beccius confil. 96. num. 1. cum sequent. Azeuedo in d. l. 3. & l. 7. num. 1. tit. 17. lib. 9. Recopil.

Quæ consuetudo obseruanda est, cum Laicum em-

ptorem grauari nihil ledit immunitatem Ecclesiæ, nec eius emptor aliquod habet priuilegium, vt præter supra adductos ex Glossa, Cardinali, Bartolo, Decio, Saliceto, Ripa Ruino, Tiraquello, Boherio, & aliis probauit Menoch. d. confil. 136. num. 5. & notauit Marta dict. cap. 112. vsque num. 7. & 8. limitat, nisi ex onere imposito nimis Ecclesia grauaretur, & quando Ecclesia in modico non læditur, contra eius immunitatem non esse notarunt Iason lib. 2. conf. 20. numero 13. Durandus ad Bullam in Cæna Domini, lib. 2. Canone 18. quæst. 11. Diana 1. part. resolutionum, tractatu 2. resolutione 48. Squilanus de priuilegiis Clericorum, cap. 8. num. 26. & 27.

In hoc autem casu immodicè Ecclesiam non grauari eo ipso constat, quia solum in venditione olei Hispalensis hæc consuetudo inducta, quæ ab omnibus Ecclesiasticis probata, cum verè illi nihil soluant, & de exactiōne huius dimidiæ gabellæ ab emptore Laico in venditione olei, quam Ecclesiastici faciunt, testantur omnes Officiales, ad quorum curam pertinet similis gabellæ exactio, qui magis idonei testes existimantur, quia deponunt de illis, quæ ad suum officium spectant iuxta l. apparitores, Cod. de exactoribus tributorum, lib. 10. vbi Baldus notauit, & aliis ommissis addit, & adde Farinac. de testibus quæst. 56. num. 380.

Deinde, quia quemadmodum legibus nostris generaliter gabellæ solutio venditori iniuncta, l. 1. tit. 17. lib. 9. Recopil. si eam deberet emptor, vt ex iure communi gabellæ solutionem ad emptorem pertinebat ex omnium sententia in l. debet, ff. de ad. licio edicto probauit Parladorus lib. 1. rerum quotidianarum, cap. 3. num. 5. §. 7. & eiusdem sententiæ refert Romanum, Tiraquellum, Palac. Rub. Castellum, Matienzum, Lafartem, Girondam, Azeuedum, & communem sententiam tradit Gutierrez de gabellis, quæst. 46. n. 1.

In hoc enim casu nullus diceret eo quod emptor non priuilegiatus soluat Gabellam Clerico venditori, & libertati Ecclesiasticæ præiudicium inferri, quia ex mutatione personæ priuilegium ad eam non transit, l. Paulus per procuratorem, vbi Bart. num. 3. ff. de acquir. heredit. l. maritum, l. quia tale, ff. solut. matrimon. dict. l. licitatio, §. fiscus, Ancharr. conf. 110. num. 2. ex Auendaño, Antonio Gomezio, Didaco Perez, Boherio, & aliis pluribus probauit Gutierrez de gabellis, quæst. 44. num. 4. & idè ad euentes oleum Hispali à Clericis multò magis non debet priuilegium transire, quia solutio dimidiæ gabellæ non est iniuncta venditori ex consuetudine, & nostris legibus, sicut non possunt Clerici venditores conqueri, quando omnis gabella iuxta sententiam, quam aliqui iure communi tenuerunt soluenda esset ab emptore, & non esse contra libertatem Ecclesiasticam venditori, qui vendit Clerico, iniungere solutionem gabellæ, vt in hoc casu dimidia grauetur emptor, qui à Clerico emerit, quia Princeps sæcularis potest contra subditos Laicos leges condere, nec inde considerari oportet libertatem Ecclesiasticam lædi, vt ex l. 8. tit. 18. lib. 9. Recopil. Azeuedo ibi, Lazarte, Molina, Enriquez, Rodriguez, Thoma Sanchez & Thoro doctè probauit D. Petrus Noguerol. allegat. 38. num. 13.

Vlteriùs, quia hæc exemptio soluendi gabellam vel decimas, quæ Religiosis & Ecclesiasticis competit, non debet iudicari realis, vt prætextu bonorum concedatur, sed personarum ratione & Ecclesiasticæ dignitatis, ac perinde non potest in quoscunque emptores in hoc casu transferri iuxta verba quæ aptissimè nobis conueniunt in l. sordidorum 12. C. de excusat. muner. lib. 10. eis verbis: Nec enim potest esse perpetuum, quod non rebus, sed personis contemplatione dignitatis, atque militia indulgisse nos constat.

Et

15 Et quamuis Barbofa in l. quia tale, num. 4. ff. soluto matrimonio ad conciliationem l. maximarum 12. Cod. de excusat. muner. cum dict. l. 13. distinguat, vt priuilegium concessum dignitati, etsi concipiatur in personam, sit perpetuum; vt dignitas, & ita procedit dict. l. 12. secus verò quando concessio fit personæ solum, quamuis ratione dignitatis, vt in eo casu, loquatur dict. l. 13. non negamus perpetuum esse debere priuilegium in dignitate Clericorum, vt ipsi competat exemptio gabellarum, sed solum restringimus bonorum exemptionem, dum ab ipsis possidentur, nec rerum priuilegia censemus, vt cum bona in quoscunque etiam non priuilegiatos transeant, vt in emptores laicos debeant à Gabellis exempta iudicari.

16 Idque rectè explicauit l. si tibi 17. §. pactum 5. ff. de pactis, dum tradit, quando pactum in rem factum fuerit, etsi conceptum sit in personam, emptori prodesse, quod ita accipiendum, id est, fieri pactum in rem, quando rei causa sit, & ita cum ea ad quemcumque possessorem transire licet cõcipiatur in personam, eam non restringendi, sed solum demonstrandi causa adiecta censetur, ex l. iuris gentium 7. §. pactorum, ff. de pactis, & ita notandum, quod tradit Paulus in dict. l. si tibi, §. 5. vt emptori prodesset pactum in rem factum, & ne impediret personam ex primi tradidit, etsi in personam conceptum, quasi cum ad rem dirigitur, ad quemcumque rei possessorem transeat, quod secus esset, si pactum non solum in personam esset conceptum, sed factum, quia tunc ad personam restringitur, nec rem comitatur, vt eius possessori profit, ita conciliari debet Textus in l. idem in duobus 25. §. 1. ff. de pactis, vbi personale pactum ad alium non pertinet, nec ad heredem, nec emptorem, ita post Cuiacium, Duarenium, Othomanum, Antonium Fabrum eorum sententiis emissis interpretatur hæc intra, Oualdus ad Donellum lib. 22. Comment. cap. 4. in notatis, lit. L.

17 Et quando realis concessio, vel personalis existimanda, pluribus iuribus probauit in decis. Granat. disputatione 31. per totam, vbi ad satnitatem inueniet Lector, vt tunc realis concessio censetur, quando ita prætextu rerum conceditur, vt ab ipsis rebus inseparabilis censetur, veluti insita qualitas, secus verò quoties personarum ratione rebus priuilegium conceditur, quia tunc extra eas personas, quando ab eis res non possidentur, exemptio non progreditur.

18 Quod in hoc casu euidenter apparet, quia bonis Clericorum priuilegium concessum non debet extendi ad eorum emptorem, quia post emptionem iam non sunt bona Ecclesiastica, vel Clericorum, sed laici possessoris; & idè hæc priuilegia non soluendi decimas vel gabellas, quæ personis Ecclesiasticis aut Clericis concessa non esse realia, sed solum Ecclesiasticorum possidentium, & ideo non transire ad colonos, vel emptores tenuerunt Seraphin decisio 827. num. 2. Barbofa lib. 3. de iure Ecclesiastico, cap. 27. num. 40. vbi tradit pluribus decisionibus Rotæ ita decisum maximè in litibus Hispaniæ, & refert decisionem Pampilonensem, & aliam Placentinam.

19 Ac perinde Religiosi quamuis de suis fundis quos colunt, decimas non soluant, de his verò quos alij colendos tradunt, soluere debent, cap. licet, 11. de decimis, ex Azore, Suarez, & Tamburino tradit Barbofa vbi proximè, num. 39. & in gabella alios retulit Gutierrez dict. quæst. 44. num. 3. & 4. & cum in hoc casu venditor clericus & emptor laicus possint ad gabellam esse obligati in oleo quod Hispali venditur, iuxta nostras leges, quando duo in solidum rei constituuntur, vel duo fideiussores alius vtiliter & alter inutiliter, vt Clericus qui exemptus à gabellæ solutione, Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars 1.

obligatio in eo qui obligari potest, locum habebit, etiam si in alio qui inutiliter obligatur non procedat, quia vtile per inutile non vitatur, argum. l. si Titius & Seia, ff. de fideiuss. l. 1. §. rem quaeritur, ff. de aqua quotidiana, & stagna, Gratian. disceptat. tom. 4. cap. 644. num. 32. & cap. 657. numero 9. cum sequent. Thuscus lib. 5. conclus. 333.

Quemadmodum etiam in duobus reis eiusdem obligationis potest alter ab obligatione eximi, & in alio manet integra obligatio iuxta Textum notabilem, in l. cum duo, fin. ff. de duobus reis, cui adde quod pro eius explanatione & conciliatione cum l. si debitor, ff. de fideiussor. ex Bart. Alberico, Castrensi, Cumaniano, Heringio, Ronquegalio, & aliis, notauit Genua, in conciliatione legum ad dictam legem fin.

Vnde quamuis Clericus non possit comprehendi legibus, quæ gabellæ solutione iniungunt, nec ad eam obligari, rectè tamen poterit esse venditor & emptore obligatus remanere emptor laicus vt dimidiam gabellam soluat in hac quaestione.

Nec contra faciunt quæ supra obiecta fuerunt, quia iam prædiximus nihil hoc lædere libertatem Ecclesiasticam, & si quid minus vendit Clericus oleum ex dimidia gabella quæ iniungitur emptori, hoc non attendendum, quia ex accidenti prouenit & consilium Baldi, quod contra expensum & aliorum sententias reprobant Alderanus, Mascardus de statutis, conclus. 1. num. 28. & in simili Gutierrez dict. quæst. 44. num. 3. & 4. Roland. à Valle vol. 4. confil. 61. numero 18. & 19. vbi tradunt, gabellæ solutionem esse actum separatam à venditione, & idè emptores Ecclesiæ non gaudere immunitate gabellarum, ex communi & Tiraquello tenuit Trentacinq. lib. 1. var. tit. de iure fisci resolut. 5. num. 7. & emptorem Ecclesiæ nullum priuilegium habere notauimus in Marta de iurisdic. 4. part. casu 112. vsque ad num. 7.

Denique nihil etiam obstat consilium Menochij 136. vbi contra nostram sententiam pro Ecclesiasticis tenet, quippe longè diuersè procedit quoties ab ipso Principe Clericis immunitas & eorum emptoribus concessa fuit, vt expressè refert idem Menochius n. 6. & 16. & idè non potest d. consilium 136. argumentum inducere ad nostrum casum, iuxta d. leges Recopilationis, in quibus expressè iniungitur solutio dimidiæ gabellæ emptori, quod instum esse supradicta satis confirmant. Sed non lædi libertatem Ecclesiasticam ex eo quod Clerici dicebant minori pretio olei suum vendendum quantum emptor pro gabella soluere deberet denotare expressè l. 8. tit. 18. lib. 9. Recopil. vbi iubetur laicos qui Clericis res vendiderint, eodem modo soluere teneri gabellas, sicut quādo venditio laicis fieret, & quamuis in ea lege Ecclesiastici eadem ratione dicebant esse contra eorum libertatem & exemptionem nota verba dict. l. 8. ibi: Porque los clerigos, e Iglesias, y Monasterios, y otras personas esentas conpran heredanientos, y otras bienes, y preteriden que los vendedores no han de pagar alcavala, diciendo que si la pagasen, vendrian ellos a conprar mascaro, y quo por esta rason los ha de aprouchar su priuilegio. Et tamen contra statuitur quasi non censetur, contra immunitatem Ecclesiasticam, Principem suo iure vt, & gabellam exigere à venditore qui illam debet, vt notauit Azeuedo in d. l. 8. n. 7. ita si ex consuetudine Hispalensis Regni gabella olei inter emptorem & venditorem diuiditur, non oportet censerì contra Ecclesiasticam immunitatem exigere dimidiam gabellam, quam debet ab emptore olei Clericorum, vt prædiximus.

ALLEGATIO LVIII.

Concessio facta à Summo Pontifice ad petitionem Regis non debet detrahere iuri Regali nisi Rex remittat.

- 1 Decimas debent Religiosi iure communi.
c. nuper, de decimis.
Decimarum exemptio non valet nisi fiat derogatio, d. c. nuper.
- 2 Concilij generalis decreta habent clausulam derogatoriam ad ea qua contra concederentur.
- 3 Rescriptum quo aliquibus Religiosis communicatur aliorum privilegia, etiam si in eis contineatur exemptio decimarum non valebit, nisi fiat mentio dict. c. nuper.
- 4 Regibus concessa privilegia non censentur à Pontifice derogari.
- 5 Generali derogatione concessionum non comprehenduntur que Principi facta.
Authentico ut de cetero, commutationes Ecclesiasticarum rerum.
- 6 Principem non comprehendit quod in priuatis statuitur.
- 7 Privilegium quod ante decimarum concessum, non videtur ex posteriori exemptionis derogatum nisi de primo mentio expressa fiat.
c. veniens, 19. de rescriptis.
- 8 Privilegia Principum semper conseruantur.
c. cum in generali de officio deleg. in 6. cap. ne aliqui de privilegiis in 6.
- 9 Decimarum concessio non comprehendit eas que eo tempore alius possidebat.
c. statuto 2. de decimis in 6. c. dudum, 31. de privilegiis.
- 10 Littera ad beneficium impetrata qua de alterius colorata possessione mentionem non faciunt nihil valent.
c. cum nostris, 6. de concess. prebende.
- 11 Rescriptum sine mentione primi non valet.
c. ceterum de rescriptis.
- 12 Principis concessio non derogat prima concessioni antea facta nisi expressè derogetur.
- 13 Privilegium generale ut percipiantur decima Parochia non derogatur secundo privilegio quo aliquorum fundorum, in eisdem decimarum perceptio datur, nisi primum derogetur.
- 14 Decimarum concessio, & exemptio ut non soluantur ex quacumque causa non extenditur ad eas que antea concessa.
l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis.
- 15 Pontifex videtur habere scientiam iuris communis non iuris specialis.
- 16 Privilegium ex causa onerosa concessum transit in contractum.
- 17 Loquentis persona excepta censetur.
l. inquisitio, C. de solut.
- 18 Favore alicuius factum non debet contra eum retorqueri.
l. quod favore, C. de legibus.
Legatum cum onere datum etiam onere adempto non videtur adimi.
- 19 Servus in fuga à domino possidetur ad commodum non ad damnum.
l. 1. §. per servum de usucapionibus explicat.
l. servi, 17. §. illud, ff. de furtis.
- 20 Obligatio in diem incertum est conditionalis.

- l. quodcumque, 45. §. penult. de verb. oblig.
l. si decem, 48. l. si ita quis, 135. in principio, §. 1. de verb. obligat.
- 21 Concessio quis ex suis fundis soluat decimas non excludit, ne percipiat ex fundis quos conductoribus colendos dedit.
 - 22 Decimarum concessio intelligitur de eis, que iure communi solvantur.
l. qui insulam, 30. §. fin. ff. locati.
 - 23 Exemptus à decimis non eximitur à tertiis antea concessis pluribus.
Regalis Parrimonij Senatus decretis firmatum.
 - 24 Concessio decimarum facta intelligenda, de eis, que tunc Ecclesia possidebat.
c. cum ordinem, 6. de rescriptis.
 - 25 Decimarum exemptio non extendenda ut non solvantur laico qui de decimis est infendatus.
 - 26 Exemptio decimarum semper restringenda.
 - 27 Observantia privilegij illud interpretatur.
Privilegium per non usum amittitur,
c. de terra, c. accedentibus de privilegiis.
l. 42. tit. 18. p. 3.
 - 28 Superfluitas, argumentum futile.
Superfluum non dicitur quod etiam in minimo potest operari.
l. si quando de leg. 1.
 - 29 Decimarum concessio quando potest extendi ad eas que alius ante possidebat, ex Couarr.
 - 30 Decimas quas Rex percepit ex indulto iure speciali consequitur.
 - 31 Dispositione generali non comprehenditur quod est diuersa speciei.
l. si mihi, 20. cum, l. sequenti de seruit. rusticor.
l. ex facto agitur, 19. de hered. instir.

Regni concessis decimis in aliquo territorio, & postea ad Regis instantiam exemptio generalis decimarum concessa Religiosis, an comprehendat etiam ut non soluant decimas in eo territorio, in quo decimæ antea Regi concessa fuerant, si in eo Religiosi bona habuerint, ex quibus fructus percipiant.

RO Rege ut quamuis Religiosi habeant exemptionem, ut ex suis fundis decimas non soluant adhuc debere solvere decimas, que antea iure speciali Regi concessa fuerunt videtur probari ex cap. nuper. 34. de decimis, ex quo omnes Religiosi tenentur ut reliqui solvere debeant decimas iure communi, & quælibet exemptio quæ conceditur non valet nisi expressè eius textus dispositioni derogetur, id enim operatur esse decretum Concilij generalis, nam ex Concilio Lateranensi, c. 55. desumptum est, dictum, cap. nuper.

Et quæ à Concilio generali decreta censentur habere clausulas derogatorias ad sequentia, ut in terminis Marquesanus de commissionibus 2. part. pag. 596. num. 1. & l. 2. Campanellus, in diuersorio iuris Canonici rubrica 32. cap. 13. num. 154. Rota, 1. p. diuersorum, decis. 122. & decis. 229. n. 3. inter decisiones Orani quas sequitur, & alios refert, D. Augustinus Barbosa de iure Eccles. lib. 3. cap. 27. num. 38. & ut explicaret vim, & efficaciam Bullæ Gregorij XIII. quæ dicitur memorabilis, qua concessa fuit exemptio decimarum Reli

Religiosis Societatis Iesu, & quantum plus potuit operari quam Bulla Pauli III. quæ iam antea eam exemptionem decimarum concesserat expendit Tamburinus de iure Abbatum 1. tom. disp. 15. quest. 18. numero 28. in Bulla Gregorij XIII. expressè derogatum Textui in dict. cap. cum nuper. & idem ex ea valere prædictam exemptionem, quæ fortè sustineri non posset ex Bulla Pauli III. vbi prædicta derogatio non est fulta.

- 3 Vnde ex Marquesano, Puteo, Gutierrez, Lessio, Riminaldo, & aliis pluribus, Monasteria regulariter teneri ad decimarum solutionem probauit idem Barbof. in coll. et. d. cap. nuper, numero 2. & nisi aliquo speciali privilegio eximantur, imò ex Rotæ decisionibus probat, numero 4. etiam si Pontifex concedat alicui Religioni communicationem privilegiorum alterius, quæ habet expressam exemptionem solvendi decimas, etiam si mentio fiat de decimis in rescripto communicationis privilegiorum, quia potest referri ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ab homine non ad ordinarias, & prædiales, quæ debent iure diuino, præsertim si non fuerit derogatio d. c. nuper. cuius dispositio ut conciliaris habet clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones, & requirit derogationem specialem, ut probauit idem Barbofa vbi supra.
- 4 Rursus nam privilegia Regibus concessa non censentur à Pontifice derogari, Grassis decis. 9. titulo de restitutione spoliatorum, & in terminis, Hieronymus Gonzalez reg. 8. Cancellaria gloss. 9. §. 2. numero 35. eis verbis: Præcipue cum dicta indulta fuerint concessa ad instantiam Imperatoris Caroli Quinti, & aliorum Regum, & Regina Hispania ac proinde minus est præsumendum voluisse Papam illis derogare in lesionem dicti Imperatoris, & Regum supplicantium quibus propter eorum excellentiam, semper defertur, & præseruati censentur.
- 5 Et idem tradit Glossa 24. n. 154. & 155. statuens ex derogatione generali cuiuscumque concessionis, & privilegij nunquam ceteri derogata privilegia quæ Regibus concessa fuerunt, quia censentur excepta & ex n. 157. tradit ut licet iuris fundamenta derogationem persuaderent, tamen ex Regum excellentia iuris Regulas laxari, & solum derogationem generale operari in privilegiis priuatorum ex quibus ius habent adquisitionem, ex auth. ut de cetero commutationes Ecclesiasticarum rerum nouella 55. §. de cetero, vbi commutatio rerum Ecclesiæ quæ generaliter omnis prohibetur, censentur Principes ab ea prohibitionem excipi, ut in eis valeat permutatio.
- 6 Quia semper quod in priuatis quibuscumque statuitur ad Principem extendi non debet, & derogatio generalis solum ad priuatos refertur, Balbus de prescript. 3. part. 5. partis Principalis, q. 8. Boërius decis. 39. num. 12. Parisius lib. 1. conf. 101. num. 84. & lib. 4. conf. 25. num. 17. Auendaño resposo 16. num. 1. Auiles. in proemio capit. Prætorum, num. 5. Velasquez, in l. 41. Tauri gloss. 1. numero 16. Gonzalez ad regul. 8. Cancellaria gloss. 32. num. 2. & 3. Burgos de Paz conf. 40. n. 11. relati per Antonium Gabrielem, communium titulo de prescript. conf. 1. numero 27. vers. contrarium, Couarr. lib. 3. variar. c. 13. num. 5. Mieres de Maioribus, 4. p. q. 30. num. 5. vnde cum in hoc casu in concessione nulla fuisset facta derogatio, nec mentio privilegiorum quæ Regi concessa, nec Textus in dict. cap. nuper de decimis & quamuis generalis derogatio fieret in Principe non procederet, merito nihil obstat Regi concessio Religiosis facta, ut decimas non soluerent quin ut ab eis quæ ex privilegio anteriori illi concessa fuerunt eximantur.
- 7 Sed in terminis privilegij, ut aliqui decimas non

soluerent, derogatum non videri anteriori privilegio, nisi expressè de eius abrogatione mentio fieret, cap. veniens, 19. de prescript. Grammat. decis. 20. Couarr. rubrica de testament. 2. p. n. 30.

Præsertim ut diximus, quando concessum fuit Principi, quia eorum privilegia semper conseruantur ex ratione Textus, in cap. cum in generali de officio delegati, in 6. & facit Textus expressus in cap. re al' qui de privilegiis, lib. 6. vbi in reuocatione indultorum quæ quibuscumque personis cuiuscumque sint præminentie, dignitatis, conditionis, aut status, sub quacumque forma fuerint concessa, excipit tamen quæ Regibus, Reginis & eorum filiis data fuerint, & præsertim quando concessio decimarum facta fuit pro defensione Ecclesiæ, & fidei propagatione ut Regibus Hispaniæ concessa fuerunt, tunc nunquam ea privilegia videri reuocata tenent in terminis Gonzalez in dict. regula 8. gloss. 25. & 28.

Rursus in terminis concessionis decimarum quoties alicui concederentur, non extendatur nec intelligatur, de eis quæ alius iam tempore concessionis possidebat probatur expressè, cap. statuto 2. de decimis, lib. 6. & idem in specie probauit Textus, in c. dudum, 31. de privilegiis, vbi cum Monialibus concessum fuisset privilegium ex suis fundis decimas non soluere adhuc ex eo non fieri præiudicium privilegio, quod antea concessum fuerat Priori, & conuentui de decimis percipiendis in eo territorio: nota verba quæ hunc casum expressè decidere videntur ibi: Deuenerunt iuri prædictorum Prioris, & conuentus super decimis noualium in quarum erant possessione tempore illo quo indulgentia Apostolica imperate fuerunt aperte altera de decimis noualibus non soluendis non debere per eas non facientes de hoc aliquam mentionem præiudicium generari, & notatur Innocentius, & Cardinalis in eo Textu, Felinus, in cap. causam qua de rescriptis, num. 11. Oldraldus conf. 268. Castellianus, Cotta in memorabilibus, verb. privilegia, Couarr. lib. 1. variar. capite 17. num. 14.

Et in causis beneficalibus ita explicat Textus, in c. cum nostris 6. de concessione prebende, vbi non valent litteræ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata possessione facti mentionem non fecerunt probarunt Innocentius, Zabarella, Ioannes Andreas, Imola, Ananias, Antonius de Butrio, Hostiensis, Ancharranus, Panormitanus & alij in eo textu, Menoch. de arbitr. casu 201. num. 139. Nicolaus Garcia de beneficiis 10. p. cap. 1. num. 48. Gonzalez reg. 8. Cancellaria gloss. 5. §. 1. n. 64. & 65.

Facit regula Textus in cap. ceterum de rescriptis, vbi rescriptum sine mentione prioris non valet, cap. cum ordinem 6. eodem, vbi agitur de decimis, & statuitur quoties aliquibus fuerint concessa, si postea aliud rescriptum in præiudicium privilegij fuerit impetratum nihil obtineat, si de alio primo privilegio expressa reuocatio non fiat notarunt Bellamera, Barbacia, Ioannes Andreas, Ancharr. Hostiens. Anania, Panormit. Bald. Felinus, & alij in dict. c. 6. ex Mascardo, Cabedo, Brunoro à Sole, Gironda, Azcuedo, & aliis Barbofa in collect. ad eundem textum num. 2.

Iuuat doctrina Bartoli in l. prædia, Cod. de locatione prædiorum, lib. 12. vbi notat si Princeps aliquid concessit, & postea alteri eius rei concessio fiat, hæc non valet etiam si motu proprio facta sit, cum non sit præsumendum, velle Principem derogare primæ concessioni, de qua mentionem non fecit: comprobant Menochius, Rebuffus, Gratianus, Fredericus, Scotus, Gratianus, Puteus, & alij quos circa rescripta refert Barbofa in collectanea, d. cap. ceterum n. 2.

Et in terminis si Pontifex alicui concessit privilegium

Comment. c. 16. & idem etiam si ad expeditionem exemptionis Religiosis datæ necessarium esset, ut in decimis, quas Princeps ex Privilegio percipit intelligeretur exemptio, adhuc quia istæ decimæ sunt diuersæ qualitatis, quàm ille à quibus exemptio conceditur, quia iam ad Regem nostrum translata nullo modo in eis poterit exemptio locum habere, nisi apertè de illis ageretur, & pondero Textum in l. ex facto etiam agitur 19. ff. de heredib. instit. vbi quoties testator ita disposuit: si mihi Seius (quem non instituerat) hæres non erit, Sempronius hæres esto, quamvis substitutio quæ expressè facta supponat necessariò institutionem, adhuc non valet institutio, quia nisi nominatim & expressè fiat non tenet, notarunt Aretinus in l. Gallus §. & quid si tantum num. ff. de lib. & posthumis, & ad institutionem non sufficere verba enuntiativa tenuerunt Bartolus, Oldradus, Romanus, Seraphinus, Parisius, Albenus, Bellanus, Goueanus, quos refert Neuius ad d. l. ex facto, ideo etiam si ad effectum exemptionis Religiosis factæ esset necessarium operari in decimis, quæ antea Regi nostro datæ fuerant, & sine hoc non posset expediri exemptio adhuc in eis locum non haberet, quia diuersæ qualitatis sunt scilicet iam concessæ, & ut comprehenderetur exemptio necessaria erat specialis concessio & derogatio Regalis privilegij, ut prædiximus.

ALLEGATIO LIX.

Tributorum ratio.

1. Vectigalia & tributa ad publicam utilitatem pertinent.
l. 1. §. interdictum de loco publico fruendo.
l. 1. §. in causa de questionibus.
Novella 159. c. 2.
2. Subditi pro regimine & defensione, Principi debent tributa.
L. omnes C. de annis & tribus.
3. l. 8. tit. 1. p. 2. l. 11. tit. 28. part. 3. explic.
Regis maior potestas in tributis imponendis, quàm Imperatoris.
4. Iure diuino Regibus debentur tributa, lib. 1. Regum, cap. 8.
5. Apostolus ad Romanos c. 13.
c. tributum 23. quest. 8.
cap. peruenit, cap. quoniam, cap. innouamus 23. quest. 8.
c. si tributum 11. quest. 1.
6. Tributa iusta debentur Principibus de iure diuino.
7. Tributorum maior ratio defectus redditum Regalium.
l. neminem, C. de sacros. Eccles.
8. Necessitas defensionis & Reipublica conseruanda maxima & iusta causa tributorum.
cap. super quibusdam, §. præterea de verbor. signific.
9. Hispania Reges non imponunt noua vectigalia, nisi ex consensu Regni & subditorum.
Tributa consensum subditorum requirunt in Anglia, Germania, Batavia, & aliis Prouincijs.
10. Tributa ex consensu subditorum imponi Politici aspernantur.
11. Reges debent cum consilio facere leges.
l. humanum, C. de legibus.

- l. 2. tit. 7. lib. 6. Recop.
12. *Attributa sunt alimenta Principis, & iuste percipit, cum subditi designant.*
Rebelliones plures ex immoderatis tributis.
cap. 12. 16. & 19. lib. 3. Regum.
13. *Regibus valde vile tributa ex subditorum consensu & suffragio percipere.*
c. 49. Genesis.
c. 33. lib. 4. Regum.
14. *Retentioni tributorum congruit ex subditorum consensu ea decerni.*
Princeps tributa cessante causa ex qua imposita iniuste exigat.
15. *Tributa Principi debentur, cum necessitas urget.*
16. *Principi etiam ex culpa in necessitate constituto debent subditi succurrere.*
17. *Tributa, ut alimenta Principatus non possunt denegari Principi, etsi culpa ad necessitatem deuenierit.*
18. *Tributorum ratio, quia Publica communi utilitati præferenda.*
L. ius publicum, ff. de pactis.
Cicero lib. 3. de finibus expenditur.
19. *Princeps pro necessitate publica & defensione potest subditos dominio rerum primare.*
Princeps an teneatur sarcire dominium quod ademit?
20. *Procuratores urbium nihil donant Principi, quando in nouis vectigalibus consentiunt.*
21. *Index peccat, qui ex arbitrio, non ex iustitia indicauit.*
22. *Tributa quando iuste petuntur debita potius Principi non donata censenda.*
D. Matth. c. 22. explicatur.
Reddere & dare differentia.
l. Stichum 39. §. si hæres, ff. de statu liber.
23. *Tributum debet esse iuxta facultates subditorum.*
c. 49. Genesis.
c. 23. lib. 4. Regum.
l. 14. tit. 5. part. 5.
24. *Malum minus eligendum ex duobus.*
c. duo mala, cap. nerui, distinctione 13.
25. *Reipublica perire non debet, licet tributis opprimamur subditi.*
Necessitas facit licitum, quod aliàs non licet.
Necessitati occurrendum cum imminet, l. fin. Cod. in quibus caus. in integ. restit.
26. *Publicus status in totum periret sine tributis.*
27. *Princeps antequam præter ordinaria ad noua tributa imponenda deueniat, debet proprium expendere patrimonium.*
Princeps bona potius sua expendere debent, quàm noua vectigalia imponere.
28. *Princeps, qui non potest aliter statum suscipere, noua vectigalia imponere potest, pluribus probat.*
29. *Ecclesiastici debent contribuere in extrema necessitate.*
30. *Princeps ad faciliorem exactionem in fructibus tributa percipiat, non semper in pecunia.*
31. *Tributa ex operibus subditorum faciliora.*

De tributis quando iuste Princeps imponere possit?

1. **V**ECTIGALIA ad publicam utilitatem sustinendam spectare, l. 1. §. interdictum de loco publico fruendo, l. 1. §. in causa de questionibus, nouell. 159. cap. 2. notarunt Cicero lib. 2. ad Atticum epist. 16. Tacitus lib. 4. annalium Scipio Amaratus disserat Polit. lib. 18. discursu 8. latè Afflictijs cap. 1. quæ sint Regal. in princ. num. 7. & 8. & passim Doctores infra referendi.
2. Et cum ad commune bonum spectet eorum impositio, idem Principibus, quorum curam contingit Reipublicæ defensio, & gubernatio, congruè debentur quia subditi, & populi tenentur Regi necessaria exhibere ad muneris sui dignitatem iuxta titulum. Cod. de indictionibus titulo, Cod. de super in dicto lib. 10. leg. omnes, Cod. de annis & tribus, eodem libro. Lessius lib. 2. de iustitia & iure cap. 33. dubitatione 2. num. 13.
3. Et probatur, l. 11. tit. 28. part. 3. & l. 8. tit. 1. part. 2. Vbi traditur plus Regibus, quàm Imperatori tribui in vectigalibus imponendis, quia Imperator eligitur & nulla alia quàm prædecessoribus datâ electione conceduntur, Rex verò postquam semel assumptus, cum populus ei & in eum omnem vim & potestatem transfuisset, liberè regimine uti, & quando iuste vectigalia exigere poterit, imponere valebit, & Regis maior potestas, quàm imperatoris circa hoc consideratur ex dict. l. 8. cui adde Mathæum de Afflictijs, in præludio ad constitut. Neapol. q. 13. per totam, Boerio decis. 178. num. 9. Burgos de Paz in præmio legum Tauri, num. 143. cum sequentibus, Azeuedo in l. 1. n. 1. tit. 17. lib. 4. compil.
4. Et ideo ex iure diuino Principibus competit potestas imponendi tributa. lib. 1. Regum c. 8. vbi tenet Nicolaus de Lira, Soto lib. 3. de iustitia & iure q. 6. art. 7. Alfonso à Castro de lege pœnali. c. 10. Lessius ubi supra, Caietanus in summa, verbo vectigali, Diuus Antonii in summa 2. part. tit. 1. c. 13. §. 9. Syluester in summa, verbo gabella, 3. q. 5. Nauarrus in manuali, c. 17. n. 202. Menchaca lib. 1. controuers. Illustrium c. 41. n. 29. Lazarte de gabellis in præfatione n. 2. & 30. ex Diuo Matthæo c. 22. Diuo Luca c. 12. Diuo Marco c. 11. probauit. Ojalora de nobilitate, 1. p. c. 3. n. 1.
5. Et facit illud Apostoli ad Romanos c. 13. reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal, facit Textus in c. tributum cum sequentibus 23. q. 8. c. peruenit & c. quoniam. c. innouamus de censibus, c. si tributum 11. q. 1. quibus adde Ioannem Garciam de nobilitate, gloss. 8. §. 1. ex n. 1. Sfortia de restitutione 2. p. q. 82. art. 4. n. 31. Ceual. commun. opinionum tom. 2. q. 572. num. 2. Platea in l. omnes C. de annis & tribus, Oroscius in l. Princeps legibus, n. 20. ff. de legibus, Velluga in speculo Principis rubrica 46. §. donum, n. 1. Bobadilla lib. 5. Politica c. 5. n. 7. qui omnes à iure diuino originem trahere testantur, quod secutus fuit ius gentium & ius ciuile: nam ex omnium gentium instituto naturalis insinuaui Principem eligendum, & illum sine vectigalibus non posse imperare, ut prædicti notarunt.
6. Hoc tamen semper intelligendum est, quando vectigalia iusta fuerint, id est, imposita ex iusto fine, & qualitate seruata, & in eis rebus, ex quibus vectigalia rectè exigantur, ut notarunt Theologi, Caietanus in summa, verbo vectigalia, Lessius de iustitia & iure, lib. 2. cap. 33. ex Gabriele, Valquez, Nauarro, Molina

& aliis pater Marquez in Gubernatore Christiano lib. 1. cap. 6. & ex Saluano, Caietano, Castro, Soto, & Ledesma, qui alios referunt idem Marquez, dict. lib. 1. cap. 29. pag. 181.

Causæ igitur ex quibus imponenda tributa illæ ex iure à Doctoribus, & Politicis designantur defectus reddituum ordinariorum, l. neminem in fine, Cod. de sacrosanct. Ecclesijs, Rolandus à Valle vol. 2. conf. 1. num. 67. Natta conf. 183. num. 11. Hippolytus Riminaldus conf. 10. num. 2. Bursatus vol. 1. conf. 1. n. 16. VVesembecq. vol. 1. conf. 45. num. 16. Rebuffus in l. 1. Cod. de exact. tributorum, Rosental. de feudis, cap. 5. conclus. 74. per totam, & conclus. 79. num. 1. vbi tradit id nullum habere, qui contradicat, Scraderus de feudis 5. part. num. 119. Surdus de aliment. tit. 7. quest. 22. num. 6. Gail. de arrestis, cap. 10. n. 12. Sesse tom. 2. decis. 183. n. 12. Thomas Sanchez consil. Moral. lib. 2. cap. 14. dubio 2. n. 7. Escobar de ration. c. 25. n. 23. & omnes Doctores passim hanc præcipuam, & impulsuam causam constituunt indicendi tributa.

Vnde procedit illa vniuersalis causa necessitatis publicæ, quæ consistit in defensione status, si hostes grassentur, & inuadant, aut bellum omnino necessarium geratur, aut quævis alia vixens necessitas, quæ arbitrio iusto regulanda, Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 178. num. 2. & casu 181. idque argumento cap. super quibusdam, §. præterea de verb. signific. notant Doctores communiter, ibi: Quia suprema lex est, ut publica necessitati occurratur, & conseruatio Reipublica legem habet necessitatis, ut ex Diuo Thoma, Cicerone Oualco, Simanca, Conano, Iusto Lipsio, & alijs tenet D. Valenzuela, quem & alios refert D. Castillo de Tertis, cap. 9. num. 25. ex pluribus D. Amaya ad tres libros Codicis in l. 3. Cod. de annis & tribus n. 27. ad hoc referendum, quod de iusta causa necessitatis ad tributa imponenda notarunt Festasius de astim. & collectis, 2. part. cap. 4. num. 48. Riminaldus conf. 667. num. 15. Rolandus à Valle dict. conf. 1. num. 55. & 67. & conf. 91. num. 3. Thomas Grammaticus conf. 98. num. 14. Thomingius lib. 2. conf. 18. n. 29. Bolognetus conf. 1. num. 13. Cacheranus conf. 31. num. 26. Auftrius decis. 452. Capellæ Tolosanæ num. 3. Franciscus Marcus part. 1. decis. 471. num. 1. Natta conf. 487. n. 13. Alexander lib. 2. conf. 216. num. 17. Surdus conf. 210. num. 33. Parisius lib. 1. conf. 68. n. 31. Craueta lib. 3. conf. 439. num. 7. Menoch. conf. 461. num. 35. Minsinger. cent. 4. obseruat. 70. Barcius decis. 118. num. 7. ex nostris Parladorius lib. 1. rerum quotidianarum, cap. 3. num. 5. Azeuedo lib. 1. num. 25. 63. 64. tit. 17. lib. 9. Recopil. Canceries lib. 1. variar. c. 3. num. 119. Diana 1. part. Mor. tractatu. 3. resol. 25. Thomas Sanchez dict. cap. 4. dub. 2. num. 7. vbi num. 4. & 5. ex prædictis iustis causis omnibus Regibus non recognoscentibus superiorem concedi indicere tributa, idque specialiter Regibus Hispaniæ competere statuit.

Huic autem potestati quæ generaliter omnibus Principibus non recognoscentibus Superiorem ex munere concessa in nostris Regibus Hispaniæ quodam modo voluntariè subditi cesserunt: nam ex equitate, quæ semper omnia quæ ad regimen pertinent, disponere solent, Reges Hispani constitutionem fecerunt ne sine consensu subditorum, & suffragiis ciuitatum, quæ Prouinciarum, Metropolis, earum Procuratoribus, ad Comitata generalia, in Curia vocatis aliter noua vectigalia, & collectæ non imponantur, nisi Procuratoribus Prouinciarum consentientibus. l. 1. tit. 7. lib. Recopil. Auendaño cap. 4. Prætorum, 2. p. num. 2. & sequentibus, Gironda de gabellis in præludio, num. 25. quos Parlador. & Auendan. refert, Bobadilla lib. 5. Politica, cap. 5. num. 3. & idem factum ab Eduardo 1. Rege

Rege Angliæ, ex Polidoro, Virgilio, & Petro Gregorio probat ex Burgo de Pace, & aliis Thomas Sanchez *consil. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 2. num. 5.* adde Auendañum *de metu, lib. 2. cap. 23. num. 49.* & in Hispania, Germania, & Anglia similiter obseruari, & in Francia idem decretum anno 1338. tempore Philippi Vallesij, & tempore Caroli VII. in statibus celebratis in Vrbe de Turf. vt tributa non indicerentur sine consensu populi, etsi aliter factum à Carolo VII. ex Philippo, Comineo, & Gallo, Politico, probauit Marquez in *gubernatore Christiano lib. 1. cap. 16. & c. 29. pag. 179.* & quoad nostram Hispaniam adde, quæ tradit Menchaca *lib. 2. de success. creat. §. 17. n. 102.* & confirmat Alex. ab Alex. *lib. 3. dierum genial. c. 13.* olim tributa & vectigalia tantum Kalendis Martij populo auito, eiusque assensu instituta fuisse, & in Batavia idem vt sine consensu populi tributa non indicantur, tradit Hugo Grotius *de antiquit. Reipublice Batav. c. 5.* & de Gallis tempore Caroli Magni Aimonius *lib. 4. cap. 116. & c. 117.* & in ferè omnibus Regnis politicis Europæ id obseruari ex Mindano, Sleidam, & aliis pluribus probauit Domengius in *Bibliotheca, verbo verbo ararium, num. 170.*

10 Quod equidem, etsi aliqui Politici adsperserunt quasi quod Regiæ dignitatis est, videlicet imponere vectigalia non debere subditorum arbitrio relinqui, vt precario regnet, qui fecerit, cum videatur Regni sui subditos Regem constituere, & neruos imperij idest ararium non congruere rectæ regendi rationi in potestate, & voluntate populi esse, vt appendeat augeri, nam plura subito Regibus occurrunt, quæ necessarium est celeriter expediri, sæpe quæ secreta interest non vulgari, idque fieri congruè non valet, dum congregantur Comitia, dum delecti Procuratores vocantur, & momentum de iustitia Principis ad tributorum petitionem, nec enim negotia hunc ordinem vel morem & moram possunt expectare, affluit ex ea rei gerendæ occasio, & ingruit malum, quod si statim ad stipendia tributa imponerentur repelli poterat, si autem Princeps vellet hostem imparatum inuadere, & quæ olim ab ipso rapuit ab inopinato vindicare, quo casu expedit consilium non vulgare, vt nec vicinus intelligat inter hanc tamen rationem recipiendi vectigalia, dum Comitia congregantur à Ciuitate suffragia quæruntur & populus consentit, vix consilia regi possunt: & arcana omnia in publicum proferuntur, & secretum quod est velut anima omnium expeditionum, & consiliorum, effunditur, & quamuis princeps, velit hanc molitionem sibi habere secretam, quas causas à populo insinuabit ad petendum nouum tributum, quo rerum festinatio, quæ bellicas expeditiones maximè perficit, (vt de Alexandro dicebat Alciatus *emblemata 3.* vbi ex Homero, Hesiodo, & Ouidio notauit Alciati Scholiastes Brocensis *ibi*,) omnino destruitur & labitur occasio, cum si fortè Regni Procuratores petitioni tributorum non annerint, aut quamuis iusta consilia Principis non admiserint, quid aliud quàm vel Principis odium, inobedientiam, & ludibrium inde sequatur, & ferendam non est. Vt si iniquè aut imperitè Procuratores vrbium tributa denegauerint, populo ipsi & patriæ ingulum inferant, & vulnera imprimant, negatis stipendiis quæ Reipublicæ status efflagitat, & Regiam potestatem quæ omnium potissimam debiliorem reddi, & populo quodammodo subici, quibus rationibus Polyarchum Regem Galliæ, suadentem Hyanisbæ Mauritaniæ Reginæ, in cuius regno nisi conuocato ex tota gente consilio tributis indicendis autoritas non erat, refert Ioannes Barcains in *lib. 4. sui Argenis.*

11 Verumtamen contraria sententia quæ à nostris Re-

gibus merito admittitur ex benigno in subditos animo, æquitate, & iustitia, qua semper regiminis rationem disponere solent verior, & statui publico, & regendi rationi congruentior est, quippe semper ex consilio suorum subditorum non solum tributa, sed etiam leges, & alia quæ ad gubernatorum pertinent, Princeps statuere debent, *l. humanum, Cod. de legibus, l. 2. tit. 7. lib. Recop. Iason. in l. placet, num. 10. Cod. de sacrosanct. Eccles. Burgos de Paz, in proæmio legum Tauri num. 447. Paris. de Puteo de sindicatu titulo de rerum excessu num. 18. Parladorius rerum quotidianarum, lib. 1. cap. 3. num. 13.*

12 Sed & cum Princeps idem tributa percipiat vt supra expendimus ex diuo Paulo ad Romanos, *cap. 13.* quasi ad alimenta Principatus, & iuste hæc alimenta percipiet Princeps, quando à Populo ipso tributa designantur, & cum nouæ & iniustæ exactiones semper seditionis causa fuerunt, & Antiochiensium rebellionem, propter vectigal inuictum à Theodosiano, ad bellum Maximi refert Theodoretus *lib. 5. Historia, cap. 19.* notauit Marquez *diēt. cap. 16.* vbi refert Clementem Alexandrinum *lib. 1. Stromatum,* & probauit Adamus Contzent *lib. 7. Politicorum cap. 29. §. 9. & lib. 9. cap. 3. §. 2.* Et vltra plura nullum maius exemplum quàm quod *ex lib. 3. Regum, cap. 12. 16. & 19.* colligitur, quando decem tribus, contra Roboamum, Regem rebellant, quia immoderata vectigalia instituit, ex suoque tantum arbitrio non ex consilio subditorum inducere destinauit, id enim excluditur, quando ex consensu Prouinciarum tributa indicuntur.

13 Rursus si vt communiter omnes Doctores tam Theologi quàm Iuris Consulti testantur quadam proportionem geometrica tributum imponendum ita vt pro modo facultatum populorum noua vectigalia instituantur, vt probatur *Genesis. c. 49. vers. 15. ibi: Vidit requiem quod esset bona, & terra quod optima, & supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis seruiens,* Et de Rege Ioachimo, legitur, *lib. 4. Regum, cap. 33. vers. 35.* ad soluendum tributum, Regi Ægypti proportionem quadam vassallos suos onerasse, alias enim iniustum tributum, & à principe non iure exigendum notarunt plures quos referunt Caietanus *super Genesis, cap. 49.* Lessius *diēt. lib. 2. de iustitia & iure cap. 32. dubitatione 1. num. 6.* ex Molina, Nauarro, & aliis, Marquez *diēt. cap. 16.* qui & *diēt. cap. 29.* probat iustissimam esse hanc consuetudinem Hispaniæ, vt Reges sine suffragio Comitiorum generalium noua tributa non imponant, quasi inde securius iuxta publicam vtilitatem imponenda, quando in populo probantur, & melius subditorum vires pensantur, ex quibus tributa soluenda, & tunc certius, & securius subditorum obedientia firmatur, cum cognouerint nihil Principem ex bonis vassallorum velle adimere, sed solum pro necessitate publica, & communi omnium bono, vectigal indicere, & cum Principatus communi gentium consuetudine admissus, & institutus esset, vt vi sublata, quæ omnia ad Potentiores trahebat, ex naturæ, & rationis imperio res hominum agantur, & naturæ congruat, vt quisquis opibus industria sua partis fruatur, id euerti videtur, & ratio ciuilibus quoties pro arbitrio suo solum Princeps bona ademerit, & vectigalia instituerit, idem congruum est vt subditi necessitatem publicam cognoscant, examinent, decernant: hæc est sanctissima concordia, Regem & Populum iungens, vtrique ab iniuriis, & superbia arcebit luxuriaturam dominationem & potestatem.

14 Et quando Princeps petit tributa, si iniquè putat aut si iuste ab initio petierit, & causa cessauerit, vel necessitas, tunc iniuste Princeps retinebit tributum nec

nec amplius exigere valet, vt ex communi omnium Doctorem sententia probauit Marquez *diēt. capite 19. pag. 180* qui ex ea solum ratione, quamuis apud nos lege id non decideretur, tamen congruum optimæ regendi rationi æquitati, & iustitiæ semper existimauit ex voluntate subditorum imponere, & exigere vectigalia, quo casu iuste percipiet Princeps quasi donatum, & securè imperabit, idque magis decet Regem Catholicum Hispaniæ.

15 Quando verò iustis rationibus & necessitate publica vigente vectigalia noua Rex peteret, nihil est, cur reculare possit, vel debeat subditis iustitiam petitionis insinuare, potius Regis interest apud subditos non auari, sed liberalis nomen habere, iusti & beneuoli virtutibus cognosci, & nihil magis velle, quam quod necessarium ad Regni tutelam, arbitrium & voluntatem, sed in salutem publicam expendere vectigalia, quo casu nullo modo subditi, nec vrbium Procuratores poterunt denegare, quia quando iuste petitur & necessitas vrget, non potest à subditis tributum recusari, quia in necessitate puteus etiam si opus fuerit, exhauriendus est, vt notarunt Soto *lib. 3. de iustitia & iure, quest. 6. art. 7.* Egidius Roman. *tractat. de donatione Ecclesie, part. 1. & 2.* Hugo Victorinus *lib. 2. de Sacram. cap. 7. 2. part. & est communis opinio ex Iason. in leg. quominus, ff. de fluminibus, Oroscio in leg. 1. num. 7. de constit. Princip. Couar. lib. 3. variar. cap. 6. num. 6. facit l. 2. tit. 1. part. 2. leg. 31. tit. 18. partit. 3.* vbi Greg. Lopez ex Diuo Thoma, Medina, Driedo, Gabriele Vasquez, Syluestro, Angelo, Tolcto, & aliis refert, & sequitur Magister Marquez in *Gubernatore Christiano d. lib. 1. cap. 16.*

16 Quod ad eò verum est, vt etiam si quis opponere velit Principem in necessitatem inductum ex culpa sua, quia nimis prodigus vectigalia concessa erogauit aut non congruè propter bella iusta, sumptus, inuitiles, donationes excessiuas, quæ magis ad ambitionem, quam necessitatem respiciant, quo casu subditi non teneri nouas collectas Principi dare, iuxta quod notarunt Diuus Anton. 2. part. capite 13. §. 2. Gabriel in 4. distinct. 15. quest. 5. art. 2. conclus. 3. casu 3. quippe nec dum si Princeps se in necessitatem iniiceret culpâ suâ, adhuc tenebantur subditi ei occurrere, iuxta quod suadet ratio naturalis, & opinio Doctorem, qui hac de re melius egerunt, satis confirmat.

17 Ratio enim: nam tributa sunt velut alimenta Principis, & quocunque modo ei debentur, Diuus Thomas in *Epistola ad Ducissam Brabantia, Syluester in summa, verbo gabella, quest. 2. §. adde autem, Soto lib. 3. de iustitia, & iure, quest. 6. art. 7.* & nullus est, qui inficiari possit, vt subditi teneantur Principi subministrare necessaria ad eius dignitatem, & gubernationem: nam cum id respiciat causam publicam, si vera necessitas est, quamuis imputari Principi possit, adhuc tributa ei debentur, vt necessitati occurratur, vt tenuerunt Molina *lib. 3. de iustitia & iure, tractatu 2. de tributis disputatione 667. num. 4. & 5.* Medina *de restitutione, quest. 13.* Vasquez *de restitutione cap. 6. dubitatione 2. num. 23.* Lessius *lib. 2. de iustitia & iure cap. 33. dubitatione 6. num. 48.* vbi mouet quæstionem, vtrum si Rex sua culpa ararium exhauserit ludis, conuuiis, profusis largitionibus, bellis inconsultis possit urgente necessitate noua tributa imponere, & respondit, *Rectè posse, si alia ratione publicum malum auertere non possit, quia subditi in publica necessitate tenentur opem ferre:* & idem Vasquez *diēt. cap. 6. de restitutione dubitatione 2. num. 23. ibi: Quod licet Rex iniuste consumpserit Patrimonium, & debita contraxerit, vel bello inuili, vel iniusto, sua inferniens libidini, denique ob nullam Regni sui vtilitatem, potest noua imponere tributa* Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

18 *ta, quia eius inopia est in perniciem Regni, Azor 3. part. lib. 5. capite 23. quest. 1.* ex Medina, Salone, Palacio, Rubio, Holtienf. & Henrico aliter probauit Thomas Sanchez *lib. 2. Moralium, capite 4. dubio 2. num. 8.* si aliter Princeps sibi succurrere potest, quando sua culpa ad inopiam deuenit, quo videtur admittere licere, si aliter sibi non possit habere necessaria, non superflua & ambitiosa & expressè ex Maldero, Lessio Turriano, Vasquez tenuit P. Diana, 1. p. moral. tract. 3. resolut. 4.

Sed cum tributa respiciant ad regimen sustinendum & publicam vtilitatem, debet cuiuscumque priuata anteponi, *l. ius publicum ff. de pactis, auth. res que Cod. communia de success. Doctores in cap. qua in Ecclesiarum de constit. & in cap. plerique de immunitate Eccles. Bartolus in leg. 1. de constit. Principum & in leg. Barbarius Philippus ff. de officio Prætoris, vbi Baldus & communiter Interpretes notarunt Franciscus Typus de potestate Principis secularis §. 6. num. 8. & facit quod tradit Cicero *lib. 3. de finibus, ibi: Quia iure natura congruit, vt communis salus & communis necessitas, aut commune periculum non vnius duntaxat aut alterius, sed omnibus impensis, iacturis, periculisque comparentur.**

19 Et idem communi Interpretum sententia admissum est Principem (de eo qui non recognoscit superiorem in temporalibus semper loquimur,) posse in casu urgentis necessitatis, quando publica vtilitas exposulet subditos domino rerum suarum priuare, Iason. in *diēt. leg. quominus num. 5.* Oroscius in *diēt. leg. 1. de constit. Principum num. 17.* Capitius *decis. 66. num. 6. Gail. lib. 2. obseruat. 16. per totam Couar. lib. 3. var. iur. cap. 6. num. 6.* Menchaca *lib. 1. controuers. Illustrium cap. 1. num. 1.* Menochius *conf. 103. num. 26. & conf. 147. num. 26. & conf. 156. num. 48.* Tapia in *rubrica de constit. Principum cap. 1. num. 59.* Emanuel Costa in *l. Gallus §. & quid sit tantum 2. p. num. 175.* Mieres 4. p. *de maiorat. quest. 1. limit. 5. ex num. 6.* Ceuallos *commun. opinio. tom. 2. quest. 577. & tom. 4. quest. 906. num. 358.* Gregorius Lopez in *glossa verbo otro, legis 31. tit. 18. partit. 3.* innumeros retulit Petrus Surdus *conf. 203. à num. 17. vsque 24.* & quamuis ibi plures referat, teneri Principem emendare damnum tertij, tamen quando ex publica vtilitate rem priuari aufert, nihil tenetur restituere, postquam necessitas cessauit, vt ex Gloss. in *l. si locus. §. fin. ff. quemadmodum seruimus. admit. Alber. & Castrensis in ea, & Cepola de seruic. Urban. prædio, cap. 24. in fine,* tenuit idem Surdus, *conf. 313. num. 90.* sed circa iustitiam necessitatis attendant Principes, & eorum Consiliarij, quia in hoc multoties cum graui Reipublicæ iustitia decipi possent.

20 Ex quo apparet quando necessitas exposulet, cum Principi nouæ collectæ & vectigalia debeantur nihil donare Principi Procuratores prouinciarum, quando suffragium præstant, pro tributis imponendis, nec etiam illi donationem facere possunt, etsi velint de bonis priuatorum ex quibus vectigalia exiguntur, sed tantum velut iudices constituuntur, vt examinent publicam vtilitatem, quibus Princeps, ex legibus nostris volens id commisit *diēt. l. 1. tit. 7. lib. 6. Recopil. & vt inquit Pater Gabriel Vasquez, cap. 6. de restitutione dub. 5. n. 76. & 77.* eis verbis: *Subrogantur in locum Principis à quo eis committitur iustitia noui vectigalis vel tributis examinanda, & Princeps in imponendis vectigalibus, hoc iure vitur.*

21 Vnde quemadmodum Index necessariò debet sententiam ferre pro eo qui iniuste aliquid petit, & mortaliter peccauit si spreto iure partis ad libitum iudicauit, & restitutioni obnoxius erit, Nauarrus, Syluester, D. Antoninus, Burgos de Paz, Tunecremata, Butrius

trius, Belluga, & alij quos refert Morla in *emp. tit. 2. quest. 7. num. 3.* ita Procuratores Prouinciarum quemadmodum mortalis peccati culpam incurrent si tributum iniustum concesserint, Molina *dicta disputatione 667. num. 2.* Caietanus, Syluester, Angelus, & alij quos refert, & sequitur Azor. in *summa, 3. p. lib. 5. cap. 2. 3. quest. 2.* ita etiam quoties tributum iuste petitur cum Principi debeatur idem peccatum incurrent, cum onere restitutionis Procuratores Prouinciarum, qui pertinaciter negauerint aut distulerint, vt probauerunt Gabriel, Syluester, Medina, Soto, Castro, & alij quos refert Azor. *ubi proxime, cap. 22. q. 1.* Molina *de tributis disp. 674. num. 3. 7. & 8.* Panormitanus in *c. innotans de censibus* Bertha. hinus, & alij quos refert, & sequitur, Couar. in *reg. peccatum, 2. p. §. 5. n. 5.*

22 Nam Principi tributa debentur in remunerationem regiminis, & laboris quem Princeps sustinet, in iustitiae administratione, & velut alimenta ad eius sustentandam dignitatem vt ex Abulenti, Bellarmino, & Iansenio probauit Marquez, *dict. cap. 16. pag. 91.* explicans inde D. Matthæum, *cap. 22.* quando Pharisæi cum Iesur interrogassent, *licet censum dare Casari vel non?* quibus respondit, *reddite ergo quæ sunt Casaris, Casari,* vtens verbo *reddere*, quo debitum significatur & excluditur donatio, quam diximus non interuenire in iustis tributis Regi offerendis, & locum Bibliæ ad differentiam verbi, *dare*, quo Iudæi vsi fuerunt, & verbo *reddere*, quo Iesus respondit, quo probatur non posse considerari donationem in tributis quæ Principi offeruntur sed debitum, & comprobo ex *l. Stichum, 39. §. si hæres, ff. de statuliberis*, ibi: *quia reddere ea magis quam dare videtur*, cui adde quæ ego notauit in *decisionibus Granatenfibus, 1. tom. decis. 3. n. 17.*

23 Illud autem maiorem difficultatem iniicere potest, nam cum tributa proportione quadam ad facultates subditorum referenda, vt amplius imponi non possit vectigalium, quam quod Populus soluere valet quippe ad impossibile obligari subditi non possunt, vt ex *Genesis, cap. 49. versic. 15.* & *lib. 4. Regum cap. 23. versic. 35.* ex Caietano, probauit Marquez *dict. cap. 16.* & ultra colligitur ex *lib. 3. Regum, cap. 12. versic. 4. ex cap. 28. Prouerb. versic. 15. ex cap. 3. Michea versic. 2. & 3.* & tenuit D. Thomas in *epistola ad Ducissimam Brabantia, Medina de restitutione quest. 3. §. tertium requisitum*, Syluester *verbo gabella, 4. quest. 2. §. adde autem*, Soto *lib. 3. de iustitia & iure, quest. 6. art. 7.* vbi tradit, vt quamuis puteus cum opus fuerit exhauriendus, tamen à ratione naturali & prudentia dissonat scindere venas fontium, & probatur in *l. 14. tit. 5. eis verbis, Que como quier que el Rey es señor de sus pueblõs para mantener los en iusticia, y seruirse de ellos, con todo esto guardarlos, debe demanera que no deffallezcan quando menester los hubiere*, & tributum quod non respicit proportionem geometricam, tunc ad iustitiam causæ ex qua exponitur quam ad facultates, & bona subditorum vt soluere possint iniustum esse, ultra eos quos supra retulimus ex Humada, Castro, Aragonio, Iacobo de Grassis, & aliis Azeuedo in *l. 1. tit. 17. lib. 9. Recopil. num. 78. vsque 34.* ex Salone, Enriquez, Turriano, Salas, Villalobos, Molfesio, & aliis probat, P. Diana *1. p. moral. tract. 3. resolut. 5.* Thomas Sanchez *lib. 2. moral. cap. 4. dub. 2. num. 8.* ex politicis adde Armissem *lib. 1. doct. Politic. cap. 16. & lib. 2. cap. 5.* qui plures refert, & Doringium in *Bibliotheca verbo ararium, num. 99.* inde videtur non posse subditos dominio priuari, & ultra quod ferre possunt grauari.

24 Verumtamen huic difficultati quæ semper maximè vrgebit, quoties subditi vectigalibus & tributis nimis grauati fuerint eo tempore, quo ageretur de nouis ve-

ctigalibus imponendis, occurrere poteris, si notaueris quod prædiximus procedere, quando vera vrgens, & iusta est Principis necessitas, cum nouæ collectæ petuntur, quippe si simul timeantur duo incommoda quæque publicæ, tunc necessarid occurrendum est medela maioris damni, quamuis minus præteratur, idque euenit cum facultates ex quibus vtrumque damnum redimendum non possunt suppetere vtrique, idque ipsa ratio naturalis & experientia docuit, nam medicina corpus debilitat euacuationibus vt vitam tueatur, & membrum abscinditur ne cancer serpat, & totum corpus inurat, sed ex Theologorum sententia quam refert, & sequitur Vazquez in *tractatu de scandalo dub. 1.* admittitur posse consuli minus peccatum, vt euitetur maius quod necessarid perpetrandum, quasi animæ minus damnum esse vtile dum excusetur maius, & in iure omnium Doctorum receptissima sententia est, ex duobus malis qui excusari non possunt minus permittendum vt maius euitetur, vt probatur in *c. duo mala. c. nerrum distict. 13.* ex quo tradit Thomas Sanchez *lib. 2. de matrimonio disp. 39. n. 2.* permitti meretricibus accipiendum est iuxta quod tradit idem Sanchez *num. 12.*

Ex quo necessitas quæ impellit ad petendum tributum sit adeo vrgens vt nisi ei occurreretur posset timeri periculum in publico Regni statu, quo casu necessitas extrema dici poterit, iuxta quod tradiderunt Diuus Thomas, *2. 2. l. 9. art. 5. in corpore*, Vazquez *tractatu de elemosyna, cap. 1. dubio 2.* qui tunc extremam necessitatem indicauerunt, quando cum ea aliquis sustineri non potest, vnde quoties vectigalibus non concessis in periculum adducuntur dignitas Regia & Regiminis solius status, huic primò occurrendum est, ex prædictis quibus ius publicum priuato præferendum probauimus, & quia necessitas facit licitum quod aliàs non liceret, *l. cum ad felicissimam, C. de cubus muneribus vel prestationibus, l. 10. cap. remissionem, 1. quest. 1. sicut, cap. quando de consecratione distinctione 1. capite secundo de consuetudine*, & idè Baldus, in *leg. diuus, ff. de petitione hereditatis* ex necessitate tradit cessare præcepta legis, quia lex debet esse possibilis, necessitas vero quando vrget est impossibile vitare, & idè Diuus Thomas, *1. 2. quest. 90. articulo 6.* tradit necessitatis proprium esse non luodi legibus, & facere licitum quod iniquam carere lege, & propter eam iura ciuilia transgredi pluribus probauit, D. Salgado *de Regia protecl. 1. p. c. 1. praludis 3. n. 10.* alia congerit D. Castillo, *de Tenis, cap. 9. n. 28.* D. Solerzanus *2. tomo de Indiar gubernatione, lib. 1. cap. 12. num. 25. & 26.* qui in terminis tradit hanc necessitatem non esse probandam de præsentis, sed posse vero similiter timeri, nec enim expectandum vt necessitas ad vltimam vergat miseriam, sed sufficere vt vrgeat, vel imminet, vt *argumento fin. C. in quibus causis in integr. restit. quia non etiam expectandum est, vt insularuat, & sic deinde agi possit.* ex Cicero. Bobad. & D. Valençuela qui alia congerunt, probauit D. Solerzan. *d. cap. 13. num. 24.*

In subditis autem, etsi nimis vectigalibus grauati non potest considerari necessitas extrema, nec omnium, sed aliquorum, nam quamuis in rebus victualibus, nouæ collectæ imponantur, vt maiori pretio vendantur, non tamen subditis denegantur alimenta etsi maiori æstimatione comparent quemadmodum Principi denegantur, quoties vectigalia necessaria non exhibentur, & multum differt, merces aliquas & victualia subditis grauati quam publicum statum & regimen perire, si tributa non darentur, nam vt traditur in Euangelio D. Matthæi *cap. 5. ibi Oculus eruentus & manus abscindenda ut corpus sustineatur, &*

& vt tradit Polybius *lib. 4. capite 1.* quem refert Lucas de Peña *l. 8. num. 31. C. de exactoribus tributorum lib. 10.* ibi *Populo quidem nihil utilius quam vt necessitas Principis impleatur.*

27 Manet igitur ex prædictis cum id ex necessitate procedat Principem, antequam ad tributa indicenda perueniat, proprium teneri excutere patrimonium, & suum expendere ararium, vt tenuit Cynus in *leg. neminem, Cod. de sacros. Eccles. Isernia in cap. 1. num. 27. de capit qui curiam vendidit & in cap. unico qua sint Regalia, num. 14. ad finem*, Lucas de Peña in *l. vltima C. de feudis limitroph. l. 11. num. 9. & 12.* Guido Papæ, *9. 551. num. 10.* Greg. Lopez in *l. fin. gloss. 2. titulo 20. part. 2.* omnes Summistæ & plures quos cumulat D. Valençuela, *tit. 1. consil. 99. num. 20.* aliàs enim si ex propriis bonis potest occurrere necessitati, non videtur in ea esse & boni Principes semper ea expenderunt, antequam ad tributorum impositionem peruenirent vt de Marco Antonino Philosopho, Nerua Imperatoribus & de Isabella Hispana Belgarum Dynasta notauimus, *2. tomo decis. Granat. 76. num. 19.* & ex Liuio Bornitio, Ælia Reulnerio, non solum Principum sed Procerum sui Regni bona expendenda, & factum fuisse antiquitus antequam subditi nouis tributis grauarentur probauit Doringius in *Bibliotheca Iurisconsultorum, verbo, Ararium, num. 69.*

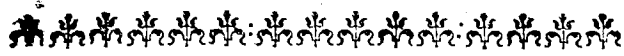
28 Sin autem in vera fuerit Princeps necessitate, vt aliter non possit sui status decorem sustinere, tunc noua tributa indicere valebit, vt notatur supra relati, quibus adde ad potestatem causas & modum indicendi tributa, quæ notarunt Archidiaconus in *cap. qui cognouimus, num. 3. & 10. quest. 3.* Lucas de Peña in *l. unica. C. de superindicto lib. 10. n. 9. & 10.* Giurba *decis. 118. num. 5.* Antonius Faber in *Codice libro 7. tit. 12. definitione 1.* Petrus Gregorius de *Republica lib. 13. capite 12. num. 14. & lib. 24. cap. 3. num. 5.* Ramires de *lege Regia §. 26. num. 6.* Farinacius in *praxi. 3. part. quest. 172. num. 68.* Cabed. *2. part. decis. 44. & 49.* Rosental de *Feudis lib. 1. capite 5. conclus. 44.* Camillus Borrellus de *præstantia Regis Catholici, 11. num. 27. & 34. & cap. 10. n. 38. & 39. & capite 25. num. 40.* Nauarrus ad *titulum de censibus conf. 6. 7. & 8. & in manuali. cap. 27. num. 61.* Conradus in *templo iudicum cap. de Imperatore, §. collectas & gabellas*, Aloysius de Leo ad *tit. C. noua vectigalia institui non posse. Capicius decis. 148.* Mazolus *conf. 56.* Tobias Nonius *conf. 47. num. 6.* Mandellus Albenfis *conf. 186. num. 30.* Bosius in *praxi sub titul. qui vectigalia imponere possit*, Iosephus Ludouicus *communium titulo de gabellis*, Thufcus *practicarum verbo vectigalia*, Ponte *de potestate Proregis titul. 4. de Regalibus, impost. num. 3. & §. 1.* Sixtinus de *regalibus lib. 2. cap. 6.* Mastrillus de *Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 119. & lib. 5. cap. 6. num. 94.* Marta de *iurisdictione 1. p. c. 45.* Mieres ad *constitut. Cathalonia 1. p. collat. 2. capite 10. num. 18.* Azeuedo in *l. 1. num. 6. & in lib. 2. num. 1. tit. 7. & in l. 1. tit. 11. lib. 6. Recopil. & in lib. 1. tit. 17. lib. 9. Recopil. num. 24.* Molina *tom. 3. de iustitia & iure tract. de tributis, quest. 660. cum sequentibus*, plures congerit D. Amaya ad *libros voluminis, tit. de annois & tributis in principio, & in l. 3. num. 27.* plurimos retulit D. Solerzanus *tom. 2. de indiar gubernatione lib. 1. cap. 18. num. 7. & per totum*, Castro *de lege pœnali. cap. 1.* Duardus in *Bulla cœna Domini, canone 5. quest. 2. num. 2.* Viuius in *Candelabro aureo ad explicationem bulla, casu 5. num. 36.* Marius Alterius de *censuris, tom. 1. disput. 6.* Sayrus in *clauis Regia casuum conscientia, lib. 9. cap. 16. n. 29. & 30.* Vega in *summa, verbo Alcaualas, tom. 2. casu 2.* Basilius Legionensis, *2. part. relectione 1.* Diana *moral. 1. part. tractatu, 3. resolut. 25.* Laymann in *Theologia moralis, lib. de Iustitia & Iure tractatu 3. cap. 3. de Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars 1.*

tributis & vectig. num. 2. vers. altera conditio est, ex Politicis, vide Bullengerum de tributis, & Dominium in *Bibliotheca, verbo ararium*, Petrus Gregorius *lib. 3. de Republica, cap. 4. & 7.* Nauarrete *discursu politico 18.* Adam Contzen *lib. 8. Politic. capite 7. cum sequentibus*, Lipsius *lib. 4. ciuil. doctrina, cap. 11.* Pater Vazquez de *optimo Principe, lib. 4. annot. 15.*

Et plures ex prædictis probant ad eam necessitatem vrgeri, vt quando extrema sit, & non possint se defendere laici, nec illorum bona sufficiant ad sumptus belli, tunc debeant etiam contribuere Ecclesiastici, qui tenentur ad communem defensionem, quia necessitas fecit cessare illorum immunitatem, vt notatur ab omnibus in *cap. non minus, & in cap. aduersus, de immunit. Eccles. vbi in collectanea eorum iurium plures refert Augustinus Barbosa, & præter eos & supra adductos, adde Petrum Gregor. lib. 2. synagm. capite 20.* Remigium de *charit. subsidio, 2. part. quest. 260.* Anastas. Germonium *lib. 3. de sacros. immunit. cap. 17. num. 19.* Zabarella *conf. 85.* Barcius *lib. 3. conf. 146.* Hippol. Riminal. *lib. 1. conf. 2.* Franciscus Marcus *decis. 458. cum seq.* Molina *tom. 3. de tributis disp. 674.* & alij plures.

Denique illud monendum vellem Princeps, vt in tributis moderationem obseruent, vt ea non semper in pecunia numerata exigenda decernant, quia cum difficulter subditi conquirant pecuniam, & ea sola defuerit ad comparisonem eorum quæ sunt necessaria, si in his tributis imponantur, Princeps idem consequeretur, & leniora à subditis soluenda redduntur, & in pluribus Regionibus, partem fructuum subditi Principibus suis dependunt, quos immensum esset recensere, & inde Prædia vectigalia & decimas frumenti refert Bullengerus de *tributis, capite 4. & cap. 9.* & Iosephus in *Agypto* prudenter vt præcauerat famem, non pecunias collegit ad necessitatem, sed quintam partem fructuum ab *Agyptiis* exegit, *Genesis cap. 41.* & populum Romanum idem obseruasse, vt prouinciales ex suis rebus collecta mitterent tradit Bullengerus *ubi proxime, cap. 2. vers. quidam tributa*, & alia plura exempla refert idem *cap. 1. vers. vectigalia*, id enim subditis tolerabilis, qui si pecunias non habent, præsertim vbi eius indigentia in Prouincia est, facilius & alacrius fructus præstabant, vt Deo dependunt, & si opifici tributum aut donatiuum indicendum operas, aut ex suis mechanicis Principi necessaria ad proportionem indicationis præstet, nam si ex pecunia quæ ab illo exigenda necessaria comparanda, facilius ea consequetur ab illo qui difficulter pecuniam habebit.

Quod non semper & absolute admittimus, quia pecuniâ Principes egent, sed quando eius indigentia fuerit apud subditos, vel in Prouincia & extraordinarie collectæ imponendæ, vel donatiua præstanda, & ad bellicam expeditionem, vel aliud quod Princeps petierit, cum possit ex ordinariis redditibus pecuniam colligere, extraordinaria verò tributa ita distribuat, vt quilibet subditorum aut operas, vel Principi necessaria, quæ pecunia comparanda præstet, ex suis officiis & artibus, & sicut nummi viritim inter omnes per capitationem minutatim distribui solent, ita vt leuiter & facilius extraordinariæ collectæ exigantur, poterit inter omnes cuiusque officij quod necessarium fuerit, ad proportionem viritim distribui, vt facilius fiat exactio quia vnusquisque promptior præstabit operas sui officij, & merces quam pecunias.

ALLEGATIO LX.

Principis assertioni standum circa necessitatem publicam.

- 1. Sacriligij instar de Principis assertione dubitare. l. reprehendenda, C. de institut. & substit. l. 2. C. ne fideiussor dot. dentur.
2. Principis assertioni credendum. Clemen. 1. de probatio.
3. Principi de facto suo affirmanti sine dubio credendum. c. nobilissimus 97. distinct. c. 1. 8. q. 3.
4. Officiali creditur in pertinentibus ad suum officium.
5. Principem nolle subditis damnum inferre presumitur. Presumptio est Principis voluntatem iustam censer. l. prohibitum, C. de iure fisci, lib. 10.
6. Tributorum iustitia ex Principis assertione pendet. Belli dispositio ad Principem spectat.
7. Principi etiam in preiudicium alterius, vel in eis ex quibus utilitatem consequitur, credendum cum deponit de proprio facto. Regem non presumitur velle aliquid in damnum Corona, & subditorum. l. ult. C. de quadrienn. prescripta.
8. Regnorum omnium consuetudine Principum assertioni creditur. Regiminis plura damna si Principi aliquid asserenti non crederentur.
9. Princeps quando tributa sunt necessaria recte percipit, quamvis Procuratoris urbium beneficiis demulceat metu compellat. c. quid culpatur, 4. 23. quest. 1.

De necessitate ut noua tributa concedantur, quomodo examinanda, & an sufficiat Principem asserere egere tributis, ut ei debeant prestari.

In hac quaestione parum immorandum est, quia instar sacrilegij esset de Principis assertione dubitare, & ut alias reprehendit Imperator in l. reprehendenda, Cod. de instit. & substit. eam qua prout lucrum concordie maritali, & ut uxorem, monet Iustinianus in l. 2. C. ne fideiussores dotium dentur, & in l. a lege 8. Cod. de pactis conuentis; ne dotis vadiuoniu a marito, sed de illo omnino confidat, quia cum se ipso marito committeret, debet etiam bona ipsius pati mariti arbitrio gubernari, nec dotis fideiussorem petere, vnde perfidia in matrimonio & differentia inter coniuges noscatur, vt notauit in deris. Gramat. disputat. 7. per totam.

Sic nihil magis alienum a recta mentis ratione quam subditos se ipsos regimen, vitam & honorem Principi tribuere, & in bonis ex quibus vectigalium opus fuerit soluenda Principi non credere, sed amplius inuestigare de eius verbo dubitantes quo obedientia eneruatur, amor frigidescit, & confidentia deficiet, ideo vt indubitabile tenendum est Principi credendum esse,

quando aliquid asserit, vt ex Clement. 1. de probat. tenent communiter Doctores, & quamuis loquatur de Pontifice extenditur ad Reges & Principes non recognoscentes superiorem ex pluribus Anton. Gabriel lib. 1. commun. tit. de probatione, conclus. 2. num. 12. Mascardus de probat. conclus. 139. num. 10. & conclus. 123. num. 10. & 18. Farinacius de testibus q. 63. c. 3. n. 82. & probatur aperte l. 32. tit. 1. l. 1. in fin. tit. 7. p. 3. l. 5. tit. 1. p. 6.

Idque maximè procedit, quando assertio est de aliquo facto proprio ipsius Principis, vt in hoc casu si diceret egere tributis, & sine eis non posse Regni defensionem, & regimen sustinere, & eius assertioni credi oportere tenuerunt Bart. in l. ambitiosa, ff. de decretis ab ordine faciendis post gloss. in c. Pastoralis verbo exoneraret, de officio delegati, Bald. in l. illud n. 13. C. de sacrosanctis Ecclesiis, & in l. 7. num. 4. versic. vltimo oppono Cod. de testament. militis, Iason, conf. 227. Riminaldus iunior vol. 1. conf. 2. n. 13. Afflictis decis. 305. num. 14. & 16. Capitiu decis. 83. num. 1. Craueta de antiquit. tempor. 1. p. §. propositum n. 15. & 16. Nicolaus Genua de verbis enunciatinis lib. 2. quest. 4. num. 9. versic. declaratur primo, Antonius Gabriel de probat. conclus. 2. num. 35 Natta vol. 3. conf. 522. n. 31. Rolandus à Valle vol. 1. conf. 5. n. 22. vsque 26. Tiberius Decianus vol. 2. conf. 25. num. 35. Surdus conf. 469. numer. 64. Mascardus de probat. conclus. 184. n. 11. Ioannes Garcia de nobilitate gloss. 2. n. 22. & 29. Carolus de Tapia in l. fin. de confit. Principum 1. p. cap. 1. n. 13. Menoch conf. 1. n. 8. ex Socino, Grammatico, Angelo, Imola, Corneo, Alexandro, Parisio & aliis, Idem Menoch. conf. 100. n. 23. & 24. & conf. 304. n. 28. faciunt verba Textus in cap. nobilissimus 3. 97. distinctione ibi: Et ei sicut honestum fuit credidimus c. 1. 8. q. 2. eis verbis: Vnde quia de memorati viri testimonio dubitare omnino non possumus.

Præterea nam quemadmodum creditur Officiali deponenti de rebus quæ ad suum officium spectant, & eius solum testimonium sufficit pro plena probatione, vt alibi notauimus allegat. 48. num. 9. & probarunt Corferus, Marfilis, & Nenizanus quos refert & sequitur Menochius conf. 60. num. 18. ex Baldo Iafone, Imola, Cyno, Holtienti, Speculatore, Ioanne Andrea, & aliis Mascardus conclus. 1138. n. 1. ita etiam cum ad Principis officium, munus, & dignitatem spectet regimen, sustinere Rempublicam, defendere subditos, in iustitia & pace conseruare, sufficit Principem asserere egere tributis ad Regium manus adimplendum, quia de eis quæ ad eius officium spectant, declarat.

Præsertim quia semper præsumptio est pro Principe, vt nihil iniuste faciat, aut subditis præiudicium inferat, vt tenet glossa, Bart. & omnes in l. relegati, ff. de pænis, Felinus in cap. que in Ecclesiarum num. 60. vbi Decius num. 27. de confit. Alex. vol. 2. conf. 216. Ruinus vol. 1. conf. 181. num. 9. pluribus Menochius de præsumptionibus lib. 2. præsumpt. 10. & Principis voluntatem iustam censer. ex Gloss. in dict. l. relegati & glossa in cap. si gratiosè verbo à Romano Pontifice de rescript. tenuit Decius conf. 241. & si aliqua dubitatio esse posset, de iustitia belli ad quod tributa petuntur, aut de vrgenti necessitate quam princeps habere declarauit, subditi non debent contra id inquirere sed subitici Senatuum decretis, & exequi quod salubre & vile Regimini declarauerint, ex his quæ notarunt Dominicus Bañez 2. 2. q. 40. articulo 1. dubitatione 6. vers. His positis, Valentia 3. tomo disputatione 3. quest. 16 punct. 2. vers. 6. certum est. Ceuallos communium q. 568. n. 27. & q. 906. n. 161. faciunt verba Textus in l. prohibitum C. de iure fisci lib. 10. ibi: Officialibus volentibus ea capere, debet acquiescere,

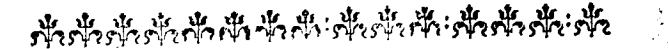
cum literis nostris cognouerit, non ex arbitrio suo Casarianos id est Officiales ad capiendas casadem venisse facultates, sed iustitia vrgorem id fieri statuisse. Vnde colligunt prædicti & Doctores in eodem textu vassallum teneri credere Domino, non verò sibi formare conscientiam.

Denique quia in terminis vt Principi, qui subditis noua petierit vectigalia asserens de necessitate, qua cogitur ad ea instituenda, id sufficere nec amplius quærendum, sed credi oportere tenuerunt Barbaria vol. 3. conf. 1. column. 3. ex Bartolo, Baldo, Castrensi, Innocentio, Andrea Siculo, Butrio, Ioanne Andrea Speculatore & aliis, Natta vol. 3. conf. 487. num. 38. vbi probat debere credi Principi asserenti se imponere tributum, & collectam pro publica vtilitate, & necessitate, ex Bruno, Ruino, Grammatico, & aliis, solum verbo Principis deferendum in iustitia tributorum probauit Mascardus concl. 1233. num. 13. cum sequentibus, Festassius de collectis 4. p. q. 12. per totam, aliis de bello num. 188. quibus adde quæ notarunt Cacheranus decis. 181. Octavianus Vulpellus 2. p. de libertate Christiana num. 30. & 48. Remigius de charitat. subfid. q. 57. Alex. conf. 226. vol. 2. Oldrad. conf. 258. Rolandus vol. 2. confil. 1. num. 58. & 90. D. Valenzuela 1. tom. consil. 990. num. 1. Cassaneus in consuetud. Burgundia, Rubrica 1. 4. p. num. 26. Ceuallos d. Et. quest. 906. num. 72. Ronitus in consultatione pro Regia Camera, num. 2. Guillelmus Benedictus in cap. Rainutius de testament. verbo & uxorem, decis. 5. num. 474. Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 8. Surdus conf. 210. num. 35. & Principi in eis quæ ad illum pertinent esse credendum, ex Theologis probarunt Victoria in relect. de iure belli, numero 30. & 31. Bellarminus lib. de Laicis, c. 5. Vasquez 1. 2. disput. 62. cap. 6. §. 3. dubio 5. num. 69. 76. & 77. & 79. Nauarra lib. 3. de restit. cap. 1. num. 264. Corduba lib. 3. quest. 8. conclus. 4. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 22. quest. 7. Molina de iust. & iure, tom. 1. tract. 2. disput. 113. & in terminis tributorum, ex Parisio, Landerchio Thoma Grammatico, Corfeto, Bobadilla, & aliis idem admittit Pater Diana 2. part. Moral. tit. 3. resol. 11. & de hoc plura omitimus, nam quod certissimum est probatione potius offenditur quam defenditur, & vt inquit Seneca epistola 40. ibi Quæ veritati operam dat, oratio incompota debet esse & simplex & vt idem ipse ait epistola 49. ex Euripide Tragico, Veritatis simplex oratio est, ideoque illam implicare non oportet.

Nec id poterit in dubium reddi ex illorum opinione qui tenuerunt Principis assertioni non standum in tertij præiudicium, & in his quæ liberè disponere non potest, vel in eis ex quibus vtilitatem consequitur, vt post Panormit. in dict. Clement. 1. de probat. pluribus Farinac. dict. quest. 63. num. 149. & sequentibus, Miere, de maiorat. 4. p. quest. 1. limit. 6. num. 55. & sequentibus, Anton. Gabriel lib. 1. communium, tit. de probationibus, conclus. 2. numer. 65. quippe id non procedit, quando de facto proprio, & necessitate sua vrgenti asserit Princeps, vt pluribus supra probauimus, & cum non possit præsumi Regem velle aliquid in præiudicium suæ Coronæ vel Regni, l. ult. in principio, C. de quadrienn. prescriptione, nec iactare bona Regni sine causa, Afflictis decis. 307. num. 23. Mieres vbi proximè, n. 246. & pro hoc assistat Principi præsumptio iuris, Carol. Ruin. lib. 1. conf. 41. n. 4. & 10. Antonius Gabriel d. conclus. 1. num. 61. nec contra facit non credendum ei qui non potest sine causa aliquid facere, si de illa non constat, quia id procedit in inferiore, non verò in Principe, vt tenuerunt Nata conf. 487. & conf. 625. num. 7. Rolandus lib. 2. conf. 1. n. 84. Surdus conf. 120. n. 34. & 35. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Escal. Pars I.

Vnde meritò consuetudine vniuersali omnium Regnorum, in quibus assertiones Principum plena probationis loco sunt, Baldus lib. 1. conf. 327. num. 10. quem sequuntur Grammaticus decis. 65. num. 65. Iacobinus de Sancto Georgio in inuest. feudali verb. & dicti vassalli pro dictis rebus, num. 27. Menoch. conf. 100. num. 26. & 27. Mascardus conclus. 1233. n. 119. Farinac. dict. quest. 63. num. 134. Fontanella de pactis nup. claus. 4. gloss. 10. p. 2. num. 28. quo casu omnes limitationes Doctorum, ad dict. Clement. 1. cessare supradicti tenuerunt, quia non admittendum, vt de mendacio Princeps arguatur, aliis si de eo subditi non confidant, & ei crederent, nihil aliud quam discordia, & seditionis semina inde procederet, & in Hispania vbi sine Comitiorum generalium consensus non posse à Rege iudici tributa, animaduertimus in allegatione præcedenti, num. 9. cum seq. non ex eo detrahi videtur, vt credatur Principi, quia nostri Reges ex benignitate, vt magis subditis innotescat iustitia tributorum huic legi suis constitutionibus se subdiderunt nec Procuratores Comitiorum generalium aliquid detrahunt Principis assertioni, sed examinant in quacunque Prouincia, quid vires subditorum ferre possunt, vt quantitas semitij decernatur, & iuxta qualitatem locorum, in quibus rebus imponenda, & quomodo tributa exigenda, nec vnquam Hispani suis Regibus necessaria tributa denegarunt.

Et adeo hoc pendet ex vera Principum necessitate, quam nemo vt ille potest cognoscere, & testari, vt cum tributis egeat publicus Regni status, & conseruatio, quamuis Rex Procuratores Comitiorum generalium beneficiis alliciat, aut metu reuerentiali, aut quouis alio grauamine compellat ad tributa concedenda, adhuc iuste in conscientia percipere posse, nec Principem teneri ad restitutionem vt ex Basilio Pontio de impedimentis matrim. causa 31. quest. 1. §. 11. probauit, & sequitur P. Diana 1. part. Moral. tract. 3. resol. 25. quia quando ex vrgenti periculo necessaria sunt tributa, Principi debentur in conscientia, & peccare qui denegauerit supra probauimus allegat. præcedenti, num. 21. caueant verò Principes ne iniusta exigant aut minus necessaria, cum illorum conscientia hoc relictum cum belli necessitas Principis arbitrio est commissa, vt tradit Dinius Augustinus in c. quid culpatur, 423. quest. 1. eis verbis: Ordo tamen ille naturalis mortalium paci accommodatus hoc postulat, vt suscipiendi belli auctoritas atque consilium apud Principes sit, & vt tradit Soto de iust. & iure lib. 4. quest. 6. art. 4. agens de tributis, vbi res fuerit dubia, tunc iudicium non pertinet ad subditos, sed recurrendum ad Principem, quia ex sententia Cornelij Taciti lib. 4. Annal. ita loquentis Principibus summum rerum iudicium Dijs dederunt, subditis obsequij gloria relicta est.

ALLEGATIO LXI.

Prouincias & Regna extra quæ subiacent Hispania defendere pertinet ad vrgentem necessitatem.

- 1. Bellum quoddam iustum dicatur. c. Dominus 2. 23. q. 2.
2. Bellum iustum est ad compescendos Hæreticos. l. 111. tit. 23. p. 2.
3. Necessitas extrema quando dicitur.
4. Necessitas vrgens & magna est defendere Regna qua Hispania subiaccens

- 5 *Fama & opinio Principis semper seruanda; fama conseruatio maximè conducit.*
- 6 *Necessitatem extremam esse Principis vitam aut decorem conseruare.*
Fama vitæ preferenda.
l. isti quidem, ff. quod met. caus.
l. iusta, de manumiss. vindict.
- 7 *Principis decor & fama subditi, necessaria.*
c. non sunt audiendi, 11. q. 3.
- 8 *Fama priuati sibi prodest, Principis omnibus.*
- 9 *Princeps potest imponere noua vectigalia, quando non potest bellum excusare, & non habet unde soluat stipendia.*
- 10 *Opinio probabilis sufficit ad noua vectigalia.*
- 11 *Iudex poterit in iudicando sequi opinionem probabilem ommissâ probabiliori.*
c. in quibus, 2. 2. q. 2.
c. cum dilectus de consuetudine.
c. sacro, de sent. excommunication.
- 12 *Rebellio est maxima iniuria que fiat Principi.*
Bellum propter iniurias vindicandas iustum est.
Princeps potest armis iniurias vindicare, extranag. qui sunt rebelles.
- 13 *Ecclesia Hæreticis bellum facere debet.*
c. si Ecclesia, 2. 3. q. 4.
c. reseruate, 2. 4. q. 3.
l. 4. C. de Hæreticis.
l. 1. C. de Apostatis.
l. 1. tit. 26. p. 7.
- 14 *Hispanus Rex ut Catholicus, debet hæresim extirpare.*
Clementina unica, §. porro, de iureiurando.
Hæretici Turcis & Sarracenis deteriores.
- 15 *Vectigalia noua possunt institui pro pace publica.*
- 16 *Panli Orosij singularia verba pro tribus expend.*
- 17 *Ecclesia pro pace publica ad bellum succurrere solita.*
c. tributum, 2. 3. q. 8.
Lusitani Ecclesiastici argentum Ecclesia ad bellum contra Castellam Regi obtulerunt.
- 18 *Tributa gratè compensantur cum pace.*
Bella grauiora que cum finitimis.
- 19 *Tributis Gallia valdè oppressa.*
- 20 *Monarchie caput & membra non separanda.*
- 21 *Bellum extra Hispaniam geri valdè interest.*
- 22 *Tributa iudici debent pro vicino Hoste exterminando.*
l. quod sape, §. ult. de contrahent. emptione.
l. si cui fundum deleg. 2.
l. fin. C. de agricol. & mancip. lib. 11.
- 23 *Belli timor idem operatur quod bellum ad tributa imponenda.*
- 24 *Necessitas probabilis sufficit ad iustitiam tributorum.*
l. habitatores, 27. §. 1. ff. locati.
l. pedius, de incend. ruims & naufragiis.
l. postliminium, ff. de captiuis.
- 25 *Regna Hispania subiecta esse defendenda probauit Gabriel Vasquez.*
- 26 *Rex Hispania an debeat ipse extra Regnum ad bellum proficere, vel per duces gerere.*
- 27 *Hispani semper Regi offerunt tributa libenter.*
l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10.
Auhen. ut Iudices sine quoquo suffrag.
c. illud, §. oportet collat. 12.
- 28 *Presumptio pro Principe in tributorum iustitia est iuris, & de iure, que non admittit probationem in contrarium.*
Tributa imponi posse pro conseruandis prouinciis

extra Hispaniam pluribus fulcitur.
26 *Gallia ab Hispanis primò incolata.*
30 *Hispania habuit iurisdictionem Gallia tempore Iberorum, & Gothorum.*

An quoties inuaduntur Regna que adiacent Monarchie Hispania, eorum defensio ex necessitate urgenti, & extrema sit habenda, ut possint imponi vectigalia que aliàs iustè non imposerentur?

IN quo casu quando Hostes Hispaniæ inuaderent Regnum Neapolitanum, Siculum aut Milanensem Ducatum, vel si Belgium infestarent, ut opem ferrent Hæreticis rebellibus nostri Regis, tunc vrgentissimam esse necessitatem nemo dubitauit quia bellum iustum censetur, & omnes habet qualitates quas Theologi, & Doctores requirunt, iuxta Textum, in capite dominus 2. 2. 3. questio 2. & quod notauit Diuus Thomas 2. 2. questio. 40. art. 1. VVirtus à Sonlenille in *Alphabetico Curiositatis lib. 2. de bello ritè à Christianis gerendo, cap. 1.* Victoria relectione de iure belli à numero 27. Valquez 1. 2. disp. 64. capite 3. ex D. Augustino, & Pluribus sacra Scripturæ locis Magister Marquez in *Gubernatore Christiano lib. 2. cap. 35. 36. & 37.*

Et facit quod notauit Ancharr. *conf. 140. numero 4.* Baldus *conf. 439. vol. 5.* & celebris textus in *dist. capite Dominus noster 23. quest. 2 & l. 11. tit. 23. part. 2.* vbi qualitates proponuntur quas requirit bellum iustum, quibus adde plura quæ ex variis bonæ notæ Authoribus pluribus inribus notauit, Grotius *lib. 1. de iure belli, capite 3. per totum*, Adamus Contzen *lib. 10. Politicorum, c. 6. & 7.* plures relati à Cabedo 2. *part. decis. 44.* & præsertim quoties ad Hæreticorum perfidiam repellendam bellum infertur, quia tunc sine dubio iustissimum est.

Illud autem considerari oportet, an necessitas aded vrgens vel extrema dicatur, ut in hoc casu possint tributa imponi quæ aliàs non iustè imposerentur; nam cum necessitas extrema dicitur, quando absque eo quod petitur id est tributum, non potest Regnum sustineri, videtur rectè posse sine Regnis adiacentibus Hispaniam sustineri, nam quamuis egregium sit opus, hæresim confundere, & Hæreticos ad Catholicam religionem reducere, tamen id non pertinet ad necessitatem extremam, quia aliàs teneretur Rex Hispaniæ, ut Catholicus, omnes Prouincias quæ à nostra Religione alienæ sunt, conuerttere quod nullus admittet.

Veruntamen in hoc casu quando Rebellibus Hæreticis, & aliis inuaduntur Regis Prouinciæ, tunc necessitatem non solum magnam sed vrgentissimam esse, ut tributa quæ aliàs non imposerentur, possint imponi, sequentibus suadetur rationibus.

Prima, quia negari non potest ad opinionem Regis nostri decorem & auctoritatem pertinere regna sua & ea quæ patrimoniij sui sunt, ut Belgium conseruare, nihilque magis necessarium existimari potest, quam famam Principis conseruare cum in quocumque priuato crudelitati tributatur famam negligere ex Diuo Augustino quem referens Adam Contzen. *lib. 8. Politicorum cap. 4. §. 3.* ita inquit. *Famam etiam Priuatus qui negligit crudelis est, Princeps verò tam famam quam salutis sue custos esse debet, nam reuera homicidij genus est famam impetere: qui verò Reipublica famam corrumpit, crimine Maiestatis tenetur.*

- 6 *Et quemadmodum nullus dubitaret, necessitatem extremam & vrgentem esse, si Princeps periculo vitæ aut libertatis subiaceret, ut ad eum liberandum iustè possent noua vectigalia imponi: ita similiter pro tuenda famâ, honore, & opinione Principis, quæ aliàs læderetur, tributa indicenda sunt; nam semper vitæ honor & fama præfertur, lege isti quidem, vers. quod si dederit, ff. quod metus causa, l. iusta. 9. ff. de manumiss. vendit.*
- 7 *Et quantum opinio & auctoritas Principis semper tuenda, Ioannes Cotzier Thefaur. Politic. lib. 2. cap. 9. & ea vitæ præferenda, Nicolaus Bello de statu politico, lib. 2. discursu 37. & facit ratio Diui Augustini lib. de bono viduitatis, cap. 22. extat in iure in cap. non sunt audiendi, §. 11. quest. 3. ad fin. ibi: Qui vitam suam custodit sibi bene facit, quisquis autem etiam famam, & in aliis misericors est, nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.*
- 8 *Et quamuis in quocumque priuato fama sibi proficit, in Principe autem tota publica est ad statum sui & subditorum defensionem, de qua re videndus aliis ommissis, Adamus Contzen dist. lib. 8. Politicorum cap. 4. §. 3. ibi: Plura opinione quam re geruntur: quid enim si de se tanta opinio ut presentia bella dissipet, ut inimicus laceffere non audeat, ut solo terrore bella conficiat. Et vltèrius idem addit hæc verba: Laborandum est itaque Principi ut fama publica vocularum priuatorum opprimat, cellerrimè paratur amissa, non re ascenditur, semel firmata etiam intra vitia perdurat. Salomon opinione sapientia Regnum iam degener tenuit tamen, & si Roboam prima regnandi præcepta discere voluisset, filio quoque integram tradidisset, & fama virtutis comes Dei beneficium cuius respectu fere Regna dantur, & auferuntur: Cura enim Maiestatis tam ad virtutem pertinet quam Politicam que sine Maiestate esse non potest.*
- 9 *Sed & quoties Princeps etiam si necessitate extremâ non vrgatur, tamen quando non potest iustè bellum excusare, tunc rectè valebit noua imponere vectigalia Guido Papa q. 450. & cum Speculatore, Baldo, Matthæo de Afflictis, Natta, Rolando, Alberico, Anania & aliis Surdus conf. 210. n. 33. & iustissimè tunc imponi vectigalia tradit.*
- 10 *Sed circa necessitatem ad exigenda noua tributa sufficere Principi sequi opinionem probabilem ommissâ probabiliori tenuerunt Syluester verbo Gabella, 3. quest. 14. in 1. parte questionis Corduba quest. 95. ad Primum dubium, Nauarra lib. 3. de restitutione, cap. 1. num. 265. Lessius lib. 2. de iustitia & iure, c. 33. dub. 6. num. 42. qui omnes in nostris terminis loquuntur, & alios referunt.*
- 11 *Idque firmatur, nam Iudices, quorum munere funguntur Procuratores in concedendis tributis ut notauimus alleg. præced. n. 20. & 21. in iudicando ommissâ probabiliori opinione sufficere sequi probabilem, ut argum. cap. in quibus 22. quest. 2. cap. cum dilectus de consuetudine cap. sacro de sent. ex communicat. tenuit Ancharr. ibi num. 10. Bartolus, & Doctores in l. 2. C. de fœna Iudicis qui malè iudicauit, Decius in l. iuris ignorantia, Cod. qui admitti, Baldus in repetitione legis, Celsus ff. de vsucap. Alex. lib. 5. conf. 66. Menoch. lib. 2. de arbitria Centuria 4. casu 349. num. 19. Turrecremata in c. illud 11. q. 3. Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri n. 193. Morla in emporio, tit. 2. quest. 2. Syluester Tabiena, Rosellus in summa Angelica, in summis verbo opinio, & in terminis tributorum ex Sanchez, Lorca, Martinez, Del Rio Ioanne Sanchez & aliis tenuit P. Diana 1. part. Moralium tractat. 3. resol. 20. qui tradit eandem opinionem, & sententiam vt in tributis imponendis sufficiat, si qui proba-*

bilem opinionem probaret, vide Stuar. Lessium, Nauarum & alios.

Vnde cum non solum probabile sed probabilis sit, posse in hoc casu Principem tributa indicere id sufficiat, & probabilis esse sequentibus suadetur, Primò nam quoties Hostes Hispaniæ rebelles, nostros excitant, eis opes, & opus ministrant, vt in Principem legitimum, & dominum insultent. grauem iniuriam inferre videntur Regi nostro quia nulla maior sit Principati quam rebellio eamque sustinere, & rebellibus adiungere, vt notatur per textum *ibi in extranag. qui sunt rebelles* ex Bartolo, Oldaldo, Ancharr. Afflicto, Gigante, Deciano, Bocio, Socino, Grammatico, & Peregrino, notauit Fatiniacius in *praxi 4. p. 9. 112. inspect. §. num. 206* ided Princeps omnino tenetur vindicare, & bellum indicere pro larcinda iniuria iustissimum est, vt ex D. Augustino, Lactancio, & aliis probauit Grotius *de iure belli lib. 2. cap. 1. num. 1. ad finem.* & ex Gedeone, Iosue, & David qui ob vindicandas iniurias bella fecerunt, & iustissima fuisse ex Abulensi, Caietano, Alfonso de Castro, Gregorio de Valencia, Couarr. & aliis notauit Marquez *dist. lib. 2. cap. 37.* & adducit Diuum Augustinum *quest. 10. in Iosue.* qui refert Principem iniurias ei factas posse iustissimè armis vindicare.

Secundò id maiori ratione procedit, quia rebelles isti Hæretici sunt & ab Ecclesiâ Romanâ & Religione Catholicâ iam à longo tempore separati, & inimici illi se exhibuerunt, & nulla iustior causa belli inferendi quam pro Religione aduersus Hæreticos, & eorum fautores qui ex Bulla in Cœna Domini cap. 1. maiori censura excommunicantur, & ided Ecclesia ipsa debet bellum indicere Hæreticis ex Diuo Augustino *in c. si Ecclesia 23 q. 4. cap. reseruate, 2. 4. q. 3. l. 4. C. de hæreticis, cap. ferrum, cap. cum secundum leges eodem titulo, lib. 6. leg. 1. Cod. de Apostatis, & Schismatis, l. 1. tit. 26. p. 7.*

Idque præcipuè spectat ad Regem Hispanum qui cognomine Catholicus in sua coronatione iurat Hæreticos persequi & eorū perfidiam extirpare, *Clementina versicul. Porro de iureiurand. extranagane. ad certitudinem qua est inter communes, tit. de sententia excommunicationis* & Hæreticos longè deteriores esse Turcis & Sarracenis, ex Bruno, Villadiego, Cauarr. Petro Gregor. Deciano, Maiolo, Simanca, & aliis probauit D. Solorzanus *lib. 2. de iure indiar c. 19. n. 52.* qui in eo & n. 5. pluribus tradit necessariam esse Hæreticorum extirpationem, & eis indicere bellum ne potentia & numero crescant, & eorum pessimo exemplo prauisque suasionibus Christiana Respublica magnam in le nocumentum accipiat, idque præsertim ad Regem nostrum pertinet, à suis subditis hæresim exterminare, & in fide Catholica sustinere, vnde sine iactura muneris Regis & cognominis Catholici omittere non potuit, vt ad hoc videatur in necessitate Rex constitui.

Tertiò deinde quia valdè difficile est internam Prouinciarum Hispaniæ pacem sustineri, nisi confinium inuasionibus occurratur, & succedit doctrina Doctorum, vt pro conseruandâ pace publica non solum liceat noua indicere tributa, sed aliquem bonis suis priuare, vt hosti in pretium pacis offerantur & argumento l. Lucius, ff. de euict. l. item verberatum §. 1. de rei vindicatione, ex Bartolo, Baldo & aliis probauit Ioannes Igneus in *repetitionibus legis donationibus C. de donat. inter. c. rei adiungenda verba Magni Hispani Pauli Orosij quæ plures inter diuos referunt, vt tradit Cano lib. 11. de locis c. 16. §. Prima lex* inquit enim Orosius in *lib. de ornessa mundi*, loquens de nostris antiquis Hispanis ibi: *maiores nostri bella gessit*

runt, belli fatigati pacem petentes tributa obtulerunt, tributum pretium pacis est, nos tributa pendimus ne bella patiamur, ac per hoc in portu ad quem illi tandem pro euadendis malorum tempestatibus confugerunt, concessimus & manemus. Igitur nostra tempora viderimus vtrum felicia, certe feliciora illis ducimus, quoniam quod illi ultimo dixerunt, nos continuo possidemus, inquietudo enim bellorum, qua illi astricti sunt, nobis, ignota est, in otio autem, quod illi post imperium Casaris, natiuitatemque Christi remittere gustauerunt, nos nascimur & senescimus quod illis erat debita pensio seruitutis nobis est libera collatio defensionis, tantumque interest, inter praterita presentiaque tempora. Et quod Roma in usum luxuria sua ferro extorquebat, à nostris iam in usum communis Reipublica conferat ipsa nobiscum.

17 Et facit Textus notabilis & expressus in c. tributum 22. 23. q. 8. vbi Pontifex tradit ex bonis temporalibus Ecclesie succurrendum esse Principibus secularibus, & addit rationem ibi: Pro pace & quiete qua nos tueri & defensare debent Imperatoribus persoluendum est, idque magis pluribus exemplis confirmabitur, si vltra plura quae referri possunt nobis praestant testimonium historiae Lusitanæ, nam in bello, quod Rex Ioannes I. intulit Castellæ cum esset illegitimus, & Regnum Lusitanum vsurpasset, adhuc Ecclesie sui Regni obtulerunt sponte omne argentum & anrum. quod iuri diuino deferuebat, vt monetam cuderet ad stipendia militibus persoluenda, vt refertur in epitome Historie Lusitanæ 3. p. c. 11. n. 95.

18 Prudenter enim prouidentur Lusitani illa magis bella praeuenda, quae ex finitimis Regnis proueniunt, & cum illis pacem curandam, nam vicinorum bella grauiora sunt, & vt eis occurratur, quaecumque tributa grauiora non censuerunt, vt argumento legis finalis, Cod. de bonis quae liberis, ex Hesiodo Cardinali & aliis probauit Vldericus Zasius in l. 2. de origine iuris n. 11. & quaecumque tributa cum pace gratam compensationem habebunt.

19 Et quamuis Hispania adeo eis grauetur, maioribus enim vectigalibus & collectis Gallia onerata, & iam retro abhinc mille annis semper oppressa, & vt notauit Saluianus Episcopus. Massiliensis lib. 5. de prouidentia tradit in capita pauperibus tributa indicta, & quamuis soluerent, & bonis priuarentur, vt satisfacrent indictioni, adhuc autem collectis maioribus, & grauioribus onerabantur. accipe notanda verba: Plerique Pauperum atque miserorum spoliati reclusis suis, & exterminati à gabellis suis, cum rem amiserint, amissarum tamen rerum tributa patiuntur cum possessio ab eis recesserit, capitatio non recedit.

20 Maximè rursus facit, quia sicut inter caput & membra corporis humani inseparabilis est connexio, vt inuicem diuidi non possint, sed caput membris, & membra capiti debeant suffragari, ita Hispania, vt caput Monarchiae debeat Regnis, quae illi adiacent, vt membris succurrere, alias quies & pax in Hispania non posset conseruari, nisi hostes ab eius internis limitibus arcerentur, vt tradit Titus Liuius lib. 3. eis verbis: Nulla magna ciuitas diu quiescere potest: si foris hostes non habet, domi inueniet, vt praevalida corpora ab externis causis intra uidentur, sed suis ipsa viribus onerantur.

21 Ideo, quia valde statui publico conducit bellum geri extra Regnum, ne ad illud accedat, ex cap. Iulianus 94. 11. quest. 3. eis verbis: producite aciem pro defensione Reipublica, & Alberico in l. de quibus, num. 167. ff. de legibus notauit Greg. Lopez in l. 7. glossa 1. tit. 19. part. 2. teneri subditos proprio sumptu sectari Regem extra Regnum, Afflictis decif. 165. num. 50. Ponte decif. 3. num. 10. & idem Gregor. Lopez in l. 17.

glossa 3. tit. 18. part. 2. ex Ifernina & Curtio Iuniori tradit id procedere, quando hostes infestarent Regnum vel posset timeri, aut alias expediret, & pro defensione Regni facere Regem censetur, quando extra Regnum bellum gerit, nolens in domo sua inimicum expectare & quomodo teneantur etiam exempti ad conuocationem Regis venire, & illum sequi, Meires ad constit. Cathalonie, tom. 2. collat. 1. cap. 4. num. 28. cum sequent. saepissime enim probatur extra Regnum bellum transferre, vt de Scipione in Africam transtulisse refert Seneca lib. 1. de ira, cap. 11.

Conducit, quod tradit Oldradus conf. 104. incipit circa propositam num. 3. vbi arg. l. quod saepe, §. ult. ff. de contrahend. emp. l. si cui fundum, ff. de leg. 2. statuit esse iustam causam petendi charitativum subsidium, & imponendi tributa ex graui duri, & potentis inimici elongatione, & confirmat l. fin. Cod. de Agriculis & mancipiis lib. 11. eis verbis: qui forte confortibus suis grauis & molestus stat, & addendi Ifernina in cap. 1. num. 41. tit. qua fuit prima causa benef. amit. lib. 1. tit. 24. in feudis, & alij relati ab Schraderio de feudis, part. 6. cap. 6. num. 13. Rosental. de feudis c. 8. conclus. 15. & faciunt verba Thucydidis lib. 4. histor. ibi: Non ita demum cuiusque ciuitatis libertas firma retinetur, si adsit potentia, qua hostibus finitimis populisque resistere possit.

Vnde quod in bello praesenti permittitur etiam in timore belli permittendum, & ita pro Regnorum connexorum Hispaniae defensione quod in ipsa Hispania, quia si Prouinciae Imperio Hispaniae subiectae non defendantur, bellum internum in Hispania sperari possit ex quo timore belli recte poterunt nostrae collectae & tributa imponi, vt in terminis probarunt Natta conf. 557. num. 7. Surdus conf. 210. n. 33. Ifernina, in cap. 1. §. sed nec alia iustior, num. 41. tit. quis sit prima caus. benef. amit. vbi tradit tunc dici esse bellum in Regno, quando timeri potest ne bellum grauetur intra Regnum: adde Vincentium de Anna allegat. 21. num. 24. dum aequipara casum belli, & eius timorem, Imola conf. 7. n. 1. & 2. Decium in l. 2. n. 5. Cod. de transact. & conf. 555. num. 9. Leonardus conf. 117. num. 169. inter consilia Bruni, vol. 1. Bursat. lib. 1. conf. 81. num. 5. Natta conf. 157. numer. 8. & 9. & conf. 380. & dicto conf. 557.

Et sufficit necessitatem timeri probabiliter vt tributa imponantur, vt notant Doctores per textum ibi in cap. licet haedi, de feriis, & de preparatione vt bellum euitetur idem quod de bello iudicandum argum. l. habitatores, 27. §. ibi si moris causa, ff. locati, leg. pedius, 4. ff. de incend. ruina, & naufrag. leg. postliminium, 19. ff. de Captio, & postlim. reuers. l. dinortio, 8. ff. solut. matr. notant Bald. in cap. 1. §. pacem titulo de pace tenenda, Ancharr. conf. 58. Decius conf. 555. num. 9. Natta conf. 610. num. 11. Palacios Rubens in cap. per vestras notabil. 3. §. 27. num. 10. Cabedo 2. p. decif. 44. num. 3. vbi admittunt collectarum impositionem, etiam si Princeps non sit in extrema necessitate constitutus, si timeri possit constituendum nisi subsidia praestentur.

Quae omnia vt probemus iuste imponi tributa ad defensionem Regnorum, quae adiacent Monarchiae Hispaniae, videtur recte expressisse Pater Gabriel Vasquez de restitutio. cap. 6. §. 3. dubio 1. num. 7. & 8. eis verbis: Atqui dicit aliquis: relinquat Flandriam, deserat Italiam, vno suo antiquo Regno contentus maneat, quod & sibi & nobis maiori futurum erit utilitati. Sed nunquid iura Regni patiuntur vt Rex magno cum dedecore timore inimicorum antiqua Regna quae vel iure hereditario vel iusto bello capta ad eum pertinent relinquat, maiores inde animos inimicorum commoueat

vt & Regna etiam nostra bello & armis oppugnare non dubitent: nonne salubrius erit etiam si facultates in hoc omnes absumamus, vt inimicorum tela longe à nostris Regnis confringantur, ibique belli impetum non tamen tam prope sentiamus: quod si animo quisque perpenderet nobis ubique & omni tempore impune licere terram excolere, inesse colligere, fructibus terra in pace, & tranquillitate vesci, unumquemque, & uxore, & filio securo animo frui, è contra vero ubi belli furor sauit incolas terram excolere labore magno seminare vt hostes colligant, num domum flagrare incendio, num uxorem, & filias raptas filios occisos spectare, & propriam vitam quotidie discrimine expositam habere quis non magni faciat eam qua fruatur pace? quis non vltro Regi tributa offerat vt pacem conseruet? Conseruatam auget? Sed contra fieri videmus vt homines non perpendentes, ex alia vero parte considerantes nouam exactionem, & agrè ferant, & contra Regem obmurmurent sine causa tamen, & iniuste. Haec Gabriel Vasquez, qui perpendit vt praediximus Maiestatis regiae auctoritatem, & Hispaniae securitatem, eo quod extra illam bella gerantur, & nisi Regna quae nobis subiecta defendantur, hostes ad nostram expugnationem profiliant, etsi pro Flandria, & Italia tributa iuste possunt imponi iustius exigenda, vt finitimi, & confines hostes arceantur, & opprimi possint.

26 Maximè quia si Galli nostrum Regnum impeterent non posset dubitari pro defensione publica necessitatem urgentem esse, & noua vectigalia posse imponi, qui non mouebit quando Princeps noster ipse bello assistere destinauit, & si opus fuerit extra Regnum in Italiam transire, quod nisi in grauioribus periculis admittendum non est, & ita in simili bello, cum Rege Galliae, cum vellet in Italiam inigrare Rex Catholicus Ferdinandus V. contra eius sensum & opinionem consilium praebere D. Enricus Enriquez eius auunculus Gundifalvus Ferdinandus, Magni Ducis cognomento, Aluarus de Portugal Praefes consilij Regalis, Gutterus de Cardenas Commendatarius maior Castellae, Garcia Lassus de la Vega, Antonius de Fonseca & Ferdinandus de Vega, qui robore mentis & corporis, consilio, virtute & experientia grauioribus & illustres viri Hispaniae erant, qui constanter tenebant pluribus rationibus validissimis, quas refert Zurita, tom. Italiae expeditionum, lib. 5. cap. 4. non debere Regem extra suum Regnum ad bellum proficisci, sed per Duces & Ministros bellum gerendum.

27 Vnde aperte liquet quantum instet necessitas & urgeat periculum, quod Regem nostrum contra tot insignium virorum sensum compellat è Regno propter bellum exire, & in Italiam si opus fuerit migrare, idè subditi Hispani qui non solum ex corpore sed ex corde Regis sunt, quidquid ad eius tutelam & auctoritatem fuerit necessarium, prompti & alacres offerre debent, ita vt de eis dici possit, quod in l. nemo carcerem C. de exact. tributor. lib. 10. ibi Omnes enim credimus prouiores, ad soluendum ea quae ad nostri usum exercitus pro omnium salute poscuntur, & libenter ex causa adeo iusta soluenda vectigalia, probatur authentico vt indices sine quo suffragio, cap. illud videlicet, §. oportet, collat. 2. & notauit Clemens Romanus lib. 4. constitutionum Apostolicarum, cap. 13. & lib. 7. cap. 17.

28 Et cum semper Principi credendum est cum edixerit se necessitate cogente, tributa indicere, vt probauimus alibi, & notant Soto lib. 4. de iustitia & iure, quest. 6. art. 4. Nauarr. lib. 3. de restitutio. cap. 1. n. 264. Azeuedo in l. 1. tit. 19. num. 64. lib. 9. Recopil. & multis probauit Surdus conf. 210. num. 34. adeo efficacem esse praesumptionem pro Principe & iustitia tributorum, vt iuris & de iure censetur, vt non admitrat proba-

tionem in contrarium, quo fit, vt cum praediximus sufficiat opinio probabilis ad tributa imponenda, & sufficiat Principem testari de sua necessitate, quando praedictae rationes mouere possunt, cum poterit probabiliter iudicium concedentium vectigalia inducere, vt ex probabilitate ducatur in eis casibus, in quibus euidentis ratio contra non apparet, vt notauit D. Thomas, 2. 2. quest. 2. art. 9. ad 2. & ibi omnes Theologi, & pro defendendis Regnis & Prouinciis vnitis, etiam si extra Regnum sint, possint noua imponi tributa tenuerunt Oldrad. conf. 104. & Guido Papae quem refert, & sequitur Guillelmus Benedictus in repet. cap. Raynuntus verbo, & uxorem, n. 10. Cabedo 2. p. decif. 44. num. 11. & in terminis Prouinciarum, quae extra Hispaniam nobis subiacent probauit Andreas Georgius in allegatione feudali, 1. part. cap. 57. num. 36. 40. & 42. qui tradit ex communi Doctorum sensu id procedere & adducit Diuum Antonium, Medina, Salomonem, Azorem, Annillam, Tabienam, Ricardum, & in bellis, quae pro conseruandis statibus Flandriae à Regibus nostris gerantur, probauit D. Castillo de reuertis, cap. 9. num. 31. adductis in comprobationem, Luca de Peña, Syluestro, Angelo, & D. Valencuela, & idem D. Castillo eodem tract. un. cap. 41. vbi innumeros adducit pro causis & iustitia tributorum, & n. 80. & 81. expresse hanc eandem sententiam tenet, & idem in specie probauit D. Gabriel Vasquez in opusculo de restitutio. cap. 6. §. 3. dubio 1. num. 7. vbi respondet eis, qui opponere possent, Rex nosse relinquat Flandriam, deserat Italiam, vno suo antiquo Regno contentus sit, quod & sibi & nobis maiori futurum erit utilitati, quia tradit iura Regnorum id non pati, vt Rex cum dedecore & timore inimicorum antiqua Regna, quae vel iure hereditario, vel iusto bello capta ad eum pertineant, derelinquat, & hostes contra nos insultent, vt supra retulimus, quem refert, & sequitur P. Diana 1. p. vt. Moral. tractatu 3. resolutione 3. addendi Magerus de Aduocat. Armat. cap. 11. num. 696. ex Baldo, Ioanne Andrea, Caputio & aliis Ponte de potestate Proregis tit. 4. §. 1. num. 47. & decif. 3. Rosental. de feudis, cap. 8. conclus. 21. Fabius de Anna singul. 560. Menchaca libro 1. controuerf. Illustrium, cap. 6. num. 4.

Quod eadem maiori ratione locum habet, si Galli hostes fuerint & nostras Prouincias impeterent, à quibus maior, quam ab aliis nobis iniuria irrogatur cum Galli debeant Hispanos non solum amore, sed honore prosequi: nam vt tradit Seneca lib. de consolatione ad Eluiam, cap. 8. ab Hispanis primò inco arata fuit Gallia, & denotat eis verbis: Et inconditis Gallia populis se interposuerunt, transferunt deinde Ligures, in eam transferunt & Hispani, quod ex similitudine ritus apparet, eadem enim tegumenta capitum, idemque genus calceamenti, quod Cantabris est, & verba quaedam, etsi alij de insula Corsica accipiunt.

Sed etiam eo magis urget debet quaelibet iniuria à Gallis facta, quasi in nos insultantes, qui antea Hispano Imperio subiecti fuerunt, quia Hispania bis Galliae dominauit, & Metropolis Gubernationis Galliarum in Hispania fuit semel tempore Hiberorum, & iterum cum Reges Gothi dominarunt ex Tito Liuiio Herodoto, Strabone, Plinio & aliis notauit idem Ioannes Apuente lib. 3. capite 2. & quamuis contra tentauerit Iacobus Gutterius lib. 2. de officio domus Augusta, cap. 7. contendens Praefectum Galliae Hispaniam dominasse satis & recte confutat eruditus meus Collega D. Franciscus de Amaya in libris voluminis tom. 1. ad legem ultimam, Cod. de Canone largitionis, lib. 10. num. 8. usque 32.

ALLEGATIO LX.

Vassalli quando ad bellum debeant Regem sequi?

- 1 Vassallus quando teneatur ad bellum dominum sequi, plures egerunt.
- 2 Distinctiones Doctorum inter vassallum feudalem vel iurisdictionis.
- 3 Vassalli quod facere debeant cum domino conclusionibus explicatur.
- 4 Vassallus qui à Rege habet stipendium, iurisdictionem vel donationem ad bellum debet Regem sequi.
Vassallus feudalis suis expensis cum domino ad bellum ire tenetur.
Vassallus qui promisit vel iuravit auxilium, Dominum ad Bellum sequi debet.
l. 1. tit. 4. lib. 6. Recopil.
- 5 Vassallus iurisdictionis non tenetur regulariter suis expensis militare.
Vassallus iurisdictionis tenetur militare suis expensis, cum modica fuerint, & brevis temporis.
Vassalli omnes tenentur suis expensis succurrere, Patria vel Castello, quando inuaderetur ab hostibus.
l. 7. tit. 19. p. 2.
l. 17. tit. 18. p. 2.
- 6 Vassalli, quando Princeps non habet unde stipendia soluat, debent qui diuites, pro communi defensione suis expensis militare.
- 7 Bellum quod in confinibus est, in Regno esse censetur.
l. arbor. ff. com. diuid.
- 8 Princeps si habet unde soluat stipendia, non debet cogere subditos, ut militent suis expensis.
c. omni timore, cap. si nulla, 23. q. 8.
l. suo victu de oper. liberto.
- 9 Princeps prius debet excutere proprium Patrimonium & crumenam, quam cogat vassallos suis expensis militare.
- 10 Vassalli cogi possunt à Principe iure subiectionis, ad militiam ire.
- 11 Vassalli feudales, vel qui apud nos debent lanças, debent suis expensis militare, etiamsi Princeps possit stipendia soluere.
c. igitur, 23. q. 8.
- 12 Bizcaini non coguntur suis expensis dominum Bizcaya ad bellum sequi, nisi intra limites Prouinciae.
l. 1. tit. 5. fori Bizcaya explicatur.
- 13 Bizcaini receptis stipendiis, etiamsi nobiles sint, debent ex suis foris dominum sequi ad bellum etiam ex Bizcaya.
Nobiles in Castella non compelluntur, nec ad bellum.
l. 16. tit. 1. fori Bizcaya.
- 14 Fores & consuetudines Bizcaya non detrahere Regis seruitio, quia egestas Prouincia tributorum solutionem non admittit.
- 15 Bizcaini cum inuaderetur eorum prouincia, aut timeri possit, debent Dominum sequi suis expensis pro defensione, si Dominus non habeat unde stipendia soluat.
Ludonicus Dorleans Gallus in notis Cornelij Tacisi pro Bizcainis expenditur.

- 16 Necessitate extremâ urgente omnis immunitas debet cessare.
l. omnes Prouinciarum, C. de oper. public.
l. 1. C. de iurisdictionibus, lib. 10.
l. max. marum, C. de excusat. muner. lib. 10.
l. 1. & 2. Cod. de quibus numer. vel praestat. lib. 10.
l. placet, l. iubemus nullam, l. neminem.
l. ad instructiones, C. de sacrosancta Eccles.
l. 3. C. de priuileg. domus Augusta, lib. 11.
c. 2. cap. aduersus 7. de immunitate Eccles. cap. tributum, 2. 2. 3. q. 8.
- 17 Necessitas caret lege.
Præuilegia omnia exemptionis, etiamsi per contractum concessa, cessare debent ubi necessitas.
- 18 Bizcaini cum necessitas urget, immunitates pro defensione Hispania & Domini seruitio dimiserunt.
- 19 Tributa noua quando ratione belli possunt instri imponi?
- 20 Nobiles quando ad bellum possunt vocari, & compellantur ire.
Mulieres tenentur in casu rebellionis Regni viris defensionibus ire ad bellum.
- 21 Mulieres multoties in casu necessitatis pugnarunt, praesertim in Hispania.
- 22 Faemina Bizcaina villa de Euenterrabia illam defenserunt à Gallorum expugnatione, anno 1638.
l. 3. tit. 19. p. 2.
l. 9. tit. 19. p. 2.

An si Rex Hispania ad bellum personaliter procederet, & proficisceretur teneantur vassalli illum comitari, & cuius expensis?

Æc à pluribus Doctoribus tractatur, Bart. in l. Menia, §. 1. de annuis legatis, Baldus, Innocent. Ioannes Andreas, Archidiacon. Panormit. Albericus, Franciscus Curtius, Lucas de Peña, quos refert Gregor. Lopez in leg. 7. tit. 19. part. 2. Glossa 1. Ioannes Blanc & Ioannes Reyner, quem adducit Iacobinus de Sancto Georgio de feudis, versio. & promiserunt, numero 6. 16. & 17. Iacobus de Arzidone de feudis cap. 68. Ildaricus Zasius de feudis 10. part. numero 24. Martinus de Selima de feudis, tit. quibus feud. amittatur, numero 142. Paris. de Puteo de re militari. vers. an dominus possit, num. 2. ex Baldo Aluaroto, Corraño, Petrus Bellinus de re militari. 2. part. tit. 4. & tit. 6. Bonus de Curtius de nobil. 5. part. num. 47. Restaur. Castaldus de Imperatore, quest. 57. Iacobus de Nouello de iure Protomisios. §. 4. num. 78. Ioannes Garcia de expensis, cap. 12. num. 82. Hugo de Celso in repertorio, verbo vassallos, & pluribus disputat Cabedo 2. part. decis. 44. per totam, ad quem se remittit Fontanella de pactis nuptialibus 1. tom. claus. 4. glossa 16. num. 9. idem Ioannes Garcia de nobilit. gloss. 2. ex num. 33. Menchaca questionum Illustrium, cap. 9. num. 19. cum Baldo, Decio Yfemia, & aliis Menochius conf. 65. num. 28. cum Iacobo Bellouisso, Afflicto & aliis idem Menoch. conf. 281. num. 32. & conf. 1003. num. 72. & conf. 1273. num. 18. vbi refert Baldum, Afflicto, Alexandrum, Boërium, Scradendum, Arnoldum, & alios, de qua re etiam Alciatus responso 161. num. 9. Surdus conf. 561. num. 35. Dominus Valençuela conf. 32. num. fin. Bobadilla lib. 2. Politicæ cap.

- cap. 16. num. 151. ex Rolando à Valle, Didaco Perez, Auendaño, Guillelmo Ameta. & pluribus aliis Azeuedo in l. 5. n. 5. & 6. cum sequentibus, tit. 4. lib. 6. Recopil. aliquid notauit D. Castillo tom. 7. de Tertiis cap. 18. n. 56. & 62. Magero de aduocacia Armata cap. 14. n. 365. ex pluribus latè & doctè D. Solorzanus tom. 2. de Indiar. Gubernatione, lib. 2. cap. 23. per totum ex Cepola, Borello, & aliis Augustinus Barbofa in collect. cap. militare 5. 23. quest. 1.
- 2 Qui omnes Doctores varias rationes, & distinctiones adducunt inter vassallum feudalem, aut iurisdictionis, si vassallus promisit Principi seruitium, auxilium, & suppetias, vel solum est sub eius imperio, si recipit stipendia à Principe, si intra Regnum est bellum, aut extra, si bellum excitetur ad defendendum Regnum, vel alienum inuadere & iustum, & vassallus habeat bona, ut suis expensis deferuire possit, si Princeps est in necessitate extrema tam, ut ab hostibus opprimatur, quàm indigentia pecuniarum, ut stipendia soluantur, & etiam dubitant, an vassallus ipse necessarid ad bellum proficisci teneatur, vel possit aliquem pro se substituere.
- 3 Hæc omnia, quæ à prædictis Doctoribus comminiscuntur, facild poterunt tribus traditionibus explicari, ut conueniant rei de qua agitur.
- 4 Primo omnes vassalli qui habent à Principe stipendia siue donationum causa, quæ eis à Principe factæ vel qui aliaqua bona aut iurisdictionem eo graumine à Principe obtinuerunt, qui omnes, & Domini vassalorum, qui sub rege sunt tenentur illum comitari ad bellum, etiamsi extra Regnum suum in aliud proficiscatur, idque insinuat l. 1. tit. 4. lib. 6. Recopil. & in vassallo feudali suis expensis id facere teneri, ex cap. 1. de noua forma fidelitatis, cap. de forma 2. quest. 5. ex Bartolo, Panormitano. Afflicto, Andrea Siculo, Luca de Peña, Guidone, Curtio Señiore, Auilesio Menchaca, & aliis probauit Cabedo 2. p. decis. 44. num. 1. & 4. & plures ex eis Doctores quos supra retulimus tenuerunt illos qui à Rege habent iurisdictionem, & terras, redditus, & donationes ad minus teneri dimidium reddituum, quos à Rege habent expendere, ut ipsum ad bellum comitentur, & similiter sine dubio tencur vassallos qui domino iuravit vel promisit auxilium exhibere, quia ad id obligatus ex pacto ut notarunt Gregorius Lopez in l. 7. gloss. 1. tit. 19. part. 2. Azeuedo in l. 1. num. 5. & 6. tit. 4. lib. 6. Recopil. & in his casibus distinguendum non est, an bellum sit in Regno vel extra regnum quia d. l. traditur: *Que aian de seruir donde los mandaremos venir.*
- 5 Secundo quod attinet ad vassallos qui solum sunt iurisdictionis leges Regni insinuant solum debere Principi seruitium exhibere in bello, quatenus potuerint, ut probatur d. l. 7. partita eis verbis: *Poniendoles plagos enque se puedan guisar para venirle a seruir e tanto tiempo, quanto entendiere que conuiene aquel fecho ello puedan ellos sufrir:* & quamuis hæc verba dubitari possint, an sint referenda, quid possit ferre eorum salus vel sustinere facultates bonorum, & communiter teneant Doctores vassallum iurisdictionis non teneri seruitium in bello Principi exhibere suis expensis, ut ex Baldo, Boërio, Luca de Peña, & aliis tennit Cabedo d. l. decis. 44. num. 2. & 6. & alios pro eadem re notarunt Greg. Lopez, & Azeuedo, vbi supra, & arg. l. si quis in hoc, Cod. de Episcopis, & Clericis l. 2. §. in autem, Cod. de his qui Latron. & aliorum probauit D. Solorzanus tom. 2. de Indiarum gubernatione lib. 2. cap. 23. num. 52. cum sequentibus, nisi esset modica impensa breuis temporis, & repentini incurfus hostium qui portum vel Castellum inuadunt, ut in casu l. 17. tit. 18. p. 2. quo casu omnes qui possunt tenentur oc-

currere suis expensis pro defensione patriæ, ut notauit Gregorius Lopez, vbi Gloss. fin. ex quo, & Alberico probauit D. Solorzanus vbi proxime, num. 56.

Tertio in bello iusto, vbi urget necessitas, & Princeps cogitur personaliter suam curam derelinquere, & extra illam pro defensione migrare dubium non erit omnes vassallos teneri sine aliqua distinctione, & differentia Regi inferuire: & qui diuites fuerint suis expensis assistere, quippe nullus dubitaret si finitimi hostes nos inuaderent, Regem ad bellum comitari pro communi defensione subditos teneri, ut notauit Gregorius Lopez in d. l. 7. gloss. 1. ibi: *Aut Dominus inuaditur, & tunc si timor est subitaneus, & impromissus omnes apri ad pugnam tenentur.* Quod similiter procedit, etiamsi non in ipso Regno inuasio fiat sed in confinibus, & connexis Regno, vel si Princeps velit nolle expectare inimicum in Regno, sed illum inuadere, tunc quidem dicendum est ex eodem Gregorio Lopez vbi proxime eis verbis: *Quid in casu huius legis quando Rex inuadit hostem extra Regnum, Albericus tamen in l. de quibus, quest. 62. & ut dixi supra in titulo 1. in l. 17. vult quod subditi teneantur sequi Regem tali casu & suo sumptu, quod ego crederem verum quando esset fauor Regni, vel cum hostes infestabant Regnum, vel aliàs expediret Regno.* Et paulo infra iterum eis verbis: *Nam pro defensione Regni dicitur, quando vel iret extra Regnum volens expellere inimicum ad donum suum, secundum Andream de Yfemia*

Et bellum quod est in confinibus idem ac si esset in eodem Regno indicatur. ut argumento legis Arbor, ff. communi diuidendo, tenuit Lucas de Peña, quem refert & sequitur Gregorius Lopez in l. fin. gloss. 3. tit. 20. part. 2. & notandum est, omne quod in iure admittitur pro defensione proprii Regni, ut compellantur vassalli Regem ad bellum sequi suis expensis, similiter procedere pro defensione alicuius Prouinciae vel Regni, quod aggregatum fuit ut ex Guillelmo Benedicto qui plures adducit, tenuit in terminis Cabedo d. decis. 44. n. 17.

Hoc autem quod nuper notauimus, ita accipiendum est si patrimonium Principis exhaustum sit, ut redditus Regni ad stipendia militum non sufficiant, quia etsi Princeps debeat de suis bonis soluere, ut notarunt plures, quos refert Augustinus Barbofa in collect. c. 5. 23. q. 2. si tamen non habent & in Comitibus generalibus, testatus fuit eius ararium exhaustum, nec stipendiis belli sufficere illius facultates, tunc cessat omnis Interpretum controuersia, nam prædicti Authores qui in aliquibus casibus tenuerunt non posse compelli vassallos suis expensis ad bellum cum Rege proficisci, limitant tamen quando Rex non habet unde stipendia soluat, quia tunc debet vassallus qui potuerit suis expensis inferuire, ut ex cap. omni timore, 9. cap. si nulla, 2. quest. 8. cum Syluestro, Panormitano, & aliis, Cabedo in terminis vbi supra num. 2. & argumento legis suo victu de operis libertorum, ex Iafone & Alberico, quamuis velint maximè differre vassallum iurisdictionis à liberto adhuc in subsidium cogendum vassallum iurisdictionis ad bellum ire suo sumptu, tenuit Gregorius Lopez in l. 7. gloss. 3. tit. 18. part. 2. ex Francisco Curtio, & Panormitano in d. l. 7. gloss. 1. tit. 19. part. 2.

Idque procedere, quando Princeps prius in suis bonis excussionem fecerit, & innenerit consumpta, Baldus, Cynus, Guillelmus, Andreas de Yfemia, quos refert & sequitur idem Gregorius Lopez in l. fin. gloss. 2. tit. 20. part. 2. vbi tenet Principem primò debere expendere de proprio marsupio, & ex Bruno, Socino Guidone Pape, Alciato, & aliis, Principem teneri antea excutere propriam crumenam, & deinde à vassallis auxi

auxilium postulare probavit Menoch. *conf. 32. num. 40.* & ex Iacobo, Leonardo, & aliis, idem Menoch. *casu 721. num. 12.* quod cum in hoc casu manifestè procedat, & proprium Principis patrimonium sit omnino exhaustum pro fidei & Regnorum defensione, sine dubio. aut aliqua distinctione dicendum est teneri vassallos suis expensis ad bellum Regem comitari, quod vltra prædictos in terminis ex Abbate, Iacobo de Arena, Iafone, Luca de Peña, Ifernina, Boherio, Menchaca, Loazes & Magero probavit D. Solorzanus *d. lib. 2. cap. 23. num. 56.*

¹⁰ Præsertim, quia subditi ad militiam iure subiectionis possunt vocari, Bald. *in l. etiam, num. 29. Cod. de execut. rei indic. Tuschus practic. lit. B. in princip. Raudensis variar. resolut. c. 73. num. 3.* Bellonus *de re militari, 2 part. tit. 2. num. 7. & tit. 7. num. 6.* Laudenis *de bello, quest. 41.* Flores de Mena *lib. 2. variar. quest. 21. num. 124.* Sixtinus *de Regalibus lib. 2. cap. 1. num. 28.* quod Doctores ius sequelæ dicunt, quasi vassalli teneantur sequi dominum suum, adde Peregrin. *de iure fisci lib. 1. tit. 1. num. 14.* Colerus *conf. 1. q. 2. num. 263.*

¹¹ Et semper Princeps, cum Regna inuaduntur, vel pro eorum defensione vult hostes repellere, potest præcipere subditis, vt congregentur, & ipsum ad defensionem prouinciae, vel Regni sequantur, quod solum in metu incursum probavit Textus *in cap. igitur 23. quest. 8.* & notarunt Lucas de Peña *in leg. 1. Cod. ne rusticus ad nullum obseq. Afflictis in rubrica, que sunt Regal. num. 73.* Surdus *conf. 289. num. 5.* Cassaneus *in consuetud. Burgundia, rubric. 1. §. 4. in princip. num. 37. conf. 1. num. 1.* Cabedo *dict. decis. 44. num. 9.* & cum hæc defensio necessaria sit, nec aliquo modo omitti potest, & Princeps non habeat, vnde stipendia soluat omnes vassalli, qui suis potuerint expensis illum sequi obligati censentur: quæ distinctio, an Princeps habeat vnde stipendia soluat, vel non, non procedit in vassallo feudali, qui ex eo suis expensis debet ad bellum dominum sequi, vel quando ex pacto, promissione, aut decreto Principis id expressum in concessione iurisdictionis Castri, aut donationis, vel qui ex dignitate tenetur, vt apud nos, qui debent præstare lancas.

¹² Quod apud meos Bizcainos expressè decum extat suis consuetudinibus, & foris, vt constat *l. c. tit. 1. libro fori Bizcayæ:* nam ibi traditur omnes incolas Bizcaynos semper consueuisse comitari ad bellum dominum suum vsque ad certum locum expensis vassalorum, & sine stipendio, at verò vltra non teneri traditur, nisi recepto stipendio, nota verba notanda fori: *Siempre acostumbraron ir cada, y quandoque el señor de Bizcaialos llamase su sueldo alguno por cosas que a su seruitio los mandase llamar, pero esto facta el arbol Malato que es en la Iaando: pero si el señor con su Señoria les mandase ir allende del dicho lugar su Señoria les deu mandar, pagar el sueldo de dos meses, si huieren deir agnende los puertos è para allende los puertos de tres meses, y asidando el dicho sueldo ende que los dichos caualleros escuderos hijosdalgo vsaron è acostumbraron ir con su Señoria à su seruitio do quier que les mandase, pero no seles dando el dicho sueldo, en el dicho lugar nunca vsaron, ni acostumbraron pasar del dicho arbol Malato è que la dicha esencion, y libertad les fue siempre guardada por os Señores de Bizcaia.*

In quo notandum, etiam si omnes incolæ Bizcayæ ¹³ nobiles sint, quia apud nos dicuntur *hijosdalgo lib. 16. dict. tit. 1. fori,* & in Castilla ex privilegio Comitum Sancij nepotis Comitum Ferdinandi Gonzalez nobiles habent immunitatem, ne ad bellum ire cogentur vt ex Roderico Archiepiscopo Toletano *ex Epitome Regum Hispania,* & Otorora refert Bobadilla *lib. 4.*

Politica cap. 2. num. 79. tamen Bizcayni, quamuis nobiles sint, & maioribus privilegiis, quam reliqui Hispanorum potantur, tamen nunquam recusarunt dominos suos ad bellum sequi, imò in prædicta lege fore expressè testantur semper consueuisse, quando extralimires suos extraherentur datis stipendiis dominum suos sequutos ad bellum comitari teneri.

¹⁴ Vt illorum privilegia quæ multorum animos pungunt, appareat nunquam publicæ defensionis, obsequio, fidelitati, & Regum seruitio detrahere, quia quod spectat ad immunitatem collectarum, etsi suis seruitiis à Regibus foros & consuetudines suas confirmari meruerint, tamen quod pertinet ad earum immunitatem defensionem, & tutelam quam in eis plures pertinaciam existimant, & Regum in eos liberalitas & clementia magis ad necessitatem spectant, quippe Bizcaya, quæ angustioribus limitibus circuncluditur & decem leucas non excedit, omni genere fructuum caret, nam in ea frumentum, vinum aut oleum non colitur, omnis terra siluis, saltibus, & inaccessis rupibus, plena culturam non admittit, sed etiam carnes arcticum ex Castilla in Bizcayam invehuntur, & quando ad incolas vinum, oleum & carnes transportantur collecta antea imposita in transitu soluantur, & victu alia longè cariora sunt ex transportatione longinqua Castellæ, vnde facultates non habent, vnde tributa iterum in ipsa Bizcaya soluant, & merito Reges nostri tam ex illius immunitate quam necessitate & egestate incolarum collectas & tributa remittunt, cum etiam suis expensis absque aliquo sumptu & stipendio Regio plures portus maris plusquam decem ab hostium inuasionibus semper Bizcayni fortiter & viriliter defendant.

¹⁵ Sed tamen circa intellectum prædicti fori, *lib. 5. tit. 1.* distinguendum est vt quod traditur, Bizcaynos non teneri suis expensis ad bellum Dominum sequi & comitari, nisi vsque ad arborem Malato intelligatur, quando ad bellum dominus profileret, vt opem ferret Regibus Castellæ, & Legionis vt antiquitus multoties factum, aut inuaderet inimicum vltra terminos Bizcayæ, quemadmodum cum Mauris & Saracenis multoties fortiter dimicauerunt, vt de eorum ad bellum robore testatur Gallus Interpres Dorleans *ad Cornelium Tacitum lib. 4. Annal. §. Italiam, nota 5. ibi: Hodie vocamus Bizcaynos gens doct. 1. ferre sales, & aquilones, famemque & quidquid diri Mars vehit, addo quod ingeniosa & pugax magnisque virtutibus clara.* Igitur si ad bellum quod pro voluntate Dominus Biscayæ susciperet, tunc subditi iuxta formam non tenerentur suis expensis illum sequi: sin verò Prouincia inuaderetur aut ne iruasio fiat extra limites hostibus occurrere non debent, Dominusque non habeat vnde stipendia soluat, tunc vltra limites fori & extra Prouinciam tenentur Bizcayni pro defensione communi suis expensis ad bellum Dominum sequi quia cum vrget necessitas extrema omnis immunitas debet cessare *Lomnes Prouinciarum Cod. de operibus publicis, leg. 1. cap. de indictionibus, lib. 10. l. maximarum, 12. C. de excusatione. munerum lib. 10. l. 1. & 2. c. de quibus muneribus v. l. prastationibus nemini liceat se excusare C. lib. 10. l. placet, 5. l. iubemus nullum, 10. l. neminem, 21. ad fin. l. ad institutiones, C. de sacros. Eccles. l. 3. Cod. de privileg. domus Augusta, lib. 11. c. 2. de immuni. Eccles. & cum agitur de communi defensione publica necessitas fuit excepta à iure diuino & à iure naturali præuenta, cap. aduersus, cap. aduersus 7. de immunit. Eccles. c. tributum 22. & 23. quest. 8. ibi: pro pace & quiete, Doctores communiter in dict. l. iubemus, Ancharr. conf. 96. Alexander lib. 2. conf. 216. Crocus in Lomnes populi, num. 108. ff. de iustitia & iure, Romanus*

num. conf. 436. Menochius conf. 137. num. 9. Felinus in cap. causam que num. 18. de rescriptis, plurimos refert Bobadilla lib. 2. Polit. cap. 18. num. 217. 296. cum pluribus seqq.

¹⁷ Cum igitur necessitas careat lege, *cap. sicut, de consecr. distinet. 1. cap. licet, de feriis, l. 2. C. de patribus qui filios distraxer. cum multis congestis à D. Salgado de Regia protecl. 1. p. cap. 1. præudio 3. num. 103. & vltra eum Gail. lib. 1. obseruat. 102. num. 8. Zeuallos tom. 4. commun. 9. 906. num. 50. Thuscus lit. N. conclus. 19. Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 3. disput. 10. num. 27. Escobar. de ratiocin. cap. 14. num. 10. idè debent cessare priuatae leges priuilegiorum & immunitatum, quando imminet publica necessitas, cui non poterit subueniri, nisi etiam exemptis etiam per contractum tributa imponantur, quia tunc omnes tenentur, Socinus Senior *in l. si ex toto, ff. de legat. 1. & in d. l. iubemus, Parisius lib. 1. conf. 68. num. 31. Rolandus lib. 2. conf. 76. num. 25. & lib. 3. consil. 13. num. 63. Craueta lib. 3. conf. 439. num. 7. Natta conf. 6. num. 21. Decianus lib. 3. conf. 51. num. 31. Alexander lib. 2. conf. 716. Purpuratus lib. 2. conf. 580. num. 26. & 27. Menochius conf. 461. num. 35. Caesar Barcius decis. 118. num. 7. cum seq. Minsinger. cent. 4. obseruat. 70. adde quod ex Iafone *in d. l. si ex toto, refert Azeuedo in l. 7. num. 5. tit. 4. lib. 6. Recopil.***

¹⁸ Id autem semper Bizcayni obseruarunt, nam cum publica vrget necessitas, & Regis Domini sui seruitium, quidquid pertinet ad foros & suas immunitates abiecerunt, & vltra plures milites quos ad Belgium & Italiam libenter & spontè obtulerunt, cum Gallus obsedit castrum Fontis rapidi, quod longè distat à Bizcayæ finibus plus quam viginti leucas mille & quingentos milites suis expensis armatos, vestitos, ad exercitum Regis nostri miserunt, stipendiis ex propriis bonis oblatis, in quo ferè centum millia aureorum expenderunt, & semper Domino suo alacres & prompti inferuire intendunt, & solum Regi insinuarunt in Prouincia tam limitibus coangustata, non posse extrahi milites, qui deficiant rebus necessariis, defensionis Prouinciae, quæ eget incolis ad sui tutelam & Regis seruitium.

¹⁹ Generaliter autem quando existente bello extra Regnum, possit collecta imponi agricolis, & eis qui bello non assistunt, ad militum stipendia, videndi Lucas de Peña *in l. fin. C. de quibus muneribus vel prastatione lib. 10. q. 3. num. 2. & 3. cum sequent.* Georgius *inter repetitiones feudales cap. 57. ex num. 36. & 40. & aliis Rosental de feudis, c. 8. concl. 21. Vincentius de Anna singular. 560. Ponte de Potestate Proregis tit. 4. §. 1. num. 47. & decis. 3. num. 10. Borellus de prastant. Regis Catholici, cap. 20. num. 53. & cap. 32. D. Valençuela conf. 99. num. 3. 12. & 13. Magorus de aduocata armata cap. 11. num. 696. pluribus D. Castillo qui extendit ad Ecclesiasticos in casu necessariae defensionis *in tract. de Tertius cap. 9. num. 31. & c. 41. n. 80. addendus ex Turriano, & Gabriele Vazquez confirmans Diana 1. part. tract. 3. resol. 3. vbi ex causa belli noua tributa imponi posse tradit.**

²⁰ Denique quando Nobiles possint ad bellum à Rege vocari, & qui possint excusari, vide *l. 17. tit. 8. l. 7. tit. 19. p. 2. Syluestrum in summa, verbo bellum, 1. n. 7. Rosental d. cap. 8. conclus. 20. & cap. 10. conclus. 16. Auiles in cap. 9. Pratorum glossa 1. Otorora de nobilitate, 2. p. cap. 6. num. 4. & 5. Ioanne Garcia cod. tract. gloss. 2. in princip. & num. 28. Gutierrez lib. 1. practic. quest. 3. Canonista & Barbosa in cap. peruenit, de immunit. Eccles. Bobadilla lib. 2. Politica, cap. 16. num. 152. l. 1. & 7. tit. 4. lib. 6. Recopil. vbi in dict. l. 7. num. 2. tradit, vt quamuis mulieres sint à militia excusata, tamen Ioan. Baps. Larrea Allegat. Fiscal. Pars 1.*

ad excludendum rebellionem intra Regnum, & Rex iret ad bellum, tunc deficientibus viris, mulieres tenerentur ad bellum procedere, & adducit *l. 3. tit. 19. p. 2. & Glossam ibi, verbo las mugeres, quod valde notandum & in casu necessitatis mulieres pugnabile, siue virtutis robore & fortitudine, mentito sexu tradiderunt Alexand. ab Alexandro lib. 1. dier. gensal. cap. 24. versic. circa Meotim. vbi Tiraquellus, nota litera D, adducit Pomponium, Melam, Herodotum, & Stobeum, Diodor. Sicul. lib. 3. cap. 4. Sabellicus lib. 4. Aeneadis 1. Ludouicus Viues lib. 18. Diui Augustini de ciuitate Dei, Poliennus libro 8. Celius Rodiginus lib. 4. antiq. lection. cap. 1. & lib. 13. cap. 33. Aelian. lib. 12. varia histor. Paulanias in Mesenias & Arcadicijs. Saxo Grammaticus lib. 7. de rebus Danicis, Crantzius lib. 1. Noruegia, cap. 27. & 33. & lib. 1. Vandalia c. 12. Ioannes Magnus lib. 7. cap. 10. & lib. 17. cap. 4. Hector Boecius de rebus Suecia, lib. 3. & 4. & apud Gallos de Ioanna Lotharinga, Pucella dicta memorantur Emilius lib. 10. Polydorus lib. 23. Bonfinius lib. 8. decad. 3. Paulus Iouius in vita Selimi, & Sforcia, Zurita de bello Nigri Ponti, lib. 18. Annalium cap. 34. qui plures foeminas referunt quæ arma viriliter induerunt, & egregia facinora perpetrarunt, vt de Semirami, Artemisia, Tomiri, Candace, Camilla, Clodia & aliis Historici tradunt, & pro defensione patriæ arma exercuisse mulieres plura exempla referunt Volaterranus lib. 23. Anthropologia, & Crantzius lib. 1. Suecia cap. 7. Fulgof. lib. 3. cap. 2. Plutarchus de virtutibus mulierum.*

²¹ Sed in nostra Hispania mulieres pro defensione ciuitatum, & in bello viriliter pugnarunt: de Lusitanis aperto Marte in acie pugnassee anno 480. tradit Faria *in epitome Historia Lusitania 1. part. 4. num. 7.* & hoc bellum expeditionem mulierum Lusitani dixerunt: & de foeminis Salmantinis tradit Plutarchus *de claris mulieribus* illas sub vestibus arma contexuisse, vt maritos ab Annibale captiuos liberarent & custodibus trucidatis liberarunt, refert Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib. 8. cap. 7. §. 3. ad finem, de foeminis verbis Menralia, vulgo Murcia in Turdetania, vt à Maurorum oppressione se eximerent lanceis, & galeis armatis in muris apparuisse tradit Cascaes in Historia Murcia, discursu 1. cap. 4. de mulieribus Palentinis ex historia Palentina refert Magister Egidius Gonzalez *in vita Regis Henrici III. cap. 3. ad finem,* cum Angli & Dux de Alencastre ex matrimonio cum Constantia filia Regis Petri intenderet ad illum pertinere Regna Castellæ, peruenit ad urbem Palentinam, quam obsidere intendebat eo tempore, quo viri Palentini in expeditione erant extra illam, vt suppetias ferrent villæ de valdeyas, tunc mulieres Palentinæ viriliter cum hostibus pugnarunt pro defensione ciuitatis, ne ab Anglis caperetur, & propter hoc facinus Rex Ioannes I. concessit foeminis nobilibus Palentinis, vt in velamine capitum, & in vestibus Balteum induerent, quasi ipsæ id defensione vrbs pro equitibus Baltei, id est, *Caualleros de la vanda* pugnassee, & de vxore Præfecti Propugnaculi villæ Tuccini, id est, Martos in Regno Genensii traditur in Historia Genensi, cum Præfectus abesset à Propugnaculo cum militibus expeditionis causa, cum Dux Maurorum, qui in opposito vicini erant, certior fieret à Propugnaculo Præfectum absentem, voluit illum capere, & multis Mauris plus quam quatuor mille congregatis ad expugnationem processit, vxor autem Præfecti, cum sola esset cum mulieribus militum, & eis quæ ex sua familia, omnes exuere foemineum habitum, & induere virilem suavit & loricas lanceis, & galeis in muris mulieres Mauris opposuit, & illi cre-*

dentis Praefectum & milites esse ad expugnationem paratos, ab expeditione recesserunt, sed de domina Maria Pacieca Tendelij Mendoza filia refert Paulus Iovius lib. 19. *Historiar.* cum eius vir Padilla, quia, seditionis Dux fuerat captus à Praefectis Caroli V. Imperatoris securi percussus, illa vexillum, ne concitatae multitudini Dux deesset gerendo bello, sustulit, sed valde notum est, quod ex privilegiis Regum Catholicorum constat pugnasse pro defensione vrbis Tauri, ut eam Regi Ferdinando traderet Antonius Garcia ex quo privilegium nobilitatis concessum eius descenditibus, de quo egerunt Otalora de nobilitate 4. part. cap. 5. n. 19. & eius memoratur Ioannes Garcia de nobilitate, glossa 1. §. 1. num. 45.

22 Denique nostro tempore anno 1638. notum est egregiam operam mulieres Cantabras navasse in Propugnaculo Fontifrapidi id est *Fuenterabia*, contra Gallos qui cum fortiter Castrum illud expugnarent & septuaginta diebus graui obsidione omnibus bellicis tormentis, & instrumentis ad deditioem premerent foeminae ad idem liquefacta pice, & resina quae ad naves instruendas in villa erat, supra Gallos qui scalis ascendebant proiciunt, semivstos ab expugnatione retrahebant, & illae excubias in nocte in muris agebant ut viri qui quater centum non excedebant, & cum viginti & quatuor millibus, strenuis militibus Gallis obsidentibus continuo pugnabant, nocte quiescerent, ut prompti ad pugnam in die redirent, & in duplici conflictu pugnae tot dierum viris praeriantibus, foeminae iuxta illos in muris cum monerent se hostes, subministrabant arma militibus, tela suggerentes, cibum & potum petentibus ministrabant, vulneratos excipiebant, quod de mulieribus Spartanis refert Plutarchus in *Pyrho*, quando Lacedaemones aggressus Pyrrhus Spartam obsedit, quo mei Cantabri Bizcaini, & Guipuzcuani se ab hostium impetu defenarunt, fortes Gallos debellatos ab obsidione fugantes, ut merito vsurpari possint verba eiusdem Plutarchi, vbi proximè: *Pulchrum esse in conspectu Patria vincere, & in matrum coniugumque manibus occumbere gloriosum, cadentes ut deceret Spartas*, vbi *Biscainos* reponendum ex hoc casu. Vnde Rex noster Philippus IV. iuste inter alia plura privilegia, quae concessit *Fuenterabia*, illud elargitus, ut eius mulieres gauderent militum stipendiis, & illa consignavit quia ut fortes milites pugnarent in defensione vrbis, & propugnaculi, & foeminas teneri in bello, si viri defuerint, pro defensione patriae, vel quando in Regno excitatur rebellio, probat l. 3. tit. 19. part. 2. & eo casu nullum vassallum pretextu privilegij excusandum ex illo textu colligitur, & quando Princeps persona liter extra Regnum ad bellum procederet, omnes vassalli qui ad bellum apti Regem sequi debent, l. 9. d. tit. 19. part. 2.

ALLEGATIO LXIII.

De obedientia Regibus debita à vassallis.

- 1 *Servitia, & merita non discussa non debent premiis condanari.*
2 *Fiscali incumbit inobedientes Principi accusare, & num. 4.*
Obedientia Regibus est in qua essentia principatus consistit.
l. lex, l. cuiusque, 2. ff. ad l. Iuliam Maieft.

- 3 *Inobedientia contra Regem est impraescribibilis. Rex nunquam poterit à se abdicare Regalia.*
4 *Fiscalis munus est Regalia Principis defendere.*
l. 1. 2. tit. 28. p. 4.
5 *Vassalli debent Regibus obedire.*
D. Paul. epist. ad Titum, c. 3.
D. Paul. epist. ad Roman. c. 1. 3.
D. Petrus epist. 1. Cano. c. 2.
c. 1. ex libro Iosue.
c. 20. Proverborum.
6 *Iure naturali, & gentium debetur obedientia Regibus.*
l. veluti de iustitia, & iure.
7 *Iure Canonico, & civili Regibus obedientia conciliatur.*
c. 2. de maiorit. & obed.
c. omnis anima de censibus.
c. qui resistit. 97. 11. q. 3.
8 *Subditi cum Regem elegerunt ab obedientiam sunt obligati.*
l. 2. ff. de legibus.
l. non videatur, 136. §. qui iussu de reg. iur.
l. de constit. Princip.
9 *Voluntas per obedientiam maletatur.*
l. velle, 4. de reg. iuris.
l. ad ea 200. ff. eodem.
c. 1. §. voluntatem, 15. q. 1.
c. sciendum, 8. q. 1.
10 *Hispano iure obedientia subditis iniungitur.*
l. 1. tit. 13. p. 2.
l. 16. tit. 13. p. 2.
11 *Regibus celeriter, & sine examine obediendum.*
12 *Ecclesiastici vassalli debent in rebus iustis Regi obedire.*
c. petimus, 11. q. 1.
c. Princeps, 2. 3. q. 5.
c. administratores, 2. 3. q. 5.
c. Regum, 2. 3. q. 5.
l. 6. tit. 5. p. 1.
l. 3. tit. 7. p. 3.
l. 29. tit. 4. lib. 4. Recopil.
l. 13. tit. 3. lib. 4. Recopil.
Authent. nullus, Cod. de Episcop. & Clericis.
Hispania fert praxim ut Episcopi, & Ecclesiastici ad Curiam vocentur per consilium Regium
13 *Ecclesiastici ut pars populi sunt, vassalli Principis secularis.*
14 *Ecclesiastici, qui Regibus iurant fidelitatem, sine dubio censentur eorum vassalli.*
c. si quis laicus, 2. 2. q. 5.
15 *Statutum quod irritat alienationem factam in non subditum non comprehendit alienatum in Ecclesiasticos, quia subditi, & vassalli censentur.*
Ecclesiastici quamvis quoad iurisdictionem non sunt subditi Principum secularium, sunt tamen vassalli quoad protectionem & obedientiam.
16 *Reprobatur Diana sententia, qui Ecclesiasticos negat vassallos Principum secularium.*
Ecclesiastici in Politicis debent Regibus obedire.
Ecclesiastici solent in bello contra infideles personaliter in Hispania interesse.
l. 5. tit. 6. p. 1.
17 *Ecclesiastici naturaliter & originarie dicuntur subditi Principum in cuius terris nati sunt.*
c. de capitulis dist. 10.
c. quis nesciat dist. 10.
c. Sacerdotibus, 1. q. 1.
18 *Obedientia Principum est Politici status essentia.*

- 19 *Inobedientia Principum acriter est vindicanda.*
20 c. 1. lib. Hester.
21 c. 15. lib. 1. Regum expend.
22 c. 20. Numerorum.
23 *Athenienses damnabant eos tantum, qui unam legis syllabam transgressi fuerant.*
Regibus, ut Deo in rebus iustis est obediendum.
24 *Inobedientia vindicata plura exempla proponuntur.*
25 *Inobedientia supplicium apud Persas erat poena capitis, & dextera amputatio.*
26 *Henricus III. Castelle Rex pactus cum Regno sine eius consilio nullum bellum suscipiendum nisi contra inobedientes.*
27 *Principum edita strictè sunt observanda.*
28 *Reges, & Principes quasi adorandi.*
l. 2. C. de silentiariis, lib. 10.
29 *Regimen Regni sine obedientia sustineri non potest.*
30 *Rex potest cogere vassallos ut munera acceptent.*
l. fin. §. indicandide muner. ad honor.
l. si quis Magistratus, ff. eodem.
l. ex omnibus domibus, C. de decurion. lib. 10.
l. ad Magistratus, ff. eodem.
Aduocatus potest compelli suspicere patrocinium.
l. providendum, §. 1. C. de postulando.
31 *Rex potest cogere subditos belli munera suscipere.*
l. limites, C. de re militari, lib. 10.
l. Iubemus. C. de officio Magist. officio.
32 *Officia publica conferre recusantibus non ambientibus Republica interest.*
l. si quamquam, C. de Episcop. & Cleric.
33 *Inobedientia poena apud Israelitas mortis erat.*
c. 14. lib. 1. Regum.
c. 2. de maiorit. & obedient.
34 *Inobedientia poena regulariter est arbitraria.*
c. 7. lib. 1. Esdra.
l. 11. tit. 13. p. 2.
Inobedientes Regibus dicuntur largo modo rebelles.
35 *Arbitraria poena potest excurrere vsque ad mortem.*
36 *Inobedientia ex eius qualitate potest mortis poena puniri.*
37 *Nobiles inobedientes Regibus, magis sunt puniendi.*
38 *Rex qui pro servitiis stipendia dedit vassallo nec antidotali obligatione pro servitiis tenetur.*
39 *Vitia grauiora sunt, qua sub tegmine virtutis sunt.*
40 *Voluntas melius declaratur factis quam verbis.*
l. non tantum, l. Paulus, ff. rem ratam haberi.
l. pro herede, ff. de acquir. heredit.
l. si tamen, §. ei qui, ff. de adilit. edito.
l. reprehendenda, C. de instit. & substit.
41 *Probatio maior qua ex rei euidencia fit.*
l. fin. §. item rescripserunt, ff. ad municipal.
l. eos, pen. ff. fin. regundor.
42 *Regum iniusta mandata non timenda, sed non sunt contemnenda.*
43 *Culpa maior est culpam deprehensam defendere.*
44 *Regia dignitatis illuso acriter est vindicanda.*
Clement. Vnica de renunciatione.
c. bona memoria, 2. de postul. Pralat.
c. 1. de alien. iudic. mutan. caus. fact.
c. cum olim, de re iudicat.
c. suggestum de appellat.
c. dilectus de prebendis.
Clem. Vnica de rer. permutatione.
Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

- 45 *Inobediens Regii beneficiis est omnino priuandus.*
Inobediens damna inobedientiae sarcire debet.
l. 11. tit. 13. p. 2.
46 *Regem videtur non timere, qui eius precepta contemnit.*

Regibus quomodo debeant in mandatis iustis obedire vassalli, & qua poena inobedientes puniantur?

Ex noster Hispanus Nobili ex suis bellicam expeditionem commisit, & preparatis, quae petierat, Nobilis munus acceptavit, & manum Regis quasi profecturus osculatus est, postea moras nequit, & impedimenta obiicit, & de beneficiis, quae à Rege eis praestandis, quaestionem proponit, nam licet plura lubens Princeps concederet, contentit tamen vassallus haec declaranda conferri pro servitiis, quae in alio munere vnde venerat, exhibuerat, non profutura expeditione, & cum à Rege diceretur pendere visitationem, & syndicatum administrationis primi muneris, nec adhuc constare, an pro debito in ea se gesserit, iustitiae, quae obistere nondum discussa merita condonare praemiis, quae fortè possent poenas mereri, pertinax in eo plures confessus Ministrorum congregati, ut ad expeditionem proficisceretur, in quibus multoties se nihil velle, nisi Regi obedire, & munus acceptare est testatus, & statim profecturum, & cum iam instabat expeditionis tempus, rediit ad pertinacem & iniustum conatum, ut antequam proficisceretur, oporteret declarari Regis beneficia respicere praeterita servitia, non futura, & tandem conuictus se ad expeditionem praeparavit, & profectus ad portum, in quo classis illum excipere debebat, sed tamen nihil de praeparatione belli curavit, & leui causa potius affectata, iterum ad Curiam Regis rediit, vbi eius mandato arce inclusus, vinculis est detentus.

Huius rei & inobedientiae vindicta ad muneris fisci Patroni curam spectat, nam suprema, & maior Principis praeminentia est subditorum obedientia, & in qua essentia Principatus & regiminis consistit, imò sine ea Rex non esset, regimen, nec Principatus, ex quo de Regalibus existimatur, ut argumento l. 3. & l. cuiusque, 4. ff. ad legem Iuliam Maieft. ex Bartolo Peregrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 3.

Adeo ut inde inobedientiam Regibus impraescribibilem censeat, & non posse abdicari ab ipso Principe supremam potestatem, quamvis ab eo concedatur, quasi infixata sit folio Regio, & nisi cum eo deponi nullo modo possit, & Princeps quamvis contractibus obligatur, nunquam tamen poterit exnere Regalia, ut ex Baldo, Angelo, Oroscio, Mandello, Albenfi, Maltrillo, Barbofa, & aliis ego probavi. 1. part. decis. Granar. 18. num. 14.

Cum igitur ad munus fiscale pertineat Regalia Principis defendere, illibata tueri, & ab vsurpantibus vindicare, imò ad hoc fiscalis officium inductum, ut omni iure constat, & probatur l. 12. tit. 18. part. 4. vbi ad fiscalem pertinere traditur defendere, & vindicare omnia iura, quae ad Reges pertinent, & idè causas Regalium fiscales esse late probavit D. Alfusus de officio fisci, glossa 20. per totam, Peregrinus dist. tit. 1. & rectè ex Anlesio, Bobadilla, Petro Gregorio, & Maltrillo, D. Franciscus de Amaya Pintianz Cancellariae meritiſſimus Senator in rubrica, Cod. de iure fisci, num. 24. & plura singularia de officio fisci instituto, necessitate, & exercitio D. Solorçanus dist. lib. 4. cap. 6.

cap.6. per totum, & in terminis nostri casus per fiscale vindicandam inobedientiam Principi factam, & eius supplicium petendum notauit Calistus Ramires de lege Regia, §. 16. n. 52. ibi: *Et si subditus tale mandatum contempserit, aut alias fuerit inobediens, ad instantiam Procuratoris fiscalis accusari, & puniri solet.*

5 Idem pro muneris iniuncti exercitio, onere, imò honore, quia maximus subditi honor semper erit Principi suo debitam obedientiam conciliare, huius criminis accusationem institui, quia omni iure subditi debent Regibus obsequi: nam vt Diuus Paulus Epist. ad Titum, cap. 3. admonet subditos esse Principibus, & Potestatibus, & edicto obedire, & Epistol. ad Romanos, cap. 13. ibi, *Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit, & iterum ibi: Itaque qui resistit potestati, Dei orationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem adquirent, & Diuus Petrus Epistola 1. Cano. c. 2. iubet ibi: Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum suae Regi, quia praexcellenti, semper enim debent subditi respondere Regibus, quod Iosue responderunt Israelitae, vt traditur in lib. Iosue, cap. 1. ad finem, eis verbis: Responderunt itaque ad Iosue, atque dixerunt: omnia, quae praecipisti nobis, faciemus, quocumque miseris, ibimus, sicut obediimus in cunctis Moysi, ita obediemus tibi, alias inobediens contra se excitabit leonis rugitum, sic dicitur Rex prouocatus in Prouerbiis, c. 20. vers. 2.*

6 De iure naturali & gentium, l. veluti, ff. de iustitia & iure, vbi ex ratione naturali procedere vt patriae & parentibus pareamus, & ita Principi qui illam regit quod mentibus hominum adeo inesse traditur, veluti erga Deum Religio ex Diuo Augustino & aliis sacrae Scripturae locis late probat Adamus Contenzent lib. 5. Politicorum, cap. 8. §. 16. vbi respondet argumentis impiorum, qui Principibus & eorum legibus obedientiam negarunt, & in conscientia subditos non esse obligatos, & plurima de obedientia singularia, quantum valeat apud Deum & Principes, & illis esse obediendum eruditè & nouiter notauit Pater Baëza de Christo figurato, tom. 4. lib. 8. c. 3. §. 14. 15. 16. 19. 31. & c. 8. §. 13. & c. 27. §. 3.

7 De iure Canonico eandem Regibus & Superioribus obedientiam suadent cap. 2. de maiestate & obedientia, cap. 1. omnis anima mea, de censibus, cap. qui resistit, 97. 11. q. 3. similiter omnes iuris ciuili traditiones & statuta suffragantur, nam leges 12. tabularum subditis iuebant: *Iusta imperia sunt, eisque ciues modestè, & sine recusatione parento: Verba referunt Cicero lib. 3. de legibus, Tiraquellus de nobilitate, cap. 28. numero 5. Camillus Borrellus de Magistratibus lib. 3. c. 4. n. 39. & Concilius in eorum collectione.*

8 Facit l. 2. ff. de legibus, ibi: *Lex est cui omnes homines debent obedire, & iterum ibi: Principem Ducem esse, quasi legis cui obediendum Princeps, Dux sit, & Superior, l. non videntur 13. §. 6. qui in iussu, ff. de reg. iuris ibi, quia parere necesse habet, & inuaturatio Text. in l. 1. ff. de constit. Princip. eis verbis: *Populus ei, & in eum omne imperium suum, & potestatem contulerit, quasi subditi ipsi cum Regem instituerunt ad hanc obedientiam sint obligati.**

9 Quod adeo iure ciuili procedit, vt velle non dicatur, qui obsequitur imperio Patris vel domini, l. velle 4. ff. de reg. iuris, quasi & naturali ratione & ciuili hæc obedientia magis necessaria, quam voluntaria, vide l. ad ea 200. ff. eodem, & quamuis eum textum post Glossam plures restringant ad pœnalia, tamen rectè generaliter accipit Decius ibi, num. 2. & in omni actu in quo voluntariè quid fieri requiritur, non censetur ex voluntate procedere, quando quis obsequitur do-

mino, nam ex voluntate fit, quod ex libero mentis arbitrio pendet, cap. 1. §. voluntatem 15. quæst. 1. & per obedientiam propria voluntas macatur, cap. sciendum 8. quæst. 1. nec potest dici ex voluntate facere cum, qui facit obtemperans illi, à quo poterat compelli, vt ex Baldo, Ioanne Andrea, & aliis probauit Decius in dict. l. velle, vnde colligitur adeo necessarium esse obedire dominis, vt subditis nullum in eo maneat arbitrium, nec aliquomodo censeantur illi ex se facere sed iuris præcepto.

Hispano iure huius rei documenta exhibentur, l. 1. tit. 13. part. 2. eis verbis: *Otro si los que no le quisieren ser obedientes para guardar sus posturas, è sus mandamientos, deben hauer tal pena, segun fuere à quella cosa, en que le desobedecieron, l. 16. eodem tit. & part. ibi: mas deben ser obedientes en todas las cosas, que el mandare assi como de venir a su Corte, o a su Consejo los que el imbiassè, o para facerle hueste, o para darle quenta, o para facer derecho a los que dellos faciesen querrela: ca estos son las maiores cosas en que vassallos deuen venir obedeciendo al mandato de su Señor: essa misma obediencia deben hauer para ir de los imbiare assi como en mandaderia, ò en hueste, ò en guerra, o en otro lugar de los mand. se. e sin esto deben otrosi obediencia para estar de los pusiere assi como en frontera, ò en terra, ò en bastida de villa: ò de Castillo, ò otro lugar do el Rey entendiesse que mas estarian a seu servicio.*

Hæc igitur obedientia sine repulsa & examine, 11 quasi velatis oculis Regi præstanda, quemadmodum Abraham sine cunctatione ad sacrificium filij vnigeniti se præparauit, & vt tradit D. Chrylostomus in Genes. c. 22. ibi: *Non cogitabat, non ratiocinabatur scilicet cur hoc? quid mihi præter omnem expectationem beneficium exhibuit, qui paulo antè dixerat, in ipso vocabitur tibi semen, nunc diuersa præcipit, non enim prudentis, sed subdoli, imò serpentis est de præceptis disputare, ita ex Genes. cap. 3. mater nostra Eva elusa generi humano exitum parauit, quia admisit questionem de præcepto ibi: cur præcepit vobis Deus, ne comederetis? & rectè improbitatem recusantium obedire, & petentium rationem præceptorum denotauit D. Bernardus ad fratres de eremo, eis verbis: *Porro imperfecti cordis & infirma voluntatis indicium est statuta Seniorum studiosius excutere, herere ad singula quae iniunguntur, exigere à quibuscumque rationem, & malè suspicari de omni præcepto cuius causa latuerit: Est igitur promptè, & alacriter Regi obediendum iuxta quod traditur Diui Matthæi, c. 23. quacumque dixerint vobis facite.**

Sed nec solum laici vassalli debent mandatis Regis obsequi, verum in rebus iustis etiam Ecclesiastici, quamuis in eis iurisdictionem Princeps non exerceat, ratione tamen Principatus ei obediri debent, cap. petimus 11. quæst. 1. cap. Princeps, cap. administratores, & cap. Regum 23. q. 5. gloss. verb. Ecclesia, in cap. tributum, 2. q. 8. l. 65. tit. 5. par. 1. ibi: *Fueras ende s'lo mandasse el Rey venir ante si, l. 8. tit. 7. p. 3. l. 29. tit. 4. l. 13. tit. 3. lib. 4. Recopil. vbi pœna iniungitur Ecclesiasticis qui non paruerint Regis mandatis ex authentica nullius C. de Episcopis, & Clericis, notat Greg. Lopez in l. 65. gloss. 8. tit. 5. p. 1. vnde tradit processisse praxim, vt Ecclesiastici in Hispania vocentur ad Curiam per Consilium Regis ex Decio, Antiboli, Matienço, Azenedo, & aliis probauit Bobadilla lib. 2. Politica, c. 18. n. 6. lit. E.*

Id enim prouenit quia vt vassalli subditi sunt Ecclesiastici ratione Regiminis, & dominij Principis secularis, ita ex Patre Victoria, Dominico Soto, Decio, & aliis probauit Aluarus Valascus, consultatione 100. n. 2. cum Oldraldo, Baldo, Ancharrano, Cardinali, Felino, Camillus Borellus de præstantia Regis Catholici, cap.

cap. 7. 1. num. 14. & 15. quia ciues, & pars populi, & corporis Politici dicuntur Ecclesiastici, vt notarunt Franchis decis. 691. ex Natta, Marsilio, Francisco Marco, Tiraquello, Surdo, Burgo de Paz, & aliis pluribus D. Salgado de Regia protectione 1. part. cap. 1. præludio, num. 58. cum multis sequentibus Mastrillus 1. p. decis. 49. per totam, ex Festasio & aliis Oterus de iure pascendi, cap. 9. num. 6. D. Castillo de tertiis, c. 8. num. 23.

14 Præsertim vbi iurant fidelitatem Prælati & Ecclesiastici Regibus secularibus in Curias, quando ad Regnum assumuntur, vel iuramentum exhibetur Principibus ad Regni successionem, quia tunc subditos & vassallos iudicari, & crimen læsæ Maiestatis committere, vt arg. c. si quis laicus, 22. quæst. 5. ex Arnaldo, Ioanne Bernardo, & Albertino, probauit Cabedo 2. p. decis. 83. num. 3. & generaliter vassallos Principis secularis ceteri debent Ecclesiasticos, & Maiestatis crimen posse committere ex D. Augustino, Tertulliano Oldraldo Abbate, Barbaria, & pluribus sacrae Scripturae locis tennit Thefaurus Iunior. lib. 4. Forensium q. 22. num. 8. cum sequentibus, vbi expendit quod traditur ab Apostolo omnem animam potestatibus superioribus & Regibus subditam esse oportere, tam respectu Ecclesiasticorum accipiendum, & facit quod ex Bartolo, Farinacio, Maceratensi, Aluaroto, Præposito, Guillelmo, Benedicto, Andrea Gaillio, Petro Gregorio, Rouito, Ceuallos, Calixto, Ramirez, & aliis probauit D. Solorzanus tom. 2. de Indiarum gubernatione lib. 3. cap. 27. n. 26. & 27.

15 Inuaturatio etiam, nam si statutum fieret, quo annullarentur alienationes, quæ in non subditum fierent, alienatio in Clericum, & Ecclesiasticum facta non comprehenditur statuto, quia illi subditi, & vassalli reputantur, vt ex Felino, Alberico, Fabiano, de Monte, Ripa, Croto, Socino seniori, Bruno, Bossio, Socino, Iuniori, Tiraquello, Couarr. Iulio Claro, Ploto, Loaze, & Heratio Carpano, probauit Menoch. conf. 878. num. 10. qui veriore opinionem sine dubio censet, & nunquam visum huius pretextu alienationem irritam declarari, quod procedit quia licet Clerici quoad iurisdictionem non censeantur subditi Principum temporalium, tamen quoad protectionem, fidelitatem, & obedientiam, & vt ciues populorum, & pars Regni illis subesse dici oportet, & tenuerunt præter supradictos Emanuel Rodriguez in summa, tit. 4. cap. 168. num. 1. Soula, in Bulla Cœna cap. 26. disp. 84. num. 9. & D. Solorzanus d. cap. 27. num. 26. tradit negari non posse Clericos esse Regis vassallos, & sub hoc nomine comprehendi.

16 Vnde non admittenda sententia R. Patris Dianæ 5. part. tractatu 1. de immunitate Ecclesiar. resolut. 19. qui nouissimè Martam sequutus, tenet Ecclesiasticos nullo modo posse dici Regum vassallos, quia ab illorum iurisdictione exempti sunt, quippe fori secularis exemptionem fatemur, sed tamen ratione incolatus honorum protectionis, obedientiæ, & fidelitatis debent ceteri vassalli, quippe ex omnium sententia in politicis Regi obedire debent, vt satis supra probatur, & communis opinio est ratione feudi, & iurisdictionis, quando à Rege habuerint, vassallos censeri, & tunc teneri Regi Hispaniæ auxilia, & milites ad bellum exhibere, imò & suis personis cum poterint interesse in bello contra infideles, apertè deciditur leg. 52. tit. 6. part. 1. adde plures quos referunt Bobadilla lib. 2. politica, cap. 15. num. 20. & cap. 17. n. 18. ex Carolo de Grassis, Regal. Francia, Azenedo in l. 1. num. 54. tit. 4. lib. 6. Recopilat. Guido Papæ decis. 55. 1. Capiblanco de Baronibus, Pragm. 1. anno. 38. Borellus in summa decis. tit. 34. num. 274. Pater Thomas San-Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars 1.

chez lib. 2. respons. moral. 14. dubio 57. à num. 9. idem non ferendus Marta, qui de iurisdictione, centuria 2. casu 188. etiam quando habent Ecclesiastici feuda, & iurisdictiones, Principibus secularibus eos vassallos negat: nam illa opinio est contra omnem traditionem.

Sed Caro'us de Grassis, qui adeo Clericorum exemptionem firmavit in tractatu de effectibus Clericatus in præludio, num. 363. & 364. etiam si retulerit opinionem illorum, qui contra voluerunt, tamen postea ex Burlato, Decio, & communi Doctorum sententia in cap. Ecclesia sancta Maria de constitutionibus, tradit nihilominus non posse dici omnino non subditos, & forenses Clericos à iurisdictione Principis secularis, quia naturaliter, sine originariè, dicuntur esse de dominio & iurisdictione illius Principis, in cuius terris nati sunt, cap. de capitulis, cap. quis nesciat, distinctione 19. cap. sacerdotibus, ibi dominantur 11. quæst. 1. & comprobatur ex Victoria, Soto, Iulio Claro, Felino, Aluaro, Valasco, Bossio & aliis.

Manet igitur ex prædictis vassallos & subditos, siue Ecclesiasticos, vel seculares in eis, quæ ad statum cuiusque pertineant, teneri obedire Regibus, aliis politici status regimen sustineri non possent, nam vt tradit Seneca lib. de Clement. cap. 4. ibi, *Illud enim est vinculum, per quod Respublica coheret, ille spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt, nihil ipsa per se futuramissionis, & præda, si mens illa imperij subtrahatur & vt Cicero lib. 3. de legibus ita ait: Sine obedientia domus vlla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniversum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse Mundus potest, & ideo rectè Iustus Lipsius lib. 2. ciuili doctrina, cap. 1. certi ordinis in iubendo, & parendo tantam vim & necessitatem esse tradit, vt hoc vnum fulcrum sit rerum humanarum.*

Et hanc obedientiam Principibus debitam & neglectam acriter vindicandam tradiderunt Bartolus, Baldus, Marsilius, Zassius, Thufcus, Antonius Petra, Calixtus, Ramirez, Menoch, Didacus Perez, Magerus Gregorius Lopezius, & alij, quos refert D. Solorzano tom. 2. de Indiarum gubernatione, libro 2. cap. 23. num. 77. cum sequentibus, ex Angelo, Cardinali, Innocentio, Platea, Iafone, Alexandro, Guidone Papæ, Paride de Puteo, Mantalno, Hippolyto de Marsiliis, & pluribus Amlehus in capite 1. Prætorum, verbo mandamientos, adde quæ notantur Baldus lib. 3. consil. 155. Abbas & Henricus Boic. in cap. cum non liceat de prescript. Bellamera conf. 10. numer. 16. ex Craueta, Montalno & aliis D. Valencuela de ration. stat. & belli, 2. part. cap. 7. numer. 9. & conf. 4. num. 79. Cephalus conf. 461. num. 1. Hortensius in summa tit. de officio ordin. num. 2. Hugo tractat. de officio qualiter Prælati, 5. part. tit. de obedientia inferioris ad superiorem. Farinac. in praxi, 3. part. 3. quæst. 97. num. 44. Nauarrus in cap. nouit de iudiciis, num. 166. ex Grammatico, Tiraquello, & aliis Testay allegatione 7. num. 60. Dominicus Iafon in Pragm. de artefacto, versic. 2. obseruat. 1. num. 3. D. Michael de Luna lib. singul. lect. iur. ad l. non sunt, ff. de statu homin. q. fin. n. 22. vide Carolum Scribonium in politic. Christiano lib. 2. cap. 7. qui hanc obedientiam firmat, & quamuis excludat in rebus iniustis à malo iussis eum deuiandum, non obuiandum, vel resistendum vi persuadet.

Sed istas Doctorum traditiones debent confirmare exempla, & semper sacrae Scripturae documenta reliquis lucem præbent, & inter alia illud maximum, quod extat libro Esther, cap. 1. nam cum iuberet Assuerus, vt ad conuiuium ingrederetur Regina Vasti, & cum illa renneret Regis imperium, & iuxta quod præceperat, venire contemneret, ex sapientum

fuorum consultationem Regno exuta fuit, & illius loco Esther subrogata, ne subditis renuendi præcepta Principis præberetur exemplum, & vxoribus ne maritis ex Reginæ facto obtemperarent.

21 Et lib. 1. Regum, cap. 15. cum per Samuëlem inberet dominus Saül, vt percuteret Amalech, & demoliri vniuersa eius. & cum peperisset Saül aliquibus populis, & optimis gregibus armentorum, & adduxit, vt sacrificaret domino, qui postea loquutus ad Samuëlem. *Pœnitet me, quod constituerim Saül Regem, quia dereliquit me, & verba mea opere non impleuit*, & idem translatum est Regnum de domo Saül ad Dauidem, & obiurgans Samuël Saül nobis aptissimè edixit: *Numquid vult dominus holocausta, & victimas, & non potius, vt obediatur voci Domini? melior est enim obedientia, quam victimas, & auscultare magis, quam offerre adipem arietum, quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatria nolle acquiescere.*

22 Iussit Dominus Moyfi Numer. cap. 20. sic, *Tolle virgam, & congrega populum tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas*, illi fecerunt, & obiurgarunt populi nequitiam, & incredulitatem, dixerunt, *audite rebelles & increduli, num de petra hac poterimus aquam elicere?* ex quo facto Deus comminatus, quia non obediuerunt, nec crediderunt, ne introduceret populum in terram promissam; de quo valde & variè Doctores fatigantur, sed aptissimè Abulensis dict. cap. 20. Numer. quest. 5. tradit: *ideo factum propter inobedientiam, nota verba, ibi: quia deniauerunt à forma mandati Dei, mandauerat enim, quod loquerentur ad petram, ipsi autem relictis hoc inciperunt increpare multitudinem*, quasi ex facto Aaronis & Moyfi, etiam si Deo gratius esse crederent quod faciebant, adhuc puniti, quia omnino iuxta formam præcepti non paruerunt.

23 Facit, quod Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 5. de Atheniensibus tradit, qui damnabant reos, non si totam legem, sed vel si vnâ syllabam transgressi fuissent, & rectè conueniunt verba Maruli lib. 4. cap. 3. qui in mirabili casu, quia Columbanus Abbatis præceptum formaliter non obseruatum tradit ibi: *Didicit mandati non rem solum, sed etiam verba singula diligentius esse perpendenda*, & quod in mandatis Dei expendimus, congruet Regibus, cum dicat Apostolus Epistola ad Ephes. cap. 6. *obedite sicut Christo, & ad Romanos cap. 13. qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*. alia exempla inuenies dict. lib. 1. Reg. cap. 13. lib. 3. cap. 2. 7. & 20. Jeremia, cap. 38. 43. Danielis cap. 4. & quam plurima alibi.

24 In principibus Astiages Macedoniae Rex eo quod Harpagus Cyrum nepotem, quem occidi iusserat, non interfecisset, filium Harpago tredecim annorum patri epulandum posuit Herodotus lib. 1. adeo Reges etiam iniqui facti inobedientiam vindicant, Iulius Cæsar, quando milites non parere animaduertit, militare imperium sibi vindicans nocentes exauctorabat, neque ante pristino honori restituebat, quam de fontibus pœnas sumpsisset, ex Suetonio, & Plutarcho. Fulgof. lib. 2. cap. 2. & Valentinianus Imperator Rodouanum Eunuchum, quod eius præceptum contemneret in Hipico viuum cremari iussit, iuxta Suidam, & valde notandum, quod refert Auentinus lib. 4. annalium Boiorum, nota verba: *Anno 916. nonis Octobris, Conradus Imperator Reginoburgi concilium Procerum & Episcoporum coegit: ibi Arnulphus quidam scriptus fuit, eidemque Sacerdotes male sunt precati: quoniam Arnulphus, & socij eius Regi & Principi suo parere detrectant, inferis perpetuo deuoti sunt, nec ullo vnquam piaculo soluntur, cum Iuda pro-*

ditore, cum malis geniis ignis aeterni carnificina excruciantur.

Et apud Persas inobedientes Regi pœnâ capitis, & manus dextræ amputatione puniri solebant, vt tradit Brissonius de Regno Persarum lib. 2. pag. 243. versic. *plerumque*, quasi caput, quod parere, & obtemperare Regi detrectasset iudicium de inobedientia sumens, & dextra, quæ eius præcepta non erat exequuta, abscindi deberent, & omnium sæculorum monumenta Historiis passim testimonia propinant, vt immentum esset, & nimis fastidiosum recensere, & tam in pace, quam in bello pœnas inobedientiae Principibus, & superioribus, percipere ex Iosepho de bello Iudaico, lib. 17. c. 3. Aliano lib. 14. var. Histor. Xenophon. lib. 3. rerum Græcarum, Diodoro lib. 1. cap. 6. Liuius decade 1. lib. 8. Plinius lib. de viris illustribus, cap. 31. Eutropius lib. 2. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 4. & lib. 6. cap. 3. Alexand. ab Alexand. lib. 1. cap. 20. lib. 2. cap. 23. lib. 6. cap. 18. Frontinus lib. 4. cap. 1. Sabellicus lib. 4. Æneid. 4. Oroscius lib. 3. cap. 22. Auentinus lib. 2. annal. Boiorum, Marulus lib. 4. cap. 3. Galfridus Britannicæ Historie, lib. 8. Chronicon Francorum anno 1489. & ex nostris Historiis quamplurima exempla ex hisce annis refert D. Solorzanus dict. lib. 2. cap. 23. num. 82. in causa contra D. D. Federicum à Toletio Ossorio Marchionem de Valduza, qui Regni exilio condemnatus est, & pœnis pecuniariis multatus fuit, quia Regium iussum recusauit circa suscipiendum munus Ducis generalis ad Brasiliam expeditionem.

Et quod nec ille, & alij non referunt, ego valde notandum censeo, quod ex Chronica nostri Regis Henrici III. refert eius Historiographus cap. 7. pag. 20. nam in primis Comitibus, quæ in Castellâ à Rege celebrata fuerunt cum Regni pactus fuit, & promissit nulla bella intendere, nisi ex Comitiorum consilio, præterquam si hostes Regna innaderent, vel aliquis suis præceptis aut Senatus non paruisset, quia id necessarium, & absque eo quod egeret consultatione vindicandum.

Conducunt, quæ circa legum obseruantiam, & edictorum tradiderunt, Cicero lib. 3. de legibus, & Verrius 7. Alex. ab Alexand. lib. 3. dierum Genial. cap. 5. Cælius Rodiginus lib. 10. antiquar. lectiorum, cap. 6. ex Valerio Maximo, & aliis Petrus Herodius lib. 6. rerum iudicarum, cap. 3. Gellius lib. 1. nocturnum, cap. 13. Fulgof. lib. 9. c. 5. & quod ex iuris Doctoribus passim notatur in l. 2. ff. de legibus, per textum ibi, & refert D. Valençuela conf. 83. num. 153. D. Solorzanus tom. 3. de Indiar. gubern. lib. 1. cap. 4. num. 73. & lib. 2. cap. 30. & alij, quàm plures, quibus addenda l. 1. de constit. Princip. vt quod Princeps iusserit, edixit, vel ei placuit, legis habet vigorem.

Hoc ad reuerentiam Principibus debitam spectat, quam adorationem dixit, l. 1. Cod. de Silentariis lib. 10. & Diuus Augustinus quest. veter. restam. 2. part. quest. 91. de Rege tradit: *adoratur in terris, quasi vicarius Dei, & vt Quintus Curtius, est ingenita gentibus erga Reges veneratio*, adde Iustum Lipsium lib. 4. civil. doctrina, cap. 9. Chopin. de dominio Francia, lib. 3. tit. 30. num. 11. Bullengerum lib. 1. de Imperator. cap. 16. Iason. in l. quacunque, ff. si quis in ius vocatus non ierit, Tiber. Decianus lib. 7. crimin. c. 5. num. 34. Nauarrus in cap. nouit, de iudiciis, num. 166. Befoldum de Magistrat. num. 42. Gratianus discept. 1. cap. 184. à numero 55. vsque ad finem, qui agit de honore debito Magistratibus propter Principis representationem, Mastrillus de magistratibus lib. 5. cap. 3. num. 40. D. Valençuela in discursu stat. & belli 2. part. confid. 2. à num. 8. Bobadilla in Politic. lib. 5. cap. 1. num. 55. ex aliis Magister Marquez in Gubernatore Christiano lib. 1. c. 18. §. 2.

Sed

29 Sed non solum ex reuerentia procedit, verum etiam ex necessitate, quia vt animaduertimus sine obedientia, & reuerentia regimen sustineri non potest, nec Princeps sine illis populum regere valebit, Baldus vol. 3. conf. 155. & de iure obligantur subditi Regiis præceptis obedire, D. Valençuela 1. tom. conf. 4. n. 79. ex Felino, Gregorio Lopezio, & aliis pluribus D. Solorzanus d. c. 23 n. 77.

30 Vnde Regi competit subditos compellere, vt acceptent officia quæ ipsis contulerit siue ad regimen, & iudicandi munus, l. fin. §. iudicandi, ff. de muner. & honor. vbi iudicandi necessitas inter munera personalia consideratur, l. si quis magistratus ff. eodem, l. ex omnibus domibus, l. ad Magistratum, Cod. de decurionibus lib. 10. cum Abbate, Baldo, Saliceto, Luca de Peña, Angelo, Alexandro, Romano, Decio, Cagnolo Marfilio, Cassaneo, Viuijo, Matienço, & aliis Mastrillus de magistratibus lib. 1. cap. 30. num. 64. cum sequent. gloss. verb. arbitrium, & ibi Bartolus in l. Sancimus, C. de advocat. diuers. Iudic. Scraderus de feudis, p. 10. sect. 10. num. 34. Magerus de aduoc. armat. cap. 9. num. 756. Befoldus de magistratibus, num. 3. Carlenallius de iudic. quest. 1. sect. 1. num. 20. quia munera quæ respiciunt publicam vtilitatem, omnes subire debent, & idem quia aduocationis munus, officium publicum est, & ob eam causam adinuentum potest aduocatus compelli patrocinium suscipere, l. prouidendum §. 1. C. de postul. ex Baldo, Couarr. Minsing. & aliis probauit Menoch. de arbitrar. cent. 4. casu 369.

31 Sed in quibuscumque muneribus Regiminis, & belli potest Princeps cogere vassallos, vt muneribus ad eius seruitium, & publicam vtilitatem fungatur, vt notatur in l. milites, Cod. de re milit. lib. 12. & in l. iubemus Cod. de officio Magistr. & tenuerunt Bart. Andreas Siculus, Lucas de Peña, Afflictis, Curtius Iunior, Menchaca, Auileus, Gregor. Lopez, & alij plures quos refert Cabedo 2. p. decis. 44. num. 1. & 2. ad quem se remittit Fontanella de pactis nuptial. 1. tom. claus. 4. gloss. 16. n. 9. & eos sequitur Mastrillus de magistrat. b. lib. 3. c. 10. n. 167.

32 Imò & nihil magis expediet regimini quam eligere non ambientes, sed renuentes cogere, & ad munera publica compellere, vt suadebat D. Bernardus, Pontifici, Eugenio, de consideratione ad illum lib. 4. eis verbis: *Ita non volentes nec currentes assumito, sed constantes, & renuentes etiam cogere illos, & compelle intrare, in talibus enim requiescet spiritus tuus: Nam ex D. Augustino lib. 9. de ciuitate Dei: ibi, Locus superior etsi administratur vt decet indecenter tamen appetitur, Et vt traditur in l. si quemquam, 31. Cod. de Episcop. & Clericis, qui ad regimen eligendus Tantum ab ambitu debet esse sepositus vt quaratur cogendus, rogatus recedat, inuitatus effugiat*. Vt rectè ex sententia Martiani quam in eius nouella refert Gothifredus in not. d. l. si quemquam: ibi, *Felicem fore Rempublicam si à nolentibus & actus publicos Repulsantibus gubernetur*: Et id conducere optimæ regendi rationi, & non ambientibus, sed munera publica recusantibus cõferantur, & electi cogantur acceptare notant Xenophon. de Cyri minoris expeditione, Aristoteles lib. 8. politico, cap. 1. Plato Dialogo 1. de iusto, vbi Trasimachum suadet, vt nemo ad gubernandam Rempublicam accurrat, & suadetur Sacra Pagina Exodi cap. 4. & lib. 1. Regum, cap. 10. & quod tradit Eusebius lib. 12. de preparatio. Euang. c. 4. adde Magistrum Marquez de gubernatore Christiano lib. 1. c. 9. & 10. & quæ rectè notauit Petrus Gregorius lib. 4. de Republica c. 5. n. 4.

33 His igitur constitutis Principibus obedire teneri vassallos, & posse compellere munera publica accipere, nimiam duritiem istius insinuat, & quia nolui

mandatis Regis obsequi, oportet acriter puniri, nam pœnam vassalli inobedientis fuisse mortis apud Israelitas suadet, lib. 1. Regum, cap. 14. quando aduersus Ionatham filium suum Saül mortem exequi voluit, quia præceptum Regis violauit dum iusserat vt nullus comederet panem vsque ad vespertum, donec vlcisceretur de inimicis suis, & Ionathas ignorans (cum populo quidè non erat quando Pater legem dixit) & veniens in saltum, in quo erat mel super faciem agri, extendit Ionathas summitatem virgæ quam in manu habebat, & intinxit in fauam mellis, & conuertit ad os suum, sed ex eodem libro Regum refertur in c. 2. de maiori. & obedientia: ibi, *Qui non obediit Principi morte moriatur*.

Quamuis regulariter pœnam esse arbitrariam ex Baldo, Craucta, Fulgofio, Platea, Barbatia, Auileio, & pluribus probauit Menoch. lib. 2. de arbitrariis casu 365 per totum. Quod etiam videtur confirmari lib. 1. Esdra cap. 7. ad finem eis verbis: *Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem Regis diligenter iudicium erit de eo, siue in mortem, siue in exilium, siue in condemnationem substantia eius vel certe in carcerem*: Iuxta qualitatem inobedientiae pœna augatur vel temperetur, quod etiam suadet l. 1. tit. 2. part. 2. vbi tradit puniendos esse inobedientes Regibus iuxta qualitatem rei in qua obedire noluerunt, vt ex eo confirmetur Doctorum sententia pœnam inobedientiae esse arbitrariam, vt probat idem Menochius lib. 5. præsump. 44. num. 20. ex Baldo, Felino, Gregorio, Lopezio, Didaco Perez, Tufcho, Magero, D. Valençuela, & aliis D. Ioannes de Solorzano tom. 2. de Indiar. gubernat. lib. 2. cap. 23. num. 78. vbi ex Calixto, Ramirez, & aliis probat eos qui Principis præceptum spernunt, dici largo modo rebelles.

Vnde fit vt quamuis pœna regulariter sit arbitraria, tamen iuxta qualitatem inobedientiae pœna exacerbata, tum quia arbitrium potest excrere vsque ad mortem, ex Baldo, Florianio, Decio, Felino, Menchaca Iafone, Ripa, Alexandro, Craucta, Socino, & aliis pluribus Menochius lib. 1. de arbitrariis q. 86. n. 5. & 20. Antonius Gomez tom. 2. var. c. 6. n. 8.

Tum quia in terminis nostri casus posse inobedientem mortis pœnâ plecti probauit Lucas de Peña, in l. 1. vers. at in mandatis, C. vt dignitatum ordo seruetur lib. 12. ex Camillo Borrello lib. 3. de Magistrat. cap. 4. num. 24. ex Grammatico, & aliis Menoch. dicto casu 365. num. 7. vbi ex Crem. nsi, Liniio, Pintarcho, Gellio, Ferrero, & aliis exemplis Romanorum probat qui mortis supplicio vindicantur inobedientiam, quibus adde quod ex Pateo, Bossio & Iulio Claro notauit Farinac. 3. p. praxis crimin. q. 97. n. 2. vbi adducit exemplum Ducis Galeaci Sfortiæ, qui suspendi fecit Prætozem Barisij, eo quod non faceret statim suspendere hominem quem Dux iusserat, etsi Galeacio Vicecomiri tribuat Paulus Iouius. in cuius vita & Prætozem securi percussum referat, tradiderunt Hieronym. Giacharius, Didacus Perez, & alij, quos refert D. Augustinus Barbofa in collect. cap. 2. de maiorit. & obedientia, num. 4.

Idque magis comprehendere Nobiles, qui vt reliquis subditis exemplo sunt, & dignitatis suæ vinculo maiori nexu adstringuntur obedire Regibus, & idem grauius plectendos, & instar sacrilegij inobedientiam censeri ex Tiraquello & Grammatico probauit Testay allegat. 7. num. 60. & 62. quibus addendum quod prædicti non referunt, & tradit Sabellicus lib. 1. Æneid. 1. Ninum Assyriorum Regem, Pharnum Medorum Regem, quia eius mandato non statim paruisset. cum vxore & septem liberis cruci miserabiliter affixisset.

Quæ omnia maxime in nostro casu procedunt, vt grauiori

graviori poenâ sit hæc inobedientia vindicanda, quia Nobilis iste magnis beneficiis à Rege cumulatus alia petebat, cum tamen seruitia Regi exhibita in munere ex quo vassallus stipendium percepit, vt in hoc casu nullam inducunt apud Regem obligationem, nec antidoralem, Tiraquellus in l. si unquam, verbo donatione largitus, num. 106. C. de reuocandis donat. Pinnellus in l. 1. Cod. de bonis maternis, 3. p. num. 59. 60. Afflictis decis. 307. num. 13. & ibi Vrsillis n. 8. Grammaticus decis. 21. num. 1. ad finem, Cabedo decis. 16. part. 2. Rouitus conf. 99. n. 9. & 10. Ponte de potestate Proregis, tit. 5. n. 24.

39 Sed adhuc pluribus honoribus & beneficiis acceptis à Vassallo ille asserbat eum velle Regi obedire, & semper obedientiam & affectum expeditionis frustravit, vt tempus anni continuis Ministrorum confessibus consumeret, in quibus testatus munus acceptare, & Regis præceptum obedire, postea moras nectendo, & impedimenta obiciens, non solum inobediens extitit sed illusor Regiæ dignitatis ex quo acrius puniendus quasi pertinaciæ suæ delictum vellent apparenti obedientiæ virtute obumbrare, & nihil aliud intenderet quam fallere Regem, & Ministros, vt alias Iuuenalis satyra. 14.

Fallis enim vitium specie virtutis, & umbra.

Quasi obedientia vmbatili, & ficta duriciem & inobedientiam celaret, tantò minus deprehendenda nisi rei exitus ostenderet iuxta Horatium de arte.

Decipimur specie recti.

Et iuxta Ciceronem de Oratore: ibi, Cernendum utique diligenter est ne fallant ea nos vitia, qua virtutem videntur imitari: & vt tradit Seneca Pater lib. 3. controuersita. Nec mirum si difficulter apprehenditur vitio tam vicina virtus. Et Seneca filius Epistola 45. ibi: Vitia nobis sub nomine virtutis obrepunt. Et Ouid. de arte amandi:

Et mala sunt vicina bonis errore sub illo:

Pro vitio virtus crimina sæpè tulit.

Et rectè Albertus Magnus in proæmio Moralium, in princip. ibi: Vitia virtutum nomine colorari, & vt notauit Calixtus Ramirez de lege Regia, §. 8. num. 1. sic, Totius iniustitia nulla est capitalior quam eorum qui tunc cum maximè fallunt, id agunt, vt boni viri esse videantur. Vt in hoc casu qui grauem duritiem, inobedientiam & contemptum voluit prætextu obedientiæ dissimulare.

40 Sed tamen istum noluisse Regi obedire, ipsa res manifestè probauit & negotij exitus; nam cum magis & melius voluntas factio declararetur quam verbis, l. non tantum, l. Paulus, ff. rem ratam haberi, l. pro hered. ff. de adquir. hered. l. si tamen, §. ei qui ff. de adl. edito, l. reprehendenda, C. de instit. & substit. Decius in c. dilecti filij el 2. de appellat. ex Abbate, Iafone, Gozadino, Socino, Menochio, Corneo, Riminaldo, Cephalo, Tiberio, Deciano, Marco Antonio Eugenio, & aliis pluribus probauit D. Castillo, §. tom. controuers. cap. 7. num. 14. & 17. ex Castrensi, & Aymone potentior esse voluntatem, quæ declaratur factis quam verbis notauit Gratianus, 1. tom. disceptationum, cap. 181. num. 9. cum sæpius contra intentionem aliquid dicatur quod non contingit in facto.

41 Et cum nulla sit maior probatio quam ea quæ ex illius euidentia suadet, l. fin. §. item rescripserunt, ff. ad municipalem, l. eos penult. cum ibi notatis, ff. finium regund. Innocentius, in d. propofuisti de probat. Afflictis decis. 107. num. 6. Tiraquellus de retract. lignag. §. 4. gloss. 1. n. 36. Farinac. 2. p. nouiss. decis. 407. Mascard. de probat. q. 8. num. 5. cum siqq. idè euidenti probatione constat de inobedientia cum tanto tempore moras necteret, & plura impossibilia peteret, &

toties illuderet Regis decreta & consultationes factas à Consiliariis, quibus huius rei expeditio commissa.

Ed denique postquam munus iniunctum accepta- 42 uit, enentus docuit nunquam voluisse obedire Regi, cum sine causa ab executione desisteret, vt effectu ipso doceretur inobedientia & perfidia, quamuis Regum iniusta mandata timenda non sunt, nunquam tamen contemnenda, vt dignitas Regia illudi videatur, iuxta quod de legatis Pontificis rectè notauit D. Bernardus de confid. ad Eugenium libro 4. col. 4. eis verbis: minas Principum non paucant, sed non temnant, & videndi quæ doctè & eruditè notauit Magister Marquez de gubernatore Christiano, lib. 1. c. 10. per totum.

Nec reum poterit defendere semper illum obedi- 43 entiam, obestatum, & pluries dixisse velle Regi obedire, quia nihil magis dolum arguit, quam obedientem se ore iactare, corde vero & factis contumacem, & inobedientem ostendere, & multò magis & periculosius peccati, quia peccata defendit: nam culpam deprehensam pertinaciter tueri, alia culpa est: quid enim indignius, quam postquam tot Consiliariorum confessus fatigauit, contempsit, illusit, munus acceptando, altera die iniusta & impossibilia petere & denique ab iniuncto munere deficere, semper pertinaciter edicere, velle Regi obedire, & à mandatis defectum honesto obedientiæ nomine velle decorare, istius dolum fugiendus, acriter vindicandus, vt sine exemplo subditis hæc Regis inobedientia innotescat capitali supplicio exacerbata, & viperino veneno similem hanc cautelam censet Sesse tom. 2. decis. in Epistola ad Regem, num. 69. eis verbis: Porque no ay maior infidelidad, que enganar a aquel a quien se debe guardar fe, & ex Matienzo & Menchaca tradit Giurba conf. 1. num. 9. ibi, Demones itaque non homines appellandos qui vitia induunt mentitis virtutum nominibus, & magis quam ipsa delicta hæc in illis perfidia vitanda, vt notauit Aeneas Robertus l. b. 1. rerum iudicat. cap. 7. versic. beneficiorum.

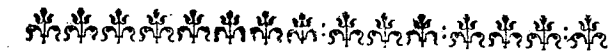
Id equidem nihil aliud est, quam non solum Regi 44 non obedire, sed opprobrium Maiestati obicere, idem enim illusio, quam opprobrium dicitur Ecclesiastes cap. 27. & Psalmo 78. & quod magis debet abominari, iuxta illud Prouerb. cap. 3. ad finem, quia abominatio Domini omnis illusor, & vindicta criminis abominationi connectenda, nam vt traditur in eisdem Prouerb. cap. 9. si sapiens eris, tibi met ipsi eris, si autem illusor, solus portabis malum, & valde semper in iure execratur illusio, Clement. unica de renunciatione, maximè in mandatis Pontificum, & Regum, cap. bona memoria 2. de postulatione Pralat. cap. 1. de alienatione iudicij mutandi, causa facta, cap. cum olim de re iudicat. c. suggestum de appellat. c. dilectus de præbendis, Clement. unica de rerum permutat.

Vnde meritò iste, qui tam subdolè obedientiâ per- 45 tinaciter inobediens, imò illusor Regij decoris & dignitatis, non solum omnibus beneficiis priuandus, quæ à Regia manu obtinuerit, quasi Principis indignationem incurrit, vt ex Baldo in cap. 1. §. porro, qua fuit prima causa benef. amittendi, Bartolo, Iafone, Marfilio, Zafio, Barbatio, Menochio, Gregor. Lopezio, & Auilefio probauit D. Solorzanus dict. lib. 2. c. 23. num. 81. & constat. l. 11. tit. 13. part. 2. vbi non solum beneficiis & feudis priuantur subditi, qui Regi non obedierint, sed & damna inobedientiæ Regi ex propriis bonis refarciant, vt rectè notauit D. Solorzanus vbi proximè, num. 77.

Verumtamen poena capitali afficiendus qui illusor 46 Maiestatis eius præcepta cum damno publico contempserit iuxta plurimum Doctorum resolutionem, & exempla, quæ retulimus, inobedientiam poena mortis esse

esse vindicandam secundum qualitatem sceleris, & nullæ grauiores circumstantiæ in aliqua inobedientia possunt concurrere, & cum semper velle obsequi testaretur, postea verò illuderet, & tot menses confessus Consiliorum frustraretur, & postquam munus acceptauit, & Regi manus oscularetur, & ad expeditionem profiliret, ab ea desisteret, & sine licentia Principis ad curiam rediret.

Conuenit accusatio illa, quam cuiusdam Oratoris Romani refert Quintilianus lib. 6. instit. cap. de conclusione, dum apud Casarem accusabat Cosutianum Capitonem hominem arrogantem, etiam vultu præferentem confidentiam, Erubescit, inquit Casarem timere, & addit Quintilianus, Casareâ erat potentiâ, vt merito fuerit à quouis metuendus, at illi reo tantum aderat arrogantia, vt sibi turpe duceret, si videretur timere Casarem, quod merito in hoc casu vsurpari potest in Rege Orbis potētissimo, & in contumace & superbo subdito, qui nisi non timens Regem ita potuit eius mandata illudere, ex quo graui & condignâ poenâ afficiendus, &c.

ALLEGATIO LXIV.

Inobedientiæ crimen potest Rex vindicare in vassallo etiam exempto.

- 1 Equites Ordinum Militarium verè censentur Religiosi.
- 2 Equites Ordinum Militarium faciunt vota, etsi à Pontificibus limitata. l. 12. tit. 16. lib. 2. ordinam. l. 14. tit. 5. lib. 3. Recopil.
- 3 Religiosi vocantur Equites Ordinum à summis Pontificibus. Religionis formalis status à Pontifice pendet.
- 4 Equites Ordinum Militarium persona Ecclesiastica censentur.
- 5 Equites militares à foro seculari sunt exempti.
- 6 Fori exemptio Equitum Ordinum Militarium, pluribus probatur.
- 7 Fori exemptio non solum competit Equitibus professis sed etiam noniis. l. 14. tit. 15. lib. 3. Recop. l. 9. tit. 18. lib. 9. Recop.
- 9 Equites Ordinum Militarium circa inobedientiam Regis non gaudent fori privilegio.
- 10 Magistratus potest inobedientes compefcere. l. 1. ff. si quis ius dicent. non obtemper.
- 11 Iudex potest exemptum etiam Clericum, qui eius turbauit iurisdictionem multa & poenis pecuniarijs afficere.
- 12 Miles exemptus si deliquerit in causa qua pendet coram Iudice ordinario potest ab eo puniri.
- 13 Miles non potest fori privilegio renunciare. l. ius publicum, ff. de pactis. C. si diligenti de foro competent.
- 14 Renunciatio qua non admittitur in milite & exempto est voluntaria, non verò qua ex iuris necessitate & dispositione pronenit. c. dilecti de foro competent. c. Romana, §. contrahentes de foro competent. in 6.
- 15 Magistratus etiam si fori exemptus, potest pro male gestis in munere puniri à Principe qui contulit.
- 16 Inobedientia causa potest procedere Princeps sa-

- cularis contra Clericum multis pecuniarijs vt officio seculari priuet & Regno expellat.
- 17 Reges Hispania ad munera publica regiminis eligunt Equites Ordinum D. Iacobi Calatrana & Alcantara.
- 18 Iurisdictione alicui datâ omne cum ea necessarium datum videtur. l. ff. de iurisd. omn. iudic.
- 19 Iurisdictione alicui datâ omne cum ea necessarium datum videtur, & illud in quo est Iudex incapax, si illud necessarium ad iurisdictionem.
- 20 Obedientia necessaria vt iurisdictione exerceatur. Index potest turbantem iurisdictionem eius compefcere. l. unica, ff. si quis ius dicent. non obtemper. g. 1. de officio ordinarij. c. 1. de officio delegati. c. 1. de poenis in 6. c. dilecto de sent. excommunicat. in 6.
- 21 Iudex potest procedere contra eius iurisdictionem impediens, quamuis illius fori non sit, sed exemptus. l. additis C. de Episcop. Audien. c. si clericus de pace tenenda. l. quicumque C. de Episcop. & cleric. l. 5. tit. 1. lib. 3. ordinament. l. 1. 2. & 3. tit. 8. lib. 1. l. 4. & fin. tit. 1. lib. 4. Recopilar.
- 22 Inobediens impedit iurisdictionem eius, cui non vult obedire.
- 23 Inobedientia casus excipitur vt Equites Ordinum Militarium non gaudeant privilegio fori.
- 24 Concordia Comitum de Ossorno debet obseruari.
- 25 Magister Ordinis Dini Iacobi, D. Aluarus de Luna, fuit capite punitus à Rege Ioanne I. Regem Ioannem I. petisse absolutionem à Pontifice pro supplicio Magistri non liquet, & fuit tempore quo nondum facta concordia. Rex Hispania de consuetudine procedit in casibus concordia contra Equites Ordinum Militarium.
- 26 Concordia Comitum de Ossorno inserta est in ordinationibus Cancellaria Pintiana & Granatensis.
- 27 Ordinatio & lex presumitur esse in obseruantia. Magistratus debet obseruare ordinationes, quas iurat cum ad officium assumitur. l. rem non nouam, C. de iudic.
- 28 Bulla exemptionis Equitum Militarium non admissa in Hispania, in casibus exceptis. Lex & Bulla Pontificum non ligant nisi usu recipiantur in Regno.
- 29 Leges Ecclesiastica non ligant nisi usu recepta. c. in istis, §. leges, 4. distinet. c. de Siracusane, 28. distinet.
- 30 Principes nolunt leges obligare, nisi à subditis recipiantur maximè cum sequeretur scandalum.
- 31 Privilegia nisi usu confirmantur, robur non habent. c. de terra, c. accedentibus, de privilegijs. l. 1. de nundinis. l. 42. tit. 18. p. 3.
- 32 Privilegij obseruantiam debet probare qui eo vtuntur.
- 33 Privilegia non valent qua aliquem eximunt à suprema Principis potestate.

Auileño, Mexia, Couarr. Auendaño, Peguera, Henriquez, Cenedo, & aliis pluribus probauit *Giurba conf. 49. n. 16.* & sine causæ cognitione, & ex sola suspitione delicti Principem id facere posse pluribus probat *n. 26. cum sequent.*

17 *Quintò*, quia vt latè notauimus *cap. precedenti* sine obedientia Princeps Imperium & Magistratus iurisdictionem exercere non valent, & cum Rex Hispaniæ regulariter in omnibus muneribus pacis & belli, regiminis & militiæ eligat Ministros, ex istis Equitibus Religiosis Ordinum Militarum eius omnino euacuaretur potestas & regimen, si contra illos non posset procedere, quando in officio delinquerent vel Regis præceptis nolunt obedire, indecorum enim esset, si cogeret Princeps querelam proponere coram Iudice Ordinis, vt vassallus, qui eius mandata illuserit, vel in muneris administratione delinqueret, puniretur.

18 Et cum Principi competit suorum Regnorum iurisdictione, & imperium necessariò habere debet vindictam aduersus inobedientes, & Ministros suos, quasi id necessarium ad iurisdictionem & imperium exercendum, *arg. l. 2. ff. de iurisd. omnium Iudicum*, iunctis, quæ ultra ordinarios in ea notarunt Felinus in *cap. præterea*, *num. 4. de officio deleg.* Menochius & Petrus Barbosa, quos refert August. Barbosa in *collect. eius tex. num. 2. & 4. Marfilis sing. 176. ex Iafone, Angelo, & aliis Thuscus lit. I. concl. 549.*

19 Et in terminis, quando illi, cui datur iurisdictione & incapax est accessoriæ, vt adhuc cum iurisdictione quæ illi conceditur, videtur etiam concessa in eo, quod necessarium, etiam si incapax sit, contra Angelum tenuit Iason in *dict. l. 2. num. 11. ad medium*, & exemptum, qui deliquit in re non exempta, vt in obedientia Principi, à qua nullus eximitur, non posse vti exemptione notauit in terminis Glossa in *cap. tuarum* *11. verbo priuilegij beneficio, de priuilegiis*, & facit, vt in exemptos extendatur iurisdictione, quando ad eius expeditionem sit necessarium, vt circa excommunicationem Regularium ab Ordinario faciendam, licet quoad illam ab eo sint exempti ex Genuensi, Riccio Macerateni, & aliis Augustinus Barbosa *de officio Episcop. allegat. 78. num. 25. Zerola in praxi Episcop. 1. part. verbo excommunicationis*, §. 4. Henriquez in *summa lib. 7. cap. 25. §. 7. adde Erasmus Kochier de iurisd. in exemptos* *1. tom. part. 3. quest. 29.* qui ex Concilio Tridentino, *sess. 24. de reformatione*, *cap. 11.* tradit exemptionem reuocari, quando perturbatio in regimine sequeretur, & ex publica vtilitate, & videndus idem *d. 1. tom. 3. p. 9. 12. & 13.*

20 *Sextò*, nam cum sine obedientia non possit iurisdictione Principis, & imperium exerceri, vt animaduertimus, non debet Regi denegari, quod cuicumque Iudici permissum, vt possit turbantes eius iurisdictionem comprimere, & pœnis condignis afficere, vt *ex cap. 1. de officio delegat. cap. 1. de officio Ordinarij, cap. 1. de pœnis*, *lib. 6. cap. dilecto de sententia excommunicationis eodem libro, l. unica, ff. si quis ius dicenti non obtemper.* notant communiter Scribentes, & Andreas Gail. *lib. obseruat. 39. num. 5. Auiles in cap. 3. Prætor. verbo iurisdiction. num. 1. 2. & 3. & verbo usurp. per totum.* Menoch. *lib. 2. de arbitrariis, cent. 2. casu 438.* Bobadilla *lib. 2. cap. 17. num. 87.*

21 Quod procedit, non solum, quando qui turbat, vel impedit iurisdictionem, est alterius territorij, & aliàs non subditus Iudici impedito & turbato, vt rectè notarunt Bart. Alexand. *num. 6. & Iason num. 16. in dict. leg. unica, §. is videtur, §. si quis ius dicent. non obtemper.* Menochius *ubi proxime, num. 4. & 5. Auiles num. 8. & 9. dict. verb. iurisdiction.* Faxin. *lib. 1. de*

cif. 93. num. 3. vbi admittit. Sed etiam si turbantes & impediētes iurisdictionem omnino sunt exempti, vt sunt Clerici à iurisdictione temporali Regum, nam propter impedimentum possunt puniri pœnis pecuniariis, *l. addictos, Cod. de Episcop. audientia, vbi glossa verbo vindicetur*, Guillelmus Benedictus, & alij, quos *suprà* retulimus, *num. 11.* quia licet sint exempti Clerici, Episcopi vel Religiosi, cum velut membra corporis politici Reipublicæ debeant in temporalibus Principi, vt eius capiti, obedire, si fuerint inobedientes possunt puniri, & à Regno expelli per textum in *cap. si Clericus de pace tenenda, & eius violatoribus, l. quicumque 14. Cod. de Episcop. & Clericis, leg. 5. titulo 1. lib. 2. ordinam. leg. 1. 2. & 3. tit. 8. lib. 1. l. 4. & fin. tit. 1. lib. 4. Recop. & multis latè probant Benedictus & Auileñus *ubi proxime*, Auendaño *de exequend. mandat. 2. part. cap. 6. num. 12.* D. Couarr. *præf. cap. 35. num. 3.* Salcedo in *annotat. ad praxim Bernardi Diaz cap. 54. num. 18.* Azevedo in *dict. l. 4. Recopil. num. 12.* Bobadilla *dict. lib. 2. cap. 18. n. 60. cum sequent.**

22 Et non potest dubitari inobedientem turbare iurisdictionem eius, cui parere noluerit, quia dicitur iurisdictionem impedire, qui facto aut verbo ei resistit Felinus in *cap. licet causam, num. 11. de probat.* Alex. *lib. 3. conf. 52. num. 3.* Brunus *conf. 160.* Cephalus *conf. 661. num. 70. cum sequentibus*, Ancharanus in *cap. cum persone de priuileg. in 6. num. 5.* Rolandus à Valle *vol. 2. conf. 89.* Menoch. *conf. 230. num. 116.* Franciscus de Ponte *decif. 18.* latè Cancerius *3. part. resolut. cap. 10. & c. 13.* Cæsar Ruginellus in *præf. q. cap. 47. num. 5. & 31. ibi: Turbat enim qui iurisdictionem alicuius reuocat in dubium. aut eam negat*, ita Gabriel *dict. conf. 116. num. 5.* quia quodammodo declarat eam iurisdictionem nullam & inefficacem qui non vult obedire, Zephalus *ubi proxime à num. 1. vers. Primò, quia.*

23 *Septimò*, id enim quasi necessarium, vt sine obedientia Princeps subditos regere non possit expressè exceptum, & in concordia Ordinum: nam in ea quam fecit Imperator Carolus V. Hispaniæ Rex cum capitulo generali Ordinis Diui Iacobi die 23. mensis Augusti anni 1527. quam vocant *el Conde de Ossorno*, quia tunc Præses erat Consilij Ordinum, in qua confirmans priuilegia exemptionis Equitum Militarium expressè excipiuntur sex casus, in quibus amittunt fori priuilegium, in quibus comprehenditur casus *Violationis Regionum Rescriptorum, aut securitatis Regiæ, aut inobedientia Regionum præceptorum*, vt in terminis refert Carlenallus *de iudicijs, lib. 1. tit. 1. disputatione 2. q. 6. sectione 3. num. 433.*

Vnde habemus expressum fundamentum ab ipsis Equestribus & Militaribus Ordinibus probatum, vt in casu inobedientiæ Regis præceptorum non gaudeant fori priuilegio.

24 Nec obstat, quod solent regulariter opponere, Equites Ordinum Militarum à prædicta concordia Comitum de Ossorno fuisse supplicatum per Ordines, vt testantur Gregorius Lopezius in *l. 1. tit. 7. part. 1. glossa 1.* Emanuel Rodericus *2. tom. Regul. quest. 62. artic. 13.* Bobadilla *lib. 2. cap. 19. num. 10.* Carlenallus *ubi supra, num. 433.* quia nihilominus concordia est obseruanda, cum semper vsu & executione sit confirmata, & nihil magis probet iurisdictionem, quam illius vsus, & patientia, *cap. cum olim dict. leg. Censibus, & ibi D. D. tradit Baldus conf. 420. & 468. n. 3. lib. 3. & in cap. cum causam de probat. Abb. conf. 52. dubio 3. num. 7. ad finem, lib. 2.* Craueta in *responsio pro Republica Saluiani n. 83.* Albertus Brunus *conf. 34. n. 11. & 13.* Ioannes de Puteo *de redintegratione feudorum*

feudorum fol. mibi 169. num. 9. & multoties in casibus exceptis videmus Equites Ordinum Militarum à Iudicibus sæcularibus punitos, vt pluribus exemplis huius temporis confirmatur, & in causa inobedientiæ recens extat D. D. Federici à Toletò, qui Eques, & Commendatarius Ordinis Diui Iacobi, de quo in *cap. precedenti*, & ille, & reliqui, qui Regi nostro in muneribus pacis & belli inseruiebant, nunquam declinatoria propter Ordinem opposuerunt, & multò ante post hæc sæcula tempore Regis Ioannis II. capitali supplicio affectus D. Aluarus de Luna Magister Ordinis Diui Iacobi.

25 Et quamuis ex Montaluo, Nauarro, & D. Michaele de Maranon referat Carlenallus *dict. disputatione 2. quest. 6. sectione 1. n. 430.* Regem petiisse absolutiōnem à Summo Pontifice, quasi incurreret excommunicationem exercens iurisdictionem contra Magistrum, & pœnam sanguinis irrogando. exempto, & Ecclesiast. ex Ordine Militari, quia nihil obstat, cum eo tempore non essent factæ concordia, quæ postea centum annis celebrata, vel Rex voluit ad cautelam quamuis non necessariam absolutiōnem obtinere, nec etiam, vt nostro tempore vsu inualuerat, vt contra vassallos inobedientes, vel qui in officiis deliquerunt etiam Equites Ordinum Militarum Rex procedat, quemadmodum hodie obseruatur, quamuis semper Reges Hispaniæ contra illos exercuisse iurisdictionem testatur Gregorius Lopezius in *l. 1. tit. 7. part. 1. glossa 2. col. 3.* eis verbis: *Præterea in istos Commendatores Sancti Iacobi de Spata de consuetudine antiqua Rex Hispania vsus est sua iurisdictione, & in tali est possessione, & licet contra Clericos talis consuetudo non valeret, & quia exemptio Clericorum est de iure diuino, vt tradit Rota decif. 840. in antiquis sub tit. de consuet. contra istos, qui non sunt Clerici, licet exemptionem haberent à Papa talis exemptio esset iuris positius, & contra eam præscriberetur, & valide erit talis consuetudo.* Videas Ioannem de Imola in *Clement. penult. col. 2. de sententia excommunicat.*

26 Sed hanc concordiam obseruari suadet, quia in ordinationibus Cancellariarum inserta est prædicta concordia, vt Regij Senatores eius tenorem sequi teneantur, vt constat ex ordinationibus Pintianæ Cancellaria *lib. 1. tit. 1. pag. 8. versic. que si los Commendadores, & ex ordinationibus Granatensibus lib. 1. tit. 7. §. 4. pag. 47.* eis verbis: *O rebeldes, y desobedientes à nuestros mandamientos Reales y en qualquier manera, que fueren culpantes, y causantes en ellas, que las nuestras audiencias, y justicias seculares los puedan punir, y castigar libremente por que estos casos se reseruan priuatiuamente de la orden contra qualesquier personas, de qualquier estado, y preeminencia, o dignidad que sean, que cometieren los dichos delictos, o alguno de ellos, o en qualquiera manera fueren culpantes en ello.*

27 Et cum Rex noster in ordinationibus, quas constituit Magistratibus, vt iudicent contra Equites Ordinum Militarum prædictam concordiam pro regula statuerit, enim in obseruantia esse dicendum est maxime, quando vsu & exemplis, vt in nostro casu firmata, iuxta quos retulimus, quia tunc semper statutum, legem esse in viridi obseruantia præsumi ex Bartolo, Socino Seniore, Gozadino, & Socino Iuniori probauit Menoch *lib. 2. præsumpt. 1. n. 3. & 4.* & Regij Magistratus & Senatores tenentur iuxta prædictam concordiam iudicare, quia cum ad officia & munera admittuntur iuramentum præstant obseruantia ordinationum Cancellariæ, & secundum illas sententias ferre, idèd. obseruari debent, *arg. l. rem non nouam, C. de iudic. Borrell. de Magistrat. lib. 1. c. 14.* Ripol. *uariarum Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.*

cap. 10. n. 32. Osuald. ad Donellum *lib. 24. cap. 3.* Scaderus *de feudis p. 10. sect. 11. num. 105.* Langleus *lib. 1. Semestrium, c. 2.* Besoldus *de iurimando disp. 1. n. 26.* Bullengerus *de Imperatore, lib. 2. cap. 15.* & nisi esset in viri obseruantia frustra iniungeretur Magistratibus, vt iurarent secundum prædictam concordiam iudicare.

28 *Octauò* nihil hanc sententiam poterunt elidere tot Bullæ Pontificum, quas *suprà* retulimus ad instantiam & petitionem nostrorum Regum expeditas, quibus exemptio Equitum Ordinum Militarum à iurisdictione sæculari confirmatur, quæ prædictæ Bullæ non fuerunt admittæ, & receptæ in Hispania in casibus, præsertim quoad inobedientiam Regionum præceptorum, cum aliter Princeps Regnum gubernare non possit, sine obedientia, & bullæ & decreta Pontificum, quæ pertinent ad ius positium, vt exemptio prædicta, non aliter obligant nisi à Populo admittantur, & vsu comprobentur, vt notarunt Glossa, Innocentius Gofredus, Ioannes Andreas, Calderinus, Butrius, Panormitanus, & Felinus, in *cap. 1. de iure & pace, ex Præposito, Imola, Ancharrano, Syluestro, Geminio, Bartolo, Baldo Alexandro, Iafone, Luca de Peña, Orosio, Montaluo, Guillelmo Benedicto, Segura, Zuallos, & Gutierrez, probauit Felicianus de censibus, lib. 1. cap. 9. n. 2. vers. tamen magis*, vt defenderet iustè in Hispania, admissum non fuisse motum proprium Pij V. & Extrauagantem circa constitutionem censuum & Curis Martiti anno 1581. declaratum fuit non admittendum.

29 Tum quia prædicta priuilegia exemptionis non possunt habere maiorem vim, quam leges Ecclesiasticæ quæ nisi admittantur à populis vim non habent, *cap. in istis 3. §. leges, 4. distinct. ibi: Confirmatur cum moribus vrentium approbantur: sicut enim moribus vrentium nonnulla leges hodie abrogata sunt, ita moribus vrentium ipsa leges confirmantur, & loquitur in constitutione Ecclesiastica edita à Pontifice, & in eodem casu loquitur Text. in cap. de Syracusana, vers. illud autem Gregorij 28. distinctio: ibi, Vel quia Ecclesia illa cui Diaconus ille ministrauerat, nondum continentia votum susceperat in Diaconis & reliquis Ministris, & in legibus tenuerunt præter supra relatos Menochius, Natta, Couarr. Azevedo, Flaminus, Paris. Zerola, Gratianus, Emanuel Rodericus, Valentia, Azorius, Sayrus, Salas, Reginaldus, Bonacina, Layman, & alij quos refert Augustinus Barbosa in *collectanea dilecti capituli in istis num. 4.**

30 Quibus adde quod ex Nauarro probauit Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 19. num. 13.* dum tradit legem quæ in commune bonum edita nolle Principem obligare quando à maiore parte Populi non admittitur & obseruatur, idque maxime, quando scandalo & turbationi causam præberet, vt in hoc casu si propter inobedientiam Princeps vassallos suos, & Equites Ordinum Militarum punire non posset, & videndus etiam idem Suarez *de legibus lib. 4. cap. 16.* vbi refert Driedum, Angelum, Armillam, Couarr. Nauarr. Felinum Henricum, & alios qui tam legis Canonice quam ciuilibus essentiam dependere à receptione subditorum tradiderunt.

31 *Nonò*, nam quod in legibus vniuersalibus & constitutionibus Pontificum procedit, multò magis in istis Ordinum Militarum priuilegijs admittendum, quia illorum natura est, vt nisi confirmetur vsu, robur non habeant, & per non vsu omnino amittantur priuilegia, *cap. de terra, cap. accedentibus, de priuilegijs, l. 42. tit. 18. p. 3. l. 1. ff. de nundinis, Abbas lib. 2. consil. num. 7.* Felinus in *cap. cum accesserint, num. 25. de constit. & ibi Decius num. 65.* Georgius *de priuilegijs lib. 3. c. 15. num. 23.* Carolus de Tapia *ip. l. fin. de constit. Princip.*

Princip. 2. p. cap. 1. num. 1. cum seqq. Menoch. lib. 6. præsumpt. 41. num. 16. Gratianus tom. 3. discept. 492. num. 20. Anton. Faber ad Codicem lib. 7. tit. 13. definitione 10. Pater Suarez de legibus lib. 8. cap. 34. numer. 2. Padilla in l. 2. num. 3. Cod. de diuersis rescriptis Molina de Hisp. primog. lib. 2. cap. 7. ad finem, ubi eius additio. num. 70. ad lucit Hippolytum, Riminaldum, Tiberium, Decianum, & alios, adde Gaillium lib. 2. obseruat. cap. 60. Mastrillum lib. 1. decis. 96. Gamam decis. 262. n. 3. Phebum decis. 32. num. 10. Farinac. in fragmentis 2. p. lit. L. num. 7.

32 Sed etiam si admittamus opinionem, vt quia allegat priuilegium non obseruatum, teneatur probare quati aliàs pro priuilegio præsumatur, c. *accidentibus de priuilegiis, ibi: Quod si in probatione deseruit. Rota per Crescentium decis. 4. de priuilegiis, num. 9. & decis. 67. num. 3. cum seqq. Menoch. casu 65. num. 4. Handedeus lib. 1. conf. 4. num. 19. & expressè tenuit Gregorius Lopez in d. l. 42. gloss. 1. Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 6. num. 35. Fontanella de pactis nuptial. claus. 3. gloss. 2. num. 21. & alij quos refert Additio ad Molinam d. num. 70. et si contra admitti posset, vt primò qui priuilegium allegat, cum in eo obseruantia requiratur, debeat comprobare qui priuilegio uti velit, cum aliàs facta non præsumantur, de quo vltra prædictos videndi Menoch. lib. 2. præsumpt. 2. num. 2. & 3. Mascardus de probat. conclus. 1348. Pacianus eodem tractat. lib. 2. cap. 27. num. 141. Gratianus tom. 1. discept. 14. per totam, Monaldus vol. 2. conf. 14. num. 19. 20. & 21. vt qui allegat priuilegium debeat eius vsum, & executionem probare, tenuerunt Socinus Iunior lib. 3. conf. 32. numer. 44. Burfatus lib. 1. conf. 55. num. 26. Ioseph Ludouic. decis. Perus. 98. n. 2. Duenas regul. 38. Bertrandus lib. 1. conf. 149. n. 2. & lib. 2. conf. 130. n. 3. Mandosius in tractat. de priuilegiis ad instar, gloss. 15. num. 56. Thufcus præct. lit. P. conclus. 247. numer. 68. & 14. Farinac. fragmentorum 2. part. lit. L. num. 8. versic. contrarium, tamen in hoc casu inobedientia nunquam prædicta priuilegia exemptionis Equitum Ordinum Militarium fuisse obseruata, imò semper contrarium admissum vt manifestum est, & recenti exemplo D.D. Federici de Toledo confirmatum. & concordia Ordinū apertè expressit, idè multò minùs circa nostrum casum exemptio, & obseruantia priuilegiorum admittenda ex his quæ supra retulimus, notarunt communiter Doctores in dict. c. accessissent.*

33 Decimò quamuis prædicta priuilegia in casibus exceptis in vfu essent, in nostro casu inobedientia non essent obseruanda nec valerent, quia si non posset Princeps Equites Ordinum Militarium, si ei non obediunt punire, videntur suis exemptionis priuilegiis eximi à suprema potestate, quo casu priuilegia non valent, vt notarunt Aretinus, in l. is qui præstat, num. 4. ff. de acquir. heredit. Burfatus volum. 2. conf. 160. n. 79. & conf. 225. num. 48. Menchaca lib. 1. controuers. illustrium cap. 4. n. 9. & in qualibet concessione ex Riminaldo, & Surdo, probauit Mastrillus de Magistrat. lib. 1. cap. 12. num. 61. & 52. quia nihil valet priuilegium, & concessio quæ aliquem eximit à suprema Principis potestate.

34 Sed etiam cum ex eo quod vassallos inobedientes, & suos Ministros Ordinum Militarium Princeps punire non posset, magna contentio in Regno, & discordia excitaretur, succedit regula vt priuilegium cum incipit esse nociuum non obseruandum, vt notatur in l. ex facto de vulgari, cap. suggestum de decimis, cap. 5. de censibus, l. 5. tit. 20. p. 1. l. 43. tit. 18. p. 3. post Bartolum, Castrensis in l. 2. §. ult. ff. de aqua pluuiæ arcend. Alexand. lib. 2. conf. 178. n. 6. 16. & 20. Decius

conf. 135. n. 3. Ancharr. conf. 83. Riminaldus conf. 59. numer. 72. Surdus conf. 236. numer. fin. Tufchus lit. P. concl. 275.

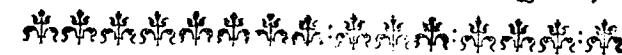
Abque eo quod obstat id procedere vt ipse qui 35 concedit priuilegium reuocet, quod in Principe seculari considerari nullo modo potest, vt annullat priuilegium concessum, & confirmatum à Pontificibus quos priuilegia posse renocare non dubitatur, Abbas in dict. c. suggestum, num. fin. Socinus Iunior lib. 3. conf. 60. num. 58. Nauarr. lib. 2. conf. 397. num. 13. Rolandus vol. 3. conf. 13. n. 69. quia facile occurri potest si consideres nos nunquam admittere, vt Princeps reuocet priuilegia quæ non concessit, nec suæ potestatis est Equites Ordinum Militarium facere Religiosos, & Ecclesiasticos; sed solum posse iustè illorum obseruantiam in casu inobedientia recusare, quia eo ipso quo priuilegium incipit esse nociuum non obseruandum iuxta prædicta.

Nec etiam obstat ad petitionem Dominorū Regum Castellæ prædictam exemptionem concessam 36 esse à Pontificibus, & idè non posse recusare obseruantiam cum ei consenserint, & priuilegia approbauerint argumento, l. Pomponius 9 ff. de negot. gestis ibi: Quia reprobare non possum quod semel probauit: Quippe semper in eo qui aliquam concessionem fieri petit in aliorum fauorem excipitur persona loquentis, l. inquisitio C. de solut. c. quisquis de præbendis, Balduus & Salicetus in l. 1. ff. de Senatoribus, Ruinus libro 5. conf. 83. ad fin. Gozadinus conf. 76. num. 14. Menochius consil. 2. num. 74. nec quod fauore Principis concessum, ad eius petitionem Equitibus Ordinum Militarium debet in tam graue illius præiudicium retorqueri, l. quod fauore C. de legibus, Boherius decis. 48. n. 11. Mantica de tacitis & ambiguis conuentio. lib. 2. tit. 12. num. 27. Seraphinus de priuileg. iuram. 107. n. 10. Surdus decis. 195. n. 5. & in terminis exemptionis concessæ Religiosis ad petitionem D. Regis Philippi II. vt ex ea iuri Regali non videatur præiudicium inferri, probauit allegatione 58. per totam, vbi etiam si Rex decimarum exemptionem petat pro Religiosis, non tamen inde omittit vel remittit ius in decimis ipsi Regi concessum.

Vndecimò, Equites Ordinum Militarium, qui in 37 officijs Regis seruiert, non possunt declinatoriam intendere, quando in eis deliquerint, & inobedientes fuerint, inde suadet, quia munus acceptando, eius exercitio & iurisdictioni Regis se submitunt, l. Imperatores, ff. de iure fisci, ibi: ipse se huic pœna subdidisti, quasi administrationi muneris inesse videatur de inobedientia vindicta, & pro eo textu adde, quæ notauit 2. part. decis. Granatensis 98. num. 23.

Sed & cum in hoc casu Patronus fisci peteret reum 38 priuari beneficiis, & honoribus à Principe, vt à Rege concessis, ferri non posset, vt coram Iudicibus Ordinum id peteret, imò & dubitari posset, an ipsi de hoc decernere valerent, quia vt Iudices Ordinum de illis, quæ ad eos spectant, decernere possunt, non verò de eis, quæ Regalia, idque quamuis Rex noster sit Magister Ordinum Militarium, quia diuersa iura Magistris, & Regis consideranda, argumento l. tutorem, ff. de his, quibus vt indignis, l. accipientur, ff. de auctor. tutor. l. fistulas, §. 1. ff. de contrahend. ompt. Belluga in speculo Princip. rub. 46. §. quamuis, num. 1. pluribus eruditè D. Amaya ad tit. Cod. de delatoribus in princ. num. 27.

Denique duodecimò, quamuis omnia prædicta non 39 procederent, sed in crimine inobedientia Regiorum præceptorum possent Equites Ordinum Militarium priuilegio exemptionis gaudere, tamen in hoc casu nullam difficultatem hæc causa habere videbatur, cum

ALLEGATIO LXV.

Coniurationis sola scientia puniendâ nisi detegatur.

cum ipse Princeps sit Magister Ordinum Militarium, postquam tempore Regum Catholicorum, ex Bulla Adriani VI. expedita die 3 Maij anno 1523. Magisteria Ordinum Militarium in corona Regum Castellæ incorporata fuerunt, quam Bullam refert D.D. Ferdinandus Pizarro in Historia trium Ordinum à te Apologeticum, vnde cum confessus Ministrorum, qui de causa huius Equitis cognoscebant à Rege Magistro Ordinum designatus esset, confessusque constaret ex Ministris, qui erant Equites Ordinum Militarium, & ego Sancti Iacobi Ordinis essem pro fisco Patronus, & Rex noster habebat Bullam Pontificis Leonis X. vt possit, quibus velit, delegare causas Equitum Ordinum Militarium, cum potestate puniendi capitaliter iuxta facultatem Regi concessam, quam refert Didacus à Mota de confirmat. Ord. Diui Iacobi lib. 1. cap. 4. §. 35. cuius memoratur Carleuallius lib. 1. de iudic. disputatione 2. quæst. 6. sectione 3. num. 435. quando verè (quod negandum) necessarium esset, vt in hoc casu Iudices Ordinis de hac causa cognoscerent, rectè possent prædicti Ministri ex delegatione Magistris, & quia omnes Equites Ordinum Militarium, hanc causam iudicare, tunc quamuis Equites non forent, vt Iudex laicus potest ex delegatione Pontificis de personis Ecclesiasticis cognoscere, ex c. in Synodo 36. distinet. cap. vnde 94. distinet. ex Abbate, Mantica, Decio, Couarr. Nauarr. & aliis tenent Morla in emp. tit. de iurisdic. quæst. 22. ex puribus Barbof. in collect. cap. præter, num. 4. distinet. 32.

40 Ita isti Iudices ex Regis delegatione, vt Magistri de inobedientia huius Equitis rectè cognoscerent, & quamuis etiam necessarium esset (quod absit) in delegatione exprimi eam Regem dare, vt Magistrum Ordinum, nec id apertè expressum esset, tamen semper actus censetur factus omni meliori modo, quo potest quamuis simpliciter, & indistinctè fiat, Abbas post Calderinum in cap. cum super, de officio delegat. vbi etiam Decius, & cum posset Princeps hanc causam delegare, vt Rex, & vt Magister Ordinis in dubio censetur factum, provt fuerit vtilius deleganti, vt ex Alex. lib. 5. consil. 55. num. 2. probauit Thufcus præct. lit. A, conclus. 137. num. 3. & adde, quæ notauit in conclusione præcedenti, & semper actus intelligendus eo modo, quo fieri solet, vt ex Baldo, Panormitano, Menochio, Craueta, & aliis ego probauit 2. part. decis. Granat. 55. Præsertim in Principe, quem semper iustè, & ritè aliquid agere præsumitur, vt pluribus probauit Menoch lib. 2. præsumpt. 10.

41 Qua sententia retenta, iuxta quam obtinui, nihil obstant contra expensam, quia siue Religiosos existimes Equites Ordinum Militarium, de quo dubitarunt plures, quos supra retulimus, & cumulat D.D. Ferdinandus Pizarro in Apologetico pro Ordinibus Militariis, siue personas Ecclesiasticas censeas, & exemptionem habere ex suis priuilegiis, id non negamus sed contendimus priuilegia non admissa in casibus exceptis, præsertim inobedientia, ipsorum Ordinum concordia id comprobatur ex iustis causis, quæ ad bonum publicum conducunt iuris sententia & rationibus suffragantibus, quas concessimus, ex quibus hanc opinionem non solum verissimam censeo, imò necessariam ad optimum Principum regimen, aliàs si non admitteretur, gubernare non possent, maxime cum ageretur in hoc casu, vt reus beneficiis & muneribus à Rege concessis priuaretur, & à Regno expelleretur.

Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

- 1 Hispani Regibus suis fidelissimi.
- 2 Seditionibus celeriter est occurrendum.
- 3 Princeps potius occurrat delicto quam puniat.
- 4 Capitali supplicio puniendus est, qui non detegit scientiam coniurationis.
- 5 c. 22. lib. 1. Regum expenditur.
- 6 Coniurationem contra Regem non manifestare, est crimen Maiestatis.
- 7 Vassallos, quamuis iniustè Princeps procedat, debet quam scit coniurationem contra illum declarare.
- 8 Coniuratio contra Alexandrum Magnum quia non detecta à Philota, cui denunciata, acriter vindicatur.
- 9 Credenda vt timeantur etiam vana & falsa, vt saluti Principum consulatur.
- 10 Silendum non est quod ad tutelam Principis spectat, ex sententia Nicoclei Regis.
- 11 Silentium vassalorum quando pro Principe exclamandum, animos ab eo alienos insinuat. Seditioni dubitare occurrere pro coniuratione est habendum.
- 12 Dissimulatio coniurationis arguit participem dissimulantem.
- 13 Principis ad salutem qua pertinent tacere, arguit complicem proditoris tacentem.
- 14 Capitale est non indicare Principi quod ille voluerit denunciari.
- 15 Coniurationem cognitam non denunciare, est capitale in Italia & Florentia.
- 16 Galli capitali pœna punire solent coniurationem cognitam non indicare.
- 17 Coniuratus habetur qui consilium coniurationis cognouit, nec statim detegit. Trivernum pœna nostris legibus Hispanis morti similis est. l. 10. tit. 24. lib. 8. Recopil.
- 18 Pœna mortis punitus qui solum habuit affectum occidendi Regem Gallie. Coniuratio in Confessionis sacramento reuelata, detestata.
- 19 Bironius Dux ter interrogatus à Rege Gallie, de coniuratione, negauit, & capitali supplicio punitus.
- 20 Coniurationem audire crimen merito iudicatur Rex Gallie Carolus VII. edita decreuit, vt nemo audiret Ludouicum eius filium, qui contra eum coniurauit.
- 21 Crimina diuersè puniuntur in una Prouincia quam in alia. l. aut facta, §. euenit, ff. de pœnis.
- 22 Hereticorum fautores censentur qui aliquid de Hereticis scierint, nec denuntiauerint.
- 23 Coniurationem tacere in Belgio crimen capitale existimatur. Comes Egmontius in Belgio capitali supplicio affectus quasi coniuratus, quia famulum coniuratum doni retinuit.
- 24 Ioannes Austriacus Philippi II. Regis fratris beneuolentiam adeptus, quia filij Caroli factum contra patris voluntatem denunciavit.

- 25 Coniurati fugiendi ne si cum illis familiaritas, vel amicitia suspicio participationis sumatur.
- 26 Catholonia mulierum exemplis confirmatur esse fugiendum à coniuratis.
- 27 Ferdinandus Daualos Piscarius Marchio coniurationem Italia Imperatori Carolo V. detexit.
- 28 Conspiratio contra Principem grauius crimen. Conspiratis acquiescere à Pontificibus & Concilijs damnatur.
- 29 Edictum Regis Resfuiti contra eos qui silenter oppugnaverunt.
- 30 Hostis est Reipublicæ, qui coniurationem quam scit, non detegit.
Patria infidos quocumque periculo debet quis præcauere, ex Platonis scientia.
Ministri Principis maiori quàm ceteri vassalli obligatione ei deuincti.
- 31 Conspirationem contra Prelatum si non indicauerit Religiosus intra triduum, excommunicationis pœna punitur.
- 32 Gubernatoribus Provinciarum est iniustum denuntiare quod in Prouincijs necessarium fuerit Principem admonere.
Crimen committere videtur qui potest prohibere, & non prohibet.
- 33 Furis fautor censetur qui sciens furem occultum non denuntiauerit
Lidem. 4. §. si tibi indicium, ff. de condit. ob turpem causam
Indicium erat premium quod dabatur ei qui furem vel seruum fugitiuum indicabat.
Paulus lib. 2. sententiarum, tit. 32.
l. solent, si. de prescript. verbis.
Præmia & pœna sustinent statum Reipublicæ.
l. 1. ff. de iustitia & iure.
Furem qui non detegit grauius quàm ipsum furem puniendum Plato dicebat.
- 34 Facere videtur qui non facit quod facere debet.
l. qui non facit, 163. ff. de reg. iuris
Negligentia dolo comparatur in crimine lesa Maiestatis.
l. 1. ff. de offic. Præf. vigil.
Dissimulatio est detestabilis.
c. officij 24. q. 1.
- 35 Vassallus celare videtur conspirationem, eam non denuntiando.
l. 2. §. venditor, ff. de actio. empti, emendatio.
Culpa in committendo grauior est quàm quæ in omit-tendo.
l. fin. §. Diui quoque, ff. de publican. & vectig.
- 36 Lea qua, 43. §. de contrahend. emptione explicatur.
l. qui libertatis, §. sed & si quis, ff. de euiction.
l. 1. §. scientiam, ff. de tribut. actio.
Consenti videtur qui aliquid scit & non protestatur.
l. de arate 11. §. nihil interest, ff. de interrog. act.
- 37 Vassalli scientia in eo quod est contra dominum, nocet vassallo si non denunciaret.
tit. qua fuit prima causa benef. amittendi, §. præterea vassallus.
- 38 Crimen lesa Maiestatis diuina & humane aquiparantur.
c. vergentis, de hereticis.
l. aut Gazaros, C. de hereticis.
Heresi criminis tenetur quis denuntiare.
- 39 Reipublicæ inimicum debet quis denuntiare, aliàs puniendus pœnâ capitali.
l. Metrodorum, ff. de pœnis.

- Falsa moneta crimen est lesa Maiestatis.
l. si quis, C. de falsa moneta.
l. 1. tit. 2. p. 7.
- Falsa moneta crimen non solum debet quis denuntiare, sed inquirere delinquentes.
l. 1. C. de falsa moneta.
- Conspiratione grauius crimen est quàm falsa moneta.
- 40 Vxor qui conspirationem contra principem non denuntiauerat, poterat à marito repudiari.
Authen. ut liceat matri & auia, §. quia vero plurimas, collat. S.
- 41 Vxor debet denuntiare viro quod ei immineret, sub pœna repudij.
Denuntiare damnum non sufficit si aliter ei occurriri potest.
l. 1. §. non tamen, ff. ad Senatusconf. Sillanian.
l. 1. C. de his quibus ut indig.
- 42 Conscijs qui puniuntur intelligendi qui scierint delictum, & non denunciauerunt.
l. unica, §. pœnis, vers. ceteros autem, C. de raptu virginum.
l. utrum, 6. ff. ad l. Pompeiam, de parricid.
§. alia deinde, insit de public. iudic.
Conscijs criminis dicitur etsi eius non particeps, si crimen scierit & non denunciauerit.
l. 2. ff. ad legem Pompeiam, de parricid. & n. 70.
- 43 Conscijs criminis parricidij subijci pœna ordinaria probatur.
- 44 Parricidium censetur conspiratio contra Principem ut in patrem patria.
l. 1. l. quisquis, C. ad legem Iuliam Maiest.
- 45 l. quisquis, §. id quod, C. ad l. Iuliam Maiest.
- 46 Conscijs intelligitur de eo qui criminis habet scientiam.
l. familia, §. ff. si famil. furt. fecisse dicatur.
l. item si cum exceptione, 14. §. aliquando, ff. de eo quod met. caus.
l. sed etsi, l. 25.
l. ait Prætor, §. quod ait Prætor, ff. qua in fraud. credit.
l. 1. §. in causa, ff. de question.
- 47 Sententia contra reum suspendi non debet, etiamsi dixerit habere illum aliquid quod pro salute Principis diceret.
l. si quis forte, 6. ff. de pœnis.
- 48 Hispano iure proditor habetur qui conspirationem quam scit, non detegit.
l. 6. tit. 13. p. 2.
l. 9. tit. 13. p. 2.
l. 23. tit. 18. p. 2.
- 49 Hispani in suorum Regum & Principum admissione, iurant nihil contra eos permittere directè vel indirectè, si aliter facerent, proditores sunt.
l. 21. tit. 4. lib. 4. fori.
- 50 Proditionis præsumptæ indicium est ad inimicos extra Regnum, arma, equos, aurum & argentum transferre.
l. 38. tit. 6. lib. 3. Recopil.
- 51 Maiestatis lesa reus est, qui Piratas vel Mauros portubus Hispania non denunciauerit.
l. 16. tit. 26. lib. 8. Recopil.
- 52 Fidelitatis forma est, omne damnum Domini præcauere.
tit. de forma fidelitatis in feudis.
c. de forma, 2. q. 5.
- 53 Crimen lesa Maiestatis qui scit & non detegit, eius pœnâ tenetur.
- 54 Denuntiare qui debet crimen, non tenetur accusationem iudicialem proponere.

- 55 Seditionem non denuntiantes, pœna mortis puniri præxim esse receptam Italia, pluribus exemplis probatur.
- 56 Monetarios falsos qui non detegerit, est puniendus.
- 57 Latrones non denuntiantes sunt puniendi.
- 58 Conspiratio contra Principem etiamsi non possit probari, est detegenda.
Accusare qui excusatur in conspiratione que probari non potest, non excusatur à denunciando ut damno occurri possit.
- 59 Conspirationem detegere debere eum qui scit præter Confessarium, decisione Senatus Belgij confirmatur.
- 60 c. felices, de pœnis, lib. 6 explicatur.
Furca suspensus in ciuitate Argentina, qui cognouit conspirationem & non denunciauit, quamuis eius non esset particeps.
- 61 Denuntiare debet conspirationem plurium opinione confirmatur.
Monitoria de denunciando obligant denuntiare Hereticos.
- 62 Praxi non recedendum ab opinione, ut puniatur capitali pœnâ qui conspirationem non denunciauit.
- 63 Tertullianus expenditur, ut nunquam Christiani contra Imperatores Romanos excitarent conspirationem, vel occultarent.
- 64 Conspirationem sine effectu fuisse non excusat non denuntiantem.
- 65 Belgium anno 1635. virtute & robore D. Infantis Ferdinandi Gubernatoris defensum.
- 66 Princeps admonendus de omnibus que timere possunt.
- 67 Coniuratio in Anglia detecta, quia periculum etsi dubium, denuntiatum.
- 68 Coniuratio detecta sine aliqua dilatione.
l. 1. C. de falsa moneta.
tit. qua sit prima caus. feud. amitt. §. præterea vassallus.
l. fin. 6. de his quibus ut indignis.
l. 38. tit. 6. lib. 3. Recopil.
- 69 Conspiratio non detecta à fideli ut de ea certioraretur, adhuc in periculo eum coniecit.
- 70 Conspiratio, & que pertinent ad salutem publicam denuntianda à Patre contra filium, & econtrâ.
l. 16. in fin. tit. 18. p. 3.
- 71 Pater debet exhibere filium delinquentem.
l. qui cum vno, §. qui filium suum, ff. de re milit.
l. militis, §. desertorem, ff. de re militari.
- 72 Maiestatis crimen diuina vel humane, debet denuntiare à Patre contra filium, à marito contra uxorem, & econtrâ.
- 73 Conspiratio etsi non possit probari, detegenda absque periculo pœna calumnia.
Turpillianum non habet locum in crimine lesa Maiestatis.
l. 20. tit. 1. p. 7.
- 74 Coniurationem esse detegendam quamuis ea probari non possit, verior sententia ex plurium opinione.
- 75 Coniuratio si non esset denuntianda nisi probari posset, plura damna sequerentur, ut nullus denuntiare.
- 76 Denuntiantes crimen nisi concludant condemnari quem denunciauit non habentur pro accusatoribus.
l. 27. tit. 11. p. 7.
l. ab accusatione, 6. §. nuntiatores, ff. ad S. Conf. Turpil.
Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.
- 77 Accusare qui non debet iudicialiter, tenetur tamen denunciare.
- 78 Principem non admonere de periculo nulla opinio admittere potest.
- 79 Turbatio Rei interrogati est iudicium ad torturam.
- 80 Oblivio non præsumitur in re presenti.
c. cum illorum de sent. excommunicat.
- 81 Mora purgatio non conceditur in denunciatione postquam diu tacuit, qui denunciare deberet.
l. auxilium, ff. de minoribus.
l. 1. §. cum quis, ff. de questionibus.
- 82 Mora committitur statim quo factum potuit & debuit fieri & non est factum.
l. si stipulatus essem à te, l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig.
l. hæc conditio si in capitolium, ff. de cond. & demonstr.
- Mora potest committi ex vnus hora transcurso.
l. si quis inficiatus, ff. de positi.
- 83 Moram modici temporis non nocere certis regulis constringi non potest, quia minima dilatio in aliquibus solet nocere.
l. 1. §. si rem, ff. de positi.
- 84 Denunciare qui debet delictum non potest moram purgare.
l. de arate, 12. §. qui interrogatus de inter. actio.
- 85 Confessionis impunitas qua ab statuto conceditur non gaudet qui tardè confessus vel in confessionem non persistit.
l. non debet in sine cum l. seq. ff. de dolo.
l. 2. C. de iuris & facti ignor.
- 86 Dux Bironius quia tardè confessus, supplicium non vitauit
- 87 Magnus apud Regem Dania veniam obtinuit quia coniurationem confessus.

In coniuratione seditionis, qui eius scientiam habuit, & non reuelauit Principi, vel ab eo interrogatus, illam negauit quâ pœnâ puniendus.

VM Rex noster de coniuratione in Regnis extra Hispaniam certioratur, nam in Hispanis nullam perfidiam expertus, quippe semper Hispani circa Principes suos fidelissimi, & etiam in extraneos, ut quod ad salutem, & incolumitatem Sertorij refert Plutarchus in eius vita, & Iulius Cæsar, cum Orbem subegisset, Romam reuersus sua salutis causa Hispanorum custodes elegit, quos cum dimisisset, fide Romana fretus, paulo post occisus est, ut tradit Suetonius, qui etiam refert Augustum Cæsarem in sui custodiam Calaguritanos Hispanos elegisse, ut ex eodem Suetonio in eius vita refert Marinius Siculus, lib. 4. rer. Hispania.

Igitur, ut breuiter & opportunè occurreretur seditioni: nam, ut inquit Thucidides lib. 3. Histor. eius initia sunt periculosissima, & nisi extinguantur, ad alias Reipublicæ Vrbes, atque etiam vicinas emanant, & Polybius lib. 5. ibi, Coniurationis initis maturè totis viribus resistendum, ne illa conualescant, & Cornelius Tacitus lib. 4. Annalium eis verbis: Defectionis seu rebellionis subditorum initis maximè occurrendum, minimeque eam vel per ignauiam, vel per conuentionem alendam, difficile enim postea seditio, defectioque adulta

extinguetur, & idem Tacitus lib. 12. *Annalium*, ubi, *subditorum rebellionis, antequam confirmetur, est primo quoque tempore obuiam eundem.*

3 Idem Rex noster à Magnate illarum Prouinciarum interrogauit de seditione, cum sciret cum eo improba consilia communicata, & primos Auctores coniurationis illius, consanguinos, & amicos existere, quasi si ille veritatem fateretur, veniam ei & reliquis præbere, & imminenti damno occurrere, iuxta illud *Cassiodori lib. 1. variar. Epistola 30. ubi, Benignissimi quippe Principi est, non tam delicta velle punire, quam tollere, ne acriter vindicando, aestimetur nimis, aut leniter agendo putetur improvidus*, sed vassallus, à quo Princeps de coniuratione interrogauit, illam negauit, & tripliciter monitus noluit verum fateri, vnde Rex noster vinculis in Castro includi iussit, & vassallus postquam captus, confessus illum sciuisse coniurationem, & ne damnum afficeret, consanguineos, & amicos reos seditionis præparatæ non reuelasse, & veniam petit. Inde quæstio, qua pœna puniendus, qui Principi aduersus illum coniurationem aliorum non reuelat, vel interrogatus negat, vt in hoc casu?

4 Et pœna capitali esse puniendum plura documenta ostendunt ex Historiis, Sacra pagina, Conciliis, Iure Canonico, Civili & legibus Hispaniæ cum Doctorum communi sententia.

5 Sed vt omnia melius comprobentur, illud maximum argumentum, & semper præcedere debet quod defumitur ex Sacra Pagina, lib. 1. *Regum, cap. 22. ubi* refertur cum fugeret David de persecutione, & ira focii Saülis, qui cum sciret generum esse in Monte Areth, congregauit milites suos, & in nemore Ramatha hastam manutenens ad suos loquutus eis verbis: *Quare coniuistis omnes aduersus me? & non est qui renunciet mihi, maximè cum & filius meus fœdus inierit cum filio Isai.* Omnium censuit coniurationem non denuntiare facta inimici & in verbo, renunciet ex litera Hebræa legitur, *apariati aurem meam*, & Abulensis, in d. cap. 22. *Regum, quæst. 13.* tradit vt quamvis factum Regis Saülis esset iniustum, tamen vassalli cum Rex dixeret, & non esse securum nisi denuntiant facta Davidis, tamen iuxta leges humanas facere debebant.

6 Progreditur vterius Sacra Pagina referens verba Saülis dicentis, *Non est, qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annunciet mihi, eò quòd suscitauerit filius seruum meum aduersum me insidiantem mihi usque hodie*, cui cum responderet Doëg Idumæus, qui assistebat Regi, & erat primus inter seruos Saül, illum vidisse filium Isai in Nobe apud Sacerdotem Achimelech, qui consuluit pro eo Dominum, qui cibaria dedit ei, sed & gladium Goliath Philistæi, misit Saül ad accersendum Achimelech Sacerdotem, & omnem domum Patris eius, Sacerdotum, qui erant in Nobe, & cum venissent vniuersi Sacerdotes, dixit Rex ad Achimelech: *Quare coniuistis, aduersum me tu & filius Isai,* & respondens Sacerdos, nullum sicut David ex tuis serui s esse fidelem, gloriosum, subdit hæc verba: *Num hodie cepi pro eo consulere Dominum? ab sit hoc à me, nec suspicetur Rex aduersus seruum suum rem huiusmodi in vniuersa domo patris mei, non enim sciuit seruus tuus quidquam super hoc negotio, nec modicum, vel grande.* Et Pater Ioannes Mariana in *scholiis dict. cap. 22.* querit rationem, ex qua respondit Achimelech pro domo patris sui, & tradit, quia periculum erat commune, & idem pro omnibus respondit: nam insidias contra Regem (de quibus contra David querelam proponebat Saül) celare, & non denunciare, erat crimen læsæ Maiestatis, & non solum Achimelech

pœnis subiacebat, sed omnes ex domo suâ, idem respondit nihil scire, nec modicum, vel grande, quasi quando aliquid sciret, non posset à culpa excusari, eo quod non denunciaret, tunc dixit Saül, *Morte morieris Achimelech tu & omnis domus patris tui*, & conuertens ad Emiffarios suos, iussit, vt interficerent Sacerdotes Domini, & cum serui Regis recusarent in eos manus extendere, conuersus ad Doëg Idumæum ait illi: *Irrue in Sacerdotes Domini*, qui trucidauit illa die octuagintaquinque viros vestitos.

7 Et maximè expendenda ex Sacris Litteris causa, propter quam Saül illos fecit occidere, nota verba: *Nam manus eorum cum David est, scientes quid fugisset, & non indicauerunt mihi*, vt eo solum, quo sciunt fugere David, & non indicarent, insidiarum participes, & reos mortis indicaret, si ergo id censuit Rex circa David, cuius virtutes, & fidelitas semper claruerunt, & vbi nullæ insidiæ, & coniuratio in Regem, sed illius æmulatio in generum, & inuidia animum concitabat, quid non dicendum, vbi vera coniuratio, & vassallus non solum cam sciens non reuelauit, sed negauit interrogatus, nec enim probamus factum Regis Saül, & mortem Sacerdotum, quia iniustam omnes Sancti censuerunt, tamen ex doctrina Abulensis, quam proximè retulimus, etiam si iniuste Rex procederet, ex legibus humanis debet vassallus Principi denunciare, quæ contra illum parantur insidiæ, & expendimus causas, quibus Saül illos coniuistatos habebat, qui scientes, quas falso cogitauerat insidias, ei non denunciauerunt, & notandum responsum Summi Sacerdotis Achimelech, nihil de eo sciuisse, nec modicum, vel grande, quasi cum sciret, & non denunciaret, non posset à culpa immunis censer.

8 Huic rei confirmatio adiungenda ex facto alterius Regis sapientis & fortis Magni Alexandri Macedonis, & ex illius sententia id comprobari videtur in Regno Macedonum, & Imperio Medorum, Assyriorum, & Babylonum, quæ subegit Alexander, contra eum facta coniuratio quam Dymnus aperuit suo fratri Zeballino, isque cum non posset ingredi in Aulam Regiam, (solum enim id licebat eis qui Aulici erant, & circa Regem aliquod ministerium exercebant,) mansit circa eam, vt aliquis eorum qui poterant ingredi veniret, & Philotæ filio Parmenionis, & dilectissimo Alexandri coniurationem aperuit, vt statim Principi referret, & non denunciaret, & Philotas interrogatus à Zeballino an fecisset respondit, ex aliquibus negotiis non potuisse, & tunc Zeballinus obiecit vt Regi denuntiaret & adhuc non fecit, quo Zeballinus dolum suspicans rem aperuit Memnoni Armigero Alexandri à quo periculū coniurationis cognouit: Euocato igitur corā Alexandro Philota verba nobis aptissima refert Quintus Curtius lib. 6. *de rebus Alexandri ubi: Rex Philotæ venire in Regiam iussit: Zeballinus inquit vltimum supplicium meritus esset, si in caput meum præparatas insidias biduo tacuisset, huius criminis reum Philotam substituit, ad quem protinus indicium detulisse affirmat, quo priori gradu amicitia me coniungis hoc maius est dissimulationis tue facinus:* Et tormentorum quæstioni suppositus Philotas in eis mortuus, nec solum ille, verum Pater Parmenio vltimo supplicio affectus, nam statim Alexander ad Prouinciam Mediæ, cui erat Præfectus misit, qui eius caput scinderet eò solum quod filius coniurationem quam non cognouerat patrari, vt in hoc casu ab ipsis coniuistatis, sed ab alio relatam non aperuit nec interroganti Regi negauit vt in præfenti.

9 Et quamuis Philotas se excusaret apud Alexandrum non curasse de re quam falsam censebat, sed contempsisse vt ex Diodoro, Iustino, Ariano, & eodem Curtio

Curtio refert. Pineda in *Monarchia Ecclesiastica lib. 7. cap. 5. §. 3.* eis verbis: *No creyo ser digno de ser puesto en plastica lo que vn capado decia, y que le suplicaba tubi esse quanta con los seruicios que antes le abia hecha trabajande mas que con aquel deservitio que con ignorancia cometio callando*, Et similiter vassallus in nostro casu, cum à Principe veniam peteret dicebat eum nec credidisse nec timuisse coniurationem, quia adhuc puniendus vt Philotas ex singularibus verbis Quinti Curtij ubi proxime, quæ Alexandro retulerunt eius Consiliarij ibi: *In suo quemque periculo magnum animum habere cum de salute Regis timeretur credulos esse debere, vana quoque deferentes admittere:* Quasi quilibet in suis rebus possit non credere, & periculum quod timeretur contemnere, quando verò salus publica, & Principis in quo consistit posse in discrimen adduci, etiam vana, & quæ parui momenti viderentur præcauenda, vt rectè explicauit qui vitam Ducis Bironij, Hispano sermone scripsit eis verbis: *No conuiene creer las cosas ligeramente mas donde concurre la salud del estado, las cosas mas dudosas no deben ser rechazadas ny despreciadas deben se conuertir las opiniones en credito, las fabulas en verdades, las apariencias en seguridad, la incredulidad de las cosas in diferentes nodadña sino al increduo mas en intereses de estado por no creer se ad elanta la ruina, se favorece a la coniuision no es incredulidad sino in fidelidad no creer ninguna cosa cada uno en sus intereses debe conseruar su credito firme y no dexarse llebar de opiniones vanas, mas quando interuiene la salud del Principe conuiene creer lo todo, y oir a los mismos que refieren cosas que parecen vanas, y que el tiempo descubre pro falsas.*

10 Sed & huic Magni Alexandri sententiæ, & facto adiungendus sensus alterius Principis Nicoclei Regis Chipri *moratione 2.* quam eius nomine fecit Hocrates, ibi: *Nec silentio prætereatis si quidquam indignè se contra dominatum meum gerere videritis sed reprehendite potius eademque pœna dignos existimetis & Magistratus meo vim facientes, & huiusmodi iniuriam contegentes.*

11 Ex Regno Macedonum ad Romanum Imperium, & eius Rempublicam transeamus, vt suis Historiis nobis fundamentum præstet, quamuis postea in comprobatione legali plura ex Iuriscultorum Responsis, & Imperatorum Rescriptis referenda, & valde notandum, quod tradit Cornelius Tacitus lib. 2. *Historiarum*, cum rediret Vespasianus ex Oriente cum suis legionibus eo tempore, quo Vitellius ad Imperium aspirabat, & Vespasianus illum sequutus, vt coniurationem legionum contra Vitellium insinuaret, cum ipse Vespasianus preces pro Vitellio Diis faceret, & sacramentum fidelitatis. Tacitus eis verbis: *Milites ipsi adeo parati, vt præeuntem Sacramentum, & fausta Vitellio omnia precantem per silentium audierint*, quasi in nullo magis cognosci posset subditos esse contra Imperatorem quam per silentium audire illud in quo pro Vitellio deberent exclamare, & non solum tradit Tacitus milites paratos ad seditionem pro Vespasiano sed adeo paratos, vt tacerent in rebus Vitellij, vbi loqui deberent, & vocibus pro illudque silentium & taciturnitas maximum erat indicium coniurationis. Vnde Vespasianus in spem Imperij arreptus, cunctans & dubitans, causam dedit Mutiano, vt eleganti Oratione, quam refert Cornelius Tacitus *dist. lib. 2.* occasionem Imperij adipiscendi proponeret, & persuaderet, & faciunt verba, quibus in causis coniurationis, & rebellionis dubitationem, & deliberare pro rebellionem, accipit, ibi: *sed meliorem in bello causam quam in pace habemus, nam qui deliberant, desciunt, & vt in Taciti nostra lingua Hispania traductio-*

ne scribit Suarius, & alij: *porque los que piensan, consultan, o entran en acuerdo sobre determinar se en materia de rebellion y a se rebelaron*, quanto magis in nostro casu particeps seditionis censendus vassallus, qui per multum tempus in Prouincia, in qua de coniuratione agebatur, illos qui patrauerant, alloquutus, eorum consanguineus, sciens tacuit, & non denunciavit sed etiam negauit à Principe interrogatus, cum idem Tacitus lib. 15. *Annalium*, §. 23. tradiderit eis verbis: *Laturum erga coniuistatos, si fortuitus sermo, & subditi occursus, si coniuistium, si spectaculum simul inissent pro crimine accipi.*

12 Et ex eodem Tacito lib. 1. *Histor.* circa coniurationem aduersus Galbam, quando Otho Imperium arripuit, traditur, *adeoque parata apud malos seditio, apud integros dissimulatio fuit*, videlicet, quod in aperte & publicè coniuratis seditio, idem in eis, qui illius complicis non erant, dissimulatio fuit, & quia Tribunus Iulius Martialis magnitudine sceleris corruptus, & corruptis Castris non se opposuit, & si contra tenderet, exitium metuens, probauit conscientia suspicionem, quasi particeps esset seditionis, quam non vitauit, & huic rei merè conducunt verba Taciti, *ubi proxime*, ibi: *Isque habitus animorum fuit, vt pessimum facinus auderent pauci, plures vellent, omnes paterentur*, quod in nostro casu euenisse videtur, vt in præparata seditione plurium dierum aliqui eius Auctores existerent, & omnes, qui illorum amici, & consanguinei, vt noster reus, non solum vellent, & paterentur, sed etiam taceret, & Regi negaret, cuius rei culpam insinuat, quod refert idem Cornelius Tacitus *d lib. 15. Annalium* §. 27. vt Imperator Nero in coniuratione, quam contra eum Piso patrauit, vt reum faceret Consullem Vestinum inquisitionem fecit, an particeps fuerat, & notitiam eius haberet, & illum excusat Tacitus eis verbis: *Sed coniuistati consilia cum Vestino non miscuerant.*

13 Post Rempublicam & Imperium Romanorum ex Græcis Imperatoribus, aliud etiam fundamentum subiungamus ex Amiano Marcellino, quem refert Petrus Herodius lib. 8. *rer. iudicat. tit. de maleficis, & Mathematicis cap. 12.* cum enim tempore Imperatoris Valentis de futuro Imperio & successore inter aliquos quereretur, eas litteras viginti quatuor pulueri scripsisse, his singulis granum hordei apposuisse, deinde gallum gallinaceum immisisse, qui recitatis quibusdam carminibus, ex quibus litteris grana decerpit, his iunctis inuicem nomen Theod. indicauit, & cum Theodosius, qui successor fuit, re vera indicabatur Theodoro tributum, & aptissimè nobis nota verba: *Tandem & contra Theodorum dicebatur sciuisse, quod ad salutem Principis pertinebat, neque indicasse: is contra fatebatur se rem per Euserium cognouisse, sed cum velle Valenti renunciare Euserium semel atque iterum prohibuisse, propterea quod affirmabat se non appetitu aliquo Regni occupandi, sed ratione quadam inenitabilis fati quæsiuisse, quod vltro ac spontè futurum sperabatur, atque eadem Euserius sanè confirmabat: & postea rectè subiungit, ibi: *facillimè enim ab huiusmodi votis ad scelera transire, itaque à Iudicibus consulto Imperator, qui hunc & alios omnes sub uno proloquio occidit iussit, gladio penitus est.* Itaque et si Theodorus ignorans facti, quia vaticinium cognouerat, nec indicauerat, et si alium rei auctorem designaret, & iste fateretur prohibuisse denunciare capitali supplicio affectus & vt probat Herodius *dicto cap. 12.* ibi: *Quis tacuerit pertinentia ad salutem Principis teneri crimine Maiestatis, & in hoc casu patientiam pro conscientia haberi.**

14 Sed tempore eodem & Imperatoris Valentini

qui erat Imperator Occidentis, & frater Valentis ex Diuo Hieronymo refert Baronius tom. 4. *Annal. anno Christi 372. num. 114.* in nono anno Imperij Firmium Presbyterum fuisse occisum, quia Octavianum Proconsulem, quem ab Imperatore absconderat, non denunciavit, & quamuis Baronius censeat mortem fuisse iniustam, quia non apparuit de aliqua prodicione Proconsulis, tamen omnium gentium opinione confirmatur, ut capitale sit non indicare Principi, quod ille uoluerit denunciari.

15 Nec plura Turcarum & aliorum exempla Barbarorum adducimus, quia eorum argumenta non sumenda, ubi feritas tyrannidis, vis, & metus gubernat, verum proprius ad nostra tempora & Prouincias accedendo, de Italia refert Guichardinus lib. 3. & 13. *Historiarum*, capitalem poenam esse non denunciare annihilationem, quam quis imminere, & factam cognouerit, & Thuanus tom. 1. *Histor. Gallie anno 1550. lib. 23. pag. 710.* tradit cum in Florentia detegeretur coniuratio, necessum fuisse ut ab eius poena excimeretur Linius Francus probaret nihil de praedicta coniuratione eum cognouisse, nec aliquoties ad eius peruenisse notitiam, ut posset declarare, & quando cum illo loquuti coniurati de ea consilium non indicauerunt, sed solum ab eo generaliter petierunt, ut si eius auxilio in aliquo egerent, opem ferret.

16 Addenda igitur sunt tria Galliae exempla, quae referunt tres Galli Historici, ut appareat, quod nimiam scrupulositatem Hispanorum circa suos Principes aliqui censent, ut tribuatur criminis id solum, quod agnitam coniurationem non manifestauerint, etsi illius non participes, nec complices: cautius apud Gallos obseruari, qui grauius punire solent eos, qui non indicauerunt coniurationem, quam solum intellexerunt, aut eius tantum cogitationem habuerunt, vel eam Principi negarunt, cuiusque rei subiungam exempla.

17 Et primum non denunciatae coniurationis colligitur ex Thuanus lib. 26. *Historia Gallie tom. 1. anno 1560. pag. 803.* referens casum leuiorem, quia non agebatur de seditione Prouinciarum & Regnorum, sed cum occurrerent pugnaturae classes Galliae, & Argeritana, cui Dragutus Praefectus erat, Hispanus, qui in Lepti Magna, id est, Tripoli fuerat captiuus cum Draguto pactus incendium classis Gallicae, & subiungit Thuanus haec verba: *Sub id tempus detecta duorum Hispanorum coniuratio, quorum vnus Tripoli captiuus fuerat, & puluerem tormentarium, atque ammoniam incendere, pretium pactus Draguti receperat, qui mox in furiam actus, & socius eius, quod consilium non reuulisset, nemo addictus fuit, ubi triremium supplicio, quod nostris legibus morti simile, l. 10. tit. 24. lib. 8. Recopil. punitus fuit, qui etsi in pacto incendiij classis non interuenit, tamen cum sciret, non denunciavit, & valde notandum, cum expressè dicatur vnum solum qui Tripoli fuerat captus, pactum & coniurationem fecisse, tamen inquit, detecta duorum Hispanorum coniuratio. quasi qui consilium improbum celauit, nec statim detegit, ut coniuratus haberi debeat.*

18 Aliud exemplum etiam mortis poena puniri non solum effectum prodicionis in Regem, sed tantum affectum, etiam nulli expressum, refert Petrus Gregorius Tolosanus lib. 26. *Reipublica, cap. 7. num. 9.* nota eius verba: *Memorable traditur huius rei exemplum cuiusdam nobilis Normandia, qui cum decreuisset necare Franciscum I Regem eius nominis Francorum, & poenitentia ductus, id ipsum fuisse in Sacramentali Exomologesi cuiusdam Minorita confessus, & Sacramento absolutus, tamen denunciatus per Minoritam Regi, &*

à Rege ad iudicium subeundum in Curiam remissus ultimo supplicio addictus fuit, censuit enim (quamuis male & iuste) qui in confessione periculum Regi imminere cognouit, tacere non debere, sed denunciare, & nouo exemplo mortis poena irogata illi, qui solum interitus contra Principem machinavit, etsi poenitens cogitationis: adeo enim cautè se gerunt Galli de salute Regum ex multis Tragædiis, quas in suis Principibus experti.

19 Posterius exemplum eius qui à Rege interrogatus de coniuratione, ut in nostro casu eam tripliciter negarit, defumitur ex Rodulfo Boterio, in *commentariis rerum Gallicarum, tom. 2. lib. 9.* circa Bironium Ducem & eius prodicionem refert eis verbis: *Rex accepto de illo rumores explicat, admonetque ut vera confiteatur, existimationis, dignitatis securitatem, vitæque incolumitatem pollicetur, vice versa si fateri rennuit, & perneget, vel propria manu reum percipiturum, nec ultra fore locum venia, Bironius minus demisse respondens se insontem non venisse ut crimen depelleret, sed ut de delatoribus sibi constaret, Postea Rex alia die iterum monuit Bironium, & ab eo interrogauit, sed ille negans, sibi mortem parauit. Nota verba Boterij: Rex in intimum Lararium se abdidit, in quo paulo post accito Bironio, omnibus semotis, clam obtestatur, ut omnem noxam aperiat, condonare illam nullique errata proditurum, obsecrationibus non mouetur, fallaci fiducia nihil à Fisco detectum. Sed adhuc tertiam instantiam cum Bironio exprimit, & eius pertinaciam, ibi ac denuo seorsum abductum Bironium de cognitione veri premonet, sed frustra surdo canit. Vnde vinculis detentus Bironius, & capitali poenâ affectus.*

Iuuat etiam, quod refert Polydorus Virgil. lib. 23. *20 Histor. Anglia. cap. 489.* referens coniurationem quam fecit Ludouicus Princeps Galliae, quem vocant Delphinum, contra patrem Regem Carolum VII. nam edicta publica per omnes vrbes Galliae, ut nemo audiret Ludouico, nota verba: *Quapropter primum litteris pro parte Caroli, quoquo versum ad ciuitates scriptis precipitur, ut nemo homo sic Ludouico dicto audiens. Ita enim censuit posse mederi, & crimen iudicauit, etiam à filio Regis de coniuratione audire, quantum magis censendum ab aliis cognoscere, tacere, tanto tempore non indicare, & à Rege vassallus interrogatus negare.*

21 Sed ne reus dicat quod in *l. au. facta, §. euenit, ff. de poenis* ibi: *Euenit ut eadem scelera in quibusdam Prouinciis grauius plestantur; Et hæc seditio præparata fuit à Rebellibus, & Hæreticis Hollandiae circa Prouincias fideles, & Catholicas Belgicas, ut eas sua perfidia inquinarent, & inquietarent, ideò de ipsis Flandriae Prouinciis exempla subiungenda.*

22 Et facit quod refert Valentinus Vander *de initiis tumultuum Belgicorum lib. 1. pag. 111.* edicto anni 1555. publicatum à Domino Rege Philippo II. circa modum procedendi in causis Inquisitionis fidei, ubi eodem modo ac si fautores Hæreticorum indicantur qui aliquid de illis scierint, & tacuerint nec denunciauerint: nota verba edicti: *Et si aliqui pertinaciter non recusantes poenam pecuniariam in sua recusatione persistant nolentes coram Inquisitoribus deponere, si laici fuerint ut fautores Hæreticorum punientur poena in edictis Caesaris contenta, Et crimen læsæ Maiestatis diuinæ, & humanæ eisdem regulis in hoc procedere in comprobatione legali, postea satis constabit.*

23 Vterius in terminis Belgicæ seditionis facit quod refert Famianus Stradae *de bello Belgico lib. 7. pag. 389.* nam in ea coniuratione de qua anno 1568. in qua reus fuit Comes Egmontius, & à Duce Albano, capitis poenâ punitus illud præcipue imputabatur scientiam habuisse

habuisse nec denunciauisset, & retinuisse in suo seruitio, quem cognouerat seditionis fœderatum, nota verba Stradae: *Fœderis non modo conscius fuisse, sed etiam ab Egmontio Casembrotium à secretis intimum, qui ei aperuerat se nomen fœderi dedisse domo non eieclum, imo ad omnia vti solebat ad libitum: Si enim scire coniurationem nec denunciare, & domo retinere familiarem fortè necessarium ad sua negotia, crimini capitali tributum, quantum magis tribuendum postquam coniurati suæ factionis notitiam dederunt huic vassallo nostri Regis tandem reticere, non denunciare cum magno publico discrimine, sed familiariter, & arctiori vinculo cum seditionis alloqui, & illorum amicitiam frequentare, & à suo Principe interrogatus negare.*

24 Huius rei documentum exhibuit Magnus ille ex nostris Principibus Dom Ioannes Austriacus Frater Regis Philippi II. cum ex fratre Nepos Carolus Princeps ei aperiret consilium proficiscendi ad Belgium propter matrimonium quod in Germania ei destinatum, & vellet fugere sine permissu Patris, timens licentiam illum non concessurum, statim Ioannes Regi denunciauit, ut refert Famianus Stradae lib. 7. *de bello Belgico pag. 378.* eis verbis *Praesertim veritas ne silendo fuga particeps videretur.* Et de eodem Ioanne Austriaco illum deleuisse æmulationes Aulae Regiae, quibus aliqui cum Rege fratre ipsi insidiabantur tradit idem Stradae lib. 9. pag. 616. eis verbis: *Offensionem Regis festinato obsequio non parum leniuit nec post multo plane deleuit cum noua Caroli Principis consilia ipse ante alios aperuit patri: Docens non solum in periculosisimo coniurationis casu, sed etiam in quocumque illud quod possit Principis voluntatem offendere esse declarandum.*

25 Debebat enim vassallus Regi seditionem denunciare quo primum poterat, & eius consilia intellexerat, & à coniuratis fugere, nec cum ipsis amicitiam copulare vel prosequi, iuxta quod ex historiis Scotiae refertur in *Theatro vite humanae volum. 18. lib. 2. pag. 3305.* nam cum aduersus Regem Dongallum plures nobiles ex seueritate coniurarent, & compellerent Alpinum filium Regis Achaj ut Regnum arriperet, pluribus tumultuariis congregatis Alpinus cum primis potuit ab illis fugit ad Regem Dongallum, ut notam seditionis deleret.

26 Et in tumultibus Barcinonensibus cum plures à Regis Ioannis I. Aragonum obedientia descuerunt, refert Marinus Siculus lib. 17. *Historia Hispania,* nobile Matronam nomine Carrelanam ab vrbe discessisse obtestantem degere nolle, ubi ciues à Regis fidelitate deficerent, & de alia tradit cum desponsaretur cum Equite, qui ex seditionis erat, cum sponfus illam interrogaret, quid de re sentiret, constans & fidelis respondit illam adorare vnum Deum in cælo, & obedire in terris Ioanni Regi, & cum sponfus in sua perfidia mortuus esset, noluit ei facere exequias, nec ponere pro illo vestes lugubres, etsi à consanguineis, qui id suadebant, luctus offerretur: sed similiter de alia nobili & diuite nominata Isabella Montana refert idem Marineus, cum eam cogere ciues Barcinonæ seditioni consentire, nocte aufugit, & inclusa in Castello Castri sui, ibi à ciuibus obfessa, auxilium ei Rex Ioannes misit, & liberauit, egregium Regis factum & Principum excellentium Aragonum, & sufficientem ex Hispania tria hæc exempla, quibus foemina in fragilitate sexus viros docuerunt fugere, quidquid Regibus obesse posset, & coniurationem non tacere, imò à coniuratis aufugere.

27 Sed factum Ferdinandi Daualos Marchionis Piscarij, & Ministri nostri Regis, etiam ex sanguine Hispano valde iuuat, de quo Prudentius Sandouallus in

Chronica Caroli V. lib. 13. §. 23. nam cum post confictum Ticini Rege Fracisco Galliae capto plures gloriam, potentiam & famam Cæsaris æmularentur, & inter omnes Principes Italiae contra eum facta cõfederatio, quibus colligati Rex Angliae, Veneti, & Pontifex praetextu libertatis Italiae cõsuerunt, si Marchionem, Ducem fortissimum & magni nominis ab eo separarent, facile tractatum consequi posse, illum Piscario proponere commiserunt Hieronymo Maroni viro sapienti, sagaci & diligenti, qui causam egit, & promisit Marchioni Regnum Neapolitanum, ut Rex esset, supremam Praefecturam militarem Italiae & Ecclesiae, & cum Ferdinandus dissimularet, quasi annuens, ut melius colligatorum animos percelleret, statim misso Nuncio ad Imperatorem colligationem denunciauit, & ab eo responsum accepit, cum eis conueneret, ut melius improba consilia colligatorum percelleret, & ille dissimulans omnia cognouit, & denunciatus colligatorum consilia, potuit eis annuere, ut Regis sui incolumitatem conseruaret, non verò quemadmodum in nostro casu occultans conspirationem, & negans à Rege interrogatus.

28 Sufficiant hæc exempla, ne ex allegatione in volumine integrum pluribus, quae possent cumulari, transeamus, & conducunt verba Epistolae 2. Calixti Pontificis, ubi exacerbans enormitatem criminis conspirationis, dum scriberet Episcopis Galliae, contra quos subditi solebant conspirare, tradit ibi: *Idcirco huiusmodi criminis reos non solum Ecclesiastica, sed etiam saeculi damnant leges, & non solum conspirantes, sed etiam consentientes eis, & iterum ibi: & non solum facientes, sed & eis consentientes, & comprobatur Petrus Crespetius in summa Catholica fidei, verbo conspiratio, & in Concilio VI. Toletano, Canone 17.* traditur idem esse contra Principem conspirare, aut acquiescere conspiranti, nota, ibi: *aut ipse in alium acquiescat, quod in hoc casu fecit hic reus, qui per plures menses acquieuit conspiratis, cum sciens eorum delictum, etiam imminente periculo status publici noluit denunciare, sed cum illis amicitiam prosequi.*

29 Iuuat etiam edictum Regis Recisvinti relatum in Concilio Toletano, VIII. Canone, 12. ubi cõstituens poenas contra eius violatores tradit eis, verbis: *Nam si quis huiusmodi legis seriem ex officio Palatino maleuolè detrahendo, lacerare voluerit, aut euacuandam quandoque vel silenter mussitans, vel aperte resultans proloqui detectus extiterit, quasi idem sit silenter mussitare vel aperte & maleuolè legem lacerare.*

30 Quibus autoritatis addenda Platonis qui in *terminis de legibus dialogo 9.* tradit duo genera esse hostium Reipublicae, alij qui aperte illam armis debellare intendunt, alij verò qui coniurationem aduersus Reipublicam, etsi non participes non detegunt: nota singularia & nobis aptissima verba ibi: *Secundus ille hostis est, qui quamuis particeps huius sceleris non sit, tamen cum amplissimis fungatur in ea Magistratibus eas coniurationes non animaduertit, & si animaduertit, timiditate quadam Patrie non succurrit: quare vnusquisque vir, qui modo alicuius pretij ciuis forte studet, hæc iudicibus referat, etiamque in iudicium trahat, qui Patrie insidiatus vi ad iniquam gubernationem vertere illam conatur.* Igitur censet hostem Reipublicae, qui in eam coniurationem non animaduertit, & totis viribus depellere conatur, & ut valde conueniat sententia Platonis, dum loquitur de illis, qui amplissimis funguntur Magistratibus, notandum est hunc vassallum, qui Regi coniurationem, quam rescierat, negauit esse eius Consiliarium status, & belli, & Prouinciae Praefectum, vnde maior illius obligatio, ut statim dicemus.

31 Confirmatur prædictum, & quantum debeant subditi Superiorum damna auertere, vitare, & ipsis denunciare ex eo, quod tradit Ioannes Trullus in tractatu de Ordine Canonorum Regularium lib. 2. cap. 27. & in specie conspirationis, eis verbis: *Item Capitulum Prouinciale Papiense apud Sanctum Petrum in caelo aureo celebratum anno 1340. mense Augusto, sic decreuit de Canonicis conspirationibus: statuerunt etiam, & ordinauerunt, quod nullus subditus conspirationem aliquam faciat contra suum Prælatum, quod si fecerit, vel eam non reuelauerit infra triiduum dicto suo Prælato, quo triiduo elapso sit excommunicationis vinculo innodatus, id ipsum decreuit Benedictus XII. in constitutionibus Monachorum Nigrorum cap. 38. & quod ad vnius Religionis conseruationem decretum, multò magis ad salutem Principis, & Regnorum admittendum.*

32 Cùm ergo Consiliarius Regis nostri & Præfectus Prouinciæ esset hic vassallus, multò magis debebat Principi denunciare conspirationem suæ Prouinciæ iuxta illud Cassiodori lib. 6. variar. Epist. 21. de formula Reſtoris Prouinciæ ibi: *Constat esse fidei tue commissum Principi renunciare, quod in Prouinciis probatur emergere: nam vt tradit Cicero in Pisonem: Neque vero multum interest præsertim in Consule, vtrum ipse perniciosus legibus improbis conditionibus Rempublicam vexet, an alios vexare patiatur?* Et idem Cicero in Bruto non alienam culpam, sed potiùs propriam censet eius, qui potest delictum prohibere, & non facit, eis verbis: *Aliena igitur culpa me reum facit: non prorsus aliena, si prohibere potuit, ne existeret, vt proprium delictum sit, non alterius prohibere, quod possit, & loquens de Regibus, quibus adaptari oportet, quòd Magistratus & Supremi Consiliarij, & Ministri facere debent, tradit Saluianus lib. 6. de Regibus: ibi, Potestas magna, qua prohibere scelus maximum potest, quasi probat debere fieri, si sciens patitur perpetrari, & idem Saluianus inquit: *In cuius manu est, vt prohibeat, iubet agi, si non prohibet admitti, & Diui Augustini sententia, qui desinit obuiare, cum potest, consentit, & Thucididis lib. 1. magis ille facit, qui potest prohibere, & alia plura ad idem refert Hugo Grotius de iure belli, lib. 2. cap. 21. vnde hic vassallus, qui denunciando conspirationem, potuit eam impedire, & Consiliarius, & Gubernator potuit prohibere, & non fecit, imò tacuit, & Principi negauit, non potest aliquatenus excusari.**

33 Et ex iuris comprobatione suffragatur traditio, vt qui scierit vbi fur occultatur, & non denunciauerit eius fautor censetur in l. idem 4. §. si tibi indicium, ff. de cond. et ob. turpem caus. & idem indicium erat enim præmium quod dabatur ei qui indicabat furẽ vel seruum fugitiuum dictum ab indicando, de quo egerunt Paulus lib. 2. sentent. tit. 32. l. solent, ff. de præscrip. verb. ex Apuleio, Luciano, & alijs Brisson. & Kalinus verb. indicium: igitur si alicui daretur ne furẽ vel fugitiuum proderet, quasi ex turpi causa acceptum, cùm debeat indicare datur conditio, vt præmio illius qui denunciauerit indicio dato, & pœna conditionis contra eum, qui non fecerit status Reipublicæ sustineatur, non solum metu pœnarum, sed exhortatione præmiorum, l. 1. ff. de iustit. & iure, & Plato in sua Republica inducit grauius puniendum illum, qui cùm furtum sciret ab aliquo factum non denunciat, quam ipsum furem, nam hunc potuit necessitas ad furandum impellere, alius verò qui protegit nec declarat, nisi ex magna malitia, & dolo non faceret: ita non minori pœna dignus quam conspirator, qui etsi non particeps conspirationis eam cùm sciret, tacet, protegit, & negat, quia conspirati ad improbum facinus potuerunt

impelli ambitione, vt indicta iniuriarum, aut alijs causis quæ cum non considerentur in eo qui conspirationis non sit reus maxima pollet malitia cum publico periculo illam tacere, & Regi negare.

Facit regula, l. qui non facit 163. ff. de regul. iur. ibi: 34 *Qui non facit quod facere debet videtur aduersus ea quia non facit: Quasi in hoc casu solum omittere facere censetur factum, & hoc procedere in causis pœnalicibus cum Alexandro probauit Decius in eo iextu & in terminis criminis læsæ Maiestatis plures tenuerunt negligentiam æquiparari dolo, Martinus Laudensis de crimine læsæ Maiestatis. quest. 38. & in casu proditiōnis Tiberius Decianus tract. crim. lib. 7. cap. 29. num. 8. quem refert Gigas de crimine læsæ Maiestatis. tit. de proditor. quest. 1. num. 13. addendi Alexander per textum ibi, in l. 1. ff. de officio Præfecti Vigil. & in l. Diuus, ff. de officio Præsidis, Laudensis vbi proxime, quest. 33. & hæc dicitur dissimulatio deſestabilis, quando taceat delictum quod denunciatum posset vitari, vt ex cap. officij 24. quest. 1. probauit Guimier. 1. tom. Pragm. Sanctionum Gallie in Prouincio, §. qua omnia verb. dissimulare.*

Et vltra plura in terminis quæ postea expendenda, 35 vt vassallus, in hoc casu videretur celare conspirationem eam non denunciando & admonitus negando, noto textum in l. 1. §. venditor, ff. de actio. empri, vbi agens I. C. de obligatione venditoris admonendi vitium quod scierit rei venditæ tradit: *Sed scire venditorẽ & celare sic accipimus non solum qui admonuit sed etsi negauit, de quorum verborum contextura dubitant, cùm Salmantica essem, classici eius scholæ Doctores: nam cùm negationis culpa, quasi in cõmittendo consistat, grauior sit, quàm ea, quæ non admonendi, respicit solum omissionem, l. fin. §. Diui quoque, ff. de public. & vectig. & ex Baldo, Castrensi, Iafone, Alexandro, Aretino, Corneo, Ancharano, Decio, & alijs pluribus probauit Tiraquellus de pœnis temperand. causa 44. num. 24. cum sequent. videbatur super dicta verba diuerſè legenda, id est, non solum qui negauit, sed etsi non admonuit, vt non tantum negans vitium sit obligatus, sed qui potuit admonere, & non admoneat, & quia nimis durum totam conuertere periodum communi sententia receptam, mederi posse lectioni huius text. vt ibi, sed & si negauit, legatur, sed etsi non negauit, ita enim rectè sensus procedit, videlicet, vt celare vitium videatur, non solum, qui non admonuit, & denunciauit, cùm potuit, sed etiã si positiuè de vitio interrogatus, non negauit, sed insidiosè respondēs, quamuis non negauit, non tamen apertè declarauit: nam inter non admonere, & negare consideratur medium, quod est insidiosè, & cautè respondere, vt licet dicat non negasse, veritas adhuc occultetur.*

Quod rectè confirmatur l. ea que 43. §. fin. ff. de contrah. empt. eis verbis: *Dolum malum à se abesse prestare venditor debet, qui non tantum in eo est, qui fallendi causa obscure loquitur, sed etiam, qui insidiosè occultè dissimulat.* Et idem probatur l. qui libertatis, §. sed & si quis, ff. de euict. & condecuit verbal. l. 1. §. scientiam, ff. de tributor. actio. vbi sufficit aliquid scire, & non protestari contra illud, vt quis consentire videatur, nota ibi: *Scientiam hic eam accipimus, qua habet & voluntatem, sed vt ego puto non voluntatem, sed patientiam, non enim velle debet Dominus sed non nolle, si igitur scit, & non protestatur, & contradicit, tenebitur, & condecuit l. de atate 11. §. nihil interest, ff. de interrog. actio. eis verbis: *Nihil interest, neget quis, an taceat interrogatus, an obscure respondeat, vt incertum dimittat interrogatorem, quæ omnia procedunt contra hunc vassallum, qui non admonuit conspirationem, & interrogatus negauit, & vltra quam eius habebat scientiam**

scientiam, nunquam contra conspiratos protestatus ita, vt quamuis ipse apertè non faueret conspirationi & eam apertè vellet, sufficeret ad culpam, non nolle, & semper respondere, vt incertum de veritate Principem relinqueret.

37 Sed ne per argumenta procedamus iuribus expressis scientiam vassalli eius, quòd scierit contra dominum, nocere, si non denunciauit, apertè comprobatur tit. qua fuit prima causa feudum amittendi, §. Præterea vassallus, vbi loquitur in vassallo feudali, in quo non consideratur ita obligatio, vt in Rege, & tamen si non detegit periculum, quando scierit, videtur committere feloniam, & fendo priuandus, nota verba ibi: *Præterea si vassallus rescierit aliquem contra dominum suum assatum, vel mortem, vel captiōnem, aut patrimonij grandem iacturam facere molientem, debet dominum super hoc, quam primùm potest certiorare, vt proinde Dominus sciens, prudensque periculum valeat declinare: quod si non fecerit, doloque, vel negligentia sua, vel fraude celauerit, beneficio se cariturum agnoscat, quod rectè congruit huic rei, adiuncta ratione, ex quâ vassallus tenetur conspirationem contra dominum denunciare, vt periculum possit declinari, & eius Textus sententiam probarunt Petrus de Bellapertica, tit. qualiter negligentia feudum amittat, num. 4. in tom. 10. 2. part. tract. Doctor in nouissimis, Martinus de Sema tit. quibus modis feud. amit. num. 182. ex Curtio Iuniori Iulius Clarus lib. 4. sentent. §. feudum, q. 57. & additio Baiardi adducit consil. 27. Anguisolæ, numer. 6. & idem tenuit Thuscus Prælit. lit. R. conclus. 310. num. 5.*

38 Iuuat hanc obligationem denunciandi: nam crimen læsæ Maiestatis humanæ æquiparatur crimini læsæ Maiestatis diuinæ, cap. vrgentis de Hæreticis, auth. Gazaros, Cod. de Hæreticis, & eisdem regulis hæc crimina æquiparantur, & indicanda, vt in eis iuribus notarunt Doctores ex Hostiensis, Carrerio, Afflicto, Rolando, & Tiberio Deciano, Farinacius de hæres. q. 197. num. 6. addendus Iulius Clarus in præf. §. fin. q. 49. num. 3. in crimine verò hæresis sine dubio est, quem teneri Hæreticum denunciare, Farinac. de hæres. quest. 197. §. 2. num. 40. Suarez tract. de fide, disputat. 20. sect. 4. num. 21. Azorius 2. part. lib. 2. cap. 2. quest. 15. Sanctærellus tract. de hæresi, cap. 9. num. 15. Comitulus in respons. Moral. lib. 4. quest. 8. num. 3. Bonacina tract. var. disput. 6. punct. 2. num. 3. & de censur. disput. 2. quest. 6. punct. 5. num. 1. Portolles in dub. regul. tom. 1. verbo correctio fratrum, num. 11. Ludouicus Lopez in instruct. p. 1. c. 54. Pegna in director. inq. 3. p. num. 111. comment. 160.

36 Comprobat l. Metrodorum, ff. de pœnis, vbi I. C. Paulus deportationem puniendum tradit qui inimicum Reipublicæ non denunciauerit, nota verba: *Quod occultari eum non ignorans diu dissimulauerit, & cùm sit læsæ Maiestatis crimen falsæ monetæ, l. si quis, C. de falsa moneta, l. 1. tit. 2. part. 7. cum Baldo, Saliceto, & alijs probauit Gigas de crim. læsæ Maiestatis. lib. 1. tit. qualiter, & à quibus quest. 62. non solum scienti delictum obligatio iniungitur denunciandi, sed etiam inquirendi delinquentes, l. 1. Cod. de falsa moneta. eis verbis: *Cuncti cognoscant necessitatem sibi incumbere huiusmodi homines inquirendi, vt inuestigati tradantur Iudici:* Et solum excusatur dominus domus vbi fabricatur falsa moneta, si cùm primùm id scierit manifestauerit, ibi: *Nisi dominus ante ignorans vt primùm repererit scelus prodiderit perpetratum.* Et quod valdè notandum, quia non solum punitur qui delictum cognouerit, & non manifestauerit, sed etiam qui etsi ignorauerit tamen debet inquirere quæ in domo geruntur, eis verbis: *Tuores autem eorum si in proximo fuerint,**

quoniam ignorare eos quid in rebus pupilli geritur non oportet, hæc pœna expectant: Et multò magis id procedit in conspiratione quòd grauius crimen est quàm falsæ monetæ, & magis cauendum à Principe insidias arcere, & licet signum eius in moneta falsa facere offendant Regalia, non tamen destruit omnino & in totum euacuat vt conspiratio,

Suffragatur vterius Authens. vt liceat matri & 40 auia, cap. 8. §. quia vero plurimus, collat. 8. vbi potest vxor repudiari si non denunciauerit conspirationem, quasi cum ea confortium esse non possit; nota verba: *Si contra Imperium cogitantibus aliquibus, conscia est mulier, aut etiam viro suo non indicat, si autem vir hoc à muliere denuntiatum tacuerit, liceat mulieri hoc per quamcunque personam declarare Imperio vt vir nullam ex hac causa repudij inueniat occasionem.* Et valdè notandum, vt quamuis mulier viro suo indicauerit, si vir tacuerit, adhuc ipsa debet declarare Imperio ne repudietur à viro qui tacuit, & idem reus existimari debet, non mulier quæ viro denunciauit, adeo cautum voluerunt Imperatores vt denunciaueretur conspiratio.

Sed si contra virum aliquid inimici moliantur, sub 41 pœna repudij mulier sciens tenetur denunciare d. Auth. verb. si quomodolibet, ibi: *si non indicauerit:* Et quando vltra indicationem aliquid amplius fieri potest vt damno occurratur non sufficit denunciare, l. 1. §. non tamen, ff. ad S. C. Sillanian. & in §. quod si quis, traditur ibi: *Quia auxilium domino non tulerunt, quoties potuerunt aduersus vim open ferre, & non tulerunt:* Et expendendus Textus in l. 1. Cod. de his quibus vt indignis, eis verbis: *Nos igitur omnem eis occasionem ad declinanda supplicia super negligentia salutis domini sui computantes sancimus omnes seruos ex quocunque loco, sine in domo, sine in via, sine in agro possint clamorem exaudire, vel insidias sentire, & non auxilium tulerunt, supplicio Senatus Consulti subiaceret: Oportet enim eos ubicunque senserint dominum periclitantem ad probandas insidias concurrere.* Et maiori nexu adstringimur ad Regum incolumitatem quam serui ad defendendum dominos suos.

Ex dict. auth. §. qui vero, ibi: *conscia est mulier,* notandum pœnam quæ imponitur contra conscios criminis comprehendere illos, qui solum scierunt, & non denunciauerunt etsi criminis non participes & probatur, ex l. unica, §. pœnis, verb. ceteros autem, C. de rapto virg. & l. virum, 6. ff. ad leg. Pompeiam de parricid. eis verbis: *Metianus etiam conscios eadem pœna adficiendos non solum parricidus, proinde conscij extraneis eadem pœna adficiendi sunt:* Et idem traditur, §. alia deinde inst. de public. iudic. & verbum, conscios, gloss. ibi, & Gothifredus interpretantur non participes criminis qui se illi immiscuerunt, sed qui sciunt, & non indicant vt colligitur, l. 2. ff. ad l. Pompeiam de Parricid. vbi punitur eis verbis: *Frater autem eius qui cognouerit tantum nec patri indicauerit.*

Et conscios subitici pœnæ ordinariæ ex Alberico, & 45 Ioanne Fabro, tenuit Anton. Gomez tom. 3. var. c. 3. num. 3. & ad explicationem dict. l. virum, vt accipienda sit non solum de conscio delicti particeps, sed de illo qui tantum cognouit nec indicauit ex dict. l. 2. & §. alia, vbi separatim agitur de conscio particeps, & qui solum delictum, cognouit ex Bartolo Baldo, & Decio probauit Tiber. Decian. tom. 2. crimin. lib. 9. cap. 11. id tribuens enormitatis delicti: idem tenuit Plaza de delictis, cap. 22. num. 16. quem refert doctè, & eleganter D. Solorzanus de crimin. parricid. libro 2. cap. 19.

Cui addendum vt idem quod in parricidio in 44 spiratione contra Principem admittamus, quia cùm Pater Patriæ Princeps censetur coniuratio in eum,

vt Parricidium habetur velut quando aliquis contra Patriam conspirauit, l. 1. ff. ad leg. Iul. Maiest. l. quisquis C. eodem, Suetonius in vita Iulij, cap. 38. Valerius Maximus, Seneca, Lampridius, Brissonius, Salustius, Anton. Concius, Montalius, Carerius Plaza, Tiberius, Decianus, quos refert D. Solorzanus d. lib. 2. c. 6. ex Cieerone, & aliis idem Solorzanus lib. 1. c. 3. & cum Stobæo, & Marco Varrone d. lib. 2. cap. 4.

45 Sed & qui cum Barbaris factione inierit, quod proprie ad Holandos referendum, qui falsa politica ratione status, à Religione, & obedientia sui Principis rebelles nesciuerunt) illi conscij puniendi pœnâ criminis læsæ Maiestatis probatur l. quisquis, §. id quod, Cod. ad leg. Iul. Maiest. ibi: *Quisquis cum militibus vel priuatis, vel Barbaris scelestam inierit factionem, & in textu ibi, conscjis, intelligendum de illis, qui tantum cognouerunt dilectum, et si participes eius non sint, idque ultra quæ supra retulimus, in terminis Scipio Gentilis in tract. de coniuratione in comment. ad dict. l. quisquis in verbo conscjus adducens illud Catonis ibi: conscjus ipse sibi, & respondet Quinto Curtio lib. 8. eis verbis: conscjorum nomina exponit, id est, coniuratorum, distinguens, vt qui & conscjus fuerit, & simul particeps delicti, vt principalis reus puniatur: qui verò delicto non se immiscuerit, quamuis eius habuerit scientiam solum, quasi non denunciatus puniatur, & confirmat exemplo Philotæ, de quo meminimus supra num. 8. vt quamuis coniurationis in Alexandrum reus non erat, quia ei denunciatum crimen & triduo tacuit, punitus fuit, & circa crimen læsæ Maiestatis nota verba Gentilis, vbi proximè: *Dixi semper in hoc crimine puniri conscjos, quamuis immunes sceleris.**

46 Et ultra adducta à Scipione Gentili, & quæ notauimus huius verbi conscjos, significationem confirmat aperte l. famil. §. ff. si famil. furt. fecit. dica. vbi traditur, si familia seruorum furtum fecisset contra dominum, qui furtum cognouit, agi posse, & explicatur eis verbis: *nec seruorum conscjo parcendum est, & facit: item si cum exceptione 14. §. aliquando, ff. quod metus causa, ibi, me non conscjo, quasi solum ad scientiam referatur, & insinuat l. sed & si, lege 25. §. de petit. hered. ibi: postea verò conscjo ad se nihil hereditatis pertinere, & iura, quæ in contrarium possent expendi per argumentum ab speciali id ostendunt, l. ait Prætor, §. quod ait Prætor, ff. qua in fraudem credit. l. 1. §. in causa, ff. de quest. vbi, vt verbum conscjus ultra scientiam accipiarur pro particeps, fuit necessarium exprimere, ibi, te conscjo & fraudem participante, vnde responderi potest Conano, & Brateio, quem refert, & sequitur Kalinus verbo conscjus, contendens, accipiendus, qui non solum scientiam habuerit, sed etiam delicti participationem quia ex iure, Historiis, & Latinitatis Auctoribus constat conscjum referendum ad solum scientiam rei, vt probatur ultra iura expensa cap. præterea 27. de testibus, eis verbis: *Qui se carnalis culpa conscjos esse fatentur, sed de visu nihil affirmant, vbi ex solâ scientiâ auditus conscjus dicitur, & denotat Polydorus Virgilius lib. 22. Histor. Angliæ, pag. 442. dum referens, quando Red Henricus V. capitis pœnâ puniendos decreuit coniuratos, nota Regis verba: Cuius si quis in nostro exercitu sit conscjus, vt vestro supplicio à facinore perficiendo deterreatur, & ibi conscjus necessariò accipiendus de eo, qui tantum cognouit coniurationem, non particeps, aliàs non perfecisse, quia particeps iam perfecit, & ita verbum conscjus, vt referatur ad solum scientiam accipit Martialis lib. 1. Epigram. 27. ibi**

Nec tibi sit mirum modici, quod conscja vatis.
Et lib. 11. Epigram. 62.

Et voce certa conscjæ dicebat.

Et lib. 14. Epigram. 39.

Dulcis conscja lectuli lucerna.

Quasi lux videret, & sciret, quod in lecto sit, & in eodem sensu accepit Virgilius libro 4. *Æneid, vers. 167.*

— & conscjus ether.

Connubij.

Et lib. 11. vers. 812. ibi.

Conscjus audacis facti.

Et in terminis coniurationis Belgicæ supra num. 23. retulimus Fabianum Strada lib. 7. pag. 389. ibi: *foederis non modo conscjos fuisse, vbi aperte pro solum scientibus coniurationem accipitur.*

Inuat hunc sensum, & nostræ sententiæ suffragatur 47. l. si quis forte 6. ff. de pœnis, vbi cum Vlpianus I. C. proponat esse aliquos, qui ne supplicio afficiantur post condemnationem dicunt se habere, quod Principi referant salutis ipsius causa, & querit an supplicium suspendi oporteat, & referat plerisque Præfides esse tam timidos, vt post sententiam executionem suspendant, ex sua opinione tradit: *Prorsus eos non debuisse postquam semel damnati sint audiri, quidquid allegent: quis enim dubitat eludenda pœna causa ad hæc eos decurrere? magisque esse puniendos, quod pro salute Principis habere se dicere iactant? nec enim debebant tam magnam rem tandiu reticere, quod rectè confirmat solum taciturnitatem in rebus, quæ ad Principis salutem pertinent esse puniendam, quanto magis in nostro casu negationem?*

48 Hispano autem iure eadem sententia confirmatur l. 6. tit. 13. part. 2. vbi agens de pertinentibus ad Principis salutem, eis verbis: *Otro si qualquiera que lo supiese por qualquier manera, e non lo descubriese pnesto, que non viniese acabamiento de fecho es traidor e deue morir por ello e perder quanto quier que ouiere, quo nihil congruentius, nam quocumque modo scierit, debet denunciare, & pœna ordinaria iniungitur tacenti, & nota prodicionis, vbi Gregorius Lopez glossa 8. comprobat ex Aretino, Felino, & Rocho, & idem probat l. 9. dict. tit. 13. eadem part. 2. eis verbis: *Cá aquellos que entendiesen el mal, o el daño de su señor, e non lo descubriessen furian traicion conocida porque deben haueer tal pena en los cuerpos, e en los aueres segun fuese aquel mal que pudieran estoruar non quisieron, qui enim tacet, & negat conspirationem, quam scit, & non deuiat eam, vel illi occurrit, consentire videtur, addenda est l. 23. tit. 18. part. 2. in finalibus verbis: *E non tan solamente es traidor por perderse el castillo teniendo el asy como sobre dicho es, mas aun lo seria perdiendolo otro que despues lo tubiese por aquella raçon, que el encubriera falsamente.***

Idem dispositum l. 21. tit. 4. lib. 4. fori, vnde sum- 49 ptum est iuramentum quod Hispani in receptione Principum suorum & dicimus fura præstare consueuerunt, & quod factum Regi Henrici III. in Curijs Matriti refert noua eius Historia, cap. 7. pag. 21. quo exprimitur iurare, arcere omnia, quæ eius respiciant damnum, & nec publicè, vel occultè contra faciendum, & in iuramento nostri Principis quem Deus incolumem nobis seruet, & refert meus consanguineus, & amicus D. Antonius Hurtado de Mendoza in eius relatione, pag. 24. hæc Regna iurarunt ei obedire, seruitium curare, nec aliquid contra permittere directè, nec indirectè, si aliter facerent proditores censentur.

50 Similiter eundem sensum confirmat l. 38. tit. 6. lib. 3. Recopilat. vbi agens de illis, qui ab his Regnis extraxerint equos, aut monetam auream, vel argenteam, quod pro specie præsumptæ prodicionis habe-

tur,

tur. Auilesius cap. 52. Prætorum, verbo incurra, pluribus probauit Tiber. Decianus 2. tom. crim. lib. 7. cap. 29. num. 7. adduatur in dict. l. 38. hæc verba: *Y qualquiera, que lo supiere que no lo descubriese à la Justicia, que incurra por el mismo hecho en las penas que caen las personas, que sacan moneda, o cauallos fuera del Reino, sin nuestra licencia contra el tenor y forma de las dichas leyes.*

51 Melior Textus de iure Hispano l. 16. tit. 26. lib. 8. Recop. vbi pœnas proponens contra Naturales Regni Granatensis, qui Piratas, Turcas, vel Mauros in eius portibus receperint, vel occultauerint, vt reos læsæ Maiestatis censet illos, qui statim non denunciauerint: eis verbis: *Y queremos, y mandamos que sean auidos pro encubridores, acogedores, y fauorcedores los que entendieren, y supieren y en qualquiera manera vniere a su noticia que los dichos Turcos, y Moros estan en los puertos y tierras del dicho Reino, o aya algun trato, inteligencia, o concierto para venir à el, y no lo descubriessen luego que a su noticia veniere, y lo venlaren al nuestro Capitan general, y a los otros Capitanes generales, o a los nuestros Corregidores, y justicias para que lo puedan proueer, y remediar.*

52 Debat enim hic vassallus, qui à Principe de coniuratione interrogatus, & eam negauit, vt fidelitatis specimen exhiberet, cuius forma statuitur in titulo de forma fidelitatis in visibus feudorum, cap. de forma 22. quest. 5. quidquid contra dominum immineret, præcauere & denunciare, iuxta verba eorum iurium, ibi: *Consilium & auxilium præstet, si beneficio vult dignus videri, & de fidelitate esse saluus.*

53 Quibus rationibus & iuribus accedunt auctoritates plurium Doctorum, quorum ferè omnes tenuerunt in crimine læsæ Maiestatis ed solum quòd aliquis sciat crimen & non denunciaret, eius reus censendus; & fuit opinio Bartoli in dict. l. vtrum, & in l. lege Cornelia, ff. ad l. Cornel. de falsis, quem sequitur vniuersa Doctorum schola, vt refert Plaza de delictis, cap. 22. num. 17. & communem opinionem tradit Menchaca lib. 1. controuerf. illustr. cap. 16. num. 1. vbi pro Bartoli sententia refert Decium, Cagnolum, Aquensem, Florianum & Felinum, & quamuis limitet vt qui tenetur denunciare, non sit obligatus ad proponendam accusationem iudicalem, tamen si proposuerit, & probare non possit per duellum res poterat antea expediri, & refert numero 2. notabilem causam ex nostris historiis, vbi nobilis alium quasi contra Regem machinaret, accusauit, per duellum res expedita & ambo armati, equitantes tribus diebus, incredibili ferocitate pugnarunt, multis vulneribus vtrinque acceptis, tandem per Regem fuisse à lite & accusatione absolutos magno omnium tam nobilium quàm plebeiorum applausu.

54 Sed adhuc ipse Menchaca ibi num. 3. & 4. quamuis excuset accusationem iudicalem, non verò excusat vt Iudici extraiudicialiter denuntietur, vt damno occurri possit ad quod teneri probat omni iure Canonico & Ciuili, & conscientie foro.

55 Circa eandem rem de praxi Italiae testatur Augustinus in additionibus ad Angelum, de maleficiis, & ipsum condemnasse pœnâ capitis dominum vassallorum, cui caput abscissum, quia Principi non reuelauit coniurationem, & similem praxim Mediolani tradit Bosius in praxi, tit. de crimine læsæ Maiestatis, n. 48. ad fin. vbi refert vidisse Mediolani tempore Gallorum quemdam Bartholomæum Ferrarum Mediolanensem, à quatuor equis dilaceratum, eo solum quia non detexit conspirationem, & Gigas de crimin. læsæ Maiest. lib. 3. rub. fin. quest. 2. num. 10. refert Baldum deplorare memoriam Ioannis Barthadori, cui ex hoc solum caput abscissum fuit, & eandem opinionem tenuerunt Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Marsilius, Carerius, Craueta & Capicius, quos refert Iulius Clarus in praxi crimin. lib. 5. §. fin. quest. 27. num. 2. & Bertachinus in repertorio, verbo sciens, num. 14. tradit, cum in fano Prætor esset, decapitari fecit tres reos ex sola scientia tractatus seditiosi, quem non detexerant, & idem factum cum ciue Mondulphi quia non indicauit conspirationem contra Pontificem & Cagnolus in l. culpa non caret, ff. de regul. iur. ad fin. tradit suo tempore plures viros illustres, quorum nomina occultat petiisse, quia conspirationem non detexerunt, & tempore Pontificis Leonis dicitur, multos dominos vassallorum fuisse pœnâ capitis punitos, quia non denunciauerunt coniurationem, cuius notitiam habebant, vt refert Alciatus lib. 8. Parergon. cap. 9. qui testatur ita illum vidisse praticari Mediolani, & aliis populis, & nota eius verba: *Quod talis tempore omnibus nouitate facinoris territis etiam innocis corripiantur, nemine pro eis patrocinari audente. & ex antiquis Ioanne & Petro Saliceto, Abbate, Curtio Iuniori, Felino, Laudensi & Lucano, & Dècio, qui quamuis non probat Bartoli sententiam, tamen in praxi obseruari tradit, notauit Olafcus decis. Pedemont. 80. num. 1.*

56 Vterius idem probarunt Beroius, Afflictis, Neuzanus, Socinus Iunior, Brunus, Mantica, Natta, Angelus, Clauasius, Syluester, & plures quos refert Menoch. lib. 2. de arbitrar. cent. 4. casu 355. num. 9. & 10. ex Castrensi, Iafone, Hostiensis, Ioanne Andrea & Romano, Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 2. num. 8. & pro eadem sententia Farinac. in praxi, quest. 31. n. 69. refert Decianum, Socinum Iuniorum, Thegum, Antonium Gabrielem, & alios plures, & in falsitate monetæ, cuius crimen Maiestatis læsæ existimatur, vt puniri debeat qui non denunciauit falsos Monetarios, cum Bartolo, Afflictis & Alciato idem Farinacius 4. p. praxi, q. 115. num. 49.

57 Et generaliter qui non detegunt latrones & delinquentes, debeant puniri, cum Azore, Iacobo Butricario, Odofredo, Hippolyto, Riminaldo, Petro Gregorio, & aliis, idem Farinac. quest. 133. num. 80. & Gigas de crimin. læsæ Maiest. q. 25. n. 3. cum Alexandro & Castrensi tenet, qui scierit aliquid contra patriam & non detexerit, ed solum vt particeps criminis puniendus, & multò magis si machinatio fieret contra Principem, qui Pater patriæ existimatur, & tunc pœnâ capitali esse puniendum qui non denunciauerit, tenuit Thufcus practica lit. R. conclus. 310. n. 2.

58 Sed quamuis Pereira de manu Regia, cap. 10. vellet limitare, quando conspiratio quæ denuncianda possit probari, tamen num. 43. ex Diuo Thoma, Nauarro & Menchaca tenet in casu læsæ Maiestatis, cum periculum instare potest, debeat denunciare, & sine dubio admittit, vt quando conspirationis tractatus non est consummatus, & detegendo illum potest vitari, vt in hoc casu fieri debeat, & refert Iafone, Mainerium, & alios idem probauit Flores de Mena lib. 1. variar. quest. 18. num. 25. & 32. ex Innocentio, Archidiacono, Syluestro, Angelo, Soto, & aliis generaliter ad vitandum damnum publicum & priuatum, probauit Pater Thomas Sancius consil. moral. lib. 6. cap. 2. dubio 9. num. 4. & crimine Maiestatis idem tenuit Scipio Gentilis de coniuratione, ad l. quisquis, verbo conscjis, Cod. ad l. Iuliam Maiest. nam eam distinctionem non possit probari crimen denunciatum, vel non ira accipit, vt quando potest probari, non detegere faciat tacentem participem criminis, vt aliis puniatur pro quò plures retulit Rolandus à Valle volum. 2. conf. 88. num. 1. vsque ad num. 10. & quamuis intendat numeris sequentibus defendere solum pœnam contra non denuntiantem admittendam contra illum qui po-

tuit probare, in hoc casu non agimus contra hunc reum, quia non instituerat accusationem iudicalem, sed conspirationem quam cognouerat, non detegit vt ei posset occurri; imò interrogatus à Principe, negauit, & nullus est iuris Doctor, ex quibus in contrarium expendi possunt, vt quamuis excuset non accusantem, quando probare non poterat, nullus tamen vnquam admittit si interrogatur à Principe de coniuuratione quam scit vassallus, licere eam negare, imò & ipse Rolandus dict. conf. 88. num. 22. monet & consulit vt qui sciret aliquid contra Principem machinari statim denuntiet, ne aliter eius indignationem iuste incurrat, & detegendo possit occurri damno.

59 Sed in ipsis Prouincijs Belgij, de quibus noster casus, & Ducatu Brabantia eandem doctrinam admittam ex Capicio, Antonio, Gabriele, Menochio, Iulio Claro, Misingero notauit Christianeus decisionum Belgicarum 196. num. 23. & solum num. 24. ab ista obligatione denunciandi conspirationem excipit Confessarium, qui in Sacramentali confessione coniuurationem cognouerit, & ita ex Decio refert decisum in Supremo Senatu Parisiensi, & frustra in decisione Belgica exciperetur Confessarius, si reliqui non tenerentur denunciare damnum, quod scirent Principi imminere.

60 Præterea in idem Hippolytum, Viuium, Cassaneum, & motum proprium Pij V. pro declaratione cap. felicitis de pœnis in 6. vbi pœna mortis iniungitur ei, qui machinauerit contra Cardinalem, & extenditur ad illum, qui solum cognouit damnum imminens & non declarauit, doctè cumulauit D. Alfaro idem probans de officio fiscal. gloss. 20. num. 321. vsque 331. & tradit cum esset fiscalis in ciuitate Argentina reum accusauit de conspiratione in Principem, & quamuis non potuit probare in eo conspirationem, aut esse participem, quia tamen probauit reum tractatum cognouisse, & non denunciauissè, furcâ suspensum & in num. 324. tradit id aliquantulum restringere, esse valde perniciosum Principi & Reipublicæ.

61 Et eiusdem opinionis sunt alij plures præter supra relatos, quos cumulo non nimis immoremur, refert Costa de facti scientia, cent. 2. dict. 55. Guazin de defensione reorum, tom. 1. defensione 13. circa monitoria de reuelando, Hugolino de officio, & potestate Episcopi, cap. 95. Lazarius de monitorijs, sect. 2. quest. 11. & sect. 3. quest. 8. Nauarrus in Manuali, cap. 17. num. 133, 134. & 135. Comitulus lib. 3. quest. 39. num. 5. & lib. 6. quest. 4. Cuaicalcanus 3. part. decis. 21. num. 77. Cabedo 2. part. decis. 82. num. 3. Campanellus in diuersorio Iuris Canonici, rubr. 11. cap. 15. num. 93. Rosental de feudis lib. 2. cap. 2. conclus. 20. num. 14. & agens de Monitorijs vt obligent ad denunciandum crimen hæresis, in quo simile notauimus crimen Maiestatis cum Lazario, Marco Antonio Genuensi, Bonacina, & alijs doctè D. Augustinus, Barbosa de officio Episcopi. allegat. 96. numero 51. & plures refert Diana 1. tom. Moral. tract. 4. de denunciation. resolut. 1.

62 Et quamuis contra Bartolum tenuerit Baldus, id procedit, vt pœnâ ordinariâ puniatur, qui non denunciauit, sed omnes, qui opinionem eius sequuntur, fatentur pœnâ extraordinariâ esse puniendum, & vltra quam Bartoli sententia tot iuribus comprobatur, & maiori suffragio Doctorum, & vtilitati publicæ conueniens, idèd in praxi ab ea non recedendum, & Iulius Clarus in praxi, s. fin. quest. 87. versic. punctus est, tradit hæc verba: Et licet opinio Bartoli videatur primâ facie rigorosa, tamen ex alia habet in se magnam æquitatem, quomodo enim poterit Princeps de subditis suis considerare, nisi pro certo teneant, quod cum scierint

aliquem contra eius vitam, aut statum moliri, id statim ipsi sint notificaturi? & si verum est, quod famuli non reuelantes domino suo mortem, quam sciunt ipsi inferendum, dicuntur rei eiusdem mortis, ad textum in l. 1. §. occisum, ff. ad S. C. Sillanian. cum alijs supra allegatis, cur idem dicendum non est in subdito versus Principem? certè hoc tantò magis debet procedere in Principe, in quo versatur publica vtilitas, cum ex eius vita, & salute eiusque status quiete dependeat salus & quies populorum. Et Farinacius in praxi, quest. 51. num. 71. postquam retulit Baldi opinionem, & illam sequutos pro Bartoli sententia tradit, eis verbis: Et apud me nullam habet difficultatem, quod scilicet talis sic non reuelans tractatum, quem scit fieri contra suum Principem sit reus læsæ Maiestatis, & quod puniatur, neque etiam eum puniendum negant Doctores in contrarium allegati in num. precedenti, licet sentiant minori pœnâ. Et cum Bartolo, Angelo, Gigante, Antonio Gomez, Bruno, Plaza, Ofasco, Antonio Gabriele, Iulio Claro, Rossio, & alijs tradit pœnam non esse minandam, sed mortis irrogandam ei, qui cognouerit coniuurationem in Principem, & non denunciauerit.

Et facit Tertulianus in Apologetico aduersus gentes, §. 57. vbi vt Religionis Christiana veritatem, & excellentiam ostenderet, tradit nam etsi Romani Imperatores Christianos odio haberent, & tyrannicè contra Ecclesiam persecutionem excitarunt, & persecuti, nunquam tamen aliquis Christianorum contra illos conspirauit aut tacuit, & occultauit conspiratos, etsi tunc bellum esset cum Parthis, Marcomanis, & alijs inimicis Imperij.

Nec omnia supra dicta impediunt quæ ex parte huius rei vassalli obiciebantur. dicebat Primò, conspirationem prædictam non habuisse effectum, & fuisse sine periculo: Secundò, non denunciauissè ne proderet consanguineos, & amicos & illis damnum inferret qui conspirationem excitarunt. Tertio, illam non posse testibus probari, & idèd non debebat detegere. Quarto, quia intendit Regi non negasse illum coniuurationem, nam etsi à principio non confessus, tamen statim quo à Rege discessit cœpit declarare, & postea rescriptis omne quod sciebat Principi in cuius præsentia obliuioni aut reuerentiæ tribuit non declarasse, & idèd si aliqua mora fuit in detegendo conspirationem debet censi purgata.

His omnibus respondendum est, nam quoad primum non habuisse effectum coniuurationem certum non est, quia cum tractatu comprehenderetur vt hostium exercitus Prouincijs fidelibus, & Catholicis appropinquaret in illas ingressus, & cœpit deuastare cum quadraginta millibus militum anno 1635. & plures oppidos incenderunt, & virtute ac fortitudine Domini Infantis Ferdinandi Belgij Gubernatoris hostes repulsi Deo annuente qui nostri Regis pietati semper fauet, vnde dici non potest conspirationem effectum non sortitam, nec sine periculo fuisse cum in tam magno discrimine Prouinciæ Catholicæ, & obediens constituerentur.

Deinde quia vt supra expendimus, num. 9. etsi res periculo vacaret debebat admonere iuxta Quintum Curtium, nam semper creduli esse debemus, & vana quæcunque præcauere, cum de Principis, & salute publica agitur, etiam si in suis rebus quis animosus exhibeatur in publicis timidus esse oportet, vltra quam res periculo non vacauit, sed in magnum discrimen Belgicæ Catholicæ Prouinciæ adductæ, ex irruptione, & ingressu hostilis exercitus, & semper quæcunque non solum quæ iuste timeri possunt Principi referenda, sed ea etiam, quæ etsi non appareant, aliquantulum excogitari possunt.

Et

67 Et præter supra adducta subiungam exemplum, quod adducit Rodolphus Botereius tom. 2. de rebus Gallia, lib. 12. anno 1605. coniuuratio facta Angliæ contra Iacobum Regem patrem eius, qui hodie regnat, & cum Iacobus iuberet Parlamentum congregari in Monasterio VVeitensi, & plures sui Regni Proceres conuocauit, vt assisterent, & inter eos Baronem Monticium, qui cum valde charus Persio & Caserio coniuuratis illi fecerunt ad homine ignoto admoneri Epistola sine subscriptione, in qua hæc verba: si se saluum vellet confessu illo abstineret, & quamuis posset admonitus credere id suum tantum periculum respicere ex aliquibus causis, nec aliquid de Rege dicebatur, tamen statim per Comitum Salisberiensem Epistolam Regi misit, & cum fieret inquisitio inuentus est famulus Persij coniuurati in sacculo vestis habentis excussorium ferramentum cum formite, vt igem incenderet, & detentus casum detegit, & inuenta tringinta & sex casulæ pulueris sulphurei in concavis subterraneis sub aula in qua Parlamentum congregandum, & erant casulæ coopertæ cum ramis, vt eis igne admoto incenderent puluerem, & Rex cum alijs periret, quod si Baro Monticienfis statim Regi non denunciaret, vita & status periret, quantò magis denunciatio facienda, cum in Principem coniuuratio, & periculum dirigitur, & eius scientia directè habetur.

68 Ex iuribus tam iuris communis, quam Regni iubetur, vt sine aliqua cunctatione fiat prædicta denunciatio in l. 1. Cod. de falsa moneta, traditur, vt primum repererit, in §. præterea vassallus, tit. qua fuit prima causa feudum amittent. debet dominum super hoc quam citius potest certiorare, in l. fin. Cod. de his quibus vt indig. ibi: Oportet enim eos vbicunque senserint dominum periclitantem ad prohibendum insidias concurrere, & in l. 38. tit. 6. lib. 3. Recopil. ibi: T no lo descubriera luego que a su noticia veniere, vbi non relinquit arbitrium, an esset periculum, vel non in conspiratione, sed vt statim denuntient, quia si id excusaret, nullus delinqueret, nec salus Principis pendere oportet ex eo, quod ille, qui debet denunciare dicat periculum non esse, & omnes Doctores, quos pro hac sententia retulimus, admittunt teneri denunciare, cum scierint, quasi fieri debeat absque mora, videlicet, id statim ipsi sunt notificaturi, vt notarunt Iulius Clarus d. q. 87. & reliqui supra adducti.

69 Nec contra prædicta mouebit exemplum, quod refert Procopius lib. 3. de conspiratione, quam fecit Artabanus cum Arface & Charafangre ad occidendum Imperatorem Iustinianum, & ad Germanum Imperium transferre, & quamuis Marcellus Aula Imperatoris Præfectus conspirationem cognouit, nec denunciavit, punitus non fuit, quia, vt constat ex Procopio, responderi potest, ibi non permitti non denunciare, imò potius traditur Iustinianum valde iratum contra illum, & si in aliquibus diebus omisit detegere ea ratione factum, vt certioraretur, & an esset certa conspiratio, vnde nec illius scientiam habuit Marcellus, & adhuc in graue periculum deductus ex indignatione Iustiniani: nota verba Procopij, ibi: Sed Marcellus ipse imperterritus, & vita sue innocentia fidens Imperatoris iram permulsi, & mansuetus fuit.

70 Quod verò secundo loco obiciebatur, excusandus, qui non denunciauit, ne proderet consanguineos & amicos, facile eliditur: nam in crimine læsæ Maiestatis propter salutem publicam, quæ consistit in Principe, qui pater patriæ censetur, factum contra Principem parricidium existimatur, ex Cicerone: Atrocius est patria parentem, quam suum occidere, refert D. Solorzanus de parricid. crim. lib. 2. cap. 6. & quia magis Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars 1.

curandum de Principe, quàm de ipsis parentibus, idèd nullus excusabitur à denunciatione pro eius salute, & in casu conspirationis pater tenebitur detegere filium, maritus vxorem, & e contra, & posset confirmari multis exemplis parentum, qui non solum denuntiarunt delicta filiorum, sed in eos pœnas, & supplicia irrogarunt pro salute publica, vt refert Valerius Maximus lib. 5. cap. 8. de Consule Lucio Bruto, qui in filios mortis pœnam exequutus, quia expulso Rege Tarquino voluerunt eius Regnum iterum in Reipublica inducere, vt rectè tradit Valerius, Exiit namque patrem, vt Consulem ageret, orbisque viueres quam publica iustitia deesse maluit. Et ad huius rei comprobationem, nec parcendum amicitia, sanguini, & necessitudini ob Principis tutelam, & Reipublicæ videndi l. 16. in fin. tit. 18. part. 3. & Diuus Augustinus de ciuit. Dei, lib. 5. cap. 18. Titus Liuius lib. 8. ab Vrbe condita, & Decad. 1. lib. 4. Agellius lib. 9. noel. Atticar. cap. 1. Plutarchus in Parallellis, cap. 26. Alianus lib. 1. variar. Historiar. cap. 34. & fin. Paulanias lib. 10. Trithemius lib. 1. Annal. Francor. Reg. 6. Iosephus lib. 7. antiquit. Emilius lib. 1. Fulgos. lib. 5. cap. 8. Sabellicus lib. 5. cap. 3. Egnatius lib. 5. cap. 8. ex Claudio Cotareo, Onofandro, Pineda, Petro Gregorio, & alijs Bobadilla lib. 2. Polit. cap. 2. num. 72. & lib. 2. cap. 2. num. 27. & iam expendimus l. 2. ff. ad leg. Pompei. de parricid. vbi frater, qui solum cognouit delictum alterius fratris punitur, qui non denunciauit, nec ex sanguine excusatur à denunciatione.

Sed vt pater obligatus sit ad exhibendum filium expenditur, l. qui cum uno, §. qui filium suum, l. militis, §. desertorem, ff. de re militar. cum Bartolo, Baldo, Saliceto, Augustino ad Angelum, Capicio, & Afflictis probauit Ofascus decis. 80. num. 10. vbi in fine decisionis concludit patrem qui sciens coniuurationem filij, & non detegit esse puniendum arbitrio Principis, & videndus Gigas de crimin. læsæ Maiest. lib. 2. cap. 9. num. 5. & facit Ciceronis verba, lib. 3. officior. ibi: Quid si tyrannidem occupare, patriam prode conabitur pater, silebitne filius? Imo obsecrauit patrem ne id faciat si nihil proficiat accusabit patria salutem anteponeus saluti patriæ: Ex Ilernia, Farinac. & alijs D. Solorz. d. lib. 2. c. 4.

Et Pater filium, frater fratrem, maritus vxorem, & e contra teneatur denunciare eum qui crimen hæresis vel Maiestatis læsæ commiserit, Suarez; Azor. Comitulus, Sanctarellus, Bonacina, Portolles, Ludouicus Lopez, Pegna, Freitas, & alij ex quibus probauit Diana 1. part. moral. tract. 4. de denunciat. resol. 4. §. 6. & Carrerium, Menochium, Gail. Dueñas, Tiraquellum, & Surdum, ad idem refert Farinac. 4. part. praxis q. 113. inspect. 9. num. 262. & filium debere detegere, & denunciare patrem reum læsæ Maiestatis cum Beroio, Albertino, Roia, & alijs vt certam, & communem opinionem resoluit Flores de Mesa lib. 1. variar. quest. 18. num. 35. & facit locus Titi Liuij lib. 1. referens consanguineos Regis Tatij iniurias fecisse legatis Laurentinorum, & propter gratiam consanguinitatis punitos non fuisse nota ibi: Apud Tatum gratia, & preces plus valuerunt, igitur illorum pœnam in se vertit. Et ille qui vitam Ducis Bironij Hispano sermone scripsit lib. 3. tradit eis verbis: Mas en culpa de lesa magestad el hyo debe accusar al Padre, y el padre no se escusa sino acusa al hyo.

Aliud verò quod obiectum in hoc casu vassallum excusandum à denunciatione omissa, quia conspirationem quam cognouit probare non poterat, quippe id multipliciter eliditur cum omnes Doctores qui tenuerunt illum qui debet crimen denunciare non teneri, faceret

facere nisi accusationem probare possit inde admittunt, ne subiaceat calumnie aut Turpilliano si non probauerit, & cum id sit vnicum fundamentum omnium, qui contra tenuerunt procedere non potest in hoc casu, nam vt tradit Scipio Gentilis tract. de coniuuratione ad l. quisquis, Cod. ad leg. Jul. Maiest. verbo conscis in hoc crimine Maiestatis non habere locum Turpillianum, & pœnas accusationis calumnie, quia ita admissum ad maiorem tutelam salutis Principis ex doctrina Cyni, in l. 1. Cod. de falsa moneta, & expressè disponitur, l. 20. tit. 1. part. 7. eis verbis: *Acusando vn homo à otro diciendo que abia falsado moneda del Rey, maguer non lo pudiese probar decimos que non debe aber pena por ende, e esto mandamos por que los homes por miedo de pena non dejen de acusar de tel perro como este es cosa que podria acesacer daño a todos e por ende tenemos por bien que cada vno del pueblo pueda acusar a tales falsarios sin miedo de pena*: Quod multò magis in crimine Maiestatis de conspiratione contra Principem procedere dicendum est.

74 Sed omnes Doctores quos latè supra retulimus pro ea sententia, vt qui cognouerit coniuurationem teneatur denunciare, tenent faciendam denunciationem, quamuis probare non possit, & referens Antonium Gabrielem, Alciatum, Plazam, & alios D. Alfaro de officio fiscal. gloss. 20 num. 324. & singulariter est notandum quod tradit Anton. Gomez 3. tom. variar. c. 3. num. 4. vbi postquam opposuit difficultatem Interpretum qui tenuerunt pœnam non mereri illum, qui non denunciavit crimen quod probari non potest, non admittit eorum sententiã contrariam admittit eis verbis: *Sed certè ego indistinctè teneo quòd vtroque casu, & semper teneatur reuelare, quia fecit quod in se est, & saltem est vnus testis legitimus, & semiplena probatio ex qualitate potest causari captura, & diligens inquisitio delicti, & in hoc firmiter resideo.*

75 Ex quo hanc sententiam probare dicendum, etsi contrarium admittere videatur idem Gomezius 3. tom. var. cap. 2. num. 8. vers. aduertendum, & eandem opinionem, vt denunciari debeat crimen, quamuis non possit probari tenent Bartol. Salicetus, Angelus Panormit. Ariminus, Afflictis qui tradit ita practitari vt refert Gigas de crim. lese Maiest. rubrica fin. n. 11. Bosius. Additio. ad Bertazolam, & alij quos adducit Farinac. 1. tom. praxis crimin. quest. 52. num. 76: & rationem reddit quia semper posset dicere Princeps, si mihi denunciaris, occurrerem damno, vnde si ex Turpilliano, de calumnia non tenetur qui in crimine lese Maiestatis accusauerit, quamuis illud non probauerit, remanet excludenda opinio Doctorum, vt teneatur probare accusationem qui coniuurationem denunciauerit, & frustra tam cautè iure cautum esset vt detegatur, si quilibet excusaretur eò quòd probare non posset, quia nullus etiam si haberet testes, certus esse poterit an rectè deponant, & ita omnes qui scierint coniuurationem, poterunt excusari contrariã opinionem admittit.

76 Præterea facilius res expeditur, si notauerimus in nostro casu non imputari hunc reo vassallo Regis, non potuisse accusationem iudicalem, sed interrogatum à Rege de coniuuratione quam sciebat, negasse, & non admonuisse periculum quod imminebat, & omnes Doctores qui tenuerunt non esse obligatum accusare qui non potest crimen probare, saltem admittunt vt debeat monere periculum & denunciare extra iudicialiter conspirationem, vt ei occurratur, & qui detegit, & denunciat, eo modo non censetur accusator, nec delator, nec ad aliquid manet obligatus, quando in denunciatione non concludit, vt ille qui denunciat condemnatur, l. 27. tit. 2. p. 7. eis verbis: *E quando*

este apercebimiento ha con por defengañarlos, non en manera de acusacion, no son tenidos de probar aquello que dicen, nin los deben constrenir, nin apremiar, nin darles pena por ello. & argum. l. ab accusatione, §. nuntimores, ff. ad Senatusc. Turpill. cum Bartolo, Baldo, Saliceto, Angelo, Aretino, & aliis probauit Gregor. Lopez in d. l. 27. gloss. 2. & 3.

77 Idque vt qui iudicialiter non accusauerit cum scierit contra Regem aliquid patrari, debeat tamen denunciare, tenuerunt Plaza de delictis, lib. 1. cap. 22. num. 17. & quamuis Flores de Mena d. lib. 1. variar. quest. 18. num. 34. defenderet vt qui non teneatur in crimine lese Maiestatis proponere accusationem, quam non possit concludenter probare, postea subiungit hæc verba: *Tenetur tamen in secreto dicere illi qui possit prodesse, & non obesse, vt meliori modo quo possit delicto obuietur.* & iterum addit num. 48. vt debeat denunciare tanquam bono viro, & pro hoc expendit Syluestrum, Sotum, Cordubam, & alios Theologos, num. 45.

78 Sed opinionem contrarias quæ sunt in hac re, eas conciliant Alciat in l. 4. §. Causa, num. 4. ff. de verb. obligat. Cagnol. in l. culpa caret, num. 12. de regul. iur. vt opinio Baldi, quæ tenet non debere denunciari eum qui probare non possit, accipiatur vt accusationem iudicalem proponere non teneatur, at verò opinio Bartoli & eorum qui eam sequuntur, vt debeat denunciare etiam si probare non possit, accipiatur circa denunciationem extraiudicalem, & hanc distinctionem vltra relatos, probauit Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 355. num. 12. Anton. Gabriel, Ofascus, Rolandus à Valle, & alij, quos refert Farinac. d. l. 9. §. 1. num. 77. & generaliter in crimine hæresis, cui tam notauimus æquiparari Maiestatis quamuis probari non possit, debeat denunciari ex Lazario, Sanctarello, Zechio, Naldo, Zanaido, Suarez, Practica Gennensi, Zenedo, Bertazola Trevisano, Scaccia, Farinacio, Portolles, Barbosa, & aliis probauit Diana moralium 1. p. tract. 4. de denunciationibus, resolut. 1. & nunquam admitti poterit, vt cum vassallus possit Principem de periculo admonere hoc facere excusetur vel permittatur, à Regi interrogatus, negare.

79 Deinde excusatio quam supra num. 64. quarto loco retulimus, & illa vassallus intendit excusari, vt quamuis Regi non declarauit, & confessus, conspirationem tamen statim quo à Regis præsentia discessit, cœpit declarare omne quod de conspiratione cognouerit, & postea secundo die post eius capturam Regi scripsit, & antea coram Rege obliuioni vel reuerentia tribuendam negationem. Id autem facile excluditur, quia expressè & iudicialiter in confessione, & in ipso libello quem Regi post capturam misit, declarauit ipsum negasse conspirationem ne noceret consanguineis & amicis qui in illa nocentes, vnde tribui non potest obliuioni aut turbationi, quando à Principe iste vassallus in eius Aula semper benignè admissus, & turbari quando aliquis interrogatur, potius contra eum iudicium præstat, & aliqui tenuerunt sufficere ad torturam, vt ex Bartolo, Aretino, Marsilio, Luca de Peña, Puteo, Blanco, Carrerio, Grammatico, Ploto, Simanca, Iulio Claro & Thesauro probauit Menoch. lib. 1. præsumpt. 89. num. 71.

80 Sed nec obliuio præsumi potest in ratam magna & quæ præsens erat, & adhuc de conspiratione agebatur tempore quo interrogatus, cap. cum illorum 32. de sentent. excommunic. ibi: *Nisi grane fuerit & notabile factum, aut is qui fecit adulus fuerit, vel discretus, vt violenter contra obliuionem vel ignorantiam presumatur.* vbi Panormitanus notauit Iason in l. si res obligata, num. 36. de legatis, 1. & ibi Alexand.

& in l. peregrè, in princip. ff. de acquir. possess. cum Innocentio, Geminiano, Antonio de Butrio, Felino Barbacia, Ripa, Craueta, Parisio, Menochio, & Capicio, probauit Mascardus conclus. 1127. num. 21. & nunquam admittendam excusationem obliuionis, in eo quod verosimiliter non præsumitur aliquem obliuisci ex qualitate rei, Alciat. de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 25. n. 4. ex Baldo, Iafone, Menochio, Bossio, & aliis, idem Mascardus vbi proximè, n. 26.

81 Quod verò pertinet, vt purgata mora denuntiandi debeat censi, quia statim quo à Rege discessit, cœpit declarare, & post capturam libello scripsit, magis futile est, quia in Prouincia vbi de conspiratione agebatur, pluribus diebus postquam cognouit tractatum, tacuit, nec detexit, & in Curia Principis multis mensibus trafactis, antequam à Rege interrogaretur, non denuntiavit, & postea interrogatus, negauit: idè nullo modo potest mora censi purgata, quia ad contrauentionem eius, quod quis facere debet, sufficit semel nolle, Baldus in l. 1. num. 1. vbi Salicetus num. 5. Cod. de instit. & substit. cum Alexandro, Decio, Iafone, Curtio, Imola, & Mieres comprobatur Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quest. 29. num. 87. vbi etiam in causis civilibus, num. 80. dubitauit an minor beneficio restitutionis possit restitui aduersus contrauentionem, & interpretatur opinionem illorum qui admittunt restitutionem vt procedat re integra, & cum minori non concedatur restitutio in delictis, l. auxilium, vbi notatur ff. de minor, & cum res non esset in hoc casu integra, post negationem Principi factam, & capturam rei, & cum diu taceret, cum magno dispendio publici status, absurdum esset admittere moræ purgationem, quia in iure multoties præsumitur denunciationem reorum fieri, ne si capiantur eos nocentes faciant, l. 1. §. cum quis. ff. de question. eis verbis: *Plerique enim dum metunt, ne fortè apprehensi eos nominent prodere eos solent, scilicet impunitatem sibi captantes, quia non facile eis indicantibus proditores suos creditur sed nec per facile impunitus eis per huiusmodi proditorem credenda est.*

82 Maximè, quia vt supra notauimus, iura præcipiunt, vt in hoc crimine lese Maiestatis denuntiatio rerum statim sit facienda, & cum primum potuerit. Et cum non fecerit, imò nec interpellatus, & interrogatus à Rege declarauerit, in mora constitutus debet censi, quia mora committitur statim quo factum potuit & debuit fieri, & non est factum, l. si stipulatus essem à te, l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obligation. l. hac conditio si in Capitolium, ff. de condit. & demonstrat. Bartol. in l. stipulationes non diuiduntur, quest. 5. ff. de verbor. obligat. lib. 1. ff. de his quibus vt indign. Puteus de syndacatu, verbo negligentia, numero 1. Mascardus de probat. conclus. 1088. num. 3. Negulantius resposio 47. num. 11. ex Corneo & aliis, Aldouinus cons. 19. num. 7. & 14. Craueta consil. 192. num. 17. & ex horæ transcurso mora committitur, Decius in l. vinum, num. 10. ff. si certum petatur, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 220. num. 47. & illicò quo quis defecit in eo quod faceret, tenebatur in mora, & l. si quis inficiatus, vbi Bartol. ff. de positi, Ruin. lib. 5. cons. 136. numero 7. Negulantius resposio. quest. 271. num. 32.

83 Et quamuis dicatur moram modici temporis non nocere, vltra quam in hoc casu plus quam duorum annorum taciturnitas fuit, & vulgare axioma, vt parua mora non noceat, non potest ad certas regulas contrahungi, quia in aliquibus casibus minima dilatio plus nocere potest quam in aliis magna, Tiraquell. de retract. lignag. gloss. 2. §. 8. num. 9. & in tract. de iudic. in rebus exiguis, num. 101. & 165. & cum adeo Reioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

publicæ interfit statim, & sine cunctatione hanc fieri denunciationem, mora non purgatur si postea fiat, l. 1. §. si rem. ff. de positi, Alex. lib. 2. consil. 57. n. 11. Bello-nus de potest. eor. qui in contin. fiunt, cap. 73. num. 25. Menoch. de recuper. remed. §. num. 146.

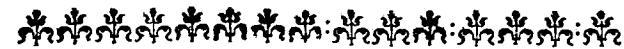
84 Et in terminis, qui debet delictum sine delatione denunciare, & moram fecerit, non possit eam purgare, tenuerunt Angel. in l. si post tres, ff. si quis cautio, & in repetit. l. si insulam, ff. de obligat. vbi notauit Alexandrum & Baldum in Lancillis, Cod. de inest. nuptiis, refert & sequitur Bertach. in Repertorio, verbo denunciator, & verbo Syndicus denunciatus, & in respondendo ad interrogationes, quæ iure fiunt, moram respondendi non purgari, Angel. Imola & Alex. in dict. l. si insulam, & denotat. l. de atate 12. §. qui interrogatus, ff. de interrogat. action. ibi: *Nihil facit Prætoris autoritas, sed ipsius responsio, siue mendacium.* & multò magis id procedit in interrogatione facta vassallo ex Rege, vt Domino suo, quemadmodum in hac expressum fuit.

85 Deinde, quando propter confessionem delicti ex statuto minuitur pœna, qui tardè confessus non gaudet immunitate, maximè cum primò negauit, vt in præsentibus Bartolo, Romano, Saliceto, Castaldino, Cauallino, Socino, qui communem opinionem tradit, probauit Petrus Cauallus resol. crimin. cent. 1. casu 56. num. 4. & num. 86. cum Arimino in additione ad Angelum de malefic. tenuit, qui primò negauit, postea confessus non gaudet privilegio confessionis, nec etiam eo potest gaudere, qui non persistit in confessione, sed iterum negat: vt cum Baldo, & Angelo Cauallus vbi proximè num. 22. & hodie hic vassallus postquam declarauerit illud, quo intendit excusari, adhuc negat aliquid scire, quod pertinet ad conspirationem, & valdè absurdum esset vt negans, quod declarauit, idque post capturam factum, hodie quasi non denunciatus, & declarans, præmium petat ex suo delicto contra regul. l. non debet in fin. cum l. sequens. ff. de dolo, & quamuis verè hodie confessus, & persisteret in confessione, possunt obici verba Imperatoris in l. 2. ff. de iuris & facti ignor. ibi: *serà prece subueniri tibi desideras.*

86 Denique id confirmatur duobus exemplis vassallorum, quorum vnus, quia Regi negauit, etsi postea declarauit coniuurationem, pœnã capitis punitus; alter quia veritatem detexit, & confessus, veniam impetrauit: primum apud Gallos nobis præstat Dux Bironius, de quo supra retulimus num. 19. illum admonitum à Rege Henrico noluisse verum fateri, & coniuurationem declarare, & quamuis postquam vinculis detentus omnia apertè confessus, adhuc pœnam non vitauit. Nota verba Authoris, qui nostra Hispana lingua Bironij vitam transcripsit lib. 5. ibi: *Iugo à cartas descubiertas con los comisarios confesando lo casi todo con proferir tan atrebidamente, le condenaua como lo que le podia escusar.* Nec enim id profuit, quia serò factum & vt conueniat cum verbis dict. l. 2. C. de iuris & facti ignorantia, nota, quod tradit de hoc agens Rodolphus Boterius de rebus Gallie tom. 2. lib. 9. ibi: *Bironius more Phrygiorum serò sapiens, iam septo inclusu a mente concoquebat, quo dilabi posset inerti cogitatione & opera.*

87 Alterum exemplum refert Pontanus lib. 26. rerum Danicarum, pag. 265. agens de coniuuratione, quam contra Valdemarum I. Regem Danie patrauit Magnus dilectior Regi Aulicus, & cum à Rege interrogaretur de coniuuratione, & primò negaret, postea Rex obtestatus, verum diceret nullum deinceps locum veniæ relinqui, apertè confessus, & pedibus flexus veniam obtinuit, & notanda verba Pontani, ibi

Sed Rex pristina amicitia recordatione consurgere infum, ingratitude precipue coarguisse satis habens, tandem venia se confessioni tribuere, non vero familiaritatis iura restituere dixit. Vnde maxime puniendus vassallus in hoc casu, qui potest cum Esaia cap. 6. dicere, va mihi quia tacui, & illi obiici, quod traditur in cap. 1. de frigidis, & malefic. cur tandiu tacuit?

ALLEGATIO LXVI.

Indicia in conspiratione quando sufficiant ad pœnam ordinariam?

- 1 Probatio fisci pro facta habenda, quando ab Aduersario impeditur.
- 2 Indiciis est probandum quod testibus probari non potest.
l. non omnes, §. à Barbaris ff. de re milit. & num. 5. l. 2. Cod. quorum appellationes non recipiuntur. l. licet Imperator ff. de leg. 1. l. locuples, ff. de manumiss. testam. c. cum dilecti, de donat. c. fin. de success. ab intestato. Usurarius manifestus habetur qui indicijs continetur.
- 3 Indicia sufficiunt ad imponendam pœnam corporalem, & quando possunt.
- 4 Probationis difficilis que sunt, potest in eis fieri condemnatio ex indicijs.
- 5 Presumptiones sunt admittende ne veritas pereat. c. praterea, de testibus. l. fin. ff. de probat.
- 6 Conspiratio semper fit in occulto. Probationis difficilis censentur que in occulto fiunt.
- 7 Particeps criminis presumitur qui sciens non denuntiaverit cum deberet revelare. Delictum qui prohibere potest & non prohibet, videtur approbare.
- 8 Scientia habetur pro patientia cum prohiberi crimen potest. l. culpa caret, 50. ff. de reg. iur. l. scientia, 45. ff. ad legem Aquil. l. in delictis, 4. ff. de noxalibus. l. 1. §. hac autem, ff. famil. ercisc. l. nihil interest, 15. ff. ad l. Cornel. de scar. l. quid ergo, 13. §. 1. ff. de his qui not. infam. l. liberorum 11. §. fin. l. non alia, 19. ff. de his qui not. infam. l. adigere, 6. in principio, ff. de iure Patronat. l. inberemus, §. œconomus, C. de sacros. Eccles.
- 9 Delicti particeps censetur qui delicto potest adhibere remedium, & non adhibuit. c. dilecti, de sentent. excommunicat. in 6. c. sicut dignum, §. illud, de homicidio. c. constitutus, 1. de testibus.
- 10 c. facientis, 3. distinct. 86. c. error, distinct. 83. c. consentire, distinct. 83. c. negligere, §. 2. 2. q. 7. l. 6. tit. 26. lib. 8. Recopil.
- 11 Approbare videtur actum qui potest reprobare, & non reprobare. Indicium sumitur contra illum qui non detegit crimen nec ei occurrit.

- c. non inferenda, 23. q. 3.
c. qui potest, c. quanta, de sent. excommuni.
- 12 Indicem est quod potest Iudicem persuadere. Indicium est contra eum qui delinquentibus assistitur.
 - 13 Indicia sunt arbitraria. l. pen. ff. de questionibus.
 - 14 Remedium coniunctum cum magno periculo non est admittendum.
 - 15 Exceptiones in verosimiles non sunt admittende. Indicium est contra eum qui allegat inverosimile. Indicium sumitur contra Notarium qui vititur modo insolito in scriptura. c. quam graui, de crimine falsi.
 - 16 Inverosimile prabet contra aliquem indicium. Presumitur aliquem facere quod ad eius decorem spectat.
 - 17 Indicium est contra eum qui scit aliqua culpa notari, & ab ea non se purgat.
 - 18 Presumitur aliquem scire, & velle quod in domo sua fit. l. si tutor, ff. de peric. tutor. l. prospexit, ff. qui & à quibus exptic.
 - 19 Indicium sumitur contra eum in cuius domo delictum est factum, l. 1. ff. ad Senatuscons. Sillanian. Indicium contra eum qui frequensat locum delicti. Indicium contra dominum instrumenti cum quo factum delictum.
 - 20 Verbis consentire cum delincente indicium participationis prestat.
 - 21 Indicium est contra receptatorem inimici. l. 1. C. de his qui latrones. l. si quis forte, C. de desertoribus.
 - 22 Receptans rebellem vel hostem Reipublica, pœna ordinaria puniendus, licet aliqui credant extraordinaria. l. 6. tit. 26. lib. 8. Recopil. l. Methodorum, 40. ff. de pœnis.
 - 23 Indicium contra eum qui audit & non resistit ei qui persuadet Regis vassallos ab eius inimico auxilium petere.
 - 24 Presumitur quando aliquid precessit quod sequitur in eius fieri executionem. l. his qui suis, 4. §. unde quari potest, ff. de manumiss. l. 3. de fundo instructo. l. si uno, ff. locati.
 - 25 Dolus actus sequentis colligitur ex precedenti. l. si fuerint, §. fin. ff. de reb. dub. l. ille aut ille, §. cum in verbis, de legatis 3.
 - 26 Socius criminis potest esse testis in crimine lesa Maiestatis. c. 1. de confessis. c. fin. de testibus cogendis. c. si quis cum militibus, 6. q. 1. c. nemini, 13. q. 3. l. quisquis, ad fin. C. ad legem Iul. Maiest.
 - 27 Conspiratio non potest fieri sine socijs, & ideo sunt strictè examinandi.
 - 28 Coniurationis particeps suo testimonio facit indicium quod sufficit ad torturam.
 - 29 Indicium contra aliquem est recusare comparere coram Rege. Indicium contra eum qui recusat in indicium venire. c. Christianus, 12. 11. q. 1. c. nullus, 4. de presump.

- Innocentia proponitur magna vis.
- 30 Reges ut Deus sunt venerandi. l. 1. C. de silentiarijs, lib. 12. l. exactio, Cod. de cursu publico, lib. 2. l. 2. C. de Fabricensibus. c. si quis tacitis, 2. q. 5. l. 1. ff. ad legem Iuliam Maiest. l. 1. tit. 13. p. 2. c. licet hodi, de simonia.
 - 31 Princeps debet conuenire detractores. l. Vnica, C. si quis Imp. maledic.
 - 32 Maledicentia contra Principem punienda, quando est grauis preiudicij.
 - 33 Maledicentiam contra Gubernatores Deus puni. c. 12. Numerorum. Maledicere contra Principes habetur species Proditionis. l. 3. tit. 13. p. 2. & n. 35. l. 17. tit. 13. p. 2. & num. 35. l. 11. tit. 26. lib. 8. Recopil. l. 3. tit. 8. lib. 8. Ordinamenti, & num. 35. l. 3. tit. 9. lib. 8. Recopil.
 - 34 Principem Tyrannum dicere est crimen lesa Maiestatis. Paulus lib. 5. sententiar. tit. 29.
 - 35 Maledicentia qua solum respicit irreuerentiam in Principem est contemnenda, si vero publicum ledit statum ut crimen lesa Maiestatis puniri debet. l. famosi, 7. §. hoc tamen, ff. ad legem Iuliam Maiestatis.
 - 36 Malè audire de Principe ut proditio habetur. l. 2. tit. 13. p. 2. l. 8. tit. 13. p. 2.
 - 37 Verba sunt speculatum animi. Verbarum suffragantur indicijs.
 - 38 Indicium vrgens est contra aliquem falsum dixisse de Principe.
 - 39 Dolus presumitur in eo qui dicit mendacium. l. si quis affirmauerit, §. 1. ff. de dolo. l. quod venditor, ff. eodem. l. eleganter, §. idem Pomponius, ff. de dolo. l. falsus, §. si quis, ff. de furtis. l. 2. tit. 7. p. 2. Consulens malè Regem infidelis habetur & morte dignus. l. 7. tit. 13. p. 2.
 - 40 Indicium contra eum quem omnes censent salutem esse à Republica abesse.
 - 41 Indicium doli est contra eum qui rem periculosam persuadet. l. fin. §. illud, versic. summopere, Cod. de tempt. app. l. idem qui, §. si ignorantes, ff. mandati.
 - 42 Rebellio Holandorum, processit ex haresi, & ambitione Principis Orangij.
 - 43 Inquisitionem odio habebat Orangius.
 - 44 Cardinalis Gransella à calumnijs defenditur.
 - 45 Similis gaudet simili. Indicium facit contra aliquem cum proditoribus tractare. l. Adiles, ff. Pedius de adilit. edit. l. si plures, §. quamuis de admint. tutor. l. vlt. Cod. si mancip. ita fuer. alien.
 - 46 Indicium est secreta habere cum delincente.
 - 47 Belli & Regiminis dispositio ad Principem pertinet. Indicium est contra eum qui occultat instrumenta.

- l. Vnica, Cod. de Latin. libert. tollend. l. 2. §. Decius, ff. de iure fisci. Indicium est contra eum qui non exhibet quod debebat exhibere. l. ubi exigitur Argentarius, 8. ff. de edendo.
- 48 Presumitur semper contra insolitum. l. si quis sub conditione, de condit. & demonstr.
- 49 Impossibile reputatur ut aliquis faciat quod honorem ledit. l. filius 15. de condit. institut. Impossibile de iure eiusdem qualitatis censetur ut impossibile à natura. l. si stipuler, 35. l. continuus, 135. §. cum quis, ff. de verb. oblig. l. conditiones, 9. l. condiciones, 14. ff. de condit. instit. l. 3. 2. tit. 9. p. 6. l. 1. tit. 13. p. 2.
- 50 Indicium contra illum sumitur qui rem pessimam persuadet. Indicium contra illum qui cum sciret viam periculosam ex latronibus, & grassatoribus, per eam dirigit viatores.
- 51 Rebelliones solent colorari pretextu obedientia, & defensionis Regum.
- 52 Regia dignitatis illusio est eam verbis honorare, & factis, & inobedientia velle suppressere.
- 53 Indicium sumitur contra eum qui alteri falso impedit crimen.
- 54 Ingratitudo habetur omnium criminum fomes.
- 55 Ingrati magis sunt timendi in coniurationibus.
- 56 Indictum est contra eum qui est prope locum delicti.
- 57 Presumitur aliquem non iactare sua. l. cum de indebito de probationibus. l. fin. §. fin. autem, C. de arbit. tutelae.
- 58 Indicium est contra eum qui in concordia, & amicitia est cum conspirato aduersus Principem.
- 59 Conspirati solent inter se diuidere Prouincias obtentam conspiratione.
- 60 Indicium vrgens ex presumptione Cassiana ut contra eum sumatur in cuius utilitatem cedit factum. Presumptio excludit aliam. Delictum presumitur commissum ab eo qui ex illo utilitatem consequitur.
- 61 Presumptio Cassiana in conspirationibus solet sumi.
- 62 Indicium est contra eum qui scit secreta coniuratorum.
- 63 Indicium est contra aliquem affectare ignorantiam eius quod scit.
- 64 Coniurati nondum delati solent in socios sentire ut fidem insinuant fidelitatis.
- 65 Indicia habentur pro liquidissimis probationibus. l. 1. C. de probation.
- 66 Probationes imperfecta regulariter non coniunguntur in criminalibus. Probationes imperfecta coniunguntur in rebus difficilis probationis.
- 67 Probationes imperfecta coniunguntur, quando non se inuicem elidunt, sed potius adiuuant. l. cum scimus, C. de Agric. & censu, lib. 11. l. rationes, l. instrumenta, Cod. de probat. Indicia plura etsi leuia coniunguntur ad faciendum validum indicium.
- 69 Conspiratio ex sua natura non perficitur uno momento, sed habet tractum successiuum.

- 70 *Conspiratio tractatur secreto, & occultè. Probationes imperfecta coniunguntur ad probandam conspirationem*
- 71 *Conspiraciones noua Belgij in multis cum antiquis conueniunt.*
- 72 *Capitula antiquorum Belgij fœderum conueniunt cum eis qua in hac noua tregua proponebantur.*
- 73 *Iuramentum primum qui contemnit etiam secundum aspernabitur.*
- 74 *Confessio delicti inducitur ex petitione iudiciali uenia.*
- 75 *l. Absentem, ff. de pœnis explicatur.*
- 76 *Misericordiæ Princeps non debet indulgere in conspiratione. Principatus excellentia maior, & attributum delinquentes punire.*
- 77 *Princeps peccat qui propter laudem Clementia delicta grauiora remittit. Misericordia uitiata quando ea exercetur ubi non est iusta. l. si hominem, 7. ff. de positi.*
- 78 *Reo Criminis imputandum quando iniuste opponit impedimentum fisci probationi. Probatio fisci impediri à reo non debet.*
- 79 *c. interposita de appellatione. l. 1. §. sed si neget, ff. de tabul. exhib.*
- 80 *l. intra uile, 39. ff. de minoribus.*
- 81 *Probationes faciendæ iuxta consuetudines Prouincia ubi testes producantur. Index in atrocissimis decernere potest ut communicatio rei cum Aduocatis fiat præsentem Fiscali.*
- 82 *Confessionem facere uidetur qui iudicium subterfugit. Probationes impedire proprium est reorum.*
- 83 *Impedire uidetur qui non consentit stylo iudiciorum.*
- 84 *Impeditus non censetur qui potuit impedimentum remouere. l. 2. §. quod diximus, ff. si quis cautionibus. l. sed & si per Prætozem, §. 1. ff. ex quibus causis maiores.*
- 85 *Impeditus quando possit tenetur remouere impedimentum etiam cum periculo. Lisem quaritur, §. exercitum, ff. locati.*
- 86 *Impedimentum non prodest impedito cum ex eius culpa prouenit.*
- 87 *Probatio iniuste impedita à reo criminis pro facta haberi debet.*
- 88 *Actis iudicialibus fides adhibenda, quia eorum magna auctoritas. c. sicut 16. de sentent. excommunic. c. bonæ memorię, 13. de de elect. Testes de abono parum prodesse solent.*

De Indiciis quibus probatur conspiratio contra Principem, & quando sufficiant indicia ad poenam ordinariam?

D huius rei explicationem supponendum, cum ex parte fisci probationem fieri conspirationis intenderetur, & cum extra Hispaniam probatio faciendæ, fisci Aduocatus Supremi Consilij Hispaniarum mandatum dedit Fiscali Magni Consilij Belgij, ut pro illo testes exhiberet, & pro reo fuit obiectum, nullo modo assistere debere testium examini Fiscalem Magni Consilij, ut moris est illarum Pro-

uinciarum, & controuersia non decisa nullus testis examinatus fuit, & ultra quam debet censeri facta probatio pro fisco, quam Aduersarius impedire intenderat, ut ad finem huius allegationis comprobabitur, & ex indiciis & præsumptionibus, quæ ex declarationibus, epistolis, & libellis rei colliguntur, huius delicti probatio sumenda.

Pro quo facit indicia & præsumptiones, quando sunt uehementes, non minus operari, quam testes iuxta l. non omnes, §. à Barbaris, ff. de re militar. eis uerbis: *Quod enim liquido probari non potest, argumentis probatur, & in l. 2. Cod. quorum appellatio non recipitur: argumentis conuictus, testibus superatus, quasi licet testes superent, tamen argumenta conuincant & quod indiciis, & præsumptionibus tuaderetur censeri probatum. Glossa in l. 1. Cod. de testament. milit. l. licet Imperator, ff. delegat. 1. l. locuples, ff. de manum. testamen. Cod. cum dilecti, ubi Abbas num. 1. de donat. cap. fin. de success. ab intest. & haberi pro usurario manifesto illum, quando coniecturis suaderetur, quamuis testes de usura non deponant, Iason in dict. l. licet Imperator, num. 5. Alexand. vol. 2. consil. 24. num. 6. Gail. lib. 2. obseruat. cap. 97. num. 6. Menoch. lib. 1. præsumpt. 95. Mieres de maiorat. 2. part. in initio, num. 18. D. Valencuela 1. tom. consil. 28. num. 11. Giurba consil. 43. num. 22.*

Vnde ex indiciis posse imponi poenam corporalem & ordinariam tenuerunt omnes in dict. l. 2. & cum Baldo, Aretino, Cacialupo, & Curtio Seniori, Grato, Craueta; Anania probauit Menochius de præsumption. lib. 1. præsumpt. 40. num. 11. cum seq. ex Abbate, Carrerio, Bruno, Mascardo idem Menochius dict. lib. 1. præsumpt. 97. & tenuit additio ad consil. 82. Farinac. 1. tom. crimin. lit. A, ubi cum Bellamera dectf. 688. tradit opinionem contrariam Innocentij esse communiter reprobata, & adducit decisiones Hieronymi Laurentij, & Pagnara, ubi ex indiciis uehementibus rei fuerunt ad mortem damnati, & pro hac opinione Bartolum, Baldum, Salicetum, Ananiam, Bolognerum, Calderinum, Albericum de Rosate, & alios plures refert idem Farinac. decision. 164. num. 3. & 4.

Quod maximè procedit in rebus difficilis probationis, ut conspiratio, quæ semper in occulto, & secreto tractatur, probauit Baldus in l. quicumque, num. 25. Cod. de seruis fugit. idem Bald. in l. fin. num. 2. versic. sed quando. & vers. item ponit, ff. de probat. Igneus in l. excipiuntur, num. 30. ff. ad Sillanian. Felinus in cap. afferte, num. 10. vers. quarto limita, & ibi etiam Anton. de Butrio num. 7. de præsumpt. ubi etiam Ioan. Andreas & Imola num. 3. & 4. Grammaticus consil. 22. Menoch. dict. quest. 40. num. 13. ubi ex Alexandro & Craueta probat in rebus difficilis probationis sufficere indicia & ea cumulari, & sufficere ad condemnationem, Decianus in tract. crim. lib. 7. cap. 24. num. 10. & cap. 26. num. 4. Bosius in praxi, tit. de conuict. 37. Boherius decis. 164. num. 5. Farinac. tom. 2. consil. crimin. 75. num. 4. Iulius Clarus in praxi crimin. §. fin. quest. 20. qui tradit esse communem opinionem, & ita practicari in Senatu Mediolanensi, & Grammaticus decis. 42 & decis. 96. ita decisum testatur.

Quod necessariò inducitur ex iuris dispositione, quæ cauetur admitti præsumptiones, ne ueritas pereat, & occultetur, ut notarunt plures, quos refert Farinac. consil. 26. num. 5. Giurba consil. 2. num. 45. & consil. 13. num. 1. & consil. 43. num. 22. ubi refert plurimos, addendi Tindarus in l. admonendi, ff. de iureiurando, num. 291. vers. quinto, Trentacinq. 1. part. consil. 51. num. 23. Ariminus Tepatus lib. 1. variar. tit. de testibus, cap. 5. & communi calculo Doctorum admissum in

in causis difficilis probationis indicia & præsumptiones inducere plenam, & legitimam probationem tradit Barbosa in l. 2. part. 1. num. 78. ff. solut. matrim. comprobans ex l. non omnis, §. à Barbaris, ff. de re milit. cap. præteca de testibus, Castrensi, Angelo, Neuzano, Cassiodoro, & Rotæ decisione, & tradit sufficere indicia, quæ animum Iudicis inducant ad credendum delictum, aliter ueritas periret contra quod traditur in l. fin. ff. de probation. & idem tenuit Azevedo in l. 4. tit. 6. lib. 8. Recop. num. 51. ibi: *In his, quæ sunt difficilis probationis, qualibet informatio Iudicis habetur pro plena probatione, & fuit doctrina Bartol. in l. in illa stipulatione, ff. de verb. oblig.*

6 Et conspirationum tractatus fieri semper in occulto & secreto ex Politicis notauit Scipio Gentilis in tract. de conurationibus, lib. 2. pag. 198. & ipsa rerum experientia ostendit, unde censeri oportet difficilis probationis, ut omnia, quæ solent in occulto fieri, & notarunt Anton. Gabriel tit. de testibus, conclus. 7. num. 8. Rolandus à Valle vol. 1. consil. 7. num. 15. Tiber. Decianus vol. 2. consil. 92. num. 64. Hector Felicius allegation. 10. num. 6. & cum aliis multis Mascardus de probation. concl. 1359. n. 9. Farinac. in praxi, quest. 62. num. 50. Giurba consil. 2. num. 45.

7 Et cum ad indicia recurrendum in causa difficilis probationis, & in casu præcedentis allegationis notauimus expendenda.

Primum indicium desumitur ex eo, quod latè supra probauimus, teneri eum, qui cognouerit coniurationem, denunciare, eo ipso, quo diu tacuit uassallus, & interrogatus à suo Principe, negauit, debet, ut particeps eius præsumi: nam ut tradit Cicero lib. 1. offic. ibi, *Qui non defendit, aut obsistit, si potest, iniuria, tam est in uitio, quam si parentes, amicos, aut patriam deserat, & Arnobius aduersus Gentes inquit, Par est delinquere, & delinquentes non prohibere, quisquis patitur peccare peccantem, is uires subministrat audacie, & idè Abulensis super Genesis cap. 49. quest. 3. ut particeps uenditionis Iosephi iudicet alios eius fratres, filios ancillarum, quia licet non disposerunt uenditionem, tamen tacerunt, & non repugnarunt, & tradit ibi: *Quia iudicatur intentio probata ab eo, qui tacet, & fuit Saluiani sententia, In cuius manu est, ut prohibeat, iubet agi, si non prohibet admitti: & Seneca lib. 9. controuers. 6. tradit: Veneni dati à prinigno conscientia, non secus ac ipsa propignatio, ex lege puniri iubetur, ut uelut particeps delicti censeri debeat, qui conscientiam criminis habens non detegit, ut ei occurrat, & ut ipsum crimen id puniendum ex Aristotele, Cicero, Alciato, Matien. & aliis probauit D. Solorzano de crimine parricidij, lib. 1. cap. 15. & supra allegatione præcedenti, num. 12. expendimus locum Cornelij Taciti lib. 1. Historia, ubi Tribunus Iulius Cerealis, quia seditionem militum non uitauit, etiam si mortem timuit, particeps conspirationis iudicatus, ut notauit Tacitus uerbis: *Ac si contra tenderet, exitium metuens præbuit plerisque suspicionem conscientia, & similiter in allegat. præcedenti, num. 24. retulimus uerba Famiani Stradæ lib. 7. de Belgio, ibi: ne silendo fuga particeps uideretur, quasi tacere, quod deberet Regi detegi, & denunciari participationem arguat, & ut ex Seneca ubi proximè, & in allegatione prædicta, latè probauimus eadem poenâ puniendum, qui delictum uel coniurationem, quam cognouit, non detegerit, meritò participationis præbet indicium ex sententia Quintiliani declamatione 270. ibi: *Ergo & similitudine poenæ, etiam crimen par exigere debet.****

8 Inuuant responsa Iuriscultorum in l. culpa caret 50. ff. de regul. iuris, ubi culpâ carere dicitur, qui

scit, & prohibere non potest, quasi culpâ immunis non sit, qui potuit denunciando damno occurrere, & in l. scientia 45. ff. ad l. Aquil. ibi: *Scientia habetur pro patientia, quanda prohiberi potest, & tunc dicitur scientiam cum consilio in l. in delictis 4. ff. de noxal. & uidetur delictum approbari, l. 1. §. hæc autem, ff. famil. ercisc. & censetur committere delictum, qui potest ei obuiare, & non facit, l. nihil interest 15. ff. ad l. Corneliam de ficiariis, l. quid ergo 13. §. 1. ibi: *ipse uidetur constituisse, l. liberorum 11. §. fin. ff. de his qui nor. infam. l. non alia 19. ff. eod. l. adigere 6. in princip. ff. de iure patronat. l. iubemus, §. œconomus, Cod. de sacrosanct. Eccles. & cum in hoc casu detegendo conspirationem potuit ei mereri, nec dum uoluit uassallus detegere, imò interrogatus à Rege negauit, uel particeps criminis puniendus, & uelut impediens iustitiæ administrationem, & remedium quod Princeps posset adhibere, cap. qui alterum 24. quest. 3. cum Innocentio, Angelo, Saliceto, Gregorius Lopez in l. 18. gloss. 15. tit. 14. part. 7.**

Sed etiam participem esse delicti eum, qui ei desinit resistere, cautionem, & remedium adhibere probatur, cap. delicti, de sentent. excommunicat. in 6. eis uerbis: *Si potest, & negligit, uidetur iniuriam fouere, & esse particeps eius culpa, & ut quis debeat alterius damnum uitare, quanto magis Principis, & Reipublicæ, uideudi Syluester, Couarruias, Iulius Clarus, Nauarrus, Suarez, Emanuel Rodericus, Molina, Lessius, Rebellus, Thuscus, Gregorius Lopezius, Antonius Gomez & Farinac. quos refert Barbosa in collect. dict. cap. dilecti, num. 9. & in cap. sicut dignum, §. illud de homicidio, probatur uideri illum occidere, qui potuit uitare homicidium, & non fecit, & postea subiungit, ibi: *Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, cap. constitutus 1 de testibus.**

Conducunt uerba cap. facientis 3. distinct. 86. ibi: *Non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus participes indicantur.* Et notabiliter postea subiungit, ibi: *Et nihil prodest alicui non puniri proprio, qui puniendus est alieno peccato, & in cap. error 3. distinct. 83. traditur: Error, cui non resistitur, approbatur, negligere quippe cum possis deturbare peruersos, nihil aliud est, quam fouere, facit cap. sentire, eadem distinct. cap. negligere 55. 2. quest. 7. & iure nostro Hispano in l. 16. tit. 26. lib. 8. Recop. Id probatur eis uerbis: *Y queremos, y mandamos, que sean auídos por encubridores, acogedores, y favorecedores los que entendieren, y supieren, y no los reuelaren luego, que viniere a su noticia.* Et confirmat in terminis Gigas de crimine lese Miestatis, quest. 24. num. 3. ubi participem delicti conspirationis censet eum, qui scit, & non denunciat, & ex Paulo de Castro, & Angelo tradit eis uerbis: *Conscius perturbacionis Patria sua, uel alterius delicti commissi in Patriam punitur, ut particeps ex sua scientia, sicut qui aliquid scit contra Principem.**

Et tam in delictis, quam in contractibus, qui potest & debet reprobare actum, si non reprobatur, censetur approbare, Bartol. in l. quo enim, §. 1. num. 1. ff. rem ratam haberi, Caluacan. 1. part. decis. 42. num. 21. Surdus decis. 111. Thesaurus decis. 70. numero 11. Iosephus Ludouicus decis. Perus. 29. num. 8. & in terminis sumi iudicium contra aliquem, eo quod non detegit crimen, nec curauit ei occurrere, argum. cap. non inferenda 23. quest. 3. cap. qui potest, cap. quanta de sentent. excommunicat. cum Patornit. Cagnolo, Carrerio, Afinio, Notello, Gandino, Igneo, Blanco, Mascardo, Iulio Claro, & aliis probauit Farinac. 1. part. praxi quest. 51. num. 1. ubi refert plures, qui tenuerunt ad eam efficaciam

efficax indicium ex eo desumi, vt sufficeret ad tortura.

12 *Secundum*, & vrgentissimum indicium post prædictam taciturnitatem, & negationem conspirationis colligitur, quia hic vassallus in Belgio cum esset status, & belli Consiliarius, & ageretur in Consilio de coniecturis prædictæ conspirationis, ille Gubernatori Belgij persuasit, vt eos, quos sciebat coniuratos, ad Curiam euocaret, & in secretioribus confessibus, & Consiliis admitteret, vt in sua præsentia nullus auderet aliquid patrare, & videretur de illis confidere, quod maximum indicium præstat: nam in Consiliis inducere coniuratos nihil periculosus, & nisi qui illis faueret, proponere non posset: nam cum indicium sumatur ex eo, quod Iudicem persuadere valet, Castrensis in *l. fin. num. 5. Cod. de probat.* Menoch. *lib. 1. præsumpt. 7. num. 16.* cum Baldo, Anania, Mathefilano, Bolognino & aliis Boërius *decis. 164. num. 4.* cum Butricario, Conrado, & Antonio Gomezio, Farinac. *1. tom. conf. crim. 78. num. 27. & 2. tom. conf. 108. num. 2.* referens Salicetum, Bosium & non solum velle in Consiliis immiscere conspirantes, sed cum delinquentibus associari præbet indicium contra illum ex doctrina Baldi *lib. 5. conf. 41. n. 5.* quem refert & sequitur Thufcus *præctiar. lit. 1. conclus. 96. num. 12.* & tenet Carrerius in *praxi crimin. verbo: Obseruare curabis, n. 119.* ibi: *idem si defendit, visuet, associet*, & comprobatur ex Puteo, Angelo, & Grammatico.

13 Maximè cum indicia sint arbitraria, iuxta quod Iudex æstimauerit eis credendum, Puteus de *Syndicatu, verbo tortura, num. 4. & verbo mandauit numero 9. & 27.* Simancas de *Catholicis instit. tit. 65. num. 22.* & Roxas meus collega de *Hæreticis, num. 586.* cum Bartolo, Baldo, Alexandro, Romano, & Iulio Claro, Thufcus *Præctiar. lit. 1. conclus. 97. num. 1. & ex l. penult. ff. de quest. Ziletus tom. 1. conf. 63. numero 20.* idque præsertim in hoc vassallo fouet indicium, qui vt peritus rerum Belgicarum scire poterat, & debebat anno 1566. tempore Margaritæ Parmensis Belgij Gubernatricis in alia coniuratione, & tumultu conspiratorum, cum isti peterent licentiam, vt ad Curiam peruenirent, euocatis ad Consilium Prouinciarum Præfectis, atque aurei velleris Equitibus, Senatoribusque priuati Consilij, congregato confessu diebus 25. & 27. Martij, & Aprilis, & dubitatum, an intra urbem admitterentur coniurati, Princeps Orangius, vt maturaret rebellionem, in quam confestim proripit, eandem, quam noster reus sententiam proposuit, admittendos & vanos timores affirmabat aduersus homines sibi non ignotos, & multos amicitia, nonnullos etiam sanguine coniuratos, contra verò consulebant fideles, non admittendos intra urbem coniuratos, refert Famiarius Stradæ de *bello Belgico, lib. 5. pag. 210.* & eandem controuersiam memoratur Florentinus Vander de *initis tumultuum Belgicorum, lib. 2. pag. 206.* si ergo in Orangio iustum prodicionis indicium præbuit hoc consilium, & exitus comprobauit, meritò in nostro vassallo illud præbere, & sequi præsumptionem similem præstabit.

14 Nec excusatio quæ à Reo proponitur poterit prodesse id consuluisse, vt Gubernatoris præsentia conspirati continerentur, quia vltra quam nunquam denuntiavit conspirationem, sed tacuit, & occultauit gubernatori, posset enim admitti, si fateretur conspiratos (quod potius negauit) & vt Piscarius cum voluntate Imperatoris Caroli V. cui denunciavit coniurationem sine vlla mora, tunc annueret coniuratis, vt refert Prudentius Sandouallius in *Historia Caroli lib. 13. §. 23.* verum negando conspirationem, quam

certò sciebat suadere, vt ad Curiam euocarentur conspirati, & ad interiora Consilia admitterentur, idque pro damni medicina proponere nihil verius, aut periculosius potest existimari, cum in Consiliis possent coniurati secreta belli & regiminis cognoscere, & omnia præcauere, vt quod Rex intenderet, frustraretur, & in hoc casu conueniunt verba Diui Augustini. *Medicina de crudelitate certauit, & vicit*, & quod de Lucio Sylla, tradit Seneca *lib. 5. de benefic. cap. 16.* ingratum fuisse, nam vt occurreret Marij, quam dicebat tyrannidem induxit bella ciuilia & proscriptionem. *Ingratus Lucius Sylla qui patriam durioribus remedijs quam pericula erant sanauit*, minus enim nocerent conspirati si extra urbem essent etiam si apertè in facinus proditorium prosilirent quam in Consiliis admittere, vbi omnia, quæ disponderentur ad vitandam conspirationem possent elidi.

Sed nec debet excusationes & exceptiones admitti, cum fuerint inuerosimiles, & iputiles, vt quis maximum periculum pro securitate, & remedio proponeret, & quando allegatur, quod inuerosimile indicium sumitur contra eum, qui allegat, Bald. in *l. 1. Cod. de seruis fugit.* Craueta *Consl. 28. num. 2.* ex Corneo & Socino Seniori, Farinac. *tom. 1. conf. 80. num. 61.* & qui vult aliquid contra rectam rationem, & prudentiam, & quod fieri solet, vt in hoc casu contra se indicium præstat, vt desumitur contra Notarium, qui vsus modo insolito instrumento, *cap. quam graui, de crimin. falsi Decius in cap. 2. de rescript.* cum Panormitano, Angelo, Socino, Craueta, & Zephalo Mascardus de *probation. conclus. 740. num. 38.* & semper præsumitur pro eo quod solet fieri, & contra quod ab illo recedit Romanus in *l. si emancipati, Cod. de collat. Arëtinus in l. sed etsi, num. 4. ff. de acquir. hered. ex Glossa, Baldo, Craueta, & Calcaneo Mascardus *conclus. 532. num. 75.* & cum non possit præsumi hunc reum facere velle rem adeo insolitam, extraordinariam, periculosam, & contra Regis seruitium sine aliquo fine, qui tenderet ad fouendam conspirationem, idè participacionis nascitur indicium.*

Tertium indicium consequenter sumitur, quia cum in prædicto confessu & Consilio propositioni ab hoc reo factæ Gubernator responderet, idè nõ euocare ad Curiam absentes, quia in Epistolis quas in manu habebat, ei rescribatur in Belgio magnam conspirationem in Regem parari, reus tunc pro absentibus, qui erant conspirati, respondit illòs esse valde fideles Regi, quod neququam, nisi illis consentiret, respondere poterat, vt fideles defendere proditores, quos esse conspiratos certè sciebat, & nulli cum eo alloquuti de conspiratione, & postea semper magno vinculo amicitia illis adnixus, & non est verosimile, nisi vellet tractatum, & consentiret contra suum decorem, & opinionem cum conspiratis familiariter, & amicè ageret, & huius verosimilitudinis, vt nisi particeps illos vitaret, sumitur argumentum & indicium, *argum. l. cum de indebito in princip. ff. de probat.* cum multis Tiraquell. in *præfatione, l. si vnquam, num. 37. & sequent. Cod. de reuocand. donat.* Mascard. *conclus. 1409.* & semper creditur quem facere & sequi illud, quod ad ipsius decorem, & auctoritatem spectat, vt ex Fulgoso & Croto probauit Gratianus *3. tom. discept. cap. 435. num. 36.* & noluisse in hoc casu participem conspirationis arguit.

Et augetur indicium, quia in eis epistolis, quas exhibuit in Consilio Gubernator, dicebatur ferè omnes Nobiles Belgij esse participes conspirationis, & hunc Nobilem, de quo agitur, audiuisse illà, & cum eo præsentem id diceretur, tacuit quod de conspiratis sciebat, & cum audire, & non indicare coniurationem sit con-

tra decorem, & auctoritatem illius, nec detexit, nec aliquid fecit pro sua excusatione, est vrgens indicium eo crimine comprehensum, quemadmodum cum aliquis sciret scribere quem contra eius honorem, & tacet, nec satisfacit, & sufficere hoc indicium ad torturam, tenuerunt Bartol. Marfilus, & Carrerius, quos refert & sequitur Menoch. *lib. 1. præsumpt. 89. numero 129.* & se retulit, ad quod probauerat, *lib. 2. præsumpt. 46.* vt præsumatur contra illum, qui tacet, cum aliquid opponitur: nam innocens non sineret ipsi crimen imputari, Petrus VVisfelius in *l. fin. Cod. de maledicis*, & indicium præbet, qui à tam maxima nota non se purgat, vel defendit, Castrensis *lib. 3. conf. 280.* Craueta *conf. 65. num. 8.* Menochius *lib. 2. præsumpt. 91.*

18 *Quartum* etiam indicium desumitur: conspirati se congregarunt, & hanc coniurationem disposuerunt in domo villæ huius Nobilis, & occasione nuptiarum filia suæ, & præsumitur aliquem consentire, & scire, quod in illius domo sit, vt *ex l. si tutor, ff. de periculo tutor.* probauit Mascard. de *probat. conclus. 227. num. 4.* nec solum dominus domus præsumitur approbare, & scire, quod in eius domo geritur, sed etiam famulos & seruos, vt inde procedat dispositio *l. prospexit, ff. qui, & à quibus*, vbi ad probationem adulterij dominæ præsumitur posse illud scire, non solum seruos, qui in domo sunt, sed etiam qui in ministerio extra domum inseruierint, & ne subducantur à quæstione torturæ, quia sine illa testes idonei non sunt serui, iuxta quæ notauit Farinac. *2. part. praxis, quest. 55. inspeçt. 2. maximè num. 174.* traditur seruos non solum qui in domo sunt, sed etiam extra domum seruientes manumitti non posse, quia per communicationem domesticorum mores dominæ, & quæ in domo fiunt, cognoscere possint, & hæc est ratio *diçt. l. prospexit*, vbi et si I. C. dixerit *durum esse* intelligendum videri, sed habet rationem, quam expressimus, vt eam defendunt iuri consonam VVesembachius in *paratiela, tit. de legibus*, Bartol. Iafon, Alciatus, Riminaldus, Menochius, Ripa, Cagnolus, Cæsar Costa, Conanus, & alij, quos refert Morla in *emporio, tit. de legibus, quest. 10. num. 26.* Suarez de *legibus, lib. 3. cap. 19. numero 12.* Rodriguez de *annuis redditib. lib. 1. quest. 11.* D. Castillo *tom. 5. controuers. cap. 89. num. 95. & 96.* D. Lara in *compendio vite homin. cap. 23. n. 5.*

19 Et idè ex eo quod delictum factum in domo alicuius contra illum sumitur indicium, vt *ex l. 1. ff. ad S. C. Sillania*, cum Bartolo, Hippolyto de Marfilis probauit Farinac. in *praxi, 1. part. quest. 36. num. 64.* & similitè præsumitur quem scire quod fit in loco quem frequentat, ex Alexandro & aliis Mascard. de *probatio. conclus. 452. num. 8.* & eo solum quod quis sit proximus loco delicti contra illum indicium procedit Puteus de *Syndicatu, verbo: qui est inuentus, num. 1.* cum Bartolo, Angelo, Gandino, probauit Farinac. *lib. 3. conf. crim. 213. num. 3.* quemadmodum exurgit indicium contra eum cuius ensis sanguinis aperfuit, & madefactus, ex Gandino, Lazario, Ioanne Andrea, Carrerio, Puteo, Menochio, Bertazzola, & aliis Farinac. *1. part. praxis quest. 52. num. 56.* etiam si contra eum nulla sit alia præsumptio, quam vt sit dominus instrumenti, cum quo intelligitur delictum factum, quantò magis indicium procedit, quando in villa huius rei, & occasione matrimonij filia suæ conspirati congregati, vt disponderent coniurationem.

20 *Quintum* indicium est multoties reum dixisse, & confessum fuisse, *nolle suam & Prouinciarum ruinam*, & hæc verba conueniunt cum eis, quorum prætextu conspirati voluerunt rerum publicarum statum, & Regis dominationem turbare, & cum illa verba sit con-

fessus, quibus vtuntur conspirati ad improbum, & flagitiosum tractatum, indicium contra reum sumendum iuxta quod ex Anania, Ludouico Romano, Bolognino, Curtio, Tiraquello, & aliis notauit Mascardus de *probat. conclus. 442. num. 11.*

Sextum indicium procedit, quia irrefragabili testimonio probatum in sua domo hunc reum admisisse Tubicines Principis Orangij, & famulos alterius rebellis: & qui in sua domo recepat inimicum, vt particeps cum eo censetur, & dignus eadem pœnâ, & *argum. l. 1. Cod. de his, qui latron.* Doctores probauerunt in ea, Carrerius in *practica, 3. part. tractatu de homicidio, §. post verum maleficium, num. 15.* Iodocus sub *rubric. de receptor. delinq. cap. 134. numero 2.* Follerius in *praxi 1. part. 2. part. verbo bannuntur, numero 10.* in terminis Gigas de *crim. lesa Maiestas. lib. 3. rub. 1. de pœnis, quas filij incurrunt, quest. 20. num. 1.* Mierez in *conslit. Cathalonia, tom. 2. collat. 9. cap. 37. num. 12.* & cum *l. si quis forte, Cod. de desertor.* Bald. & Saliceto probauit Peguera in *practica. 20. num. 1.*

Et quamuis fuerit opinio Menochij, & aliorum quos refert Farinac. in *praxi, part. 1. quest. 30. num. 96.* qui securius esse admittunt non pœnâ ordinariâ, & eâ tē quæ rebellis vel hostis Reipublicæ, sed extraordinariâ, & minori puniri receptatorem, tamen ex nostris legibus qui recepat inimicum læsæ Maiestatis criminis reus habetur, *l. 16. tit. 29. lib. 8. Recopil.* aut si eum in domo occultauit, vt in hoc casu, nam in equorum stabulo eos abscondisse hunc reum probatum, & facit, *l. Methodorum 40. ff. de pœnis ibi, vel occultari eum dissimulauit, & l. 4. tit. 18. l. 8. Recopil.* vbi pœnâ corporali, & amissione bonorum punitur receptator inimici ex Cicerone *actio. 3. in Verrem, & l. 3. Longobardorum* probauit Azenedo in *diçt. l. 4. num. 1.* & notandum *cap. 1. Bullæ in Cœna domini*, vbi fautores Hæreticorum habentur qui eos recepat vel abscondunt, vt ex pluribus iuribus, Caietano, & aliis probauerunt Nauarrus, & reliqui in *d. cap. 1.*

Septimum indicium ipsum factum ostendit, nam quidam Regis Angliæ minister cœpit edicere, & proponere in pluribus occasionibus præsentem reo, & aliis ex conspiratis in conspectu ad quem adductæ Belgij Prouinciæ non poterat conferuari, nisi peterent auxilium à Rege Angliæ, Galliar, & Prouincijs rebellibus Holandiæ, & cum hanc propositionem multoties faceret, & in domo eius qui erat caput conspirationis rei præsentem qui nunquam detexit vel denunciavit, vt debuerat ne ille Minister Anglus vassallos Regis nostri ad seditionem excitaret, & à Prouincijs Belgij expelleretur, omnia quæ supra notauimus ad indicium participacionis in non reuelando conspirationem huic casui etiam conueniunt.

Octauum indicium procedit, nam conspirati proposuerunt reo, & ille confessus vt à Curia exiret, & omnes illum duces facturi, & sequi promiserunt, & postea minabatur ille Gubernatorem, nisi plura quæ petebat consequeretur curiam deferere, & ad suas villas, & oppida profecturus, & hoc cum præcederet conspiratorum persuasio ad deserendam Curiam, & Gubernatorem præstat indicium eius voluntatem, & intentionem cum conspiratis conuenire, quia in iure præsumitur cum aliquid præcessit quod sequitur in eius fieri executionem, vt *argum. l. his qui suis 4. §. unde queri potest, ff. de manumif.* tenuerunt Doctor, communiter vt testatur Alciat. de *presumption. regul. 2. præsumpt. 24. numero 2.* Bartolo, Decio, Alexandro, Iafone, Marfilio, Craueta, Castrensi, Socino Seniori, Baldo, Corneo, Capra, Cagnolo, Grato & aliis probauit Menochius *lib. 3. præsumpt. 49. num. 12.* post

Parifium, & alios idem Menoch. *conf. 1. num. 295.* ex Baldo, Saliceto, & Ancharrano *Surdus decif. 291. num. 9.* Carrocius *decif. 113. num. 19.* & 20. Mandellus Albenfis *conf. 70. num. 12.* Montera Cuenca *decif. 10. num. 1.* & expenditur *l. 3. ff. de fundo instruct. ibi: Talem in causum fideicommissi deductum videri placuit qualis fuerat legatus, l. si uno, ff. locati cum aliis.*

25 Tum ex rebus quæ cum aliquo præcesserunt eius intentio verborum, & operum colligitur, *ex l. si fuerint, §. si de rebus dubiis, l. ille §. cum in verb. ff. de leg. 3. cum Hostiensis, Baldo, Ioanne Andrea, Panormitano, Barbacia, Burgalo, Buttricio, Osasco, Tiranello, Craueta qui plures refert, vt ex actu præcedenti dolus sequentis colligatur probauit Surdus dec. 329. num. 84. & 85.*

26 Nonnum defumitur indicium, quia vnus ex conspiratis manifestis, qui pro coniurato damnatus fuit in confessione huius causæ edixit illum mirari hunc reum ausum fuisse in Hispaniam peruenire, & quamuis socius criminis ex aliquorum sententia contra socium indicium non faciat, sed tamen in crimine læsæ Maiestatis socius criminis potest esse testis, *cap. 1. de confessis, & in terminis coniurationis etiam si fuerit contra priuatum, cap. fin. & ibi Glossa de testibus cogendis & contra Principem, cap. si quis cum militibus, 22. ad fin. 6. quest. 1. cap. nemini, 15. quest. 3. Doctores per Text. ibi, in l. quisquis, ad fin. C. ad legem Iuliam Maiest.*

27 Idque eâ ratione fundatur, nam cum delictum conspirationis & coniuratio fieri non possint sine sociis criminis, ideò debent examinari Conradus, *in praxi tit. de testibus, §. personarum testium aggrediendi post num. 39.* Anton. Gomez, *tom. 3. variar. cap. 12. num. 16.* & adductis exemplis Atheniensium, Romanorum, & Græcorum ex Salustio, Cornelio Tacito, Quinto Curtio in coniuratione, cum Baldo, Alexandro, Iafone, Croto, Ruino, Saliceto, Campugio, Marfilio, Boherio, Gigante, Mascardo, Oldendorpio, Simanca, & Peguera probauit Menochius *lib. 2. de arbitrar. cent. 5. casu 474. n. 27. 28. & 29.*

28 Et participem coniurationis facere indicium, quod sufficiat ad torturam, quia cum ad eò interfuit detegi, & non posset probari, nisi participes examinaretur *ex cap. fin. de testibus cogendis, probauit Menoch. dist. num. 29.* cum Bartolo, Cyno, Angelo, Bellapertica, Alexandro, Gandino, Guidone, Boherio, Nata, Follerio, Monticello, Antonio Gomezio, & Iulio Claro Farinacius *de indicis, & tortura quest. 43. numero 56.*

29 Decimum indicium superiori proximum est: nam multoties dixit in hac Curia reus iuste ad eam venire, ipsum timuisse, & ad Belgium scripsit, vt eius epistola recognita ostendunt, sed frater eius cum sciret velle reum ad Hispaniam proficisci, omisit negotia, in quibus extra Bruxellam erat, dicens venire, vt impediret fratris aduentum in Hispaniam, quia certò sciebat inde illum non rediturum, quod consonat declarationi criminis socij, qui miratus reum audere ad Regem nostrum, & Hispaniam venire, & solum aliquem recusare, vel timere in iudicio comparere, sumitur indicium contra eum, *cap. Christianus 12. 11. quest. 1. nam ex prædicta recufatione & timore videtur se reum fateri, cap. nullus 4. de præsumpt. & comprobant Romanus conf. 169. num. 3. Afflictis decif. 13. numero 22. & ex timore deponendi, & comparandi coram Iudice esse indicium ad torturam in testibus, cum Speculatore probauit Ioannes Grassis *de substantia processus, vers. Commissarios, num. 2.* nam qui innocens, etiam in periculo timere non debet, vt tradit Laetantius Fir-*

mianus *de diuina instit. cap. 2. 1. eis verbis: Tanta est vis innocentia, vt ab ea ignis ille refugiat innocens, qui accipit à Deo hanc potestatem, vt impios urat, iustis obtemperet, & vt tradit Horatius lib. 1. Oda 22.*

*Integer vita, scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis nec arcu,
Nec venenosus grauida sagittis,
Fusca pharetra.*

Et aliis pluribus confirmat exemplis, & securitatem innocentis, nec timere debere comprobat Diuus Gregorius *lib. 2. Moralium.*

Vndecimum insicium procedit, quia frater huius rei plura conuitia contra Regem dicebat & eius regimen tyrannidem appellauit, idque reo presente, quod semper maximum crimen existimabitur, si notauerimus amorem, & venerationem, quam subditi Regibus debent, quam adorationem iura exprimunt, *l. 1. Cod. de silentiar. lib. 12. ibi: vt tam in adoranda nostra serenitate, & ibi glossa fin. quam sequitur Platea in l. primicerium, Cod. de Fabricens. lib. 11. Lucas de Peña per textum, ibi in l. eucthonum, Cod. de cursu publico, lib. 12. & in l. 2. Cod. de Fabricens. ibi: Eternitatem nostram adoraturus, & hic loquendi modus fundamentum habet ex sacra Scriptura, Exodi cap. 22. ad fin. ibi: Dys non detrahes, & Principi populi non maledices: vbi simul agitur de veneratione Dei & Principum. Et vide Numer. cap. 10. & 16. lib. 3. Regum, cap. 2. & in iure hæc coniungi probat *cap. si quis tacitis 22. quest. 5. ibi: Si quis in mortem Principis sui aliquo machinamento insidiatur, quia sacrilegium peragit in Christum Dei manum mittens, anathema sit. Et in l. 2. ff. ad l. Iul. Maiest. traditur crimen læsæ Maiestatis esse proximum sacrilegio, quia Principes, vt Deus, debent venerari, & idem l. 1. tit. 13. part. 2. & templum Dei tradit esse Principem, Lucas de Peña in l. prædia, Cod. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. vt diuinum numen & nomen Regem reuerendum, & venerandum constat *lib. 2. Regum, cap. 1. vt Rex Christus vocatur, & inde crimen læsæ Maiestatis æquiparatur hæresi, quæ est contra Deum, vt præter supra adductos alleg. 65. num. 38. & 72. probari videtur cap. licet Heli: de simonia. ex Deciano lib. 7. crim. c. cap. 37. n. 6. Hippolyto de Marfilii *conf. 1. criminali.****

Et quamuis omnes qui Politica regendi præcepta insinuarunt suadent Principem contemnere detractiones, vt de Imperatore Tiberio refert Cornelius Tacitus *lib. 6. annal. cap. 2. & lib. 16. cap. 1. nã etiam si in principio sui Imperij accusantes detractores faueret, postea tamen contempit. & dicebat in populo libero oportere linguas esse liberas, & singulare est quod tradit Seneca *lib. 1. de Clementia, c. 10. ibi: Nonne Agricola Iobem maledicunt? Nauta conuitiantur? Quid ergo? ignorat hoc Iupiter? Imò scit si omnes conuitiatores supplicio afficeret quibus imperaret non haberet.* Et ideo in l. unica, *Cod. si quis imperat. maledixerit, non debere Iudices ordinarios punire, qui Principi maledicunt, eis verbis: Quoniam si id ex leuitate processerit, contemnendum, siue ex insania, miseratione dignissimum, si ab incuria remittendum, & cum Valerio Maximo, Plutarcho, Cornelio Tacito, Seneca, Laetantio, Firmiano, Agellio, & Celio Rodigino plura exempla expendit Decianus 2. tom. crimin. lib. 7. cap. 50. in princip. per totum, & videndi Petrus Greg. lib. 33. Syntagm. iuris cap. 8. num. 3. & 4. Petrus Herodius *lib. 7. reum iudicat. tit. 1.***

Sed adhuc dict. l. unica traditur ibi: *Vnde integer omnibus hoc ad nostram scientiam referatur, vt ex personis hominum dicta pensemus, & vtrum pratermitti, an exquiri debeat, censeamus, quasi quando, vt in nostro casu, maledicentia ostendat graue damnum Reipu*

Reipublicæ imminere, possint, & debeant maledici puniri.

33 Quod suadet ipsius Dei exemplo, nam cum Maria Soror Moysi populi Israëliti Gubernatoris, ei de trahere Deum valde iratus Numer. c. 12. & lepra eam percussit, nec sanguini, & forori gubernatoris pepercit vt ex multis probauit Magister Marquez in Gubernatore Christiano *lib. 1. c. 2. 1. & ita leges nostræ supplicia grauissima irrogant eis, qui contra Regem loquuti l. 3. tit. 13. p. 2. eis verbis: Porque el pueblo que diffama à su Rey diciendo mal del porque piedra buena preç y buena nonbradia face traicion conocida bien à si como si le matase, & l. 17. tit. 13. p. 2. ibi: onde aquellos que dixo ser asabiendas parabras, de que el Rey recibiese deshonor a abilitança fãiran traicion porque de ninguna manera puede el homo deshonrar su señor en dicho, o en fecho, que no sea por ello traidor e deben haueer tal pena los que lo ficieren segun las palabras fueren: & in l. 11. tit. 26. lib. 8. Recop. traditur, quien dice mal de nos, o alguno de nos, o de nuestros hijos es aleuoso por ello, y la mitad de sus bienes son para la nuestra camara, y el cuerpo a nuestra merced. Et idem dispositum l. 3. tit. 8. lib. 8. ordinam. que est, l. 3. tit. 4. lib. 8. Recopil. & hoc non solum procedit in maledicentia, quæ respicit seditionem vt Principem tyrannum dicere, se in quacunque illum detrahente, Bald. in d. l. unica, n. 1. sequitur Anania in c. 1. de maledic. num. 7. Hostiensis in summa eod. tit. vers. quot sunt genera, Bosius tit. de iniuriis, n. 43. Farinac. in praxi, q. 105. n. 392. Borellus de Magistrat. lib. 3. cap. 3. num. 7.*

34 Ex quibus hoc esse crimen læsæ Maiestatis dubitari non potest, quia nulla maior potest iniuria Principi irrogari quam tyrannum arguere, & tunc procedit doctrina Angeli, Francisci, Lucani, & Conradi, quos refert Farinac. *d. q. 105. n. 418.* vt puniendus sit vt reus læsæ Maiestatis qui contra Principem locutus, & ex loco Iulij Pauli *lib. 5. sentent. tit. 29. ad leg. Iuliam Maiest.* adducens emendationem Cuiacij, idem tenuit Tiberius Decianus, *tom. 2. crim. lib. 7. c. 50. n. 29.* & Camillus Borellus *d. c. 3. n. 7.* & addendus Muscatellus, *tit. de cognitione delictorum ad tit. si quis Imperatori maledixerit.* vbi tradit hoc crimen maledicentia habere omnes specialitates læsæ Maiestatis & n. 21. tempore Comitum de Miranda Proregis Neapolitani, Doctorem Hispanum, quia libellum dedit, vbi audacter contra Regem plura dicebat, prius abscessa manu, penam capitis in foro publico affectus, & Decianus *d. c. 50. à n. 23. vsque ad 29.* ex Suetonio, Cornelio, Tacito, Diomede Cassio, Strabone, Celio, Rodigino, & Petro Crinito, plures refert, qui eo quod contra suos principes loquuti mortis supplicio damnati.

35 Sed opinio Gigantis, Mascardi, & aliorum, quos refert Farinac. *d. q. 105. n. 417.* Aymonius, Crauetæ *conf. 6. Didacij Peczij in l. 3. tit. 8. lib. 8. ordinamenti,* qui tenuerunt maledicentiam in principem non puniendam, vt crimen læsæ Maiestatis procedit iuxta doctrinam d. l. unica, C. si quis Imperat. maledixit. quando maledicentia contemnenda, & solum respicit aliquam irreuerentiam, cum verò respicit turbationem publici status, vt in hoc casu, & grauius lædit Regem, dubitari non potest esse crimen læsæ Maiestatis, & hanc differentiam insinuare videtur *l. famosi 7. §. hoc tamen, ff. ad l. Iul. Maiest. vbi ex lubrico linguæ quis non debet huius criminis reus censei, quia vt insanus habendus; si verò tale sit delictum, ad exemplum legis vindicandum, & comprobatur expresse l. 3. tit. 8. lib. 8. ordin. eis verbis: Ordenanos qualesquiora, o que las tales cosas blasfemaren, o dijeren contra nos, o contra qualquiera de nos o contra nuestro estado, & denotat. l. 3. & 17. tit. 13. part. 2.*

Ioan. Bapt. La rrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Sin verò hic reus responderit illud non dixisse, eum sed fratrem, & cum Caimo dicat Genesis c. 4. *Numquid custos fratris mei sum? id non excusabit: nam vt tradit Diuus Bernardus lib. 2. de considerat. ad Eugenium ibi, Detrahere, an detrahentem audire, quid horum damnabilius sit non facile dixerit, & vt ex Lacone refert Gregor. us Lopez in l. 2. glossa 2. tit. 13. p. 2. ibi, Non enim essent maledici, si non inuenerint auscultatorem, & nostris legibus, vt proditio censetur malè audire de Principe, non occurrere, l. 2. tit. 13. p. 2. ibi: E debent aborre ser de non querer del oir ningun mas pesarlos, quando lo oyeren, e estranarlo mucho e vedaria a los que lo dijeren mostrando todo su poder por mostrar, que non les place, e non deue codiciar en ninguna manera oir la cosa de que le pudiese venir dano, ni muerte ni deshonor a ca esto ser aueno de los grandes alenunque ser pudiesse. Et l. 8. tit. 13. p. 2. in terminis loquitur eis verbis: E si non obrasen dellas solamente porque las quisieron oir e las creyeron deben ser hechados del Reino por tanto tiempo como el Rey tubiere por bien, quasi qua mala de Principe audit, videatur credere, cum aliàs non pateretur, & cum in hoc casu presente reo id diceretur, & falsa nota tyrannidis Princeps maculari videatur, non potest reus à culpa excusari, iuxta quod ex Diuo Thoma, Soto, Caietano, Nauarro, Angles, Syluestro, Pedraza, & Alcozer tradit Thomas Sancius *lib. 1. respons. Moral. c. 3. dubio 7. n. 2.* nec vnquam reus fratrem maledicentem reprehendit, vel à se abiecit, vnde merito contra eum nascitur indicium, quemadmodum contra illum, qui associat, & maximam habet familiaritatem cum delinquente, vt pluribus notauit Farinac. *lib. 2. conf. 164. num. 9. & conf. 247. num. 43. & lib. 3. conf. 207. num. 3.**

Duodecimum indicium procedit, quia post tres menses, quam hic reus vinculis detentus in libello quem scripsit, & vbi declarat factam conspirationem, & alia specialia huius casus, tradit Resolutionem habere, omnia tunc contemnere, vt fidelitati suæ satisfaciatur, quibus verbis insinuat huc vsque non voluisse, & nisi oppressio carcere, nollet, iuxta illud *Isaia cap. 28. ita, Solu vexatio intellectum dabit, & lingua istius detexit, quod in corde habebat.* nam semper est imago cordis, Diuus Paulus *ad Romanos cap. 10.* nam vt plures Sancti dixerunt, ex abundantia cordis os loquitur, ex Diuo Augustino, Sancto Antonio Padua, Abulensi, & aliis rectè probauit Pater Nifenus 2. *p. quadragesima, feria 1. 2. id est Lunes, assumptio 2.* nec disposuit hic reus sermonem suum in iudicio, iuxta quod notatur *P. almo 111.* nam hæc verba proferre non posset, qui semper Regi existeret fidelis ex Cassiodoro *lib. 6. variar. cap. 9. ibi, speculum si quidem cordis verba sunt, & dum in præfatione variarum dixit: contingit enim dissimilem filium plerumque generari, oratio dispar moribus vix potest inueniri, & quantum suffragentur indicis verba reorum, notarunt Socinus vol. 1. consil. 131. incipit in præfenti, Vers. Præterea Baldus in l. is qui, §. Diuus, ff. de Tutor. & Curat. datis ab his Rolandus à Valle vol. 4. conf. 99. num. 50. & refert, quod tradit Baldus in cap. mandatum de rescriptis, quem sequitur Curtius Innot. conf. 22. n. 12. ibi, Cor est imperator lingua, & eam habet, sicut mancipium sub iurisdictione sua.*

Decimum tertium indicium præstat epistola, quam post duos annos quibus hic reus vinculis tenebatur suâ manu rescriptis negociorum gestori in Belgio, vt omnibus amicis notum faceret illum non esse detentum in Hispania ex aliqua causa conspirationis aut eius scientiæ aut occultationis, sed quia Rex volebat eo prætextu illum punire, ex eo quod proposuit trequam & congregationem generalem Prouinciarum, quo Regé iniustum arguebat, & eo mendacio populû

concitabat, qui ex congregatione generali sperabat damnis Reipublicæ mederi, & treguam ad leuamen appetebat, & vltra quam notauimus *supra*, n. 33 & 36. *ex l. 3. & 17. tit. 13. p. 2.* esse prodicionem dicere vel audire aliquid contra bonum nomen, & famam Regis hoc casu non solum falsò, & iniquè Regi iniustitiam imponit, sed timeri posset, ne sudditi tumultuarent, si crederent, quod hic reus scripsit Principem illum punire, quia eorum leuamen procurabat, & eò solum quòd quis de Principe falsum dicat, vel Principi mendacium vrgentissimum contra illum indicium defumitur, Bartolus, Alexander, Grammaticus, Rolandus, Decius, Aymon Craueta, Hippolytus, Riminaldus, Blancus, Putens, Mascardus, & alij, quos refert Farinac. *in praxi. quest. 52. n. 2.* qui tradit esse magnum indicium doli, & ex Iulio Claro idem Farinac. *tom. 2. conf. crim. 127. num. 11.*

39 Iuuat indicium: nam velle notà inurere Regis iustitiam, & falsò de illa scribere, arguit falsitatem, & maior doli præsumitur in eo, qui dicit mendacium. *l. si qui affirmauerit, §. 1. l. quod venditor, l. eleganter, §. idem Pomponius, ff. de dolo l. falsus, §. si quis, ff. de furis, Castrensis lib. 1. conf. 139. ad fin. Craueta conf. 2. n. 13. & conf. 192. n. 13.* Lucas de Peña *in l. quoties, vers. quod si reus, C. de dignit. 12.* Tiberius Decianus *lib. 3. conf. 32. n. 29.* Menoch. *lib. 5. presump. 3. n. 33.* cum multis Mascardus *de probat. concl. 31. n. 19. 26.* & probatur expressè *l. 2. tit. 7. part. 7.* & si eo solum, quod aliquis malè consulat Regem, infidelis habetur & morte dignus, *l. 7. tit. 23. parte 2.* quantò magis id procedit, quando Regi falsò iniustitiam opponit, & mendacium extendit, quo subditi in Principis amore frigeant, & ab eius fidelitate & obedientia possint declinare.

40 *Decimum quartum* indicium prouenit, quia hic reus ad Hispaniam missus ex consultatione Gubernatoris, & Consiliariorum Belgij ea ratione, quia ad statum publicum & illarum Prouinciarum tranquillitatem erat conueniens hunc reum ab aliis euocare, quo omnium Ministrorum Regis testatione indicium sumitur esse nocium Prouinciis, & interesse conspirationi illum, quem censuerunt salubre esse longè abfuturum.

41 *Decimum quintum* indicium procedit voluisse anxiè prosequi generalem congregationem Prouinciarum Belgij, & cum obiiceretur ex alia simili congregatione patratam fuisse rebellionem, quam hodie sustinent Hollandiæ, Zelandiæ Princeps Orangius & Nassauia domus, respondebat illam rebellionem ex odio in Cardinalem Granuellam processisse, non ex subditorum perfidia, quæ omnia vrgenti indicio suffragantur: nam velle eam congregationem fieri, & prosequi, quæ semper periculossima experta, & à Regibus improbata, & prohibita, vt tradit Famianus Stradae *de bello Belgico, lib. 8. pag. 501.* eis verbis: *Hæc autem quamuis fierent Rege non solum inconsulto, sed etiam vi non ignorabant inuito, quippe qui ordines cogi sape viderat & velle fieri illud, quod est periculossimum, præbet indicium doli, l. fin. §. illud, vers. summopere, Cod. de tempor. appellat. l. idemque, §. si ignorantes, ff. mandati, & tenuerunt Baldo lib. 2. conf. 305. num. 4.* Craueta *de antiquit. tempor. 1. part. verbo videmus, num. 5. & conf. 97. num. 7.* & ex effectu præcedentis congregationis Prouinciarum ordinum defumitur indicium doli contra Regem, qui hanc sollicitabat, & instanti petebat *ex cap. 2. de renuntiat. & Cardinali Zabarella probauit Mascardus concl. 532. num. 116.*

42 Sed & quod tribuit primam rebellionem odio in Cardinalem Granuellam, & eius fastuosæ ambitioni,

etiã dolosè suppositam: nam veræ causæ rebellionis Orangij, & aliorum, qui eum sequuti, hæresis Orangij fuit, qui puritatem fidei Catholicæ ferre non poterat, & eius ambitio ad supremum Belgij dominatum: nam aliàs semper cum Granuellanis familiaritatem, & amicitiam habuit: nam Pater Cardinalis defendit Orangium, cum lis ageretur de hereditate Renati Chaloniij, & sibi competere intenderet Schorus Præses Consilij priuati, quia ea indignus Orangius hæresi inquinatus, & fauore Cardinalis non à successione, & Florentinus Vander *lib. 1. de initiis tumultuum Belgicorum.* hanc familiaritatem Orangij, & Granuellani exprimit *pagin. 81.* eis verbis: *Quod Granuellanorum in se studium ita Orangius excipiebat, uti legationes ceterarum rerum negotia, si quæ publica cum Atrebatensibus incidere summa & animorum consiliorumque concordia procuraret de rebus priuatis, nisi auctore Atrebatensi rem grauiorem nullam constitueret peregrè Bruxellam adueniens ante sapenimero apud Atrebatensem, quam domi ex equo descenderet, multiq; Atrebatensibus, vel impedito vel absente ijs adibus libertate frueretur.* Erat enim tunc Granuellanus Atrebatensis Episcopus,

Igitur discordiæ illorum causa fuit hæresis Orangij, quam ferre non poterat, nec debebat Granuellanus, & Orangius apertè de se hæresim fatetur *in Apologia.* quam pro defensione scripsit Regi Philippo II. vt tradit idem Florentinus Vander *lib. 1. pag. 68.* ibi: *Erant postremò ambitio, atque odiorum alia querimonia quamplures omnium earum factionum, Princeps erat Orangius, cuius rei quem potius testem citabimus, atque hunc ipsum Orangium, qui eo libro, quo Regi se proscribendi respondet, multis verbis commemorat, iam inde à puero reformata religionis perquam studiosum extitisse.* Et iuuat, quod tradit idem Vander *ubi proxime, pag. 84.* voluisse Orangium excludere obedientiam Summi Pontificis, vt postea consequutus, idque totis viribus resistere debebat Cardinalis, & *pag. 100.* tradit, *Quod inuidiosum Cardinali extitisse dicebatur, erat questio de hæresi.* Et idem comprobatur Famianus Stradae *de bello Belgico lib. 1. pag. 59.* ibi: *Vna omnium maximè turbauit, conciuitque Belgarum populos suspicio primùm, deinde conatus Inquisitionis aduersus hæreses instituendæ, & pag. 99. & 100.* etiam tradit, *Ut enim nihil aque perculit hominum animos, atque inquisitionis nomen in Hæreticos instituendæ.* Et refert Orangium persuadere Belgis nihilo magis, quàm hostes Patriæ Inquiltores execrandos, & idem Stradae similiter traditur *lib. 5. pag. 226.* & rectius explicat *pag. 248.* ibi: *Namque populus partim hæresi corruptus, partim Inquisitionis metu anxius effusè favebat Hæreticis, qui illud Tribunal euersum iabant, & lib. 10. pag. 589.* etiam tradit hæresis prætextu voluisse ad seditionem Orangius populos impellere, nota verba: *Euerfis sacris, iustis Sacerdotibus, atque adeo hæresi procurata, id quod Orangio ad continendas contra Hispaniam ciuitates omni præsidario milite certius instrumentum erat abundè firmanit.*

Sed etiam ambitio Orangij conspirationem excitauit hæresi mediante, & cum ad Imperium Belgij adspiraret Cardinalis ferre non debebat, sed validè resistere, vt notauit Florentinus Vander *lib. 1. pag. 195.* ibi: *Iniuricata adeo res est ambitio, quam discernere à magno & generoso animo perquam difficile existat, ambitionis reos faciebat Orangius, atque socios Cardinalis, & quia Granuellanus illorum ambitioni opponeretur, Ecclesiæ, & Regi fidelis, inde in eum odia excitata, vt tradit Famianus Stradae *lib. 7. de bello Belgico, pag. 388.* ibi: *Eospectasse conatum eyciendi Grauellani Cardinalis, qui eorum consilia introspexi* rentinus & Flo Vander*

Vander *d. lib. 1. pag. 120.* eis verbis: *Lampridem enim Orangius eos animos conceperat, uti ferre iam non Cardinalis, sed nullius, nec Regis quidem imperium posset, & Famianus Stradae *lib. 2. pag. 101. de initiis seditionibus & rebellionis refert, Cum tamen dua rem causa confecerint, hæresis & ambitio, & repetit *lib. 5. pag. 208.* agens de potentia Hollandorum rebellium, nota ibi: *Atque in hunc denique modum noua hæc extitit ab aquis Respublica parente ambitione, obstetrice hæresi, terrore, seu tonitruo ante tempus emissa.* Vnde instare ordines Prouinciarum congregari, cum tam imminente periculo indicium vrgens præstare videtur, & Cardinali Granuellano tam falsas calumnias imponere.**

45 *Decimum sextum* indicium est inuentas esse Epistolas, in quibus familiariter cum Gallo proditore, & Regi suo rebellis hic reus rescribat, & cum eo ex Curia Regis Hispani occultas litteras mittebat, quas dicimus *en zifra,* & nisi aliquid speraret ab eo vir nobilis, vt reus tam arctissimo nexu amicitiae non recopularetur proditori, cui in effigie in Gallia caput abscissum, qualis enim socius est, tali socio delectatur, quia similis gaudet simili, & ex sententia Spiritus Sancti in Prouerbis, *Qui cum sequentibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficitur.* Et indicium facere cum proditoribus familiariter tractare tenuerunt Angelus §. *fama publica, vers. quero an indicium,* Marsilius *in praxi, §. expedita, n. 91.* Mascardus *de probat. concl. 451.* adducens Psalmum. 17. & concurrentibus aliis adminiculis, quorum plurima sunt in hoc casu sufficere hoc indicium ad torturam cum Baldo, Gandino, Beluisio, Angelo, Marsilio, Craueta, Grammatico, Carrerio, Paride de Puteo expendens *l. Ediles, §. Pedius, ff. de editio edicto, si plures, §. quamuis, ff. de admin. Tutor. l. vlt. C. si mancip. ita fuer. alien.* probauit Menoch. *lib. 1. presump. 89. n. 125.* nam semper fugienda est proditorum amicitia, aliàs qui cum eis conuersatur, præsumitur eiusdem qualitatis, Salicetus *in l. nullus, C. de maledicis.*

46 *Decimum septimum* indicium superiori cohæret, quia epistolas aded à communi commercio occultare, & vt cum hoc proditore, *zifra,* quod semper occultioribus secretis deseruit, vt de Zifrarum origine notauit Conradus Brunus *de legatis, lib. 1. c. 2. per totum,* & secreta habere cum delinquenti præbet indicium contra illa habentem cum Plaza, Antonio Gomezio, Iulio Claro, Antonio Gabrielè, Mascardo Monticello, ad torturam sufficere probauit Farinac. *1. tom. praxi. q. 43. n. 175. & 176.* cum Felino, Baldo, Iafone, Marsilio, & Carrerio, etiam Menoch. *de presump. 89. n. 115. & 116.*

47 *Decimum octauum* indicium præstat, nam cum omnes Consiliarij status Belgij, in ea fuissent sententia, ne admitteretur tractatus Treguæ de Prouinciis ad Prouincias quem dicunt: *de estados a estados,* cum ad hanc Curiam remitteretur vt Regi nostro quod tractabatur referret non exhibuit transumptum huius Consilij & suffragiorum Consiliariorum, & cum in propositionibus tractatus plura continerentur, quæ detrahebant Regiæ Maiestati, imò omninò excluderent Dominatum, quem Rex habebat in illis Prouinciis: nam ipsam arbitrio relictum, quod ad regimen, bellum, pacem, & commercium pertinet adhuc in hac Curia institit, & antea suauit Gubernatori Belgij fieri tractatum inter ipsas Prouincias fideles, & rebelles, cum omnia prædicta, quæ in Treguæ Capitulis continebantur, Regis propria sunt, non subditorum, vt in regimine & bello probarunt Alciat. *presump. 8. n. 10.* Iacobinus de Sancto Georgio *de feudis, verbo de Castro n. 20.* ex Oldraldo, Bartolo, Fulgusio & Panormitano qui loquitur in Regibus Hispaniæ, de illis probauit latè Camillus Borellus *de præstantia Regis Catholici, c. 67. n. 4. & in custodia Castellorum, c. 37. per totum, & in p. Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Escal. Pars I.*

ce & tregua, c. 38. Vnde circa id insistere magnum indicium præbet contra reum, & augetur ex eo, quod inter reliqua, & tractatum treguæ non exhibuit hoc Consiliariorum status decretum, vt indicium regulariter exurgit contra eum, qui occultat instrumenta, *ex l. unica, C. de Latin. libertat. tuenda, l. 2. §. Diuus, ff. de iure fisci, & contra illum, qui non exhibuit, quod debebat exhibere, l. ubi exigitur argentarius 8. ff. de edendo, Lucas de Peña in l. quemadmodum, C. de Agricol. & censitis, lib. 1. 1. & cum Baldo *vol. 3. conf. 219. n. 2.* Mascardus *de probat. concl. 532. n. 94. & 156.**

Nec excusabitur hic reus si dixerit consensu Gubernatoris Infantis Hispaniæ tractatum treguæ inceptum quia id concussione à Conspiratis factum, & illam non consensisse Regi scripsit, & vsurpare posset verbum alterius epistolæ, quam Regi Philippo II. scripsit Madama Parmensis Belgij Gubernatrix die vigesimo octauo Augusti, anno 1566. in simili casu confessus congregationis tumultuantium refert Famianus Stradae *de bello Belgico lib. 5.* ibi: *Agra animo corporeque decubens aduocatis à me Orangio, Egmontio & Hornano restata consensum illum vi extorqueri, veniam, securitatemque fœderatis asserui, & semper sumendum indicium contra eum, qui vt hic reus persuasit fieri treguam & tractatum contra Principis auctoritatem, quo dignitate supremâ illarum Prouinciarum exui videbatur, & ided tanquam insolens & insolitum effectum habere non poterat, vt *argum. textus & ibi glossa, in l. si quis sub conditione, ff. de condit. & demonstr. & ibi Doctores communiter, notauit Menoch. lib. 3. presump. 122. n. 67.* vbi refert Baldum, Angelum, Albericum, Decianum, Ancharranum, Socinum Seniore, Parisium, Natam, Gratum, Alciatum, Zepolam & alios, vt semper præsumatur contra insolita.*

Decimum nonum indicium procedit, quia cum conditiones tractatus treguæ essent valde nocuæ Religioni, quia eius libertatem inducebant in Prouinciis Catholicis fidelibus & obedientibus, tum & omninò detrahebant Regis auctoritati & supprimebant dominatum hic reus instabat pro conclusione tractatus treguæ & minabatur conspirationem, & destructionem Prouinciarum fidelium Belgij, nisi tregua admitteretur in quo valde suspectus reus videtur, cum vellet, & instaret Principem facere quod non posset, *ex l. filius, 15. ff. de condit. instit. eis verbis: Nam qua facta ladunt pietatem, existimationem & verecundiam nostram, & vrgenter dixerim, qua contra bonos mores sunt, nec nos posse facere credendum est: Quod à Iure Consultis dicitur impossibile de iure & eiusdem qualitatis censetur vt impossibile à natura l. si stipulor, 35. l. continuum 137. §. cum quis ff. de verbor. oblig. l. condiciones 9. l. conditiones 14. ff. de condit. instit. l. 32. tit. 9. p. 6. & notatur omnes in d. l. filius, ex Duareno & Cuiacio. D. Pichardus in §. impossibilis instit. de hæredibus, instit. num. 14. Donellus *lib. 6. c. 18.* cum Mercerio, & aliis Osualdus *in notatis, lit. H.* non potest enim à maleuolâ præsumptione & indicio eximi, qui instat, & consulit rem tam pessimam, & plenam notâ & dedecore, quando ex legibus quilibet Vassallus tenetur præcauere, & longè excludere omnia, quæ Principis auctoritati nocere possint, vt expressè traditur *l. 1. tit. 13. p. 2. eis verbis: Parende deue catar muy de luene las cosas que son a su pro, e a su honra, e asu guarda, y ser muy acocioso para allegarlas, e acrecentarlas, e las que fueren a su duanio desuarlas, e tolellas quanto mas pudieren.**

Nec excusat reum, quod responderat non esse credendam comminationem asserere, & præcauere ruinam Prouinciarum, nisi expediretur tractatus treguæ, quemadmodum in Medico non tribuitur dolo protectari morbi periculum, vt remedium adhibeatur: nam

hac ipsa allegatione contra reum indicium augetur, ut censeret remedium treguam facere cum violatione Religionis, Regiæ dignitatis iactura, & magis dicens foret Regi nostro armis in rebelles irrumperere, Prouincias & vitam amittere, quam admittere treguam, quæ Catholicam fidem & eius auctoritatem lædebat, & qui pro eo instat, & id persuadet, non potest eximi ab indicio, quemadmodum contra illum sumitur, qui cum sciret viam ex grassatoribus & latronibus periculofam esse, per eam dirigit viatores, ut ex Gandino, Vitalino, Carrerio probauit Men. lib. 1. præsump. 89. n. 114. quid enim præsumendum non est de vassallo, qui in tale præcipitium Principem inducebat, & dirigebat?

51 *Vigesimum* & vrgens indicium procedit, quia cum tractatus Treguæ talis esset, qui regimini Principis & dominatui detrahebat, adhuc semper reus instauit, & in confessibus in Hispania edixit nihil actum circa treguam, quod Regis auctoritatem læderet, de qua præsumitur non recte sentire, & in amore Principis frigidescere, qui hoc intelligit, & suadet, quin etiam si tempore antiquo in seditionibus & conspirationibus Belgicis, qui obedientiæ vinculum ruperunt solebant semper dicere velle obedire Principi, ut recte notauit Cornel. Tacitus eis verbis: *Paucis post Kalendas Ianuarij diebus Pompeij propinqui Procuratoris à Belgica afferuntur legiones rupta Sacramenti reuerentia Imperatorem alium flagitare, & Senatui ac Populo Romano arbitrium eligendi permittere, quo seditio mollius acciperetur:* refert Adamus Contzen lib. 9. Politico, c. 24. §. 12. vbi de his rebellionibus aptissime scripsit: *Vidimus Galliarum, Belgij, Bohemia rebellionis: nihil mollius, nihil pietius, aut fucacius dici, vel agit potuit, Reges se suos amare, obtemperare omnibus, contra occultos hostes agere, Regiam Maiestatem omnibus velle defensam, pro Rege & lege scribebant vexillis, at neque Caesar aliud, quam Reipublica salutem, nec aliud Pompeius proferebat, & merito militibus exprobrat Ca: o:*

— Pompeiana fuisti,
Non Romana manus.

52 Confirmatur eo, quod de rebellionibus nostri temporis refert Famianus Stradæ lib. 5. anno 1566. pag. 226. cum plures in Regem coniurarent, & Gheusium nomen assumere decernerent, & per totam urbem Bruxellæ apparuerunt coniurati vestibus è panno cineracei coloris induti, & nummum ex ære ligno ex argento & auro instar bullæ suspendunt ex collo, in quo Philippi II. cælata erat effigies hinc cum verbis, sed Gallicè circumscriptis, *fideles Regi*, & ut tradit idem Famianus Stradæ ibi: *Procerum nonnullis ea probari: siue quod sperarent, quidquid clam fecerant excusari, aut etiam laudari posse verbi, si palam inserto Regis nomine facerent, vbi rationem tradit etiam si Principi isti coniurati infesti sint, eius tamen nomen in publico venerantur, & recte declarat idem Famianus Stradæ de bello Belgico lib. 6. pag. 346. vbi æquiparat factis Hugonotorum in Gallia an. 1567. tempore Regis Caroli, qui ab eo petebant veniam & permissum colligendi copias militum prætextu defensionis Regni, ut Regem possent opprimere nota verba Stradæ: *Sic illi copias, quas in rebellionem clam intenti cogebant specioso Regis nomine venditabant more Hugonotorum, quibus securitas appellatur, cum captiuitas est, idèd in omnibus conspirationibus Belgicis, qui de regimine, bello & pace disponere volebant, & ne edictis Inquisitionis aut aliis Principis obedientia præstaretur, in horum omnium tractatu semper edixerunt saluam remanere Regiam auctoritatem, & obedientiam, ut referunt Florentinus Vander, de iniitiis tumultuum Belgicorum lib. 2. pag. 102. 231. 240. Stradæ lib. 9. pag. 518. 519. ex quo non solum rebellio in Principem, sed eius dignitatis maxima illusio ostenditur ma-**

nifestè, & nullo magis confirmatur quam in tractatu Treguæ adimere Principi Regimen, dispositionem belli, pacis, commerciorum, & Custodiæ Castrorum, idque saluam Principis dignitate & nihil contra eius auctoritatem admissum protestari.

53 *Vigesimum primum* indicium procedit, quia hic Reus ad Ordines Belgicos, ex hac curia Matritensi rescriptis nolle Ministros & Consiliarios Hispanos treguam fieri, cum ex omnibus actibus iustam treguam & leuamen Prouinciarum fidelium semper desiderarent, & ex hoc improbo mendacio, & quod in proximo indicio retulimus edixisse, nil actum in præiudicium Regis, cum eius dignitas in totum fœdaretur in tractatu, quem proponebat sumitur vrgens indicium, *l. si quis affirmauerit, §. 1. l. quod venditor, l. & eleganter, §. item Pomponius ff. de dolo, l. falsus, §. si quis ff. de furtis ex Alexandro, Socino, Barbacia, Luca de Peña, Gigate & aliis Mascardus de probat. concl. 532. n. 19. 20. & ut sufficiat hoc indicium ad torturam ex Angelo, Aretino, Curtio Seniori, Socino Seniori, Ruino, Bossio & aliis Menoch lib. 1. præsump. 89. n. 67. & iuxta opinionem benigniorem hoc indicium arbitrio Iudicis relinquatur, Iulius Clarus in præct. crim. §. fin. q. 21. vers. mendacium, quid ergo Iudices arbitrari poterunt in tam subdola protestatione, & cum sæpissime reus in omnibus Consiliis, & confessibus edixerit Prouinciarum Belgij quietem pendere ex eo, ut Tregua fieret, aliàs subditi, qui eam valde anxij appetebant, excitarentur, ut supra expendimus, malenolè culpam Ministris Hispanis velle infligere, ut propter Consiliarios Regis ad effectum improbus tractatus non perduceretur, nihil versutius & magis dolosum, & quando quis alteri crimen falso impegit, sumitur indicium, quod sufficit ad torturam contra imponendum, Bartolus, Romanus, Marsilius, Felinus, Brunus, Decius, Follerius, Nouellus, Boherius, Imola, Mandosius, & alij, quos refert Grammaticus, ex quibus probauit Farinacius *l. p. praxis, q. 52. num. 4.* ex Iulio Claro, idem Farinac. *conf. crim. 127. num. 2. 1.* & tenuit Ziletus *tom. 2. conf. 61.**

54 *Vigesimum secundum* indicium præstat: nam cum reus à Rege nostro plures dignitates, & beneficia consequeretur, plus quam viginti, & ut ille confessus in actis huius causæ, & plus quam centum mille argenteos in argento in quolibet anno pro salario, & stipendiis in quolibet anno ex Regis Patrimonio percipiebat, adhuc sæper querelas proferebat, nulla ei beneficia à Rege conferri, & Governatori Belgij minabatur absentia Prouinciarum, nisi fierent, & magna semper præsumptio est contra ingratum & omnium criminum fomes ingratitude existimatur, ut ex legibus Hebræorum, Persarum, Atheniensium, Macedonum & Xenophonte, Alexandro ab Alexandro, Celio Rodigino, Giraldo in libro aduersus ingratos, probauit Menoch. inde sumens delicti indicium, lib. 5. præsumpt. n. 13. 14. & idèd cum valde execrabilis sit ingratitude cum Baldo, Ripa, & Riminaldo Iuniori probat Men. n. 11. maiorem probationem requiri, ut quis ingratus censeatur.

55 Sed de ingratis, & qui beneficia accepta non recognoscunt, & alia petunt, maximè in coniurationibus esse timendum denotat Seneca lib. 3. de ira, c. 29. eis verbis: *Cæsarem non Pompeiani, sed amici peremerunt, quorum non pleuerat spes inexplebiles, & in similibus, & primis conspirationibus, & tumultibus Belgij id à conspiratis, qui plura à Rege acceperant, nihil recipisse iactari, ut suis querelis causam ostenderent, tradit Famianus Stradæ de bello Belgico, lib. 2. pag. 81. reddens rationem ibi: *Perinde quasi cum multum accepissent iniuria loco sit, plura adhuc accipere potuisse, & pag. 53. scribit: *Haud ignarus aliquorum animos artèdine teneri beneficio, vel uno accipiendo, quam multis acce-***

ptis, & ad conspirationem rectè notauit Scipio Gentilis de coniuratione lib. 2. c. 6. vbi ex autoribus Politicis tradit hac verba: *leaque dicere hinc debent Principes ad evitandas coniurationes, eos vel maximè sibi metuendos in quos plurimè beneficia contulerunt, quod hi magis formidabiles sint quam qui plurimè iniuriis affecti fuerunt: nam voluntas in vtrisque similis est, potentia in his, qui beneficia acceperunt, maior existit, maiorque furor est in dominandi cupiditate, quam in vindicanda iniuria desiderio.*

56 *Vigesimum tertium* indicium vrget, quia reus confessus principalem ex cõiuratis mense Iunij ann. 1632. in quadam villa induxisse illum ad coniurationem, & in eodem mense inuenta est apud eum coniuratã epistola istius rei manu scripta, & ab eo recognita, in qua scribebat principali cõiurato, ut conueniret in ea villa in mense Iunij, vnde apparet hunc reum ad illum locum coniuratum euocasse, & cum ibi in confessione declarauerit propositam ei fuisse coniurationem, graui indicio suspectus existit, sicut sumitur indicium contra illum, qui propè locum delicti est, vel frequentat eum, ut pluribus probauit Farin. lib. 2. conf. crim. 147. n. 43. & conf. 164. n. 9. & lib. 3. conf. 213. n. 3. Puteus de syndicat. vers. qui est inuentus, n. 1. quod magis suspectus censendus reus, in cuius domo de conspiratione actum, & ad eam illum sollicitatum confessus, & ad villam suam principalem ex conspiratis conuocauit.

57 *Vigesimum quartum* indicium, nam cum sciret conspiratos esse, & illos velle euertere rerum statum & velut inimicos habere, omnes qui eis non consentirent, interrogatus reus in confessione an aliquam curam haberet, rerum suarum, villarum, oppidorum suorum & bonorum immobilium, respondit nullam curam habuisse, ex quo desumitur indicium à conspiratis Reum securum reddituum, aliàs enim sua conseruare curaret & amittere timeret, *argument. l. cum de indebito, ff. de probat. l. fin. §. fin. autem, C. arbit. tutela, Gloss. verbo probare, in cap. fin. per textum ibi de solut. cum Butrio, Afflictis, Tiraquello, Gregorio Lopezio, & aliis D. Valenzuela, 2. tom. consil. 121. n. 81. Bart. in l. vtrum, ff. de donat. inter. Decianus tom. 5. respons. 1. n. 17. Carrotius de locato, q. 2. n. 10. cum aliis, Mascardus de probation. conf. 555. n. 2. nã ut tradit Aristoteles lib. 3. ethic. c. 1. ibi, *Naturale esse neminem fortunas suas absque aliquo emolumento abiicere, & nisi vel conspiratis cõsentiret reus, vel ab eis securitatem haberet, fieri nõ posset, quin timeret illorum tractatus, & curam nõ habere enunciare, si cõtra illos esset, nihil est inuerosimilius, & quod magis indicium augeat, ex traditis à Panormitano, in c. quia verosimile per textum ibi de præsumptio. Bart. & Castrenf. in l. Lucius, ff. de his qui notan. infamia Bald. in l. 1. C. de seruis fugit. & iuxta quod verosimile sumitur indicium ad condemnationem, Oldraldus consil. 13. incipit, cum quæstio, ad finem, Baldus vol. 3. consil. 180. Aretinus consil. 9. col. 2. Speculator ad ritul. de præsump. Abbas in c. 3. loco, de probat. Ziletus tom. 2. conf. crim. 54. n. 30. Brunor. à Sole in conf. crim. n. 18.**

58 *Vigesimum quintum* indicium procedit, quia probatum principalem ex conspiratis, cum diceretur remouendum à Principe ad administrationem Præfecturæ Prouinciæ, dixisse facturum violentiam ne remoueretur ad idque euocaturum familiares, consanguineos, & amicos & inter alios, ut magis fidum hunc reum referri ab hoc conspirato, & non leue indicium est cum eo esse talem amicitiam, ut hoc posset de reo confidere, iuxta quod ex Baldo, Aretino, Craueta, Grammatico, Marsilio, Gandino Carrerio, & aliis probauit Menoch. lib. 1. præsumpt. 89. n. 123. Castrensis relat. us à Mascardo de probat. conclus. 451. n. 9. Farinac. lib. 2. consil. crim. 164. num. 9. & maximè suspectum

censendum adeo concordem esse Reum, si fidelis exhiberet cum conspirato, cuius proditori inestissimus exhiberi debebat pluribus Marantha de ordin. iudicior. 6. p. tit. in quæstione n. 51. Mascardus concl. 322.

59 *Vigesimum sextum* indicium & vrgentissimum prouenit, quia ex plurium insinuationibus relatum conspiratos inter diuisionem Prouinciarum, ut nobiles gubernarent huic reo assignasse Prouinciam Brabantia, quæ est potentior & vberior Belgij, id enim gubernationem Prouinciarum diuidere consuetum est in conspirationibus Belgicis, ut refert Pater Strada de bello Belgico lib. 5. pag. 249. de tractatu anni 1566. & lib. 7. pag. 388. ibi: *Voluisse illos cum Orangio aliisque nobilibus excluso Rege à Belgij dominatu Prouincias inter se partiri, & simile tradit D. Prudentius Sandoualuis, in hist. Caroli V. lib. 2. §. 13. ad finem, referens coniurationem quæ facta ann. 1516. ut Regnum Sicilia Regi Gallorum traderetur, & referens causas coniuratorum omnes commodum consequi intendebant, & addit hæc verba: *De manera que er su desta. traicion no era por seruir al Rey de Francia sino por intereses, y pasiones particulares de los quel a vrdian.**

60 Cum igitur in huius rei utilitatem procederet Belgica conspiratio, sumitur indicium vrgens ex præsumptione, quam dixit Cassianus Cicero in Oratione pro Sexto Roscio Amerino, eis verbis: *Lucius Cassius ille, quem Populus Romanus verissimum & sapientissimum Iudicem putabat, identidem in causis querere solebat cui bono fuisset, & ut ibi tradit Lambinus notar. 31. id sumptum fuit à Græco Lysia, qui illum criminis participem censebat, qui ex eo utilitatè sperabat, & quamuis in iure nunquam præsumatur delictum committi, l. merito, ff. pro socio, sed adhuc maximum indicium ad delicti comprobationem procedit, ed quod alicui ex eo adiciatur commodum, nam hæc præsumptio, ut fortior excludit contrarium, l. contrariam, l. D. nu. ff. de ininteg. rest. D. Alfarus de officio Fiscal. glossa 20. n. 153.*

61 Et delictum commissum censeferi ab eo, qui ex illo reportat utilitatem, fuit doctrina Bartoli in l. fin. n. 5. ff. de q. quam sequutus Felinus in cap. 2. de homicid. Albericus, Carolus Ruinus, Hippolytus, Aymon Craueta, Lopus, quos refert, & sequitur D. Molina lib. 2. de primog. c. 5. n. 45. & adducit Quintilianum & Cicero lib. 2. de finibus, & additio ad Molinam, vbi refert Farinac. & Bosium, qui alios cumulant, & melius probatur ex Cicero in loco, quem prædicti non adducunt in Orat. 28. pro Tito Annio Milone, eis verbis: *Quoniam igitur pacto probari potest insidias Miloni fecisse Clodium satis est, quod in illa tam audaci, tam nefaria bellua docere magnam spem in Milonis morte propositam, magnas utilitates fuisse, itaque illud Cassianum cui bono fuerit in his personis valeat, & idem sequutos antiquiores cū Blanco, Lancelloto & Curtio Seniori tacuit Petr. Surdus conf. 467. n. 5. & 6. & tradit rationem, quia sicut damnus præsumitur datum ab inimico, ut ex Bartolo, Romano, & Decio probat ita factum delictum ab eo, in cuius utilitatem cedit, Mascardus de probat. concl. 831. n. 12. in quo etiam Menoch. de recuperand. possess. remedio 1. n. 56. Gratianus idem sequutus, decis. 84. in addit. n. 3. Alciat. conf. 357. in fine, quem Bald. & alios hoc etiam tenens refert Surdus conf. 512. num. 6. Hieronym. Gonzalez regul. 8. Cancell. §. 7. in Proemio, num. 171.*

62 Et hoc indicium & præsumptio Cassiana in terminis Belgij conspirationum probatur à Famiano Stradæ de bello Belgico lib. 5. pag. 207. vbi ad sumendam coniecturam eorum, qui participes erant in seditione & tumultu, qui eo tempore est excitatus, tradit eis verbis: *Nec ego dubitauerim multos esse habitos cõiurationis participes, ut præter iam memoratos, etiam de Elizabetha*

Anglia Regina addubitatum est non alio argumento quam quod credebatur eorum interesse, si res Belgica turbarentur, nempe valet apud omnes Cassianum illud, cui bono aliquid vertitur in eum recte collimet suspicantis animus, quid enim non praesumendum de eo cui coniurati potentioris Prouinciae Ducatus Brabantini Gubernationem designabant? nunquam enim credi posset, facerent se illis infestus, & oppositus.

63 Vigesimo septimum indicium colligitur: quia omnibus scriptis, & rebus rei apparuit notitiam habere omnium eorum, quae magis in occulto conspirati patrarunt, & esse participem secretorum coniarationis praestari indicium contra eum, qui scierit, vt ex Plaza, Antonio Gabriele, Iulio Claro, Mascardo & Antonio Gomezio probauit Farinac. in praxi 1.p. q. 43. n. 176.

64 Vigesimo octauum indicium, quia haec quae sciebat, nunquam retulit, vt periculum admoneret, sed nimis loquax & procax ipse aliis referebat? imò cum de istis, quae cum certo sciret, ab eo suspicarentur, interrogaretur, tunc ignorantiam affectabat, & ab Hispanis audiuisse respondebat, & indicium delicti est ignorantiam affectare, vt post Bartolum, Baldum Castrensem, Brunum, Rolandum, & Bertachinum probauit Mascardus concl. 83. n. 7. & 8. Romanus conf. 127. per totum, Thuscus praetic. lit. 1. concl. 121.

65 Et verè de hoc reo aliqui & maiores Belgij, Ministri insinuarunt velle nõ despiciere coniuratis & Regi videri fideles, ne si ad effectum perduceretur conspiratio ab illis, non alicuius sua non periclitarentur, sua vero (vt Deus annuit) Prouinciae Catholicae, & fideles Belgij quamuis duobus hostilibus exercitibus imperitae non turbarentur, posset fidelitatem apud Regem ostentare & affirmare, vt hodie affirmat, & ei publicam salutem, & incolumitatem Prouinciarum tribuendam, id enim refert Cornel. Tacitus lib. 15. annal. §. 23. fecisse Fenium Rufum apud Neronem, quia etiam si particeps coniurationis in coniuratos sauebat, vt fidem detraheret nota verba: Fenius quoque Rufum violenter urgebat nondum ab indicibus nominatum, sed quo fidem inficitia pararet atrox aduersus socios.

66 Ex quibus indicibus cum probatio fisci à reo prohiberetur, adhuc posse fieri condemnationem in causa criminali, vltra quae supra notauimus in princip. n. 2. cum sequent. alibi allegat. 91. n. 19. nam quamuis in criminibus requirantur probationes liquidissimae, pro eis indicia habentur, l. fin. C. de probat. vbi addendus Baldus Castrensis n. 5. Salicetus n. 2. idem Baldus in l. excipiuntur, n. 1. ff. ad Sillanian. ex pluribus Barbosa in l. 2. in princip. 1. part. n. 91. ff. solut. matrim. Anton. Gomez in l. 80. Tauri, n. 50. Menoch. conf. 31. n. 25. Giurba conf. crim. 2. n. 45. Peguera decis. crim. 17. n. 40. Hieronym. Laurentius decis. 15. n. 18. Sesse 1. p. decis. 111. & 2. p. decis. 218. n. 28. pluribus Leo decis. Valent. 125. n. 36. & 37. Riccius collecta 1114. multis Farinac. 2. tom. conf. crim. 189. n. 15.

67 Et quamuis regulariter non coniungantur probationes imperfectae, Glossa in c. veniens, verbo illorum de testibus, Iason. in repet. l. admonendi n. 257. vers. item caue, ff. de iureiurando, Dinus in l. 2. ff. de excus. tutor. Paris. vol. 4. conf. 152. vers. Praterea, Hippolyt. de Marfil. conf. 20. n. 14. & in praxi, §. expedita, Peguera dict. decis. 17. n. 41. tamen in causis difficilis probationis coniunguntur probationes, Bart. in l. 1. §. idem Cornelio, n. 3. ff. de question. plures refert Farinac. 1. part. praxi crim. de indicibus, q. 37. Afflictis decis. 12. ad finem, n. 3. Cauallus cent. 3. casu 251. n. 8. Decian. vol. 3. conf. 66. Paris. lib. 2. conf. 28. Menoch. conf. 788. Minsinger. cent. 2. obseruat. 100.

68 Maxime quando imperfectae probationes inuicem non se elidunt, sed potius adiuant, vt in hoc casu,

ex l. cum scimus, C. de agricol. & censitis lib. 11. l. rationis, l. instrumenta, C. de probat. & circa indicia, etsi leuiora plura coniungi, vt exurgat indicium validum ad torturam ex Butrio, Romano, & aliis Anton. Gabriel lib. 1. commun. tit. de probat. concl. 1. n. 27. & 32. ex Aretino & Boffio, Farin. conf. crim. 8. n. 94. cum Baldo & Igneo idem Farin. conf. crim. 109. num. 14. & conf. 175. num. 4.

Quod magis procedit in tractatu conspirationis, vel 69 coniurationis, qui ex sua natura habet tractum iucellum, nec perficitur vno momento, & ided necessarium ex variis actibus probationes imperfectas, & indicia coniungi, vt in terminis notauit Hippolyt. Riminaldus conf. 85. n. 10. eis verbis: Quoddam est factum, quod non capit essentiam in momento temporis, vel in vno loco, vt conspiratio, coniuratio, tractatum, conficitur enim commotio ex variis partibus, seu preparamentis, vt in Castro, in quo voluit quis hostiliter inuadere territorium, alius occupare aliud, alius capere dominium, vel legatum, ex istis enim tam variis & singularibus actibus perficitur vnus tractatus, vna rebellio, & quilibet testis deponens de actu singulari, & diuerso ab alio deponit de tractatu & conspiratione, & eam perficit, & hoc casu singularitas testium probantium, licet singulariter hoc & illud non vitiat.

Praesertim cum ista semper in occulto fiant & se- 70 creto, & ex Ancharrano, Bellono, Afflicto, Croto & aliis rationem reddit Riminaldus, vbi proxime ibi: Alias lex adstringeret ad impossibile de facto, si vellet omnia continuata & distantia siue separata per eosdem testes probari, & idem tenuit in terminis Hippol. de Marfilis vol. 1. conf. 1. n. 63. & 64. & cumulari indicia & probationes imperfectas ad hoc crimen conspirationis tenuerunt Gigas de crimine lasa Maieft. quest. 8. Decianus tract. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 45. n. 8. Boffius sub tit. de crim. lasa Maieftat. n. 117. Anchar. conf. 440. in 2. dubio, & in eo, qui contra Principem coniurat, Mascard. de probat. concl. 463. n. 16. & generaliter in delictis occultis & difficilis probationis coniungi probationes imperfectas ad poenam ordinariam, ex Baldo, Barbosa, Merenda, Felicio, Farinacio, Menochio, & aliis Giurba conf. crim. 2. num. 45.

Sed & omnia praedicta indicia maxime adauget, si 71 conferas hunc tractatum conspirationis cum omnibus antiquis: nam quemadmodum Minister Angliae, vt expendimus supra n. 23. proponebat esse necessarium, vt Prouinciae Catholicae fideles & obediens peterent subsidium à Rege Galliae, Angliae, & rebellibus, ita cum aduersus Romanos conspirarunt Belgae tempore Tiberij, & Vespasiani Imperatorum idem intederunt, vt refert Famianus Stradae de bello Belgico lib. 1. pag. 2. eis verbis: Coeptra à Batauis defectio, petita à Gallis Britannisque subsidia, fatigata diuturno ancipitique bello Romanorum arma, pleraque tam similibus iisdemque artibus iterata, vt nisi ex singulorum nominibus discrimen animaduertis interesse se praescis Belgarum tumultibus identidem arbitreris, vsque adeo in rebus humanis sacula, ac persona intereunt causa & euenta eadem recurrunt: & postea subiungit Religionis defensionem hoc tempore animos fortius instigasse, nota ibi: Quamquam vt veteres illos longè superauimus, nationum religionumque dissidio, sic iras ab hac cote pugnacius armamus odiisque exinde animosius exercemus.

Vterius hunc tractatum Treguae, quo perfidi Hol- 72 landi volebant Prouincias Catholicas, & obediens adstringere, vt contra suum Regem concitarent, eadem Capitula continebat, quae primi tractatus, ex quibus semina rebellionis antiquae, videlicet, vt eorum voluntate & consilio omnia fiant, Hispanos eiiciendos à Belgio, non nisi Belgas in praesidiis admittendos, vt

ex tempore Regis Philippi II refert Florentinus Vander lib. 1. de initiis tumult. pag. 69. ibi: Rogati itaque Ordines eas singulis sententias dicunt rogandum esse Regem vti peregrinos militem Belgio educat, praesidiis non nisi Belgicis utatur, consiliis de Republica peregrinos non adhibeat: adijciunt nonnulli, antequam hoc est à Rege impetratum concedi rem vllam Regi non debere. Et idem tradit Famianus Stradae de bello Belgico lib. 1. pag. 15. eis verbis: Rogare Ordines, vt Caroli patris exemplo peregrinos milites Belgio Rex educeret, praesidiis non nisi Belgicis uteretur, atque ad earum Prouinciarum Consilia externos homines non adhiberet.

Praterea, quod hic in sui defensionem allegat, obtulisse Gubernatori reuocare iuramentum fidelitatis, etiam in antiqua rebellionem anno 1567. tempore Madamae Parmensis factum fuit, & illa admisit, etsi perfidiam conspiratorum cognosceret ex ratione, quam exprimit Famianus Stradae de bello Belgico lib. 6. pag. 316. ibi: Quod agebat, non vt exploraret aliquorum animos satis sibi perspectos, nec vt ignoraret nullis constringi vinculis posse perfidiam, sed vt eos minore inuidia exanctoraret, si sacramentum abnuerent, aut pletheret, si fallerent fidem: nam qui primum iuramentum contemnit, etiam secundum, & vteriora contemnet.

74 Ex praedictis indicibus illud adiciendum hunc reum in scriptis ad Regem petiisse veniam suae culpae, ex quo eius confessio inducitur, quia licet extrajudicialis veniae petitio non inducat confessionem delicti, sed velle vitare vexationem litis, tamen in iudiciali, vt in praesenti, in scriptis, quae actis inserta, & à Rege petita vt crimen quies confiteri censeatur, tenuerunt Ioann. Andreas, Hostiensis, Butrius, Panormitanus, Ananias Cardinalis, Carrerius, Blancus, Bonacosa, Mascardus Gigas, & plures Rotae decisiones refert Farinac. 1. part. praxis, quest. 5. n. 25. vers. si vero, idem Farinac. lib. 2. conf. crim. 127. n. 8.

75 Ex quibus indicibus in re tam graui, ex cuius vindicta Reipublicae status pendet, leges armandae gladio vltimo, & quando grauissima, quae retulimus, indicia criminis non persuaderent, in dubio magis Iudices ad supplicium inducendi, quia dispositio l. absentem, ff. de poenis, vt potius nocens dimitatur, quam innocens puniatur, in hoc casu procedere non potest, vbi plura, quae culpam suadent, retulimus, & propter utilitatem publicam licet, & debent Iudices iura transgredi, vt tam graue facinus vindicetur, nec in clementiam deflectere, vt ex Brunero, Rolando, Cacherano, Marfilio probauit Canallus resolut. crimin. cent. 2. casu 220. num. 140.

76 Nec Princeps etsi clementissimus debet in simili communis salutis tutela, misericordiae indulgere, memorans quod Deus minatus Regi Acabo lib. 3. Regum, cap. 20. ibi, Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius. Et prima Regum obligatio, & maior excellentia consistit in iustitiae administratione, & reorum supplicio, & notabile est, quod notauit Claud. Belliocensis in c. 2. Diui Ioan. vbi cum Iesus intraret in templum, & in eo inueniret vendentes boues, & oves, & columbas, & nummularios sedentes, flagellis à templo eiecit, & tradit Claudius hoc fecisse, vt attributum Regiae Dignitatis, ad quam spectat supplicium delinquentium, nota verba ibi: De funiculis contexit sibi flagellum, quo seu sceptrum, seu armis Regalibus vsus est. Et Principi loquutus Sanctus Ildebertus Cenomanensis Epistola 59. tom. 3. Bibliotheca Sanctorum Patrum, tradit: Iniquitati vltionem inter splendidiore triumphos adnumeremus, & de ipso Deo, quem semper debent Reges imitari, vt explicantur verba orationis communis, sanctificetur nomen tuum, quasi difficile sit nomini Dei posse adiungi

sanctitatem explicat Comes Mirandulae Ioannes Picus in oratione Domnicae tom. 1. eis verbis: Per misericordiam, quando reddita premia aeterna, vel per iustitiam, quando ex sua malitia ipsi rebellantes per suam iustitiam puniunt, quasi si aliquo modo Deus posset sanctificari, inde proueniet, quando punierit rebellantes, vt adeo haec verba nobis conueniant, vt etiam in rebellibus loquantur.

Horrendum quippe Regibus est, quod de ipso Deo 77 tradit Saluianus lib. 7. de gubernatione, ibi: Dei potestas magna, & potentissima, quae prohibere scelus maximum potest, quasi probat debere fieri, cum sciens patitur perpetrari, vel perpetratum ignoscit, & Reges, qui propter gloriam clementiae, grauiora, & execranda crimina, vt in hoc casu indulgerent, etiam si Regia potestas suprema, & magna sit, tamen grauius peccare tenuerunt Diuus Antonius Florentiae in summa 3. part. tit. 9. cap. 2. §. 5. & tit. 29. cap. 1. Syluester in summa, verbo Iudex 1. num. 16. Armilla, verbo poena, §. 18. Soto lib. 5. de iustit. & iure, quest. 4. Bannez eod. tract. quest. 67. art. 4. Valentia 2. 2. quest. 21. puncto 4. Aragon de iustitia & iure, quest. 60. artic. 5. Conradus quest. 92. art. 4. conclus. 2. Molina de iust. commut. tract. 4. disput. 48. Nauarrus in summa, cap. 25. n. 14. & id est, quod dicebant Stoici Philosophi, misericordia in vitio haberi, & Vlpianus l. c. in l. si hominem 7. ff. de positi, ibi: Misericordia ductus dolo proximum est, quod factum, & iterum ibi, misericordiam exercuit, sed in tempestate, etsi vt tradit Seneca lib. 2. de beneficiis. c. 14. ibi, Exorari in perniciem rogantium sana bonitas est, & rogantibus pestifera largiri blandum, & affabile odium est. Quanto magis in tam graue status publici dispendium acriter non punire conspiratum, qui indignus clementia, cum à Principe oblatam, si veritatem interrogatus fateretur, tamen negando eam contempserit, vt iustitiam experiretur.

Cui etiam addendum, vt omnis in hoc casu clementia excludatur, quia iste reus impedimentum obiecit, ne probationes fisci fierent: nam cum velut Vassallus, vt praediximus, à Rege in Curia Hispaniae interrogaretur de conspiratione Belgica, quam certo sciebat, & contra Vassallum, qui negauit, iudicium institueretur ad probationes in Belgio faciendas, supremi Consilij iustitiae Hispaniae fisci Patronum mandatum dedit fiscali Magni Consilij Belgici, vt probationes intereffet, & testes produceret, isque iuxta consuetudines Belgicas vellet interesse testium examini, reus consentire noluit, id repugnans, eo quod in Hispania id vitatum non sit, contra verò pro fiscali Belgico allegabatur, officio suo & Belgij consuetudini non esse detrahendum, vltra quam hoc crimen in Belgio commissum, & ibi facta conspiratio, & probationes faciendae iuxta leges & consuetudines Prouinciae vbi sunt, controuersia remissa ad dominum Ferdinandum Hispaniae Infantem Belgij Gubernatorem adhuc non decisam, impeditum fuit probationes à fisco fieri, vnde contendimus, quia iniuste impedimentum à reo obiectum pro probato habendum, quod fiscalis Hispanus allegauit.

Quod comprobari videtur ex doctrina Textus in c. 79 79 interposita 70. de appell. eis verbis: nisi hoc se offerens probaturus non fuisset admissus, notauit Greg. Lopez in l. 9. tit. 12. p. 3. gloss. 3. ibi: Si tamen per procrastinationes, vel appellationes nunciati impediretur actor, quominus probet, & apparet de malitia, tunc reciperetur cautio, etiam tribus mensibus elapsis. Et comprobatur ex l. 1. §. sed si neget ff. de tab. exhibend. cum Bart. Baldo & Oldraldo.

Facit, quod ex Canonistis communiter in d. c. interposita. Abbate, Franco, Lancelloto notauit D. Salgado de Regia protectione. 2. p. c. 1. num. 74. & conducent

verba *intra utile* 36. ff. de minoribus. ibi: *Cum per eos non steterit, quominus res finem accipiat, respondit secundum ea, quae proponerentur, perinde cognosci, atque si nunc intra aetatem essent.*

80 Sed etiam semper facienda probatio iuxta stylum, consuetudines & statuta Prouinciæ, vbi testes producuntur, vt ex Bartolo, Baldo, Aretino, Alexandro, Mariano, Socino Ruino, Cacialupo probauit Menochius *conf. 99. n. 3.* & in delictis, vt in contractibus, debet attendi locus, vbi fiunt, ex Panormitano, Felino, & aliis Barbofa *in l. exigere dotem, n. 100. & 104. ff. de iudic. & regulariter extra consuetudines Belgij in atrocissimis, vt est conspiratio, potest Iudex decernere, vt communicatio Aduocatorum rei, quod grauius est, quàm testium examen fiat, præsente Fiscali, vt probauit Farinacius *1. praxis, quæst. 39. n. 14.**

81 Rursus, quia confiteri videtur, qui subterfugit probationes, vt traditur *in cap. nullus de prescript. eis verbis: Confiteatur enim de omnibus quisquis se subterfugere iudicium delationibus putat.* Et id quod est probationis impedire proprium esse reorum notauit Tiber. Decianus *lib. 1. responsio 18. n. 2.* & eorum, qui malam causam fouent, vt tenuerunt Parisius, Afflictis, Craueta, Barbatia, & Plotus, quos refert & sequitur Menoch. *lib. 1. presump. 91. n. 4.*

82 Et in hoc casu reum subterfugere iudicium, & impedimentum opposuisse fisco, non vero ipsum reum impeditum, satis constat, quia eo solum, vt consentiret obseruantia consuetudinis Belgicæ, probatio ab eo & fisco fieret, & cum resisteret sibi, & fisco, impedire videtur, Baldus *in l. sed et si Prætor, §. 1. ff. ex quibus causator, Decius conf. 677. n. 3. cum Butrio, Alex. Romano, Ioanne de Amicis, & aliis Surdus §. n. 24.*

83 Vtteriùs, qui allegat impedimentum, debet quantum in se est, facere, vt remoueat, aliàs si remouere potuit, impeditus non censendus, communiter Doctores *in l. 2. §. quod diximus, ff. si quis cautio, d. l. sed et si per Prætor, §. 1. ex Bartolo, Baldo, Castrensi, Angelo, Alexandro, Iafone, Decio, Rubeo, & aliis Surdus conf. 369. n. 42. ex Boherio, Gozadino, Vantio & aliis Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 2. casu 118. n. 6. & 7. & illud solum impedimentum censetur, quod remoueri non potuit, Paris. *lib. 3. conf. 67. n. 99.* quem refert & sequitur Barthol. Socinus *conf. 100. n. 100. & 116.**

84 Verum, etiamsi periculum subiret, impeditus ad ne mouendum impedimentum facere debet, aliàs non dicendus impeditus, vt probatur *l. item queritur 123. §. exercitu, ff. locati, ibi: Si domino non denunciauit, & migravit ex locato, tenetur, Labeo autem si resistere potuit, & non restitit, teneri ait, qua sententia vera est.* Quasi debeat quis, cum possit, resistere impedimento exercitus, etiamsi in discrimen adducatur, aliàs impeditus non censetur, ex quo Textu hanc doctrinam probauit ex Bossio Menochius *conf. 146. n. 28.*

85 Nec verum impedimentum prodest ei, qui causam suã culpã dedit, vt colligitur *l. qui comeatu, ff. de re militar. eis verbis: Et si probet se valetudine impeditum vel à latronibus detentum, similis casu moram passum, dum non tardius, si loco profectum se probet, quam vt oc-*

*currere possit inter comeatum restituendus est: igitur hæc verba & ineuitabilia impedimenta non exculant, si tardius profectus, vt culpa tunc noceat, & impedimentum non excuset, vt notauit Bartol. in dict. l. qui comeatu, & in dict. l. 2. §. quod diximus, vbi Bald. & Angelus, qui expendit eum Textum, & dicit non esse alibi ex Iafone, qui communem dicit referens Socinum, Decium, Ruinum, Parisium, Crocum, Alexandrum, Felinum, Boherium, Natam, Rubeum, Menochium, Afflictum & alios, probauit Surdus *conf. 12. n. 21. addendi plures relati à Craueta conf. 151. n. 22. & 23. Menochio conf. 384. n. 8. & conf. 496. n. 18.**

Cum igitur reus in hoc sibi impedimentum obiceret, repugnans Patriæ suæ Belgicæ consuetudinem & stylum, & poterat consentiendo facilè remouere, nec consentit verè fisco impeditus in probatione faciendâ, & ided debet censerî probatum, quidquid à Fisco allegatum fuit, vt præter supra adducta in terminis conducunt verba Glossæ, verbo *compellat in c. cum causam 37. de testibus, ibi: Videtur, quod debet haberi pro producto, ac si deposuisset contra illum, qui fecit illum impediti, vel consentit quia si vellet prohibere, ne taliter impeditur, bene possit.* Et impedimento dato, ne testes examinentur haberi pro examinatis in odium impediens, ex Baldo, Cardinali, Felino, Tiracuello, pluribus Rotæ decisionibus tenuit Gratian. *2. tom. discept. 370. n. 18.*

Verum etiam omnia, quæ à nobis reo obiecta, & pluribus actibus Iudicialibus vterius prædicta probantur, quibus declarationes, & alia ex quibus accusatio sumpta, continentur, & actorum iudicialium certa & secuta probatio, Baldus *in l. 1. Cod. si de momentanea possessione, Neuizanus conf. 21. n. 32. Parisius lib. 4. conf. 111. n. 7. Socinus Iunior lib. 1. consil. 16. numero 18. Menoch. consil. 55. n. 7. ex Felino, Aretino, Decio, Puteo, Mandosio, Mascardo, & aliis Gratianus discept. tom. 3. cap. 501. n. 20. & semper præsumitur pro actibus iudicialibus, cap. sicut 16. de sentent. & re iudicat. ibi: *Propter auctoritatem iudicariam præsumi debet omnia legitime processisse, cap. bona 13. de electione, eis verbis: Et pro his, quæ à Iudice sunt acta, præsumitur, quod omnia ritè fuerint celebrata, Menoch. de presump. lib. 2. presump. 33. n. 34. & presump. 77: num. 48. & presump. 91. n. 9. vbi plures refert.**

Nec contra à reo aliquid in sui defensionem probatur, sed solum in hac Curia Hispaniæ testes produxit, de abono, de quibus nihil curandum est iuxta doctrinam Aluari Valasci *conf. 56. n. 5. ibi: Tertio non obstat quod reus probauit se esse virum probum, & quod solebat facere contractus licitos, quia nullus est tam malus, qui non faciat aliqua bona opera, & probationes legalitatis persona, vulgò dicunt, de abono de la pelsa, solent esse faciles, vt docet experientia: nam & fures manifesti se viros probos, & legales esse probant, & in terminis tenuit Paz *in praxi 1. part. 2. tom. 9. tempore, num. 39. ibi. Iudex curari non debet de generali probatione facta super bonitate testium partis aduersa, id est, de la probança de abonos echa en fauor de los testigos.**

INDEX IURIVM

QVÆ IN HAC PRIMA PARTE

Allegationum Fiscalium expenduntur, interpretantur, conciliantur.

PRIMVS NUMERVS ALLEGATIONES, SECVNDVS
marginalem numerum, vltimus verò paginam significat.

Digesti Veteris.

L ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurat. alleg. 17. numero 17. pag. 83
 l. ad eos, ff. commodati, alleg. 20. numero 23. pag. 98
 l. agri, ff. de usufructu, alleg. 33. n. 8. pag. 171
 l. ait Prætor 3. §. hæc verba, & §. pupillus, ff. de neg. gest. alleg. 35. n. 18. p. 180
 l. alienationes, ff. famil. erisc. all. 25. n. 14. p. 132
 l. alioquin 11. ff. de contrahen. empt. alleg. 49. num. 4. p. 248
 l. amplius 3. ff. de liber. caus. all. 35. n. 31. p. 182
 l. an usufructus 63. ff. de usufruct. alleg. 15. numero 8. p. 70
 l. arbor, comm. diuid. alleg. 62. n. 7. p. 311
 l. at qui in natura, §. Scæuola, ff. de neg. gest. all. 14. n. 7. p. 66
 l. auxilium, ff. de minor. alleg. 65. n. 81. p. 341
 l. bouem 43. §. pignus, ff. de ædilit. edict. alleg. 22. n. 11. p. 105
 Et §. si quis cum consilium, alleg. 22. numero 79. p. 113
 l. bona fides 50. ff. de act. empt. alleg. 35. numero 18. p. 180
 l. certi conditio, §. si nummos, ff. si certum petatur, alleg. 7. num. 19. p. 28
 l. certi conditio, §. deposui, ff. de reb. credit. alleg. 22. num. 52. p. 110
 Et alleg. 40. num. 24. p. 203
 l. congruit, ff. de officio Præsid. all. 13. n. 24. p. 62
 l. contrahitur, ff. de pign. alleg. 22. n. 56. p. 110
 l. creditor, §. fin. de distract. pign. alleg. 27. numero 12. p. 143
 l. creditor 12. §. Papinianus, aliàs si prior, ff. qui potiores, alleg. 26. num. 37. p. 138
 l. cum de indebito, ff. de probat. all. 9. n. 11. p. 42
 l. cum Prætor, in princip. ff. de iudiciis, all. 9. num. 30. p. 44
 l. congruit, ff. de offic. Præsid. all. 13. n. 24. p. 62
 l. cum tabernam 35. ff. de pignoribus, alleg. 22. n. 10. & num. 72. p. 113
 l. certi cond. §. deposui, ff. de reb. credit. alleg. 22. n. 52. p. 110
 l. cum quidam 17. ff. de vsuris, alleg. 23. numero 11. p. 119
 Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

Et num. 21. p. 120
 l. cum pœna 38. de arbitris, all. 31. n. 5. p. 161
 l. cum quidam 17. de vsuris, alleg. 31. n. 32. p. 165
 Et alleg. 32. num. 5. p. 167
 Et alleg. 41. n. 14. p. 201
 l. cum fundus 31. §. seruum, ff. si certum petatur all. 35. num. 18. p. 180
 l. cum quid 13. ff. de rebus credit. allegat. 41. num. 19. p. 208
 l. cum alter 11. ff. de compensat. alleg. 41. numero 30. p. 210
 l. cum hi, §. si Prætor, ff. de transact. alleg. 49. num. 23. p. 251
 l. cum hic status 32. §. si mulier 23. ff. de donationibus inter, alleg. 49. num. 41. p. 253
 l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrogat. alleg. 3. num. 21. p. 13
 l. de qua re, ff. de iudiciis, alleg. 6. num. 11. p. 24
 l. denique 8. ff. de pignoribus, alleg. 10. n. 6. p. 47
 l. de hæreditate, ff. de hæredit. vel act. vendit. alleg. 31. num. 24. p. 163
 l. defuncta 65. ff. de usufructu, alleg. 39. numero 11. p. 197
 l. debet, §. hæc actio, ff. nautæ, caupones, alleg. 39. n. 5. ibid.
 l. debitor, ff. qui potiores, all. 40. num. 28. p. 203
 l. denique 3. §. 1. ff. de minor, alleg. 37. numero 10. p. 191
 l. denique 6. ff. de ritu nuptiar. alleg. 49. numero 41. p. 253
 l. debet, ff. de ædilitio edicto, alleg. 57. num. 12. p. 292
 l. de ætate 11. §. nihil interest, ff. de interrogat. action. all. 65. num. 36. p. 334
 l. diuus, ff. de in integr. restit. all. 28. num. 9. p. 148
 l. diuturna 33. ff. de legibus, all. 28. n. 21. p. 150
 l. die sponsaliorum 25. §. 1. ff. de positi, alleg. 41. num. 12. p. 208
 l. diligenter, ff. mandati, alleg. 42. n. 9. p. 213
 l. donationes, quas Diuus, ff. de donat. inter, all. 4. n. 4. p. 15
 l. Dominus testamento, ff. de cond. indebiti, all. 5. n. 9. p. 21
 l. domum 57. ff. de contrahen. empt. alleg. 22. num. 6. p. 105
 l. Dominus testamento, ff. de condit. indebit. alleg. 22. num. 51. p. 110
 l. dotem 30. ff. de iure dot. alleg. 34. n. 12. p. 175
 l. dolus 44. ff. mandati, all. 40. num. 38. p. 205
 H h l. donata

Index Iurium.

l. donatæ, §. si sponsus, ff. de donat. inter, all. 52. n. 13. p. 280	l. fructus pendentes, ff. de rei vindic. alleg. 37. num. 12. p. 191
l. ea quæ 43. §. fin. de contrah. empt. alleg. 65. num. 36. p. 334	l. fundi partem, ff. de contrah. empt. alleg. 31. num. 7. p. 162
l. ædiles, §. fin. ff. de ædilitio edicto, alleg. 26. num. 10. p. 135	l. fructus pendentes, ff. de rei vindic. alleg. 37. num. 12. p. 191
l. eleganter 24. ff. de pignor. actione, alleg. 26. num. 4. p. 134	l. furti, in principio, ff. de his qui notantur infamia, alleg. 37. n. 17. p. 188
l. eleganter, §. si post, ff. de condict. indebiti, all. 26. n. 16. p. 136	l. grege 13. §. statuliber. ff. de pignoribus, all. 22. n. 26. p. 107
l. emptorem, in princip. ff. de act. empt. alleg. 1. num. 16. p. 5	Et §. cum pignori, allegatione 22. n. 63. p. 107
l. emptor, §. Lucius de pactis, alleg. 13. n. 18. p. 61	l. habitatores 27. ff. locati, alleg. 17. n. 2. p. 81
Et alleg. 58. num. 14. p. 296	Et alleg. 20. n. 31. p. 90
Et alleg. 31. num. 30. p. 164	Et alleg. 61. n. 24. p. 308
Et alleg. 36. num. 12. p. 187	l. hæc venditio, §. fin. ff. de contrah. empt. alleg. 21. n. 10. p. 102
l. emptor 65. §. vltimo, versic. <i>ea ratione</i> , ff. de rei vindicat. alleg. 49. num. 29. p. 252	l. hæc ratio 3. §. sed si debitorem, ff. de donation. inter, alleg. 22. n. 50. p. 110
l. eos penult ff. finium reg. alleg. 63. num. 41. p. 320	l. idemque 10 ff. mandati. alleg. 14. n. 8. p. 66
l. & si manente, ff. precario, alleg. 9. num. 8. p. 41	l. ideo 4. ff. de eo quod certo loco, alleg. 23. n. 20. p. 120
l. ætatem 3. §. vlt. ff. de censibus, all. 11. n. 18. p. 8	alleg. 31. num. 9. p. 167
l. & quæ nondum 15. ff. de pignor. allegat. 17. num. 5. p. 81	l. item veniunt, §. redactæ, ff. de pet. hæred. alleg. 37. num. 25. p. 192
l. & si sine 8. §. quæsitum, versic. <i>qua fortuitis</i> , ff. de minorib. alleg. 17. num. 18. p. 83	l. idemque eo, §. si Procurator, ff. mandati, all. 41. n. 15. p. 208
l. & hæc distinctio, ff. locati, alleg. 18. num. 1. p. 87	Et num. 20. ibid.
Et num. 3. ibid.	l. idem iuris est 12. ff. de compensat. all. n. ... pag. ...
l. & si sine, §. quæsitum de minoribus, alleg. 32. num. 3. p. 166	l. id est 74. ff. de rei vindicat. alleg. 45. n. 10. p. 224
l. etiam si aliàs nec vellem 13. §. item si quis à fisco, ff. de petit. hæred. all. 43. num. 3. p. 216	l. idem Pomponius, §. idem scribit, ff. de rei vindicatione, alleg. 55. n. 12. p. 287
Et num. 15. p. 218	l. idem in duobus 25. §. 1. ff. de pactis, all. 57. num. 16. p. 293
Et num. 25. p. 219	l. idem, §. si tibi indicium, ff. de condit. ob turpem causam, alleg. 65. n. 33. p. 334
l. etiam 15. ff. qui potiores, alleg. 46. num. 10. p. 229	l. illicitos, §. per vniuersos, ff. de offic. Præsid. allegat. 13. num. 24. p. 62
l. & ideo 62. §. 1. ff. de donat. inter, alleg. 49. num. 12. p. 249	l. illud, §. fin. ff. de minorib. alleg. 15. n. 33. p. 73
l. eum qui, §. pro parte, ff. de his quibus vt indignis, all. 46. num. 28. p. 231	l. illud, ff. ad legem Aquil. all. 23. n. 47. p. 121. & all. 44. n. 11. p. 225. & alleg. 46. n. 28. p. 281
l. eum qui, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautio, alleg. 52. num. 13. p. 280	l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præsid. alleg. 48. num. 7. p. 234
l. eum qui emit in principio, ff. de in diem adiect. all. 24. n. 7. p. 127	l. Imperator, ff. de postul. all. 12. n. 22. p. 56
l. ex conducto 15. §. Papinianus, ff. locati, all. 17. num. 2. & 4. p. 81	l. Imperatores, ff. de in diem adiect. all. 24. num. 7. p. 127
Et n. 22. & 25. p. 84	l. imperium, ff. de iurisdic. omnium iudic. alleg. 55. n. 8. p. 287
Et n. 28. & 29. p. 85	l. in causâ 17. §. idem Pomponius, ff. de minor. alleg. 2. n. 7. p. 8
Et alleg. 19. n. 5. p. 92	l. inuitum 5. ff. de seruit. vrb. præd. all. 8. n. 30. p. 35
Et num. 14. p. 93	l. in rebus 18. ff. commod. alleg. 18. n. 25. p. 84
Et alleg. 20. n. 31. p. 99	Et alleg. 19. n. 5. p. 92
l. exempto, versic. <i>in primis</i> , de act. empt. alleg. 18. n. 2. p. 87	l. inter, §. non omnia, ff. mandati, allegat. 29. num. 7. ibid.
l. ex hoc iure, ff. de iustitia & iure, all. 52. n. 8. p. 279	l. in rebus, ff. commod. alleg. 20. num. 23. p. 98
l. fideiussor 2. §. 1. ff. qui satisd. cog. alleg. 29. num. 11. p. 153	l. in creditore 38. ff. de vsuris, alleg. 22. n. 83. p. 114
l. filius §. inuitus, ff. de procur. all. 8. n. 30. p. 35	l. inter locatorem, §. cum inter, ff. de pact. dotal. all. 30. num. 2. p. 157
l. filio 16. §. contra tabulas, ff. de inoff. testam. alleg. 24. num. 6. p. 127	l. in bonæ 36. ff. de peculio, all. 34. n. 15. p. 176
l. fin in princip. ff. quod met. caus. all. 9. n. 12. p. 33	l. in fundo, ff. de rei vindic. alleg. 36. n. 11. p. 187
l. fin. in princ. ff. nautæ, caupones, & stab. all. 17. n. 4. p. 81	l. inter causas, §. 1. ff. ad Macedonian. alleg. 36. num. 12. ibid.
l. fin ff. de in integrum restit. all. 22. n. 77. p. 113	l. inter causas, §. abesse, ff. mandati, alleg. 36. num. 12. ibid.
l. fin. de condict. furtiua, allegat. 47. n. 17. p. 236	Et alleg. 40. n. 29. p. 204
l. fin. ff. de contrahen. empt. alleg. 44. n. 2. p. 220	l. in fideicommissum 3. §. si auro vel argento, ff. de vsuris, all. 40. n. 30. ibid.
l. fin. ff. de officio eius, cui mand. allegat. 51. num. 21. p. 273	l. in nauem Sauphei 31. ff. locati, allegat. 41. num. 7. p. 207
l. fin ff. de albo scribend. alleg. 51. n. 40. p. 275	l. in causâ 14. §. Pomponius, ff. de minorib. all. 43. n. 5. p. 216
l. fitulas 78. §. fundum, ff. de contrah. empt. all. 41. n. 35. p. 210	
l. forma, §. 1. de censibus, alleg. 3. n. 18. p. 13	
Et alleg. 32. num. 6. p. 167	

Index Iurium.

l. in omnibus 3. ff. de noxalibus, allegat. 18. num. 3. p. 87	Et alleg. 51. num. 24. p. 261
l. in his, §. ibidem, ff. ad exhibendum, alleg. 21. num. 6. p. 101	l. in minore 4. ff. de ritu nuptiarum, alleg. 49. num. 17. p. 250
l. isti quidem, ff. quod metus causa, allegat. 61. num. 6. p. 307	l. more, ff. de iurisdic. omnium iudic. all. 5. n. 23. p. 22
l. item si veteratum, ff. de rei vindicat. allegat. 3. n. 9. p. 12 & num. 29. ibid.	l. mulier, ff. de leg. commiss. all. 22. n. 26. p. 107
& alleg. 17. num. 29. p. 85	l. mutus §. manente, ff. de iurisdic. alleg. 35. num. 31. p. 182
Et §. si quis seruum, & §. nauticularius. ibid. n. 30. ibid.	l. mulierem 5. ff. de ritu nupt. all. 49. n. 41. p. 253
l. item eorum, §. sed si ita, ff. quod cuiuscumque vniu. nomine, all. 8. num. 46. p. 37	l. nam ad ea, ff. de legibus, all. 7. n. 19. p. 28
l. item quæritur 13. §. exercitu, ff. locati, alleg. 18. n. 26. p. 90 all. 29. n. 20. p. 153	l. nam hoc modo, ff. de hæred vel act. vendit. alleg. 17. num. 10. p. 82
l. item quod dictum, ff. de in diem adiect. alleg. 24. n. 7. p. 127	l. nam is, ff. de do' o, allegatione 26. n. 32. p. 138
l. item veniunt, §. redactæ, ff. de petit. hæred. alleg. 37. num. 25. p. 192	l. naturaliter, §. vlt. ff. de condict. indebiti, all. 35. num. 18. p. 180
l. item liberatur qui paratus, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur, all. 40. n. 29. p. 204	Et all. 15. n. 18. p. 71
l. item eorum, ff. quod cuiuscumque vniuers. nomine, all. 41. n. 3. p. 207	l. nam hac natura, ff. de condict. indebiti, alleg. 35. n. 18. p. 180
l. item verba, §. quod adicitur, ff. de constit. pecunia, all. 41. num. 15. p. 225	l. nam etsi sub conditione, ff. de iniusto rupto, alleg. 22. num. 79. p. 113
l. ita vulneratus, ff. ad legem Aquil. allegat. 51. num. 5. p. 171	l. nam & Seruius, §. fin. ff. de negot. gest. all. 39. n. 11. p. 197
l. item si cum exceptione 14. §. aliquando, ff. de eo quod metus causa, alleg. 65. n. 46. p. 330	l. naturalis, §. 1. ff. de præscript. verbis, all. 40. num. 24. p. 203
l. ius publicum, ff. de pactis, all. 3. n. 9. p. 12	l. necessario 8. ff. de peric. & comm rei vendit. alleg. 14. num. 6. p. 66
l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de act. empt. all. 17. num. 16. p. 83	Et alleg. 17. num. 9. p. 82
Et §. offerri, all. 18. num. 2. p. 87	l. neque vilem, ff. ex quibus causis maiores alleg. 16. num. 33. p. 78
Et alleg. 26. num. 9. p. 135	l. nec emptio 8. ff. de contrahend. emptione, all. 17. n. 5. p. 81
l. iuris gentium, §. adeo, ff. de pactis, alleg. 12. num. 32. p. 58	l. nec emptio, §. 1. de contrahend. empt. alleg. 17. n. 13. p. 83
l. Iulianus, §. si quis, ff. ad exhibendum, all. 29. num. 23. p. 154	l. ne quidquam, §. vbi decretum, ff. de offic. Procons. all. 44. num. 8. p. 221
Et vers. <i>nam mutata</i> , alleg. 50. num. 19. p. 260	l. necesse, ff. de in diem adiectione, alleg. 45. num. 9. p. 224
l. ius publicum, ff. de pactis, all. 29. n. 29. p. 155	l. non segnius Apollinaris 41. §. fin. ff. de re iudic. all. 53. num. 9. p. 284
l. iuris ignorantia, ff. de iuris & facti ignorantia all. 35. num. 45. p. 184	l. non est verosimile, ff. de eo quod metus causa, all. 35. num. 8. p. 179
l. ius iurandum ad pecunias 34. ff. de iureiurando, all. 38. num. 10. p. 195	l. non omnes, ff. si certum petatur, allegat. 36. num. 23. p. 189
l. iuris gentium, §. si ob maleficium, ff. de pactis, all. 47. num. 35. p. 238	l. non vtique 3. §. fin. ff. de eo, quod certo loco, all. 20. num. 3. p. 95
Et §. pactorum, alleg. 57. num. 16. p. 293	l. nullus ff. de testibus, allegat. 42. num. 22. p. 215
l. ius publicum, ff. de pactis, allegat. 59. numero 18. p. 301	l. nullus, ff. de euict. alleg. 50. num. 14. p. 259
l. isti quidem, ff. quod met. caus. allegat. 61. numero 6. p. 307	l. obligatione generali 6. ff. de pignor. alleg. 10. num. 6. p. 47
l. labeo 3. §. tractemus, ff. de receptis arbitris, alleg. 42. num. 16. p. 214	& alleg. 13. num. 17. p. 61
l. lecta, ff. de rebus credit. alleg. 41. n. 2. p. 207	l. ob carmen, §. fin. ff. de testibus, allegat. 28. num. 17. p. 149
l. lex vectigalis 31. ff. de pignor. allegat. 22. n. 20. p. 106 & num. 29. p. 107	l. obseruandum in fine, ff. de officio, alleg. 51. num. 1. p. 271
l. liberalitatis 16. §. 1. ff. de vsuris, allegat. 33. num. 10. p. 171	l. omnes populi, ff. de iustitia & iure, alleg. 10. num. 25. p. 49
l. licet 3. §. idem scribit, ff. de peculio, allegat. 2. num. 7. p. 8	& alleg. 40. num. 19. p. 202
l. Lucius, ff. de euict. all. 17. n. 27. p. 85	l. pacta conuenta 72. ff. de contrahend. emp. alleg. 22. num. 32. p. 108
l. Lucius 2. ff. depositi, alleg. 22. num. 53. p. 110	l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui vel, ali. 23. n. 39. p. 123
l. Lucius 24. ff. depositi, allegat. 41. num. 6. p. 207	& alleg. 47. num. 28. p. 237
l. merces, §. culpæ, ff. locati, all. 18. n. 25. p. 90	l. Paulus 29. §. si domus, ff. de pignor. allegat. 22. n. 92. p. 115
l. merces, §. vis maior, ff. locati, alleg. 19. n. 9. p. 92	& num. 85. p. 114
l. meritò, ff. pro socio, all. 28. num. 9. p. 148	l. Paulus alias Sempronius, §. qui pignus, ff. qui mod. pignus vel hypotheca sol. all. 41. n. 10. p. 221
l. metum autem, §. fin. ff. de eo quod metus causa, all. 35. num. 43. p. 179	l. pecuniæ foenebris 9. ff. de vsuris, allegat. 23. num. 21. p. 120
l. metus 3. ff. ex quibus causis, all. 35. n. 9. p. 179	l. pecuniam, ff. si certum petatur, allegat. 29. numero 8. p. 352
l. minorima, ff. de legibus, alleg. 11. num. 9. p. 54	

Index Iurium.

l. planè §. ff. familiae erciscundæ, allegat. 40. numero 7. p. 201.	l. i. ff. de vsuris, alleg. 40. num. 39. p. 205
l. planè, ff. de minor. alleg. 43. n. 5. 216	Et alleg. 41. n. 16. p. 208
l. Pomponius, §. in his, ff. de procurat alleg. 15. num. 30. p. 73.	l. i. ff. quod iussu, alleg. 41. n. 3. p. 207
& alleg. 8. num. 47. p. 37	l. i. §. eleganter, vers. si pecunia, ff. depositi, all. 41. n. 25. p. 209
l. Pomponius, ff. de negot. gestis, allegat. 34. num. 4. p. 174	l. i. ff. de iustitia & iure, all. 42. num. 3. p. 212
l. posthumus 6. §. fin. ff. de inofficio. allegat. 26. n. 26. p. 137.	l. i. in princip. & §. i. ff. de Senatorib. alleg. 42. num. 17. p. 214.
l. i. ff. de officio Consul. all. 4. n. 11. p. 16	l. i. ff. de ritu nuptiarum, all. 49. num. 12. p. 249
l. i. ff. de precario all. 5. n. 19. p. 22	l. proinde 34. ff. locati, all. 17. num. 25. p. 84
l. i. de constit. Princip. all. 5. n. 11. ibid.	Et all. 19. num. 5. p. 92
l. i. §. i. ff. de iustitia & iure all. 8. n. 28. p. 35	l. promittendo 41. ff. de iure dot. all. 34. n. 16. p. 176
l. i. ff. de precario, all. 8. num. 33. p. 36	l. propter sterilitatem, ff. locati, all. 17. n. 3. p. 81
l. i. §. casum, ff. de postul. all. 8. num. 49. p. 37	l. propter spem, ff. famil. ercisc. all. 17. n. 5. ibid.
l. i. §. si seruus, ff. depositi, alleg. 14. n. 8. p. 66	Et num. 12. p. 82
l. i. §. si conuenit, ff. depositi, alleg. 17. num. 2. p. 81	l. proponebatur 72. ff. de iudiciis, allegat. 22. num. 28. p. 107
l. i. §. eleganter, ff. depositi, alleg. 17. num. 10. p. 82	l. quamuis, §. vlt. ff. ad Senatufconf. Velleian. alleg. 35. num. 18. p. 180
l. i. §. fin. ff. de act. emp. alleg. 17. num. 10. ibid.	l. quamuis, ff. solut. matrim. all. 35. n. 31. p. 182
l. i. §. si intelligatur, ff. de ædilitio edicto, all. 17. num. 10. ibid.	l. quamuis, §. interdum, ff. ad Senatufc. Velleian, all. 36. num. 12. p. 187
l. i. ff. de minoribus, all. 17. num. 13. p. 83	Et alleg. 40. n. 29. p. 204
l. i. de vsuris, all. 17. num. 19. ibid.	l. quamuis, §. fin. ff. de pignorat. actione, all. 41. num. 15. p. 208.
l. i. ff. de precario, alleg. 50. num. 32. p. 263	Et num. 39. p. 201
l. i. ff. de postuland. allegat. 51. num. 1. p. 271	Et num. 20. p. 208
l. i. §. huius studij, si. de iustitia & iure, alleg. 52. n. 23. p. 281.	l. quamuis melius, ff. de vsufructu, allegat. 44. num. 13. p. 221.
l. i. de albo. scribendo, all. 52. num. 8. p. 279	l. quæro, ff. de act. empt. all. 14. n. 13. p. 67
l. i. ff. de appellat. all. 52. num. 27. p. 282	l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, alleg. 26. num. 9. p. 135.
l. i. §. i. de rei vindic. alleg. 55. n. 4. p. 286	Et alleg. 28. n. 19. p. 149
l. i. ff. finium regundor. alleg. 55. num. 11. p. 287	Et alleg. 30. n. 16. p. 159
l. i. §. cura carnis, ff. de officio Præfecti vrbs, alleg. 56. num. 11. p. 290	Et all. 32. n. 8. p. 167
l. i. ff. de constit. Principum, alleg. 63. num. 8. p. 316	l. quædam, §. nummularios, ff. de edendo, all. 28. n. 17. p. 149.
l. i. §. si quis ius dicenti non obtemperat, all. 64. n. 10. p. 323.	l. quæ de tota, ff. de rei vindicatione, alleg. 46. num. 16. p. 230.
& num. 20. p. 324	l. quæro, §. i. ff. de ædilitio edicto, allegat. 48. num. 13. p. 242
l. i. ff. de iustitia & iure, alleg. 65. num. 33. p. 334	l. quæsitum 9. ff. de sponsalibus, allegat. 49. num. 17. p. 250
l. i. ff. de officio Præfecti vigil. all. 65. num. 34. ibid.	l. quæritur, ff. de statu hominum, all. 55. num. 7. p. 287
l. i. §. si venditor, ff. de actionibus empt. alleg. 65. n. 35. ibid.	l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdictione omnium iudicum, all. 2. num. 5. p. 8
l. i. §. scientiam, ff. de tribut. actione, alleg. 65. num. 36. ibid.	l. qui cum tutoribus, §. qui per fallaciam, ff. de transactionibus, allegat. 9. n. 34. p. 45
l. i. §. non tamen, ff. ad Senatufconf. Sillan. all. 65. n. 41. p. 335.	l. qui peculij 47. ff. de peculio, all. 13. n. 17. p. 61
l. i. §. si rem, ff. depositi, all. 65. n. 83. p. 341	l. qui insulam, ff. locati, all. 17. n. 2. p. 81
l. i. §. aiunt ædiles, ff. de ædilit. edict. alleg. 22. num. 11. p. 105.	l. qui officij 62. §. fin. ff. de contrahen. empt. all. 17. n. 4. ibid.
l. pacta conuenta 72. ff. de contrahen. emp. alleg. 22. num. 32. p. 108	l. qui proprio, §. qui alio, ff. de procur. alleg. 17. num. 17. p. 83
l. proponebatur 72. ff. de iudiciis, allegat. 22. num. 38. ibid.	l. qui fundum, ff. locati, allegat. 20. num. 4. p. 95
l. i. ff. qui satisficere cogantur, all. 22. n. 54. p. 110	l. qui insulam 33. ff. locati, all. 20. num. 15. p. 97
l. i. quod quisque vires, all. 25. num. 13. p. 131	Et n. 24. p. 98 & n. 31. p. 99
l. i. ff. de fundo dotali, alleg. 25. num. 14. p. 132	l. quod si domus, ff. locati, all. 20. num. 20. p. 97
l. i. §. i. ff. de actionibus empti, all. 26. num. 8. p. 135	l. qui insulam, in princip. & §. ædiles, ff. locati alleg. 20. num. 31. p. 99
l. i. ff. de transaction. all. 26. n. 16. p. 136.	l. quid tamen 10. §. non tantum, & §. in nauis, ff. quibus mod. vsufructus amitt. all. 22. n. 35. p. 108
l. i. ad finem cum lege sequenti, ff. de vsufr. all. 27. n. 13. p. 143	l. qui negotia, ff. mandati. all. 22. num. 50. p. 110
l. i. de instit. actione, allegat. 33. num. 8. p. 171	l. qui noua, ff. de alien. iudicij mutand. caus. all. 22. n. 79. p. 107
l. i. ff. de eo quod metus causa, allegation. 35. num. 4. p. 179	l. qui res, §. arcam, ff. de solut. all. 26. n. 3. p. 132
l. i. ff. de pactis, all. 35. num. 4. ibid.	& num. 28. p. 137
l. i. §. an in pupillum, ff. depositi, all. 35. n. 18. p. 180	l. qui aliena 10. §. fin. ff. de neg. gest. all. 27. n. 11. p. 142
l. i. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectig. all. 36. n. 16. p. 188.	Et alleg. 46. n. 17. p. 136
l. i. §. qui sint, ff. nautæ, caupones, allegat. 39. num. 5. p. 197	l. qui patitur, ff. mandati, alleg. 34. n. 21. p. 176
l. i. ff. de rerum permutatione, all. 40. n. 24. p. 203	l. qui

Index Iurium.

l. qui in carcerem, ff. de eo quod metus causa, alleg. 35. num. 9. p. 179	l. 2. §. si non propter, vers. quod diximus, ff. si quis cautio, all. 33. n. 15. p. 172
l. qui scit 25. §. i. vers. præterea, ff. de vsur. alleg. 37. num. 12. p. 191	l. 2. ff. de constit. princ. alleg. 51. n. 43. p. 276
l. qui autem 14. §. sed & si quis, ff. de constiti pecunia, alleg. 40. n. 22. p. 203	l. 2. §. deinde aucto, ff. de orig. iuris, allegat. 56. num. 6. p. 289
l. Quintus Cicilius 28. ff. depositi, alleg. 41. num. 12. p. 208	l. 2. ff. de legibus, all. 63. n. 8. p. 316
l. qui sine 40. in princ. ff. de neg. gest. all. 41. n. 15. ibid.	l. 2. ff. de iuridict. omn. iudic. allegat. 64. numero 18. p. 324
l. qui libertatis, §. seruus, ff. de euct. alleg. 41. num. 32. p. 210	l. sed & si possessori, in princ. ff. de iureiurand. alleg. 33. num. 12. p. 171
l. qui fundum 32. ff. locati, all. 44. n. 1. p. 220	l. si de interpretatione, ff. de legib. allegat. 11. num. 9. p. 51.
l. qui luminibus, ff. de seruit. & aqua, alleg. 55. num. 19. p. 288	l. sed si quis, §. quæsitum, ff. si quis cautio, all. 17. n. 14. p. 82.
l. qui insulam, 30. §. fin. ff. locati, allegat. 58. num. 22. p. 296	l. sed si addes 21. §. illud nobis, ad finem, ff. locati, all. 17. num. 29. p. 85.
l. qui libertatis, §. i. sed & si quis, ff. de euct. alleg. 65. num. 36. p. 334	Et alleg. 20. n. 13. p. 96.
l. quoties, cum l. sequenti, ff. de noxalib. all. 21. num. 7. p. 101	l. sed & si per Prætozem, ff. ex quibus causis, alleg. 18. num. 26. p. 90.
l. quod Seruius, ff. de condit. causa data, all. 3. num. 20. p. 13	l. sed & damno, ff. locati, all. 20. n. 23. p. 98.
l. quod in diem, §. si rationem, ff. de compenf. alleg. 6. num. 9. p. 24	l. sed si lege, §. scire, ff. de pet. hæred. alleg. 24. num. 1. p. 127
l. quod si in venditione 10. ff. de hæredit. vel actione vendit. all. 14. n. 2. p. 65	l. sed & si restitatur 28. §. ex quibus, ff. de iudiciis, all. 28. n. 27. p. 150
l. quod si sit 13. ff. de hæred. vel act. vendit. all. 14. n. 2. ibid.	l. sed & si per Prætozem, §. 2. ff. ex quibus causis, all. 29. num. 19. p. 153
l. quod si Seruius 8. ff. de condit. causa data, all. 19. n. 4. p. 92	l. sed & si possessori, §. cum si iurauero, ff. de iureiurand. all. 33. n. 11. p. 171
l. quod si domus, ff. locati, all. 20. n. 20. p. 97	l. sæpe, ff. de officio Præsidis, all. 36. n. 22. p. 189
l. quod te mihi, ff. de rebus credit. allegat. 26. num. 40. p. 139.	l. sed & si possessor 23. §. Papinianus, ff. de pet. hæred. all. 41. n. 15. p. 208
l. quod si nolit, §. assidua, ff. de ædilit. edict. all. 28. n. 18. p. 149	Et all. 47. num. 41. p. 239
l. quoties 6. in princ. ff. qui satisficere cogantur, all. 29. n. 11. p. 153	l. sed si damnus, §. peculium, ff. de peculio, all. 41. n. 36. p. 204.
l. quod Seruius 8. ff. de condit. causa data, all. 30. n. 16. p. 159	l. sed si vir, §. si dico, ff. de donat. inter, alleg. 42. num. 3. p. 212
l. quod te mihi, ff. si certum petatur, alleg. 34. num. 22. p. 176	l. Seia, ff. de euct. alleg. 45. n. 24. p. 226
l. quod ab initio, ff. de rebus creditis, alleg. 41. num. 24. p. 209	Et alleg. 49. n. 38. p. 253
l. quod si ab initio, ff. si cert. petatur, alleg. 47. num. 13. p. 235	l. sed & si lege 15. ff. de eo quod metus causa, all. 65. num. 46. p. 336
l. quod sæpè, §. vlt. de contrah. empt. alleg. 61. num. 22. p. 308	l. si de re sua, ff. de arbitris, all. 4. n. 2. p. 15
l. rem alienam, ff. de contrah. empt. alleg. 26. num. 40. p. 139	l. si Consul, ff. de adoption. all. 4. n. 11. p. 16
l. regula, §. fin. ff. de iuris & facti ignor. alleg. 35. n. 45. p. 184	l. si autem, §. si quocumque, ff. de compenf. alleg. 6. num. 9. p. 24
l. Rutilia Polla, ff. de contrah. emp. allegat. 30. num. 6. p. 157	l. si diligenter, ff. mandati, all. 7. n. 2. p. 26
l. scientiam 45. ff. ad legem A qui. all. 18. n. 3. p. 87	l. siue nuptura, in fine, ff. de iur. dot. alleg. 9. num. 12. p. 42
l. sed & si possessori, in princ. ff. de iureiurand. all. 6. n. 7. p. 24	l. si per errorem, ff. de iurisd. omnium iudicum, alleg. 9. num. 14. p. 42
l. 2. §. postea ne diutius hoc fieri, ff. de reg. iuris, all. 7. num. 4. p. 26	l. sicut, §. sed etsi, ff. quibus modis pignus vel hypothe- ca soluitur, alleg. 9. n. 30. p. 35
l. 2. ff. de pignorat. actione, all. 10. n. 24. p. 46	l. si conuenerit, ff. de pignorat. action. all. 10. num. 24. p. 49
l. 2. ff. de veteranis, all. 16. n. 36. p. 79	l. si de interpretatione, ff. de legibus, alleg. 11. num. 9. p. 51
l. 2. §. locati, all. 18. n. 2. p. 87	l. si vno, ff. locati all. 11. n. 13. p. 52
l. 2. §. si propter, ff. si quis cautio, all. 19. n. 5. p. 92	l. si insulam, ff. de præscript. verbis, allegat. 11. num. 13. ibid.
l. 2. §. fin. ff. si ex noxal. causa agatur, allegat. 26. num. 31. p. 128	l. si ita 17. ff. de vsu & habitatione, allegat. 13. num. 19. p. 61
l. 2. §. si aliter, ff. fin. regun. all. 27. n. 1. p. 141	l. si mercedem, §. si cum fundum, ff. de action. empti, all. 13. num. 23. p. 62
l. 2. §. fin. qui satisficere cog. allegatione 31. numero 11. p. 162	l. si Procuratorem 8. in princ. ff. mandati, alleg. 14. n. 8. p. 66
l. 2. §. fin. ff. si quis in ius vocat. non ierit, alleg. 31. n. 13. ibid.	l. si tantum 12. ff. ad Senatufconf. Macedonian. all. 14. num. 8. ibid.
	l. si ex pretio certæ, ff. si cert. petatur, alle 8. 14. num. 8. ibid.
	l. si hominem, ff. mandati, allegat. 15. num. 6. p. 69
	Et alleg. 8. n. 18. p. 34

Index Iurium.

l. si quis à liberis, §. meminisse, ff. de lib. agnoscendis, alleg. 15. n. 24. p. 72
 l. si quis domum 9. ff. locati, alleg. 17. n. 2. p. 81
 l. si merces, §. vis maior, ff. locati, alleg. 17. n. 3. Et num. 29. p. 85
 l. si iactum, ff. de action. empti, alleg. 17. n. 5. p. 81
 l. si sterilis, §. cum per venditorem ff. de act. empti, alleg. 20. n. 14. p. 97
 l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, allegat. 20. num. 16. p. 97
 l. si vt certo, §. quod verò, ff. commodati, allegat. 20. num. 22. p. 98
 l. si quis domum, §. hic subiungi, verfi. idem quarit, ff. locati, alleg. 20. n. 26. p. 98
 l. si pecuniam, ff. de condit. causa dat. alleg. 20. n. 26. p. 98
 l. si merces, ff. locati, alleg. 20. n. 31. p. 99
 l. si conuenerit 18. ff. de pign. act. alleg. 22. n. 9. p. 105
 l. si fundum 16. §. si res, ff. de pignorib. allegat. 22. n. 9. p. 105
 l. si debitor 4. ff. quibus mod. pignus vel, alleg. 22. n. 12. p. 106
 l. si ex duobus 6. ff. de in diem adiect. alleg. 22. num. 20. p. 106
 l. si res 3. in princ. ff. quibus mod. pignus vel hypothec. soluit. allegat. 22. n. 22. p. 107
 l. si quis hac lege 42. ff. de rei vind. alleg. 22. num. 23. p. 107
 l. si quis domum, §. huic subiungi potest, ff. locati, alleg. 22. n. 26. p. 107
 l. si is cui 11. §. hæres, ff. quemadm. seru. amittantur, alleg. 22. n. 27. p. 108
 l. si quis ædes in princ. ff. de seruit. vrb. præd. alleg. 22. num. 37. p. 108
 l. singularia, ff. de rebus credit. alleg. 22. n. 50. p. 110
 l. si rem, §. omnis, ff. de pignor. actione, alleg. 22. n. 54. p. 110
 l. si conuenerit 18. ff. de pignorat. actione, allegat. 22. num. 62. p. 111
 l. sicut 8. ff. quibus modis pignus vel hypoth. soluit. alleg. 22. n. 71. p. 113
 l. si autem, §. sed & is, ff. de rei vind. alleg. 22. n. 80. p. 114
 l. si debitor, ff. quibus modis pignus vel hypothec. soluitur, alleg. 22. c. 80. p. 114
 Et num. 84. p. 114
 l. si res 1. ad finem, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur, alleg. 22. n. 83. p. 114
 l. si inter 21. §. fin. ff. de pignor. alleg. 22. n. 85. p. 114
 l. si de interpretatione, ff. de legibus, alleg. 23. num. 26. p. 121
 l. si non fortem, ff. de cond. indeb. allegat. 24. num. 12. p. 128
 l. si quis accepto, ff. de condit. causa dat. alleg. 26. n. 19. p. 136
 Et num. 24. p. 137
 l. si instituta 27. ff. de inoffic. testam. alleg. 26. num. 20. p. 136
 l. si rem alienam, ff. de pign. act. alleg. 26. n. 35. p. 138
 l. si ita distrahatur, §. qui vendit, ff. de contrahend. empt. alleg. 26. n. 40. p. 139
 l. si quis liberum 20. ff. de probat. allegat. 27. num. 7. p. 142
 l. si qui conductoris, ff. locati, alleg. 28. n. 5. p. 148
 l. si in lege 24. §. colonus, ff. locati, allegat. 29. num. 22. p. 154
 l. si venditor, §. si quid emptor, ff. de seruis exportandis, alleg. 31. n. 24. p. 163
 l. si quis in fine, ff. de periculo & commod. rei venditæ alleg. 32. n. 5. p. 167
 l. si merces 28. §. si vicino, ff. locati, allegat. 32. num. 22. p. 168
 Et num. 23. p. 169
 l. si fundus 3. in fine, ff. locati, alleg. 32. n. 22. p. 168
 l. si iactum retis, ff. de actionibus empti, alleg. 32. n. 29. p. 169
 l. si igitur, §. vlt. ff. pro socio, alleg. 33. n. 8. p. 171
 l. si non fuerit 29. §. Aristo, ff. pro socio, alleg. 33. n. 17. p. 172
 l. si vehenda, §. si ea conditione, ad l. Rhod. de iactu alleg. 33. n. 18. p. 168
 l. si plures 14. §. siue autem, ff. de positi, alleg. 33. n. 20. p. 172
 l. si in Asia 12. §. fin. ff. de positi, allegat. 33. num. 20. p. 172
 l. si vina 15. ff. de periculo & commod. rei venditæ alleg. 33. n. 21. p. 174
 l. si fideiussor, ff. qui satisfidare cogantur, allegat. 34. n. 4. p. 174
 l. si ab arbitrio, ff. qui satisfidare cogantur, allegat. 34. num. 7. p. 174
 l. si fideiussor, §. si necessaria, ff. qui satisfid. cog. alleg. 34. num. 24. p. 177
 l. si mulier 21. §. si metu coactus, ff. de eo quod metus causa, alleg. 35. n. 3. p. 179
 Et alleg. 35. n. 36. p. 183
 l. si patre cogente 22. ff. de ritu nuptiar. alleg. 35. n. 3. p. 178
 l. si cum exceptione, §. in hac, ff. de eo quod metus causa alleg. 35. n. 8. p. 179
 Et alleg. 35. n. 43. p. 184
 l. si seruus 24. §. seruum, ff. de actionib. empti, alleg. 35. num. 18. p. 180
 l. si ipsa 18. ff. quod metus causa, all. 35. n. 18. p. 180
 l. si fideiussor 26. §. pater scis, ff. de pignorib. alleg. 35. num. 22. p. 181
 l. si per imprudentiam, ff. de euict. alleg. 35. num. 44. p. 184
 l. si ipsa res 18. ff. de eo quod metus causa, allegat. 35. num. 45. p. 184
 l. si vno, ff. locati, allegat. 36. n. 17. p. 188
 l. si fructuarius 13. ff. quibus modis vsus amitt. alleg. 37. num. 12. p. 191
 l. si seruus 27. §. Proculus, ff. ad legem Aquil. alleg. 39. num. 12. p. 197
 l. si rem, §. omnis, ff. de pignorat. allegat. 40. num. 29. p. 204
 l. si inter me & Titium, ff. de rebus creditis, allegat. 41. num. 10. p. 208
 l. si sacculum 29. §. si ex permisso, ff. de positi, alleg. 41. num. 12. & 17. p. 210
 l. si pupilli 6. §. videamus, ff. de negotiis gestis, alleg. 41. num. 35. p. 210
 l. sed si damnum, §. peculium ff. de peculio, allegat. 41. num. 36. p. 210
 l. si conuenerit 18. ff. de pignorat. actione, allegat. 41. num. 38. p. 211
 l. si inter me & Titium, ff. si certum petatur, alleg. 43. num. 5. p. 216
 l. si per errorem, ff. de iurisdictione omnium iudicium, all. 43. n. 16. p. 216
 l. si merces 25. §. qui fundum, ff. locati, alleg. 44. num. 1. p. 220
 l. si in lege 24. §. fin. ff. locati, alleg. 44. n. 2. p. 221
 l. si debito 10. ff. de pign. alleg. 44. n. 15. p. 225
 l. si quis, ff. de rer. diuis. alleg. 47. n. 13. p. 225
 l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, allegat. 49. num. 40. p. 253
 l. si ex plagiis, §. in Clinio Capitolino, ff. ad l. Aquil. alleg. 50. n. 3. p. 258
 l. si

Index Iurium.

l. si is cui, ad fin. ff. quemadm. seru. amittantur, alleg. 50. n. 29. p. 261
 l. si in aliquam §. cum plenissimam, ff. de officio Proconsul. alleg. 51. n. 21. p. 273
 l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, alleg. 56. n. 9. p. 289
 l. si ergo, ff. si certum petatur, alleg. 56. n. 9. p. 289
 l. si venditor 6. §. i. ff. de seruis expert. alleg. 57. num. 3. p. 291
 l. si manifestè, ff. de seruit. alleg. 57. n. 8. p. 292
 l. si tibi 17. §. pactum, ff. de pactis, allegat. 57. num. 16. p. 293
 l. si mihi 20. cum l. sequenti, ff. de seruit. vrb. alleg. 58. num. 31. p. 297
 l. si tamen, §. ei qui, ff. de ædilitio edicto, alleg. 63. n. 40. p. 320
 l. si me & Titium, ff. si certum petatur, alleg. 40. n. 23. p. 203
 l. socium 61. §. socius, ff. pro socio, allegat. 20. num. 29. p. 99
 Et alleg. 42. n. 6. p. 213
 l. si sponsus, §. circa venditionem, ff. de donat. inter. alleg. 42. n. 3. p. 212
 l. solent, ff. de præscriptis verbis, allegat. 65. num. 33. p. 330
 l. tale pactum, §. qui pronocauit, ff. de pactis, alleg. 26. num. 18. p. 136
 l. Titius 44. ff. de actionibus empti, allegat. 31. n. 30. p. 164
 l. Titius 76. ff. de procurat. alleg. 26. n. 32. p. 138
 l. tutor, §. Lucius, ff. de vsuris, allegation. 40. num. 7. p. 201
 Et alleg. 41. n. 5. p. 107
 Et n. 47. p. 209
 l. tutorem 22. ff. de his quibus vt indignis, allegat. 51. num. 43. p. 276
 l. vbi 4. §. fed & Marcellus, ff. de in diem adiect. all. 22. num. 75. p. 113
 l. vbi, ff. de condit. ob turpem causam, alleg. 47. n. 18. p. 236
 l. vbi numerus, ff. de testibus alleg. 48. n. 17. p. 283
 l. vbi cæterum, ff. de iudiciis, alleg. 53. n. 1. p. 77
 l. verius 21. ff. de probation. alleg. 16. n. 24. p. 82
 l. veteribus, ff. de pactis, alleg. 18. n. 8. p. 176
 Et alleg. 34. n. 19. p. 176
 l. verum, §. sciendum, ff. de minor. allegation. 85. num. 28. p. 28
 l. videamus, §. penult. ff. locati, allegat. 18. num. 25. p. 90
 l. videamus 38. §. si debitum, ff. de vsuris, alleg. 24. n. 7. p. 127
 l. videamus 12. §. fin. ff. locati, alleg. 31. n. 25. p. 164
 Et alleg. 39. n. 11. p. 197
 l. vlt. ff. de vsu & habitatione, alleg. 44. n. 13. p. 121
 l. vnica, ff. de officio Consul. alleg. 5. n. 12. p. 21

Digesti Infortiati.

Lege adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat. all. 49. num. 27. p. 251
 l. à filio, §. testator, ff. de aliment. legatis alleg. 40. n. 19. p. 202
 Et §. vlt. alleg. 50. n. 96. p. 267
 Et alleg. 40. n. 19. p. 202
 l. à liberto 35. ff. de bonis libert. allegat. 26. num. 30. p. 138
 l. apud Iulianum 39. §. constat, ff. de legatis 1. alleg. 49. num. 32. p. 252
 l. asse toto, ff. ad l. Falcid. alleg. 14. n. 9. p. 66
 l. à testatore, ff. de cond. & demonstr. alleg. 49. num. 23. p. 251
 l. Aurelius de liber. legat. alleg. 1. n. 24. p. 6
 Et alleg. 15. n. 30. p. 72
 l. Carbonianum, §. missum, de Carboniano edicto, alleg. 27. n. 7. p. 142
 l. Chirographus, §. ab eo, ff. de admin. tutor. allegat. 24. num. 7. p. 127
 l. cohæredi, §. qui discretos, ff. de vulgari, alleg. 36. n. 25. p. 189
 l. cui fuerit 15. ff. de cond. & demonstr. alleg. 49. n. 37. p. 253
 l. cum filius 38. ff. de milit. testam. alleg. 8. numero 40. p. 6
 l. cum seruus, ff. de condit. & demonstr. alleg. 14. n. 7. p. 66
 l. cum pater, §. euēctis, ff. de legat. 2. allegat. 17. num. 2. p. 81
 Et num. 17. p. 83
 Et num. 19. p. 81
 l. cum seruus, ff. de adim. legat. allegation. 22. num. 36. p. 108
 l. cum res in principio, l. cum in testamento, ff. de rebus dubiis, alleg. 28. n. 17. p. 149
 l. cum fundos, ff. de leg. 2. alleg. 30. n. 3. p. 157
 l. cum seruus 81. ff. de condit. & demonstr. all. 38. n. 7. p. 194
 l. cum seruus, ff. de verb. oblig. allegat. 40. num. 27. p. 202
 l. cum post mortem, §. i. verfi. sed bis, ff. de admin. tutor. alleg. 40. n. 35. p. 204
 l. cum quidam, ff. de bonor. possess. allegat. 45. num. 19. p. 225
 l. cum seruus 39. aliàs apud Iulianum, §. hæres, ff. de legat. 1. alleg. 46. n. 10. p. 229
 l. cum mulier 47. ff. solut. matrim. allegat. 48. num. 47. p. 244
 l. cum pater, §. dulcissimus, ff. de legat. 2. alleg. 49. n. 28. p. 251
 l. cui fuerit 15. ff. de condit. & demonstr. alleg. 49. n. 37. p. 253
 l. debitor sub pignore, ff. ad Senatusc. Trebell. alleg. 26. n. 29. p. 138
 l. demonstratio 17. de condit. & demonstrat. alleg. 40. num. 15. p. 202
 l. demonstratio falsa 17. de cond. & demonstrat. alleg. 43. num. 15. p. 218
 l. defendente, ff. de auctor. tutor. allegat. 52. num. 11. p. 279
 l. etiam 17. ff. de leg. 3. all. 17. n. 5. p. 81
 l. cum qui 87. §. fin. ff. de acquir. hæred. alleg. 26. n. 31. p. 138
 l. eum qui, §. pro parte, ff. de his quibus vt indignè, alleg. 46. n. 28. p. 231
 l. ex facto 43. ff. de vulgari, all. 8. num. 48. p. 37
 & alleg. 11. num. 3. p. 46
 & alleg. 15. n. 31. p. 73
 & §. item quæro, alleg. 51. n. 43. p. 276
 l. ex diuerso 18. §. fin. ff. solut. matrim. alleg. 53. num. 9. p. 284
 l. ex facto agitata 19. ff. de hæred. instit. all. 58. n. 31. p. 297
 l. ex falsa 33. in princ. ff. de cond. & demonstr. all. 43. num. 16. p. 242
 l. fideicommissa, §. si rem, ff. de leg. 3. alleg. 22. num. 73. p. 113
 Et alleg. 40. n. 39. p. 205
 l. filius 15. de condit. instit. allegatione 23. num. 43. p. 124
 Et alleg. 42. n. 21. p. 215
 l. filio

Index Iurium.

l.filio quem pater, ff. de liber. & posthumis, alleg. 45. num. 14. p. 225
 l.filia, §. Titia, ff. de condit. & demonstr. alleg. 52. n. 13. p. 280
 l.fin. §. vxori, ff. de auro & argento legato, all. 19. n. 10. p. 92
 l.fin. §. r. de legatis 2. all. 30. n. 7. p. 157
 l.fin. §. cui dulcia, ff. de tritico, vino, & oleo legat. all. 36. n. 24. p. 189
 l.fin. ff. de magistrat. conueniendis, alleg. 39. num. 6. p. 197
 l.fin. §. Titia, ff. de liber. legat. allegation. 43. num. 4. p. 216
 l.grege, ff. de legat. 2. all. 34. n. 18. p. 176
 l.iam hoc iure, ff. de vulgari, all. 42. n. 8. p. 213
 l.ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. 3. all. 18. n. 20. p. 89
 Et all. 31. n. 4. p. 161
 l.ille a quo, §. tempestiuum, ff. ad. Senatusconf. Trebell. all. 42. n. 16. p. 214
 l.in confirmando, cum l. sequenti, ff. de confirm. tutor. all. 3. n. 21. p. 13
 l.in quantitate 72. §. magna, ff. ad legem Falcid. all. 17. num. 5. p. 81
 l.in bonorum 10. ff. de bonor. possess. alleg. 17. num. 11. p. 83
 l.in confirmando, ff. de confirm. tutor. all. 32. num. 8. p. 167
 l.in testamento 18. ff. de testam. all. 51. n. 31. p. 274
 l.in argento potorio 23. ff. de auro & argento legato, all. 55. n. 15. p. 287
 l. is qui verbum, ff. de rebus dubiis, allegat. 34. num. 9. p. 175
 l. is qui ducenta, §. vtrum. ff. de rebus dubiis, all. 46. n. 17. p. 230
 l. Iulianus 60. ff. de leg. 3. all. 19. n. 10. p. 92
 l. iure ciuili 24. ff. de condit. & demonstr. all. 29. n. 29. p. 155
 l. Iulius Paulus 81. ff. de cond. & demonstr. all. 41. n. 32. p. 210
 l. iusta, ff. de manumiss. vindi. allegat. all. 61. num. 6. p. 307
 l. Labeo, §. item Tubero, ff. de suppellectili legata, all. 14. n. 17. p. 67
 l. legata inutiliter, ff. de adimend. legat. all. 34. num. 7. p. 174
 Et all. 36. n. 24. p. 189
 l. legatum 25. ff. de liber. legat. all. 40. n. 15. p. 202
 Et all. 43. n. 16. p. 218
 l. legatum, ff. de usufructu legato, allegat. 40. num. 26. p. 200
 l. liberationem, §. fin. ff. de liberatione legata, alleg. 56. num. 9. p. 289
 l. Lucius, §. tutorem, ff. de adm. tutor. all. 28. num. 20. p. 149
 l. Lucius, ff. de vulgari, all. 42. n. 8. p. 213
 l. Lucius, §. quæ marito, ff. de legat. 2. all. 49. num. 9. p. 249
 l. magis puto, §. illud, ff. de rebus eorum, all. 7. num. 8. p. 27
 l. maxime, ff. de adminstr. tutor. alleg. 28. num. 5. & 23. p. 148.
 l. maritus 55. ver. at is, ff. solut. matrim. all. 40. n. 7. p. 201
 l. maritum, ff. solut. matrim. all. 57. n. 13. p. 292
 l. Marcellus, §. qui rerum, ff. rerum amot. all. 38. n. 10. p. 195
 l. mella 14. §. quid ergo, ff. de alim. leg. all. 5. num. 24. p. 23
 Et §. quidam all. 55. n. 17. p. 288
 Et all. 43. n. 4. p. 216
 l. nam absurdum, ff. de oper. libert. allegat. 7. num. 10. p. 27
 l. nam et si 5. §. r. ff. de iniusto rupto, alleg. 17. num. 6. p. 81
 l. nam et si sub conditione, ff. de iniusto rupt. alleg. 22. num. 79. p. 113
 l. nam is, ff. de dolo, all. 26. n. 32. p. 138
 l. nam absurdum, ff. de bonis libert. alleg. 36. num. 25. p. 189
 l. nam quod liquidè, ff. de penu leg. alleg. 54. num. 7. p. 285
 l. nemo potest, ff. delegat. 1. all. 4. n. 28. p. 18
 l. ne cum filio 16. ff. de furtis, all. 8. n. 30. p. 35
 l. nepoti 6. ff. de fundo instructo, allegat. 37. num. 12. p. 191
 l. nihil interest 15. ff. rerum amot. allegat. 49. num. 41. p. 253
 l. non enim 38. ff. ad Senatusconf. Trebellian. alleg. 8. num. 30. p. 35
 l. non interest, C. de his quæ vi, all. num. p. ...
 l. nomine debitoris §. vlt. ff. de legat. 3. alleg. 31. n. 23. p. 163
 Et alleg. 44. n. 11. p. 221
 l. non aliter, ff. de legat. 3. all. 36. n. 16. p. 188
 l. pater filium, ff. de legat. 3. all. 25. n. 14. p. 118
 l. Paulus per Procuratorem, ff. de acquir. hæred. all. 57. num. 13. p. 292
 l. Paulo Callimacho, §. vlt. ff. de legat. 3. all. 43. num. 4. p. 216
 l. per Procuratorem, ff. de adq. hæred. alleg. 7. num. 1. p. 26
 l. post legatum, §. si post, ver. si seruum, ff. de his quibus vt indignis, all. 45. n. 3. p. 223
 l. pretia rerum, §. fin. ff. ad legem Falcid. alleg. 23. n. 20. p. 120
 l. prædiis, §. balneas, ff. de legat. 3. allegat. 30. num. 3. p. 157
 l. 1. ff. de rebus eorum, all. 4. n. 22. p. 18
 l. 1. §. & cum hæreditas, ff. de his quæ in testamēto delectur, all. 12. n. 31. p. 51
 l. 1. ver. inest, ff. de condit. & demonstr. all. 17. n. 5. p. 81
 l. 1. §. fin. ff. quod falso tutore auctore, all. 17. num. 10. p. 82
 l. 1. ff. de aliment. legatis, all. 55. n. 17. p. 288
 l. 1. de auctorit. tutor. all. 56. n. 9. p. 289
 l. 1. §. fin. ff. de rebus eorum, all. 22. n. 56. p. 110
 l. 1. ff. de peculio legato, all. 29. n. 39. p. 156
 l. 1. ff. de his quæ pænæ nomine all. 31. n. 21. p. 163
 l. 1. §. item si ita, ff. ad legem Falcid. alleg. 31. num. 21. p. 163
 l. 1. ff. de penu legata, all. 31. n. 21. p. 163
 l. 1. ff. de magistro conueniend. all. 39. n. 2. p. 196
 l. 1. §. si quis, ff. de dote prælegat. allegat. 43. num. 16. p. 218
 Et §. sed et si. p. 218
 l. 1. ff. de legat. 2. all. 47. n. 13. p. 235
 l. 1. §. fin. ff. vnde vir, all. 49. n. 12. p. 249
 l. 1. ff. de auctoritat. tutor. all. 49. n. 40. p. 253
 l. pro hærede, ff. de acquir. hæred. allegat. 63. num. 40. p. 320
 l. propter veneni 21. §. neptis, ff. ad Sillanianum, all. 26. num. 29. p. 138
 l. proximè, ff. de his qui in testamento debentur. all. 1. num. 19. p. 6
 Et all. 7. n. 6. p. 26
 l. quanquam 17. ff. ad Senatusconf. Velleian. all. 16. num. 24. p. 77
 l. quamuis 21. ff. solut. matrim. all. 35. n. 31. p. 182
 l. quæsitum, §. & ipse Papinianus, ff. de fundo instructo, all. 17. n. 17. p. 83
 l. quæ

Index Iurium.

l. quæ dotis 33. ff. solut. matrim. all. 22. n. 62. p. 111
 l. quæ sub conditione, ff. si quis omiff. caus. testam. alleg. 29. n. 3. p. 152
 l. quæ sub conditione 110. ff. de condit. & demonstr. all. 38. n. 7. p. 194
 l. qui hæredi 44. ff. de condit. & demonstr. all. 40. n. 11. p. 201
 l. quæsitum, §. illud fortassis, ff. de leg. 3. alleg. 45. n. 14. p. 225
 l. qui solidum 78. §. etiam, ff. de legat. 2. all. 1. num. 16. p. 5
 l. quidam afferunt, ff. de iure codicillor. alleg. 7. num. 2. p. 26
 l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred. alleg. 16. num. 2. p. 75
 l. qui à latronibus, ff. de testamentis, all. 17. p. 76
 Et alleg. 19. n. 5. p. 92
 l. qui ita, ff. de dote prælegata, all. 34. n. 6. p. 174
 l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulgari, all. 36. num. 16. p. 188
 l. qui solidum, §. etiam respublica, ff. de legat. 2. all. 38. num. 14. p. 195
 l. quibus diebus, §. qui dotalem, ff. de condit. & demonstr. all. 40. n. 15. p. 202
 l. Quintus 27. §. 2. ff. de auro & argento leg. all. 43. n. 16. p. 218
 l. quibus 4. §. penult. ff. de condit. & demonstr. all. 43. num. 16. p. 202
 l. qui hæredi, ff. de condit. & demonstr. all. 49. num. 23. p. 251
 l. quidam relegatus 6. ff. de rebus dubiis, all. 49. n. 32. p. 252
 l. quia tale, ff. solut. matrim. all. 57. n. 13. p. 292
 l. quoties, §. nec vtique, & §. sicut, ff. de adm. tutor. all. 1. num. 14. p. 5
 Et num. 16. p. 5
 l. quoties 13. ff. de rebus dubiis, all. 11. n. 11. p. 50
 l. quod in rerum 24. in princ. ff. de legat. 1. all. 17. n. 5. p. 81
 l. quoties, §. si quis nomen, ff. de hæred. instit. alleg. 40. num. 26. p. 203
 l. quoties 9. §. sicut, ff. de adm. tutor. all. 41. num. 35. p. 204
 l. quod si nepotes, ver. aliter, ff. de testam. tut. all. 50. num. 17. p. 260
 l. quod Labeo, ff. de Carbonian. edicto, all. 54. num. 8. p. 285
 l. rei indicatæ, §. 1. ff. solut. matrim. alleg. 40. num. 28. p. 203
 l. rem legatam, ff. de adim. legat. all. 42. n. 8. p. 213
 l. scire oportet, §. consequens, ff. de excus. tut. alleg. 13. num. 27. p. 62
 Et alleg. 36. n. 23. p. 181
 Et all. 57. n. 5. p. 291
 l. 2. §. lege Julia, ff. de testam. all. 1. n. 18. p. 5
 l. scio, §. penult. ff. de annuis legatis, alleg. 3. num. 21. p. 13
 l. 2. §. si mater, ver. quod si curatores, & ver. quod si decesserint, ff. ad Senatusconf. Trebellian. alleg. 31. num. 23. p. 163
 l. 2. §. si quis, ff. de legat. 3. alleg. 32. n. 5. p. 167
 l. 2. §. testamentum, ff. quemadm. testam. aperiantur, alleg. 33. n. 12. p. 171
 l. 2. ff. de iurisd. omn. iudic. alleg. 42. n. 9. p. 213
 l. 2. §. 1. ff. solut. matrim. alleg. 49. n. 9. p. 249
 l. 2. §. si primus, ff. de bon. possess. contra tab. alleg. 51. num. 43. p. 276
 l. scio, §. pen. ff. de annuis legat. all. 3. n. 21. p. 13
 l. si hæredi plures, ff. de condit. institutionum, all. 11. p. 90
 l. seruo inuito, §. cum Prætor, ff. ad Senatusconf. Trebell. all. 11. n. 9. p. 51
 l. scire oportet, §. consequens, ff. de excus. tut. alleg. 13. num. 28. p. 63
 l. seruus legatus, §. fin. ff. de adim. legatis, alleg. 22. n. 87. p. 115
 l. Seia 20. §. Tirana, ff. de fundo instruct. all. 30. num. 3. p. 157
 l. serui electione, §. vlt. ff. de leg. 1. all. 30. n. 12. p. 158
 l. scio, §. pen. ff. de annuis legatis, allegat. 32. num. 8. p. 167
 l. sed et si 21. ff. solut. matrim. all. 34. n. 15. p. 176
 l. serui 99. §. fin. ff. de legat. 3. alleg. 50. n. 10. p. 259
 l. si quis in principio testamenti, num. 23. ff. de leg. 3. alleg. 4. n. 2. p. 15
 l. si hæredi plures, ff. de constitut. all. 7. n. 1. p. 26
 l. si fundus 105. ff. de cond. & demonstr. all. 8. num. 40. p. 36
 l. si itaque 21. ff. de vulgari, all. 9. n. 30. p. 44
 l. si Mihi & Mænio, ff. de leg. 3. all. 10. n. 6. p. 47
 l. si domus 74. §. fin. ff. de legat. all. 10. n. 15. p. 48
 l. si miles 3. ff. de milit. testam. all. 11. n. 11. p. 51
 l. si seruus plurium, §. fin. ff. de legat. 1. allegat. 11. n. 12. p. 51
 l. si quis in principio 21. ff. de legat. 3. all. 11. num. 14. p. 52
 l. si domus 74. §. fin. ff. de legat. 1. allegat. 13. num. 19. p. 61
 l. si quando 112. ff. de legat. 1. allegatione 13. num. 27. p. 62
 l. si quis mihi bona, §. sed vtrum, ff. de acquir. hæred. all. 14. n. 13. p. 67
 l. si à primo 8. ff. de liber. & posthum. alleg. 17. num. 6. p. 81
 l. si duo 39. ff. de acquir. hæred. allegat. 17. num. 11. p. 82
 l. si quis fundum, ff. locati, alleg. 17. n. 14. p. 83
 l. si & rem & pretium, ff. de pet. hæred. alleg. 17. n. 16. p. 81
 l. si quis domum, §. fin. ff. locati, allegat. 17. numero 25. p. 84
 l. si quis postea, ff. de iudiciis, all. 17. n. 25. p. 85
 l. si quis domum 21. ff. locati, all. 17. n. 28. p. 85
 l. si quis fundum 10. ff. locati, allegat. 17. numero 29. p. 85
 l. si merces §. vis maior, ff. locati, alleg. 17. num. 29. p. 85
 l. si in lege 27. §. colonus, & ver. item viliter, ff. locati, alleg. 18. n. 1. p. 87
 l. si fundus, ff. locati, all. 18. n. 1. & ver. similiter, n. 3. p. 87
 l. si vno in principio, ff. locati, all. 18. n. 12. p. 88
 l. si quis nec causam, ff. si certum pecatur, all. 18. n. 17. p. 89
 l. si merces, §. vis maior, ff. locati, allegat. 18. num. 18. p. 89
 l. si in lege 24. §. colonus, ff. locati, allegat. 18. num. 26. p. 90
 l. si quis postea, ff. de iudiciis, allegatione 19. num. 7. p. 92
 l. si quis daninum, §. fin. ff. locati, allegat. 19. num. 7. p. 92
 l. si tibi alienam, ff. locati, all. 19. n. 14. p. 93
 l. si vno 17. §. vbi cumque, ver. plane, ff. locati, all. 20. num. 3. p. 95
 l. si in lege 27. §. si colonus, ff. locati, allegat. 20. n. 3. p. 95
 l. si merces, §. 1. ff. locati, all. 10. num. 4. p. 46
 l. si merces, §. culpa, ff. locati, all. 20. n. 5. p. 96
 Et num. 23. p. 98
 l. si

Index Iurium.

l. si quis damnus, ff. locati, alleg. 20. n. 6. p. 96
Et num. 26. p. 98
l. si fundum à te 104. ff. de condit. & demonstrat. all. 22. num. 27. p. 207
l. si ita legatum 68. §. si domus, ff. de legat. 1. allegat. 2. 2. num. 35. p. 108
l. si chorus, §. area, & §. seruus quoque, ff. de legat. 3. allegat. 2. 2. n. 36. ibid.
l. si ita legatum, §. domus in principio, ff. de legat. 1. all. 2. 2. n. 38. ibid.
l. seruus legatus, §. fin. ff. de adim. legatis, all. 2. 2. n. 87. p. 115
l. si ita legatum 68. §. fin. ff. de legatis 1. alleg. 2. 1. n. 87. ibid.
l. si quis ita, ff. de condit. & demonstrat. all. 2. 8. num. 26. p. 150
l. si duo, ff. de acquir. hæred. all. 2. 8. n. 29. p. 156
l. si cui, ff. de fundo instructo, all. 2. 9. n. 39. p. 151
l. si ex toto, ff. de legat. 1. all. 3. 0. n. 2. & 3. p. 157
l. si ita legatum 8. ff. de auro & argento legato, alleg. 30. num. 7. p. 157
l. si penum, ff. quando dies legati cedat, all. 3. 1. num. 2. 1. p. 163
l. si seruus legatus, §. si ita scriptum, ff. de legatis 1. all. 3. 4. n. 3. p. 174
l. si seruus legatus 101. vers. sed si ei, ff. de legat. 1. all. 3. 4. n. 1. p. 174
l. si qui ducenta, §. vtrum, ff. de rebus credit. all. 3. 4. n. 9. p. 175
l. si duo 38. ff. de acquir. hæred. alleg. 3. 4. numero 22. p. 176
l. si tibi purè legauero, ff. de legat. 3. alleg. 3. 4. num. 23. p. 177
l. si cui libertas 41. ff. de condit. & demonstrat. alleg. 3. 8. num. 7. p. 191
l. si sic legatum 75. §. si miles, ff. de legat. 1. all. 4. 0. n. 15. p. 202
l. si seruus 108. §. qui quinque, ff. de legat. 1. alleg. 4. 0. num. 7. p. 202
l. si domus 71. §. qui constitetur, ff. de legat. 1. alleg. 4. 0. num. 3. 1. p. 204
l. si seruus 108. §. qui quinque, ff. de legat. 1. alleg. 4. 3. num. 16. p. 218
l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. possess. contra tab. alleg. 4. 5. n. 25. p. 226
l. si quis fugitiuus 4. §. apud Labeonem, ff. de ædilitio edicto, alleg. 4. 5. n. 26. ibid.
l. si vnus, §. si cum tibi, ff. de pactis, alleg. 46. num. 16. p. 230
l. si mora, ff. solut. matrim. all. 4. 9. n. 22. p. 251
l. si hæredi plures, ff. de condit. & demonstrat. all. 4. 9. num. 2. 3. ibid.
l. si seruus plurium 53. §. vltimo, ff. de legat. 1. all. 5. 0. n. 3. p. 258
l. si quis vinum, §. simili modo, ff. de vino, tritic legato, alleg. 5. 5. n. 3. p. 286
l. si quando, ff. de legat. 1. all. 5. 8. n. 28. p. 297
l. si cui fundum, ff. de legat. 2. allegat. 6. 1. numero 22. p. 308
l. si quis forte, ff. de pœnis, all. 6. 5. n. 47. p. 336
l. si stipulatus essem à te, ff. de verb. obl. alleg. 6. 5. n. 82. p. 341
l. statuliber 10. §. fin. ff. de legat. 2. allegat. 9. num. 30. p. 44
l. Stichum qui meus erit 6. ff. de legat. 1. alleg. 2. 9. n. 10. p. 152
l. sub conditione 81. §. libertus, ff. de legat. 1. all. 4. 0. num. 1. 2. p. 201
l. tabernam 7. de fundo instructo, allegat. 2. 2. num. 36. p. 108

l. talis scriptura, ff. de leg. 1. alleg. 2. 8. n. 26. p. 150
& alleg. 4. 3. n. 16. p. 218
l. Thais, §. Stichus & damna, ff. de fideicommiss. libert. alleg. 3. 8. n. 7. p. 194
l. Titius puerum, ff. de obsequiis à liber. præst. all. 4. 5. num. 3. p. 223
l. tutor qui repertorium, ff. de admin. tut. alleg. 3. 8. n. 5. p. 194
l. tutorem, ff. de his quibus vt indignis, alleg. 4. 1. n. 3. p. 207
l. tutor 7. §. pecuniæ, ff. de admin. tut. alleg. 4. 1. num. 1. 5. p. 208
l. tutor, §. quæ tutoribus, ff. de excusat. all. 4. 6. num. 2. 4. p. 231
l. vnus ex familia 67. §. sed si vno, & §. si duos, ff. de legatis 2. alleg. 2. 2. n. 6. 3. p. 112
l. vnica, C. vt omnes iudices tam ciuiles quàm crimin. alleg. 4. 8. n. 32. p. 244
l. vnica, §. pœnis, vers. ceteros autem, C. de raptu virgini- num. all. 6. 3. n. 42. p. 335

Digesti Noui.

L Ege ab accusatione, §. nuntiatores, ff. ad Turpillia- num, all. 3. 7. n. 24. p. 192
Et all. 6. 5. n. 76. p. 340
l. à Diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudic. alleg. 1. 5. num. 24. p. 72
Et §. si pignora, alleg. 2. 6. n. 35. p. 138
Et alleg. 4. 3. n. 21. p. 219
l. ad eo, §. cum ex alieno, ff. de acquir. rer. domin. all. 5. 5. num. 4. p. 287
l. ait Prætor, §. quod ait Prætor, ff. quæ in fraud. credit. alleg. 6. 5. n. 46. p. 336
l. aliam 29. ff. de nouat. alleg. 3. 4. n. 1. p. 174
Et n. 15. 16. 17. 18. p. 176
Et alleg. 3. 6. n. 5. p. 187
l. ambitio in principio iunct. §. si quis autem, ff. de di- uerf. & temp. præscript. all. 4. 3. n. 18. p. 218
l.annonam 6. ff. de extraord. crimin. alleg. 5. 6. num. 11. p. 290
l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except. alleg. 3. 6. n. 7. p. 187
Et alleg. 3. 1. n. 27. p. 164
l. aufertur, §. fiscus, ff. de iure fisci, allegat. 4. 4. num. 18. p. 218
l. aut facta, §. euenit, ff. de pœnis, alleg. 6. 5. numero 21. p. 332
l. bona fidei 48. ff. de acquir. rer. dom. all. 2. 4. num. 24. p. 129
l. certè, §. Iulianus, ff. precario, alleg. 9. n. 8. p. 41
l. cedere diem, ff. de verb. signific. allegat. 3. 1. numer. 7. p. 162
l. Celsus 27. ff. de vfu cap. alleg. 4. 3. n. 19. p. 218
l. cotem ferro, §. fin. ff. de public. & vectig. alleg. 3. n. 9. p. 12
Et alleg. 1. 7. n. 21. p. 84
Et §. qui maximos, alleg. 18. n. 12. p. 88
l. communis 42. §. Procurator, ff. de acquir. possess. all. 16. num. 12. p. 76
l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig. alleg. 1. 8. n. 20. p. 120
l. contractus, ff. de reg. iuris, allegat. 20. numero 23. p. 98
l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. alleg. 3. 1. num. 4. p. 161
Et alleg. 3. 2. n. 8. p. 167
Et all. 4. 0. n. 30. p. 204
l. contractus, ff. de reg. iuris, all. 4. 2. n. 22. p. 213
l. con

Index Iurium.

l. cogitationis 18. ff. de pœnis, alleg. 4. 7. n. 12. p. 235
l. cognitionum, §. 1. ff. de variis & extraordinariis cogn. alleg. 5. 1. n. 19. p. 273
l. cum lex, ff. de fideiussor. alleg. 3. n. 27. p. 14
Et alleg. 4. num. 28. p. 19
l. cum precario, ff. precario, all. 5. n. 19. p. 22
l. cum fundum, ff. de verb. signif. alleg. 8. n. 21. p. 34
l. cum hæredes, ff. de acquir. poss. alleg. 16. num. 11. p. 75
l. cum precarij, ff. de precario, allegat. 17. n. 3. p. 81
Et alleg. 8. num. 33. p. 36
l. cum vnus 12. §. fin. ff. de reb. auct. iudic. possid. all. 17. num. 25. p. 84
l. cum vnus 12. §. fin. de bonis autoritate iudicis possid. alleg. 1. 9. n. 5. p. 92
l. cum inter eos, §. cum inter, ff. de fideiussor. alleg. 2. 2. num. 77. p. 113
l. cum inter nos, ff. de verb. signif. allegat. 3. 4. num. 6. p. 174
l. cum duo fin. ff. de duobus reis, alleg. 5. 7. n. 20. p. 293
l. damni 18. §. si is qui, ff. de damno infecto, all. 30. n. 7. p. 157
l. datur 2. ff. de lege Iulia repet. allegation. 4. 7. num. 5. p. 234
l. delegare 11. & l. delegare 17. ff. de nouat. all. 2. 2. n. 93. p. 115
l. deferre, §. fin. ff. de iure fisci, allegat. 2. 6. numero 31. p. 138
l. de pupillo, §. si plurium, ff. de noui operis nuntiatione, alleg. 3. 9. n. 2. p. 196
l. dispensatorem, ff. de salut. all. 3. 4. n. 4. p. 174
l. Diui, ff. de liberali causa, all. 3. 6. n. 15. p. 188
l. doli clausula, de verb. oblig. all. 1. 3. n. 18. p. 61
l. ea quæ in principio, ff. de donat. inter, alleg. 4. 9. n. 9. p. 249
l. eius qui delatorem, ff. de iure fisci, alleg. 4. 7. num. 27. p. 237
l. & an eadem, §. 1. ff. de except. rei iudicatæ, all. 6. n. 1. p. 23
l. eum qui ædes, ff. de vfu cap. all. 2. 6. n. 13. & alleg. 5. 2. num. 20. p. 281
l. eum qui 56. §. si à te, ff. de verb. oblig. all. 3. 4. num. 13. p. 175
Et all. 3. 6. num. 5. p. 187
l. ex sectante, §. Latinus Largus, ff. de excep. rei iudicatæ, alleg. 6. n. 7. p. 24
Et alleg. 2. 6. n. 36. p. 138
l. ex nouatione 18. ff. de nouat. allegat. 2. 2. numero 69. p. 112
l. exceptione, ff. de fideiuss. all. 3. 5. n. 44. p. 184
l. ex iudiciorum, ff. de accusat. allegat. 3. 7. numero 8. p. 187
Et alleg. 4. 7. num. 5. p. 234
l. familiaræ 5. ff. si famil. fur. dicatur, alleg. 6. 5. num. 46. p. 336
l. filius emancipatus, ff. ad legem Cornel. de falsis, all. 1. 1. n. 9. p. 47
l. fin. ff. de appellat. recip. alleg. 5. n. 12. p. 21
Et num. 25. p. 25
l. fin. ff. de precario, alleg. 9. n. 8. p. 41
l. fin. ff. de iure fisci, alleg. 2. 4. n. 7. p. 127
l. fin. de prætor. stipulat. all. 3. 1. n. 13. p. 162
l. fin. in princip. vers. Papinianus, ff. de iure fisci, all. 4. 4. num. 3. p. 220
l. fin. §. item si rescripserunt, ff. ad municipalem, all. 4. 8. num. 5. p. 241
l. fin. §. iudicandi, ff. de muner. & honor. alleg. 4. 8. n. 5. ibid.
l. fin. §. iudicandi, ff. de muner. & honor. alleg. 6. 3. n. 30. p. 119

l. fin. §. item si rescripserunt, ff. ad municipalem, alleg. 6. 3. num. 4. 1. p. 320
l. fin. §. diui quoque, ff. de public. & vectigal. alleg. 6. 5. num. 35. p. 334
l. fistulas 78. §. 1. de contrah. empt. allegat. 1. num. 16. p. 5
& §. frumenta, alleg. 3. n. 21. p. 13
l. fluminum 24. §. quanquam, ff. de damno infecto, all. 1. 8. n. 3. p. 87
l. furiosus, ff. de oblig. & act. all. 3. 5. n. 18. p. 180
l. Græcè, §. illud, ff. de fideiussor. alleg. 3. 4. n. 9. p. 175
l. honores, §. fin. ff. de decurion. allegat. 5. numero 18. p. 22
l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstina, alleg. 8. n. 19. p. 34
l. Herennius la 2. 4. 3. ff. de fideiuss. allegat. 2. 2. num. 83. p. 114
l. idemque 22. §. 1. ff. de bon auctor. iudic. possid. all. 8. num. 49. p. 177
l. Imperatores, ff. de iure fisci, allegat. 17. numero 10. p. 82
Et alleg. 3. 7. n. 28. p. 192
Et alleg. 4. 7. n. 17. p. 236
l. Imperatores 7. ff. de public. & vectig. all. 2. 7. num. 11. p. 142
l. Imperator 11. §. 1. ff. ad municipalem, alleg. 3. 9. n. 2. p. 196
l. in agris, ff. de acquir. rer. dom. alleg. 7. n. 2. p. 26
l. inter publica, ff. de verb. signif. allegat. 13. num. 25. p. 62
l. interdum 73. ff. de verb. oblig. allegat. 17. num. 5. p. 81
l. in diem 9. in principio, & §. non autem, ff. de aqua pluuiæ arcend. alleg. 2. 2. n. 23. p. 106
l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. obligat. all. 2. 2. n. 29. p. 107
l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniuriis, allegat. 2. 2. numero 77. p. 113
l. in bello, §. facti, ff. de captiuis, allegat. 2. 8. num. 8. p. 148
l. in Senatusconsultum, ff. ad Turpil. alleg. 3. 7. num. 14. p. 191
l. iudicasse 198. ff. de verb. signif. alleg. 3. 7. numero 15. ibid.
l. in fraudem, ff. de iure fisci, all. 3. 7. n. 28. p. 193
Et alleg. 3. 8. n. 14. p. 195
l. intestatæ, §. pro emptore, alleg. 3. 8. n. 16. ibid.
l. in venditione, §. si quis fructus, ff. de bonis auctor. iudic. possid. alleg. 4. 4. n. 14. p. 221
l. item apud Labeonem, §. ait Prætor, ff. de iniuriis all. 14. n. 13. p. 67
l. is qui, ff. quod vi aut clam, alleg. 2. 4. n. 7. p. 127
l. is qui puteum, §. postea, ff. quod vi aut clam, all. 3. 7. num. 4. p. 190
Et num. 33. p. 192
l. is qui suis, §. si ab ignoto, ff. de manumiss. all. 4. 5. n. 3. p. 223
Et num. 22. p. 226
l. ita fidei, ff. de iure fisci, alleg. 9. n. 34. p. 45
l. ita fideicommissum 40. ff. de iure fisci, alleg. 2. 9. n. 28. p. 155
l. iure naturæ 206. ff. de reg. iuris, allegat. 3. 5. num. 18. p. 180
l. Labeo, §. contractum, ff. de verbor. signific. alleg. 2. 6. num. 13. p. 135
l. lana 86. vers. nunc, ff. de leg. 3. allegat. 2. 2. num. 35. p. 108
l. lex Iulia 7. §. fin. ff. ad l. Iuliam repetund. all. 4. 7. n. 2. p. 234
l. lex 3. ff. ad legem Iuliam Maiest. allegat. 6. 3. num. 2. p. 315

Index Iurium.

l. liber homo 69. ff. de verb. oblig. alleg. 22. num. 6. p. 105
l. liber homo, §. fin. ff. de stipulat. servor. alleg. 41. n. 32. p. 210
l. licitatio 9. §. v. t. ff. de public. & vectigalib. alleg. 11. num. 18. p. 48
 Et num. 19. ibid.
l. locus 25 ff. de acquir. possess. alleg. 14. n. 4. p. 66
l. locatio, §. rei exercitu, ff. de public. & vectigal. all. 5. 4. num. 1. p. 285
l. locatio, alias licitatio, §. fiscus, ff. de public. & vectig. alleg. 57. n. 6. p. 292
l. laus 12. ff. de acquir. rer. dom. alleg. 20. numero 12. p. 154
l. magistratus 25. ff. ad municip. alleg. 8. n. 46. p. 37
l. Methrodorum, ff. de pœnis, alleg. 65. n. 39. p. 335
l. minus solum 82. ff. de verb. signif. alleg. 34. num. 7. p. 174.
l. munerum, §. fin. ff. de muner. & honor. alleg. 27. n. 10. p. 142
l. non est, ff. de legatis 2. alleg. n. 16. p. 5
l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. alleg. 6. num. 3. p. 24
l. nemo 188. ff. de reg. iuris, alleg. 17. n. 10. p. 82
l. nemo 166 §. temporaria; 50 ff. de reg. iuris, alleg. 50. num. 30. p. 261
l. non puto 10. ff. de iure fisci in procemio, numero 8. p. 2
l. non ut ex pluribus, ff. de reg. iuris, allegat. 9. num. 7. p. 41
l. non solum, §. quod vulgò, ff. de vsucap. alleg. 9. n. 9. ibid.
l. non potest, ff. de furtis, all. 47. n. 22. p. 236
l. non videtur 136 §. qui iusu, ff. de regal. iur. alleg. 63. num. 8. p. 316
l. non tantum, ff. rem ratam haberi, alleg. 63. num. 40. p. 320
l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. alleg. 56. n. 2. p. 289
l. non intelligitur 3. §. Diui, & §. Diuus, ff. de iure fisci, alleg. 1. num. 28. p. 6
 Et alleg. 12. num. 25. p. 57
 Et num. 26. ibid.
l. nullus 66. ff. de reg. iur. alleg. 22. n. 76. p. 113
l. nuptias, ff. de reg. iur. alleg. 49. n. 37. p. 253
l. patrem, ff. quæ in fraudem, all. 22. n. 48. p. 110
l. Paulus, ff. rem ratam haberi, alleg. 63. n. 40. p. 320
l. Pedius, ff. de incendio, ruina, & naufragio, alleg. 65. num. 24. p. 308
l. permisceri, ff. de acquir. possess. all. 6. n. 4. p. 24
l. peregrè 44. ff. de acquir. possess. alleg. 16. num. 14. p. 71
l. pignoris 13. §. 1. ff. de vsucap. alleg. 43. numero 19. p. 218
l. plus cautionis 25. ff. de reg. iuris, alleg. 34. num. 2. p. 174
 Et alleg. 36. n. 9. p. 187
 Et all. 40. n. 8. p. 201
l. pluribus, ff. de verb. obl. alleg. 47. n. 40. p. 239
l. possideri 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. poss. all. 9. n. 8. p. 41
 Et §. illud, n. 8. ibid.
 Et §. sed et si, n. 9. ibid.
 Et §. incertam, alleg. 16. n. 7. p. 75
 Et §. inde Neratius, alleg. 16. n. 13. ibid.
 Et ver. Caterium, all. 16. n. 14. p. 76
 Et §. si rem, alleg. 16. n. 15. ibid.
l. postliminium, ff. de captivis, all. 61. n. 24. p. 308
l. 1. §. in causa, de quaestionib. procem. n. 7. p. 2
 Et alleg. 1. n. 3. p. 4

l. 1. ver. cuiusque opera, ff. ad legem Iuliam Majest. alleg. 1. n. 12. p. 5
l. 1. ff. de officio Procur. Caf. alleg. 1. n. 32. p. 7
l. 1. §. in causa ff. de quaest. ail. §. n. 10. p. 21
l. 1. §. interdictum, ff. de loco public. fruend. all. §. n. 10. p. 21
l. in principio, & §. perpetuo, ff. vti possidetis, alleg. §. num. 19. p. 22
l. 1. in princ. ff. de acquirend. quotid. alleg. §. num. 19. ibid.
l. 1. ff. de rivis, all. §. n. 19. ibid.
l. 1. in princ. ff. de fonte, all. §. n. 19. ibid.
l. 1. in fin. ff. de aqua quotid. & æstiu. alleg. 6. num. 1. p. 23
l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiu. alleg. 8. num. 18. p. 34
l. 1. §. vlt ff. pro donato, alleg. 9. n. 9. p. 41
l. 1. §. Iulianus, ff. de itinere actuque priuato, alleg. 9. num. 33. ibid.
l. 1. §. interdictum, ff. de loco publico fruend. all. 11. n. 8. p. 51
l. 1. §. in causa de quaest. alleg. 11. n. 8. ibid.
l. 1. §. ait Prætor, ff. ne quid in loco publico, alleg. 14. num. 10. p. 66
l. 1. §. vetare, ff. de furtis, alleg. 15. n. 29. p. 73
l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itinere actuque priuato, all. 16. n. 2. p. 75
l. 1. §. per procur. ff. de acq. poss. allegat. 16. num. 12. p. 76
l. 1. ff. de nundinis, alleg. 16. n. 23. p. 77
l. 1. ff. de public. & vectig. all. 17. n. 4. p. 81
l. 1. ff. de loco publico fruend. alleg. 17. n. 18. p. 83
l. 1. ff. de oblig. & act. alleg. 17. n. 25. p. 84
 Et alleg. 19. n. 5. p. 92
l. 1. §. per seruum, ff. de vsucap. allegat. 58. num. 19. p. 296
l. 1. §. interdum, ff. de loc. public. frat. alleg. §. 9. num. 1. p. 299
l. 1. §. in causa de quaest. all. §. n. 1. ibid.
l. 1. ff. de nundinis, all. 64. num. 31. p. 325
l. 1. §. cum quis, ff. de quaest. allegat. 65. numero 81. p. 341
l. 1. §. fin. ff. de noui oper. nunc. allegat. 27. num. 13. p. 143
l. 1. §. interdum, ff. de loco publico fruendo, all. 29. n. 29. p. 155
l. 1. ff. de prætoris stipul. all. 34. n. 12. p. 175
l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quarum rerum actio non detur, alleg. 35. n. 14. p. 180
l. 1. §. tutores, ff. ad l. Cornel. de falsis, allegat. 38. n. 6. p. 194
l. 1. ff. de interrog. action. all. 38. n. 11. p. 195
l. 1. ff. de priuil. credit. alleg. 45. n. 9. p. 224
l. 1. §. si quis nemine prohibente, ff. ne quid in loco pu- blico, alleg. 46. n. 4. p. 218
l. 1. ff. de superficiebus, alleg. 46. n. 10. p. 229
l. 1. ff. ad municipalem, all. 46. n. 15. p. 230
l. 1. §. 1. de furtis, all. 47. num. 12. p. 235
l. 1. in fin. ff. quod quisque iuris, alleg. 47. numero 12. ibid.
l. 1. §. Diuus, ff. ad l. Corn. de sicar. alleg. 47. num. 12. ibid.
l. 1. ff. ad l. Pompon. de partid. allegat. 47. num. 12. ibid.
l. 1. §. idem Marcellus, ff. de aqua pluuia arcunda, all. 50. num. 27. p. 61
l. Proculus ff. de damn. infect. allegat. 57. numero 8. p. 292
 Et alleg. 35. n. 45. p. 184
 Et alleg. 50. n. 27. p. 261
 l. pro

Index Iurium.

l. prohibere, §. planè, ff. quod vi aut clam, alleg. 34. n. 5. p. 174
l. pronuntiatio, §. familiaræ appellatione, ff. de verb. signif. alleg. 49. n. 9. p. 249
l. prospexit, qui & à quibus, all. 17. n. 31. p. 85
l. pupilli, ff. de solut. alleg. 35. n. 18. p. 180
l. quantitas, ff. de except. rei iudic. allegat. 50. num. 20. p. 260
l. quæcumque actiones, ff. de oblig. & action. alleg. 37. num. 4. p. 191
l. quæ filii, §. ita quæsitum, ff. de manumiss. testam. alleg. 38. n. 7. / p. 194
l. qui penè, §. Diuus ff. de manumiss. alleg. 1. num. 18. p. 5
l. quidam consulebant, ff. de re iud. all. 4. n. 3. p. 15
l. qui precario, ff. de precario, alleg. 5. n. 19. p. 22
l. qui vas, §. vetare, ff. de furtis, alleg. 8. n. 30. p. 35
l. qui tacet 142. ff. de reg. iur. alleg. 8. n. 31. p. 36
l. qui bona, §. quod scripsi, ff. de acquir. poss. alleg. 9. num. 9. p. 41
l. qui vas, §. vetare, ff. de furtis, alleg. 9. n. 14. ibid.
l. qui vniuersas 30. ff. de acquir. poss. all. 16. num. 17. p. 76
l. qui cum alio, ff. de reg. iur. alleg. 17. n. 11. p. 82
 & alleg. 21. n. 28. p. 107
 & alleg. 34. n. 22. p. 179
l. qui comæatu, ff. de re militari, allegat. 17. num. 25. p. 85
l. qui res, §. aream, ff. de solut. all. 22. n. 35. p. 108
 & num. 36. ibid.
 & alleg. 26. n. 28. p. 137
l. qui vsufructum, §. ff. de verb. oblig. alleg. 22. n. 69. p. 112
l. quidam consulebant, ff. de re iudicata, alleg. 23. n. 9. p. 118
l. qui comæatu, ff. de re militari, allegat. 29. num. 20. p. 113
l. qui fundum 7. §. si fundum Cornelianum, ff. pro em- ptore, alleg. 30. n. 4. p. 157
l. qui autem, §. si quis cum pupillo, ff. quæ in fraudem credit. alleg. 34. n. 9. p. 175
l. qui vsufructum, §. 8. in principio, ff. de verbor. oblig. alleg. 34. n. 13. ibid.
l. qui debitorem, ff. de fideiuss. allegat. 40. num. 29. p. 204
l. qui non facit, ff. de reg. iur. alleg. 41. n. 22. p. 209
l. quisquis, C. ad legem Iul. Majest. alleg. 47. num. 12. p. 235
l. qui totum in principio, ff. de except. rei iudicatæ, all. 53. num. 8. p. 284
l. qui cum vno, §. qui filium suum, ff. de re milit. all. 65. num. 71. p. 339
l. quoties idem sermo, ff. de reg. iuris, all. 10. n. 11. p. 47
 & alleg. 14. n. 17. p. 67
l. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciendis, all. 15. n. 31. p. 73
l. quod autem, §. sciendum, ff. quæ in fraudem credit. all. 22. n. 76. p. 113
l. quoties §. 1. ff. de verb. oblig. all. 11. n. 12. p. 162
l. quod ait 23. §. 1. ff. ad legem Iul. de adulter. alleg. 37. num. 10. p. 191
l. quod vulgo 11. ff. pro emptore, allegat. 43. num. 19. p. 218
l. quodcumque 45. §. pen. ff. de verb. oblig. all. 58. n. 20. p. 296
l. rerum mixtura, §. Labeo, ff. de vsucap. all. 16. num. 17. p. 76
l. res quæ, §. fin. ff. de iure fisci, alleg. 37. n. 14. p. 191
l. regula, §. fin. ff. de iuris & facti ignorantia, alleg. 44. num. 11. p. 217
 Jean. Bap. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.

& alleg. 49. num. 29. p. 250
l. sed si ante, ff. de except. rei iudicatæ, alleg. 6. num. 2. p. 24
l. 1. ff. de interdictis, all. 6. n. 3. ibid.
l. semper 34. ff. de reg. iuris, alleg. 7. n. 12. p. 27
l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, alleg. 9. n. 26. p. 44
l. 2. §. Diuus, ff. de iure fisci, alleg. 28. n. 16. p. 149
l. 2. ff. de peculio legato, alleg. 29. n. 39. p. 156
l. 2. §. ad deficientiam, ff. de muner. & honor. all. 32. n. 7. p. 167
l. 2. ff. de nouationib. alleg. 34. n. 13. p. 174
l. 2. §. si mater, ver. quod si curatores, & ver. quod si de- cesserint, ff. ad Senatuf. conf. Tertull. all. 44. num. 11. p. 221
l. 2. in fine, si liber ingens esse dicatur, allegat. 45. n. 5. p. 224
l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, all. 50. n. 50. p. 263
l. 2. §. exactis, ff. de orig. iuris, all. 52. n. 6. p. 278
l. 2. §. postea ne diutius, ff. de orig. iuris, all. 53. n. 10. p. 284
l. 2. ff. ad legem Pomp. de parricidis, alleg. 65. num. 42. p. 335
l. sed si ante, ff. de except. rei iudicatæ, alleg. 6. num. 2. p. 24
l. semper 134. ff. de reg. iur. alleg. 7. n. 22. p. 29
l. sæpe, ff. de verb. significat. all. 14. n. 15. p. 67
l. si queritur §. lana, ff. de vsucap. all. 16. n. 8. p. 75
 & §. furiosus, n. 9. ibid.
l. Senatus 35. §. fin. ff. de donat. causa mortis, alleg. 32. num. 26. p. 169
l. secundum naturam, ff. de reg. iuris, alleg. 33. num. 3. p. 170
l. sed & si vnus, §. ait Prætor, ff. de iniuriis, all. 35. n. 31. p. 182
l. semper in stipulationibus de reg. iur. alleg. 36. n. 17. p. 188
l. sequitur, §. quod autem, ff. de vsucapionib. alleg. 43. num. 18. p. 218
l. serui, §. illud, ff. de furtis, all. 58. n. 19. p. 296
l. si ita quis, ff. de public. & vectig. all. 3. n. 30. p. 14
l. si qua pœna 224. ff. de verb. signif. alleg. 5. num. 21. p. 22
l. si inter me & te, ff. de except. rei iudicatæ, all. 6. n. 5. p. 24
l. si fiscus 7. ff. de iure fisci, alleg. 12. n. 25. p. 57
l. si purè, ff. de fideicom. libert. all. 14. n. 7. p. 66
l. si Titius 49. ff. de fideiussor. all. 17. n. 11. p. 82
l. si is 39. ff. de donat. caus. mort. allegat. 17. num. 11. ibid.
l. si commissa 13. in principio, ff. rem ratam haberi, all. 20. num. 3. p. 98
l. si Titius, ff. de fideiussor. all. 20. n. 27. p. 98
 & all. 22. n. 28. p. 107
l. si vir 8. ff. quæ in fraudem credit. alleg. 22. num. 79. p. 113
l. si cum quis 41. §. fin. ff. de furtis, allegat. 26. num. 31. p. 150
l. si cum fideicommissa, §. Aristo, ff. qui & à quibus, all. 28. n. 21. p. 150
l. si quis fortè 6. §. de pœnis, all. 28. n. 23. ibid.
l. si Titius 48. ff. de fideiussor. alleg. 28. n. 29. p. 151
l. si finita, §. ex hoc de damno infecto, all. 30. num. 11. p. 158
l. si ita stipulatus, in fine, ff. de verbor. oblig. alleg. 21. num. 27. p. 164
l. si quis aliquid 38. §. testamentum, ff. de pœnis, all. 33. n. 12. p. 171
l. si alius 7. §. est & alia, ff. quod vi aut clam, alleg. 33. num. 19. p. 172
 l. si

Index Iurium.

l. si Titius, ff. de fideiuss. alleg. 34. n. 8.	p. 174	l. vbi lex, ff. de vsucap. all. 16. n. 27.	p. 78
Et num. 22.	p. 176	.vbi autem non apparet, §. fin. ff. de verb. oblig. all. 36. num. 21.	p. 289
l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. all. 34. n. 12.	p. 175	l. vbi lex, ff. de vsucap. alleg. 43. n. 18.	p. 242
l. sed & si vnus, §. ait Prætor, ff. de iniuriis, all. 35. n. 31.	p. 182	l. vectigalia, ff. de public. & vectig. alleg. 10. num. 5.	p. 47
l. si is cui, §. fin. ff. de furtis, alleg. 35. n. 45.	p. 184	& all. 13. num. 17.	p. 61
l. si Stichum 8. §. si ita quis, ff. de nouat. alleg. 35. n. 5.	p. 187	l. venditor, §. si constat, ff. de public. & vectig. all. 3. n. 9.	p. 12
l. si rem, §. si duo, ff. de nouat. all. 36. n. 5.	ibid.	l. verbum amplius 82. ff. de verbor. signific. alleg. 34. num. 7.	p. 174
l. si pupilli, §. videamus, ff. de solut. all. 36. n. 12.	ibid.	l. viam publicam 2. ff. de via publica, alleg. 50. num. 27.	p. 261
l. si à te, ff. de except. rei iudicata, all. 36. n. 15.	p. 188	l. vlt. §. si rem, ff. de nouat. alleg. 36. n. 5.	p. 187
l. si ex pluribus, ff. de solut. all. 36. n. 26.	p. 189	l. vlt. ff. ad legem Iuliam peculatus, allegat. 47. num. 5.	p. 234
l. si qua pœna, ff. de verbor. obligat. allegat. 37. num. 8.	p. 191	l. vnic. ff. vtrob alleg. 5. n. 19.	p. 22
l. si ita fuerit, §. quas verò, ff. de manumiss. testament. alleg. 38. n. 7.	p. 194		
l. si statulibera pœnæ, §. fin. ff. de statulib. alleg. 38. n. 7.	ibid.		
l. si in emptione, §. item si emptor, ff. de contrah. empt. alleg. 40. n. 10.	p. 201		
l. si peculium, ff. de statuliber. all. 40. n. 28.	p. 203		
l. si ex pluribus, la 2. ff. de solut. all. 40. n. 33.	p. 204		
l. si Titius 48. ff. de fideiussor. allegation. 43. num. 13.	p. 218		
l. si exitimans 3. ff. pro soluto, all. 43. n. 19.	ibid.		
l. si quis fur, ff. de furtis, all. 47. n. 12.	p. 235		
l. si collectaneus 13. ff. de manumiss. vindict. alleg. 49. num. 4.	p. 248		
l. si in meo 21. ff. de aqua plu. arcenda, all. 50. num. 27.	p. 261		
l. si quis cum totum, §. si ancilla, ff. de except. rei iudic. alleg. 53. n. 7.	p. 284		
l. si fideiussores 42. §. 1. ff. de fideiuss. allegat. 53. num. 9.	ibid.		
l. si publicanus, §. earum rerum, ff. de public. & vectig. alleg. 54. n. 1.	p. 285		
l. si Titius & Seia, ff. de fideiuss. all. 57. n. 19.	p. 293		
l. si debitor, ff. de fideiuss. all. 57. n. 20.	ibid.		
l. si decem 48. l. si & aquis 135. in princ. & §. 1. de verb. oblig. all. 58. n. 29.	p. 297		
l. si quis Magistratus, ff. de muner. & honor. alleg. 63. num. 30.	p. 319		
l. Stichum 95. §. vsu fructum, ff. de solut. all. 17. n. 11.	p. 82		
l. stipulatio ista 38. §. hi qui sunt, & §. hæc quoque, de verbor. obligat. all. 23. n. 47.	p. 124		
& alleg. 31. n. 5.	p. 161		
l. Stichum 8. §. 1. ff. de nouat. alleg. 34. n. 12.	p. 175		
& alleg. 34. n. 16.	p. 176		
& num. 18.	ibid.		
l. Staius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, alleg. 36. n. 14.	p. 187		
l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verbor. oblig. all. 40. num. 9.	p. 201		
l. solutionem, ff. de solut. all. 40. n. 28.	p. 203		
& num. 29.	p. 204		
l. stipendium, verf. solarium, ff. de verb. signific. alleg. 46. n. 11.	p. 229		
l. spurius, §. fin. ff. de decurion. alleg. 51. n. 40.	p. 275		
l. fordidorum 13. ff. de excusat. muner. alleg. 57. n. 14.	p. 292		
l. Stichum 39. §. si hæres, ff. de statulib. alleg. 39. n. 22.	p. 302		
l. testamentum centurio, ff. de manumiss. testament. alleg. 31. n. 22.	p. 163		
l. te hominem 32. ff. de nouat. all. 34. n. 12.	p. 175		
l. toties, §. si cui, ff. de pollicitationib. allegat. 3. num. 28.	p. 14		
l. Valerianus 10. ff. de prætor. stipulat. alleg. 36. num. 7.	p. 187		

Codicis.

L Ege abstinendum, C. quorum appellatio non recipiatur, all. 5. n. 11.	p. 21
l. acceptam, C. de vsuris all. 49. n. 22.	p. 251
l. acculationis 10 C. de his quæ vi, all. 35.	p. 179
Auth. ad hæc, C. de Latin. liber. toll. alleg. 28. num. 11.	p. 148
l. ad probationem, C. de probat. all. 15. n. 22.	p. 72
l. ad similitudinem, C. de Episcopis & Clericis, all. 39. num. 1.	p. 196
l. ad probationem, C. locato, all. 9. n. 8.	p. 41
l. aduocatos, C. de aduocat. diuer. iudic. alleg. 51. n. 24.	p. 260
l. ad inuidiam, Cod. de his quæ vi, allegat. 35. num. 11.	p. 180
tit. C. de aduocatis fisci, all. 8. n. 44.	p. 37
l. ad fiscum, Cod. vbi causa fiscales, alleg. 52. num. 11.	p. 279
l. ad magistratus, C. de decurion. lib. 10. alleg. 63. n. 30.	p. 319
l. additos, C. de Episc. audien. all. 64. n. 21.	p. 324
l. agentes, C. de curiosis & stationariis, alleg. 50. n. 13.	p. 89
l. ancilla, C. de furtis, alleg. 18. n. 20.	p. 89
l. apud hostes, C. de suis & legitim. hæred. all. 41. n. 32.	p. 210
l. apud eum 7. C. de censibus & censitoriis, lib. 11. alleg. 39. num. 2.	p. 196
l. apparitores, C. de exact. tribut. all. 57. n. 11.	p. 292
l. Arriani, C. de hæreticis, all. 55. n. 19.	p. 288
l. bene à Zenone, C. de quadrien. præscript. alleg. 22. num. 64.	p. 112
& alleg. 43. n. 11.	p. 217
l. binos, C. de aduoc. diuer. iudic. alleg. 1. n. 2.	p. 3
& alleg. 51. n. 14.	p. 272
l. cogi, C. de pet. hæred. alleg. 5. n. 4.	p. 20
l. congruit, C. de locat. de præd. ciuil. lib. 11. all. 8. n. 62.	p. 39
l. contra publicam, C. de re militari, lib. 12. all. 51. n. 17.	p. 260
l. cum vendente 4. C. vbi caus. fiscales, alleg. 7. n. 25.	p. 29
l. cum res 4. C. de contrah. empt. all. 9. n. 7.	p. 41
l. cum nemo 5. C. de acquir. poss. all. 9. n. 8.	ibid.
l. cum notissimi, §. illud, C. de præscript. 30. vel 40. ann. all. 16. num. 22.	p. 72
l. cum proponas 3. C. de nautico fœnore, alleg. 17. n. 4.	p. 75
& alleg. 26. num. 3.	p. 134
& num. 27.	p. 137
l. cum	l. cum

Index Iurium.

l. cum Archemidorum, C. vt in possess. legat. alleg. 17. num. 13.	p. 83	l. ex consensu, §. super plagis, C. de repudiis, alleg. 48. num. 12.	p. 242
l. cum donationes 34. C. de transact. all. 18. n. 8.	p. 88.	l. exigere dotem, C. de iudiciis, all. 49. n. 54.	p. 255
l. cum te, C. de transact. all. 19. n. 12.	p. 93	l. ex agentibus 4. §. sed in salutationibus, C. de principis agentibus in rebus, alleg. 52. n. 14.	p. 280
l. cum te 4. C. de pignor. all. 20. n. 19.	p. 97	l. ex omnibus domibus, Cod. de decurion. lib. 10. all. num. 1.	
l. cum non frumentum, C. de vsuris, alleg. 23. num. 5.	p. 118	l. fin. C. de bonis vacant. lib. 10. all. 1. n. 14.	p. 5
l. cum mota 6. de transact. alleg. 26. n. 3.	p. 134	l. fin. C. de aduoc. diuer. iudic. all. 1. n. 29.	p. 7
l. cum te proponas 2. C. de transact. all. 26. n. 6.	p. 135	l. fin. C. de legibus, all. 5. n. 25.	p. 23
l. cum allegas, C. de vsuris, alleg. 31. n. 11.	p. 162	& all. 11. n. 7.	p. 47
l. cum te 6. de pactis inter empt. & vendit. alleg. 31. num. 24.	p. 163	& alleg. 23. num. 28.	p. 122
l. cum te, C. de pignor. alleg. 35. n. 49.	p. 185	& alleg. 50. num. 34.	p. 261
& num. 50.	ibid.	l. fin. §. sed & nostra Maiestas, C. communia, de legatis all. 8. n. 40.	p. 36
& num. 51.	ibid.	& all. 16. n. 22.	p. 77
l. cum de indebito, C. de probat. alleg. 42. n. 8.	p. 213	l. fin. C. de pactis, all. 8. n. 44.	p. 37
l. cum rempublicam, C. qui potiones, alleg. num. 16.	p. 213	l. fin. C. de statuis, & imaginibus, all. 9. n. 26.	p. 44
		l. fin. C. de aduocat. fisci, all. 12. n. 25.	p. 57
l. cum affirmes, C. de liber. caus. all. 45. n. 3.	p. 223	l. fin. C. quando fiscus vel priuatus, allegat. 17. num. 7.	p. 81
& num. 23.	p. 226	l. fin. C. communia vtriusque iudicij, alleg. 17. n. 17.	p. 83
l. cum res, C. de probat. all. 46. n. 19.	p. 230	l. fin. §. sed cum, C. de furtis, alleg. 17. n. 16.	ibid.
l. cum te 6. C. de donat. ante nupt. all. 49. n. 12.	p. 249	l. fin. C. de procurat. all. 17. n. 17.	ibid.
l. cum furiosus 7. C. de curat. furios. all. 49. n. 20.	p. 250	l. fin. C. de cupressis, all. 17. n. 17.	ibid.
l. Curator 3. C. de modo multar. all. 1. n. 26.	p. 6	l. fin. C. de edicto Diui Adrian. tollendo, alleg. 21. n. 1.	p. 100
& alleg. 8. n. 44.	p. 37	l. fin. C. de ordin. cognit. all. 21. n. 6.	p. 101
l. curauit, C. de action. empt. alleg. 41. n. 42.	p. 211	l. fin. §. si autem sub conditione, Cod. comm. de legat. all. 22. n. 27.	p. 107
l. de his, C. de legibus, alleg. 3. n. 25.	p. 13	& all. 50. n. 29.	p. 261
l. damnum 12. C. locato, all. 19. n. 7.	p. 92	l. fin. C. de non numerat. pecunia, allegat. 26. num. 9.	p. 135
l. debitorum pactionibus, C. de pactis, all. 22. num. 56.	p. 110	& alleg. 47. n. 41.	p. 239
l. de contractu, C. de quadrien. præf. all. 45. num. 3.	p. 223	l. fin. C. de fructibus & litium expensis, all. 26. num. 13.	p. 135
l. decurionibus, C. de silentiar. lib. 12. alleg. 50. num. 6.	p. 259	l. fratris 10. C. de transact. all. 26. n. 32.	p. 138
l. de his, C. de Episcopis & clericis, allegat. 46. num. 17.	p. 230	l. fin. C. de compensat. all. 29. n. 17.	p. 153
l. Deo nobis, C. de Episcopis & clericis, all. 49. n. 38.	p. 252	l. fin. C. de nouat. all. 29. n. 38.	p. 156
& num. 47.	p. 254	& all. 34. n. 9.	p. 175
l. decurionibus, C. de silentiariis, lib. 12. all. 50. n. 49.	p. 263	& all. 36. n. 4.	p. 186
l. disputare, C. de crimine sacrilegij, allegat. 5. num. 25.	p. 23	l. fin. C. quæ res pignori, all. 30. n. 6.	p. 157
l. de fideicommissio 11. C. de transact. all. 17. n. 5.	p. 81	l. fin. Cod. de vsur. pupill. alleg. 35. n. 10.	p. 179
& alleg. 18. n. 8.	p. 88	l. fin. C. de his qui veniam ætatis, allegat. 36. num. 14.	p. 187
l. digna vox, C. de legibus, alleg. 23. n. 51.	p. 125	l. fin. C. de dotis promiss. all. 40. n. 35.	p. 204
l. dum, in fine, C. de contrahen. empt. alleg. 45. num. 1.	p. 223	l. fin. C. ad Senatufconf. Macedon. allegat. 41. num. 19.	p. 202
l. ea lege, C. de condit. ob. caus. all. 3. n. 30.	p. 14	l. fin. C. de iure emphyteutico, all. 45. n. 2.	p. 223
& alleg. 27. n. 12.	p. 142	l. fin. C. de quadrien. præscript. allegation. 43. num. 8.	p. 216
l. de, C. locato, all. 20. n. 17.	p. 97	l. fin. C. si contra ius vel vtil. public. allegat. 45. num. 4.	p. 223
& num. 24.	p. 98	l. fin. C. ad l. Falcid. all. 47. n. 17.	p. 236
l. emptorem, C. locato, all. 40. n. 41.	p. 205	l. fin. §. si in vero, C. de iure deliber. allegat. 47. num. 27.	p. 237
l. emptorem 9. C. locato, allegat. 44. n. 1.	p. 220	l. fin. C. ad l. Iuliam, repetund. all. 48. n. 48.	p. 246
l. eos, C. de vsuris, all. 3. n. 25.	p. 13	l. fin. C. de locatione prætor. ciuil. lib. 11. all. 50. n. 41.	p. 262
& §. super, alleg. 15. n. 10.	p. 70	l. fin. C. de decurion. lib. 10. all. 51. n. 8.	p. 272
& §. super vsurarum, all. 17. n. 19.	p. 83	l. fin. C. de officio Præfecti Africæ, alleg. 56. num. 7.	p. 289
& all. 23. n. 24.	p. 121	l. fin. C. in quibus causis maiôres, allegat. 59. num. 15.	p. 302
& alleg. 25. n. 9.	p. 131	l. fin. C. de agricolis & mancipiis, allegat. 61. num. 22.	p. 308
l. eos, C. de appell. all. 37. n. 18.	p. 192	l. fin. C. de his quibus vt indignis, allegat. 65. num. 68.	p. 339
l. etiam, C. de iure dot. all. 30. n. 2.	p. 157	l. hæc constitutio, C. locat. all. 31. n. 25.	p. 164
l. etiam 5. C. de compensat. all. 41. n. 31.	p. 210		
l. ex illo, C. de appell. all. 2. n. 4.	p. 8		
l. exemplo, C. de probat. all. 9. n. 18.	p. 42		
l. ex conducto, l. excepta, C. locato, all. 17. n. 3.	p. 81		
l. ex imperfecto, C. de testamentis, allegat. 23. num. 51.	p. 124		
& all. 25. n. 13.	p. 131		
l. ex his, C. de euict. all. 26. n. 8.	p. 135		
l. excellentia, C. de erogat. milit. all. 38. n. 6.	p. 194		

Index Iurium.

I. his quibus, C. de fundis patrimon. lib. 11. all. 12. n. 9. p. 55.	I. nomen 4. C. quæ res pignori, all. 22. n. 9. & num 60. p. 105
I. honores, C. de decurion. lib. 10. all. 52. n. 8. p. 279	I. nouation, C. de fideiuss. alleg. 22. n. 69. p. 112
I. humanum, C. de legibus, all. 59. n. 11. p. 300	I. non solum, C. de repudiis, all. 24. n. 10. p. 127
I. improba, C. de acquir. poss. alleg. 27. n. 7. p. 142	I. non idcirco, C. de contrah. empt. all. 26. n. 2. p. 134
I. in lacris, §. modum, C. de prox. sacr. scrip. lib. 12. all. 1. num 25. p. 6	I. non dubium, C. de legibus, all. 29. n. 26. p. 154
I. in contractibus, §. fin. C. de non numerata pecunia, all. 7. n. 5. p. 26	I. non modus 12. de seruit. & aqua, alleg. 30. num. 7. p. 157
I. in fraudem C. de annonis & tributis, lib. 10. alleg. 11. num. 9. p. 46	I. non abstulit 4. C. de nouat. all. 34. n. 5. p. 174
Et alleg. 13. n. 22. p. 62	I. non interest, C. de his quæ vi, alleg. 35. n. 41. p. 184
I. indicia certa, C. de rei vindicat. alleg. 13. n. 8. p. 60	I. non sine 5. C. de bonis quæ liber. alleg. 49. num. 40. p. 253
I. inquisitio, C. de solut. alleg. 23. num. 45. p. 124	I. non solent 3. C. de vectig. nou. instit. non poss. all. 13. num. 25. p. 62
I. in ciuile, C. de rei vindicat. all. 26. n. 23. p. 137	Auth. nouo iure, C. de pœna iudic. allegat. 49. num. 15. p. 250
I. interpositos, C. de transact. all. 35. n. 8. p. 179	I. nullum, C. vbi causæ fiscales, alleg. 7. n. 3. p. 26
& num. 20. p. 81	I. nulli, C. de iudiciis, alleg. 7. n. 24. p. 29
I. in testamento, C. de manumiss. testam. alleg. 41. n. 32. p. 210	& alleg. 53. num. 11. p. 284
I. inuitum, C. de contrahen. empt. all. 45. n. 1. p. 223	I. nullus 60. C. de decur. lib. 10. all. 39. n. 1. p. 196
I. in contractibus, §. fin. Cod. de non numer. pecunia, all. 51. n. 10. p. 284	I. ob meritorum, C. ne vxor pro marito, all. 46. num. 19. p. 230
I. inquisitio, C. de resolut. all. 58. n. 17. p. 296	I. omnium 6. C. de vectigal. all. 5. n. 2. p. 24
I. is qui cum telo, C. ad l. Cornel. de sicar. all. 47. n. 12. p. 292	& alleg. 10. num. 9. p. 47
I. iubemus, C. de aduocat. diuers. iudicum, all. 1. n. 29. p. 7. & alleg. 51. num. 24. p. 274	& alleg. 13. n. 22. p. 62
I. iubemus 4. C. ad legem Iuliam repetund. all. 48. n. 3. p. 295	I. omnes, C. de præscript. triginta vel 40. alleg. 28. n. 4. p. 147
I. iudices, C. de dignat. alleg. 47. n. 2. p. 234	I. omne territorium, C. de censibus & censitoriis, lib. 11. alleg. 32. n. 6. p. 167
I. iustimos, C. de officio Re&or. prouinciæ, all. 51. n. 17. p. 273	I. omnium, de testam. all. 35. n. 12. p. 180
I. iubemus, C. de officio Magistri official. 67. n. 31. p. ...	I. omnibus, C. de testibus, alleg. 42. n. 22. p. 215
I. laudabile, C. de aduocat. diuers. iudic. all. 1. n. 25. p. 6 & alleg. 51. n. 3. p. 271	I. omnes, C. vt dignit. ordo seruetur, allegat. 51. num. 8. p. 272
I. leges, C. de legibus, all. 48. n. 3. p. 240	I. omnes, C. de annonis & tributis, allegat. 59. num. 2. p. 299
I. licet, C. locati, all. 17. n. 3. p. 81	I. omnes prouinciarum, C. de operibus publicis, all. 62. num. 16. p. 308
& num. 4. p. 88	I. pecunia, C. de iure fisci libero, all. 26. n. 15. p. 136
& alleg. 18. n. 9. p. 92	I. petitionem 13. §. 1. C. de aduocat. diuers. all. 8. n. 45. p. 37
I. licet, C. de iudiciis, alleg. 42. n. 7. p. 213	I. penes illum 4. C. de vectigal. all. 18. n. 12. p. 88
I. litibus, C. de agricolis & censitis, lib. 10. alleg. 13. n. 8. p. 30.	I. placet cum duabus sequentibus. C. de sacrof. Ecclef. all. 62. num. 16. p. 308
I. Manichæos 4. C. de hæreticis, all. 61. n. 13. p. 307	I. petens, C. de pactis, all. 26. n. 12. p. 135
I. maximorum, C. de excusat. muner. all. 50. n. 6. p. 259	I. post. duos, C. de aduocat. diuers. iudic. alleg. 51. n. 14. p. 272
I. meminerint, C. vnde vi, all. 2. n. 14. p. 9	I. postquam 7. C. de hæred. vel actione vend. alleg. 22. num. 20. p. 71
I. missi opinatores, C. de exact. tribut. lib. 10. alleg. 15. num. 20. p. 71	I. post retentionem, C. de vfuris, allegat. 47. num. 40. p. 239
I. nemo 2. de exact. tribus tribut. all. 5. n. 10. p. 22	I. prædia, C. de locatione prædior. ciuil. lib. 11. alleg. 8. num. 62. p. 39
I. nemine, C. de religiof. & sumptibus funer. alleg. 5. num. 12. p. 21	I. Præfes, C. de transact. all. 34. n. 5. p. 174
I. nec auus, C. de emancip. liber. all. 9. n. 26. p. 44.	I. præcipimus, §. in his autem, C. de appellat. alleg. 37. num. 19. p. 192
I. nec damnosa, C. de precib. Imp. offer. alleg. 12. n. 30. p. 57	I. prædia, C. de fideicommissis, alleg. 38. n. 16. p. 195
I. nec intentio 23. C. de transact. all. 26. n. 24. p. 137	Authent. præterea, C. vnde vir & vxor, alleg. 49. n. 40. p. 239
I. neminem 64. C. de decurion. lib. 10. alleg. 39. num. 1. p. 196	I. 1. C. de officio eius qui vicem gerit, alleg. 1. num. 16. p. 5
I. nemo, C. de officio Magistri, alleg. 51. n. 17. p. 273	& num. 18. p. 18
I. nemo rei, C. de vestibus doberis. lib. 11. all. 51. n. 25. p. 274	I. 1. C. de curios. & testam. alleg. 1. n. 16. p. 29
I. neminem, C. de sacrosanct. Ecclef. alleg. 59. num. 7. p. 299	I. 1. C. de iudiciis, alleg. 7. n. 25. p. 29
I. nemo Carcerem, C. de exactoribus tribut. lib. 10. all. 61. num. 27. p. 309	I. 1. C. de iurisdic. omn. iudic. alleg. 7. n. 25. p. 37
I. non dubium, C. de legibus, all. 7. n. 27. p. 14	I. 1. C. de lucris aduocat. alleg. 8. n. 44. p. 47
I. non ignorat, C. qui accusare non poss. all. 7. num. 2. p. 26	I. 1. C. noua vectig. instit. non poss. allegat. 10. num. 5. p. 47
I. non idcirco 12. C. de rescind. vendit. alleg. 20. n. 12. p. 96	I. 1. C. de imponenda lucretiua descriptione, lib. 10. alleg. 11. n. 19. p. 52

Index Iurium.

I. 1. C. de petitione bonor. sub. at. lib. 10. alleg. 12. n. 32. p. 58	I. rescripta, C. de precib. Imperat. offerend. all. 9. n. 26. p. 44
& alleg. 50. n. 50. p. 64	& alleg. 12. n. 30. p. 57
I. 1. C. de reis postulandis, alleg. 13. n. 36. p. 64	I. recepticia, C. de constituta pecunia, all. 20. n. 50. p. 110
I. 1. C. de bonis maternis, alleg. 16. n. 22. p. 77	I. reprehendenda, C. de instit. & substit. all. 63. n. 40. p. 320
I. 1. C. de consulibus, alleg. 51. num. 8. p. 272	I. rem non nouam, C. de iudiciis, all. 64. n. 27. p. 325
& alleg. 52. n. 8. p. 279	I. sacrilegij 5. C. de diuers. rescriptis all. 5. n. 25. p. 23
I. 1. & per totum, C. de aduocat. fisci, all. 51. n. 14. p. 272	I. sancimus 12. C. de aduoc. diuers. iud. all. 8. num. 44. p. 37
I. 1. C. vbi & apud quem, alleg. 52. n. 7. p. 278	I. satisfactio, ff. de solut. alleg. 22. n. 54. p. 110
I. 1. C. de officio comit. sacri Palatii, all. 53. n. 3. p. 283	I. sacris, §. in omnibus C. de proximis sacr. scrip. all. 26. num. 13. p. 135
I. 1. C. de officio com. rer. priuat. all. 53. n. 3. p. 288	I. sciant iudices, C. ad legem Iuliam repetund. all. 47. num. 5. p. 234
I. 1. C. de feruit. & aqua, alleg. 55. n. 19. p. 307	I. 2. C. ne fiscus vel respublica, all. 1. n. 25. p. 6
I. 1. C. de apostatis, alleg. 61. n. 13. p. 307	I. 2. C. si aduersus fiscum, all. 1. n. 28. p. 7
I. 1. C. quibus muner. vel præstat. lib. 10. all. 62. n. 16. p. 312	I. 2. C. de dilationibus, alleg. 2. n. 18. p. 10
I. 1. C. de silentariis, alleg. 63. n. 28. p. 318	I. 2. C. de annonis & tributis lib. 10. all. 3. n. 18. p. 15
I. 1. C. de his quibus vt indignis, all. 65. n. 41. p. 335	I. 2. C. vbi causæ fiscales alleg. 7. n. 3. p. 26
I. 1. C. ad legem Iuliam Maiestatis, all. 65. n. 44. p. 339	I. 2. C. de iudiciis, alleg. 7. n. 25. p. 29
I. 1. C. de falsa moneta, all. 65. n. 68. p. 339	I. 2. C. de lucris aduocator. all. 8. n. 44. p. 37
I. 1. si vendito pignore agatur, all. 22. n. 81. p. 114	I. 2. C. de fundis limitroph. lib. 11. all. 5. n. 4. p. 20
I. 1. C. quando probare non est necesse, all. 29. num. 23. p. 154	I. 2. C. de patribus qui filios distraxerunt, alleg. 5. n. 12. p. 21
I. 1. C. de his qui per metum iudicis non appellauerunt all. 35. n. 12. p. 180	I. 2. C. noua vectig. inst. non poss. all. 10. n. 5. p. 47
I. 1. C. si plures vna sententia, all. 36. n. 15. p. 188	I. 2. C. de exactoribus tribut. all. 11. n. 8. p. 51
I. 1. C. de discussoribus lib. 10. all. 38. n. 7. p. 194	I. 2. §. & cum lex, C. de rei vxoriz actione, alleg. 12. num. 16. p. 56
I. 1. C. de plus petition. all. 38. n. 11. p. 195	I. 2. C. de diuersis rescriptis, all. 13. n. 29. p. 63
I. 1. C. de præposit. agentibus in rebus lib. 12. alleg. 39. num. 1. p. 196	I. 2. C. de condit. incertis all. 29. num. 38. p. 156
I. 1. C. ad legem Iuliam repetund. all. 39. n. 7. p. 197	I. 2. C. de rescind. venditione, all. 32. n. 2 & num. 9. p. 167
I. 1. C. de sententiis aduersus fiscum latis, all. 41. n. 36. p. 210	Ibid. p. 171
I. 1. C. de venditione rei fiscalis, all. 41. n. 36. p. 224	I. 2. C. de optione legata, all. 33. n. 12. p. 175
& alleg. 45. n. 9. p. 224	I. 2. C. de his quæ vi, all. 35. n. 11. p. 196
I. 1. C. ne fiscus rem quam vendit euincat, alleg. 45. n. 3. p. 223	I. 2. C. ad Senatusconf. Turpil. all. 39. n. 1. p. 218
I. 1. C. de iure emphyteutico, alleg. 46. n. 30. p. 232	I. 2. & 3. C. de priuilegio fisci, all. 44. n. 18. p. 224
I. Procuratores 30. C. de decur. lib. 10. all. 1. n. 26. p. 6	I. 2. C. de commun. rer. alien. all. 45. n. 9. p. 239
I. prohibitum, C. de iure fisci, alleg. 60. n. 5. p. 304	I. 2. C. de fideicommissis, all. 47. n. 40. p. 258
I. probationes, C. de diuersis officiis, all. 35. n. 12. p. 180	I. 2. C. de cohortalibus, alleg. 50. n. 5. p. 259
I. properandum, §. fin. C. de iudiciis, all. 1. n. 16. p. 5	I. 2. C. de præposit. sacror. cubicularij, all. 50. n. 6. p. 278
I. pro locis, C. de annonis & tributis, lib. 10. alleg. 3. num. 18. p. 13	I. 2. C. de cursu publico, all. 50. n. 14. p. 283
I. prolatam, C. de sententiis & interlocution. alleg. 38. num. 4. p. 194	I. 2. C. vbi Senator. vel clarissimi, all. 52. n. 2. p. 304
I. pro tyronibus, C. de priuilegiis domus Augustæ, lib. 11. all. 62. n. 16. p. 312	I. 2. C. ne fideiussores dotium dentur, all. 60. n. 1. p. 304
I. prouidendum, §. 1. C. de postulando, alleg. 36. n. 30. p. 189	I. 2. C. quorum appell. non recip. all. 66. n. 2. p. 344
I. quamuis, C. de vfuris, alleg. 23. n. 24. p. 204	I. seruos, C. de probat. all. 43. n. 13. p. 218
& alleg. 41. n. 29. p. 204	I. si quando, C. de inoffic. testam. all. 8. n. 50. p. 38
I. quamuis, C. de transact. all. 26. n. 3. & num. 32. p. 138	I. siue possidetis, C. de probat. all. 9. n. 11. p. 42
I. quamuis 2. C. de pignoribus, all. 40. n. 14. p. 201	I. si quando, C. de testibus, all. 9. n. 26. p. 44
I. quemadmodum, & de agricolis & censitis, alleg. 50. num. 29. p. 261	I. si idem, C. de codicillis, all. 9. n. 33. p. 45
I. quisquis, C. ad legem Iuliam Maiest. all. 1. n. 12. p. 5	I. si certa, C. de transact. all. 10. n. 11. p. 47
I. quicumque 3. C. de litigiosis, all. 1. n. 25. p. 6	I. si constante, C. de donat. ante nuptias, alleg. 12. n. 3. p. 54
I. quisquis, C. de postulando, all. 2. n. 2. p. 8	I. si quis, C. de omni agro deserto, lib. 11. all. 12. num. 5. p. 67
I. qui fundus, C. de omni agro deserto, lib. 11. alleg. 3. num. 28. p. 14	Ibid. p. 67
I. quicumque, C. de executor. & exactor. lib. 12. all. 7. num. 2. p. 26	I. si de certa, C. de transact. all. 13. n. 18. p. 67
I. qui fundus, C. de omni agro deserto lib. 10. alleg. 11. num. 4. p. 51	& alleg. 14. n. 17. p. 67
I. quicumque, C. de Episc. & clericis, all. 64. n. 21. p. 324	I. si non designat, C. de falsa caus. adiect. leg. alleg. 14. num. 7. p. 66
I. quod fauore, C. de legibus, all. 48. n. 40. p. 245	I. si ea lege, Cod. de vfuris, alleg. 17. n. 16. p. 83
I. ratas, C. de rei vindicatione, all. 17. n. 16. p. 83	I. si quis, C. de offic. ciuil. iudic. allegat. 20. numero 10. p. 96
I. restituendæ, C. de aduocat. diuers. iudic. all. 1. n. 25. p. 6 & all. 51. n. 27. p. 274 & all. 51. n. 4. p. 271	I. si delegatio 3. C. de nouat. alleg. 22. n. 26. p. 107
Ioan. Bapt. Larrea Allegat. Fiscal. Pars I.	Et num. 61. p. 111
	I. si ex pretio 6. si certum petatur, all. 22. n. 52. p. 110
	I. si constat 4. C. de compensat. all. 22. n. 63. p. 111

Index Iurium.

l. si ea lege, C. de v'suris, alleg. 23. n. 20. p. 120
 l. si voluntate, C. de rescind. vendit. all. 23. n. 22. p. 121
 l. si quando, C. de inoffic. testam. all. 23. n. 51. p. 125
 l. si praesidium, C. de praediis minor. all. 24. n. 10. p. 127
 l. siue apud acta 28. C. de transact. all. 26. n. 3. p. 134
 l. si profundo 33. C. de transact. all. 26. n. 5. p. 135
 l. si maior 36. C. de transact. all. 26. n. 5. p. 135
 l. si quis maior 41. C. de transact. all. 26. n. 8. p. 137
 Et num. 24. p. 137
 l. si causa cognita, C. de transact. all. 26. n. 16. p. 136
 l. si profundo 35. C. de transact. all. 26. n. 34. p. 138
 l. si quidem 24. C. de transact. all. 26. n. 45. p. 140
 l. si de certa 32. C. de transact. all. 26. n. 45. p. 140
 l. siue possidetis, C. de probat. all. 27. n. 7. p. 142
 l. si quis maior, C. de transact. all. 31. n. 14. p. 162
 Et num. 22. p. 162
 l. si de fundo 15. C. locato all. 31. n. 25. p. 164
 l. si voluntate, C. de rescind. all. 32. n. 27. p. 169
 l. si cut ab initio, C. de oblig. & actionibus, all. 35. n. 4. p. 179
 l. si voluntate, C. de rescind. vend. all. 35. n. 18. p. 180
 Et num. 28. p. 182
 l. si deposita 4. C. depositi. all. 41. n. 12. p. 208
 l. si constat, C. de compenfat. all. 41. n. 31. p. 210
 l. si de certa, C. de transact. all. 42. n. 7. p. 213
 l. si hypothecas, C. de remiss. pignori. all. 43. n. 12. p. 217
 l. si vi vel metu, C. de his quae vi, all. 43. n. 18. p. 218
 l. si generaliter 6. C. qui potiores, all. 44. n. 16. p. 222
 l. si fundum, C. qui potiores, all. 44. n. 16. p. 222
 l. si ex libert. C. de liber. caus. all. 45. n. 3. p. 223
 l. si quis, §. fin. C. de patr. qui filios distraxer. all. 45. n. 5. p. 224
 l. si quis non dicam rapere, C. de Episcopis & clericis, all. 47. n. 12. p. 235
 l. si conuenerit, C. finium regund. all. 47. n. 13. p. 235
 l. si qua loca, C. de fundis & saltibus rei dominicae, all. 50. num. 45. p. 263
 l. si grauius, C. de dignitatibus, lib. 12. all. 52. n. 2. p. 278
 l. si quemquam, C. de Episc. & cleric. all. 63. n. 3. p. 319
 l. si quis, C. de falsa moneta, all. 65. n. 39. p. 335
 l. si delegatus, C. de nouat. alleg. 22. n. 26. p. 107
 Et alleg. 36. n. 2. p. 186
 l. super creandis 9. C. de iure fisci, lib. 10. alleg. 8. n. 47. p. 37
 l. si susceptores, C. de susceptoribus, lib. 10. all. 37. n. 22. p. 189
 l. non solent 3. C. noua vectig. instit. non posse, all. 13. num. 24. p. 62
 l. temporum, C. de vectigibus oloberis, all. 51. n. 25. p. 274
 l. transactio, C. de transact. all. 16. n. 13. p. 76
 l. traditionibus, C. de pactis, all. 29. n. 9. p. 152
 l. tutores, C. de adimend. tutor. all. 38. n. 5. p. 194
 l. vbi pactum 10. C. de transact. all. 26. n. 45. p. 140
 l. vnica, C. de officio Comit. rer. priuatar. all. 27. n. 5. p. 142
 l. vltima, C. de v'sucap. pro emptore, all. 35. n. 18. p. 180
 l. vlt. C. de poena iudicis qui male iudic. all. 47. num. 2. p. 235
 l. vlt. §. fin. C. de fundis patrim. all. 50. n. 28. p. 261
 l. vltima, C. de tyronibus, all. 51. n. 17. p. 273
 l. vltima, C. de ordin. indicior. all. 57. n. 7. p. 292
 l. vlt. C. de quadrienn. praescrip. all. 60. n. 7. p. 305
 l. vnica, in princ. C. de caducis tollendis, all. 1. n. 5. p. 3
 l. vniuersi, C. vbi causae fiscales, all. 1. n. 14. p. 5
 Et num. 16. p. 5
 l. vnica, in princ. C. de caducis tollendis, all. 8. n. 23. p. 34
 Et alleg. 12. n. 2. p. 54
 Et all. 13. n. 32. p. 63
 l. vnica, C. de privilegiis corporis vrbis Romae, lib. 10. all. 10. num. 33. p. 49

l. vnica, §. res vero. Cod. de imponend. lucrat. descript. all. 14. n. 8. p. 66
 l. vnica, §. pro secundo, C. de caduc. tollendis, alleg. 33. num. 8. p. 167
 Et all. 47. num. 42. p. 239
 l. vnica, C. de officio Comit. rer. priuatar. alleg. 27. num. 5. p. 142
 l. vnica, C. de peric. eorum qui pro Magistratu interuenunt, lib. 11. all. 39. n. 2. p. 196
 l. vnico, C. vt omnes iudices tam ciuiles quam criminales, all. 48. n. 32. p. 237
 l. vnicuique, C. de proxim. sacri. scrib. lib. 11. alleg. 51. num. 17. p. 273
 l. vniuersi, C. vbi causae fiscales, all. 52. n. 2. p. 278
 l. vnica, §. pennis, ver. ceteros, autem, C. de raptu virg. all. 65. num. 42. p. 335
 l. v'sucapionem 9. C. de vectig. all. 5. n. 2. p. 20

Authenticorum.

Authent. de Iudicibus, col. 6. all. 1. n. 19. p. 5
 Auth. de mandatis Principum. §. deinde, ver. ta- lem, col. 3. all. 9. n. 27. p. 44
 Et §. publicorum, alleg. 11. n. 8. p. 51
 Et alleg. 17. n. 18. p. 83
 Et num. 26. p. 85
 Auth. de non alien reb. Eccl. §. quod autem, ver. nec illud, col. 2. all. 8. n. 61. p. 39
 Auth. nullum credentem agric. col. 4. all. 9. n. 22. p. 43
 & all. 23. num. 11. p. 121
 Auth. de Tabellionibus, §. nos autem, all. 26. n. 13. p. 135
 Auth. vt deliberandi ius, alleg. 2. n. 3. p. 8
 & num. 5. p. 8
 Auth. vt de cetero commutatio, all. 58. n. 5. p. 295
 Auth. vt Ecclesia Romana, all. 28. n. 25. p. 150
 Auth. vt liceat matri & auia, §. quia vero plurimas, all. 65. num. 40. p. 335
 Auth. vt sine prohibitione, all. 18. n. 21. p. 89
 Nouella 43. c. 1. alleg. 9. n. 22. p. 43
 Nouella 159. c. 2. all. 59. n. 1. p. 299

Feudorum.

Tit. de allodiis, ver. si vero, all. 46. n. 29. p. 230
 tit. de Capitaneo qui curiam vend. all. 10. n. 5. p. 47
 & alleg. 13. n. 17. p. 61
 tit. de controu. inter masculum. c. 1. all. 46. n. 20. p. 230
 tit. de eo qui finem fecit agnat. c. 1. all. 22. n. 32. p. 108
 & num. 33. p. 108
 & alleg. 50. n. 85. p. 266
 tit. per quos fiat inuestit. c. 1. all. 46. n. 4. p. 228
 tit. de prohib. feudi alienat. per Fredericum, c. 1. ver. vel pro anima, all. 46. n. 29. p. 231
 tit. quae fuit prima causa benef. amitten. c. 1. §. porro, alleg. 12. n. 1. p. 53
 tit. quae sint regalia, c. 1. all. 10. n. 5. p. 47
 & alleg. 13. num. 2. p. 59
 tit. quibus med. feud. amit. §. praeterea, all. 50. num. 85. p. 266
 tit. si de feudo fuerit controu. c. Titius, all. 50. n. 85. p. 266
 tit. si de inuestitura feudi, c. 1. §. si verum, all. 46. n. 18. p. 230

Ex Institutionibus.

Paragrapho affinitatis, de nuptiis, all. 49. n. 55. p. 255
 §. alteri, de militibus, alleg. 47. n. 22. p. 236
 §. sed & illud, de adopt. all. 46. n. 24. p. 231
 §. fuerat, de action. all. 34. n. 15. p. 176
 §. finali, p. 176

Index Iurium.

§. finali, de legatis, all. 31. num. 22. p. 163
 §. finali, de lege Aquilia, alleg. 31. n. 22. p. 148
 §. neque tamen, de author. tutor. all. 28. n. 8. p. 105
 §. 1. de inutilibus, all. 22. n. 6. p. 229
 Princip. de v'su & habitat. all. 46. n. 9. p. 249
 §. qui igitur de patria potest. all. 49. n. 10. p. 195
 §. tripli, de actionib. all. 38. n. 11. p. 195

Ex iure Hispano Particularum.

Lege 6. tit. 1. partit. 1. all. 27. n. 29. p. 145
 l. 18. tit. 1. p. 1. alleg. 51. n. 35. p. 275
 l. 15. tit. 2. p. 1. alleg. 23. n. 27. p. 122
 l. 6. tit. 3. p. 1. all. 22. n. 13. p. 125
 Et num. 48. p. 171
 l. 49. tit. 5. p. 1. alleg. 51. n. 1. p. 284
 l. 65. tit. 5. p. 1. alleg. 53. n. 12. p. 317
 l. 52. tit. 6. p. 1. alleg. 63. num. 16. p. 317
 l. 57. tit. 6. p. 1. alleg. 27. num. 15. p. 143
 l. 9. tit. 8. p. 1. alleg. 47. n. 32. p. 237
 l. 16. tit. 11. p. 1. all. 25. n. 13. p. 131
 l. 3. tit. 14. p. 1. alleg. 46. n. 30. p. 232
 l. 1. tit. 20. p. 6. alleg. 31. num. 33. p. 165
 l. 2. tit. 20. p. 1. alleg. 3. n. 22. p. 13
 l. 5. tit. 20. p. 1. all. 12. n. 17. p. 56
 & alleg. 50. num. 25. p. 261
 l. 8. tit. 21. partit. 1. all. 14. n. 14. p. 67
 l. 2. tit. 1. p. 2. all. 3. n. 29. p. 14
 & alleg. 40. n. 34. p. 204
 l. 8. tit. 1. p. 2. alleg. 12. n. 9. p. 55
 & alleg. 59. num. 3. p. 299
 l. 8. tit. 7. p. 2. alleg. 46. n. 13. p. 229
 l. 5. tit. 18. p. 2. alleg. 49. n. 12. p. 249
 l. 2. titulo. 9. partit. 2. alleg. 51. n. 25. p. 274
 l. 2. 19. & 23. tit. 9. p. 2. alleg. 46. n. 13. p. 290
 l. 4. tit. 9. partit. 2. alleg. 52. n. 10. p. 279
 l. 5. tit. 9. p. 2. all. 1. num. 11. p. 4
 l. 6. tit. 9. p. 2. all. 8. n. 1. p. 31. & num. 16. p. 33
 l. 16. tit. 9. partit. 2. alleg. 51. num. 25. p. 274
 l. 3. tit. 10. p. 2. alleg. 8. n. 16. p. 33
 l. 1. titulo 13. partit. 2. alleg. 63. num. 10. p. 316
 & alleg. 66. num. 30. p. 348
 & num. 49. p. 351
 l. 2. titulo 13. partit. 2. alleg. 66. n. 36. p. 349
 l. 3. tit. 13. partit. 1. alleg. 66. num. 33. p. 349
 l. 6. tit. 13. partit. 2. alleg. 65. num. 48. p. 336
 l. 10. tit. 4. p. 3. alleg. 6. n. 2. p. 8
 l. 3. tit. 7. partit. 3. alleg. 63. num. 12. p. 316
 l. 11. tit. 11. partit. 3. alleg. 54. n. 2. p. 285
 l. 2. tit. 16. partit. 3. alleg. 48. num. 42. p. 245
 l. 32. tit. 16. partit. 3. alleg. 48. num. 17. p. 242
 l. 4. tit. 18. p. 3. alleg. 8. n. 1. p. 31
 l. 10. tit. 18. partit. 3. allegat. 46. num. 5. p. 228
 l. 16. titulo 18. partit. 3. allegat. 65. n. 70. p. 339
 l. 27. tit. 28. partit. 3. alleg. 50. n. 34. p. 261
 l. 29. tit. 18. partit. 3. alleg. 12. n. 20. p. 56
 & num. 1. p. 53
 l. 30. & 53. tit. 18. partit. 3. alleg. 5. n. 21. p. 22
 l. 31. tit. 18. partit. 3. alleg. 3. num. 29. p. 14
 l. 42. tit. 18. partit. 3. alleg. 16. num. 28. p. 78
 & alleg. 58. n. 27. p. 297. & all. 64. n. 31. p. 325
 l. 43. tit. 18. p. 3. alleg. 50. n. 25. p. 261
 & alleg. 31. n. 33. p. 165. & all. 64. n. 34. p. 326
 l. 47. tit. 18. p. 3. alleg. 7. n. 2. p. 26
 l. 114. tit. 18. p. 3. alleg. 48. num. 17. p. 242
 l. 7. tit. 11. p. 4. alleg. 12. n. 16. p. 56
 l. 10. tit. 1. p. 4. all. 35. num. 22. p. 181
 l. 29. tit. 11. partit. alleg. 12. n. 16. p. 56
 l. 13. & 14. tit. 18. p. 4. alleg. 51. num. 36. p. 275
 l. 12. tit. 18. p. 4. alleg. 63. n. 4. p. 315

& alleg. 1. n. 8. p. 4
 & all. 8. n. 44. p. 37. & all. 15. n. 29. p. 73
 l. 3. tit. 25. p. 4. alleg. 46. n. 12. p. 229
 l. 3. tit. 25. partit. 4. alleg. 46. num. 5. p. 228
 l. 2. tit. 2. p. 5. alleg. 17. n. 14. p. 83
 l. 2. tit. 3. partit. 5. alleg. 41. num. 8. p. 207
 l. 9. tit. 3. p. 5. alleg. 41. num. 9. p. 207
 l. 49. tit. 4. p. 5. alleg. 35. num. 13. p. 180
 l. 14. tit. 5. p. 5. alleg. 59. n. 23. p. 302
 l. 46. tit. 5. p. 5. alleg. 37. num. 15. p. 191
 l. 53. tit. 5. p. 5. all. 22. num. 64. p. 112
 l. 53. tit. 5. p. 5. alleg. 45. num. 9. p. 224
 l. fin. tit. 5. p. 5. alleg. 27. num. 12. p. 143
 l. 5. tit. 7. p. 5. alleg. 54. num. 2. p. 285
 l. 5. tit. 8. p. 5. alleg. 32. num. 22. p. 168
 & alleg. 17. n. 26. p. 85
 & alleg. 18. n. 1. p. 87
 & num. 3. ibid. & num. 15. p. 89
 l. 22. tit. 8. p. 5. alleg. 17. num. 3. p. 81
 & alleg. 18. num. 1. p. 87
 & num. 3. ibid. & num. 15. p. 89
 l. 23. tit. 8. p. 5. alleg. 18. n. 9. p. 88
 & num. 12. ibid. & num. 15. p. 88
 & alleg. 32. num. 25. p. 169
 l. 28. tit. 8. part. 5. all. 46. num. 30. p. 232
 l. 28. tit. 11. part. 5. alleg. 35. num. 13. p. 180
 l. 28. tit. 11. p. 5. alleg. 31. num. 36. p. 165
 l. 38. tit. 11. p. 5. all. 31. n. 36. p. 186
 l. 2. tit. 14. part. 5. all. 36. num. 4. p. 186
 l. 15. tit. 14. p. 5. alleg. 36. n. 4. p. 186
 l. 34. tit. 14. p. 5. alleg. 17. n. 13. p. 83
 l. 3. tit. 25. p. 5. alleg. 46. n. 4. p. 228 & n. 5. p. 236
 l. 6. tit. 4. p. 6. alleg. 47. num. 16. p. 265
 l. 18. tit. 9. p. 6. alleg. 50. num. 70. p. 19
 l. 32. titulo 9. p. 6. alleg. 4. num. 28. p. 92
 l. 2. & 3. tit. 17. part. 6. alleg. 19. num. 7. p. 84
 l. 23. tit. 17. p. 6. alleg. 17. num. 24. p. 84
 l. 8. tit. 1. p. 7. alleg. 47. n. 5. p. 234
 l. 20. tit. 1. part. 7. alleg. 65. num. 73. p. 339
 l. 1. tit. 2. p. 7. alleg. 65. n. 39. p. 335
 l. 1. tit. 2. p. 7. alleg. 1. n. 12. p. 4
 l. 2. titulo 7. p. 7. alleg. 66. num. 39. p. 350
 l. 12. tit. 8. p. 7. alleg. 47. num. 12. p. 355
 l. 27. tit. 11. p. 7. alleg. 65. n. 76. p. 340
 l. 1. tit. 26. p. 7. alleg. 61. num. 13. p. 307
 l. 4. tit. 27. p. 7. alleg. 46. n. 13. p. 229
 l. 4. tit. 33. p. 7. alleg. 50. n. 34. p. 261
 l. 17. tit. 34. p. 7. alleg. 35. n. 18. p. 180

Ex legibus fori.

Lege 2. tit. 1. lib. 4. alleg. 39. num. 8. p. 197
 l. 21. tit. 4. lib. 4. alleg. 65. n. 49. p. 336
 l. 16. tit. 1. fori Bizcayae, allegat. 62. num. 13. p. 312
 l. 1. §. fori Bizcayae, alleg. 62. n. 12. p. 312

Ex legibus Ordinamenti Regij.

Lege 1. tit. 12. lib. 3. alleg. 12. num. 28. p. 57
 l. 6. tit. 13. lib. 3. alleg. 5. n. 2. p. 20
 l. 2. tit. 11. lib. 4. alleg. 46. n. 4. p. 228
 l. 3. tit. 9. lib. 5. alleg. 12. num. 12. p. 55
 l. 5. tit. 9. lib. 5. alleg. 12. n. 9. p. 55
 l. 6. tit. 13. lib. 6. alleg. 14. n. 18. p. 64
 l. 3. tit. 8. lib. 9. alleg. 66. n. 33. p. 349

Ex legibus styli.

Lege 118. alleg. 27. n. 18. p. 144
 Et num. 31. p. 145

Index Iurium.

Ex legibus Tauri.

Lege 41. all. 29. n. 14. p. 153
 l. 44. alleg. 49. n. 39. p. 253
 & num. 49. p. 254
 l. 52. alleg. 49. n. 21. p. 251
 l. 61. all. 35. n. 17. p. 180
 & num. 27. p. 182 & num. 38 p. 183
 l. 63. alleg. 22. n. 46. p. 109
 l. 70. all. 45. n. 9. p. 224

Novae Recopilationis

Lege 11. & 12. tit. 3. lib. 1. all. 27. n. 29. p. 145
 l. 3. tit. 5. lib. 1. alleg. 27. n. 5. p. 142 & n. 9. p. 142
 l. 8. tit. 5. lib. 1. alleg. 27. n. 5. ibid. & n. 9. p. 142
 l. 12. & 3. tit. 8. lib. 1. alleg. 64. n. 21. p. 324
 l. 1. tit. 10. lib. 1. alleg. 13. n. 4. p. 59
 l. 11. tit. 13. lib. 1. all. 46. n. 17. p. 230
 l. 4. tit. 4. lib. 2. alleg. 8. n. 4. p. 32
 l. 18. tit. 5. lib. 2. all. 2. n. 2. p. 8
 l. 20. tit. 5. lib. 2. alleg. 1. n. num. 15. & 28. p. 5
 l. 56. tit. 5. lib. 2. alleg. 47. n. 21. p. 236
 l. 1. tit. 6. lib. 2. all. 52. num. 8. p. 279
 l. 2. tit. 6. lib. 2. all. 52. n. 3. p. 278
 l. 9. tit. 6. lib. 2. all. 52. n. 3. ibid.
 l. 13. tit. 6. lib. 2. all. 52. n. 3. ibid.
 l. 14. & 15. tit. 6. lib. 2. alleg. 52. n. 3. ibid.
 l. 16. tit. 6. lib. 2. alleg. 52. n. 3. ibid.
 l. 18. tit. 7. lib. 2. alleg. 1. n. 9. p. 2
 l. 9. tit. 1. lib. 2. all. 5. n. 14. p. 22
 l. 10. tit. 11. lib. 2. alleg. 12. n. 19. p. 56
 l. 1. & 2. tit. 12. lib. 2. alleg. 1. n. 8. p. 4
 & num. 23. p. 6
 l. 1. tit. 13. lib. 2. all. 1. n. 24. p. 73
 all. 15. n. 29. p. 274
 & alleg. 51. n. 28. p. 6
 l. 2. 7. & 10. tit. 13. lib. 2. all. 1. n. 24. p. 73
 & all. 15. num. 29. p. 73
 & alleg. 51. num. 28. p. 274
 l. 2. 7. & 10. tit. 13. lib. 2. alleg. 1. num. 24. p. 6
 & alleg. 15. n. 29. p. 73
 & alleg. 51. n. 28. p. 274
 l. 2. 7. & 10. tit. 13. lib. 2. alleg. 2. n. 8. p. 8
 l. 3. & 6. tit. 13. lib. 2. all. 1. n. 9. p. 4
 l. 11. & 12. tit. 13. lib. 2. all. 1. num. 15. p. 5
 & num. 28. p. 7
 l. 13. & 6. tit. 14. lib. 2. alleg. 37. n. 23 p. 192
 l. 2. tit. 15. lib. 4. all. 8. n. 19. p. 34
 tit. 18. lib. 2. alleg. 51. n. 39. p. 274
 l. 20. tit. 20. lib. 2. alleg. 1. n. 15. p. 5
 & alleg. 2. n. 8. p. 8
 l. 18. tit. 2. lib. 3. all. 47. n. 31. p. 237
 tit. 4. lib. 7. Recop. all. 22. n. 9. p. 105
 l. 14. tit. 15. lib. 3. all. 64. n. 2. p. 322
 l. 38. tit. 6. lib. 3. alleg. 65. n. 50. p. 337
 l. 11. tit. 9. lib. 3. all. 45. n. 10. p. 224 & n. 17. p. 225
 l. 3. tit. 9. lib. 3. alleg. 47. n. 41. p. 239
 l. 1. 5. 10. tit. 10. lib. 3. all. 37. n. 23. p. 192
 l. 14. tit. 15. lib. 3. alleg. 64. n. 8. p. 322
 l. 3. tit. 1. lib. 4. alleg. 27. n. 27. p. 145
 l. 4. & fin. tit. 1. lib. 4. alleg. 74. num. 21. p. 324
 l. 6. tit. 1. lib. 4. alleg. 27. n. 15. p. 143
 l. 13. tit. 3. lib. 4. alleg. 63. num. 12. p. 116
 l. 29. tit. 4. lib. 4. alleg. 63. n. 12. ibid.
 l. 2. tit. 7. lib. 4. alleg. 12. n. 19. p. 56
 l. 4. tit. 11. lib. 4. all. 10. num. 10. p. 47
 l. 1. tit. 14. lib. 4. all. 11. num. 16. p. 48

l. 1. tit. 14. lib. 4. all. 12. num. 28 p. 58
 l. 1. tit. 15. lib. 4. alleg. 15. n. 15. p. 71
 l. 1. ad finem, tit. 15. lib. 4. alleg. 14. n. 18. p. 67
 l. 1. tit. 15. lib. 4. alleg. 8. n. 45. p. 37
 l. 1. tit. 15. lib. 4. alleg. 1. n. 24. p. 6
 l. 1. tit. 15. lib. 4. all. 55. n. 19. p. 288
 l. 2. tit. 15. lib. 4. alleg. 15. n. 21. p. 71
 l. 2. tit. 15. lib. 4. all. 5. n. 10. p. 21
 l. 2. tit. 15. lib. 4. all. 10. n. 21. p. 48
 l. 2. tit. 15. lib. 4. all. 11. n. 8. p. 51
 l. 10. tit. 17. lib. 4. alleg. 5. n. 5. p. 21
 l. 10. tit. 17. lib. 4. alleg. 48. n. 7. p. 241
 l. 10. tit. 20. lib. 4. alleg. 8. num. 57. p. 39
 l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. alleg. 21. n. 1. p. 100
 l. 19. tit. 21. lib. 4. alleg. 21. n. 4. p. 101
 l. 4. tit. 2. lib. 5. alleg. 49. n. 21. p. 251
 l. 1. tit. 5. lib. 1. all. 27. n. 4. p. 142
 l. 6. & 7. tit. 8. lib. 5. all. 47. num. 23. p. 36
 & num. 37. p. 238
 l. 2. tit. 9. lib. 5. alleg. 49. n. 21. p. 251
 l. 25. tit. 20. lib. 5. alleg. 50. n. 53. p. 163
 l. 1. tit. 10. lib. 5. alleg. 13. n. 38. p. 63
 l. 1. tit. 10. lib. 5. alleg. 12. n. 9. p. 55 & n. 11. ibid.
 l. 1. tit. 10. lib. 5. all. 10. num. 11. p. 47
 l. 1. tit. 10. lib. 5. all. 10. n. 2. p. 46
 l. 1. tit. 10. lib. 5. alleg. 1. n. 24. p. 6
 l. 9. tit. 10. lib. 5. alleg. 25. n. 10. p. 55
 l. 9. tit. 10. lib. 5. alleg. 13. n. 28. p. 131
 l. 15. tit. 10. lib. 5. alleg. 25. n. 10. p. 63
 l. 16. tit. 10. lib. 5. alleg. 10. n. 18. p. 131
 l. 16. tit. 10. lib. 5. alleg. 13. n. 20. p. 48
 l. 17. tit. 10. lib. 5. alleg. 12. n. 2. p. 54
 l. 8. 9. & 10. tit. 11. lib. 5. all. 45. n. 9. p. 224
 l. 8. tit. 11. lib. 5. alleg. 45. n. 2. p. 223
 l. 4. & 5. tit. 15. lib. 5. all. 22. n. 96. p. 116
 l. 4. & 5. tit. 15. lib. 5. alleg. 23. num. 10. p. 119
 l. 4. & 6. tit. 15. lib. 5. alleg. 3. n. 25. p. 13
 l. 5. tit. 15. lib. 5. alleg. 4. n. 29. p. 19
 l. 4. & 17. tit. 10. lib. 5. alleg. 12. n. 19. p. 56
 l. 11. tit. 7. lib. 5. all. 12. n. 30. p. 57
 l. 2. tit. 3. lib. 6. all. 46. n. 4. p. 228
 l. 11. 14. & 27. tit. 3. lib. 6. alleg. 46. n. 17. p. 130
 l. 1. tit. 7. lib. 6. alleg. 8. n. 43. p. 37
 l. 1. tit. 7. lib. 6. alleg. 56. n. 3. p. 289
 l. 2. tit. 7. lib. 6. alleg. 59. n. 11. p. 300
 l. 6. tit. 9. lib. 7. all. 47. n. 11. p. 235
 l. 26. tit. 18. lib. 6. alleg. 15. n. 20. p. 71
 l. 2. tit. 10. lib. 6. alleg. 50. n. 14. p. 259
 l. 7. tit. 10. lib. 6. alleg. 50. n. 14. p. 59
 l. 4. tit. 11. lib. 6. alleg. 12. n. 19. p. 165
 l. 4. tit. 11. lib. 6. alleg. 31. n. 35. p. 62
 l. 14. tit. 11. lib. 6. alleg. 13. n. 20. p. 56
 l. 25. tit. 14. lib. 6. alleg. 12. n. 19. p. 237
 l. 5. tit. 18. lib. 6. all. 47. n. 30. p. 237
 l. 15. tit. 18. lib. 6. alleg. 47. n. 30. p. 237
 l. 27. tit. 8. lib. 6. alleg. 13. n. 30. p. 63
 l. 3. tit. 3. lib. 7. all. 50. n. 53. p. 263
 l. 11. tit. 7. lib. 7. alleg. 47. n. 22. p. 236
 l. 1. tit. 9. lib. 7. alleg. 46. n. 15. p. 230
 l. 3. tit. 4. lib. 8. alleg. 66. n. 33. p. 349
 l. 4. tit. 6. lib. 8. alleg. 24. n. 14. p. 128
 l. 4. tit. 6. lib. 8. alleg. 48. n. 3. p. 240
 l. 1. 2. & 3. tit. 15. lib. 8. alleg. 5. n. 3. n. 2. p. 240
 l. 1. tit. 21. lib. 8. all. 47. n. 12. p. 235
 l. 1. 1. tit. 26. lib. 8. alleg. 66. n. 33. p. 249
 l. 11. tit. 26. lib. 8. alleg. 66. n. 33. p. 379
 l. 3. tit. 1. lib. 6. alleg. 52. n. 8. p. 283
 l. 1. 5. 3. & 4. & 5. tit. 2. lib. 9. alleg. 7. n. 1. p. 26
 l. 1. 5. 3. tit. 2. lib. 9. alleg. 1. n. 24. p. 6
 l. 1. 5. 3. tit. 2. lib. 9. all. 8. n. 44. p. 37
 l. 1. p. 1.

l. 1. tit. 2. lib. 9. alleg. 12. n. 26. p. 57
 l. 1. 5. 3. tit. 2. lib. 9. all. 15. n. 29. p. 73
 l. 2. 5. 25. tit. 2. lib. 9. all. 27. n. 5. p. 142
 l. 2. tit. 2. lib. 9. alleg. 12. n. 24. p. 57
 l. 1. tit. 2. lib. 9. alleg. 53. n. 2. p. 283
 l. 6. & 7. tit. 5. lib. 9. all. 9. n. 3. p. 41
 l. 36. tit. 5. lib. 9. alleg. 38. n. 4. p. 194
 l. 11. tit. 7. lib. 9. alleg. 45. n. 10. p. 224
 l. 1. tit. 10. lib. 9. all. 11. n. 8. p. 51
 l. 1. & 2. tit. 8. lib. 9. alleg. 10. n. 11. p. 47
 l. 3. tit. 8. lib. 9. alleg. 15. n. 29. p. 73
 l. 5. tit. 8. lib. 9. all. 8. n. 15. p. 33
 l. 15. tit. 8. lib. 9. all. 8. n. 22. p. 34
 l. 16. tit. 8. lib. 9. all. 13. n. 20. p. 62
 l. 16. tit. 8. lib. 9. all. 13. n. 25. p. 62
 tit. 8. lib. 9. all. 14. n. 16. p. 67
 l. 4. tit. 9. lib. 9. alleg. 7. n. 13. p. 27
 l. 12. & 13. tit. 9. lib. 9. alleg. 38. n. 3. p. 194
 l. 19. tit. 9. lib. 9. alleg. 12. n. 26. p. 57
 l. 8. & 9. tit. 10. lib. 9. alleg. 27. n. 31. p. 145
 l. 7. tit. 11. lib. 9. alleg. 29. n. 12. p. 153
 l. 4. tit. 11. lib. 9. alleg. 14. n. 15. p. 67
 l. 15. tit. 11. lib. 9. alleg. 29. n. 3. p. 152
 l. 11. tit. 11. lib. 9. alleg. 29. n. 18. p. 153
 l. 10. tit. 11. lib. 9. alleg. 3. n. 9. p. 12
 l. 27. tit. 11. lib. 9. alleg. 29. n. 38. p. 156
 l. 18. tit. 12. lib. 9. alleg. 7. n. 11. p. 26
 l. 13. tit. 13. lib. 9. all. 38. n. 3. p. 194
 l. 22. tit. 13. lib. 9. alleg. 29. n. 1. p. 194 & n. 13.
 l. 5. tit. 14. lib. 9. all. 38. n. 3. p. 194
 l. 11. tit. 14. lib. 9. all. 38. n. 3. p. 194
 tit. 14. lib. 9. all. 29. n. 33. p. 155
 l. 25. tit. 14. lib. 9. alleg. 12. n. 3. p. 54
 l. 6. & 7. tit. 15. lib. 9. alleg. 28. n. 3. p. 224
 l. 10. tit. 16. lib. 9. alleg. 25. n. 10. p. 223
 l. 19. tit. 16. lib. 9. alleg. 39. n. 10. p. 116
 l. 1. tit. 17. lib. 9. alleg. 55. n. 6. p. 287 & n. 18.
 l. 3. & 4. tit. 17. lib. 9. alleg. 57. n. 1. p. 119
 l. 5. tit. 17. lib. 9. all. 7. n. 8. p. 13
 l. 17. tit. 17. lib. 9. all. 7. n. 20. p. 19
 l. 1. tit. 18. lib. 9. all. 55. n. 19. p. 56
 l. 1. tit. 18. lib. 9. alleg. 54. n. 6. p. 57
 l. 1. tit. 18. lib. 9. alleg. 1. n. 1. p. 228
 l. 1. tit. 18. lib. 9. all. 11. n. 1. p. 130
 l. 1. tit. 18. lib. 9. alleg. 12. n. 24. p. 37
 l. 11. tit. 18. lib. 9. alleg. 13. n. 20. p. 289
 l. 1. tit. 18. lib. 9. alleg. 8. n. 51. p. 300
 l. 1. tit. 18. lib. 9. alleg. 14. n. 18. p. 235
 l. 3. 4. & 8. tit. 18. lib. 9. all. 54. n. 9. p. 71
 l. 3. tit. 18. lib. 9. all. 57. n. 1. p. 259
 l. 6. & 7. tit. 18. lib. 9. all. 57. n. 2. p. 59
 l. 9. tit. 18. lib. 9. all. 64. n. 8. p. 259
 l. 11. tit. 18. lib. 9. all. 53. n. 8. p. 62
 l. 14. tit. 18. lib. 9. alleg. 55. n. 20. p. 63
 l. 18. tit. 8. lib. 9. alleg. 5. n. 3. p. 38
 l. 32. tit. 18. lib. 9. alleg. 11. n. 3. p. 67
 l. 33. tit. 18. lib. 9. all. 11. n. 6. p. 285
 l. 38. tit. 18. lib. 9. alleg. 54. n. 8. p. 56
 l. 39. tit. 18. lib. 9. alleg. 12. n. 19. p. 27
 l. 29. tit. 19. lib. 9. alleg. 7. n. 14. p. 27
 l. 1. tit. 20. lib. 9. alleg. 7. n. 13. p. 27
 l. 4. tit. 2. lib. 9. alleg. 7. n. 15. p. 27
 l. 1. tit. 21. lib. 9. alleg. 11. n. 8. p. 27
 l. 1. tit. 21. lib. 9. all. 16. n. 33. p. 73
 l. 1. tit. 21. lib. 9. all. 27. n. 2. p. 141 & n. 9.
 l. 1. tit. 21. lib. 9. all. 47. n. 22. p. 142
 l. 1. tit. 22. lib. 9. all. 56. n. 13. p. 236
 l. 1. tit. 22. lib. 9. all. 8. n. 36. p. 290
 l. 1. tit. 22. lib. 9. all. 30. n. 8. p. 36
 p. 158

Index Iurium.

p. 57 l. fin. tit. 22. lib. 9. all. 55. n. 2. p. 286
 p. 73 l. 15. tit. 23. lib. 9. alleg. 31. n. 35. p. 165
 p. 142 l. 14. & 15. tit. 27. lib. 9. Recop. all. 12. n. 3. & n. 19. p. 56
 p. 57 l. 15. tit. 27. lib. 9. alleg. 13. n. 20. p. 62
 p. 283 l. vnica, tit. 1. lib. 9. alleg. 56. n. 14. p. 290
 p. 41 l. fin. tit. fin. lib. 9. alleg. 55. n. 20. p. 288

EX IVRE CANONICO Decretalium.

CAp. accedens de conuers. coniug. all. 35. n. 2. p. 179
 c. accedentibus de privilegiis, all. 16. n. 2. p. 78
 & num. 29. ibid. & num. 36. ibid.
 & all. 58. n. 27. p. 7
 & alleg. 64. n. 31. p. 6
 c. aduentiam de decimis, all. 13. n. 32. p. 6
 c. aduersus, de immunit. Eccles. all. 62. n. 16. p. 307
 c. antiqua, de privilegiis, alleg. 52. n. 8. p. 279
 c. at si clerici, de iudic. alleg. 27. n. 25. p. 144
 c. at si Christus, de iureiurando, alleg. 23. n. 31. p. 122
 c. auditis, de praescript. all. 16. n. 2. p. 75
 c. auditis, de electione, alleg. 30. n. 82. p. 266
 c. bonae, de electione, all. 66. n. 8. p. 356
 c. bonae memoriae el. 2. de postui. Praelatorum, alleg. 63. n. 44. p. 320
 c. causam qua de rescriptis, alleg. 29. n. 4. p. 152
 c. penult. de probat. alleg. 49. n. 16. p. 250
 c. capitulum sanctae Crucis, de rescriptis, all. 50. n. 43. p. 262
 c. caeterum, de iudiciis, all. 27. n. 25. p. 144
 c. caeterum, de donat. alleg. 42. n. 3. p. 112
 c. caeterum, de rescript. all. 58. n. 11. p. 295
 c. commissi, de electione, alleg. 47. n. 27. p. 237
 c. consanguinei, de sentent. & re iudic. alleg. 23. n. 31. p. 112
 c. constitutum, s. cum vero, de rescript. alleg. 35. n. 7. p. 179
 c. constitutus, de rescriptis, all. 50. n. 83. p. 266
 c. constitutus, de testibus, alleg. 66. n. 9. p. 345
 c. cum dilectus, de consuetud. all. 11. n. 10. p. 47
 c. cum dilecti, de decimis, all. 11. n. 17. p. 48
 c. cum capella, de privilegiis, all. 11. n. 18. ibid.
 & alleg. 54. n. 10. p. 285
 c. cum a nobis de testibus, alleg. 30. n. 8. p. 96
 c. cum expediat de electione, alleg. 7. n. 16. p. 28
 c. cum Ecclesia Sutrina de causa possess. & propriet. alleg. 9. n. 11. p. 42
 & alleg. 16. n. 16. p. 76
 c. cum contingat de decimis, alleg. 9. n. 33. p. 45
 c. cum oporteat, de accusat. all. 2. n. 13. p. 9
 c. cum in iuuentute, de purgatione canonica, alleg. 12. n. 32. p. 58
 c. cum olim de re indicata, alleg. 16. n. 25. p. 77
 & alleg. 50. n. 44. p. 263 & n. 50. ibid.
 c. cum omnes, de constit. all. 23. n. 51. p. 125
 & alleg. 25. n. 13. p. 131
 c. cum sit generale, de foro compet. all. 27. n. 11. p. 142
 c. cum dilecti, de rescriptis, all. 29. n. 23. p. 154
 c. cum contingat de iureiurando, all. 35. n. 26. p. 182
 c. cum olim de consuetudine, all. 51. n. 12. p. 272
 & alleg. 63. n. 44. p. 320
 c. cum in tua, de decimis, alleg. 52. n. 21. p. 281
 c. cum nostris, de concess. praeb. alleg. 58. n. 10. p. 295
 c. cum ordinem, de rescriptis, all. 58. n. 24. p. 297
 c. cum dilecti, de donat. all. 66. n. 2. p. 307
 c. cum illorum, de sentent. excomm. all. 25. n. 88. p. 344
 c. cum venissent, de iudiciis, all. 11. n. 3. p. 46
 & alleg. 50. n. 34. p. 261
 c. cum

Index Iurium.

c. cum locum de sponsal. all. 49. n. 16.
 c. cum te, de atate, & qualit. all. 23. n. 52.
 c. debitum, de bigamis, all. 49. n. 13.
 c. decernimus, de iudiciis, all. 27. n. 25.
 c. de terra, de priuilegiis, all. 58. n. 27.
 c. dilecti, de foro comp. all. 64. n. 14.
 c. dilecto, de præbendis, all. 63. n. 44.
 c. dilectus, de præbendis, all. 63. n. 44.
 c. dudum, de decimis, all. 14. n. 20.
 c. dudum, de priuilegiis, all. 58. n. 9.
 c. ex literis, de sponsal. impub. all. 35. n. 22.
 c. ex literis, de sponsal. all. 23. n. 47.
 c. ex literis, de feudis, all. 8. n. 60.
 c. ex parte, de capellis Monach. all. 23. n. 52.
 c. ex parte, de censibus, all. 46. n. 12.
 c. ex parte, de restit. spoliat. all. 49. n. 16.
 c. publico, de conuers. coniug. all. 49. n. 15.
 c. ex transmissa, de restit. spoliat. all. 49. n. 16.
 c. fin. de testibus cogendis, all. 66. n. 26.
 c. fin. de præscript. all. 23. n. 42.
 c. fin. de success. ab intestat. all. 66. n. 2.
 c. fin. qui clerici vel vouentes, all. 35. n. 22.
 c. fin. de sponsa duorum, all. 49. n. 37.
 c. fin. de frigid. & maleficiat. all. 49. n. 39.
 c. forum, de verbor. significat. all. 7. n. 2.
 c. intellecto, de iureiurando, all. 8. n. 41.
 & all. 42. n. 4.
 c. interposita, de appell. all. 66. n. 79.
 c. inter dilectos, §. cæterum de fide instrum. alleg. 50. n. 95.
 c. licet, de decimis, all. 11. n. 17.
 & all. 57. n. 19.
 c. licet causam, de appell. all. 13. n. 8.
 c. lator, de sententia & re iudicata, alleg. 23. n. 31. p. 122
 c. licet Heli, de simonia, all. 66. n. 30.
 c. licet mulieres, de iureiurando, all. 35. n. 26.
 c. ne imitaris, de constit. alleg. 24. n. 22.
 c. non debet, de consang. all. 3. n. 21.
 c. nihil, de præscript. alleg. 8. n. 30.
 c. non vt apponeres, de baptismo, all. 53. n. 13.
 c. nulli, de rescriptis, alleg. 23. n. 52.
 c. nullus, de præsumpt. all. 66. n. 29.
 c. nuper de decimis, all. 58. n. 1.
 c. olim tibi, de verb. signif. alleg. 11. n. 3.
 c. omnes, de accusat. all. 2. n. 13.
 c. omnis anima de censibus, all. 63. n. 7.
 c. pastoralis, de donat. all. 13. n. 19.
 & all. 10. n. 15.
 c. pastoralis, de officio delegati, all. 52. n. 4.
 c. per tuas, qui filij sunt legitimi, all. 49. n. 39.
 & num. 59.
 c. aduersus, de immunit. Eccles. all. 62. n. 16.
 c. perpetuo, de electione, all. 47. n. 27.
 c. plerumque, de rescriptis, alleg. 50. n. 82.
 c. porro, de priuilegiis, all. 11. n. 18.
 & alleg. 14. n. 10.
 c. postulasti, de rescriptis, all. 50. n. 61.
 c. post translationem, de renuntiat. all. 18. n. 21.
 c. præterea, de testibus, alleg. 66. n. 5.
 c. 1. de transact. all. 26. n. 16.
 c. 1. de plus petition. all. 38. n. 11.
 c. 1. de censibus, all. 46. n. 8.
 c. 1. & 2. de matrim. contra interdict. all. 49. n. 39.
 c. 1. de rescriptis, all. 50. n. 49.
 c. 1. de officio ordin. all. 64. n. 20.
 c. 1. de confessis, all. 66. n. 26.
 c. de officio delegati, alleg. 3. n. 25.
 & all. 20. n. 9.
 c. 1. 2. & fin. de precariis, alleg. 5. n. 19.
 c. propter sterilitatem, de locat. all. 16. n. 6.

p. 250
 p. 126
 p. 249
 p. 144
 p. 297
 p. 323
 p. 126
 p. 320
 p. 67
 p. 295
 p. 181
 p. 125
 p. 39
 p. 126
 p. 229
 p. 250
 ibid.
 ibid.
 p. 348
 p. 124
 p. 344
 p. 181
 p. 253
 ibid.
 p. 26
 p. 37
 p. 213
 p. 355
 p. 267
 p. 48
 p. 293
 p. 60
 p. 122
 p. 348
 p. 182
 p. 129
 p. 13
 p. 35
 p. 284
 p. 126
 p. 348
 p. 294
 p. 46
 p. 9
 p. 316
 p. 61
 p. 48
 p. 278
 p. 253
 p. 255
 p. 312
 p. 237
 p. 266
 p. 48
 p. 66
 p. 264
 p. 150
 p. 344
 p. 136
 p. 195
 p. 227
 p. 253
 p. 263
 p. 324
 p. 343
 p. 18
 p. 96
 p. 22
 p. 75
 c. qualiter & quando, de accusat. all. 2. n. 1. p. 8
 & alleg. 38. n. 3. p. 194
 c. quanto de censibus, alleg. 5. n. 19. p. 22 & n. 22. ibid. p. 133
 & alleg. 15. n. 31. p. 73 & all. 25. n. 21. p. 165
 & alleg. 30. n. 21. p. 159 & all. 31. n. 33. p. 165
 & alleg. 50. n. 25. p. 261 & all. 64. n. 34. p. 326
 c. quia propter, de electione, all. 29. n. 24. p. 154
 c. quantæ, de sententia excomm. all. 66. n. 11. p. 345
 c. quam graui de crimine falsi, all. 66. n. 15. p. 346
 c. quod autem, §. 1. de iure patronat. all. 10. n. 15. p. 48
 & all. 13. n. 19. p. 61
 c. quoad translationem, de officio deleg. all. 10. n. 6. p. 47
 & alleg. 50. n. 112. p. 269
 c. quod dilectio, de consang. & affinitate, all. 11. n. 10. p. 51
 c. quod non est licitum, de reg. iuris, all. 25. n. 14. p. 132
 c. recipimus, de priuilegiis, alleg. 11. n. 18. p. 52
 c. relatum, §. 1. de iure patronat. all. 27. n. 8. p. 142
 c. sacro de sentent. excommunicat. all. 61. n. 11. p. 307
 c. sanè, de officio delegati, all. 52. n. 4. p. 278
 c. secundo requiris, de appell. all. 29. n. 5. p. 152
 c. sapè, de appell. alleg. 15. n. 22. p. 72
 c. si clericus, de pace tenenda, all. 64. n. 21. p. 324
 c. si de terra, de priuilegiis, all. 16. n. 28. p. 72
 & num. 29. p. 73 & n. 36. ibid.
 c. sicut dignum, §. 1. de homicidio, all. 66. n. 9. p. 345
 c. si diligenti, de foro competenti, all. 27. n. 11. p. 143
 c. sine possessione de regulis iuris, all. 16. n. 1. p. 74
 c. si Papa, de priuilegiis, alleg. 9. n. 18. p. 42
 c. si quis, de maior. & obedient. all. 63. n. 7. p. 316
 & num. 33. p. 319
 c. sicut 3. de probat. all. 15. n. 11. p. 70
 c. sicut, de sententia excommunicat. all. 66. n. 38. p. 356
 c. suggestum, de appellat. all. 18. n. 21. p. 89
 & all. 63. n. 44. p. 320
 c. suggestum de decimis, all. 15. n. 31. p. 72
 & all. 23. n. 21. p. 121 & all. 30. n. 21. p. 159
 & all. 31. n. 33. p. 165 & all. 64. n. 34. p. 319
 c. statumus, de maior. & obedient. all. 51. n. 5. p. 271
 & n. 8. p. 272 & all. 52. n. 14. p. 280
 c. super eo de vfuris, all. 23. n. 31. & 42. p. 122
 c. super eodem, de transact. all. 26. n. 16. p. 136
 c. super literis de rescriptis, all. 50. n. 61. p. 264
 c. super quibusdam, §. præterea, de verbor. signif. all. 59. n. 8. p. 299
 c. tertio loco de præsumpt. all. 49. n. 14. p. 250
 c. tuam, de pœnis, all. 31. n. 11. p. 162
 c. tua de decimis, all. 9. n. 33. p. 45
 c. veniens 19. de præscript. all. 13. n. 30. p. 63
 & all. 50. n. 49. p. 263 & all. 58. n. 7. p. 295
 c. vigilanti, de præscript. all. 14. n. 19. p. 67
 c. vnico de cleric. non resid. all. 15. n. 11. p. 70

Ex libro sexto Decretalium.

CAp. Abbate sanè, de sent. & re iud. all. 11. n. 2. p. 46
 & alleg. 12. n. 9. p. 55
 & all. 50. n. 42. p. 262 & n. 59. p. 264
 c. beneficium, de reg. iur. all. 56. n. 7. p. 289
 c. cum de beneficio, de præbendis, all. 16. n. 16. p. 76
 c. cum in generali, de officio deleg. all. 58. n. 8. p. 295
 c. cum personæ, in princ. de priuilegiis, all. 13. n. 36. p. 64
 c. cum personæ, §. quod si tales, de priuilegiis, all. 13. n. 33. p. 22
 & all. 9. n. 29. p. 44 & all. 50. n. 28. p. 261
 c. secundum de hæreticis, all. 37. n. 14. p. 187
 & all. 47. n. 27. p. 337
 c. dilecti, de sententia excommunicat. all. 66. n. 9. p. 343
 c. dilecto, de sent. excomm. all. 64. n. 20. p. 324
 c. eo tempore, de rescript. all. 50. n. 83. p. 266
 c. ex eo, de reg. iur. all. 34. n. 4. p. 174
 c. felicitis, de pœnis, all. 65. n. 66. p. 338
 c. fin.

Index Iurium.

p. 58
 p. 42
 p. 213
 p. 266
 p. 237
 p. 180
 p. 295
 p. 225
 p. 266
 p. 71
 p. 261
 p. 24
 p. 265
 p. 6
 p. 170
 p. 291
 p. 181
 p. 323
 p. 246
 p. 266
 p. 88
 p. 21
 p. 295
 p. 126
 p. 237
 p. 264
 p. 19
 c. fin. de rescriptis, all. 12. n. 32.
 c. fin. de iureiur. alleg. 9. n. 14.
 c. generali, de reg. iur. all. 42. n. 10.
 c. gratia, de rescriptis, alleg. 10. n. 83.
 c. licet Episcopus, de præbendis, all. 47. n. 27.
 c. locupletari, de reg. iur. alleg. 35. n. 18.
 c. ne aliqui, de priuilegiis, all. 58. n. 8.
 c. nouum 2. de decimis, all. 45. n. 15.
 c. ordinarij, de off. ordin. all. 50. n. 87.
 c. 1. de præscript. all. 15. n. 16.
 & n. 17. ibid. & alleg. 50. n. 28.
 c. 1. de pœnis, all. 6. n. 16.
 c. quamuis, de offic. ordin. all. 50. n. 67.
 c. quia ad agendum, de procur. all. 11. n. 23.
 c. qui sentit, de reg. iur. alleg. 33. n. 3.
 c. quod vna via, de reg. iur. all. 57. n. 5.
 c. quoties el 2. de pactis, all. 35. n. 22.
 c. Romana, §. contrahentes de foro compet. 12. all. 64. n. 14.
 c. Romana, §. fin. de testibus, all. 48. n. 44.
 c. si clericus, de præbendis, all. 50. n. 82.
 c. si quis iusto, de electione, all. 18. n. 8.
 c. si super gratia de officio deleg. 5. all. 5. n. 6.
 c. statuto, de decimis, all. 58. n. 9.
 c. statutum, §. sancimus, de rescriptis, all. 23. n. 53. p. 126
 c. statutum, §. si quid autem, de rescriptis, all. 47. n. 29.
 p. 237
 c. susceptum, de rescriptis, all. 50. n. 66.
 c. venerabilis pen de præbend. all. 4. n. 31.

Ex Clementinis.

Clement. fin. de rescriptis, all. 54. n. 10. p. 285
 Clement. vnica, de probat. all. 20. n. 8. p. 96
 & all. 60. n. 2. p. 304
 Clement. vnica de rebus Ecclesiæ, all. 29. n. 24. p. 154
 Clement. vnica. §. porro, de iureiurando, all. 61. n. 14. p. 307
 Clement. vnica de rer. permut. all. 63. n. 44. p. 320

Ex Extrauagantibus.

Extravag. qui sint rebelles, allegat. 61. numero 12. p. 307

Ex Decreto.

CAp. ab exordio distinct. 35. all. 45. n. 15. p. 225
 c. accusatores 2. cum duobus sequentib. 3. q. 5. alleg. 2. n. 13. p. 9
 c. Christianus 11. q. 1. alleg. 66. n. 29. p. 348
 c. cognouimus 12. q. 2. alleg. 52. n. 21. p. 281
 c. consentire, distinct. 83. all. 66. n. 10. p. 345
 c. Constantinus, dist. 96. all. 12. n. 9. p. 55
 c. cum Paulus 1. q. 1. all. 50. n. 107. p. 268
 c. cum societas 27. q. 2. all. 49. n. 14. p. 250
 c. de capitulis, dist. 10. all. 63. n. 17. p. 317
 c. de forma 82. q. 5. all. 65. n. 52. p. 337
 c. Dominus 23. q. 2. all. 61. n. 2. p. 306
 c. duo, distinct. 13. all. 59. n. 24. p. 302
 c. de Syracusanis, dist. 28. all. 64. n. 29. p. 325
 c. eiciens, distinct. 88. all. 24. n. 19. p. 128
 c. exit autem lex, distinct. 4. all. 12. n. 13. p. 55
 c. error, distinct. 83. all. 66. n. 10. p. 345
 c. in canonibus 37. 16. q. 1. all. 8. n. 34. p. 36
 c. igitur 23. q. 8. all. 62. n. 11. p. 307
 c. in istis, distinct. 4. all. 8. n. 28. p. 35
 & all. 17. n. 3. p. 81 & all. 64. n. 29. p. 325
 c. in synodo, distinct. 63. all. 27. n. 13. p. 143

p. 118
 p. 131
 p. 299
 p. 307
 p. 162
 p. 250
 p. 143
 p. 345
 p. 548
 p. 302
 p. 304
 p. 345
 p. 124
 p. 307
 p. 334
 p. 311
 p. 299
 p. 316
 p. 272
 p. 296
 p. 304
 p. 316
 ibid.
 p. 181.
 p. 96
 p. 305
 p. 317
 p. 249
 p. 82
 p. 299
 p. 316
 p. 261
 p. 107
 p. 317
 p. 162
 p. 316
 p. 21
 p. 307
 p. 154
 p. 311
 p. 237
 p. 250
 p. 317
 p. 348
 p. 349
 p. 204
 p. 299
 p. 301
 p. 300
 p. 204
 p. 308
 p. 312
 p. 268
 c. iustum, distinct. 9. all. 23. n. 5.
 & alleg. 25. & 13.
 c. innouamus 23. q. 8. all. 59. n. 5.
 c. in quibus 22. q. 2. alleg. 61. n. 11.
 c. legimus, distinct. 93. all. 31. n. 9.
 c. matrimonium 27. q. 2. all. 49. n. 14.
 c. meram 2. q. 5. all. 27. p. 13.
 c. negligere 2. q. 7. all. 66. n. 10.
 c. nemini 12. q. 3. alleg. 66. n. 26.
 c. nerui, distinct. 13. alleg. 59. n. 24.
 c. nobilissimus, distinct. 97. alleg. 60. n. 3.
 c. non inferenda 23. q. 3. all. 66. n. 11.
 c. non licet, distinct. 10. all. 23. n. 42.
 c. non sunt audiendi 12. q. 3. all. 61. n. 7.
 c. officij 24. q. 1. all. 65. n. 34.
 c. omni timore 23. q. 8. alleg. 62. n. 8.
 c. peruenit 23. q. 8. all. 59. n. 5.
 c. petimus 11. q. 1. alleg. 63. n. 12.
 c. placuit, distinct. 16. all. 51. n. 8.
 c. præcipimus, distinct. 93. all. 58. n. 15.
 c. 1. 8. q. 3. all. 60. n. 3.
 c. 1. 5. voluntatem 15. q. 1. all. 63. n. 9.
 c. Princeps 23. q. 5. all. 63. n. 12.
 c. puella 26. q. 1. all. 35. n. 22.
 c. quid, culpatur 23. q. 1. alleg. 20. n. 7.
 & alleg. 60. n. 9.
 c. quis nesciat, distinct. 10. alleg. 63. n. 17.
 c. quod autem 27. q. 2. all. 49. n. 13.
 c. quod vero 25. q. 2. all. 17. n. 10.
 c. quoniam 23. q. 8. alleg. 59. n. 5.
 c. Regnum 23. q. 5. alleg. 63. n. 12.
 c. rescripta 25. q. 2. all. 50. n. 25.
 c. reseruant 24. q. 5. alleg. 61. n. 13.
 c. sacerdotibus 1. q. 1. all. 63. n. 17.
 c. sancta 2. q. 7. alleg. 31. n. 9.
 c. sciendum 8. q. 1. all. 63. n. 9.
 c. sicut de consecratione, distinct. 1. all. 5. n. 12.
 c. si Ecclesia 23. q. 4. alleg. 61. n. 13.
 c. sine exceptione 12. q. 2. alleg. 29. n. 24.
 c. si nulla 23. q. 8. all. 62. n. 8.
 c. si quis aliquando, de pœnit. dist. 1. all. 47. n. 27. p. 237
 c. si quis desponsata 22. q. 2. all. 49. n. 18
 c. si quis laicus 22. q. 5. alleg. 63. n. 14. p. 317
 c. si quis cum militibus 6. q. 1. all. 66. n. 26. p. 348
 c. si quis tacitis 22. q. 5. alleg. 66. n. 30. p. 349
 c. si tributum 11. q. 1. alleg. 40. n. 36. p. 204
 & alleg. 46. n. 17. p. 230 & alleg. 59. n. 5. p. 299
 c. sine de coniugib. 33. q. 2. alleg. 49. n. 16. p. 301
 c. sufficiat 23. q. 2. alleg. 49. n. 14. p. 300
 c. tributum 23. q. 8. alleg. 40. n. 36. p. 204
 & alleg. 59. n. 5. p. 299. & all. 61. n. 17. p. 308
 & alleg. 62. n. 16. p. 312
 c. vulnerato 1. q. 1. alleg. 50. n. 101. p. 268

Ex Consilio Tridentino.

CAp. 5. sess. 7. de reform. all. 50. n. 87. p. 266
 c. 6. sess. 24. de reform. all. 49. n. 15. p. 250

Ex sacra Scriptura, ordine librorum.

Genesis c. 3. alleg. 49. n. 9. p. 249
 Genesis c. 43. all. 51. n. 5. p. 271
 Genesis c. 49. alleg. 2. n. 16. p. 9
 & allegatione 39. n. 13. p. 198
 & num. 23. ibid.
 Leuitici c. 22. alleg. 49. n. 9. p. 249
 Numer. c. 20. alleg. 63. n. 22. p. 318
 Numer. c. 30. all. 49. n. 9. p. 249
 Deute

Index Iurium.

Deuteronomij c. 46. all. 47. n. 7.	p. 234	Prouerbiorum c. 20. art. 63. n. 5.	p. 316
Iosue c. 1. alleg. 63. n. 5.	p. 316	Prouerbiorum c. 24. all. 51. n. 18.	P. 273
Regum lib. 1. c. 8. all. 59. n. 4.	p. 299	Ecclesiastes c. 4. alleg. 8. n. 8.	P. 32
Regum lib. 1. c. 14. all. 63. num. 33.	p. 319	Oscas Propheta alleg. 47. n. 8.	P. 234
Regum lib. 1. c. 15. alleg. 63. n. 21.	p. 318	D. Matthæi c. 5. alleg. 4. n. 13.	P. 16
Regum lib. 1. c. 22. alleg. 65. n. 5.	p. 330	D. Matthæi c. 22. alleg. 50. n. 22.	P. 302
Regum lib. 2. c. 7. alleg. 8. n. 10.	p. 33	D. Matthæi c. 23. alleg. 61. n. 6.	P. 271
Regum lib. 2. c. 20. alleg. 52. n. 20.	p. 281	D. Matthæi c. 27. alleg. 51. n. 26.	P. 274
Regum lib. 3. c. 10. alleg. 51. n. 5.	p. 271	D. Lucæ c. 3. alleg. 51. n. 26.	ibid.
Regum lib. 3. c. 11. alleg. 52. n. 10.	p. 279	D. Lucæ c. 14. alleg. 51. n. 5.	p. 271
Regum lib. 3. c. 12. 16. & 19. alleg. 59. n. 12.	p. 300	D. Paul. epist. ad Roman. c. 12. & 13. all. 51. n. 6.	ibid.
Regum lib. 4. c. 23. alleg. 59. n. 23.	p. 302	& alleg. 59. n. 5.	P. 299
Regum lib. 4. c. 33. alleg. 59. n. 13.	p. 300	& alleg. 63. n. 5.	P. 316
Paralipomenon lib. 1. c. 6. all. 51. n. 5.	p. 271	D. Paul. epist. ad Thessalonicens. all. 1. n. 17.	P. 5
Paralipomenon lib. 2. c. 30. all. 51. n. 5.	ibid.	D. Pauli epist. ad Titum, c. 3. all. 63. n. 5.	p. 316
Esdra lib. 1. c. 7. all. 63. n. 34.	p. 319	D. Petri epistola 1. canon. cap. 2. 3. & 5. alleg. 51. n. 6.	
Iudith c. 12. alleg. 19. n. 8.	p. 92		
Esther c. 1. all. 63. n. 20.	p. 317	p. 271	
		& alleg. 63. num. 5.	P. 316

F I N I S.

